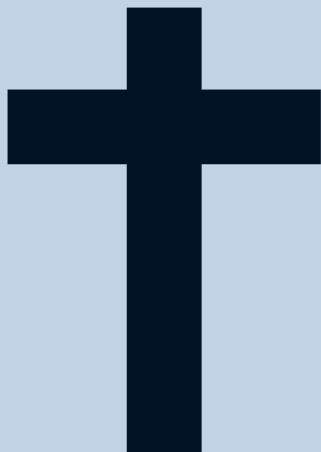

KILE JWUMPE SEMEŋI
JWUMPE NINTANMPE

New Testament in Senoufo, Supyire Farakala; spp

KILE JWUMPE SEMEJI JWUMPE NINTANMPE

New Testament in Senoufo, Supyire Farakala; spp

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Supyire Sénoufo (Sénoufo, Supyire)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Senoufo, Supyire

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

9c94658e-b59d-5cd7-bd2e-4e0770667d41

Contents

ZIINI	1
URUTI	49
MACWO	52
MARIKA	91
LUKA	115
YUHANA	157
KAPYIŃKII	185
ØRØMU SHIINBII	222
1 Korenti Shiinbii	238
2 KØRENTI SHIINBII	255
GALATI SHIINBII	265
EFESE SHIINBII	271
FILIPI SHIINBII	276
KØLCSI SHIINBII	281
1 TESALONIKI SHIINBII	285
2 TESALONIKI SHIINBII	289
1 TIMCITI	291
2 TIMCITI	296
TITI	300
FILEMØ	302
EBURU SHIINBII	304
YAKUBA	317
1 PIYERI	322
2 PIYERI	327
1 YUHANA	330
2 YUHANA	334
3 YUHANA	335
ZHODE	336
KACYEENKII	338

Dijyeni sijnkanni sémenji pi maha u pyi Zhenesi Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sémenji funjò jwumpe e ke

Nge sémenji u nyę Kile Jwumpe Sémpii puni njycyinji. Umegęnyę Zhenesi, kuru mege jwəho ku jyę: «taslige». Uru sémenji meg' à le tasiige, naha na ye u na yu dijyeni taslige ná súpyanji njycyinji ná *Izirayeli shiinbii sijnkanni kyaa na.

Uru sémenji na yu kabwəhii shuunni kyaa na. Må Iwó kuni 1 na mà sà no 11 wuuni na, kuru cyage na yu dijyeni ná u funjò yaayi puni sijnkanni kyaa na, mu à jwo súpyanji njycyinji kani ná kapiini jyenjkanni dijyeni i. Súpyire kapecigili jyahanji kurugo, Kile à jwo na uru sí múnayaayi puni shi bò ná lùbwəh'e. Nja u à Nuhu shwə lire lùbwooni kakyaare na, naha na ye u mpyi a tí.

Må Iwó kuni 12 wuuni na mà sà no sémenji takwəge na, kuru cyage na yu *Ibirayima ná utulgəe shiinbii kyaa na, ná pire pi nyę Izirayeli shiinbii, pire mpiumu cye kurugo, Kile à jwo na uru sí jwó le jnjkę súpyishinji pun'a ke. Uru sémenji mü à li cyée na Kile u nyę Kafoorji, u nyii wuuni li nyę súpyire shiinji puni si dà uru na Ibirayima fiige. U à dà Kile na, ka Kile si u pyi u cevoo maa tunmbyaara le ná u ná utulgəe e.

TUNMBYAARE na nyę mu à jwo kàaga, ti maha jà a pyi kànyi shuunni, lire nyę me cevee shuunni shwəhəl'e; yii maha nkāa yiy'á na yii à pyi cínmptyii, lire nyę me shinnuu, na yii wà sì kapii pyi u sanji na me, fo kacenjki kanni.

Kile dijyę yaanjkanni

¹ Dijyę tasiige e, Kile à njyinji ná jnjkę dá. ² Njukę yyaha baa woge ningage ku mpyi. Lùbwəhə ná numpini mpyi ku cyeyi puni i. *Kile Munaani sí mpyi na mpéele kuru lùbwəhe njyinji na.

³ Ka Kile si jwo: «Bëenmpe pu fworo» ka bëenmpe si fworo. ⁴ Kile à bëenmpe nyę p'à jwə, ka u u pu ná numpini láha yiye na. ⁵ Maa bëenmpe mege le canjkę, maa numpini mege le numpilage. Ka numpilage si wwə, ka nyęge si mógo, ka kuru si mpyi canjcyiige.

⁶ Nyę ka Kile si nür'a jwo: «Lwəhe ku tāa, laaga ku pyi ku shwəhal'e.» ⁷ Maa kuru laage yaa, mà tèg' a jnjkę lwəhe ná njyinji lwəhe láha yiye na. Ka lire si mpyi li jwunjkanni na. ⁸ Ka Kile si kuru laage mege le njyinji. Ka numpilage si wwə, ka nyęge si mógo, ka kuru si mpyi canzhonwogee.

⁹ Nyę ka Kile si nür'a jwo: «Njyinji jwəhə lwəhe ku binni cyaga njinkin i, cyage sanjkę ku pyi tawaga.» Ka lire si mpyi li jwunjkanni na. ¹⁰ Ka u u tawage mege le jnjkę, lwəh' à binni cyage njekmu i ke, maa kuru mege le suumpe lwəhe. Maa lire nyę l'à jwə. ¹¹ Ka numpilage si wwə, ka nyęge si mógo, ka kuru si mpyi canntanrawogee.

¹² Nyę ka Kile si nür'a jwo na yaayi shinji puni yi fyin jnjkę na, súmanji ná cire, yi i yasere pyi yi tāanna ná yi shinji i. Ka lire si mpyi li jwunjkanni na. ¹³ Ka yaayi shinji puni si fyin jnjkę na, súmanji ná cire, maa yasere pyi mà tāanna ná yi shinji i. Ka Kile si lire nyę l'à jwə. ¹⁴ Ka numpilage si wwə, ka nyęge si mógo, ka kuru si mpyi canscycere wogee.

¹⁵ Yire yaayi yi pyi tāafye mpyiumu pi si raa katāangii ná canyi ná yyeegii cyère ke. ¹⁶ Ka Kile si bëenmpe yaaya nimbwōyo shuunni yaa. Maa yi puni nimbwāhe yaha canjkę jnūjo na, maa nimbenili yaha numpilage jnūjo na. Maa wərigii mü yaa. ¹⁷ Kile à yire yaayi yaha njyinji na, bà yi si mpyi s'a bëenmpe kaan jnjkę na me. ¹⁸ Maa yi tiję canjkę ná numpilage jnūjo na, bà yi si mpyi si numpini ná bëenmpe tegeni láha yiye na me. Ka Kile si lire nyę l'à jwə. ¹⁹ Ka numpilage si wwə, ka nyęge si mógo, ka kuru si mpyi canscycere wogee.

²⁰ Nyę ka Kile si nür'a jwo: «Nyii yaayi yi nyaha teetee lwəhe e, sajcyεenre mü ti yři t'a mpéele jjaampe e.» ²¹ Maa lwəhe pyi yaayi nimbwōyo ná lwəhe jyii yaayi shinji sanji puni yaa teetee, maa yi pyi yi nyaha yi tāanna ná yi shinji puni i. Maa sajcyεenre yaa mü mà tāanna ná ti shinji i. Maa lire nyę l'à jwə. ²² Kile à jwó le y'á, maa jwo yi si teetee yi i suumpe lwəhe jn̄i. Maa jwo na sajcyεenre mü ti nyaha jnjkę na. ²³ Ka numpilage si wwə, ka nyęge si mógo, ka kuru si mpyi canjkənku wogee.

²⁴ Nyę ka Kile si nür'a jwo jnjkę ku jn̄i nyii yaayi shinji puni na, mu à jwo yatoore, jnjkę yafiliyi, ná sige yaare, yi puni ná yi shinji. Ka lire si mpyi li jwunjkanni na. ²⁵ Ka Kile si sige yaare yaa ti shinji puni, maa yatoore yaa ti shinji puni, maa jnjkę yafiliyi yaa yi shinji puni mü. Ka u u lire nyę l'à jwə.

²⁶ Cyire puni jwəhə na, Kile à jwo: «Nyę nume, wuu súpyanji yaa wuye fiige, u u mpyi wuu málwərə. Bā u si mpyi si mpyi fyaabii puni jnūjo na, si mpyi sajcyεenre jnūjo na, si mpyi yatoore jnūjo na, si mpyi jnjkę ná ku jnūjo yafiliyi puni jnūjo na me.»

²⁷ Ka Kile si súpyanji yaa uye málwərə.

U à u yaa u yabilini fiige.

Maa u yaa nò ná ceewe.

²⁸ Ka Kile si jwó le pi na, maa jwo: «Yii si, yii jiñke jí, yii i ntèen ku jiùñjø na. Yí i mpyi fyaabii ná sajcyeeñre ná jyii yaaga maha jyii yaaga ku jyé jiñke na ke, yire jyùñjø na.»

²⁹ Nyé ka Kile si núr'a jwo: «Yii wí. Mii à jiñke súmañj shiñj puni ná cire shiñj puni yasëere kan yii á, yí pyi yii yalyíre. ³⁰ Mii à jyépuruge (jyapuruge)* ná wyempuruyi puni kan sige yaare ná yatoore ná sajceenr'á, yire si mpyi ti yalyíre.» Ka lire si mpyi li jwuñkanni na. ³¹ Ka Kile si li jyá na uru kapyiñkii pun'a jwó sée sél'e. Ka numpilage si wwò, ka jyége si mûgo, ka kuru si mpyi canbaani woge.

2

¹ Nyé nìnyinjí ná jiñke ná yi funjø yaayi pun'a yal'a kwò amuni. ² Kile à kwò u bárajanji puni na ke, ka u u nò canjke baashòñwoge e. ³ Puru njompe kurugo, u à báraga le canjke baashòñwoge e, maa kuru pyi u wogo, ka kuru canjke si kuye wwù canyi sanjyí i.

⁴ Nyé nìnyinjí ná jiñke yaanjkanni l'à pyi lire.

Adama ná Awa kani

Nyé tèni i Kafoonjí Kile à nìnyinjí ná jiñke yaa ke, ⁵ cige mpyi na sàha ñkwò a fyín jiñke na me, súma mú mpyi na sàha ñkwò a fyín me, jaha na yé Kafoonjí Kile mpyi na sàha záñha cyán me. Súpya mú mpyi jiñke na si ñkwò raa ku fàa me. ⁶ Kàñkurajø* mpyi maha fwore jiñke e, maha mpyi lwòhø na ku puni lwúu.

⁷ Ka Kafoonjí Kile si jiñke pwoore tà lwò mà tèg'a nònj* cyeere yaa. Lire kàntugo, ka u u shiñj kafeäge fwò a le u múnawiyini i, ka tire cyeere si mpyi jyii yaaga.

⁸ Ka Kafoonjí Kile si cikøøgo yaa Edéni kini canjka fworompe e, nàñj u à yaa ke, maa uru yaha wani. ⁹ Maa ciyí shiñj puni pyi y'à fyín jiñke na, cire nisinante ntemu yasëere t'à táan ke. Maa shiñj cige yaha cire puni niñke e, ná cige ñkemu ku maha súpyanji pyi u à kacenni cè a wwù kapiini i ke.

¹⁰ Banji wà lwòhø mpyi na fwu na fwore Edéni kini i, kuru ku mpyi na fwu cire jwòh'i, wani u mpyi a tåa bañkejyi sicyeere. ¹¹ Bañkejke njyciige mege nyé Pishøn, kuru na fwu na ntùuli Kyavila kini puni funjke e. Seenji na nyé lire kini i. ¹² Uru seenji nyé seenji yabili biliñj. Sìnme nìngutanga wumò mú na ntua wani, pu mege nyé bideliyømu, ná lulushinjí wà, u mege nyé onikisi. ¹³ Bañkejke shòñwoge mege nyé Gikyon, kuru na fwu na ntùuli Kushí kini puni funjke e. ¹⁴ Bañkejke tanrawoge mege nyé Tigiri. Kuru na fwu Asiri kini canñafyinmpe e. Sicyerewoge mege nyé Efrirati.

¹⁵ Nyé ka Kafoonjí Kile si súpyanji yaha Edéni cikøøge e, ur'a ku fàa, u s'a ku kàanmucaa.

¹⁶ Maa yí jwo u á: «Mu sí n-jà raa nte cire puni yasëere relyí, ¹⁷ ñka mu aha bù kapiini ná kacenni jcèni cige yasëere tå lyí canjke ñkemu i ke, mu sí n-sli n-ñkwù.»

¹⁸ Nyé lire kàntugo, ka Kafoonjí Kile si jwo: «Nàñj u kwôro uye niñkin, lire nyé a jwò me. Mii sí tègefoo yaa u á ñgemu u sí n-yaa ná u e ke.» ¹⁹ Kafoonjí Kile mpyi a pwoore tà lwò mà tèg'a si ge yaare ná sajcyeeñre puni yaa, jyé, maa ti puni yaha súpyanji taan, maa u kàanmuçya, pyiñkanni na u sí ti meyi le ke, mege maha mege u à le ti mú niñkin niñkin na ke, yire meyi y'à pyi ti meyi. ²⁰ Nàñj mpyi a meyi le yatoore puni na, maa meyi le sajcyeeñre puni na, maa meyi le sige yaare puni na, mà li ta yire yaayi puni i u mpyi a tègefou ta uye na, ñgemu u sí n-yaa ná u e me.

²¹ Nyé ka Kafoonjí Kile si nàñj ñjón'a cùnnø. Må u yaha puru njompe na, ka u u bëejcibileni là niñkin wwù, maa kyambyimpe pà tèg'a lire wyiini tò. ²² Lire bëejcibileni, Kafoonjí Kile à yaa ceewe, må kan nàñj'á. ²³ Tèni i nàñj'á ceenji jyá ke, ka u funntangawuñi si jwo «Anhaan, nume sa, mii shiñj u nge.

U kaciyyà fworo mii kaciyyi i.

U cyeer'á fworo mii cyeere e.

U mege sí n-le ceewe,

Naha na yé u à fworo nònj i*.»

²⁴ Lire kurugo nònjí sí u tunji ná u nunji yaha si mpwo u cwoñj na, pi mú shuunni si mpyi shin niñkin[†]. ²⁵ Nònjí ná ceenji cípyire wuu pi mpyi. Ñka wà nyé a mpyi a cwònrø ná w'e me.

3

Nàñj ná u cwoñj'á Kile jwòmeeñi yaha

¹ Nyé Kafoonjí Kile mpyi a sige yaare ntemu yaa ke, wwòjø u mpyi a cyífige tire puni na. Canjka, ka wwòjø si jwo ceenj'á: «Sèe wi na Kile à jwo, yii áha ñkwò cikøøge cire yasëere tà lyí

* 2:23 *Eburubii shéenre e, nònjí ná ceenji jwuñkanni mpyi na ñko si mpyi niñkin. † 2:24 Piì maha jwo: Lire kurugo nònjí ná u cwoñjí sí n-wwò si mpyi shin niñkin, nònjí ná u cwoñj shwòñj'á yaa u jwò mà tòro nònjí ná u sifeebii wuñj na.

mà?» ² Ka ceenj si jwo: «Wuu sí n-jà cikøoge cire yasëere lyí yoo!» ³ Nka cige ku nyé cikøoge niñke e ke, Kile à jwo wuu àha kuru woore lyí me, na wuu bá ká n-sìi n-bwòn ti na me, na lire ká mpyi, wuu sí n-kwù!» ⁴ Ka wwòñji si jwo ceenj'á: «Sèe bà me, yii sì n-sìi n-kwù me! ⁵ Kile à yire jwo, naha na ye u à cè yii aha kure cige yasëere tà lyí canjke ñkemu i ke, yii sí n-pyi uru Kile yabilinji fiige, yii nyiigii sí múgo, yii sí kacenni cè n-wwù kapiiñi i.»

⁶ Nyé ka ceenj si li nya na ñke cige yasëere sí n-táan sèl'e, ti lem'á jwo, ti mu sí n-jà sùpya yálili múgo, si mu pyi kacérje. Ka u tå kwòn a lyí, maa tà kan u poon'á, u à lyí, uru na mpyi wani ná u e. ⁷ Pi à tire lyí ke, ka pi i piye pyinkanni nya, maa jcé na pire cipyire wuu pi nyé. Ka pi i ntashan cige weñyí yá kwòn a tutu mà le piye na.

Kile à lanjanje ñkemu cyán náyí ná u cwoñjí ná wwòñjí na ke

⁸ Nyé yákonjke, nàñi ná ceenj'á Kafooni Kile túnmpé lógo, u uye jaare cikøoge e ke, ka pi i fè a ñwòhù a yyaha na cire shwòhal'e. ⁹ Ka Kafooni Kile si nàñi yyere: «Taa mu de?» ¹⁰ Ka u u Kile pyi: «Mii à mu túnmpé lógo cikøoge funñke e ke, ka mii i fyá, naha na ye mii cipyire wu u nyé, lire l'à mii pyi mii à ñwòhù.» ¹¹ Ka Kile si jwo: «Jefoo u à mu pyi na mu cipyire wuñi u nyé ye? Mii à mu sige cige ñkemu yasëere na ke, tire tà bà mu à lyí mà?» ¹² Ka nàñi si jwo: «Ceenjí mu à kan mii à ke, uru u à ta kan mii à lyí de!»

¹³ Ka Kafooni Kile si ceenj'á yibe: «Naha shi mu à pyi ame ye?» Ka ceenj si jwo: «Wwòñjá mii jwasaanña, ka mii i tà lyí.»

¹⁴ Ka Kafooni Kile si jwo wwòñj'á:

«Ná mu s'á ñen'a lire pyi,

mii à mu láñja

yatoore ná sige yaare sannte puni shwòhal'e,

mu sí raa filili ma yaceni na

s'a nticyenñi mûre

ma shiñji canmpyaagii puni i.

¹⁵ Mii sí pege le mu ná ceenjí shwòhal'e,

si kuru pege ninuge le mu yasege ná ceenjí woge shwòhal'e.

U aha mu ta, u sí mu jùñjke bwòn n-jya,

mu mú ká u ta, maa u nò nintaani na.»

¹⁶ Maa jwo ceenj'á

«Mii sí là bâre mu laani jiyàñji na.

Mu lahigii zinjí sí n-waha sèl'e.

Mu la si mpyi si ma poonjí jà,

ñka uru u sí n-pyi mu jùñjo na.»

¹⁷ Maa jwo nàñj'á

«Mu à ñen'a taha ma cwoñjí jwòmæení fye e,

mii à yi jwo mu á ma hà cige ñkemu yasëere lyí me,

tire mu à lyí.

Nyé jùñjk'á kège mu kurugo,

mu sí raa ñkànre sèl'e s'a ma jwòlyinjí taa jùñjke e

ma shiñji canmpyaagii puni funñjke e.

¹⁸ Ngure ná nyépege sí n-fyíñ jùñjke na,

mu jiyíñjí sí raa fworo mu yafaajnyí i.

¹⁹ Mu sí raa lyí ma byëení funmpé e,

fo zà mu núruñjí jùñjke e,

naha na ye pworo ti nyé mu,

mu sí núru n-pa n-pyi tire pwoore ninure.»

Kile à Adama ná Awa kòr'a yige cikøoge e

²⁰ Nyé cyire karigii puni kàntugo, Adama à u cwoñjí mège le Awa, naha na ye uru u à pyi sùpyire puni nunji. (Awa mège jwòhè ku nyé shiñji.)

²¹ Ka Kafooni Kile si yatoore tà seeyi pyi vânya mà le Adama ná u cwoñjí na. ²² Maa jwo «Nume, sùpyanji nyé wuu fiige, u à kacenni ná kapiiñi cè a wwù yiye e. Wuu u sige u àha ñkwò shiñji cige yasëere tà kwòn jiyí si ñkwôro shì na fo tèekwombaa me.» ²³ Amuni l'à pyi, ka Kafooni Kile si u kòr'a yige Edéni kini cikøoge e, maa u pyi u sà a jùñjke fàa, Kile à u yaa ná jùñjke ñkemu pwoore e ke.

²⁴ Nyé amuni Kile à Adama ná Awa kòr. Maa sherubènbii* pii yaha cikøoge canña fworompe e pi a ku kâanmucaa. Maa ñwòtsoñgo nawogo yaha ku u fyinge, maa sùpyire tegèle kwòn shiñji cige na.

* 3:24 Sherubènbii na nyé Kile melekeebii shiñji wà, fukanyi maha mpyi pi na, pi maha mpyi Kile jwò kurugo.

4

Kajne ná Abeli à sáraysi wwú Kile á

¹ Nyé Adama à wwò ná u cwoñji Awa e, ka u u laa lwó maa Kajne si, maa jwo: «Ei! Mii à pùnambile si Kafoonji Kile barag'e.» ² Lire jwóhò na, ka u u nür'a laa lwó, maa Kajne coonji *Abeli si. Ka Abeli si mpa mpyi mpàbyi, ka Kajne si mpa mpyi faapyi.

³ Tèni là à tòro ke, ká Kajne si u kerege yaseere tà pyi sáraga Kafoonji á. ⁴ Ka Abeli mú si umpàbilin là cù mpàpyire njycyiire e mà bò, maa li sinmpe kyaare pyi sáraga Kafoonji á. Ka Abeli ná u sárage kyaas i ntáan Kafoonji á. ⁵ Nka Kajne ná u woge kyaas nyé a mpyi a taan u á me. Ka lire si Kajne lùuni yírigé selle, u ya yaha tanha.

⁶ Nyé ka Kafoonji si Kajne yíbe: «Naha k'á mu lùuni yírigé fo mu à yyahe tanha ame ye? ⁷ Mu kapyiinkii ká jwó, tá mu jùnjke sì n-yírigé mii yaha taan mà? Nka mu kapyiinkii ká mpi, kapiimi mpyinji lage sì n-pyi mu na bá nañiyaaga maha mpyi ná kyaare lage e, maa yatooge per'a sige si ku ta jncu me. Nka mu s'á yaa mu u jncu maye na.»

⁸ Nyé canjka, ka Kajne si u coonji pyi na pi shà sige e. Må pi yaha wani, ka Kajne si jcwò u coonji Abeli na a bò.

⁹ Lire kàntugo, ka Kafoonji si Kajne yíbe: «Taa mu coonji, Abeli jyé ke?» Ka Kajne si u pyi: «Mii à cé la? Taha mii u jyé na coonji sajcwonsigini la?» ¹⁰ Ka Kafoonji si jwo: «Naha kafile mu à pyi ame ye? Mu à ma coonji bò ke? Mii à u shishange jya jùnjke na ke, l'a pyi mu à jwo u na jkwúuli na mii u uru jkoonji wwú. ¹¹ Nyé jùnjke k'á mu coonji shishange bya mu cye kurugo ke, kur'a mu lája. ¹² Må lwó nume na, mu aha nür'a jùnjke fàa, mu saha sì raa nta pyi k'e me. Mu si raa fahafaha raa ntúuli jùnjke na.»

¹³ Ka Kajne si jwo Kafoonji á: «Mu à mii lùbyage pyi wéegé lwóho, mii sì n-já ku bya me. ¹⁴ Nyé mu à mii kòr'a yírigé faanje tapyige e. Mii sì n-sá jwóho mu yaha na tatónge e, s'a fahafaha raa ntúuli jùnjke na. Shin maha shin u à mii ta ke, uru sì mii bò.» ¹⁵ Ka Kafoonji si jwo Kajne á: «Lire mpyi jyé me, shin maha shin u à mu bò ke, lire kapiimi fwooni sì n-tò urufuo na fo tooyi baashuunni.» Ka u u fyé bwòna Kajne na, shin maha shin u à círe ná u e ke, urufuo ká jkwó u bò me. ¹⁶ Ka Kajne si yíri Kafoonji taan, maa jkàr'a sà ntéen Nödi kini i Edeni canjia fworompe e. *

Kajne tìluge kani

¹⁷ Lire jwóhò na, ka Kajne si ceewe lènje, maa pùnambile si u na, maa li mège le Enòki. Ka u u kànhà faanra maa u jyanji Enòki mège le kuru na. ¹⁸ Nyé Enòki à Iradi si, ka Iradi si Mekwuyayeli si, ka Mekwuyayeli si Metushayeli si, ka uru si Lemeki si.

¹⁹ Lemeki mpyi ná cyee shuunni i. Wà mège na mpyi Ada, u saannji woge sì mpyi Zila. ²⁰ Ada à pùnambile si, lire mège nyé Yabali. Uru tìluge shiinbibì pi na yatòore byíi, marii jaare na ntúuli. ²¹ Yabali coonji u mpyi Yubali, uru u mpyi jkànbwónbibì ná tìmpirewyibìi tulyage. ²² Zila mú a pùnambile si, lire mège mpyi Tubali Kajne. Ur'a pyi tunntun. U mpyi maha dànyanji ná tòonntire yaayi yaa. Tubali Kajne coonji mpyi pùceebile, u mège mpyi Naama.

²³ Canjka, Lemeki à jwo u cyeebil'á:

«Ada ná Zila, yíi lógo na jwó na.

Yíi ningyigii mûgo.

Nò maha nò cyege ká nò mii na ke, mii sì n-sii urufoo bò.

Nàjjibile maha nàjjibile l'à kampee tiri mii na ke, mii sì n-sii urufoo bò.»

²⁴ L'à cyée na Kajne mbòjìi fwooni sì n-tò urufoo na fo tooyi baashuunni.

Nka, mii, Lemeki, mii mbòjìi fwooni sì n-tò urufoo na fo tooyi beetaanre ná ke ná baashuunni.»

²⁵ Nyé ka Adama si nür'a pùnambile si u cwoñji na maa lire mège le Seti. Ka Awa si jwo: «Kajne à *Abeli bò. Lire e, Kile à pùnambilini labère kan mii á Abeli cyaga.» ²⁶ Nyé ka Seti mú si pùnambile si, maa li mège le Enòshi.

Lire tèni i, ka sùpyire si nta a li jwó cù na Kile père maa u pyi Kafoonji Kile.

5

Adama tìluge

¹ Adama tìluge shiinbibì mèyi yi nyé nyé.

Canjke Kile à sùpyanji yaa ke, u à u yaa uye fiige. ² U à u yaa nò ná ceewe, maa jwó le pi á, maa pi mège le sùpya.

³ Adama à yyee jkkuu ná beijaaga ná ke ta, maa pùnambile si uye málwòrò. Maa u mège le Seti. ⁴ Seti sirjkwooni jwóhò na, Adama à yyee jkwuu baataanre pyi sahanji. Cyire funnjke e u à pyilibii piiherii si. ⁵ U shìnjì canmpyaagil'á pyi yyee jkwuu baaricyere ná beijaaga ná ke, ka u u jkwú.

* ^{4:16} Nödi mège jwóhe ku nyé: «tukanha baa», Edeni woge sì nyé: «kire nisinaña».

⁶ Seti à yyee ñkuu ná kañkuro ta maa Enøsi si. ⁷ Enøsi siñkwooni kàntugo na, Seti à yyee ñkwuu baataanre ná yyee baashuunni ta. Cyire funjke e u à pyìibii piibërii si. ⁸ Seti shìji canmpyaagii pun' à pyi yyee ñkwuu baaricyëere ná yyee ke ná shuunni, ka u u ñkwû.

⁹ Enøsi à yyee beecyëere ná ke ta, maa u jyanji Kena si. ¹⁰ Kena siñkwooni kàntugo na, Enøsi à yyee ñkwuu baataanre ná ke ná kañkuro ta. Cyire funjke e u à pyìibii piibërii si. ¹¹ Enøsi shìji canmpyaagil' à pyi yyee ñkwuu baaricyëere ná kañkuro, ka u u ñkwû.

¹² Kena à yyee beetaanre ná ke ta, maa u jyanji Malaleli si. ¹³ Malaleli siñkwooni kàntugo na, Kena à yyee ñkwuu baataanre ná beeshuunni ta. Cyire funjke e, u à pyìibii piibërii si. ¹⁴ Kena shìji canmpyaagil' à pyi yyee ñkwuu baaricyëere ná ke, ka u u ñkwû.

¹⁵ Malaleli à yyee beetaanre ná kañkuro ta, maa u jyanji Yeredi si. ¹⁶ Yeredi siñkwooni kàntugo, Malaleli à yyee ñkwuu baataanre ná bejjaaga ná ke ta. Cyire funjke e u à pyìibii piibërii si. ¹⁷ Malaleli shìji canmpyaagil' à pyi yyee ñkwuu baataanre ná yyee beecyëere ná yyee ke ná kañkuro, ka u u ñkwû.

¹⁸ Zheredi à yyee ñkuu ná beetaanre ná shuunni ta, maa u jyanji Enøki si. ¹⁹ Enøki siñkwooni kàntugo na, Zheredi à yyee ñkwuu baataanre ta. Cyire funjke e u à pùnampyre ná pùceepyire si. ²⁰ Zheredi shìji canmpyaagil' à pyi yyee ñkwuu baaricyëere ná yyee beetaanre ná shuunni, ka u u ñkwû.

²¹ Enøki à yyee beetaanre ná kañkuro ta, maa u jyanji Metushala si. ²² Metushala siñkwooni kàntugo, Enøki à jaare Kile kuni i yyee ñkwuu taanre funj'i. Cyire funjke e u à pyìibii piibërii si. ²³ Enøki shìji canmpyaagil' à pyi yyee ñkwuu taanre ná yyee beetaanre ná yyee kañkuro. ²⁴ Enøki à u shìji puni pyi Kile kuni i. Lire kàntugo, u saha jyé a kwôro naha dijyeni i me, naha na ye Kile à u lwó a kár'a sâ yaha uye taan.

²⁵ Metushala à yyee ñkuu ná beecyëere ná baashuunni ta, maa u jyanji Lemeki si. ²⁶ Lemeki siñkwooni kàntugo na, Metushala à yyee ñkwuu baashuunni ná beecyëere ná shuunni pyi. Cyire funjke e u à pyìibii piibërii si. ²⁷ Metushala shìji canmpyaagil' à pyi yyee ñkwuu baaricyëere ná beetaanre ná baaricyëere, ka u u ñkwû.

²⁸ Tèni i Lemeki shìji mpyi yyee ñkuu ná beecyëere ná shuunni ke, u cwoñ' à pùnambilé si u á. ²⁹ U à li mege le Nuhu, maa jwo: «Kafoonji Kile à jìñke këge, maa wuu yaha báarawayi njemu na ke, ñge pyàji u sì n-pa wuu funjyi jíñje, si wuu yige tire kanhare e.»*

³⁰ Nuhu siñkwooni kàntugo na, Lemeki à yyee ñkwuu kañkuro ná beecyëere ná yyee ke ná yyee kañkuro pyi. Cyire funjke e u à pyìibii piibërii si. ³¹ Lemeki shìji canmpyaagil' à pyi yyee ñkwuu baashuunni ná yyee beetaanre ná yyee ke ná yyee baashuunni, ka u u ñkwû.

³² Tèni i Nuhu shìji mpyi yyee ñkwuu kañkuro ke, u cwoñ' à pùnampyre taanre si a taha tiye na. Tire ti jyé Shëmu ná Kyamu ná Zhafeti.

6

Kile à jwo na uru sí múnayaayi shi bò

¹⁻² Tèni i sùpyir' à li jwò cù na jnyahage jìñke na ke, Kile à jyii yaayi njemu dá nìnyinj na ke, ka yire si li jnya na pùceepyire t' à si jìñke na ke, tire lem' à jwò, maa tire tà cwøonrò mà pyi pi cyee. ³ Lire e, Kafoonji Kile à jwo: «Mii sì jyé sùpyire ti kwôro shì na me, jaha na ye pi à cyé mii jwumpe na*. Mii sì pi yaha pi yyee ñkuu ná bejjaaga ta, si nta pi shi bò. ⁴ Mâ lwó lire tèni i, yire Kile yaday' à wwò ná sùpyibii pworibil'e, maa pyi si pi na, pire pyìibii na mpyi sùpyibwoyo nintsoñyo. Pire pi mpyi tèecyiini nàntefebii, pi mege mpyi a fworo sèl'e.

⁵ Nye Kafoonji à li jnya na sùpyire peg' à pél' a tòro jìñke na, na pi funjø sàñjore jyé a sii yaaga me, fo kapiiñi kanni canjña maha canjña. ⁶ Lire kurugo, u à nûr'a li ta sùpyire jñaambaanj' à pwórò ti jñaanji na. Ka u u yaha tanha sèl'e. ⁷ Maa jwo: «Mii à sùpyire yaa, ñka mii sì ti shi bò jìñke na, mà bâra yatôre ná sige yaare ná yafiliy ná sajcyëenre na, jaha na ye nume mii jyin' à fworo yí jñaambaanj na.» ⁸ Ñka Nuhu wi ke, u kyaa mpyi a táan Kafoonji Kile á.

Kile à jwo uru sí Nuhu ná u pyënge shiinbii shwø

⁹ Nuhu tajjaanji u jyé ñge: Nuhu mpyi a tii, tigire cyaga mpyi u na u tìñji sùpyire shwøhol'e me. Kile kuni kanni i u mpyi na jaare. ¹⁰ Pùnampyre taanreñi u à ta ke, pire pi jyé Shëmu ná Kyamu ná Zhafeti.

¹¹ Lire tèni i, dijyeni' à këge Kile jyii na. Sùpyire mpyi a pi tiye na, cyeyi puni i. ¹² Kile à pa li jnya na dijyeni' à këge, sùpyire puni kapyiñkil' à pyi kapegii, ¹³ kuru cyage e, ka Kile si jwo Nuhu á: «Ná jìñke kámpannyi pun' à jí pege na, lire kurugo, mii à li yaha si sùpyire puni shi bò. Mii sì n-sii ti ná jìñke këge sjycyan. ¹⁴ Lire e, mu sì batobwøho yaa ná cige shiwoge e ná jyeg e* maa u funjke ná u kàntuge wòogó ná mánalwøhe e.

* 5:29 Nuhu mege jwøhe ku jyé: «funjyij». * 6:3 «pi à cyé mii na», lire jyé me: «pi jyé kwùnji teñre e» [†] 6:14 «ná jyeg e» lire jyé me «maa bakwøge tåa bapya fiige»

¹⁵ U yaan̄kanni li nde, u təənmpe jyε mεterii ɣkuu ná beeshuunni ná ke, u yyeparampe jyε mεterii beŋjaaga ná kanjkuro, u yerempe jyε mεterii ke ná kaŋkuro. ¹⁶ Yapwəgə yaa u na, maa mεtērē taaga yaha yapwəge ná batonj i ɣkērenkii shwəhəl'e. Maa tajȳige yaa u ɣkēre na, maa u yaa sankazuu: jwəhəbaga, niŋibaga ná niŋibaga.

¹⁷ Mii wi ke, mii sí n-pa zānbwəhō cyán jɪŋke na, yaaga maha yaaga ku na jən̄i ke, si yire puni shi bō. Yafyin sí n-kwōrō jyii na mε. ¹⁸ Mii si tunmbyaara‡ le ná mu i. Jyè batonj i ná ma jyaabii ná ma cwoŋi ná ma napworibil'e.

¹⁹⁻²⁰ Nyii yaayi shinj i puni sí n-pa mu á, saŋcyεenre ná yatoore ná sige yaare ná yafiliyi, bá yire si mpyi si ɣkwōrō jyii na mε. Ma a yi shinj i puni shuunni shuunni nò ná ceewe le bakwəoge e. ²¹ Ma a yalȳire shinj i puni lwá a le k'e, yií ná yir'á.»

²² Nyε lire Nuhu à pyi. Kile à kyaa maha kyaa jwo u á ke, u à lire pyi.

7

Nuhu à jyè batonj i

¹ Lire kàntugo, ka Kafoonj Kile si yi jwo Nuhu á: «Numε, yií jyè uru batonj i, mu ná ma pyeŋe shiinbii, naha na ye mii à li nya mu kanni u à tí mii yyahe taan súpyire puni shwəhəl'e. ² Múnayaayi shinj i puni yi sí n-já n-kan sáraga Kile á ke, mu sí yire nàmbaa baashuunni ná cyee baashuunni lèŋe batonj i. Múnayaayi shinj i puni yi jyε yi sí n-já n-kan sáraga Kile á mε, ma a yire nò niŋkin ná ceewe niŋkin lèŋe. ³ Ma a saŋcyεenre shinj i puni nàmbaa baashuunni ná cyee baashuunni lèŋe, bá ti shinj i mpyi t'áha mpini mε. ⁴ Naha na ye ku sanŋa jyε cibilaaga niŋkin, mii sí zānhe cyán jɪŋke na, si nta canmpyaa beeshuunni ná numpiliyi beeshuunni. Mii à múnayaaga maha múnayaaga yaa ke, mii sí yire puni shi bō jɪŋke na.»

⁵ Kafoonj à kyaa maha kyaa jwo Nuhu á ke, u à lire pyi.

⁶ Nyε canŋke zānbwəh'á pa jɪŋke na ke, lir'á pyi mà Nuhu shinj i ta yyee ɣkwuu baani.

⁷ Ka Nuhu ná u jyaabii ná u cwoŋi ná u napworibii si jyè batonj i, si shwo zānbwəhe na.

⁸⁻⁹ Múnayaayi yi sí n-já n-py i sáraga Kile á, ná jye yi jyε yi sí n-já n-py i sáraga Kile á mε, ná saŋcyεenre ná jɪŋke yafiliyi pun'á pa jyè Nuhu fye e batonj i, shuunni shuunni, nò ná ceewe, bá Kile yabilinj mpyi a yi jwo Nuhu á mε.

¹⁰ Cibilaaga à tóro ke, ka zānbwəhō si jcwō jɪŋke na.

Lubwooni kani

¹¹ Lir'á pyi mà Nuhu shinj i ta yyee ɣkwuu baani. Lire yyeeni yinj ke shənwoge, canmbilini ke ná baashənwuuuni, kuru canŋke jɪŋke lùbilibii ná niŋyinj wuubii pun'á múgo, ka lwəhe si fworo mà jɪŋke cū.

¹² Nyε ka zānhe si jcwō jɪŋke na, canmpyaa beeshuunni ná numpiliyi beeshuunni.

¹³ Kuru canŋke yabilinj, Nuhu ná u cwoŋi ná u napworibii ná u jyaabii taanrenj, Shemu, Kyamu, ná Zhafeti à jyè batonj i, ¹⁴ ná sige yaare ná yatoore shinj i puni, ná jɪŋke jyiyaare puni ná saŋcyεenre shinj i puni. ¹⁵ Yire múnayaayi pun'á jyè batonj i Nuhu fye e, yaaga maha yaaga ku na jən̄i ke, yire puni shuunni shuunni à jyè. ¹⁶ Múnayaayi puni, yi puni shuunni shuunni à jyè batonj i, nò ná ceewe, mu à jwo bá Kile à yi jwo Nuhu á mε. Lire kàntugo, ka Kafoonj si ku jiwəge tò.

¹⁷ Nyε zānbwəh'á cwo jɪŋke na, maa mpa canmpyaa beeshuunni. Lwəh'á nyaha fo mà batonj yir'g a taha, marii ɣkēge ná u e. ¹⁸ Lwəh'á pa nyaha mà dûgo sèl'e jɪŋke niŋyinj na, ka batonj si yir' a taha. ¹⁹ Ka lwəhe si wá na nyahage fo mà najyi nintəonyi puni jnūjō jō.

²⁰ Lwəh'á najyi tò, mà dûg'a no mεterii baashuunni na. ²¹ Múnayaayi puni yi mpyi jɪŋke na ke, yire pun'á kwū: saŋcyεenre ná yatoore ná sige yaare ná yafiliyi ná súpyire. ²² Múnayaaga maha múnayaaga ku mpyi jɪŋke na ke, yire pun'á kwū, lwəhe wuyi kanni y'á kwōrō jyii na.

²³ Kile à yi puni shi tò, mà lwəh súpyire na mà kâre yatoore na, mà sà nō yafiliyi ná saŋcyεenre na. Nuhu ná múnayaayi yi mpyi ná u e batonj i ke, yire kanni y'á kwōrō jyii na.

²⁴ Ka lwəhe si jɪŋke jnūjō jō mà ta canmpyaa ɣkuu ná beeshuunni ná ke.

8

Kile à zānbwəhe yyéye

¹ Nka Kile jyε a funjø wwò Nuhu ná sige yaare ná yatoore na batonj funjø e mε. U à kafēge pyi ku u fwu jɪŋke na, ka lwəhe si wá na ntře. ² Ka jɪŋke lùbilibii ná niŋyinj zānhe wyigigii si ntò, ka ku u yyére. ³ Ka lwəhe si wá na fwu na ɣkēge, canmpyaa ɣkuu ná beeshuunni ná kεj' a ta cyi tóro ke, ka lwəhe fānhe si jcȳerε.

‡ 6:18 TUNMBYAARE na jyε mu à jwo kâaga, ti maha jà a pyi kânyi shuunni, lire jyε mε cevee shuunni shwəhəl'e;

⁴ Yinkel baashonwoge, canmpyike ná baashonwuuni, ka batonji si ntig'a tèen Arara kini nañke kà jnug'i. ⁵ Ka lwóhe si ñkwôro na ntire fo mà sà nò yinkel ke woge na, kuru canmpyicyiini jañyi jnùny' à fworo.

⁶ Canmpyaa beeshuunni kàntugo, Nuhu mpyi a jnwóge ñkemu yaa batonji na ke, ka u u ku mógo. ⁷ Ka u u fwónrøgo yaha a fworo, ka kuru si wá na sì, marii ma, fo ka jnìjke lwóh' à sà ñkwò. ⁸ Ka u u mpánmporøgo yaha k' à fworo, ku sà wií kampyi lwóh' kwò. ⁹ Ñka mpánmporøg' à fworo ke, kujye a tatéenge ta mè, lwóhe mpyi jnìjke cyeyi puni i, ka ku u nûr'a kâre Nuhu yyére. Ka u u cyege yige mà tèg'a ku cù a lèjè batonji i.

¹⁰ Maa canmpyaa baashuunni yaha cyi à tòro, maa nûr'a mpánmporøge yaha k' à fworo. ¹¹ Yakoñke, ka mpánmporøge si láha a jyé batonji i ná olive cige wyempurug'e jnwóge e. Lire e, Nuhu à cè na pà a fworo lwóhe e sèl'e. ¹² Maa canmpyaa baashuunni yaha cyi à tòro sahanjki, maa nûr'a mpánmporøge yige. K' à fworo kuru tøäge e ke, ku saha jyé a nûr'a pa u yyére mè.

¹³ Yeeeni Nuhu shñj' a pyi yjee ñkwuu baani ná yjee niñkin ke, lire yeeeni canmpyicyiini, jnìjke mpyi a li jnwó cù na lwohe byii. Ka Nuhu si batonji jnìjwóge mógo maa wíi, maa li jyá na lwóhe mpyi na ñkwuu jnìjke na. ¹⁴ Lire yeeeni yizhwónwoge canmpyibeeñjaaga ná baashwónwuni, lwóh' à kwò jnìjke na feeefee.

¹⁵ Lire tèni i, ka Kile si jwo Nuhu á ¹⁶ «Fworo batonji i, mu ná ma cwoñi, ná ma jyaabii ná ma napworibii. ¹⁷ Sige yaare ná yatoore ti jyé ná mu i ke, ti shinji puni ná jnìjke yafiliyi ná sajcyéenre, yi puni yige, yi raa sì jnìjke cyeyi puni i, yi raa sini yi raa jyahage.»

¹⁸ Nye Nuhu à fworo batonji i ná u jyaabii ná u cwoñi ná u napworibil'e. ¹⁹ Sige yaare ná yatoore ná jnìjke yafiliyi ná sajcyéenre pun' à fworo batonji i, yi shinji pun' à fworo yiye niñkin niñkin.

²⁰ Ka Nuhu si sáraya tawwúgo yaa Kafoonji Kile mège na. Sige yaare ná yatoore ná sajcyéenre ti sì n-jà n-kan sáraga Kile à ke, u à tire tå pyi sáraya nizógoyo Kile á. ²¹ Ka yire *sárayi nüngutaangawuyi si Kafoonji Kile lùumi bò. Ka u u jwo uye funj'i: «Mii saha sì jyé jnìjke këge sùpyire kurugo me, sùpyanjí múnayaaní mée ká ntaha kapecigii mpyinji na, fo u nimbilere wuñi. Mii saha sì jyé múnayaayi puni shi bò, bà mii à li pyi mè.

²² Mà jnìjke yaha wani,
jyéempe ná sùmawóngigii sì n-kwò mè,
wyeere ná kafwuge sì n-kwò mè,
nüngróhe ná bënge sì n-kwò mè,
numpilage ná canjke mû sì n-kwò mè.»

9

Kile à tunmbyara le ná Nuhu i

¹ Nye Kile à jwó le Nuhu ná u jyaabil'á, maa jwo pi á: «Sege ku táan yii na, yii pyi niñyahamii si, yii i jnìjke jnì.» ² Yii sì n-sii n-pyi fyagara yaaga jnìjke múnayaayi pun' à, sige yaare ná yatoore ná sajcyéenre ná jnìjke yafiliyi ná jyáabii. Mii sì yá yaha yire puni jnùna na.

³ Mii sì yire múnayaayi puni kan yii à yí pyi kyara, bà mii à fyánha a sùmanji kan yii à mè.

⁴ Ñka yii àha múnayaage kà pyi kyara si ku múnayaaní yaha k' è me, lire jnwóha ku jyé, yii àha ku sishange yaha k' è si ku pyi kyara me. ⁵ Yii sishange ku jyé yii múnayaaní ke, yaaga maha yaaga k' à ku pyi k' à wu ke, mii sì yibige pyi ku kyaa na. Nanjyaaga ká sùpya bò, mii sì uru múnayaaní kyaa yibe kuru nanjyaag' à, sùpya ká u supyijnee bò, mii sì uru múnayaaní kyaa yibe urufol' à.

⁶ Kile à sùpyanjí yaa uye málwòro.

Lire e, sùpya ká u supyijnee múnayaaní kwò, urufoo wun' à yaa li kwòn sùpya cye kurugo mû.

⁷ Nye yii pi ke, sege ku táan yii na, yii pyi niñyahamii si, yii tèg' à jnìjke jnì.»

⁸ Lire kàntugo, Kile à nûr'a jwo Nuhu ná u pyilibil'á ⁹ «Numé, mii yabilinjí sì *tunmbyara le mii ná yii shwóhæl'e si ti le ná yii tüluge e, ¹⁰ si ti le ná múnayaayi puni i, mu à jwo sajcyéenre, yatoore, sige yaare ná yaaga maha yaaga k' à fworo batonji i ná yii e ke. ¹¹ Tire tunmbyaraare ti jyé: zànbwóhò saha sì múnayaayi shi tò jnìjke na me, zànbwóhò saha sì jnìjke këge me.

¹²⁻¹³ Nye mii à zànhañwoogé yaa. Kuru ku sì n-pyi mii ná yii ná múnayaayi puni tunmbyaraare tafyéenji. Tire tunmbyaraare sì n-kwòro n-yaha fo mu tüluge tègeni. ¹⁴ Mii aha nahajyi binni jnìjke jnìjyini na, zànhañwoogé si n-fworo. ¹⁵ Lire tèni i, tunmbyaraare mii à le mii ná yii ná múnayaayi puni shwóhæl'e ke, tire sì n-kwòro mii funj'i. Mii saha sì zànbwóhò cyán ku kwò a múnayaayi puni shi tò me. ¹⁶ Zànhañwoogé sì raa n-fworo nahajyi i. Mii aha kuru jyá tère o tère e ke, mii funj'o sì n-cwo na tunmbyaraare na, nte mii Kile à le mii ná jnìjke múnayaayi puni shwóhæl'e ke.»

¹⁷ Nye lire pyiñkanni na, tunmbyaraare Kile à le ná jnìjke múnayaayi puni i ke, Kile à jwo Nuhu à na tire tafyéenji u jyé zànhañwoogé.

Nuhu ná u jyaabii

¹⁸ Nyé Nuhu jyaabii pi nyé Shemu ná Kyamu ná Zhafeti, u ná pire pi à fworo batonji i. Kyamu u nyé *Kana tunji. ¹⁹ Pire pi nyé Nuhu jyaabii taanrenji. Niňke súpyishinji pun'á fworo pire tülüyi i.

²⁰ Nyé Nuhu na mpyi faapyi. Uru u nyé shincyiwe mà *ererezennji fàa. ²¹ Cannka, Nuhu à ererezennji sinmpé pà bya, ka pu u u cyán, ka u u ñkár'a sà sínni vâamnjke bage e u cipyire wuñi i. ²² Nyé Kana tunji Kyamu, ur'a kár'a sà u tunji Nuhu cipyire wuñi ta u à sínni. Ka u u fwor'a kár'a sà yi jwo u sijneebii sanmpii shuunninjá, cyínni na. ²³ Ka Shemu ná Zhafeti si vâantinmbwohe kà lwá a yaha pi fukanyi na, maa jyé kântugo mà sà pi tunji cipyire wuñi tò. Pi à kântugo wà pi tunjá, lire e pi nyé a vâanyyibaawuñi nyá me. ²⁴ Sinmp'à pa Nuhu yaha ke, ka u yyahe sì jicwo, nde u pyilibii puni kântugowuñjá pyi ke, ka u lire cè. ²⁵ Maa jwo «Mii à Kana láñja, u pyi u sijneebii bilibii kântugowuñjá.»

²⁶ Maa nûr'a jwo

«Mii à Kafoopi Kile metanga yyere, uru u nyé Shemu u Kilenji.

Kana u pyi Shemu biliwe.

²⁷ Kile u Zhafeti cyeyaa yi nyaha, u u u yaha u sà ntèen u sijneenji Shemu yyére. U u Kana yaha u pyi pi bilinji.»

²⁸ Nyé zânbwóhe pañkwooni kântugo, Nuhu à yyee ñkwuu taanre ná beeshuunni ná ke pyi sahanji. ²⁹ U à kwú mà u shînji yaha yyee ñkwuu baaricyere ná beeshuunni ná ke.

10

Nuhu pyilibii tülüge.

¹ Nyé zânbwóhe toronjkwooni kântugo na, Nuhu pùnampyre taanrenji, Shemu, Kyamu ná Zhafeti, pir'a pùnampyre tå ta. Pire tülüge ku nyé ñke. ² Zhafeti u pùnampyre ti nyé, Gomeri, ná Magogi, ná Madayi, ná Yavani, ná Tubali, ná Meshekí, ná Tirasi. ³ Nyé Asikenazi, ná Irifati, ná Togarama tülüy'á fworo Gomeri i. ⁴ Elisiya, ná Tarisisi, ná Kitimu, ná Dodanimu tülüy'á s'à fworo Zhavani i. ⁵ Pire pi à kár'a sà ntèen suumpe lwohe jwóge taare e, pimu ná pi cyaga, pimu ná pi shéenre, pimu ná pi tubaya, pimu ná pi shi.

⁶ Kyamu u pùnampyre ti nyé Kushi, ná Misirayimu, ná Puti, ná Kana. ⁷ Kushi u pùnampyre ti nyé Seba, ná Kyavila, ná Sabita, ná Arayema, ná Sabiteka. Nyé Sheba ná Dedan tülüy'á fworo Arayema e.

⁸ Kushi u pyàji wà mü u nyé Nimirodu. Uru u à pyi shincyiwe jñljké na mà fânhe pyi. ⁹ Maa mpyi lüuzupege. Lire kurugo, pi mpyi maha ñko na mucyiin'á pyi lüuzupege Nimirodu fiige. ¹⁰ Nimirodu à fyânhâ a tèen fânhe na Shiniyari kini kânyi jñun'i, yire yi nyé: Babeli ná Ereki ná Akadi ná Kaline. ¹¹ U à pa yíri lire kini i, mà kâre Asiri wuuni i, maa kânya niyyahaya faanra wani: Ninive ná Eroböti Iri ná Kalaka ¹² ná Ereseni, Ninive kânhé ná Kalaka kânbwóhe shwâhöñj i.

¹³ Misirayimu, u à pyi Ludi shiinbii, ná Anami shiinbii, ná Lehabi shiinbii, ná Nafitu shiinbii, ¹⁴ ná Paturusi shiinbii, ná Kasiluki shiinbii, ná Kafitor shiinbii tunji. Nyé Filisiti shiinbil'á fworo Kasiluhu shiinbil'e.

¹⁵ Kana à Sidon ta u pyàji njencyiji. Lire kântugo, u à Kyeti ta. ¹⁶ Yebusi shiinbii, ná Amori shiinbii, ná Girigashi shiinbii mü à fworo Kana e, ¹⁷ ná Kyivi shiinbii, ná Arikí shiinbii, ná Sini shiinbii, ¹⁸ ná Arivadi shiinbii, ná Zimari shiinbii, ná Kyamati shiinbii. Nyé lire kântugo, Kana bagashinbil'á caala. ¹⁹ Kana shiinbii kín'á sìi Sidon na, mà kâre Gerari kânmpanjke na, Gaza taan, maa ñkâre Sôdâmu kânmpanjke na, ná Gomori, ná Adima, ná Zeboyimu, mà sà nô fo Lesha na.

²⁰ Nyé Kyamu tülüy'á yi mpyi wani, yi puni ná yi tubaya, ná yi shéenre, ná yi cyaga, ná yi shi.

²¹ Shemu mü à pùnampyre si. Uru Shemu u à pyi Ebéri shiinbii tulyage. Zhafeti yyahawuñi u mpyi u wi. ²² Shemu pùnampyre tå pyi Elamu, ná Ashuri, ná Arifasadi, ná Ludi, ná Aramu. ²³ Aramu pùnampyre tå pyi, Uzi, ná Uli, ná Geferi, ná Masi.

²⁴ Arifasadi, ur'a Shelaki si, ka Shelaki si Eberi si. ²⁵ Eberi à pùnampyre shuunni si. Wà mege na mpyi Pelegi*, naha kurugo ye uru tünji i jñljk'á tâa. U sijneenji mege na mpyi Yokitan. ²⁶ Ur'a Alimodadi si, ná Shelfu, ná Kyazamaweti, ná Yerakí, ²⁷ ná Adoram, ná Uzali, ná Dikila, ²⁸ ná Obali, ná Abimayeli, ná Seba, ²⁹ ná Ofiri, ná Kyavila, ná Yobabu. Nyé pire puni pi nyé Yokitan tülüy'á. ³⁰ Pi mpyi a tèen Mesha ná Sefari, ná jñy shwâhöñj canña fworompe e.

³¹ Nyé Shemu tülüy'á yi mpyi wani, yi ná yi tubaga, ná yi shéenre, ná yi cyaga, ná yi shi.

³² Nyé Nuhu pyilibii bayi y'à pyi yire, yi mü ná yi tülüy'á, ná yi shi. Súpyire shinji u à caala eyei puni i jñljk'á na, zânbwóhe pañkwooni kântugo na ke, uru pun'á fworo Nuhu pyilibil'e.

* 10:25 Pelegi mege jwohe ku nyé: «k'á tâa».

11

Babeli etazhiyi kani

¹ Tèecyiini i, dijyeji sùpyire puni mpyi na shèenre niñkin yu, pi njirigii keñnjkanni mù mpyi niñkin. ² Pi à yíri canja fworompe e mà kàr'a sà kaceebwohe kà ta Shiniyari kini i, maa ntèen kuru cyage e. ³ Canjka, pi à yi jwo piy'á: «Yii a wá, wuu làfa wu, wuu u fwa a waha.» Uru làfanji u pyi bage kafaayi, mánalwohe sí mpyi pwoore cyaga. ⁴ Ka pi i jwo: «Yii a ma, wuu u kànhä faanra, wuu u etazhi faanra, nge u sì raa bwùun kilenji na ke. Lire pyinjkanni na, wuu mege sí n-pée, wuu sì n-wwò, yaaga sì n-jà wuu caala jìnke na me.

⁵ Nye ka Kafoonji Kile si ntige mà pa kànhé ná etazhiyi wíi, nje sùpyire mpyi na faanre ke. ⁶ Maa jwo: «Nye yii pi wíi, pi pun'a pyi mu à jwo kàre niñkin sùpyire ti, pi puni na jwumò niñkin yu mù. Num, pi à báaranji sii. Pi aha ñkwôro ame, pi aha yíri si kyaa maha kyaa pyi ke, yaaga sì n-jà pi sige lire na me. ⁷ Wuu tige, wuu u sà shèenre niñyahara tîrige bà pi si mpyi pi áha raa piye jwumpe nûru me.» ⁸ Lire Kafoonji à pyi, maa pi caala a láha piye na, mà tûugo jìnke cyeyi puni i. Ka pi i kànhé vâanrenji jwò yyérenej.

⁹ Lire kurugo, kuru cyage meg'á le Babeli, naha na ye wani Kafoonji à dijyeji sùpyire puni jwumpe wûrugo, wani Kile à sùpyire kòr'a caala jìnke cyeyi puni i. (Babeli jwòge ku nyé nyàhanjgurugunj.)

Burama tulveyi

¹⁰ Nye Shemu tûluge ku nyé nké. Mà Shemu shìji yaha yyee nkúu, u à Arifasadi si. Zànbowh'á tòro yyee shuunni ka lire si mpyi. ¹¹ Arifasadi ziñi kàntugo, Shemu à yyee nkúu kañkuro ta sahanji. Cyire funjke e u à pyìibii piibere ta.

¹² Mà Arifasadi shìji yaha yyee beñjaaga ná ke, ná kañkuro, u à Shelaki si. ¹³ Shelaki ziñi kàntugo, Arifasadi à nûr'a yyee nkúu sicyeere ná yyee taanre ta sahanji. Cyire funjke e u à pyìibii piibere ta.

¹⁴ Mà Shelaki shìji yaha yyee beñjaaga ná ke, u à Eberi si. ¹⁵ Eberi ziñi kàntugo Shelaki à yyee nkúu sicyeere ná yyee taanre pyi sahanji. Cyire funjke e u à pyìibii piibere ta.

¹⁶ Mà Eberi shìji yaha yyee beñjaaga ná ke, ná sicyeere, u à Pelégi si. ¹⁷ Pelégi ziñi kàntugo na, Eberi à yyee nkúu sicyeere ná yyee beñjaaga ná ke pyi sahanji. Cyire funjke e u à pyìibii piibere ta.

¹⁸ Mà Pelégi shìji yaha yyee beñjaaga ná ke, u à Erehu si. ¹⁹ Erehu ziñi kàntugo Pelégi à yyee nkúu shuunni ná baaricyeere pyi sahanji. Cyire funjke e u à pyìibii piibere ta.

²⁰ Mà Erehu shìji yaha yyee beñjaaga ná ke, ná shuunni, u à Serugi si. ²¹ Serugi ziñi kàntugo, Erehu à yyee nkúu shuunni ná baashuunni pyi sahanji. Cyire funjke e u à pyìibii piibere ta.

²² Mà Serugi shìji yaha yyee beñjaaga ná ke, u à Nakwòri si. ²³ Nakwòri ziñi kàntugo, Serugi à yyee nkúu shuunni pyi sahanji. Cyire funjke e u à pyìibii piibere ta.

²⁴ Mà Nakwòri shìji yaha yyee beñjaaga ná baaricyeere u à Teraka si. ²⁵ Teraka ziñi kàntugo, Nakwòri à yyee nkúu ná yyee ke ná baaricyeere pyi. Cyire funjke e u à pyìibii piibere ta.

²⁶ Mà Teraka shìji yaha yyee beetaanre ná ke, u à Burama ná Nakwòri ná Aran si.

Teraka ná Burama kani

²⁷ Teraka u tûluge ku nyé nké. U à Burama ná Nakwòri ná Aran si, ka Aran si Loti si. ²⁸ Aran à kwû mà tufoonji yaha nyii na. U mpyi a si Kalide kini i, wani u mù à kwû, Uri kànhé e.

²⁹ Burama ná Nakwòri, ka pire si cyee lèje. Burama cwoñi mege mpyi Sarayi, Nakwòri wunjí mege sí mpyi Milika, uru na mpyi Aran pworo. U pworonji wabère mege na mpyi Yisika.

³⁰ Sarayi na mpyi cijirinje, lire e ur'á pyi pyà baa.

³¹ Nye ka Teraka si Burama, ná Loti, ná Burama cwoñi, Sarayi lwó a fworo Uri kànhé e, Kalide kini i. Burama na mpyi Teraka jya, Loti sì nyé u nampyige, Sarayi sì nyé u napworo. Ka pi i yíri na nkège zà ntèen *Kana kini i. Nka pi à nò Kyaran kànhé e ke, ka pi i nkûro wani.

³² Teraka shìji canmpyaagil'á pyi yyee nkúu shuunni ná kañkuro, maa nkû Kyaran kànhé e.

12

Kile à Burama yyere maa u pyi u a sì Kana kini i

¹ Nye Kafoonji Kile mpyi a jwo Burama á: «Burama, fworo ma tupyenge e, fworo ma kànhé e, fworo ma kini i; kini mii sí n-cyéê mu na ke, ma a sà ntèen lire e.

² Mii sí mu pyi sùpyishi niñyahawa tu,

si jwó le mu á,

si mu mege pée,

si sùpyire sannte pyi ti jwó ta mu cye kurugo.

³ Shin maha shin u à jwó le mu á ke,
mii sí jwó le urufol'á.

N̄ka shin maha shin u à mu cùmō lemē pi ke,
mii sí urufoo lájha.
Mii sí jwó le jùñke sùpyishinji pun'á,
mu cye kurugo.»

⁴⁻⁵ Ka Burama si ñkàre bà Kafoonji à yi jwo u á me. U yyahafoonji jyanj Loti mû à kàre ná u e. Burama à yíri Kyaran kini i mà u shùnj ta yyee beetaanre ná kç ná kañkuro, maa u cwoñj Sarayi ná Loti ná pi cyeyaayi puni lwó, ná pi báarapyiibii puni, ná yaaga maha yaaga pi à ta Kyaran kini i ke, maa fwor'a kàre ná y'e *Kana kini i.

⁶ Pi à nò Kana kini i ke, maa ñkàre fo Sikemu kànhé e, fo M̄ori cibwóhe cyage e. Lire tèni i, Kana shiinbii na mpyi kini i. ⁷ Ka Kafoonji si uye cyée Burama na, maa yi jwo u á: «Mii sí ndé kini kan mu túlúg'á.» Ka Burama si sáraya tawwúgo yaa wani Kafoonji á, ñge u à uye cyée u na ke. ⁸ Maa yíri kuru cyage e mà kàre jñayi woge e, Beteli canñafyinmpe e. Maa vâanñja bayá kwòro Beteli kànhé ná Ayi woge shwòhñj i. Beteli à pyi canñacwumpe e, Ayi sí pye canñafyinmpe e. Ka u u nûr'a sáraya tawwúgo yaa wani Kafoonji Kile á, maa u mège pée.

⁹ Maa yíri kuru cyage e mà kàre yyaha na, na ntèn na wá Negevi siwage kànmpañjke na.

Burama à kàre Misira kini i

¹⁰ Nye lire tèni i, katibwah'á cwo kini na. Ka Burama si ñkàre *Misira kini i, si sà tèenle pyi wani, jaha na yé katege mpyi a pée kini i sèl'e. ¹¹ Pi nijjyìibii Misira e, ka Burama si jwo u cwoñj Sarayi á: «Mii à cè na mu lem'á jwó sèl'e. ¹² Misira shiinbii ká mu jnya, pi sí n-jwo na mii cwoñj u jye mu, si mii bò, si mu yaha jnyi na. ¹³ Lire e, mii na mu jñare, wuu aha nò wani, maa jwo na mu na jye mii cɔɔn, bà pi si mpyi si mii cùmō lemē jwó mu kurugo, pi àha bú ñkwò na bò me.»

¹⁴ Burama ná u cwoñ'á nò Misira e ke, ka Misira shiinbii si li jnya na u cwoñj lem'á jwó sèl'e. ¹⁵ Misira saanñi, Faron fyèjwòhshiinbii mû à u jnya, maa u kyaa jwo u á ke, ka pi i u lwó a kàre Faron bage e. ¹⁶ Lire e, ka Faron si Burama * cùmō lemē jwó Sarayi kurugo, maa mpàa ná sikyaa, ná nñiyi, ná dûfaanya, ná bilinambaa, ná bilicyee, ná dûfanjcyee ná jwòhñjya mû kan u á.

¹⁷ N̄ka Kafoonji Kile à pa yampime wá Faron ná u pyengé shiinbii na, Burama cwoñj Sarayi kurugo. ¹⁸ Faron à li jnya amuni ke, ka u u Burama yyere, maa yi jwo u á: «Naha mu à pyi mii na ame yé? Naha na mu jye a sèenj iwo mii á na mu cwoñj wi mà yé? ¹⁹ Naha na mu à mii pyi na mu cɔɔnji wi yé, maa mii yaha mii à u lwó a pyi na cwo yé? Ma cwoñj we, u lwó a yíri naha!»

²⁰ Maa u shiinbii pyi na pi Burama ná u cwoñj yige Misira kini i, pi ná pi cyeyaayi puni.

13

Pyïjkanni na Loti ná Burama à tèen tèen piye piye ke

¹ Ka Burama si yíri *Misira kini i maa nta a kàre Negevi siwage e ná u cwoñj ná u cyeyaayi puni i. Loti mû mpyi ná u e. ² Yatoore ná wyérefyinj ná sèenj mpyi a jyaha Burama á. ³ Lire kàntugo, ka u u yíri Negevi siwage e na ntèn na ñkèegé fo Beteli kànmpañjke na, fo cyage e u mpyi a fyânhá a u vâanñjke bayi kwòro ke, Beteli ná Ayi kànyi shwòhñl'e. ⁴ Cyage e u mpyi a fyânhá a *sáraya tawwúge yaa ke, u à nò wani ke, maa Kafoonji Kile mège pée.

⁵ Loti u mpyi ná Burama e ke, u yatoore ná u pyengé shiinbii mpyi a jyaha mû. ⁶ Lire na, tateëng'á cyére pi mû shuunni i, jaha na yé pi cyeyaayi mpyi a jyaha sèl'e, pi mû shuunni mpyi na si n-jà n-kwú cyage ninjkin i me. ⁷ Mâ bâra lire na, *Kana shiinbii ná Perezi shiinbii mû na mpyi kuru cyage e. Canñka, ka yogo si mpa yíri Burama yatonahabii ná Loti wuubii shwòhñl'e, tateëngé kurugo.

⁸ Burama à lire jnya ke, ka u u jwo Loti á: «Maye sanna yaha, Loti, wuu àha yogo yaha ku yíri mii ná mu shwòhñl'e me, lire jye me mii yatonahabii ná mu wuubii shwòhñl'e me, jaha na yé wuu na jye cìnmpyii. ⁹ Kìn'á pée. Nke puni jye tateëngé mà? Ta wá wuu u ntèen tèen wuu mège cyeyi i. Kampyi kàmeni kànmpañjke k'á mu tâan, ta sì wani, mii sí raa sì kàniñj woge na. Kàniñj kànmpañjke si ká nta kuru k'á tâan mu á, ta sì wani, mii sí raa sì kàmeni woge na.»

¹⁰ Ka Loti si jùñke yírig'a Zhuruden bafage wíi, lwohe mpyi a jyaha kuru cyage e. Lire tèni i Kafoonji mpyi na sâha ñkwò a Sôdumu kànhé ná Gomori kànhé jyà me, kuru cyage lemē mpyi a jwó fo mà sà nò Zowari kànhé na. K'á pyi mu à jwo Kafoonji cikøogé nisînanjke ki, mu à jwo Misira kini li. ¹¹ Loti à kuru jnya ke, ka u u Zhuruden bafage puni lwó a pyi u wogo, maa ñkàr'a sà ntèen kuru cyage e Beteli canñafyinmpe e. Lire pyïjkanni na, Burama ná Loti à

* 12:16 Faron: kuru mège na mpyi pèene mège ñkemu ku mpyi na leni Misira kini saanbii puni na ke

tèen tèen piye piye. ¹² Ka Burama si ntèen Kana kini i. Ka Loti si ñkàr'a sà ntèen kuru bafage kànyi yà shwahol'e, maa u vànanjke bayi kwòro kwòro fo mà sà nò Sòdòmu kànhé byanhampe e, ¹³ Sòdòmu kànhé shiinbii mpyi shinmpii. Pi mpyi na kapecigii njyayahagii pyi Kafoonji yyahe taan.

¹⁴ Loti ná Burama tèenjwooni kàntugo piye, ka Kafoonji Kile si jwo Burama á: «Burama, ma nyiigii yîrige njyayi na, cyage e mu nyé ke, tèen wani ma a wíi suumokulo ná wòrokulo yyére, cannjafinme ná cannjacwumo yyére. ¹⁵ Mu nyii wá kini ndemu na ke, mii sí lire kan mu ná ma túlulg'á tèekwòmbaa. ¹⁶ Mii sí mu túluge nyaha bà njinke nticenji nyé me. Kàmpyi sùpya sí n-jà njinke nticenji tòrø, nyé, sùpya mú sí n-jà mu túluge sùpyire tòrø. ¹⁷ Yíri ma a kini jaare, ma a lí tòonmpe ná li pèempe wíi, jaha na ye mu á mii sí li kan.»

¹⁸ Ka Burama si vànayi bayi kòongo, ma a sà ntèen Mamire cibwoyi cyage e, kuru cyage na nyé Eburon taan. Ka u u nûr'a sáraya tawwûgo yaa wani Kafoonji mege na.

14

Burama à saanbii pì tún maa Loti shwɔ pi na

¹ Nyé lire tèni i, Amurafeli à pyi Shiniyari kini saanji, ka Ariyoki si mpyi Elasari kànhé saanji, ka Kidolameri si mpyi Elami kini saanji, ka Tideli si mpyi Golimi kùligii saanji,

² pire saanbii shiin sicyeeren'á wwò maa sà saanli kajkuro tún. Pire saanbii meyi yi nyé jye: Sòdòmu saanji Bera, ná Gomori saanji Birisa, ná Adima saanji Shineyabi, ná Zeboyimi saanji Shemebéri, ná Bela kànhé saanji, Bela mege ku nyé Zowari njajaa ke.

³⁻⁴ Kuru kàshige njukke ku mpyi: yyee ke ná shuunni funn'i, saanji Kedolameri na mpyi pire saanbii kajkuruji njújo na. Nka yyeeni ke ná taanre wuuni i, pi à njújo kyán u na, maa pyi ta Sidimi bafage e. (Suumpe Lwahé Nyii Yaaga Baa Woge ku nyé kuru cyage e njajaa.)

⁵ Lir'á pyi ke, yyeeni ke ná sicyeere wuuni i, ka Kedolameri ná u saanjebii si yíri, maa sí ta Arafayiti shiinbii na, lir'á pyi Asiterotí Karinayimu kànhé e, maa sí ta Zuzi shiinbii na mú, lir'á pyi Amu kànhé e, maa sí ta Emi shiinbii na mú, Shave Kiriyatamu kànhé e. ⁶ Maa sí ta Kwori shiinbii na mú, pi njayi shwahol'e, na pi maha yire njayi pyi Seyiri; maa pi kòr'a sà nò fo *Eli Paran taan, sìwage njkere na. ⁷ Lire kàntugo, ka pi i mâhana a kàre Enimishipati kànhé e, pi maha kuru pyi Kadeshi mú, maa Amaleki shiinbii tún mú, maa sí ta pi kùligii puni na, ná Amori shiinbii, pire mpyi a tèen Kyazazan Tamari kànhé e.

⁸ Nyé Sòdòmu saanji, ná Gomori saanji, ná Adima saanji, ná Zeboyimu saanji, ná Bela kànhé wuñi ná pi maha kuru kànhé pyi Zowari ke; pire saanbil'á bégel'á pa yyére kàshige mèc na, Sidimi bafage e, ⁹ maa jwo na pire sí Elami saanji Kedolameri, ná Goyimi saanji Tideli, ná Shiniyari saanji Amurafeli, ná Elasari saanji Ariyoki tún. Ka pire saanbii sicyeereji, ná pire saanbii kajkuruji si ntuyi taha piye na kàshige e.

¹⁰ Nyé Sidimi bafage mpyi a jí mána lwohe kacyewiyi na. Mè pi yaha kàshige na, ka Sòdòmu saanji ná Gomori wuñi si fè, maa ntig'a lwoha yire kacyewiyi i, ka pi sanmpii si fè a kàre njayi njur'i. ¹¹ Tèni i Kedolameri ná u fyéñwahoshiinbil'á jà pi na ke, ka pi i Sòdòmu ná Gomori shiinbii nàfuunji ná pi njwalyijin puni kul'a kàre.

¹² Burama yahawuñi jyanji, Loti u mpyi a tèen Sòdòmu kànhé e ke, ka pi i uru ná u cyeyaa yi puni kul'a kàre piye cye e mú. ¹³ Ka nàjì wà si fè a shwò kàshige na, maa sà yire nyaha jwo Burama á. (Burama mpyi *Eburu shinji nàjì wà.) Lir'á u ta u à tèen Mamire cire cyage e. Mamire à pyi Amori u túluge shinnji wà. Esikoli ná Aneri mpyi u sìpè. Pire mpia ná Mamire mpyi Burama wwóne. ¹⁴ Tèni i Burama à lògo na u cìmmpworonji Loti na nyé cye e ke, ka u u nàmabaabii piì njkwuu taanre ná ke ná baataanre bégèle kàshige mèc na, mpia pi à si u yabilinji pyeñge e ke. Ka pi i pire saanbii fyé tòrø fo Dan kùluni i. ¹⁵ Ka u u kàshikwoñbii tåa kuruyo kuruyo, maa pire saanbii tún numpilag'e, maa sí ta pi na, maa pi kòr'a sà nò Kwoba kànhé na, kuru kànhé na nyé Damasi suumó kùlo kàmpañjke na. ¹⁶ Maa mpa ná pire saanbii nàfuunji niñkuunji i ná u cìmmpworonji Loti ná u cyeyaa yi puni ná cyebii ná sùpyire puni pi mpyi a cù a kàre ke.

Melikisedeki à jwó le Burama á

¹⁷ Nyé Burama à kàr'a sà Kedolameri ná u saanjebii tún maa sí ta pi na ke, u nimpanji ka Sòdòmu saanji si fwor'a u njújo bê Shava bafage e. Pi mpyi a kuru njke mege le Saanji Bafage.

¹⁸ Nyé ka Salemu saanji Melikisedeki si mpa ná bwúuru ná *erezén sinm'e Burama á, uru nge sí na mpyi Kile njayi wuñi sáragawwuñi wà. ¹⁹ Ka u u jwó le Burama á, maa jwo «Kile njayi wuñi

ná uru u nyé njyayi ná njukke yaafoonji ke,
uru u jwó le mu á, Burama.

²⁰ Kile njayi wuñi u kée,
njemua u à mu zàmpéenbii le mu cye e ke..»

Ka Burama si u cyeyaayi puni yahanji wwù mà kan Mèlikisedeki á.

²¹ Lire kàntugo, ka Sòdomu saanji si jwo Burama á: «Nye na shiinbii kan na á, ma a ñkwôro ná na nàfuunji i.» ²² Ka Burama si u pyi: «Mii sí n-kâa Kafoonji Kile na, Kile nìnyi wunj, nìnyiñi ná jùñke yaafoonji, ²³ na mii si yafyin shwò mu na me, ali diizi mëe, lire nye më tanhaña mëeëre, naha na ye ma hà bú ñkwò njwo na mu à mii Burama pyi yaarafoo me. ²⁴ Mii si yafyin shwò mu na me, mii nye a jwo nànyiñbil'á nyìñji ñgemu lyì wani, ná mpíi pi à kàre ná mii i kàshige takwòngé e ke, Aneri, ná Ësikoli, ná Mamire, pire mpíi kóni si pi nàzhanji lwó.

15

Kile à tunmbyaara le ná Burama e*

¹ Nye jcyii karigii puni kàntugo na, ka Kafoonji Kile si uye cyêe Burama na, maa jwo u á: «Burama, ma hà vyá me, mii u nye mu sancwònsiginji, mii si kacenñji nìnyahagii pyi mu á.» ²⁻³ Ka Burama si u pyi: «Kafoonji, mii Kilenji, pyà nye mii á me. Naha mu si n-sii n-jà n-kan mii á, ñkemu ku si n-jà là jwò mii na ye? Mu nye a túlugo kan mii á me. Mii bilinanji, Eliyezéri, u à si mii pyenge e, ná u tun'á yíri Damasi i ke, uru u sí n-pyi mii koolyinji.» ⁴ Ka Kafoonji si Burama pyi: «Uru nge bà u si n-pyi mu koolyinji me, mu yabilinji si pyàrji ñgemu si ke, uru u si mu kœoge lyí.»

⁵ Lire kàntugo, ka Kile si Burama yige ntàani na, maa yi jwo u á: «Burama, ma jùñke yírigé ma a wòrigii tòrò kàmpyi mu sí n-já, naha na ye mu túluge mú sí nìnya amuni.» ⁶ Nye ka Burama si dà Kafoonji Kile jwòmugure na, ka Kafoonji Kile si jwo na u à tíi u dâniyanji cye kurugo.

⁷ Lire kàntugo ka Kafoonji si jwo u á sahanji: «Mii u nye Kafoonji, nge u à mu yige Uri kànhé e, Kalide kini i, maa nde kini kan mu á ke.» ⁸ Ka Burama si u pyi: «Kafoonji, mii Kilenji, naha ku sí li cyêe mii na, si mii pyi mii u dá li na, na nde kini sí n-pa n-pyi mii wuu ye?» ⁹ Ka u u jwo u á: «Yee taanre nùcwo, ná yyee taanre sikacwo, ná yyee taanre mpápoo cù, ná kuumpaan niñkin ná mpánmpòrgo niñjkaa niñkin.» ¹⁰ Ka Burama si yire yaayi puni cù maa yi puni niñkin niñkinji táa niñke e, maa yi kwonyi yaha yaha sicama na. Sajcyéenre ti ke, u nye a tire kwòn kwòn me. ¹¹ Sajcyéenre ti maha tiye jwò caa ná kyaare e ke, ka tire si wá na ntíre yatoore nimbotte kurugo, ka Burama si wá na ti kòre.

¹² Nye cannjanji ná pa a ñkèëge tacwuge e ke, ka Burama si ñón'a cùnnu. Ka numpini si u mâñhana ka u fyá sèl'e. ¹³ Ka Kafoonji si jwo u á: «Burama, li cè na cannja, mu túluge sí n-kàre kini laber'e si sà mpyi nàmpwuun. Pi sí n-pyi bilii lire kini i, pi si kànhé fo si nò yyee ñkwuu sicyéere (400) na. ¹⁴ Nka kini li sì pi le tire bilere e ke, lire kini si n-kyaala mii cye e, lire kàntugo, mu túluge si n-yíri lire kini i ná nàfuubwòhe e. ¹⁵ Mu wi ke, mu si n-kwù yyenjike e. Mu si lyége lage kwò si nta ñkwù. ¹⁶ Mu túluge bage sicyéere woge, ku si nûru n-pa naha, naha na ye kini súpyire ti nye Amori shiinbii ke, pi kapegigii ká nò tegeni na, mii si pi kòro.»

¹⁷ Nye cannja nyiin'á cwo mà numpini lènye téni ndemui i ke, ka Kile si nañkyanhii pyi cyi i nànguruge yige marii jíi na ntùuli yatoore kyaare nintáare ná tiye shwòhol'e. ¹⁸ Kuru cannje yabilinji i, ka Kafoonji si tunmbyaara le ná Burama e, maa yi jwo u á: «Mii sí nde kini kan mu túlúg'á, mà lwò *Misira banji na, mà kàre babwòhe na, ná pi maha kuru pyi Efirati. ¹⁹ Keni shiinbii ná Kenizi shiinbii, ná Kadimoni shiinbii, ²⁰ ná Kyeti shiinbii, ná Perezi shiinbii, ná Arafayi shiinbii, ²¹ ná Amori shiinbii, ná *Kana shiinbii, ná Girigashi shiinbii, ná Zhebusi shiinbii, pi à tèen kuru cyage e.»

16

Sumayila ziñj kani

¹⁻³ Nye Burama à nò yyee ke na *Kana kini i, mà u cwoñji Sarayi ta u sàha ñkwò a pyà si u á me. Nye bilicwoñji wà na mpyi Sarayi á, u mëgë mpyi Agari, *Misira shin u mpyi u wi. Ka Sarayi si jwo Burama á: «wíí, Kafoonji Kile à mii pyi cijiriñe. Maye sanji yaha, ma a wwò ná mii báárapiyinji i, li sí n-jà n-ta uru sí pyà si mii á.» Ka u nye Sarayi jwumpe na. Nye Sarayi à u báárapiyinji Misira shinji lwò lire pyïñkanni na, mà kan u poonji Burama á, u pyi u cwo. ⁴ Ka Burama si wwò ná Agari e, ka u u yyére. Téni i u à li ta na ur'á yyére ke, ka u u wá na yyéyeere pyi ná u kàfejcwoni i.

⁵ Sarayi à lire nye ke, ka u u yi jwo Burama á: «Nde Agari à pyi mii na nume ke, lir'á fworo mu i. Mii à na bilicwoñji kan mu á. U à uye nye u à yyére ke, ka u yyáhe si jyè mii woge e. Nye Kafoonji Kile u wuu láha wuye na!» ⁶ Ka Burama si Sarayi pyi: «Mu bilicwoñji na nye mu yahare e, nde l'à tâan mu á ke, lire mu si n-pyi u na.» Yir'á jwo ke, ka Sarayi si kyaayi shinji puni tègë Agari jñun'i, fo ka u u fê a fworo pyenge e mà kàre tatsoonge e.

* 15: TUNMBYEEERE na nye mu à jwo kàaga, ti maha jà a pyi kànyi shuunni, lire nye me cevee shuunni shwòhol'e;

⁷ Ka Kafoonji Kile Mélékejì si Agari nya sìwage e lùbiliñi wà taan, uru lùbiliñi na nye Shuri sìwage kuni taan. ⁸ Maa jwo Agari á: «Agari, Sarayi bilicwoñi, taa mu à yíri ke, taa mu sì ke?» Ka u u jwo: «Mii na fi na kafejcwoñi Sarayi yyaha na.» ⁹ Ka Kafoonji Kile Mélékejì si jwo: «Núru ma a si ma kafejcwoñi yyére, ma a sà maye kan u á. ¹⁰ Mii sì mu tùluge nyaha, fo ku sì n-jà n-tàrò me.

¹¹ Wí, mu yacerewu u nye,
mu sì n-si pùnambile,
ma a u mège le Sumayila*

jaha na ye Kafoonji à mu nàvunñø parage lógo.

¹² Uru pyàñi sì n-pyi sige dùfaanñha fiige,
U sì n-pyi sùpyire puni kàshifoo,
sùpyire puni mû sì n-pyi u kàshifoo.

U sì n-láhu u címptyibii na.»

¹³ Ka Agari si jwo: «Ei! Sèe wi na ñge u nye na mii paa ke, mii à uru nya la?» Maa kuru mège le Kile na: «Kilenji u nye na mii paa ke». ¹⁴ Lire kurugo, Agari mpyi lùbiliñi ñgemu taan ke, uru mèg' à le Lakyayi Òrøyi (kuru mège ñwohe ku nye: «Ngemu u nye nyii na ke, uru na mii paa.») Uru lùbiliñi na nye Kadeshi kànhe ná Bèredi kànhe shwahal'e.

¹⁵ Nye puru ñwohò na, Agari à pùnambile si Burama á. Ka u u li mège le Sumayila. ¹⁶ Agari à Sumayila si Burama á, mà Burama shìni yaha yyee beecyëere ná baani.

17

Burama meg' à kéenj' à pyi Ibirayima.

¹ Nye mà Burama shìji yaha yyee beecyëere ná ke ná baaricyëere, ka Kafoonji Kile si nûr'a uye cyée u na, maa u pyi: «Mii u nye Kile sìji puni foo. Ta mii nyii wogigii kanni pyi tìgire cyaga baa. ² Lire e, mà tåanna ná wuu *tunmbyaare e, mii sì mu tùluge nyaha sél'e.»

³ Burama à yire lógo ke, ka u u niñkure sín, maa jùñké sôgo maa Kile pêe. Ka Kile si nûr'a jwo u á sahanjki ⁴ «Nye wí, tunmbyaare mii à le ná mu i ke, tire ti nye nte: mu sì n-pyi sùpyishi niñyahawa tu. ⁵ Mu mège saha si n-pyi Burama me. Ku sì n-kéenjë n-pyi *Ibirayima (Ibirayima mège ñwohe ku nye sùpyishi niñyahawa tu), jaha na ye sùpyishi niñyahawa sì n-fworo mu i. ⁶ Mii sì mu pylibi nyaha sél'e. Mu pylibi si n-pyi sùpyishi niñyahawa, saanlii niñyahamii sì n-fworo mu tùluyi i. ⁷ Tire tunmbyaare sì n-kwòrò mii ná mu shwahal'e, ti sì n-pyi mii ná mu tùluyi u Kilenji. ⁸*Kana kini i mu nye nijja nàmparanteñre ke, mii sì lire kan mu ná ma tùluy'á. Li sì n-pyi pi wuu tèrigi puni i, mii sì n-pyi pi Kilenji.»

Kile à pùnampyire ñkwonñji sheñre jwo Ibirayima á

⁹ Ka Kile si nûr'a jwo *Ibirayima á sahanjki: «Mu ná ma tùluyi nimpajy'á yaa yii yákili yaha mii *tunmbyaare na, mà tåanna ná pi lyenwøyi i. ¹⁰ Nde yii à yaa yii pyi mà yyaha tíi ná tire tunmbyaare e ke, lire li nye nde: mu ná ma tùluyi nimpajy'á yaa yii a pùnampyire puni kwùun. ¹¹ Yii à yaa yii a ñkwùun, lire li sì n-pyi mii ná yii tunmbyaare tafyeenpi. ¹²⁻¹³ Pùnampyire pun' à yaa ti kwòn ti canzege canmpyibataanre wuuni na mà tåanna ná pi lyenwøyi i. Bilibilí pi à si mu pyënge e ná mpíi mu à shwò ke, pire pun' à yaa pi *kwòn. Lire e, tunmbyaare tafyeenpi sì n-pyi yii seëge na sì li cyëe na ti sì n-pyi niñkwombaara. ¹⁴ Pùnambilini ndemu ká mpyi li nye a kwòn, maa uru fyèji yaha u seëge na me, ur' à yaa u kòr'a láha u kini shiinbibii na, jaha na ye u nye a yákili yaha mii tunmbyaare na me.»

Kile à Ishaka zinj kyaa jwo

¹⁵ Nye puru ñwohò na, Kile à yi jwo *Ibirayima á sahanjki: «Ma hà nûru raa ma cwoñi Sarayi yiri sahanjki Sarayi me. Numë u mège sì n-kéenjë n-pyi Sara* ¹⁶ Mii sì jwò le u á, si pyà kan u á mu á. Mii sì jwò le u á si u pyi sùpyishi niñyahawa nu. Saanlii sì n-fworo u e mú.»

¹⁷ Ibirayima à puru lógo ke, ka u u niñkure sín maa jùñké sôgo, maa Kile pêe. Maa jycyàha maa jwo uye funy': «Sùpyanj u à yyee ñkuu ta ke, di uru sì pyà ta n-jwo ye? Sara shìji na nye yyee beecyëere ná ke, di uru sì n-jà pyà ta n-jwo sahanjki ye?» ¹⁸ Maa jwo Kile á: «Sumayila yaha u shì ta, ma a jwò le u á.» ¹⁹ Ka Kile si u pyi: «Mii à lógo mu jwò na, ñka mu cwoñi Sara sì n-si pùnambile si. Ma a li mège le Ishaka. Mii sì n-kwòrò na *tunmbyaare na ná u e, ná u tùluge e. Tire tunmbyaare sì n-kwò me. ²⁰ Sumayila wi ke, nde mu à ñaare u kyaa na ke, mii sì lire pyi mu á. Mii si jwò le á, si u pylibi nyaha, si u tùluge nyaha sée sél'e. U sì jùñjufee ke ná shuunni si, mii sì u pyi tùlubwòhò tu. ²¹ Ñka nde li nye mii tùnmbiyëere e ke, pyàñi Sara sì n-si mu á yyeela numë cyiin ke, tire si n-pyi mii ná ure shwahal'e mú.»

Ibirayima ñkwonñji kani

* ^{16:11} Sumayila mège ñwohe ku nye: «Kile à lógo»

* ^{17:15} Sara mège ku nye saannji pworoni

²² Nyé Kile à puru jwumpe jwo a kwò *Ibirayima á ke, ka u u yíri u taan maa dùgo nìnyinjina.

²³ Nyé kuru canjke, Ibirayima à Sumayila *kwòn, bilibii pi à si u pyenge e ná mpíi u à shwo ke, maa pire kwòn. Pùnambile maha pùnambile li nyé u pyenge e ke, Ibirayima à pire puni kwòn, bá Kile à yi jwo u á me. ²⁴ Ibirayima yabilinj'à kwòn mà u shìji yaha yyee beecyere ná ke ná baaricyere. ²⁵ U jyanj Sumayila à kwòn mà u shìji yaha yyee ke ná taanre. ²⁶ Nyé lire pyinjekkani na, Ibirayima ná u jyanj Sumayila à kwòn cähnugo. ²⁷ Bilinambaabii pi à si u pyenge e ná mpíi u à shwo ke, u à pire puni kwòn mú.

18

Sarayi mpyi a dá na uru sì pyà ta me

¹ Ncyii karigii puni kàntugo na, Kafoonj Kile à uye cyée *Ibirayima na sahanjki Mamire cibwoyi taan. Pyinjekkani na u à uye cyée Ibirayima na ke, lire li nyé nde. Canjka, mà u ninteenjì yaha u vâanjké bage jwòge na canvwuge tèni i, ² u à pa u jnùjké yírigé, maa wíl'a nàmbaa taanre jya pi à yyére u yyetimpe na. Tèni i u à pi jya ke; ka u u fè a pi jùjò bë, maa niinkure sín pi taan maa nùjké sôgo, maa pi shéére, ³ maa jwo pi wà niinkin á: «Mii nùjufoonj, kampyi mii kyal' à taan mu á, mii na mu njáre, mii u nyé mu bilinanji ke, ma hà ntòro na pyenge taan me. ⁴ Yii yyére, pi i mpa na lwohe e, yii tooyi si jyé. Yii i ñò na ha na ñke cige jwòh'i. ⁵ Mii sí n-sà yalyfíre cya mpa ñkan yii á, bá yii si mpyi sì fànha ta si nta yii kuni lwó me. Naha kurugo yé yii à tòro yii bilinanji yyére.» Ka pi i jwo: «Li pyi amuni.»

⁶ Ka Ibirayima si fyál'a jyé Sara fye e u vâanjké bage e, maa yi jwo u á: «Ta fyâa, maa mbyime yanjeeyi taanre súma, maa tanteenjye te.» ⁷ U à puru jwo ke, maa fè a kârè u kâcwòge na, maa u ninage sinmè woge ká cù mà kan u bâarapyinjì wà á. Ka u u kuru bò, maa ku yal'a shwòhó fwofwò. ⁸ Puru jwòhó na, ka Ibirayima si mpa ná nùjirintanhaga ná nimpuruge e, ná nùkyaree nizhwohore e, mpa yaha nàmbaabii taanrenji taan, maa yyére pi taan cige mbyimpe e, nyinjì ká ñkùnjo si wà kan pi á. Ka pi taanrenji si wá na lyí.

⁹ Ka pi i Ibirayima yíbe: «Taa mu cwoñj Sara nyé ke?» Ka u u pi pyi: «U na nyé naha vâanjké bage e.» ¹⁰ Ka pi wà niinkin si jwo: «Nàkaana nyé me, mii sí nûru n-pa naha mu yyére yyeela nume cyiin. Lire sì mu cwoñj ta u à pùnambile si.»

Sara mpyi u poonj kàntugo, vâanjké bage e, marii puru jwumpe nûru. ¹¹ Lire tèni i, Ibirayima ná Sara mpyi a lyé sèl'e. Sara pyitaani tèni mpyi a tòro. ¹² Nyé Sara à yire lôgo ke, ka u u nyçáha uye funj'i. Maa jwo: «Tatange nkire mii niyyenjkwonj saha sì n-ta ñajkwu i fo si zà nò pyà ntá na ye? Mii pyengefoo mü à lyé.» ¹³ Ka Kafoonj si jwo Ibirayima á: «Naha kurugo Sara à cyàha uye funj'i, maa jwo na uru niyyenjkwonj saha sì n-ja pyà ta sèenj na mà ye? ¹⁴ Kani ndire li sì n-jà n-waha fo si Kafoonj, mii Kile jà ye? Yyeela nume cyiin, mii sì n-pa mu yyére. Lire sì mu cwoñj Sara ta u à pyà ta.» ¹⁵ Puru jwump' à jwo ke, ka Sara fyagara wuñi si yi kyáala maa jwo: «Mii nyé a cyàha a de!» Ka Kafoonj Kile si jwo: «Mu à sàa cyáha.»

Ibirayima à Kile njáre Sôdòmu kànhé zhwoñj kyaa na

¹⁶ Nyé lire kàntugo, ka pire nàmbaabii taanrenji si yíri na ñkèegé maa dùgo janjke kà na maa Sôdòmu kànhé kànmpanjké wíi. Ka *Ibirayima si pi tûugo. ¹⁷ Ka Kafoonj Kile si uye yíbe: «Nde mii sì n-pyí Sôdòmu ná Gomori kànyi na ke, tâ mii à yaa mii u lire ñwòhó Ibirayima na be? ¹⁸ Naha na ye nàkaana nyé sii me, Ibirayima sì n-pyí tulubwòhó tu, kuru túluge fânhe sì n-pêe. Dijye túluyi sanjyí sì jwó ta u cye kurugo. ¹⁹ Mii à u cwoñro bà u si mpyi si yi jwo u pylibii ná u pyenge shiinbil' à mpíi pi na ma u kàntugo ke, na pi à Kafoonj, mii Kile kuni jaare li jaarenjkanni na, pi à li jaare ntijinj ná sèenj nyinj'i. Lire ká mpyi, mii à kyaa maha kyaa jwoméé lwó Ibirayima à ke, mii sì lire pyi u á. ²⁰ Lire kurugo, Kafoonj à jwo Ibirayima á: «Sôdòmu kànhé ná Gomori kànhé shiinbil' à lawwuge ñkemu ta ke, kur' à pée fo mà tòro, pi kapegigil' à yaha sèe sél'e.» ²¹ Lire na, mii sì n-tíge n-sà wíi, l'aha nta nyé pi na yu pi na ke, yire na ntùlu yí jwunjekkani na, sèenj na, sì jcè.»

²² Ka nàmbaabii shuunnini sanmpíi si yíri Ibirayima taan mà kârè Sôdòmu kànhé kànmpanjké na. Ñka Ibirayima niyyjérenj'à kwôrô Kafoonj yyaha taan. ²³ Maa file u na maa jwo: «Mu sí nee shiinceenmpíi ná shiinmpíibii shi bò sîncyan la?» ²⁴ Li sì n-jà n-ta shiinceenmii beeshuunni ná ke na nyé kànhé e. Mu sì nee pire shi bò mü la? Mu si kànhé yaha wani pire mpíi kurugo mà? ²⁵ Mâ shiinceenmpíi ná shiinmpíibii puni shi bò sîncyan, lire nyé me mà pi sàranj tâanna, mii à cè na mu sì n-sli nee lire shiñi i me. Mu u nyé dijyéñi sùpyire puni sàrafoonj mà tâanna ná pi kapyinjik'l' e ke, mu sì n-jà n-pyí na mu nyé a kacenni cè a wwû kapíini i mà?» ²⁶ Ka Kafoonj si u pyi: «Mii aha shiinceenmii beeshuunni ná ke ta Sôdòmu i, mii sì kànhé puni yaha wani pire mpíi kurugo.»

²⁷ Ka Ibirayima si u pyi: «Mii kàfoonj, mii à cè na mii nyé yafyin mu taan me, ñka mii na mu njáre ma a na yaha si jwo sahanjki. ²⁸ Li sì n-jà n-ta kànhé shiinceenmpíi nyé a beeshuunni

ná ke kwò mε. Shiin kaŋkuro sí n-jà n-fô. Nyε kaŋkuro kanna ká fô shiiin beeshuunni ná keŋjí, pire kaŋkuruŋi kurugo mu sí kànhe puní shi bò la?» Ka u jwo: «Mii aha beeshuunni ná kaŋkuro ta, mii sí kànhe yaha wani pire mpíi kurugo.»

²⁹ Ka Ibirayima si nûr'a jwo: «Li sí n-jà n-ta kànhe shiinceenmpíi jyε a tòro beeshuunni na mε.» Ka Kafoonji Kile si jwo: «Pire mpíi kurugo mii sì yaaga pyí kànhe na mε.»

³⁰ Ka Ibirayima si nûr'a jwo: «Mii kàfooni, ma hà lùuni yîrige na taan mε. Mii sí n-jwo sahanjki, l'aha nta kànhe shiinceenmpíi pun'á bê bejaaga ná ke na de?» Ka u jwo: «Mii aha bejaaga ná ke ta wani, mii sì yaaga pyí kànhe na mε.»

³¹ Ka Ibirayima si jwo: «Mii kàfooni, mii na mu ñáare sì jwo sahanjki, li sí n-jà n-ta kànhe shiinceenmpíi pun'á bê bejaaga na?» Ka u jwo: «Pire bejaaganji kurugo, mii sì kànhe shi bò mε.»

³² Ka u u nûr'a jwo: «Mii kàfooni, ma hà lùuni yîrige na taan mε, mii jwumpe sí n-yyére ñjek cyage e. Nyε kànhe shiinceenmpíi puní ká mpyi ke de?» Ka u jwo: «Pire keŋjí kurugo, mii sì kànhe shi bò mε.»

³³ Kafoonji Kile à jwo a kwò ná Ibirayima e ke, maa yîri u taan. Ka Ibirayima si nûr'a kàre u pyengé.

19

Kile à Loti shwɔ maa Sôdômu ná Gomori shi bò

¹ Nyε pire *Kile melekeebii shuunniŋi pi à yîri *Ibirayima yyére ke, pir'á nô Sôdômu i kuru canŋke yâkönke. Maa Loti ninteenji ta kànhe shiinbii piyetabenke e. U à pi nyá ke, ka u u yîr'a pi ñûnpo bê. Maa niŋkure sín, maa ñûnje sôgo, maa pi shére. ² Maa jwo: «Mii ñûnufeebii, mii na yii ñáare, yii sumbage lèŋe mii, yii bilinanji, pyengé e, si lwohe kan yii á, yii i yii tooyi jyé, yii i shwòn naha. Nûmpañja jyesoøge na, yii i ntôro ná yii kûsheeni i.» Ka Kile melekeebii si u pyí: «Ónhø, wuu sí n-shwòn naha cyínni na.» ³ Ka Loti si yí jwo a wahá pi á, fo pi à kàr'a sà shwòn u pyengé e. Maa nyjíi nintan shwshø, maa bwúruŋi njijírimbaanjí wà yaa, ka pi i lyí.

⁴ Mâ nàmpwuunbii yaha sínimbaa, ka Sôdômu kànhe shiinbii si mpa pyengé kwûulo. Nàŋjijibii ná nàŋkolyeebii puni na mpyi wani. ⁵ Ka pi i Loti yyere maa yí jwo u á: «Nàmpwuunbii pi à sumbage lèŋe mu pyengé e ñjek numpilage e ke, taa pi de? Pi yige naha, wuu u pi shwòn!» ⁶ Ka Loti si fwor'a pa pi fye e cyínni na, maa tajyige jwøge shwohø nàmpwuunbii na. ⁷ Maa jwo sùpyir'á: «Mii cînmpyibii, mii à yii ñáare, yii àha kapíi pyí pi na mε. ⁸ Mii pûceribii shuunni na nyε naha, pi sâha nàmaba cê mε, mii sì pire yige yii á, nde l'à tâan yii á ke, yii i lire pyí pi na. Yii àha yaaga pyí mii nàmpwuunbii na mà de!» ⁹ Ka kànhe shiin si jwo Loti á: «Mu u yîr'aní de!» Ka pi si jwo: «Yii pi ñjegi wíi dë, uru nàmponji u à nûr'a kénnejé na *saliyanji cyére wuu na nume!» Ka pi i jwo Loti á: «Mu aha mpyi mu nyε a yîri wuu yyaha na nume mε, nde wuu sí n-pyi mu na ke, lire sì n-pi mà tòro nàmpwuunbii wuuni na.» Pi à yire jwo ke, maa Loti ñoŋj'a lów wani fânhe e, maa file na pire na si pyengé jwøge kebe.

¹⁰ Lire tèni i, ka Kile melekeebii mû shuunniŋi si pyengé mûgo, maa Loti cû a lèŋe ku funŋke e, maa ku shwshø. ¹¹ Sùpyre puni ti mpyi pyengé jwøge na ke, melekeebil'à tire puni pyí fyinmii, nàŋjii bâra nàŋkolyee na. Pi à pyí fyinmii ke, ka pi i pyengé jwøge cya a kànha.

¹² Ka Kile melekeebii mû shuunniŋi si jwo Loti á: «Mu nafeebii, mu pûnampyire, mu pûceepyre, shin maha shin u nyε mu sùpya ke, pi puni yige ñjek kànhe e. ¹³ Wuu sí ñjek kànhe shi bò, naha na yε tigire pi na ncyáan ku shiinbii na ke, tire tigír'á pêe sèl'e Kafoonji Kile yyaha taan. Lire e, u à wuu tun wuu u pa ku shi bò.» ¹⁴ Nyε ka Loti si fworo mà kàr'a sà jwo ná u pûceribii tanambaabil'e, maa jwo pi á: «Yii fworo ñjek kànhe e, naha na yε Kafoonji Kile si n-pa ku shi bò!» Nka pire mpyi a li yaha bâhaga na u nyε.

¹⁵ Nyε nyékwong'á no ke, ka Kile melekeebii si li jwo a wahá Loti á sahanjki: «Yîri wahawaha, ma a ma cwoŋi ná ma pûceepyre mû shuunniŋi cû cyege na, bà pi si mpyi pi àha bû ñjkwû ná kànhe e tasögøe e mε.»

¹⁶ Nyε Kile melekeebil'à li nyá pi à nyé karigii tapyige e ke, ka pi i Loti cû cyege na, ná u cwoŋi ná u pûceepyre mû shuunniŋi, maa fworo ná pi e mà sà yaha kànhe kântugo, naha na yε Kafoonji Kile la mpyi si pi shwɔ kwùŋji na. ¹⁷ Pi à fwor'a kwò kànhe e ke, ka Kile melekeenji wà si jwo: «Yii a fi shwomø. Yii àha raa wíi kântugo mε. Yii mû sì ká n-yyére ñjek bafage cyage k'e mε. Yii a fí, yii a sì ñaypi cyage e, bà yii sì mpyi si shwɔ kwùŋji na mε.» ¹⁸ Ka Loti si jwo: «Aa! mii ñûnufooŋi, wuu sí n-jà n-fê nô ñaypi cyage ta la?» ¹⁹ Mu à jwø wuu na, maa wuu ñûnaara ta mà nô fo naha, ñka wuu sì n-jà n-fê nô ñaypi cyage e mε, naha na yε mà jwo wuu nô wani ke, kakyare sí n-pyi, wuu sì n-kwû. ²⁰ Kànhe kâ ku ñjek, kuru laage nyε a tóon mε. Wuu sì n-jà n-fê nô wani, sì sà ñwohø, kuru kànhe mû nyε a pêe mε. Yii yiye sanmii yaha, yii kuni kan wuu á, wuu sà ñwohø wani lire kânbeni na. Kânbwøhø bà mo. Yii wuu yaha wuu sà wuye shwɔ wani.» ²¹ Ka Kile melekeenji si jwo Loti á: «Nyε mii sì nde kani niŋkin pyí mu á sahanjki.

Kànhé kyaa mu à jwo ke, mii sì yaaga pyi ku na mè. ²² Yii a fyâa, yii sà ñwohó wani, naha na ye ná yii jyé a nò wani mè, kuni jyé a kan mii á mii i já a yafyin pyi mè. Loti à kuru kànhé yyere nimbilere, lire e, kuru kànhé mèg' à le Zowari. (Zowari mège jwóhe ku jyé nimbilere.)

²³ Loti tèenoni Zowari kànhé e, lir' à bê ná canjajyiíni tèefworoni i. ²⁴ Lire tèen i, ka Kafoonji Kile si nage ná ñkiriginji tîrige Sôdômu ná Gomori juñ' i zânpya fiige. Kafoonji yabilinji u à lire pyi. ²⁵ Maa yire kânyi puni shi tò, ná bafage, ná ku kânyi shiinbii puni, ná yaaga maha yaaga ku mpyi a fyin kuru jyéke na ke, yire pun' à súugo kuru nage cye kurugo.

²⁶ Nyé pi niñkâribii na, Loti cwoñ' a yyaha këenn' a wíi kântugo. Ka u u ñkëenn' a pyi suuñkunuña súpya fiige.

²⁷ Nyé kuru canjke jyessøge na, cyage e Ibirayima à jwo ná Kafoonji i ke, ka u u yîr'a kâre wani kuru tanuge e. ²⁸ Maa jyùnje yîrig' a wíi Sôdômu ná Gomori kânyi ná kuru bafage kàñmpañjke puni i. Maa nañgurugo jyá ku u yîri jyéke na, mu à jwo maan nañgurugo.

²⁹ Canjke Kile mpyi na kuru bafage kânyi súuge ke, u funj' à cwo Ibirayima na, maa Loti shwo nage na. Lire pyinjanni na, kânyi na Loti mpyi a tèen ke, nag' à yire puni shi tò.

Loti ná u pworibii shuunniñj kani

³⁰ Nyé Loti jyé a jen'a kwôro Zowari kànhé e mè, maa ñkâr'a sà ntèen jyéke kàñmpañjke na, naha na ye u mpyi na fyáge. U ná u pworibii mû shuunniñj' à sà ntèen jyéke wyige k'e.

³¹ Canjka, Loti pworooni niñjyéñj' à jwo nimbilen' a: «Wuu tuñ' à lyé, nò mû sì jyé naha ñgemu u sì wuu lèje nàmbaga na, bà li jyé cyeyi puni i mè. ³² Wuu *erézen sinmè kan u bya, bà u funjke si mpyi si wùrugo mè. Lire ká mpyi, wuu u wwò ná u e, bà wuu si mpyi si pyi ta wuu tunji tûluge kâ mpíni mè.» ³³ Kuru canjke numpilage e, ka pi i sinmpe kan pi tun' á. P' à u cyán ke, ka pworofoonj niñjyéñj' si sà sinni ná u e. Nka tufoonj jyé a u téesinnini ná u téeeyirini cè mè. ³⁴ Nyé g' à mûgo ke, ka mucwofoonj si coenfoonj pyi: «Pilaga mii à sinni ná wuu tunji i. Nijjaaa numpilage e, wuu sinmpe pà kan u á, u àha bya a wùrugo, mu sì n-sà sinni ná u e, bà mû mû si mpyi si pyàñi wà ta, wuu tunji tûluge kâ mpíni mè. ³⁵ Kuru canjke numpilage e, ka pi i simpe kan tufoonj' à sahanjki, ka u u bya fo mâ wùrugo. Ka pworofoonj nimbileni si sinni ná u e. Tufoonj jyé a u téesinnini ná u téeeyirini cè mû mè.

³⁶ Nyé amuni Loti pworibii mû shuunniñj' à lahigii lwó u á. ³⁷ Ka pworofoonj niñjyéñj' si si pùnambile na, maa u mège le Mwabi. (Mwabi mège jwóhe ku jyé: «Tufoonj' à laa tège u na.») Uru u jyé Mwabi shiñj tulýage fo mà pa nò niñjaa na. ³⁸ Ka coenfoonj si si pùnambile na mû, maa u mège le Beni Ami*. Uru u jyé Amóni shiñj tulýage fo mà pa nò niñjaa na.

20

Abimeléki à Ibirayima cwoñj Sara kwòn a lwò si mpyi u cwo

¹ Nyé ka *Ibirayima si yîri u tateñjyége e, mà sà ntèen Negevi sîwage yyére, Kadéshi kànhé ná Shuri kùluni shwóh'le. Puru jwóhe na, u à tèenle pyi Gerari i mû.

² Nyé u à nò wani ke, maa yi jwo súpyir' à na Sara na jyé uru coon. Canjka, ka Gerari saanji Abimeléki si Sara jyá maa u lwò si mpyi u cwo. ³ Numpilage k'e, ka Kile si uye cyé Abimeléki ná ñjøoge k'e, maa yi jwo u á: «Abimeléki, mu sì n-kwû, ceenji mu à lwó ke, nò na jyé u á.»

⁴ Nyé lir' à ta Abimeléki sâha ñkwâ a wwò ná Sara e mè. Ka u u jwo Kile à ñjøoge e: «Kafoonji, mu sì jyé mii ná na tûluge shi bò mà li ta wuu jyé a kapii pyi mè? ⁵ Nàñj yabilinji bà u à mii pyi na uru coon wi mè? Ka ceenji mû si jwo na uru yyahafoo wi mè? Mii à nde kani pyi ná funvyinge e, mii jyé a kapii pyi mè de!» ⁶ Ka Kile si yi jwo Abimeléki à kuru ñjøoge niñkjimji i: «Mii à cè na mu à nde kani pyi ná funvyinge e, na mu jyé a kapii pyi mè, lire na mii jyé a jen'a mu yaha mu u wwò ná ceenji i, si ñkwâ kapii pyi mè. ⁷ Numé, nàñj cwoñj kan u á. U sì jwó le mu á bà mu si mpyi si shwó kwûni na mè, naha na ye Kile súpya u jyé u wi. Nka mu aha mpyi mu jyé a u cwoñj kan u á mè, li cè na mu ná ma pyêng shiinbii puni sì n-kwû.»

⁸ Ka Abimeléki si yîri kuru jyessøge na, maa u bilibii puni yyere, maa yi yyaha jwo pi á. Pir' à yi lôgo ke, ka pi i fyâ sèl'e. ⁹ Ka Abimeléki si Ibirayima mû yyere, maa u pyi: «Naha shi mu à pyi wuu na ame ye? Lire tèen i ke, kapii ni dire mii à pyi mu na, fo mà pa nò mu u ñke lawwuge fiige nò mii ná na kini shiinbii na ye? Nde mu à sà a pyi ame ke, li jyé a sii kapyii mè. ¹⁰ Naha na mu à nde pyi ye?» ¹¹ Ka Ibirayima si jwo: «Mii mpyi na sôñjji na súpya jyé a sii nde kini i ñjemu u na Kile père mè. Maa li yaha naye funñ'i, na pi sì mii bò na cwoñj kurugo. Lire na, mii à jwo na mii coon wi. ¹² Lire na li wuuni mû i, mii coon mû wi de! Wuu na jyé tu na, ñka wuu jyé nu na mè. Mii cwo mû sì u jyé e wi. ¹³ Lire kurugo, canjke Kile à mii yige na tupyenge e ke, mii à yi jwo Sara á: «Nde mii na jâare mu á ke, wuu aha nò cyaga maha cyag'e, ma a yi jwo súpyir' à na mii na jyé mu yyahafoo.»

¹⁴ Ka Abimeléki si sikyaa ná mpàa ná nìye, ná bilinambaa ná bilicyee kan Ibirayima á, maa u cwoñj Sara nûruñj' a kan u á. ¹⁵ Maa jwo Ibirayima á: «Mii kini lí nde mu taan, cyage

* 19:38 Beni Ami mège jwóhe ku jyé: «Mii cinmpyibii pyàñj».

k'á mu táan ke, sà ntéen wani.»¹⁶ Maa jwo Sara á mú: «Mii sí wyèrefyinji darashii kampwoo kan mu yyahafoon'á, lire li sí li cyéé na mu zòvyinre wu u jyé nde kani i, mu shiinbii puni jyii na.»

¹⁷ Ka Ibirayima si jwó le Abiméléki á, ka Kile si u cùuŋo, maa u cwoŋi ná u bilicyebii puni cùuŋo, ka pi i já a pyii si sahanjki,¹⁸ naha na ye Kafoonj Kile mpyi a zimbaa yama yaha u pyenge shiinbii na, Ibirayima cwoŋi Sara ɣkwon jywoŋi kurugo.

21

Ishaka ziŋi kani

¹ Nye Kafoonj Kile mpyi a jwumpe mpemu jwo Sara á ke, u funŋo mpyi a wwò puru na me. Pyàŋi jwòmèeni u mpyi a lwó Sara á ke, u à lire funŋo. ² Tèni kyaa Kile mpyi à jwo *Ibirayima á ke, lir'á no ke, ka Sara si laa lwó maa pùnambile sì Ibirayima nijyenkwon'á.

³ Nye lire pùnambilini Sara á si ke, ka Ibirayima si li mege le Ishaka. ⁴ Ishaka ziŋi canmpyibaataanrewuni na, ka Ibirayima si u *kwòn, bà Kile mpyi a fyânh a yi jwo u á me.

⁵ Ibirayima na mpyi yeeŋ ɣkuu u jyanj Ishaka tèesiini i. ⁶ Ka Sara si jwo: «Ei! Kile à funntanga ná katanra kyaa pyi mii á nde de!»^{*} Shin maha shin ká li lógo, urufoo funŋke sí n-táan sèl'e.»

⁷ Ka Sara si nûr'a jwo: «Jofoo u mpyi si jyé njwo Ibirayima á na Sara na sì pùnambile si fo si jirini kan u njwòr' ye? Nka kuru canŋke ku jyé njja, mii à pùnambile si u njyjenkwon'á.»

Ibirayima à u cwoŋi Agari ná u jyanj Sumayila yaha

⁸ Nye pyàŋi pa lyé a no láhama jirime na ke, ka *Ibirayima si jyì njyahawa shwòh maa katáan nimbwoo pyi. ⁹ Pùnambilini *Misira shiinbii pworoni Agari á si Ibirayima á ke, ka Sara si lire jya li i Ishaka fwòhore. ¹⁰ Maa jwo Ibirayima á: «Ijge bilicwonji ná u jyanj kòr, naha na ye u ná mii jyanj Ishaka jyé a yaa pi wwò kògē na me.» ¹¹ Puru jwump'á wahah Ibirayima na sèl'e, naha na ye Sumayila mû jyé u pyàŋi wá. ¹² Nka Kile à jwo Ibirayima á: «Ma hâ mpe jwumpe wahah maye na me. Sara ká yaaga maha yaaga cya mu á mà yyaha tii ná bilicwonji ná u jyanj i ke, ma a lire pyi u á. Naha na ye tûluge jwòmèeni mii à lwó mu á ke, Ishaka e kuru sì n-fworo¹³ Nka mu bilicwonji jyanj wi ke, mii si supyishinji wá yige u e mû, naha na ye mu jya wi.»

¹⁴ Kuru canŋke nùmpañajyèsøoŋe na, Ibirayima à yîrì maa yalyíre kan Agari á, maa lwòhe le bùl'i mà kan u á mú, maa pyàŋi kan u á, maa u kòr, ka u u ɣkár'a sà a jaare na mâre Berisheba siwage e. ¹⁵ Lwòh'á kwò ke, ka Agari si pyàŋi yaha tahe kà jwòh'i. ¹⁶ Maa ntéen u yyetiimpe na mà laaga wwò mèterii lada fiige, naha na ye u la mpyi si u jyanj jya takwûge e me. U à tèen wani ke, maa wá na mèe súu fo na ɣkwulí.

¹⁷ Ka Kile si pyàŋi mèeni lógo. Ka Kile Mèlekéji si ntéen njyinji na, maa Agari yyere maa yi jwo u á: «Agari, naha k'á pyi ye? Ma hâ vyá me, naha na ye Kile à pyàŋi mèeni lógo mà u yaha tahe jwòh'i. ¹⁸ Yîrì, ma a ma jyanj lwó, ma a u cù ná cyeyi shuunniñi i. Mii sí supyishi njyahawa yige u e.» ¹⁹ Ka Kile si Agari pyiigii mûgô, ka u lùbilinj wá jya maa kuru lwòhe ká kwó a le u bùluñi i mà pa ɣkan pyàŋi, u a bya.

²⁰⁻²¹ Ka Kile si pyàŋi jwòho tò, ka u u mpa lyé maa ntéen Paran siwage e, maa mpa mpyi lùuzu njycenjé ná sintaaage e. Ka u nunj si u pyi u à Misira kìnì shiinbii pworoni wá lèŋe.

Ibirayima ná Gerari saanjí Abiméléki kàage

²² Canŋka, Abiméléki à pa ná u kàshikwoonbii jyùŋufoonj Pikoli i, si jwo ná *Ibirayima i. Maa jwo u á: «Mii à li jya na Kile jyé ná mu i ma karigii puni i. ²³ Nye nume, mii la jyé ma a ɣkâa Kile na mii á na mu sì jyé mii Abiméléki, lire jyé me mii tûluge jwòh yaha, si kappi pyi wuu wà na me, na mu sì raa kacéñkjii kanni pyi mii na, s'a cyi pyi kini i mu jyé nàmpanteenre e ke, bà mii à fyânh a cyi pyi mu á me.» ²⁴ Ka Ibirayima si jwo: «Mii sí n-kâa lire na.»

²⁵ Nka bëenjé Abiméléki báarapyiibl'á shwò Ibirayima na ke, u à Abiméléki cêge lire na.

²⁶ Ka Abiméléki si Ibirayima pyi: «Mii báarapyinj u à lire pyi ke, mii jyé a u cè me, mu sí jyé a yi jwo mii á me. Nijja mii à yilogo. ²⁷ Ka Ibirayima si mpàa ná sikyaa ná niyi kan Abiméléki á, ka pi i wwoŋege le piye shwòhol'e.

²⁸ Lire jwòhe na, ka Ibirayima si mpàa yali baashuunni wwù u mpàabil'e mà yaha piye.

²⁹ Ka Abiméléki si u yibe: «Naha na mu à mpii mpàabii baashuunni jyé ná mìa yaha ɣkère na ye?» ³⁰ Ka u u jwo: «Mu aha jen'a mpii mpàabii shwò mii cye e, lire li sí li cyéé na mii u à ɣke bëenjé tûgo.»

³¹ Lire e, pi à kuru cyage mège le Berisheba, naha na ye kuru cyage e Ibirayima ná Abiméléki à kâa pyi'á.[†]

* ^{21:6} Ishaka mège jwòhe ku jyé: «katanra».

† ^{21:31} Berisheba mège jwòhe ku jyé: «kâaga bëenjé» lire jyé me: «baashuunni bëenjé».

³² Tèni i pi à kâa piy'á mà kwò ke, ka Abimeleki ná u kàshikwoonbii jùñjufooni Pikoli si nûr'a kàre Filisiti shiinbii kini i. ³³ Ka Ibirayima si tamarra cige cènme Berisheba i, maa Teekwombaa Kafoonji Kile mège pêe.

³⁴ Lire kàntugo, ka u u ntèen nàmpanteenre e mà mò Filisiti shiinbii kini i.

22

Kile à Ibirayima kàanmucya a wíi

¹ Nyé jcyii karigii puni kàntugo, Kile à *Ibirayima kàanmucya mà wíi. Pyinjanni na u à u kàanmucya ke, lire li nde.

Canjka Kile à uyere: «Ibirayimal» ka u u jwo: «Yo! Mii u jye.» ² Ka Kile si yi jwo u á: «Mu jyanji niñkinni, Ishaka kyaa l'à tâan mu á ke, ta sì ná u e Moriya kini i. Mii sí janke kà cyêe mu na, muha no wani, ma a pyi sâraga nizôgogo kuru cyage e.»

³ Ka Ibirayima si sôl'a yíri, maa u dùfaanjke kà cù, maa u báarapyiibii pli shuunni yyere ná u jyanji Ishaka. Maa kànciyyi yà jya maa yire lwó na ñkèëge sârage tawwûge e, cyage kyaa Kile à jwo u á ke. ⁴ Canmpyaa taanre jara pi à pyi. Canntanrawoge, ka Ibirayima si jùñjek dûrug'a wil'a kuru cyage jya tatõonge e. ⁵ Maa jwo u báarapyiibil'a: «Yii tèen naha ná dùfaanjke e. Mii ná na pyâni sí n-kâre janke jùñj'i zà Kile pêe. Wuu aha ñkwò, wuu si nûru n-pa.»

⁶ U à yire jwo ke, maa ntîl'a u jyanji tugo sârage súugo súugo kànciyyi na, maa na ná jwøo lwó, ka pi i wá na jaare na ñkèëge sijcyn kuru cyage e. ⁷ Ka Ishaka si jwo u tun'á: «Babal!» ka Ibirayima si jwo: «Yo, na jya.» Ka Ishaka si jwo: «Nage nyé wuu á, kànciyyi mù nyé wuu á, ñka mpàbilini li sí n-pyi sârage ke, taa lire si nyé ke?» ⁸ Ka Ibirayima si jwo: «Mpàbilini li sí n-pyi sârage ke, Kile yabilini u sí yire cwoonro.» Ka pi mù shuunni si wá na ñkèëge.

⁹ Cyage Kile mpyi a cyêe pi na ke, pi à nô wani ke, ka Ibirayima si sârage tawwûge yaa, maa kànciyyi dûrugo ku jùñj'i. U à kwò ke, maa u jyanji Ishaka cù a pwo, mà dûrugo ku jùñj'i kànciyyi na. ¹⁰ Maa jwøoni wwù si ntèëge raa u jyanji konre. Tèni i u à jwo u sì li taha jyafoonji yacige e ke, ¹¹ lire tèenuuni i, ka Kafoonji Kile Melékejeni si ntèen njyijini na maa sée: «Ibirayimal Ibirayimal! Ka u u jwo: «Yo!» ¹² Ka Kafoonji Melékejeni si jwo: «Ma hè ma cyëge yaha ku no pyâni na me! Ma hè yaaga pyi u na me! Nume, mii à li cè, seeñi na, mu na Kile pêre, naha na ye mu nyé a cyé mà ma jyanji tâange wuñi pyi sâraga mà kan mii á me.»

¹³ Ka Ibirayima si yyâhe këennj'a wíi wíi, maa mpâl'a mpâpoo jya, u jenjkil'a sùr'a yyére tahe k'e. Ka u u sà uru mpâpooni cù a pyi sâraga nizôgogo u jyanji cyaga. ¹⁴ Maa kuru cyage mège le Yawee-Jire. (Yawee-Jire mège jwøohó ku jye: «Kafoonji Kile sí yi yyaha cwoonro.») Lire kurugo, sùpyre puni maha ñko njyajaa: «Wuu aha no Kafoonji Kile janke jùñj'i, Kafoonji Kile yabilini sí yi yyâhe cwoonre.»

¹⁵ Nyé ka Kafoonji Kile Melékejeni si ntèen njyijini na, maa Ibirayima yyére tozhønwogo, ¹⁶ maa yi jwo u á: «Kafoonji Kile jwumpe pu nyé mpe: «Mii sí n-kâa naye mège na, nde mu à pyi ame ke, mu nyé a cyé mà ma jyanji tâange wuñi kan sâraga mii á me, ¹⁷ lire kurugo, mii sí jwó le mu á, si mu tûluge nyaha worigii fiige, ná suumpe lwøhe nticennji fiige mù. Mu tûluge sí raa jìnì ku zàmpenbii na. ¹⁸ Dijyëni sùpyishinji puni sí raa jwóji taa mu tûluge cye kurugo, jaha na ye mu à jen'a mii jwømœeni cù.»

¹⁹ Puru jwøohó na, ka Ibirayima ná u jyanji si nûr'a kàre báarapyiibii taan. Ka pi i kuni lwó a nûru na ñkèëge Berisheba e, Ibirayima tatéenje.

Erebeka tulyeeyi

²⁰ Nyé cyire karigii puni kàntugo, y'à pa jwo *Ibirayima á. na u yyahafoonji Nakwøri cwoñji Milika mü à pùnampyre ta. ²¹ Jyafoonji njyciiji mège nyé Uzi, shønwuni mège sí nyé Buzi, tanrawuñi mège nyé Kemuyeli. Kemuyeli u à Aramu si. ²² Milika jyanji sicyerewuj'á pyi Kesedi, maa Kyazo taha uru na, maa Pidilashi taha uru na, maa Yidilafi taha uru na, maa nta a Betuyeli taha uru na. ²³ Ka Betuyeli si mpa Erebeka si. Nyé tire pùnampyre baataanrenji Milika à si Ibirayima yyahafoonji Nakwøri á. ²⁴ Nakwøri cwoñji shønwuni mège na mpyi Ereyuma, uru mü à pùnampyre si. Tire pùnampyre ti nyé nte: Tebaki ná Gakyamu ná Takyashi ná Maaka.

23

Sara kwitjì kani

¹ Sara à yye ñkuu ná bejjaaga ná baashuunni pyi ke, ² maa ñkwò Kiriyati Ariba kànhé e *Kana kini i. Kuru kànhé mège mü ku jye Eburon. Ka *Ibirayima si mpa ntèen u cwoñji buwuñi taan marii yameñni sùu. ³ Maa ñkwò a pa yíri u taan, mà sà jwo ná Kyiti tûluge shiinbil'e. ⁴ Maa jwo pi á: «Mii na nyé nàmponjø naha yii yyére. Yii taare cyage kà pêre na á, si na cwoñji buwuñi lwó naye yyaha taan zà ntò.» ⁵ Ka Kyiti shiinbii si Ibirayima pyi: ⁶ «Wuu jùñjufooni, mu nyé shinbwo wuu shwøh'l'e. Wuu fanjyí cyaga maha cyaga k'à mu tâan ke,

sà ma cwoŋi tò wani. Wuu wà sì jncýé si u kwùubii tatoŋke yaha mu á, mu u ma cwoŋi tò me.»

⁷ Ka Ibirayima si lyéele, maa Kyiti shiinbii shéere. ⁸ Maa yi jwo pi á: «Nyé yii aha mpyi a jne mii u ná cwoŋi tò, lire e mii à yii jnáare yii Zokyari jyanj Éfurón jnáare ná á. ⁹ Nánjyigé ku jye u á Makipela e, u kérēge tēgeni na ke, na u kuru kan na á. Mii sí ku wyérēni puni kan u á mà tåanna ná ku lwaore e, bá kuru cyage si mpyi mii u kwùubii tatoŋke naha yii shwəh'el me.»

¹⁰ Nyé mà pi yaha puru jwumpe na kànhe shiinbii piyetabenke e, Efurón yabilini na mpyi waniná Kyiti shiinbii sanmpil'e. Ka u u Ibirayima pyi pi puni jyii na: ¹¹ «Døn, mii jnùujufoonji, wíi, mii sí jnángyigé kan mu á, si kérēge kan mu á si ntaha. Mii si yire puni kan mu á na kànhe shiinbii puni jyii na. Sà ma buŋi tò.»

¹² Ka Ibirayima si lyéele kànhe shiinbii jyii na, maa u shéere. ¹³ Maq jwo Efurón á pi puni jyii na: «Mii á mu jnáare, maa kérēge lwaore shwo si nta zà na cwoŋi tò wani.» ¹⁴ Ka Efurón si jwo Ibirayima á: ¹⁵ «Mii jnùujufoonji, nké kérēge lwaore sì n-toro wyérēfynni darashii nkwwu sicyeere (400) na me. Naha shi lire sì n-jà n-kéegé mii ná mu shwəh'el ye? Sà mà cwoŋi tò.» ¹⁶ Efurón à wyérēni jwóge nkemu jwo ke, kur'á bé Ibirayima á, ka u u uru wyérēni tòro Kyiti shiinbii jyii na mà kan Efurón á wyérēfynni darashii nkwwu sicyeere mà tåanna ná cwàhōmpii tòrōmpe e. ¹⁷ K'á ta amuni ke, Efurón kérēge ku mpyi Makipela e, Mamire cyage canja fworompe e ke, kérēge ná jnángyigé ku mpyi kuru cyage e ke, ná cige maha cige ku jyé kérēge e ke, ¹⁸ yire pun'á pyi Ibirayima wuyo. Kyiti shiinbii puni, pi mpyi kànhe shiin piye tabenke e ke, l'á pyi pire puni jyii na.

¹⁹ Lire kàntugo, ka Ibirayima si u cwoŋi Sara tò Makipela kérēge jnángyigé e, kuru cyage nyé Mamire cyage canja fworompe e. Kuru cyage mège mú ku jyé Eburón, maa mpyi Kana kini i. ²⁰ Lire pyinkanni na, kérēge ná jnángyigé ku mpyi wani ke, yire pun'á pyi Ibirayima wuyo, k'á pyi u kwùubii tatoŋke. Kyiti shiinbil'á u à ku shwo.

24

Ishaka ná Erebeka nàmbage

¹ Nyé Kafoonji Kile mpyi a jwó le *Ibirayima á u karigii puni i fo u à pa lyé sèl'e. ² Nyé canjka, Ibirayima á jwo u báarapyibii puni njyijyen'á, nge u mpyi na u karigii puni cwɔonre ke: «Mii á mu jnáare, ma cyege le na cyiini jnwhi', ³ maa nkâa Kafoonji Kile na, njyijiná njyike foo, na *Kana kini i mii à tèen ke, na mu sì jne lire kini pùceebilini là lwó nkân mii jyanj Ishaka á u cwo me, ⁴ nkâa mu si n-kâre mii kini i, mii cñmpyibii yére zà ceewe cya u á.»

⁵ Ka báarapyinji si u jwó shwo: «Ceenji kâ mpyi u nyé a jen'a taha mii fye e lire kini i me, lire sanni i ke, tâ mii à yaa mii u kâre ná mu jyanj i mu cñmpyibii yére u sà ntèn wani ná ceenji i la? ⁶ Ka Ibirayima si jwo: «Døn de! ma hâ zii nkâre ná na jyanj i wani me. ⁷ Kafoonji Kile, njyijiná foo, u á mii yige na tupyenge e ná mii kini i bá mii si mpyi si mpa naha nde kini i me, uru u à jwo ná mii i, maa nkâa na uru sì nde kini kan mii túlug'á. Uru yabilini Kile, u sí u mélèkenji yaha mu yyaha na bá mu si mpyi si sâ ceewe lwó na tupyenge e mii jyanj mèe na me. ⁸ Ceenji kâ jcyé panja ná mu i, mii kâgë tugure sì n-láhá mu na, nkâa mii na li caa mu á, ma hâ nkâre ná na jyanj i wani me!» ⁹ Ka báarapyinji si cyege le u jnùujufoonji Ibirayima cyiini jnwhi', maa nkâa, na nde u à jwo ke, na lire uru si n-pyi.

¹⁰ U à yire jwo ke, maa jwəhōnyo ke cû u jnùujufoonji, Ibirayima jwəhōnyi i, maa u jnùujufoonji yacenyi shiŋi puni yà lwó a kâre, Mesopotami kini i, Nakwòri kànhe na.

¹¹ U à nô wani ke, ka u u jwəhōnyi pyi y'á sînni kânhe kàntugo jcwòoni là jwó na. Lir'á bé ná cyeebibii yâkono jwo lùkwuuni i. ¹² Maa jwo: «Kafoonji Kile, mu u jyé mii jnùujufoonji, Ibirayima u Kilenj ke, mii na mu jnáare, maa na njyajaa karigii cwɔonre na á, maa jwó na jnùujufoonji na. ¹³ Nyé mii njyjyéreñi u nge, nde jcwòoni taan. Kânhe shiinbii pùcyabii sì n-pa a lwohe kwóre. ¹⁴ Mii aha bù pùcwoñi ñgemu pyi: «Mii à mu jnáare ma lùkwoyaage fèen, si bya» ka u u jen'a mii jwó shwo: «Bya, si ma jwəhōnyi kan yi bya mû» ke, uru u pyi mu bilinanji Ishaka cwoŋi, ñgemu mu yabilinj'á cyéé mii na ke. Lire e, mii sí n-cè na mu à jwó mii jnùujufoonji, Ibirayima na.»

¹⁵ Mâ u yaha puru jwumpe na, ka Betuyeli pworonji Erebeka si mpa ná u lùkwoyaage e fukange na, lwohe takwóge e. Betuyeli tuŋi sì mpyi Ibirayima cœnji Nakwòri, u nuŋi sì mpyi Milika. ¹⁶ Pùceebile nisinana li mpyi lili. Li mpyi a nò shi cè me. Ka u u ntíge jcwòoni i maa u lùkwoyaage jâ a fworo. ¹⁷ Ka Ibirayima báarapyinji si fyál'a file u na, maa u pyi: «Mii à mu jnáare, ma lùkwoyaage firige, si bya.» ¹⁸ Ka pùcwoñi si jwo: «Pa bya, Baba!» maa fyál'a lwohe firige, maa u kan u a bya. ¹⁹ U à bya a kwâ ke, ka pùcwoñi si jwo: «Mii sí mu jwəhōnyi kan yi bya mû.» ²⁰ Maa fyál'a lwohe kéenje yatoore yabyage e, maa nûr'a kâre fwəfwô mà sà

* 24:2 Têecyiini i, kuru cyage sùpyire n'a mpyi na sì raa nkâre yaage kâ na, amuni pi mpyi maha li pyi.

kabere kwó. Amuni u à lwóhó niyyahaga kwó a kan jwóhójny'á y'à bya. ²¹ Ka nànjì si yyére na wíi jwumabaa, si jncè kampyi Kafoonji sí n-sìi jyé uru kùsheeni tåan uru na.

²² Nwóhójny'á bya a kwò ke, ka nànjì si múnafegewe sèenwu wwú uye jnúj'i, u mpyi a garamu baani kwò, ná sèen kanjcyinjjii shunnni, cyire niykin niykinji mpyi a jyaha garamu ñkuu na. Maa yire kan Erebeka á. ²³ Maa u yíbe: «Jofoo pworo u jyé mu yé? Na pwóhó, tå wuu sí tashwóngø ta mu tuñi pyënge e be?» ²⁴ Ka Erebeka si jwo: «Nakwori ná Milika jyanjì Betuyeli pworo u jyé mii.» ²⁵ Maa núr'a jwo: «Yatoorø yalyíre niyyahara sí n-ta wani, yii tashwóngø mû sí n-ta wuu yyére.»

²⁶ Nànjì yire lógo ke, ka u u niykuure sín, maa Kafoonji shéere. ²⁷ Maa jwo: «Mii à Kafoonji Kile kée, mii jnújufoonji, Ibirayima u Kilenji, naha na yé u à kacéne pyi u na ma u jwóhómeefente cyéé mii jnújufoonji na sél'e. Kafoonji yabilinjì u à kàre ná mii i, mii jnújufoonji címpyibii yyére.»

²⁸ Ka púcwoni si fè a kàr'a sà yire yyahe jwo u nunj'á. ²⁹⁻³⁰ U yyahafoonji wà mege na mpyi Laban. Tèni i ur'á múnafegeni ná kajciinjjii jya u cónnjì cyége na, maa u jwumpe lógo nànjì kànmpañeke na ke, ka u yír'a fè a kàre jncwooni na, nànjì fye e mà sà u niyyére ni tawóhójnyi taan. ³¹ U à nò u ne ke, maa jwo: «Yír'a jyé pyënge e. Kafoonji Kile à jwó le mu á. Naha na mu à tèen ntåani na yé? Mii à cyage kà bégéle mu ná ma yatoore mèe na.» ³² Ka pi i yír'a kàre sijcyan Laban pyënge e. Pi à nò ke, ka pi i jwóhójnyi tugure tirige, maa yatoorø jyí kan yáá, wyeré ná jyé, maa lwohe kan nànjì ná u fyéjwóhóshiinbil'á pi à pi tooyi jyé. ³³ Puru jwóhó na, pi à pa ná jyí i pi á, ka nànjì si jwo: «Ná mii jyé a na kapani jwo me, mii sì n-lyí me. Ka Laban si jwo: «Mpe pu jyé mu á ke, pu jwo sá.»

³⁴ Ka nànjì si jwo: «Mii na jyé Ibirayima báarapyi. ³⁵ Kafoonji Kile à jwó le mii jnújufoonj'á sél'e, maa u pyi yaarafoo, u à mpàa ná sikyaa ná niyyé kan u á, ná wyérifyin ná sèen, ná báarapyi, nàmbaraa bárä cyee na, ná jwóhójnyo ná dífuaanya. ³⁶ Mii jnújufoonji cwoñi Sara niyyenjkwon' à pùnambile si u á. Lire pùnambilin'á, u à u cyeyayaipuní kan.

³⁷ Cannjka, u à jwo mii á na mii u kâa uru jyí na, na Kana kini i ur'á tèen ke, na mii sì ceewe lwó uru jyan'á lire kini i me, ³⁸ na mii u kàre uru tukanhe na, uru shiinbibii yyére, si ceewe cya waní uru jyan'á. ³⁹ Ka mii i u pyi: «Ceenjì ká mpyi u jyé a jyéna' pa ná mii i mà de?» ⁴⁰ Ka u u jwo: «Kafoonji Kile jwóhómeení mii à cù tèrigi pundi i ke, uru yabilinjì u sì u mèlekeñi wà le ná mu i, bâ mu kuni si mpyi si ntåan, maa ceewe lwó mii tukanhe na ma kan na jyan'á me. ⁴¹ Mu aha shà ceenjì jyáare mii pyënge shiinbil'á, pi mèe ká jcyé si u kan mu á, lire tèni i mu kàage tugure sì n-láha mu na.»

⁴² Nyé lire e mii à pa yyére nde jcwòdoni jwóhóge na, maa jwo: «Kafoonji Kile, mii jnújufoonji Ibirayima u Kilenji, kampyi mu la jyé mii kùsheeni si ntåan, ⁴³ lire tèni i ke, mii sì n-yyére naha nde jcwòdoni jwóhóge na, púcwoni u sì n-pa lwohe kwó ke, mii aha bú jwo u á: «Na pwóhó, si bya ma lwohe e.» ⁴⁴ ka u mii jwó shwo: «Bya, mii sì n-kwò kà kan mu jwóhójny'á mû ke, uru u sì n-pyi mii jnújufoonji jyanjì cwoñi, Kafoonji Kile yabilinjì à ngemu cyéee ke.»

⁴⁵ Nyé mà mii yaha puru jwumpe na, ka Erebeka si nò ná u lùkwoyaage e, fukange na, maa ntig'a lwohe kà kwó jcwòoni i. Ka mii u pyi: «Na pwóhó, si bya.» ⁴⁶ Ka u u ntíl'a lwohe tirige na mii u bya, maa jwo na uru sì kà yige ñkan jwóhójny'á. Nyé ka mii i bya. Puru jwóhó na, ka u u kà kwó a kan mii jwóhójny'á y'a bya. ⁴⁷ Ka mii i u yíbe: «Jofoo pworo u jyé mu yé?» Ka u u jwo: «Nakwori ná Milika jyanjì Betuyeli pworo u jyé mii.» Ka mii i fègewe le u munaani na, maa kanjcinjjii le u cyeyi na. ⁴⁸ Lire kàntugo, ka mii i niykuure sín Kafoonji Kile yyahe taan mii jnújufoonji Ibirayima u Kilenji, maa u shéere, naha na yé uru u à kuni niyçenni le mii taan, maa mii pyi mii à ceewe ta na jnújufoonji jyanjì mèe na, u címpyibii shwóhóle.

⁴⁹ Kampyi yii la jyé si kacéne pyi mii jnújufoonj'á si li cyéee na yii na jyé u címpyii, lire tèni i, yii lire jwo na á, yii aha nta yii mû sì n-jà lire pyi me, yii yire jwo mû, bâ mii si mpyi si na takàrege cè me.»

⁵⁰ Nyé ka Laban ná Betuyeli si Ibirayima báarapyi jwó shwo: «Nde kan'á fworo Kafoonji e. Wuu sì n-jà n-cyé me. ⁵¹ Erebeka u nge, u lwó ma a sì, u u sà mpyi mu jnújufoonji jyanjì cwoñi, bâ Kafoonji à li yaa me.» ⁵² Ibirayima báarapyi'á yire lógo ke, ka u u niykuure sín maa yyahe cyigile, maa Kafoonji pée. ⁵³ Maa púcyaga yaaya wwú uye jnúj'i mà kan Erebeka á, wyérifyinwuyo, ná sèenwuyo ná vânnyá, maa yacenjìs mû kan púcwoni yyahawuñi ná u nunj'á. ⁵⁴ Puru jwóhó na, ka u ná u fyéjwóhóshiinbil'si lyí maa bya, maa sinni.

Nyèg'á mûgo ke, ka Ibirayima báarapyi si jwo Erebeka yyahawuñi ná u nunj'á: «Yii kuni yaha, mii sì nûru na jnújufoonji yyére.» ⁵⁵ Ka pi i jwo: «Púcwoni yaha u tère nimbilere pyi ná wuu e, canmpyaa ke fige. Cyire ká ntòro, yii raa sì ná u e.» ⁵⁶ Ka nànjì si jwo: «Kafoonji à mii kuni tåan mà kwò, yii àha nûru na cù n-yaha me. Yii na yaha s'a ñkège na jnújufoonji yyére.» ⁵⁷ Ka Erebeka shiinbi si jwo: «Nyé wuu púcwoni yyere, wuu u u yíbe.» ⁵⁸ Ka pi i u yyer'a yíbe: «Mu la jyé si ñkàre ná nge nànjì i nume la?» Ka u u jwo: «Mii kège.»

⁵⁹ Lire pyinkanni na, pi à pi címpyworocwoñi Erebeka yaha a kàre ná Ibirayima báarapyi ná u fyéjwóhóshiinbil'e. Báarapyicwoñi u mpyi a Erebeka byé ke, uru mû a kàre ná pi e.

⁶⁰ Mâ jwo pi kuni lwó ke, pi à jwó le Erebeka á maa jwo «Wuu címpyworocwoñi,

Kile u pyì niijyahajyahamii kan ma á,

Kile u pi yaha pi já pi zàmpenbii na.»⁶¹ Ka Erebeka ná u báarapyicyebii si yîr'a kàr'a sà dùgo jnwohonyi juñ'i, maa ntaha nàñji fye e.

amuni pi à kàre ná Erebeka e.

⁶² Lir'a ta Ishaka á yîr'i Lakyayi Òroyi lùbiliñi cyage e maa mpa ntèen Negèvi sìwage kànmpanjke na. ⁶³ Canjka yàkojo, Ishaka a fwor'a kàr'a sà a uye paare sige e, marii funjke caa. Ú à ta u jùñjke yîrige si wíi ke, ka u u jnwohonyi jnya yi i ma. ⁶⁴ Tèni i Erebeka nimpan' à jùñjke yîrig'a Ishaka jnya ke, ka u u ntíge jnwohonye juñ'i. ⁶⁵ Maa jwo Ibirayima báarapinj'a: «Nàñji njigre u na wuu bêni ame sige e ye?» Ka u jwo: «Mii jnùjufoonj Ishaka wi.» Erebeka á yire lògo ke, ka u u vâanjké kà tèg'a yyahe tò. ⁶⁶ Nye ka nàñji si karigii toronkanni yyaha jwo Ishaka á.

⁶⁷ Nye ka Ishaka si nkàr'a sà Erebeka yaha u nunji Sara bage e, maa u pyi u cwo, maa u kyaa tâan uy'a. Ka lire si Ishaka funjke jnje u nunji kwùñji woge na.

25

Ibirayima canmpyaagii sanjkii toronkanni.

¹ Nye njcyii karigii puni kàntugo, ka *Ibirayima si ceenjì waberé lèñe, uru mège na mpyi Ketura. ² Pùnampyire u à si Ibirayima á ke, tire meyi yi nye nje: Zimiran, ná Yokishan, ná Medan, ná Madiyan ná Yishibaki, ná Shukya. ³ Ýokishan mù à pùnampyire shuunni si: Sheba ná Dedan. Uru u túluyi yi nye Ashuri shiinbii ná Letushi shiinbii ná Lemi shiinbii. ⁴ Madiyan u pùnampyire ti mpyi Efa, ná Eferi, ná Kyanoki, ná Abida, ná Elida. Nye pire pun'a pyi Ketura pylibii ná jnampyre.

⁵ Nye Ibirayima á u kòoge puni kan Ishaka á ⁶ Nka mà jwo u kwû ke, u à bùñye pyi cyeebii sanmpii pylibil'á maa pi tûlugo canjja fworompe kírigil'e mà laage tòon u jyanj Ishaka na.

⁷ Nye Ibirayima shìnjì canmpyaagil'á pyi yxee nkkuu ná beetaanre ná ke ná kañkuro. ⁸ U à lyé fo mà lyége la kwâ. Puru jnwoho na, u à kwû maa sà bâra u tulyeyi na. ⁹⁻¹⁰ Ka u jyaabii mù shuunni, Ishaka ná Sumayila, si u buwuji tò Makipela jañgyige e. Kuru jañgyige na mpyi Kyiti shiinbii kerege k'e Mamire canjja fworompe e. Kuru cyage Ibirayima mpyi a shwo Kyiti shinnyi Zokyari jyanj Efuron á. Nye wani Ibirayima ná u cwonjì Sara à tò.

¹¹ Ibirayima kwùñji kàntugo, Kile à jwó le u jyanj Ishaka á sèl'e. Ishaka mpyi a tèen Lakyayi Òroyi lùbiliñi cyage e.

Sumayila tùluge

¹² *Ibirayima jyanj Sumayila u tûluge ku nye njke: *Misira shiinbii pworonji Agari, Sara bilicwoñ' à ngemu si Ibirayima á ke, ¹³ u pùnampyire meyi yi nye nje mà tâanna ná pi tèesiini i: pùnambilini njcyiini mège ku nye Nebayoti, uru kàntugo Kedari ná Adibeli ná Mibisamu ¹⁴ ná Mishima ná Duma ná Masa ¹⁵ ná Kyadadi ná Tema ná Yeturi ná Nafishi ná Kedima á si.

¹⁶ Sumayila pùnampyire ti nye tire. Pi meyi yi nye nje mà tâanna ná pi kànyi i. Pi à pyi jnùjufee ke ná shuunni mà tâanna ná pi tatèenjyi i. ¹⁷ Yxee nkkuu ná beijaaga ná ke ná baashuunni Sumayila à pyi maa nkwwu maa sà bâra u tulyeyi na. ¹⁸ U pylibii mpyi a tèen mà lwó Kyavila kànhé na, mà kàre fo Shuri woge na, kuru cyage nye *Misira kini nkère na, mà kàre Asiri kini kànmpanjke na; pi à tèen wani pi cinmpyiibii puni nkère na.

Ishaka njampi: Ezawu ná Yakuba kani

¹⁹ *Ibirayima jyanj Ishaka tanjaani u nye nje.

Nye Ibirayima jya u mpyi Ishaka. ²⁰ Ma Ishaka shìnjì yaha yxee beeshuunni na, u à Betuyeli pworonji Erebeka lèñe mà pyi u cwo. Erebeka na mpyi Laban cœon. Aramu tûluge shiin pi mpyi pi pi, Mesopotami kini i. ²¹ Ishaka cwoñi Erebeka na mpyi cijirinj, ka u u Kafoonj Kile jàáre u na, ka Kile si u naaarge shwo, ka u u yyere njamii laa na. ²² Yacen' à pa lyé ke, ka pylibii si wá na piye fuuli nufoonj funjke e, ka u u jwo: «Kampyi ame li nye, tâ jùñjo saha na nye mii u kwôro shì na be?» Maa nkàr'a sà Kafoonj Kile yíbe. ²³ Ka Kafoonj Kile si jwo:

«Sùpyishi shuunni u nye mu funjke e,
mu aha pi si, pi si n-bé niñkin na me, pi sí n-láhala.
Pi mù shuunni i, wà fâñha sí jyaha wà wogo na.

Yyahawunu sí n-pyi cœnfoonj biliwe.»

²⁴ Nye Erebeka canzeg' à no, ka u u si njamii. ²⁵ Ka pyàñi njcyiini si si maa mpyi bòmbeewe, maa mpyi na shire e, mu à jwo shire yaaga. Ka pi i u mège le Ezawu. ²⁶ Lire kàntugo, ka cœnfoonj si si, uru nimpan' à yyahafoonj nintaani cù, ka pi i uru mège le *Yakuba*. Pire njampil' à si mà Ishaka shìnjì ta yxee beetaanre na.

* 25:26 Yakuba mège jnwoho ku nye u à nintaani cù, lire nye me u à u nàñjwohoro

²⁷ Nyé pi à pa yyaha cwo, ka Ezawu si wá na lùuzoge pyi fo mà pa mpyi lùuzupege. Nka Yakuba sí wi ke, uru nùŋke mpyi a njé, ka uru si ntèen pyeŋe e. ²⁸ Ezawu kyaalí mpyi a tâan Ishaka á, uru cye kurugo u mpyi maha kyaare taa na njkyâa. Nka Yakuba kyaalí mpyi a tâan Erebeka á.

²⁹⁻³⁰ Canjka, Yakuba mpyi na jàhii sore, cyire yyaha mpyi a jáana. Ka Ezawu kategewuŋi si yíri sige e mà pa. Maa Yakuba pyi: «Kategé naha na njko si mii bò, ma jàhigii njyegii cyili kan na á jjyi.» Lire kurugo, Ezawu meg' a le Edomu (kuru mege njwaho ku nyé kuu yyahá jáana). ³¹ Ka Yakuba si jwo: «Mu aha jen'a ma lyege tòonni fâa mii á jàhigii na falo, lire e mii si cyili kan mu á.» ³² Ka Ezawu si jwo: «Ei! Kategé na njko si mii bò, jaha lyege tòonni sì njwo mii á ye?» ³³ Ka Yakuba si jwo: «Kâa na nyii na» ka Ezawu si nkâa, maa u lyege tòonni fâa Yakuba á jàhigii na. ³⁴ Ka Yakuba si nta a jàhigii cyili ná bwuurunji wà kan u á. Ka u u yire lyî maa bya, maa yir'a tôro.

Lire pyinjanni na, Ezawu à u lyege njini faha.

26

Ishaka ná Abimeleki à wwøŋeege le

¹ Nyé lire kàntugo, ka kategé si mpa jyè lire kini i. Kuru kategé ná *Ibirayima tiinj woge nyé a nûr'a pyi njinkin me.

Ka Ishaka si yíri mà kâre Filisiti shiinbii saanji Abimeleki yyére, Gerari kânhé e. ² Ka Kafoonji Kile si uye cyéé Ishaka na, maa yi jwo u á: «Ma hà nkâre *Misira kini i mà de! Kini mii sí n-cyéé mu na ke, maa ntèen wani. ³ Téen naha nde kini i. Mii sí n-pyi ná mu i si jwó le mu á, si nde kini puni kan mu ná ma tûlуг'á. Lire pyinjanni na, njwømènì mii à lwó mu tunji Ibirayima á ke, lire sí n-fûnjo. ⁴ Mii sí mu tûluge yyaha, bà wørigil'á à yyaha me, si nké cyage puni kan k'á. Njke sùpyishinji puni si jwóti ta mu tûluge cye kurugo, ⁵ naha na ye Ibirayima á mii njwømènì cû, nde mii á jwo u á ke, lire u à pyi, u à mii tûnnture ná mii *saliyanj kurigii jaara.»

⁶ Nyé ka Ishaka si nkârò Gerari i. ⁷ Pi n'a mpyi a Ishaka yíbe u cwoŋi kyaa na, u mpyi maha jwo na uru cœn wi. U mpyi na fyáge na uru ká jwo uru cwoŋi wi, pi sí uru bò, naha na ye Erebeka lemë mpyi a njwò sèl'e.

⁸ Pi à pa mò Gerari i ke, canjka Filisiti shiinbii saanji Abimeleki à wí finetirinji i, mà Ishaka ná u cwoŋi Erebeka nya, pi i bâhare sjcyan mu à jwo wà ná u cwo, ⁹ ka u u Ishaka yyere maa yi jwo u á: «Nâakaana baa, mu ná njé ceenji baharjkann'á li cyéé na mu cwoŋi wi, naha na mu à jwo mii á na mu cœn u nyé wi ye?» Ka Ishaka si jwo: «Mii à yi jwo naha na ye mii mpyi na fyáge na yii sí mii bò u kurugo.» ¹⁰ Ka Abimeleki si jwo: «Naha kafile mu à pyi ame ye? L'à kwôrô jcyer, mii shinji wà mpyi na sí n-wwò ná mu cwoŋi i, mu mpyi na sí wuu pyi wuu lawwuugo ta.» ¹¹ Maa li jwo a wahá u shiinbii pun'á: «Shinji njemu kâ bwòn Ishaka na, lire nyé me u cwoŋi na ke, urufoo sí n-bò.»

¹² Nyé ka Ishaka si nkârò Gerari i na faanji pyi. Ka Kile si jwó le u á, ka faanji si ntâan u na sèl'e. ¹³ Ka u cyeyayi si wá na nyahage, fo u à pa mpyi nàfuufembwøh. ¹⁴ Yatonkuruyñwo shi njyayahaya na mpyi u á, ná bâarapyií njyahamii. Ka u nyipéenni si jyè Filisiti shiinbil'e. ¹⁵ Lire e, u tunji Ibirayima bâarapyiibil'á bëenje maha bëenje tûgo u tiinj i ke, ka pi i yire puni tò.

¹⁶ Puru njwaho na, ka Abimeléki si jwo Ishaka á: «Ta sì, maa yíri wuu taan, naha na ye mu à fânha tò wuu na. ¹⁷ Ka Ishaka si yíri kuru kânhé e, maa nkâre Gerari bafage e. Maa ntèen kuru cyage e.

¹⁸ Nyé bëenjyi Ishaka tunji Ibirayima mpyi a tûgo, ka Filisiti shiinbii si yi tò Ibirayima kwùŋkwooni kàntugo ke, nyé, Ishaka á nûr'a yire bëenjyi pwoore wwû. Meyi Ibirayima mpyi a le yi na ke, maa yire meyi ninuyi le yi na sahanjki.

¹⁹ Nyé canjka, Ishaka bâarapyiibil'á bëenjke kâ tûgo kuru bafage e mà nò lwøhe na. ²⁰ Gerari yatoonahabil'á lire nya ke, ka pi i Ishaka wuubii tûn, maa jwo: «Njke lwøhe nyé wuu wogo.» Ka Ishaka si kuru bëenjke mege le Yogo. ²¹ Ka Ishaka bâarapyiibii si nûr'a bëenjke kabere tûgo, ka pi i nûr'a tûn kuru kurugo. Ka Ishaka si kuru cyage mege le Mbembaanj. ²² Ka pi i yíri wani, maa sà bëenjke kabere tûgo. Sùpya nyé a yogo *kwòn pi na kuru kurugo me. Ka u u kuru mege le Tafabwøh maa jwo: «Nume Kafoonji Kile à wuu funjke njé maa tafabwøh kan wuu á, wuu sí n-já nyaya nume kuru cyage e.»

²³ Puru njwaho na, ka Ishaka si yíri kuru cyage e, maa nkâre Bërisheba kânhé e. ²⁴ U canjka rege numpilage e, Kafoonji Kile à uye cyéé u na, maa u pyi: «Mii u nyé mu tunji Ibirayima u Kilenji, ma hà raa fyáge me, naha na ye mii nyé ná mu i. Mii sí jwó le mu á, si mu tûluge yyaha, mii bâarapyií Ibirayima kurugo.» ²⁵ Ka Ishaka si sâraya tawwûgo yaa kuru cyage e, maa Kafoonji Kile mege pêe. Maa u vâanjke bage kwòro wani, ka u bâarapyiibii si bëenjke kâ wwû.

²⁶ Canjka, Abimeleki ná u ceevoonji Ahusati ná u kàshikwoonbii jùngufoonji Pikoli à yíri Gerari i mà kàre Ishaka yyére. ²⁷ Ka Ishaka si pi pyi: «Naha kurugo yii à pa mii yyére sahañki mà li ta mii kyal'á pen yii á, yii mú s'a mii kòr'a yírigé yii cyage e ye?» ²⁸ Ka pi i jwo: «Wuu à li jnye na Kafoonji Kile jnye ná mu i, lire kurugo wuu à pa mu yyére, wuu u mpa ñkâa, wuu u wwoyege le wuye shwóhól'e. ²⁹ Mii la jnye maa ñkâa, na mu si kawaa pyi wuu wà na me, mu à jwo bá wuu jnye wuu jnye a kapii pyi mu na me, kacenjkkii kanni wuu à pyi mu na. Wuu à mu yaha a yíri wuu yyére yyeñjke e. Nyé nume Kafoonji Kile mû à jwó le mu á.»

³⁰ Ka Ishaka si lyimbwoo shwóhó pi á, ka pi i lyí maa bya. ³¹ Kuru canjke nùmpañja nyessoge na, ka pi i yíri maa wwoyege le ná Ishaka e, maa jwómeé lwó piye shwóhól'e. Lire jwóhó na, ka Ishaka si kuni kan pi á, ka pi i ñkàre yyeñjke e.

³² Nyé kuru canjke yabilinji, Ishaka báárapyiibii mpyi na bëenjé tûru, maa mpa kuru bëenjke kyaa jwo Ishaka á na pir'a ku tûg'a ná lwóhe na. ³³ Ka Ishaka si kuru bëenjke mëge le Sheba*. Lire kurugo, kuru kànhe mëg'a pa le Berisheba. Kuru mëge ku na yíri fo niñjaa.

Ezawu à Kana kini cyeebii pii shuunni lèjé.

³⁴ Må Ezawu shíji yaha yyee beeshuunni na, u à Kyiti tûluge cyeebii pii shuunni lèjé nàmbaga na, Beri pworoni Yudití ná Elón pworonji Basimati. ³⁵ Pire cyeebii shuunniñj kan'à Ishaka ná u cwoñji Erebeka lùgigii yírigé sél'e.

27

Yakuba à u yyahafoonji jwójì ta najwóhore cye kurugo

¹ Téni i lyeg'á pa ná Ishaka na ke, ka u jnyijaanni si li jwó cù na jnyerege fo u à pa mpyi u sàha jnye na jaáa na jnúu me. Canjka, ka u u jyanji njyijenji Ezawu yyere, ka u shwo: «Yo!» ² Ka Ishaka si jwo: «Na jya, ku ke, mii à lyé a kwò, ñka mii jnye a naye tèekwûn cè me. ³ Nyé mii à mu jnáare, maa ma lùuzoge yaayi lwó, sintaaage ná taanpyaagii, maa sà kyara cya maa ma na á. ⁴ Kyaare shwóhóñkanni l'à tâan mii á ke, maa ti shwóhó amuni ma kan na á ñkyà, bá mii si mpyi si jwó le mu á si yaa ná na tèekwûn i me.

⁵ Nyé puru jwumpe Ishaka á jwo u jyanji Ezawu á ke, Erebeka mpyi a purulogo. Nyé Ezawu à pa ñkàre sige e kyaare tacyag' e ke, ⁶ ka Erebeka si jwo u jyanji *Yakuba á: «Mii à mu tunji jwumpe lógo, mpemu u à jwo mu yyahafoonji Ezawu á ke. ⁷ U à jwo u á: «Sà kyaare cya na á, kyaare shwóhóñkanni l'à tâan mii á ke, maa ti shwóhó amuni, ma kan na á, lire ká mpyi, mii sí jwó le mu á Kafoonji Kile yyahe taan, si nta ñkwû.»

⁸ Nyé Yakuba, jje mii sí n-jwo mu á ke, yire lóg'a târa, maa li pyili jwunjanni na. ⁹ Sà sikyaa njencemmi shuunni cù maa ma. Kyaare shwóhóñkanni l'à tâan mu tuñ'á ke, mii sí ti shwóhó amuni, ¹⁰ maa sà ñkan u á u kyà, u jwó le me á, mà jwo u kwû ke.»

¹¹ Ka Yakuba si jwo u nun'á: «Nâa, mii tun'á cè na shire na jnye Ezawu na, shire sì, jnye mii na me. ¹² Mii tuñi ká bú mpa jwo u sì n-bwòn mii na, u sì n-cè na Ezawu bá u jnye mii me, mii sí n-pyi kafiniviniwe. Lire téni i ke, mà jwo mii u jwó ta ke, lanjaga mii sí n-ta.» ¹³ Ka nufoonji si jwo: «Lire ká bú mpyi, na jya, Kile u kuru lanjanke yaha ku cwo na na. Nje mii à jwo ke, lire pyi kanna, sà sikaabii cù a pa..»

¹⁴ Ka Yakuba si ntíl' a kár'a sà pire sikyabii shuunniñj cù a pa ñkan u á. Kyaare shwóhóñkanni l'à tâan u tuñ'á ke, ka nufoonji si ti shwóhó amuni. ¹⁵ Maa u jyanji njyciiji Ezawu vâanjiyi nísínajyi yà lwó bage e mà le Yakuba na. ¹⁶ Maa pire sikyabii seeyi tég'a Yakuba cyeyi ná u yacige tò. ¹⁷ Bwurunji ná kyaare nintáanre u à shwóhó ke, maa yire kan Yakuba á.

¹⁸ Ka Yakuba si ñkàre ná y'e, u tuñi yyére. Maa u yyere: «Baba.» Ka Ishaka si jwo: «Yo! Mii jyanji ñgi u jnye mu ye?» ¹⁹ Ka Yakuba si u tuñi jwó shwo: «Mii u jnye mu jyanji njyciiji Ezawu. Nde mu mpyi a jwo mii á ke, lire mii à pyi. Mii à mu jnáare, maa yír'a tèen, maa na kyaare tâ kyà, maa jwó le na á.» ²⁰ Ka Ishaka si jwo u jyanj'á: «Ei! mu à kwò a kyaare ta la?» Ka Yakuba si jwo: «Mu Kafoonji Kile yabilinji u à sige tâan mii na.»

²¹ Ka Ishaka si jwo: «Na jya, file na na, si bwòn ma na, si jnè kamipyi sée mii jyanji Ezawu u jnye mu.» ²² Ka Yakuba si file u tuñi na, ka u u taala a wi, maa jwo: «Ei! Yakuba mëjwuuni li jnye nde de! Ñka u cyeyi jnye Ezawu wuyi fiige.» ²³ Ishaka mpyi a cè na Yakuba wi me, jaha na ye shire mpyi u cyeyi na, u yyahafoonji Ezawu fiige. Ka u u wá na bégele si jwójì le u á.

²⁴ Ñka mà jwo u jwójì le u á ke, u à u yíbe: «Sèe wi, mu u jnye mii jyanji, Ezawu lá!» Ka Yakuba si jwo: «Mii wi.» ²⁵ Ka Ishaka si jwo: «Na jya, lire téni i, kyaare trîge na taan si tâ kyà si nta jwójì le ma á.» Ka Yakuba si kyaare trîge u taan, ka u u tâ kyà. Ka Yakuba si mpa ná *erézen sinm'e, ka u upuru bya mú. ²⁶ Maa jwo: «Na jya, file na na, maa na pur'a cù, maa na shéere.»

²⁷ Ka Yakuba si file u na, maa u shéere amuni. Ishaka à u vâanjiyi nûge ta ke, ka u u jwó le u á, maa jwo:

* ^{26:33} Sheba mëge jwóhe ku jnye kàaga

«Sèenj na, kerege na Kafoonji à jwó le? ke,
mii jyanji nùg'a taan kuru kerege finge.
28 Na jya, Kile u nìnyinji kaméejke kan ma á,
u u njéke nàfuunji kan ma á mú,
u u sùmañi ná èrezenji niyyahawa kan ma á.
29 Kile u ma yaha kírigii jùnjo na,
sùpyishi niyyahawa s'a ninjkure sinni mu taan.
Kile u ma yaha mà pyi ma sjueebii saanwa,
mu sjueebii pi a ninjkure sinni mu taan.
Shin maha shin u à mu cùmo lemè pi ke,
Kile u urufoo lája.
Shin maha shin sí u à mu cùmo lemè jwó ke,
Kile u jwó le urufol'á.»

³⁰ Nye tèni i Ishaka á kwò jwónji ndejeni na Yakuba á, Yakuba mû s'à yíri u taan mà kwò ke, ka lire si bê ná Ezawu e, u à yíri sige e mú. ³¹ Ka uru mû si kyaare tà shwòhò a tìrigé tufooni Ishaka taan. Maa jwo tufoonj'á: «Baba, yíri maa ma jyanji kyaare nizhwöhore tà kyá maa jwó le u á.» ³² Ka tufooni si jwo: «Jofoo u jyé mu ye?» Ka u u jwo: «Mii u jyé mu jyanji niycyiji Ezawu.»

³³ Tèni i Ezawu à yire jwo ke, ka Ishaka si fyá fo na jycyéenni sèl'e. Maa jwo: «Jofoo sí u à kyaare bò a shwòhò pa ñkan mii á, mà mu ta mu sàha mpa mà ye? Wà a pa ná kyaare e naha, ka mii i tà kyá maa jwó le u á, u mû sí uru jwónji ta.»

³⁴ Nye Ezawu à puru lògo u tunji jwó na ke, ka u lùuni si yíri, ka u u ñkyáala fànhna na, maa tufooni jàare: «Baba, jwónji wà le mii á mú kel». ³⁵ Ka Ishaka si jwo: «Mu cœonji u à fini maa wwù mu jiwòh'i, maa mu jwónji najwöhora de!» ³⁶ Ka Ezawu si jwo: «Ei! Mège k'à le u na Yakuba*, kur'à u cù ke, lire kurugo u à mii nànjwöhoro tooyi shuunni ke? U à mii lyège tàoñni shwò a ta, numé maa nûr'a mii jwónji nàñkaaga mú.» Maa nûr'a jwo tufoonj'á: «Lire tèni i ke, mu jyé a sà a jwónji wà yaha mii á mà?» ³⁷ Ka Ishaka si jwo Ezawu á: «Na jya, sèenj na, mii à jwónji le u á na u pyi mu jùnjo na, maa jwónji le u á, bà u cìnmpyiibii puni si mpyi u bili me, maa sùmañi ná èrezenji jwónji le u á. Jwónji ñgire mii sí nûr'u n-le mu á ye?» ³⁸ Ka Ezawu si jwo: «Baba, lire tèni i ke, uru jwónji kanni u jyé mu á la? Jwónji wà le na á mú!» U à puru jwo ke, maa mes le na súu. ³⁹ Ka tufooni si jwo:

«Mu si njéke nàfuunji ta me,
mu taare sí n-pyi kaméejke baa.

⁴⁰ Mu kàshikwòñjwòoni li sí raa mu jwó caa.
Mu sí n-pyi ma kàntugowuñi biliwe,
mu sí raa báare u á mu à jwo faapyinupee,
ñjka canñka, mu sí tire bilere zhwúñji kebe n-láha ma yacige e
si mpyi mayá.

⁴¹ «Nye Ishaka à jwóobi mpiimu le Yakuba á ke, pir'a u nyipéenni le Ezawu e. L'à pa nô cyage k'e fo Ezawu na yu uye funn'i: «Mii tunji tèekwûun'á byanhara, u àha ñkwû, ka wuu u kwùge pyi a kwò, mii sí na cœonji Yakuba bò.» ⁴² Ka wà si ñkare Erebeka yyére, maa sà u jyanji Ezawu funzònñore jwo u á. Ka Erebeka si u jyanji Yakuba yyere maa yi jwo u á: «Wíi, mu yyahafoonji Ezawu à jwo uru sí mu bò, bà uru funjke si mpyi si jíje me. ⁴³ Lire e, nde mii sí n-jwo mu á ke, yire lög'a târa, mu à yaa mu u fê a kàre Kyaran kîni i, mii yyahafoonji Laban yyére. ⁴⁴ Maa ntéen uru yyére mà tère pyi, mà jwo mu yyahafoonji lùuni li téen ke. ⁴⁵ Sà ntéen wani fo mu yyahawuñi lùuni ká ntéen, nde mu à pyi ke, fo u funjø ká wwò lire na. U funjø ká mpa wwò, mii sí n-jà mu nûruñjø n-pa na. Ná lire bà me, mii sí n-pôññ yîi mû shuunni i cannugo.»

Yakuba à fê Ezawu yyaha na mà kàre Laban yyére, Mesopotami kini i.

⁴⁶ Nye ka Erebeka si ñkár'a sà yi jwo Ishaka á na Kyiti shiinbii pworibii Esawu à lèñj ke, na pire cyeebil'a uru tegéle ta fo mà dijye la wwù uru na. Maa nûr'a jwo na *Yakuba mû kâ uru ceenjì wà lèñj, lire tèni i ke, ur'a nyíi yige kwùñji kurugo mà tòro lire na.

28

¹ Ka Ishaka si *Yakuba yyere maa jwó le u á, maa u pyi: «Ma hà ñkwò ma cwoñi lwó *Kana kini pùceepiyre e mà de! ² Ta sì fo Mesopotami kini i, ma nunji tunji Betuyéli yyére, maa sà ma nunji yyahafoonji Laban pworñji wà lwó a pyi ma cwo kuru cyage e. ³ Kile Siñi Punifoo u jwó le ma á, u u pyi niyyahamii kan ma á, u ma pyi tûlubwòhò tu. ⁴ Jwónji Kile à le *Ibirayima á ke, u u uru finge le mu ná ma tûlug'á, kini i mu à tèen nàmpoñnte e, ná l'à kan Ibirayima á ke, bà mu si mpyi si lire ta me.»

* 27:36 Yakuba mège jwòhò ku jyé nàñwöhoro

⁵ Lire e, Ishaka á Yakuba yaha a kàre Mesopotami kìni i, Aramu shinji Betuyeli jyanji Laban yyére. Laban sú u mpyi Yakuba ná Ezawu nunji Erebeka yyahafoonji.

Ezawu à ceeji waber leje nàmbaga na.

⁶ Ny Ezawu à pa li nya na Ishaka á jwó le *Yakuba á, maa u pyi u sà u cwoñi lwó Mesopotami kìni i ke, maa li nya mû na u à jwó le u á, maa yi jwo u á na u àha ceewe lwó *Kana shiinbií pùceepyre e mè. ⁷ Maa li nya mû na Yakuba á u tuñi ná u nuñi jwòmèenii cù, maa nkàre Mesopotami kìni i ke, ⁸ lire e Ezawu à cè na Kana pùcyabil' à pen u tuñi Ishaka á. ⁹ U à li nya amuni ke, ka u u yír'a kàre *Ibirayima jyanji Sumayila yyére, maa u pwòrøji wà lwó nàmbaga na, mà bâra u cyeebii na. Uru pùcwoñi mege na mpyi Makyalati, u muñcwoñi mege sì nya Nebayotí.

Yakuba nyøge

¹⁰ Ny *Yakuba á yír'i Berisheba kànhe e na nkéegé Kyaran kànhe e. ¹¹ U njinkàriñ' à sà no cyage k'e, numpilag' à wwò ke, ka u u shwòñi wani, maa kafaage kà lwó a pyi jùntahaga, maa sínni.

¹² U à njoo, mà katannajacyiin nya l'à sín jùnjke na, fo njyinyi na, ka *Kile mèlékèebii si wá na dùru, marii ntíre li na. ¹³ Kafoonji Kile yabilini mpyi a yyere Yakuba taan, maa yi jwo u á: «Mii u nyé Kafoonji Kile, mu tulyage *Ibirayima ná mu tuñi Ishaka u Kilenji. Cyage e mu à sínni ame ke, mii sì kuru cyage kan mu ná ma tulug'á. ¹⁴ Mu tuluge sì nya ha jùnjke nticyennji fiige. Mu sì n-pili cannjafyinmpe ná cannjacwumpe e, si mpili suumokulo ná wòrokul'e. Njøke supyishinji puni sì jwó ta mu ná mu pa pyenge shiinbií cye kurugo. ¹⁵ Ma ningyiini tåan maa lógo, mii sì n-pyi ná mu i ma tashèyi puni i, s'a mu kâanmucaa, si nûru ná mu i nde kìni i sahanji. Mii sì n-sii mu yyaha maye njinkin me, jwòmèe maha jwòmèe mii à lwó mu á ke, mii sì cyire puni fúnjø.»

¹⁶ Puru jwòhò na, ka Yakuba si jcél'a njè, maa jwo: «Nàkaana baa, Kafoonji na nyé nké cyage e, mii sì nyé a mpyi a li cè me.» ¹⁷ Ka u fyagarawunji si jwo: «Njøke cyage nyé fyagara cyaga de! Nume mii à cè na Kile pyenge ná njyinyi tajjigé ku nyé naha.»

¹⁸ Ny e u à yír'i kuru nyesoñge na ke, kafaage u mpyi a tèg'a u njùnjke taha ke, maa kuru yírig'a yyéenje mà pyi funjcwogoyaaga, maa sinmpe pà wu ku na, maa ku pyi Kile wogo. ¹⁹ Maa kuru cyage mege le Beteli, (kuru jwòhò ku nyé Kile pyenge) mà li ta tèecyiini i, kuru cyage mege na mpyi Luzi.

²⁰⁻²¹ Ka Yakuba si jwøfaaga fáa Kile á maa jwo: «Kafoonji Kile, mu aha jen'a mii tèg'e, maa mii shwò kawagigii na, nde jani i, maa yalyíre ná vâanjiyi nindeyi kan mii á, maa mii pyi mii à nûr'a pa yyejiñke e na tupyenge e, maa mpyi mii u Kilenji*, ²² lire ká mpyi, nké kafaage mii à yyéenje ame, mà pyi funjcwogoyaaga ke, kuru cyage ku sì n-pyi Kile pyenge. Mii aha yaaga maha yaage ta ke, mii sì kuru yáhanji wwù nkán mu, Kile á.»

29

Yakuba à Leya ná Araseli lèje mà pyi u cyee

¹ Lire kàntugo, ka *Yakuba si kuni lwó a kàre cannjafyinmpe kírigi kànmpanjke na. ² Mà u njinkàriñi yaha, u à sà nò bëenjke kà na sige funjke e. Mpàkuruyo taanre ná sikyaa mpyi a sínni sínni ku jwøge na. Yatoore tabyage ku mpyi ku ki, kuru bëenjke jwøge mpyi maha ntùni ná kafaabwöh'e. ³ Yatoore puni r'a mpyi a pa bínni, pi mpyi maha kuru kafaage kùunkul'a láha bëenjke jwøge na maa ti kan t'a bya, maa nkò maa kuru fáage tèg'a ku jwøtò. ⁴ Ka Yakuba si pire yatonahabii yíbe: «Mii cínmipyibii, taa yii à yír'i ke?» Ka pi i u pyi: «Wuu à yír'i Kyaran kànhe e.» ⁵ Ka u u jwo: «Ta yii à Nakwòri jambilini, Laban cè be?» ka pi i jwo: «Oón.» ⁶ Ka u u jwo: «U à cùunjo la?» Ka pi i jwo: «Oón, u à cùunjo, u pworoni Araseli nimpanji u nge ná mpàabil'e.»

⁷ Nyé ka Yakuba si jwo yatonahabill'á: «Yatoore tèebínini sàha nò mà de! Yii nyé a cè na cannjke saha a nyaha mà? Yii yatoore yaha ti i bya, lire kàntugo yii sà a ti náha.» ⁸ Ka yatonahabii si jwo: «Ná yatoore puni nyé a bínni kwò me, wuu nyé na lire pyi me. T'aha bínni kwò, wuu maha nta a kafaage láha bëenjke jwøge na, maa ti kan t'a bya.»

⁹ Mà Yakuba yaha u u yu ná pi e, ka Araseli si nò wani ná u tuñi yatoore e. Uru u mpyi na ti náha. ¹⁰ Téni i Yakuba à u yalwoñi Laban pworoni Araseli nya ná yatoore e ke, ka u u nkàr'a sà kafaage láha bëenjke jwøge na, maa ti kan t'a bya. ¹¹ Maa Araseli pûr'a cù maa u yal'a shéere sèl'e, ka u jyanji funntange si jyilwøhe pyi ku u ntíri u nyigil'e. ¹² Maa jwo Araseli á na u tuñi címpworo u nyé ure, na uru na nyé Erebeka jya. Ka Araseli si fê a kàre pyengé maa sà yi jwo u tuñ'á. ¹³ Téni i Laban à cõonji jyanji Yakuba kyaa lógo ke, ka u u fê a kàre u fye e, maa sà u pûr'a cù, maa u shéere, maa nkàre ná u e pyengé. Kyaa maha kyaa l'à pyi ke, ka

* **28:20-21** maa mpyi mii u Kilenji: JWUÑKANNI LABÈRE: lire ká mpyi, Kafoonji sì n-pyi mii Kilenji

Yakuba si cyire puni jwo u á. ¹⁴ Laban à yire lógo ke, ka u u jwo: «Mà sèenj i jwo, mii ná mu na jyé cínmpyii. Ka Yakuba si ñkwôro na báaranji pyi Laban yyére mà na yíje niñkin na.

¹⁵ Nye ka Laban si jwo u á canjka: «Mii súpya u jyé mu, ñka lire ná li wuuni mu i, mu jyé a yaa mu u a báare mii á mana me. Ma sàranj i jwo na á, s'a uru kaan ma á.»

¹⁶ Nye lir'á ta pworii shuunni na jyé Laban á. Nijnyjeni mege mpyi Leya, nimbileni woge sí jyé Araseli. ¹⁷ Leya leme mpyi a jwo mà Araseli kwò me. ¹⁸ Ka Araseli kyaa si ntáan Yakuba á. Ka u u jwo Laban á: «Mii sí báaranji pyi yyee baashuunni i mu pworonji nimbileni, Araseli kurugo.» ¹⁹ Ka Laban si jwo: «Mii u u kan mu á, lir'á pwór mii u u kan wabér'á. Téen naha ná mii i.» ²⁰ amuni Yakuba à kwôro Laban yyére, maa báaranji pyi yyee baashuunni Araseli kurugo. Bâ Araseli kyal'á táan Yakuba á sél'e me, jcyii yyeegii baashuunni jyé pyi u á canmpyaa fiige.

²¹ Cyire yyeegil'á tóro ke, ka Yakuba si jwo Laban á: «Na cwoñi kan na á, tén'á fûmjo. Mii la jyé si u lènje nume.» ²² Ka Laban si kuru cyage súpyire puni binni, maa katáan nimbwoo pyi.

²³ Nye kuru canjke numpilage e, ka Laban si u pworonji Leya lwó a kâre Yakuba yyére. Ka Yakuba si shwòn ná u e kuru numpilage e. ²⁴ Laban mpyi a u báarapyipucwoñi wâ kan Leya á, uru mege mpyi Zilipa.

²⁵ Nyég'á pa mûgo ke, ka Yakuba si li ta na Araseli bâ me, ñka Leya wi. Maa jwo Laban á: «Naha mu à pyi ná mii i ame yé?» Lire tén i ke, Araseli kurugo bâ mii à báaranji pyi mu á mà? Naha na mu à mii najwahoro yé?» ²⁶ Ka Laban si jwo u á: «Mà tâanna ná wuu teenni i, cœnfoonji jyé na jà a kan nambage e mujcwooonji yyaha na me. ²⁷ Cikwâonre cibilaage sanjke pyi ná Leya e. K'aha ñkwâ, wuu sí cœnfoonji kan mu á mû, maa nûr'á yyee baashuunni wabere báara pyi mii á.» ²⁸ Ka Yakuba si kuru cibilaage sanjke pyi ná Leya e, ka Laban si u pworonji Araseli kan u á. ²⁹ Laban mpyi a u báarapyipucwoñi wâ kan Araseli á, uru mege mpyi Bila.

³⁰ Nye ka Yakuba si shwòn ná Araseli e mû. Ka u kyaa si ntáan u á mà tóro Leya na. Ka Yakuba si nûr'a báaranji pyi Laban á sahanjki fo yyee baashuunni.

Yakuba pyibii kani

³¹ Ka Kafoonji Kile si li jyá na Leya kyaa jyé a tâan *Yakuba á me, ka u u sege tâan na. Maa sege pen Araseli na. ³² Ka Leya si yyére maa si pùnambile, maa li mege le Urubén: «Kafoonji Kile à mii nàvunjke jyá, nume mii kyaa si n-tâan na poonj'á.»

³³ Ka u u nûr'a yyére, maa si pùnambile, maa jwo: «Kafoonji Kile à lógo na mii kyaa jyé a tâan na poonj'á me, lire kurugo u à nde pùnambilini kan mii á mû.» Maa li mege le Simiyon[†].

³⁴ Ka Leya si nûr'a yyére maa si pùnambile, maa jwo: «Numé kóni, mii poonjí sí mii mâra, naha na yé mii à pùnampyire taanre si u á.» Maa li mege le Levi[‡].

³⁵ Ka u u nûr'a yyére, maa pùnambile sicyerewu si, maa jwo: «Numé, mii sí Kafoonji kêe.» Lire kurugo, u à lire mege le *Zhuda[§]. Lire kântugo, ka u sege si yyére mà tère pyi.

30

¹ Nye Araseli à pa li jyá na uru sâha ñkwâ a pyà ta *Yakuba á me, ka u mujcwoñi yijcyege si jyé u e. Ka u u jwo Yakuba á: «Pyibii pîi kan mii á mû. Fo lire bâ me, mii sí n-kwû.» ² Ka Yakuba lùuni si yíri Araseli taan, maa jwo: «Lire tén i ke, mii u jyé Kile la? Kile bâ u à mu sige pyisini na mà?» ³ Ka Araseli si jwo: «Mii báarapyipucwoñi Bila u nge, u lwó a pyi ma cwo, bâ u sí mpyi si pyi ta mii á me. Lire kâ mpyi, pire pyibii sí n-pyi mii wuu.» ⁴ Lire pyinkanni na, Araseli à u báarapyipucwoñi Bila kan Yakuba á, u à pyi u cwo.

Ka Yakuba si u lènje. ⁵ Ka Bila si mpa laa ta, maa pùnambile si Yakuba á. ⁶ Ka Araseli si jwo: «Kile à mii tânga kan. Nde mii à jwo u á ke, u à lire lógo, maa pùnambile kan mii á. Lire kurugo, Araseli à li mege le Dan^{*}.

⁷ Ka Araseli báarapyipucwoñi Bila si nûr'a laa lwó maa pùnambile shonwu si Yakuba á. ⁸ Ka Araseli si jwo: «Sèenj i na, mii à zhînj le ná na mujcwoñi i, maa jà u na.» Lire kurugo, u à lire pùnambilini mege le Nefitali[†].

⁹ Nye Leya à pa li jyá na uru seg'á *kwòn mà tère pyi ke, ka u u u báarapyipucwoñi Zilipa kan Yakuba á, u à pyi u cwo.

¹⁰ Ka Zilipa si laa lwó, maa pùnambile si Yakuba á. ¹¹ Ka Leya si jwo: «Mii jnûjk'á tâan de!» Lire kurugo, u à li mege le Gadi[‡].

* 29:32 Uruben mege jwohe ku jyé «Pùnambile li nde», lire jyé me «U à mii nàvunjke jyá.» † 29:33 Simiyon jwóhe ku jyé U à lógo ‡ 29:34 Levi jwóhe ku jyé U à mii mâra § 29:35 Zhuda jwóhe ku jyé U à kêe * 30:6 Dan mege jwóhe ku jyé U à mii tânga kan † 30:8 Nefitali jwóhe ku jyé «Mii à jà» ‡ 30:11 Gadi jwóhe ku jyé jùntanga

¹² Ka Zilipa si nûr'a pùnambile si Yakuba á. ¹³ Ka Leya si jwo: «Ei! funntange kyaa li jyé nde de! Cyeebii sí n-jwo na mii wuuñ'á jwó.» Maa lire pùnambilini mëge le Asheri^S

¹⁴ Nyé canjka, sùmakwɔɔngii tèni i, Urubén à fwor'a kàr'a sà mandaragori cige* kà jya kerege e. Ka u u kuru cige fwuugii cyili tulgo a pa ñkan u nunji Leya á. Ka Araseli si jwo Leya á: «Na pwóho, maa ma jyanji mandaragori cige fwuugii cyili kan na á.» ¹⁵ Ka Leya si jwo: «Na jaha? Mu à mii poonj shwó mii na, lire jyé a mu funjke níjé me, fo mu sàha na ñko mii u na jyanji fwuugii kan mu á si ntaha lire na ke?» Ka Araseli si jwo: «Nyé kampyi lire li, u sí n-pa njyajaa numpilage pyi ná mu i. Lire sí n-pyi mu jyanji fwuugii cyaga.» Ka Leya si jne.

¹⁶ Nyé yákoñke Yakuba nijjirinji kerege e, ka Leya si ñkàr'a sà u ñjúñ bë, maa yi jwo u á: «Mu sí n-shwón mii yyére njyajaa. Mii à na jyanji fwuugii tèg'a mu fáa Araseli á njyajaa kàzhwɔɔnni mëc na.» Ka Yakuba si ñkàr'a sà shwón Leya yyére kuru canjke numpilage e. ¹⁷ Ka Kile si Leya jaarage shwó. Ka u u laa lwó maa pùnambilini kajñkurowuuni si Yakuba á. ¹⁸ Maa jwo: «Mii à na báarapypucwoñi kan na poonj'á ke, lire sàranji Kile à kan mii á ame.» Lire kurugo, u à lire pùnambilini mëge le Isakari^T.

¹⁹ Ka u u nûr'a pa laa lwó maa pùnambilini baaniwuuni si Yakuba á. ²⁰ Maa jwo: «Kile à bùnyébwóho pyi mii á. Nume, mii poonj sí mii le njire e, jaha na ye mii à pùnampyire baani si u á.» Ka u u lire pùnambilini mëge le Zabulon[‡].

²¹ Lire kàntugo, ka u u pùceebile si, maa lire mëge le Dina.

²² Nyé ka Kile si funjø cwo Araseli na, maa u jaariyi shwó, ka u sege si jwó cù. ²³ Ka u u laa lwó maa si pùnambile. Maa jwo: «Kile à silege láha mii na nume.» ²⁴ Maa lire pùnambile mëge le Yusufu. Maa jwo: «Kile u pùnambilini labere bâra nde na mii á §.»

Yakuba ápa mpyi yaarafoo

²⁵ Nyé Yusufu sinjwooni kàntugo Araseli á, ka *Yakuba si jwo canjka Laban á: «Kuni kan na á, mii si nûr'u n-kâre na tuyéngé e. ²⁶ Na cyeebii ná na pyibii kan na á, pire kurugo mii à báaranji pyi mu á. Pi kan na á, mii këege na tuyéngé e. Nde mii à pyi mu á ke, mu yabilinj'á li cè.» ²⁷ Ka Laban si u pyi: «Kampyi mii kyal'á tâan mu á, mii la jyé maa ntéen naha. Naha kurugo ye mii à cœre pyi mà li jyá na Kafoonji Kile à jwó le mii á mu cye kurugo. ²⁸ Mu sàranji nyé yaage ñkemu ke, kuru jwo na á, si kuru kan ma á.» ²⁹ Ka Yakuba si jwo: «Bâarenjkanni na mii à bâara mu á, ná nyahañkanni na mu yatoor'á nyaha mii cye e ke, mu à li cè. ³⁰ Yatoore nimpygire ti mpyi mu á, mà mii ta mii sàha mpa me, tir'á púgo a pyi kurumbwóho. Kafoonji Kile à jwó le mu á mii cye kurugo. Nume, mà mii yaha naha, tèni ndire mii sí n-ta si mbâare na pyenge shiinbil'á ye?»

³¹ Ka Laban si jwo: «Naha mu la jyé mii u kan mu á ma sàranji ye?» Ka Yakuba si jwo: «Mii nyé a tige yaage kabere kurugo me, jje mii sí n-jwo mu á ke, mu aha ntéen yire taan, mii sí nûr'u raa mu yatoore náha. ³² Nyé njyajaa, mii sí n-jyé mu yatoore shwöhle si ti wií njinkin njinkin. Mpàabii puni pi nyé pi nyé a finiye me, ná sikaabii puni pi à jéne ke, pire pi sí n-pyi mii sàranji. ³³ Mu aha bù mpa maa yatoore kâanmucaya canjke ñkemu i ke, kampyi mii á tîi, mu sí n-cè. Mu aha bù mpa sika maha sika ta ti shwöhle ñjemu u nyé a jéne me, lire jyé me mpà maha mpà u à finiye ke, mu kú n-cè n-jwo na mii á uru yû.

³⁴ Nyé ka Laban si jwo: «Bâ mu à yi jwo me, wuu yi pyi amuni.» ³⁵ Nka kuru canjke yabilini i, Laban à yíri maa sikaabii njéñebii, ná mpàabii njéñebii cwoñnr'a yaha piye kanni na, ³⁶ maa pire kan u pyibil'á pi sà a pire náha cyage kaber'e, bà pi laage si mpyi si ntéen Yakuba na me. Canmpyaataanre jara pi à pyi, maa nô kuru cyage e. Ka Yakuba si ñkwôro na Laban yatoore sannte náha.

³⁷ Nyé ka Yakuba si kabiipuruyo *kwón, pepiliye cige na, ná amandiye cige na, ná pilatani cige na. Maa cyire kâbigigii kwooyi nimpuruyi yá láhala láhala maa yire tafiyinyi yige yig'a yaha. ³⁸ Maa cyi le le yatoore yabyayi i, bà yatoore si mpyi t'aha a ma tabyage e ti raa cyi jaa me.

Nyé yatoore tiye tèekðorj'á nô ke, ³⁹ ka ti i wá na tiye dûru tabyage e, marii cyire kâbigigii jaa, ka li i mpyi amuni, yatoor'á pa a sini ke, ka ti pyire si jéne.

⁴⁰ Yakuba mpyi a mpàneebii cwoñnr'a yaha piye kanni na. Mpàpeebii n'a mpyi na ñkor'a pi dûru tèni ndemu i ke, u mpyi maha pi yaha pi i Laban yatoore njéñejere ná njéñewore ñja, bà pi si mpyi pi aha si, pi pyibii si jéne me. Amuni Yakuba á pyi maa yatoor'á njyahara ta, maa ti yaha tiye kanni na. ⁴¹ Mâ bâra lire na, yatoore sèewoore n'a mpyi na ñkòr'a tiye dûru tabyage e, Yakuba mpyi maha cyire kâbigigii nèmpe wogigii le lùbyayaayi i, ti i naa. ⁴² Nka njicwögore n'a mpyi na ma tabyage e, u mpyi maha ñen'a kâbigigii le lùhe e me. Nyé lire

§ 30:13 Asheri jwohe ku jyé funntange.

* 30:14 Tire sùpyire mpyi na sànnji na kuru cige fwuugii na jyé pyitawyeré

† 30:18 Isakari jwohe ku jyé sàra wi

‡ 30:20 Zabulon jwóhe ku jyé bùnyé, lire jyé me njire

§ 30:24 Yusufu jwóhe ku jyé «U à wà bâra

pyiŋkanni na, mpàpyire ná sikapyire niŋcwəgor'á pyi Laban woro, ka nintubuunte si mpyi Yakuba woro.

⁴³ Nyé amuni Yakuba à pa mpyi nàfuufembwəho, u à sikyaa ná mpàa niyahamii ta. Báarapyicyee ná báarapyinambaa na mpyi u á, ná jwóhɔjyi ná dùfaanya.

31

Yakuba vèŋi kani

¹ Nyé l'à pa nò cyage k'e, fo Laban pyibil'a jwo na: «*Yakuba à wuu tunji cyeyaayi puni lwó a pyi u wuyo. Lire pyiŋkanni na, u à uye pyi yaarafoo.» Ka puru jwumpe si nò Yakuba na.

² Ka Yakuba mû si liŋya na yyetange ku mpyi Laban á mà yyaha tîi ná ur'e ke, na u sâha nyé ná kur'e me.

³ Nyé canŋka Kafoonj Kile à jwo Yakuba á: «Núru ma tupyenge e, cyage e mu à si ke. Mii sí n-pyi ná mu i.» ⁴ Pur'à jwo ke, ka Yakuba si ntéen u yatoore cyage e sige e, maa wà tun u à Araseli ná Leya yyere. ⁵ Pi à pa ke, ka u u yi jwo pi á: «Mii à liŋya yii tunji yyahé e, cùŋkanni na u mpyi a fýanhá a mii cù ke, u sâha nyé amuni ná mii i me. Nka mii tunji u Kilenj à kwôro ná mii i. ⁶ Yii yabilimpil'a cè na mii à bâare yii tunj'ná ná na fânhe puni i. ⁷ Lire ná li wuuni mû i, yii tunj'a mii najwóhoro, maa mii sâraŋji kêenje fo toyo ke. Nka Kile nyé a jye e kapii pyi mii na me. ⁸ U n'a mpyi a jwo na mii sâraŋji u sí n-pyi yatoore t'à jéne sée sél'e ke, ti puni pyiibii mpyi maha jéne sél'e. Nyé u n'a mpyi a nûr'a yi kéenje, maa jwo mii sâraŋji u sí n-pyi ntemu ti nyé ti nyé a jéne sée sél'e me, yatoore pyire puni mpyi maha siní amuni. ⁹ Kile u à yii tunji yatoore shwó u na mà kan mii á. ¹⁰ Naha kurugo ye tèni i yatoore mpyi na tiye dûru ke, mii à nyög'nyö, mà liŋya sikaperigii cyi mpyi na sikacyebii dûru ke, cyire pun'á jéne. ¹¹ Lire tèni i, Kile Melekeñi à mii yyere nyög'e e: «Yakuba» ka mii i shwa. ¹² Ka u u jwo: «Ma yyahé yírigé maa wíi: Sikaperigii cyi wá na dûru sikacyebii na ke, cyire pun'á jéne jéne.» Maa jwo: «Mii à lire pyi, naha na yéjcyii puni Laban à pyi mu na ke, mii à cyire nya. ¹³ Kilenj u à uye cyê mu na Beteli i ke, mii u jye ure. Kuru cyage e, mu à sîmpe wu kafaage na, maa ku pyi funjcwoyaaga, maa jwo fâa mii, Kile á. Nyé nume yír'a fworo nde kini i maraa si ma tasege e.»

¹⁴ Nyé Araseli ná Leya á puru jwumpe lógo ke, ka pi i jwo: «Wuu nàzhan yaaga sâha nyé naha me, wuu mû sì kög'ga ta wuu tunji pyenge e me. ¹⁵ Wuu tunj'a wuu cû nàmpwuun fiige nume, u à wuu péré maa uru wyérenj'i lyá i kwô.» ¹⁶ Maa jwo Yakuba á sahanjk: «Kile à nàfuunji nyemu shwó u na, mà kan mu á ke, uru na nyé wuu ná wuu pyiibii wuu nume. Lire e ke, Kile à ndemu jwo mu á ke, lire pyi.»

¹⁷⁻¹⁸ Ka Yakuba si yíri, maa u cyeebii ná u pyiibii dûrugo jwóhɔjyi juŋ'i, maa kuni lwó na nyége u tunji Ishaka yyére, *Kana kini i. Maa nyârre ná u yatoore ná u cyeyaayi puni i, nyé u à ta Mesopotami kini i ke.

¹⁹ Tèni i Yakuba a fê ke, lir'à Laban ta u à kâre u mpâabii shire takwònge e. Nyé pi niŋkâribii na, ka Araseli si u tunji kacyanhigii yû. ²⁰ Lire pyiŋkanni na, Yakuba á wwû Aramu shinji Laban jwóh'i, maa fwor'a kâre, u nyé a jwo ná u e me. ²¹ Yaaga maha yaaga ku mpyi u woge ke, u à fyâl'a yire puni lwó a kâre. U à Efirati banj: *kwôn, maa nyârre Galadi nyayi kânmpañke na.

Laban à Yakuba fyè tòrø

²² *Yakuba á canmpyaa taanre jaara, ka pi i nta a yi jwo Laban á na u à fê. ²³ Ka Laban ná u shiinbii pi si yíri, maa Yakuba fyè tòrø canmpyaa baashuunni i, mà sà u ta Galadi nyayi shwóh'el'e. ²⁴ Nka kuru canŋke numpilage e, Kile à uye cyê Aramu shinji Laban na nyög'e, maa yi jwo u á: «Maye kâanmucya. Ma hâ yaaga pyi Yakuba na mà de!»

²⁵ Nyé tèni i Laban a Yakuba kôr'a ta ke, lir'à u ta u à u vâanjké bayi kwôro kwôro Galadi nyayi shwóh'el'e. Ka Laban ná u fyèjwóhɔshiinbii mû si pi wuyi kwôro wani cyage kab'er'e. ²⁶ Kântugo, ka Laban si nyâr'a sà Yakuba yíbe: «Naha mu à pyi ame ye? Naha na mu à mii jwóh' yaha maa mii pùceribii cû a fworo, mu à jwo bilii pi à cû kâshige takwònge e ye? ²⁷ Naha na mu à wwû mii jwóh'i maa nyayi fworo, mu nyé a yi jwo mii á mà ye? Kâmpyi mu mpyi a yi jwo mii á, mii mpyi na sî katáan nimbwó pyi mu nyârre mege na, ná myahigil'e, ná bâribii ná kònabil'e. ²⁸ Mu bâ nyé a yyére mii u pisheere kan na pyiibii ná na nyampyr'á me! Naha funjø baara mu à pyi ame ye? ²⁹ Cyage e mu nyé nume ke, mii si n-jâ kapii pyi mu na. Nka tanjaa, mu tunji u Kilenj à jwo ná mii i. U à jwo: «Maye kâanmucya, ma hâ yaaga pyi Yakuba na me.» ³⁰ Nyé mii à cè na mu funj'k'à wyère, mu la nyé si nyârre ma tukanha na. Nka naha kurugo mu niŋkârinj'a mii kacyanhigii yû ye?» ³¹ Ka Yakuba si u jwó shwa: «Mii mpyi na fyâgá na mu sî ma pwòribii shwó mii na, lire kurugo mii à nyayi fworo. ³² Nka mu aha ma kacyanhigii ta naha shin maha shin á, urufoo sî n-bò. Cimmpyiibii puni pi mpia naha, kampyi mu wá ma yaaga nyâr, ku lwó.» Lir'à ta Yakuba mpyi a cè na Araseli u à u tunji kacyanhigii yû me.

³³ Nyé ka Laban si sà jyè Yakuba vâanjke bage e, maa cyeyi puni wíi, maa sà jyè báarapyicyeebii mù shuunni wuyi i, maa wíi mù, maa jyè Leya woge e, maa kuru wíi. Puru jwóhō na, maa sà jyè Araseli woge e. ³⁴Taa Araseli u mpyi a u tunj kacyanhigii jwóhō a lwó a le jwóhōjke yatéenjke jwóh'i, maa ntéen ku njun'i. Ka Laban si cyeyi puni wíi, u nyé a yaaga nya me. ³⁵Ka Araseli si jwo: «Baba, maye sanja yaha, cyeebii lâdanji u naha mii na njijaa, lire kurugo mii nâha na sì n-jà n-yîri me.» Ka Laban si u kacyanhigii cya shinji puni, u nyé a cyi nya me.

³⁶Ka Yakuba lùuni si yîri u taan, fo ka ku pyi kâshi maa jwo u á: «Kapiini ndire mii à pyi ye? Naha kafile mii à pyi, ka mu u wá na mii fyé târø ame ye? ³⁷Mu à mii yaayi puni wíi ke, mu à ma yaaga nya la? Mu aha nta mu à kâ nya, ku cyée ma shiinbii ná mii wuubii na, pire sì mii ná mu láha wuye na. ³⁸Yyee bejñaaga mii à pyi mu á báaranji na. Mu mpàacyeebii ná mu sikacyeebil'á pyà maha pyà si ke, pire puni jyii wuubii pi à si. Canjka niñkin mii nyé a mu mpápoojni wà bô a kyâ me. ³⁹Najiyaga n'a mpyi a mu yatoäge kâ cû, mii mpyi maha ntéenn'a yi jwo mu á me, mii yabilinji mpyi maha kuru faare cya. Yatoäge kâ n'a mpyi a yû, l'à pyi canjke e yoo, l'à pyi numpilage e yoo, mu mpyi maha jwo na mii u ku cyage cya. ⁴⁰Canjke e, kafwuge mpyi maha mii sore, numpilage e, wyeere mpyi maha mii ndiri, fo mii sì n-jà njo me. ⁴¹Cyii yyee bejñaaga u nyé nge, mii nyé mu pyenge e. Mii à báara mu á yyee ke ná sicyeere, mu pworibii mù shuunni kurugo. Puru jwóhō na, mii à yyee baani pyi báaranji na sahanji si nta yatoore tà ta. Nka mu à mii sâranji kénnej fo tooyi ke. ⁴²Mii tulyage *Ibirayima u Kilenji, ngemu yyaha fyagare e mii tunj Ishaka na naare ke, kâmpyi uru Kilenji mpyi ná mii i me, mu mpyi na sì mii cyengayi wuji yaha, mii u kâre. Kile à mii kanhare ná mii báaranji nya, lire kurugo u à tângé kan mii à tanjaa mu njoäge e.

Laban ná Yakuba à wwonejge le

⁴³Nyé ka Laban si *Yakuba jwó shwó: «Mii pyili pi nyé mu cyeebii, pi pyiibii mù na nyé mii pyii. Nte yatoore nyé mii woro, yaaga maha yaaga na mu jyii nya ke, yire puni nyé mii wuyo. Naha mii si n-jà n-pyí na pworibii ná pi pyilibil'á njijaa ye?» ⁴⁴Maa nûr'a jwo Yakuba á: «Wuu wwonejge le, wuu u yaaga yaa mu à jwo shéere wuu ná wuye shwóhal'e, bà kuru si mpyi s'a wuu funjjo cwo tèrigii puni i me.»

⁴⁵Ka Yakuba si kafaage kâ lwó a yyéenje mà pyi funjcwogoyaaga, ⁴⁶maa jwo u shiinbil'á na pi kafaayi yâ bíl'a binni. Yâ bíl'a bín' a kwô ke, ka pi puni si wwò maa lyî yire kafaayi nkère na. ⁴⁷Ka pi i yire kafaayi mege le Shéere. Kuru mege ku nyé Laban shéenre e Yegari Sahaduta maa mpyi Yakuba woore e Galedi.

⁴⁸Ka Laban si jwo: «Ikke kafaajañke ku pyi mu à jwo shéere mii ná mu shwóhal'e njijaa. Lire kurugo, kuru cyage meg'a le Galeedi.» ⁴⁹Nka kuru cyage meg'a pa le Mizipa mù, naha na ye Laban à jwo Yakuba á: «Wuu aha mpa mpyi wuu saha nyé na wuye jaan me, Kafoonji Kile u pyi wuu kâanmucyafoo.» ⁵⁰Ka Laban si jwo Yakuba á sahanji: «Mu aha mii püceribii cùma leme pi, maa cyeebii piibérii lwó, súpya nyé wuu shérefoo mà dë! Ta maye kâanmucaa, naha na ye Kile u nyé wuu shérefoo.» ⁵¹Maa jwo sahanji: «Ikke kafaajañke wíi, na kafaage mii à yyéenje mà pyi funjcwogoyaaga ke, ⁵²yire yi pyi wuu shérefoo, mii nyé a yaa mii u tòro yire kafaayi tanan ná funmpege e si nkâre mu yyére me, mu mû sì nyé a yaa mu u tòro yi taan si mpa mii fye e ná funmpege e me. ⁵³*Ibirayima u Kilenji ná Nakwori u kilenji, pire pi pyi wuu yukyaabii.» Ka Yakuba si nkâa Kile na, uru ngemu yyahfyagare e u tunj Ishaka na naare ke.

⁵⁴Lire kântugo, ka Yakuba si yatoäge kâ pyi sâraga kuru kafaajañke cyage e. Maa pi yyer'a pa, ka pi i lyî sîjcyan maa shwòn wani.

32

Yakuba á bîyiyé tûugo u yyahafoonji Ezawu á

¹Kuru canjke nùmpamja nyéssoäge na, Laban à yîri maa pishéere kan u puccrebii ná u jampyir'á, maa jwó le pi á. Puru jwóhō na, maa nûr'a kâre u pyenge. ²Nyé ka *Yakuba si ntòro ná jaani i. Mâ u yaha u u nkèege u à círi ná *Kile mélékéebii pil'e. ³Tèni i u à pi nya ke, ka u u jwo: «Kile tatéenje kâ ku nyé nké!» Lire kurugo, pi à kuru cyage mege le Tateenji Shuunni.

⁴Lire kântugo, ka Yakuba si u shiinbii pii tun u yyahafoonji Ezawu yyére Seyiri najyi i, Edom kùluni i. ⁵Maa yi jwo pi á na pi sà yi jwo uru njûnufoonji Ezawu á na u bilinañi Yakuba u à pire tun, na uru na mpyi Laban yyére fo mà pa ná njijaa na. ⁶Maa nûr'a jwo pi à sahanji na pi yi jwo u á na njijaa na nyé ur'á, mà bâra dûfaanyi na, ná sikyaa ná báarapyinambaa ná báarapyicyee, na ur'á yire pi jwo u njûnufoonj'á, bà u si mpyi si uru cùma leme jwo me.

⁷Nyé ka tûnnutumpii si nkâr'a sà tire tûnniture jwo Ezawu á maa nûr'a pa yi jwo Yakuba á: «Wuu à shâ mu yyahafoonji yyére. Nàmbaa nkwwu sicyeere na wá u fye e na mu bêni.» ⁸Tèni i Yakuba á yire lôgo ke, ka u u fyá fo na njcyéenni. Súpyire ti mpyi u á ke, ná sikaabii ná mpâabii

ná níyi, ná jwohɔŋyi, u à yire puni tāa mà pyi kuruyø shuunni. ⁹ Maa jwo uye funj'i: «Ezawu ká bú jicwo kuruŋke kà ná, ku sanjke sí tashwøgø ta.»

¹⁰ Maa Kile jääre maa jwo: «Kafoonji Kile, mii tulyage *Ibirayima ná mii turji Ishaka u Kilenji, mu à jwo mii á na mii u nūru na kini i, na tasege e, na mu sí jwø mii na. ¹¹ Mu à kacenjñi pyi mii á, maa ma jwømeefente cyée mii na, mii u jyø mu bilinanji ke, mà li ta mii mpyi a yaa ná lire e me. Mii niŋkàrinji Laban yyére, tèni i mii à Zhurudèn banj jyile ke, yaſin mpyi mii cye e me, fo kàbii kanna. Nka ninjaa, mii à na sùpyire ná na yatoore tāa tāa kuruyø shuunni. ¹² Mii à mu jäära maa na shwø na yyyahafoonji Ezawu na, naha na ye mii na fyáge u aha ñkwø mii ná na cyeebii ná na pyilibii bò me. ¹³ Kafoonji Kile, mu yabilinji u à jwo na mu sí jwø mii á, si mii tüluge yyaha bå suumpe lwohe nticyenni jyø me, fo wà si n-jà ku tòrø me.»

¹⁴ Nye Yakuba á Kile jäära a kwò ke, maa shwøn wani. Maa yà wwø u cyeyaayi i mà tūugo u yyyahafoonji Ezawu á mà pyi bùnyø. ¹⁵ Sikacyee ñkwuu shuunni ná sikaperii bejjaaga ná mpacyee ñkwuu shuunni ná mpapée bejjaaga, ¹⁶ ná jiwøñjcyee bejjaaga ná kë ná yi pyi, ná nüyee beeshuunni ná nùpyahahii kë ná dùfaanjcyee bejjaaga ná dùfaanmpree ke, ¹⁷ maa yire kan u báarapyibii pi mära, pi puni ná pi mege yatoŋkurui. Maa yi jwo pi á: «Yii yaha na yyyaha na, yii i laaga le le yatoŋkurui ná yye shwøhøl'e» ¹⁸ Maa yi jwo yatoŋkurujke niŋcyiige fooj'á: «Mii yyyahafoonji Ezawu ká bê ná mu i, maa mu yíbe: «Taa mu si ke? Jofoo u báarapyi u jyø mu ye? Yatokurujke ku ñke mu yyaha na ke, jofoo wogo ki ye?» ¹⁹ Maa u jwø shwo: «Mu bilinanji Yakuba woge ki, u jñuŋfoonji Ezawu u bùnyø u jyø u wi. Uru yabilinji mü sí jyø kàntugo na ma. ²⁰ Puru ninumpé Yakuba á jwo yatoŋkurui sanjyi feebii niŋkin niŋkin á. Maa yi jwo pi á na pi aha jçíri ná Ezawu i, pi i puru jwumpe ninumpe taha u á. ²¹ Maa nûr'a jwo pi á: «Yii yi jwo u á na u bilinanji Yakuba sí n-pa kàntugo yyére.» Yakuba mpyi na yu uye funj'i: «Yatoore nte mii à yaha a kàre naye yyaha na ke, tire ká ñkan u á, u funjke sí jyø. Lire e, wuu aha bá wuye nya tèni ndemu i ke, lire kú n-jà u pyi u mii bê ná funntange e.

Yakuba á zhì le ná Kile e

²² Nye *Yakuba á yire bùnyøyaayi yaha a kàre uye yyaha na ke, ka u yabilinji si ntèen wani kuru canjke numpilage e. Numpilag'á nò cyage e ke, ²³⁻²⁴ ka u u cyeebii mü shuunniñi ná u báarapyicyebii shuunniñi, ná u pyilibii ke ná niŋkinji pyi pi à Yabøki banj jyile ná u cyeyaayi puni i.

²⁵ Puru jwøhø na, maa ntèen uye niŋkin wani, ka nànjí wà si mpa zhì le ná u e mà nò fo nyékwoŋne na. ²⁶ Nànj'a pa li nya na uru sí n-jà Yakuba cyán me, ka u u bwøn dishige na, ka ku u ñwøhø. ²⁷ Maa jwo Yakuba á: «Na yaha s'a ñkéegje, naha na ye jyøg'a mügo.» Ka Yakuba si jwo: «Ná mu jyø a jwø le mii á me, mii sì mu yaha mu u ñkàre mà de!» ²⁸ Ka u u jwo: «Di mu mege jyø ye?» Ka u u jwo: «Yakuba.» ²⁹ Ka nànjí si jwo: «Mu mege saha sì n-pyi Yakuba me, ku sì n-pyi *Izirayeli, naha na ye mu à zhi le ná Kile e, mà båra lire na, mu à sí ta sùpyire na*.» ³⁰ Ka Yakuba si u pyi: «Mii na mu jäära, maa ma mege jwo na á.» Ka nànjí si jwo: «Naha na mu na mii mege yíbili ye?» U à yire jwo ke, maa jwø le Yakuba á. ³¹ Ka Yakuba si kuru cyage mege le Peniyeli[†], maa jwo: «Mii yábiliñi jyøig'l'a Kile nya, lire na li wuuni mü i, mii à kwôro jyøi na.»

³² Tèni i Yakuba à yíri Peniyeli i, mà banj *kwøn ke, lir'a canjø jyilni ta li i fwore. Dishige jyàni mpyi a u pyi u u sègera tanaarege e. ³³ Må lwo kuru canjke na, fo mà pa nò niŋjaa na, Izirayeli shiimbii jyø na yatoøgo dishige kapaanre tasogoge kyaare kyàa me, naha na ye kuru cyage kapaanre tasogoge e Kile à Yakuba bwøn.

33

Yakuba ná u yyyahafoonji Ezawu à piye jùŋø bê

¹ Nye tèni i *Yakuba à pa jñuŋke yírig'a wií mà Ezawu nya u u bêni ná nàmbaa ñkwuu sicyere ke, ka u u pyilibii tāa Leya ná Araseli, ná báarapyicyebii shuunniñi shwøhøl'e. ² Maa báarapyicyebii yaha yyére ná pi pyilib'e, maa Leya ná u pyilibii taha pire na. Maa nta a Araseli ná Yusufu yaha pi puni kàntugo. ³ Ka u yabilinji si ntòro pi yyaha na, maa niŋkure sín sín fo tooyi baashuunni, mà jwo u jaar'a nò u yyyahafoonji Ezawu na ke. ⁴ Ka Ezawu si fê a u jñuŋø bê, maa u pur'a cù, maa u shéere. Ka pi mü shuunni si wá na myahii súu funntange na.

⁵ Tèni i Ezawu à jñuŋke yírig'a cyeebii ná pyilibii nya ke, ka u u jwo: «Nte sùpyire ti nte mu fye e ke, mpirerefie pi ye?» Ka Yakuba si jwo: «Mii, u jyø mu bilinanji ke, Kile à jwø mii na, maa pyilibii mpiimü kan mii á ke, pire pi.» ⁶ Ka báarapyicyebii ná pi pyilibii si file maa niŋkure sín. ⁷ Ka Leya ná u pyilibii mü si file, maa niŋkure sín. Kàntugo, ka Yusufu ná u nunji Araseli si file maa niŋkure sín.

* 32:29 Izirayeli jwøhe ku jyø Kile u jyø na cyi cwønre † 32:31 Peniyeli jwøhe ku jyø Kile yyahe

⁸ Pi à kwò ke, ka Ezawu si Yakuba yíbe: «Ná yatokurunjé e mu à pa ke, naha wogo ki yé?» Ka Yakuba si u jwó shwo: «Mii la jyé si ti kan na jùnufoon'á bà mii kyaa si mpyi si ntáan u á me.» ⁹ Ka Ezawu si jwo: «Mii cõonji, yatooró niyyahara na jyé mii á mà kwò, tèen ná ma woore e.» ¹⁰ Ka Yakuba si jwo: «Mii na mu jíáare, kampyi yog'á kwò mii ná mu shwohól'e, maa njé bùnyenji shwo. Mu mii bejklass'á jwó mu à jwo Kile u à mii jùnjo bë.» ¹¹ Mii na mu jíáare maa njé bùnyenji shwo, naha na ye Kile à jwó le mii á sél'e, yaaga kuu jyé mii na me.» Yakuba á pu jwo a waha amuni ke, ka Ezawu si nta a jyé uru bùnyenji na.

¹² Puru jwóha na, ka Ezawu si jwo: «Nyé wuu kuni lwá, wuu a sì sjycyan.» ¹³ Ka Yakuba si jwo: «Mii jùnufoonji, nànkopyire karigil'á waha, mpápypyre mú na jyé mii á, nùnaare tà na jwóre. Wuu aha nani pée yi fáne na, canna ninjin kannna, yatooré sì n-kwú.» ¹⁴ Lire e, mii jùnufoonji, yaha ma bilinají yyaha na. Mii sí raa nkéegé lútaan na, yatooré kántugo ná nànkopyire e, fo zá na na jùnufoonji yyére Seyiri kùluni i.» ¹⁵ Ka Ezawu si jwo: «Lire tèni i, mii sí na supypyre tà le ná mu i kuni i.» Ka Yakuba si jwo: «Mii jùnufoonji, jùnjo jyé lire na me, mii kyaa ká jà a táan mu á mà kwò, lire kanni sí mii tin.»

¹⁶ Nyé kuru canjéke yabilini, Ezawu à nùr'a kàre Seyiri kùluni i. ¹⁷ Nka Yakuba jyé a jen'a kàre Ezawu fye e me, maa nkàre cyage kabér'e, maa baga faanra wani, maa kàcwógo yaa u yatoor'á. Lire kurugo, pi à kuru cyage mege le Kacwógo.

¹⁸ Yakuba à fworo Mésopotami kini i, ka u njicenje wuu si nò fo Sikemu kànhe e *Kana kini i. Ka u u vâanjké bayi kwôro kànhe yyaha yyére. ¹⁹ Cyage e u mpyi a u vâanjké bayi kwôro ke, u à pa kuru cyage shwo Kyamori shiinbil'á ná wyérefiyinji darashii nkul'e. Kyamori u mpyi Sikemu tunji. ²⁰ Ka Yakuba si sáraga tawwûgo faanra wani, maa ku mege le Eli Elohe *Izirayeli*.

34

Sikemu à Yakuba pworonji Dina jjini láha u na

¹ Nyé Leya mpyi a pùceebileni ndemu si *Yakuba á, ná li mege jyé Dina ke, canjéka lire pùceebilin'á kàr'a sà fworo kuru kànhe pùcyepyre tà na*. ² Tèni i Kyivi kùlunifoo, Kyamori jyanji, Sikemu à Dina jyá ke, ka u u cyán a cù maa wwò ná u e. Amuni, Sikemu à Dina jjini láha u na.

³ Nyé lir'á pyi ke, ka Yakuba pworonji Dina kani si njøomo para Sikemu yyahe e, ka u u wá na u fánnji si u ta ndéjé mpyi u cwo. ⁴ Li jyé a pa jwó me, fo Sikemu à kàr'a sà yi jwo u tunji Amori á, na u Dina cya a kan ur'á, uru u pyi u cwo.

⁵ Nyé ka Yakuba si mpa lógo na Sikemu à uru pworonji Dina jjini láha u na. Lir'á Yakuba jyaabii ta sige e ná yatoore e, ka u u fyáha, u jyé a yaaga jwo me, fo tèni i pi à pa yíri sige e ke.

⁶ Nyé lire jwóha na, ka Kyamori ná u jyani Sikemu si nkàre Yakuba yyére mà sà jwo ná u e. ⁷ Lir'á Yakuba jyaabii ta pi à pa mà yíri sige e, ka pi i puru jwumpe lógo, ka li i waha pi na sél'e, ka pi lúgigii si yíri sél'e, naha na ye Sikemu à kyaa pyi, ndemu *Izirayeli shiinbii na fún ke, u à wwò ná pi cõonji Dina e fáne e, kapyii sí bà me.

⁸ Ka Kyamori si yi jwo Yakuba ná u jyaabil'á, na pi pworonji kyal'á táan uru jyanji Sikemu á, na ur'á pi jíáare pi u kan u á u pyi u cwo. ⁹ Maa nùr'a jwo pi á: «Yii wwojéegé le ná wuu e, yii sí raa yii pùceepyre kaan wuu a nàmbaga na, yii raa wuu wuubii lenjí mú.» ¹⁰ Yii sí n-kwôro naha ná wuu e. Kini sí n-yaha yii á, ndemu ká yii táan ke, yii a lire pyi. Yii kwôro naha, yii raa sí yii jyíi cyeyi puni i, yii jíjike kà shwó yíy'á.»

¹¹ Ka Sikemu mú si jwo Dina sjñéebii ná pi tuñ'á: «Yii jyé, yii i nde njinkinji pyi na á sa! Yii aha yaaga maha yaaga jíáare mii á, mii sí kuru kan yii á. ¹² L'aha yii táan, yii cikwónwyeréni jyaha sée sél'e, mii sí uru kan yii á, li tegeni li jyé, yii i pùcwoñji kan mii á.»

¹³ Ka Yakuba jyaabii si Sikemu ná u tunji Kyamori jwó shwo ná cwàore e, pi jyé a jen'a tíi u á me, naha na ye Sikemu mpyi a pi sjñéenji Dina jjini láha u na. ¹⁴ Maa yi jwo Sikemu á: «Má wuu cõonji kan nò á, ngemu u jyé a jyé a *kwón me, lire na jyé kyaa wuu sì jyé ndemu pyi me. Kuru mú sí n-pyi silege wuu á.» ¹⁵ Nje yii à jwo ke, wuu sì jyé yire e me, fo yii aha mpyi wuu fíge. Lire jwóha ku jyé, yii pùnampyire pun'á yaa ti kwón.

¹⁶ Nyé yii aha jyé lire e, lire tèni i wuu sì raa wuu pworibii kaan yii á, s'a yii wuubii lwúu mú. Wuu sì n-kwôro yii yyére, wuu puni sí n-pyi njinkin. ¹⁷ Nka yii aha mpyi yii jyé a jyé wuu jwumpe na, maa yii pùnampyire kwón me, wuu sì wuu pworonji kan yii á me, wuu mú sín-kàre.»

¹⁸ Nyé ka puru jwumpe si bë Kyamori ná u jyanji Sikemu á. ¹⁹ Ka Sikemu si lire kani cù ná sél'e, naha na ye Yakuba pworonji kyaa mpyi a táan u á. Pi pyenge shiinbii puni mpyi a cyége taha Sikemu na.

* 33:20 kuru mege jwóha ku jyé Kile, Izirayeli u Kileni * 34:1 Jwunjanni labere: lire pùceebilin'á yíri na lire kékége zà pùcyage kwón kuru kànhe pùcyepire shwóhól'e.

²⁰ Ka Kyamori ná u jyanj Sikemu si nkàre kànhe shiinbii piyetabenke e, maa sà jwo ná kànhe shiinbil'e, maa jwo: ²¹ «Nte sùpyir'a pa ná funjcenj'i wuu yyére, wuu pi yaha pi i ntèen wuu kini i, pi raa jaare pi a sì pi nyi cyeyi puni i. Wuu kìn'á pêe, pi tatèenge si n-cya n-kànha me. Wuu sí raa pi pworibii lèhe, s'a wuu wuubii kaan pi á mú. ²² Nka, wuu nàmbaabii puni niñkin niñkinnji, kà mpyi pi nyé a kwòn, bà pi à li pyi me, pi sì jee ntèen ná wuu e, wuu u mpyi shin niñkin me. ²³ Pi aha ntèen wuu á, lire tèni i ke, pi yatoore, ná pi cyeyayi puni si n-pyi wuu wuyo mà? Pi aha njemu jwo ke, wuu jee yire e.» ²⁴ Shin maha shin u à pa kànhe shiinbii piyetabenke e ke, pire pun'á jee Kyamori ná u jyanj Sikemu jwøjwumpe na, ka kànhe nàmbaabii puni si nkòwn.

²⁵ Nyé pi kwonjkwoni canmpyitanrawuuni na, mà pi yaha ná nooyi i, li sìny mpyi pi na mà jà a kàshi sùulo me, ka Yakuba jyaabii pì shuunni, Dina yyahawuibii, Simiyon ná Levi, si pi jwøhagii lwó a kàr'a sà ncwo kànhe shiinbii na, maa nàmbaabii puni bò. ²⁶ Maa Kyamori ná u jyanj Sikemu bò mú, maa pi coonj Dina yige Sikemu bage e mà kàre.

²⁷ Lire kàntugo, ka pi ná Yakuba jyaabii sanmpii si mpa kwùubii yaayi njcenjyi wwù pi na, maa kuru kànhe nàfuunji puni tugo, jaha na ye Sikemu mpyi a pi coonj njini láha u na. ²⁸ Yatoore puni ti mpyi kànhe ná keriyi i ke, pi à tire puni lwó, mu à jwo sikaabii ná mpàabii ná niyyi ná dùfaanyi. ²⁹ Maa kànhe nàfuunji puni ná pyilibi, ná cyeebii, ná yaaga maha yaaga ku mpyi kànhe e ke, maa yire puni lwó.

³⁰ Lire kàntugo, ka Yakuba si sée maa jwo Simiyon ná *Levi á: «Yii à mii mege kège, maa mii la wwù *Kana shiinbii ná Perezi shiinbii ná kini shiinbii sanmpii puni na. Mii shiinbii nyé a nyaha me, pi sí n-wwò, si mpa mii ná na pyenje shiinbii puni bò. ³¹ Ka Simiyon ná Levi si u jwo shwo: «Naha na pi mü à wuu coonj pyi mu à jwo fworobacwo ye?»

35

Kile à Yakuba pyi u sà ntèen Beteli i

¹ Nyé canjk Kile à jwo *Yakuba á: «Yíri, mà sà ntèen Beteli i. Mu aha nò wani, maa *sárayi tawwùgo faanra, mii, Kile á. Mii u à naye cyée mu na, mu nivéjji ma yyahawunj Ezawu yyaha na ke.» ² Ka Yakuba si yi jwo u pyenje shiinbii ná u fyèjwøhoshiinbii pun'á: «Yii kacyanhigii puni yige yii shwøhal'e. Mesopotami kini yii à cýi ta. Yii yiye jyè a finij, yii vâanji yabere le bâ yii kyaa si mpyi si ntâan Kile á me. ³ Naha na ye wuu sì n-kàre Beteli i, mii sì sárayi tawwùgo yaa Kile á wani, uru njemu u à mii jaariyilogo maa mii tège na kanhare terigil'e, maa nkòwo ná mii i na paani i ke.»

⁴ Nyé ka Yakuba shiinbii si pi kacyanhigii puni kan u á, ná pi sáraka fègempii. Ka Yakuba si wyige tugo cibwøhe kà jwøh'i Sikemu taan maa yi le wani. ⁵ Lire kàntugo, ka pi i nkàre. Ka Kile si kuru cyage kànyi shiinbii füguro sèl'e. Pi sùpya nyé a jen'a taha Yakuba shiinbii fye e, si kàshi *kwòn pi na me.

⁶ Nyé Yakuba ná u fyèjwøhoshiinbii à kàre, mà sà nò Luzi i, kuru kànhe mege mü na nyé Beteli, ku na nyé *Kana kini i. ⁷ Ka Yakuba si sárayi tawwùgo yaa wani, maa ku mege le *Eli Beteli, jaha na ye Kile à uye cyée uru na kuru cyage e tèni i uru mpyi na fi u yyahafoonji yyaha na ke*.

⁸ Nyé lire tèni i, ceenj u mpyi a Erebeka byé ke, ur'á kwû. Ka pi i u tò Beteli taan, cige kà jwøh'i, kuru cige mege k'à pa le: «Mëesuuni Cige».

⁹ Nyé ka Kile si nûr'a uye cyée Yakuba na, maa jwó le u á, lir'á u ta u à yíri Mesopotami kini i. ¹⁰ Maa jwo u á: «Mu mege nyé Yakuba, nkà mu mege saha sì n-pyi Yakuba me, ku sì n-pyi *Izirayeli.» Lire pyinkanni na, Kile à Yakuba mege le Izirayeli. ¹¹ Maa nûr'a jwo u á: «Mii u nyé Kile Sijji Punifoo.

Mii sì pyi niyyahamii kan mu á,
si mu pyi sùpyishinji wà tulyaga,
sùpyishi niyyahawa ná saanlii sì n-fworo mu tìluge e.

¹² Kini mii à kan Ibirayima ná Ishaka á ke,
mii sì lire kini kan mu ná ma tìlugl'á.»

¹³ Nyé Kile à yíri cyage e u à jwo ná Yakuba e ke. ¹⁴ Ka Yakuba si kafaabwøh yyéenje kuru cyage e mà pyi funjcwogoyaaga, maa *erzen sinmpe pà pyi sáraka mà wu ku na, lire kàntugo maa sinmpe pà wu ku na, maa ku pyi Kile wogo. ¹⁵ Nyé cyage Kile à jwo ná Yakuba e ke, ka u ku mege le Beteli.

Benzhama zinj ná Araseli kwunj kani

¹⁶ Nyé ka Yakuba ná u shiinbii si mpa yíri Beteli i na nkège Efirata kànmpañke na. Maa pi laage sanjké yaha ku nyé a taon Efirata na me, ka Araseli laani si yíri, ka u zinj si wahal' e. ¹⁷ Mâ u yaha u u laani yà, tèni i pyà'á pa li jwø cù na fwore ke, ka lashwoji si jwo u á: «Ma hà vyá me, mu à pùnambilini labere ta.»

* 35:7 Eli Beteli mege jwøhe ku nyé Kilenj u à uye cyée Beteli i ke

¹⁸ Nyé Araseli mpyi na kuro caa. Tèni i u múnnaani mpyi na ñko si fworo u e ke, ka u u pyàñji mege le Beni Oni[†] Nka kàntugo, tufoonj'a pa pyàñji mege le Benzhamá[‡].

¹⁹ Nyé kuru cyage e Araseli à kwú. Ka pi i u tò Efirata kànhé kuni na. Kuru kànhé mege k' à pa le Betilehemu. ²⁰ Ka Yakuba si kafaabwóhó yyéenj'e Araseli kwùunni juñ'i. Ali nijjaaa kuru kafaage na jyé wani na Araseli kwùunni cyére.

Urubén à wwò ná u nubileni l'e

²¹ Ka *Yakuba si yíri wani mà kàre Migidali Edéri wòrokulo kànmpanj'ke na, maa u vàanj'ke bayi kwôro wani, ²² Mà Yakuba yaha kuru cyage e, Urubén à wwò ná u nubileni Bila e. Yakuba à pa yire cè ke, ka li i waha u na sèl'e.

Yakuba jyaabii mèyi yi jyé njje

*Yakuba pùnampyre na mpyi ke ná shuunni. ²³ Mpíi u cwoñj Leya à si ke, pire pi jyé Urubén, jyafoonj'i njcyiñji, ná Simiyon, ná Levi, ná *Zhuda, ná Isakari, ná Zabulón. ²⁴ U cwoñj Araseli wuubii pi mpyi Yusufu ná Benzhamá ²⁵ U cwoñj Araseli u báarapyicwoñj Bila wuubii pi mpyi Dan ná Nefitali. ²⁶ U cwoñj Leya u báarapyicwoñj Zilipa wuubii pi mpyi Gadi ná Ashéri. Pire pi jyé Yakuba jyaabii. Mesopotami kini i pi à si.

Ishaka kwùpi kani

²⁷ Nyé *Yakuba à kàr'a sà na Mamire cyage e, Kiriyati Ariba kànhé taan, cyage e u tulyage Ibirayima mpyi ke, ná u tunj'i Ishaka mü si jyé ke. Kuru kànhé ku jyé Eburón mü.

²⁸⁻²⁹ Nyé Ishaka à pa ñkwú mà u shiñi yaha yyee ñkuu ná beecyeere, ka u jyaabii Ezawu ná Yakuba si u tò. Ka u sà bâra u tulyeyi na. U mpyi a lyé fo mà lyége la kwò.

36

Ezawu tùluge

¹ Ezawu ná pi maha u yiri Edómu mü ke, u tùluge ku jyé ñke.

² Ezawu mpyi a u cyeebii lwó *Kana kini pùcyabii shwahol'e. U cwoñj wà mege na mpyi Ada, Kyiti shinj'i Elón pworo u mpyi uru jyé. Wà mege na mpyi Olibama, uru na mpyi Ana pworo, Ana yabilinj'i tunj'i u mpyi Zibeyón. Zibeyón na jyé Kyivi shin. ³ Ezawu cwoñj tanrawunj'i mege mpyi Basimati. Uru na mpyi Sumayila pworo, Nebayatí cœn u mpyi uru jyé. ⁴ Ezawu cwoñj Ada u à Elifazi si. Ka u cwoñj Basimati si Erewéli si. ⁵ Ka u cwoñj Olibama si Yesi ná Yalamu, ná Kora si. Ezawu pùnampyre ti mpyi tire, Kana kini i t'a si.

⁶ Nyé canjka Ezawu à yíri ná u cyeebii ná u pyìibii ná u shiinbii sanmpii puni i, ná u yatoore puni, ná yaaga maha yaaga u mpyi a ta Kana kini i ke, maa ñkàre kini laber'e mà laaga tóon u cwoñj *Yakuba na. ⁷ Pi cyeyaa yi jyahanj'i kurugo pi mpyi si n-jà ntéen piye taan me. Kuru cyage mpyi a cyére pi yatoore e. ⁸ Lire l'à pyi kajunjo, ka Ezawu si ñkàr'a sà ntéen Seyiri jyajyi i. Ezawu mege kà mü ku jyé Edómu.

⁹ Nyé Ezawu u mpyi a tèen Seyiri jyajyi i ke, uru u jyé Edómu shiinbii tulyage. U tùluge ku jyé ñke, ¹⁰ U yabilinj'i jyaabii mèyl'i jyé njje: Elifazi, u cwoñj Ada jya u jyé ure, Rewéli, u cwoñj Basimati jya u jyé ure.

¹¹ Elifazi yabilinj'i pyiibii pi jyé: Temani ná Omaru, ná Zefo, ná Gatamu, ná Kenazi. ¹² Elifazi mpyi a bilicwoñj' ñgemu lèñé ná u mege jyé Timina ke, uru u à Amaleki si. Pire pi jyé Ezawu cwoñj Ada jampyre.

¹³ Nyé Ezawu jyajyi Erewele jyaabii pi mpyi Nakayati, Yeraki, Shama ná Miza.

Pire pi jyé Ezawu cwoñj Basimati jampyre.

¹⁴ Ezawu cwoñj wà mege na mpyi Olibama, Ana pworo u mpyi u wi, u tulyage ku jyé Zibeyón. Pùnampyre u à si Ezawu à ke, tire ti jyé Yeshi, ná Yalamu ná Kora.

¹⁵ Nyé tùluyi y'à fworo Ezawu e ke, yire yi jyé njje. U jyajyi njcyiñji Elifazi u tùluyi yi jyé njje: Temana shiinbii ná Omaru wuubii ná Zefo wuubii ná Kenazi wuubii, ¹⁶ ná Kora wuubii, ná Gatamu wuubii, ná Amaleki wuubii. Pire puni pi à pyi Ezawu cwoñj Ada u nampyre.

¹⁷ Ezawu jyajyi Erewele u tùluyi yi mpyi a tèen Edómu kini i ke, yire yi jyé njje: Nakayati shiinbii ná Yeraki wuubii ná Shama wuubii ná Miza wuubii. Ezawu cwoñj Basimati jampyre ti jyé tire.

¹⁸ Tùluyi y'à fworo Ezawu ná u cwoñj Olibama e ke, yire yi jyé njje: Yeshi shiinbii ná Yalamu wuubii ná Kora wuubii. Olibama sí na mpyi Ana pworo.

¹⁹ Nyé yire tùluyi pun'a fworo Ezawu e, pire pi jyé Edómu shiinbii.

Edómu kinfeebii

²⁰⁻²¹ Nyé Ezawu ná u jyaabil'a sà sùpyire ntemu ta Edómu kini i ke, pire pi mpyi Seyiri jyaabii. Seyiri sí mpyi Ori tùluge shin. Nyé tùluyi y'à fworo Seyiri i ke, yire yi jyé njje: Lotan

[†] 35:18 Beni Oni mege jwahó ku jyé: Pyàñji mii à ta yyefuge e ke [‡] 35:18 Benzhamá mege jwahó ku jyé pyàñji u jyé mii kàñiñje cyege na ke, lire jyé me nò jyiji cwo pyà

shiinbii, ná Shobali wuubii, ná Zibeyon wuubii, ná Ana wuubii, ná Dishon wuubii, ná Ezeri wuubii, ná Dishan wuubii.

²² Tùluyi y'à fworo Lotan e ke, yire yi nyę pje Ori shiinbii ná Emanu wuubii. U cimnpworočwoni mäge na mpyi Timina.

²³ Tùluyi y'à fworo Shobali i ke, yire yi nyę pje Alivan shiinbii ná Manakyati wuubii ná Ebali wuubii ná Shefo wuubii ná Onami wuubii.

²⁴ Zibeyon jyaabii pi mpyi: Aya, ná Ana. Uru Ananju u à kàr'a sà fworo sìwage e lùlibilibii piì na, pire mpyi na lùfwuge yige, mà u ta u tu ni Zibeyon dùfaanyi náha. ²⁵ Ana jyanji mäge mpyi Dishon, u pworoni mäge sí mpyi Olibama. ²⁶ Tùluyi y'à fworo Dishon e ke, yire yi nyę pje Emanu shiinbii, ná Esibon wuubii, ná Yitiran wuubii, ná Keran wuubii.

²⁷ Tùluyi y'à fworo Ezeri e ke, yire yi nyę pje: Bilan shiinbii, ná Zaavan wuubii, ná Akan wuubii.

²⁸ Tùluyi y'à fworo Dishon e ke, yire yi nyę pje: Uzi shiinbii, ná Aran wuubii.

²⁹ Nùnjufeebi pi à fworo Ori tüluge e ke, pire pi nyę mpaa: Lotan, ná Shobali, ná Zibeyon, ná Ana, ³⁰ ná Dishon, Ezeri, ná Dishon. Pire pi à nyùnjufente pyi Seyiri kini i.

Edəmu kini saanbii

³¹ Saanbii pi à *saanre pyi Edəmu kini i, mà *Izirayeli kini ta li saha nkwò a saanwa ta me, pire meyi yi nyę pje: uru saanji ³² njencyinji u nyę Beyori jyanji Bela, u kànhe mäge na mpyi Dinaba. ³³ Bela à kwù ke, ka Yeraki jyanji Yobabu si ntèen saanre tatèenge e, Bozura kànha shin u mpyi ure. ³⁴ Yobabu à pa nkwù ke, ka Kwushamu si ntèen saanre tatèenge e. Uru mpyi na yíri Temani shiinbii kini i. ³⁵ Kwushamu à pa nkwù ke, ka Bedadi jyanji Kyadadi si ntèen u tatèenge e. Ur'à Madiyan shiinbii bò Mwabi kini i. U kànhe mäge na mpyi Aviti. ³⁶ Kyadadi à pa nkwù ke, ka Samula si ntèen saanre e u tatèenge e. Uru mpyi na yíri Masireka e. ³⁷ Samula à pa nkwù ke, ka Shawuli si ntèen saanre e u tatèenge e. Uru mpyi na yíri Ereboti kànhe e banji jiwòge na. ³⁸ Shawuli à pa nkwù ke, ka Akibori jyanji Bala Kyanani sí ntèen saanre e u tatèenge e. ³⁹ Ur'à pa nkwù ke, ka Kyadari si ntèen saanre tatèenge e. U kànhe mäge na mpyi Pawu. U cwojji mäge na mpyi Mahatabeli. Mahatabeli nupi u nyę Matiredi, Matiredi tunji u mpyi Mèzahabu.

⁴⁰⁻⁴³ Nyę nyùnjufeebi pi à fworo Ezawu pyìbil'e ke, pire meyi yi nyę pje: Timina, ná Aliva, ná Yekyéti, ná Olibama, ná Ela, ná Pino, ná Kenazi, ná Temana, ná Mibizari, ná Magadiyeli, ná Iramu. Pire pi à nyùnjufente pyi Edəmu kini i. Pi puni mpyi a tèen pi mäge kùligil'e. Ezawu u à ppi Edəmu shiinbii tulyage.

37

Yusufu nyɔyi

¹ Nyę Yakuba á tèen *Kana kini i. U tuŋi Ishaka mú mpyi a teenle pyi wani.

² Yakuba tüluge tajjaanji u nyę nge.*

Mà Yusufu yaha yyee ke ná baashunni na, u ná u sìnjebii, Bila jyaabii ná Zilipa wuubii, mpyi maha mpàabii ná sikyaabii náha sìnjcyan. Yusufu mpyi maha mpaa pire kakuyi yu pi tuŋi Yakuba á.

³ Nyę Yusufu kyaa li mpyi a tāan Yakuba* á mà tòro u jyaabii sanmpii na, naha na ye u njijyewuni u à Yusufu ta. Lire e, Yakuba mpyi a vāanntiimbwòhò nisinha ja jwool'a kan u á. ⁴ Yusufu yyahafeebil'á li nya na pi tuŋ'a u kyya tāan uyá mà tòro pire na ke, ka Yusufu kyaa si ntí'l a pen pi á. Ali pi sàha mpyi na jwunjencme na, ná u e me.

⁵ Canjka, ka Yusufu si njoogó njoó, maa kuru yyaha jwo u yyahafeebil'á, ka lire si là bâra pi shwòhòni mpenjeni na. ⁶ U à yi jwo pi á «Yii na njooge lògo! ⁷ Mii à njoó mà wuu nya kerege e, wuu u súmanji kwùun, marii u pwu kàmpahii. Ka mii u kàmpaani là si mpa yîr'a yyére, ka yîi wogigii si wá na newo na bûruli na yyéreli na mii wuuni kwùuli, mu à jwo cyi na mii wuuni pêre.» ⁸ Ka u yyahawuubii si jwo «Lire tèni i, mu na sônnji si ntèen wuu nyùjo na si mpyi wuu fânhafo be?» Ka pi i là bâra pi shwòhòni mpenjeni na, u njooge kurugo.

⁹ Lire kàntugo, Yusufu à nûr'a njooge kabere njoó, maa kuru mú yyaha jwo u yyahafeebil'á. U à jwo «Mii à njooge kabere njoó sahanji, mii à canjka nyiini, ná yinje, ná wòrii ke ná ninjkin nya cyi à pa cyiye tîrige mii taan.» ¹⁰ Maa kuru njooge yyaha jwo u tuŋi nyii na mú. Ka tufoonji si yogo jwo u na, maa u pyi «Naha njoogó fiige mu à njoó ame ye? Lire tèni i ke, mu la ku nyę mii ná mu nunji ná mu sìnjebii, wuu puni s'a ninjkure sinni mu taan ke?»

¹¹ Nyę ka Yusufu nyipecenni si jyé u yyahawuubil'e u njooyi kurugo, nka u tuŋ'a puru jwumpe yaha uye funj'i, marii sônnji pu na.

Yusufu yyahawuubil'á u pérē

* ^{37:3} Yakuba mäge kà mú nyę Izirayeli

¹² Nyé Yusufu yyahawuubil'à pa ñkàre Sikemu kùluni i ná pi tunjì yatoore e zàa náha.
¹³ Canjka, Yusufu tunjì Yakuba à u yyer'a tun, maa jwo u á «Mu yyahawuubil'à kàre ná yatoore e Sikemu i, ta ma si ma tun pi yyére.» Ka Yusufu si u jwo «Døn.» ¹⁴ Ka u u jwo «Sà wíi, kampyi mu yyahawuubii ná yatoore wá cùmøjø, maa mpa ná yyaha wwù kur'e.» Ka Yusufu si yíri Eburon bafage e u tunjì taan mà kàre Sikemu kùluni i.

¹⁵ Ka nànjì wà si sà bë ná u e sige e u u jaare na u yyahawuubii caa, ka u u yíbe «Naha mu na jcaa ye?» ¹⁶ Ka u jwo «Mii na na yyahawuubii caa. Taa pi maha yatoore náha ke? Na pwøhø, maa pi saha cyée na na.» ¹⁷ Ka nànjì si jwo «Pi à yíri naha, mii à lógo pi jwo na, na pire na ñkéegge Dotan e.»

Ka Yusufu si ñkàre pi fye e mà sà pi ta wani kuru cyage e. ¹⁸ Ka u yyahawuubii si u jya tatsoonge e u u ma, maa jwø li na, na pi u bò. ¹⁹ Maa jwo piye shwøhøl'e «Wuu ñøoyifoo nimpani u ñgel.» ²⁰ Yii a wá, wuu u bò a cyán wyikunyke k'e, wuu u sà yi jwo na sige yaage kà k'à u bò a kya. Wuu fyáha, wuu raa wíi u ñøoyi ká bu jà a pyi sèe.»

²¹ Nyé pi puni njyjeni, Uruben à cœenbii jwumpe lógo ke, ka u la si mpyi si Yusufu shwø pi na, maa jwo «Wuu àha u bò me!» ²² Yii àha jne sùpya bò me! Yii u wà ñke wyige e, naha sige e, yii àha kappi pyi u na me.» Uruben à puru jwo, naha na ye u la mpyi si Yusufu yige pi kàntugo, si núru ná u e zà ñkan pi tuñ'á.

²³ Nyé Yusufu à pa nò pi na ke, ka pi i vâanntinmbwøhe nisìnärke dir'a wwù u na. ²⁴ Maa u ñøoyi'á cyán wyige e, lwohe mpyi k'e me. ²⁵ Puru jwøhø na, maa ntèen na lyí.

Mà pi yaha njyjì na, ka pi i mpa ñuyi yírig'a wíi mà Sumayila tûluge cwøhømpii plì nimpamii jya ná jwøhø kurun'i mà yíri Galadi kùluni i, yire jwøhønyi mpyi a tugo sîmpe nûngontaanwumpe ná látikolorji na, na ñkéegge *Misira kini i. ²⁶ Tèni i Zhuda à pi jya ke, ka u u yi jwo u sînjebil'á «Wuu aha wuu cœonji bò maa li lñwøhø, naha lire sì jwø wuu na ye?» ²⁷ Yii a wá, wuu u u pérë mpipi cwøhømpil'á. Wuu àha u bò me. Nka wuu li cè a jwo wuu cœonji wi, wuu wà wi.» Ka pi sanmpii si jne u jwumpe na.

²⁸ Nyé pire Sumayila tûluge cwøhømpil'á[†] nò wani ke, ka pi i Yusufu yige wyige e, mà pérë pi á wyérefyinji darashii bejjaaga na. Ka pi i ñkàre ná u e Misira kini i.

²⁹ Nyé lire kàntugo, Uruben à nûr'a pa wyige jwøgø na, na uru sì Yusufu yige. U à nò wani ke, ka u u fô Yusufu i wyige e. Ka u nàvunyø wunjì si u vâanntinjke cù na jcwuu. ³⁰ Maa ñkàre u cœenbii cyage e, maa yi jwo pi á «Ei! Pyànjì sàhà wá bëènjké e mà de! Di mii sì nde kanki pyi ye?»

³¹ Ka pi i Yusufu vâanntinmbwøhe lwá, maa sikapeni là bò, maa ku le kuru sishange e. ³² Puru jwøhø na, maa kuru vâanntinjke tûlugo pi tuñ'á maa yi jwo u á «Wuu à ñke vâanntinjke ta sige e, ku wíi, kampyi mu jyanjì woge ki.» ³³ Ka *Yakuba si ku wíi mà ku ta u jyanjì Yusufu woge ki. Maa jwo «Ei! mii jyanjì vâanntinjke ku jyé ñke! Sige yaage kà k'à u cù maa u sulugo sulugo ame.» ³⁴ Ka nàvunyø si Yakuba pyi u u vâanntinjke cwuu, maa kwùñjì vâanñjì le, marii mée súu u jyanjì kwùñjì na, canmpyaa njyayahagii funñ'i. ³⁵ Ka u jyaabii ná u pworibii puni si mpa si u fôññø, nka u la jyé a mpyi wà si uru fôññø me. U mpyi na ñko «Mii sì n-kwôro méesuuni na fo sì n-kwû si ñkàre kwùñjì kànha na, na jyanjì fye e.» Maa ñkwôro méesuuni na.

³⁶ Nyé pire cwøhømpil'á nò Misira kini i ke, ka pi i Yusufu pérë Potifara á. Uru u mpyi Misira kini saannji Farøn sôrolashiibii jñyufuonji.

38

Pyinkanni na lejkwucwoñji Tamari à pyi maa pyà ta ke

¹ Nyé jnciyi karigii puni kàntugo na, *Zhuda à yíri u sînjebii taan mà sà ntèen Adulamu kànhe shinjì wà yyére; uru mëge na mpyi Kyira. ² Mà u yaha wani kuru cyage e, ka u u jyìi yige *Kana kini pùcwoni wà kurugo maa uru lèñje nàmbaga na, uru pùcwoni mëge na mpyi Shuwa. ³ Ka u u laa lwá maa si pùnambile, ka Zhuda si li mëge le Eri. ⁴ Ka u u nûr'a yyére sahanjì maa si pùnambile, maa lire mëge le Ona.

⁵ Lire kàntugo, ka u u nûr'a yyére, maa Ona tahare si pùnambile maa lire mëge le Shela, lir'a Zhuda ta u à tèen Kezibi kànhe e.

⁶ Nyé Zhuda jyanjì njyciyiñjì Eri à pa nò cipere na ke, ka u u ceewe kan u á, uru ceenjì mëge mpyi Tamari. ⁷ Nka Eri mpyi shinpi Kafoonjì Kile jnyii na. Lire kurugo, u à u mûnaani wwù u e, u jyé a jà a shì ta me.

⁸ Ka Zhuda si yi jwo Eri à pa nò cipere na ke, ka u u ceewe kan u á, uru ceenjì mëge mpyi si pyì si u na, mu yyahawuji si mpyi ná tûluge e me. ⁹ Nka Ona mpyi a cè na uru ká pyà ta u na, kuru tûluge si n-pyi uru wogo me, lire e tère o tère u à wwù ná u e ke, ka u u li pyi, bà u si mpyi u àha pyà ta u na me. ¹⁰ Nyé bà u à pyi u jyé a jne si pyì ta u na me, ka lire si mpen Kafoonjì Kile e, ka u u mûnaani wwù u e, uru mû jyé a jà a shì ta me.

[†] 37:28 Sumayila shiinbii mëge kà ku jyé Madiyan shiinbii mü.

¹¹ Ka Zhuda si yi jwo u napworonji Tamari á: «Ta sì ma tupyenge e, maa ntèen wani leñkwucwögore e nò baa, fo mii jyanji sanji Shela ká lyé a no cipeere na. Zhuda à yire jwo, jaha na ye u mpyi na fyáge Shela kà lkwò lkwù u yyahawuibii fiige me, ka Tamari si ljkàr'a sà ntèen u tuni pyenge.

¹² Nyé canmpyal'a tòro ke, ka Zhuda cwoñji si lkwù, uru na mpyi Shuwa pworo. U à u cwoñji kwùni yameeni sú a kwà, ka u funjé si nyé tèni ndemu i ke, ka u ná u cevoonji Kyira, Adulamu shinji si ljkàr'e Timá e u mpàabí shire takwònge e. ¹³ Må pi yaha pi sàha ljkwò a kuni lwó me, ka wà si sà yire yyaha jwo Tamari á na u natunu wá na ljkò raa ljkègge Timá e, u mpàabí shire takwònge e. ¹⁴ Tèni i Tamari à yire lólogo ke, ka u u leñkwucwögore vâanjiyi wwùl'a yaha, maa vâanjike kà tèg'a u jùnke tò, maa uye sanji puni tò mü, maa ljkàr'a sà ntèen Enayimu kànhe tajiyiwége na, Timá kànhe kuni mpyi a tòro kuru kànhe funjke e. U à nò wani ke, maa uye pyi mu à jwo fworobacwo. Nyé Tamari à lire pyi, jaha na ye Shela á pa lyé a no cipeere na, ljkà Zhuda nyé a u pyi u a uru lènjé me.

¹⁵⁻¹⁶ Nyé Zhuda ninjkàriñ' à sà nò wani, maa u jya ke, ka u wá na sânnji na fworobacwoñji wà u nyé u wi, jaha na ye u mpyi a yyahé tò ná vâannj'i, u mpyi a cè na uru napworonji wi me. Ka u file u na, maa u pyi: «Ceewe, na pwóho, mu kyaa na naha mii na» ka Tamari si u natunji pyi: «Mii aha jee mu na, jaha mu sí n-kan mii á ye?» ¹⁷ Ka u natunji si jwo: «Mu aha jee, mii sí sika kan mu á.» Ka u napworonji si jwo: «Mu à mii nya mii à jee mu na, mu sí ma cyeyaage kà kan mii á, mà jwo sikanji u nò mii na ke.» ¹⁸ Ka Zhuda si jwo: «Na cyeyaage ljkire mii sí n-kan mu á ye?» Ka ceenji si u jwò shwo: «Mu mege tafyen' à séme yaage ljkemu na ke, ná ku mèere, ná kabiini lí nde mu cye e ke. Ka Zhuda si yire puni kan u napworonj'a, maa sà wwùl'ná u e, ka u laa lwò. ¹⁹ Lire kàntugo, ka napworonji si yíri kuru cyage e maa ljkàre u tupyenge e. Vâanjiyi yí mpyi u na ke, maa yire wwùl'a yaha, maa nûr'a u leñkwucwögore vâanjiyi lwò a le sahanjki.

²⁰ Nyé lire jwòho na, ka Zhuda si uru sikanji kan u cevoonji, Adulamu shinj'á, u sà ljkán ceenj'á, u u uru cyeyaayi shwo, u à ma. Ljkà uru nyé a sà ceenji cya a jya me. ²¹ Maa kuru cyage shiinbií yibe: «Fworobaacwoñji u mpyi naha ke, taa u nyé ke? U mpyi naha kuni jwòge na.» Ka pi i u pyi: «Fworobaacwo nyé a tél'a pyi naha mà jya me.» ²² Ka u u nûr'a kàre Zhuda yyére, maa yi jwo u á: «Mii nyé a já a u cya a jya me. Mpii mii à wani kuru cyage e ke, pir' à jwo na fworobacwo sâha ntèl'a pyi wani me.» ²³ Ka Zhuda si jwo: «Ceenji u kwôro ná y'e ke! Wuu àha silege cya njaha wuye jwùj'i me, mii nò, mii kan'a sika tûugo u á. Mu aha mpyi mu nyé a u jya me, y'á kwò.»

²⁴ Nyé yijyi taanre tatòroge e, ka pi i sà yi jwo Zhuda á, na u napworonji Tamari, na u à pyi fworobacwo, na u laa wu bá u nyé. Ka Zhuda si jwo: «Yii u yige kànha kàntugo, yili i u bò, yii u súugol» ²⁵ Tèni i pi à jwo na pi sí raa u cwòre ke, ka u u wà tun u natunj'á, maa jwo: «Nànjì ljkemu à laari tègë mii na ke, uru mege tafyenjì nyé yaage ljkemu na ke, ná ku mèere ná u kabiini yi nyé jje, yi kâanmucya kampyi mu à yifoonyi cè.» ²⁶ Ka Zhuda si ntèen li taan na uru wuyo yi, maa jwo na nge ceenj' à tànga ta uru na. U ànde kani pyi uru na, jaha na ye uru nyé a jen'a u kan u jyanji, Shela á, zàbangara na me.

Nyé mà láha lire tèni na, Zhuda saha nyé a sînni ná u e me.

²⁷ Ceenji tèetigín' à pa nò ke, ka li i nta njamii laa li nyé u á. ²⁸ Tèni i laan' à pa yíri ke, ka pyànjì wà si cyege yige, ka lashwoñji si ku cù, maa dizimee njyyaa pwo ku na, maa jwo na nge u nyé njyçiyiñji. ²⁹ Ka pyànjì si nûr'a cyege lèjè wani, ka shânwuñji si fworo, ka lashwoñji si jwo na u à kuni mûgo, ka pi i uru mege le Perezí*. ³⁰ Lire kàntugo, ka u sanji si si, ná dizimeeni njyyaanji i cyege na, ka pi i uru mege le Yeraki.

39

Potifara à Yusufu yaha u pyenge karigii puni jùnyò na

¹ Nyé pire Sumayila tûluge cwòhampil'a kàre ná Yusufu i *Misira e, maa u pérë Potifara á, Farón sôrolashiihibi jùnyufemembaw'há.

² Må u yaha u jùnyufoonji Potifara pyenge e, ka Kafoonji Kile si ljkwò ná u e, maa u karigii puni jwò u á. ³ Ka Potifara si mpa li jya na Kafoonji Kile na nyé ná Yusufu i, u àha cye le kyaa maha kyal'e ke, u maha lire jwò u cye e. ⁴ Ka Yusufu kyaa si ntâan u jùnyufoonj' á fo u à u yaha u pyenge karigii jùnyò na, maa u cyeyaayi puni le u cye e. ⁵ Potifara à Yusufu yaha u pyenge karigii ná u cyeyaayi jùnyò na ke, ka Kafoonji Kile si jwò le Potifara á, maa u pyenge ná u sige karigii puni jwò Yusufu cye kurugo. ⁶ Lire kurugo, ka Potifara si u karigii puni puni le Yusufu cye e. U sâha mpyi na bwùun u cyeyaage kà na sahanjki me, fo u yalyire kanni.

Yusufu jùnyufoonji cworj' à nyíi yige u kurugo

* **38:29** Perezí mege jwòhe ku nyé kun'á mûgo

*Nye Yusufu na mpyi nànjiiwe nislnaja, u lempe mpyi a jwá sèe sèl'e. ⁷ Canjka, Yusufu jùñufoonji cwoñ' à jyij yige Yusufu kurugo. Maa jwo «Sini ná mii i.» ⁸ Ka u uncyé maa jwo u á «Dñho de! Mii jùñufoonji sàha jyé na cye leni kyal'e pyenge e me. U à u cyeyaa yi puni le mii cye e. ⁹ Mii ná uru mú à pyi niñkin ñke pyenge e. U jyé a mii sige kyaa na me, fo moye niñkin, jaha na ye mu u jyé u cwoñji. Di mii si jyé lire kapiini fiige pyi n-jwo Kile na ye?» ¹⁰ Cannja maha canja, ceenji mpyi maha Yusufu yiri, nka Yusufu nye a jen'a sinni ná u e me.

¹¹ Nye canjka Yusufu à jyé bage e na báaranji pyi, lir' à pyenge shiinbii puni ta pi à fworo. ¹² Ka ceenji si Yusufu cù vâanntinjke na, maa jwo na u sinni ná ur'e. Ka Yusufu si uye dír'a shwa u na, maa u vâanntinjke fwór'a yaha u cye e, maa fê a fworo ntâani na.

¹³ Nye ceenji' à Yusufu nya u à vâanntinjke yaha u cye e, maa fworo ntâani na ke, ¹⁴ ka u u pyenge shiinbii puni yyere, maa yi jwo pi á «Yii wí, ná *Eburu nàñji i mii poonj' à pa ke, u à pa mpa wuu pyenge mege këege. U à pa mii fye e si jncwo mii na, ka mii i ñkwúulo fânhna na. ¹⁵ U à mii nya mii i ñkwúulo ke, ka u u vâanntinjke wwûl'a yaha mii cye e, maa fê a fworo ntâani na.»

¹⁶ Nye ka ceenji si ntèn ná Yusufu vâanntinjke e na u poonji sigili. ¹⁷ U poonj' à pa ke, ka u u jwo «Wí, Eburu bilinanj'i mu à pa ke, u la mpyi si mii jyini láha mii na. ¹⁸ Ka mii i ñkwúulo, ka u u vâanntinjke yaha mii cye e, maa fê a fworo ntâani na.»

¹⁹ Nye ceenji' à yire jwo Yusufu na ke, ka u poonji lùuni si yîri sèl'e. ²⁰ Ka u u Yusufu cù a le kâsuñji i ná saannji kâsuñyibil'e. U à mò wani.

²¹ Nka lire ná li wuuni mu i, Kafooni Kile à kwôro ná Yusufu i, maa jwó u na, ka Yusufu kyaa si ntâan kasubage jùñufoonj' à. ²² Ka uru si Yusufu yaha kâsuñyibii puni jùñjo na, maa u pyi u a pi kâanmucaa. Nye lire pyinjamna, Yusufu mpyi na karigii puni yyaha cwoñre kasubage e. ²³ Kasubage kâanmucyafoonj' à pa cyeyi láha karigii puni na, maa cyi kan Yusufu u mpyi, jaha na ye Kafooni mpyi ná u e, marii u karigii puni jwóge.

40

Yusufu à kâsuñyibii pì shuunni ñøøyo jwóhe jwo

¹ Nye jcyii karigii kàntugo, *Misira saanji Farón* yabyaare kanfeebii jùñufoonji ná bwúurufwoobii jùñufoonj' à ñøøyo jhó numpilage ninuge e. Pi shin maha shin ná u wogo, wà ná wà wogo jwóho nye niñkin me. ⁶ Nye jyèsøäge na, Yusufu à pa pi kâanmucya ke, ka u u pi yyahayi jyia y'à tanha. ⁷ Ka u u pi yibe: «Naha na yii yyahay' à tanha niñja aye?» ⁸ Ka pi i jwo: «Wuu à ñøøyo jhó, súpya si náha naha ñgemu u sí n-já yi jwóhe cé jwó wuu á me.» Ka Yusufu si jwo «Yii nye a cè na Kile u sí n-já ñøøyo jwóhe jwo mà? Yii yii ñøøyi jwo na á.»

⁹ Ka saanji yabyaare kanfeebii jùñufoonji si u u ñøøge jwo Yusufu á na «Mii ñøøge e, *erézen cige mii à nya naye yyaha na, ¹⁰ ñkéjyi taanre na mpyi ku na, ku mpyi a fyèn, maa se, yaseere s'à no. ¹¹ Farón lùbyaceni mpyi mii cye e, ka mii i erézenji nimpinj i lwó a yûg'a le lùbyaceni i mà kan u á.»

¹² Ka Yusufu si jwo u á «Mu ñøøge jwóhe ku jyé ñke: cige ñkéjyi taanrenji ñwáhe ku jyé canmpyaa taanre. ¹³ Canmpyaa taanrenji ká fúnjø, Farón sí mu yige kâsuñji i si mu pée si mu le ma báaranji niñjyenj i. Mu sí raa yabyaare kaan u á bá mu mpyi a fyânhna na li pyi me. ¹⁴ Nka mu aha fèremé ta tèni ndemu i ke, ma hâ funjø wwò na na me, maa jwó na na, maa na kyaa jwo Farón á, bâ u si mpyi si mii yige kâsuñji i me. ¹⁵ Naha kurugo ye pi à mii cù fâne è mà yîri *Eburu shiinbii klini i mà kâre naha. Pi à mii le kâsuñji i mà li ta mii jyé a kapii pyi me.»

¹⁶ Nye bwúurufwoobii jùñufoonj' à li nya na Yusufu à u shéréfoonji ñøøge jwóhe jwo a táan u na ke, ka uru mú si jwo «Mii ñøøge e, sâhagii taanre na mpyi mii a tugo jùñke e, bwúuru na mpyi cyi e. ¹⁷ Sâhani li mpyi cyi puni niñyinji na ke, Farón jyij bwúuruñji shinji puni na mpyi lire e. Nye ka sajcyeeñre tâ si mpaa uru bwúuruñji jòore sâhani i mii jwuj'i.»

¹⁸ Ka Yusufu si jwo «Mu ñøøge jwóhe ku jyé ñke. Sâhagii taanrenji mó na nye canmpyaa taanre. ¹⁹ Canmpyagii taanre ká fúnjø, Farón sí mu yige kâsuñji i si mu dûrugo cige k'e si mu bò. Sajcyeeñre tâ si n-pa a mu jòore.»

²⁰ Nye canmpyagii taanrenj' à fúnjø ke, ka canmpyitanrewuuni si mpa bê Farón canzege canmbilini na. Kuru canjke katâanni mege na, u à jyij ñjyayahawa shwâhò kini shinbwoobii puni meee na. Maa yabyaare kanfeebii jùñufoonji ná bwúurufwoobii jùñufoonji yige kâsuñji,

* **40:1** Farón: kuru mege na mpyi pèene mege ñkemu ku mpyi na leni Misira kini saanbii puni na ke

u kini shiinbwobii puni jyii na. ²¹ Maa yabyare yaafeebii jùñufoonji le u báaranji nijjenye i, ka uru si wá na yabyaare kaan u á. ²² Nka u à bwúuruñi yaafeebii jùñufoonji pwó cige e, mà tåanna ná Yusufu jwumpe e.

²³ Lire ná li wuuni mú i, mà lwó yabyaare kanfeebii jùñufoonj' à fworo kásunji i ke, u jyé a sñnj'a nó Yusufu na me, u à funjø wwò u na puno puno.

41

Yusufu à saanjí Farón ñøyi jwóhó jwo

¹ Nye yyee shuunni kàntugo, ka Farón yabilinji si ñøøge kà ñóo. U à ñóo mà uye nya Nili banji jwage na. ² Maa niye nimbwóyo baashuunni nya, yi lem' à jwó sél'e, y' à fworo lwóhe e, mà paa lyí banji jwøge na. ³ Maa niye njicwøgora baashuunni nya, yi lem' à pi sél'e, yire mú à fworo lwóhe e, niyi njicenjyi baashuunni kàntugo, mà pa yyére yi taan banji jwøge na. ⁴ Ka niijyi njicwøgora baashuunni si niijyi nimbwóyi baashuunni kyá. Puru jwóhó na, ka Farón si jè ñøømpe na. ⁵ Nye lire jwahé na, ka u u nür'a ñøøge kabere ñóo. Maa sùmajcahayá baashuunni nya y' à fworo sùmacige ninjkin na, yi puni pyarji mpyi a bùñø, u leme mú s' à jwó. ⁶ Lire kàntugo, ka sùmajcahayi yabere baashuunni si fworo kuru sùmacige ninuge na, yire sùmajcahayi mpyi a cyére cyére, síwage kafége mpyi a yi waha. ⁷ Nye sùmajcahayi y' à waha waha ke, yir' à sùmajcahayi njicenjyi lyí. Puru jwóhó na, ka Farón si jè mà li ta na ñøøg' ur' à ñóo. ⁸ Nye kuru jyèssoäge na, ka Farón funjke si mpén, ka u u *Misira kini céefebii nàcéebebi puni yyere, maa u ñøyi yyaha jwo pi á, nka pi wà jyé a jà a ku kà yyaha cè a jwo u á me. ⁹ Lire téni i ke, ka Farón yabyaare kanfeebii jùñufoonji si puru jwumpe lógo, maa jwo u á «Ngurugonji u à mii ta ke, mii funj' à cwo uru na njyaa.» ¹⁰ Maa jwo «Canjka, mu, Farón lùnni mpyi a yíri ma kini shiinbwobii pli taan. Mu mpyi a mii ná bwúurufwoobii jùñufoonji cù lire téni i, mà le sòrolashiibii jùñufembwóhe kásunji i. ¹¹ Maa wuu yaha wani, wuu mü shuunni j' ñøøg' nòo numpilage ninuge e, yi ñøyi jyé a pyi ninjkin me, yi jwóhe mü jyé a pyi ninjkin me. ¹²*Eburu nàñjijiñi wà u mpyi ná wuu e kásunji i, sòrolashiibii jùñufoonji báräapinyiñi wà u mpyi a fyânhá a pyi u wi. Ur' à wuu à wuu ñøyi yyaha jwo, ka u u yi jwóhó cè a jwo u á. ¹³ Pyinkanni na u à yi jwóhó jwo wuu á ke, y' à tóro li jwunjkanni na. Mii à le na báaranji nijjenye i, ka bwúurufwoobii jùñufoonji si mpwó cige e.»

¹⁴ Nye Farón à puru lógo ke, ka u u wà tun u sà Yusufu yyere. Ka pi i fyál'sà u yige kásunji i, maa u jnjké ná u mahajwoñi külü, maa vâanjiñi yabere le u na, maa ñkàre ná u e Farón yyére. ¹⁵ Yusufu à nò waní ke, ka Farón si jwo u á «Mii à ñøøg' ñóo, sùpya sí jyé a jà a ku jwóhó cè a jwo mii á me. Mii s' à lógo na ñøøg' ká jwo mu á, mu maha jà a ku jwóhó jwo.» ¹⁶ Ka Yusufu si jwo saanjá «Séenji na, Kile yabilinji u sì mu funjke njyé si mu ñøøge jwóhó jwo mu á.» ¹⁷ Ka Farón si u pyi «Mii ñøøge e, mii à naye nya Nili banji jwøge na. ¹⁸ Maa niye nimbwóyo baashuunni nya, yi lem' à jwó sél'e, y' à fworo lwóhe e mà pa a lyí banji jwøge na. ¹⁹ Lire jwóhó na maa niye njicwøgora baashuunni nya, yi lem' à pi sél'e, y' à fworo lwóhe e. Misira kini puni i, mii jyé a yi niyi lempé piñkanni fiige nya me. ²⁰ Nye ka niijyi njicogøyi si mpa nimbwóyi kyá. ²¹ Nka lire ná li wuuni mü i, l' a pyi mu à jwo yaaga jyé yi funjyi i me. Ka yi i ñkwóro bá yi mpyi me. Lire kàntugo, mii à jè. ²² Nye mii à nür'a ñøøge kabere ñóo. Kur'e, mii à sùmajcahayá baashuunni nya y' à fworo sùmacige ninjkin na, yi puni pyan' à bùñø, u leme mü s' à jwó. ²³ Sùmajcahayi yabere baashuunni à fworo yire kàntugo, yi mpyi a cyére cyére, maa waha sìwage kafége cye kurugo. ²⁴ Nye sùmajcahayi y' à cyére ke, ka yire si njicenjyi jò. Nye jje ñøyi mii à jwo na céefebil'á, nka pi wà jyé a jà a yi jwóhó cè a jwo me.» ²⁵ Ka Yusufu si yi jwo Farón à «Ñøyi shuunni mu à ñøø ke, yi jyé ninjkin, nde Kile sì n-pa n-pyi ke, lire u à cyére mu na. ²⁶ Niijyi njicenjyi baashuunni jyé yyee baashuunni, sùmajcahayi njicenjyi baashuunni mü jyé yyee baashuunni. Yire puni na jyé ñøøg' ninjkin. ²⁷ Niijyi njicwøgora baashuunni (y' à fworo jje sanjyi kàntugo ke), yire jyé yyee baashuunni katege. Sùmajcahayi baashuunni y' à cyére, kafége s' à yi waha ke, yire mü na jyé yyee baashuunni katege. ²⁸ Bà mii à yi jwo mu Farón à nume me, nde Kile si n-pa n-pyi ke, lire u à cyére mu na. ²⁹ Nye yyegii baashuunni cyi na ma ke, sùmají sì jwó Misira kini i sée sél'e. ³⁰ Nka yyegii cyibérii baashuunni sì n-pa kàntugo, cyire jyé katege, li sì n-pyi fo sùpyire funjø si n-wwò yyegii baashuunni sùmataani na. Kategé si kini puni këege. ³¹ Kategé piñkanni si n-sñi sùpyire funjø pyi ku wwò yyegii nintòrogii sùmatani na. ³² Kampyi mu à jje ñøyi ñøøjanagii shuunni ñøø, l'ir' à li cyére séenji na, Kile kayaana li, li sì mo si mpyi me. ³³ Nye nume, mu à yaa mu u wà cya, ñgemu jyé yákilifoo maa mpyi kacéne ke, ma yaha Misira kini puni jwøø na. ³⁴ Maa sùpyire tå tije kini jwøø na ná u e, bà li sì mpyi sùmají ñgemu ká nta ke, uru u tåa tatayi kajkuro, si taage ninjkin yaha ñkere na, Misira kini puni yyegii njicenjki baashuunni funjke e me. ³⁵ Sùmají ká jwó yyegii jcyiuu i ke, pi i wà bégl'a yaha mu, Farón mege na, kànyi puni na, pi raa u kàanmucaa. ³⁶ Yyeegii baashuunni katege

ká no Misira kini na tèni ndemu i ke, sùmanji u à bégel'a yaha ke, uru u sí n-tège raa sùpyire jwó caa. Lire ká mpyi, katege saha sì kini kègè me.»

Yusufu à pyi Misira kini kacwɔnroji niñcyiiji

³⁷ Nye pje Yusufu à jwo ke, yir'a tåan Faron ná u kini yyaha yyére shiinbil'á. ³⁸ Ka Faron si jwo pi á «Sùpyanji ñgi u sí n-jà n-ta, Kile à yákili niñcénje le ñgemu i ñge nànjì fiige ye?» ³⁹ Maa jwo Yusufu á «Bà Kile à niçyii karigii cyée mu na me, sùpya saha sì nta ñgemu u ñye yákilifoo, maa mpyi kacènje mà mu kwò me.» ⁴⁰ Maa nûr'a jwo: «Mii sí mu tihe na pyenje ná na kini shiinbil'juñjo na. Mu aha ndemu jwo ke, lire pi sí n-pyi. Mii kanni u sí n-pyi mu juñjo na *saanre tatènje kurugo. ⁴¹ Mii à *Misira kini puni juñjufente le mu cye e niñjaa.» ⁴² U à puru jwo a kwò ke, maa u yabilini fànhe kampefegenji wwû mà le Yusufu kampeeni na, maa vâanncéñji le u na, maa seen ñkéjucuro le u na. ⁴³ Maa Yusufu dûrugo shõngô wòtoro nun'i mà taha u yabilini wunj fye e. Sùpyire tå na mpyi pi yyaha yyére na ñkwúuli, marii yu «Yabwohe, yabwohe na ma!» Nye lire pyinjkanni na, Faron à Misira kini juñjufente puni kan Yusufu á. ⁴⁴ Maa jwo Yusufu á sahanji «Mii u ñye saanjji Faron. Ñka sùpya saha ñye a yaa u kyaa pyi Misira kini puni funjke e na mu bà u à kuni kan urufol'á mà ye.» ⁴⁵ Maa Yusufu mege le Zafinati Panékya. Maa ceewe kan u á, ceenji mege na mpyi Asanati. Ceenji tunji mege mpyi Potifira, uru u mpyi ñni kànhé sáragawwuji. Ka Yusufu si ntèen lire pyinjkanni na Misira kini puni juñjo na. ⁴⁶ U à báaranji sii Misira saanjji Faron á, mà u shiji ta yeee beñjaaga ná ke. Puru jwahó na, u à yíri Faron taan, mà sà Misira kini puni jaara. ⁴⁷ Nye yeee baashunni funj'i, sùmanj'á jwó sèl'e. ⁴⁸ Ka Yusufu si cyire yyeegii baashuunnni sùmanji wà bégele mà yaha Misira kini cyeyi puni i. U à kànhé maha kànhé wu bégele kuru kànhé e uye kanna na. ⁴⁹ Sùmanji u à bímí ke, uru mpyi a jyaha mu à jwo suumpe lwhé jwøge nticýenji fiige. Pi mpyi a li jwó cù na u peseli, ñka pi à pa li jwó yyéenje, jaha na ye u pérège mpyi na si n-jà n-cè me.

⁵⁰ Nye mà jwo katege tèni li ná ke, Yusufu mpyi a pùnampyire shuunni si u cwoñi Asanati na, ñni kànhé sáragawwuji Potifira pworoni u mpyi u wi. ⁵¹ Ka Yusufu si u jyanji niñcyiiji mege le Manase, jaha na ye Kile à uru funjø wwò u yyefuge karigii puni na, niçyii cyi à u ta mà u yaha u tupyenje e ke* ⁵² Maa u jyanji shawnwuji mege le Efirayimu, jaha na ye ur'a kyaala kini ndemu i ke, Kile à pyilibi kan ur'a lire kini i*. ⁵³ Nye yyeegii baashuunnni sùmanji u mpyi a jwó Misira kini i ke, cyir'a pa ñkwó. ⁵⁴ Lire kàntugo, bà Yusufu mpyi a yi jwo me, ka yyeegii baashuunnni katege si sii. Katege mpyi kírigii sanjkii puni i, ñka yalyfíre na mpyi Misira kini cyeyi puni i. ⁵⁵ Nye katege mú a pa ná Misira kini puni na tèni ndemu i ke, sùpyir'a pa ñkwúuli Faron taan na u yalyfíre kan pi'r'. Ka u u pi pyi «Yii a si Yusufu yyére, u àha njemu jwo yii à ke, yii i lire pyi.» ⁵⁶ Kuru kateg'a cwo Misira kini puni na. Ka Yusufu si sùmanji tayahayi jwó mûgo, marii u pérèli Misira shiinbil'á, jaha na ye katege mpyi a pêe sèl'e kini i.

⁵⁷ Mâ bâra lire na, katege mpyi a jyè diñyenji puni i. Ka sùpyire si wá na yíri kírigii puni i, na ma na sùmanji shuu Yusufu á, Misira kini i.

42

Yusufu yyahawuubil'á niñkure sín u á Misira kini i

¹ Ka *Yakuba si mpa lógo na sùmanji na ntaa *Misira e. Ka u u yi jwo u jyaabil'á «Naha kurugo yii à tèen naha na yiye wíi ye? ² Mii à lógo na sùmanji na ntaa Misira e. Yii a sì, yii sà wà shwó wani wuu á, bà wuu si mpyi si shwó katege na me.» ³ Ka Yusufu yyahawuubii këñji si yir'a kàr'a sà sùmanji wà shwó Misira e. ⁴ Ñka Yakuba ñye a Yusufu coonji Benzhamá yaha u à kàré ná pi e me, u mpyi na fyáge na kapii kà ñkwó u ta wani me. ⁵ Nye Yakuba jyaabii kanni bà pi mpyi na sùmanji shuu me, jaha na ye katege mpyi a jyè *Kana kini puni i.

⁶ Lir'a ta Yusufu u ñye Misira kini puni juñjo na, uru u mpyi na sùmanji pérèli sùpyir'a. Yusufu yyahawuubil'á pa ná wani ke, ka pi i niñkure sín, maa yyahayi sôgo ua taan. ⁷ Yusufu à u yyahawuubii ñya tèni ndemu i ke, maa ntíl'api cè, ñka u à uye yaha mu à jwo u ñye a pi cè me. Maa yu ná pi e, mu à jwo u lùun'á yíri pi taan. Maa jwo «Taa yii à yíri ke?» Ka pi i u pyi «Wuu à yíri Kana kini i mpa sùma shwó naha.»

⁸ Yusufu mée mpyi a yyahawuubii cè ke, ñka pire mpyi a u cè me. ⁹ Ñoøyi Yusufu mpyi a ñjoo u yyahawuubii kyaa na ke, ka u funjke si jcwo yire na. Maa jwo pi á «Yii à pa mpa kini ñwahó ñgi, cyeyi yii sí n-jà n-tùn l'e ke, si yire cè.» ¹⁰ Ka u yyahawuubii si jwo «Wuu juñjufonki, lire bà me! Mu bilibili'á pa mpa sùma shwó kanna. ¹¹ Wuu puni ñye tu niñkin pyii. Séeñji wuu na yu. Wuu ñye a pa mpa kini ñwahó ñgi me.» ¹² Ka Yusufu si nûr'a jwo «Sée bà me! Yii à pa kini tawíge e, cyeyi yii sí n-jà n-tùn ke, si yire cè.» ¹³ Ka pi i jwo «Wuu na ñye mu bilii. Wuu na mpyi sijñee ke ná shuunni, wuu puni na ñye tu niñkin pyii, wuu à tèen Kana

* 41:51 Manase mege jwahó ku ñye: «U à mii funjke pyi k'à wwò.» † 41:52 Efirayimu mege jwahó ku ñye: «U à pùnampyire kan»

kini i. Wuu puni kàntugo wuŋi jye ná wuu tuŋi i pyengé, wà niŋkin à pinni.» ¹⁴ Ka Yusufu si jwo «Nye mii à jwo ke, yire yi jye séeŋi. Yii à pa mpa wuu kini jwóhō ngíi kanna. ¹⁵ Mii sì yii kàanmucya, ná yii puni nimbieleni jye a pa me, mii à kâa Faron mège na, yii sì n-yíri naha me. ¹⁶ Yii wà niŋkin u nûru u a sì yii cœoni fye e, u raa ma ná u e. Yii sanmpii sì n-kwôrò naha kàsuŋi i. Mii sì yii jwumpe kàanmucya si jcè kampyi sèe yii à jwo. Yii aha mpyi yii jye a lire pyi me, lire tèni i ke, mii à kâa Faron mège na, na yii à pa kini jwóh'a wíi.» ¹⁷ Yusufu à yire jwo ke, maa pi le kàsuŋi i canmpyaa taanre.

¹⁸ Canntanrawoge, ka u jwo pi á «Numé, nde mii sì n-jwo yii á ke, yii aha lire pyi, lire tèni i ke, mii saha sì yaage pyi yii na me, naha na ye mii na fyágé Kile na. ¹⁹ L'aha nta yii na séeŋi yu, lire tèni i ke, yii wà niŋkin u tèen naha kàsuŋi i, yii sanmpii s'a sì ná sùmaŋi i, yii sà ḥkan yii pyengé shiinbii katege wuubil'á. ²⁰ Puru jwóhō na, yii nínúrubii yii raa ma ná yii cœoni nimbieleni i naha, lire kâ mpyi, mii sì n-cè na yii à sée jwo. Lire e, mii sì yii bò me.» Ka u yyahawuubii si ntéen lire taan.

²¹ Ka pi i wá na yu piy'á «Séenji na, wuu à kapii pyi wuu cœoni Yusufu na, u kyaaga wuŋ'á wuu njáare na wuu uru njúnaare ta, ḥka wuu jye a jee me. Lire kurugo, ḥke yyefuge pun'á wuu ta njíja.» ²² Ka Urubén si jwumpe lwó maa jwo «Mii ná yi jwo yii á na wuu áha kapii pyi nge pyàni na mà? Yii jye a jen'a mii jwumpe lógo me. Ku ke numé, kuru kyaage fwooni Kile na ntùni wuu na ame.»

²³ Nye pi jye a mpyi a cè na Yusufu na pire jwumpe nûru me, naha na ye wà u mpyi na Yusufu jwumpe kéenji pi á. ²⁴ Yusufu à puru jwumpe lógo pi jwo na ke, ka u u yíri pi taan mà sà meé sú. Maa nûr'a pa jwo ná pi e. Lire kàntugo, maa Simiyon cù pi jyii na, mà le kàsuŋi i.

²⁵ Maa u báarapyibii pyi na pi pi børigii jñ sùmaŋi na, pi i pi puni sùmaŋi lwoore le pi børigil'e, pi i pi kuni jyijinj kan pi á. Ka báarapyibii si li pyi amuni. ²⁶ Ka pi i pi børigii dûrugo dûfaanyi jnun'í na ḥkéegé.

²⁷ Pi à sà no cyage k'e, lir'á numpilage ta k'à wwò, ka pi i shwòn wani. Ka pi wà niŋkin si u boni jwó mûgo si yalyré kan u dûfaanjk'á, maa u sùmaŋi lwoore ta wani. ²⁸ Maa jwo pi sanmpil'á «El! pi naha mii sùmaŋi lwoore nûruŋ'a le mii boni i, u we.» Pi sanmpil'á lire nyá ke, ka li i mpen pi e. Ka pi i fyá fo na jcyéenni, maa jwo «Naha Kile à pyi wuu na ame ye?»

²⁹ Nye pi à pa no pi tunj Yakuba yyére, Kana kini i ke, nde l'á pi ta ke, ka pi i lire puni jwo u á, maa jwo ³⁰ «Misira jwójufoonj jye a jwo ná wuu e tícenme na me. U à jwo na wuu à kár'a sà pire kini jwóhō ngíi kanna. ³¹ Wuu à yi jwo na sëeshiin pi jye wuu, na wuu jye a pa mpa kini jwóhō ngíi me. ³² Wuu à yi jwo u á na wuu na mpyi sìjye ke ná shuunni wuu tuŋi na, wà niŋkin sàha jye me, wuu puni kàntugo wuŋi na jye ná wuu tuŋi i, Kana kini i.

³³ Nye ka u u jwo «Kani li sì mii pyi mii u dá na yii na jye sëeshiin ke, lire li nde. Yii yii sìjyeŋi wà niŋkin yaha naha, yii sanmpii sì sùmaŋi lwó a sà ḥkan yii pyengé shiinbii katege wuubil'á. ³⁴ Yii aha njkare, yii nûr'a pa ná yii puni kàntugo wuŋi i naha mii yyére. Lire e, mii sì n-cè na yii jye a pa mpa kini jwóhō ngíi me, na yii na jye sëeshiin. Lire kâ mpyi, mii sì yii sìjyeŋi yaha. Lire kàntugo, yii sì n-jà raa sì kini cyeyi puni i s'apempe ná zhwoŋi pyi yíy'á.»

³⁵ Nye tèni i pi à pa sùmaŋi wwù pi børigil'e ke, ka pi puni si pi wyéreni ta wani. Pi à u nyá ke, ka pi ná pi tunj si fyá sée sél'e. ³⁶ Ka pi tunj Yakuba si jwo «El! yii sì mii pyi mii u pôon ná pyiibl'e de! Yusufu sàha jye me, Simiyon mû sàha jye me, ka yii la si nûr'a pyi si Benzhamá shwó mii na la? Naha na yii à tire tugure puni tègë mii jwój'i ye?» ³⁷ Ka Urubén si jwo tufoonj'á «Mii aha mpyi mii jye a nûr'a pa ná Benzhamá e mu yyére me, maa na jyaabii mû shuunni bò. Benzhamá yaha na cye e, l'aha fworo cyaga maha cyag'e, mii sì nûr'u n-pa ná u e mu yyére.» ³⁸ Ka Yakuba si jwo «Onhó, mii jyanj sì n-sìi n-kâre ná yii e Misira e me, naha na ye u ná jge u jye jirini na ke, ur'a kwû, maa uye niŋkin yaha. Kyaa ká bú u kùshewuŋi ta, yii sì mii njyjenkwonj nàvumj wuŋi yaha mii u kâre kwûu kànhna na.»

43

Yusufu yyahawuubil'á nûru na ḥkéegé Misira e ná Benzhamá e.

¹ Nye katege mpyi na nâare *Kana kini i. ² *Yakuba jyaabii mpyi a pa ná sùmaŋi ḥgemu i, mà yíri *Misira e ke, uru mpyi a kwò, ka Yakuba si yi jwo pi á «Yii nûru, yii a sì Misira e, yii sà sùmaŋi wà cya.» ³ Ka u jyanj *Zhuda si u pyi «Misira nàj'á yi jwo a wahá, na wuu aha mpyi wuu jye a nûr'a shâ ná wuu cœoni i me, na uru sì wuu cumo leme jwó me. ⁴ Lire e, kampyi mu sì jye wuu cœoni yaha u kâre ná wuu e, wuu sì sà sùmaŋi shwó mpa mu á. ⁵ ḥka mu aha mpyi mu sì jye u yaha u kâre ná wuu e me, wuu sì me, naha na ye nàj'á jwo na wuu cœoni kâ mpyi u jye ná wuu e me, na uru sì wuu cumo leme pi.»

⁶ Ka tufoonj Yakuba si jwo «Yii à kapii pyi mii na de! Naha na yii à yi jwo ḥge nàj'á na cœonfoonj wabere na jye yii á ye?» ⁷ Ka u pylibii si u pyi «Nàjí u à wuu yyahayi fwóhòrò ná yibiyi i, wuu ná wuu pyengé shiinbii kyaa na, u à jwo «Yii tuŋi na jye shi na la? Sìjyeŋi

wabere na nyé yií á la?» Ka wuu mú si u jhwó shwo: «Oon.» Di wuu mpyi na sí n-já n-cé, na u sí n-jwo, wuu a ma ná wuu coonji i yé?»

⁸ Ka Zhuda si jwo «Baba, pyànj yaha na cye e, u raa sì ná wuu e, wuu yaha wuu yíri, wuu a sì, wuu sà yalyíre cya bà katege si mpyi k'áha wuu puni bò nahe me. ⁹ Mii sí n-yyére ná pyànj jñújo karigil'e. Kyaa ká u ta, maa na yibe. Mii aha mpyi mii nyé a nür'a pa ná u e mu yyére me, lire tèni i, mii ncéeg wuu u sí n-pyi térigi puni i mu yyahé taan. ¹⁰ Kàmpyi wuu mpyi a cwùunno me, nume mpyi a wuu ta wuu à tooyi shuunni pyi mà kwò.»

¹¹ Ka pi tunji Yakuba si jwo «Nyé ná yii njakirinjí sí naha pyi fána, lire tèni i, nde yii sí n-pyi. Yii wuu kini yacenyi yá le yii bòrigil'e, yii a sì yii sà ñkan Misira nànj'á: wyérene tà ná nüguntanga yaayi yá ná seere tà, ná cire yaseere tà mu à jwo pisitasi ná amandi woore tà. ¹² Yii wyéreñi fiigii shuunni lwó, lire e wyéreñi pi à le yii bòrigil'e ke, yii nûru ná u e, pi sí n-já n-ta pi à wurugo.

¹³ Nyé yii yii coonji lwó, yii i nûru yii a sì Misira nànj'yyére. ¹⁴ Kile Sinj Punifoo u yii jnùnaare le nànj'i, bà u si mpyi si yii sijneñi sannji ná Benzhamá yaha pi a ma me. Nka kampyi mii à yaa mii u pðón ná pyilibil'e, lire tèni i sì n-pðón pi e.»

¹⁵ Nyé Yusufu yyahafeebil'à uru bùnyenjí lwó, wyéreñi i pi mpyi a yaa pi à njkége ke, maa uru fiigii shuunni lwó. Ka pi ná Benzhamá si yíri mà kàre Yusufu yyére Misira e. ¹⁶ Tèni i Yusufu à Benzhamá nyá ná pi e ke, ka u u jwo u báarapyibii jnùnufooni'á «Mpii shiinbib lèñe pyenge e, maa yatoøe ká bò a shwóho, pi sì canñalyige lyí ná mii yabilinjí i njñja.»

¹⁷ Ka nànj'i lire pyi. Maa njkare ná pi e Yusufu pyenge e. ¹⁸ Yusufu yyahafeebil'à pi pya pi à kàre ná pire e Yusufu pyenge e ke, ka pi i fyá, maa jwo «Wyéreñi u à kwôro tojcyiige e wuu bòrigil'e ke, mu si n-ta lire kurugo, pi à pa ná wuu e naha njke cyage e. sì wwò wuu na ncú mpyi pi bilii, si wuu dûfaanyi ta mó.»

¹⁹ Tire fyagare funjke e, pi à file Yusufu báarapyibii jnùnufooni na, pyenge jnwgé na, maa jwo ná u e. ²⁰ Pi a jwo: «Yàkenji yaha, wuu jnùnufooni, wuu à tél'a pa súma shwo naha. ²¹⁻²² Wuu súmanji shwójcyiini na, wuu à nûr'a nò wuu tashwónge e ke, wuu à bòrigii mûgo mà súmanji lwoore te waní, uye jnwò na. Wuu nyé a wyéreñi lefoonjí cè wuu bòrigil'e me. Numé wuu à nûru ná uru wyéreñi i wuye cye e mpa ñkan. Wuu à pa ná wyéreñi waber'e mpa súmanji wà shwó.» ²³ Ka báarapyibii jnùnufooni si jwo pi á «Tapege nyé me, yii àha lire tége yífe funjø pen me. Yii Kilenj, yii tunji u Kilenj, uru u à uru wyéreñi yaha yii bòrigil'e. Ná lire bà me, súmanji lwoore yii à kan ke, ur'á ná mii na.» Nànj'á puru jwo a kwò ke, maa mpa ná Simiyon e mà pa ñkan pi á.

²⁴ Maa pi lèñe Yusufu bage e, maa lwóho kan pi à pi tooyi jyé, maa yalyíre kan pi dûfaanyj'á. ²⁵ Pi à pa ná bùnyenjí yaayi njemu i Yusufu mée na ke, ka pi i yire bégel'a yaha, na u sigili canvwuge na. Yí mpyi a jwo pi á na pi ná Yusufu sì n-pa lyí sjñcjan u pyenge e.

²⁶ Yusufu à pa tèni ndemu i ke, ka pi i yire yaayi kan u á, maa njkure sín u taan, maa fwù kan u à sél'e. ²⁷ Ka Yusufu si pi yíbe «Yi à cùuñjø la? Yii tunji kyaa yii à jwo na u à lyé ke, u à cùuñjø la? U saha na nyé nyíi na la?» ²⁸ Ka pi i u pyi «Mu bilinají u nyé wuu tunji ke, u nyé nyíi na, u à cùuñjø.» Ka pi i nûr'a niñkure sín Yusufu taan, maa u shéere.

²⁹ Tèni i Yusufu à u jirinwòrønejí Benzhamá nyá ke, maa jwo «Yii coonji kyaa yii à jwo ke, uru u nyé ngé la?» Ka pi i jwo «Uru wi.» Ka Yusufu si jwo Benzhamá á «Mii jyáñi, Kile u jwó le ma á.» ³⁰ Ka Benzhamá nyáñi funntange si Yusufu ta fo mà mæsuum tîrige u funj'i. Ka u u fyâl'a jyé u baashønge e, maa mæs sú.

³¹ Puru jnwò na, u à u yayahe jyé, maa fworo u baashønge e. Mæsuum lage saha mpyi u na, njka u à jà a cù uye na. Maa jwo u báarapyibii'á na pi a ma ná yalyíre e. ³² Ka pi i Yusufu njyíjíi wwù uye kanni na, maa u sijneebii wunjí wwù uye kanni na. Misira shiinbib pi mpyi ná pi e ke, maa pire wunjí wwù uye kanni na, naha na ye Misira shiinbib mpyi na jneeg'a lyí ná *Eburu shiinbil'e me. Må tåanna ná pi Kile kuni i, lire nyé a tñi me. ³³ Ka pi i Yusufu sijneebii tñje u yyaha na, lyëga lyëga, mà lwí njyíjyeni na mà kàre nimbileni na. Ka pi kàkyanhala wuubii si wá na piye wi. ³⁴ Yalyíre ti mpyi Yusufu taan ke, ka u tire tà kan pi á. Maa pi sanmpii nàzhanjí fiigii kañkuro kan Benzhamá á. Ka pi i lyí maa bya, maa mûguro ná Yusufu i.

44

Yusufu à u yyahawuubii kàanmucya a wíi sahajki.

¹ Nyé puru jnwò na, Yusufu à yi jwo u báarapyibii jnùnufooni'á «Mpii shiinbib bòrigii jñi jñi súmanji na, pi fànhe sí n-já njemu na ke, uru kan pi á. Maa pi puni wyéreñi taha taha súmanji na pi bòrigil'e. ² Maa nta a mii wyéreñi funjícwokwuuni le pi puni nimbileni boni i, u wyéreñi njñj'i.» Nyé bà Yusufu à yi jwo me, ka báarapyibii jnùnufooni si li pyi amuni.

³ Nyèg' à mûgo ke, ka pi i kuni kan *Yakuba jyáabil'á. Ka pi i pi tugure taha pi dûfaanyi njñj'i mà kàre. ⁴ Pi à fworo kànhé e ke, mà pi ta pi sáha njkwò a laaga wwù me, ka Yusufu si u báarapyibii jnùnufooni yyere, maa yi jwo u á na u yír'a taha pi fye e wahawaha, na u aha

nó pi na, u u yi jwo pi á «Naha na yii à kacénni fwooni tò ná kapiini i ye? ⁵ Ta yii jyé a mii jùñjufoonji funjcwokwuuni lwó me, ná nde e u maha céere pyi ke? Yii à kapii nimbwoo pyi amé de!»

⁶ Nyé báarapyibii jùñjufoonji' pi kò'r'a ta ke, maa yi jwo pi á amuni. ⁷ Ka pi i u pyi «Wuu jùñjufoonji, naha na mu na puru jwumpe shinji yu ye? Kile u wuu shwa lire kani shinji na. ⁸ Wyére ni wuu à nya wuu borigil'e ke, wuu jyé a yíri ná u e *Kana kini i mà pa lkan mu á mà? Di wuu sí n-pyi si wyérefyin, lire jyé me seen yu mu jùñjufoonji bage e ye? ⁹ Nyé nde funjcwokwuuni ká jyé wuu shin maha shin jwú'ke, yii urufoo bò, wuu sanmpii sí n-pyi yii bili.» ¹⁰ Ka báarapyibii jùñjufoonji si jwo «Nyé jyé yii à jwo ke, mii à jyé, lka funjcwokwuuni ká nta shinnji ñgemu jwú'ke, urufoo u sí n-pyi mii biliwe, yaaga sì n-pyi yii sanmpii na me.»

¹¹ Ka pi puni si ntíl'a pi borigii tirige, maa cyi múgo. ¹² Ka báarapyibii jùñjufoonji si wá na borigii funjyi wíi. Maa ku sii pi puni nijyenji na, mà pa lkwò nimbileni na. Ka funjcwokwuuni si sà nta Benzhama boni i. ¹³ L'à pyi amuni ke, ka li i tatéengé fô pi na fo pi na pi vánantjyji cwuun. Maa nûr'a pi tugure taha dûfaanyi na, maa nûru kânhe e.

Zhuda à Yusufu jâare Benzhama kyaa na

¹⁴ Ka *Zhuda ná u sîjneebii si lka're Yusufu pyeñge e, mà sà u ta wani sahanjki, maa niñkure sín u taan maa u shéere. ¹⁵ Ka u u jwo pi á «Naha kafile yii à pyi ame ye? Yii jyé a cè na mii shinji maha kañwohóni jaa mà?» ¹⁶ Ka Zhuda si jwo «Wuu jùñjufoonji, naha wuu sí n-jwo bë? Jwumó sâha jyé wuu á me, di wuu sí wuye shwò n-jwo nde kani na ye? Kile à wuu jwóhó múgo wuu kapyiñkil'e. Nume, wuu mpíi wuu à pyi wuu jùñjufoonji bili, wuu ná jyé u boni i funjcwokwuun'á nya ke.» ¹⁷ Ka Yusufu si jwo: «Kile u na shwò nde kani shinji mpyinji na. Mii funjcwokwuun'á nya ñgemu u bor'e ke, uru kanni, u sí n-pyi mii biliwe. Yii sanmpii pi ke, yaaga jyé mii ná yii shwóhóle me. Yii a sì yii tuñi yyére.»

¹⁸ Ka Zhuda si file Yusufu na, maa yi jwo u á: «Mii jùñjufoonji, maye sanja yaha, maa ma bilinanji yaha u jwo ná mu i. Ma hâ lûuni yîrige na taan me. Sèenji na, mu ná saanji Farón tayfrige jyé niñkin fânhe e. ¹⁹ Mii jùñjufoonji, wuu pañcyiini naha, mu u ná wuu yibe na wuu tuñi saha na jyé wani la? Na coønfooni wabère na jyé wuu á la? ²⁰ Ka wuu u mu pyi na wuu tuñi na jyé wani, u à lyé, na wuu coønji wà na jyé wani mû, wuu tuñ'á uru si, mà u ta u à lyé sèl'e mà kwò. Yyahafuu ná mpyi uru jyé coønji'á mû, lka ur'á kwû, pi shuunniñi mpyi jirilwörjue. Nyé coønfooni kanni u jyé wani numé, u kyal'á tâan wuu tuñ'á sèl'e. ²¹ Mu à jwo na wuu a ma ná u e mu yyére, bà mu si mpyi si u jya me. ²² Ka wuu u mu pyi na pyàñi sì n-jà n-yíri u tuñi taan me. Líre ká mpyi, tufooni sì n-kwû. ²³ Ka mu u jwo wuu á na, wuu coønji ká mpyi u jyé a pa me, na mu saha sì wuu cumu leme jwó me.

²⁴ Tèni i wuu à nûr'a kâre wuu tuñi yyére ke, ka wuu u mu jwumpe niñjwumpe taha u á. ²⁵ Canjke wuu tuñ'á jwo na wuu nûr'a pa sùmanji wà shwò ke, ²⁶ wuu à yi jwo u á, na wuu sì n-jà n-pa ná wuu coønji jyé ná wuu e me, naha na ye *Misira nàñ'á jwo na, wuu coønji ká mpyi u jyé ná wuu e me, uru si wuu cumu leme jwó me. ²⁷ Mu bilinanji, wuu tuñ'á jwo «Yii à cè na mii cwoñji Araseli à pùnampyre shuunni si mii á, ²⁸ niñkin à wil'a fô, mii na sôñni sige yaage kâ ku si nta kâ uru cû. ²⁹ Yii aha mpa jyé lwó mû, yaaga kâ u ta wani, yii sì mii niñjyekwâji yaha mii u kwû návunjke e.»

³⁰ Nyé numé wuu aha nûr'a kâre mu bilinanji, wuu tuñi yyére, mà li ta pyàñi u jyé u karigii puni ke, uru jyé ná wuu e me, ³¹ návunjke sì u niñjyekwâji bò. Lire tèni i, wuu pi jyé mu bilibii ke, wuu pi sì n-pyi lire jùñke. ³² Mii jùñjufoonji, mii u à jwo na mii sì n-yyére ná pyàñi jùñjo karigii puni i. Mii aha mpyi mii jyé a nûru ná u e tuñi yyére me, lire tèni i, mii ncéegé wuu, u sì n-pyi tèrigi puni i u yyahé taan. ³³ Lire kurugo, mii jùñjufoonji, maye sanja yaha, maa na yaha si lkwôro naha pyàñi cyaga, si mpyi mu biliwe, maa pyàñi yaha u a sì ná u yyahafebil'e pyeñge. ³⁴ Di mii sì n-kâre n-jwo na tuñi yyére mà li ta pyàñi jyé ná mii i mà ye? Ei! Mii sì n-jà n-kâre zà na tuñi kyaaga wuñi jyá me!»

45

Yusufu à uye cyêe u sîjneebii na

¹ Nyé *Zhuda à kwò puru jwumpe na ke, Yusufu jyé a jà a cû uye na sùpyire shwóhóle me, ka u u sée maa jwo sùpyire puni ti fworo bage e. Tèni i Yusufu à uye cyêe u sîjneebii na ke, supyanji wabère mpyi ná pi e me. ² Yusufu à mëe sú, fo *Misira shiinbii pi mpyi ntaani na ke, prí' à u meeni lôgo, ka pure jwumpe si no Farón pyeñge.

³ Ka Yusufu si yi jwó u sîjneebil'á «Mii u jyé Yusufu! Mii tuñi saha na jyé shi na la?» ka pi i fýá fo pi jyé a jà a u jwó shwò me. ⁴ Ka u u yi jwo pi á lútaan na «Yii file na na.» Pi à file u na ke, ka u u jwo «Mii u jyé yii sîjneebi Yusufu, jyé yii à pére cwoñhompil'á pi i lkwôro Misira e ke. ⁵ Yii wà jyé a yaa u funjke pén u uye la wwú na yii à mii pére naha me. Kile u à mii tûugo naha yii yyaha na, bà mii si mpyi si sùpyire tâ shwò kwûrjy na me. ⁶ Kategé yyee shuunni ci jyé ncéegé kini i. Nyé faañji saha sì n-jà n-pyi me, sùmanji mû sì n-kwâñ me, fo yyee kañkuro

ká ntòro sahaŋki⁷ Kile u à mii tûlugo yii yyaha na naha, bà yii tûluge si mpyi si ɣkwôro jñjke na si yyaha me.⁸ Yii bà pi à mii tun naha me, Kile yabilinji wi. U à mii tñje naha, maa mii pyi Faron kacwñrñj i njicyiŋji, maa mii yyaha u bage puni jñjke na, maa mii pyi Misira kini puni jñjufembwohe.

⁹ Nyé yii a fyâa, yii a sì mii tunj i yyére, yii i sà yi jwo u á na u jyanj Yusufu à jwo na Kile à uru pyi Misira kini puni jñjufoonji. Na u a fyâa, u a ma naha uru yyére.¹⁰ Na u sì n-pa n-tèen uru taan Gozheni i, u ná u pylibii ná u jampyiyyi, ná u yatoore ná u cyeyaayi puni.¹¹ Na uru sì n-pa yalyré kan u á, naha na ye kategé si n-pyi yyee kaŋkuro funn'i sahanj. U aha mpa naha u ná u pyenge shiinbii ná u yatoore si n-fó yaag'e me.¹² Yii yabilimpíi jnyi wà li na, mii kántugo wunj Benzhamá yabilinji jnyi jnye li na, na mii Yusufu u jnye na yu ná yii e.¹³ Pèente ti jnye mii i naha Misira kini i ke, ná yii yabilimpíi mu à ndemu jnya ke, yii a sì, yii sà li jwo mii tunj'á. Lire kántugo, yii i nta, yii a ma ná na tunj i naha fwñfwø.

¹⁴ Nyé Yusufu à puru jwo ke, maa cyeyi mígine u cœnni Benzhamá yacige e maa mæe sú, ka Benzhamá mû si u wuyi mígine Yusufu yacige e, maa mæe sú.¹⁵ Ka Yusufu mæesuwunji si u cyeyi mígine u yahawubbi puni niŋkin niŋkin yacyi'e. Ka pi i nta a jwo ná u e.

Faron à Yakuba yyere na u pa ntèen Misira kini i

¹⁶ Nyé tèni i Yusufu sijneebii mpanj'á na Faron ná u kini yyaha yyére shiinbii na ke, ka lire si ntáan pi e.¹⁷ Ka Faron si Yusufu yyere, maa yi jwo u á «Yi jwo ma sijneebil'á na pi pi dùfaanyi tugo súmaŋji na, pi nûru pi a sì *Kana kini i.¹⁸ Na pi aha no waní, pi pi tunj i ná pi pyenge shiinbii puni lwó, pi a ma, pi pa ntèen naha na taan. Mii si *Misira kini tacenjke kà kan pi á. Pi sì n-pa a kini jnyiŋji njycenjji lyi.¹⁹ Maa jwo Yusufu à sahaŋki «Yi jwo ma sijneebil'á na mii à jwo pi shonyi wòtorobii pi i lwó naha Misira e, pi i sà pi pylibii ná pi cyeebii ná pi tunj i lwó, pi a ma.²⁰ Pi aha mpyi pi jnye a já a pa ná yaayi y'e me, lire kà pi funnø pen me, naha na ye Misira kini tacenyi puni njycenjke ku sì n-kan pi á.»

²¹ Nyé Faron à ndemu jwo ke, ka *Yakuba jyaabii si lire pyi. Ka Yusufu si shonyi wòtorobii pi i kan pi á, mà tåanna ná Faron jwumpe e. Maa jnyiŋji wà kan pi á na pi a uru lyi kuni na.²² Maa vâanvonyo kan pi puni niŋkin niŋkinj'á, maa wyeréfyni darashii ɣkwuu taanre ná vâanvonyo kaŋkuro kan Benzhamá á.²³ Maa dûfaanmpeye ke tugo Misira jnyiŋji njycenjji na, maa dûfaancyaa ke tugo súmapyani ná bwñurupi ná jnyiŋji shiŋi waberé na, pi i sà yire puni kan uru tunj'á, bà pi sì mpyi pi aha ma, pi uru pyi kuni jnyiŋji me.²⁴ Lire jnwñho na, u à kuni kan u sijneebil'á na pi a sì. Maa jwo pi á «Yii àha ɣkwò ntùn kuni na mà de!»

²⁵ Ka pi i yiri Misira e, mà kár'a sà no Kana kini i, pi tunj i Yakuba yyére.²⁶ Pi à nò ke, ka pi i yi jwo pi tunj'á «Yusufu na wá shì na! Uru yabilinji u à tèen Misira kini jñjø na.» Ka li i Yakuba pâa maa u yákilinji wurugo fo u à fyâa fyiii, naha na ye u jnye a dá pi jwumpe na me.

²⁷ Nka jyafeebil'á pa a Yusufu jwumpe puni yu u à tèni ndemu i ke, shonyi wòtorobii Yusufu mpyi a yaha a pa u talwóge e, ka u u pire jnya ke, ka u yákilinji si nta a tèen.²⁸ Maa jwo «Mii jyanj Yusufu na jnye shì na la? Mii saha jnye na yaaga caa mà tòro lire na me. Mii kèege zà na nyiini tège u na mà jwo mii u kwû ke.»

46

Yakuba kareŋkanni Misira kini i

¹*Yakuba niŋkariŋji *Misira e, u à kâre ná u cyeyaayi puni i. U à sà nò Berisheba e ke, maa sâraya wwû u tunj i Ishaka u Kilenj á.² Ka Kile sì uye cyée u na kuru numpilage e, maa u yyere «Yakuba, Yakuba!» Ka u u jwo «Yo!»³ Ka Kile si jwo «Mii u jnye Kile, mu tunj i Kilenj. Ma hâ raa fyâge si ɣkâre Misira e me, naha na ye mii sì mu tûluge yyaha wani kuru cyage e.⁴ Mii, Kile yabilinji u sì n-kâre ná mu i Misira e, mii yabilinji mu u sì n-pa mu yige wani si nûru mpa naa. Yusufu yyére, mu sì n-kwû, uru mu u sì mu jnyiŋji tò.»

⁵ Nyé Yakuba à yiri Berisheba kâne e. Faron mpyi a wòtorobii mpiiumu yaha pi sà u lwó ke, ka u jyaabii si u lènje pire wòtorobil'e, ná pi cyeebii ná pi pylibii.⁶ Maa pi yatoore muu lwó, ná yaayi puni pi mpyi a ta *Kana kini i ke. Ka Yakuba ná u pyenge shiinbii puni si ɣkâre Misira e⁷ Lire pyiŋkanni na Yakuba à kâre Misira kini i ná u pyenge shiinbii puni i: u jyaabii, ná u pucerebii, ná u jampyire.

Yakuba pyenge shiinbii meyi

⁸ Nyé *Yakuba pylibii ná u jampyire pi à kâre *Misira e ke, pire meyi yi jnye jnye. U jyanj njyciŋji mëge ku jnye Urubén.⁹ Urubén jyaabii pi mpyi, Kyanakí, Palu, Kyezirón, ná Karimi.¹⁰ Simiyón wuubii pi mpyi Yemuwlî, Yamini, Òwadi, Yakén, Zokyari, Shawuli. *Kana shin u mpyi Shawuli nuŋji.¹¹ *Levi wuubii pi mpyi Gerishón, Kehati, Merari.¹² *Zhuda wuubii pi mpyi Eri, Ona, Shela, Pérezzi, ná Yeraki. Nka Eri ná Ona mpyi a kwû Kana kini i. Pérezzi u jyaabii pi mpyi Kyezirón ná Kyamuli.¹³ Isakari wuubii pi mpyi Tola, Puva, Yobo ná Shimirón.¹⁴ Zubulón wuubii pi mpyi Seređi, Elón, ná Yaleli.¹⁵ Tire pùnampyire Leya à si Yakuba á, mà pi yaha Mesopotami kini i, ná u pworonj Dina. Leya pylibii ná u jampyire na

mpyi shiin bejjaaga ná ke ná taanre.¹⁶⁻¹⁸ Nyé bilicwonj Laban mpyi a kan u pworoni Leya á ke, uru mege mpyi Zilipa, u à Gadi ná Asheri si Yakuba á. Gadi jyaabii pi mpyi Sifiyon, Kyagi, Shuni, Ezibon, Eri, Arödi, ná Areli. Asheri wuubii pi mpyi Yimina, Yishiva, Yishiwi, Beriya ná pi pücerenj Serakyi. Beriya wuubii pi mpyi Kyeberi, ná Malikiyeli. Zilipa pyilibii ná jaampyre mpyi shiin ke ná baani.¹⁹ Yakuba cwoñj Araseli u jyaabii mpyi Yusufu ná Benzham.²⁰ Yusufu à jyaa shuunni ta Misira e, pire pi mpyi Manase ná Efirayimu. U cwoñj Asanati, u à pire si u á. Asanati na mpyi Potifira pworoni wá. Potifera na mpyi Oni kàne sáragawuunjí wá.²¹ Benzham jyaabii pi mpyi Bela, Beker, Ashbeli, Gera, Naaman, Eki, Orshi, Mupimi, Kwupimi ná Aridi.²² Araseli pyilibii ná jaampyre mpyi shiin ke ná sicyere.

²³⁻²⁵ Nyé bilicwonj Laban mpyi a kan u pworoni Araseli á, na u mege mpyi Bila ke, u à Dan ná Nefitali si Yakuba á. Dan jyanjí u mpyi Kwushima. Nefitali jyaabii pi mpyi Yazeli, ná Guni, Yezeri, ná Shilemu. Zilipa pyilibii ná u jaampyre na mpyi shiin baashuunni.²⁶ Súpyire t'à kàre Misira e ná Yakuba e ke, u yabilini jyaabii ná u jaampyre, pi puni mpyi shiin beetaanre ná baani. U napworibii nyé a tòro me.

²⁷ Nyé jyaa shuunni mû á si Yusufu á Misira e, lire pyinkanni na, Yakuba ná u shiinbii pun'á bê shiin beetaanre ná ke na Misira e.

Yakuba ná u pyengé shiinbil'á no Misira e

²⁸ Nyé mà jwo *Yakuba u kuni lwó u a ñkéegé *Misira kini i ke, u à *Zhuda yaha a kàre uye yaha na, Yusufu yyére, u sà yi jwo u á na uru wá na ma Misira e, Gozheni kùluni i.

²⁹ Yusufu à yire lógo ke, ka u u shonge wòtoronj wá bégl'a kàr'a sà u tunj Yakuba jùnjø be?
Gozheni i. U à no u tunj na ke, maa u cyeyi mígin e tunj yacige e, maa mee sú sél'e.³⁰ Ka Yakuba si jwo Yusufu á «Num, mii mée ká ñjkwù, lire jyé a wahá mii na me, naha na ye mii à mu nyá a kwò, mà cè na mu saha na jyé shùna.»³¹ Ka Yusufu si yi jwo u sijeebii ná u pyengé shiinbii sanmpil'á «Mii sì sà yi jwo Farón á na mii sijeebii ná mii tunj shiinbii pi mpyi *Kana kini i ke, na pi à pa.³² Mii sì yi jwo u á na mii shiinbii na jyé yatombyii, si yi jwo u á na yii à pa ná yii sikyaabii, ná yii mpàabii, ná yii nìiyi, ná yii cyeyaayi puni i.³³ Farón ká yii yyere, maa yii yibe «Naha báara fiwe yii na mpyi ye?»³⁴ yii yi jwo u á «Mu bilibii na yatoore byí mà lwó pi nàjkocyeere e fo nume, wuu ná wuu tiibii pun'á lire pyi.» Lire ká mpyi, u sì yii yaha yii pi tèen Gozheni kùluni i, naha na ye mà tåanna ná pi Kile kuni i, Misira shiinbii nyé a yaa pi a wwùu karíi na ná yatombyibil' e me.»

47

Yusufu à u pyengé shiinbii cyéé Farón na

¹⁻² Nyé Yusufu à kàre ná u sijeebii pi kajkure e, maa sà yi jwo Farón á «Mii tunj ná mii sijeebili'á yíri *Kana kini i mà pa, ná pi mpàabii, ná sikyaabii, ná nìiyi, ná pi cyeyaayi puni i. Pi jyé Gozheni kùluni i.» U à puru jwo a kwò ke, maa pire sijeebii kajkuruñi cyéé u na.³ Ka Farón si pi yibe «Báaranj ñgire yii na mpyi ye?» Ka pi i u pyi: «Wuu jùjufoonj, wuu na jyé yatombyii, wuu tiibii fiige.⁴ Wuu à pa nàmpanteenre na mu kini i. Wuu wuuni i, yalyíre sáha jyé wuu yatoor'á me. Kateg' à pée Kana kini i. Wuu yaha wuu u ntèen Gozheni kùluni i.»

⁵ Ka Farón si jwo Yusufu á «Nye ná mu tunj ná mu sijeebii s'á pa mu yyére,⁶ *Misira kini li nde mu taan, ma tunj ná ma sijeebii yaha kini tacenjyi puni njcennjke e, Gozheni kùluni i. Mu aha pi ta ma cimmpyibili' e mpyi mu pi à yatombyiini cè sél'e ke, maa pire yaha pi a mii yabilini yatoore náha.»

⁷ Ka Yusufu si mpa ná u tunj *Yakuba e mà pa jcyéé Farón na. Ka Yakuba si jwó le Farón á.⁸ Farón à Yakuba jyá u à lyé ke, ka u u yyeegi dái yíbe.⁹ Ka Yakuba si u pyi: «Mii yyée ñkuu ná bejjaaga ná ke u jyé niyyjee, cyire mii à pyi ñjani na. Mii jyé a lyé sél'e me, mii tñi mû s'á wahá, mii sì n-já shi nintøñwø ta, na tiibii fiige me.»¹⁰ U à puru jwo ke, maa jwó le Farón á sahanjí, maa nta a kàre.

¹¹ Ka Yusufu si cyage kà kan u tunj ná u sijeebili'á bà Farón mpyi a yi jwo me, u à kini tacenjke kà kan pi á, Gozheni kùluni i.¹² Maa jyjì kan pi á mà tåanna ná súpyire dâni i.

Kateg' à náara Misira e sahanjí

¹³ Nyé jyjì yaaga sáha mpyi na ntaa *Misira kini puni i me, kategé mpyi a náara sél'e. Ka Misira ná *Kana kirigii súpyire fânhe si ñkwò fo mà cwøgo kategé cye e.¹⁴ Ka Yusufu si súmañji pére pi á, maa cyire kirigii wyérenj puni shwa mà yaha náfuunj tamârage e Farón me. na.

¹⁵ Misira kini ná Kana kini wyérenj'á pa ñkwò téni ndemu i ke, ka Misira shiinbii si mpa Yusufu yyére maa yi jwo u á «Yalyíre kan wuu á, ma hâ wuu yaha kategé ku bò me. Wyére saha jyé a sii wuu á me.»¹⁶ Ka Yusufu si yi jwo pi á «Wyére ká mpyi u jyé yii á me, yii pi a yatoore fáa súmañji na.»¹⁷ Ka pi i wá na ma ná pi yatoore e yyeeni puni i Yusufu yyére. Ka u u wá na pi shonyi ná mpàabii ná sikyaabii ná nìiyi ná dùfaanyi fáre súmañji na.

¹⁸ Lire yyeenj'á pa ñkwò ke, ka pi i mpa Yusufu yyére sahanjí, maa yi jwo u á «Wuu jùjufoonj, wuu wyérenj'á kwò, wuu à pa ná wuu yatoore puni i mu yyére. Wuu si li ñwøha

mu na mε, yaaga sàha jyε wuu pi kan mu á ná wuu yabilimpii ná wuu taare bá mε. ¹⁹ Ma hà jyε wuu yaha wuu kwû ma taan mε, wuu taare kà ñkwôro sùpyiibaa mε. Wuu ná wuu taare shwø, yalyîre kan wuu á. Wuu ná wuu taare sí n-pyi Farøn yahare e. Wuu la jyε sì ñkwû si wuu taare yaha sùpyiibaa mε, sùma kan wuu á, wuu nûgo. ²⁰ Ka Yusufu si Misira taare puni shwø Farøn mege na, jaha na yε, kateg'â ta Misira shiinbil'e ke, ka pi i pi taare puni pérø Farøn á.

Lire pyinkanni na taare pun'â pa mpyi Farøn woro. ²¹ Ka Misira kini sùpyire puni si mpa mpyi Farøn bilii, mà lwó kini jùnjke kâ na, ma sà fworo ku sanjke na. ²² Taare t'â kwôro shwombaa ke, tir'â pyi sáragawwuubii woore. Farøn mpyi a *salianji wà tìje sáragawwuubii kurugo, nte u mpyi na ñkaan pi á ke, tire mpyi a jà na pi jwø caa. Lire lâ pi ta pi jyε a pi taare pérø mε.

²³ Ka Yusufu si yi jwo sùpyir'â «Nyε numε, mii à yii ná yii taare shwø a kan Farøn á nijja. Mii sì sùmashiji kan yili á yili nûgo. ²⁴ Nka sùmakoongii kâ no, yii sì sùmají tâa tatâayi kanjkuro, si taaga niñkin kan Farøn á. U sannji si n-pyi shinj, ná yii pyençe shiinbil'jwølyinj.

²⁵ Ka pi i Yusufu pyi «Wuu jùnjufonji, mu à wuu shwø katege na. Nyε ná mu s'â lire kacenni nimbwoni pyi wuu á, wuu sì n-pyi Farøn bilii.» ²⁶ Ka Yusufu si to le Misira kini i: «Nùngwøho maha nùngwøho, yii sì yii sùmají nintanji tâa tatâayi kanjkuro si taaga niñkin kan Farøn á.» Uru tonji jyε wani fo nijja. Sáragawwuubii u taare kanni t'â kwôro ti jyε a pyi Farøn wooro mε.

²⁷ Nyε lire pyinkanni na, *Izirayeli shiinbil'â tèen Gozheni kùluni i, Misira kini i. Ka pi cyeyayaí ná pi pylibii si mpa jyaha.

²⁸ Lire kàntugo, *Yakuba à yyee ke ná baashuunni pyi Misira kini i. U shiiji yyeegii pun'â bê yyee ñkuu ná beeshuunni ná baashuunni na. ²⁹ U tèekwûn'â no ke, ka u u jyanji Yusufu yyere, maa yi jwo u á «Kampyî mii kyal'â tâan mu á, ma tâange ná ma jwømefente cyée na na. Mii aha ñkwû ma hâ na tò Misira e mε, mii la jyε maa ma cyege le na cyiini jwøh'i, maa ñkâa, na mu sì jyε mii tò Misira e mε. ³⁰ Mii aha ñkwû, maa na buwuñi lwó a yige Misira kini i, mà sà ntò na tulyeyi tatonke e.» Ka Yusufu si jwo ur'â yi lôgo, na uru sì li pyi, bâ u à yi jwo mε. ³¹ Ka Yakuba si jwo «Lire tèen i, mu sì n-kâa mii á.» Ka Yusufu si ñkâa. Lire kàntugo, ka Yakuba si niñkure sín u yasinniñke jùnjø yyére, maa Kile pêe.

48

Yakuba à jwø le Yusufu jyaabil'â

¹ Lire kàntugo, ka pi i mpa yi jwo Yusufu á, na u tunji *Yakuba jyε a cùunø mε. Ka Yusufu ná u jyaabii shuunniñj, Manase ná Efirayimu, si ñkâre Yakuba taan. ² Tèen i y'â jwo Yakuba á na u jyanji Yusufu wá na ma u yyére ke, ka u u ñkârama a yîr'a tèen u yasinniñke na.

³ Yusufu à pa ke, ka u u yi jwo u á «Kile Siñi Punifol'â uye cyée mii na Luzi kânhé e, *Kana kini i, maa jwø le mii á. ⁴ Maa jwo mii á «Mii sì pyiñ niñyahamii kan mu á, si mu shiinbibii nyaha, si pi pyi sùpyishi niñyahawa, si nde kini kan mu tûlug'â, li sì n-pyi pi wuu tèrigii puni i.» ⁵ Maa nûr'a yi jwo Yusufu á «Pùnampyire shuunniñi mu à ta naha *Misira kini i, mà mii ta mii sàha mpa mu yyére naha mε, Efirayimu ná Manase, pire sì n-pyi mii pyi, bâ Urubén ná Simiyøn jyε mε. ⁶ Nka pylibii mu sì n-ta pire kàntugo ke, pire sì n-pyi mu yabilinj wuu. Pi sì pi nàntan koäge te Efirayimu ná Manase cye kurugo. ⁷ Mii na lire pyi Araseli kurugo, naha na yε mii niñjirinj Mësopotami kini i, mu nuñi Araseli à kwû mii á Kana kini i, Efirata kânhé taan. Ka mii i u tò kuru cyage e Efirata kânhé kuni na.» (Efirata kânhé pi maha mpyi Bétilehemu numε.)

⁸ Yakuba à Yusufu pylibii nya ke, ka u u jwo «Mpíi pi jyε mpíi yε?» ⁹ Ka Yusufu si jwo «Kile à pùnampyire shuunniñi ntemu kan mii á naha Misira e ke, tire ti.» Ka Yakuba si jwo «Maye sanjya yaha, maa pi file na na, bâ mii si mpyi si jwø le pi á mε.»

¹⁰ Nyε lyage mpyi a Yakuba jyijyaani cyéenj. U sâha mpyi na paa na jçúu mε. Ka Yusufu si u pylibii file u na, ka u u pi lwó a taha u tooyi na, maa pi pur'a cù. ¹¹ Maa jwo Yusufu á «Mii mpyi a tèen ná l'e na mii saha sì mu nya mε. Nka li le, Kile à li yaa mii à mu pylibii yabilimpíi nya.» ¹² Ka Yusufu si u pylibii láha u tunji tooyi na, maa niñkure sín jùnjke na u taan maa yyahe cyigile.

¹³ Lire kàntugo, maa u jyanji Efirayimu yaha u kâñjé cyage na, maa Manase yaha u kâménj woge na. Maa file ná pi e u tunji na, maa Efirayimu yyéreñ tufoonj kâménj na, maa Manase yyéreñ u kâñjéke na. ¹⁴ Nka u tunji Yakuba à u cyeyi para a taha, maa u kâñjé cyege taha Efirayimu jùnjke na, mà li ta uru u jyε cõoonfoonj, maa u kâménj taha yyahafonj Manase woge na. ¹⁵ Maa jwø le Yusufu á maa jwo

«Mii tulyage *Ibirayima ná mii tunji Ishaka, pir'â Kilenji ñgemu pêe ke, uru u jwø le mpíi pyilibil'â.

Uru Kilenji jyε ná mii i, mà lwó mii canzege na, mà pa bwøn numε na.

16 Kile Mélkenji u à mii shwɔ kawagii puni na ke,
Uru u jwó le mpíi pyìbil'á.
Mpíi pyìbibí pi mii mege pyi ku kwôro shi,
Mii tulyage Ibirayima ná mii tunjí Ishaka mege kà mpîni mè.
Pi tûluge ku yyaha niñke na.»

¹⁷ Nye Yusufu à li jyá na u tun'á u kàniñe cyege taha coonfooni Efirayimu jùñke na ke, ka li i mpren u e, ka u u tufoonjí kàniñe cyege láha Efirayimu jùñke na mà taha Manase woge na.
¹⁸ Maa jwo «Baba, mu à wurugo, nye u jyé jyafoonjí niñcyiñjí ke, uru u jùñke na mu mpyi a yaa mu u ma kàniñe cyege taha.» ¹⁹ Nka tufoonjí jyé a nee mè, maa jwo «Mii jyanjí, mii à yi cè fo mà jwó. Manase u tuluge mü sí yyaha n-pyi shinji wà. U sí n-pyi shinbwo, nka u kàntugo wuñjí sí n-pêe u na. U coonjí tuluge sí yyaha n-pyi shi niñyahawa.» ²⁰ Ka Yakuba si jwó le pi á kuru canjke, maa jwo «*Izirayeli shiinbii sí raa jwónji leni ná yii mege e. Pi sí n-pa a ñko «Kile u jwó le yii á, bà u à u le Efirayimu ná Manase á mè.» Lire pyïjkanni na, Yakuba à Efirayimu yaha yyaha na.

²¹ Lire jwóhó na, ka u u yi jwo Yusufu á «Mii à na tashágé byanhara, nka Kile sí n-pyi ná yii e. U sí yii pyi yii nûru yii tulyeyi kini i, Kana kini i. ²² Mà bâra lire na, mii sí mu koøe yyaha n-toro mu siñeebii sanmpíi woge taan. Mii sí Sikemu kùluni kan mu á. Mii à kuru shwɔ Améri shiinbii na, ná na kàshikwàñjwóoni ná sintaaage e.

49

Yakuba à nùmpañja jwumpe jwo mà yyaha tii ná u pyìbil'e

¹ Lire kàntugo, ka *Yakuba si u jyaabii yyere maa jwo: «Yii a ma, yii i mpa bínni na taan, karigii nimpanjíi cyi sí nò yii na ke, mii sí cyire jwo yii á. ² Yakuba jyaabii, yii a ma yii i mpa bínni, yii lógo yii tunjí *Izirayeli* jwó na.

³ Urubén, mu u jyé mii jyanjí niñcyiñjí,
Mu u jyé mii nànte yaage, mii á mu si mà mii ta nàñjiwe.
Péente mu à ta ke, tir'a fânhá tò mu siñeebii sanmpíi woore na.
Fânhé ku jyé mu i ke, kur'á yyaha mu siñeebii sanmpíi woge na.
⁴ Nka mu na jyé mu à jwo lwohó ñkemí k'à dùgo jù a fworo na fwu ke, mu teenm'à pen.
Mu à dùgo ma tunjí yasinnjke juñ'i, maa wwò ná ma tunjí cwoñi w'e.
Lire kurugo, mu saha sì yyaha yyereni ta me

⁵ Simiyón ná *Levi kapyiñjíi jyé niñkin,
pi maha pi kàshikwàñjwóhogii lwúu marii kakyaare pyi.
⁶ Mii jyé a sii ná pi e pi ñgwòñi i me
Pi kapyiñjíi mû sí jyé a tâan mii á me
Naha kurugo ye mà pi lùyiriuwubíi yaha, pi à sùpyire tâ bò, pi pege kurugo.
Mà pi yaha bâhage na, pi à nùpyahii cyi sirakapanya *kwòñ.
⁷ Mii à pi láñja pi lùyirini kurugo, naha na ye lùyirini l'à pi wà lire kapiini mpyinjí na.
Mii à pi láñja pi lùyirintoroni kurugo, naha na ye lùyirintoroni l'à pi wà lire kapiini mpyinjí na.
Mii sì pi tûluyi pyi yi láha yiye na Izirayeli kini i,
Yi sì n-teen n-teen yiye Yakuba kini[†] puni yyaha kurugo.

⁸ *Zhuda, mu siñeebii sí raa mu pêre,
mu sí ma cyege taha ma zàmpéenbii kajekwuunni na,
mu siñeebii sí raa niñkure sinni mu á.
⁹ Mii jyanjí, Zhuda, mu na jyé mu à jwo cànraga
ku maha sà jaare maa sige yaare tâ cù a kyà,
maa nûr'a pa sinni, maa tooyi sânhana.
Mà ku yaha tasinage e, jofoo u sì jee n-jwo na uru sì ku kòrò n-yîrigé yé?
¹⁰ *Saanre kâbiini sì n-fworo Zhuda pyëngé e mè,
jùñufente kâbiini sì n-kwôro u tûluge cye e,
*supyishinjí sanñjí sì raa làampunjí kaan u á,
si ñkúu u á.

¹¹ Zhuda, mu *erézen cikøoge sì jwó sèe sèl'e,
fo si mpyi mu mée ká dûfaanjke pwó k'e, lire si yaaga këege mè.
Mu sì raa ma vâanntimjke jyíi erézenjí lwâh'e
s'a ma vâanntimbawéhe jyíi erézenjí sinmpé e.
¹² Mu jyiggi sì raa jù erézenjí lwâhe cye kurugo,

* 49:2 Yakuba mege kà ku jyé Izirayeli † 49:7 Yakuba kini ná Izirayeli kini jyé niñkin

nùjirimpe sí mu ñkyanhagii pyi cyi fíniŋe.

¹³ Zabulən tatèŋge sí n-pyi suumpe lwəhe jnwəge na,
batoo nimbwoo sí raa yyereli kuru cyage e,
mu kini sí n-kàre sà no fo Sidən kànhā na.

¹⁴ Isakari fành'à nyaha dùfaanŋa fiige,
u tatèŋg'à bə yatoore tabyige na,
¹⁵ u à tatèŋge nyə k'à jnwə,
kini mû s'â tâan ke,
ka u u wá na báaranji niŋganji pyi
mu à jwo biliwe.

¹⁶ Dan sí u kini shiinbii shwə u zàmpεenbii na,
Izirayeli tûluyi sanŋyi fiige.

¹⁷ U na nyε mu à jwo wwò ñgemu u à sinni kuni i ke,
mu à jwo màcwən kujcwore e,
u maha shənyi nəni tooyi na, shəndugubil'a sì wá na jncwo.

¹⁸ Kafoonji Kile, mii à tèen ná l'e na mu sí mii shwə.

¹⁹ Gadi wi ke, kakuumptyiibii pì sí n-pa n-cwo u na, si u tun.
Ñka u sí pi kòrɔ n-caala.

²⁰ Asheri wi ke, yafaayi sí raa jnwəge u kini i.
Saanbii njylŋi niŋcenŋi sí raa ntaa l'e.

²¹ Nefitali na nyε mu à jwo cèŋe, ñkemu ku nyε kuy'á ke, ku maha cèmpyire nisìnante sini.

²² Yusufu fành'à nyaha mu à jwo sige dùfaanŋa ku nyε lwəhə jnwə na;
mu à jwo sige dùfaanmbile kafaawaga jnun'i.

²³ Sintaayifeebil'â taha u fye e,
maa u nywə ná tâambil'e, maa u kànhā sèl'e.

²⁴ Ñka u sintaaag'â kwôro u cye e,
Yakuba u Kilenji Sijifol'â fânhā kan u cyey'á.
Uru Kilenji u nyε Izirayeli kàamucyafoonji,
uru mû u nyε Izirayeli tanjwöhöge.

²⁵ Mu tunji u Kilenji u sí mu tège,
Kile Sînjî Punifoo u sí jwó le mu á,
si niŋyiŋi zànhé kan mu á,
si jwó le mu á,
si niŋke lùbilibii kan mu á,
si mu pyiibii pyi pi nyaha;
si mu yatoore pyi ti púgo.

²⁶ Jwóobii Kile à le mu tun'á ke,
pir'â fânhā tò jaŋyi niŋjyeyi yacənyi na,
Kile u jwó le Yusufu á amuni,
Kile u jwó le u á,
uru ñgemu u nyε u cînmptyiibii jnùŋo na ke.

²⁷ Benzhama na nyε mu à jwo sige pwun katege wu.
Nyēge na, u maha sige yaare tà cù a kyà,
yâkoŋke u maha tà tâa tâa u pyiibii na.»

²⁸ Nyε Izirayeli tûluyi ke ná shuunnin'â fworo mpia shiin kε ná shuunninjí i. Pi tunji Yakuba jwumpe nizanmpe pu mpyi mpe mà yyaha tí ná pi puni niŋkin niŋkinjí i, wà ná wà wumo nyε a pyi niŋkin me.

Yakuba kwùŋji kani

²⁹ Nyε lire kàntugo, ka *Yakuba si yi jwo a waha u jyaabil'á na: «Mii aha bú ñkwû, yii i sà na tò na tulyeyi tatonke e, jaŋgyigie ku nyε Kyiti shinjjí Efirən kerege e ke, wani yii sí n-sà mii tò na tulyeyi taan. ³⁰ Kuru jaŋgyigie na nyε Makipela kerege e, Mamire cyage e, *Kana kini i. *Ibirayima u à kuru cyage shwə Kyiti tûluge shinjjí Efurən á, mà pyi u kwuu tatòŋo. ³¹ Wani

Ibirayima ná u cwoŋi Sara, ná Ishaka ná u cwoŋi Erebeka à tò, wani mii à na cwoŋi Leya tò mû. ³² Kuru kerege ná jaŋyige ku jyc k'e ke, yire pun'a shwo Kyiti shiinbil'a.»

³³ Nyé Yakuba à puru jwumpe jwo a kwò u jyaabil'á ke, maa tooyi dùrugo yasínniŋke na, maa sínni, ka u múnaani si fworo u e.

50

¹ Tèni i Yusufu à cè na u tuŋ'á kwû ke, ka u u yyahé bûru u woge na, maa mée sú.

² U à kwò méesuni na ke, maa u wyempiibii pyi pi à u tuŋi buwuŋi yal'a yaa ná nùguntangayaayi i mà yaha. ³ Ka pi i njkwôro u jjaanji na fo mà sà nta canmpyaa beeshuunni, jaha na ye *Misira kini lâda u mpyi ure. Ka Misira shiinbibii si yameenii sú fo canmpyaa bee-taanre ná ke. ⁴ Cyire canmpyaaagil'a fúnjò ke, ka Yusufu si yi jwo Faron fyèjwôhshishiinbil'a «Kampyi sée wi, mii kyal'á tâan yii á, yii na pwohö yii sà yi jwo Faron á, ⁵ na mà mii tuŋi yaha u sâha njkwû me, u à yi jwo mii á na uru ká njkwû, mii i sà uru tò u fanjke nintùgoge e *Kana kini i, mii s'à kâa u á na mii síl pyi. Lire kurugo, mii la jyc si sà na tuŋi tò sì láha nûru mpa.» ⁶ Nyé puru jwump'á no Faron na ke, ka u u yi jwo Yusufu á «Sà ma tuŋi tò Kana kini i, maa nûru, jaha na ye mu à kâa mà kwò u á na mu sí lire pyi». ⁷ Yusufu ninjkâriŋi ná u tuŋi buwuŋi i, Faron kini pùnjufeebibii pun'á sà u tûugo, Faron nànjkolyeebibii ná Misira kini nànjkolyeebibii sanmpii puni, ⁸ ná Yusufu pyëngë shiinbibii puni, ná u sijeebibii, ná u tuŋi pyëngë shiinbibii puni. Pylibii ná yatoore kanni t'à kwôro Gozheni kùluni i, Misira kini i. ⁹ Shonyi wòtorobii ná shondugubii mûn na mpyi ná pi e. Sùpyijnyahara ti mpyi tiye fye e na nkège.

¹⁰ Tafafyinge ku jyc Zhurudén banji kântugo, ná ku mëge nyé Atadi ke, pi à nò wani maa yameenii sú, maa kwuuyi wà sèl'e. Canmpyaa baashuunni pi à pyi kuru kwùge na wani. ¹¹ Kana shiinbibii pi jyc lire kini i ke, pir'á kuru kwùge pyinjkanni nya Atadi tafafyinge e ke, maa jwo «Ijke à pyi kwùbwôh Misira shiinbil'a de!» Lire kurugo, pi à kuru cyage mëge le na *Abeli Misirayimu, kuru cyage na jyc Zhurudén banji kântugo*

¹² Lire pyinjkanni na, *Yakuba mpyi a njemu jwo u pyilibil'á u kwùge kyaa na ke, lire pi à pyi. ¹³ Pi à kâre ná u buwuŋi ná Kana kini i. Jaŋyige ku jyc Makipela kerege e ke, mà sà ntò wani. *Ibirayima u mpyi a kuru cyage shwo Kyiti tûluge shinji Efiron á, mà yaha kwuutatonj, kuru cyage laage nyé a tao Mamire woge na me. ¹⁴ Yusufu à u tuŋi tò a kwò ke, ka u nûr'a kâre Misira kini i. U sijeebibii ná shin maha shin u mpyi a kâre ná u e tufooni tatorke e ke, ka pire puni si nûr'a pa Misira e.

Yusufu yyahafeebil'á yâfa cya u á

¹⁵ Nyé Yusufu sijeebibil'á li nya na pire tuŋ'á kwû ke, ka pi i jwo: «Yusufu ká yîri wuu kurugo nume de! Wuu à kapiini ndemu pyi u na ke, u aha jwo u sí lire fwooni tò wuu na de!» ¹⁶ Ka pi i wà yaha a kâr'a sà yi jwo Yusufu á «Mà jwo mu tuŋi u kwû ke, u mpyi a jwo na ¹⁷ wuu sà jwo ná mu i, wuu u mu jaare, maa nânji maa yâfa ma sijeebibii na, jaha na ye pi à kapii pyi mu na.» Ka pi i jwo Yusufu á «Wuu na nyé mu tuŋi Kilenji bilii, nânji (maa yâfa*) maa ma sijeebibii kapiini yâfa pi na.» Yusufu à puru jwumpe lôgo ke, ka u u mëe sú.

¹⁸ Ka u yyahawuubii si njkâr'a sà njkure sin u taan, maa jwo «Mu bilibii pi mpoo.» ¹⁹ Ka u pi pyi «Yii àha vyá me, mii u nyé Kile la? ²⁰ Yii pi ke, yii la mpyi si kapii pyi mii na, njka Kile à lì këennj'a pyi kacenne, maa lì kântugo pyi nde njnja, bà sùpyire njnyahara si mpyi si shwo me. ²¹ Lire e ke, yii àha raa fyâge me, mii sí yii ná yii pyilibii puni le na kaloge jwôh'i.» Maa jwo ná pi e tipoom'i, mà pi zòmpii tiye.

Yusufu kwùnyi

²² Lire kântugo, Yusufu ná u cînmpyibil'á kwôro *Misira e. Yusufu shîji tegen'a pyi yyee njkuu ná ke. ²³ U à u jyanji Efirayimu pyilibii ná u jaŋpyire nya. Nyé Manase jaŋpyir'a si ke, ka Yusufu si pire pyi u pyi. Manase jaŋpyire na mpyi Makiri pyi.

²⁴ Canjka Yusufu à jwo u sijeebibil'á «Li sì mëe me, mii sí n-kwû, njka yii i dâ li na na Kile sì yii le u kaloge jwôh'i, si yii yige nde kini i. Kini jwômeeenii u à lwô wuu tulveyi *Ibirayima ná Ishaka ná *Yakuba á ke, u sí n-kâre ná yii e wani.» ²⁵ Lire kântugo, Yusufu à u sijeebibii pyi «Yii kâa na nyii na, na Kile kâ bù yii yige Misira e, yii njkâribii, yii sí n-kâre ná mii kaciyyi i.»

²⁶ Nyé Yusufu à pa njkwû mà u shîji yaha yyee njkuu ná ke ke, ka pi i u buwuŋi bégele ná latikol'e mà le keshu funj'i mà tò Misira kini i.

* **50:11** Abeli Misirayimu, jwôh'o ku nyé Misira shiinbibii yameenii tasúge.

Uruti

Elimileki ná u pyenge shiinbil'a kēenje Mwabi kini i

¹ Tēni i *Izirayeli fānhe mpyi yukyaabili a ke, katibwōhō mpyi kini i. Lire kurugo, nàjì wà ná u cwo ná u jyaabii shuuunni'a fworo Bétilehemu i, kuru jyē *Zhuda kini kānhe kà, sà tēenle pyi Mwabi kini i. ² Nàjì mge na mpyi Elimlekki, ceenji woge sí i mpyi Nahami, pyilibii wuyi sí i mpyi Makulon ná Kiliyon. Efirata túluge wuubii píi pi, mà yíri Bétilehemu kānhe e, Zhuda kini i. Lire tēnni funjke e Mwabi i, ³ ka Elimileki si ḥkwù, maa Nahami ná u jyaabii yaha. ⁴ Ka pire si Mwabi kini cyeebii píi lènje, wà mge na mpyi Oripa, sanji woge sí jyē Uruti. Yyee kē fiige pi a pyi, ⁵ ka Makulon ná Kiliyon si ḥkwôr mó ná pyi baa.

Uruti a taha Nahami jwōh'i na ḥkēege Bétilehemu i.

⁶ Ka Nahami si lógo na Kafoonji Kile na wá u kini shiinbii tēge ná yalyire e. Lire e, ka u u wá na bégele si yíri Mwabi kini i, s'a wá u kini i ná u napworibii mú shuunni i. ⁷ Ka u u yíri u tateenje e, u ná u napworibii mú shuunni i, mà kuni lwó a núru na ḥkēege *Zhuda kini i. ⁸ Ka Nahami si yi jwo pi a: «Yii núru, yii a sì yii neebii yyére. Tēgenjannu na yii a mii ná niŋkwūubii tēge ke, Kile u yíi tége amuni. ⁹ Kile u yyepiŋke kan yii mú niŋkin niŋkin a, yii nàmbyi i.» Maa tāange fwùu kan pi a, ka pi mú shuunni si mée le na súu. ¹⁰ Ka pi i u pyi: «Ondo, wuu sí raa ḥkēege ná mu i mu shiinbii yyére.»

¹¹ Ka Nahami si yi jwo pi a: «Mii napworibii, yii núru, yii a sì. Naha kurugo yii sí n-tēen mii yyére ye? Mii yyeegil'a nō cyage ḥkemu i ke, mii saha si n-jà pyi si, mpiimu pi sí n-jà n-pyi yii nàmaba me. ¹² Yii na yaha naha, yii núru yii a sì yii shiin pyēngé, naha na ye mii a lyé a kwò, mii saha sì n-jà nàmaba jyé me. Mii mée n'a mpyi na sí nò ta niŋjaa, si pùnampyre ta u a, ¹³ yii si n-jà pire sige fo pi aha lyé me. Yii sì n-jà nàmabaabii sanmpii cyé me. Kafoonji Kile a yyefuge yaha mii na, yii s'aha ntaha mii fye e, yii sí n-ta kuru yyefuge e, lir'e laage si i jyé mii na me.» ¹⁴ Ka pi mú shuunni si myahii le na súu sahanjki, ka Oripa si tāange fwùu kan, maa kāntugo wà pi nacwoŋ'a, ka Uruti si ḥcyé, maa yyére u taan.

¹⁵ Ka Nahami si yi jwo u a: «Mu pyi wà ma na yyahafoonji cwoŋji na, u a núru na ḥkēege u shiinbii ná u yasuny'a. Ma mú u núru u fiige mà si ma shiinbii pyengé.» ¹⁶ Ka Uruti si yi jwo:

«Ma hà na kárama si jyíri ma taan,
s'a ḥkēege na shiinbii yyére me.
Cyage maha cyage e mu a kàre ke,
mii mú sí n-kàre wani.
Cyage maha cyage e mu a tēen ke,
mii mú sí n-tēen wani.
Mu shiinbii mú sí n-pyi mii shiinbii,
mu Kileŋi mú sí n-pyi mii Kileŋi.
¹⁷ Mu aha ḥkwù cyage ḥkemu i ke,
kuru cyage e mii sí n-kwù.
Mii sí n-tēen ná mu i,
fo mà sà nō kwùŋji na.
Cyage e mu sí n-tò ke,
wani mii mú sí n-tò.
Lire ká mpyi li jyē a pyi me,
Kafoonji u kawaa pyi mii na!»

¹⁸ Nahami a pa ntēen ná l'e na Uruti na sí n-sìi n-kàre ná u e ke, ka u u puru jwumpe yyéŋe.

¹⁹ Ka pi mú shuunni si ḥkare Betilehemu i. Pi a na Betilehemu i ke, ka li i kānhe shiinbii puni kákyanhala, ka cyeebii si jwo: «Ei! Nahami u jyē ame la?» ²⁰ Ka Nahami si jwo: «Yii àha núru na yyere Nahami me (Nahami jwōhe jyē jùntangafoo), yii a na yíre Mara (Mara jwōhe si jyē jùmpengefoo), naha na ye Kafoonji Siŋi Punifoo la mii lùbyage pyi wēege lwōhō mii shiŋi funjke e. ²¹ Mii niŋkariŋi cyeyi mpyi a jñi, Kile s'a mii pyi mii a núru ná cyengaayi i. Yii àha zii núru na yyere Nahami me. Kafoonji Siŋi Punifoo u jyē kani jyafoo ná lì cèvo ke, uru u a pònŋi nō mii na.»

²² Lire pyiŋkanni na, Nahami a núr'a pa, mà yíri Mwabi kini i, ná u napworonji Uruti i, u jyē Mwabi kini shin ke. Pi tēepani Bétilehemu i, lir'a bê ná sùmakwōŋgil'e.

¹ Nyé Nahami poonj Elimileki pyenge shin maa mpyi u cévo, ur'a pyi wani. U mëge na mpyi Bwazi, maa mpyi yaara ná mëgefoo.

² Canjka, Mwabi Uruti a yi jwo Nahami a: «Mii këge sige e. Ngemu ká bú sà mii njúnaara ta ke, mii sí sà súma fúgo urufoo fye e. Ka Nahami si jwo: «Ta sì, mii pworoni.» ³ Ka Uruti si yíri, maa nkár'a sà súmanji kóoge fúru súmakwoonbii fye e. U jùntancyage k'a pa mpyi, u a sà béná Bwazi kerege e, Elimileki pyenge shinjí wà.

⁴ Canjk'a ku no cyage e ke, ka Bwazi si yíri Bételehemu i mà no wani, maa pi shéere, maa jwo: «Kile u pyi ná yíi e.» Ka pi i u jwó shwo: «Kile u jwó le ma a.» ⁵ Ka Bwazi si súmakwoonbii njúufooni yibe na: «Jofoo wu u nyé nde cibileni yé?» ⁶ Ka u u u jwó shwo mà jwo: «Mwabi kini cibileni l'a pa ná Nahami i mà yíri Mwabi i ke, lire li. ⁷ U a kuni cya mii a, si ntaha súmakwoonbii fye e, s'a fúru pi kantugo. Mà lwó nyége na, u na nyé u tooyi na, nume u a nè na tèen vùnjk'e e si njó.»

⁸ Lire kantugo, ka Bwazi si yi jwo Uruti a na: «Ninjyini tège, mii pworoni, ma hà núru jíjíri naha nké kerege taan, s'a nkége kabér'e s'a súma fúru me. Ma hà laaga tóon naha na me, tèen mii súmakwooncyeebii taan. ⁹ Ma wíi sél'e, cyage e pi na ntúuli ke, maa ntaha pi fye e. Mii sí yi jwo nàjjipiyr'a pi áha raa bâhare ná mu i me. Byage ká ma ta, maa sà bya pi kucwöh'il'e. ¹⁰ Ka Uruti si njinkure sín, maa yyahe cyigile, maa jwo: «Mii na nyé nàmponjo, ka naha sí mu pyi mu a mii jaare ta yé?» ¹¹ Ka Bwazi si u jwó shwo: «Nde mu a pyi ma nacwoñ a, mu poonj nkwlúji kantugo ke, pi a li jwo mii a. Mà bâre lire na, mu a yíri ma tuji ná ma nunji taan ma tasege e, maa mpa ntéen kini laber'e ná súpyishiji w'e, ngemu u nyé mu nyé a pyi a u cè a lyé me. ¹² Nde mu a pyi ke, Kile u ma sâra lire na. Kafoonji, *Izirayeli Kilenji nge fukanyi jiwöh'i mu a maye jwöh'a ke, u ma kan sèe sél'e.»

¹³ Ka Uruti si jwo: «Káfoonji Bwazi, mu a súpyigre pyi ná mii i. Mu a màban le mii i, maa lútaanjwumbo jwo ná mii i, mà li ta, mii bá nyé mu bilicwöni wà kwò me.»

¹⁴ Téelyiin'a no ke, ka Bwazi si Uruti yyere u pa lyí ná pire e, maa bwúurukwöngä kan, u a njíngi cyenge e, u a lyí. Uruti a pa ntéen súmakwoonbii taan, ka Bwazi si u kan súmakaaga na. Ka u u lyí a tin fo mà u sanji yaha. ¹⁵ Uruti a sà a fworo sahanjk'i, ka Bwazi si yi jwo u súmakwoonbil'a: «Yii u yaha ba, u a yúu njíkwonyahani i jwunyahama baa.» ¹⁶ Yii a súmajnyahayii yà cyán, ur'a yire bíli. Yii bá sâha yaaga jwo lire na me. ¹⁷ Ka Uruti si súmanji fûg'a canjk'e kwò Bwazi kerege e. Yâkonje, ka u u nintanji bwòn mà taha a sâhala ní. ¹⁸ U a yíri sige e mà pa, maa mpa u súmanji nivugutaji cyée u nacwoñi na. Maa u canja lyíge sanjk'e wu mà kan u a.

Nahami a Kile metange yyere.

¹⁹ Ka nacwoñi si u yibe na: «Taa mu a nge súmanji puni fûg'a ta njajaa ke? Taa mu a canjk'e pyi ke? Kile u jwó le ngemu u a njúnaara ta ma na ke, ur'a.» Ka u u nacwoñi pyi na ur'a canjk'e pyi nànjí ngemu kerege e ke, na u mëge na nyé Bwazi. ²⁰ Ka Nahami si jwo: «Bwazi mü na nyé wuu byanhama shin, u na nyé wuu kóoge lyifooji wà, u sâha nkwló u cyége láha wuu nyíi wuubii ná njíkwuibii na me, Kile u jwó le u a.» ²¹ Ka Uruti si yi jwo u a, na uru nge nànjí bá a jwo, na uru u ntéen u kerege e súmakwoonbii kantugo, fo uru súmanji ká *kwòn a kwò. ²² Ka Nahami si yi jwo Uruti nyíi na sahanjk'i, na lire nde a táan ur'e, naha na ye u aha nkâre wabere u kerege e, u sí n-jà yyefugo ta wani. ²³ Ka Uruti si ntéen Bwazi kerege e ná u súmakwoonbil'e, fo ka pi i sà súmanji kùuyi puni kwòn mà kwò. Lire tèni i, u mpyi na shùun nacwoñi yyére.

3

Uruti a kâre Bwazi súmanji fyiini na.

¹ Canjk'a, Nahami a jwo Uruti a: «Mii pworoni, mii sí mu le nàmbage e, bà mu si mpyi sà frëme ná yyepinje ta me. ² Nge nànjí, Bwazi u mpyi a mu yaha mu u súmanji fúru u bâarápyibii jwöh'i ke, mu a li cè wuu byanhama shin u nyé u wi. Nke numpilage e, u sí n-sà u súmanji pyànjí wwù fyiini na. ³ Lire tèni i, mu a yaa mu u wili, maa ntíri, maa ma vâanjiyi nisínajyi lwà a le, maraa sì fyiini na. Nka ma hà u yaha u ma cè mà u ta u sâha nkwló a lyí maa bya a kwò me. ⁴ Mu aha shà, mu sí n-sà wíi u tasínage e, cyage e u na uye nóni ke, maa wíi u tooyi yyére, maa vâanlonji yîrige, mu sí tasínage ta, maa sínni wani. Nde mu a yaa mu u mpyi ke, u sí lire jwo mu a.» ⁵ Ka Uruti si u jwó shwo na: «Mu aha ndemu jwo mii a ke, mii sí lire pyi.» ⁶ Maa nkâre súmanji fyiini na. Bà u nacwoñ'a yi jwo u a me, ka u u sà ntòro amuni. ⁷ Bwazi a lyí maa bya, u mûguro wuñi, maa nkár'a sà sínni súmapyanji njkwùnni taan. Tèni i u a njó ke, ka Uruti si mpeel'a file u na, maa tasínaga ta u tooyi yyére, vâanlonji jwöh'i, maa ye sânhana. ⁸ Numpilag'a lyé ke, ka Bwazi si jnè, fo na jcyéenni. L'a pâa u e sél'e, u a yír'a ceewe ta u a sínni u tooyi yyére. ⁹ Ka u yibe: «Jo u nyé mu ye?»: «Mii u nyé Uruti, mu bilicwöni. Mii na li njáare mu a, maa vâanjk'e cyége kà tò na na, maa na lwó mà le ma mârampe e. Mu na nyé wuu pyenge kôolyibil'e.» ¹⁰ Ka Bwazi si yi jwo Uruti a: «Kile u jwó le ma a. Mu a li cyée sahanjk'i ma

nacwoñi pyengé shiinbii na, na mu na jyé ceewe njicenje. Mu numé kaceenn'a jwó njicyiini na, naha na ye mu jyé a jyii yige si nàmbaga lèjé nàjjiiw'a me, fòjofoo bâre ntafoona me. ¹¹ Lire tèni i, mii pworonji, ma hâ nûru raa fyâge me, mu aha yaaga maha yaaga cya, mii sî lire pyi mu a, naha na ye ñke kànhe shiinbii pun'a li cè na mu na jyé ceewe njicenje. ¹² Kuru cyage e, sèe u jyé u wi, mii na jyé mu pyenge kôolyinj wà, ñka wà a nûr'a mu pyengé shiinbii byanhaba mà tòro mii na. ¹³ Numpilage sanjké pyi naha. Nyège na, mu kyaa ká mpyi u na, u a bú mu lwó, li sî n-pyi kacenne. Ñka u aha mpyi u jyé a li pyi me, mii s'a na jwoméen'i kan mu a, Kafoonj Kile jyii wuñi mäge na, mii si mu lwó. Síni fo jyéñkwânge. ¹⁴ Ka Uruti si ntèen Bwazi tooyi yyére fo jyéñkwânge, maa yíri. Bwazi la mpyi wà sî jcé na nge ceen'a yíri uru yyére fyini na me. ¹⁵ Ka u u jwo na Uruti u u vânjké sânhâ u u ku cù sèl'e. U a ku sânhâ ke, maa ku cù. Ka Bwazi si súmanji yanjeyeyi baani le k'e, maa u tègë, ka u u ku tugo maa nûr'a kâre pyengé. ¹⁶ Uruti a nûr'a pa u nacwoñi yyére ke, ka uru si u yibe: «Di y'a tòr'a jwo ye, mii napworonji?» Nde Bwazi a pyi u a ke, ka u u jyé yi yyahe e mà jwo, ¹⁷ maa súmanji cyéé mù, maa nûr'a jwo na li jyé a mpyi a tâan Bwazi a uru cyenjai wuñi si mpa Nahami yyére me. ¹⁸ Ka Nahami si jwo: «Tèen naha, mii napworonji fo wuu aha nde tugo mà nô li tegeni na. Ná Bwazi jyé a nde kani cwoonro me, u sî tañjø na tuu jyii na me.»

4

Bwazi a Uruti lèjé nàmbaga na

¹ Ka Bwazi si ñkâre kànhe bânni i, maa sà ntèen, koolyinj sheenre u a jwo ke, ka uru si mpaa ntùuli, ka Bwazi si u yyere: «Mucyiin pa naha, maa mpa ntèen» ka nàji si mpa maa ntèen. ² Ka Bwazi si kànhe yyecwugofeebii shiin ke yyere mà pa ntìne ná piye e. Tèni i pir'a pa ntèen ke, ³ ka u u yi jwo koolyinj jyii na: «Mu a li cè, Nahami, u a yíri Mwabi kini i mà pa, si mpaa lwófoo caa wuu cimmporoni Elimileki kerege na. ⁴ Mii a li ta maa yi jwo mu ningyiigii taan, si yi cyéé mu na naha, mpyi pi naha naha ná wuu shiinbii yyecwugofeebii pi naha naha ke, pire jyii na. Mu u jyé koolyinj, kampyi mu sî kerege lwó, maa ku lwó Nahami cye e. Kampyi mu si ku lwó me, maa yi jwo sî li cè, naha na ye wà jyé mu ná ñke kerege shwôhol'e me, mii u a taha mu na. Ka u u jwo uru sî ku lwó. ⁵ Ka Bwazi si jwo: «Mu aha kerege lwó, mu a yaa u lenjkwucwonji Uruti lwó mà pyi ma cwo bà koogé si mpyi si ñkwôro kufooni niñkwûni pyengé e me.» ⁶ Ka nàji si jwo: «L'aha mpyi amuni, mii a fworo koogé e, naha na ye, mii na fyâge mii koogé kâ ñkwô mpini me. Lire tèni i, Bwazi, mu yabilini u ku lwó, sêen'i na, mii si n-já ku lwó me.» ⁷ Tèecyiini i, «Izirayeli shin n'a mpyi na sî li cyéé na nde kani ciyin na yal'a kwâ, u mpyi maha u tanhanke wwû maha kan u sherefoonj'a. Lir'a pyi kalyee Izirayeli a ndemu l'a li cyéé na mbè a pyi nde kani na ke. ⁸ Kuru cyage e, koolyinj, ka uru si yi jwo Bwazi a: «Mu yabilini mu u ku lwó.» Maa u tanhanke wwû mà kan u a. ⁹ Bwazi, ka uru si yi jwo yyecwugofeebii jyii na, na sùpyire ti mpyi wani u shiinbii ke: «Mii a ku lwó Nahami cye e, yii mü puni jyii na. Yaaga maha yaaga ku jyé Elimileki, Kilwón ná Makilwón wogo ke, ¹⁰ njijaa mii a nge ceenj Mwabi shinjii Uruti lwó mà pyi na cwo, Makilwón lenjkwucwonji, bà koogefoo mäge ku mpyi si ñkwôro ku na me.» ¹¹ Bânni shiinbii puni, ka pire si jwo l'a pyi pire jyii na, maa jwo: «Kile u li pyi nge ceenj u nge e u ñkor'a jyé mu pyengé e ke, u pyi Araseli ná Leya fiige, mpyi mü shuunni pi a Izirayeli bage sîi ke. Ma nàfuunji u pûgo, Efirata túluge e, mu mege ku tâan, Kile u ma yaha mà pyâ mege le Bételehemu kànhe e. ¹² Kile u pyi niñyahamii kan ma a, nde cibileni na. Ma pyengé sî n-pyi Perezi woge fiige, nge Tamara a si *Zhuda a ke.» ¹³ Ka Bwazi si Uruti lèjé u cwo, maa wwó ná u e tasinage na. Ka Kafoonj Kile si mpa ná l'e, ka u u laa ta, maa mpa si pùnambile. ¹⁴ Ka cyeebii si jwo Nahami a: «Kafoonj Kile a yaa u kêe. Nijjaa, u sâha jyé mu yaha kooly i baa me. Kile u yaha u pyi metangafoo Izirayeli. ¹⁵ Mu jyii na yal'a fworo ma napworonji na, mà tòro pùnampyire baashuunni na. U na jcáa mu na, ur'a si, pyâ na ñgemu u sî n-pa fânhe kabere kan mu a, si mu tègë ma canmpyaagii sanjkil'e ke.» ¹⁶ Ka Nahami si pyâjì lwó, maa u ta uye na, maa mpyi u byifoo. ¹⁷ Ka u cijeebii si mûguronji pyi ná u e sèl'e, maa pyâjì mäge le Obèdi. Nye Obèdi u a pa mpyi Zhese tunj, ka uru si mpyi saanrefoonji *Dawuda tunj. ¹⁸ Saanrefoonji Dawuda tasîlige ku ñke: Perezi u a pyi Ezirón tunj, ¹⁹ ka uru si Aramu si, ka Aramu si Aminadabi si, ²⁰ ka uru si Nakison si, ka Nakison si Salamo si, ²¹ ka uru si Bwazi si, ka Bwazi si Obèdi si, ²² ka uru si Zhese si, ka Zhese si Dawuda si.

Macwo Jwumpe Nintanmpe Jwuŋkanni

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sémenj'i funj'o jwumpe e ke

Yesu cyelempyanji Macwo pi maha u pyi Levi ke, uru u à ñge sémenj'i séme, múnalwɔore shwofoo u mpyi u wi. Nka mà jwo u pyi Yesu cyelempya ke, u à múnalwɔore shwoshwo báaranji yaha. Yesu karenkwooni kàntugo níjyinji na, Macwo à Yesu kapyiljikii séme, si li cyéé supyanji shinj'i yaa u pyi Yesu ke, si li cyéé mû na Shwofoonji kyaas Kile mpyi a jwo na u sì n-pa ke, uru u jyé Yesu.

Yyee níjyahagii funn'i Yahutuubii mpyi na Kile Níjcwɔnřoŋni pi Shwofoonji mpanj'i sigili. Kile túnntunmpil' à jwo uru Shwofoonji mpanj'i kyaa na. Macwo sémenj'i li cyéé na pyàni u à si Betilehemu kành'e e, ná u mëge jyé Yesu ke, uru u jyé uru Shwofoonji. Karigii cyi à li cyéé na Yesu u jyé uru Shwofoonji ke, Macwo sémenj'i cyire puni kyaa jwo. Jwumpe Kile túnntunmpil' à jwo fo tèemoni i ke, Macwo à nûru puru pà kurugo maa li cyéé na nde Yesu mpyi na mpyi ke, Kile túnntunmpil' à jwo lire kyaa na mà jwo u pa ke.

Macwo mû à li cyéé na Yesu u jyé Yahutuubii saannji njemu u à Kile Saanre jwo cû jùñke na ke. Mpíi pi à taha u fye e ke, pyinkanni na Kile Saanre sùpyan' à yaa u pyi ke, u maha pire kâlali lire na. Ti jyé saanre sannte fiige me. Kile Saanre sùpyan' à yaa u Kile kyaa tâan uy'á u tòro wyérenji na, nde u la jyé sùpyire sannte t'a mpyi ur'á ke, u raa lire pyi t'a (7.12) u u zàmpæenbii kyaa tâan uy'á mû (6.44).

Nyé sùpyir' à Yesu bò, nka Kile à u jyé. Lire kàntugo Yesu à uye cyéé u cyelempyiibii na, maa pi pyi na pi a Jwumpe Nintanmpe yu jùñke supyishinji pun'á.

Mà jwo Yesu u si ke, Kile mpyi a jwo na u mëge sí n-pyi: «Emanuweli». Kuru mëge jwøhe ku jyé: «Kile na jyé ná wuu e» (1.23). Yesu cye kurugo, Kile à pa sùpyire shwøhol'e. Mpe jwumpe p'à tèg'a sémenj'i jùñjo kuu na: «Mii na jyé ná yii e canja maha canja fo si sà nô díjyeni téekwooni na» (28.20).

*Yesu Kirisita à fworo mpiimu i ke, pire meyi
(Luka 3.23-38)*

¹ Nyé Yesu Kirisita à fworo mpiimu i ke, pire meyi yi jyé: Yesu à fworo saannji Dawuda e, Dawuda s'à fworo Ibirayima tuluge e.

² Nyé Ibirayima à Ishaka si,
ka Ishaka si Yakuba si,
ka Yakuba si Zhuda ná u sìnjebii si,

³ Ka Zhuda si Pérezí ná Zera si. (Pire nunji mëge mpyi Tamari.)

Ka Pérezí si Esíron si,
ka Esíron si Aramu si,

⁴ ka Aramu si Aminadabu si,
ka Aminadabu si Nashóni si,
ka Nashóni si Salamani si,

⁵ ka Salamani si Bwazi si. (Uru nunji mëge mpyi Arahabu.)

Ka Bwazi si Obédi si. (Uru nunji mëge mpyi Uruti.)

Ka Obédi si Zhese si,

⁶ ka Zhese si saannji Dawuda si.

Ka saannji Dawuda si Solomani si. (Uru nunji u mpyi Uri cwoŋi.)

⁷ Ka Solomani si Orobóyamu si,

ka Orobóyamu si Abiya si,

ka Abiya si Azafu si.

⁸ Ka Azafu si Zhozafati si,
ka Zhozafati si Zhoramu si,
ka Zhoramu si Oziyasi si.

⁹ Ka Oziyasi si Zhoyatamu si,

ka Zhoyatamu si Akazi si,

ka Akazi si Ezekiyasi si,

¹⁰ ka Ezekiyasi si Manase si,

ka Manase si Amóni si,

ka Amóni si Zhoziyasi si,

¹¹ ka Zhoziyasi si Zhekoniya ná u sìnjebii si. (Lire tèni i Babilon shiinbil' à Izirayeli shiinbii kul'a kàre piye yyére.)

¹² Nyé pi à pi cye yaha Babilon i, ka pi i nûr'a pa ke,
ka Zhekoniya si Salatiyeli si,

ka Salatiyeli si Zorobabèli si,
 ka Zorobabeli si Abiyudi si,
¹³ ka Abiyudi si Eliyakimu si,
 ka Eliyakimu si Azori si,
 ka Azori si Sadèki si,
¹⁴ ka Sadèki si Akimu si,
 ka Akimu si Eliyudi si,
 ka Eliyudi si Eliyazari si,
¹⁵ ka Eliyazari si Matan si,
 ka Matan si Yakuba si,
¹⁶ ka Yakuba si Yusufu si.

Nye Yusufu cwoni mège mpyi Mariyama. Uru u à Yesu si, njemu pi maha yiri Kile Njècwànrèji ke.

¹⁷ Mâ lwó Ibirayima tèni na mà pa nò saannji Dawuda wuuni na, tulyeye ke ná sicyeer' à tòro. Mâ lwó saannji Dawuda tèni na fo mà sà nò tèni i Babilòn shiinbil' à Izirayeli shiinbibii kul' à kàre piye yyére ke, ka tulyeye ke ná sicyeere si ntòro mù. Mâ lwó Izirayeli shiinbibii tèecùni na Babilòn shiinbil' à, mà sà nò Kile Njècwànrèji tèesini na, ka tulyeye ke ná sicyeere si ntòro mù.

*Yesu ziji kani
(Luka 2.1-7)*

¹⁸ Nye Yesu Kirisita sijkanni l'à pyi nde: Mariyama u nyé u nunji ke, uru na mpyi Yusufu tàcwo. Nka mà jwo Yusufu u lènjé ke, u yacere wu u mpyi Kile Munaani sifente cye kurugo. ¹⁹ U tànònji Yusufu mpyi a tí, u la nyé a mpyi si Mariyama mège këege me. U la mpyi si u nàmbage fylinne jwòhore e.

²⁰ Mâ u yaha ná tire sònñore e, ka Kafoonji Kile mèlékejeni wà si uye cyée u na ñoage k'e, maa jwo: «Dawuda túluge shinji Yusufu, ma hà raa fyáge si ma tàcwojni Mariyama lènjé me, jaha na ye yaceni li nyé u á ke, Kile Munaani sifente cye kurugo u à li ta. ²¹ U sí n-pa si pùnambile, maa li mège le Yesu^{*}, jaha na ye uru u sí n-pa u shiinbibii kapegigii yáfa pi na, si pi shwo.» ²² Ncyi karigli pun' à pyi bá li si mpyi Kafoonji Kile à u túnntunji tun ná jwumpe mpemu i ke, puru si fùmajo me. U mpyi a jwo: ²³ «Yii lógo, pùcepyinocembala sí n-pa laa lwó si pùnambile si, uru pyàñi mège sí n-le Emanuwèli[†] kuru mège jwòhe ku nyé: «Kile nyé ná wuu e.»

²⁴ Nye Yusufu à pa jnè ke, maa li pyi bá Kafoonji Kile mèlékejeni mpyi a yi jwo me, maa Mariyama lènjé mà pyi u cwo. ²⁵ Nka u nyé a sinni ná Mariyama i me, fo mà sà nò u tèetigeni na. U à tige pùnambile, ka Yusufu si li mège le Yesu.

2

Ncèfeebii pl' à sà fworo Yesu na, maa u pée

¹ Nye Yesu à si Zhude kùluni i, Bétilehemu kànhé e. L'à pyi Saannji Erödi tèni i. Ka jcèfeebii pli si yíri cannjafinmpe e mà pa Zheruzalèmu kànhé e, ² maa yibe: «Yahutubii saanji u à si nume ke, taa u nyé ke? Wuu à u woni nyá mà wuu yaha cannjafinmpe e. Lire e wuu à pa mpa u pée.» ³ Saannji Erödi à puru jwumpe lógo ke, ka lire kani si u ná Zheruzalèmu shiinbibii puni funjo wwòonjo sèl'e. ⁴ Ka u u Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná Kile Saliyanji cyelentibii puni binni maa pi yibe na Kile Njècwànrèji kyaa l'à jwo ke, taa ur' à yaa u si ke? ⁵ Ka pire si u pyi: «U à yaa u si Bétilehemu kànhé e, Zhude kùluni i. Yire Kile túnntunj' à séme na

⁶ «Bétilehemu u nyé Zhude kùluni kànhé kà ke,
 kuru bá ku nyé Zhude kùluni kànyi puni nimbileni mà de!

Naha kurugo ye jùñufoonji wà sí n-pa fworo k'e,

njemu u sí n-pyi mii sùipyire, Izirayeli shiinbibii jùñjo na ke^{*}.»

⁷ Nye ka Erödi si jcèfeebii jwòh'a yyere, maa pi yibe na tèni ndire e won' à fworo ye. ⁸ Nye lire kàntugo ka u u pi yaha a kàre Bétilehemu kànhé e, pi sà yibe pyàñi kyaa na sèl'e, pi aha u nyá, pi i mpa yi jwo ur' à, uru sí n-sà u pée mù. ⁹ U à puru jwo ke, ka jcèfeebii si njàrè. Pi mpyi a fyànha a woni ndemu nya cannjafinmpe e ke, lire ninuun' à fworo pi yyaha na, maa pi yyaha cù. Cyage e pyàñi mpyi ke, l'à na wani ke, maa yyére kuru cyage njyì na. ¹⁰ Ncèfeebil' à li nya l'à yyére ke, ka pi funyji si sàa tåan. ¹¹ Ka pi i jyè bage e, mà pyàñi ná u nunji Mariyama nya, maa niñkure sín maa pyàñi pée. Lire kàntugo maa pi yaayi jwò mógo,

* 1:21 Yesu mège jwòhe ku nyé: «Kafoonji Kile u nyé Shwofoonji.» † 1:23 Ezayi 7.14 * 2:6 Mishe 5.1

maa sèen† ná wusuna‡ ná miri§ kan pyàñ'á. ¹² Lire kàntugo ka Kile si yi jwo pi á ñoøge k'e, na pi àha núru ñkàre Eroði yyére me. Nyé ka pi i kuni laberë lwó a kàre pi kini i.

Yesu sifeebil'a fê a kàre ná u e Misira kini i

¹³ Nyé jcèfeebii karenjkwoni kàntugo, Kafoonji Kile mèlekènji wà à uye cyêe Yusufu na ñoøge k'e, maa u pyi: «Yíri, maa pyàñi ná u nunji lwó, maa fì maa sì Misira kini i, maa ntèen wani fo mii aha mu pyi ma núru ma a ma tèni ndemu i ke, naha na ye Eroði na pyàñi caa raa bùu.»

¹⁴ Nyé ka Yusufu si yíri numpilage e, maa pyàñi ná u nunji lwó mà kàre Misira kini i. ¹⁵ U à kwôro wani fo saanji Eroði à pa ñkwû. Lire pyïjkanni na, nde Kafoonji Kile mpyi a jwo u tûntunji cye kurugo ke, lir'a fûnjo. U mpyi a jwo: «Mii à na Jyanji yyer'a yige Misira kini i*.»

¹⁶ Nyé saanji Eroði à pa li kàanmucya mà li jya na jcèfeebil'a uru jwôhô yaha ke, ka u lûuni si yíri sèe sèl'e. Maa jwo na pùnampyre ti nyé Betilchemu kànhé ná ku kwùumpe kànyi na, ná pi sâha ntòro yyee shuunni na me, na pi pire puni bò, naha na ye mà tâanna ná jcèfeebii jwumpe e, uru pyàñi mpyi a yaa u ta cyire yyeegii shuunniñi jwôhontaan pùnampyre e.

¹⁷ Nde Kile tûntunji Zheremi mpyi a jwo ke, lir'a fûnjo, u mpyi a jwo:

¹⁸ «Mejwul'a fworo Arama kànhé e,
myahigil'a sú maa yameení sú sèl'e.
Araselí u nyé na u pyìbii yameení súu,
u la nyé wà si uru fôonjo me,
naha na ye u pyibil'a wil'a fô†.»

¹⁹ Nyé saanji Eroði à pa li ñkwû ke, ka Kafoonji Kile mèlekènji wà si uye cyêe Yusufu na ñoøge k'e, mà u yaha Misira kini i. ²⁰ U à jwo Yusufu á: «Yíri ma a pyàñi ná u nunji lwó ma a núru ma a sì Izirayeli kini i, naha na ye mpyi pi mpyi na pyàñi caa raa bùu ke, pire saha nyé me.»

²¹ Nyé ka Yusufu si yíri maa pyàñi ná u nunji lwó a nûr'a kàre Izirayeli kini i.

²² Ñka Yusufu à pa lôgo na Arikilasi à tèen jñupfente na Zhude kùluni i u tunji Eroði kwùnjkwoni kàntugo ke, ka lire si u pyi u fyâge takarege e wani. Nyé ka Kile si nûr'a jwo ná e ñoøge k'e. Ka u u yíri wani mà kàre Galile kùluni i, ²³ maa sà ntèen kànhé kà na, kuru mege nyé Nazareti. Lire pyïjkanni na, Kile tûntunmpii jwump'á fûnjo. Pi mpyi a jwo: «U sí raa yiri Nazareti shinji.»

3

*Yuhana Batizelipyinji na kuni béigli Yesu yyaha na
(Marika 1.1-8; Luka 3.1-20; Yuhana 1.19-28)*

¹ Nyé yyee niyahagil'a tòro ke, ka Yuhana Batizelipyinji si uye cyêe Zhude kùluni sìwage e maa Kile jwumpe yu. ² U mpyi maha ñko: «Kile Saanre tèn'a byanhara, yii yii toronjkanni kêenje.» ³ Yuhana kyaa Kile tûntunji Ezayi mpyi a jwo, tèni i u à jwo na:

«Sûpya mejwuu na fwore sìwage e fànhâ na

“Yii kuni yaa Kafoonji mee na,

yii kumpyere nintiire yaa u á*.”»

⁴ Nyé Yuhana vânntinjke mpyi a yaa ná jwôhñi shire e, u mpyi a uye pwô ná seepwâge e. U njyîni mpyi kampeenjyi ná tuwyiyi seere. ⁵ Zheruzalemu kànhé shiimbii ná Zhude kùluni kànyi sanjyi shiimbii puni ná Zhuruðen banji taan shiimbii puni mpyi maha fwore na sì u yyére. ⁶ Maa ntèn li taan na pire kapyiñkii nyé a tí me, Yuhana sí i pi batizeli Zhuruðen banji lwhe e.

⁷ Farizhënbii ná Sadusiibii niyahara mpyi na ma si mpa piye batize u yyére. Yuhana à pire nyá pi i ma ke, maa jwo: «Yii mâcwôñ flige sûpyibii, jofoo u à yii pyi na batizelinji kanni sì n-jà yii shwa Kile lüyirini nimpani na ye? ⁸ Yii a katiggii pyi, lire sì li cyêe na yii zöompil'a kêenje. ⁹ Yii àha ñkwô raa sônnji na li tegeni li nyé yii tulyage ku nyé Ibirayima mà de! Naha na ye mii sì yi jwo yii á, Kile sì n-jà nyé kafaayi kêenje n-pyi Ibirayima jampyire†.

¹⁰ Yii li cè na kaciig'a cél'a yaha cire ndire taan. Cige maha cige ku nyé ku nyé na yasere njcenne seni me, kuru si n-kwòn n-wà nage e. ¹¹ Mii wi ke, mii na yii batizeli lwâhe e si li cyêe na yii toronjann'a kêenje, ñka wà sì n-pa mii kàntugo, uru tayyéreg'a fânhâ tò mii woge na. Ali mà u tanhayjy meere sânhâ, mii jñuk'á cyére lire mpyinji i. Uru u sì n-pa raa yii batizeli ná Kile Munaani ná nage e. ¹² U ntanhe nyé u cye e, u u sùmañi nimbwôññi fwu. U sí u sùmapyanji le bwùunni i, sì sìmwohñjke súugo na fugombaage e.»

† 2:11 Sèenji: uru na nyé yaaga ñkemu pi mpyi maha ñkan saanji'á ke. ‡ 2:11 Wusunañji: uru na nyé yaaga ñkemu pi mpyi maha ñkan Kile á ke. § 2:11 Miri: Urur na nyé yaaga ñkemu pi mpyi maha ntèg'a bunji bégele si u tò ke. * 2:15

Oze 11.1 † 2:18 Zheremi 31.15 * 3:3 Ezayi 40.3 † 3:9 Yahutubii mpyi na sônnji na Kile sì pire shwo, mà lire

jñuk'á pyi pir'a fworo Ibirayima e. Yuhana 8.33, 37, 39: yii yire eyeyi kâla.

*Yuhana à Kile Jyanji Yesu batize
(Marika 1.9-11; Luka 3.21-22)*

¹³ Nye ka Yesu si yiri Galile kùluni i, mà kàre Yuhana yyére Zhuruden banji jwòge na, si sà uye kan u batize. ¹⁴ Nka Yuhana la mpyi si jycyé maa u pyi: «Mu u à yaa mu u mii batize, ka mu u nù'r'a pa mii á la?» ¹⁵ Ka Yesu si u pyi: «Bà mii à yí jwo me, jee wuu u yi pyi amuni nume, naha na ye lire cye kurugo wuu si Kile jwumpe kuni jaara si no li tegeni na.» Nye ka Yuhana si jee maa u batize. ¹⁶ Yesu à batize a kwò ke, maa ntìl'a fworo lwòhe e. Lire tèenuuni i, ka njyinji si mûgo. Ka u u Kile Munaani jya li i ntìr'i mpánmporògo fiige, mà pa ntèen u na, ¹⁷ ka mèjwuu si fworo njyinji i na: «Oge u nye mii Jyanji, u kan'a waha mii na sel'e, u kapyiinjil' à taan mii á mù.»

4

*Sitaanninji na pcaa si Yesu sòn u kapii pyi
(Marika 1.12-13; Luka 4.1-13)*

¹ Lire kàntugo ka Kile Munaani si Yesu yyaha cù mà kàre sìwage e, bà Sitaanninji si mpyi si u sòn ngii kampyi u sì jee kapii pyi me. ² Ka u u súnji le a ta canmpyaa beeshuunni ná numpillyi beeshuunni, ka katege si nta a u ta. ³ Sitaanninji u maha zònnji pyi ke, ka uru si file u na maa jwo: «Ná Kile Jyanji sí u nye mu, yi jwo nye kafaay'á na yi këenj'a pyi bwúuru.»

⁴ Ka Yesu si u pyi: «Y'à séme Kile Jwumpe Semenji i na

“Yalyire kanni bà ti nye na sùpyanji jwò caa me,

nya jwumpe puni pu nye na fwore Kile jwòge e ke *.”»

⁵ Nye lire kàntugo ka Sitaanninji si jkàre ná Yesu i Kile kànhne njcwànròge Zheruzalemu i, maa sà dùgo ná u e Kilejaarebage jùncyage e, ⁶ maa jwo: «Ná Kile Jyanji sí u nye mu, kwò a cwo jinjke na, naha na ye yà' séme Kile Jwumpe Semenji i na

“Kile sí u mèlekèebii pyi pi mu cwòho ná pi cyeyi i,

bà li si mpyi kafaaga kà nkòw mu tòoge kà bânni me†.”»

⁷ Ka Yesu si u pyi: «Y'à séme Kile Jwumpe Semenji i mü na “Ma hà raa ma Kafoonji Kile jwò cwòre me‡.”»

⁸ Lire kàntugo ka Sitaanninji si jkàre ná Yesu i jinjke kà nintɔonntɔongo jùnji', maa dijyèni kirigii puni nàfuuni cyée u na, ⁹ maa jwo: «Mu aha nèn'a niñkure sín mii á maa mii pée, mii sí jycyí kirigii jùnufente puni kan mu á.» ¹⁰ Nye ka Yesu si jwo «Sitaanna wà we, yiri na taan! Y'à séme Kile Jwumpe Semenji i na “Ta ma niñkure sinni ma Kafoonji Kile á, ma a uru kanni pêre§.”»

¹¹ Nye lir' à pyi ke, ka Sitaanninji si láha Yesu na, ka Kile mèlekèebii pii si file u na, yaayi kyaa li mpyi u na ke, maa yire kan u á.

Bèenme nimbwom' à fworo

¹² Nye Yesu à pa lògo na pi à Yuhana Batizelipyinji cù a le kàsuñi i ke, ka u u nù'r'a kàre Galile kùluni i. ¹³ Nka u nye a sà ntèen Nazaréti kànhne e me, maa jkàr'a sà ntèen Kapérénamu kànhne e. Kuru kànhne na nye bañi jwòge na, Zabulón ná Nefitali taare e. ¹⁴ Nye lire pyiñkanni na, ka Kile túntuntunji Ezayi jwumpe sì fúnjo. U mpyi a jwo:

¹⁵ «Zabulón túluge taare ná Nefitali túluge taare,
ti nye Galile kùluni i, bañi jwòge na,

Zhuruden bañi canjacwumpe e ke,

Yahutuubii ná supyishinji sanji shiinbii, pi à tèen t'e ke,

¹⁶ pire mpyi numpini i,

bèenme nimbwom' à fworo pi á,

pi mpyi a tèen kùluni i, kwunj numpini i,

bèenme nimbwom' à fworo pi á*.

¹⁷ Mà lwò lire tèni na, ka Yesu si li jwò cù na Kile jwumpe yu, maa yi yu sùpyir'á na: «Kile Saanre tèn'a byanhara, yii yii toroñkanni këenjé.»

*Yesu à fyacumii sicyeere yyer'a pyi u cyelempyii
(Marika 1.16-20; Luka 5.1-11)*

¹⁸ Cannka mà Yesu yaha u u jaare Galile bañi jwòge na, u à sìjèe shuunni nya, Simo pi maha mpyi Pyeri ke, ná Andire. Pi mpyi na cwòo wàa bañi i. Fyacyaa pi mpyi pi pi. ¹⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii taha na fye e. Bà yii na fyaabii caa me, mii sí yii taanna, yii raa sùpyire caa t'a ma mii á.» ²⁰ Ka pi i ntìl'a pi cwòobii yaha, maa ntaha Yesu fye e.

²¹ Nye pi à ta naha vili yyaha na sahanji ke, ka Yesu si nù'r'a sìjèe shuunni nya, pire pi mpyi Zebede jyaabii Yakuba ná Yuhana. Pi ná pi tunji Zebedi mpyi a tèen bakwòjge funjke

* 4:4 Duterenòmu 8.3 † 4:6 Zaburu 91.11, 12 ‡ 4:7 Duterenòmu 6.16 § 4:10 Duterenòmu 6.13 * 4:16

Ezayi 8.23-9.1

e, na pi cwòobii takègeyi yaa. Ka Yesu si pi yyere,²² ka pi i ntí'l'a kàntugo wà bakwooge ná pi tunji na, maa ntaha u fye e.

(Luka 6.17-19)

²³ Yesu à Galile kùluni puni jaara, u mpyi maha sùpyire kálali Kile Jwumpe kàlambayi i, maa Jwumpe Nintanmpe yu pi á mà yyaha tìi ná Kile Saanre e. U mpyi maha yampií puni ná cwòhomfeebii puni cùunji pi shwòhle'.²⁴ Lire e u mège mpyi a fworo Siri kini puni i. Pi mpyi maha si ná yampií shinji puni i u yyére: cifwure feebii ná jínacyaabii ná kirikirisanjee feebii ná supyimuruyi. Yesu mpyi maha pire puni cùunji.²⁵ Supyikuruñjo nimbwòhà mpyi maha ntaha u fye e, tire sùpyire na mpyi Galile shiin ná Dekapoli kùluni shiin ná Zheruzalemu kànhe ná Zhude kùluni sanni shiin ná Zhurudèn banji kàmpañke sanjke shiin.

5

Jofoo wuu l'à jwò ye?

(Luka 6.20-23)

¹ Nyé Yesu à kuru supyikurunjek jya ke, maa dùg'a tèen jañke kà na. Ka u cyelempyibii si file u na.² Ka u uwumpe lwó maa sùpyire kálali na:

³ «Mpii pi à pi fànhajcyere cè Kile kàmpañke na ke, pire wuun'à jwò, naha na ye Kile Saanre nyé pire woro.

⁴ Mpíi pi nyé na myahii síu ke, pire wuun'à jwò, naha na ye Kile sí n-pa pi fòønjo.

⁵ Mpíi pi nyé njúmpijefee ke, pire wuun'à jwò, naha na ye njúkje jwòmæeni Kile à lwó ke, kuru sí n-kan pi á koogó.

⁶ Ntiñji lage nyé mpiimu na bà njýinji ná lwòhe lage maha mpyi wà na mè, pire wuun'à jwò, naha na ye pi sí n-pa n-tin.

⁷ Mpíi pi nyé na njúhaara taa sùpyire sannte na ke, pire wuun'à jwò, naha na ye Kile sí n-pa njúhaara ta pi na.

⁸ Mpíi pi nyé ná zòvyinre e ke, pire wuun'à jwò, naha na ye pi sí n-pa Kile nya.

⁹ Mpíi pi nyé na sisure leni sùpyire shwòhle' e ke, pire wuun'à jwò, naha na ye Kile sí n-pa raa pi yiri uru pyilbii.

¹⁰ Mpíi sùpyire nyé na njýerege pi Kile jwòmæecuni kurugo ke, pire wuun'à jwò, naha na ye Kile Saanre nyé pire woro.

¹¹ Sùpyire na yii mpiimu cyere, marii yii kyérege, marii kafinare ná jwumpimpe shinji puni yu yii na, mii mège kurugo ke, yii wuun'à jwò.

¹² Lire ká mpyi, yii a yògore, yii i mpyi funntange e, naha na ye Kile à sàra nimbwò bégel'a yahia yii mèe na njýinji na.

Kile túnntumpií pi à tòro yii yyaha na ke, amuni pi à pire kyérege.

Yesu wuubii nyé suumø ná bëenmè fiige

(Marika 9.50; Luka 14.34-35)

¹³ Yii pi nyé dijnyení suumpe. Nyé suumpe tipoonpe ká fworo p'e, naha ku sí n-jà pu pyi pu tåan sahanji ye? Pu saha sí n-jà yafinj jwò mè, pu sí n-wà cyínni na, sùpyire s'a pu tåanhani.

¹⁴ Yii pi nyé dijnyení bëenmpe. Kànhe k'à tèen jaña juñj'i ke, kuru si n-jà njwòh mè.¹⁵ Wà nyé na fükina míni si u le njyigile cere njwòh'i me. Nka u maha dùrugo yaage kà juñj'i, bà u bëenmpe si mpyi s'a nóni bagé shiinbii puni na mè.¹⁶ Lire pyiñkanni na, yii bëenmp'á yaa p'a njúpyire puni njyii na, pi raa yii kacenjkií jaaa, s'a yii Tuñji njyiyi wuji père.

Yesu à jwo Musa Salíyanji kyaa na

¹⁷ Yii àha raa sônjí na mii à pa mpa Kile túnntunjí Musa Salíyanji ná Kile túnntunmíi sanmpíi jwumpe fyìnne mè. Mii nyé a pa mpa pu fyìnne mè, nka mii à pa mpa pu fûmjo.¹⁸ Séeñi na mii sí yio yii á, fo mà sà njýinji ná njíkje kwò, Salíyanji sémenji gyanrampe pà, lire nyé mè u sémebilini là sì n-sii n-pínni mè, fo mà sà nö karigii puni tegeni na.¹⁹ Lire e ke shin maha shin ká nge Salíyanji tabilere njíkin këégé, maa sùpyire sannte leni lire kumpiini i ke, urufoo u sí n-pyi Kile Saanre shiinbii puni nimbijeni. Nka shinji u nyé na uru Salíyanji kurigii jaare marii sùpyire sannte taanni u na ke, urufoo si n-pyi shinbwò Kile Saanre e.²⁰ Mii sí yi jwo yii á, yii àha mpyi yii nyé na Kile Salíyanji kurigii jaare mà tòro Kile Salíyanji cyelentílbii ná Farizhëenbii na mè, yii si n-jà n-jyé Kile Saanre e mè.

Yesu à pi sôñjo lütýirini kyaa na

²¹ Yii à yi lógo na y'à jwo yii tulyey'á na "Ma hè sùpya bò me. Shin maha shin u à sùpya bò ke, urufoo sí n-yibe lire na*." ²² Mii wi ke, mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à u lùu yífrige u shinjëe taan ke, urufoo sí n-yibe lire na. Ngemu ká u shinjëe pyi "Sjnjconj!" ke, yukyaala kurunjéke sí urufoo yibe. Ngemu ká u shinjëeñi pyi "Sjcyerefœol!" ke, urufol'á yaa u wà nafugombaage e.

²³ Lire e ke mu aha a si sáraga wwú Kile á, ka li i ntige mu funn'i na mu shinjëeñi wà à mu la wwú, ²⁴ til'a sárage yaayi yaha sárayi tawwuge taan ma a nûr'a sà jwo a bê ná urufol'e, ma a nta a pa ma sárage wwú.

²⁵ Wà ha mu yyere fâne e, ka yii i wá na ñkège wani, mu à yaa mu u jwumabenje cya fwófwó ná urufol'e kuni na, bà u si mpyi u áha ma le yukyaanjé cye e, uru si ma le u báarapyinji cye e, pi i ma le kàsuñi i me. ²⁶ Sèenji na mii sí yi jwo mu á, mu aha mpyi mu nyé a lire pyi me, mu sì n-sli n-fworo wani ná mu nyé a urufoo swooni tò feefee mà ye!

Yesu à jwo jacwɔore ná ciyahani kyaa na

²⁷ Yii à yi lógo na y'à jwo "Ma hè zínni ná waberø cwo e me†." ²⁸ Mii wi ke, mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à ceewe wíi fo ká tasinnage wuuni si sà ntige urufoo funn'i ke, urufol'á jacwɔore pyi a kwò ná u e u zòmbilini na. ²⁹ Mu kàniñe jyibilini ká a si mu pyi mu u kapii pyi, li wwúl'a wà tatõnge e. Naha na ye mu u mpôon ma cyeere cyage kà niñkin i, lire si n-pwóro mu á pi mu cyeere puni wà nafugombaage e. ³⁰ Mu kàniñe cyege ká a si mu pyi mu u kapii pyi, ku kwòn a wà tatõnge e. Naha na ye mu u mpôon ma cyeere cyage kà niñkin i, lire si n-pwóro, mu cyeere puni ti ñkwò a sà jyé nafugombaage e.

³¹ Yà jwo mü na "Ngemu ká u cwoñi nàmbage kwò ke, urufol'á yaa u ciyaha séme kan u á‡." ³² Nka mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à u cwoñi nàmbage kwò, mà li ta jacwɔore jùñjo taan bà u à ku kwò me, li maha mpyi mu à jwo urufol'á kuni kan u á, u a jacwɔore pyi. Shin maha shin u à ciyahawa lèñe ke, urufoo mü à jacwɔore pyi.

Yesu à pi sónjo kâage kyaa na

³³ Yii mü à yi lógo na y'à jwo yii tulyey'á na "Ma hè raa ñkâre tawage e me, ñka mu aha jwasaaga fâa Kafoonji Kile á, mu à yaa mu u ku wwú." ³⁴ Nka mii sí yi jwo yii á, yii nyé a yaa yii a ñkâre puno puno me. Yii àha raa ñkâre niñyinji na me, naha na ye uru u nyé Kile fâne tateenje. ³⁵ Yii àha raa ñkâre niñyinje na mú me, naha na ye kuru ku nyé u tooyi tatahage. Yii àha ñkwò ñkâa Zheruzalemu kâne na me, naha na ye kuru ku nyé "Saanbwuhe kâne." ³⁶ Yii àha raa ñkâre yii jùñyi na me, naha na ye yii wà si n-jà u niñyinje kà niñkin këennje mpyi nivyinge, lire nyé me niñgwaho me. ³⁷ Kani ndemu ká mpyi "Oón" kyaa ke, yii jwo "Oón" ndemu sì ká mpyi "Oñho" wuu ke, yii jwo "Oñho" kâaga baa. Mpemu ká ntaha puru na ke, pur'á fworo Sitaanninji i.

Yesu à jwo na wuu àha raa ñkoonygwuire pyi me

(Luka 6.29-30)

³⁸ Yii à yi lógo na y'à jwo "Wà ha wà nyii jya, urufoo wuuni mü à yaa li jya, wà ha wà ñkyàan wwú, urufoo wuuni mü à yaa li wwú§." ³⁹ Nka mii sí yi jwo yii á, wà ha kawaa pyi yii na, yii àha li ñkooni wwú u na me. Wà ha kantawaa bwòn mu mùmpenge k'e, ku sanñke këennje urufol'á*. ⁴⁰ Wà la ká mpyi si mu yyere fâne yyére si mu vânntimbileni shwo mu na, ma vânntimbwohe kan u á mú†. ⁴¹ Wà ha tuguro kârama a tège mu juñ'i mà sà yaha culumetiri niñkin na‡. ti tugo mà sà yaha culumetiri shuunni na, ná urufol'e. ⁴² Wà ha mu jàare, urufoo kan. Wà ha mu cyeayaaga jàare si là pyi ná k'e si nûru mpa ku kan mu á, ma hè jcyé me.

Yesu à jwo na wuu wuu zàmpœenbii kyaa táan wuy'á

(Luka 6.27-28, 32-36)

⁴³ Yii à yi lógo na y'à jwo "Mu kyal'á tâan ñgemu á ke, na ma uru kyaa tâan may'á, mu kyal'á pen ñgemu á ke, maa uru kyaa pen may'á." ⁴⁴ Nka mii sí yi jwo yii á, yii yii zàmpœenbii kyaa tâan yii'á, yii raa Kile jàare yii kyéregefebil'á. ⁴⁵ Lire e yii sí n-pyi yii Tunji niñyi wuñi pyi. Naha na ye uru u maha canjapuñi pyi li i fwore shinpibii ná shincenmpil'á, maa zàñhe kaan shintiibii ná shintiimbaabil'á. ⁴⁶ Yii kyal'á tâan mpiimu á ke, yii aha pire kanni kyaa tâan yii'á, sârañi ñgire yii sí n-ta lire e Kile yyére ye? Mûnalwoore shwofeebii mü nyé na lire

* 5:21 Ekizodi 20.13 † 5:27 Ekizodi 20.14 ‡ 5:31 Duterenomu 24.1 § 5:38 Ekizodi 21.24; Levitiki 24.20;

Duterenomu 19.21 * 5:39 Yahutubil'á, mà kantawaa bwòn sùpya e, lire mpyi mu à jwo mu à urufoo cyahala sèe sèl'e. † 5:40 Yahutububí yyére, vânntimbile pi mpyi maha le a taha jwaho woge na ke, kuru pi mpyi maha ntèga piye tò numpilage e. Lire kurugo canjke kanni i pi mpyi maha jà a kuru niñyi vânntimbile kan wà á, ñka numpilage e bà me (Ekizodi 22.26; Duterenomu 24.13). ‡ 5:41 Kuni mpyi a kan Òromu sòrolashiibil'á pi pi yaayi tugure tège sùpya juñ'i pi i u pyi u culumetiri niñkin ná taaga jaara ná t'e.

pyi mà? ⁴⁷Yii aha a yii cìnmptyibii kanni shéere, lire jyé kakyanhala kyaa la? Kilecembabii mû jyé na lire pyi mà? ⁴⁸Lire e ke yii pyi tigre cyaga baa, yii Tunji nijyi wunjí fiige.

6

Yesu à jwo fònjeebibii tegéenkanni kyaa na

¹Yii a yiye kàanmucaa, yii àha raa kacéenjki pi sùpyire jyijnyage na mè. Lire baare e yii sì sàra ta yii Tunji nijyi wunjí me.

²Lire e mu aha a si bùnye pyi fònjoojì wà na, mpii pi à fyinme tò wwomo na ke, ma hà li pyi pire fiige mè. Pi maha túnmpy pi maa piye cyère Kile Jwumpe kàlambayi ná kànhe kanjwòrò tateényi i, bà sùpyire si mpyi s'a pi metange yiri mè. Nka sèenjì na mii sí yì jwo yì á, pir'á pi sàranjì ta a kwò. ³Nka mu aha si bùnye pyi wà na, mu kàmènè cyege jyé a yaa ku mu kàniènè cyege kapyiimi cè me, ⁴bà mu bùnyenjì si mpyi si jwòh mè. Laha mpyi amuni, mu Tunji u jyé na kanjwòhigii jaa ke, uru sí mu sàra.

Yesu à pi taanna Kilejnarege pyiñkanni na

(Luka 11.2-4)

⁵Yii aha a si raa Kile jàáre, mpii pi à fyinme tò wwomo na ke, yii àha raa li pyi pire fiige mè. Na yyéreli Kile Jwumpe kàlambayi ná kunjagil'e maa Kile jàáre, bà sùpyire si mpyi s'a pi naa mè, lire l'à táan pi á. Nka sèenjì na mii si yì jwo yì á, pir'á pi sàranjì ta a kwò. ⁶Mu wi ke, mu aha a si raa Kile jàáre, jyé ma bage funnjé e maa ku tò, maa ma Tunji Kile jàáre kuru tanjwòhè e. Lire ká mpyi, mu Tunji u jyé tangwòhè e, maa karigii ninjwòhigii puni jaa ke, uru sí mu sàra. ⁷Mu aha a Kile jàáre, ma hà raa nûruli jwumpe kurugo, bà Kilecembabii maha li pyi mè. Naha na ye pi maha sànnjì na pire jwunyahampe pu sí Kile yaha u pire jarege shwo. ⁸Lire e yii àha mpyi pi fiige mè. Yii li cè na yaage ñkemu kyaa ku jyé yii na ke, mà jwo yii pi ku jàáre ke, yii Tunji Kile maha ku cè. ⁹Lire e ke yii aha a Kile jàáre, yii jwo

"Wuu Tunji u jyé nijyinjì na ke,

mu mege ku tâan.

¹⁰Ma pyi saanwa sùpyire puni jnùyo na.

Mu jyì wuuni li pyi jnìjkì na,

bà li jyé na mpyi nijyinjì na mè.

¹¹Wuu nijjaa nijyinjì kan wuu á.

¹²Wuu kapegigii yàfa wuu na,

bà wuu maha wuu shinjèebii wogigii yàfanì pi na mè.

¹³Ma hà yaaga yaha ku wuu yyaha kéenjé kapegil'á mè,
maa wuu shwo Sitaanninjì na.

[Naha na ye mu u jyé fânhé ná sînjì ná pèenteefoo,
fo tèekwombaa.

Aamiina.]"

¹⁴Yii li cè na sùpyir'á kapegigii jnciyimu pyi yii na ke, yii aha cyire yàfa ti na, yii Tunji nijyinjì wunjí mû sí yii wogigii yàfa yii na. ¹⁵Nka yii aha mpyi yii jyé na jnèeg'a sùpyire kapegigii yàfa ti na mè, yii Tunji mû sí yii wogigii yàfa yii na mè.

Yesu à jwo sùnnjì kyaa na

¹⁶Yii aha sùnnjì le, mpii pi à fyinme tò wwomo na ke, yii àha yyahayi tanha pire fiige mè, pire maha li pyi sùpyire si jnèce na pi à sùnnjì le. Nka sèenjì na mii sí yì jwo yì á, pir'á pi sàranjì ta a kwò. ¹⁷Mu wi ke, mu aha sùnnjì le, ma yyahe jyé, maa lâtikolo le ma jnìjkì e, ¹⁸bà sùpyire si mpyi t'áha ñkwò mu sùnnleni cè me, fo mu Tunji u jyé tanjwòhoyi i ke, uru kanni. Lire ká mpyi, mu Tunji u jyé na kanjwòhigii jaa ke, uru sí mu sàra.

Nàfuunji sèe wuñi kani ná karigii cyi jyé cyi jyé a yaa cyi sùpyanji funjò pen mè

(Luka 12.22-34)

¹⁹Yii àha raa nàfuunji caa raa béngeli yiye mè na jnìjkì na mè. Ntɔonjì ná zùnnjì maha u kékège, nàñkaabii maha bayi fúrige marii u lwúu. ²⁰Nka yii nàfuun tabegege njéncenjé yaa yiye mè na nijyinjì na. Wani ntɔonjì ná zùnnjì jyé na nàfuun kékège mè, nàñkaabii mû jyé na u lwúu mè. ²¹Naha na ye cyage e sùpyanji nàfuunji jyé ke, wani u sònñjore maha mpyi.

²²Sùpyanji jyìligiì cyi jyé u bëenmpe. Ngemu u jyìli cyi à jwò ke, urufoo puni maha mpyi bëenmpe e mû. ²³Ngemu wogigii sì cyi à kékège ke, urufoo puni mû maha mpyi numpini i. Mu aha jwo na mu na jyé bëenmpe e, mà li ta numpini i mu jyé, tahala maha ntaha lire numpini na!

²⁴Yii li cè na báarapyinjì si n-sìi n-jà raa báare jnùnfee shuunn'á mè. Lire ká mpyi, u sí jnùnfeeojì wà kyaa tâan uy'á, si u sanjì kyaa pen uy'á. U mû sí n-kúu wà na, si kàntugo wà u sanjì na. Nye amuni li jyé, nàfuunji lag'á tateénge fô yii mpiimum na ke, yii si n-jà n-pyi Kile báarapyii mè.

²⁵ Lire e mii sí yi jwo yii á, yalyire yii sí raa lyí, ná vâanjiyi yii sí raa leni ke, yire taŋkanni kà yii funjø pen me. Tá sùpyanji münaani tayyérege jyε a fânha tò yalyire na, ka u cyeere tayyérege mü si fânha tò vâanjiyi na me? ²⁶ Yii sajcyεenre wíi ke! Ti jyε na jneemē nûru me, ti jyε na súma kwùun me, ti jyε na súma bégeli bwùunni i me. Nka yii Tuŋi u jyε nijyinji na ke, uru na ti jwø caa. Tá yii jyε a pwóra sajcyεenre na sèl'e me? ²⁷ Funmpεenre sí n-jà yii jofoo pyi u jà a nimbilere bâra u shùnji canmpyaagii na ye?

²⁸ Naha na yii à vâanjiyi nindeyí kani tèg'a yiye funjø pen ye? Yafwøhøfwøhøyi yi maha fyín sige e maa yafyεenre nisinante yaa ke, yii sôñø yire kyaa na ke! Yi jyε na bâara pyi me, yi mü jyε na kôono pînni me. ²⁹ Nka saanji Solomani ná u náfuufente puni i, u vâanndeŋke kà lemè jyε a jà a jwø mà nkø yafwøhøfwøhøge kà niŋkin yafyεenre kwø me. ³⁰ Yafwøhøfwøhøyi yi jyε sige e njyja, ná nümpañja yi sí n-le nage e ke, Kile ká yire lemè pyi p'â jwø amuni, yii jyε a li cè na nâkaana baa Kile sí vâanya kan yii á mà? Yii dâniyan'â cyére de! ³¹ Nyi yii aha funjøi pen s'a nkø "Naha wuu sí n-lyí ye? Naha wuu sí n-byá ye? Taa wuu sí vâanya ta n-le ke?" me. ³² Kilecumbaabii pi maha funjøi pen na yire yaayi kani i tèrigii puni i. Yii sí pi ke, yaaga maha yaaga kyaa li jyε yii na ke, yii Tuŋi Kile à yire puni cè. ³³ Mâ jwo yii a yire yaayi caa ke, yii yacyage njyčyig'â yaa ku pyi Kile Saanre ná ntüni. Lire ká mpyi, Kile sí yire yaayi sanjøi puni kan yii á. ³⁴ Yii áha karigii nimpaaŋkii tèg'e yiye funjø pen me, jaha na ye nümpañke sí raa sôñni kuye na. Canja maha canja ná ku kawaagii cyi jyε.

7

Yii áha raa pi sanmpii cêege me

(Luka 6.37-38, 41-42)

¹ Yii áha raa pi sanmpii cêege me, lire ká mpyi Kile mü sì yii cêege me. ² Naha na ye bà yii na sùpyire sannte cêege me, amuni Kile mü sì yii cêege. Cûjkanni na yii jyε na sùpyire sannte cwôre ke, amuni Kile mü sì yii cû. ³ Naha na mu jyε na jyèsenni jaa ma cîmpworonj nyiimi i, mà li ta bânnanji u jyε mu wuuni i ke, mu jyε na uru jaa mà ye? ⁴ Mâ tâanna ná lire e, di mu sì n-jà n-jwo ma cîmpworonj'â na u yyére ma a jyèsenni wwû u nyiini i, mà li ta bânnanji jyε mu wuuni i ye? ⁵ Mu u à fyinme tò wwomø na ke, fyânhä a bânnanji wwû ma nyiini i, lire ká mpyi, mu sì raa jaa raa jcwüu jyèsenni tawwuge e ma cîmpworonj nyiini i.

⁶ Yaayi yi jyε Kile wuyo ke, yii áha raa yire kaan pwuunbil'â me, lire baare e pi sí n-jà n-yîri yii kurugo si yii sulugo. Yii áha raa yii kôonji longara wunj cyáan caabii taan me, lire baare e pi sì raa u tânhani.

Kile maha u pyiibii nareyi shuu

(Luka 11.9-13)

⁷ Yii a Kile jâare, u sì yii kan, yii a jcaa, yii sì n-ta, yii a bârage kúuli, ku sì mügo yii á.

⁸ Yii li cè na shin maha shin u jyε na jâare ke, uru maha ntaa.

Shin maha shin u jyε na jcaa ke, uru maha jaa.

Shin maha shin kâ bârage kúu ke, ku sì mügo urufol'â.

⁹ Jofoo u jyε yii shwøhol'e, ngemu u sì neç kafaaga kan u pyàn'â, mà li ta bwúuru u à jâare u á ye? ¹⁰ Lire jyε me, mà wwø kan u á mà li ta fya u à jâare ye? ¹¹ Nyi yii sùpyiibii pi à pi ke, cyage e yii maha jà a yacenjye kan yii pyiibil'â ke, yii jyε a cè a jwo na yii Tuŋi u jyε nijyinji na ke, ur'â bégl'a tòro yii taan si yacenjye kan u jâarafeebil'â mà?

¹² Lire e yaaga maha yaaga yii la jyε sùpyire sannte s'a mpyi yii á ke, yii lire pyi pi á mü. Yire Kile tûnntunji Musa Salijanji ná Kile tûnntunmpii sanmpii séməbil'â jwo.

Kurigii shuunniji kani

(Luka 13.24)

¹³ Yii jyè tajyijwøge nimbileni i. Naha kurugo ye kuni li maha kakyaare nô sùpyanji na ke, lire tajyijwøg'â pée, lire kün'â pée, lire e shinjyahara jyε na jaare. ¹⁴ Nka kuni li maha shùnji njikwombaanj kaan ke, lire tajyijwøg'â cyére, li jaarama à pen, li jaarafeebii jyε a nyaha me.

Cige maha ncè ku yasεere e

(Luka 6.43-44; 13.25-27)

¹⁵ Kafinivinibii pi maha piye pyi Kile tûnntunmii fiige ke, yii a yiye kâanmucaa pire na. Pi aha a ma yii á, pi maha piye pyi mpâa fiige, mà li ta pi funjø'â pi sige yaayi fiige. ¹⁶ Yii sì pi cè pi kapyiŋkii cye kurugo. Wâ sì n-jà erëzen cige yasere kwøn njuro cige na la? Lire jyε me, mà fizhiye cige yasere kwøn njuro cige na la? ¹⁷ Lire pyiŋkanni na, cicenjke yasεer'â jwø, cipege woore s'a pi. ¹⁸ Cicenjje si n-jà raa yasere nimpere seni me. Cipege mü sì n-jà raa yasere njicenne seni me. ¹⁹ Cige maha cige ku jyε ku jyε na yasere njicenne seni me, ku sì n-kwøn n-wâ nage e. ²⁰ Lire e ke yii sì pi cè pi kapyiŋkil'e, bà cige maha ncè ku yasεere e me.

²¹ Mpii puni pi jyε na mii pyi "Kafoonji, Kafoonji" ke, pire puni sì n-jyè Kile Saanre e me, mii Tuŋi njyij wunj nyiili wuuni pyifeebii kanni pi jyε jyifeebii. ²² Kuru canjke ká nô,

shinjyahara sí n-pa mii pyi "Kafoonji, Kafoonji, wuu mpyi na Kile tūnnture yu mu mege na, marii jinabii kore na yige mu mege na, marii kabwahii njiyahagii pyi mu mege na mà?"
 23 Lire tēni i, mii sí yi jwo tire sùpyir'a "Mii jyε a sàa yii cé mà jyia me. Yii yiri na taan, yii kapimpyibii!"

*Yákilifooji ná funjø baa shinji kani
(Luka 6.47-49)*

²⁴ Shin maha shin ká mii jwumpe lógo, maa pu kurigii jaare ke, urufoo sí n-já n-táanna ná yákilifooji w'e njemu u à u bage faanra kafaafoge juun'i ke. ²⁵ Kuru bage faanrañkwooni kántugo, zànbwah'a cwo, ka dùyi si jñi na fwu na fwore, ka kafeege si wá na fwu sée sél'e na kuru bage ñoñji, ñka ku jyε a cwo me, jaha na yé ku nintaanai na jyε kafaafogo juun'i.

²⁶ Ñka shin maha shin ká mii jwumpe lógo, maa mpyi u jyε na pu kurigii jaare me, urufoo na jyε mu à jwo funjø baa shin, njemu u à u bage faanra nticyenji juun'i ke. ²⁷ Kuru bage faanrañkwooni kántugo, zànbwah'a cwo, ka dùyi si jñi na fwu na fwore, ka kafeege si wá na fwu sée sél'e na kuru bage ñoñji, ka ku puni si mpi a wu.»

²⁸ Yesu à puru jwumpe jwo a kwò ke, ka u kálaji piyinkanni si sùpyire kákyanhala. ²⁹ Naha na yε u mpyi na pi kálali ná Kile sífente e. U kálaji piyinkanni ná Kile Saliyanji cyelentiibii wunji piyinkanni mpyi njikin me.

8

*Yesu à tògofoo cùuñjo
(Marika 1.40-45; Luka 5.12-16)*

¹ Yesu à tige ñaŋke na ke, ka shinjyahara si ntaha u fye e. ² Ka tògofooji wà si file u na maa njikure sín u fere e maa jwo: «Kafoonji, mu aha jyε, mu si n-já mii tòge láha mii na si mii fínihe.» ³ Nye ka Yesu si u cyége sànha maa bwòn u na maa jwo: «Mii à jyε, tòge ku láha ma na!» Ka tòge si ntíl'a láha u na. ⁴ Ka Yesu si u pyi: «Cû ma jwøge na, ma hà yaaga jwo súpja á me, ñka ta sì, maa sà maye cyéé sáragawwuñi na u u ma káamucya, sárage kyaa Kile túnntunñiMusa à jwo tògofeebee kyaa na ke, maa kuru wwû. Lire li sì li cyéé na mu à cùuñjo*.»

*Yesu à sòrolashiibii nùjufooji wà báarapyi cùuñjo
(Luka 7.1-10; Yuhana 4.43-54)*

⁵ Må Yesu yaha u u jyé Kapercenamu kànhe e, Òromo sòrolashiibii yyaha yyére shinni wà à file u na maa u ñáare na: ⁶ «Kafoonji, mii báarapyinji nizinnini na wá bage e. U à mûruñjo, maa ñkyaaali sél'e.» ⁷ Ka Yesu si u pyi: «Mii u sà u cùuñja la?» ⁸ Ka sòrolashiibii yyaha yyére shinni si jwo: «Kafoonji, mii nùjk'a cyére mu u jyé mii pyenge e. Mu aha jwunjanja njikin jwo, kuru si mii báarapyinji cùuñjo. ⁹ Mii wi ke, sòrolashiibii pii na jyε mii nùñjo na, mii sí jyε pii nùñjo na. Mii aha wà pyi "Ta sì" u maha ñkäre. Mii aha waberë pyi "Ta ma" u maha mpa. Mii aha na biliñji pyi "Nde pyi" u maha lire pyi.»

¹⁰ Yesu à yire lógo ke, ka li i u kákyanhala. Mpíi pi mpyi u fye e ke, ka u u jwo pir'a: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, mii sáha ntél'a súpyajya ná ñge dánijayi fiige e Izirayeli shiinbii shwahel'e me! ¹¹ Mii si yi jwo yii á, shinjyahara sí raa yiri canñafworompe ná canñajyimpe e, si mpa lyí ná Ibirayima ná Ishaka ná Yakuba e Kile Saanre e. ¹² Ñka Izirayeli shiinbii mæe na Kile Saanre à bégèle ke, pire pii sí n-wà cyíñji na numpini i. Wani pi sí raa myahigii súu s'a ñkyanhigii kúru.»

¹³ Nye Yesu à puru jwo ke, maa sòrolashiibii yyaha yyére shinni pyi: «Ta sì pyengé. Ná mu à dà mii na, nde mu à cya ke, lire li pyi.» Ka u báarapyinji si ntíl'a cùuñjo lire tèenuuni i.

*Yesu à Pyeri nafejcwoñji cùuñjo
(Marika 1.29-34; Luka 4.38-41)*

¹⁴ Nye Yesu à kàre Pyeri pyengé mà sà Pyeri nafejcwoñji ta tasinnage e cifwuro cye e. ¹⁵ Ka Yesu si bwòn u cyége na, ka cifwure si láha u na. Ka u u yiri, maa njyí kan Yesu á.

¹⁶ Yàkonj'k'a nò ke, ka pi i wá na ma ná jinacyaanbibii njiyahamil'e Yesu á. Ka u u jinabii kòr'a yige pi e ná u jwøjwumpe e, maa yampii puni cùuñjo. ¹⁷ Nye lire piyinkanni na, ka Kile túnntunñi Ezayi jwumpe si fúnñjo, u mpyi a jwo: «U à jyé wuu ná wuu cwòhòmpe shwahel'e, maa wuu yampé láha wuu na‡.»

*Mpíi la ku jyε si ntaha Yesu fye e ke
(Luka 9.57-62)*

¹⁸ Nye shinjyahara mpyi a pa Yesu kwûulo, lire kurugo ka u u u cyelempyibii pyi pi banji jyile ná ur'e. ¹⁹ Ka Kile Saliyanji cyelentunji wà si file u na maa u pyi: «Cyeleñtuñi, mii sí

* **8:4** Tògofooji ká jicùuñjo, sáragawwuñi mpyi maha yaa u u cyeere kàamucya sél'e si jycè kampyi u à cùuñjo, u u nta a uye cyéé sùpyire na. † **8:7** Må tåanna ná Yahutubii Kile kuni i, shinji u jyε u jyε pi Kile kuni i me, Yahutu jyε a mpyi a yaa u jyé uru pyengé e me. U aha lire pyi, u mpyi maha jwøsho Kile yyahe taan. ‡ **8:17** Ezayi 53.4

n-taha mu fye e ma tasheyi puni i.»²⁰ Ka Yesu si u pyi: «Wyigii na jyε sigepwuunbil'á, shèere mú sí jyε sajceεen'rá. Nka tashwongɔjyε Supyanji Jyanji á mε.»²¹ Ka u cyelempyani wabere si u pyi: «Kafoonji, yyére, mii aha na tunji tò, mii sí n-ta n-pa n-taha mu fye e.»²² Ka Yesu si u pyi: «Taha mii fye e, maa kwùubii yaha pi a piye tùni.»

*Yesu à kafeebwɔhe yyéenje banji junj'i
(Marika 4.35-41; Luka 8.22-25)*

²³ Nye Yesu à jyè bakwooge e, ka u cyelempyiibii si jyè u fye e.²⁴ Ka kafeebwɔho si yfri na fwu banji junj'i, fo lwohe na njko si bakwooge tò. Lir'a Yesu ta u njwúuni.²⁵ Ka pi i file u na, maa u jnè maa jwo: «Kafoonji, yiri maa wuu shwo, lire baare e wuu sí n-kwôro lwohe e.»²⁶ Ka u u pi pyi: «Naha na yii na fyé ye? Naha na yii dáninyan'à cyére ye?» Maa yir'a yyére maa fânha cyán kafeege né banji lwohe na. Ka yí puni si yyére siu!²⁷ Ka pi puni si wá na njkyáali u na, maa jwo: «Naha supyifiwi u jyε njge nàrji, fo ka kafeege né lwohe si ntèen u wuuni taan ye?»

*Yesu à jínacyaan shuunni cùuŋɔ
(Marika 5.1-20; Luka 8.26-39)*

²⁸ Nye ka Yesu si banji jyiil'a sà nò Gadara shiinbii kùluni i. Ka jínacyaan shuunni si fworo fanjyi i \$ mà u jnùŋo bê. Pi mpyi a pi sée sèl'e, fo wà sàha mpyi na jà a tòro kuru kuuge e mε.²⁹ Ka pi i wá na yu fânha na: «Kile Jyanji, naha mu jyε na jiccaa wuu á ye? Mu à pa mpa kawaa pyi wuu na mà tèni sàha no mā?»

³⁰ Nye lir'a caakurumbwɔho ta ku u lyí pi byanhampé e.³¹ Ka jinabii si Yesu njáare sèl'e na: «Mu aha wuu kòr'a yige mpíi sùpyibil'e, ma a wuu yaha wuu sà jyè mpíi caabil'e.»³² Ka u u pi pyi: «Yii a si.» Ka pi i fworo pire nàmabaabii shuunni i, maa sà jyè pire caabil'e, ka caakurunjé puni si sùrug'a yiri jaŋke numpenje na, mà cwo cwo banji i mà kwû.³³ Ka cáanahabii si fè a kàre kànhe e, jcyii cyi à pyi ke, maa sà cyire yyaha jwo, mà cye cyán jinacyaanbii wogigii na.³⁴ Ka kànhe shiinbii puni si ntíl'a fwor'a kàre Yesu jnùŋo tabenj i. Pi à sà u jyá ke, maa u njáare sèl'e na u fworo pire kùluni i.

9

*Yesu à supyimuruŋɔ cùuŋɔ maa ku kapégigii yáfa ku na
(Marika 2.1-12; Luka 5.17-26)*

¹ Nye ka Yesu si jyè bakwooge e, maa banji jyiil'a kàre u yabilinji kànhe e.² Ka pi i mpa u á nà yanji w'e u yasinninké e, u mpyi a mûruŋo. Yesu à pi jyá pi à dá uru na ke, maa jwo supyimuruŋk'á: «Na jya, màban le maye e! Mu kapégigil'á yáfa mu na.»

³ Nye Kile Saliyani cyelentiibii pi mpyi wanji ke, ka pire pi si wá na sônni piye funj'i na Yesu na Kile mege kèege.⁴ Ka Yesu si ntíl'a pi sônnjore cè, maa jwo pi á: «Naha na yii jyε ná nte sônnjopeere shinji i ye?»⁵ Mâ jwo «Mu kapégigil'á yáfa mu na» ná «Yiri, ma a jaare» yijyij na, cyire kapyaaŋi mû shuunni i, ndire jwumó p'à tâan ye?⁶ Nka yii pi li cè na sîní na jyε Supyanji Jyanji á naha jnìŋke na, u wà kapégigii yáfa u na.» Lire e u à jwo supyimuruŋk'á: «Yiri, maa ma yasinninké lwá, maa sì pyengé.»⁷ Ka u u ntíl'a yir'a kàre pyengé.⁸ Sùpyir'a lire jyá ke, ka pi i fyá maa Kile pêe, uru njemu u à njge sîní fiiginji kan sùpyir'a ke.

*Yesu à lyí ná mepenje shiinbil'e
(Marika 2.13-17; Luka 5.27-32)*

⁹ Yesu à yiri wanji ke, u à sà múnalwoore shwofooni wà jyá u à tèen u báaranji tapyige e, u mege mpyi Macwo. Ka Yesu si u pyi: «Yir'a taha na fye e.» Ka u yir'a taha u fye e.

¹⁰ Nye lire kàntugo ka Yesu ná u cyelempyiibii si sà ntèen na lyí Macwo bage e ná mepenje shiinbii njnyahamil'e mu à jwo múnalwoore shwofeebii ná piibéril. ¹¹ Farizhèenbii pil'a lire jyá ke, maa Yesu cyelempyiibii pyi: «Naha na yii cyelempyuni na lyí ná múnalwoore shwofeebii ná mepenje shiinbii piibéril'e ye?»¹² Yesu à yire lógo ke, maa jwo: «Mpíi pi à cùuŋɔ ke, wempiyinj kyaa jyε pire na mε, mpíi pi na yà ke, pire na u kani jyε.»¹³ Kile à jwo u Jwumpe Semenji i «Yii a jnùnaara taa yii shinjyεebii na, lir'a tâan mii á mà tòro sáragawwuuni na*.» Nye yii sônnjó puru jwumpe jwóhe na. Naha na yε mpíi pi jyε na piye sônnjí na pir'a tí ke, mii jyε a pa jnìŋke na pire tayyerege e mε. Nka mpíi pi à lí cè na pire jyε a tí mε, pire tayyerege e mii à pa.»

*Jwumpe Nintanmpe fanh'á nyaha Yahutuubii làdaabii woge na
(Marika 2.18-22; Luka 5.33-39)*

¹⁴ Lire kàntugo Yuhana Batizelipyinji cyelempyiibil'á pa Yesu yíbe na naha na pire ná Farizhèenbii maha súnjí leni, Yesu cyelempyiibii sì jyε na u leni mà ye?¹⁵ Ka Yesu si pi

§ 8:28 Yahutuubii maha pi fanjyi wwû kafaayi junj'i. Pi maha ku jwóge yal'a yaa fo maha tatéenjajø yaa mû. * 9:13 Oze 6.6

pyi: «Cipoonj ceveebii sí n-jà yyaha tanha, mà pi yaha ná cipoonj i cikwoonre na la? Nka tèni là na ma, cipoonj sí n-pa n-yige pi shwshol'e. Lire tèni i pi sí n-ta raa sùnnji leni.

¹⁶ Wà jyé na vâanvñño taha na vâanjjyege tacwøng'jwooli me. Lire ká mpyi, vâanvññjeke maha vâanjjyege këege, tacwøng'a sì nâara a pêe. ¹⁷ Wà mù sì jyé na sinmpurugo leni seeye boolyegil'e† me. Lire baare e p'aha mpa ntanha, pu maha pu yalenke jya, maa wu, yalenjk'a sì nkëege. Pi maha sinmpuruge leni seeyi boofññkil'e, yire mù shuunniñi y'à bë.»

Yesu à ceenjì wà cùuñjo, maa Zharusi pworoni buwunji nè

(*Mariika 5.21-43; Luka 8.40-56*)

¹⁸ Nye mà Yesu yaha puru jwumpe na, Yahutuubii jùñufoonjì wà à pa niñkure sín u taan maa jwo: «Yesu! Mii pworoni' à kwú nume. Maye sanjha yaha, maa mpa ma cyeyi taha u na, u sì jyé.» ¹⁹ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si yiri na nkëege ná u e.

²⁰ Mâ pi niñkaribii yaha, ceenjì wà à file Yesu na maa bwòn u vâanntinjke zhwòore na. Lùwulinjkwombaayi mpyi uru ceenjì na yyee kë ná shuunni funnj'i. ²¹ U mpyi na yu uye funnj'i: «Mii aha bú jà a bwòn u vâanjyi na, mii sì n-cùuñjo.» ²² Ka Yesu si yyaha këenj'a wil'a u jya, maa jwo u á: «Na pworo, ma hâ raa fyáge me, jaha na yé mu dâniyanj'à mu cùuñjo.» Ka ceenjì si ntíl'a cùuñjo.

²³ Yesu à sà no uru jùñufoonjì pyenge e, maa kwùge tìnmpirigii wyifeebibii ná supijiyahare nya ti i jyáha na wùrûge tiye e ke, maa jwo pi á: ²⁴ «Yii caala a yiri naha, püceebilini jyé a kwú me, li na jwúuni.» Ka pi i wá na pçyâhalí u na. ²⁵ Sùpyir' à fwor'a kwò pyenge e ke, ka Yesu si jyè bage e, maa pyàñi buwunji cù cyége na, ka u u yiri. ²⁶ Ka lire kani si jicaala lire kùluni puni i.

Yesu à fynmii shuunni ná bûbu cùuñjo

²⁷ Yesu à fworo wani na nkëege ke, ka fynmii shuunni si ntaha u fye e maa wá na yu fânhä na: «Dawuda Tuluge Shinnji, jùñjaara ta wuu na!» ²⁸ U à sà jyè pyenge e ke, ka pire fynmpii si file u na. Ka u u pi pyi: «Yi à dâ na mii sì n-jà yii cùuñjo la?» Ka pi i jwo: «Oón, mu sì n-jà, kâfoonjì.» ²⁹ Ka u u bwòn pi jyungii na maa jwo: «Li sì n-pyi yii à mà tâanna ná yii dâniyanjì i.» ³⁰ Ka pi i ntíl'a na jaa. Ka u u yi jwo a waha pi á na pi a piye kâanmucaa, pi àha wà yaha u li cè me. ³¹ Nka pi à yiri wani ke, pi à kâr'a sà a lire kani yu lire kùluni puni i.

³² Nye pir' à yiri Yesu taan ke, ka pií si mpa ná bûbu e. Jínañi wà u mpyi u e. ³³ Yesu à jínañi kâr'a yige ke, ka bûbunji si ntíl'a na yu. Supijiyahare ti mpyi wani ke, ka lire si tire kâkyanhala, ka ti i wá na jko: «Wuu sâha jñkwò a nde kani fiige jya Izirayeli klini i me!» ³⁴ Nka Farizheenbil'a jwo na jinabii jùñufoonjì fânhe cye kurugo, Yesu jyé na jinabii kòre na yige pifeebil'e.

Sùmakøog' à pêe, nka sùmakwoonbil' à cyérë

³⁵ Nye Yesu mpyi na jaare na mâre kânbwoyi ná kânpyeere puni na. U mpyi na sùpyire kâlali Kile Jwumpe kâlambayi i, maa Jwumpe Nintanmpe yu mà yyaha tîu ná Kile Saanre e, maa yampii puni ná cwðhomfeebii puni cùuñjì. ³⁶ U à supijiyahare jya ke, ka pi jùñjaare si u ta sèl'e, naha na ye ti mpyi a kânhâ maa jncwñro, mu à jwo mpàa pi jyé piye jùñjo kurugo. ³⁷ Ka Yesu si jwo u cyelempyiibil': «Sùmakøog' à pêe, nka sùmakwoonbil' à cyérë. ³⁸ Lire e ke yi kërege foo jâare, u u pií bâra sùmakwoonbil' na.»

10

Yesu à u cyelempyiibii yyer'a tun

(*Mariika 3.13-19; Luka 6.12-16*)

¹ Lire kântugo ka Yesu si u cyelempyiibii ke ná shuunniñi yyere, maa fânhä kan pi á, pi jà pi a jinabii kòre pi a yige pifeebil'e, pi raa yampii puni ná cwðhomfeebii puni cùuñjì.

² Tùnnuntmipi ke ná shuunniñi meyi yi jyé jje: níjcyiñi u jyé Simo pi maha mpyi Pyeri ke, ná u sìjæñi Andire na Zebede jyaabii Yakuba ná u cœnnji Uhana ³ ná Filipi ná Baratelemi ná Tomasi ná Macwo nge u mpyi na múnalwoore shuu ke, ná Alife jyani Yakuba ná Taadi* ⁴ ná Sima pi maha mpyi Zelot'i ke, ná Zhudasi Isikariyoti nge u si n-pa Yesu le cye e ke.

(*Mariika 6.7-13; Luka 9.1-6*)

⁵ Pire shiin ke ná shuunniñi Yesu à yere maa nta a pi tun. U à jwo pi á: «Yii àha jyè Samari shiinbibii kânyi ná supyishinji sanji wuy'e me, ⁶ nka yii a sì Izirayeli shiinbibii yyére, pire mpiimu pi jyé mu à jwo mpâpiñni ke. ⁷ Mâ yii niñkaribii yaha, yii a Jwumpe Nintanmpe yu supyir' à na Kile Saanre tèn' à byanhara. ⁸ Yii raa yampii cùuñjì, yii raa kwùubii jñeni, yii raa tògofeebibii cùuñjì, yii raa jinabii kòre yii a yige sùpyire e. Yii à tâ ta mana, yii a tâ kaan mana. ⁹ Yii àha sèn, lire jyé me wýére, lire jyé me wýérepa lwó si nde yii dufaabibl'e me. ¹⁰ Yii àha kùsheborii lwó

* 9:17 Seeyi boni na jyé boro, Yahutuubii maha ndemu jwooli ná yatoore seeyi i maa lwóhe, lire jyé me nùjirimpe, lire jyé me erëzen sinmpe leni l'e ke. * 10:3 Taadi, kuru ku jyé u mege shawnwoge. Mege níjcyiige ku jyé Zhudasi (Luka 6.16). † 10:4 Zelot: kuru mege jwohe ku jyé: «kîni kyal' à tâan ñgemu á sèl'e ke».

mε, yii àha vāanntinye shənwuyo lwó mε, yii àha tanhaŋy i yabere lwó mbâra yii tooyi wuyi na mε, yii àha kâbii lwó mε. Yii li cè na báarapiyiŋ' a yaa u a ɣkaan u a lyi.

¹¹ Yii aha jyè kânbowh'e, lire jyε me kânbilere e, yii sùpya cya Ʉgemu u sí pεe yii sunmbage na ke. Yii aha uru sùpya ta, yii i Ʉkwôro wani fo yii sà nò yii tèekani na. ¹² Yii aha jyè pyenge maha pyeng'e ke, yii pi shéere "Kile u yyeñjke kan yii á." ¹³ Kuru pyenge shiin ká yii fwùnji shwa, pi sí kuru yyeñjke ta. Ʉka pi aha mpyi pi jyε a yii fwùnji shwa mε, pi sí kuru yyeñjke ta mε.

¹⁴ Yii aha ɣkâre cyage k'e, ka pi i yii sunmbage cyé, maa mpyi pi jyε a jεn'a yii jwumpe lógo mε, yii nivvorobii kuru kânh e, yii yii tooyi bambanji kwôr'a wu wanji[‡]. ¹⁵ Séeñi na mii si yi jwo yii á, canjke Kile sí sùpyire puni sâra si ntâanna ná ti kapyiñkil'e ke, nde li sí yire kânyi sùpyire ta ke, lire sí n-waha mà tòro Sôdômu kânh e ná Gômôri kânh e shiinbibii wuuni na.»

(Marika 13.9-13; Luka 21.12-17)

¹⁶ Ka Yesu si nûr'a jwo: «Yii lôgo! Mii sí yii tun, Ʉka yii sí n-pyi sùpyire shwôh'l'e mu à jwo mpàa pi jyε sige yaaya shwôh'l'e. Yii a yiye kâanmucaa bà wwòo jyε me, yii pyi tateennugo sùpyi mpánmporøy[§] fiige. ¹⁷ Yii a yiye kâanmucaa sùpyire na, naha na ye pi sí n-kwò n-pa raa yii yiru yuкаяbiyyére, s'a yii bwùun ná kâsorigil'e pi Kile Jwumpe kâlambayi i. ¹⁸ Pi mû sí n-kwò raa yii cwôre raa sì fânhafeebii ná saanbibii yyére, mà li jùñke pyi na yii na jyε mii cyclempyii. Lire cye kurugo yii sí mii kyaa jwo Yahutuubil'á, sí mii kyaa jwo supyishinji sanj'á mû. ¹⁹ Ʉka tèni i pi sí n-pa raa yii leni cye e ke, jwumpe yii sí n-jwo, ná pyiñkanni na yii sí pu jwo ke, yii àha lire tégé yiye funjø pen me. Jwumpe yii à yaa yi jwo ke, lire tèni yabilini i, puru sí n-tîge yii funj'i. ²⁰ Yii li cè na yii yabilimpil'e bà puru jwumpe sí n-fworo mε, yii Tunj u jyε Kile ke, uru Munaani li sí raa yu yii cye kurugo.

²¹ Pi sí n-pa raa pi cinmpyibii kaan pi a bùu, tiibii pi sí n-pa raa pi pyiñbibii kaan pi a bùu, pyiñbibii pi sí n-pa n-yíri pi sifeebibii kurugo si pi kan pi bò. ²² Yii kyaa sí n-pen sùpyire pun'á mii mëge kurugo. Ʉka Ʉgemu ká jà a uye wahâ maa ntèen Kile kuni i fo mà sà nò tégéni na ke, urufoo sí n-shw. ²³ Pi aha yii kyérege kânh e, yii fê a fworo kur'e, yii raa sì kabér'e. Séeñi na mii sí yi jwo yii á, mà jwo yii pi Izirayeli shiinbibii kânyi puni jaara a kwâ ke, Supyanji Jyani sí nûru n-pa.

²⁴ Cyclempyanji sì n-jà n-pêe n-tòro u cycelentunji na mε, biliwe mû jyε a pêe u kâfooni na mε. ²⁵ Li tegeni li jyε cyclempyanji u pa mpyi cycelentunji fiige, bilinj mû sí mpa mpyi u kâfooni fiige. Ná pi à jà a pyengefoo tâanna ná jinabii jùñufoonji Belizebuli i, mpyi pi jyε pyengefoo shiinbibii ke, pire wuuni sì n-tòro mà?

(Luka 12.2-9)

²⁶ Lire kurugo yii àha raa fyáge pi na me. Yii li cè, kyaa maha kyaa l'à Ʉwôhō ke, cyire puni sí n-pa raa jaas. Kyaa maha kyaa li jyε numpini i ke, lire là mû sí n-kwôr'o jicembaa me. ²⁷ Mii aha jwumpe mpmu jwo yii á numpini i ke, yii a puru yu canjke e. Mpe mii à jwo yii à kâtlwôhore e ke, yii dûgo yii a puru jáare katanjiyi jùñi'. ²⁸ Mpíi pi maha jà a sùpyanji cyeere bò, ná pi sí n-jà u mûnaani bò me, yii àha raa fyáge pire na me. Kileñi u maha jà a sùpyanji mûnaani ná u cyeere shi bò na fugombaage e ke, uru na yii à yaa yii a fyáge.

²⁹ Tá zíziine shuunní maha mpér'e daashi ninjkin kanna me? Ʉka lire zíziini là ninjkin sì n-kwû yii Tunj Kile pâama me. ³⁰ Yii pi ke, ali jùñjoore ti jyε yii jùñyi i ke, Kile à tire puni përege cè. ³¹ Lire kurugo yii àha nûru kyaa tégé yii yiye funjø pen me! Yii shin maha shin kan'â wahâ Kile na mà tòro tire zíziine niñyahara na.

³² Shin maha shin ká yyére li na sùpyire jyii na on uru na jyε mii wu ke, mii Tunj u jyε niñyinji na ke, mii mû sí n-yére li na on uru jyii na on urufoo na jyε mii wu. ³³ Ʉka Ʉgemu ká mii cyé sùpyire jyii na ke, mii Tunj u jyε niñyinji na ke, mii mû sí urufoo cyé uru jyii na.

(Luka 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Yii àha raa sôñji na mii à pa si mpa jwumabenje le sùpyire ná tiye shwôh'l'e jùñke na mà de! Mii jyε a pa ná yyeñjke e me, ná kâshige e mii à pa. ³⁵ Naha kurugo ye mii à pa mpa "jyafoonji ná tufoonji láha piye na, si pworofoonji ná nufoonji láha piye na, si napworonji láha nacwopni na. ³⁶ Pií zàmpemnii sí n-pa n-pyi pi pyeng'e shiinbibii yabilimpíi*." ³⁷ Shinji u à u tunj, lire jyε me u nunji kyaa tâan uy'á mà tòro mii na ke, urufoo jyε a yaa ná mii cyclempygire e me. Shinji u à u jyanji, lire jyε me u pworonji kyaa tâan uy'á mà tòro mii na ke, urufoo jyε a yaa ná mii cyclempygire e me. ³⁸ Shinji la ku jyε si mpyi mii cyclempya ke, urufoo u taha mii fye e, pi mée mpyi na sí urufoo bò kworokworicige na. Lire baare e urufoo jyε a yaa ná mii cyclempygire e me. ³⁹ Ʉgemu la ká mpyi si u niñjaanj yaa jwô ke,

[‡] 10:14 Mâ tooyi bambanji kwôr'a wu kânh e na: lire jwôh'e ku jyε, wuu nàzhan à fworo yii karigil'e, yii jùñjø tuguro ti. Yii Marika 6.11 ná Luka 9.5 wíi. [§] 10:16 Yahutuubii mpyi maha mpánmporøyi wíi fýinme ná tateennugo sajcyéenre.

urufoo nùmpañe sì n-kèege, ñka ñgemu ká kàntugo wá u njyaañ'á mii kurugo ke, urufoo sí nùmpañe ta.

(Marika 9.41)

⁴⁰ Shin maha shin ká yii cùmu leme ñwø ke, urufoo mû à mii cùmu leme ñwø, ñgemu sì ká mii cùmu leme ñwø ke, urufoo mû à mii tunvooni cùmu leme ñwø. ⁴¹ Ñgemu ká Kile túnntunñi wà cùmu leme ñwø, mà lire jùñke pyi na u na Kile túnnture yu ke, tòonni Kile sì n-pa n-kan Kile túnntumpil'á ke, uru tòonni Kile sì n-kan urufol'á. Sùpyre ti njye na fyáge Kile na ke, wà ha tire tå cùmu leme ñwø, mà lire jùñke pyi na ti na fyáge Kile na, Kile sì urufoo sâra tire fiige. ⁴² Ñgemu ká lùñjës fùnjcwokwuyaga kan ñge nàñkocayañi wà á, mà lire jùñke pyi na u na njye mii cyclempya ke, sèenji na mii si yi jwo yii á, urufoo sì n-sìi lire tòonni ta.»

11

¹ Njye Yesu à kwò yire yereyi ñkanji na u cyclempyiibii ke ná shuunnin'á ke, maa ñkàr'a sà a sùpyire kâlali, maa Jwumpe Nintanmpe yu pi á pi kânyi na.

*Yuhana Batizelipyinji à túnntunmii tun Yesu á
(Luka 7.18-35)*

² Njye mà Yuhana Batizelipyinji yaha kàsunji i, u mpyi a Kile Nijcwñrñj kapyiñkii kyaa lôgo. Ka u u cyclempyiibii pii tun Yesu á ³ pi sà yibe na: «Njye kyaal l'à jwo na u sì n-pa ke, muu u njye u wi laa, wuu a wabere sigili?»

⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Yii à ndemu lôgo maa ndemu njya ke, yii a sì, yii i sà lire yyaha jwo Yuhana á na ⁵ «Fyinmpii naha na jaa, tonkëgeyifeebii sì i jaare, tògofeebii na jcùunji, jùñcunnibii sì i nûru, ktuwibii sì i jèni, Jwumpe Nintanmpe sì i yu foyafeebil'á. ⁶ Njye mii kapyiñkii ká mpyi cyi njye a ñgemu pyi u à cye láha mii na me, urufoo wuun'á ñwø.»

⁷ Njye Yuhana cyclempyiibil'á kâre ke, ka Yesu si wá na Yuhana kyaa yu sùpyir'á, u à jwo: «Canjke yii ná ñkâre siwage e ke, taha njyege yii mpyi a kâr'a sà wíi kafeege sì i ku njyâha la? ⁸ Naha yii sì mpyi a kâr'a sà wíi ye? Vâansinayafoo la? Yii li cè na mpipi pi maha vâansinayi leni ke, pire maha mpyi saanbii bayi i. ⁹ Lire sanni i ke, naha yii mpyi a sà wíi ye? Kile túnntunñj la? Mii sì yi jwo yii á, u bâ à fânha tò Kile túnntunñj na. ¹⁰ Naha kurugo ye Kile Jwumpe Semenji à jwo ñgemu kyaa na na

“Wíi, mii sì na túnntunñj tun

u sà mu kuni yaa mu yyaha na ^{*} ke,
uru túnntunñj u njye Yuhana. ¹¹ Sèenji na mii sì yi jwo yii á, sùpya sàha ñkwò a si ñgemu u à fânha tò Yuhana Batizelipyinji na me, lire ná li wuuni mû i, Kile Saanre shiinbibii puni nimbilén à fânha tò Yuhana na.

¹² Mâ Iwó Yuhana Batizelipyinji Kile jwumpe tèejwuuni na, mà pa no nume na, mpipi la ku njye si jyé Kile Saanre e ke, shinpiibii na pire kyérege, pi s'à piye waha si jyé te. ¹³ Kile túnntunñj MusaSaliyanji ná Kile túnntunmpii sanmpil'á jwo Kile Saanre kyaa na, fo mà pa no Yuhana tèni na. ¹⁴ Kampyi yii sì n-jà n-dá pu na, Elini mpangi sheenre Kile Jwumpe Semenji a jwo ke, yii li cè uru u njye Yuhana. ¹⁵ Ñgemu la ká mpyi si karii yyaha cè ke, urufoo u u ningyigigii cyán sèl'e.

¹⁶ Ná naha shi i mii sì nte sùpyire shinji tâanna ye? Ti na njye mu à jwo nàñkopyire, ntemu ti njye na bâhare kâfuge na ke, tâ na bâhare maa ñko ti shèrefeebil'á ¹⁷ «Wuu à tünmpini wyì yii á, yii njye a jen'a kwâho me. Wuu à jáhampe myahigii cêe yii á, yii njye a jen'a mée sú me.» ¹⁸ Yii li cè, Yuhana à pa ke, u mpyi na njyitson wu lyì me, u mû mpyi na sinme byii me, ka pi i jwo na jîna u njye u e. ¹⁹ Njye Sùpyanji Jyani à pa, maa lyì maa byii, ka pi i jwo na u sâñjore njye a taha yaage kabere na me, fo njyîngi ná sinmbyaani kanni, maa nûr'a pyi mepengë shiinbibii cevoo mu à jwo múnalwôre shwofeebe.

Nka yâkilifente Kile maha ñkaan ke, tire ká mpyi wà á, li maha jcè urufoo kapyiñkil'e.»

*Yesu à kânyi yà faha
(Luka 10.13-15)*

²⁰ Nye kânyi na Yesu à tòro maa kakyanhala karii niyyahagii pyi, ka yire kânyi shiin si mpyi pi njye a jen'a pi toronkanni kêenñe me, ka Yesu si wá na yire shiinbibii fare. ²¹ U à jwo: «Yii Korazën kânhé shiinbibii, yii wuun'á këege! Yii Bétisayida kânhé shiinbibii, yii wuun'á këege! Naha na yé kakyanhala karigii cyi à pyi waní yij yére ke, kampyi Tiri kânhé ná Sidon kânhé e', cyire mpyi a pyi, nume mpyi na sì pi ta pi à pi toronkanni kêenñe maa láha kapecigii na fo tèemóni i, maa cafabòrigii le mâ pyi pi vâanmyi, maa cwâonre wu piye na. ²² Lire kurugo mii sì yi jwo yii á, canjke Kile sì sùpyire puni sâra si ntâanna ná ti kapyiñkil'e ke, nde li si n-pyi yi na ke, lire sì n-waha mà tòro Tiri ná Sidon kânyi wuuni na.

* **11:10** Malaki 3.1 † **11:21** Tiri ná Sidon na mpyi kânbwoyo shuunni njemu yà cè ná kapecigii mpyinji i ke (Ezayi 23.1-18; Ezekielyi 26; Zhoueli 3.4-8; Amosi 1.9-10).

²³ Yii Kaperenamu kànhe shiinbii pi ke, yii na sônnji na yii sí n-kàre Kile yyére nìnyinjí na bë? Lire mpyi jyé me, yii sí n-sìi n-tirige fo jìnjke jwóhò shiinbii cyage e. Naha kurugo ye kakyanhala karigii cyi à pyi wani yii yyére ke, kampyi Sôdômu kànhe e cyire mpyi a pyi, ku shiinbii mpyi na sí n-yyére pi kapecigii na. Ku mú mpyi na sí n-pyi wani fo mà sà nò nijja na. ²⁴ Lire kurugo mii sí yi jwo yii á, canjke Kile si sùpyire puni sâra si ntâanna ná ti kapyiñkil'e ke, nde li si yii Kaperenamu kànhe shiinbii ta ke, lire sí n-waha n-tòro Sôdômu kànhe shiinbii wuuni na.»

*Yesu u maha tanjøke kan sùpyarj'a
(Luka 10.21-22)*

²⁵ Nyé Yesu à kwò puru na ke, maa jwo: «Tufoonji Kile, nìnyinjí ná jìnjke Kafoonji, mii fwù jyé mu na, naha na ye kani mu à jwóhò yákilifeebii ná kaceempii na ke, mu à lire cyéé nàjkopiyire na. ²⁶ Sèe wi, Tufoonji, mu à lire pyi mà tâanna ná mà jyii wuuni i.»

²⁷ Lire kàntugo maa jwo sùpyir'á: «Mii Tunji à karigii puni le mii cye e. Sùpya jyé a Jyafoonji cè Tufoonji baare e me. Sùpya mú jyé a Tufoonji cè Jyafoonji baare e me, fo Jyafoonji la ká mpyi si u cyéé njemu na ke.

²⁸ Yii a ma mii yyére, yii pi à kànha maa ntugo ke, mii sí tanjøjø kan yii á. ²⁹ Yii a báaranji pyi mii á, yii i na yaha s'a yii kéenjø. Lire ká mpyi, yii sí tanjøjø ta, naha na ye mii jyé nümpinjefoo, mii karigii mú sí jyé a waha me. ³⁰ Mii báaranji pyim'á tâan, tugure mii sí n-tègë yii jnunj'i ke, tir'à faha.»

12

*Nje Yesu à jwo canjøke kyaa na ke
(Marika 2.23-28; Luka 6.1-5)*

¹ Nyé canjka, Yesu ná u cyelempyibii mpyi na ntùuli sùma kooyi y'e, kuru canjke na mpyi canjøjø. Cyelempyibii katege wuubii pi mpyi, ka pi i sùmajcahayi yà kwòn na mínage na njkuru*. ² Farizheenbii pil'à lire jyé ke, maa Yesu pyi: «Wíi, mu cyelempyibii na canjøjke kafuunjki piy!»

³ Ka u u pi pyi: «Nde Saannji Dawuda à pyi ke, yii jyé a lire kâla mà? Canjka mà u ná u fyènjwóhoshiinbii katege wuubii yaha, ⁴ u à jyè Kile bage e, maa sárage bwúuruji wà lwó a kyà, maa wà kan u fyènjwóhoshiinbil'á. Mâ li ta sáragawwuubii kanni pi mpyi a yaa pi já a uru bwúuruji kyà.

⁵ Taha yii jyé a li kâla Kile Jwumpe Semenji i na sáragawwuubii kâ báara pyi Kilejaarebage e canjøjke e, lire jyé na ntòre kapecigil'e me? ⁶ Mii si yi jwo yii á, wà na jyé naha njemu u à pêe Kilejaarebage na ke. ⁷ Jwumpe Kile à jwo na yii aha a jnúnaara taa yiye na, na lir'à tâan ur'á mà tòro sáragawwuuni na‡ ke, kampyi yii mpyi a puru jwóhe cè, sùpyire ti nte yii à ti cêegë mà li ta ti jyé a yaaga pyi me, yii mpyi na sì jyé lire pyi me. ⁸ Supyanji Jyanji ká kyaa maha kyaa jwo mà yyaha tii ná canjøjke e ke, li si n-jà n-tòro lire na me.»

*Yesu à cyejkwugoo ciúmjo canjøjke e
(Marika 3.1-6; Luka 6.6-11)*

⁹ Lire kàntugo Yesu à yiri wani, maa nkàre kuru cyage shiin Kile Jwumpe kàlambage e.

¹⁰ Lir'à nànjì wà ta wani ná cyenkwuge e. Ka pi i Yesu pyi: «Mâ sùpya ciúmjo canjøjke e, tâ lir'à yaa ná mpyi i§?» Kanjøjø pi mpyi na jcaa ná kuru yibige e, si nta tigre cyán Yesu na.

¹¹ Ka Yesu si pi pyi: «Jofoo u jyé yii shwóhòl'e, ná mpà niñkin na jyé u á, ka uru mpàni si jcwò wyige e mà bê ná canjøjke e, urufoo si jyé u yaha wwúmbaa yé? ¹² Yii jyé a li cè na sùpyanjø tayyéreg'á pêe mpàni woge na sée sél'e mà? Yii li cè, mà tâanna ná Kile Salianji i, kacenni mpyiñl'á jwó canjøjke e.» ¹³ Nyé u à kwò puru na ke, maa jwo cyenkwugefol'á: «Ma cyége sànhana.» U à ku sànhana ke, ka ku u jciúmjo ku sanjøke fiige.

¹⁴ Nyé Farizheenbii pi mpyi wani ke, ka pire si fwor'a kár'a sà piye taanna Yesu bonkanni na.

Kile báarapyinji niçcwɔnɔnɔjì u jyé Yesu

¹⁵ Yesu à pa yire cè ke, maa yiri kuru cyage e, u niñkarenji, shinjyahara mpyi a taha u fye e, ka u yampii puni ciúmjo. ¹⁶ Maa yi jwo a waha pi á na pi àha sùpya yaha u yi cè me. ¹⁷ Lire pyiñkanni na, Kile túnntunji Ezayi jwump'á fúnjø, u mpyi a jwo: ¹⁸ «Kile à jwo:

“Mii báarapyinji u jyé njé, mii à u cwoɔnro.

U kan'à waha mii na sél'e, u kapyiñkil'à tâan mii á mú.

* ^{12:1} Kile Jwumpe Semenji à li cyéé na wà katege wu ká a ntùuli kerege e, na u sí n-jà sùmanji wà kwòn ná cyége e, si jyé wani kerege e (Duterenamu 23.25). † ^{12:2} Mâ tâanna ná Farizheenbii sònñøjøkanni i, mu aha sùma kwòn ná cyége e, mu à báara pyi. Lire e pi à Yesu cyelempyibii cêegë na pi à báara pyi canjøjke (Ekizodi 34.21). ‡ ^{12:7} Oze 6.6 § ^{12:10} Farizheenbii u sònñøjøkanni i, shinjø u jyé na mûnaa tawwuyo caa ke, uru kanni wà sí n-jà n-tègë canjøjke.

Mii sí na Munaani pyi li tēen u e,
u sí raa supyishinji sanji leni kuni nintiini i.
19 U sì raa jwumō dìrili ná wà e me, u sì raa sêre wà na me.
Wà sì u jwuñyahama lógo sùpyire tabinniyi i me.
20 Ali kanjyaange, u sì ku kebe me,
fukinañi u jye na tafuguyo caa ke, u sì uru fugo me.
U sì n-kwôre pur'e,
fo si ntinji kuni le sùpyire puni taan.
21 Supyishinji puni sí n-pa pi sôñnjore taha u na*.”

*Pyiñkanni na Yesu maha jínabii kòre ke
(Marika 3.22-30; Luka 11.14-23)*

22 Nye lire kàntugo, ka pi i mpa ná jíncayanji w'e Yesu á. Uru nàñi mpyi na jaa me, maa mpyi bûbu. Ka Yesu si u cùunjo u à jà na yu maa paa. 23 Ka li i sùpyire puni bilibili fo pi na piye yibili maa ñko: «Taha Dawuda Tuluge Shin bâ u jye ñge nàñi me?» 24 Nye Farizheenbil'â yire lógo ke, ka pi i jwo: «Ñge nàñi jye a sì na jínabii kòre na yige pifeebil'e ná fânhe kabér'e, jínabii jnùñjooñi Belizebuli woge kàntugo na me!»

25 Ná Yesu sí mpyi a pi funzõnjore cè, ka u u jwo pi á: «Kire maha kire li jye na liye tûnni ke, lire maha mpa jya. Kànhe ñkemu, lire jye me pyeñge ñkemu shiin ká yíri piye kurugo ke, kuru maha mpa jya mû. 26 Sitaanniñi ká a u báarapyibii kòre, u na uye tûnni. Lire ká mpyi, u saanre sì n-kwò mà? 27 Yii aha jwo na mii na jínabii kòre na yige pifeebil'e ná jínabii jnùñjooñi Belizebuli fânhe e, lire sannñi i ke, yîi shiinbibii pi jye na pi kòre ke, ná jofoo o fânhe e pire maha pi kòre ye? Yii shiinbibii yabilimpií pi sîjwumpe pyi pu cwo yîi jnun'i. 28 Ñka yîi li cè na mii na jínabii kòre na yige pifeebil'e ná Kile Munaani fânhe e, lir'a li cyêe na Kile Saanre à nô yîi na mà kwò. 29 Wà sì n-jà n-jyé fânñyahagafoo bage e, si u yaayi lwó, ná u jye a bage foo pwø a cyán maa nta a jyé mà ye. Urufoo ká jà a u pwø a cyán, lire e u maha jà a bage yaayi pyi u jyeempe.

Sùpyaji sí n-yibe u jwojwumpe kurugo

30 Shinjji u jye u jye ná mii i me, urufoo jye mii zàmpen, ñgemu u jye u jye na mii tère na sùpyire wâa tye na me, urufoo na ti jnùñjoo kyângé.

31 Lire kurugo mii sí yi jwo yîi á: kapegiñi shiinji puni ná Kile mekeegje jwumpe puni sín-jà yâfa sùpyire na. Ñka ñgemu ká Kile Munaani mege kèegje ke, lire sì n-sii yâfa urufoo na me.

32 Wà ha jwumpime jwo Supyanji Jyanji na, lire sì yâfa urufoo na. Ñka ñgemu ká jwumpime jwo Kile Munaani na ke, lire kapiimi sì yâfa urufoo na ñge tînji i me, li mû sì yâfa urufoo na tînji nimpanji i me.

(Luka 6.43-45)

33 Cige ká jwø, ku maha yasere njicenne pyi. Cige ká mpyi ku jye a jwø me, ku jye na yasere njicenne pyi me. Cige shiñji maha jnëe ku yasere cye kurugo. 34 Yii mâcwan fiige sùpyibii! Mâ pege yaha yîi funñ'i, yîi sì n-sii n-jà jwujcennme jwo me. Sùpyanj zömbilin'â jñi ndemu na ke, lire u jwøge maha yu. 35 Ñgemu u zò u à jwø ke, uru maha jwujcennme yu. Ñgemu u jye ná zòmpi i ke, uru maha jwumpimpe yu. 36 Mii sí yi jwo yîi á, canjke Kile sì sùpyire puni sâra si ntâanna ná ti kapyiñkil'e ke, jwumō maha jwumō sùpyir'a jwo, ná pu jye laaga baa ke, Kile sì ti yibe puru puni na. 37 Shin maha shin jwøjwumō kurugo, Kile sì n-jwo na u à tîi, lire jye me u à cêegje.

*Yesu tayyéreg'â fânha tò Zhonasi woge na, ñka sùpyire jye a u jwømæeni cû me
Marika 8.11-12; Luka 11.29-32*

38 Nye ka Kile Salyani cycelentiibii pìi ná Farizheenbii pìi si jwumpe lwó maa jwo: «Cycelenti, wuu la naha maa kani là pyi a cyêe wuu na, ndemu li sì li cyêe na mu à fworo Kile e ke.» 39 Ka Yesu si pi pyi: «Mpíi pi à pi, maa kàntugo wà Kile na ke, pire maha pcaa si kakyanhala kani là jya tapyige e. Ñka nde lâ pyi Kile tûnnutunji Zhonasi na ke, lire baare e kakyanhala kyaa saha sì n-pyi n-cyêe pi na me. 40 Yii li cè, bà Zhonasi a canmpyaa taanre ná numpiliyi taanre pyi fyabwøhe funjke e me, amuni Supyanji Jyanji mû sì canmpyaa taanre ná numpiliyi taanre pyi fanjke e. 41 Canjke Kile sì sùpyire puni sâra si ntâanna ná ti kapyiñkil'e ke, Ninive kànhe shiinbibii sì n-pa n-yíri n-yyére si pire kapimpyibii cêegje, naha na ye Zhonasi à sà Kile jwumpe jwo Ninive shiinbil'â ke, pi à pi toroñkanni këennje. Mâ li ta wà na jye naha, ñgemu u tayyérege k'à fânha tò Zhonasi woge na ke, pire kapimpyibii sì jye a jen'a pi toroñkanni këennje me.

42 Kuru canjke, saancwoñi u mpyi Sheba kini jnùñjoo na ke, uru mû sì n-pa n-yíri n-yyére si pire kapimpyibii cêegje, naha na ye uru saancwoñi mpyi a yíri dijnyenj i jnùñjekà na, mà sà

saanji Solomani yákilifente jwumpe lógo. Mà li ta wà na jyé nahá, ñgemu u yákili u à pêe Solomani wuñi na ke, pi sí jyé a jen'a lógo uru jwó na mè.

(Luka 11.24-26)

⁴³ Jína ká fworo sùpya e, u maha sà jaara síwage yyaha kurugo maa tateengé cya. U aha mpyi u jyé a kà ta mè, ⁴⁴ u maha jwo “Mii sí nûru raa wà na tayirige e.” Nyé u aha nûr'a pa urufoo ta bawaga fíge, ñkemu k'á pwó, maa ku funjke bégel'a jwó ke, ⁴⁵ u maha nûr'a kâr'a sà jinahii baashuunni lwó a bâra uye na, mpyi pi à pi mà tòro u yabilinji na ke, maha mpa jyé urufol'e. Lire ká mpyi, urufoo pyinjanni nivonn'a si nâr'a pi mà tòro niijyeeni na. Amuni pire kapimpyiibii wuuni mû sí n-pyi.

*Mpii pi jyé Yesu nuñi ná Yesu cínmpyiibii ke
(Marika 3.31-35; Luka 8.19-21)*

⁴⁶ Mà Yesu yaha puru jwumpe na ná sùpyire e, u nuñi ná u cínmpyiibil'à pa yyére cyínni na, maa jcaas i jwo ná u e. [⁴⁷ Ka wà si Yesu yyere maa jwo: «Mu nuñi ná mu cínmpyiibii naha cyínni na, pi naha na mu kyaa pyi.】] ⁴⁸ Ka Yesu si urufoo pyi: «Mpire pi jyé mii nuñi ná mii cínmpyiibii yé?» ⁴⁹ U à puru jwo ke, maa cyége sànhà u cyelempyiibii kâmpañke na, maa jwo: «Mii nuñi ná mii cínmpyiibii pi jyé mppi. ⁵⁰ Yii li cè na mii Tunji u jyé niijyinji na ke, nyé u jyé na uru jyii wuuni pyi ke, uru u jyé mii cimmpworonji ná mii nuñi.»

13

Neeenuguñi bataage

(Marika 4.1-20; Luka 8.4-15)

¹ Kuru canjke yabilinji i, Yesu à fworo bage e maa ñkâr'a sà ntèen banji jwóge na. ² Ka shinnyahara si mpa binni u taan, li jyé a pa jwó mè, ka u u jyé a tèen bakwóge k'e lwóhe juñ'i, ka sùpyire si yyére kùmpogé na. ³ Ka u ti kâr'a karii niijyahagii na ná bâtaay'i. ⁴ U à jwo: «Neeenuguñi wá u ná fwor'a kâr'e jéemé tanuguge e. Mà u yaha u u sùmashinji wàa fini fíge, wà à two kuni jwóge na, ka sajcyéenre si mpa uru jô.

⁵ Ka wà tacwugo si mpa bê ná kafaafoge e, pworo niijyahara mpyi kuru cyage e mè. Ka uru si fyín wahawaha, naha na ye u mpyi a jyé juñke e sèl'e mè. ⁶ Nyé canj'k'à pa fworo ke, ka yifyinre si fâan maa waha, ndire kuunji na.

⁷ Ka wà tacwugo si mpa bê ñgurotaha na, ka ñgure si yîr'a uru cû.

⁸ Nka wà tacwug'á pa bê ná juñke njcènnjke e, maa fyín, maa lyé, maa se. Sùmacire tà à sùmaphyanji se mà no ñkuu ñkuu (100) na, tà mpyi beetaanre taanre (60) tà mpyi bejjaaga ná ke ke.

⁹ Ngemu la ká mpyi si karii yyaha cè ke, urufoo u u ningyigii cyán sèl'e.»

¹⁰ Ka Yesu cyelempyiibii si file u na, maa u yíbe: «Naha na mu jyé na bâtaayi yu sùpyir'á yé?» ¹¹ Ka Yesu si pi pyi: «Karigii cyi à yyaha tíi ná Kile Saanre e, ná cyi à jwóhó ke, yii á cyire jcèn'á kan, u sí jyé a kan sùpyire sannt'á mè. ¹² Naha kurugo ye ñgemu u à yaaga cè ke, là si n-bâra urufoo ta cacenjke na sèl'e. Nka ñgemu u jyé a yaaga cè mè, urufoo bá na sônnji na ur'à nimbileni ndemu cè ke, lire sí n-shwó urufoo na. ¹³ Lire kurugo mii na bâtaayi yu pi á, naha na ye pi jyuigil'á cwôro, ñka pi jyé na jaa mè, ningyigii na jyé pi á, ñka pi jyé na nûru mè, pi jyé na karii yyaha cini mè. ¹⁴ Kile tûnntunji Ezayi mpyi a jwumpe mpemu jwo ke, pur'à fúnjo pi kâmpañke na. U mpyi a jwo:

“Yii sí raa nûru, ñka yii sí raa yafyin yyaha cini mè.

Yii nyigii sí n-cwôro ñka yii sí raa yafyin jaa mè.

¹⁵ Yii li cè, nte sùpyire ningyigil'á wâha, pi à pi ningyigil'á tò, maa pi jyigil'á tò, bà pi si mpyi pi áha raa jaa s'a nûru mè, pi yákilibii mû ká raa karii yyaha cini mè.

Naha kurugo ye pi la jyé sì nûru mpa mii yyére, mii i pi shwó mè*.”

¹⁶ Nka yii pi ke, yii wuun'á jwó, naha na ye yii na jaa yii jyigil'á, maa nûru yii ningyigil'á.

¹⁷ Sèenji na mii sí yí jwo yii á, nde yii à jyá maa ndemu lógo ke, Kile tûnntunmii niijyahamii ná Kile jwómeecuvee niijyahamii la mpyi si lire jyá, si li lógo. Nka pi jyé a jà a li jyá, maa li lógo mè.

¹⁸ Nyé kuru bâtaage k'á jwo mà yyaha tíi ná neenuguñi i ke, yii ku jwóhe lógo. ¹⁹ Kunji jwóge na, sùmashinji tacwug'á pa bê ke, kuru ku jyé mu à jwo shinji u à Kile Saanre kani jwumpe lógo, maa mpyi u jyé a pu yyaha cè mè, ka Sitaanninji si mpa pu wwú u funj'i ke.

²⁰ Kafaafoge juñ'i sùmashinji tacwug'á pa bê ke, kuru ku jyé mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo maa ntíl'a jyé pu na ná funntange e ke. ²¹ Nka pu jyé a jà a ndire le t'e mè, ti jwómeeni këngéme jyé a pén mè. Kawaa, lire jyé mè yyefugo kyaa ká ti ta Kile jwumpe kurugo, ti maha fworo Kile kuni i.

* 13:15 Ezayi 6.9-10

²² Ngure shwəhəl'e sùmashinji tacwug'a pa bē ke, kuru ku nyε mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo, ka dijyεnji karigii funmpeenre ná nàfuuñi lage si pu cwônrø, pu nyε a jà a yasere pyi me.

²³ Niñke njicenñje na sùmashinji tacwug'a pa bē ke, kuru ku nyε mu à jwo sùpyire ti nyε na Kile jwumpe nûru maa pu yyaha cini ke. Tire sùpyire na nyε sùmasenje flige, sùmacire tà à sùmanji se mà nō ñkuu ñkuu (100) na, ka tà si se mà nō beetaanre taanre (60) na, ka tà si se mà nō bejñaaga ná ke ke na.»

Nyèpege bâtaage

²⁴ Nyε Yesu à nûr'a bâtaage kà jwo pi á na: «Kile Saanre à fworo nde kani kurugo: faapyinji wà à sùmashi njicenñje nûgo u kerege e. ²⁵ Mà sùpyire yaha ñoømpe na numpilage e, u zàmpenji wà à pa nyèpege kà shi wà kerege e maa nûr'a kâre. ²⁶ Nyε ka ku ná sùmanji si fyin maa lye sìncyan.

²⁷ Kerege foo bâarapyibil'à sà kerege ta amuni ke, ka pi i sà u pyi "Nùñufoonji, sùmashinji mu mpyi a nûgo ma kerege e ke, taha u bâ mpyi a jwø me? Nyèpege sí ku wá kerege e ke, ta kur'á yíri ke?" ²⁸ Ka kerege foo si jwo "Mii zàmpenji wà u à ñke bâarapege pyi ame." Ka bâarapyibii si u pyi "Mu la nyε wuu u sà ku kðøng'a wwû sùmanji shwəhəl'e la?" ²⁹ Ka kerege foo si jwo "Yii ku yaha wani, lire baare e, ku takøonge e yii sí raa sùmanji kðønge ná k'e. ³⁰ Yii ku ná sùmanji yaha u a lyege sìncyan, sùmakwøngigii ká nò, mii sí yi jwo sùmakwønbil'á pi i kuru nyèpege kwòn a yige sùmanji i, pi pwø pwø pi i ku súugo folo, pi i nta a sùmanji kwòn a le na bwùnni i."»

Kile Saanre maha sìi nimbilere maa mpêre

(Marika 4.30-34; Luka 13.18-21)

³¹ Nyε Yesu à nûr'a bâtaage kà jwo pi á. U à jwo: «Kile Saanre na nyε mu à jwo mutaridi cige pyà nàñi wà à ñgemu nûgo u cikøøge e ke. ³² Kuru cige pyàñ'á yîlege cire sannte puni wuñi na. Ñka u aha nûgo, u maha fyin maa mpyi cibwøhø mà tòro kajyøge yawyøere puni taan, fo sìncyeenre maha ti shëere yaa ku ñkéjnyi i.»

³³ U à nûr'a bâtaage kà jwo pi á na: «Kile Saanre na nyε mu à jwo bwúurunji yîrigeyirige yaani. Ceewe ká li nimbilere le farini mbyimpe niyyaham'i mà cwønhø, li maha puru mbyimpe niçcwønhømpe puni yîrige.»

³⁴ Nyε Yesu à puru jwumpe puni jwo bâtaay'i sùpyir'á. Bâtaayi jwumpe baare e, u mpyi na pabere yu ná t'e me. ³⁵ Lire e jwumpe Kile tûnntunji mpyi a jwo ke, pur'á fûnjo, u mpyi a jwo:

«Bâtaayi mii sí raa yu pi á,
karigii cyi à ñwøhø fo dijyεnji tasiige e ke, cyire mii sí raa yu pi á†.»

Yesu à nyèpege bâtaage jwøhe jwo

³⁶ Nyε Yesu à kwò puru jwumpe na ke, maa jyè bage e, ka u cyelempyibii si file u na, maa jwo: «Bâtaage mu à jwo maa yyaha tûi ná nyèpege e sùmanji shwəhəl'e ke, kuru yyaha jwo wuu á.»

³⁷ Ka u u pi pyi: «Sùmashinji njicenñji nùgufoonji u nyε Supyanji Jyanji. ³⁸ Kerege e sùmashinji njicenñ'á nûgo ke, kuru ku nyε dijyεnji. Sùmashinji njicenñji u nyε mpyi pi à jne Kile Saanre na ke, nyèpege ku nyε Sitaanninji fýenwahshøshinbibii. ³⁹ Zàmpenñji u à nyèpege wà sùmanji shwəhəl'e ke, uru u nyε Sitaanninji. Sùmakwøonre ti nyε dijyεnji tèekwooni, sùmakwønbil'pi nyε Kile mèlèkøebii. ⁴⁰ Pyïnkanni na nyèpege maha ñkðøng'a wwû sùmanji shwəhəl'e maa ku súugo ke, amuni li mû si n-pyi dijyεnji tèekwooni. ⁴¹ Kuru canjke Supyanji Jyanji sí u mèlèkøebii tun. Yaaga maha yaaga ku nyε na sùpyire nyùñø kyângé Kile na, ná mpyi pi maha Kile Salayanji kèegé ke, pi sí pire puni cwønro n-yige Kile Saanre e, ⁴² si ñgà na fugombaage e. Wani pi sí raa mæe súu s'a ñkyànhigii kùru. ⁴³ Ñka mpyi pi à Kile jwømæenii cû ke, pire sí raa bëenmpe yige canjke nyii flige pi Tuñi Saanre e. Ñgemu la ká mpyi si karii yyaha cè ke, urufoo u u niñgyigigii cyán sèl'e.»

Nàfuuñi niñwøhønji ná kðønñji kani

⁴⁴ Kile Saanre na nyε sahanjkii mu à jwo nàfuuñi ñgemu u à ñwøhø kerege k'e ke. Nàñi wà à sà fworo uru nàfuuñi na tanjwøhøge e, maa u yal'a ñwøhø sahanjkii. U funntanga wuñi, maa ñkár'a sà u cyeyaayi puni pér'a tég'a kuru kerege shwo.

⁴⁵ Kile Saanre à fworo nde kani kurugo: cwøhønji wà u mpyi na kðøn nisinana caa. ⁴⁶ U à kðønbile longara wu nyia ke, maa ñkár'a sà u cyeyaayi puni pér'e, maa li shwo.

Nde li sì n-pyi dijyεnji tèekwooni i ke

⁴⁷ Kile Saanre à fworo nde kani kurugo: fyacuumpii pìi mpyi a cwò wà lwøhe e, ka uru cwønji si fyaabii shinji puni cû. ⁴⁸ U à jn' ke, ka pi i u dìr'a yige kùmpogé na, maa ntèen maa

fyaabii njcenmpii cwoonr'a le yaleŋke e, maa təoŋ baa wuubii wà. ⁴⁹ Nye amuni li mū si n-pyi diŋyeni tēekwooni i. Kile mēlekeebii sī shinpibii cwoonr'o si ŋgwū shincenmpil'e, ⁵⁰ si pi wà nafugombaage e. Wani pi sí raa mēe súu s'a ŋkyānhigii kùru.

⁵¹ Yesu à puru jwo ke, maa u cyelempyibii yíbe na pi à mpe jwumpe lógo la? Ka pi i jwo: «Jən, wuu à pu lógo.» ⁵² Ka Yesu si jwo: «Kile Saliyanj i cyelentunji cye k'á le mà yyaha tíu ná Kile Saanre e ke, uru maha kála nivonjø ta maha bára njijyenj na maha yaha uye e, mu à jwo náfujunjo na yige na ŋkaan.»

*Yesu kànhe shiinbil'à cyé u na
(Marika 6.1-6; Luka 4.16-30)*

⁵³ Yesu à kwò puru jwumpe na ke, maa yíri wani, ⁵⁴ maa ŋkare u tukanhe na. U à nō wani ke, maa jyé pi Kile Jwumpe kálabage e, maa súpyire kárali. U kalanji pyinkanni mpyi a súpyire kákyanhala fo pi na ŋko: «Di u à pyi maa mpyi yákilifoo ye? Di u à pyi maa kakyanhala karigii pyi ye? ⁵⁵ Taha cíkyanganji tooyo wuŋji bá u ŋye u wi me? Taha u nūnji bá u ŋye Mariyama me? U címpyibii bá pi ŋye Yakuba ná Yusufu ná Simo ná Zhude mà? ⁵⁶ U ná púceribii pi ŋye nu na ke, pire ŋye naha ná wuu e mà? Di u s'á pyi maa jà na ncyii karigii pyi ye?» ⁵⁷ Nye tire sónnjor'á pi pyi pi à jnūnjo tugo Yesu na. Ka Yesu si jwumpe lwó maa jwo pi á: «Kile túnntunjo maha le njire e cyeyi puni i fo u tukanhe ná u tupyenge ye!» ⁵⁸ Nye pi dánabaare kurugo, Yesu ŋye a kakyanhala karii njiyahagii pyi wani me.

14

*Yuhana Batizelipyinjì kwùŋkanni
(Marika 6.14-29; Luka 9.7-9)*

¹ Nye saannji Erödi à pa a Yesu shenre núru ke, ² maa jwo u báarapyibil'á: «Yuhana Batizelipyinjì wi, u à nè à fworo kwùŋji i, lire kurugo u à jà na kakyanhala karigii pyi ame.»

³⁻⁴ Yii li cé na Erödi mpyi a u sínnejni Filipi cwoŋi kwòn a lwó mà pyi u cwo. Uru ceenji mege na mpyi Erödiyadi. Lire e ka Yuhana si yi jwo Erödi á na u ŋye a yaa u u sínnejni cwoŋi shwu u na me. Ka puru jwumpe si wha Erödi na, ka u pi pyi pi à Yuhana cù a pwó a le kásunji i. ⁵ Erödi la mpyi si Yuhana bò, ŋka u mpyi na fyáge Yahutuubii yyaha na, ŋaha na ye pi puni mpyi a li ce na Yuhana na ŋye Kile túnntunjo.

⁶ Nye Erödi canzeg'á pa mähana a na lire yyeeni ke, ka u u pi yyere maa kataan pyi. Nye mà pi yaha lire kataanni na, Erödiyadi pwororj'á pa a ŋkwöhöli shinnyyerebii shwöhöle, ka lire si ntáan Erödi e, ⁷ fo u à káa púcwønji na u aha yaaga maha yaaga náre ur'á ke, kuru sí n-kan u á. ⁸ Ka púcwønji nuŋji si jwo a kan púcwønji na u sà jwo saanji'á na u Yuhana Batizelipyinjì jnùrkje kwòn a le ŋkunari, u pa ŋkan ur'á. ⁹ Ka puru jwumpe si saanji yahye pyi k'á tanha. ŋka u mpyi na sì n-jà n-cyé me, ŋaha na ye u mpyi a kâa u shinnyyerebii ŋyii na. Nye ka u pi pyi pi sà Yuhana jnùrkje kwòn kásunji i pi pa ŋkan púcwønji'á. ¹⁰ Nye ka pi i Yuhana jnùrkje kwòn ¹¹ mà le ŋkunari, mà kan púcwønji'á, ka u u ku kan u nuŋ'á.

¹² Nye lir'á pyi ke, ka Yuhana cyelempyibii si mpa u buwuŋji lwó mà sà ntò, maa sà u sàngë wyi Yesu á.

*Yesu à shiin kampwøhii kaŋkuro jwø cya
(Marika 6.30-44; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14)*

¹³ Nye Yesu à puru jwumpe lógo ke, maa yíri kuru cyage e, maa jyè bakwøäge k'e, mà kare sige funjke e. Súpyir'á pa u saha cè ke, maa fworo pi kányi i, maa ŋkare u fye e tøore na.

¹⁴ Yesu à fworo bakwøäge e mà pi ŋya pi à ŋyaha sèl'e ke, ka pi jnùnaare si u ta sèl'e, yampii pi mpyi tire súpyire shwöhöle ke, ka u u pire cüŋpo.

¹⁵ Nye yákoŋk'á pa ná ke, ka u cyelempyibii si file u na maa jwo: «Cyelempyinjì! Sige funjke e wuu ŋye, canjke s'á kwò a kwò. Súpyire cye yaha bá ti si mpyi si sà ŋyì shwø jwøkurugo kányi i me.» ¹⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Lire ŋye a pi kakarala kwò me, yii yabilimpii pi pi kan pi lyi.» ¹⁷ Ka pi i u pyi: «Bwúurujuŋyo kaŋkuro ná fyapya shuunni kanna cyi naha wuu juŋ'i.» ¹⁸ Ka u u pi pyi: «Yii a ma ná y'e.»

¹⁹ Nye pi à pa ná y'e ke, ka u u súpyire pyi t'à tèen ŋyeye juŋ'i. Pi à tènn'a kwò ke, ka u bwúuru juŋyo kaŋkuruŋi ná cyire fyapyaagii shuunni i lwó, maa yyahe yírigé níŋyinji i, maa fwò kan Kile á yi kyaa na. Maa bwúuruŋi kwòn kwòn a kan u cyelempyibil'á, pi à kan súpyir'á. ²⁰ Súpyire ti mpyi wani ke, tire pun'á lyi a tìn. Ka pi i ŋkwò maa shàhhíi ke ná shuunni jní ŋyìpaŋyi na. ²¹ Pire lyilýibil'e, nàmbaabii kanni mpyi a shiin kampwøhii kaŋkuro (5.000) kwò, cyeebibii ná nàŋkopire ŋye a tòr me.

*Yesu à jaara lwøhe juŋ'i
(Marika 6.45-52; Yuhana 6.16-21)*

²² Nyé lire jwóho na, mà Yesu yaha u u sùpyire cye yare, u à u cyelempyiibii mpyi pi à jyé bakwoäge e, maa banji jyiile u yyaha na. ²³ Nyé Yesu à ti cye yaha ke, maa nkàr'a sà Kile jnáare jnáke kà na, u kanni. U à kwôro wani fo mà pa no yàkonke na.

²⁴ Nyé bakwoäge e cyelempyiibii mpyi na banji jyiili ke, lir'â kuru ta ku u byanhare lwóhe ninjke na. Ka kafége si wá na fwu na Iwóhe tère na bakwoäge jnóoji na wàa kàmpaŋyí puni na. ²⁵ Nyé numpilag'â pa lyé ke, ka Yesu si yíri na jaare na nkéegé pi fye e lwóhe jnúŋ'i. ²⁶ Cyelempyiibil'â u nimpangi nyá Iwóhe jnúŋ'i ke, maa fyá sèl'e fo na jncýéenni maa jwo: «Burji wá fwòongo ku nyé nké!» Mâ pi fyagara wuuhibi yaha, pi mpyi na kwwuyi wàa. ²⁷ Mâ pi yaha pur'e, ka Yesu si ntíl'a jwumpe lwómaa pi pyi: «Yii yákilibii tñje, yii áha vyá me, mii wi.»

²⁸ Ka Pyéri si jwo: «Kampyi mu u nyé u wi, na yaha si jaara lwóhe jnúŋ'i, si ma jnúŋo bê.»

²⁹ Ka Yesu si u pyi: «Ta ma.» Ka u u fworo bakwoäge e na jaare na Yesu jnúŋo bêni lwóhe jnúŋ'i. ³⁰ Nka u à pa kafége nyá kâ pêe maa fyá ke, ka u u li jwó cù na ntíri Iwóhe jnáhi, maa nkwduli: «Kafoonji, na shwø!» ³¹ Ka Yesu si ntíl'a cyége sánha, maa u cù maa jwo: «Mu dámianj'â cyére de! Naha na mu nyé a funfje pyi ninjkin mà ye?» ³² Ka Yesu ná Pyéri si jyé bakwoäge e, ka kafége si ntíl'a yyére. ³³ Nyé lir'â pyi ke, mpyi pi mpyi bakwoäge e ke, ka pire si niñkure sín Yesu á maa jwo: «Nákaana baa, Kile Jyanji u nyé mu.»

*Yesu à yamii cílujo Zhenezareti kàmpaŋyí na
(Marika 6.53-56)*

³⁴ Nyé Yesu ná u cyelempyiibil'â banji jyiile ke, maa jyé Zhenezareti kùluni i. ³⁵ Kuru cyage shiinbibii mpyi a Yesu cè, lire e pi à Yesu mpanji jwo puru mähampi puni i. Ka sùpyire si wá na ma ná yampii shinnji puni i Yesu á. ³⁶ Pi mpyi na Yesu jnáare na u pire yaha pi i bwòu u vánantinjke zhwbore na kanna. Yampii pi mpyi maha bwuun u na ke, pire puni mpyi maha jnúñuŋji.

15

*Karigii cyi nyé na wuu jwóre Kile yyahé taan ke
(Marika 7.1-23)*

¹ Nyé canjka Farizhëenbibii pií ná Kile Saliyanji cyelemtiibii píl'â yíri Zheruzalemu kànhe e mà pa Yesu yyére, maa u yíbe: ² «Naha na mu cyelempyiibii nyé na wuu tulyeyi lâdaabii karigii leni jyire e mà ye? Naha na pi aha a si raa lyí, pi nyé na pi cyeyi jyili mà tâanna ná pire lâdaabil'e mà ye*?»

³ Ka Yesu si pi pyi: «Naha na yii à kàntugo wá Kile ton'á, maa ntaha lâdaabii fye e ye? ⁴ Yii li cè na Kile à jwo “Ma tuji ná ma nunji pée†.” Ngemu ká jwumpimé jwo a wà u tuji, lire nyé me u nunji na ke, urufoo sí n-bò‡.» ⁵ Nka yii pi ke, yii maha yi yu sùpyir'á na “Wà ha jà a jwo u sifeebil'á na yaayí uru mpyi a yaa u tég'a pi tég'e ke, na ur'â yire kan Kile á mà kwâ, ⁶ na urufoo mée ká mpyi u nyé na yaaga kaan u sifeebil'á sahanji me, na tapege nyé yire e me.” Mâ tâanna ná lire e, yii à kàntugo wá Kile jwump'á, maa ntaha yii lâdaabii fye e. ⁷ Yii pi à fyinme tò wwomo na ke! Kile túnntunjí Ezayi mpyi a jwumpe mpemu jwo yii kyaa na ke, pur'â sàa pyi sèe. U mpyi a jwo na

⁸ Kile à jwo ‘Nte sùpyire na mii pêre jwóyí i kanna, mà li ta pi zòompii laag'â tóon mii na.

⁹ Pi na mii pêre tawage e,
naha na ye kálajin pi nyé na nkakan ke,

ur'â lwó a pwo sùpyire lâdaabii kanni na§. ”»

¹⁰ Puru jwóho na, Yesu à sùpyire yyere maa jwo t'á: «Yii niñgyigigii përe, yii raa nûru sèl'e.

¹¹ Yaaga maha yaaga ku nyé na jyé sùpyanji jwóge e ke, kuru kâ nyé na jà a u jwóho me. Nka nyé yi nyé na fwore sùpyanji jwóge e ke, yire yi maha jà a u jwóho.»

¹² Nyé Yesu à puru jwo ke, ka u cyelempyiibii si file u na maa jwo: «Mu nyé a cè na mu jwump'â waha Farizhëenbibii na mà?» ¹³ Ka Yesu si pi pyi: «Cige maha cige ku nyé ku nyé a cenmee mii Tuji niñyí wuji cye kurugo me, yire puni sí n-kò n-wà. ¹⁴ Yii Farizhëenbibii yaha wani, fyinmii pi à fyinmii yyaha cù. Fyin ká u fyinjée kâbii cù, pi mû shuunniŋi sí n-tîge wyige k'e.»

¹⁵ Ka Pyéri si jwo: «Puru jwumpe jwóhe jwo wuu á.» ¹⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Yii yabilimpíi, ali nume yákilitan nyé yii á mà? Mpe mii na yu ke, yii nyé na puru nûru mà? ¹⁷ Yii nyé a li cè na yaaga maha yaaga ku maha jyé sùpyanji jwóge e ke, na u yaceni i kuru maha nkàre, u aha shâ yaare e, k'a si fworo mà? ¹⁸ Nka nyé yi nyé na fwore sùpyanji jwóge e ke, u zörjí i yire

* **15:2** Yahutuubibii n'a mpyi na si raa lyí, pi mpyi maha pi cyeyi jyé jyinjanní là na maa sónnjí na lire jyinjanní maha pire finjé Kile á. Mâ tâanna ná Ekizodi 30.18-21 i, Kile sáragawuubibii kanni pi mpyi a yaa pi a lire pyi, nka Farizhëenbil'â jwo na shin maha shin u nyé na Kileparege pyi ke, na pire pun'â yaa ná l'e. † **15:4** Ekizodi 20.12; Duterenõmu 5.16 ‡ **15:4** Ekizodi 21.17; Levitiki 20.9 § **15:9** Ezayi 29.13

maha fwore, yire mú sí yi maha u jwóhō Kile á.¹⁹ Yii li cè na sùpyanji zònji i sòññjopeere maha fwore, mu à jwo: supyibuuni ná jacwoore ná silege baa karigii ná nàñkaage ná kafinare ná jwoore.²⁰ Cyire karigii cyi maha sùpyanji jwóre Kile á. Lire baare e mà yalyige lyí cyeyi jiyimbaa, lire jyé na jin'a sùpya jwóhō me.»

*Supyishiji sanji cwoŋi wà à dá Yesu na
(Marika 7.24-30)*

²¹ Ka Yesu si yíri wani mà kàre Tiri ná Sidon kànyi kàmpañke na. ²² Mà pi yaha wani, Kana shiinbii cwoŋi* wà à pa Yesu á, maa jwo fànhna na: «Kafoonji! Dawuda Tuluge Shinji! Nùnaara ta na na, maa sà na pworoni kàanmucya. Jínaŋi wà u wá a u tèenme pen.»²³ Yesu jyé a jen'a u jwó shwo me. Ka cyelempyiibii si jwo Yesu á: «Ijge ceenji cye yaha, naha na ye u na ñkwúlulu wuu jwóh'i.»²⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Izirayeli shiinbii kanni mée na Kile à mii tun, pire mpiimu pi jyé mpaa nimpinnimi fiige ke.»

²⁵ Nka lire ná li wuuni mú i, ceenj'a pa njukure sín Yesu taan maa jwo: «Kafoonji! Cye le na á.»²⁶ Ka Yesu si jwo: «Mà nàñkopyire yalyire lwó a wà pwunmpyir'á†, lire jyé a jwó me.»

²⁷ Ka ceenji si jwo: «Kafoonji, yire jyé sée, nka pyengefoo ká a lyí, njyipaanre ti maha jncwo njukke na ke, pwunmpyire maha tire lyí.»²⁸ Nye ceenj'a yire jwo ke, ka Yesu si jwo: «Ceewe, nka mu naha a dá mii na de! Nde mu à cya mii á ke, lire sí n-pyi mu á.» Nye ka u pworoni si ntíl'a cùunjo.

*Yesu à shiin kampwóhii sicyeere jwó cya
(Marika 8.1-10)*

²⁹ Nye lire kàntugo Yesu à yíri kuru cyage e maa nkàre Galile banji jwóge na, maa dùg'a tèenjanke kà jnun'i.³⁰ Ka supyikurumbwóhō si mpa u á. Kuru supyikurunjke e, pií mpyi a pa ná dishiyifel'e, pií s'à pa ná fyinmil'e, pií sì jyé ná yatanñkègegeyefel'e, pií sì jyé ná bùbul'e, pií sì jyé ná yampii shí njyayahamil'e. Pi mpyi na ma ná pire yampil'e Yesu á, ka u u pi cùunjo.³¹ Li mpyi a sùpyire bilibili mà bùbuubii jyá pi à jà na yu, yatanñkègegeyifeebii sí i jçunuŋi, dishiyifeebii sí i jaare, fycinmpii sí i naa, lire kurugo pi à Izirayeli shiinbii u Kileŋi kée.

³² Nye ka Yesu si u cyelempyiibii yyere maa jwo: «Nke supyikurunjke jùnaare naha mii na, naha na ye pi canŋke taanre woge ku jyé naha mii taan, yalyire jyé pi à me. Mii la jyé si pi cye yaha njyimbaa me, lire baare e kategie si pi fànhwa kwá kuni na.»³³ Ka cyelempyiibii si jwo: «Di wuu si n-jà njyí ta naha nke síwage e, si ntège nke supyikurunjke fiige jwó cya ye?»³⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Bwúuru jnùnyo jùuli yi wá yii jnun'i ye?» Ka pi i jwo: «Bwúuru jnùnyo baashuunni ná fyapyire ti naha wuu jnun'i.»³⁵ Ka u u sùpyire pyi t'à tèen njukke na,³⁶ maa bwúuru jnùnyi baashuunni ná tire fyapyire lwó, maa fwó kan Kile á yi kyaa na, maa yi kwón kwón maa kan u cyelempyiibil'a, ka pire si yi tâa na tia.³⁷ Kuru supyikurunjke pun'á lyí a tîn, ka pi i nkòw maa saanya baashuunni jnùnyipaanyi na.³⁸ Pire lyilyibil'e, nàmbaabii kanni mpyi kampwóhii sicyeere (4.000) cyeebibii ná nàñkopyire jyé a târø me.

³⁹ Nye lire jwóhō na, u à ta a sùpyire cye yaha, maa jyé bakwóoge k'e, mà kàre Magadan kùlumi i.

16

*Farizh  nbii ná Sadusiibil'   jwo na Yesu u kyaa pyi, nde l   li cy  e na u à fworo Kile e ke
(Marika 8.11-21; Luka 12.54-56)*

¹ Nye canŋka Farizh  nbii ná Sadusiibil'   file Yesu na, si u pere jncû, maa u pyi na u kani là pyi ndemu l   li cy  e na u à fworo Kile e ke.

[² Ka Yesu si pi pyi: «Yii aha kileni yyahe jyá k   j  aŋja y  konke, yii maha jwo na z  nhe si n-pa njijaa me. ³ Ny  ge na, yii aha kileni yyahe jyá k   ww  , yii maha jwo na z  nhe sí n-pa njijaa. Nye yii à j   a cyire karigii puni t  epiijkii c  , ka naha si li ta jcyii cyi jy   na mpyi yii shw  h  l'e nume ke, yii jy   a j   a cyire c   mà ye?】⁴ Mpií pi à pi, maa kàntugo w   Kile na ke, pire maha jcaa si kacyeele jy   t  pyige e. Nka nde l   pi Kile t  untunji Zhonasi na ke, lire baare e kakyanhala kyaa saha si n-pyi n-cy  e pi na me.» Nye u à puru jwo ke, maa y  ri pi taan mà kàre.

⁵ Lire kàntugo ka Yesu cyelempyiibii si banji jyil'a kàre k  mpoge sanŋke na. Pi à sà nô ke, ka pi i li k  anmucya mà li ta pi funj  a ww  , pi jy   a bw  uru lw   me. ⁶ Ka Yesu si yi jwo pi á: «Yii a yiye k  anmucua Farizh  nbii ná Sadusiibii bw  uruŋi y  rigeyirige yaani na.»⁷ Ka u cyelempyiibii si pi funj  i cya puru jwumpe na, maa jwo piye shw  h  l'e: «B   wuu à pyi wuu jy   a pa ná bw  uru i me, lire e u à mpe jwo be?»

⁸ Nye Yesu à pa pi kunuŋke jwóh   c   ke, maa jwo: «Yii d  niyanj   à cy  e de! Naha kurugo bw  uruŋi wuun'   yii funj  o ww  oŋo ye? ⁹ Ali nume yii y  kilibii sâha nk  w   a m  go mà? Canŋke

* ^{15:22} Nye ceenj'   fworo supyishiji w  e, ngeemu u mpyi a fy  nha a pyi Izirayeli shiinbii z  mpenmii ke. † ^{15:26} Sùpyiibii pi jy   pi jy   Yahutuu me, Yahutuubii mpyi maha pire w  i pwuun fiige.

mii à bwúuru jùnyi kaŋkurunjì tèg'a nàmbaa kampwohii kaŋkurunjì (5.000) jwó cya, ka shàhigii dàjì ñgemu si njí njyipaanyi na pi lyiŋkwooni kàntugo ke, yii funnj'á wwò lire na la? ¹⁰ Canjke mii à bwúuru jùnyi baashuumniñi tèg'a nàmbaa kampwohii sicyeerenji (4.000) jwó cya, ka yii i njkwò maa saanyi njí njyipaanyi na pi lyiŋkwooni kàntugo ke, taha yii funnj'á wwò lire na mú? ¹¹ Ná yii funnj'nye a wwò lire na me, mii à yii pyi na yii a yiye kàanmucaa Farizheenbii ná Sadusiibii bwúuruñi yirigeyirige yaani na, ka yii i wá na sónnji na bwúuru kyaa mii njye na yu ke, naha na yii njye a jà a puru jwumpe jwóha cè mà ye?»

¹² Nyé ka cyelempyiibii si li cè na bwúuruñi yirigeyirige yaani na bà Yesu à jwo pi a piye kàanmucaa me, ñka Farizheenbii ná Sadusiibii kàalanj kyaa li.

*Pyéri à jwo na Kile Njcwɔnrɔŋi u njye Yesu
(Marika 8.27-30; Luka 9.18-21)*

¹³ Nyé Yesu à kàr'a sà nò Sezare Filipi kùluni na ke, maa u cyelempyiibii yíbe: «Jofoo sùpyire nyé na Supyanji Jyanji sónnji ye?» ¹⁴ Ka pi i pyi: «Pli wá na ñko na Yuhana Batizelipyinj u njye mu, pili sì i ñko na Kile túnntunñi Eli u njye mu, pili sì i ñko na Kile túnntunñi Zheremi u njye mu, pili mü sì i ñko na Kile túnntunñi sanmpii pi à tòro ke, na uru wà u njye mu.» ¹⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Yii de? Jofoo yii nyé na mii sónnji ye?» ¹⁶ Ka Simo Pyéri si jwo: «Kile Njcwɔnrɔŋi u njye mu, Kilenji jyii wuuni Jyanji.»

¹⁷ Ka Yesu si u pyi: «Zhonasí jyanji Simo! Mu wuun'á jwó. Naha na ye sùpya bà u à ñge sèenj cyée mu na me, mii Tunji u njye njyinji na ke, uru u à u cyée mu na. ¹⁸ Mii si jwo mu á, mii sì mu mège le Pyéri (kuru jwóhe ku njye kafaaga.) Mii sì kuru kafaage tège na dánafeebii kurunjke jwóho cyán, kwùñi mü bà sì n-jà yaaga pyi kuru ñkemu na me. ¹⁹ Mii sì Kile Saanre tirikyanhigii kan mu á. Mu aha jycé kyaa maha kyaa na njukke na ke, lire mü sì jycé ta u à pyi lire na njyinji na. Mu aha jycé kyaa maha kyaa na njukke na ke, lire mü sì jycé ta u à pyi lire na njyinji na.» ²⁰ Nyé ka Yesu si yi jwo a waha cyelempyiibil'á na pi àha njkwò yi jwo sùpya á na uru u njye Kile Njcwɔnrɔŋi me.

*Kyaage Yesu sí n-ta ke, u à kuru kyaa jwo
(Marika 8.31-33; Luka 9.22)*

²¹ Nyé mà lwó fo lire tèni na, ka Yesu si wá na u cyelempyiibii kàlali na fàンha ki uru u kàre Zheruzalem kàhne e, si ñkyala sél'e kacwɔnrribii ná Kile sáragawubii jùngufeebibii ná Kile Salianji cyelentiibii cye e. Pi sì uru bò, ñka uru kwùñi canmpyitanrewuuni, uru sì njé. ²² Nyé Yesu à puru jwo ke, ka Pyéri si u fèen ñkere na maa u cèegé na: «Ma hà puru jwo me, Kafooni! Kile u ma shwó lire na, lire fiige kà zii ma ta me.» ²³ Ka Yesu si Pyéri wií ná jyinkeni i maa jwo: «Yiri na taan, Sítaaanna wá we! Mu na mii jùñjo kyángé. Mu njye na sónnji Kile jyii wuuni na me, fo sùpyire jyii wuuni!»

*Piyjkanni na wuu à yaa wuu taha Supyanji Jyanji Yesu fye e ke
(Marika 8.34-9.1; Luka 9.23-27)*

²⁴ Nyé ka Yesu si jwo u cyelempyiibil'á: «Ngemu la ká mpyi si ntaha mii fye e ke, urufol'á yaa u cyé u yabilini jyii karigii na, u u ntéen kyaage taan u u ntaha mii fye e, pi mée ká mpyi na si urufoo bò kworokworoçige na. ²⁵ Naha na ye ñgemu la ká mpyi si u njijaanji yaa jwó ke, urufoo si nùmpanñja ta me, ñka ñgemu ká kàntugo wà u njijaanj'á mii kurugo ke, urufoo si nùmpanñja ta. ²⁶ Naha li sì jwó sùpyanj'á mà ma jyii yaayi puni ta ñge dijyenej i njijaa, mu nùmpanñje si sà ñkèegé ye? Sùpya si n-jà yafyin tège u múnnaani jùñjo wwù nùmpanñja me. ²⁷ Yii li cè na canñka, Supyanji Jyanji sì nûru n-pa ná u Tunji sinampe ná u mèlékeebil'e. Kuru canjke, u sì shin maha shin sâra si ntâanna ná u kapyiñkil'e. ²⁸ Sèenj na mii sì yi jwo yii á, yii mpii pi njye naha ke, pili na njye yii e, pire sì n-kwû ná pi njye a Supyanji Jyanji saanra wuuni nimpanji nya mà ye.»

17

*Yesu pyijkann'á kékenejé
(Marika 9.2-13; Luka 9.28-36)*

¹ Nyé canmpyad baani kàntugo, ka Yesu si Pyéri ná Yakuba ná u coonji Yuhana lwó, maa ñkàre ná pire kanni i jaŋke kà nintøngó juy'i. ² Må pi yaha wani, Yesu pyijkann'á pa ñkèenjé pi jyii na. U yyahe mpyi na njí canjia jyilimi fiige, ka u vâanjyi si finjé bëenmpe fiige. ³ Kuru tanuge e, ka tèecyiini Kile túnntunñpi Musa ná Eli si mpa Yesu cyelempyiibii mü taanre jyii na, må pa a yu ná u e. ⁴ Ka Pyéri si jwo Yesu á: «Kafooni, wuu à pa naha ke, lir'à jwó. Mu aha jycé, mii si vùnyo taanre kwôro naha, niñkin sì n-pyi mu wogo, niñkin sì n-pyi Musa wogo, niñkin sì n-pyi Eli wogo.»

⁵ Må Pyéri yaha puru jwumpe na, ka nahañja si mpa pi tò, kuru nahañje mpyi na bëenmpe yige. Ka mejwu si fworo kuru nahañje e na: «Mii Jyanji u njye ñge, u kan'à waha mii na sél'e, u kapyiñkil'á tâan mii á mü, yii a nûru u jwó na.» ⁶ Nyé cyelempyiibil'á lire mejwuuni lógo

ke, ka fyagare si pi ta fo pi à cwo cwo jñjke na maa yyahayi cyigile. ⁷ Ka Yesu si file maa bwòn pi na maa jwo: «Yii yîri, yii àha raa fyâge me.» ⁸ Nyé pi à ta naha yyahayi yîrige ke, pi saha nyé a wà jnyá me fo Yesu kanni.

⁹ Mâ pi yaha pi i ntîri jañke na, ka Yesu si yi jwo a waha pi á: «Nde yii à jnyá ke, yii àha ñkwò li jwo sùpya á me, fo Supyanji Jyanji ká jñé a fworo kwùnji i.»

¹⁰ Nyé ka cyelempyiibii si u pyi: «Ko Kile Saliyani cyelentiibii s'à jwo na Kile tûnnntunji Eli u à yaa u fyânhâ a pa Kile Nijcwoñrñjy yaha na.» ¹¹ Ka u pi pyi: «Sèe wi, Eli à yaa u fyânhâ a pa si karigii puni kurigii tíi.» ¹² Nka mii si yi jwo yii á, Eli à pa a kwò, sùpyire nyé a u cè me, maa u pyi pi nyii pyiñkanni na. Lire pyiñkanni ninuuni na, pi sí Supyanji Jyanji kyérege mú.» ¹³ Nyé u à puru jwo ke, ka u cyelempyiibii si li cè na Yuhana Batizelipyinji kyaa u nyé na yu.

*Yesu à pyâjì wà jína kòr'a yige e e
(Marika 9.14-29; Luka 9.37-43a)*

¹⁴ Nyé pi à kàr'a sà nò sùpyire cyage e ke, ka nàñi wà si mpa niñkure sín Yesu fere e maa jwo: ¹⁵ «Kafoonji, mii na mu jñáare maa jwo na jyanji na, kírikirisanji u nyé u e na u kàñre sèl'e, u maha u cyáan nage e tèrigii cyl'e, maa u cyáan Iwohe e tèrigii cyl'e.» ¹⁶ Mii à pa ná u e mu cyelempyiibii yýré, ñka pire nyé a já a u cùñujo me.»

¹⁷ Ka Yesu si jwo: «El! Yii dánabaa sùpyiibii niñmpiibii, fo naha tère e mii sí n-kwôro ná yii e ye? Mii sí yii kapyiñkii kwú naye e n-sà nò fo naha tère na ye? Yii a ma ná pyâjì i na á.»

¹⁸ Nyé pi à pa ná pyâjì i ke, ka Yesu si fàñha cyán jínañi na, ka u u fworo pyâjì i, ka pyâjì si jcùñujo lire tèeuñu i. l.

¹⁹ Nyé lire kàntugo, ka cyelempyiibii si file Yesu na pi mège cyage e maa u yíbe na naha na pire nyé a já a ñge jínañi kòr'a yige pyâjì i mà ye? ²⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii dánianji jcyéreñi u à pa ná l'e. Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii dánianji mée n'a mpyi a cyére mutaridi bille fiige, yii mpyi na sí n-jà ñke jañke pyi «Kò a yîri naha ñke cyage e» ku mú mpyi na sí lire pyi. Yaaga mpyi na sí n-jà yii já pyige me. [²¹ Kilejnarege ná súnñi baare e, ñge jínañi shinjì nyé na fwore sùpya e me.]»

*Yesu à u kwùnji ná u nèjì kyaa jwo sahanjki
(Marika 9.30-32; Luka 9.43b-45)*

²² Canjka mà Yesu ná u cyelempyiibii yaha sijcylan Galile kùluni i, u à jwo pi á: «Pi sí n-pa Supyanji Jyanji le sùpyire cye e pi bò, ²³ ñka u kwùnji canmpitanrewuuni, u sí jñé.» Ka puru jwumpe si cyelempyiibii yyahayi tanha sèl'e.

Yesu ná Pyéri à Kilejaarebage wyéreñi sâra

²⁴ Nyé Yesu ná u cyelempyiibil'a sà nò Kaperenamu kàñhe e ke, mpii pi maha Kilejaarebage wyéreñi shuu ke, ka pire si file Pyéri na maa u pyi: «Taha yii cyeleñtunji bà nyé na Kilejaarebage wyéreñi sârali me *?» ²⁵ Ka Pyéri si pi pyi: «U maha u sârali ke!» U à jyè bage e ke, ka Yesu si jwumpe lwó yyeciyiige na, maa jwo: «Simó, naha mu nyé na sôñni ye? Jofoo na ñge dijyéñi saanbií maha múnalwøore shuu, lire nyé me na wyérewuuge cyáan ye? Pi pyiñbii na laa, nàmpwuñbii na?» ²⁶ Ka Pyéri si jwo: «Nàmpwuñbii.» Ka Yesu si jwo: «Pi pyiñbii kóni nyé a yaa pi a u sârali me.» ²⁷ Nka ná wuu la sí nyé sì jycé u sâraga pi lùgigii cyi kwò a yîri me, lire e, ta sì banji jwøge na, maa ma myàhani wà lwøhe e. L'aha fyanji njycyinji ñgemu cù ke, maa uru jwøge mûgo, mu sí wyéreñi tawani, uru sí n-bê mii ná mu wuñi na.»

18

*Sùpyañi u nyé shinbwonji Kile Saanre e ke
(Marika 9.33-37; Luka 9.46-48)*

¹ Nyé lire tèni i, ka cyelempyiibii si file Yesu na, maa u pyi: «Jofoo u nyé shinbwonji Kile Saanre e ye?»

² Nyé ka Yesu si pyâjì wà yyere, maa u yyéenje pi shwøhl'e, maa jwo: ³ «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, ná yii nyé a kéenjeñi mà pyi nàñkopyire fiige me, yii sì n-sìi n-jà n-jyè Kile Saanre e me.» ⁴ Lire e shinjì u à uye tîrige ñge pyâjì fiige ke, uru u sí n-pyi Kile Saanre shinbwonji.

⁵ Shin maha shin u à jen'a ñge pyâjì fiige cùmu leme jwo mii kurugo ke, urufol'a mii cùmo leme jwo mú.

*Karigii cyi maha sùpyañi yaha kapiini na ke, u à yaa u láha cyire na
(Marika 9.42-48; Luka 17.1-2)*

⁶ Nte nàñkopyire t'à dá mii na mà kwò ke, shin maha shin ká lire là niñkin jùñjo kyán, l'à pwórø urufol'a pi kafaabwøho pwø u yacige e, pi i u wà banji i.

* ^{17:24} Yahutuubil'a, shin maha shin u mpyi a nò yyee bejjaaga ná kàntugo na ke, yyee maha yyee uru mpyi maha yaa u wyéreñwøge kà sâra Kilejaarebage e (Ekizodi 30.11-16).

⁷ Dijnyeñi sùpyire wuun' à këege pi jùñkyan karigii kurugo. Karigii cyi nyé na sùpyire jùñjo kyángé ke, cyire mpyimbaa nyé me. Nka ñgemu ká mpyi kajunç ma sùpya jùñjo kyán Kile na ke, urufoo wuun' à këege!

⁸ Mu cyege kà niñkin, lire nyé me mu tøøge kà niñkin ká a si mu pyi mu u kapii pyi, ku kwòn a wà tatøønge e, naha na ye mu cye niñkin wuñi, lire nyé me mu tøøgo niñkin wuñi u jyè shiñi niñkwombaani i, lir' à pwòrø pi mu wà nafugombaage e ná ma tooyi shuunniñi ná ma cyei shuunniñi i.

⁹ Mu jyilni là ká a si mu pyi mu u kapii pyi, li wwùl' a wà tatøønge e, naha na ye mu jyilniñkin wuñi u shiñi niñkwombaani ta, lir' à pwòrø pi mu wà nafugombaage e ná ma jyilgii shuunniñi i.»

*Mpàji nimpinniñi båtaage
(Luka 15.3-7)*

¹⁰ Ka Yesu si nûr'a jwo u cyelempyiibil' à. «Yii a yiye kàaanmucaa de! Yii àha jicwô ñge nàñkocayañi w'e me. Naha na ye mii sí yi jwo yii á, pi mèlekëebii* nyé nìjyinji na mii Tunji Kile yyahe taan tèrigii puni i. [¹¹ Mpíi pi à pînni ke, Supyanji Jyanji à pa mpa pire shwo.]

¹² Naha yii nyé na sônni ye? L'aha mpyi mu à jwo mpàa ñkuu (100) na nyé wà á, ka niñkin si mpînni pire e, tá urufoo si pi sanmpíi beecyeeere ná ke ná baacyeeerenji (99) yaha waber' à jañke jùñ'l, si sà a nimpinniñi caa me? ¹³ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, u aha jà a u cya a nyá, u nyani funntange sín n-pêe u à mà tòro pi sanmpíi beecyeeere ná ke ná baacyeeerenji (99) woge na, pire mpíimu pi nyé pi nyé a pînni me.

¹⁴ Amuni li mû nyé, yii Tunji u nyé nìjyinji na ke, li nyé a táan ur' à ñge pyàñi wà niñkin si mpînni me.»

Wurugofoonji lejkanni kundiini i

¹⁵ «Mu cînmpworo ká wurugo mu á, sà u yyer'a fêen, mu ná uru kanni, maa u kapyiini cyêe u na. U aha jen'a lógo mu á, yii cînmpworo si n-tèen ku lyempe e. ¹⁶ Nka u aha mpyi u nyé a jen'a lógo mu á me, shin niñkin, lire nyé me shiin shuunni yyer'a bâra maye na, maa jwo ná u e, bâ y'à séme na "Karigii pun' à yaa cyi cwoñor: shiin shuunni taanre nyii na†" me. ¹⁷ U aha jcyé lögogo pir' à, sà yiyahaa jwo dânafeebii kurunk' á. U aha mpyi u nyé a lógo dânafeebii kurunk' á me, mà hâ nûru raa u leni Kile kuni ñaarafeebil' e me, ta u wíi mu à jwo mûnalwoore shwofoo.

¹⁸ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii aha jcyé kyaa maha kyaa na jùñke na ke, lire mû sí jcyé ta u à pyi lire na nìjyinji na. Yii aha jiee kyaa maha kyaa na jùñke na ke, lire si jiee ta u à pyi lire na nìjyinji na mû.

¹⁹ Mii sí yi jwo yii á mû, sèenji na, yii shiin shuunni ká bê li na, maa yaaga maha yaaga jáare mii Tunji á, uru u nyé nìjyinji na ke, u sí kuru kan yii á. ²⁰ Naha kurugo ye cyaga maha cyag'e shiin shuunni taanr' à bînni mii mäge na ke, mii nyé pi shwôhôl'e.»

Yâfamboanj kani

²¹ Nye ka Pyeri si file Yesu na, maa jwo: «Kafoonji! Mii cînmpworo ká ñkwôro na wuruge mii á, tooyi jùuli i mii à yaa mii u yâfa u na ye? Fo tooyo baashuunni la?» ²² Ka Yesu si u pyi: «Mii si n-jwo mu á tooyo baashuunni me. Nka mii sí n-jwo mu á tooyo beetaanre ná ke (70) tateenye baashuunni‡!»

²³ Lire kurugo Kile Saanre à fworo nde kani kurugo: saanji wà u ná mpyi a li lwó uye funj'i si u bâarapyibii fwöhigii pèrège cè, bâ pi si mpyi si cyi sâra me. ²⁴ Mâ u yaha cyire fwöhigii kataanmpe na, pi à pa ná bâarapyinji w'e u yyére, saanji miliyoo nìjyahamii fwoo mpyi uru nàji na. ²⁵ Ná lire fwooni sârasara si mpyi uru bâarapyinji na me, ka u jùñufoonji si jvo na pi u ná u cwoñi ná u pylibii ná u cyeyaayi puni pérè, bâ lire fwooni si mpyi si ntò me. ²⁶ Nye bâarapyinji yire lögogo ke, maa niñkure sín u jùñufoonji fere e maa jwo "Mii jùñufoonji! Maye sanja yaha, maa na tâanna, mii sí mu fwooni puni tò mu á." ²⁷ Nye u jùñaañr' à jyé jùñufoonji i ke, ka u u lire fwooni puni yaha a cyán, maa u cye yaha.

²⁸ Nye ka uru bâarapyinji si fworo na ñkèege mà sà bê ná u bâarapyinjeenji w'e. U wyérebilere fwoo mpyi uru na, ka u u uru cyán a cwôrô yacige e, maa u pyi "Na fwooni sâra!" ²⁹ Ka u bâarapyinjeenji si niñkure sín u fere e, maa u jáare sél'e "Maye sanja yaha maa na tâanna, mii sí mu fwooni tò." ³⁰ Nka u nyé a jiee me, maa nàji tò kâsunj i, fo u aha uru fwooni tò.

³¹ Nye u bâarapyinjeenji sanmpil' à lire nyá ke, ka li i mpen pi e sél'e, ka pi i ñkâr'a sà yire paara jùñufoonji'. ³² Ka jùñufoonji si pi pyi pi à u yyere. U à pa ke, ka jùñufoonji si u pyi "Shinpi wà we! Mii à mu fwooni puni yaha a cyán, naha na ye mu à mii jáare. ³³ Mii à mu

* ^{18:10} Yahutuubii mpyi na sônni na shin maha shin ná u mèléke u nyé nìjyinji i, ñgemu u nyé na u kàaanmucaa ke, na sùpyire ti nyé ná tayyérege e ke, tire u mèlekëebii kanni pi mpyi na si n-jà nô Kile cyage e. † ^{18:16} Duterenamu 17.6; 19.15 ‡ ^{18:22} Pi mahà jwo: «tooyo beetaanre ná ke ná baashuunni (77).»

jùnaara ta taŋkanni ndemu na ke, mu mpyi na sì n-jà jùnaara ta ma báarapyijeeŋi na amuni mà?"³⁴ Nyé ka jùnufoonjì lùyiri wuŋi si uru báarapyijì pyi pi à le kàsuŋi i u a ŋkyaaali fo u aha uru fwooni puni tò.

³⁵ Nyé lire pyinjanni na li mû nyé, yií shin maha shin u nyé u nyé na yàfani u cìnmpworoŋi na ná u zòmbilini puni i me, amuni Kile sì urufoo cù..»

19

*Nyé jyé à yaa u u cwoŋi nàmbage kwò me
(Marika 10.1-12)*

¹ Nyé Yesu à kwò puru jwumpe na ke, maa yíri Galile kùluni i, mà kàre Zhude kùluni i, Zhuruden baŋi kàntugo. ² Shinjyahara mpyi a taha u fye e, mpii pi mpyi na yà ke, ka u u pire ciuŋjò wani.

³ Ka Farizheenbii pii si file si u pere ncú ná jwumpe e, maa u yíbe: «Mà tåanna ná wuu Salyanji i, tá nòn'á yaa u já a u cwoŋi nàmbage kwò jùnyí puni na be?» ⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Nje yà séme Kile Jwumpe Semenji i ke, yií nyé a yire kâla mà? Dijyeŋi tasiige e, dijyeŋi Davooŋi à "sùpyanji yaa nò ná ceewe".» ⁵ «Lire kurugo nònji sí u tunji ná u nuŋji yaha si mpwa u cwoŋi na, pi mû shuunni si mpyi shin niŋkin.» ⁶ Lire e pi saha si n-pyi shiin shuunni me, nka pi si n-pyi shin niŋkin. Lire kurugo Kile à mpiiuu pyi niŋkin ke, sùpya nyé a yaa u pire láha piye na me.»

⁷ Nyé ka Farizheenbii si nûr'a jwo: «Lire sanni i ke, jaha na Kile tünntunjìMusa s'à jwo na nò ká a nko raa u cwoŋi nàmbage kwùu, u nàmbage kwòkwò sémenji kan ceenj'á, u u nta a ku kwò ye?» ⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Yii jjíngage kurugo, Musa à cyeebib nàmbakwooni kuni kan yií á. Lire baare e dijyeŋi téesiini i, amuni bâ li mpyi me. ⁹ Nka mii sí yi jwo yií á, shin maha shin u à u cwoŋi nàmbage kwò jùŋke kabere na, mà ta jacwòr bâ me, maa ceenjì wabere lèŋe ke, urufol'á jacwòr pyi.»

¹⁰ Nyé ka cyelempyibii si jwumpe lwá maa jwo: «Kampyi nònji tayyérege ku nyé kure mà yyaha tí ná u cwoŋi i, jùŋjò mû bá naha cilejeni na me.» ¹¹ Ka Yesu si pi pyi: «Sùpyire puni si n-jà cileŋembaani na me, fo Kile ká li pyime tåan mpiiuu á ke. ¹² Karii niŋyahagii na nyé wani jcyiimoo cyi maha já a nònji si ge cilejeni na ke. Pii na nyé wani, pi sì n-jà ceewe lèŋe me, jaha na ye pi à si amuni. Pii u cileŋembaani jùŋk'á fworo sùpyire e, jaha na ye pi à pi nànte këege. Pii mû maha jcyé cilejeni na Kile Saanre kurugo. Ngemu u sì n-jà jyé puru jwumpe na ke, urufoo u jyé ee pu na.»

*Nyé à jwó le nàŋkopyire tâ á
(Marika 10.13-16; Luka 18.15-17)*

¹³ Nyé lire kàntugo, sùpyibii pil'á pa na nàŋkopyire t'e Yesu yyére, bâ u si mpyi si u cyeyi taha ti na, si Kile jàare t'á me. Ka cyelempyibii si pi faha. ¹⁴ Ka Yesu si jwo: «Yii nàŋkopyire yaha t'a ma mii yyére, yií àha ti si ge na na me. Naha kurugo ye sùpyire t'à tiye pyi nte nàŋkopyire fiige ke, Kile Saanre nyé pire woro.» ¹⁵ Nyé u à puru jwo ke, maa u cyeyi taha ti jùŋyí na maa jwó le t'á, maa nta a yíri kuru cyage e mà kàre.

*Nàfuufoonjì kani
(Marika 10.17-31; Luka 18.18-30)*

¹⁶ Nyé mà Yesu niŋkareni yaha, nànji wà à file u na maa jwo: «Cyeleuntuŋi! Kacenni ndire mii à yaa mii u pyi si shiŋi niŋkwombaani ta ye?» ¹⁷ Ka Yesu si u pyi: «Naha na mu nyé na mii yíbilì kacenni kyaa na ye? Shin niŋkin kannu u à jwo. Mu la ká mpyi si shiŋi sée wuŋi ta, ta Kile tonjì kurigii jaare.» ¹⁸ Ka nànji si Yesu yíbe: «Kurigii jcyire ye?» Ka Yesu si jwo: «Ma hà sùpya bò me, ma hà zínni ná wabere cwo e me, ma hà nàŋkaaga pyi me, ma hà vini ntaha wà na me, ¹⁹ ma tunji ná ma nuŋji pêe.» «Ma supyijeeŋi kyaa tåan may'á bâ mu kyal'á tåan may'á me.» ²⁰ Ka nàŋji si Yesu pyi: «Mii na cyire karigii puni pyi. Naha shi saha k'â mii fô ye?» ²¹ Ka Yesu si u pyi: «Kampyi mu la nyé si mpyi tigirecyaga baa, ta si maa sà ma cyeyaayi puni père, maa uru wyéreŋi kan fòŋjœebil'á. Lire ká mpyi, mu sì nàfuu ta Kile yyére. Maa nta a pa ntaha na fye e.»

²² Nyé uru nàŋjiŋ'á puru lógo ke, ka u yyetanha wuŋi si nkàre, jaha na ye nàfuubwòho foo u mpyi u wi.

²³ Nyé ka Yesu si yi jwo u cyelempyibil'á: «Sèenjì na mii sí yi jwo yií á, nàfuufoonjì jyím'á pen Kile Saanre e. ²⁴ Mii sí yi jwo yií á sahanjì, jwòhòŋjì jyím'á tåan mûseneŋi wyiini i, mà tòro nàfuufoonjì u jyé Kile Saanre e.» ²⁵ Ka puru si u cyelempyibii kàkyanhala fo mà tòro, ka

* ^{19:4} Zhenezi 1.27 † ^{19:5} Zhenezi 2.24. Lire jwòhe ku nyé: «Lire kurugo nònji ná u cwoŋi sì n-wwò si mpyi shin niŋkin, nònji ná u cwoŋi shwòhòŋj'á yaa u jwò mà tòro nònji ná u seefeebib wuŋi na.» ‡ ^{19:19} Ekizodi 20.12-16; Duteren nomu 5.16-20

§ ^{19:19} Levitiki 19.18

pi i jwo: «Lire sann i ke, jofoo u sí n-jà nùmpanja ta be?»²⁶ Ka Yesu si pi wíi wíi maa jwo: «Lir à sùpyire ja, ñka kyaaa jyé na Kile jini me.»

²⁷ Ka Pyeri si jwumpe lwó maa Yesu pyi: «Wuu de? Wuu à kàntugo wà wuu karigii puni na, maa ntaha mu fye e! Wuu nàzhanji u jyé ngire ye?»²⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Sèenj na mii sí yi jwo yii á, yaayi puni ká mpa mpyi nivanyo tèni ndemu i ke, Supyanji Jyanji ká mpa ntèen u fànhé tateènje nisinanje e tèni ndemu i ke, yii pi jyé mii fyèñwahòshinbii ke, yii sí n-pa n-tèen fànhé tateènje ke ná shuunni i, s'a Izirayeli tuluuyi ke ná shuunni shiinbii kéenji. ²⁹ Nyé shin maha shin ká jen'á kàntugo wà u bayi, lire jyé me u sijeebii, lire jyé me u sifeebii, lire jyé me u pyiibii, lire jyé me u kereyi na mii mège kurugo ke, urufoo si yire figgi ñkuu (100) ta, s'i shiñi niñkwombaanji ta.³⁰ Ñka yyahe yyére shiin niñyahamii sí n-pyi kàntugo yyére shiin, kàntugo yyére wuu niñyahamii mû sí n-pyi yyahe yyére wuu.»

20

Báarapyibii sàranji kani Kile saanre e

¹ «Nyé Kile Saanre à fworo nde kani kurugo: kerege foonji wà à yíri nyèsøoge na maa ñkàr'á sà a báarapyii caa u èrezèn cikøoge báaranji mèe na.² Báarapyibii kerege fol'á ta ke, u ná pir'á bê canmpunjke sàranji na. Nyé ka u u pi yaha a kàre cikøoge e.³ Cannj'á pa no cyage e ke, ka kerege foo si sà supyire tå ta kafuge na pi à tèen là mpyimbaa.⁴ Ka u u pi pyi "Yii yíri mú, yii a sì na èrezèn cikøoge e, yii i sà a báaranji pyi, yii ná sàranji u à yaa ke, mii si uru kan yii á."⁵ Ka pire si ñkàre cikøoge e. Nyé ka cikøoge foo si nûr'á fworo canvwuge na, maa pìi ta. Canvinge laage e, maa nûr'á pìi ta, maa pire puni pyi pi à kàre kerege e.⁶ Yákonke laage e u à pa fworo sahanji, mà sà pìi ta pi i yyéreli cyage k'e, ka u u jwo pir'á "Naha na yii à yyérel'a canjke kwò là mpyimbaa yé?"⁷ Ka pire si u pyi "Mu aha li jyá amuni, wà jyé a wuu lwó báaranji na niñjaa me." Ka u u jwo "Yii a sì na èrezèn cikøoge e."

⁸ Nyé yákonj'á pa no ke, ka cikøoge foo si jwo u pyëngé kacwónronj'á "Báarapyibii yyere ma a pi sàranji kan pi á, ñka báarapyibii pi à pa kàntugo ke, ku sii pire na, ma a sì niñcyibil'á."⁹ Mpíi pi à pa yákonke ke, pir'á canmpunjke sàranji ta.¹⁰ Nyé ká báarapyibii niñcyibii si file, maa sônnji na pire u nintanji si jyaha, ñka yaaga jyé a bâra u na me, pi shin maha shin à canmpunjke sàranji ta mû.

¹¹ Nyé wyéreñi kanñkwooni kàntugo pi á, ka pi i wá na cikøoge foo jñùnke tare maa ñko¹² "Mpíi pi à pa yákonke ke, tère nimbilere kanna bâara pir'á pyi, ka mu u wuu ná pire u sàranji pyi niñkin, mà li ta wuu à canmpuni pyi báaranji na, canjke kfuge e."¹³ Ka cikøoge foo si jwumpe lwó maa jwo pi wà niñkin á "Na cevoo, mii jyé a cwo mu na me. Taha canmpunjke sàranji na bà mii ná mu mpyi a bê me?"¹⁴ Ma sàranji shwò maa yíri naha. Nge u à kan mu á ke, l'à tâan mii á mii i uru ninunji kan kàntugo yyére shinpanj'á.¹⁵ Lire sann i, taha mii wu bà u jyé na wyéreñi me? Kacenni mii à pyi ke, taha lire yïncyege ku jyé mu i?"

¹⁶ Amuni li mû jyé, kàntugo yyére shiin niñyahamii sí n-pyi yyahe yyére shiin, yyahe yyére shiin niñyahamii mû sí n-pyi kàntugo yyére shiin.»

Yesu saha à jwo u kwùnyi ná u jènji kyaan na

(Marika 10.32-34; Luka 18.31-34)

¹⁷ Nyé mà Yesu niñkarenji yaha Zheruzalemu kànhe e, u à u cyelempyiibii ke ná shuunniñjyyere pi mège cyage e kuni na maa jwo:¹⁸ «Wuu niñkaribii pi mpíi Zheruzalemu i, wani pi sí Supyanji Jyanji le Kile sáragawwuubii jñùnjufeebii ná Kile Saliyani cyelentiibii cye e. Pire sí n-jwo na u à yaa u bò,¹⁹ si u le Kilecembabii cye e, pire sí u fwòhòro, si u bwòn ná tiripaanni i, si u kwòro cige na si mbò. Ñka u kwùnyi canmpyitanrewuuni, u sí jè.»

Zebede jyaabii yacyage

(Marika 10.35-45)

²⁰ Nyé ka Zebede cwoñi si file Yesu na ná u jyaabil'e, maa niñkure sín, maa u jáare.²¹ Ka Yesu si u yíbe: «Naha shi la ku wá mu na ye?» Ka u u jwo: «Mii jyaabii pi mpíi ke, mu aha mpa ntèen ma saanre e tèni ndemu i ke, ma a wà yaha u tèen ma kàniñke na, ma a u sannji yaha ma kàmèni na.»²² Ka Yesu si pi pyi: «Yaage yii na jáare mii á ke, yii jyé a ku shi cè me. Kyaage lwòhe mii sí n-byá ke, yii si n-jà kuru bya la?» Ka pi i u pyi: «Oon, wuu sí n-jà.»²³ Ka u u pi pyi: «Yii sí kyaage lwòhe bya mii fiige. Ñka mà tèen mii kàniñke ná mii kàmèni na, mii bà u jyé yire kanvoonj me. Mii Tuñi à yire tateènji bégele sùpyire ntemu mèe na ke, u sí yi kan tir'á.»

²⁴ Nyé Yesu cyelempyiibii këñji sannj'á puru jwumpe lògo ke, ka pire lùgigii si yíri mpíi cinmpyibii shuunniñjaa taan.²⁵ Yesu à pa kuru cyage wíl'a jyá ke, maa yí jwo u cyelempyiibii pun'á: «Yii a nûru, yii à cè naha jññke na, kini jññufeebii maha ntèen kini sùpyire jññi fànhé e, kini shinbwoobil'a si wá na pi fànhé cyáan kini sùpyire na.²⁶ Li jyé a yaa li pyi amuni yii shwòhòl'e me. Ngemu la ku jyé si mpyi shinbwo yii shwòhòl'e ke, urufol'á yaa u uye pyi yii sanmpíi báarapyi.²⁷ Ngemu la ku jyé si mpyi yii yyahe yyére shinjji ke, urufol'á yaa u uye pyi

yii sanmpii biliwe. ²⁸ Naha kurugo ye Supyanji Jyanji nyę a pa dijyęni i sùpyire si mpa mpyi u báarapyi me. U à pa si mpa uye pyi sùpyire báarapyi, si uye kan pi bò, si mpyi shinjyahara kapegigii shwɔshwɔ lwořo.»

*Yesu à fyinmii shuunni jyii mugo
(Marika 10.46-52; Luka 18.35-43)*

²⁹ Yesu ná u cyelempyiibii nivworobii Zheriko kànhe e, supyikurumbwɔho mpyi a taha u fye e. ³⁰ Fyinmii shuunni mpyi a tèen kuni jwɔge na, pir'à pa lógo na Yesu u nyę na ntüuli ke, ka pi i wá na yu fānha na: «Kafoonji! Dawuda Tuluge Shinjji! Nūnaara ta wuu na.» ³¹ Ka sùpyire si pi faha na pi fyāha. Nka pi nyę a jen'a fyāha me, maa là bâra pi sège na: «Kafoonji! Dawuda Tuluge Shinjji! Nūnaara ta wuu na!»

³² Ka Yesu si yyére maa pi yyere maa pi yíbe: «Naha yii la nyę mii u pyi yii á ye?» ³³ Ka pi i jwo: «Kafoonji, wuu nyiligi mugo, wuu raa jaa.» ³⁴ Nyę ka pi jn̄jaare si u ta sèl'e, ka u u bwɔn pi nyiigii na. Lire téni mujye e, ka pi i ntii na jaa, maa ntaha u fye e.

21

*Saanji Yesu à jyè Zheruzalemu kànhe e
(Marika 11.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19)*

¹ Må pi yaha pi i byanhare Zheruzalemu kànhe na, pi mpyi a nɔ Bëtifajye kànhe na, Olivye cire jaŋke kàmpañke na. Ka Yesu si u cyelempyiibii pi shuunni tun, ² maa pi pyi: «Kànhe ku nyę yii yyaha na ke, yii a sì k'e. Yii aha sà nɔ wanı, yii sì n-tí pi ta pi à dùfaanjcwó ná u pyá pwa wanı. Yii i yi sànhā, yii pa nkjan na á. ³ Wà ha yà jwo yii na, yii i urufoo pyi “Yi kyaa li nyę Kafoonji na, u aha nkwo yi na, yi sì n-a.»

⁴ Yesu à yíre dùfaanji cyा, bà tèecyiini Kile tünntunji jwumpe si mpyi si fùnnjø me. U mpyi a jwo: ⁵ «Yii yi jwo Siyon kànhe shiinbil'á na:

“Yii wí! Yii saanji wá na ma yii yyére,
u jn̄jñk'à pi sèl'e,

u à dùg'a tèen dùfaanji jnun'í*,
dùfaannuji pyige kà jnun'í†.”

⁶ Nyę ka cyelempyiibii mù shuunni si nkàre, nde Yesu mpyi a jwo ke, maa sà lire pyi. ⁷ Pi à pa ná dùfaannuji ná u pyige e ke, maa pi vânnyi yà taha ku na, ka Yesu si dùg'a tèen na nkège.

⁸ Sùpyire niyyahara mpyi kuni jwɔge na, ka ti niyyahara si ti vânntinnyi yà wwû mà pili pili Yesu yyaha na kuni i, ka pi si weyi kwɔn kwɔn a pili kuni i‡. ⁹ Sùpyire ti mpyi Yesu yyaha na ná nte ti mpyi u kàntugo ke, tire puni mpyi na nkwúuli maa nk̄o:
«Yabwohe! Dawuda Tuluge Shinjji wi!

Ngemu u nyę na ma Kafoonji Kile mège na ke, Kile u jwó le u á§!

Pèente ti taha Kile na niyyicyeyi puni i.»

¹⁰ Nyę Yesu à pa jyè Zheruzalemu kànhe e ke, ka kànhe puni si yír'a taha, fo pi na piye yíbili: «Taha jofoo u wá urufoo ye?» ¹¹ Ka sùpyire si pi pyi: «Yesu wi, Kile tünntunji u à yíri Nazaretí i, Galile kùluni i ke.»

*Yesu à cwɔhɔmpii kòr'a yige Kilejaarebage ntàani na
(Marika 11.15-19; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22)*

¹² Nyę ka Yesu si nkàre Kilejaarebage ntàani na. Mpíi pi mpyi na pérëmpe ná zhwoñi pyi wanı ke, maa pire kòre, maa wyérefaabii tábälibii ná sanmpañmpérebii yatëenjyi nk̄oñ'a cyán cyán*. ¹³ Maa pi pyi: «Mii bage sì n-pa a yiri Kilejaarebage†.» Yire yà séme Kile Jwumpe Semenj i. Nka yii pi ke, yii à ku kùéennj'a pyi (“nànkala li tabinniga‡”).

¹⁴ Ka fyinmpii pi ná dishiyifeebii pii si file u na Kilejaarebage e, ka u u pire cùuñjø. ¹⁵ Nyę Kile sáragawwuubii jn̄jñkñfeebii ná Kile Salijani cyelentibil'á cyire kakyanhala karigii nyę tapyige e, maa nànkopyire nyę ti i yu fānha na: «Yabwohe! Dawuda Tuluge Shinjji wi!» ke, ka pire lüuni si yírj§, ¹⁶ maa Yesu pyi: «Nje pi nyę na yu ke, taha mu wá na yi nûru me?» Ka Yesu

* **21:5** Saanwa ká dûgo dùfaanji na, lire li mpyi yyejnje ná maye ntirigeji sajcyenni. [†] **21:5** Zakari 9.9 [‡] **21:8** Saanji pi nyę na mpêre ke, pi maha nyiicii karigii pyi si u bë (2 Saanbi 9.13). [§] **21:9** Zaburu 118.26 ^{*} **21:12** Yahutuubii pi mpyi maha yíri cyeyi yabere e ke, wyérefaabii mpyi maha pire wyéreni fare Kilejaarebage wunj na. Lire pyinjanni na, wyérenjwɔge ku mpyi a yaa k'a sárali Kilejaarebage e ke, pi mpyi maha jà a kuru sâra, maa nûr'a jà a ntège pyi. Yatoore ti maha yaa ti jà a pyi sáraga ke, pérëmpeibii mpyi maha tire pérëli pir'á. Pi mpyi maha ti lwɔore dùrugo. [†] **21:13** Ezayi 56.7 [‡] **21:13** Zheremi 7.11 [§] **21:15** «Nde l'à pi lüuni yífrige ke: lire bà li nyę na Yesu à pérëmpeibii kòr'o kannna me, nk̄a u à fyinmpii ná dishiyifeebii yaha pi à jyè Kilejaarebage e. Lire na mpyi kafuun Yahutuubil'á.

si pi pyi: «Mii naaha na yi nûru. Taha yii sâha ñkwâ a mpe jwumpe kâla Kile Jwumpe Semenji i na “Kile à u pèente jwumpe le nàjcopyire ná jirinworò pyiliibii jwöyi i*” me?»

¹⁷ Ka Yesu si yîri pi taan, maa fworo kânhe e, mà kâre Betani kânhe e, maa shwòn wani.

*Yesu à fizhiye cige lája
(Marika 11.12-14, 20-24)*

¹⁸ Kuru canja nûmpanja, Yesu ninuruñi na ñkège Zheruzalem i, ka katege si u ta. ¹⁹ Ka u u fizhiye cige nya kuni na, maa file ku na. Wy  ere baare e, u ny  e a yas  ere ta ku na me[†], maa jwo ku na: «Ma h   z  i nûru yas  ere se nya me!» Ka cige si nt  l'a waha.

²⁰ Cyelempyilibil' à lire nya ke, ka li i pi bilibili fo pi à yibe na: «Di ñke fizhiye cig'   pyi maa waha t  enuuni i ye?» ²¹ Ka Yesu si pi pyi: «S  enji na mii s  i y  i jwo yii   , y  i aha nta yii à d  aniyanji pyi n   funjo niñkin i, nde mii à pyi ñke fizhiye cige na ke, y  i s  i lire fiige pyi, lire kanni b   me, y  i aha jwo ñke jañke ku k   o y  i ku t  at  eñge e ku s  a j  cwo banj i, lire si n-pyi. ²² Y  i aha Kile jañare yaaga maha yaaga kurugo n   d  aniyanji i ke, y  i si kuru ta.»

*Pi à Yesu y  ibe u f  anhe tatage kyaa na
(Marika 11.27-33; Luka 20.1-8)*

²³ Ka Yesu si jy   Kilenaarebage e, maa s  upyire kâlali. M  a u yaha lire na, ka Kile s  aragawwuubii jn  ujueebii n   Yahutuubii kacw  mribii si sh  a u yy  ere, maa u y  ibe: «N  a kuni ndire e mu na jcyii karigii pyi ye? Jofoo u à kuni kan mu   , mu u a cyi pyi ye?»

²⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Mii m  u si y  i y  ibe kyaa niñkin na, y  i aha mii jwo shwo, lire t  eni i, ñge u à kuni kan mii   , mii u a jcyii karigii pyi ke, mii s  i n-ta urufuo cy  e yii na. ²⁵ Mii à jwo yo, jofoo u mpyi a Yuhana Batizelipyinj tun u pa a s  upyire batizeli ye? Kile laa, s  upyire?»

N  e ka pi i ñk  r   a s  a piye taanna maa jwo: «Wuu aha jwo na Kile u mpyi a Yuhana tun, u s  i n-jwo na naha na wuu s  i ny  e a jen'a d  a u na m   ye? ²⁶ Wuu s  i k  a jwo na s  upyra u mpyi a u tun, s  upyire s  i li yaha wuu na me, naha na ye pi pun'   t  en n   l  e na Yuhana na mpyi Kile t  unntunj  .» ²⁷ Pi à piye taanna a kw   ke, maa n  r'a k  r'a s  a Yesu pyi: «Shinji u mpyi a u tun ke, wuu ny  e a c  e me.»

Ka Yesu si pi pyi: «N  e l'aha mpyi amuni, ñge u à kuni kan mii   , mii u a jcyii karigii pyi ke, mii m  u s  i uru cy  e yii na me.»

Jyafeebii shuunniñi kani

²⁸ Ka Yesu si n  r'a jwo: «Naha shi yii ny  e na s  onji mpe e ye? N  aji w  a u n  a mpyi n  a jyafee shuunni i, maa jwo njcyiiñj   “Na jya, s  a b  aara na er  ez  n cik  o  ge e njyjaaj.” ²⁹ Ka jyafoonji si jwo “Mii n  aha na s  i me.” N  ka k  antugo yy  ere, u à pa nt  r'a nûru, maa ñk  re cik  o  ge e. ³⁰ Ka tufooni si puru ninumpe taha jyafoonji sh  onwuñj  , ka uru si jwo “Baa, mii s  i n-k  r  e” ñka u ny  e a pa ñk  re me. ³¹ Pire shiin shuunniñi i, u ñgire u à tufooni nyii wuuni pyi ye?»

Ka pi i jwo: «Jyafoonji njcyiiñj  .» Ka Yesu si pi pyi: «S  enji na mii s  i y  i jwo yii   , m  unalwoore shwofeebibii n   fw  robacyeebibii s  i n-ny  e Kile Saanre e yii yyaha na. ³² Naha kurugo ye Yuhana Batizelipyinj à pa ntiñji kuni cy  e yii na, y  i ny  e a jen'a d  a u na me. N  ka m  unalwoore shwofeebibii n   fw  robacyeebil' à jen'a d  a u na. Y  i s  i pi à lire nya ke, y  i ny  e a jen'a t  er'a nûru maa d  a u na me.»

*Er  ez  n k  oge faafeebii b  ataage
(Marika 12.1-12; Luka 20.9-19)*

³³ Ka Yesu si n  r'a jwo: «Y  i b  ataage k  a l  ogo sahanjki. Py  engefoonji w  a u n  a er  ez  n cik  o  go yaa, maa ku kw  uulo, er  ez  n lwahe maha ww  u wyige ñkemu i ke, maa kuru t  ugo, maa ñkubaga yaa cik  o  ge k  aanmucyafoonji m  e na. Lire k  antugo maa faafee lw  o a yaha k  e, u n  a pire s  a ku yas  ere t  ali piye na, maa nta a k  are k  ulut  onl'e. ³⁴ N  e er  ez  nji yas  ere t  ekwoonj   a pa n  o ke, ka u u a b  aarapyiibii pii tun u cik  o  ge faafeebil' à pi s  a uru n  azhan yas  ere shwo pi a ma. ³⁵ Ka faafeebii si pire b  aarapyiibii cy  an a c  u, maa w  a bw  on, maa w  a b  o, maa u sanji w  a n  akaayi i. ³⁶ Ka cik  o  ge foo si n  r'a b  aarapyiibii piiþ  re tun pi à, pire mpyi a nyaha m  a t  oro njcyiibii na, ka faafeebii si pire pyi njcyiibii fiige. ³⁷ Ka cik  o  ge foo si ñk  anh  a u yabilini jyanji tun pi à, maa jwo “Pi s  i n-s  ilege mii jyanji na.” ³⁸ N  ka faafeebil' à cik  o  ge foo jyanji nya ke, maa w  a na yu piy'  . “Cik  o  ge foo koolyinj i u ny  e ñge. Y  i a w  a, wuu u b  o, k  oge s  i n-pyi wuu wogo.” ³⁹ Ka pi i jyafoonji cy  an a c  u m  a w  a cik  o  ge k  antugo, maa u b  o.»

⁴⁰ N  e Yesu à puru jwo ke, maa s  upyire y  ibe: «Nume, cik  o  ge foo k  a mpa, naha u s  i n-pyi ku faafeebii na b  e?» ⁴¹ Ka pi i u pyi: «Cik  o  ge foo s  i pire shinpiibii puni bompere b  o, si cik  o  ge kan piiberil'  , mpiimumi s  i raa ku yas  ere kaan u à ti t  ewwuuni i ke.» ⁴² Ka Yesu si jwo: «N  e y  à s  eme Kile Jwumpe Semenji i ke, taha yii ny  e a yire kâla me? Y  à s  eme:

“Bafaanribil' à cy  e kafaage ñkemu na ke,

* **21:16** Zaburu 8.3 † **21:19** Ñke fizhiye cige ku ny  e n  a weñyahayi i yas  ere baa ke, kuru na ny  e Yahutuubii jn  ujueebii fiige, mpiimumi pi à fyinme t  o wwomo na ke.

kurū k'ā pa mpyi bage kafaage sèe woge bage mbiliini na.

Kafoonji Kile u à lire pyi,

l'à pyi kakyanhala wuu jyii na‡.”

⁴³ Lire kurugo mii sí yi jwo yii á: yii sí n-yige Kile Saanre e, si supyishinji wabere lèjë t'e, mppium pi si raa Kile jyii wuuni pyi ke, [⁴⁴] Nyé shin maha shin u à cwo kuru kafaage jyñ'i ke, urufoo sí n-kyeegé n-kyeegé, kuru kafaage sí ká jcwo shin maha shin jyñ'i ke, ku sí urufoo cwànhonjo.]»

⁴⁵ Nyé Kile sáragawububii jùnjufeebibá Yesu bátaayi lógo ke, ka pi i nta a cè na pire kyaa na u mpyi. ⁴⁶ Ka pi i wá na jcaa si u cù, njka pi mpyi na fyáge súpyire yyaha na, naha na ye súpyire mpyi a tèen ná l'e na u na jyé Kile túnntunjo.

22

*Cikwɔ̄nre lyimbwooni bátaage
(Luka 14.15-24)*

¹ Ka Yesu si nür'a bátaaga jwo pi á, u à jwo: ² «Kile Saanre à fworo nde kani kurugo: saanji wà à kataan nimbwoo bégole u jyanji cikwɔ̄nre tooy'e. ³ U à bégl'a kwò ke, mppi pi mpyi a yyere ke, ka u u báarapyibii tun pi sà pire pyi pi a ma, ka pi i jcyé panja. ⁴ Ka u u nür'a báarapyibii püi tun, maa pire pyi “Yii sà yi jwo shinyyerebil'á na mii naha a lyimbwoo yaa, na mii naha a na nupyahigii cyilí ná yatoore sinmè woore tå bò, na mii naha a bégl'a kwò, na pi a ma cikwɔ̄nre zànneg'á.”

⁵ Njka pi wà jyé a saanji yini lwó a wíi me. Ka wà bá si yîr'a kàre u kerege e, ka wà si njkare u cwànhont'á, ⁶ ka pi sanmpii si saanji báarapyibii cyán a cù, maa pi kyerege, maa pi bò. ⁷ Ka saanji lùuni si yiri, ka u u kàshikwɔ̄nbií yírigé pi à sà pire shinbompií bò, maa pi kànhé súugo.

⁸ Nyé ka u u nür'a jwo u báarapyibil'á “Cikwɔ̄nre jyjyñ'á bégole, njka shinyyerebibá ná uru jyjyñi mpyi a yaa me. ⁹ Yii a sì kujnyi na, yii aha shin maha shin jya ke, yii uru yyere cikwɔ̄nre zànnegé na.” ¹⁰ Ka báarapyibii si yîr'a kàre kurigii jwøyi na. Shin maha shin pi à ta wani ke, maa pire puni yyer'a pa ntèg'a cikwɔ̄nre bage jñi, shinpíi bâra shincenmii na.

¹¹ Ka saanji si jyé si shinyyerebibí wíi, mà nàjì wà ta pi shwøhol'e, cikwɔ̄nvaanjyi baa. ¹² Ka saanji si u pyi “Na cevoo! Di mu à pyi maa jyé naha mà ta cikwɔ̄nvaanjyi jyé mu na mà ye?” Urú nàjì jyé a yà ta a jwo me. ¹³ Ka saanji si u báarapyibii pyi “Yii u tooyi ná u cyeyi pwo, yii i u wà cyiñjí na numpini i, wani súpyire maha myahigii súu marii njyànhigii kúru.”»

¹⁴ Yesu à bátaage jwo a kwò ke, maa nür'a jwo: «Yii li cè na Kile à shinjyahara yyere, njka shinjyahara jyé a cwoonro me.»

*Pi à Yesu yîbe múnalwøore njkanji kyaa na
(Marika 12.13-17; Luka 20.19-26)*

¹⁵ Nyé ka Farizheebii si njkà'r'a sà piye taanna, si kànhanaa cyán Yesu na, bá pi si mpyi si u ta jcù ná u yabilinjí jiwæjwumpe e me. ¹⁶ Maa pi cyclelempyibii püi ná Erödi tonjkuni shiinbibii püi tun Yesu á*, ka pire si sà u pyi: «Cyelelunji! Wuu à li cè na mu jyé na fyáge sèenj taijwuge e me. Jwumpe mu sì jyé na yu mà yyaha tíi ná Kile kuni i ke, puru na jyé sée, mu jyé na fyáge súpya na me, mu jyé a súpya pwáñjò súpya na me. ¹⁷ Lire e ke ma tajyage jwo wuu á: wuu à yaa wuu a múnalwøore kaan Óròmu saanbwøhe Sezari á la?»

¹⁸ Njka Yesu mpyi a fworo pire cwofeebii cwòjre jwøhol'a na, ka u pi pyi: «Yii pi à fyìnme tò wwomo na ke, naha na yii na mii pere si jcù ye? ¹⁹ Wyérénji yii jyé na ntèg'e na múnalwøore sârali ke, yii uru wà cyé na na wee.» Nyé ka pi i uru wyérénji taonjke kà cyéé u na. ²⁰ Ka u u pi pyi: «Jofoo nàjja ná u mège ku jyé njge wyérénji na ye?» ²¹ Ka pi i u pyi: «Saanbwøhe Sezari.» Ka Yesu si pi pyi: «Nyé yii a Sezari wuuni kaan Sezari á, yii raa Kile wuuni kaan Kile á.» ²² Pi à Yesu jwøshwøore logo ke, ka li i pi kakyanhala, ka pi i yíri u taan mà kàre.

*Sadusiibil'á Yesu yîbe kwùubii jènji kyaa na
(Marika 12.18-27; Luka 20.27-40)*

²³ Kuru cannuge e, Sadusiibibí pi maha jwo na kwuñene jyé nùmpanja me, pire pil'á file Yesu na maa jwo: ²⁴ «Cyelelunji! Kile túnntunjoMusa à jwo “Nòká ceewe lèjë maa njkwû mà ta u jyé a pyà si u na me, u cœnnj'á yaa u ceenj lèjë zànbangara na, u u pyì si u na, u yyahafoonji niñkwuñi mège na.” ²⁵ Nyé sjjje baashhuunni na mpyi naha wuu yyére. Pi puni njjyenj'á ceewe lèjë maa njkwû, u jyé a pyà ta u na me. Ngemu u à taha u na ke, ka uru si ceenj lèjë.

* 21:42 Zaburu 118.22,23 * 22:16 Erödi shiinbibii ná Farizheebii mpyi na bêni me. Óròmu shiinbibii fânhe mpyi a tâan Erödi shiinbibil'á, ka pi i wá na sônnji na múnalwøore njgwùñ'á yaa. Farizheebii mpyi na sônnji Kafoonji Kile u jyé pire jyùjo na: lire e, mà múnalwøore kan Óròmu saanbwøhe Sezari á, lir'á li cyéé na mu à jyé e fânhe na maa jcye Käfooni Kile na.

26 Ka uru mū si mpa ḥkwū, u nyē a pyà ta u na mē. Ka tanrewunji wuuni mū si mpyi amuni fo mà sà ḥkwā pi baashuunniñi na.²⁷ Pire puni kàntugo, ka ceenjí mū si mpa ḥkwū.²⁸ Nyē ná pire nàmbaa baashuunniñi puni s'á uru ceenjí lèñ'a círi, kwùubii jìènji ká bù nta sée, pi aha bù jèñ canjke ḥkemu i ke, pi ḥgir'á ceenjí si n-kan ye?»

²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii à wurugo, lir'á ta yii nyē a Kile Jwumpe Semenjí yyahe cè, si nta nyjére Kile sifente na mē.³⁰ Yii li cè, Kile yyére, súpyire ká jè a fworo kwùnji i, nò sì ceewe lèñc me, ceewe mû si n-kan nò á mē. Ti si n-nyi Kile mèlkekëbii fiige.³¹ Nje y'á séme Kile Jwumpe Semenjí k kwùnji kyaa na ke, yii nyē a yire kála mà? Kile à jwo³² "Mii u nyē Ibirayima ná Ishaka ná Yakuba u Kilenjí." Nyē puru jwump'á li cyée na pire mpyi nyii wuu pi nyē wani Kile yyére. Súpyire nyii woore ti maha Kile pêre, kwùubii kyaa bà mē.»

³³ Súpyire ti mpyi na nûru Yesu jwôa na ke, u kàlan'á pire puni kàkyanhala.

Kile Saliyanjí kabilini l'à fânhâ tò cyi sanjkii na ke

(*Marika 12.28-34; Luka 10.25-28*)

³⁴ Nyē Farizhëenbil'á pa lógo na Yesu à jwumpe cyán Sadusiibii na ke, ka pi i ḥkár'a sà binni Yesu taan.³⁵ Kile Saliyanjí cyelentunji wà na mpyi pi e, ka uru la si mpyi si Yesu pere jçú maa u yibe:³⁶ «Cyelelunji! Saliyanjí kabilini ndi l'à fânhâ tò cyi sanjkii na ye?»

³⁷ Ka Yesu si u pyi: «Ma Kafoonjí Kile kyaa tâan may'á ná ma zòmbilini ná ma mûnaani ná ma sônnjore puni i‡.³⁸ Saliyanjí kabilini njcyiini li nyē lire, lire l'à fânhâ tò cyi sanjkii puni na.³⁹ Shônwuuni l'à taha lire na ke, lire tayyéreg'á pée njcyiini fiige. Lire li nyē "ma supijéenjí kyaa tâan may'á bà mu kyal'á tâan may'á më§."⁴⁰ Kile Saliyanjí kapyagii sanjkii puni ná Kile tûnntunmipi jwump'á lwô a pwô njcyi kapyaagii shuunniñi na.»

Kile Nijcwônröji nyē Dawuda Tuluge Shin kanna me

(*Marika 12.35-37; Luka 20.41-44*)

⁴¹ Mâ Farizhëenbilii nimbinibii yaha, Yesu à pi yibe.⁴² U à jwo: «Kile Nijcwônröji kyaa l'à jwo ke, naha yii nyē na sônnjí mà yyaha tîi ná u e ye? Jofoo tuluge e u sì n-fworo ye?» Ka pi i Yesu pyi: «Dawuda Tuluge Shin wi.»⁴³ Ka Yesu si pi pyi: «Mâ Kile Munaani yaha l'à Dawuda yyaha cû, naha kurugo u à uyyere uru Kafoonjí ye?»⁴⁴ Yii li cè na Dawuda à jwo "Kafoonjí Kile à jwo mii Kafoonjí á

'Ta ma a pa ntéen na kànijé cyege na,
fo mii aha mu zàmpœenbii le

mu tooyi njwah'i*.'

⁴⁵ Ná Dawuda na Kile Nijcwônröji yiri "Kafoonjí" lir'á li cyée na Dawuda Tuluge Shin kanna bà mē, u Kafoo mû wi, sée bàl'là?»

⁴⁶ Pi wà nyē a jà a Yesu jwôa shwô mē. Mâ láha kuru canjke na, wà saha nyē a jen'a u yibe mē.

23

Yesu à Kile Saliyanjí cyelentiibii ná Farizhëenbii cêegé

(*Marika 12.38-40; Luka 11.39-52; 20.45-47*)

¹ Nyē supijyahare ti mpyi a taha Yesu fye e ke, ka u u tire ná u cyelempyibii pyi: ² «Kile Saliyanjí cyelentiibii ná Farizhëenbii nyē ndemu laage e ke, lire li nyē: na Musa Saliyanjí yyaha yu súpyir'á.³ Karigii pi nyē na yu yii á ke, yii cyire le barag'e yii raa cyi kurigii jaare, ḥka nde pi yabilimpii nyē na mpyi ke, yii áha raa lire pyi mē. Naha kurugo ye nde pi maha yu ke, lire bâ pi maha mpyi mē.⁴ Pi maha Kile Saliyanjí pyi tuguro súpyire jun'í, ti si n-jà ntemu lwô mē, pi yabilimpii si nyē na nyeg'a súpyire tégé ti njwöjñi na, ali nimbilere mē.

⁵ Pi kapyiinkii puni nyē súpyire nyijyaga karigii. Lire kurugo yaayi i pi maha Kile Jwumpe séme maha le a pwô pi byahigii ná pi cyeyi na ke, pi maha yire pyi nitabaaya. Mâ bâra lire na, pi maha pi vâanntinmbwoyi zhwòonre tóon*.⁶ Wà hâ pi yyere kataan nyiñ na, lire nyē mē pi aha shâ Kile Jwumpe kàlambayi i, bwompe tateenyi pi maha jcaa.⁷ Súpyire tabinniyi i, pi la maha mpyi súpyire s'a pire pêre s'a pi shéere, s'a pi yiri "Cyelelunji".

⁸ ḥka yii pi ke, yii áha jee súpya u a yii pyi "Cyelelunji" mē, naha na ye yii mû puni na nyē cinmpyii, Cyelelunji njkin u nyē yii á.⁹ Yii áha raa súpyañi wà tufiige yiri "Tufoonjí" njikke na mē, naha na ye Tufoonjí njkin u nyē yii á, uru u nyē njiyinji na.¹⁰ Yii áha súpyire yaha t'a yii pyi "Nüujufoonjí" mē, naha na ye Nüujufoonjí njkin u nyē yii á, uru u nyē Kile Nijcwônröji.¹¹ Ngemu

* 22:32 Ekizodi 3.6 ‡ 22:37 Duterenõmu 6.5 § 22:39 Levitiki 19.18 * 22:44 Zaburu 110.1 * 23:5 Yahutububii mpyi maha Kile Saliyanjí jwumpe pâ séme maha le yatõore seeyi i, maha mpwô pi byahigii na, lire nyē mē kàmene cyege na (Ekizodi 13.9; 16; Duterenõmu 6.8). Pi maha zhwhore le pi vâanntinjy i njwökjuyi na, s'a piye funñó cwo pi Saliyanjí na (Nomburu 15.37-41; Duterenõmu 22.12). Farizhëenbil'á cyire karigii cû ná sél'e si li cyée na pire na Kile njáare më tòro súpyire sannte na.

u *jyē* yii shwohol'e shinbwonj ke, urufoo u pyi yii sanmpii báarapyi. ¹² Shin maha shin u à uye dûrugo ke, urufoo sí n-tirige, ñka shin maha shin u à uye tirige ke, urufoo sí n-dûrugo.

¹³ Yii Kile Saliyanj cycelentiibii ná Farizh  nbii, yii pi à fy  m  e t   wwom   na ke, yii wuun'   k  ege! Naha na ye yii na Kile Saanre tajiy  w  ge t  ni, yii s   i n-jy   me, mpii la ku *jy  * si jy   ke, maa pire teg  le kw  n.

[¹⁴Yii Kile Saliyanj cycelentiibii ná Farizh  nbii, yii pi à fy  m  e t   wwom   na ke, yii wuun'   k  ege! Naha na ye yii maha lenkwucyeebib cyeyaayi shuu pi na n   y  w  tanyi i. Yii maha Kile j  are na m  ni s  upyire jny  yage na. Lire kurugo nde li s   i n-pa yii ta ke, lire s   i n-waha s  l'e.]

¹⁵ Yii Kile Saliyanj cycelentiibii ná Farizh  nbii, yii pi à fy  m  e t   wwom   na ke, yii wuun'   k  ege! Naha na ye yii maha jaare jn  ke n   lwa  he cyeyi puni *jun'i*, maa s  upyire caa na l  n  i yii Kile kuni i. Ñka yii aha w   ta, nde li s   i urufoo pyi u yaa n   na fugombaage jny  li i fo tooyi shuunni m   t  ro yii yabilimpii taan ke, lire kuni yii maha le urufoo taan.

¹⁶ Yii wuun'   k  ege! Naha na ye yii fyinm  i wuubii pi à s  upyire yyaha c  , maa ñko pi á na s  upa k   ñk  aa Kilejaarebage na, kuru ñgw  nji *jy  * f  nha urufoo na me, ñka w   ha ñk  aa Kilejaarebage funj  i se  enji na, kuru ñgw  nji na *jy  * f  nha urufoo na. ¹⁷ Yii na *jy  * funj  o baa shiin maa mpyi fyinm  i, se  enji u à f  nha t   laa, Kilejaarebage k   se  enji le *jijire* e ke, kuru k   f  nha t  ? ¹⁸ Yii à jwo m   na s  upa k   ñk  aa s  rayi t  awwuge na, na yafyin s   i urufoo ta me, ñka s  rage yaage k   ww  l'a yaha s  rayi t  awwuge *jun'i* ke, na s  upa k   ñk  aa kuru na, na urufol'   yaa u kuru k  age ww  . ¹⁹ Fyinm  i pi pil' S  rage yaage k   f  nha t   laa, s  rayi t  awwuge ku maha s  rage le *jijire* e ke, kuru ki? ²⁰ Shinjinj u à k  aa s  rayi t  awwuge na ke, urufoo m   à k  aa k   *jn  j  o* yaayi puni na. ²¹ Shinjinj u à k  aa Kilejaarebage na ke, urufol'   à k  aa Kilejaarebage n   ku foojinj Kile na. ²² Shinjinj u à k  aa nly  li na ke, urufol'   à k  aa Kile saanre yate  enjke n   ku te  enfoojinj Kile na.

²³ Yii Kile Saliyanj cycelentiibii ná Farizh  nbii, yii pi à fy  m  e t   wwom   na ke, yii wuun'   k  ege! Naha na ye yii maha yii n  nayenj n   kajyeji yafw  h  fw  h  ore sannte puni y  ahanj ww  , m   li ta karigii cyi à f  nha t   Saliyanj kappyagii puni na ke, yii à cyire f  nn'a yaha ñkere na. Cyire cyi *jy  *: nt  i ni n  j  naare n   jw  m  efente. Cyire yii s   i mpyi a yaa yii a mpyi, yii i cyi sanjkii b  ra cyire na. ²⁴ Fyinm  i pi pil' Yii à s  upyire yyaha c   m   li ta yii yabilimpii *jy  * na jaa me. Yii maha yii l  ubyage fyinnej s  is  enji ww  l'k'e, m   li ta yii na jw  h  oyi jwoore k  e'!

²⁵ Yii Kile Saliyanj cycelentiibii ná Farizh  nbii, yii pi à fy  m  e t   wwom   na ke, yii wuun'   k  ege! Naha na ye yii maha yii yajigiyi k  antuyi jy  i na fininj, m   li ta yi funj  y' à j  i n  n  kaage n   s  onj  peere na. ²⁶ Yii Farizh  nbii, yii na *jy  * fyinm  i! Yajigiyi funj  y i yii à yaa yii fy  nha a jy  , lire k   mpyi, k  antugo yy  re ni m   maha fininj.

²⁷ Yii Kile Saliyanj cycelentiibii ná Farizh  nbii, yii pi à fy  m  e t   wwom   na ke, yii wuun'   k  ege! Naha na ye yii na *jy  * mu à jwo fanj  yeye, pi à *jy  * f  nmu fininj ke, mu aha yi k  antuge w  i, mu a si yi lem   ta p  a jw  , yi funj  k s   à j  i kaciyyi n   k  kyayi na[†]. ²⁸ Amuni yii *jy  *, yii maha yiye pyi mu à jwo yii à t  i supyire sannte jy  i na, m   li ta yii à fy  m  e t   wwom   na, yii funj  y i s   à j  i pege na.

²⁹ Yii Kile Saliyanj cycelentiibii ná Farizh  nbii, yii pi à fy  m  e t   wwom   na ke, yii wuun'   k  ege! Naha na ye yii maha Kile t  unntunmpii kw  nhigii yaa na faanre, s  upyire t   à t  i ke, maa kacenjkuure yaa tire kw  nhigii na, ³⁰ maa ñko 'Kampyi wuu mpyi wuu tulyeyi t  ni i, wuu mpyi na si j  e n-b  ra pi na si Kile t  unntunmpii b   me."

³¹ Lire pyinjannni na, yii yabilimpil' à li cy  e na mpyi pi à Kile t  unntunmpii b   ke, yii m   à pi pire f  ige. ³² Nye s  n  ke yii tulyey' à ly  ele ke, yii yyaha le yii i ku f  l'a no ku teg  enj na!

³³ W  w  pi y  a ye! Yii m  c  w  n t  ulugo s  upyibii! Di yii s   i n-j  a n-shw  n n-jwo n  umpanj   nage na ye?

³⁴ Lire e ke yii l  go, mii s   raa Kile t  unntunmpii pi i n   y  likifeebii p  i n   Kile Saliyanj cycelentiibii p  i tunni yii á. Yii s   i n-b   pi e, si p  i kw  ro cige na, si p  i bw  n Kile Jwumpe k  lambayi i, si p  i ky  rege k  nyi yyaha kurugo. ³⁵ Lire e Kile s   i n-t  ge yii na pire shintuibii puni mb  oji i: Abeli u à t  i ke, m   l  w   uru t  eboni na, fo m   s   na Baraki jy  anj Zakari mb  oji na, Zakari pi à b   Kilejaarebage s  ecyage n   s  rayi t  awwuge shw  h  al'e ke. ³⁶ S  e  enj na mii s   i jwo yii á, Kile s   i yii n   yii tulyeyi c  eg  e tire boore puni kurugo.»

*Yesu à jwo Zheruzalemu k  nhe kyaa na
(Luka 13.34-35)*

³⁷ Ka Yesu si n  r'a jwo: «Ei! Zheruzalemu shiinbii, yii Zheruzalemu k  nhe shiinbii, yii pi maha Kile t  unntunmpii b  u, maa Kile jwumpe jwufeebii w  a n   kafaay'i maha b  u ke, y  a

[†] 23:24 Yahutubil'  , sis  nmpii n   jw  h  oyi jw  h  o. [‡] 23:27 Yyee maha yyee, bilerejkwoni kataanni k   byanhara, s  upyire maha kw  nhigii fininj, b   shinparantorobi si mpyi s   a cyi jaa raa jcw  u, pi áha ñkw   nt  ro mbw  n cyi na me.

Naha na ye pi aha bw  n cyi na, pi saha *jy  * a fininj Kile á me fo m   cibilaage m  hana, pi m   saha si n-j  a n-pyi bilerejkwoni kataanni i me.

tooyo nijyahaya kwò mii la mpyi si yii binni yiye e s'a yii kàanmucaa, bà ɳkùnunjì maha u pyìre binni tiye e, maa bùru ti junj'i me. Nka yii jyè a jee lire e me.³⁸ Ku ke nume! Kile sí cye wwù yii kànhé taan si yii yaha kanna na.³⁹ Yii li cè, mà lwó nume na, yii jyini saha sì n-tègè mii na me, fo canjke yii sí n-pa raa nkò “Ngemu u jyè na ma Kafoonji Kile mege na ke, Kile u jwó le ur'á §.”»

24

*Yesu à jwo na Kilejaarebage sí n-jya
(Marika 13.1-23; Luka 21.5-24)*

¹ Nyè mà Yesu yaha u u si raa fwore Kilejaarebage e, ka u cyelempyiibii si file u na maa u pyi na u Kilejaarebage jwøŋkanni wíi. ² Ka u u pi pyi: «Ijke basinanjke yii jyè na jan'amè ke, sèenji na mii sí yì jwo yii á, canjna na ma, ku puni sí n-sii n-pwòn n-cyán, si ku ɳkunujyi puni waraga, fo si ku kafaayi láha láha yiye na.»

³ Nyè ka Yesu sí n-kàr'a sà ntèen Olivye cire janke junj'i. Ka u cyelempyiibii kanni si file u na, maa u pyi: «Wuu cyelentunji, jaha tère e cyire karigii sí n-pyi yè? Nde li sí mu tèenoruni ná dijyènji tèekwooni cyèe wuu na ke, lire jwo wuu á.»

⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Yii a yiye kàanmucaa! Yii àha sùpya yaha u yii wurugo me. ⁵ Yii li cè na shinjyahara sí mii mege le piye na, si mpa jwo yii á na Kile Nijcwønronji kyaa l'à jwo ke, na pire pi jyè ure. Pi sí raa shinjyahara jwø fáanji s'a wuruge. ⁶ Yii sí raa kàshiyi shènre núru yiye tåan, s'a yi shènre núru laatoonyi i, lire kà yii funnjo pen me. Yii li cè na cyire karigii mpyimbaa jyè me, nkò lire bà li jyè dijyènji tèekwooni me. ⁷ Supyishinji wà sí n-pa n-yíri n-sà n-cwo wà na, kini là sí n-pa n-yíri n-sà n-cwo là na. Katibwøhe ná jijke jycéenneji sí n-pyi cyeye nijyahay'e. ⁸ Nyici karigii puni na jyè kanhare tasiige, bà laani maha yíri maa nta a yaa ná li zinji i me.

⁹ Pi sí n-pa raa yii leni cye e, pi raa yii kyérege, s'a yii bùu, yii kyaa sí n-pen supyishinji pun'a mii mege kurugo. ¹⁰ Lire sí shinjyahara pyi ti fworo Kile kumi i, s'a tiye leni zàmpèenbii cye e, si tiye kyaa pen tiy'á. ¹¹ Kafinivinibii pii sí n-pa piye pyi Kile túnntumii, si shinjyahara wurugo. ¹² Pege mpèenji kurugo, tåange sí n-pa n-cyére shinjyahara á. ¹³ Nka ngemu ká jà auye wahaa maa ntèen Kile kumi i fo mà sà nà tegeni na ke, urufoo sí n-shwo.

¹⁴ Jwumpe Nintanmpe p'à yyaha tñi ná Kile Saanre e ke, puru sí n-jwo dijyènji supyishinji pun'a, bà pi si mpyi si sèenji lògo me. Lire kàntugo dijyènji tèekwooni sí n-ta no.

¹⁵ Nyè yapege k'à sàa peñ Kile á, ná Kile túnntunji Daniyeli à ku kyaa jwo ke*, yii aha kuru nya Kilejaarebage sèecyage e tèni ndemù i ke, ngemu ká mpe jwumpe lògo ke, urufoo u yyaha le u u pu jwøhe cya a cè! ¹⁶ Nyè lire tèni ká nà shin maha shin ta Zhude kùluni i ke, pirefee pi a fì pi a wá na jyì kàmpañke na. ¹⁷ L'aha ngemu ta u bage kàtanjké junj'i ke, urufoo kà núru ntíge si yaaga lwó bage e me, u u ntìl'a tìge u a fì. ¹⁸ L'aha ngemu ta kérège e ke, urufoo kà núru raa ma pyengé si mpa u vánantinmbwøhe lwó me. ¹⁹ Cyire canmpyaagii sí n-waha lahigiffee ná pyinéebii na sèl'e. ²⁰ Yii a Kile náre, bà yii canvejké si mpyi k'áha mbé ná wyeere tèni i, lire jyè me ná cannjøke e me. ²¹ Yire canjyi sí n-waha sèl'e. Må lwó dijyè tasiige e, mà pa bwøn njijaa na, uru ngahaji fiige saha mpyi a jya me, fo mà sà dijyè kwò, uru ngahaji fiige saha mü si n-pyi me. ²² Kàmpyi Kafoonji Kile mpyi a uru ngahaji tèni bere me, sùpya mpyi na si n-shwo me. Nka u à u tèni bere u njewonribii kurugo, bà pire si mpyi si shwo me.

²³ Nyè shin ká jwo yii á na Kile Nijcwønronji na wá naha, lire jyè me u wá menjì i, yii àha ndá urufoo na me. ²⁴ Naha kurugo ye kafinivinibii pii sí n-yíri na pire pi jyè Kile Nijcwønronji, pii si raa nkò na pire na jyè Kile túnntumii. Pi si raa kacyeenkii cyére, s'a kakyanhala karigii pyi, bà pi si mpyi, kampyi pi sí n-jà, s'a Kile njewonribii mü bá wuruge me. ²⁵ Yii lògo! Mii à jycii karigii jwo yii á, mà jwo cyi tèni li nà ke.»

*Yesu sí núru n-yíri nijyiji na si mpa
(Marika 13.24-27; Luka 21.25-28)*

²⁶ Ka Yesu si nür'a jwo: «Nyè wà ha jwo yii á na Kile Nijcwønronji na wá sìwage e, yii àha nkàre wani me. Wà ha yii pyi na u na wá bage k'e, yii àha ndá yire na me. ²⁷ Bà sùpyire puni maha kilejnini nya l'à yíri dijyènji jùnké kà na, maha sà fworo jùnké sanjke na me, amuni Supyanji Jyanji sí nya u cannuruge. ²⁸ Cyage e yakwugo jyè ke, wani cinmpunyì jyè na binnini.

²⁹ Cyire canmpyaagii yyefuge ká ntòro,
“Canjna jyini sí n-tíi n-pyi numpire,
yinje sáha mü si raa bëenme yige me.
Wrigii sí raa n-cwu,
yire kakyanhala yaayi yi jyè nijyiji na ke,

yire sí n-cúnjø n-cúnjø n-yíri yi tateenyi j†.”

³⁰Nye lire téni i, Supyanji Jyani fyéji sí n-ta nya níyyini na, jùnke supyishinji puni sí raa mæsúu, pi puni sí u nimpani nya nahapni i ná fánhe ná sinampe nimbwompe e. ³¹Lire kàntugo mpurubwóhò mæsí n-fworo fánha na, u sí u mèlekeebii tun dijnyenji kàmpañyi sicyeereñi puni na, pi i Kile njicwənribii wà piye na, mà lwá dijnyenji jùnke kà na mà sà nò ku sanjke na.»

Yii a kacyeeykii kàanmucaa

(Marika 13.28-31; Luka 21.29-33)

³²Ka Yesu si nür'a jwo: «Yii fizhiye cige kàanmucya a wíi ke! K'aha nkénye nivonyo yige, maa fùn tèni ndemni i ke, yii maha jwo na nùngwóhà byanhara. ³³Lire pyiñkanni na, yii aha mpa cyire karigii puni nya cyi i mpyi, yii i ntèen ná l'e na tèn' à byanhara, li bá a no. ³⁴Séenji na mii sí yi jwo yii á, mpii pi à dà mii na ke, pire sí cyire karigii nya tapyige e‡. ³⁵Níyyini ná jùnke séi n-pá n-tóro, njka mii jwumpe sí n-kwóro fo teekwombaa.»

Kile kanni u à Supyanji Jyani Yesu tèenuruni cè

(Marika 13.32-37; Luka 17.26-30, 34-36)

³⁶⁻³⁷Ka Yesu si nür'a jwo: «Nde li jyé Supyanji Jyani nùrunji ke, shin njinkin jyé a sìi njemu u à u tèenuruni ná u cannuruge cè me. Ali Kile mèlekeebii ná Jyafoonji jyé a kuru canjke cè me. Tufoonji Kile kanni u à ku cè. Karigii cyi mpyi na mpyi Nuhu tiinji i ke, cyire shinji sí raa n-pyi. ³⁸Nuhu tiinji i, mà jwo lùbwooni li pa ke, sùpyire mpyi na lyí marii byii, cyeebii mpyi na njkaan nàmabaabil'á, nàmabaabii sí i cyeebii lèni fo mà sà nò canjke Nuhu à jyé bakwøge e ke, ³⁹pi mpyi na sànnjì yafyin na me, ka lùbwooni si mpa pi puni shi bò. Nye amuni Supyanji Jyani tèenuruni mû sí n-pá n-pyi.

⁴⁰Nye lire téni ká shiin shuunni ta kerege e, wà sí n-lwó si u sannji yaha. ⁴¹L'aha cyee shuunni ta pi i sùmanji tirili tirage na, wà sí n-lwó si u sannji yaha.

⁴²Lire e ke yii bégele tèrigii puni i, naha na ye yii jyé a yii Kafoonji cannuruge cè me. ⁴³Yii lólogo! Kàmpyi bage foo mpyi maha nànjkaani tèepani cè numpilage e, u mpyi maha si jyé zinni njò si u yaha u kakyaare pyi me. ⁴⁴Lire kurugo yii mû à yaa yii bégel'a kwóro, naha na ye canjke ku jyé yii jyé a tèen ná k'e me, kur'e Supyanji Jyani sí n-pa.

⁴⁵Nye báarapyinji na jùnjufoonj'à dá pi sanmpii shwahol'e, u yákilini mû s'à pêe ke, uru báarapyinji shiin jùnjufoonj maha yaha u u pyenge karigii cwoñre, maa njylinji kaan báarapyibii sanmpill'á u tèekanl'e. ⁴⁶Lire e báarapyi maha báarapyi jùnjufoo, u à pa u ta u báarajin njcenjnyi pyi amuni ke, uru wuuni sí jwø. ⁴⁷Séenji na mii sí yi jwo yii á, uru báarapyinji jùnjufoonjí sí u pyenge karigii puni jùnjufente le u cye e. ⁴⁸Njka báarapyibii kacwənřenjí njemu ká mpyi shinpi maa sànnjì uye funj'i na uru jùnjufoonjí si mò lire kùluni i, ⁴⁹maa wá na u báarapyijeebii bwùun, maa uye yaha njylinji ná sinmyaanji laage e ná sinmyampiyi i ke, ⁵⁰cunjke ku jyé uru báarapyinji jyé a tèen ná k'e me, ná tèni li jyé u jyé a sànnjì ná l'e me, u jùnjufoonjí sí n-pâa n-pa. ⁵¹U sí uru báarapyinji kyérege sée sèl'e, mpii pi à fýinme tò wwomo na ke, si u ná pire sàranji pyi njinkin. Wani u si raa mæsí súu s'a njyânhigii kùru.»

25

Pùceepyire keñi bàtaage

¹Ka Yesu si nür'a jwo: «Kile Saanre njylinji sí n-fworo nde kani kurugo: pùceepyire ke ti ná fùkinabii lwó a kàre cipoonji jùnjo tabenjke e. ²Pi shiin kanjku na mpyi funjø baa, pi sanmpii kanjkuunji sí mpyi yákilifee. ³Mpii pi mpyi funjø baa ke, pir'a pi fùkinabii lwó a kàre, pi jyé a sinme lwó piye cye e me. ⁴Njka yákilifeebil'á pi fùkinabii lwó maa sinmpe pà lwó piye cye e.

⁵Nye cipoonj'à mò u jyé a pa me, ka njøompé si pi puni jà, ka pi i njò. ⁶Nye jùnjk'á pa jùn ke, ka mejwuui si fworo fánha na "Cipoonji u njé! Yii fworo, yii i u jùnjo bél!" ⁷Ka tire pùceepyire keji si jè njøompé na, maa pi fùkinabii bégole. ⁸Ka funjø baa wuubii si wá na yákili wuubii pyi "Yii sinmpe pà kan wuu á, naha na ye wuu fùkinabii naha na sí raa fùre sinjkuunji nal!" ⁹Ka pire si pi pyi "Ná sinmpe e wuu naha a pa ke, puru naha na sì n-jà wuu ná yii ta me. Yii a sì sinmperebbi yyére, yii i sà pà shwø."

¹⁰Nye mà pi yaha pi i nkéegé sinmpe tashwøge e, ka cipoonji si mpa. Mpíi pi mpyi a bégele ke, ka pire si jyé ná u e cikwønre bage e, ka pi i ku shwahol'e.

¹¹Nye tèr' à pyi ke, ka pùceepyire kañkuunji sànnjì mû si mpa maa jwo "Nùnjufoonjí, jùnjufoonjí! Nwøge mógo wuu á." ¹²Ka u u pi pyi "Séenji na mii sí yi jwo yii á, mii jyé a yii cè me.»

¹³Nye ka Yesu si u cylempyibii pyi: «Yii bégele tèrigii puni i, naha na ye yii jyé a Kafoonji cannuruge ná u tèepani cè me.»

† 24:29 Ezayi 13.10; 34.4 ‡ 24:34 Pi mahà jwo: «nde tèni shiinbii sí cyire karigii nya tapyige e.»

*Báarapyibii taanreŋji báataage
(Luka 19.11-27)*

¹⁴ Ka Yesu si nür'a jwo: «Li sí n-pyi mu à jwo nàŋi wà kùshe wu u à u báarapyibii yyere, maa u nàfuŋni le pi cye e. ¹⁵ U à wyérefyinji tɔənyo ɻkwuu kaŋkuro (500) kan wà niŋkin á, maa ɻkwuu shuunni (200) kan wà á, maa ɻkuu (100) kan tanrewunj'á. U à wyérefyinji kan pi á mà tåanna ná pi shin maha shin pèrge e, pi raa tɔən caa u na, maa ɻkäre. ¹⁶ Wyérefyinji ɻkwuu kaŋkuruŋ'á kan ngemu á ke, ka uru si ntíl' a kár a sà a cwðhonte pyi, maa ɻkwuu kaŋkuro tɔən ta mà bâra u wyérefunjke na. ¹⁷ ɻkwuu shuunninj'á kan ngemu á ke, ka uru mû si li pyi amuni, maa ɻkwuu shuunni tɔən ta mà bâra u wyérefunjke na. ¹⁸ Nkuuj'á kan ngemu á ke, ka uru si ɻkär'a sà wyii kwðn jinjke na, maa u jñuŋufoonji wyéreŋji le a ɻwoho.

¹⁹ Tère nimbowl'á tòro ke, ka pire báarapyibii jñuŋufoonji si nür'a pa, maa pi puni yíbe pi wyérefyinji báaraŋkanni na. ²⁰ Wyérefyinji ɻkwuu kaŋkuruŋji mpyi a kan ngemu á, ka u ɻkwuu kaŋkuro tɔən ta mà bâra u na ke, ka uru si file maa jwo “Nùŋufoonji, wyérefyinji tɔənyo ɻkwuu kaŋkuro mu mpyi a kan mii á, mii à u báara mà ɻkwuu kaŋkuruŋji wabere ta. U we.” ²¹ Ka jñuŋufoonji si jwo “L'à ɻwoho, mu na nyé báarapyi niŋcenje maa mpyi dánasupya. Mu à pyi dánasupya kapyeere e, lire e mii si kabwöhii le mu cye e. Ta ma, wuu u mûguro sjencyan.”

²² Nyé wyérefyinji ɻkwuu shuunniŋji mpyi a kan ngemu á ke, ka uru si file maa jwo “Nùŋufoonji, wyérefyinji tɔənyo ɻkwuu shuunni mu mpyi a kan mii á, mii à u báara mà ɻkwuu shuunniŋji wabere ta. U we.” ²³ Ka jñuŋufoonji si u pyi “L'à ɻwoho, mu na nyé báarapyi niŋcenje maa mpyi dánasupya. Mu à pyi dánasupya kapyeere e, lire e mii si kabwöhii le mu cye e. Ta ma, wuu u mûguro sjencyan.”

²⁴ Nyé wyérefyinji ɻkuuŋi mpyi a kan ngemu á ke, ka uru si file maa jwo “Nùŋufoonji, mii mpyi a lì cè na mu kataanmp'á wahá, mu nyé a kerege ɻkemu nûgo me, mu maha kuru súmaŋi kwðn, mu nyé a súmashi wà cyage ɻkemu i me, mu maha kuru súmaŋi bégele. ²⁵ Lire kurugo mii à fyá, maa sà wyige tûgo, maa mu wyéreŋji le a ɻwoho jinjke e. Mu wyéreŋji u ɻnge, u shwo.” ²⁶ Ka jñuŋufoonji si u pyi “Mu nyé báarapyi niŋcenje me, kayamafoo u nyé mu. Taha mu mpyi a cè na mii nyé a kerege ɻkemu nûgo me, na mii maha kuru súmaŋi kwðn, na mii nyé a súmashi wà cyage ɻkemu i me, na mii maha kuru súmaŋi bégele la?” ²⁷ Nyé mu à yire puni cè, naha na mu sýrye a mpyi a jà a mii wyéreŋji yaha wyéreŋji bwúumni na mà ye? Kampyí mu mpyi a lire pyi, mii à nür'a pa ke, mii mpyi na si u ná tðonji ta.

²⁸ Yii wyérefyinji ɻkuuŋi shwo u na, yii kan kampwooni (1.000) fol'á. ²⁹ Yii li cè, shin maha shin u nyé ná yaage e ke, kà sí n-bâra urufoo woge na, ku u nyaha. Nka shin maha shin cyengayi wu u nyé ke, yaaga si n-kan urufol'á me. Nimbileni urufoo bá na sónni uye cye e ke, lire sí n-shwo u na. ³⁰ Yii nge báarapyinji laaga baa wuŋi wà cyinji na numpini i, kuru cyage e súpyire maha meé súu maa ɻkyànhigii kuru.”»

Nùmpañja karigii cwaɔnreŋkanni

³¹ Ka Yesu si nür'a jwo: «Supyanji Jyanji ká mpa ná u sìnampe ná u mèlekeebii puni i tèni ndemu i ke, u sí n-téen u fànhe tateŋe nisinanje e. ³² Supyishinji puni sí n-pa binni u taan, u sí pi cwaɔnro si ɻgwû piye e, bá yatonahanji maha mpàabii cwaɔn'r a wwû sikyaabil'e me*. ³³ U sí mpàabii yaha u kàniŋe cyege na, si sikyaabii yaha u kàmene woge na. ³⁴ Nyé mppi pi nyé kàniŋe cyege na ke, saannji sí n-jwo pir'á “Yii a ma naha, mii Tuŋj à jwó le yii á. Yii pa jyé u Saanre e, u à tire temtu bégel'a yaha yii meé na fo dijyenyi téesiini i ke. ³⁵ Naha kurugo ye tèni i kategé mpyi mii na ke, yii à mii kan mii à lyí, byag'á mii ta ka yii i mii kan mii à bya. Mii mpyi nàmpõnnite e, ka yii i mii sunmbage lèye. ³⁶ Vâamjkuunji mpyi mii na, ka yii i vâanya kan mii á. Mii mpyi na yá, ka yii i sà mii kàanmucya. Mii mpyi kàsuŋi i, ka yii i sà fworo mii na.”

³⁷ Nyé pire shintiibii sí n-jwo “Kafoonji, naha tère e wuu à mu kategé wuŋi nyá, maa mu kan mu à lyí, lire nyé me mà mu byaga wuŋi nyá, maa mu kan mu à bya ye? ³⁸ Naha tère e wuu à mu nàmpõnnjo wuŋi nyá, maa mu sunmbage třige, lire nyé me mà mu nyá vâamjkuunji i, maa vâanya kan mu à ye? ³⁹ Naha tère e wuu à mu yangwuŋi, lire nyé me mu kàsuuje wuŋi nyá, maa sà fworo mu na ye?” ⁴⁰ Saannji sí pi pyi “Séenji na mii sí yi jwo yii á, yii aha nyé i kacenjki pi mii cinmpyibii puni nimbuleni là na, yii li cè na mii na yii à cyi pyi.”

⁴¹ Lire kàntugo mppi pi nyé u kàmene cyege na ke, u si pire pyi “Yii à láŋa, yii laaga tɔən na na, yii raa si naſugombaage e, kuru ɻkemu k'á bégel'a yaha Sítáanninji ná u mèlekeebii meé na ke. ⁴² Naha kurugo ye kategé mpyi mii na, yii nyé a mii kan mii à lyí me, byage mpyi mii na, yii nyé a mii kan mii à bya me. ⁴³ Mii mpyi nàmpõnnite e, yii nyé a jen'a mii sunmbage lèye me, vâamjkuunji mpyi mii na, yii nyé a jen'a vâanya kan mii à me. Tèni i mii mpyi na yá, ná tèni i mii mpyi kàsuŋi i ke, yii nyé a jen'a sà fworo mii na me.”

* ^{25:32} Yahutuubii yyére, yatonahampii maha mpàabii ná sikyaabil'á. Numpilage e, mpàabii la maha mpyi si sínni ntáani na, bage zinniŋji sí u à tåan sikyaabil'á. Nyé yatonahampii maha pi cwaɔn'r a wwû piye e.

⁴⁴ Nyé pire mū sú u yíbe "Kafoonjì, naha tère e wuu à mu katege wuŋi ná mu byaga wuŋi ná mu nàmpoŋŋo wuŋi ná mu vâanŋkuu wuŋi ná mu yangwuŋi ná kàsuŋje wuŋi jyà, maa mpyi wuu jyé a mu tègè mà yé?" ⁴⁵ U sí pi pyi "Sèenjì na mii sí yi jwo yii á, ná yii jyé a cyire kacenŋkii pyi mii cînmpyibii puni nimbileni là na mè, yii mû jyé a cyi pyi mii na mè." ⁴⁶ Nyé pire sí n-pyi yyefuge niŋkwombaage e, nka mpia pi à tii ke, pire sí n-pyi shiŋji niŋkwombaanje i.»

26

*Pi à vùnŋja pwo Yesu na, si u bò
(Marika 14.1-2; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53)*

¹ Nyé Yesu à kwò puru jwumpe puni na, maa jwo u cyelempyibil'á: ² «Yii à li cè na cyi sanŋkii jyé canmpyaa shuunni bilereŋkwonj kataanni sí nò, pi sí Supyanjì Jyanjì le cye e, si u kwòro cige na si mbò.»

³ Nyé ka Kile sáragawwuubii jnùŋufeebibii ná Yahutuubii kacwɔnribii si sà piye binni Kile sáragawwuubii jnùŋufembwohe Kayifu pyenge e, ⁴ maa bê li na si Yesu cya jcû ná cwòrre e, si u bò. ⁵ Pi mpyi na yu yu piy'á: «Li jyé a yaa li pyi kataanni tooy'e mè, lire baare e sùpyire si n-cânrà.»

*Ceenjì wà à sîmme nùguntanga wumø wu Yesu jnùŋke na
(Marika 14.3-9)*

⁶ Yesu na mpyi Bëtani kànhe e tògofooni* Simø bage e. ⁷ Mà pi yaha talyige e, ceenjì wà à file u na ná longaracwol'e†, li mpyi a jñi sîmme nùguntanga wumpe longara wumpe pà na, maa puru sîmme wu Yesu jnùŋke na. ⁸ Nyé u cyelempyibil'á lire jyà ke, ka li i mpren pi e fo pi na jko: «Dje nkèegeŋi jnùŋke ku jyé naha yé? ⁹ Mpe sîmme mpyi na sí n-jà n-pére wyéreŋyahaga na, si ntaha fôŋfobeebibii tègè.»

¹⁰ Nyé mpe pi mpyi na yu ke, ka Yesu si mpa puru cè, maa pi pyi: «Naha na yii jyé na ñge ceenjì cèege yé? Kacenne u à pyi mii na. ¹¹ Fôŋfobeebibii jyé naha ná yii e tèrigi puni i, nka mii wi ke, mii sí n-pyi ná yii e tèrigi puni i mà dè! ¹² U à mpe sîmme wu mii na, si mii cyere bégele njaha fanŋke mèe na. ¹³ Sèenjì na mii sí yi jwo yii á, Jwumpe Nintanmpe ká nò cyaga maha cyag'e ke, nde ñge ceenj'à pyi niŋjaak e, lire sín-jwo wani bà li si mpyi si ñkwòro sùpyire funj'i mè.»

*Zhudasi à bégelé si Yesu le cye e
(Marika 14.10-11; Luka 22.3-6)*

¹⁴ Nyé wà na mpyi cyelempyibii ke ná shuunniŋi i, pi mpyi maha uru pyi Zhudasi Isikariyoti, ka uru si ñkàre Kile sáragawwuubii jnùŋufeebibii yyére, ¹⁵ maa pi pyi: «Mii aha yii tègè, ka yii i Yesu cù, naha yii sí n-kan mii á yé?» Ka pire si wyéreŋfyinŋi beŋjaaga ná ke kan u á. ¹⁶ Mâ lwó lire tèni na, ka Zhudasi si wá na pyiŋkanna caa si Yesu le pi cye e.

*Kataanni jnyiŋji karigii ncwɔnraŋji kani
(Marika 14.12-21; Luka 22.7-14, 21-23; Yuhana 13.21-30)*

¹⁷ Nyé bwúurunjì niŋjirigembanjaŋi kataanni canŋcyilige, ka Yesu cyelempyibii si mpa u pyi: «Taa mû la jyé wuu u sà bilereŋkwonj kataanni jnyiŋji karigii ncwɔnraŋji ke?» ¹⁸ Ka u u pi pyi: «Yii shà mucyinn'á kànhe funŋke e, na cyelemtunj'á jwo na uru tèn'á byanhara, na uru la jyé si mpa kataanni jnyiŋji lyí ná u cyelempyibil' e yyére.» ¹⁹ Nyé ka cyelempyibii si li pyi bà Yesu mpyi a yi jwo mè, maa kataanni jnyiŋji karigii ncwɔnraŋji wani.

Yesu à jwo na uru cyelempyaji wà sí uru le cye e

²⁰ Nyé yâkoŋj'á pa nò ke, ka Yesu si mpa ntèen na lyí ná u cyelempyibii ke ná shuunniŋi i. ²¹ Mâ pi yaha jnyiŋji na, ka u u pi pyi: «Sèenjì na mii sí yi jwo yii á, shin niŋkin na naha yii shwâhâl'e, ñge u sí n-pa mii le cye e ke.»

²² Ka puru jwumpe si cyelempyibii yyahayi tanha sèl'e fo pi shin maha shin na u yíbili: «Mii la, Kafoonjì?» «Mii la, Kafoonjì?»

²³ Ka u u pi pyi: «Djemu cyege ku naha ná mii woge e yalyire yaage e ke, urufoo kyaa li. ²⁴ Supyanjì Jyanjì ñkwumbaa jyé mè, bà l'à séme u kyaa na Kile Jwumpe Semenjì i mè. Nka djemu u sí n-pa u le cye e ke, urufoo wuun'á kèege! Urufoo zimbaanje mpyi na sí n-pwòrò u ziŋji na.»

²⁵ Zhudasi u mpyi na sí n-pa u le cye e ke, ka uru si u yíbe: «Cyelemtunjì, mii wi la?» Ka Yesu si u pyi: «Mu yabilinjì u à yi jwo!»

*Wwoŋeegje jnyiŋji
(Marika 14.22-26; Luka 22.14-20; 1 Korenti Shiinbibii 11.23-25)*

* ^{26:6} Pli na sônŋnjì na tèni i Yesu à kàre ñge nàŋji yyére ke, u mpyi a cùuŋ'a kwò. † ^{26:7} Lire cwooni mpyi a yaa ná yaage k'e, kuru mege jyé: «alibatiri».

²⁶ Mâ pi yaha pi i lyî, Yesu à bwúuruñi lwó, maa fwù kan Kile á u kyaa na, maa u kwòn kwòn a kan u cyelempyiibil'á maa jwo: «Yii nge shwø a lyî, mii cyeere ti.»

²⁷ Lire kàntugo maa fúnjicwokwuuni lwó, èrezen sinmë mpyi l'e, maa fwù kan Kile á pu kyaa na, maa pu kan pi á maa jwo: «Yii puni pi pà bya. ²⁸ Naha na yé puru pu jyé mii sishange, tunmbyaare nivónnate Kile à le ke, tire sishange ki, k'à wu shinnyahara kapecigii yàfanji kurugo. ²⁹ Mii sí yi jwo yii á, mii saha sì èrezen sinmë bya me, fo canjke mii sí núru pu bya ná yii e mii Tunji Saanre e ke.»

³⁰ Nyc ka pi i Kile pèente myahigii cée maa nta a fworo bage e, maa ñkàre Olivye cire jañke jun'í.

Yesu à jwo na Pyéri sí n-pajwo na u jyé a uru cè me

(*Mariika 14.27-31; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38*)

³¹ Pi à nò wani ke, ka Yesu si pi pyi: «Nijjaaa numpilage yabilini i, yii puni sí n-fê si mii kanni yaha, naha na yé y'à séme Kile Jwumpe Semenji i: «Mii sí mpànahañi bò, mpàkuruñke puni sí n-caala‡.»

³² Ka Yesu si nûr'a pi pyi: «Ijka mii aha jè a fworo kwùni i tèni ndemu i ke, mii sí n-sà yii sige Galile kùluni i.» ³³ Ka Pyéri si u pyi: «Pi sanmpii puni mée ká fê, maa mu yaha, mii kyaa bâ me!» ³⁴ Ka Yesu si u pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo mu á, nijjaaa numpilage yabilini i, ñküpeciini sí mu ta mu à jwo a nò toyo taanre na mu jyé a mii cè me.» ³⁵ Ka Pyeri si jwo: «Pi mée ká mpyi na sí mii bò ná mu i, mii sí n-sìi n-jwo na mii jyé a mu cè me.» Ka cyelempyiibii sanmpii puni si yire ninuyi taha.

Yesu à Kile jàare Zhetisemani cikòogé e

(*Mariika 14.32-42; Luka 22.39-46*)

³⁶ Nye ka Yesu ná u cyelempyiibii si ñkàr'a sà nò cyage k'e, kuru mège na jyé Zhetisemani, ka u u pi pyi: «Yii tèen naha mà jwo mii u sà Kile jàare mèyyere ke.» ³⁷ Ka u niñkaren si ñkàre ná Pyeri ná Zebedee jyaabii shuunnni i. Ka yetanhare ná funmpeenre si sìi u á. ³⁸ Ka u u pi pyi: «Mii funjke naha a pen fo na nkò si mii bò. Yii tèen naha, yii i ñkwôro jyii na ná mii i.»

³⁹ Ka u u ñkàre yyaha yyére, maa uży wà njikke na, maa yyaha cyigile, maa Kile jàare na: «Tufooni, kampyi mu sí jyé, na shwø ñke kyaage lwohe mbyanji na. Ñka ma hà na jyii wuuni pyi me, ma jyii wuuni pyi.» ⁴⁰ Lire kàntugo maa nûr'a pa u cyelempyiibii yyére, mà sà pi ta pi i ñwúuni. Ka u u Pyeri jè, maa u pyi: «Yii jyé a jà a nde tèni niñkinni pyi jyii na ná mii i mà? ⁴¹ Yii tèen jyii na, yii raa Kile jàare, bâ yii si mpyi si fànhà ta Sitaannni i na, u àha ñkwô yii sòn ñgà kapíi na me. Nàkaana baa, sùpyan'â bégel'a yaha kacenjki mèe na, ñka u fanh'â cyére.»

⁴² Lire kàntugo ka u u nûr'a yîri pi taan tozhènwogo mà sà Kile jàare na: «Mii Tunji, kampyi mii sí n-jà n-shwø ñke kyaage na me, mu jyii wuuni li pyi.» ⁴³ Ka u u nûr'a pa u cyelempyiibii yyére mà pa pi ta pi à jyò, pi mpyi na si n-jà nyigii mûgo n-yaha me.

⁴⁴ Ka Yesu si nûr'a yîri pi taan mà kàre Kile tajarege e tontanrewogo, maa nûru jwumpe ninumpe kurugo. ⁴⁵ U à kwò ke, maa nûr'a pa u cyelempyiibii cyage e maa pi pyi: «Yii saha na ñwúuni la? Yii yîri, tèn'a nò, Supyanji Jyanji sí n-le kapimpyiibii cye e. ⁴⁶ Yii yîri, wuu a sì, nge u sì mii le cye e ke, uru naha a nò naha.»

Yesu jnciñi kani

(*Mariika 14.43-50; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12*)

⁴⁷ Nye mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka Zhudasi si nò wani, uru na jyé cyelempyiibii ke ná shuunnni wà. U mpyi a pa ná shinnyahar'e, kàshikwònñjwòoyi ná kàbiiyi mpyi pire cye e. Kile sáragawwubii jññufeebii ná Yahutuubbii kacwònribii pi mpyi a pi tun. ⁴⁸ Zhudasi u mpyi na sí Yesu le cye e ke, uru mpyi a jwo a kan u cùveebil'á na: «Yii aha mii jyá mii à sùpyanji ñgemu pûr'a cù maa u shéere ke, uru wi. Yii i u cù.» ⁴⁹ Pi à nò ke, ka Zhudasi si file Yesu na, maa jwo: «Fwù pílaga na, wuu cyelentuñ» maa u pûr'a cù. ⁵⁰ Ka Yesu si u pyi: «Na cevoo, ndemu tapyige e mu à pa ke, lire pyi.» Nye ka sùpyire sannte si file maa Yesu cù.

⁵¹ Ka Yesu cyelempyanji wà si u kàshikwònñjwòoge dir'a wwû mà taha a sáragawwubii jññufembawhe báárapiyinji ningenke kà kwòn a cyán. ⁵² Ka Yesu si cyelempyanji pyi: «Ma ñwóoni le li fwuuni i, naha na yé ñgemu u jyé na kàshige kwùun ná ñwóoni i ke, ñwóoni li sí n-tège urufoo bò mü. ⁵³ Taha mu na sônni na mii sí n-jà na Tunji pyi u mèlekéé kàshicyeye ke ná shuunnni tûtugo naha mii á nume, pi i nte sùpyire tun me? ⁵⁴ Ñka lire ká mpyi, jje y'à jwo Kile Jwumpe Semenji i ke, di yire si n-fùññø n-jwo yé?»

⁵⁵ Ka Yesu si jwo sùpyir'á: «Yii à pa mii fye e ná kàshikwònñjwòoyi ná kàbiiyi i mpa jncü, mu à jwo kakuumpyi u jyé mii. Mii mpyi maha sùpyire kálalí Kilejaarebage e canjha maha canjha, yii si jyé a mii cù me. ⁵⁶ Ñka nde mpyiñi si Kile tûntunmpii jwumpe fûññø.»

Nye ka Yesu cyelempyiibii puni si fê, maa u yaha.

Yesu na jyε yukyaabii cye e

(*Marika 14.53-65; Luka 22.54-55, 63-71; Yuhana 18.13-14, 19-24*)

⁵⁷ Mpii pi à Yesu cû ke, ka pire si ɳkàre ná u e Kile sáragawwuubii jùñufembwohe Kayifu yyére. Kile Saliyanji cyelentibii ná Yahutuubii kacwɔnribii mpyi a binni wani. ⁵⁸ Mâ pi yaha pi i ɳkège ná Yesu i, Pyeri à tèen laage e, marii sì pi fye e fo mà sà jyè sáragawwuubii jùñufembwohe pyènge e, maa sà ntèen pyènge sajcwɔnsigibii shwahèl'e, si karigii sanjkii toronkanni nya. ⁵⁹ Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná yukyaala kurunjke shiunbi puni mpyi na pyinkanna caa si Yesu cèege ná kafinare e, si u ta mbòs. ⁶⁰ Ali mà li ta shinjyahara mpyi a yà jwo, nka pi jyε a jùñò sèe wogo ta ɳkemu ku sí mpa ná l'e u bò me. Ka shinjyahara mpyi a pa jwo: ⁶¹ «Ijge náñ' à jwo na uru sí n-jà Kilejaarebage jya, si núru ku faanra canmpyaa taanre funj'i.»

⁶² Ka sáragawwuubii jùñufembwohe si yíri maa Yesu pyi: «Mpe jwumpe puni p'à jwo mà yyaha tñi ná mu i ke, naha mu u à cè p'e yε?» ⁶³ Ka Yesu si fyâha. Ka sáragawwuubii jùñufembwohe si u pyi: «Kile jyii wuji mege na, kâa wuu á, maa yi jwo wuu á kampyi mu u jyε Kile Njçcwɔnrojì, maa mpyi Kile Jyajñi?»

⁶⁴ Ka Yesu si u pyi: «Nje mu à jwo ke, yire yi. Nka mii sí yi jwo yii á, mà lwó nume na, yii sí Supyanji Jyajñi nintèenjì nya Kile Siñi Punifoo kàniñe cyège na. Yii mû sí u nimpanjì nya nahanjì i má yíri nñijinyi na.»

⁶⁵ Yesu à puru jwo ke, ka sáragawwuubii jùñufembwohe lùyiri wuñi si u yabilinjì vâanntinjìe cwɔñ*, maa jwo: «U à Kile mege kèege, wuu saha jyε a tìge wà jwɔjwumò kurugo me. Yii à u Kile mekeegè jwumpe lògo. ⁶⁶ Naha yii jyε na sônni yε?» Ka pi i u pyi: «U à yaa u bò.» ⁶⁷ Lire kàntugo ka pi i ntìlwshe wà u yyahe e, maa kajkuruyo cyán u e, ka pi si kantawahii bwòn u e, ⁶⁸ maa jwo: «Kile Njçcwɔnrojì, mu jyε a jwo na mu na jyε Kile túnntunji mà? Nge u à mu bwòn ke, uru mege yyere wuu á!»

Pyeri à jwo na uru jyε a Yesu cè me

(*Marika 14.66-72; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18, 25-27*)

⁶⁹ Pyeri nintèenjì mpyi pyènge e ntàani na, ka báarapyicwoñi wà si file u na maa jwo: «Mu mû mpyi ná Galile kùluni shinji Yesu e!» ⁷⁰ Ka Pyeri si yi kyáala sùpyire puni jyii na, na: «Mii nàha à mu jwumpe yyaha cè me.»

⁷¹ Lire kàntugo ka Pyeri si yír'a kàre pyènge tajyinwòge yyére. Ka báarapyicwoñi waberè si u nya, mpii pi mpyi wani ke, maa jwo pír'á: «Ijge nàñji mpyi ná Nazareti kânhe shinji Yesu e.» ⁷² Ka Pyeri si nûr'a yi kyáala na: «Mii à kâa na mii jyε a nge nàñji cè me!»

⁷³ Tère nimbiler à tòro ke, mpii pi mpyi wani ke, ka pire si file Pyeri na, maa jwo: «Nàakaana baa, mu na jyε pi wà, mu njini lwóñkanni naha a li cyèe.» ⁷⁴ Nyè ka Pyeri si jwo: «Kampyi mii à nge nàñji cè, Kile kà na yaha me!» Ka ɳkùpoonji si ntìl'a mèe sú.

⁷⁵ Ka Pyeri funjke si jncwo Yesu jwumpe njijwumpe na na: «Ijkùpecyiini sí mu ta mu à jwo a no tooyo taanre na mu jyε a mii cè me.»

Nyè ka Pyeri si fworo pyènge e maa sà mèe sú sèe sèl'e.

27

Pi à kàre ná Yesu i fànhafoonji Pilati yyére

(*Marika 15.1; Luka 23.1-2; Yuhana 18.28-32*)

¹ Nyèsøge na, Kile sáragawwuubii jùñufeebii puni ná Yahutuubii kacwɔnribil' à sà piye nya, maa jwo a bê Yesu mbòñi na, ² maa u pwo maa ɳkàre ná u e fànhafoonji Pilati yyére*. ^{*}

Zhudasi kwùñji kani
(*Kapyiitjki 1.18-19*)

³ Zhudasi u jyε Yesu lefoonji pi cye e ke, u à pa li nya na pi à jwo na pi sí Yesu bò ke, ka li i mpén u e, ka u u wyérfiyinji benjaaga ná këñi nûrñò. Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná Yahutuubii kacwɔnribii na, ⁴ maa jwo: «Mii à kapii pyi, mii à sùpya kan kwùñ'á, ɳgemu u jyε a kapii pyi me.»

Ka pi i u jwò shwo: «Wuu naha jyε pur'e me, mu wuyo yi jyε yire.» ⁵ Ka Zhudasi si wyérfiyinji wà Kilejaarebage e, maa yír'i pi taan mà sà uye pwo a bò. ⁶ Ka Kile sáragawwuubii jùñufeebii si uru wyérfiyinji kuu maa jwo: «Mâ tâanma ná wuu Saliyanji i, wuu jyε a yaa wuu u le Kilejaarebage wyérenji yalenjke e me, naha na ye supyibowyerè wi.» ⁷ Ka pi i jwo a bê li na

^{§ 26:59} Mâ tâanma ná Yahutuubii saliyanji i, li mpyi a jwò mà kyaa cwɔñrò numpilage e me. Mâ bâra lire na, kani li mpyi na sì n-jà n-pa ná kwùñi ke, lire mpyi maha yaha canmpyaa shuunbi si ntòro. Tèni i pi à Yesu yíbe ke, pi jyε a tòro cyire kurigil'e me. * 26:65 Yahutuubil'á, sùpya kâ jwumò jwo Kile na, mpemu jyε a yaa pu jwo u na me, mpii pi a puru jwumpe lògo ke, pire maha yír'i maa pi vâanjnyi cwɔñ. * 27:2 Fànhafoonji Pilati kanni u mpyi na sì n-jà kuni kan pi kàsuñjnyi wà bò.

si sà coge faanrafoonjì wà kerege shwo ná uru wyéreñi i, si mpyi nàmpwuunbii fanjya. ⁸ Lire na, pi à kuru kerege mege le: «Sishange Kerege» mà pa nò ná nijjal'e.

⁹ Lire pyinjanni na, jwumpe Kile tünntunji Zheremi mpyi a jwo ke, pur' à fùmjo. U mpyi a jwo: «Pi à wyérefyinji tònmpyara bejjaaga ná ke lwó. Izirayeli shiinbil' à uru tòrò mà yaha supyibowyerè, ¹⁰ maa sà coge faanrafoonjì kerege shwo ná ur'e, bà Kafoonjì Kile à yi jwo mii à mè†.»

Pilati à Yesu yibe

(*Mariika 15.2-5; Luka 23.3-5; Yuhana 18.33-38*)

¹¹ Ka pi i Yesu yyéenje fànhafoonjì Pilati yyaha na, ka u u yibe na: «Yahutubii saannji u nyé mu la?» Ka Yesu si jwo: «Mu aha jwo amuni yo.» ¹² Ka Kile sàragawwuubii jùnjufeebii ná Yahutubii kacwònrribii si ntige Yesu na karii niyahagil'e, njka u jyé a yafyin jwo mè. ¹³ Ka Pilati si jwo: «Ncyii kariggi pi na yu na ntare mu na ke, mu jyé na cyi nûru mà?» ¹⁴ Yesu jyé a sàa yafyin jwo u á mè, ka lire si fànhafoonjì kakyanhala sel'e.

Yesu kataanmp' à cwɔɔnr'a yaha u mbòjì na

(*Mariika 15.6-15; Luka 23.13-25; Yuhana 18.39-19.16*)

¹⁵ Nyé li mpyi kalyee fànhafoonjì, bilerenkwoñi kataanni n'a mpyi a nò, sùpyire ká kàsuuyinji ñgemu jaáre u á ke, u maha uru yaha u à fworo. ¹⁶ Lire tèni i, wà mpyi kàsuji i, sùpyire puni mpyi a u cè. U mege mpyi Barabasi. ¹⁷⁻¹⁸ Pilati mpyi a cè na yijcyege kurugo, Kile sàragawwuubii jùnjufeebili' à Yesu Kirisita le uru cye e. Lire e sùpyir' à binni ke, ka Pilati si pi pyi: «Jofoo yii la jyé mii i yige ye? Barabasi laa, Yesu pi maha mpyi Kirisita ke?»

¹⁹ Nyé mà Pilati yaha yuksaalabage e, ka u cwonyi si túnnturo yaha a shà u á, na nge nànjì u nyé jicéegé cyaga baa ke, na u àha ñkwò u jnwòge le u kyal'e mè, naha na ye karii niyahagil' à uru kànhà ñjøge e pilaga u kyaa na.

²⁰ Nyé ka Kile sàragawwuubii jùnjufeebii ná Yahutubii kacwònrribii si sùpyire fòonnj'a ta na ti Barabasi jaáre, ti i Yesu yaha pi bò. ²¹ Ka fànhafoonjì si nûr'a pi yibe: «Mpii shiinbibii shuunnni i, jofoo yii la jyé mii i yige ye?» Ka pi i jwo: «Barabasi!» ²² Ka Pilati si pi yibe: «Yesu pi maha mpyi Kirisita ke, naha mii sí n-pyi uru na ye?» Ka pi puni si jwo: «U kwòrô cige na!» ²³ Ka Pilati si nûr'a pi yibe: «Kapiini ndire u à pyi mà sà nò u bò ye?» Ka pi i wá na ñkwúuli fànhana: «U kwòrô kworokworocige na!»

²⁴ Pilati à li nya na uru jwumpe fành'à cyére, túnmpé sí i nyahage na ma ke, ka u u lwòho lwó a u cyeyi jyé sùpyire jyii na, maa jwo: «Mii à na cyeyi jyé a yige nge nànjì kani i. Yii á li nyé nume.» ²⁵ Ka sùpyire puni si u jnwò shwo: «U kwunjì nûmpañke tugure ti pyi wuu ná wuu pyibii woro.»

²⁶ Lire tèni i ka Pilati si Barabasi yige mà tåanna ná sùpyire jyii wuuni i, maa pi pyi pi à Yesu bwòn ná kàsorígil'e, maa u kan pi sà ñkwòrô kworokworocige na.

Sòrolashiibil' à cyàha Yesu na

(*Mariika 15.16-20; Yuhana 19.2-3*)

²⁷ Nyé ka Pilati sòrolashiibii pii si ñkàre ná Yesu i pi tatëenge e, maa sòrolashiibii piiberii yyér'a pa u kwúulo, ²⁸ maa u vàanjyi wwú u na, maa vàanntinmbwohò niy়ega le u na, ²⁹ maa ñguro cín mà pyi saanra jùntoñò mà tò u na, maa kàbii le u kàniñe cyege e, marii niqkure sinni u taan, marii u fwóhore marii ñko: «Yahutubii Saanji, wuu à mu shéere!» ³⁰ Marii ntilwòhe wàa u na, maa kàbiini shwo u na mà taha na u bwùun jùñke e. ³¹ Pi à u fwóhòr' a kwò ke, maa vàanntinmbwohò niy়ega wwú u na, maa u yabilini vàanjyi le u na, maa ñkàre ná u e si sà ñkwòrô kworokworocige na.

Pi à Yesu kwòrô cige na

(*Mariika 15.21-32; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27*)

³² Nyé mà sòrolashiibii yaha pi i ñkèegé ná Yesu i taboñke e, pi à círi ná Siréni kànhe shinji w'e, u mege mpyi Simo. Nyé ka pi i u kárama u à Yesu kworokworocige tugo. ³³ Nyé pi à sà nò cyage k'e, pi maha kuru cyage mege pyi: «Nuñkwaøe Cyage» ³⁴ maa yasorogo le sinm'e mà kan Yesu á, u bya bá u sege si mpyi si jyé me. U à ku néen'a wií ke, u jyé a jen'a ku bya mè.

³⁵ Sòrolashiibil' à u kwò'r' a kwò ke, maa ñjøyaanlooñi tèg'a u vàanjyi táa piye na, bà pi puni si mpyi si pi nàzhanjì cè mè. ³⁶ Lire kàntugo maa ntéen wani na u kàanmucaa.

³⁷ Nyé ka wà si u mbòjì jùñke sé'mà taha kworokworocige na u jùñke niy়inji na. Y'à séme: «NGE U NYE YESU, YAHUTUUBII SAANNJI.»

³⁸ Nyé pi mpyi a nàñkaalii shuunni kwòrô kworokworociye na Yesu taan. Wà mpyi u kàniñke na, u sanji sí jyé u kàmèni na. ³⁹ Sùpyire nintorore mpyi maha u fwóhore, marii jùñji kwòre, ⁴⁰ marii ñko: «Mu u mpyi maha jwo na mu sí Kileñaarebage cyán si ku faanre canmpyaa taanre e ke, mu u jyé ame la? Mu yabilini u maye shwo. Kampyi Kile Jyanjì u jyé mu, tige kworokworocige na may'!»

⁴¹ Nyé ka Kile sáragawwuubii jñùñufeebii ná Kile Saliyanji cyelentiibii ná Yahutuubii kacwónribii mû si wá na u fare marii lñko; ⁴² «U à pì shwo, maa mpyi u nyé a jà a uye shwo me. Kampyi uru u nyé Izirayeli saanji, u tige cige na nume, lire ká mpyi, wuu sí n-dá u na. ⁴³ U à u cyege taha Kile na, maa jwo na uru nyé Kile Jyanji. Kampyi u kyal'â tâan Kile á, Kile à yaa u u shwo nume.» ⁴⁴ Nàñkaabii pi mpyi a kwôro u taan ke, ka pire mû si wá na u fare amuni.

Yesu kwùnyi

(Marika 15.33-41; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30)

⁴⁵ Nyé canjke mpyi a no jñújo ninj i, ka numpini si mpâl'a jyè kîni cyeyi puni i, mà tère pyi fo mà sà byanhara yâkonjke na. ⁴⁶ Lire têni i, ka Yesu si jwo fânha na: «Eli, Eli, lama sabakatani?» Lire jñwohe ku nyé: «Mii Kilenji, mii Kilenji, jaha na mu à kântugo wà mii á ye?» ⁴⁷ Mpíi pi mpyi wani ke, ka pire pi si yire lógo, maa jwo: «Yii lógo! U naha na Kile tûnntunji Eli yiri, na u pa uru tèg.»

⁴⁸ Lire têeunu i, ka pi wà si fê a sà sicogo fynimé lütanhage k'e, maa ku nôrò kâbii na, mà yaha Yesu jñwôge taan, u ku ta a shwoonro. ⁴⁹ Ka pi sanmpíi si jwo: «Wuu a u wíi kampyi Eli sí n-pa u shwo.»

⁵⁰ Ka Yesu si nûr'a jwo fânha na, maa u mûnaani kan Kile á. ⁵¹ Lire têni i, ka Kilejaarebagé tâataa vâanjké si ntíl'a cwan ninjke e, mà lwâ nñiyinj na fo jñwoh'i. Ka jñjké si jcyéennne, ka kafaabwoy i sja. ⁵² Ka fanjy i si mógo. Kile wuubii pi mpyi a kwû ke, ka pire pi niyahara si jñ, ⁵³ maa fworo fanjy i. (Nyé Yesu à pa jñé ke, ka pi i jyè Zheruzalem kânhé e mà piye cyéeyé shinjyahara na.) ⁵⁴ Nyé Òramu sôrolashiibii yyaha yyére shinjy ná mpíi pi mpyi na Yesu kâanmucaa ná u e ke, têni i pi'r à jñjké nya kâ' cyéennne, karigii cyi à pyi ke, maa cyire nya ke, ka pi i fyá sée sèl'e, maa jwo: «Nâkaana baa, nge nàñji mpyi Kile Jyanji.»

⁵⁵ Cyee niyahamii mpyi a yyére tatôonge e marii wíi. Pire cyeebii mpyi a taha Yesu fye e mà yiri Galile kùluni i, marii u tère. ⁵⁶ Mariyama u mpyi na yiri Magidala kânhé e ke, ná Mariyama u nyé Yakuba ná Yusufu nunji ke, ná Zebede jyaabii nunji mpyi pi e.

Yesu ntôjy kani

(Marika 15.42-47; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42)

⁵⁷ Yâkonj'â no ke, ka nàfuufoonj wà si mpa, u mge mpyi Yusufu, Arimati kânhé shin u mpyi u wíi. U mû na mpyi Yesu cyelempya. ⁵⁸ Ka u no Pilati na, maa sà Yesu buwunj jñâare u á. Ka Pilati si pi pyi pi u kan u á. ⁵⁹ Ka Yusufu si Yesu buwunj lwâ a sà mpwô vâanntofônji w'e, ⁶⁰ maa u le fanjke e, kuru mpyi a tûgo kafaaga junj'i, u mpyi a ku kwâñ a yaha uye mëe na, bu mpyi na sâha lñkwâ a tò k'e mà nya me. Ka u u kafaabwohô kùunjkul'a pa ntò fanjke jñwôge na, maa nkâre. ⁶¹ Nyé Magidala Mariyama ná Mariyamanji sanji mpyi a tênn'a yyaha kan fanjk'a.

Fanjy kâanmucyancyanji

⁶² Kuru canjpa nûmpañja mpyi canjønjke, ka Kile sáragawwuubii jñùñufeebii ná Farizhænbii si nkâre sîncyan Pilati yyére ⁶³ maa jwo: «Nñùñufoonj, lâ tige wuu funnj'i na nge kafinivinj, mà u yaha jyij na, u mpyi maha jwo uru kâ lñkwâ, canmpyaa taanre uru sîjé. ⁶⁴ Kuru cyage e, mu à yaa mu u pìi yaha pi a fanjke kâanmuca fo canjy taanrenj kâ mpa fûnñj. Lire ká mpyi li nyé a pyi me, a cyelempyiibii sí n-jà n-pa u buñj yû, si jwo na u à jñé a fworo kwûnj i. Tire kafinare kântuge si n-waha si ntòrò njcyiire na.»

⁶⁵ Ka Pilati si pi jñwo shwo: «Kâanmucyafeebii na nyé wani, yii a sì, yii i sâ pi pyi, pi a ku kâanmucaa pyinjkanni lâ tâan yii á ke.» ⁶⁶ Ka pi i nkâr'a sà fanjke yal'a tò, maa fyé bwòn kafaage na, maa kâanmucyafeebii tñje wani.

28

Yesu à jñé a fworo kwùnyi

(Marika 16.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10)

¹ Nyé canjønj'â tòro ke, cibilaage canjcyiige* jyéssâge na, Magidala Mariyama ná Mariyamanji sanj'â pa mpa fanjke wíi. ² Ka jñjké si mpâl'a cyéennne sée sèl'e. Kafoonji Kile mélkjeri wâ mpyi a yîri nñiyinj na, maa ntíg'â pa kafaabwohô kùunjkul'a láha a yaha nkere na, maa ntéen ku na. ³ U mpyi na nhî kilejini bëenmpê fiige, u vâanjy ná s'â fîniñj weewee. ⁴ Ka sajcwânsigibii si fyá na jcyéennni, fo mà sà jcírigé.

[‡] **27:46** Yesu na lñkwâuli Arameni sheenre e. Tire sheenre e, Eli jñwohe ku nyé: «Mii Kilenji». Mpíi pi nyé pi nyé na tire sheenre nûrò me, pire mpyi na sônnj na Kile tûnntunji Eli Yesu nyé na yiri. Yahutuubii pi na sônnj na ná Eli nyé a kwû me, na sùpya ká mpyi kyaage e, na u sí n-pa urufoo shwo (2 Saanbii 2.1-12). [§] **27:46** Zaburu 22.2 * **28:1** Yahutibil'â cibilaage canjcyiige ku nyé kârînj.

⁵ Ka mèlkenji si jwo cyeebil'á: «Yii àha raa fyáge me. Yesu pi à kwôro cige na ke, mii à li cè na uru yii na jcaa. ⁶ U jyé nahá me, u à jnè bâ u mpyi a yi jwo me! Yii u buwunjí tasinnage wíi! ⁷ Numé, yii a sì fwófwó, yii i sà yi jwo u cyelempyiibil'á na "U à jnè a fworo kwùnjí i. U à kár'a sà yii sige Galile kùluni i. Yii sí sà u nya wani." Yire yi mpyi mii á, mii u jwo yii á.»

⁸ Ka pi fyagara wuubii ná funntanga wuubii si fê a yíri fanjke na, na fi na ñkège fwófwó si sà yi jwo Yesu cyelempyiibil'á. ⁹ Ka Yesu si mpâl'a pi jnúñó bê mà pi yaha kuni na, maa pi shéere. Ka pi i file u na, maa niñkure sín, maa u cû tooyi na, maa u pêe. ¹⁰ Ka Yesu si jwo: «Yii àha raa fyáge me. Yii a sì, yii sà mii clynmpyiibii pyi na pi a sì Galile kùluni i. Wani pi sì sà mii nya.»

Sòrolashiibii ná sáragawwuubii kafinare kani

¹¹ Mâ cyeebii yaha kuni na, sòrolashiibii pi mpyi na fanjke kàanmucaa ke, ka pire pìi si jyè kànhe e, mà sà yi puni yyaha jwo Kile sáragawwuubii jnúñufeebil'á. ¹² Ka sáragawwuubii jnúñufeebibii si wwò ná Yahutuubii kacwñribil'e, maa jwo a bê li na, maa wyéreñyahaga kan sòrolashiibil'á. ¹³ maa jwo: «Yii a yi yu yii a ntúuli na u cyelempyiibil'á pa numpilage e, mà pa u buwunji yû, mà yii yaha njoompe na. ¹⁴ Fànhaoonjí ká yire lógo, wuu sí n-já yi cwaonro ná u e, bâ yii si mpyi si shwó kyaage na me.» ¹⁵ Ka pi i wyéreñji lwó, maa li pyi bâ pi à yi jwo pi á me. Ka puru jwumpe si jcaala Yahutuubii shwohal'e fo mà pa no niijaa na.»

Yii sà supyishinji puni pyi mii cyelempyi

(Marika 16.14-18; Luka 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Kappyiñkii 1.6-8)

¹⁶ Ka cyelempyiibii ke ná niñkinnji si ñkâre Galile kùluni i. Yesu mpyi a jnàjke ñkemu kyaa jwo pi á ke, ka pi i sà dùgo kuru na, mà u ta wani. ¹⁷ Pi à sà u nya ke, maa u pêe, ñka pi pìi funyó mpyi na pi kyáali. ¹⁸ Ka Yesu si file pi na, maa pi pyi: «Njnyinji ná jnìjké sínji pun'á kan mii á. ¹⁹ Lire e yii a sì yii sà supyishinji puni pyi mii cyelempyi, yii s'a pi batizeli Tufoonjí ná Jyafoonjí ná Kile Munaani mëge na, ²⁰ yii raa pi taanni karigii puni mii à jwo a waha yii á ke, cyire na. Mii na jyé ná yii e canjá maha canjá fo si sà no dijyéni tèekwooni na.»

Marika Jwumpe Nintanmpe Jwunjkanni Mpe yii à yaa yee cè mà jwo yee jyè sémènj i funjò jwumpe e ke

Marika na mpyi Yesu cyelempyanji Pyeri wwojne. Kakyanhala karigii Yesu mpyi a pyi maa kàlanj i njemua kaan ke, mà bâra lire na, pyinjkanni na pi à u kwòr'a bò cige na ná pyinjkanni na Kile à u njè a yige kwùnji i ke, Marika à cyire karigii puni lógo Pyeri jwò na. Cyilogoñkwooni kàntugo u a cyi sém'a kan dánafeebil'á, pire mpyi yyefuge e.

Tèni i Yesu à jwo u yabilini kyaa na ke, u à li cyêe na uru u nyé Supyanji Jyanji. Lir'li cyêe na ur'a Kile à sîpi puni kan. Puru funjke e, sùpyire sàranj si njì ná kapegigii yàfanji siñ' à kan ur'a. Cyire pun' à li cyêe na sùpyanji u à fworo Kile e ke, Yesu wi. Marika à li cyêe na Kile Jyanji u nyé Yesu. U na nyé Kile, maa mpyi sùpya.

Ná Yesu à kwòr' kworokworocige na wuu kurugo, mppi pi maha ntaha u fye e ke, pi à yaa pi kyaala mü u kurugo. Dánafeebil'á Marika à jwumpe jwo ke, wuu ná pire, wuu pun' à yaa wuu bégl' a yaha kyaage mée na Yesu kurugo. Yesu à jwo: «Ngemua la ká mpyi si ntaha mii fye e ke, urufol' à yaa u cyé u yabilini jyìi karigii na, u u ntèen kyaage taan u ntaha mii fye e, pi mée ká mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na. Naha na ye ngemua la ká mpyi si u njijjaanj i yaa jwò ke, urufoo sì nùmpanganja ta me, nka ngemua ká kàntugo wà u njijjaanj' a mii ná Jwumpe Nintanmpe kurugo ke, urufoo sì nùmpanganja ta.» (8.34-35).

*Yuhana Batizelipyinji na kuni bégeli Yesu yyaha na
(Macwo 3.1-12; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28)*

¹ Jwumpe Nintanmpe pu nyé na Kile Jyanji Yesu Kirisita kyaa yu ke, puru jwøkwøonre ti

nyé nte. ² Kile à fýanhà a jwo u tûnnntunji Ezayi sémènj i:

«Wíi, mii si na tûnnntunji tun mu yyaha na,

u sà kuni yaa mu mée na*,

³ sùpya mejwu si n-pa raa fwore sìwage e fànhna na

“Yii kuni yaa Kafooni mée na,

yii kumpyer e nintiire yaa u á†.”

⁴ Lire pyinjkanni na, Yuhana Batizelipyinji à kàre sìwage e mà sà uye cyêe, marii sùpyire batizeli, marii yi yu pi à na: «Yii yii toroñkanni kéennje, yii i batize, bà Kile si mpyi si yii kapegigii yàfa yii na mè.» ⁵ Zheruzalem kànhe ná Zhude kùluni shiinbii njiyahamii mpyi na sì u yyére, maa ntèn li taan na pire kapyiñkjii nyé a tì me, Yuhana sì i pi batizeli Zhuruden banji lwøhe e. ⁶ Nyé Yuhana vâanntinjke mpyi a yaa ná jwøhøni shire e, u mpyi maha uye pwu ná seepwøge e, maa uye jwaa caa ná kampeenjyi ná tuwyiyi seere e. ⁷ U mpyi na yi u sùpyir'á: «Ngé u na ma mii kàntugo ke, uru tayyéreg' à fànhna tò mii woge na. Ali mā naye fûrige si nta mpyi u tanhajji mèere sànhafaa, mii jùñk' à cyére lire mpyinji i. ⁸ Mii wi ke, mii à yii batize lwøhe e, nka uru wi ke, uru sì yii batize ná Kile Munaani i.»

*Yuhana à Kile Jyanji Yesu batize
(Macwo 3.13-17; Luka 3.21-22)*

⁹ Cyire canmpyaagil'e, Yesu à yîri Nazareti kànhe e Galile kùluni i mà kàre Yuhana yyére. Ka Yuhana si u batize Zhuruden banji lwøhe e. ¹⁰ Yesu nivvoronji lwøhe e, ka u u njijyinji nya u u mûru, ka Kile Munaani si ntìg'a tèen u na mpánporøgo fiige. ¹¹ Ka mejwu si fworo njijyinji i na: «Mii Jyanji u nyé mu, mu kan' à waha mii na sèl'e. Mu kapyiñkil' à tâan mii á mü.»

*Sitaanninji na jcaa si Yesu sòn u kapii pyi
(Macwo 4.1-11; Luka 4.1-13)*

¹² Lire kàntugo ka Kile Munaani si nkàre ná Yesu e sìwage e. ¹³ U à canmpyaag beeshuunni pyi wani sige yaare shwøhøl'e. Cyire canmpyaagii funjke e, ka Sitaanninji si file u na, maa jcaa si u sòn njà kapii na. Kile mèlèkèebii mpyi ná u e, marii u tère.

*Yesu à fyacumii sicyeere yyer'a pyi u cyelempyii
(Macwo 4.12-25; Luka 4.14-15; 5.1-11)*

¹⁴ Nyé Yuhana Batizelipyinji lenjkwooni kàntugo na kàsunj i, ka Yesu si nkàre Galile kùluni i, marii Kile Jwumpe Nintanmpe yu, na ntùuli. ¹⁵ U mpyi na yi yu sùpyir'á: «Tèn' à no, Kile Saanre tèn' à byanhara. Yii yii toroñkanni kéennje, yii dà Jwumpe Nintanmpe na.»

¹⁶ Canjkja Yesu njajaranji Galile banji jwøge na, u à fyacyaa shuunni nya, Simo ná u sìjñejni Andire, pi mpyi na cwòo wàa banji i. ¹⁷ Ka u yi jwo pi à: «Yii taha na fye e. Bà yii na fyaabii caa me, mii si yii taanna yii raa sùpyire caa t'a ma mii á.» ¹⁸ Ka pi i ntìl'a pi cwòobii yaha, maa ntaha Yesu fye e. ¹⁹ Nyé pi à ta naha vili yyaha na sahanjki ke, ka Yesu si nûr'a sìjñee shuunni

* ^{1:2} Malaki 3.1 † ^{1:3} Ezayi 40.3

nya, pire pi mpyi Zebede jyaabii, Yakuba ná Yuhana. Pi ná pi tuñi Zebede mpyi a tèen pi bakwoäge funjke e, na pi cwòobii takgeyi yaa.²⁰ Ka Yesu si ntíl'a pi yyere, ka pi i pi tuñi Zebede ná u báarapyibii yaha wani bakwoäge e, maa ntaha u fye e.

*Yesu à jínañi wà kòr'a yige nàñi w'e
(Luka 4.31-37)*

²¹ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si ñkàre Kapérenamu kànhe e. Canjøjke, ka u u jyè Kile Jwumpe kàlambage e, na sùpyire kàlali. ²² Mpii pi mpyi wani na núru u jnwó na ke, u kàlanji pyinjanni mpyi a pire kàkyanhala, jaha na ye u jye a mpyi na pi kàlali Kile Salianji cyelentiibii fiige me, ñka ná Kile sifente e u mpyi na pi kàlali.

²³ Lire tèni i, jíncayanji wà mpyi wani Kile Jwumpe kàlambage e, ka uru si jwo fànhna na: ²⁴ «Nazareti kànhe shinnyi Yesu, jaha shi ku jye wuu ná mu shwòh'l'e ye? Mu à pa mpa wuu shi bò la? Mii à mu cè, jye u à fworo Kile e ke, uru u jye mu!» ²⁵ Ka Yesu si fànhna cyán jínañi na: «Majwage to! Maa fworo jge nàñi il!» ²⁶ Ka jínañi si nàñi cúnjo cúnjo, maa ñkwúulo fànhna na, maa fworo u e. ²⁷ Ka lire si sùpyire puni kàkyanhala fo ti na yu tiyá: «Naha ku ñkire ye? Kàlavonjø nge nàñ'á kan ná Kile fànhne e, u maha fànhne cyáan jínañi mû na pi i núru u jnwó na!» ²⁸ Ka Yesu mège si fworo Galile kùluni puni i.

*Yesu à yamii njyayhamii cùuñjø
(Macwo 8.14-17; Luka 4.38-41)*

²⁹ Lire kàntugo ka Yesu ná u cyelempyiibii si fworo Kile Jwumpe kàlambage e, maa ñkàre ná Yakuba ná Yuhana e, Simo ná Andire yyére. ³⁰ Pi à sà Simo nafejcwoñi ta u à sínni cifwuro cye e, ka pi i u kyaa jwo Yesu á. ³¹ Ka Yesu si file u na tasinnage e, maa u cù cyege na a yirige. Ka cifwure si ñkwò, ka u u yirí na sore pi á.

³² Yàkonje, canjøa jiyin'á cwo ke, ka pi i ñkàre ná yampii puni ná jíncayaanbi'e Yesu yyére. ³³ Kànhe shinnyahara mpyi a bínni bage jwòge na. ³⁴ Ka u u yampe shinji njyayhamafee cùuñjø, maa jíncayaanbi'i njyayhamii jínahii kòr'a yige pi e, maa jwumpe kwòñ jínañi na, jaha na ye pi mpyi a u cè Kile wunji wà.

*Yesu kapani
(Luka 4.42-44)*

³⁵ Kuru canjøa nùmpañanja jyèssoäge na, ka Yesu si yir'a fworo, maa ñkàre sige funjke e si sà Kile jíáare. ³⁶ Simo ná u shèrefeebil'à yir'a fô u e ke, maa ñkár'a sà a u caa. ³⁷ Pi à u jya ke, maa u pyi: «Sùpyire puni wá na mu caa.» ³⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Wuu a sì wuu taan kànyi na. Mii à yaa mii i Jwumpe Nintanmpe jwo wani mû, jaha na ye mii kapani li.» ³⁹ Lire e ka u u wá na jaare Galile kùluni puni i, maa Jwumpe Nintanmpe yu Kile Jwumpe kàlambayi i, maa jínañi kòre na yige pifeebil'e.

*Yesu à tògofoo cùuñjø
(Macwo 8.1-4; Luka 5.12-16)*

⁴⁰ Ka tògofoonji wà si file Yesu na, maa njukure sín u fere e, maa u jíáare fànhna na, maa jwo: «Mu aha jye, mu sì n-jà mii tògé láha mii na, si mii finijé.» ⁴¹ Nàñi jùñaar'à Yesu ta ke, ka u u u cyege sànhna maa bwòñ u na, maa jwo: «Mii à jye, tògé ku láha ma na!» ⁴² Ka tògé si ntíl'a láha u na, ka u u jícuñjø. ⁴³ Ka Yesu si u cye yaha, maa li jwo a waha u á: ⁴⁴ «Cû ma jwòge na, ma hà yaaga jwo sùpya á me, ñka ta sì, maa sà maye cyée sáragawuñji na u u ma kàanmucya, sárage kyaa Kile túnntunji Musa à jwo tògofeebil' jícuñjøñi kyaa na ke, maa kuru wwù. Lire li sì li cyée na mu à cùuñjø.» ⁴⁵ Ñka nàñi jye a jà a cù u jwòge na me. U à kàr'a sà a yì yu cyeyi puni i, ka li i mpyi Yesu saha sì n-jà n-tíi n-jyè kànhna na me. U mpyi sige funjke e, ñka lire ná li wuuni mû i, sùpyire mpyi na yíri cyeyi puni i, na u taa wani.

2

*Yesu à supyimurujø cùuñjø maa ku kapegigii yàfa ku na
(Macwo 9.1-8; Luka 5.17-26)*

¹ Canmpyal'à tòro ke, ka Yesu si nûr'a kàre Kapérenamu kànhe e. Ka sùpyire si lógo na u jye wani bage k'e, ² maa mpa bínni mà bage jí. Tateengé sàha mpyi me, bage jwòge mpyi a jí. Ka Yesu si wá na Kile jwumpe yu pi á. ³ Lire na u jye, ka pi i mpa ná yanji w'e, u mpyi a mûruñjø. Nàmbaa sicyeere mpyi a u tugo. ⁴ Ñka sùpyire nyahani kurugo, pi jye a jà a nô ná u e Yesu na me. Ka pi i dûgo bage kàtanjké na, maa kuru fûru, maa yanji ná u yasinninké le a tîrige kuru wyige e Yesu fere e sùpyire shwòh'l'e. ⁵ Yesu à li jya na mpyi nàmpil'à dâ uru na ke, ka u u jwo supyimurujk'á: «Na jya, mu kapegigil'à yàfa mu na.»

^{‡ 1:44} Tògofoonji ká jícuñjø, sáragawuñji mpyi maha yaa u u cyeere kàanmucya sèl'e si jícè kampyi u à cùuñjø, u u nta a uye cyée sùpyire na (Levitiki 14.2-32).

⁶ Kile Saliyanji cycelentiibii pi mpyi a t̄ēen wani kuru cyage e ke, ka pire si wá na yu piye funj'i: ⁷ «Naha na n̄aŋi jȳe na mpe jwumpe shinji yu ȳe? U na Kile mege k̄ēge. Fo Kile kanni b̄a m̄e, wá s̄i n-j̄a s̄ūpya kapegii yāfa u na m̄e!» ⁸ Ka Yesu si nt̄il'a pi funj̄o s̄ōnñjore c̄e, maa yi jwo pi á: «Naha na yii jȳe ná nte s̄ōnñjore shinji i ȳe? ⁹ M̄à jwo “Mu kapegil'â yāfa mu na” ná “Yiri, ma a ma yasinniŋke lwó ma a jaare” yii jȳii na c̄ȳire kappyaagii m̄u shuunni i ndire jwum̄o p̄à t̄aan ȳe? ¹⁰ N̄ka yii pi li c̄e na li s̄inj na jȳe Supyanji Jyanji na, naha n̄iŋke na, u wá kapegii yāfa u na.» ¹¹ Lire e ù à jwo supyimurunk'á: «Ta n̄uru na jw̄o na, yiri ma a ma yasinniŋke lwó, ma a s̄i pyenge.» ¹² Ka n̄aŋi si nt̄il'a yiri, maa u yasinniŋke lwó m̄a fworo s̄ūpyire puni jȳii na, ka li i pi puni kākyanhala, ka pi i Kile p̄ee s̄ēl'e, maa jwo: «Wuu s̄áha nde fiige jȳa m̄e!»

*Yesu à lȳi ná m̄ep̄enge shiinbil'e
(Macwo 9.9-13; Luka 5.27-32)*

¹³ Yesu à n̄ur'a kâre Galile banji jw̄oge na. Ka shinnyahara si wá na ma u yyére, ka u u wá na pi kâlali. ¹⁴ U nintoron'â Alife jyanji Levi jya u à t̄ēen múnalw̄ore tashw̄oge e. Ka u u yi jwo u á: «Yir'a taha na fye e». Ka Levi si yir'a taha u fye e. ¹⁵ Canjka Levi à Yesu ná u cyclempyiibii yyere pi s̄a lȳi. Múnalw̄ore shwofeebeeii ná m̄ep̄enge shiinbil'i piiberrii mpyi a jȳaha Yesu fȳejw̄ohshiinbil'e, ka Levi si pi niyyahamii yyere pi s̄a lȳi m̄u. ¹⁶ Kile Saliyanji cycelentiibii pi mpyi Farizheenbii tonkunii i ke, pire pil'â lire jȳa ke, maa Yesu cyclempyiibii pyi: «Naha na yii cycelentunii na lȳi ná múnalw̄ore shwofeebeeii ná m̄ep̄enge shiinbil'i piiberril'e ȳe?» ¹⁷ Yesu à yire lógo ke, maa jwo: «Mp̄ii pi à cùuŋo ke, wempiyinji kyaa jȳe pire na m̄e, mp̄ii pi na yá ke, pire na u kani jȳe. Mp̄ii pi jȳe na piye s̄ōnñi na pir'a tí ke, mii jȳe a pa n̄iŋke na pire tayyerege e m̄e. N̄ka mp̄ii pi à li c̄e na pire jȳe a tí m̄e, pire tayyerege e mii à pa.»

*Jwumpe Nintanmpe fān̄h'â jȳaha Yahutuubii lādaabii woge na
(Macwo 9.14-17; Luka 5.33-39)*

¹⁸ N̄ye Yuhana Batizelipyinji cyclempyiibii ná Farizheenbii mpyi maha súnnji leni, ka s̄ūpyire tâ s̄i mpa Yesu pyi: «Naha na Yuhana Batizelipyinji cyclempyiibii ná Farizheenbii wuubii maha súnnji leni, mu cyclempyiibii s̄i jȳe na u leni m̄a ȳe?» ¹⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Cipoonji ká mpyi ná cikwɔn̄bil'e, pi s̄i n-j̄a n-p̄y i lȳimbaa lire t̄eni i la? M̄à pi ná uru yaha s̄iŋcyan pi s̄i n-si n-j̄a n-kwóro lȳimbaa m̄e. ²⁰ N̄ka t̄eni là na ma, cipoonji s̄i n-pa n-yige pi shw̄ohal'e. Lire t̄eni i pi s̄i n-ta raa súnnji leni.»

²¹ Ka Yesu si n̄ur'a jwo: «Wá jȳe na vâanvññjø t̄eg na vâanvññjø tacwñnḡa jwooli m̄e. Lire ká mpyi, vâanvññkø maha vâanvññjøge k̄ēge, tacwñnḡa s̄i nâara a pêe. ²² Wá mû sí jȳe na sinmpurugo leni seeye boolyegil'e* m̄e. Lire baare e p̄'aha mpa ntanha, pu maha pu yaleŋke jya, maa wu, yalenj'ka s̄i n̄k̄ēge. Sinmpurug'â yaa k'a leni seeyi boofɔnñjikil'e!»

*N̄ye Yesu à jwo canjøŋke kyaa na ke
(Macwo 12.1-8; Luka 6.1-5)*

²³ N̄ye canjka Yesu ná u cyclempyiibii mpyi na nt̄uli súma kooyi y'e. Kuru canjke na mpyi canjøŋø. Ka u cyclempyiibii si cye le súmanji i na n̄kwñun na minage na n̄kñru†. ²⁴ Farizheenbii pil'â lire jȳa ke, maa Yesu pyi: «Wíi, náha na mu cyclempyiibii na canjøŋke kafuunñkii pyi ȳe?» ²⁵ Ka u u pi pyi: «Nde saannji Dawuda à pyi ke, yii jȳe a lire kâla m̄a? Canjka m̄a u ná u fȳejw̄ohshiinbibii katege wuubii yaha, ²⁶ u à jȳe Kile bage e, lire t̄eni i Abyatari u mpyi Kile sáragawwuubii jññufembw̄he, maa sárage bwñurunji wá lwo a kyâ, maa wá kan u fȳejw̄ohshiinbil'a. Mâ li ta sáragawwuubii kanni pi mpyi a yaa pi jà a uru bwñurunji kyâ.»

²⁷ Lire kântugo ka Yesu si yi jwo pi á: «Canjøŋk'â yaa s̄ūpyire m̄ee na, ku jȳe a yaa ku pyi tuguro pi á m̄e. S̄ūpyire jȳe a yaa canjøŋke m̄ee na m̄e. ²⁸ Lire lâ li ta Supyanji Jyanji ká kyaa maha kyaa jwo ali m̄a yyaha tí ná canjøŋke e ke, li s̄i n-j̄a n-tôro lire na m̄e.»

3

*Yesu à cyenjkwugofoo cùuŋo canjøŋke
(Macwo 12.9-14; Luka 6.6-11)*

¹ Canjka Yesu à n̄ur'a jȳe Kile Jwumpe kâlambage e, m̄a sâ nâŋi wá ta wani ná cyenjkwuge e. ² Ka pi i wá na u kâanmucaa, kampy u s̄i uru nâŋi cùuŋo canjøŋke e, si nta tigire cyán u na. ³ Ka u u jwo cyenjkwugofooŋ'â na u yir'a yyére s̄ūpyire shw̄ohal'e, pi raa u jaa, ⁴ maa pi yibé: «Mâ tâanna ná Kile Saliyanji i, kacenni mpyiŋi u à jw̄o canjøŋke e laa, kapiini mpyiŋi? Mâ

* ^{2:22} Seeyi boni na jȳe boro, Yahutuubii maha ndemu jwoolo ná yatoore seeyi i maa lwohe, lire jȳe m̄e nñjirimpe, lire jȳe m̄e ezezen sinmpe leni l'e ke. † ^{2:23} Kile Jwumpe Semenj à li cyée na wá katege wu kâ a nt̄uli kerege e, na u s̄i n-j̄a súmanji wá kwñn ná cyége e, si jȳi wani kerege e (Duterenomu 23.25). ‡ ^{2:24} Mâ tâanna ná Farizheenbii s̄ónñjokanni i, mu aha súma kwñn ná cyége e, mu à bâara pyi. Lire e pi à Yesu cyclempyiibii c̄ēge na pi à bâara pyi canjøŋke (Ekizodi 34.21).

sùpya múnna shwɔ laa, mà sùpya múnna wwû^{*}?» Ka pi puni si fyâha.⁵ Ka Yesu si jyinjkeni le pi e, maa yyahe tanha pi na, u à li ta pi nyε a cyeñkwugefoo jùnjaare ta me. Maa jwo cyeñkwugefol'á: «Ma cyege sànhana.» U à ku sànhana ke, ka ku u ncùuño.⁶ Nyε Farizhæenbii pi mpyi wani ke, ka pire si fworo Kile Jwumpe kàlambage e, maa ntíl'a kàr'a sà wwò ná Erödi tonjkuni shiinbil'e Yesu boñkanni kyaan na.

Shinjyahara la nyε si Yesu nyε

⁷ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si fwor'a kàre Galile banji kàmpanjke na. Supyikuruñø nimbwøhø mpyi a taha u fye e. Tire sùpyire mpyi a yíri Galile kùluni ná Zhude wuuni⁸ ná Zheruzalemu kànhe ná Iduma kùluni ná Zhuruden banji kàntugo yyére kùluni ná Tiri ná Sidøn kànyi na. U kappyiñkii kyaan sùpyire mpyi na nûru, maa ntaha u fye e.⁹⁻¹⁰ U mpyi na shinjyahara cùunji, lire e yampii puni la mpyi si bwøn u na. Ka u li njáare u cyelempyiibil'á na pi bakwøoäge kà bégl'a yaha ur'á, uru ká bú ñkwò a jà laaga wwû sùpyire na, t'âha bú uru fenre me.¹¹ Jinacyaan n'a mpyi a u nyε, pi mpyi maha ncwo u fere e, maa ñkwúulo, maa jwo: «Kile Jyanji u nyε mu!»¹² Nka Yesu mpyi maha yi jwo a waha pi á na pi àha sùpya yaha u yi cè me.

Yesu tûnnuntunmpii ke ná shuunniñjí ncwoonrøjí kani

(Macwo 10.1-4; Luka 6.12-16)

¹³ Lire kàntugo ka Yesu si dùgojanke kà na. Mpíi kyaan li nyε u na ke, maa pire yyer'a yige pi sanmpii shwøhøl'e, ka pire si n-kàre u fye e.¹⁴ Shiin ke ná shuunni u à cwøonrø a pyi u tûnnuntunmpii l'i pi mpyi ná u e tèrigi puni i, u s'a pi tunni pi raa Kile jwumpe yu,¹⁵ maa fânhe kan pi á, pi jà pi a jinabii kòre pi a yige pifeebil'e.¹⁶ Shiin ke ná shuunniñjí u à cwøonrø ke, pire meyi nyε: Simo ná Yesu à u mege le Pyeri ke,¹⁷ ná Zebedee jyaabii Yakuba ná Yuhana, Yesu mpyi maha pire yiri Bwonerizhe, lire jwshé kujyε pi fân'h'à nyaha kiletinni fiige,¹⁸ ná Andire ná Filipi ná Baritelemi ná Macwo ná Tomasi ná Alife jyanji Yakuba ná Taadi[†] ná Simo, pi maha mpyi Zelotti[‡] ke,¹⁹ ná Zhudasi Isikariyoti, nge u sí n-pa Yesu le cye e ke.

Pyinjanni na Yesu maha jinabii kòre ke

(Macwo 12.22-32; Luka 11.14-23; 12.10)

²⁰ Lire kàntugo Yesu ná u cyelempyiibil'á nûr'a pa pyëngé, ka shinjyahara si nûr'a pa pi jwø tó sahanjki ná pi funmpen karigil'e, fo mà u ná u cyelempyiibii pyi pi nyε a talyige ta me.²¹ Yesu cînmpyiibil'á u kappyiñkii kyaan lôgo ke, maa wá na sôñni na u jùnmbuuun'á këge, maa shâ zà u cû.

²² Kile Saliyanji cyelemtiibii pi à yíri Zheruzalemu kànhe e ke, ka pire si wá na ñko na jinabii jùnufoonji Belizebuli u nyε Yesu i, na ná uru fânhe e u na jinabii kòre na yige pifeebil'e.

²³ Nyε ka Yesu si pi yyere, maa bâtaaya jwo pi á. U à jwo: «Sitaanninjí sì n-jà uye kòro la?²⁴ Kire maha kire li nyε na liye tûnni ke, lire kini fânhe maha ñkwò.²⁵ Pyëngé maha pyëngé shiin ká yíri piye kurugo ke, kuru pyëngé fânhe maha ncýére.²⁶ Sitaanninjí ká a u bâaarapyiibii kòre, u na uye tûnni. Lire ká mpyi, u fânhe sì n-cyére si mpa ñkwò.²⁷ Wá sì n-jà n-jyè fânhajyahagafoo bage e si u yaayi lwó, ná u nyε a bage foo pwø a cyán maa nta a jyè mà ye. Urufoo ká jà a u pwø a cyán, lire e u maha jà a bage yaayi pyi u jëempe.²⁸ Sëenji na mii si yi jwo yii á, sùpyire kapegigii ná ti Kile mekëegë karigii puni sì yâfa ti na,²⁹ ñka ngemu ká Kile Munaani mege këge ke, lire sì n-sii yâfa urufoo na me, urufoo sí lire kapiini tugure lwó fo tèekwombaa.»

³⁰ Yesu à yire jwo amuni, jaha na ye pi mpyi na ñko na jinajni wà u nyε u e.

Mpii pi nyε Yesu nuñi ná Yesu cînmpyiibii ke

(Macwo 12.46-50; Luka 8.19-21)

³¹ Maa Yesu yaha kuru cyage e, u nunji ná u cînmpyiibil'á pa yyére cyínnji na, maa wà tun u u yyere.³² Shinjyahara mpyi a tènn'a u kwûulo, ka pi i mpa yi jwo u á: «Mu nuñi ná mu cînmpyiibii naha cyínnji na, pi naha na mu kyaa pyi.»³³ Ka u u pi pyi: «Mpíre pi nyε mii nuñi ná mii cînmpyiibii ye?»³⁴ Ka u u nyiigii yîrig'a le sùpyire e, maa jwo: «Mpíi nintëenbii pi nyε mii nuñi ná mii cînmpyiibii.»³⁵ Yii li cè, nge u nyε na Kile jyii wuuni pyi ke, uru u nyε mii cînmpworonji ná mii nuñi.»

4

Neeenugunuji bâtaage

(Macwo 13.1-23; Luka 8.4-15)

* 3:4 Farizhæenbii u sôññøjkanji i, shinjji u nyε na múnna tawwuyo caa ke, uru kanni wà sì n-jà n-tège canñøjke. † 3:18 Taadi, kuru ku nyε u mege shawnwoge. Mege njyciigie ku nyε Zhudasi (Luka 6.16). ‡ 3:18 Zelotti: kuru mege jwøhe ku nyε: «kini kyal'a tâan ñgemu á sél'e ke.»

¹ Puru jwôho na, Yesu à kâre Galile banji jwôge na, ka shinnyahara si mpa binni u taan, ka u wá na ti kâlali sahañki. Súpyir'a pa yyaha sèl'e ke, li jyé a pa jwô me, ka u u jyé a tèen bakwôge k'e lwôhe juun'i. Ka ti i yyére kùmpoge na,² ka u u ti kâla karigii nijyahagii na ná bâtaay'i. U à jwo: ³ «Yii a nûru, neenugunuji wà u ná fwor'a kâre neemé tanuguge e. ⁴ Mâ u yaha u u sùmapyanji wà fini fiige, sùmashinji wà à cwo kuni jwôge na, ka sajcyenre si mpa uru jò.

⁵ Ka wà tacwugo si mpa bê ná kafaafoge e, pworo nijyahara mpyi kuru cyage e me. Ka uru si fyin wahawaha, jaha na ye u mpyi a jyé niñke e sèl'e me. ⁶ Nye canjk'a pa fworo ke, ka yifyinre si faan maa waha, ndire kuunji na.

⁷ Ka wà tacwugo si mpa bê ñgurotaha na, ka ñgure si uru cû, u jyé a jà a yasere pyi me.

⁸ Nka wà tacwug'a pa bê niñke tacenñke na, maa fyin maa yîri fwofwa. Sùmacire tà à sùmapyanji se mà nô ñkuu ñkuu (100) na, tà mpyi beetaanre taanre (60) tà mpyi beijaaga ná ke ke.

⁹ Ngemu la kâ mpyi si karii yyaha cè ke, urufoo u u niñgyigigii cyán sèl'e.»

¹⁰ Yesu à puru jwumpe jwo a kwô ke, ka u ná u cyelempyibii ke ná shuunninji ná shiin niñkin niñkin si yîri sùpyire sannte taan. Ka pire si sà a u yibili u bâtaayi jwôhe na. ¹¹ Ka u u pi pyi: «Kani l'à yyaha tñi ná Kile Saanre e ná l'à jwôho ke, yii à lire jcéy'à kan. Nka mpe jwumpe puni jwôh'a jwôho sùpyire sannte na. ¹² Lire kurugo

“pi na Kile kapyiñkii wíi maa jycé cyi jyaga,
pi na Kile jwumpe nûru maa jycé pu lögogo,
jaha na ye nde pi la jyé si zii vyiinne ke,
lire li jyé, mà nûr'a sà piye kan Kile á,
bà pi kapegigii si mpyi si yâfa pi na me*.”»

¹³ Ka Yesu si yi jwo pi à sahañki: «Yii aha mpyi yii jyé a ñke bâtaage yyahe cè me, di yii si yi sanjyi yyahe cè n-jwo ye? ¹⁴ Neenugunuji u jyé Kile jwumpe jwufoonji. ¹⁵ Kuni jwôge na sùmashinji tacwug'a pa bê ke, kuru ku jyé mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lôgo, kuru tanuge e, ka Sitaanninji si pu wwû pi funj'i ke. ¹⁶ Kafaafoge juun'i sùmashinji tacwug'a pa bê ke, kuru ku jyé mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lôgo, maa ntîl'a jyé pu na ná funntange e ke. ¹⁷ Nka pu jyé a jà a ndire le t'e me, tire jwoméenì këngemé jyé a pen me. Kawaa, lire jyé me yyefugo kâti a Kile jwumpe kurugo, ti maha fworo Kile kuni i. ¹⁸ Ngure shwôh'el sùmashinji tacwug'a pa bê ke, kuru ku jyé mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lôgo, ¹⁹ ka dijyentí karigii funmpenre ná nâfuunji lage ná yaayi shinji puni lage si ti ta, ka tire sôñjore si pu cwânrö, pu jyé a jà a yasere pyi me. ²⁰ Niñke njcenñke na sùmashinji tacwug'a pa bê ke, kuru ku jyé mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lôgo maa jyé pu na ke, tire sùpyire ti maha Kile jyii wuuni pyi. Tire sùpyire na jyé sùmaseñe fiige, sùmacire tà à sùmanji se mà nô beijaaga ná ke ke na, tà à yasere pyi mà nô beetaanre taanre (60) na, tà à yasere pyi mà nô ñkuu ñkuu (100) na.»

Kile jwumpe na jyé fûkina fiige

(Luka 8.16-18)

²¹ Ka Yesu si nûr'a jwo pi á: «Wà jyé na fûkina mîni si u le jcyigile yaaga jwôh'i me, nka u maha dûrugo yaage kâ juun'i. ²² Yii li cè, kyaa maha kyaa l'à jwôho ke, cyire puni sì n-pa raa jaa. Kyaa maha kyaa l'à yaa numpini i ke, lire là mü si n-kwôrô jcembaa me. ²³ Ngemu la kâ mpyi si karii yyaha cè ke, urufoo u u niñgyigigii cyán sèl'e.»

²⁴ Maa nûr'a jwo pi á: «Kile jwumpe yii na nûru ke, yii pu yaha yiye funj'i, jaha na ye Kile sì yîi kan n-tâanna ná yîi lögokanni i. Puru jwôho na, u sì n-pa tâ bâra yîi njicente na. ²⁵ Lire tèni i, shin maha shin u na jcaa si Kile jwumpe yyâhe cè ke, Kile sì là taha uru u njicempe na. Nka shin maha shin u jyé u jyé na pu nûru me, nimbileni u à cè ke, lire sì n-pînni.»

Kile Saanre na jyé sùmapya fiige

²⁶ Ka Yesu si nûr'a jwo: «Kile Saanre à fworo nde kani kurugo: nàñji wà u maha sùmashi nûru u kerege e. ²⁷ Uru nàñj'a ñjôo numpilage e yo, u jyé jyîi na canjke e yo, sùmapyanji sì n-fyin, sùmacire sì raa lyège. Nka nàñji sì pà cè lire pyinkanni i me. ²⁸ Niñke maha sùmanji pyi u à fyin, sùmacige ku maha fyânhâ a fworo, lire kântugo sùmapyahanjka'sì nta a fworo sùmacige na, kâsanrage na sùmapyanji maha mpa fworo sùmapyahanjke na. ²⁹ Sùmapyanji kâ lye a no u tegeni na, nàñji maha ntîl'a kôññanji lwô na u kwûun, jaha na ye sùmakwongigii tèn'a no.»

Kile Saanre maha sìi nimbilere maa mpêre

(Macwo 13.31-32, 34; Luka 13.18-19)

³⁰ Ka Yesu si nûr'a jwo: «Ná paha shi i mii sì n-jà Kile Saanre tâanna ye? Ti jyé mu à jwo jaha be? ³¹ Ti na jyé mu à jwo mutaridi cige yasere, nàñji wà à sà ntemu nûgo u cikcögë e ke. Kuru cige pyâñj'a yîlege cire sannte puni wuuni na. ³² Nka u aha nûgo, u maha fyin,

* 4:12 Ezayi 6.9, 10

maa yíri maha ntòro kajyege yawyee re puni taan. Ku maha nkéyi yige, yire maha mpêe fo sajcyenre maha ti shéere yaa yi mbylimpe e. ³³ Nyé yire bataayi shinji niyahaya Yesu mpyi maha yu súpyir'á mà tåanna ná ti yi cejkanni i. ³⁴ Puru jwumpe shinji baare e, u mpyi na pabere yu ná t'e me. Nka u ná u cyelempyiibii kanni ká mpyi tèni ndemu i ke, u mpyi maha pu puni jwóhe yu pi á.

Yesu à kafeebwóhe yyéenje banji junji
(Macwo 8.23-27; Luka 8.22-25)

³⁵ Kuru canjke yákonje, ka Yesu si jwo u cyelempyiibil'á: «Wuu a si banji kùnjke na.» ³⁶ Ka pi i súpyire cye yaha, maa nkàre ná Yesu i banji junji, bakwooyi yabere mpyi pi jwóh'i. ³⁷ Ka kafeebwóha si yíri na fwu, ka lwshe si wá na jycánre na jyé bakwooge e fo na nkó si ku jí. ³⁸ Yesu mpyi bakwooge kàntugo yyére mà jùnjke taha jùntahaga na, na jwúuni. Ka pi i u jíe maa jwo: «Cyelentunji, wuu na nkó si jkwóro lwshe e, lire jye a mu funjø pen mà?» ³⁹ U à jíe ke, maa yír'a fàhna cyán kafeege na, maa lwshe pyi ku tèen. Ka kafeege si yyére, ka lwshe si ntéen siu! ⁴⁰ Lire kàntugo ka Yesu si pi pyi: «Naha na yii na fyáge ame ye? Naha na yii sàha nkwbà dá mii na mà ye?» ⁴¹ Ka u cyelempyiibii si fyá sèl'e, marii yi yu piy'á: «Jofoo u nyé njé nànjì fo ka kafeege ná lwshe si ntéen u wuuni taan ye?»

5

Yesu à jinahii niyahamii kòr'a yige nànjì w'e
(Macwo 8.28-34; Luka 8.26-39)

¹ Nyé ka Yesu ná u cyelempyiibii si no banji kùnjke na, wani Gadara shiinbibii nyé. ² Yesu à tig'a fworo bakwooge e ke, ka jinacyanji wà si ntíl'a fworo fanjiyi*, maa mpa u jùnjø bë. ³ Uru nànjì mpyi na shùun fanjiyi i. Súpya sàha mpyi na sì n-jà u pwó me, u mpyi maha u yapwoyi puni kwùun, ali yòroyi. ⁴ Tooyi niyahay'e, pi mpyi maha u cwôre, marii u tooyi ná u cyeyi pwu ná yòroye. Nka u mpyi maha yire puni kyeege. Súpyire puni fanh'á pa jycére u e, maa u jya, maa u yaha wani. ⁵ Pilaga bâra canjna na, nànjì mpyi maha jaare fanjiyi i, marii dùru nànjì junji, marii jkwúuli, marii uye kúuli na fwóroge kafaayi na.

⁶ Må u yaha puru na, u à tèen tatonge e maa Yesu jya, maa fê a pa niñkure sín u taan. ⁷ Maa jwo fàhna na: «Yesu, Kileñi niyyi wuñi Jyanji, jaha shi ku nyé wuu ná mu shwohäl'e ye? Mii na mu jàare, Kile kurugo, ma hâ kawaa pyi na na mà de!» ⁸ U à puru jwo, jaha kurugo ye Yesu mpyi a jinajni pyi na u fworo u e. ⁹ Ka Yesu si nànjì yíbe u mege na, ka u u jwo: «Mii mege nyé Shinnyahara, jaha na ye wuu à nyaha.» ¹⁰ Nyé ka jinacyanji si Yesu nàare fàhna na na u àha pire kòre njige lire kùluni i me.

¹¹ Nyé lir'a caakurumbwóha ta ku u lyí jañke kà numpenge na wani. ¹² Ka jinabii si Yesu nàare sèl'e, na u pire yaha pire pi sà jyé kuru caakurunké e. ¹³ Ka u u nee. Ka pi i fworo nànjì i maa sà jyé caabil'e. Lir'a pyi ke, ka caabii si sùrug a yíri jañke numpenge na mà cwo cwo banji i. Pi mpyi a caalii kampwöhii shuunni (2.000) kwò, ka pi puni si jkwóro lwshe e.

¹⁴ Ka caabii kàanmucyafeebii si fê a kàr'a sà a yi yu kànhé ná sishwonbugure puni i. Ka súpyire si mpa lire kani wí. ¹⁵ Pi à nò Yesu na ke, ka pi i nànjì jya, njé e jinabii mpyi ke, u à tèen u taan. Vâanjiyi na mpyi u na, u mpyi a tèen tanuge e, ka pi i fyá.

¹⁶ Nde l'à jinacyanji ná caabii ta ke, mpyiimu pi à lire jya ke, ka pire si sà a li yu na ntùuli súpyir'á, fworokkanni na jinabil'a fworo nànjì i maa jyé caabil'e ke. ¹⁷ Súpyir'á puru jwumpe lògg ke, ka pi i wá na Yesu nàare sèl'e na u fworo pire kùluni i.

¹⁸ Yesu niijyinji bakwooge e, nànjì i jinabii mpyi ke, ka uru si u nàare sèl'e s'a nkéegé ná u e. ¹⁹ Nka Yesu nyé a nee me, maa jwo: «Núru, ma a sì pyenge, kabwooni Kafoonji Kile jùnjaare wuñ'a pyi mu á ke, ma a sà lire yyaha jwo ma pyenge shiinbil'á.» ²⁰ Ka nànjì si nkàre, nde Yesu à pyi u á ke, mà sà a yire yu na märe Dekapoli kùluni i. Lir'a súpyire puni kàkyanhala.

Yesu à ceenji wà ciuñjo, maa Zharusi pworonji buwuñji nè
(Macwo 9.18-26; Luka 8.40-56)

²¹ Yesu à nûr'a banji jyil'a kéenje kùnjke sanjke na ná bakwooge e. U à fworo ke, ka shinnyahara si mpa u kwûulo. Må u yaha kuru cyage e, ²² ka Kile Jwumpe kàlambage jùñufoonji wà si nò wani, u mege mpyi Zharusi. U à Yesu jya ke, maa niñkure sín u taan, ²³ maa u nàare sèl'e: «Maye sanji yaha, mii pworonji wá na kuro caa, pa ma cyeyi taha u na, bâ u si mpyi si jicùnjo me.» ²⁴ Ka Yesu si yír'a kàre ná u e, ka shinnyahara si ntaha u fye e fo na u fwòonji.

²⁵ Tire súpyire shwóhal'e ceenji wà mpyi wani, yyee ke ná shuunni funj'i, lùwulinjkombaayi mpyi u na. ²⁶ U mpyi a kànhé wempiyini taan, u cyeyaare mpyi a kwò, u à shà wempiyii

* 5:2 Yahutububii maha pi fanjiyi wwû kafaayi junji. Pi maha ku jwóge yal'a yaa fo maha tateenjø yaa mü.

nijyahamii yyére, ñka pà jyé sàa fworo yampe e me, fo pu na nâare. ²⁷ U à Yesu kyaa lôgo ke, ka u u mpa sùpyire shwôhol'e Yesu kàntugo yyére, maa bwòn u vâanyyi na.

²⁸ U mpyi na yu uye funn'i: «Mii aha bú jà a bwòn u vâanyyi na, mii sí n-cùunjo.» ²⁹ U à bwòn Yesu vâanyyi na ke, ka lùwulinkwombaayi si ntíl'a kwò, ka u u li cè uye e na ur'â cùunjo. ³⁰ Ka Yesu si ntíl'a li cè uye e na fânhe kâ à fworo ur'e, maa yyaha kéenj'a le sùpyire e, maa jwo: «Joofo u à bwòn mii vâanyyi na ye?» ³¹ Ka u cyclempyibii si u pyi: «Mu jyili na jyé nte sùpyire puni na, t'â mu fenre kâmpañyji puni na, maa nûru na yibili na jo u à bwòn mu na ye?» ³² Lire ná li wuuni mù i, Yesu si wá na wíi na mâre sùpyire shwôhol'e, njue u à bwòn u na ke, si uru cè. ³³ Ceenji u mpyi a bwòn u na ke, ur'â fyá fo na ncyéenni, nde l'à u ta ke, u à lire cè, ka u u mpa niñkure sín Yesu yyaha na, maa sèenji puni jwo u á. ³⁴ Ka Yesu si u pyi: «Na pworo, mu dâniyanj'à mu shwô mpe yampe na, ta sì yyejinje ná ferempe e.»

³⁵ Mâ u yaha puru jwumpe na, pil'â yîri jùñufoonji Zharusi pyenge e mà pa yi jwo Zharusi á: «Kile wuuni na wá à na mu pworoni na. Ma hâ nûru cyelentuji yaha u uye kânhu a u ame.» ³⁶ Nka Yesu jyé a puru jwumpe lwó a wíi me, maa yi jwo nàrj'â: «Ma hâ raa fyâge me, dâ mii na kanna.» ³⁷ Ka pi i yîri na nkèegé Kile Jwumpe kâlambage jùñufoonji yyére. Yesu jyé a jyé sùpyanji wabere u kuni bînni ná ur'e me, fo Pyeri ná Yakuba ná u cînmpworonaji Yuhana. ³⁸ Pi à no jùñufoonji pyenge e ke, ka Yesu si shinjyahara nya ti i jyâha na wûrûge tiye e, marii myahigii súu marii kwuuyi wàa. ³⁹ U à jyè ke, ka u u pi pyi: «Naha kurugo yii ná tûpyaagii wàa marii myahigii súu ye? Pyâjì jyé a kwû me, u na jwûuni!» ⁴⁰ Ka pi i wá na ncyâhali u na. Ka u u pi yige ntâani na. Bage e pyâjì mpyi a sînni ke, ka u u jyè wani ná pyâjì sifeebii ná u cyclempyibii taanrenji.

⁴¹ Maa pyâjì buwuji cû u cyêge na, maa yi jwo u á pi shêenre e: «Talita kumi!» Lire jwâhe ku jyé: «Mii pworoni, ta nûru, yîr!» ⁴² Kuru cyage mujye e, ka pûcwoñi si yîri na jaare, u mpyi yyeke ná shuunni. Ka lire si sàa pi puni kâkyanhala. ⁴³ Ka Yesu si yi jwo a waha pi á na pi áha ñkwò wà yaha u nde kani cè me, maa pi pyi na pi njyì kan u á.

6

*Yesu kânhé shiinbil'â cyé u na
(Macwo 13.53-58; Luka 4.16-30)*

¹ Lire kântugo Yesu à nûr'a kâre u tukanhe Nazareti i, u cyclempyibii mpyi u fye e. ² Canjønk'â pa no ke, ka u u wá na sùpyire kâlali Kile Jwumpe kâlambage e. Lir'â u lôgofeebií niñyahamii kâkyanhala, ka pi i wá na ñko: «Nte yâkilfente ti jyé u á ke, ná nyici kakyanhala karigii u na mpyi ke, taa u à jà a cyire puni ta ke? ³ Taha cíkyanganji bà u jyé u wi me? Mariyama pylibii pi jyé Yakuba ná Zhoze ná Zhude ná Simo ná pûceribii pi jyé naha kânhé e ke, pire mpii yyaha wuñi bâl'â?» Nye tire sâññjor'â nâara a pi pyi pi a jùñjo tugo Yesu na.

⁴ Ka Yesu si jwumpe lwó maa jwo pi á: «Kile tûnntunjo maha le njire e cyeyi puni i, fo u cînmpyibii ná u tukanhe ná u tûpyege ye.» ⁵ Pi jyé a dâ Yesu na me, lir'â u sige u jyé a kakyanhala karii niñyahagii pyi wani me. U à u cyeyi taha yamii niñkin niñkin na, maa pire cùunjo. ⁶ Pi dánabaare Yesu na, lir'â u kâkyanhala. Ka u u wá na kâlanji pyi na ntùuli kuru kâmpañje kânyi na.

*Yesu à u cyclempyibii tun pi sà a Kile jwumpe yu
(Macwo 10.5-15; Luka 9.1-6)*

⁷ Lire kântugo ka Yesu si u cyclempyibii ke ná shuunniyyere na ntunni shuunni shuunni pi sà a Kile jwumpe yu. Maa fânhe kan pi á mù, pi a jînabii kore pi a yige pifeebil'e. ⁸ Maa yi jwo pi á: «Fo kâbii bâ me, yii áha yaage kabere lwó raa ñkèegé kuni i me, yii áha yalyire lwó me, yii áha boro lwó me, yii áha wyére lwó nde dufaabili me. ⁹ Yii tanhanya lwó, ñka yii áha vâanntinnyi shuunni lwó me.»

¹⁰ U à kwò maa pi pyi: «Yii áha ñkâre kânhâ maha kânhâ na, ka wà si jyé yii sunmbage na ke, yii áya yii pi tèen wani fo mà sâ yaa ná yii tèekani i. ¹¹ Nka yii áha ñkâre cyage k'e, ka pi i yii sunmbage cyé, maa mpyi pi jyé a jen'a yii jwumpe lôgo me, yii nivworobii kuru kânhé e, yii yii tooyi bambañi kwôr'a wu wani, lir'â kajwuu kwò kuru kânhé shiin na.»

¹² Ka pi i ñkâr'a sà a Kile jwumpe yu sùpyir'â, na pi pi toroñkanni kéenjë. ¹³ Marii jînacyaanbi niñyahamii jînahii kore na yige pi e, marii yamii niñyahamii tiri ná sîmpe e marii Kile náare, ka pi i wá na jçutuñi.

*Yuhana Batizelipyinji kwùnjkanni
(Macwo 14.1-12; Luka 9.7-9)*

¹⁴ Lire tèni i, Yesu meg'â fworo cyeyi puni i, ka saannji Erödi si u kyaa lôgo. Pìi mpyi na ñko: «Yuhana Batizelipyinji u à jyé a fworo kwùnj i, lire kurugo u à jà ná kakyanhala karigii pyi ame.» ¹⁵ Pìi sì i ñko na Kile tûnntunji Eli u à nûr'a pa, pìi mù sí i ñko na tèecyiini Kile tûnntunji wà u à jyé a fworo kwùnj i.

¹⁶ Erödi à cyire karigii lógo ke, maa jwo: «Yuhana Batizelipyinji jùñke mii à pyi pi à kwòn ke, uru u à jè a fworo kwùñji i.»

¹⁷⁻¹⁸ Yii li cè na Erödi mpyi a u sìjneñi Filipi cwoñi kwòn a lwò mà pyi u cwo. Uru ceenj mege na mpyi Erödiyadi. Lire e ka Yuhana sì yi jwo Erödi á na u jye a yaa u u sìjneñi cwoñi shwo u na me. Ka puru jwumpe si waha Erödi na, ka u u pi pyi pi à Yuhana cù a le kàsuñi i.

¹⁹ Ka Erödiyadi lùuni mü si yíri, maa wá na bonkanni caa Yuhana na. Nka u yabilini mpyi na sì n-jà me. ²⁰ Erödi mpyi na fyágé Yuhana na, jaha na ye u mpyi a cè na Yuhana tíi maa mpyi Kile súpya. Lire kurugo u mpyi a yaha u na. Erödi n'a mpyi a u mejwuuni lógo, u funjke mpyi maha mpen. Lire ná li wuuni mü i, Yuhana jwumpe mpyi maha ntáan u á.

²¹ Nye Erödi canzeg' à pa mähana a nō lire yyeeni ke, ka u u kataan bégele u wwojebii ná sôrolashiibii jùñukeebii ná Galile kùluni shinwooobii mée na. Kuru canjke Erödiyadi sí u nimpyiimi pyi Yuhana na. ²² Erödiyadi mpyi a nàmbage lèn saannj'á ná püceebilini ndemu i ke, mà súpyire yaha kataanni na, lir' à jyè na ñkwöhöli, kà li kyaa si ntíl' a tâan Erödi ná u shinyyerebil'á. Ka saannj si jwo püceebilin'á: «Yaage na mu na jcáa ke, ku cyée, mii sí ku kan mu á.» ²³ Maa nkaa püceebilin'á, na u aha yaaga maha yaaga náare ur'á ke, uru sì ku kan u á, ali u njarege mée k'á bê uru kini taaga niñkin na. ²⁴ Ka püceebilini si fworo ntáani na, maa u nuñi yibe: «Naha mii à yaa mii u náare ye?» Ka nufooni si u pyi: «Yi jwo u á na u Yuhana Batizelipyinji jùñke kan ma á.»

²⁵ Kuru cyage mujye e, püceebilin'á fyál' a jyè saannj yyére maa yi jwo u á: «Mii la jye mà Yuhana Batizelipyinji jùñke kwòn a le ñkunani' mà kan na á nume.» ²⁶ Puru jwump' a saannj yyahe tanha sél'e, nkaa mü u yaha u à kâa pücwoñ'á u shinyyerebil' jyii na, u la sâha mpyi si jyé me. ²⁷ Kuru tanuge e, ka u u sôrolashinj wà tun u sà Yuhana jùñke kwòn, u a ma. Ka uru si ñkâre kasubage e mà sà Yuhana jùñke kwòn, ²⁸ mà le ñkunani' mà pa ñkan püceebilin'á, ka uru sà ñkan u nuñ'á.

²⁹ U cyelempyiibil' à u mbòjì kyaa lógo ke, maa mpa u lwò a sà ntò.

Yesu à shiin kampwöhii kanjkuro nwò cya

(Macwo 14.13-21; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14)

³⁰ Nye Yesu túnntunmpil' à piye bínni u taan, maa pi kapyiñkii puni ná pi kàlanj nimpyinji puni jwo u á. ³¹ Súpyibii nimpaampii ná niñkaribii mpyi a jyaha a tòro, fo mà Yesu ná u cyelempyiibii sige yalyire na, ka u u yi jwo pi á: «Yii a wá wuu yíri naha, wuu raa sì wuu mege cyage sige e, yii i sà jà waní.»

³² Ka pi i bakwoäge lwò mà kâre pi mege cyage e sige e. ³³ Shinjyahara à pi niñkaribii jya mà pi cè. Ka kuru cyage kàmpanyyi kânyi shinjyahara si fè à nûr' a sà pi caanra sige e.

³⁴ Yesu à fworo bakwoäge e mà pi jyáa pi à jyaha sél'e ke, ka pi jùñaare si u ta sél'e, naha na ye pi mpyi mu à jwo mpàa pi jye piye jùñjo kurugo. Ka u u wá na pi kâlali karii niñyahagii na. ³⁵ U cyelempyiibil' à tèni jya li i ntúuli ke, ka pi i file u na maa jwo: «Cyeleantuñi! Sige funjke e wuu jye, canjke s' à kwò a kwò.» ³⁶ Súpyire cye yaha t'a sì shishwònbugure ná kânyi na, ti sà yalyire cya a shwo.» ³⁷ Ka Yesu si pi pyi: «Yii yabilimpii pi pi kan pi lyi.» Ka pi i u pyi: «Wuu mée ká ñkâr'a sà shin niñkin canypyaa ñkwuu shuunni (200) báara sâra tèg' a bwúuru shwo mà pa ñkan pi á, uru si n-jà pi ta la?» ³⁸ Ka Yesu si nûr' a pi yibe: «Yii sà wi! Bwúuru jùñyi jùñli yi wá yíi á ye?» Ka pi i sà kâanmucyaga pyi, maa mpa Yesu pyi na bwúuru jùñyo kanjkuro ná fyapya shuunni yi wá wani.

³⁹ Nye ka Yesu si u cyelempyiibii pyi na pi súpyire tìjë tìjë, kuruyo kuruyo jyèpuruge jùñ'i.

⁴⁰ Ka pi i ntéen shiin ñkuu ñkuu (100) ná shiin beeshuunni ná ke ke kuruuyi i. ⁴¹ Ka Yesu si bwúuru jùñyi kanjkuruji ná fyapyaagii shuunni jwò u cyei i, maa yyahe yírigé niñyinji i maa fwù kan Kile à yi kyaa na. U à kwò ke, maa bwúuruji ná fyapyaagii kwòñ kwòñ mà kan u cyelempyiibil' à pi à tâa súpyire na. ⁴² Súpyire ti mpyi wani ke, tire pun' à lyi à tin. ⁴³ Bwúuruji ná fyaabii paanyi y'à kwòro ke, yire mpyi a shâhii ke ná shuunni jùñ. ⁴⁴ Mpíi pi à lyi ke, pire námabaabii kanni mpyi shiin kampwöhii kanjkuro (5.000).

Yesu à jaara lwòhe jùñ'i

(Macwo 14.22-23; Yuhana 6.16-21)

⁴⁵ Nye lire jwòho na, mà Yesu yaha u u súpyire cye yare, u à u cyelempyiibii pyi pi à jyè bakwoäge e, maa banji jyile u yyaha na, Bétisayida kànhé yyére. ⁴⁶ Yesu à ti cye yaha ke, maa ñkâr'a sà Kile náare ñakke kà na. ⁴⁷ Numpilag' à wwò mà u cyelempyiibii ta bakwoäge e banji niñke e, uru kanni u mpyi jùñke na. ⁴⁸ Numpilyage na, kafeege mpyi na pi bêni, ka Yesu si li jya na pi à kânhé bakwoäge mpurunji taan. Pi sâha mpyi na jìn' a ku pyi ku u ñkèege fwòfwò me. Ka Yesu si yíri na jaare na ñkèege pi fye e lwòhe jùñ'i. U à byanhara pi na ke, ka u la si mpyi s'a ntúuli pi ñkere na. ⁴⁹ Nka pi à u nimpajni jya lwòhe jùñ'i ke, pi mpyi na sônnji na buñi wà fwòngó ki, ka pi i yíri na kwuugii wàa, ⁵⁰ naha na ye pi puni jyíi mpyi u na, pi puni zòompii mpyi a kwòn. Ka Yesu si ntíl' a jwumpe lwò maa pi pyi: «Yii yákilibii tìjë, yíi àha vyá me, mii wi.»

⁵¹ Ka u u jyè bakwooge e pi fye e, ka kafeege si ntìl'a yyére. Lir'à pi puni kàkyanhala fo pi funjø jwump'a kwò. ⁵² Pi jyè a mpyi a cè supyishini u jyè Yesu me. Kakyanhani u à pyi mà bwúurujyahage kan sùpyir'á ke, lir'à pyi pi jyii na, ñka pi funjø mpyi a mugo me.

*Yesu à yamii ciuñjo Zhenezaréti kàmparñyi na
(Macwo 14.34-36)*

⁵³ Nyè Yesu ná u cyelempyiibil'á banji jyiile ke, maa nò Zhenezaréti kùluni i, maa bakwooge yyéenje banji jwøge na. ⁵⁴ Pi à fworo bakwooge e ke, ka sùpyire si Yesu nyà a cè, ⁵⁵ maa ñkàre cyeyi puni i mà sà a Yesu mpanji kyaa yu. Cyaga maha cyag'e pi mpyi a u kyaa lógo ke, pi mpyi maha ma ná yampil'e na yíri kàmparñyi puni na, pi yasininniyi jnun'i. ⁵⁶ Yesu n'a mpyi a n'a cyaga maha cyag'e ke, kànbwøho yo, kànbilere yo, sishwøn bùguro yo, sùpyire mpyi maha mpa na yampil'e maha mpa yaha tafage e, marii u jnáare na u pi yaha pi a bwùun u vánantinjke zhwòore na kanna. Yampii pi mpyi maha bwùun u na ke, pire puni mpyi maha jcùunji.

7

*Karigii cyijyè na wuu jwóre Kile yyahé taan ke
(Macwo 15.1-20)*

¹ Kile Saliyanji cycelentiibii pìi mpyi a yíri Zheruzalem kànhé e, ka pi ná Farizheenbii si sà binni Yesu taan. ² Maa li kàanmucya mà li nyà na u cyelempyiibii mpyi na lyí ná cyeyi njwøhoyi i Kile yyahe taan, jaha na ye pi jyè a yi jyè mà tåanna ná Yahutuubii ladaabil'e me.

³ Farizheenbii ná Yahutuubii sanmpii n'a mpyi na sì raa lyí, pi mpyi maha cyeyi yal'a jyè a finiñe Kile yyahe taan mà tåanna ná pi tulveyi ladaabil'e. ⁴ Lire pyinkannni na, pi n'a mpyi a yíri caange na, pi mpyi maha wili maha piye finiñe Kile yyahe taan mà tåanna ná ladaabil'e, maa nta a lyí. Ladaabii pìi saha na mpyi yaayi jnyiñji kyaa na, mu à jwo: fùnjcwoyi ná pwoore cwahigii ná dànyenji yaayi ná yateenjyi.

⁵ Ka Farizheenbii ná Kile Saliyanji cycelentiibii si Yesu yibe: «Naha na mu cyelempyiibii nyè na wuu tulveyi ladaabii* kurigii jaare mà ye? Naha na pi nyè na cyeyi jyíi mà tåanna ná ladaabil'e maa nta na lyí mà ye?» ⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Yii pi à fyìnme tò wwomo na ke! Kile tünntunji Ezayi mpyi a jwumpe mpemu jwo yii kyaa na ke, pur'á sàa pyi sèe. L'à séme Ezayi sémejni i na Kile à jwo:

“Nte sùpyire na mii pêre jnwayi i kanna, mà li ta pi zòompii laag'á tsoñ mii na.

⁷ Pi na mii pêre tawage e,
jaha na ye kàlanji pi jyè na ñkaan ke,
ur'á lwá a pwø sùpyire ladaabii karigii na‡.”

⁸ Ka Yesu si nür'á yi jwo pi á: «Yii à cyé Kile tonji na, maa ntaha sùpyire ladaabii fye e. ⁹ Yii na sâñni na yii tànga na jyè mà cyé Kile tonji na, maa ntaha yii yabilimpii ladaabii fye e. ¹⁰ Kile tünntunji Musa à jwo na “Ma tunji ná ma nunji pée, ngemu ká jwumpimé jwo a wà u tunji, lire nyè me u nunji na ke, urufoo sí n-bò§.” ¹¹⁻¹² Ñka yii pi ke, yii na sùpyire kâlali nge ladaanji na, u mege nyè Köröban. Sùpya ká jwo na uru nàñwuñi na nyè Köröban, lire jwøhe ku nyè na ur'á u kan Kile á, na fânhe saha nyè uru na u u sifeebii tège me. ¹³ Lire pyinkannni na, yii ladaabii kurugo, Kile jwump'á pyi kajwøo baa sùpyire nyii na, ñka lire kanni bà me, yii na cyire jcyii karigii shinji njyahagii pyi.»

¹⁴ Puru jwøho na, Yesu à nûr'a sùpyire yyere, maa yi jwo t'á: «Yii puni, yii niñgyigigii mugo, yii i na jwumpe lógo, yii i pu yyaha cè sél'e. ¹⁵ Yaayi yi na jyli sùpyanj funjke e ke, kuru kà jyè a sii na jin'a u jwøhò me. Ñka njemu yi na fwore sùpyanj funjke e ke, yire yi maha sùpyanj jwøho Kile yyahe taan. [¹⁶ Ngemu la ká mpyi si karii yyaha cè ke, urufoo u u niñgyigigii cyán sél'e.]»

¹⁷ Tèni i Yesu à yíri sùpyire taan mà jyè bage e ke, ka u cyelempyiibii si u yibe lire tåanlini jwøhe na. ¹⁸ Ka u u pi pyi: «Yii yabilimpí, ali numé yákilitan nyè yii á mà? Mpe mii na yu ke, yii nyè na puru nûru mà? Yaaga maha yaaga k'à yíri cyiññi na mà jyè sùpyanj funjke e ke, kuru sì n-jà u jwøhò me. ¹⁹ Tire nte yalyire nyè na jyè sùpyanj zòmbilini funjke e me, lage e ti maha jyè, lire kàntugo, urufoo ká shà yaare e, ti maha fworo.» Pure jwumpe cye kurugo, Yesu à li cyé na yalyire pun'á finiñje.

* 7:5 wuu tulveyi ladaabii: Saliyanji Kile mpyi a kan Musa á ke, Kile Saliyanji cycelentiibii mpyi a wà bâra uru na. Saliyanji pi à bâra Musa wunjí na ke, uru ná Musa wunjí puni mpyi a tåanna pi jyii na. † 7:5 Yahutuubii n'a mpyi na sì raa lyí, pi mpyi maha pi cyeyi jyè jyinkanni là na maa sâñni na lire jyinkanni maha pire finiñe Kile á. Mà tåanna ná Ekizodi 30.18-21 i, Kile sâragawuwubbii kanni pi mpyi a yaa pi a lire pyi, ñka Farizheenbii à jwo na shin maha shin u nyè na Kile pêre ke, na pire pun'á yaa ná l'e. ‡ 7:7 Ezayi 29.13 § 7:10 Ekizodi 20.12; Duterenomu 5.16 Ekizodi 21.17; Levitiki 20.9

²⁰ U a jwo: «Ncyii cyi jyε sùpyanji zòngi na ke, cyire cyi maha u jwáhó Kile yyahe taan. ²¹ Naha kurugo yε sònñopeere maha fwore sùpyanji zòmbilini i, mu à jwo tasinnage këgemë karigii ná nàñkaage ná supyibuuni ná ²² jacwoore ná ntiimbaanj ná pege ná nàjwóhore ná silegebaare ná jyipeenni ná jwoore ná yàmpeente ná funjøbaare. ²³ Cyire jcyii kapegigii cyi jyε na fwore zòmbilini i ke, cyire cyi maha sùpyanji jwáhó Kile yyahe taan.»

*Supyishinji sanji cwoñi wà à dá Yesu na
(Macwo 15.21-28)*

²⁴ Ka Yesu si yíri wani mà kàre Tiri ná Sidon kànyi kàmpañjke na. U à nò wani ke, maa jyè bage k'e. U la jyε a mpyi wà sì uru kyaa cè me. Nka u jyε a já a jwóhó me. ²⁵⁻²⁶ Ka ceenji wà si u kyaa lógo, maa ntíl'a pa niñkure sín u fere e. Uru ceenji mpyi Yahutu me, u mpyi na yíri Sirofenisi kùluni i*. Jínanji wà mpyi u pworoni i, ka u Yesu jíáare na u u kòr'a yige u e. ²⁷ Ka Yesu si ceenji pyi: «Yéére nàñkopyire si lyí a tìn fslø, jahá na ye mà nàñkopyire yalyire lwá a wà pwunmpyir'á, lire jyε a jwóhó me.» ²⁸ Ka ceenji si u pyi: «Kafoonji, yire jyε sée, nka pwuunbibí pi maha ntén tåbalanji jwáshí i ke, pire maha nàñkopyire yalyire paanre lyí.» ²⁹ Ka Yesu si yi jwo u á: «Mu jwóshwoor'á jwó, mu sí n-jà núru pyëngé, mii à jínanji yige mu pworoni i.» ³⁰ Ka u u nûr'a kàre pyëngé mà sà pyànji ta u à sinni yasinniñke na, jínanji mpyi a fworo u e.

Yesu à nàjí wà niÿgyigii mûgo

³¹ Ka Yesu si yíri Tiri ná Sidon kànyi kàmpañjke na, maa ñkàre Galile banji kàmpañjke na, maa sà jyè Dekapoli kùluni i. ³² Ka pi i shà ná nàjí w'e u yyére. Uru nàjí mpyi jnúpcunní, jwumpe s'à waha u á mú sèl'e. Ka pi i Yesu jíáare na u u cyëge taha u na, bà u si mpyi si jçüññj me.

³³ Ka Yesu si nàjí cù mà yíri sùpyire taan mà kàre tatøonge e. Kuru cyage e, u à kampeeni le u ningyigil'e, maa ntílwohë ta u jíjini na. ³⁴ Maa jnúñke dûrugo kilenji i, maa njò a kùññj, maa jwo: «Efata» lire jwóhó ku jyε: «Yii mûgo!» ³⁵ Lire tèni mujye e, ka ningyigigii mü shuunni si mûgo, ka jíjini mü si sànhà. Ka u wá na ntíli na yu.

³⁶ Yesu à nûr'a pa sùpyire cyage e ke, maa yi jwo a waha pi á, na pi àha sùpyanji wabëre yaha u yi cè me. Nka u jwump'á pyi kee p'á pi náara, ka pi i ntíl'a sà a pu yu na ntùuli. ³⁷ Sùpyire ti mpyi wani ke, li mpyi a pire puni kàkyanhala sèl'e, ka pi i wá na njko: «Karigii njicennjki kanni u na mpyi. U maha jnúpcunnibí pi pi i nûru, maa bûbuuibí pyi pi i yu!»

8

*Yesu à shiin kampwöhii sicyëere jwó cya
(Macwo 15.32-39)*

¹ Canjka shinjyahara à pa bínni Yesu taan sahanji, yalyire sì jyε a mpyi pi á me, ka Yesu si u cyelempyiibí yyere maa jwo: ² «Ike supyikurunjke jnúñnaare naha mii na sèe sèl'e, pi canjke taanre woge ku jyε naha mii taan, yalyire jyε pi á me. ³ Mii aha pi katege wuubí yaha a kàre pi kànyi na, pi fanhe sì n-kwò kuni na, jahá na ye pi pì tayiriy'á tøon.» ⁴ Ka u cyelempyiibí si u yíbe: «Taa nte sùpyire puni tìntin yalyire sì n-ta naha njke sìwage e ke?» ⁵ Ka Yesu si pi yíbe: «Bwúuru jnúñyo jíjuli yi wá yíi á ye?» Ka pi i jwo: «Baashuunni.»

⁶ Ka u sùpyire pyi t'á tèen jíjike na. Maa bwúuru jnúñyo baashuunniñj i lwó, maa fwù kan Kile á yi kyaa na, maa yi kwòn kwòn mà kan u cyelempyiibíl'á pi tåa sùpyire na, ka pire si u tåá pi na. ⁷ Fyapyire mü na mpyi wani, ka Yesu si tire lwó, maa fwù kan Kile á ti kyaa na, maa tire mü kan u cyelempyiibíl'á pi tåa sùpyire na. ⁸ Kuru supyikurunj'á lyí a tìn, ka pi i njkwò maa saanya baashuunni jnúñjyäpanji na. ⁹ Pi mpyi a shiin kampwöhii sicyëere (4.000) kwò. Lire kàntugo ka Yesu si pi yaha a kàre.

*Farizhëenbil'á jwo na Yesu u kyaa pyi, nde l'à li cyëe na u à fworo Kile e ke
(Macwo 16.1-12)*

¹⁰ Ka Yesu ná u cyelempyiibí si ntíl'a jyè bakwoäge k'e mà kàre Dalimanuta kùluni i. ¹¹ Pi à nò ke, ka Farizhëenbí pi sì mpa Yesu jwóhó waha. Pi à jwo na u kani là pyi u cyëe pire na ndemu l'à li cyëe u à fworo Kile e ke. Kàñhañja pi mpyi a cyán Yesu na. ¹² Lir'á pen u e ke, ka u u njò a kùññj fànhe na, maa jwo: «Naha na nte sùpyire jyε na kacyelee caa mii á ye? Sèenji na mii sì yi jwo yíi á, là sì n-cyëe ti na me.» ¹³ Ka u ná u cyelempyiibí si yíri pi taan mà jyè bakwoäge e, maa banji jyíile.

¹⁴ Ka u cyelempyiibí funjø so wwò yalyire na, bwúuru jnúñyo niñkin kanna ku mpyi pi á bakwoäge e. ¹⁵ Ka Yesu si yi jwo a waha pi á: «Yii a yiye kàanmucaa Farizhëenbí ná Erödi bwúuruji yîrigeyirige yaani na.» ¹⁶ Ka u cyelempyiibí si pi funjøi cya puru jwumpe na, maa jwo piye shwôhòl'e: «Bà wuu à pyi wuu jyε a pa ná bwúuru i me, lire e u à mpe jwo be?»

* 7:25-26 Nge ceenj'á fworo supyishinji w'e, njemu u mpyi a fyânhà a pyi Izirayeli shiinbibí zàmpenmii ke.

¹⁷ Nyé Yesu à pa pi kununjke jwóhe cè ke, maa jwo: «Naha kurugo bwúuruñji wuuñ'á yii funjø wwòojo yé? Ali nume yii yákilibii sàha ñkwò a mógo mà? Yii funjyi saha à tò la?

¹⁸ Nyigii na jyé yii á, yii jyé na jaa mà? Ningyigigii na jyé yii á, yii jyé na núru mà? Yii funjyi jyé na jcwu kyaa na mà? ¹⁹ Cannjke mii à bwúuru jùnyi kanjkuruñji kwòn kwòn mà kan shiin kampwöhii kanjkuruñ'á (5.000) ke, pi lyìjkwooni kàntugo, shàhigii jùuli yii à jù bwúuru kwoonre na yé?» Ka pi i jwo: «Ké ná shuunni.» ²⁰ «Lire kàntugo cannjke mii à bwúuru jùnyi baashuunniñj tég'a shiin kampwöhii sicyeereñi (4.000) jwó cya à de? Pi lyìjkwooni kàntugo, saanyi jùuli yii à jù bwúuru kwoonre na yé?» Ka pi i jwo: «Baashuunni.» ²¹ Ka Yesu si pi pyi: «Ali nume, yii funjyi sàha ñkwò a mógo mà?»

Yesu à fyinjji wà cùuñj

²² Puru jwóho na, Yesu ná u cyelempyibil'á kàre Bétisayida kành e. Pi à nò wani ke, ka pi i mpa ná fyinjnaí w'e, maa Yesu náre na u bwòn u na. ²³ Ka Yesu si u cù cyege na, maa ñkàre kành kàntugo, maa sà u ntìlwòhe tég'a u jyigii cwwuugo, maa cyeyi cyigile cyi na. U à pa cyeyi láha tèni ndemu i ke, maa u yibe: «Mu wá na yaaga jaa la?» ²⁴ Ka nàjì si jyigii mógo maa jwo: «Mii naha na sùpyire jaa, ñka ti naha mu à jwo cire ti jaare.»

²⁵ Ka Yesu si nûr'a cyeyi cyigile u jyigii na, tèni i u à pa yi láha ke, ka nàjì si uye ta u à cùuñj, fo u na jaa na jcwúu. ²⁶ Ka Yesu si u pyi u nûru, u a sì pyengc, u sàha bù ntòro kành e me.

Pyeri à jwo na Kile Njcwonrøji u jyé Yesu (Macwo 16.13-20; Luka 9.18-21)

²⁷ Yesu ná u cyelempyibil'á wá na ñkège Sezare Filipi kùluni kànyi na. Må pi yaha kuni na, ka u pi yibe: «Sùpyire na mii sânnji jofoo ye?» ²⁸ Ka pi i u pyi: «Pli wá na ñko Yuhana Batizelipyinj u jyé mu, pìi sì i ñko na Kile túnntumnj Eli u jyé mu, pìi mó sì i ñko na Kile túnntumppi sanmpii pi à tòro ke, na uru wà u jyé mu.» ²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Vii de? Jofoo yii jyé na mii sânnji ye?» Ka Pyeri si u pyi: «Kile Njcwonrøji u jyé mu.» ³⁰ Ka Yesu si yi jwo a waha pi á, na pi áha ñkwò yire jwo sùpyá à uru kyaa na me.

Kyage Yesu sì n-ta ke, u à kuru kyaa jwo (Macwo 16.21-23; Luka 9.22)

³¹ Cyire karigii kàntugo, ka Yesu si wá na u cyelempyibii kálali, maa jwo: «L'á pyi fànhya kyaa Supyanji Jyanji u kyaala sél'e. Kacwónribii ná Kile sáragawuwubii jùnyufeebibii ná Kile Salíyanji cyelentibii si n-cyé u na, si u bò. Ñka u kwùñji canmpyifanrewuuni u sì jñè.» ³² Yesu à cyire karigii jwo a finijje pi jyii na. Ka Pyeri si u yyer'a fèen ñkere na, maa u cêegc u jwumpe kurugo. ³³ Ka Yesu si yyahe kéenj'a u cyelempyibii wíi, maa Pyeri faha: «Yíri na taan, Sitaanna wà we! Mu jyé na sânnji Kile jyii wuuni na me, fo sùpyire jyii wuuni!»

Pyïjkanni na wuu à yaa wuu taha Supyanji Jyanji Yesu fye e ke (Macwo 16.24-28; Luka 9.23-27)

³⁴ Lire kàntugo ka Yesu si u cyelempyibii ná shinjyahara yyere, maa yi jwo pi á: «Ngemu la ká mpyi si ntaha mii fye e ke, urufol'á yaa u cyé u yabilinj jyii karigii na, u u ntéen kyaage taan u u ntaha mii fye e, pi méez ká mpyi na sì urufoo bò kworokworicige na. ³⁵ Naha na yé ngemu la ká mpyi si u njjaanj yaa jwó ke, urufoo si nùmpanjña ta me, ñka ngemu ká kàntugo wà u njjaanj'a mii ná Jwumpe Nintantmpe kurugo ke, urufoo si nùmpanjña ta. ³⁶ Naha li sì jwó sùpyaj'á mà ma jyii yaayi puni ta ñge dijnyenj i njjaa, mu nùmpanjke si sà ñkège ye? ³⁷ Sùpya sì n-jà yafyin tège u mûnaani jùñjo wwù nùmpanjña me. ³⁸ Lire kurugo ngemu u na jcyige Supyanji Jyanji ná u jwumpe na sùpyire jyii na, nte ti na kapegigii pyi maa kàntugo wà Kile á ke, Supyanji Jyanji ká bù mpa ná u Tuñi sînampe ná Kile mèlékëebil'e cannjke ñkemu i ke, u sì n-cyé urufoo na.

9

¹ Sèenj na mii sì yi jwo yii á, yii mpyi pi jyé naha ke, pìi na jyé yii e, pire sì n-kwû ná pi jyé a Kile Saanre jyia, ti i ma ná sîñj puni i mà yé.»

Yesu pyïjkann'á kéenjje (Macwo 17.1-13; Luka 9.28-36)

² Canmpyaa baani kàntugo, ka Yesu si Pyeri ná Yakuba ná Yuhana Iwá, maa ñkàre ná pire kanni i jañke ká nintañga jññ'i. Må pi yaha wani, Yesu pyïjkann'á pa ñkèenjje pi jyii na.

³ Ka u vâanji si mpâl'a finijje fo na jñi. Yí mpyi a finijje fininjkanji ndemu na ke, sùpya jyé jñjke na ngemu u sì n-jà yaaga pyi ku finijje amuni me. ⁴ Kuru tanuge e, ka têecyini Kile túnntumppi Eli ná Musa si mpa Yesu cyelempyibii mó taanre jyii na, må pa a yu ná u e. ⁵ Ka Pyeri si Yesu pyi: «Wuu cyelentunji, wuu à pa naha ke, l'á jwó sél'e. Wuu yaha wuu u vùnyo taanre kwòro, niñkin sì n-pyi mu wogo, niñkin sì n-pyi Musa wogo, niñkin sì n-pyi Eli wogo.»

⁶ Pyeri à puru jwumpe jwo uye jùñjo kurugo, naha na yé u ná u shèrefeebibii shuunniñj mpyi a

fyá a tòro. ⁷ Mâ pi yaha puru na, nahaña à tîge mà pi tò, ka mejwuu si fworo kuru, nahanje e: «Mii Jyanji u jyé nge, u kan'â waha mii na sèl'e. Yîi a nûru u jwô na.» ⁸ Ka Yesu cyelempyiibii si mpâl'a wíi wíl'a maha, pi saha jyé a sùpya jya me, fo Yesu kanni.

⁹ Mâ pi yaha pi i ntíri njanke na, ka Yesu si yi jwo a waha pi á na nde pi à jyá ke, na pi àha nkôw li jwo sùpya á me, fo Supyanji Jyanji kâ jnè a fworo kwùnji i. ¹⁰ Ka u cyelempyiibii si puru jwumpe yaha piye funj'i, nka pi mpyi na piye yíbili: «Mâ jnè a fworo kwùnji i jwôhe ku jyé naha ye?»

¹¹ Nye ka cyelempyiibii si u pyi: «Ko Kile Saliani cyelempyiibii s'à jwo na Kile tûntuntunjí Eli u à yaa u fyânhâ a pa Kile Nijcwôrñjí yyyaha na.» ¹² Ka u u pi pyi: «Sêe wi, Eli à yaa u fyânhâ a pa si kariigii puni kurigii tti. Nka li mû à séme Kile Jwumpe Semenjí i na "Supyanji Jyanji à yaa u kyaala sèl'e, sùpyire kuro mû sì mpyi u e me." Yîi à sônnjø lire na la? ¹³ Mii sí yi jwo yii á, Eli à pa a kwò, pi à u pyi pi jyii pyinjkanni na, bà l'à séme u kyaala na Kile Jwumpe Semenjí i me.»

Yesu à pyàji wà jína kòr'a yige u e

(Macwo 17.14-21; Luka 9.37-43a)

¹⁴ Tèni i Yesu ná u cyelempyiibii taanrenj'â no pi sanmpii cyage e ke, pi à sà shinjyahara ta t'à pi kwûulo, Kile Saliani cyelempyiibii piì mpyi a nâkaana ta ná pi e. ¹⁵ Sùpyir'â pa Yesu jyá ke, l'à pâa pi puni i sèl'e. Ka pi i fê a kâre u fye e maa u shéere. ¹⁶ Ka Yesu si u cyelempyiibii ylbe: «Naha shi na yii ná pire na yiye kyâali ye?»

¹⁷ Ka wà si Yesu pyi tire sùpyire shwôhol'e: «Cyelempuji, mii à pa ná na jyanji i mu yyére. Jînaji wà u jyé u e, ur'â u pyi bûbu. ¹⁸ Uru jînaji kâ yîri ná u e cyaga maha cyag'e ke, u maha u cyán jînje na, u maha nkýânhigii kûru, u jwoge mû maha nkânji, fo u maha mpa shiile. Mii à mu cyelempyiibii jaare pi jînaji kòr'a yige u e, pi jyé a jà me.» ¹⁹ Ka Yesu si jwo: «Ei! Yîi dánabaa sùpyiibii nimpibii, fo naha tère e mii sì n-kwôro ná yii e ye? Mii sí yii kapyiinjkii kwû naye e sâ no fo naha tère na ye? Yîi a ma ná pyâni i na á.»

²⁰ Ka pi i mpa ná u e. Tèni i jînaj'â Yesu jyá ke, ka u u pyâni cyán na kúu nkúu jînje na, maa u jwage pyi ku u nkânji. ²¹ Ka Yesu si pyâni tunjí ylbe: «Fo naha tère e jînaj'â jyé u e ye?» Ka tufoonjí si u pyi: «Mâ lwó fo u nimbilere wuji na. ²² Tèni l'e, jînaji maha u cyán nage e, tèni l'e maa u cyán lwâhe e si nta u bô. Kampyi mu sì n-jâ cyaga pyi, wuu jñûjaare ta, maa wuu tègë.» ²³ Ka Yesu si u pyi: «Mu à jwo kampyi mii sì n-jâ cyaga pyi. Nka mu aha jà a dá mii na, karigii puni sì n-jâ n-pyi mu á.» ²⁴ Ka pyâni turji si ntíl' a jwo fânhâ na: «Mii à dâ, nka na tègë, naha na ye mii dâniyanjâ fânh'â cyére.»

²⁵ Yesu à sùpyire nye t'à lwó a tò u na ke, ka u u fânhâ cyán jînaji na, maa u pyi: «Jînaji, mu u na jyé sùpyire e marii pi pyi bûbuu ná jñûncunnii ke, fworo nge pyâni i, ma sâha nûru jyé u e me.» ²⁶ Ka jînaji si kwuugo wà, maa pyâni cûnjo cûnjo fânhâ na, maa fworo u e. Pyâni a pyi mu à jwo u à kwû, fo shinjyahara à jwo u à kwû. ²⁷ Ka Yesu si u cû cyege na a yîrigé, ka pyâni si yyére.

²⁸ Yesu à jyé bage e ke, ka u cyelempyiibii si u jwôh'a ylbe: «Naha na wuu jyé a jà a nge jînaji kòr'a yige pyâni i mà ye?» ²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Kilejnarege kanni ku jyé na jîn'a nge jînaji shihi kòr'a yige sùpya e.»

Yesu à u kwùnji ná u jèn'i kyaa jwo sahanjki

(Macwo 17.22-23; Luka 9.43b-45)

³⁰ Yesu ná u cyelempyiibii niñkaribil'â Galile kûluni jyiile, nka u la jyé a mpyi sùpya si li cè me, ³¹ naha na ye u mpyi na u cyelempyiibii kâlali, marii yu pi á: «Pi sì n-pa Supyanji Jyanji le sùpyire cye e pí bô, nka u kwùnji canmpyitanrewuuni, u sì jîe.» ³² Pi jyé a pyi a puru jwumpe jwôhe cè me, fyagare sâ pi sige pi jyé a jà a u ylbe me.

Sùpyanji u jyé jñûjufoo Kile yyére ke

(Macwo 18.1-5; Luka 9.46-48)

³³ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si no Kapereñamu kânhé e. Tèni i pi a jyé bage e ke, ka u u pi ylbe: «Naha nâkaana yii mpyi a ta kuni na ye?» ³⁴ Ka pi i fyâha, naha na ye nâkaante jñûnjeku mpyi na pire puni i, jofoo u jyé jñûjufoojí ye. ³⁵ Ka Yesu si ntèen, maa pi shiin ke ná shuunniñi yyere, maa yi jwo pi á: «Ngemu la kâ mpyi si mpyi jñûjufoo ke, urufol'â yaa u uye pyi kântugo yyére wuji, u raa bâare pi sanmpil'â.»

³⁶ Ka Yesu si pyâni wà cû a pa pi shwôhol'e, maa ulwá, maa yi jwo pi á na: ³⁷ «Shin maha shin u à jen'a nge pyâni fiige cûmu lemè jwô mii kurugo ke, urufol'â mii cûmo lemè jwô mû. Shin maha shin sî u à mii cûmo lemè jwô ke, urufoo mû à mii tunvoonjí cûmo lemè jwô.»

Ngemu kâ mpyi u jyé wuu zàmpen me, uru na jyé ná wuu e

(Luka 9.49-50)

³⁸ Ka Yuhana si yi jwo Yesu á: «Cyelempuji, wuu à nânji wà jya u u jînabii kâre na yige sùpyire e ná mu mege e, ka wuu u u sige li na, naha na ye wuu wà bâ me.» ³⁹ Ka Yesu si u pyi: «Yîi àha

u sige li na me, sùpya si n-jà raa kakyanhala pyi ná mii mège e, si ntí núru mii mège këege ntaha lire na me.⁴⁰ Ngemu u jyé u jyé wuu zàmpen me, urufoo na jyé ná wuu e.⁴¹ Amuni li mû jyé shin maha shin u à fùnjicwokwuñyaga lwoñhò kan yii á mà lire jùñke pyi na yii na jyé Kile Nijcwonañjí wuu ke, séeñi na mii sí yi jwo yii á, urufoo sí n-sìi lire tòonjí ta.»

*Karigii cyi maha sùpyanji yaha kapiini na ke, u à yaa u láha cyire na
(Macwo 18.6-9; Luka 17.1-2)*

⁴² Ka Yesu si nûr'a pi pyi: «Nte nàñkopyire t'â dâ mii na mà kwò ke, shin maha shin kâ lire là niñkin jùñg kyán, l'â pwôrø urufol'â pi kafaabwôhø pwø u yacige e, pi i u wà banji i. ⁴³ Mu cyege kâ niñkin kâ a si mu pyi mu u kapii pyi, ku kwân a wâ, maa jyé ná ku sanñke e shìni niñkwombaani i. Lir'â pwôrø mu á, mu ná ma cyeyi shuunniñi u jyé nafugombaage e. [⁴⁴ “Fy  enre ti maha sùpyire kyaare lyî kuru cyage e ke, tire jyé na ñkwûn me, kuru cyage nage mû jyé na fûru me.”] ⁴⁵ Mu tøäge kâ niñkin kâ a si mu pyi mu u kapii pyi, ku kwân a wâ, maa jyé shìni niñkwombaani i ná tøogø niñkin i. Lir'â pwôrø mu á, mu ná ma tooyi shuunniñi u jyé nafugombaage e. [⁴⁶ “Fy  enre ti maha sùpyire kyaare lyî kuru cyage e ke, tire jyé na ñkwûn me, kuru cyage nage mû jyé na fûru me.”] ⁴⁷ Mu jyilini là kâ a si mu pyi mu u kapii pyi, li wwûl'a wâ, mu jyii niñkin wuñi u jyé Kile Saanre e. Lir'â pwôrø mu á, mu ná ma jyigii shuunniñi u jyé nafugombaage e.⁴⁸ “Fy  enre ti maha sùpyire kyaare lyî kuru cyage e ke, tire jyé na ñkwûn me, kuru cyage nage mû jyé na fûru me*.”

49-50 Kyaage k'â jâana nage fiige ke, kuru kyaage Kile sín-t  ge u shiinbii toronkanni k  enje. Suumpa t  aan, suumpe tipoompe kâ fworo p'e, naha ku sín-jà pu pyi pu t  aan sahanjki ye? Yii pyi suumø nijcenme, yyejinke ku pyi yii shw  hal'e.»

10

*Yesu à jwo na n  ni ná u cwoñi jyé a yaa pi piye yaha me
(Macwo 19.1-12; Luka 16.18)*

¹ Yesu ná u cyelempyiibil'â kâre Zhude kùluni i, Zhuruden banji k  antugo. Wani sahanjki, ka sùpyire si mpa biinni u taan. Ka u u nûr'a cye le u kapyijnyeemi i, na ti kâlali. ² Ka Farizh  enbii pii si file u na, si u p  re jçû ná jwumpe e, maa u yibe: «Mâ t  anna ná Kile Jwumpe Semenji i, n   sí n-jà u cwoñi yaha la?» ³ Ka Yesu si pi pyi: «Naha Kile t  untunñi Musa à séme lire nde kyaan na ye?» ⁴ Ka pi i u pyi: «Musa à jwo na mu aha ceenji n  ambage kw  kw   sémeñi kan u á, na mu sí n-jà u yaha*».

⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Yii jy  ngage kurugo, lir'â séme tonji i mà kan yii á. ⁶ Nka mà lw   dijy   tasiige e, Kile à “sùpyanji yaa n   ná ceewe†.” ⁷⁻⁸ “Lire kurugo n  nji si u tunji ná u nunji yaha si mpwø u cwoñi na, pi mû shuunni si mpyi shin niñkin‡.” Lire e, pi saha si n-pyi shiin shuunni me, nka pi sí n-pyi shin niñkin. ⁹ Lire kurugo Kile à mpiiuu pyi niñkin ke, sùpya jyé a yaa u pire láha piye na me.»

¹⁰ T  eni i pi à nûr'a jy   bage e ke, ka Yesu cyelempyiibii si nûr'a u yibe cyire karigii kyaan na. ¹¹ Ka Yesu si pi pyi: «Shin maha shin u à u cwoñi yaha maa ceenji wab  re l  ej   ke, urufol'â jacw  rø pyi m   yaha t  i ná ceenji niñcyiini i. ¹² Ceewe mû kâ n  ambaga fworo, maa n  ambaga l  ej   n  nji waber'â, uru ceenji mû à jacw  rø pyi.»

*Yesu à jw   le nàñkopyir'â
(Macwo 19.13-15; Luka 18.15-17)*

¹³ Nye lire k  ntugo, sùpyiibii pil'â pa n   nàñkopyire t'e Yesu yy  re, bà u si mpyi si u cyeyi taha ti na, si jw   le t  á me. Ka cyelempyiibii si pi faha. ¹⁴ Yesu à lire jy   ke, ka li i mpen u e, ka u u jwo u cyelempyiibil'â: «Yii nàñkopyire yaha t'a ma mii yy  re, yii àha ti sige me, naha na ye sùpyiibii pi jy   nàñkopyire fiige ke, Kile Saanre jy   pire woro. ¹⁵ S  enji na mii sí yi jwo yii á, ngemu kâ mpyi u jy   a jen'a uye t  rige py   fiige me, urufoo si n-sli n-jà n-jy   Kile Saanre e me.» ¹⁶ Ka u u nàñkopyire c  u a ta uye na, maa jw   le t  á.

*N  fiufoonji kani
(Macwo 19.16-30; Luka 18.18-30)*

¹⁷ Ncyyi karigii puni k  ntugo, Yesu ná u cyelempyiibil'â kuni lw   sahanjki. Mâ pi yaha pi i nk  ege, n  nji wâ à f   a s   niñkure s  n Yesu taan, maa jwo: «Cyelemtunji nijcenji, naha shi mii à yaa mii u pyi si shìni niñkwombaani ta be?» ¹⁸ Ka Yesu si u pyi: «Mu à jwo na mii à jw   wa? Kile kanni baare e, sùpya jy   a jwo me. ¹⁹ Mu à Kile tonji kurigii c   mà kwò “Ma h   sùpya b   me, ma h   z  nni ná wab  re cwo e me, ma h   n  nkaaga pyi me, ma h   vini ntaha w   na me,

* 9:48 Ezayi 66.24 * 10:4 Duterenomu 24.1-4 † 10:6 Zhen  zi 1.27 ‡ 10:7-8 Zhen  zi 2.24. Lire jw  he ku jy  : «Lire kurugo n  nji ná u cwoñi si n-ww   si mpyi shin niñkin, n  nji ná u cwoñi shw  h  nji a yaa u jw   mà t  ro n  nji ná u sifeebii wuñi na.»

ma hà jcwu sùpya na mè, ma tuñjí ná ma nuñjí pêe§.”²⁰ Ka nàñjí si Yesu pyi: «Cyeleuntuñjí, mii na cyire karigii puni pyi fo mà mii yaha nàñkocyeere e.»

²¹ Ka Yesu si u wíi, maa u kyaa tåan uy'á, maa u pyi: «Yaaga niñkin k'à mu fô, ta sì, maa sà ma cyeyaayi puni pérë, maa uru wyéreñji kan förgófeebil'á. Lire ká mpyi, mu sí nàfuu ta Kile yyére. Maa nta a pa ntaha na fye e.»²² Puru jwumpe jyé a u tåan mè, ka u yetanha wuñjí si ñkàre, naha na ye nàfuubwohò foo u mpyi u wi.

²³ Lir'á pyi ke, ka Yesu si yyahe kēenñje, maa sùpyire wíi wíi, maa yi jwo u cyelempyiibil'á: «Nàfuufoonjí jyím'á pen Kile Saanre e.»²⁴ Lire jwoméen'á Yesu cyelempyiibii funñø wwðoñø, ka u u núr'a pi pyi: «Mii pyibii, li pyim'á sàa pen, wà u jyè Kile Saanre e.»²⁵ Nwðhønji jyím'á tåan mûsérñneñjí wyiini i mà tòro nàfuufoonjí u jyè Kile Saanre e.»²⁶ Ka puru sí nàara a u cyelempyiibii kàkyanhala fo mà tòro, ka pi i wá na yu piy'á: «Lire sanni i ke, jofoo u sí n-jà nûmpañja ta be?»²⁷ Ka Yesu si pi wíi wíi, maa jwo: «Lir'á sùpyire jà, ñka kyaa jyé na Kile jini mè, naha kurugo ye karigii puni sínjí jyé u á.»

²⁸ Ka Pyeri si jwumpe lwò maa u pyi: «Wuu de? Wuu à kàntugo wà wuu karigii puni na, maa ntaha mu fye e.»²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Séenjí na mii sí yi jwo yii á, shin maha shin ká jen'a kàntugo wà u bayi, lire jyé me u sijeebii, lire jyé me u sifeebii, lire jyé me u pyibii, lire jyé me u kerey'á, mii ná Jwumpe Nintanmpe kurugo ke,³⁰ urufoo sí yire yaayi fiige ñkuu (100) ta naha ñge dijyéñji i. Urufoo sí baya ná sijñée ná nee ná pyìi ná kereyé ta, ñka sùpyire mû sí urufoo yyaha fwáhòrø mii mege ná Jwumpe Nintanmpe kurugo. Dijyéñji nimpanjí i, urufoo sí shìñjí niñkwombaanjí ta.³¹ Ñka yyaha yyére shiin niñyahamii sí n-pyi kàntugo yyére shiin, kàntugo yyére wuu niñyahamii mû sí n-pyi yyaha yyére wuu.»

*Yesu saha à jwo u kwùñjí ná u ñéñjí kyaa na
(Macwo 20.17-19; Luka 18.31-34)*

³² Yesu ná u fyèñwáhòshiinbii mpyi kuni i na ñkèëge Zheruzalemu kànhé e, uru u mpyi yyaha na. Ñka pi fyagara wuu pi mpyi a taha u fye e. Ka u u núr'a u cyelempyiibii ke ná shuunñni yyer'a file uye na, karigii cyi sí u le ke, maa jyè cyire yyahé e na yu pi á.³³ Maa jwo: «Wuu niñkaribii pi mpíi Zheruzalemu kànhé e, Supyanji Jyanji sí n-le Kile sáragawwuubii jññufeebii ná Kile Salíyanji cyelemtiibii cye e. Pire sí n-jwo na u à yaa u bò, si u kan Kilecembaabíl'á.³⁴ Pire sí u fwáhòrø, si ntlwòhe wà u na, si u bwòn ná kásorígil'e, si u bò. Ñka u kwùñjí canmpyitanrewuuni u sí jñè.»

*Zebede jyaabíi yacyage
(Macwo 20.20-28)*

³⁵ Lire kàntugo ka Zebede jyaabíi Yakuba ná Yuhana si file Yesu na, maa u pyi: «Wuu cyeleuntuñjí, nde wuu sí n-pa n-cya mu á ke, lire pyi wuu á.»³⁶ Ka Yesu si pi yíbe: «Naha yii la jyé mii u pyi yii á yé?»³⁷ Ka pi i u pyi: «Mu aha mpa mpyi ma Saanre pèente e tèñi ndemu i ke, ma wuu wà niñkin yaha ma kàniñke na, ma a u sannjí yaha kàmèni na.»³⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Yaage yii na jñáare mii á ke, yii jyé a ku shi cè me. Kyaage lwòhe mii sí n-bya ke, yii sí n-jà kuru bya la? Kyaage e mii sí mbyígime ke, yii sí n-jà mbyígime kure'e mii fiige la?»³⁹ Ka pi i u pyi: «Dón, wuu sí n-jà.» Ka u u pi pyi: «Yii sí kyaage lwòhe bya, sí mbyígime kyaage e mii fiige.⁴⁰ Ñka mà tèñi mii kàniñke ná mii kàmèni na, mii bà u jyé yire kanvoonjí me. Kile à yire tætënyi bégéle sùpyire itemu mèe na ke, u sí yire kan pir'á.»

⁴¹ Ñye Yesu cyelempyiibii këñjí sannj'á puru lògo ke, ka pire lùgigíi si yíri Yakuba ná Yuhana taan.⁴² Yesu à pa kuru cyage wíl'a jya ke, maa jwo u cyelempyiibii pun'á: «Yii a núrú, yii à cè naha jññke na, mpíi pi à yaha kíni jññufeebii ke, pire maha ntèñ kíni sùpyire jññ'i fànhe e, kíni shinbwoobil'á si wá na pi fànhe cyaan kíni sùpyire na.⁴³ Ñka li jyé a yaa li pyi amuni yii shwáhòl'e me. Ngemu la ku jyé si mpyi shinbwo yii shwáhòl'e ke, urufo'l'á yaa u uye pyi yii sanmpíi báárapyi.⁴⁴ Ngemu la ku jyé si mpyi yii yyahé yyére shinjí ke, urufoo u pyi pi sanmpíi puni biliwe.⁴⁵ Naha kurugo ye Supyanji Jyanji jyé a pa dijyéñji i sùpyire si mpa mpyi u báárapyi me. U à pa si mpa uye pyi sùpyire puni báárapyi, si uye kan pi bò, si mpyi shinjyahara kapegii shwáshwò lwòrø.»

*Yesu à fynjí wà jyíi mûgo
(Macwo 20.29-34; Luka 18.35-43)*

⁴⁶ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si nò Zheriko kànhé na. Pi nivvorobii kànhé e, shinjyahara na mpyi pi fye e, pi à Time jyanji Baritime fyn wuñjí ta u à tèñ kuni jññoge na, na jñáare.⁴⁷ U à lògo na Nazareti kànhé shinjí Yesu u wá na ntúuli ke, ka u u wá na yu fànha na: «Yesu, Dawuda Tuluge Shinjji, jññaraa si u faha na u fyâhó. Ñka u jyé a jñen'a fyâhó me, maa a bâra sège na: «Dawuda Tuluge Shinjji, jññaraa ta na na!»⁴⁹ Ka Yesu si yyére maa jwo: «Yii u yyere.» Ka pi i sà u yyere, maa u pyi: «Funñke jñjé, ma a yákiliñjí tñjé, Yesu na mu yiri. Yíri, ma a ma.»

⁵⁰ Fyinnj' à puru lógo ke, maa u vāanntinjke wwūl'a wà jùñke na, maa búrug'a yírì na ñkèege Yesu yyére. ⁵¹ U à nò u taan ke, ka Yesu si u yíbe: «Naha mu la jyé mii u pyi mu á yé?» Ka fyinnj si u pyi: «Cyelelantuji, mii la jyé si núru s'a jnaa.» ⁵² Ka Yesu si u pyi: «Ta sì, mu dánijanj' à mu cùuñjo.» Ka u jyiigii si ntíl'a múgo, ka u u ntaha Yesu fye e.

11

*Saanji Yesu à jyé Zheruzalemu kànhe e
(Macwo 21.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19)*

1 Må pi yaha pi i byanhare Zheruzalemu kànhe na, pi mpyi a nò Olivye cire jañke ñkere na, Betifajye ná Betani kànyi taan. Ka Yesu si u cyelempyiibii pii shuunni tun, ² maa pi pyi: «Kànhe ku jyé yii yyaha na ke, yii a si k'e. Yii aha nò wani, yii s'i n-tí dùfaanjjaaga ta k'à pwø, sùpya sáha ñkwò a dùgo ku na mà jya me. Yii i ku sànhä, yii pa ñkan na á. ³ Wà ha bù yii yíbe na “Naha na yii jyé na ku sànre ye?” yii urufoo pyi na “Ku kyaa li jyé Kafoonji na. U aha ñkwò ku na, ku sí n-pa.”»

⁴ Nye ka cyelempyiibii mü shuunni si ñkàr'a sà dùfaanjjaage ta k'à pwø pyenje jwøge na, kuni taan. Ka pi i wá na ku sànre. ⁵ Sùpyire ti mpyi waní ke, ka tire tå si cyelempyiibii pyi: «Hén! Naha yii na mpyi ame ye? Naha kurugo yii jyé na dùfaanjke sànre ye?»

⁶ Ka cyelempyiibii si pi jwø shwø bà Yesu mpyi a yi jwo pi á me. Ka tire sùpyire si dùfaanjke yaha pi cye e na pi a si ná k'e. ⁷ Cyelempyiibil' à pa ná dùfaanjke e Yesu yyére ke, maa pi vāanjiyi yà taha ku na, ka Yesu si dùg'a tèen na ñkèege. ⁸ Ka shinjyahara si ti vāanntinjyi yà wwù mà pili pili Yesu yyaha na kuni i, ka njyahara si jyé kereyi i na wyëere kwùun na jcyáan kuni i*. ⁹ Sùpyire ti mpyi Yesu yyaha na, ná nte ti mpyi u kàntugo ke, tire puni mpyi na ñkwúuli na:

«Yabwøhe!

Ngemu u jyé na ma Kafoonji Kile mëge na ke,
Kile u jwø le u á!

¹⁰ Yabwøhe! Yabwøhe!

Saanre ti jyé na ma ke,
Kile u jwø le t'a.

Wuu tulyage Dawuda Saanre ti.

Péente ti taha Kile na njyicyeyi puni i!»

¹¹ Yesu à nò Zheruzalemu i ke, maa ñkare Kilejaarebage e. U à yaayi puni wíi wíi ke, maa fwor'a kàre Betani kànhe e ná u cyelempyiibii ke ná shuunni i, naha na ye numpilage mpyi na wwùu.

*Yesu à fizhiye cige lája
(Macwo 21.18-19)*

¹² Kuru canjja nùmpamjha, pi njijiribii Betani i, ka katege si Yesu ta. ¹³ Ka u u fizhiye cige kà jya tatøonge e ná wyëere e, maa file ku na a wíi, kampyi u sì yasere ta ku na. Ñka u à nò ku jwøh'j ke, u jyé a yasere ta k'e fo wyëere bà me‡, naha na ye ku téeseni mpyi sáha ñkwò a nò me. ¹⁴ Ka Yesu si jwo cig'a: «Sùpya saha si n-sii yasere ta mu na, si jyí me.» Ka u cyelempyiibii si puru jwumpe lógo.

*Yesu à cwòhòmpii kòr'a yige Kilejaarebage ntàani na
(Macwo 21.12-17; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22)*

¹⁵ Kàntugo, Yesu ná u cyelempyiibil' à nò Zheruzalemu kànhe e, ka u u ñkare Kilejaarebage ntàani na. Mpii pi mpyi na përempe ná zhwoñji pyi waní ke, maa pire kòre, maa wyërefaabii tåbalibii ná sanmpamperëebii yateenjyi ñoøj'a cyán cyán. ¹⁶ U jyé a nee sùpya u à jyé ná yapereñi i Kilejaarebage ntàani na me§. ¹⁷ Puru jwøh'na, ka u wá na pi puni kâlali, marii ñko: «“Mii bage si n-pa a yiri Kilejaarebagu supyishini pun'a*.” Yire yà séme Kile Jwumpe Semenj i. Ñka yii pi ke, yii à ku këeññ' a pyi “nàñkaalii tabinniga†”».

¹⁸ Kile sáragawwubii jùñjuñfeebii ná Kile Saliyani cyelempyiibil' à puru lógo ke, ka pi i wá na Yesu boñkanni caa. Pi mpyi na fyáge u na, naha na ye u kâlalji mpyi a tateenje wwù shinjyahar'e. ¹⁹ Yákönj' à nò ke, ka Yesu ná u cyelempyiibii si fworo kànhe e.

* **11:8** Saanji pi jyé na mpêre ke, pi maha cyire karigii pyi si u bë (2 Saanbib 9.13). † **11:9** Zaburu 118.26 ‡ **11:13** Ñke fizhiye cige ku jyé ná weñyahayi i yasere baa ke, kuru na jyé Yahutuubii jùñjuñfeebii fiige, mpyiim pi à fynme tò wwomø na ke. § **11:16** Yahutuubii pi mpyi maha yírì cyeyi yabere e ke, wyërefaabii mpyi maha pire wyërenji fare Kilejaarebage wuñj na. Lire pyinjanni na, wyërenwøge ku mpyi a yaa k'a sârali Kilejaarebage e ke, pi mpyi maha jà a kuru sâra, maa nû'r a jà a ntège pyi. Yatøore ti maha yaa ti jà a pyi sâraga ke, përempiibii mpyi maha tire pérli pir'á. Pi mpyi maha ti lwoore dûrugo. * **11:17** Ezayi 56.7 † **11:17** Zheremi 7.11

*Yesu à jwo dáníyají ná Kileñarege ná kapegigíi yàfají kyaa na
(Macwo 21.20-22)*

²⁰ Kuru canjke nümpanña nyège na, pi nintorobil'à fizhiye cige nya k'à waha fo ndire e.
²¹ Ka Pyeri funjø si jcwø Yesu jwumpe njijwumpe na, maa u pyi: «Wuu cyelentunji, wíi, fizhiye cige mu à lája tajja ke, ku naaha a waha.»

²² Ka Yesu si u pyi: «Yii dá Kile na. ²³ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, sùpya ká dá Kile na ná u zòmbilini puni i, urufoo ká jwo na jéneke ku yíri kú tateñge e, ku sá jcwø banji i, urufoo ká nta u à dá li na, nde u à jwo ke, lire sí n-pyi. ²⁴ Lire kurugo mii sí yi jwo yii á, yii aha Kile jénaare yaaga maha yaaga kurugo ke, yii dá li na na yii à kuru yaage ta a kwò, lire ká mpyi, Kile si kuru yaage kan yii á. ²⁵ Nka yii aha yír'a yyére na Kile jénaare, ka li i ntíge yii funj'i na yii à tíge shin na, yii tire tigire kwò, bà yii Tuñi u nyé niñyinji na ke, uru mû sí n-pyi si yii kapegigíi yàfa yii na me. [²⁶ Naha na yé yii aha mpyi yii nyé na yiye shwòhòlò wogigii yàfani yiye na me, yii Tuñi Kile u nyé niñyinji na ke, uru sì n-pa yii kapegigíi yàfa yii na mû me.]»

*Pi à Yesu yíbe u fàñhe tatage kyaa na
(Macwo 21.23-27; Luka 20.1-8)*

²⁷ Yesu ná u cyelempyiibil'à nûr'a kàre Zheruzalem mu kànhe e, maa sà jyè Kilepaarebage e. Yesu niñaranji ku funjke e, Kile sáragawwuubii jùñufeebibí ná Kile Salíyanji cyelentiibíi ná Yahutuubíi kacwòñribil'à kàre u yyére. ²⁸ Maa u yíbe: «Ná kuni ndire e mu na jcyii karigii pyi yé? Jofoo u à kuni kan mu á, mu u a cyi pyi yé? » ²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Mii mû sí yii yíbe kyaa niñkin na, yii aha mii jwø shwø, lire téni i ñge u à kuni kan mii á mii u a pcyii karigii pyi ke, mii sí urufoo cyéé yii na. ³⁰ Mii à jwo yo, jofoo u mpyi a Yuhana Batizelipyinji tun u pa a sùpyire batizeli ye? Kile wi laa, sùpyire ti? Yii na jwø shwø! » ³¹ Nyé ka pi i ñkár'a sà piye taanna maa jwo: «Wuu aha jwo na Kile u mpyi a Yuhana tun, u sí n-jwo na jaha na wuu sí nyé a jen'a dá u na mà yé? » ³² Nka wuu mû sí n-jà n-jwo na sùpya u à u tun mà de! » Pi mpyi a fyá sùpyire na, jaha na yé tire sùpyire puni mpyi na sônnji na Yuhana na mpyi a sìi Kile tûnntunjo. ³³ Pi à piye taanna a kwò ke, maa nûr'a kâr'a sà Yesu pyi: «Shinnji u mpyi a u tun ke, wuu nyé a cè me. » Ka Yesu si pi pyi: «Nyé l'aha mpyi amuni, ñge u à kuni kan mii á, mii u a jcyii karigii pyi ke, mii mû sì uru cyéé yii na me. »

12

*Erezén kóoge faafeebii bâtaage
(Macwo 21.33-46; Luka 20.9-18)*

¹ Lire kàntugo Yesu à bâtaaga jwo sùpyir'á. U à jwo: «Nàñji wà u ná erézen cikóoge yaa, maa ku kwûulo, erézen lwóhe maha wwù wyige ñkemu i ke, maa kuru tûgo, maa ñkubaga yaa cikóoge kâanmucyafoonji mæs na. Lire kàntugo maa faafee lwó a yaha k'e, u ná pire s'ku yasæere táali, maa nta a kàre kùlütöñnl'e. ² Nyé erézenji yasæere tèekwânn'a pa na ke, ka u u bâárapiyinji wà tun cikóoge faafeebil'á u sà uru nàzhan erézenji shwø u a ma. ³ Nka uru tûnntunjo' à nò pi na ke, ka pi i cù maa u bwòn, maa u cyengayi wuñi kòr'a tûugo. ⁴ Ka cikóoge foo si nûr'a bâárapyi shôñwu tun, ka pi i uru bwòn jùñke e, maa u cyahala sél'e. ⁵ Ka u u shin tanrewu tun, ka pi i uru cù a bò. Puru jwøhø na, u à shînyahara tun, ka pi i pìi bwòn maa pìi bò. ⁶ U tûnntunmpil'e, shin niñkin kannna u mpyi tunmbaa, u jyasege ku mpyi kure, u kyaa mpyi a tâan u à sél'e. Ka u ñkânhà a uru tun pi á, maa jwo ‘Pi sí n-silege mii jyanji na.’ ⁷ Nka jyafoonj' à nò wanji ke, ka pi i yí jwo piy'á na: ‘Cikóoge foo koolyinji u nyé ñge. Yii a wá, wuu u bò, kóoge si n-pyi wuu wogo.’ ⁸ Ka pi i cù maa u bò, maa u wà cikóoge kàntugo yyére.

⁹ Nyé jaha cikóoge foo sì n-pyi yé? Nâkaana baa, u sí n-pa mpaa faafeebii bò si u cikóoge le piibere cye e.

¹⁰ Nje y'à séme Kile Jwumpe Semenji i ke, taha yii nyé a yire kâla me? Y'à séme ‘Bafaanribil'à cyé kafaage ñkemu na ke,

kuru k'à pa mpyi bage kafaage sée woge bage mbiini na.

¹¹ Kafoonji Kile u à lire pyi,

l'à pyi kakyanhala wuu nyii na *..»

¹² Nyé Yesu à puru jwumpe jwo amuni ke, ka Yahutuubíi jùñufeebibí si wá na u caa si u cù, jaha na yé pi mpyi a cè na u à ñke bâtaage jwo a wà pire na. Nka supiyñyahara na mpyi wani kuru cyage e, ka pi i fyá tire na, maa Yesu yaha u a kàre.

*Pi à Yesu yíbe müñalwoore ñkanji kyaa na
(Macwo 22.15-22; Luka 20.19-26)*

¹³ Lire kàntugo Yahutuubii jùñufeebil'â Farizheenbii pìi ná Erödi tonkuni shiinbii pìi yaha a kàre Yesu yyére, bà pi si mpyi si u ta jicù u jwomëeni kurugo me[†]. ¹⁴ Ka pire si sà Yesu pyi: «Wuu cyelentunji, wuu à li cè na mu jyé na fyáge sèenji tajwuge e me, mu jyé na fyáge sùpya na me, mu jyé a sùpya pwóhò sùpya na me, mu na sùpyire kâlali ná sèenji i Kile kuni jaarañkanni na. Lire na, wuu la jyé si mu yíbe, wuu à yaa wuu a múnalwoore kaan Òromu saanbwuhe Sezari á la? ¹⁵ Naha mu na sônnji ye? Nka Yesu mpyi a cè na pi à fyìnme tò wwomo na, maa pi pyi: «Naha na yii na mii pere si jicù ye? Yii wyérëbile kan na á, si li wíi.» ¹⁶ Ka pi i mpa ná l'e, ka u pi yíbe: «Jofoo nànjja ná u mëge ku jyé ñge wyérëjì na ye?» Ka pi i jwo: «Saanbwuhe Sezari», ¹⁷ Ka u pi pyi: «Yii a Sezari wuñi kaan Sezari á, yii raa Kile wuñi kaan Kile á.» Ka puru jwumpe si pi puni pâa.

*Sadusiibil'â Yesu yíbe kwùlubii jènji kyaa na
(Macwo 22.23-33; Luka 20.27-40)*

¹⁸ Nyé Sadusiibii pi maha jwo na kwujenye nyé nùmpanija me, pire pil'â file Yesu na maa u yíbe: ¹⁹ «Wuu cyelentunji, Kile tünntunji Musa à mpe jwumpe séme wuu Saliyanji na "Nò kâ ceewe lèje, maa ñkwû, mà u ta u jyé a pyà ta ceenji na me, u cõonj'â yaa u ceenji lèje zànbangara na, u u pyi si u na, u yahafoonji niñkuñji mëge na".» ²⁰ Nyé sijneé baashuunni na mpyi wani, pi puni niñyenji mpyi a ceewe lèje maa ñkwû, u jyé a pyà ta u na me. ²¹ Ka sijneenj shawnunji si ceenji lwó maa ñkwû, u jyé a pyà ta u na me. Ka tanrewuni wuuni si mpyi amuni. ²² Ka pire nàmbaabii baashuunniñji puni si ceenji lèje mà taha taha piye na, ñka pi wà jyé a pyà ta u na me. Pire puni kàntugo, ka ceenji mù si mpa ñkwû. ²³ Nyé ná pire nàmbaabaa baashuunniñji puni s'à uru ceenji lèj'a círi, kwùlubii jènji kâ bú nta sée, pi aha bú jè canñeke nkemu i ke, pi ñgiríá, ceenji si n-kan ye?»

²⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Yii à wurugo sùpyire jènji kyaa na, lir'â ta yii jyé a Kile Jwumpe Semenji yyaha cè, si nta jyjére Kile sifente na me. ²⁵ Yii li cè, Kile yyére, sùpyire kâ jè a fworo kwùnji i, nò si ceewe lèje me, ceewe mù si n-kan nò à me. Ti sì n-pyi Kile mèlekeebii fiige.

²⁶ Nje Kile tünntunji Musa à séme kwujenji kyaa na ke, yii jyé a yire kâla mà? Kuru cyage e, l'à séme na Kile à jwo ná Musa e tahe nage woge taan na "Mii u jyé Ibirayima, ná Ishaka, ná Yakuba u Kilenjí[§].

²⁷ Nyé puru jwump'â li cyéé na pire mpoo jyii wuu pi jyé wani Kile yyére. Sùpyire pyii woore ti maha Kile père, kwùlubii kyaa bà me. Yii na sônnji na sùpyire sì jè n-fworo kwùnji i me, kuru cyage e yii à sàà wurugo.»

*Kile Saliyanji kabilini l'à fânhâ tò cyi sanjkii na ke
(Macwo 22.34-40; Luka 10.25-28)*

²⁸ Kile Saliyanji cyelentunji wà à Yesu ná nte sùpyire jwumpe lógo, maa li jya na Yesu à pi jwò shwo a jwò ke, ka u a file Yesu na, maa u yíbe: «Saliyanji kabilini ndi l'à fânhâ tò cyi sanjkii na ye?» ²⁹ Ka Yesu si u pyi: «Kile Saliyanji kabilini niñcyiini li jyé "Izirayeli shiinbii, yii lógo, wuu Kafoonji Kile kanni u jyé Kafoonji. ³⁰ Ma Kafoonji Kile kyaa táan may'á, ná ma zòmbilini puni ná ma múnaani puni ná ma sònñjore puni ná ma fânhé puni i."» ³¹ Shawnunji li jyé "Ma supiyéenjì kyaa táan may'á bà mu kyal'â táan may'á me." Kile Saliyanji kapyaagii puni i, là jyé a pêl'a cyire shuunniñji kwò me[†].

³² Ka uru Kile Saliyanji cyelentunji si Yesu pyi: «Wuu cyelentunji, mu à sée jwo, Kile jyé niñkin, wà saha jyé a bâra u na me. ³³ Bà mu à jwo, ma Kafoonji Kile kyaa táan may'á, ná ma zòmbilini puni ná ma yákilinji puni ná ma fânhé puni i, maa ma supiyéenjì kyaa taan may'á bà mu kyal'â táan may'á me, lir'â pwòr sáräyí nízogoyi ná sáräyí kuuyi sanjyí na.»

³⁴ Yesu à li jyé na Kile Saliyanji cyelentunji à uru jwò shwo ná yákilifente e ke, ka u u pi yì: «Mu laage jyé a tóon Kile Saanre na me.» Lire kàntugo wà saha jyé a jen'a Yesu yíbe me.

*Kile Niñcwörnji jyé Dawuda Tuluge Shin kanna me
(Macwo 22.41-46; Luka 20.41-44)*

³⁵ Mâ Yesu yaha u u sùpyire kâlali Kilejaarebage e, u à pi yíbe: «Kile Saliyanji cyelentiibii maha jwo na Kile Niñcwörnji na jyé Dawuda Tuluge Shin. Naha yii na sônnji pur'e be? ³⁶ Jwumpe Dawuda à jwo mà Kile Munaani yaha l'à u yyaha cù ke, yii sônnjo puru na. U à jwo:

"Kafoonji Kile à jwo mii Kafoonji á,
Ta ma a pa ntéen na kàniye cyége na,
fo mii aha mu zàmpenbii le

[†] **12:13** Erödi shiinbii ná Farizheenbii mpyi na bêni me. Òromu shiinbii fânhé mpyi a táan Erödi shiinbii'â, ka pi i wá na sônnji na múnalwoore ñgwùñj'â yaa. Farizheenbii mpyi na sônnji Kafoonji Kile u jyé pire jùñjo na: lire e, mà múnalwoore kan Òromu saanbwuhe Sezari á, lir'â li cyéé na mu à jyé u fânhé na maa jyé Kafoonji Kile na. [‡] **12:19** Duterenamu 25.5-6

[§] **12:26** Ekizodi 3.6 * **12:30** Duterenamu 6.4, 5 † **12:31** Levitiki 19:18

mu tooyi jwah'i‡.' "

³⁷ Ná Dawuda na Kile Njcwənroñi yiri "Kafoonj" lir'á li cyēe na Dawuda Tuluge Shin kanna bà me, u Kafoo mū wi, sée bàl'á?»

Shinjyahare ti mpyi wani na nūru Yesu jwā na ke, puru jwumpe mpyi a tāan t'á sèl'e.

Yesu à Kile Saliyanj cyelentiibii cêegé

(*Macwo 23.1-36; Luka 20.45-47*)

³⁸ Mā Yesu yaha u u sùpyire kâlali, u à yi jwo t'á: «Yii a yiye kâanmucaa Kile Saliyanj cyelentiibii na, pi maha vâanntimbwoyi leni nájaare. Sùpyire tabinnyi i, pi la maha mpyi pi raa pire pêre s'a pire shéere. ³⁹ Pi aha shà Kile Jwumpe kâlambayi i, lire jyé me wà ha pi yyere kataan jyjì na, bwompe tateñyi pi maha jcaas. ⁴⁰ Mâ bâra lire na, pi maha lenkwucyeebii cyeyaaayi puni shuu pi na ná pi jwotanyi i. Pi maha Kile jâare na mōni sùpyire jyijyage na. Lire kurugo nde li si n-pa pi ta ke, lire sí n-waha sèl'e.»

Bùnyenj lejkwucwoñ'á pyi ke

(*Luka 21.1-4*)

⁴¹ Kilepaarebage e, Yesu mpyi a tènn'a yyaha kan bùnyenj yalenj'á, maa shinjyahara wyéreñi lejkanni wíi. Nâfuufebii nijyahara mpyi na wyéreñi nijyahawa leni.

⁴² Lenkwucwoñi kanhamafoonjí wá mû mpyi a pa bùnye pyi, ná daashippyara shunni i.

⁴³ Ka Yesu si u cyelempyibii yyere, maa yi jwo pi á: «Séenj na mii sí yi jwo yii á, nge lenkwucwoñi fònjooñ'á bùnyenj ñgemu pyi ke, ur'â fâna to pi sanmpii puni wunjí na. ⁴⁴ Naha na ye pi sanmpii pun'á wwú pi cyeyaaayi nijyahayi i, mà kan Kile á. Nka nge lenkwucwoñi kanhamafoonjí wi ke, u nûjo wyéreñi puni u à kan Kile á, canjke yalyire lwoore mû bá jyé u á me.»

13

Yesu à jwo na Kilepaarebage si n-jya

(*Macwo 24.1-14; Luka 21.5-19*)

¹ Yesu ná u cyelempyibil'á fworo Kilepaarebage e ke, ka pi wà niñkin si Yesu pyi: «Wuu cyelentunji, mu u ñke Kilepaarebage jwønkanni wíi! Kafaabwoyi y'á tèg'a ku faanra, ku faanranjkanni s'à jwā sèl'e!» ² Ka u pi pyi: «Ñke basinanje yii jyé na jan'amé ke, canjka na ma, ku puni sí n-si n-pwàn n-cyán, si ku ñkunuyi puni waraga, fo si ku kafaayi láha láha yye na.»

³ Nyé ka Yesu sí n-kâr'a sà ntèen Olivye cire janke jwøn'i, maa yyaha kan Kilepaarebage á. Ka u cyelempyibii pii sicyeere: Pyeri ná Yakuba ná Yuhana ná Andire si file u na. Mâ pi kanni yaha ná Yesu i, ka pi i u yibe: ⁴ «Wuu cyelentunji, naha tère e cyire karigii sí n-pyi ye? Cyi tèepyiini kâ no, naha ku sí li cyée wuu na ye?»

⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Yii a yiye kâanmucaa! Yii áha sùpya yaha u yii wurugo me. ⁶ Yii li cè na shinjyahara sí mii mege le piye na, si mpa jwo yii á na Kile Njcwənroñi kyaa l'á jwo ke, na pire pi jyé ure. Pi sí raa shinjyahara jwø fâanji s'a wuruge. ⁷ Yii aha mpa a kâshiyi shenre nûru yiye tâan, maa yi shenre nûru laatoñyi i, lire kâ yii funnø pen me. Yii li cè na cyire karigii mpyimbaa jyé me, nka lire bâ li jyé dijyéñi tèekwooni me. ⁸ Supyishinji wâ sí n-pa n-yîri n-sâ n-cwo wâ na, kini là sí n-pa n-yîri n-sâ n-cwo là na. Ñukje jcyéennëni ná katibwohe sí n-pyi cyeye nijyahay'e. Cyire jcyii na jyé kanhare tasiige, bâ laani maha yîri maa nta a yaa ná li zinj i me.»

⁹ Nyé mii sí yii funnø cwo li na si njaha na sùpyire sí raa yii yiri yukyaabii yyére, pi sí raa yii bwùun mû Kile Jwumpe kâlambayi i. Pi si raa yii yiri fânheebii ná saanbii yyére. Cyire puni sí n-pyi yii na mà li jwøñke pyi na yii na jyé mii cyelempyii. Cyire karigii jwøna taan, yii sí mii kyaa jwo pi á. ¹⁰ Jwumpe Nintanmpe a yaa pu fýâna a jwo supyishinji pun'á. ¹¹ Nyé sùpyire kâ mpa a yii cwôre na ñkége yukyaabii yyére, lire tèni i jwumpe yii sí n-jwo wani ke, yii áha puru kani tège yiye funnø pen me. Yii aha nô wani yukyaabii cyage e, Kile sí n-pa jwumpe mpemu kan yii à lire tèni i ke, yii puru jwo, naha na ye yii si raa yu ná yii funnø sâñjore e me, Kile Munaani fânhe sí n-pyi yii e. ¹² Pií sín-pa raa pi cinmpyibii kaan pi a bùu, tibii pii si n-pa raa pi pyiibii kaan pi a bùu, pyiibii pii mû sí n-pa raa yiri pi sifeebii kurugo s'a pi kaan pi a bùu. ¹³ Yii kyaa sí n-pen sùpyire pun'á mii mege kurugo. Nka ñgemu kâ jà a uye waha maa ntèen Kile kuni i fo mâ sâ no tegeni na ke, urufoo sí n-shwo.

¹⁴ Yapege k'â sàa pen Kile á ke, yii aha kuru, yá k'â jyé a tèen Kilepaarebage funnøke e na ku jwøre Kile yyahe taan tèni ndemu i ke, ñgemu kâ mpê jwumpe lógo ke, urufoo u yyaha le u u pu jwøhe cya a cè! Lire tèni kâ no, mà sùpyire ntemu ta Zhude kùluni i ke, pi a fì, pi a wâjajyí kâmpañjke na. ¹⁵ L'aha ñgemu ta u bage kâtanjke jwøn'i ke, urufoo kâ nûru ntíge si yaaga lwo bage e me, u u ntíl'a tîge u a fì. ¹⁶ L'aha ñgemu ta kérëge e ke, urufoo kâ nûru raa ma pyëngé si mpa u vâanntimbwohe lwo me. ¹⁷ Cyire canmpyaagii sí n-waha lahigiifee ná pyinëebii na

sèl'e.¹⁸ Yii a Kile náare, bá li tèni si mpyi l'áha mbé ná wyeere tèni i me.¹⁹ Cyire canmpyaagii sí n-waha sèl'e. Mâ lwó dijyé tasiige e, mà pa bwón nijjaaa na, uru ñgahanji fiige saha mpyi a jnya me, fo mà sà dijyé kwò, uru ñgahanji fiige saha mú si n-pyi me.²⁰ Kàmpyi Kafoonji Kile mpyi a uru ñgahanji tèni bere me, súpya mpyi na sì n-shwó me. Ñka u à uru ñgahanji tèni bere u njicwɔnribii kurugo, bá pire si mpyi si shwa me.

²¹ Nyé shin ká jwo yii á na Kile Njicwɔnronji na wá naha, lire nyé me u wá menji i, yii àha ndá urufoo na me.²² Naha kurugo yé kafinivinibii píi sì n-yíri na pire pi nyé Kile Njicwɔnronji, píi sì raa ñko na pire na nyé Kile túnntunmii. Pi sì raa kacyeenkii cyére, s'a kakyanhala karigii pyi, bá pi si mpyi s'a Kile njicwɔnribii wuruge, kampyi pi si n-já me.²³ Yii a yiye káanmucaa cyire karigii puni na, mii à cyi puni jwo yii á mà jwo cyi tèni li nō ke.

*Supyanji Jyani Yesu sí núru n-yíri nínyinji na si mpa
(Macwo 24.29-31; Luka 21.25-28)*

²⁴ Nyé yyefuge kàntugo,
“Canja jyini sí n-pyi numpire,
yinjke saha mú si raa bëenme yige me.
²⁵ Worigii sí raa jcwu,

yire kakyanhala yaayi jyé nínyinji na ke, yire sì n-cúnjø n-cúnjø n-yíri yi tateenji i*.”

²⁶ Nyé lire tèni i, pi sì Supyanji Jyani nya nahajyi i, u à yíri nínyinji na ná fànibwohe ná sìnampe e.²⁷ Lire kàntugo u sì u mèlékeebii tun dijyéni kàmpañyí sicyeerenji puni na, pi i Kile njicwɔnribii wá piye na, mà lwó dijyéni jùñjke kà na mà sà nō ku sanjke na.

*Yi a kacyeenkii kàanmucaa
(Macwo 24.32-35; Luka 21.29-33)*

²⁸ Yii fizhiye cige kàanmucaa a wí ke! K'aha ñkénye nivonyo yige, maa fún tèni ndemu i ke, yii maha jicé na nüngwah'á byanhara.²⁹ Lire pyinkanni na, yii àha mpa cyire karigii nya cyi i mpyi, yii i li cè na ten'á byanhara, li bá à nō.³⁰ Sèenji na mii sí yí jwo yii á, mppi pi a dá mii na ke, pire sì cyire karigii nya tapyige e[†].³¹ Nínyinji ná jùñjke sì n-pa n-tòro, ñka mii jwumpe sì n-kwôro fo tèekwombaa.

*Kile kanni u à Supyanji Jyani Yesu tèenuruni cè
(Macwo 24.36-44)*

³² Nde li nyé Supyanji Jyani nùrunji ke, shin niñkin nyé a sìi ngemu u à u tèenuruni ná u cannuruge cè me. Ali Kile mèlékeebii ná Jyafoonji nyé a kuru canjke cè me. Tufoonji Kile kanni u à ku cè.³³ Yii a yiye kàanmucaa, yii i ñkwôro nyii na, naha na yé yii nyé a u tèepani cè me.³⁴ Li sì n-pyi mu à jwo nànjì wá kùshé wu à u pyenje karigii puni tåá báarapyibii na, maa yi jwo a waha pyenje jwage tèenfoon'á, na u a ku kàanmucaa sèl'e, maa ñkàre.³⁵⁻³⁶ Lire pyinkanni na, yii bégéle térigii puni i, yii i ñkwôro nyii na, bá pyengefou si mpyi u aha mpa, u àha mpa yii ta yii i ñwúuni me. Naha kurugo yé yàkonjo a sì n-pa yo, jùñjne na yo, ñkùunji mèeni na yo, nyége na yo, yii nyé a cè me.³⁷ Mpe mii sì n-jwo yii á ke, puru mii sì n-jwo pi sanmpii pun'á “Yii kwôro nyii na.”

14

*Pi à vùnnyo pwo Yesu na, si u bò
(Macwo 26.1-5; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53)*

¹ Cyi sanjkii mpyi a kwôro canmpyaas shuunni, bilerenkwojni kataanni ná bwúurunji njijirigembaanjii kataanni sì nō. Kile sáragawuubii jùñjufeeblíi ná Kile Saliyani cyelentiibii mpyi na Yesu caajicú ná cwòore e, si u bò.² Pi mpyi na yi yu piy'á: «Li nyé a yaa li pyi kataanni tooy'e me, lire baare e sùpyire sì n-cârnu.»

*Ceenji wà à sìmme nùguntanga wumpe wu Yesu jùñjke na
(Macwo 26.6-13)*

³ Yesu ná u cyclempyibii na mpyi Betani kànhé e, tògofoonji* Simo bage e. Mâ pi yaha talyige e, ceenji wà à file u na ná longaracwl'[†], li mpyi a jí sìnmpe nùguntanga wumpe longara wumpe pà na[‡]. Maa cwooni jwoge kebe, maa sìnmpe nùguntanga wumpe wu Yesu jùñjke na.⁴ Nyé sùpyire ti mpyi ná Yesu i ke, ka tire tå si wá na ñkunni tiye shwshol'e na: «Nyé ñkéegenejí jùñjke ku nyé ñkire yé? ⁵ Mpe sìnmpe n'a mpyi a pérre, pu mpyi na sì wyérejyahaga ta, si ntaha fòjoofeeblíi tègé. Pu lwoore mpyi na sì n-já shin niñkin yéee niñkin báara sàra kwò.» Ka pi i wá na ceenji fare.⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Yii láha ceenji na! Naha na yii nyé na u cèége yé? Kacenne u

* 13:25 Ezayi 13.10; 34.4 † 13:30 Pi mahà jwo: «nde tèni shiinbíi sì cyire karigii nya tapyige e.» * 14:3 Pi na sònñji na tèni i Yesu à kàre ñjé nànjì yéére ke, u mpyi a cùun'a kwò. † 14:3 Lire cwooni mpyi a yaa ná yaage k'e, kuru mege nyé: «alabatiri». ‡ 14:3 Puru sìnmpe mpyi a ta cige ñgemu i ke, kuru mege na nyé «naridi».

à pyi mii na. ⁷ Fòñjøfeeble jyéaha ná yii e tèrigii puni i, tèni ndemu ká yii táan ke, yii sí n-já pi tège, ñka mii wi ke, mii sí n-pyi ná yii e tèrigii puni i mà dë! ⁸ Ceen'á u nimpyiini pyi. U à mii cyeere bégel'a yaha na fanjke sigili[§]. ⁹ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, Jwumpe Nintanmpe ká nò cyaga maha cyag'e ke, nde ñge ceen'á pyi nijjaa ke, lire sí n-jwo wani bà li si mpyi si ñjkwôro súpyire funj'i me.»

*Zhudasi à bégele si Yesu le cye e
(Macwo 26.14-16; Luka 22.3-6)*

¹⁰ Zhudasi Isikariyoti na mpyi cyclempyiibii ke ná shuunniyi i, ka uru si shà Kile sáragawwuubii nùjufeeble yyére, maa yi jwo pi á na uru sí Yesu le pi cye e. ¹¹ Ka puru jwumpe si pi funjyi táan sél'e, ka pi i wyére jwó jya u á. Må lwó lire tèni na, ka Zhudasi si wá na pyiñkanna caa si Yesu le pi cye e.

*Kataanni jiyiñji karigii jcwɔənroji kani
(Macwo 26.17-25; Luka 22.7-14, 21-23; Yuhana 13.21-30)*

¹² Nye bwúuruñi nijjirigembaani kataanni canjcyiige, Yahutuubii mpyi maha ntêre na mpàbili pyi sárágà pi bilerenkwonj kurugo. Kuru canjk'à no ke, ka Yesu cyclempyiibii si u yibe: «Taa mu la jye wuu u sá bilerenkwonj kataanni jiyiñji shwòhò ke?» ¹³ Ka Yesu si pi pì shuunni tun, maa yi jwo pi á: «Yii a si kànhé e, yii sí n-bé ná nápi w'e, u à lwòhà kucwoo tugo. Yii i ntaha u fye e fo u aha sá jyé pyenje ñkemu i ke. ¹⁴ Yii aha sá nò wani, yii i yi jwo pyengefoonj'a, na yii cycelentun'á jwo yii sá u yibe, na bage ñkire e uru ná u cyclempyiibii sí kataanni jiyiñji lyf yé. ¹⁵ Yii aha kuru yibige pyi, uru nápi si batɔonge nijyibabilini là cyeé yii na, l'à bégel'a jwó sél'e. Lire babilini i, yii sí kataanni jiyiñji karigii cwɔənro.» ¹⁶ Ka cyclempyiibii si ñkàre, pi à sá nò kànhé e ke, ka pi i sà yi ta Yesu jwunjkanni na. Ka pi i kataanni jiyiñji karigii cwɔənro wani.

Yesu à jwo na uru cyclempyanji wà sí uru le cye e

¹⁷ Nye yákónk'à pa nò ke, ka Yesu si mpa ntèen na lyf ná u cyclempyiibii ke ná shuunniyi i. ¹⁸ Må pi yaha jiyiñji na sjencyan, Yesu à pi pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii mppi pi naha na lyf ná mii i ke, yii wà nínjin naha na sí n-pa mii le cye e.» ¹⁹ Ka puru jwumpe si cyclempyiibii yyahayi tanha sél'e fo pi shin maha shin na u yíbili: «Mii wi la? Mii wi la?» ²⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii shiin ke ná shuunniyi wà wi, ñge cyege ku naha na mii woge e jiyiñji yaage e ke. ²¹ Supyanji Jyanji ñkwumbaa jyé me, bà l'à séme u kyaa na Kile Jwumpe Semenji i me. Ñka ñgemu u sí n-pa u le cye e ke, urufoo wuun'a kège! Urufoo zimbaanj mpyi na sí n-pwóro u zinji na.»

*Wwoñeege jiyiñji
(Macwo 26.26-30; Luka 22.15-20; 1 Kɔrenti Shiñbii 11.23-25)*

²² Må pi yaha pi i lyf, Yesu à bwúuruñi lwó, maa fwù kan Kile á u kyaa na, maa u kwòn kwòn mà kan u cyclempyiibil', maa jwo: «Yii ñge shwó a lyf, mii cyeere ti.» ²³ Lire kàntugo maa funjcwokwuuni lwó, ñrezzen sinmè mpyi l'e, maa fwù kan Kile á pu kyaa na, maa pu kan pi á, ka pi puni si pu bya. ²⁴ Ka u pi pyi: «Puru pu jye mii sishange, tunmbaare nivñntte Kile à le ke, tire sishange ki, ñke k'à wu si ntaha shinyahara ná Kile shwòhòji yaa ke. ²⁵ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, mii saha si ñrezzen sinmè bya me, fo canjke mii sí núru pu bya Kile Saanre e ke.»

²⁶ Nye ka pi i Kile pèente myahigii cée maa nta a fworo bage e, maa ñkàre Olivye cire jañke juñj'i.

*Yesu à jwo na Pyéri sí n-pajwo na u jye a uru cè me
(Macwo 26.31-35; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38)*

²⁷ Pi à nò wani ke, ka Yesu si pi pyi: «Yii puni sí n-fé si mii kanni yaha, naha na ye y'à séme Kile Jwumpe Semenji i «Mii sí mpànahajin bò, mpàkuruñke puni sí n-caala*».»

²⁸ Ka Yesu si nûr'a pi pyi: «Ñka mii aha jie a fworo kwuñi i tèni ndemu i ke, mii sí n-sà yii sige Galile kùluni i.» ²⁹ Ka Pyéri si u pyi: «Pi sanmpii puni mée ká fè, maa mu yaha, mii kyaa bà me.» ³⁰ Ka Yesu si u pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo mu á, nijjaa numpilage yabilinj i, ñkùpooni mèenii shònwuuni sí mu ta mu à jwo a nò tooyo taanre na na mu jye a mii cè me.» ³¹ Ka Pyéri si nûr'a u jwomèeni taha maa yi jwo a waha: «Pi mée ká mpyi na sí mii bò ná mu i, mii sì n-sli n-jwo na mii jye a mu cè me.» Ka cyclempyiibii sanmpii puni si yire ninuyi jwo.

*Yesu à Kile jàare Zhetisemaní cikòogé e
(Macwo 26.36-46; Luka 22.39-46)*

§ 14:8 Yahutuubil'á, súpya ká ñkwû, pi mpyi maha nùguntanga wyeré ná sinmè nùguntanga wumø tèg'a urufoo tiri. Lire kyaa na, Yesu jye ñke cyage e. * 14:27 Zakari 13.7

³² Nye ka pi i nō cyage k'e, kuru mēge nye Zhetisemani. Ka Yesu si u cyelempyiibii pyi: «Yii tēen naha mà jwo mii u sà Kile jáare meyyere ke.»

³³ Ka u niñkareñi si ñkàre ná Pyeri ná Yuhana i. Ka yyetanhare ná funmpēenre si sii u á. ³⁴ Ka u u pi pyi: «Mii funjke naha a pēn fo na ñko si mii bō. Yii tēen naha yii i ñkwōro jyii na.»

³⁵ Ka u u ñkàre yyaha yyére, maa uye wà jñjke na, maa Kile jáare, bà lire tēni kyaage si mpyi si jyjá ntōro u taan mē. ³⁶ U mpyi na ñko: «Mii Tu Baba, li fānhe nye mu i mà jà a karigii puni pyi. Na shwo ñke kyaage lwōhe na. Ñka ma hà na jyii wuuni pyi me, ma jyii wuuni pyi.»

³⁷ Lire kàntugo ka Yesu si nûr'a pa u cyelempyiibii yyére, mà sà pi ta pi i ñwúuni. Ka u u Pyeri jnè, maa u pyi: «Simō, mu na ñwúuni bē? Mu nye a jà a nde tēni niñkinji pyi jyii na ná mii i mā? ³⁸ Yii tēen jyii na, yii raa Kile jáare, bà yii si mpyi si fānha ta Sitaannijii na, u àha ñkwō yii són ñgà kapúi na mē. Nàkaana baa, sùpyanji zòmbilin'â bégl'a yaha kacenñkii mē na, ñka u fānh'â cyére.»

³⁹ Lire kàntugo ka Yesu si nûr'a file yyaha yyére, maa wá na Kile jáare ná puru jwunumpe e. ⁴⁰ Ka u u nûr'a pa u cyelempyiibii yyére mà pa pi ta pi à ñjó, pi mpyi na sì n-jà jyigii mûgo n-yaha mē. Nje pi sì n-jwo Yesu á ke, pi saha nye a cè me.

⁴¹ Ka Yesu si nûr'a kàre yyaha na, maa nûr'a pa nō u cyelempyiibii na tontanrawoge e, maa pi pyi: «Yii saha na ñwúuni la? Nøomp'â ta, tēn'â nō. Numē, Supyanji Jyanji sì n-le kapimpyiibii cye e. ⁴² Yii yíri, wuu raa sì, naha na ye ñge u sì mii le cye e ke, uru na naha naha.»

Yesu jnctyj kani

(Macwo 26.47-56; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12)

⁴³ Nye mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka Zhudasi si nō wani, uru na nye cyelempyiibii ke ná shuunnini wa. U mpyi pa o ná shinnyahar'e, kàshikwññjwóoyi ná kâbiiyi mpyi pire cye e. Kile sáragawwuubii jññufeebibii ná Kile Saliyanji cyelentiibii ná Yahutuubii kacwñribii pi mpyi a pire tun. ⁴⁴ Zhudasi u mpyi na sì u le pi cye e ke, uru mpyi a jwo a kan u cùveebil'â: «Yii aha mii nya mii à sùpyanji ñgemu pûr'a cù maa u shéere ke, urufoo wi. Yii i u cû, yii a sì, yii raa u kâanmucaa sél'e.» ⁴⁵ Pi à nō ke, ka Zhudasi si ntíl'a file Yesu na, maa jwo: «Wuu cyelentunji» maa u pûr'a cù.

⁴⁶ Nye ka sùpyire si cye taha Yesu na, maa u cû. ⁴⁷ Ka Yesu cyelempyanji wà niñkin si u kâshikwññjwóoage wwû mà taha a Kile sáragawwuubii jññufembwóhe báarapýinji niñgenjek kà kwòn a cyán. ⁴⁸ Ka Yesu si yi jwo pi á: «Yii à pa mii fye e ná kâshikwññjwóoyi ná kâbiiyi i mpa jcû, mu à jwo kakuumpyi u nye mii. ⁴⁹ Mii mpyi ná yii e canja maha canja. Mii mpyi maha sùpyire kâlalí Kilejaarebage e, yii sì nye a mii cù me. Ñka nde mpyinji sí Kile tûnntumppi jwumpe fûnnj.»

⁵⁰ Ka u cyelempyiibii puni si fê, maa u yaha. ⁵¹ Nàjjiji ná wà u mpyi a taha u fye e, vânanto kanna u mpyi a taha a uye mígine. Ka pi i u cû vânantonji na. ⁵² Ka u láha u na, maa wá na fí u cípyire wuji.

Yesu na nye yukyaabii cye e

(Macwo 26.57-68; Luka 22.54-55, 63-71; Yuhana 18.13-14, 19-24)

⁵³ Mpíi pi à Yesu cû ke, ka pire si ñkàre ná u e Kile sáragawwuubii jññufembwóhe yyére. Kile sáragawwuubii jññufeebibii puni ná Yahutuubii kacwñribii ná Kile Saliyanji cyelentiibii mpyi a piye binni wani. ⁵⁴ Mâ pi yaha pi i ñkèëge ná Yesu i, Pyeri à tēen laage e, marii sì pi fye e fo sáragawwuubii jññufembwóhe pyenge e. U à sà nō ke, maa jyé pyenge e, maa ntéen sajcwñsigibii taan na uye ware.

⁵⁵ Sáragawwuubii jññufeebibii ná yukyaala kurujke shiinbii puni mpyi na kajunjo caa si Yesu bō. Ñka pi jye a yaaga ta me. ⁵⁶ Shinnyahara mpyi na fini Yesu na, ñka pi jwumpe nye a bê niñkin na me. ⁵⁷ Pil'â pa yíri, maa fini na pi'râ lógo na u à jwo: ⁵⁸ «Mii sì sùpyire Kilejaarebage nivanrage cyán, sì nûru ku faanra canmpyaa taanre funn'i sùpya baa.» ⁵⁹ Puru mpe jññu taan sahanjki, pi jwumpe nye a jà a pyi niñkin me.

⁶⁰ Ka sáragawwuubii jññufembwóhe si yíri sùpyire shwóhol'e, maa Yesu yíbe: «Mpe jwumpe puni p'à jwo mà yyaha tíi ná mu i ke, naha mu à cè p'e yé?» ⁶¹ Ka Yesu si fyâha fyii, u nye a yaaga jwo me. Ka sáragawwuubii jññufembwóhe si nûr'a u yíbe: «Kile Njçcwnrñj u nye mu la? Kileñi Njçceni Jyanji u nye mu la?» ⁶² Ka Yesu si u pyi: «Oon, mii wi! Yii si Supyanji Jyanji nya u à tēen Siñi Punifoo Kile kàniñe cyege na, lire kàntugo yii mû sì u nimpañi nya nahañji i, mà yíri niñyinji na.»

⁶³ Yesu à puru jwo ke, ka sáragawwuubii jññufembwóhe lùyirí wuji si u yabilinjí vâanntinjek cwan†, maa jwo: «Wuu saha nye a tîge wà jwôjwumô kurugo me. ⁶⁴ Yii à u Kile mëkeegê

† **14:63** Yahutuubil'â, sùpya kâ jwumô jwo Kile na, mpemu nye a yaa pu jwo u na me, mpíi pi à puru jwumpe lógo ke, pire maha yíri maa pi vâanñji cwan.

jwumpe lógo. Naha yii nyé na sônnji yé?» Ka pi puni si ntéen li taan na u à kapii pyi, na u mû s'à yaa u bò.⁶⁵ Ka pi si wá na ntilwóhe wàa u na, maa u yyahé pwo, maa kañkuruyo cyán u e, maa u yíbe: «Mu nyé a jwo na mu na nyé Kile túnntunijó mà? Nge u à mu bwòn ke, uru mège yyere wuu á!» Ka pyenge sajcwønsigibii si kantawahii bwòn bwòn u e.

Pyeri à jwo na uru nyé a Yesu cè me

(*Macwo 26.69-75; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18, 25-27*)

⁶⁶ Lir'á Pyeri ta u mpyi jwøhontaan pyenge funnjek e. Ka Kile sáragawwuubii jùñufembwohe báarapycwoñi wà si mpa⁶⁷ Pyeri ta u u na ware, maa u yal'a wíi maa u pyi: «Mu mû mpyi ná Nazaretì Yesu e!»⁶⁸ Ka Pyeri si yi kyáala maa jwo: «Ceewe, mpe mu na yu ke, mii nyé a puru cè me.» Lire kàntugo ka Pyeri si fworo ntâani na mì sà yyére tajiyinwäge na, [ka ñkúpoonj si mèe sú].⁶⁹ Lire kàntugo ka uru ceenjí niunji si nûr'a Pyeri juya kuru cyage e. Sùpyire ti mpyi wani ke, ka u u tire pyi: «Ige nànjí nyé pi wà.»⁷⁰ Ka Pyeri si nûr'a yi kyáala. Nyé tèr'á pyi ke, mppi pi mpyi wani ke, ka pire si yi jwo Pyeri á: «Nàkaana baa, mu na nyé Yesu fyéñwøhoshinnji wà, naha na ye mu mû na nyé Galile kùluni shin.»⁷¹ Nyé ka Pyeri si jwo: «Kampyi mii à nge nànjí cè, Kile kà na yaha me!»⁷² Ka ñkúpoonj si ntíl'a mèe sú tozhoñwogo. Ka Pyeri funnjek e si ncwo Yesu jwumpe njnjwumpe na na: «Ñkúpoonjí mèeni shonwuuni si mu ta mu à jwo a no tooyo taanre na na mu nyé a mii cè me.» Nyé ka Pyeri si wá na mèe súu.

15

Pilati à Yesu yíbe

(*Macwo 27.1-2, 11-14; Luka 23.1-5; Yuhana 18.28-38*)

¹ Kuru canñke nyèsøgge na, ka Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná Yahutuubii kacwønribii ná Kile Saliyanjí cyelentiibii ná yukyaala kurunjke shiinbii sanmpii puni si piye bînni, maa wwà ajwo, maa Yesu cù a pwo maa ñkàre ná u e fânhafoonj Pilati á.*² Ka Pilati si u yíbe: «Yahutuubii Saanji u nyé mu la?» Ka Yesu si u pyi: «Mu aha jwo amuni yo.»

³ Ka Kile sáragawwuubii jùñufeebii si tigre niyyahara cyán Yesu na.⁴ Ka Pilati si nûr'a u yíbe: «Tigre pi à cyán mu na ke, mu nyé a pà cè a jwo tire e mà?»⁵ Yesu saha nyé a jwo me. Ka lire si Pilati kàyanhala sèl'e.

Yesu kataanmp'á cwoønr'ayaha u mbòjí na

(*Macwo 27.15-26; Luka 23.13-25; Yuhana 18.39-19.16*)

⁶ Yíee maha yyee Yahutuubii bilerenkwoñi kataanní n'a mpyi a no, Pilati mpyi maha kàsuñji ninjkin yaha, nge sùpyire mpyi maha náare u á ke.⁷ Nànjí wà, ná u mège na mpyi Barabasi, uru mpyi a le kàsuñji i, naha na ye u ná u wwoñeebii mpyi a cârra Òremu shiinbil'á, fo mà booro pyi.⁸ Ka sùpyire si file Pilati na, maa u náare na nde u maha mpyi pir'á yyee maha yyee ke, na u lire pyi.⁹ Ka Pilati si pi yíbe: «Li sí n-bé yii á, mii u Yahutuubii Saanji yige kàsuñji i la?»¹⁰ U mpyi a cè na yijcyege na Kile sáragawwuubii jùñufeebil'á Yesu le cye e.¹¹ Nka Kile sáragawwuubii jùñufeebil'á sùpyire són na ti Pilati náare u Barabasi yige kàsuñji i, u u Yesu yaha wani.

¹² Ka Pilati si nûr'a pi yíbe: «Ige yii na mpyi Yahutuubii Saanji ke, naha yii nyé na sônnji mii i mpyi uru na ye?»¹³ Ka pi i jwo fânha na: «U kwòro cige na!»¹⁴ Ka Pilati si nûr'a pi yíbe: «Kapiiñi ndire u à pyi mà sà nò u bò ye?» Nka pi saha na kwuugii wàa fânha na, marii ñko: «U kwòro cige na!»¹⁵ Pilati la mpyi si sùpyire jyii wuuni pyi, maa Barabasi yige kàsuñji i, maa pi pyi pi à Yesu bwòn ná kàsorigil'e, maa u kan pi sà ñkwòro kworokworocige na.

Sòrolashiibil'á Yesu fwòhòrò

(*Macwo 27.27-31; Yuhana 19.2-3*)

¹⁶ Ka sòrolashiibii si ñkàre ná Yesu i pi tateenje e, maa sòrolashiibii sanmpii yyer'a pa,¹⁷ maa vâanntinmbwohe njnyega! le u na, maa ñguro cín mà pyi saanra jùñtojò mà tò u na.¹⁸ Lire kàntugo ka pi i wá na u fwòhòrò, marii ñko: «Yahutuubii Saanji, wuu à mu shéere!»¹⁹ Marii u bwùun jùñke e ná kàbiini i, marii ntilwóhe wàa u na, marii niñkure sìnni u taan, maa piye pyi mu à jwo pi na u pêre.²⁰ Pi à u fwòhòr'a kwò ke, maa vâanntinmbwohe njnyege wwù u na, maa u yabilini vâanji le u na, maa ñkàre ná u e si sà ñkwòro kworokworocige na.

Pi à Yesu kwòro cige na

(*Macwo 27.32-44; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27*)

²¹ Nye mà sòrolashiibii yaha pi i ñkèege ná Yesu i tabonke e, pi à círi ná nànjí w'e u à yíri sige e, u mège mpyi Simo, Sireni kàñhe shin u mpyi u wi. Alezandiri ná Urfusi yii tunji u mpyi u wi. Nyé ka pi i u kâramá u à Yesu kworokworocige tugo.²² Ka pi i ñkàre ná u e cyage mège ku nyé Galikota ke, lire jwøhe ku nyé: «Nuñkwaøge Cyage.»²³ Pi à nò wani ke, maa wyeere tà le

* ^{15:1} Fânhafoonj Pilati kanni u mpyi na sí n-jà kuni kan pi kàsuñji wà bò. † ^{15:17} Vâanntinjyegge: Yahutuubii yyére, pi mpyi maha kuru vâanntinjke jwoolo maha ñkan saanbii ná shinwooobil'á.

sinmpe e mà kan Yesu á u bya, njka u jnye a jen'a ti bya me. ²⁴ Sòrolashiibil'à Yesu kwòr'a kwòke, maa nkyaalwooni tèg'a u vâanjiyá tâa piye na, bà pi puni si mpyi si pi nàzhannji cè me. ²⁵ U à kwòro cige na jyège tèni baacyere wuuni na. ²⁶ U à bò jnùjke nkemu na ke, cikwooni na pi mpyi na sí kuru séme ke, pi à li séme kuru cyage e: «YAHUTUUBII SAANNJI». ²⁷ Nànjalkalii shuunni mpyi a kwòro ná Yesu i. Wà mpyi u kâniyéke na, u sannji sí jnye u kâmeni na. [²⁸ Lire pyinkanni na, mpe p'à séme Kile Jwumpe Semenji i u kyaa na ke, pur'à fûnnjo: «U à tòro ná kapimpyiibil'e.»]

²⁹ Sùpyire nintorope mpyi maha u fwòhore, marii jnùjyi kwòre, marii nkoko: «Mu u mpyi maha jwo na mu sí Kilenaarebage cyán si ku faanre canmpyaa taanre e ke, mu u jnye ame la? ³⁰ Mu yabilini u maye shwo, maa ntîge kworokworocige na.»

³¹ Kile sâragawwubii jnùjfeebii ná Kile Salyanji cycelentiibii mpyi na u fare, marii nkoko piy'á: «U à pîi shwo, maa mpyi u jnye a já uye shwo me. ³² Kile Nijcwanronji Izirayeli Saanji! Mu aha já a tîge nké cige na may'á, wuu sí n-dá mu na!» Mpíi pi mpyi a kwòro u taan ke, pire mú mpyi na u fare.

Yesu kwùnji

(Macwo 27.45-56; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30)

³³ Nye canjké mpyi a nô jnùjø ninji i, ka numpini si mpâl'a jyè kini cyeyi puni i, mà tère pyi fo mà sà byanhara yâkonke na. ³⁴ Lire tèni i, ka Yesu si jwo fânhna na: «Eloyi, Eloyi, lama sabakatanji?» Lire jwôhe ku nyé: «Mii Kilenji, mii Kilenji, jaha na mu à kàntugo wà mii á yé?»

³⁵ Mpíi pi mpyi wani ke, ka pire pîi si yire lôgo, maa jwo: «Yii lôgo! U naha na Kile tûntununjie yiri na u pa uru tègê.» ³⁶ Ka pire wà niñkin si fê a sà sicogo fýinme lütanhage k'e, maa ku nôrø kabii na, mà yaha Yesu jwôge taan, u u ku ta a shwoonro. Maa jwo: «Yii u yaha wani, wuu a wíi kampyi Eli sí n-pa u tîrige nké cige na.» ³⁷ Ka Yesu si nûr'a sée fânhna na, ka u mûnaani si fworo u e.

³⁸ Nye ka Kilenaarebage tâataa vâanjké si jcwôn ninjké e, mà lwô niñyinji na fo jwôh'i.

³⁹ Nye Òrømu sòrolashiibii yyaha yyére shinji u mpyi a yyére Yesu yyaha na ke, u à ta naha u kwùnkanni nyá ke, ka u u jwo: «Nâkaana baa, njé nànjí mpyi Kile Jyanji.»

⁴⁰ Cyee kuruño mpyi a yyére laage e, marii wií. Mariyama u mpyi na yíri Magidala kânhé e, ná Mariyama, u jnye Yakuba bilere ná Zhoze nunji ke, ná Salomé mpyi pi e. ⁴¹ Pire cyeebii pi mpyi a taha Yesu fye e mà u yaha Galile kùlunni i marii u tère. Cyee niñyahamii mü mpyi wani, pi mpyi a taha u fye e mà kâre Zheruzalemu kânhé e.

Yesu ntôni kani

(Macwo 27.57-61; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42)

⁴² Nye yâkonke mpyi a nô a kwò, ka pi i wá na canjønje béigli, lire jwôhe ku nyé: kuru canja nûmpanjá mpyi canjønje. ⁴³ Arimatì kânhé shinji Yusufu, uru na mpyi yukyaala kurunjke sée shinji wà. U cyege mpyi a taha Kile Saanre tèepani na. Ka uru si jnùjø wahá maa nkâre Pilati yyére si Yesu buwuñi jnâare u á. ⁴⁴ Pilati à Yesu kwùnji lôgo ke, l'â u pâa, ka u u sòrolashiibii yyaha yyére shinji yyer'a pa yibe kampyi u tèekwuun'a mo. ⁴⁵ Tèni i sòrolashiibii yyaha yyére shinji'â Pilati pyi na Yesu à kwû ke, ka u u kuni kan Yusufu á na u sà u tîrige kworokworocige na. ⁴⁶ Ka Yusufu si vânvyinge shwo, maa Yesu buwuñi tîrige kworokworocige na, mà le k'e, mà sà ntò fanjké e. Kuru fanjké mpyi a tûgo kafaaga na. Ka u u kafaabwaho kùuñkul'â pa ntò fanjké jwôge na. ⁴⁷ Magidala Mariyama ná Zhoze nunji Mariyama mpyi na Yesu buwuñi tasinnage wií.

16

Yesu à jnè a fworo kwùnji i

(Macwo 28.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10)

¹ Nye canjønjk'â tòro ke, Magidala Mariyama ná Yakuba nunji Mariyama ná Salomé, ka pire mü taanre si nkâr'a sà sînmic nûnguntanga wumô shwo si ntègë Yesu buwuñi tîri. ² L'â pyi cibilaage canjyciige* jnèssøge na. Tèni i pi à no kafaage fanjké na ke, canjia jnyiimi mpyi na fwore. ³ Pi niñkaribii mpyi na nkoko piy'á: «Jofoo u sí n-pa kafaabwaho kùuñkul'â wuu á fanjké jwôge na ye?» ⁴ Pi à ta naha pi jnyiigii yîrige ke, ka pi i kafaabwaho ta k'â kùuñkul'â lwô fanjké jwôge na. ⁵ Pi à no wani ke, maa jyé fanjké e, mà nànjiiwe nya u à vânvyinge le, mà tèen kâniyéke na, ka cyeebii si fyá sél'e. ⁶ Ka nànjiiji si pi pyi: «Yii áha vyá me. Ñazaréti Yesu pi à kwòro cige na ke, uru yií na jcaa la? U à jnè a fworo kwùnji i, u jnye naha me. Yii u buwuñi tasinnage wií. ⁷ Yii sà yi jwo Pyeri ná cyclempyibii samplil'â “U à kâr'a sà yií sige

* ^{15:34} Yesu na nkûwuli Arameni sheenre e. Tire sheenre e, Eloyi jwôhe ku nyé: «Mii Kilenji. Mpíi pi jnye pi jnye na tire sheenre nûrø me, pire maha sônji na Kile tûntununjie Eli Yesu jnye na yiri. Yahutubii pîi na sônji na, ná Eli jnye a kwû me, na sùpya kâ mpyi kyaage e, na u sí n-pa urufoo shwo (2 Saanbii 2.1-12). * ^{16:2} Yahutibil'â cibilaage canjyciige ku nyé kârini.

Galile kùluni i. Yii sí sà u jnya wani, bà u à fyâンha a yi jwo a yaha më."»⁸ Nye ka cyeebib si fë a fworo fanjke e. Pi puni mpyi a fyá fo na jcyéenni. Li funmpëenr'à pi pyi pi jnye a jen'a yaaga jwo sùpya á më.

Mpiimu na Yesu à uye cyêe ke

(Macwo 28.9-10, 16-20; Luka 24.13-49; Yuhana 20.11-23; Kapyiinkii 1.6-8)

[⁹ Yesu à jnè a fworo kwùnji i cibilaage canjcyiige jyèsöoge na ke, Magidala Mariyama na u à fyâンha a uye cyêe, jnge e Yesu à jinabii baashuunniñj kör'a yige ke. ¹⁰ Ka uru ceenjì si jkár'a sà yí jwo Yesu fyéjwâhshüinbil'á. Pi mpyi a tén yyetanhare e, mariii myahigii súu. ¹¹ Nka tèn i pi a lôgo na Yesu à jnè a fworo kwùnji i, na u wá jnyii na, na Mariyama à ujnya ke, pi jnye a sâa dâ më.

¹² Lire kàntugo Yesu à uye këenj'a cyêe u fyéjwâhshüinbil'pi shuunni na mà pi yaha pi i nkëge sige e. ¹³ Ka pire si nûr'a pa yi jwo pi sanmpil'á, ñka pire mü saha jnye a dâ më.

¹⁴ Kàsanrage na, Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii kë ná niñkinni na mà pi yaha pi i lyi. U à pi faha pi dâhabaare na, jaha na ye mpyi pi à ujnya u à jnè a fworo kwùnji i, maa mpyi jnyii na ke, u cyelempyiibii jnye a jen'a dâ pire jwumpe na më. ¹⁵ Puru jwâhna, ka Yesu si pi pyi: «Yii a si dijnyenjì jùnyi puni na, yii s'a Jwumpe Nintanmpe yu supyire pun'á. ¹⁶ Ngemu kâ dâ pu na, maa batize ke, urufoo si nùmpanna ta, ñka shin maha shin u à pu lôgo, maa mpyi u jnye a dâ pu na më, Kile si urufoo tûn. ¹⁷ Mpii pi à dâ mii na ke, pire si raa kakyanhala karigii jcyiimu pyi ke, cyire cyi jnye: pi si raa jinabii kòre, pi si raa yu sheenre taber'e, ¹⁸ pi si raa wwòobii cwôre, ñka pi si raa yaage pyi pi na më. Pi mëe kâ bâha bya, ku si n-jà kapii pyi pi na më. Pi si raa cyeyi tare yampii na, s'a Kile jnáare pi na pi raa jicùunji.»

Yesu à kò a dùgo nìnyinji na

(Luka 24.50-53; Kapyiinkii 1.9-11)

¹⁹ Kafoonji Yesu à puru jwumpe puni jwo a kwò ke, ka Kile si u kò a dùrugo nìnyinji na, ka u u sà ntèen Kile kâniñe cyëge na.

²⁰ Nye ka u cyelempyiibii si jkár'a sà a Jwumpe Nintanmpe yu cyeyi puni i. Kafoonji mpyi maha pi tère bâaranjì puni i, kakyanhala karigii pi mpyi maha mpyi Yesu mëge na ke, cyire mpyi maha fânhâ kaan pi jwump'á, mà li cyêe na sèe wi.]

Luka Jwumpe Nintanmpe Jwunjkanni Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sémenji funjø jwumpe e ke

Luka na mpyi wempiyi, Yahutu bà u mpyi u wi me. Mpíi pi jyé pí jyé Yahutuu me, Luka la mpyi si Kile Jyají Yesu kyaa jwo pir'á. Lire kurugo mpíi pi à Yesu jya maa lógo u jwø na ke, u à file pire na maa Yesu karigii yyaha cya pir'á.

Yesu à si fònjfee pyengé. Mpànahabii pi à sii mpànahabii ke, pir'á u zinj'à fyânhha a jwo. Kile jyé a sùpya pwâojo sùpya na me, u à jwo na shin maha shin u à uye cè kapimpyinje maa nee Yesu na ke, urufoo sí nûmpanja ta. Fònjfeebii ná yampii ná nànkopyire ná lenjkwucyeebii ná círimpii ná zàmpæenbii ná supyishinji sanjjii mpyi u jyé laage e pil'á me, pire puni kyaa mpyi a tâan Yesu á. Tèni i Yesu à kwôro cige na ke, mpíi pi à u kwôro ke, u à Kile jnâare na u yâfa pire na.

Yesu à jnè a fworo kwùnji i ke, u à uye cyêe u cyclempyiibii na, maa pi pyi na pi tèen Zheruzalem kânhe e, pi i Kile Munaani sige, Kile mpyi a lire ndemu jwommeé lwó pi à ke. Yesu à puru jwo ke, maa dùg'a kâre niyyinji na, pi jyij na.

Karigii cyi à pyi lire kântugo ke, Luka à cyire séme sémenji waber'e, uru mege na jyé: «Yesu Tunntunmippi Kapyiinkii Semenji».

Luka sémenji kasemeni

¹⁻³ Yyâha yyére shinjii Tofili, karigii cyi à pyi na ha wuu yyére ke, cyire cyi mii jyé na sémeni si ntun mu á. Shinjyahara mü à cyi séme cyire karigil'e, mà tâanna ná sùpyire cyi jwunjkanni i, mpíi jyij na cyi pun'a pyi ke, ná pire pi à pa mpyi Jwumpe Nintanmpe jwufeebii ke. Lire e mii mü à li ta kacenne maa cyi yyaha cya fo cyi tasiige e maa cyi yal'a séme si ñkan mu á, ⁴ bà mu si mpyi si li cè na karigii cyi à jwo mu á ke, na cyire na jyé sée me.

Kile mèlèkejì wà à Yuhana Batizelipyijì zinjì kyaa jwo

⁵ Tèni i Erödi mpyi Zhude kùluni saannji ke, Kile sáragawwuñji wà na mpyi Abiya u sáragawwukurunjke e, u mege mpyi Zakari. U cwoñji mpyi Arón túluge shin, u mege sí mpyi Elizabeti. ⁶ Pi mü shuunninji mpyi a tii Kafoonji Kile yyahe taan, pi mpyi a u jwommeénii cù karigii puni i, marii u tonji kurigii puni jnâare. ⁷ Nka pyà mpyi pi á me, na ha na ye Elizabeti mpyi cijirinje. U ná u poonjí mü sí mpyi a lyé e kwò.

⁸ Canjka Zakari mpyi sáragawwubaaranji na Kile yyahe taan, na ha na ye màhani mpyi a no pi sáragawwukurunjke na. ⁹ Mà tâanna ná sáragawwuñbi lâdaabil'e, pi mpyi maha ñkyaanlwooni tég'a sáragawwuñji wà cwoñnr, ur'a si jyé Kilenaarebage funjke e maa wusunaji súugo. Nyé ka kuru canjke wuñji si mpa bê Zakari na. ¹⁰ Mà u yaha u u wusunaji súuge, sùpyire puni mpyi ntâani na na Kile jnâare. ¹¹ Ka Kafoonji Kile mèlèkejì wà si mpâl'a fworo Zakari na, maa yyére wusunaji tasogoge kâniye cyage na. ¹² Zakari à u jya ke, maa fyá sél'e.

¹³ Ka mèlèkejì si u pyi: «Ma hè vyá me Zakari, Kile à mu jarege lógo. Mu cwoñji Elizabeti sí mu kan pùnambile na, maa li mege le Yuhana. ¹⁴ Uru pyâjì zinjì kani sí n-pyi mu á funntanga ná múguro yyaha. Li mü sí n-pyi shinjyahara á funntanga kya, ¹⁵ na ha na ye u sí n-pyi shinbwo Kafoonji Kile yyahe taan. U si raa sinmpe pà tufige byii me. Kile Munaani sí u jnì tèrigii puni i, ali mà u yaha zimbaa. ¹⁶ U sí Izirayeli shiinbii niyyahamii yyaha këennje Kafoonji pi Kilenjí á. ¹⁷ U kappyiinkii sí n-pyi Kile tûnntunji Eli wogigii fiige. Bà Kile Munaani mpyi a fyânhha a fânhé kan Eli á me, amuni li sí fânhé kan u á, u u Kafoonji kuni bégele, u u tiibii ná pyiibii shwòhôñji yaa. Mpíi pi à jùñjo kyán Kile na ke, u sí pire këennje n-pyi shintillii, si supyishinji wà bégéle njaha Kafoonji yyaha na.»

¹⁸ Ka Zakari si jwo mèlèkejì á: «Di mii sí puru sèenjì cè n-jwo ye? Naha kurugo ye mii ná na cwoñji shiñ'â tòro zi taan.» ¹⁹ Ka mèlèkejì si u pyi: «Mii u jyé Gabiriyeli. Mii u jyé Kile taan u tûnnture laage e. U à mii tun mii u pa mpe jwumpe nintanmpe jwo mu á. ²⁰ Mu jyé a jen'a tèen mii jwomugure taan me, mà li ta nde mii à jwo mu á ke, li sí n-pyi li téepyil'e. Lire kurugo mu sí n-pyi búbu, mà lwó nume na fo mà sà yaa ná li téepyil'i.»

²¹ Lire tèni mpyi a sùpyire puni ta ti i Zakari sigili na ñkâñre, na ha na ye u mpyi a mo Kilenaarebage funjke e. U moñji mpyi a pi puni pâa. ²² U à jà a pa fworo ke, ka u u mpyi búbu, u jyé a jà a jwo ná pi e me, ka pi i jnèc na Kile à kani là cyêe u na Kilenaarebage funjke e. Ka u u wá na yu ná cyeyi i. ²³ Nyé Zakari sáragawwubaaranji canmpyaagil'â fúnjø ke, ka u ñkâre pyengé.

²⁴ Canmpyal'â tòro ke, ka u cwoñji Elizabeti si laa ta, maa ñwôhò yijyé kanjkuro funj'i. Maa jwo uye funj'i: ²⁵ «Kile à jwø mii na ná nde e de! U à mii pyitambaani silege láha mii na sùpyire jyij na.»

Kile mèlekènji wà à Yesu zinji kyaa jwo

²⁶ Nye Elizabeti laani yinjke baani woge e, ka Kile si u mèlekènji Gabiriyeli tun Galile kùluni kànhe kà na, ku mege nyé Nazareti. ²⁷ Pùcwoñi wà u mpyi wani, u mege mpyi Mariyama. Saannji Dawuda tùluge shinji Yusufu tâcwo u mpyi u wi. ²⁸ Ka mèlekènji si jyé uru pùcwoñi yyére, maa jwo: «Mii à mu shéere, Kafoonji Kile à jwò mu na maa mpyi ná mu i.» ²⁹ Ka puru jwumpe si Mariyama funjo wwôñjo sèl'e, ka u u wá na uye yíbili uru fwùñji jùñje na. ³⁰ Ka mèlekènji si yi jwo u á: «Ma hà vyá me Mariyama, Kile à jwò mu na. ³¹ Mu sí laa ta, li sí n-si pùnambile, maa li mege le Yesu*. ³² U sí n-pyi shinbwo, u mege sí n-le Kilenji níjyi wunjí Jyanji. Kafoonji Kile sí u tulyage Dawuda saanre fânhe kan u á. ³³ U sí n-pyi Yakuba shinji† jùñjo na fo tèekwombaa. U fânhe si n-kwò me.» ³⁴ Ka Mariyama si yi jwo mèlekèn'á: «Di lire si n-pyi n-jwo ye? Naha kurugo ye mii sâha ñkwò a nò cè me.»

³⁵ Ka mèlekènji si u pyi: «Kile Munaani sí n-pa n-tèen mu jnun'i. Kilenji níjyi wunjí u síjí sí n-pyi mbyime fiige mu jnun'i. Lire kurugo pyàni mu sí n-si ke, uru sí n-pyi Kile wu, u mege sí n-le Kile Jyanji. ³⁶ Mu cînmpworocwoñi Elizabeti, uru níjyenjkwonjí mú à laa ta, u sí pùnambile si. Sùpyire mpyi na uru nyemu sânnji cijirinje ke, u laani yibaani woge ku nyé ñke. ³⁷ Sèenji na, kyaa nyé na Kile jimi me.» ³⁸ Ka Mariyama si yi jwo u á: «Kafoonji bilicwo u nyé mii, Kile u li pyi mii á bà mu à yi jwo me.» Ka mèlekènji si yíri u taan maa ñkâre.

Mariyama à sà fworo u cînmpworocwoñi Elizabeti na

³⁹ Cyire canmpyaagil'e, ka Mariyama si yír'a fyâl' kàre ñanyi kùluni i, Zhude kànhe kà na. ⁴⁰ Maa jyé Zakari pyënge e, maa Elizabeti shéere. ⁴¹ Tèni i Elizabeti à Mariyama fwùñji lógo ke, ka u pyàni si nyâha u funjke e. Ka Kile Munaani si Elizabeti jñi, ⁴² ka u u jwo fânha na Mariyama á: «Kile à jwó le mu á mà tòro cyeebii puni taan! Pyàni mu sí n-si ke, Kile sí jwó le ur'á mú! ⁴³ Jo u nyé mii, fo mii Kafoonji nunji yabilinj u pa mii yyére ye? ⁴⁴ Naha kurugo ye mii sí yi jwo mu á, tèni i mii à mu fwùñji lógo ke, funntang'á mii pyàni pyi u à nyâha mii funjke e. ⁴⁵ Mu wuun'á jwò, naha na ye kani jiwomèeni Kafoonji Kile à lwò mu á ke, mu à jen'a dá lire na.»

Mariyama à Kile kêe

⁴⁶ Nye ka Mariyama si jwo:

«Mii à Kafoonji Kile kêe ná na zòmbilini puni i,

⁴⁷ mii funjke naha a tâan sèl'e mii Shwofoonji Kile kurugo.

⁴⁸ Naha na ye mii u nyé u bilicwoñi ke,
u à jen'a jwò mii na, maa kacenné pyi mii na,
mii ná na cyerempe puni i.

Mà lwò nume na,

tinji nimpanji sùpyire puni sí n-pa raa ñko na mii wuun'á jwò.

⁴⁹ Naha kurugo ye Kile Sinji Punifol'á kabwòhii pyi mii á,

u meg'á tâan.

⁵⁰ Mpii pi maha fyáge u na ke,

u maha pire jùnaara taa tèrigii puni i, maa kacennkii pyi pi á.

⁵¹ U maha kakyanhala karigii pyi

ná u cyëge fânha nyahaga woge e.

Mpii pi nyé ná yàmpeente funjke e ke,

u maha pire tñ a caala.

⁵² U maha fanhafeebii firig'a lwò pi fânhe jnun'i,

mpii pi à piye tîrige ke, u maha pire dûrugo.

⁵³ U maha yacenji kaan kategfeebil'á fo maha pi funjyi njé.

U maha nàfuueebii cyenjgaya wuubii yare pi i ñkèegé.

⁵⁴⁻⁵⁵ Nwomèeni u mpyi a lwò wuu tulyeyá ke, u à lire funjo.

U à pa u bâarapyibii Izirayeli shiinbii tègë

U maha kacennkii pyi Ibirayima

ná u tûlug'á tèrigii puni i.»

⁵⁶ Nye ka Mariyama si ñkwôro Elizabeti yyére fo mà no yijnye taanre fiige na, lire kàntugo maa nûr'a kàre u kànhe na.

Yuhana Batizelipinyi zinji kani

⁵⁷ Nye Elizabeti tèetigen'a pa no ke, ka u u si pùnambile. ⁵⁸ Tèni i Elizabeti teenjebii ná u cînmpyiibil'á lógo na Kafoonji Kile na wá à kacenné nimbwoo pyi u na ke, ka li i mpyi u ná pi á funntanga nimbwòhoo.

* **1:31** Yesu mege jiwóhe ku nyé: «Kafoonji Kile u nyé Shwofoonji.» † **1:33** Yakuba shiinbii pi maha mpyi Izirayeli shiinbii.

⁵⁹ Pyàñi zinjì canmpyibaatanrewuuni na, ka pi i nkàre u takwònge e. Pi la mpyi si u tuñi Zakari mège le u na, ⁶⁰ ka pyàñi nuñi si jwo: «Dño, u mège sí n-le Yuhana.» ⁶¹ Ka pi i u pyi: «Ijka kuru mège fiige jyé mu sùpya na mà dè!» ⁶² Ka pi i Zakari búbú wuñi kà, maa u yíbe pyàñi mège na. ⁶³ Ka u u pi pyi pi kwoøgø lwó a kan ur'á. Pi à pa ná k'e ke, ka u u yi séme ku na: «Pyàñi mège sí n-le Yuhana» ka li i pi puni pâa.

⁶⁴ Nyé lire téenuuni i, ka Zakari njini si sànhà, ka u nwoge si mógo, ka u wá na yu marii Kile pêre. ⁶⁵ Ka cyire karigii si u tœenjebii ná u kwúumpe shiinbii kàkyanhala, fo mà sà nò Zhude janji cyeyi kânyi puni na. Pi puni mpyi na cyire karigii shéenre yu pi bàrajiwayi i.

⁶⁶ Ka lire kani lögofeebii puni si li yaha piye funj'i, marii sónji li na. Pi shin maha shin mpyi na uye yíbili: «Dge pyàñi sí n-pyi jaha shi b?» Sèenji na, Kafoonjì Kile cyége mpyi ná u e.

Zakari à Yesu mpanjì kyaa jwo

⁶⁷ Nyé ka Kile Munaani si pyàñi tuñi Zakari jù, maa u pyi u à mpe jwumpe jwo:

⁶⁸⁻⁶⁹ «Wuu Kafoonjì Kile kêe,

Izirayeli shiinbii u Kilenjì,

jaha na yé u à Shwofoo njicenjé yige

u bárapinyi Dawuda tûluge e mà kan wuu á.

U à pa si mpa u shiinbii tège

si pi njùo wwû bilere e.

⁷⁰ Ùru shéenre Kile tûnntunmpii mpyi a jwo fo tèemoni i

⁷¹ na u sí wuu yige wuu zàmpeenbii cye e,

wuu kyal'a pen mpyiim á ke, si wuu shwø pire na.

⁷² Lire cye kurugo, u à kacenñe pyi wuu tulyeyi na.

Nde u mpyi a jwo u tunmbyaare tooy'e ke, u à lire pyi.

⁷³⁻⁷⁴ U mpyi a nwoméenì ndemu lwó wuu tulyage Ibirayima á,

na u sí wuu yige wuu zàmpeenbii cye e,

bà wuu si mpyi s'a uru pêre fyagara baa mε,

u à lire pyi.

⁷⁵ Kile à lire pyi bà wuu si mpyi s'a katiigii pyi u yyahe taan, si ntaha uru kanni fye e wuu shñi puni i mε.»

⁷⁶ Lire kàntugo ka Zakari si jwo u pyàñ'á:

«Mii pyàñi, pi si n-pa raa mu pyi Kileñi njyiyi wuñi tûnntunji, jaha na yé mu sí n-pa naara Kafoonjì yyaha na, si u kuni yaa.

⁷⁷ Mu sí yi yyaha jwo Kile wuubil'á na

u si pi kapegigii yàfa pi na, si pi shwo.

⁷⁸ Wuu Kilenjì njùnaare ná u kacenjkii kurugo,

u à bëenmpe yige wuu á mà yíri njyinyi na, mu à jwo canja njyini nivvorovonni.

⁷⁹ Mpíi pi mpyi a tèen kwùñi numpini i ke, u à bëenmpe yige pir'á.

U à yyeñjekì kuni le wuu taan.»

⁸⁰ Nyé uru pyàñi mpyi na lyége, Kile Munaani sí i fânhe kaan u á. Ka u u nkôro sige funjke e fo mà sà nò u téecyeeni na Izirayeli shiinbii na.

2

Yesu zinjì kani

(Macwo 1.18-25)

¹ Nyé tèni là à pa nò, ka saanbwøhe Oguñiti si tûnnturo tun na sùpyire puni mèyi yi séme.

² Lire l'à pyi mèsemeni njyciini, l'à pyi mà Kirinisi ta Siri kini njùo na. ³ Sùpyire puni mpyi na sì na pi mèyi sémeni pi tukanyi na. ⁴ Ka Yusufu si yíri Nazaretì kànhe e Galile kùluni i mà kàre saanji Dawuda kànhe na, Bétilehemu i, Zhude kùluni i, jaha na yé Yusufu mpyi Dawuda tûluge sùpya. ⁵ U ná u tâcwoñi Mariyama mpyi a kàre wani mèyi zèmènji kurugo. Mariyama laa wuñi u mpyi. ⁶ Mâ pi yaha Bétilehemu i, ka Mariyama laani téesini si no. ⁷ Ka u u jyanji njyciini si, maa u le vâanji i mà sínñiye yatoore yabyage funj'i, jaha na yé pi mpyi a tatarige ta nàmpwuumbii tashwonge e mε.

Kile mèlekenjì wà à Yesu zinjì kyaa jwo mpànahabii pil'á

⁸ Nyé mpànahabii pil'i na mpyi puru kwúumpe e. Pi mpyi maha shwùun jyiyi na sige e, marii pi mpàhabii sajcwñoni sigili. ⁹ Ka Kafoonjì Kile mèlekenjì wà si uye cyéé pi na, ka Kafoonjì Kile sinampe bëenmpe si míni kuru cyage e mà pi kwúulo, ka pi i fyá sée sèl'e. ¹⁰ Ka mèlekenjì si yi jwo pi á: «Yíi àha vyá me, mii sí mûguro kyaa nimbwoo jwo yíi á, lire sí n-pyi yíi shñi puni wuu. ¹¹ Nijjañ numpile yabilinji i, Shwofol'á si yíi á Dawuda kànhe na. Urú u jyé Kile Nijcwñorñi ná Kafoonjì. ¹² Amé yíi sí li cè, yíi sí pînmpinjyega ta pi à le a sínñiye vâanji i yatoore yabyage k'e.»

¹³ Lire tèni i, ka mèlèkekuruñjo nimbwəhə si mpâl'a pa binni uru mèlekənji taan, marii Kile pêre na:

¹⁴ «Péente ti taha Kile na nìnyinjì na.

Mpii kyaa l'à tåan Kile á ke, yyejinjke ku pyi jìnjké na pire shwohəl'e.»

¹⁵ Tèni i mèlekəebil'à yíri mpànahabii taan mà dûgo nìnyinjì na ke, ka mpànahabii si yi jwo pyi'á: «Yii a wá, wuu u shà Bétilehemu i, Kafooni Kile à wuu pyi wuu à kani ndemu cè ke, wuu u sà lire wíi.» ¹⁶ Ka pi i fyâl'a kàr'a sà Mariyama ná Yusufu ta wani, maa pìnmpinjyège nìnyinage nya yataore lùbyakwooge funn'i. ¹⁷ Pi à pìnmpinjyège nya ke, jwumpe Kile mèlekənji mpyi a jwo pi á ku kyaa na ke, ka pi i puru puni jwo, ¹⁸ ka li i mpyi kakyanhala pu lögofeebibii pun'a. ¹⁹ Nka Mariyama wi ke, ur'á cyire karigii yaha u yákiliñi na, marii sânnjì cyi na. ²⁰ Lire kàntugo ka mpànahabii si nûr'a kàre pi tayirige e, pi mpyi na Kile pêre marii ú këre pi karigii nindogogii ná nìnyagii kurugo. Cyire karigil'à pyi bà Kile mèlekənji mpyi a cyi jwo me.

Pi à kàre ná Yesu pìnmpinjyège wuñi i Kilejaarebage e

²¹ Pyàji canzege canmpyibaatanrewuuni na, ka pi i u kwòn, maa u mëge le Yesu. Kile mèlekənji mpyi a kuru mëge le pyàji na mà jwo u nuñi u laani ta ke.

²² Nyé mà tåanna ná MusaSaliyanji i, siiveente canmpyaagil'à kwò ke, ka Yusufu ná Mariyama si nkàre Zheruzalemu kànhé e ná pyàji i mà sà nkàn Kafooni Kile á, ²³ bà l'à séme Kafooni Kile Saliyanji i na: «Pùnampyire njencyire puni sí n-pyi Kafooni Kile woro*.»

²⁴ Sárage kyaa Kafooni Kile mpyi a jwo Saliyanji i mà yyaha tñi ná siivoonji tufeempe kani i ke, pi à kuru wwù mü. Kuru sárage ku mpyi: «Sánpanra shuunni, lire nyé me sanmpañmpwərɔŋjaara shuunni†.»

²⁵ Nàñi wà na mpyi wani Zheruzalemu i, u mëge mpyi Simiyon. U mpyi a tñi maa fyágé Kile na. U mpyi na Izirayeli shiinbii Tegefoonji mpanji sigili. Kile Munaani mpyi ná u e. ²⁶ L'à li cyé e u na na u sì n-kwù ná u nyé a Kafooni Kile Njcwànrønji nya me. ²⁷ Nyé tèni i Yesu sifeebil'à sà nò ná u e Kilejaarebage e Kile Saliyanji karigii meç na ke, ka Kile Munaani si Simiyon yyaha cù a lènjé Kilejaarebage e. ²⁸ Ka u u plñmpinjyège cù u cyeyi i, maa Kile këe na:

²⁹ «Kafooni Kile, mii u nyé mu báarapyinjì ke, nume mu sí n-jà mii yaha mii u kwù yyejinjke e, nde mu à jwo ke, mu à lire pyi a kwò,

³⁰ jaha na ye Shwofoonji mu à tun ke, mii pyiin'à uru nya nijjaa.

³¹ Nge mu à kan dijyeni sùpyire shiñi puni kurugo ke,

³² u sì n-pyi bëenme mpemu pu sí mu cyéee supyishinji puni na ke,

Izirayeli shiinbii pi nyé mu wuubii ke, si pire mëge pyi ku tåan.»

³³ Puru jwumpe Simiyon mpyi a jwo Yesu kyaa na ke, puru mpyi a Yesu sifeebii kàkyanhala. ³⁴ Ka Simiyon si jwò le pi á, maa yi jwo Yesu nunji Mariyama á: «Ige pyàrji kapani li nyé Izirayeli shiinbil'à, mà shinjyahara cyán si shinjyahara yírigie. U sì n-pyi kacyeeli, nkà pi sì n-cyé li na. ³⁵ Lire pyiñkanni na, supyijyahara funzonñjore si n-yige cyilñi na. Mu wi ke Mariyama, kani là sì n-pa mu súugo ma zònji na, mu à jwo kàshikwønñwø l'à mu sú u na.»

³⁶⁻³⁷ Cijnjyeni wà na mpyi wani, u mpyi a yyee beecyee re ná sicyeere (84) kwò, uru na mpyi Kile tùnnntunjø, u mëge mpyi Ana. U tuñj mege mpyi Fanuweli. Asheri tüluge sùpya u mpyi u wi. Uru ceení mpyi a yyee baashuunni pyi nàmbage e, ka u poonji si nkwù. Ka u u nkwoño nò baa. Pilaga bâra cannja na, u mpyi maha mpyi sùleni ná Kilejaarege na Kilejaarebage e. ³⁸ Uru cijnjyeni mù à sà Yesu sifeebii ta wani, maa Kile këe, mpii pi mpyi na Zheruzalemu kànhé shiinbii jùnggwuire sigili ke, maa Yesu kyaa jwo pir'á.

³⁹ Nyé Yusufu ná Mariyama à Kafooni Kile Saliyanji kurigii puni jaara a kwò ke, maa nûr'a kàre Nazaretì i, pi kànhé na, Galile kùluni i. ⁴⁰ Pyàji mpyi na lyége ná fànhe e, u yákiliñi mpyi a pêe sél'e. Kile mpyi a jwò u na maa mpyi ná u e.

Yesu ná u sifeebil'à kàre bilerenkwori kataannì na

⁴¹⁻⁴² Yyee maha yyee, Yesu sifeebii mpyi maha nkàre ná u e Zheruzalemu kànhé e bilerenkwori kataanná mà tåanna ná Yahutuubii lâdanji i. Nyé yyeeni kataanná pi à kàre mà Yesu shiñi yaha yyee ke ná shuunni na ke, ⁴³ lire kataanná pa nkwo, ka pi i nûru na nkègë ke, ka Yesu si ntèen Zheruzalemu i u sifeebii pàama.

⁴⁴ Pi mpyi na sânnjì na Yesu ná pire shërefeebii pi sì n-ta pi i ma sîncyan. Pi à jaara a canjke kwò, pi nyé a u nya me, ka pi i wá na u caa pi cînmpyibii ná pi shincempii shwohəl'e. ⁴⁵ Pi à u cya a kànhé pire shwohəl'e ke, maa nûru na caa na nkègë Zheruzalemu i. ⁴⁶ Canmpyaa taanre tatoroge e, ka pi i sà u ta u tèen Kilejaarebage e Kile Saliyanji cyelentibii shwohəl'e, marii pi jwumpe nûru, marii pi yíbili. ⁴⁷ Mpii pi mpyi na u jwumpe nûru ke, u yákiliñe ná u jwøshwoore mpyi a pire puni kàkyanhala. ⁴⁸ Tèni i u sifeebil'à u nya ke, ka li i mpâa pi e, ka u nuñi si u pyi: «Yesu, jaha mu à pyi ná wuu e ame ye? Mii ná mu tunji funmpen wuubii

* 2:23 Ekizodi 13.2, 12 † 2:24 Levitiki 12.8

mpyi na mu caa.»⁴⁹ Ka u u pi pyi: «Naha na yii jyε na mii caa ye? Yii jyε a cè na mii à yaa mii u a na Tuŋi kariģii cwaɔnre mà?»⁵⁰ Nka u sifeebii mpyi a puru jwumpe jwɔhe cè me.

⁵¹ Nye ka Yesu si nûr'a kàre ná u sifeebil'e Nazareti kànhe e. U mpyi a pi jwɔmεen i cù. Ka u nunji si cyire karigii puni yaha uye funj'i, marii sônjii cyi na.

⁵² Yesu mpyi na lyεge, là sí i bârali u yâkilifente na. U kyaa mpyi a táan Kile á, maa ntáan sùpyir'á mú.

3

*Yuhana Batizelipyinji na kuni bégeli Yesu yyaha na
(Macwo 3.1-12; Marika 1.1-8; Yuhana 1.19-28)*

¹ Mâ saanbwøhe Tibéri yaha u saanre yyee ke ná kaŋkuro wuuni na, lir'á Pønse Pilati ta Zhude kùluni jùŋo na, Erødi sí jyε Galile wuuni jùŋo na, u yyahafoonj Filipi sí jyε Iture ná Tirasoniti kùligii jùŋo na, Lizaniyasi sí jyε Abileni kùluni jùŋo na,² Ana* ná Kayifu mù sí jyε sáragawwubii jùŋufente na, lire yyeeni mà Zakari jyanjì Yuhana yaha sìwage e, Kile à u tun u sà a uru jwumpe yu.³ Ka u u nkàre Zhurudé banji jwøge kùluni puni i, mà sà a naare na puru jwumpe yu sùpyir'á. U mpyi na yi yu pi á: «Yii yii toronkanni këenje, yii batize, bà Kile si mpyi si yii kapecigii yâfa yii na me.»⁴ Nde Yuhana mpyi na mpyi amuni ke, lire na mpyi a sème tèecyiini Kile tùntuntunji Ezayi sémènji i na:

«Sùpya mejwuú sí n-pa raa fwore sìwage e fânha na

“Yii kuni yaa Kafoonj mee na,

yii kumpye re nintiire yaa u á,

⁵ yii i kacyeyi puni nî a fâanna,

yii i ñayi ná mpògigii puni cèeg'a tâanna,

kurigii cyi à nahana ke, yii i cyire yal'a tíi,

kurigii cyi à ñâhara ke, yii i cyire yal'a jwø.

⁶ Lire ká mpyi, sùpyire puni sí li jyε na Kile u jyε Shwofoonj.»

⁷ Nye ka shinjyahara si wá na ma Yuhana yyére si mpa batize, ka u u pi pyi: «Yii màcwøn fiige sùpyibii, jofoo u à yii pi na batizelinji kanni sí n-jà yii shwø Kile lùyirini nimpani na ye?»⁸ Yii a katiigii piy, lire sí li cyêe na yii zòompil'à këenje. Yii àha zìi raa sônjii kanna na yii tulyage ku jyε Ibirayima mà dë! Naha na ye müi sí yi jwo yii á, Kile sí n-jà jye kafaayi këenje n-pyi Ibirayima ñampyire.⁹ Yii li cè na kaciig'à cél'a yaha cire ndìre taan. Cige maha cige ku jyε, ku jyε na yasere njicenne pyi me, kuru sí n-kwøn n-wà nage e.»

¹⁰ Nye ka sùpyire si Yuhana yibe: «Lire tèni i ke, naha wuu à yaa wuu pyi be?»¹¹ Ka u u pi pyi: «Vâanntinnye shuunni jyε ñgemu á ke, urufol'á yaa u kà kan kà baafoonj'á. Ñgemu u jyε ná yalyire e ke, urufol'á yaa u tâ kan kategefoonj'á mú.»

¹² Nye múnalwøore shwofeebi pi mpyi a pa mpa batize ke, ka pire mù si Yuhana yibe: «Cyeleuntuñi, naha wuu à yaa wuu pyi be?»¹³ Ka u u pi pyi: «Múnalwøore jwøge pi à pyi yii a shuu sùpyir'á ke, yii àha wyére shwø wà na si ntòro kuru jwøge taan me.»¹⁴ Ka sòrolashibii pii mü si u yibe: «Wuu de? Naha wuu à yaa wuu pyi ye?» Ka u u pi pyi: «Yii àha sùpyanjì wà tufige wyére cyán zhwø u na me, yii àha vini ntaha wà na mü me. Nka yii sàrañi u yii funjyjí jíñe.»

¹⁵ Nye sùpyire puni sònñore mpyi a taha Kile Niñcwønroñi nimpani kani na, uru ñgemu u sí n-pa pi shwø ke. Lire e pi mpyi na ñko piye funj'i: «Tá Yuhana bà u à yaa u ta u wi me?»¹⁶ Mâ pi yaha ná tire sònñore a piye funj'i, ka Yuhana si pi pyi: «Mii wi ke, mii na yii batizeli lwøhe e kanna. Nka wà sí n-pa müi kàntugo, uru tayyéreg'à fânha tò müi woge na. Ali mà u tanhayi meere sànhä, müi jùŋk'à cyére lire mpyinji i. Uru u sí n-pa raa yii batizeli ná Kile Munaani ná nage e.»¹⁷ Utanhe jyε u cye e, u u sùmanji nimbwønnji fwu. U sí sùmapyanji le u bwùunni i, si simwøhønke súugo na fugombaage e.»

¹⁸ Nye Yuhana à yereye njiyahaya kan sùpyir'á sahanjì Yesu kyaa na.

¹⁹ Saanji Erødi mpyi a u siñejenj cwoñi Erødiyadi kwøn a lwø. Mâ bâra lire na, u mpyi a kapyimbaagii jcyiimü piy sahanjì ke, ka Yuhana si u cèeg'e cyire puni na.²⁰ Lire jyε a jà a bê Erødi á me, ka u u kapiini là bâra là na, maa Yuhana cù a le kàsunji i.

*Yuhana à Kile Jyanjì Yesu batize
(Macwo 3.13-17; Marika 1.9-11)*

²¹ Nye mà Yuhana Batizelipyinji yaha u sâha ñkwø a le kàsunji i me, canjka sùpyire puni mpyi na ma u yyére marii batizeli, ka Yesu mü si mpa batize, maa Kile jaare. Mâ u yaha kuru jarege na, ka njyinyi si mügo. ²² Ka Kile Munaani si liye pyi mpánmporøgø fiige mà

* ^{3:2} Nge Ananji na mpyi nò. † ^{3:6} Ezayi 40.3-5 ‡ ^{3:8} Yahutuubii mpyi na sônnji na Kile sí pire shwø, mà lire jùŋke pyi pir'á fwore Ibirayima e. Yuhana 8.33,37,39: yii yire cyeyi kâla.

tig'a tèen Yesu na, ka mejwuu si fworo nìnyinji i na: «Mii Jyanji u nyę mu, mu kan'à waha mii na sèl'e. Mu kapyiñkil'à tåan mii á mú.»

*Yesu à fworo mpiimu i ke
(Macwo 1.1-17)*

23 Tèni i Yesu à báaranji sii ke, u shìji mpyi a yyee beňjaaga ná kë kwò. Sùpyire mpyi na sònji na Yusufu jya u nyę u wi.

Yusufu yabilinj'à fworo Aheli i.

24 Aheli à fworo Matati i.

Matati à fworo Levi i.

Levi à fworo Mèleki i.

Mèleki à fworo Zhanayi i.

Zhanayi à fworo Yusufu i.

25 Yusufu à fworo Maticya i.

Maticya à fworo Amøsi i.

Amøsi à fworo Nahumu i.

Nahumu à fworo Èsili i.

Èsili à fworo Nagayi i.

26 Nagayi à fworo Maati i.

Maati à fworo Maticya i.

Maticya à fworo Sémé i.

Sémé à fworo Zhoseki i.

Zhoseki à fworo Zhoda i.

27 Zhoda à fworo Zhwònani i.

Zhwònani à fworo Èresa i.

Èresa à fworo Zorobabeli i.

Zorobabeli à fworo Salatiyeli i.

Salatiyeli à fworo Neri i.

28 Neri à fworo Mèleki i.

Mèleki à fworo Adi i.

Adi à fworo Kosamu i.

Kosamu à fworo Elimadan i.

Elimadan à fworo Èri i.

29 Èri à fworo Zhosuwe e.

Zhosuwe à fworo Eliyèzeri i.

Eliyèzeri à fworo Zhorimu i.

Zhorimu à fworo Matati i.

Matati à fworo Levi i.

30 Levi à fworo Simiyon i.

Simiyon à fworo Zhuda i.

Zhuda à fworo Yusufu i.

Yusufu à fworo Zhonamu i.

Zhonamu à fworo Eliyakimu i.

31 Eliyakimu à fworo Méléya i.

Méléya à fworo Mëna i.

Mëna à fworo Matata i.

Matata à fworo Natan i.

Natan à fworo Dawuda i.

32 Dawuda à fworo Zhese e.

Zhese à fworo Obedi i.

Obedi à fworo Bwazi i.

Bwazi à fworo Salamoni i.

Salamoni à fworo Naasun i.

33 Naasun à fworo Aminadabu i.

Aminadabu à fworo Adimi i.

Adimi à fworo Arini i.

Arini à fworo Esirømu i.

Esirømu à fworo Pérez i.

Pérez à fworo Zhuda i.

34 Zhuda à fworo Yakuba i.

Yakuba à fworo Ishaka i.

Ishaka à fworo Ibirayima i.

Ibirayima à fworo Teraka i.
 Teraka à fworo Nakwɔri i.
³⁵ Nakwɔri à fworo Serugi i.
 Serugi à fworo Erewu i.
 Erewu à fworo Pelegi i.
 Pelegi à fworo Eberi i.
 Eberi à fworo Shelaki i.
³⁶ Shelaki à fworo Kayinamu i.
 Kayinamu à fworo Arifasadi i.
 Arifasadi à fworo Shemu i.
 Shemu à fworo Nuhu i.
 Nuhu à fworo Lemeki i.
³⁷ Lemeki à fworo Metusala i.
 Metusala à fworo Enoki i.
 Enoki à fworo Zheredi i.
 Zheredi à fworo Malaleli i.
 Malaleli à fworo Kena i.
³⁸ Kena à fworo Enosi i.
 Enosi à fworo Seti i.
 Seti à fworo Adama i.
 Adama à fworo Kile e.

4

*Sitaanninji na ncaa si Yesu sòn u kapii pyi
 (Macwo 4.1-11; Marika 1.12-13)*

¹ Nyé mà Yesu yaha u à jnì Kile Munaani na, u à yìri Zhurudèn banjì nwoge na mà kàre síwage e.

² U à canmpyaa beeshuunni pyi síwage e, u nyé a yafyin lyí me, ka katege si u ta. Cyire canmpyaagii funjke e, ka Sitaanninji si file u na maa jncaa si u sòn ñgà kapii na.

³ Nyé ka u u Yesu pyi: «Ná Kile Jyanji sí u nyé mu, yi jwo ñke kafaag'á ku kéenj'a pyi bwúuru.»

⁴ Ka Yesu si u pyi: «Y'à séme Kile Jwumpe Semenji i "Yalyire kanni bà ti nyé na sùpyanji jwo caa me*."»

⁵ Lire kàntugo ka Sitaanninji si dùgo ná u e njyinji na, maa dijyeneji kírigii puni cyée u na yyeregi ninjkin, ⁶ maa u pyi: «Mii sí jncyii kírigii puni jñufente ná cyi nàfuunjí kan mu á, jaha na ye t'a kan mii á. Shinnji u à tåan mii á ke, ur'á mii sí ti kan. ⁷ Mu aha jen'a nijkure sín maa mii pée, yire puni sí n-pyi mu wuyo.» ⁸ Ka Yesu si u pyi: «Y'à séme Kile Jwumpe Semenji i: "Ta ma nijkure sínni ma Kafoonji Kile á, maa uru kanni pêre†."»

⁹ Lire kàntugo ka Sitaanninji si ñkàre ná Yesu i Zheruzalému kànhe e, maa sà dùgo ná u e Kilejaarebage jñucyage e, maa yi jwo u á: «Ná Kile Jyanji sí u nyé mu, kwón a cwo jñjke na,

¹⁰ naha na ye y'à séme Kile Jwumpe Semenji i:

«Kile sí u mèlékeebii tun, pi a mu kàanmucaa.

¹¹ Pi sí mu cwøhò ná pi cyeyi i,

bà li si mpyi kafaaga kà ñkwò mu tøäge kà bânni me‡.»

¹² Ka Yesu si u pyi: «Y'à séme Kile Jwumpe Semenji i "Ma hè raa ma Kafoonji Kile jiwø cwôre me§."»

¹³ Nyé Sitaanninji à Yesu sòn a kànha shinji puni u kapii pyi ke, maa yìri u taan maa u yaha na tèni labere sigili.

*Yesu kànhe shiinbil' à cyé u na
 (Macwo 13.53-58; Marika 6.1-6)*

¹⁴ Lire kàntugo ka Yesu si nûr'a kàre Galile kùluni i. Kile Munaani fànhe mpyi u e sèl'e. Ka u mège si fworo lire kùluni puni i. ¹⁵ U mpyi na Jwumpe Nintanmpe yu sùpyir'á Kile Jwumpe kàlambayi i, ka tire puni si wá na u metanga yiri.

¹⁶ Ka Yesu si ñkàr'a sà nò Nazareti i. Kuru kànhe na u à lyé. Canjønje e, ka u u jyè Kile Jwumpe kàlambage e bà u mpyi maha ntéé na li pyi me, maa yîr'a yyére si Kile Jwumpe kàla.

¹⁷ Ka pi i Kile tûnmuntuñi Ezayi sémenji kan u á, ka u u jiwø mógo maa cyage kà kàla:

¹⁸ «Kafoonji Kile Munaani nyé mii jñunj'i.

U à mii cwønro na mii u pa Jwumpe Nintanmpe jwo fònjfeebil'á,
 si kàsujiibii njahani kyaa jwo pi á,
 si syinmpii nyigii mûgonji kyaa jwo pi á,

* 4:4 Duterenømu 8.3 † 4:8 Duterenømu 6.13 ‡ 4:11 Zaburu 91.11,12 § 4:12 Duterenømu 6.16

mpii pi jyε cwənrəmpe e ke, si pire yige pi kyéregefeebii cye e,

¹⁹ tèni i Kafoonji Kile sí jwɔ sùpyire na si kacennē pyi ti na ke, si lire kyaa jwo*.»

²⁰ Lire kàntugo ka Yesu si Kile Jwumpe Semenjì jwɔ tò maa u kan Kile Jwumpe kàlambage kacwnrən'á, maa ntèen. Ka sùpyire puni si ti nyiigii le u e. ²¹ Ka Yesu si yi jwo pi á: «Kile Jwumpe yii à lógo nume ke, pur' à fùm̄o yii jyii na njnja.» ²² Pi puni mpyi na u mētange yu. Jwumpe u à jwo ke, ka puru si mpyi kakyanhala pi pun'á. Ka pi i wá na yi yu piye shwəhəl'e: «Taha Yusufu jyanjì bà me?»

²³ Ka Yesu si pi pyi: «Mii à li cè na yii sí nde tāanlini jwo n-wà mii na "Wemppinjì, maye ciúmjø ma yabilinjì" si mii cège na kakyanhala karigii yii à lógo na mii à pyi Kaperenamu kànhé e ke, na jaha na mii jyε a cyire fiige pyi naha na tukanhe na mà ye?» ²⁴ Maa nûr'a jwo pi á: «Sèenjì na mii sí yi jwo yii á, Kile tūnnunji wà tufige maha le njire e u tukanhe e me. ²⁵ Nka sèenjì na mii sí yi jwo yii á, Kile tūnnunji Eli tñijì i, lenkwucyeebii mpyi a jyaha Izirayeli kini i. Yye taanre ná yjyε baani funn'i zānhe jyε a pa me, ka katibwøhø si jicwo kini puni na. ²⁶ Nka Kile jyε a Eli tun Izirayeli leñkwucwoñi wà yyére me, fo kini labere wu, uru mpyi Sarepita kànhé na, Sidøn kùluni i.

²⁷ Må bâra lire na, Kile tūnnunji Elize tñijì i, tògofee niyyahamii na mpyi Izirayeli i, nka pi wà jyε a pa Elize yyére si ticuumpe ta me, fo kini labere wu, u mège mpyi Nama, Siri kini shin u mpyi u wi.»

²⁸ Mpii puni pi mpyi Kile Jwumpe kàlambage e ke, tèni i pir' à puru jwumpe lógo ke, ka pi lùgigii si yíri sèl'e. ²⁹ Ka pi i yíri, maa Yesu kòr'a yige kànhé e. Pi kànhé mpyi a cyán jañke kà juñ'l, ka pi i ñkàre ná u e jañke juñcyage e, si u ñoølo jyçán jañke kacyage e. ³⁰ Ka Yesu si pi paha a fworo.

*Yesu à jínañi wà kòr'a yige nàñi w'e
(Marika 1.21-28)*

³¹ Ka Yesu si ñkàre Galile kùluni kànhé kà na, kuru mège jyε Kaperenamu, maa wá na sùpyire kâlali canñonje e. ³² Ka u kàlanjì si sùpyire kàkyanhala, jaha na yε u mpyi na pi kâlali ná Kile sífente e.

³³ Lire tèni i, jínacyanji wà mpyi wani Kile Jwumpe kàlambage e, ka uru si jwo fânhā na:

³⁴ «Ei! Nazareti kànhé shinjì Yesu, jaha shi ku jyε wuu ná mu shwøhəl'e yε? Mu à pa mpa wuu shi bò la? Mii à mu cè, nge u à fworo Kile e ke, uru u jyε mu!» ³⁵ Ka Yesu si fânhā cyán jínañi na: «Majwage to! Maa fworo nge nàñi il!» Ka jínañi si nàñi cyán sùpyire shwøhəl'e, maa fworo u e. U jyε a kapii pyi u na me. ³⁶ Ka lire si sùpyire puni kàkyanhala fo ti na yu tiy'á: «Mpe jyε jwumpe de! U maha fânhā cyáan jínañi na ná u sífente e, pi a sì wá na fwore pifeebil'e.» ³⁷ Ka Yesu mege si fworo lire kùluni puni i.

*Yesu à Pyeri nafçcwɔñi ciúñjø
(Macwo 8.14-17; Marika 1.29-34)*

³⁸ Ka Yesu si fworo Kile Jwumpe kàlambage e, mà kàre Simø pyëngε. U à sà Simø nafçcwɔñi ta u à sinni cifwuro cye e. Ka pi i lì cya Yesu á, u pa jwɔ u na. ³⁹ Ka Yesu si file u na, maa fânhā cyán cifwure na, ka ti i láha u na. Ka u u ntíl'a yíri na sore pi á.

⁴⁰ Canñayiicwoore na, yama shi maha shi piu mpyi kànhé e ke, ka pi i mpa ná pire puni i Yesu yyére. Ka u u cyeyi taha pi puni niñkin niñkinjì na, maa pi ciúñjø. ⁴¹ U mpyi na jínacyaabii niyyahamii jínahii kòre na yige pi e. Pire jínañi mpyi na yu fânhā na: «Kile Jyanañi u jyε mu! Nka Yesu mpyi maha fânhā cyáan pi na, maa jwumpe kwùun pi na, jaha na yε pi mpyi a cè na uru u jyε Kile Njicwønřøjì.

*Yesu kapani
(Marika 1.35-39)*

⁴² Nyε jyèg' à pa mûgo ke, ka u u fwor' a kàre sige funnjke e. Shinjyahara mpyi a fworo na u caa. Pi à pa u cya a jyε ke, ka pi la si mpyi u u ñkwôro ná pire e. ⁴³ Ka u u yi jwo pi á: «Jwumpe Nintanmpe p' à yyaha tñi ná Kile Saanre e ke, mii à yaa mii u puru jwo kânyi sanjy'á, jaha na yε lire mèe na mii à tun.»

⁴⁴ Lire e ka Yesu si wá na jaare na mâre na Jwumpe Nintanmpe yu Zhude kùluni Kile Jwumpe kàlambayi i.

5

*Yesu à fyacumii taanre yyer'a pyi u cyclempyii
(Macwo 4.18-22; Marika 1.16-20)*

¹ Nyε canñka mà Yesu niyyjereni yaha Zhenczareti banji jwøge na, sùpyire mpyi a yyér'a u kwùulo Kile jwumpe ndøgonjì kurugo, fo na piye ñoøjì kàmpañyi puni na, na u fñre. ² Ka u u mpa wíl'a bakwooyo shuunni jyε banji jwøge na. Fyácyabii mpyi a fworo yire bakwooyi

* ^{4:19} Ezayi 61.1-2

i na pi cwòobii jyìi. ³ Ka Yesu si sà jyè kuru bakwooge k'e, Simo woge ku mpyi ku ki, maa yi jwo Simo á: «Bakwooge lwó banji jwóge na mà file yyaha yyére dooni.» Simo à lire pyi ke, ka Yesu si ntèen bakwooge funjke e, maa Kile jwumpe yu súpyir'á.

⁴ Nye tèni i u à pa ñkwò Kile jwumpe njwuñi na ke, maa jwo Simo á: «Bakwooge file lwóhe tacugunjke e, yii i yii cwòobii wà, yii i fyaabii pii cya.» ⁵ Ka Simo si u pyi: «Cyeleñtunji, wuu à numpilage puni pyi fyacyaaní na, wuu jye a yafyin ta me, ñka ná mu s'à jwo amuni, mii sí cwòjì wà sahanjki.» ⁶ Nye pi à cwòobii wà ke, ka pi i fyaan niyyahamii cù fo cwòobii na ñkwùn. ⁷ Nye pi shèrefeebii pi mpyi bakwooge sanjke e ke, ka pi i pire yyere na pi pa pire tége. Ka pi i bakwooyi shuunniñi jíi fyaabii na, fo bakwooyi mpyi na ñko raa ntíri lwóhe jwóh'í.

⁸ Simo Pyeri à lire jya ke, maa njinkure sín Yesu fere e, maa jwo: «Kafoonji, laaga tóon na na, jaha na yé mii jye kapimpyinjé.» ⁹ Fyaabii pi mpyi a cù ke, Simo ná u shèrefeebii mpyi a fyá pi jyahanjkaní na. ¹⁰ Zebede jyaabii pi mpyi ná Pyeri e, ná pire pi jye Yakuba ná Yuhana ke, pire mpyi a fyá mii. Ka Yesu si Simo pyi: «Ma hà vyá me. Må lwó nume na, bá mu mpyi na fyaabii caa na jcwóre me, amuni mu sí raa súpyire caa t'a bárali mii na.» ¹¹ Nye ka pi i nür'a pa banji jwóge na, maa kàntugo wà bakwooyi ná yi funjø yaayi puni na, maa ntaha Yesu fye e.

Yesu à tògofoo ciùuñj

(Macwo 8.1-4; Marika 1.40-45)

¹² Må Yesu yaha lire kùluni kànhé kà na, tògofoonji wà na mpyi wani, tòge mpyi a u tegèle ta sèl'e. Tèni i u à Yesu jya ke, ka u njinkure sín u fere e, maa yyahe cyigile, maa u jnáare: «Kafoonji, mu aha jne, mu sí n-jà mii tòge láha mii na sì mii finijé.» ¹³ Nye Yesu à yíre lógo ke, maa cyege sànhá maa bwòñ u na, maa jwo: «Mii à jne, tòge ku láha ma nal!» Ka tòge si ntíl'a láha u na.

¹⁴ Ka Yesu si u pyi: «Cù ma jwóge na, ma hà yaaga jwo súpya á me. Ñka ta sì, maa sà maye cyéé sáragawwuñi na u u ma kàanmucya, sárage kyaa Kile túnntunjí Musa à jwo tògofeebii jcùuñjóni kyaa na ke, maa kuru wwù. Lire li sì li cyéé pi na na mu à ciùuñj*.

¹⁵ Nye ka Yesu mege si li jwó cù na fwore sèl'e. Shinnyahara mpyi maha mpa a binnini u taan, maa u jwumpe nûru, u a sì wá na pi ciùuñj. ¹⁶ Ñka Yesu mpyi maha ñkwò a yíri pi taan, maa sà Kile jnáare sífwage funjke e.

Yesu à supyimurujó ciùuñj maa ku kapegigii yáfa ku na

(Macwo 9.1-8; Marika 2.1-12)

¹⁷ Canjka mà Yesu yaha Kile jwumpe njwuñi na, Farizheenbii pii ná Kile Saliyanji cyelentiibii pii mpyi wani. Pire mpyi a yíri Galile kùluni ná Zhude kùluni kànyi puni ná Zheruzalem kànhé na. Ka Yesu si wá na yampii ciùuñj ná Kafoonji Kile sífente e. ¹⁸ Ka súpyire tâ si yanji wà tug'a pa u yasinniñke e, uru nàñi mpyi a mûrñjo. Pi la mpyi si jyé bage e si u file Yesu na. ¹⁹ Ñka súpyire nyahanj kurugo, pi jye a jà a tajyige ta ná u e me; ka pi i dùgo bage kàtanjke na, maa kuru fûr, maa supyimurunjke ná ku yasinniñke le a tîrige kuru wyige e Yesu fere e súpyire shwôhol'e. ²⁰ Yesu à li jya na mpiai nàmpil'a dá uru na ke, ka u u jwo supyimurunk'á: «Nà wà we, mu kapegigil'a yáfa mu na.» ²¹ Kile Saliyanji cyelentiibii ná Farizheenbii pi mpyi wani ke, ka pire si wá na ñkunni maa jwo: «Naha na jye nàñi jye na Kile mege këege ye? Fo Kile kanni bà me, wà sì n-jà súpya kapegigii yáfa u na me!»

²² Nye Yesu à pa pi kununjke jnúñke cè ke, maa pi pyi: «Naha na tire nte sôññore shinji jye yii funjyi i ye?» ²³ Må jwo «Mu kapegigil'a yáfa mu na» ná «Yíri, maa jaare» yii jyii na, cyire kapyagii mü shuunni i ndire jwumo p'a tâan ye? ²⁴ Ñka yii pi li cè na síní na jye Supyanji Jyanji á naha jnúñke na, u wà kapegii yáfa u na.» Lire e u à jwo supyimurunj'á: «Ta nûru na jwo na. Yíri maa ma yasinniñke lwó maa sì pyëngé.» ²⁵ Lire tènuuni i, ka nàñi sì yíri maa u yasinniñke lwó a fworo súpyire jyii na, na Kile kère, na ñkèege pyëngé. ²⁶ Ka li i pi puni biliñjo. Pi mpyi na Kile kère, maa ñko: «Ei! Wuu à kakyanhala karii jya njajaa de!»

Yesu à lyí ná mepenje shiinbil'e

(Macwo 9.9-13; Marika 2.13-17)

²⁷ Lire kàntugo ka Yesu si fworo ntâani na, maa wíl'a múnalwôre shwofoonji wà jya u à tèen u báaranj tapyige e. U mege mpyi Levi. Ka Yesu si yi jwo u á: «Yír'a taha na fye e.» ²⁸ Ka Levi si báaranj puni jwó yaha maa ntaha Yesu fye e.

²⁹ Lire kàntugo Levi à kataan nimbwoo pyi Yesu mege na u pyëngé e. Shinnyahara mpyi na lyí ná pi e sjencyan. Pire shwôhol'e, múnalwôre shwofeebii mpyi a nyaha. ³⁰ Farizheenbii ná Kile Saliyanji cyelentiibii pil'a lire jya ke, maa Yesu cyelempyibii yibe: «Naha na yii jye na lyí marii byii ná múnalwôre shwofeebii ná mepenje shiinbil'e ye?» ³¹ Ka Yesu si pi pyi: «Mpiai pii à ciùuñj ke, wempyinji kyaa jye pire na me, mpiai pii na yà ke, pire na u kani jye.

* ^{5:14} Tògofoonji ká jcùuñj, sáragawwuñi mpyi maha yaa u u cyere kàanmucya sèl'e si jcè kampy u à ciùuñj, u u nta a uye cyéé súpyire na (Levitiki 14.2-32).

32 Mpii pi jyε na piye sōnji na pir'ā tū ke, mii jyε a pa jn̄ke na pire tayyerege e mε. N̄ka mpii pi à li cē na pire jyε a tū mε, pire tayyerege e mii à pa, bā pi si mpyi si pi toroŋkanni kēenjε mε.»

*Jwumpe Nintanmpe fānh'ā jyaha Yahutuubii lādaabii woge na
(Macwo 9.14-17; Marika 2.18-22)*

³³ Ka pi i u pyi: «Tērii nijyahagil'e Yuhana Batizelipyinj cyelempyiibii ná Farizhēenbii wuubii maha súnji leni marii Kile jnāre, mu wuubii sí maha lyī marii byii canja maha canja.» ³⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Yii na sónji na yii sí n-jā fānhā cyán cifonji poonji ceveebii na, pi i súnji le mà cipoonji yaha ná pi e la? ³⁵ N̄ka tēni là na ma, cipoonji si n-pa n-yige pi shwōh'l'e. Lire tēni i pi sí n-ta raa súnji leni.»

³⁶ Ka Yesu si tāanlini là jwo pi á na: «Wà jyε na vāanvōnjø kwùnn'a tēg'a vāanvōjyεga tacwōngā jwooli mε. Lire ká mpyi, mu maha vāanvōnjø kēege, vāanvōnjø kwonge ná vāanvōjyεga sí jyε na jin'a yiye lwó mε.

³⁷ Wà mū sí jyε na sinmpurugo leni seeye boolyegil'e† mε. Lire baare e p'aha mpa ntanha, pu maha pu yalenke jya, maa wu, yalenk'a sì nkēege. ³⁸ Sinmpurug'ā yaa k'a leni seeyi boofonnjikil'e.

³⁹ Lire ná li wuuni mū i, sùpya jyε a sii na sinntanhaga byii maa nūr'a yyaha yige sinmpurugo kurugo mε. Naha kurugo ye u maha jwo na nintanhage k'à tāan.»

6

*Nje Yesu à jwo canjøŋke kyaa na ke
(Macwo 12.1-8; Marika 2.23-28)*

¹ Nye canjka, Yesu ná u cyelempyiibii mpyi na ntūuli sùma kooyi y'e. Kuru canjke na mpyi canjøŋ. Ka u cyelempyiibii si sùmajcahayi yà kwòn a cwuugo pi cyeyi i mà kùn*. ² Farizhēenbii pil'ā lire jyε ke, maa Yesu pyi: «Naha na yii jyε na canjøŋke kafuunjki pi yε?»³ Ka u pi pyi: «Nde saanji Dawuda à pyi ke, yii jyε a lire kâla mà? Canjka mà u ná u fyējwōhshinbii katege wuubii yaha, ⁴ u à jyè Kile bage e, maa sárage bwúurunj wà lwó a kyà, maa wà kan u fyējwōhshinbii'l'. Må li ta sáragawwubii kanni pi mpyi a yaa pi jà a uru bwúurunj kyà.» ⁵ Ka Yesu si nūr'a jwo pi á: «Súpyaŋi Jyanjí ká kyaa maha kyaa jwo mà yyaha tíi ná canjøŋke e ke, li sì n-jā n-tòro lire na mε.»

*Yesu à cyenkwogoo cùuŋo canjøŋke e
(Macwo 12.9-14; Marika 3.1-6)*

⁶ Nye Yahutuubiicannjøŋke kab'er'e, Yesu à jyè Kile Jwumpe kàlambage k'e, maa li jwó cù na Kile jwumpe yu. Nànjí wà na mpyi súpyire shwōh'l'e, uru kànijé cyεge mpyi a kwû. ⁷ Ka Kile Saliyanj cyelentiibii ná Farizhēenbii si wà na Yesu kàanmucaa kampyi u sì jn̄ee súpya cùuŋo canjøŋke e, si nta tigire cyán u na. ⁸ Ka Yesu si pi funzonjøre cè, maa yi jwo cyenkwogefonj'á na u yîr'a yyére súpyire shwōh'l'e, pi raa u jn̄aa, ka nànjí si yîr'a yyére. ⁹ Må u yaha tayyérege e, ka Yesu si jwo: «Mii sí yîr'a, maa tāanna ná Kile Saliyanj i, kacenni mpyiñj l'à jn̄wó canjøŋke e laa, kapiimi mpyiñj? Må súpya múnna shwô laa, må súpya múnna wwû?»

¹⁰ Yesu à puru jwo ke, maa súpyire puni wíl'a mâha, maa jwo cyenkwogefol'á: «Ma cyεge sânhana.» U à ku sânhana ke, ka ku u jn̄ciúno.

¹¹ Nye Kile Saliyanj cyelentiibii ná Farizhēenbil'ā lire jyε ke, ka pi lùgigii si yîr'i. Ka pi i nkâr'a sà piye taanna, nde pi sí n-jā n-pyi Yesu na ke, si lire cè.

*Yesu tūnntumppi ke ná shuunniñjicwōonrøjí kani
(Macwo 10.1-4; Marika 3.13-19)*

¹² Canjka Yesu à dùg'a kâr'a sà Kile jnāre jnāke kà na. U à numpilage puni pyi Kile jnarege na wani. ¹³ Nyég'a pa mûgo ke, ka u u cyelempyiibii yyere, maa shiin ke ná shuunni cwoonrø pi shwōh'l'e, mà pyi u tūnntumppi. ¹⁴ Pire tūnntumppi ke ná shuunniñj meyi yi jn̄e: Simo, ná Yesu à u mege le Pyeri ke, ná Pyeri sijneenj Andire ná Yakuba ná Yuhana ná Filipi ná Baritelemi ¹⁵ ná Macwo ná Tomasi ná Alife jyanjí Yakuba ná Simo pi maha mpyi Zelotij ke, ¹⁶ ná Yakuba jyanjí Zhudasi ná Zhudasi Isikariyoti nge u sí n-pa Yesu le cye e ke.

(Macwo 4.23-25)

¹⁷ Nye ka Yesu si ntige ná u tūnntumppi'e jnāke jnūn'i, maa mpa yyére tafage k'e. U cyelempyiibii nijyahamii ná supyiyahara mpyi wani. Tire súpyire mpyi a yîr'i Zhude

† 5:37 Seeyi boni na jyε boro, Yahutuubii maha ndemu jwoole ná yatoore seeyi i maa lwohe, lire jyε me nùjirimpe, lire jyε me erezē sinmpre leni l'e ke. * 6:1 Kile Jwumpe Semenj à li cyée na wà katege wu ká a ntūuli kereg'e, na u sì n-jā sùmají wà kwòn ná cyεge e, si jyjyí wani kereg'e (Duterenomu 23.25). † 6:2 Må tāanna ná Farizhēenbii sâñjøŋkanni i, mu aha sùma kwòn ná cyεge e, mu à báara pyi. Lire e pi à Yesu cyelempyiibii cēege na pi à báara pyi canjøŋke. † 6:15 Zelotj: kuru mege jwohe ku jyε: «kini kyal'ā tāan ngemu á sél'e ke».

kùluni i, Zheruzalemu kànhe ná kùluni cyeyi sanjyi puni i, mà bâra Tiri ná Sidon kànyi na, yire kànyi jyé suumpe lwøhe jwøge na.¹⁸ Tire sùpyire mpyi a pa si mpa a Yesu jwumpe nûru, si ticumpe ta. Jìnabii mpyi mpiimu i ke, pire mpyi na jicùunji mù.¹⁹ Sùpyire puni mpyi na jcaa si bwøn Yesu na, jaha na ye shin maha shin n'a mpyi a jà a bwøn u na ke, fànhà mpyi maha fworo u e, maa urufoo cùunjo.

Jofoo wuu l'à jwøye?

(Macwo 5.1-12)

²⁰ Nyé ka Yesu si yyahe yîrig'a le u cyelempyiibil'e, maa jwo

«Yii pi jyé fônjek e ke, yii wuun'à jwø, jaha na ye Kile Saanre jyé yii woro.

²¹ Kategé jyé yii mpiimu na nume ke, yii wuun'à jwø, jaha na ye yii sí n-pa n-tin.

Yii pi jyé na myahigii súu nume ke, yii wuun'à jwø, jaha na ye yii sí n-pa raa jcyàhalí.

²² Sùpyir'â yii mpiimu kyaa pen piy'â, marii yii kòre na láre piye na, marii yii cyere, marii yii mepenje yu na yii à taha Supyanji Jyanji fye e ke, yii wuun'à jwø.

²³ Lire ká mpyi yii na tèni ndemu i ke, yii pyi funntange e, yii raa yini, jaha na ye Kile à sàra nimbwø bégel' a yaha yii mæe na niñyinj na. Cyire karigii shinji pi tulyey'â pyi Kile tùnnutnimpíi na mù.

²⁴ Nka yii pi jyé ná nàfuunji i nume ke, yii wuun'à këege, jaha na ye yyejinjek e yii jyé ke, kuru sí n-pa n-kwò.

²⁵ Yii pi à tin nume ke, yii wuun'à këege, jaha na ye kategé sí n-pa n-cwo yii na.

Yii pi jyé na jcyàhalí nume ke, yii wuun'à këege, jaha na ye yii yyahayi sí n-pa n-tanha, fo yii sí raa myahigii súu.

²⁶ Sùpyire puni na yii mpiimu kère kafinare jùnjo taan ke, yii wuun'à këege, jaha na ye lire pyinkanni na, pi tulyey'â kafinivinibii kêe, pire mpiimu pi mpyi a piye pyi Kile tùnnutnimpíi ke.

Yii yii zàmpenbii kyaa tâan yiy'â

(Macwo 5.38-48; 7.12)

²⁷ Nyé mii lógofeebii, mii sí yi jwo yii á: yii yii zàmpenbii kyaa tâan yiy'â. Mpíi pi jyé ná pege e mà yyaha tîi ná yii e ke, yii a kacenjii pyi pire na.²⁸ Mpíi pi jyé na jwumpimpe yu mà yyaha tîi ná yii e ke, yii a jwø leni pir'â. Mpíi pi à yii cùmu lemè pi ke, yii a Kile jâare pir'â.²⁹ Wà ha kantawaa bwøn mu mùmpenje k'e, ku sanjke këennje urufol'â. Sùpya ká mu vânantinimbwøhe cyán a shwo mu na, ma vânantinimbileni yaha u cye e mù.³⁰ Wà ha mu jâare, urufoo kan. Sùpya ká mu yaaga cyán a shwo, ma hâ ku fwoo jáara u na me.

³¹ Nde yii la jyé sùpyire sannte s'a mpyi yii á ke, yii a lire pyi pi á mù.³² Yii kyal'â tâan mpiimu á ke, yii aha pire kanni kyaa tâan yiy'â, tòonji ñgi yii sí n-ta lire e ye? Mepenje shiinbii mù jyé na lire pyi mæ?³³ Mpíi pi jyé na kacenjii pyi yii na ke, yii aha a cyi pyi pire kann'â, tòonpi ñgi yii sí n-ta lire e ye? Mepenje shiinbii mù jyé na lire pyi mæ?³⁴ Yii à cè a jwo na yii sí n-jà yaaga jâare n-ta mpiimu á ke, yii aha a pire kanni kaan, tòonji ñgi yii sí n-ta lire e ye? Mepenje shiinbii mù na lire pyi. Pi à cè a jwo na mpíi pi sí n-jà pire yaayi cyage nûruñjo pire na ke, pire na pi maha yi fwøhigii leni mù.³⁵ Nka yii pi ke, yii yii zàmpenbii kyaa tâan yiy'â, yii raa kacenjii pyi pi na. Yii aha fwoo le pi na, yii i yii sònñore láha li zàranj na. Lire ká mpyi, Kile sí sàra nimbwø kan yii á, lire mù li sí li cyée na yii na jyé Kileñi nìnyi wuji pyi, jaha na ye u à jwø kacennecembaabii ná shinpíibii na.

³⁶ Yii pyi jùnaarafee, bà yii Tunji Kile jyé jùnaarafoo me.

Yii àha raa pi sanmpii cêege me

(Macwo 7.1-5)

³⁷ Yii àha raa pi sanmpii cêege me, lire ká mpyi Kile mù sì yii cêege me. Yii àha raa sùpyire sannte la wwû me, lire e Kile mù sì yii la wwû me. Wà ha kyaa pyi yii wà na, urufoo u lire yâfa. Lire ká mpyi, Kile mù sì yii kapegigii yâfa yii na.³⁸ Yii a sùpyire sannte kaan, lire e Kile mù sì yii kan, yaage e yii à sumare pyi maa pi sanmpii kan ke, Kile sí kuru yaage jî si ku cúnjo cúnjo si ku fîi si kâ bâra ku na fo yaage si jî raa wuni.»

³⁹ Lire kàntugo ka Yesu si tâanlini là jwo pi á na: «Fyinji wà sì n-jà u fyinjnej kâbii cù la? Lire ká mpyi, pi mù shuunniyi puni sì n-fige wyige k'e mà?⁴⁰ Cyelempyanji taceñke sì n-jà n-pêe n-toro u cyelentunji woge taan me, jka cyelempyanji cyege k'à le a jwø ke, uru u taceñke maha mpyi u cyelentunji woge fiige.

⁴¹ Naha na mu jyé na jyèsenni jaa ma cînmpworonji jyiini i, mà li ta bânnají u jyé mu wuuni i ke, mu jyé na uru jaa mà ye?⁴² Mâ tâanna ná lire e, di mu sì n-jà n-jwo ma cînmpworonj'â na u yyére maa jyèsenni wwû u jyiini i, mà li ta bânnají u jyé mu wuuni i ke, mu jyii jyé uru na mà ye? Mu u à fyinme tò wwomø na ke, bânnají wwû ma jyiini i folø, lire ká mpyi, mu sì raa raa jicwûu jyèsenni tawwuge e ma cînmpworonji jyiini i.

*Cige maha ncè ku yasere e
(Macwo 7.16-20; 12.33-35)*

⁴³ Cige niçcenke jye na yasere niimpere yaa me, cipege mü jye na jin'a yasere niçcenne yaa me. ⁴⁴ Cire puni maha ncini ti yasere cye kurugo, lire jwaho ku jye: wà si n-jà fizhiye cige yasere kwon'nguro cige na me, wà mü si n-jàerezan cige yasere kwon'kilege taha na me. ⁴⁵ Ngemu u zò u à jwø ke, uru maha jwuncenmpe yu. Ngemu u jye ná zompi i ke, uru maha jwumpimpe yu. Yii li cè, sùpyanji zombilin'â jñi ndemu na ke, lire u jwøge maha yu.»

*Yakilfoorji ná funjo baa shinji kani
(Macwo 7.24-27)*

⁴⁶ Ka Yesu si nür'a jwo: «Naha kurugo yii maha mii pyi "Kafoonji, Kafoonji" mà li ta yii sí nye na mii jwumpe kurigii jaare mà ye? ⁴⁷ Shin maha shin u à pa mii á, maa mii jwumpe lôgo, maa pu kurigii jaare ke, urufol'â fworo yaage nkemu na ke, mii sí kuru cyee yii na. ⁴⁸ Urufoo na nye mu à jwo bafaanranji u à jñike tûgo fo mà sà nô kafaage na, maa u bage nintaani cyán ku na ke. Bag'â faanra a kwó ke, ka zànbwaho si mpa, ka lwøhe si wá na fwu na ma na ku kúuli, nka bage nye a cwo me, naha na ye ku nintaan'â cyán a jwø. ⁴⁹ Nka shinji u nye na mii jwumpe nûru, maa mpyi u nye na pu kurigii jaare me, urufoo na nye mu à jwo bafaanranji u à u bage nintaani cyán jüntiige na ke. Zanh'â pa, ka lwøhe si wá na fwu na ma na ku kúuli ke, ka bage si ntíl'a pi a wu.»

7

*Yesu à sòrolashiibii yyaha yyére shinji wà bilina ciuñjo
(Macwo 8.5-13; Yuhana 4.43-54)*

¹ Yesu à puru jwumpe puni jwo a kwò sùpyir'â ke, maa nkare Kaperenamu kànhe e. ² Óromu sòrolashiibii yyaha yyére shinji wà na mpyi wani kuru kànhe e ná biliwe e. Uru bilinanji kani mpyi a waha u na. Ka yampime si mpa uru bilinanji cù, fo u na nko s'a kuro caa.

³ Nye uru jñufuooj'â Yesu kyaa lôgo ke, maa Yahutuubii kacwñribii pì tun pi sà Yesu jñare u u mpa uru bilinanji ciuñjo. ⁴ Pi à nô Yesu yyére ke, maa u jñare fânha na, maa jwo: «Ijegé jñufuooj'â yaa ná mpwòh'e, mu à yaa mu u pwøho. ⁵ Naha kurugo ye wuu Yahutuubii kyal'â tâan u à sèl'e. Uru mü si u à wuu Kile Jwumpe kàlambage faanra.»

⁶ Nye ka Yesu si jye maa nkare ná pi e. Tèni i pi à sà byanhara sòrolashiibii yyaha yyére shinji pyenge na ke, lir'â sòrolashiibii yyaha yyére shinji ta u à u ceveebii pii tun pi sà yi jwo Yesu á: «Kafoonji, ma hà maye kânhâ mpa mii pyenge e me, naha na ye mii jñuk'â cyére mu u jyè mii pyenge e. ⁷ Lire kurugo mii à li kâanmucya mà li ta na mii yabilinji jye a yaa mii u shâ mu fye e me. Nka jwunjanja niñkin jwo, kuru si mii bilinanji ciuñjo. ⁸ Mii wi ke, sòrolashiibii pii na jye mii jñujo na, mii si jye pii nùjo na. Mii aha wà pyi "Ta si" u maha nkare. Mii aha wabere pyi "Ta ma" u maha mpa. Mii aha na bilinji pyi "Nde pyi" u maha lire pyi.»

⁹ Nye Yesu à puru jwumpe lôgo sòrolashiibii jñufuooj'â ceveebii jwø na ke, ka uru nànjì kani si u kâkyanhalo. Supyikurunjke ku mpyi a taha Yesu fye e ke, ka u u yyaha këenj'a pi wíi wíi, maa jwo: «Mii si yi jwo yii á, mii sâha nté'lâ sùpya jya ná nge dâniyaji fiige e me, ali Izirayeli shiinbii shwhâhol'e mii jye a u fiige jya me.»

¹⁰ Mâ jwo tünntunmpe pi nür'a nô sòrolashiibii yyaha yyére shinji pyenge e ke, pi à sà uru bilinanji ta u à ciuñjo.

Yesu à nàjjiibili niñkwuu jñ

¹¹ Lire kàntugo ka Yesu ná u cyelempyiibii si yíri na nkèege Nayimu kànhe e, shinjiyahara mpyi a taha pi fy e.

¹² Pi à sà byanhara kànhe tajiyjwøge na ke, ka pi i jñciri ná kànhe shiinbii pîl'e, pi i nkèege na nàjjiibili nà niñkwul'e fanjyi i. Leñkwucwojì wà u pylinjkinge ku mpyi ku ki. Kânhâ shiinbii niñyahamii mpyi a taha leñkwucwojì na, pi i nkèege uru bunji tatonjke e. ¹³ Kafoonji Yesu à uru ceenji méesuwunji jya ke, ka u jñuaare si jyè u e, ka u u pyi: «Fyâha, ma hè raa mée súu me!»

¹⁴ U à yire jwo ke, maa file bunji lwøfeeble na, maa bwon'kariyi na, ka pi i yyére. Ka u u jwo bur'â: «Nàjjiibile, yírl!» ¹⁵ Ka nàjjiinji si yír'a tèen, maa li jwø cù na yu, ka Yesu si u kan u nur'â.

¹⁶ Shin maha shin u mpyi wani ke, ka li i pi puni bilibili, fo pi na Kile pêre marii nko: «Kile tünntunji nimbwonji wà u à uye cyee wuu na! Kile à pa u shiinbii tègè!» ¹⁷ Nde Yesu à pyi ke, ka sùpyire si sà a lire yu Zhude kùluni ná li kwùumpe kùligii puni i.

Yuhana Batizelipyinji à tünntunmii tun Yesu à
(Macwo 11.2-19)

¹⁸ Nye karigii Yesu à pyi ke, ka Yuhana cyelempyiibii si nkàr'a sà cyire puni yyaha jwo u á. Yuhana à yire lôgo ke, maa u cyelempyiibii pii shuunni yyér'a ¹⁹ tun pi sà Kafoonji Yesu yíbe

na: «Y'à jwo na nge u sí n-pa ke, uru u nyę mu laa, wabere wuu à yaa wuu a sigili?»²⁰ Pire cyclempyibil'à kàr'a sà nö Yesu na ke, maa u pyi: «Yuhana Batizelipyinjì à wuu tun na wuu pa mu yibe na "Ngemu kyaa l'à jwo na u sí n-pa ke, mu u nyę u wi laa, wuu a wabere sigili?"»

²¹ Lire tèni mpyi a Yesu ta u u yamii njyayhamii ná cwòhòmøfee njyayhamii cùnuji, maa jinabii kore na yige pifeebil'e, maa fyinmii njyayhamii nyiil muru.²² Nyę ka Yesu si tünntunmpii pyi: «Yii à ndemu lógo maa ndemu nya ke, yii a sì, yii i sà lire yyyaha jwo Yuhana á na: fyinmpii naha na jaa, tonkègøyifeebii sì i jaare, tögofeebibii sì i jcùunji, jnùjcunnibii sì i nuru, kwùubii sì i jéni, Jwumpe Nintanmpé sì i yu fòhofeebil'a.»²³ Nyę mii kapyiinjki ká mpyi cyi nyę a ngemu pyi u à cye láha mii na me, urufoo wuun'à jwo.»

²⁴ Yuhana tünntunmpil'a nür'a kàre ke, ka Yesu si wá na Yuhana kyaa yu sùpyir'a, u à pi pyi: «Canjke yii ná ñkàre sìwage e ke, taha nyegę yii mpyi a kàr'a sà wíi kafęege sì i ku nyàha la?»²⁵ Naha yii sì mpyi a kàr'a sà wíi ye? Våansinayafoo la? Yii li cè na mpyi pi maha våansinayi leni, maa pi nyiil karigii pyi, maa pi nyiil jjyilij liy'i ke, pire maha mpyi saanbii bayi i.

²⁶ Nyę lire sanni i ke, naha tawiige e yii mpyi a kàre ye? Kile tünntunjø la? Mii sì yi jwo yii á, u bá à fànhä tò Kile tünntunjø na.²⁷ Naha kurugo ye Kile Jwumpe Semenji à jwo ngemu kyaa na na

“Wíi, mii sì na tünntunjø tun

u sà mu kuni yaa mu yyaha na * ke,
uru tünntunjø i nyę Yuhana.

²⁸ Mii sì yi jwo yii á, sùpya sàha ñkwò a si ngemu u à fànhä tò Yuhana na me, lire ná li wuuni mü i, Kile Saanre shiinbii puni nimbilen'a fànhä tò Yuhana na.

²⁹ Sùpyire ti mpyi na nuru Yuhana jwø na, mà bâra múnalwøre shwofeebibii na ke, pire puni mpyi a tèen ná l'e na Kile à tíi, maa nyę ka Yuhana si pi batize.³⁰ Nka Kile mpyi a ndemu yaa mà yyaha tíi ná sùpyire e ke, Farizhèenbii ná Kile Salianiç cycelentibii nyę a nyę lire na me, maa jycé pi nyę a jen'a batize me.

³¹ Ná naha shi i, mii sì nte sùpyire shinji tàanna ye? Ti ná naha shi k'à fworo be?³² Ti na nyę mu à jwo nàñkopyire, ntemu ti nyę na bâhare kàfuge na ke, tà na bâhare maa ñko ti shërefeebil'a:

“Wuu à tünmpini wyi yii á, yii nyę a jen'a kwòhò me.

Wuu à jáhampe myahigii cée yii á, yii nyę a jen'a mees sú me.”

³³ Yii li cè, Yuhana Batizelipyinjì à pa ke, u mpyi na nyiil tɔɔn wu lyi me, u mü mpyi na sinme byiil me, ka yii i jwo na jína u nyę u e.³⁴ Supyanji Jyanji à pa, maa lyi maa byiil, ka yii i jwo na u sònqore nyę a taha yaage kabere na me, fo nyiilij ná simbyaani kanni, maa nür'a pyi mepengë shiinbii cevoo mu à jwo múnalwøre shwofeebibii.

³⁵ Nka yákilifente Kile maha ñkaan ke, tire ká mpyi wà á, li maha jncé urufoo kapyiinjki'l'e.»

Yesu à fwòrobacwoji wà kapegigii yàfa u na

³⁶ Nyę Farizhennji wà na mpyi wani, uru mäge na mpyi Simo. Canjka uru nàñj'à Yesu yyere na u sà lyi ná ur'e, ka u u nyę maa ñkàre, ka pi i sà ñkwùulo na lyi.

³⁷ Må pi yaha wani, ceenjì wà na mpyi kuru kànhe e, kànhe sùpyire puni mpyi na uru ceenjì cyère kampyahii na, u kapegigii kurugo. Uru ceenj'à pa jncé na Yesu na nyę uru Farizhennji bage e ke, ka u u mpa na longaracwol'e†, l'à jñi sìnme nùguntanga wumø na.³⁸ Maa ntòro Yesu kàntugo yyére mà sà yyére u tooyi taan, maa mees sù sée sél'e, fo nyiil lwoh'à wu mà Yesu tooyi nyę, maa u jnùnjoore tèg'a yi cwuugo, maa yi pùr'a cù, maa puru sìnmpø nùguntanga wumpe tèg'a yi tìri.

³⁹ Nyę Farizhennji u mpyi a Yesu yyere ke, ur'à lire nyę ke, maa jwo uye funnj'i: «Kampyì sénji na nge nàñji na nyę Kile tünntunjø, u mpyi na sì li cè na ceenjì shinji u nyę na bwùun uru na ke, na u nyę kapimpnyiye.»⁴⁰ Ka Yesu si Farizhennji funzønjore cè, maa u pyi: «Simo, jwumø na naha mii u jwo mu á.» Ka Simo si u pyi: «Ta yu, cycelentunji.»

⁴¹ Ka Yesu si jwo: «Nàñji wà fwöhii na mpyi shiin shuunni na, u kampwähii ñkwuu kanjkuro (500.000) na mpyi wà na, u sanji wuji sì nyę kampwähii beeshuunni ná ke (50.000).⁴² Ná li sínji sì nyę a pyi pi wà na mà jà a u fwooni tò me, ka uru nàñji si cyire fwöhigii yàfa pi na. Nyę pire shiin shuunni i, uru nàñji kyaa sì n-táan pi jofol'a mà tòro u sanji na ye?»

⁴³ Ka Simo si u pyi: «Mii na sònji ngemu u fwo li mpyi a pêe sél'e ke, nàñji kyaa sì n-táan ur'a mà tòro u sanji na.» Ka Yesu si u pyi: «Mu à sèe jwo.»

⁴⁴ Maa yyaha këenjje ceenjì yyére maa jwo Yuhana á: «Mu à nge ceenjì nyę la? Mii à pa mu yyére, mu bá nyę a lwohò kan mii i na tooyi jyé me. Nka nge ceenjì wi ke, u à mii tooyi jyé ná u nyilwähii e, maa yi cwuugo ná u jnùnjoore e.⁴⁵ Mu nyę a mii pùr'a cù maa mii shére me, nka nge ceenjì wi ke, mà lwoh à jyé bage e ke, u à kwòro na mii tooyi shwønre ná u jwøge e.⁴⁶ Mu nyę a mii jnùnjekì tìri ná sìnn'me me, nka nge ceenjì wi ke, u à mii tooyi tìri ná sìnme

* 7:27 Malaki 3:1 † 7:37 Lire cwooni mpyi a yaa ná yaage k'e, kuru mäge nyę: «alibatiri».

nùguntanga wum'i. ⁴⁷ Lire kurugo mii sí yi jwo mu á, kapegigii u à pyi ke, cyi ná cyi nyahañi mû i, cyi pur'á yàfa u na. Lire e u à mii kyaa tâan uy'á sée sèl'e. Kapegii nimpyigir'á yàfa ñgemu na ke, urufoo tâange jyue a pêe me.»

⁴⁸ Lire kàntugo ka Yesu si ceenj pyi: «Mu kapegigil'á yàfa mu na.» ⁴⁹ Mpii pi mpyi na lyi sjencyan ná Yesu i ke, ka pire si wá na ñko piye funn'i: «Naha supyifiwi e u jyue ñge nàji mà sá na, fo u u supyire kapegigii yàfani ti na ye?» ⁵⁰ Nka Yesu jyue a puru jwumpe lwá a wíi me, maa jwo ceenj'á: «Mu dâriyanj'á mu shwó, ta sì yyejinjke e.»

8

Cyeebii pi mpyi a taha Yesu ná u cyclempyiibii jwóh'i ke

¹ Lire kàntugo ka Yesu si wá na jaare na ntùuli kànbwoyi ná kànpyeere na, maa Jwumpe Nintanmpe yu mà yyaha tí ná Kile Saanre e. U cyclempyiibii ke ná shuunniñi mpyi ná u e. ² Cyeebii u à cùunjo, mà bâra mpiimu jinahii u à kôr'a yige pi e ke, pire pili mü na mpyi ná u e. Wá mege na mpyi Mariyama, pi mpyi maha uru pyi Magidala Mariyama mü (uru ñge ceenj i Yesu mpyi a jinabii baashuunniñi kôr'a yige) ³ ná Cwuza cwoñi Zhane (Cwuza u mpyi na saanji Erodi karigii cwɔñre) ná Suzani ná cyeebii piiberii niyyahamii. Pire cyeebii mpyi maha pi cyeyayi yàkaan Yesu ná u cyclempyiibil'á, pi i piye tère.

Neeñuguñi bâtaage

(Macwo 13.1-23; Marika 4.1-20)

⁴ Nye canjka shinnyahara à pa binni Yesu taan, tire supyire mpyi a yîri kanya niyyahaya na, ka u u bâtaaga jwo pi á. U à jwo: ⁵ «Neeñuguñi wà u ná fwor'a kâre ñeeme tanuguge e. Mà u yaha u u sùmapyanji wâa fini fiige, wà à cwo kuni jwóge na, ka kuntorobii si uru tânhana, ka sajcyenre si mpa u jò. ⁶ Ka wà tacwugo si mpa bê ná kafaafogé e, maa fyin. U jyue a mo me, maa waha, naha na ye mbyime jyue a pyi kuru cyage e me. ⁷ Ka wà tacwugo si mpa bê ñgurotaha na, maa fyin, maa wá na lyege, ka ñgure si u cû. ⁸ Nka wà tacwug'a pa bê ná ñjukke tacenjke, maa fyin, maa lye, maa se. Sùmacige maha sùmacig'á sùmapyanji se mà no ñkuu (100) na.»

Yesu à kuru bâtaage jwo ke, maa jwo fânhna na: «Ñgemu la ká mpyi si karii yyaha cè ke, urufoo u u niyyigigii cyán sèl'e.»

⁹ Ka u cyclempyiibii si u yibe: «Kuru bâtaage jwóhe ku jyue naha shi ye?» ¹⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Karigii cyi à yyaha tí ná Kile Saanre e ná cyi à jwóho ke, yii à cyire jicèñ'á kan, ñka supyire sannt'á bâtaay'i cyi à jwo:

“bà pi si mpyi s'a pu wíi, pi àha raa pu jaa raa jcwúu me,

s'a pu nûru, pi àha raa pu yyaha cini me*.”

¹¹ Kuru bâtaage jwóho ku jyue: sùmashinji u jyue Kile jwumpe. ¹² Kuni jwóge na sùmashinji tacwug'a pa bê ke, kuru ku jyue mu à jwo supyire t'à Kile jwumpe lógo maa ñee pu na ná funntange e, ñka pu jyue a jà a ndire le t'e me. Pi maha mpyi Kile kuni i tère nimbilere e kanna, kawaa ká pi ta, pi maha fworo l'e.

¹³ Kafaafogé jñun'i sùmashinji tacwug'a pa bê ke, kuru ku jyue mu à jwo supyire t'à Kile jwumpe lógo, ñka mà jwo tère nimbilere li no ke, funspenre karigii ná ñafuunji lage ná ñge ñjyepi mûgûroñi karigii maha pu cwânrö, fo pu yaseere si n-jà no me.

¹⁴ Ngure shwóh'el'e sùmashinji tacwug'a pa bê ke, kuru ku jyue mu à jwo supyire t'à Kile jwumpe lógo, ñka mà jwo tère nimbilere li no ke, funspenre karigii ná ñafuunji lage ná ñge ñjyepi mûgûroñi karigii maha pu cwânrö, fo pu yaseere si n-jà no me.

¹⁵ Ñjukke niyyenjke na sùmashinji tacwug'a pa bê ke, kuru ku jyue mu à jwo supyire t'à Kile jwumpe lógo maa ñee pu na ná funnjo niykin i, maa ñkwôro pu jñun'i ná jwómeñi niykin i ke,

tire supyire ti maha tiye waha têrigii puni i, marii Kile jyuii wuuni pyi.

Kile Jwumpe na jyue fûkina fiige

(Marika 4.21-25)

¹⁶ Wá jyue na fûkina míni si u le jcyigile yaaga jwah'i me. Ñka u maha míni maa u dûrugo yaage kâ jñun'i, bà u si mpyi s'a bëñmpe yige bagé jyifeebil'á me. ¹⁷ Nye kyaa maha kyaa li jyue numpini i ke, cyire puni sí n-pa n-yige bëñmpe na, kyaa maha kyaa l'à jwóho ke, lire là si n-kwôro jicèmbaa me. ¹⁸ Lire kurugo jwumpe yûjyue na nûru mii jwó na ke, yii yâkili yaha pu na sèl'e, naha na ye ñgemu u à yaaga cè ke, kâ sí n-bâra urufoo u tacenjke na. Ñka ñgemu u jyue u jyue a yafyin cè me, ali u na sññi na ur'á nimbleni ndemu cè ke, lire sí n-shwó u na.»

Mpii pi jyue Yesu nuñi ná Yesu cùmptyibii ke

(Macwo 12.46-50; Marika 3.31-35)

¹⁹ Nye ka Yesu nuñi ná u cùmptyibii si mpa u yyére. Ñka supyire nyahanj kurugo, pi jyue a jà a tabaraga ta u na me. ²⁰ Ka wà si Yesu pyi: «Mu nuñi ná mu cùmptyibii naha cyiññi na, pi

* 8:10 Ezayi 6.9

naha na mu kyaa pyi.»²¹ Ka Yesu si jwo: «Mpii pi nyę na Kile jwumpe núru, marii pu kurigii naare ke, pire pi nyę mii nunji ná mii címpyibii.»

*Yesu à kafeebwəhe yyéenje banjiyuŋ'i
(Macwo 8.23-27; Marika 4.35-41)*

²² Canjka Yesu à u cyelempyibii pyi: «Yii a wá, wuu u banji jyiil'a kéenje kùmpoge sanjke na.» Ka pi i jyé bakwoäge e na banji jyiili. ²³ Må pi yaha pi i nkéegé lwəhe jnun'i, ka Yesu si mpa jnō, ka kafeebwəho si wá na fwu na lwəhe lwúu na wàa bakwoäge funjke e. Ku mpyi na jnko si jn lwəhe na, fo na jnko s'a ntíri lwəhe jnwoh'i. ²⁴ Ka cyelempyibii si Yesu jnë, maa jwo: «Cyeleantuŋi, cyeleantuŋi, wuu sí n-kwû de!» Ka Yesu si yíri maa fánha cyán kaféegé na, maa lwəhe pyi: «Téen tanuge e!» Ka kaféegé si yyére, ka lwəhe si ntéen. ²⁵ Ka u u u cyelempyibii yíbe maa jwo: «Taha yii bá jyę a dámii na me?» Nka cyelempyibii fyagara wuubii ná pi kakyanhala wuubii pi mpyi, ka pi i wá na piye yíbil: «Joofo u jyę jnje nàrji fo ka kaféegé ná lwəhe si ntéen u wuuni taan ye?»

*Yesu à jínahii níjyahamii kòr'a yige nàrji w'e
(Macwo 8.28-34; Marika 5.1-20)*

²⁶ Nyę ka Yesu ná u cyelempyibii si banji jyiil'a sà nō Gadara shiinbii kùluni i, lire kùluni na jyę yuetimpe na banji kàntugo. ²⁷ Pi nivvorobii bakwoäge e, ka kuru kànhe nàrji wá si Yesu jnùjho bé, jnabii mpyi uru nàrji i. Li mpyi a mō, u sáha mpyi na vánayji leni me, u sáha mpyi na shùun kànhe e me, fo fanjyi i. ²⁸ Téni i uru nàq'á Yesu jnya ke, ka u u jnkwúulo, maa jcwo Yesu fere e, maa jwo fánha na: «Yesu, Kileni níjyi wunji Jyanji, jaha mu jyę na jcaa mii á ye? Mii na mu jnáare, ma hà kawaa pyi na na mà de!»

²⁹ Nàj'á yire jwo, jaha na ye Yesu mpyi a jnáni pyi na u fworo u e. Uru jnáni mpyi maha u cyaan térii níjyahagil'e. Sùpyire mpyi maha uru nàrji cwôre maa u cyeyi ná u tooyi pwu ná yòr'yé, bà u si mpyi si ntéen tanuge e me, jnka u mpyi maha yire yapwoyi puni kwúun. Lire kàntugo jnabii mpyi maha sì ná u e sìwage e.

³⁰ Nyę ka Yesu si nàrji yíbe u mäge na, ka u u jwo: «Mii mäge jyę Shinjyahara.» U à yire jwo jaha na ye jnabii pi mpyi u e ke, pire mpyi a jnya. ³¹ Ka pire jnabii si Yesu jnáare na u àha pire kòr'a nkéegé kacyewyicugunke e me.

³² Nyę lir'a caakurumbwəho ta ku u lyi jnake kà numpenqe na wani, ka jnabii si Yesu jnáare sèl'e na u pire yaha pire pi sà jyé kuru caakurunjke e, ka u u jnëe. ³³ Nyę ka jnabii si fworo nàrji i maa sà jyé caabil'e. Ka kuru caakurunjke puni si sùrug'a yíri jnake numpenqe na mà cwo banji i mà kwú.

³⁴ Cáanahabil'a lire jnya ke, maa fê a kàr'a sà a yi yu kànhe ná sishwənbugure puni i. ³⁵ Ka sùpyire si fwor'a kàre si sà cyire karigii jnya. Nàrji i jnabii mpyi ke, ka pi i sà u ta u à téen Yesu fere e ná vánayji i tanuge e, ka pi i fyá. ³⁶ L'à pyi mpiimu jnyii na ke, ka pire si nàrji cuuŋjənkanni jwo pi sanmpil'á. ³⁷ Nyę ka Gadara kùluni shiinbii puni si Yesu jnáare na u fworo pire kùluni i, jaha na ye pi mpyi a fyá u yaha na sèl'e. Ka Yesu si jyé bakwoäge e s'a nkéegé.

³⁸ Nàrji i jnabii fworo ke, ka uru si Yesu jnáare sèl'e, na uru na nkéegé ná u e. Ka Yesu si u nùrujø maa jwo: ³⁹ «Núru, ma a sì pyengé, kabwooni Kile à pyi mu á ke, ma a sà lire yyaha jwo ma pyengé shiinbil'á.» Ka nàrji si nkéegé kànhe funjke e, nde Yesu à pyi u á ke, maa sà a lire yu na ntuuli cyeyi puni i.

*Yesu à ceenji wà cùuŋjø, maa Zharusi pworoŋji buwuŋi jnë
(Macwo 9.18-26; Marika 5.21-43)*

⁴⁰ Nyę téni i Yesu à nùr'a banji jyiil'a kéenje kùŋke sanjke na ke, ka shinjyahara si u jnùjho bé, jaha na ye pi puni mpyi na u sigili. ⁴¹ Kile Jwumpe kàlambage kà jnùjufoo na mpyi wani, uru mäge mpyi Zharusi, ka uru nàrji si mpa niŋkure sín Yesu fere e maa u jnáare fánha na na u shà uru pyengé e, ⁴² jaha na ye pworoŋi niŋkinji u mpyi u á, ná u mpyi a yyee ke ná shuunni kwò ke, uru mpyi na yà, fo u mpyi na jnko raa jnkwúun.

Nyę Yesu niŋkareni Zharusi pyengé e, sùpyire mpyi a kwúulo kàmpanjyi puni na, fo na u fénre piye shwəhol'e.

⁴³ Ceenji wà na mpyi tire sùpyire shwəhol'e, lùwulijkwombaayi mpyi u na yyee ke ná shuunni funj'i. Wempyibii mpyi a kwà u cyeyaare puni na, jnka wà jyę a jà a u cùuŋjø me.

⁴⁴ Nyę ka u u mpa Yesu kàntugo yyére maa bwòn u vánayji zhwdore na, ka yampe si ntíl'a kws. ⁴⁵ Ka Yesu si sùpyire yíbe: «Joofo u à bwòn mii na ye?» Ka sùpyire puni si wá na jnko: «Mii bá me.» Ka Pyeri si jwo: «Cyeleantuŋi, mu jnyii jyę sùpyire na t'à mu fénre kàmpanjyi puni na mà?» ⁴⁶ Ka Yesu si jwo: «Wà kón'a bwòn mii na, jaha na ye mii à li kàanmucya mà li jnya na fánhe kà a fworo mii i.»

[†] 8:27 Yahutuubii maha pi fanjyi wwú kafaayi jnun'i. Pi maha ku jnwóge yal'a yaa fo maha tateenjø yaa mû.

⁴⁷ Nyę ceen' à li jyä na nde ur' à pyi ke, na Yesu à li cè ke, ka u u fyá fo na jcyëenni, maa mpa niŋkure sín Yesu fere e, nde l' à u pyi u à bwòn Yesu na ke, ná pyinkanni na u à uye jyä u à cùuŋjø tēenuuni mujye e ke, u à yire yyaha jwo Yesu á sùpyire puni jyii na. ⁴⁸ Ka Yesu si u pyi: «Na pworo, mu dániyan' à mu cùuŋjø. Kile u yyeqinjke kan ma á.»

⁴⁹ Må Yesu yaha puru jwumpe na, tünntunj' à yíri jnýufoonj Zharusi pyenge e mà pa yi jwo Zharusi á: «Kile wuuni na wá à nò mu pworoni na. Ma hâ nûru cyelentunj yaha u uye kànhua u a ma me.» ⁵⁰ Yesu à yire lógo ke, maa jwo Zharusi á: «Ma hâ raa fyáge me, dâ mii na kanna, mu pworoni sí n-yíri.»

⁵¹ Nyę pi à sà nò Zharusi pyenge jwogé na ke, Yesu nyę a jne sùpyanji wabere u jyè ná ur'e me, fo Pyeri ná Yuhana ná Yakuba ná pyanji tuŋj ná pyanji nunji. ⁵² Sùpyire puni ti mpyi pyenge e ke, pire puni mpyi na myahigii súu marii ɣkwúuli pyanji ɣkwùnji na. Ka Yesu si pi pyi: «Yii àha raa mee súu me, pyanji nyę a kwú me, u na jwúunil.» ⁵³ Ka pi i wá na jcyähali u na, jaha na ye pi à li cè na pyan' à kwú.

⁵⁴ Nyę ka Yesu si pyanji buwuŋji cù u cyege na, maa jwo fànhna na: «Pyà, yíril!» ⁵⁵ U à yire jwo ke, ka pyanji múnani si nûr'a jyè u e, lire tēenuuni mujye e, ka u u yíri, ka Yesu si pi pyi pi jnyi kan u á. ⁵⁶ Ka lire kani si pyanji sifeebii bilibili. Ka Yesu si yi jwo pi á na pi àha nde kani jwo sùpyanji wà tufig' à me.

9

*Yesu à u cyelempyiibii tun pi sà a Jwumpe Nintanmpe yu
(Macwo 10.5-15; Marika 6.7-13)*

¹ Lire kàntugo ka Yesu si u cyelempyiibii kë ná shuunniŋji pyi pi à binni u taan, maa siŋj ná fànhne kan pi á, bà pi si mpyi s'a jinabii puni kòre s'a yige pifeebil'e, s'a yampii cùuŋj me. ² Lire jwóhø na, u à pi tun pi sà a Kile Saanre kyaa yu sùpyir' à, pi rađ yampii cùuŋj. ³ U à pi pyi: «Yii àha ɣkwo yaaga lwó yiye cye e lire kùsheeni na me, mu à jwo kàbii, lire nyę me boro ná bwúuru ná wýéte. Yii wá hâ ɣkwo vánantinjke kabere lwó mbára u yacige woge na me. ⁴ Yii aha ɣkare kànhua maha kànhua na, ka wá si jne yii sunmbage na, yii téeen wani fo mà sà yaa ná yii tèekani i. ⁵ Nka kànhue ɣkemu shiin kampyi pi nyę a jne yii i yii sunmbage tîrige pire yyére me, yii nivworobii kuru kànhue e, yii yii tooyi bambaŋi kwòro kwòr'a wu wani, lir' à kajwuu kwò kuru kànhue shiin na.»

⁶ Nyę ka pi i yír'a kár' sà a Jwumpe Nintanmpe yu na mâre kànyi puni i, maa yampii cùuŋj.

*Saanji Erödi na uye yíbili na Yesu nyę jofoo yę
(Macwo 14.1-12; Marika 6.14-29)*

⁷ Nyę Yuhana boŋkwooni kàntugo, saanji Erödi à pa Yesu kapyiinjki lógo, ka li i u yákilinj wúrugo sél'e, naha na ye pi mpyi na ɣko na Yuhana Batizelipyini u à jnè a fworo kwùnji i. ⁸ Pi si i ɣko na Kile tünntunj i Eli u à nûr'a pa, pii mü si i ɣko na tèecyiini Kile tünntunj wà u à jnè a fworo kwùnji i. ⁹ Ka Erödi si jwo: «Mii à pi pyi pi à Yuhana jnýuke kwòn, jofoo shenre mii saha si nyę na nûru ame ye?» Ka u u wá na Yesu caa si u nyę.

*Yesu à shiin kampwöhii kaŋkuro jwó cya
(Macwo 14.13-21; Marika 6.30-44; Yuhana 6.1-14)*

¹⁰ Nyę Yesu tünntunmpl' à nûr'a pa ke, maa pi kapyiinjki puni jwo u á, ka u u yíri ná pi e sùpyire sannte taan mà kàre pi mège cyage e Bétisayida kànhue kàmpanjke na. ¹¹ Sùpyir' à pa pi saha cè ke, maa ɣkare wani pi fye e. Ka u u pi cùmu leme jwó, maa Kile Saanre kyaa jwo pi á. Mpii i mpyi na yà pi e ke, maa pire cùuŋj.

¹² Tèni i canjk' à pa a nñíri ke, ka Yesu cyelempyiibii kë ná shuunniŋji si file u na maa yi jwo u á na u sùpyire cye yaha, bà pi si mpyi si sà jnyi ná tashwónyä cya kànyi ná sishwanbugure e me, naha na ye sige funjke e pire nyę. ¹³ Ka Yesu si pi pyi: «Yii yabilimpii pi pi kan pi lyi.» Ka pi i pi: «Bwúuru jnýuŋjø kaŋkuro ná fyapyaag shuunni cyi naha wuu á kanna, fo l'aha nta wuu yabilimpii si n-sà jnyi cya mpa ɣkan nte sùpyijahare pun' à.»

¹⁴ Tire sùpyire e, nàmbaabii kanni mpyi a shiin kampwöhii kaŋkuro (5.000) kwò, ka Yesu si u cyelempyiibii pyi pi à sùpyire tñje tñje kuruyo kuruyo, yire kuruyo niŋkin niŋkinji puni mpyi a shiin beeshuunni ná ke ke kwò.

¹⁵ Nyę ka pi i sùpyire puni tñje tñje, bà Yesu mpyi a yi jwo me. ¹⁶ Ka Yesu si yire bwúuru jnýuŋjø kaŋkurunj ná cyire fyapyaag shuunniŋji lwó, maa yyahe yírigé niŋyinji i, maa fwù kan Kile á yi kyaa na, maa yi kwòn kwòn a kan u cyelempyiibil' à, pi kan sùpyir' à. ¹⁷ Sùpyire puni ti mpyi wani ke, tire pun' à lyi a tñ. Ka pi i shähii ke ná shuunni jnì niŋyipaanyi na.

*Pyeri à jwo na Kile Niŋcwənraŋji u nyę Yesu
(Macwo 16.13-21; Marika 8.27-31)*

¹⁸ Nyę lire kàntugo, mà Yesu ná u cyelempyiibii yaha, u à yíri pi taan, maa sà Kile jnáare. U à kwò ke, maa nûr'a pa, maa pi yibe: «Sùpyire na mii sônnji jofoo ye?» ¹⁹ Ka pi i u pyi: «Pli wá

na ñko na Yuhana Batizelipyinji u jyé mu, pìi sí i ñko na Kile túnntunñjí Eli u jyé mu, pìi mú sí i ñko na Kile túnntunñjí Eli pi á tóro ke, na uru wà u à jè a fworo kwùñjí i.»²⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii de? Jofoo yii jyé na mii sônnjí yé?» Ka Pyéri si u pyi: «Kile Nijcwoñrønji u jyé mu.»²¹ Ka Yesu si yi jwo a waha pi á na pi áha ñkwò yire jwo sùpya á me.

²²Maa núr'a jwo: «L'á pyi fânhâ kyaas Supyanji Jyanji u kyaala sél'e. Yahutuubii kacwɔñribii ná Kile sáragawwuubii jññufeebibii ná Kile Saliyanji cyelentiibii sí n-cyé u na, si u bò. Ñka u kwùñjí canmpyitanrewuuni, u sí jñé.»

*Pyïjkanni na wuu à yaa wuu taha Supyanji Jyanji Yesu fye e ke
(Macwo 16.24-28; Marika 8.34-9.1)*

²³Lire kàntugo ka Yesu si yi jwo u lógófeebii pun'á: «Ñgemu la ká mpyi si ntaha mii fye e ke, urufol'a yaa u cyé u yabilinjí jyii karigii na, u u ntéen kyaage taan u u ntaha mii fye e canjá maha canjá, pi mée ká mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na.»²⁴ Naha na ye ñgemu la ká mpyi si u njijaanjí yaa jwò ke, urufoo sì nùmpanjá ta me, ñka ñgemu ká kàntugo wà u njijaanjí mii kurugo ke, urufoo sì nùmpanjá ta.»²⁵ Naha li sí jwò sùpyaj'á mà ma jyii yaayi puni ta ñgo dijnyejí i njijaa, mu nùmpanjéki sà ñkèege ye?

²⁶Lire kurugo ñgemu u na jcyigé Supyanji Jyanji ná u jwumpe na ke, u aha bù mpa ná u sìnampé ná u Tuji wumpe ná Kile mèlkekéebii wumpe e canjéke ñkemu i ke, u sí n-cyé urufoo na.»²⁷ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, pìi na jyé yii e, pi si n-kwù ná pi jyé a Kile Saanre nya mà ye!»

*Yesu yyahé pyïjkann'á kéenjé
(Macwo 17.1-8; Marika 9.2-8)*

²⁸ Nyé canmpyaa baataanre fig'á tóro puru jwumpe jwuñkwooni kàntugo ke, ka Yesu si ñkàre ná Pyéri ná Yuhana ná Yakuba e jañke kà na, si sà Kile jñáare.»²⁹ Må Yesu yaha Kileñarege na, u yyahé pyïjkann'á kéenjé, ka u vâanjyí sì finjé weewee fo na jñi.»³⁰ Lire tèenuuni i, ka nàmbaab shuunni si mpa jwo ná u e. Pire pi mpyi tèecyiini Kile túnntunñjí Musa ná Eli.»³¹ Pi mpyi a pa ná sìnampé e. Pyïjkanni na Yesu mpyi na sí n-kàre n-sà u báaranj fùnnjó si ñkwù Zheruzalem kànhé e ke, maa lire jwo u á.

³²Lire tèni mpyi a ñoampé ta Pyéri ná u shèrefeebibii na sél'e. Ñoamp'á pa láha pi na ke, ka pi i pire nàmbaabii shuunniñjí njijyerebibii nya ná Yesu i u sìnampé e.»³³ Tèni i pire nàmbaabii mpyi na yíri Yesu taan ke, ka Pyéri si jwo u á: «Wuu cyelentunji, wuu à pa naha ke, lir'á jwò sél'e. Wuu vùnyo taanre kwôro, niñkin sì n-pyi mu wogo, niñkin sì n-pyi Musa wogo, niñkin sì n-pyi Eli wogo.» Pyéri mpyi a puru jwumpe jwo uye jññjó kurugo.

³⁴Må Pyéri yaha puru jwumpe na, ka jahañke si mpa pi tò. Må jahañke yaha ku u pi tûni, ka pi i fyá.»³⁵ Ka mejwuu si fworo kuru jahañke e na: «Mii Jyanji u jyé yé, mii à u cwoñrø. Yii a nûru u jwò na.»³⁶ Lire mejwuu si fworo jkwooni kàntugo, Yesu baare e, cyelempyibii saha jyé a wà nya me. Nde pi à nya ke, ka pi i lire yaha piye funj'i, pi jyé a yaaga jwo wà á lire tèni i me.

*Yesu à pyàñi wà jína kòr'a yige e
(Macwo 17.14-18; Marika 9.14-27)*

³⁷Kuru canjá nùmpanjá, Yesu ná u cyelempyibii nintigibii jañke na, ka supyiku-rumbwøhá si sà u jññjó bë.»³⁸Tire sùpyire shwøhøl'e, ka nàñjí wà si jwo fânhâ na: «Cyelentunji, mii na mu jñáare, maa na jyanji kàanmucya. Uru niñkinjí u jyé mii á.»³⁹Jínañjí wà u jyé u e, u aha yíri u kurugo, u maha ñkwùuli, jínañjí maha u cúnjø cúnjø fânhâ na, u jwøge maha bâafwohe yige, u maha u kâñha sél'e, maa nta a fworo u e.»⁴⁰Mii à mu cyelempyibii jñáare pi jínañjí kòr'a yige u e, ñka pi jyé a jà me.»

⁴¹Ka Yesu si jwumpe lwò maa jwo: «Ei! Yii dánabaa sùpyibii nimpiibii, fo jaha tère e mii sí n-kwôro ná yii e yé? Mii sí yii kapyiñjí kwú naye e sà nò fo jaha tère na yé? Ta ma ná ma jyanji i naha.»

⁴²Nyé mà pi yaha pi i filli ná pyàñi i Yesu na, ka jínañjí si pyàñi cúnjø cúnjø fânhâ na maa u cyán jññjé na. Nyé ka Yesu si fânhâ cyán jínañjí na, maa u pyi u à fworo pyàñi i, maa u kan u tun'á.»⁴³Sùpyire ti mpyi waní ke, Kile sifente mpyi a pire puni kàkyanhala.

*Yesu à jwo u kwùñjí kyaas na sahanjí
(Macwo 17.22-23; Marika 9.30-32)*

Karigii Yesu mpyi a pyi ke, cyire mpyi a sùpyire puni kàkyanhala. Må pi yaha pur'e, ka u u yi jwo u cyelempyibil'a:»⁴⁴«Yii mpe jwumpe lög'a târa, li saha sì mò me, pi sí Supyanji Jyanji le cye e, pi i pi jyé wuuni pyi u na.»⁴⁵Ñka cyelempyibii jyé a mpyi a puru jwumpe yyaha cè me, jaha na ye pu jwøhe mpyi a jwøhø pi na, pi mú sí mpyi na fyáge si u yíbe pu jwøhe na.

*Sùpyanji u jyé jññufoo Kile yyére ke
(Macwo 18.1-5; Marika 9.33-37)*

⁴⁶ Nyε ka nàkaana si mpa yíri cyelempyiibii ná piye shwəhol'e, tire jùnjke ku mpyi na pire puni i jofoo u jyε jùnjufooni ye. ⁴⁷ Yesu à pa tire nàkaante jùnjke cè ke, maa pyàni wà lwá a yaha uye taan, ⁴⁸ maa jwo cyelempyiibil'á: «Shin maha shin u à ngé pyàni cùmu leme jwø mii kurugo ke, urufoo mû à mii cùmu leme jwø. Ngemu ká mii cùmu leme jwø ke, urufoo mû à mii tunvoonji cùmu leme jwø. Nyε ngemu u à uye piyi yii puni kàntugo yyére wuñi ke, uru jyε yii puni jùnjufooni.»

*Ngemu ká mpyi u jyε wuu zàmpen me, uru na jyε ná wuu e
(Marika 9.38-40)*

⁴⁹ Nyε ka Yuhana si jwo Yesu á: «Cyeleantuñi, wuu à nàñi wà jya u u jinabii kòre na yige sùpyire e ná mu mèg e, ka wuu u u sige li na, jaha na yε wuu wà bà me.» ⁵⁰ Ka Yesu si u pyi: «Yii àha u sige li na me, jaha na yε ngemu u jyε u jyε wuu zàmpen me, urufoo na jyε ná wuu e.»

⁵¹ Nyε tèni i Yesu tèefworon'á pa byanhara ngé dijyεnji i, s'a nkèège nìnyinji na ke, ka u u sàa li lwá uye funy'i si nkàre Zheruzalemu kành e, ⁵² maa túnntunmii tùugo uye yyaha na, ka pire si nkàr'a sà nò Samari kành e kà na, maa sunmbage tatirige cya Yesu mèe na kuru kành e shiinbil'á. ⁵³ Nka kuru kành e shiinbil'á jyε a jee me, jaha na yε Zheruzalemu i u mpyi na nkèège.

⁵⁴ Tèni i u cyelempyiibii pìi shuunni Yakuba ná Yuhana à pa yire lógo ke, maa jwo: «Kafoonji, mu sí wuu yaha wuu nage yige nìnyinji na wuu tìrigé pi jnun'i wuu u pi shi bò mà?»

⁵⁵ Ka Yesu si yyaha këennj'a le pi e maa pi faha sèl'e*. ⁵⁶ Lire kàntugo ka pi i ntòr'a kàre kành e kabere na.

*Mpii la ku jyε si ntaha Yesu fye e ke
(Macwo 8.19-22)*

⁵⁷ Mà pi ninjkaribii yaha, ka nàñi wà si Yesu pyi: «Kafoonji, mii sí n-taha mu fye e ma tasheyi puni i.» ⁵⁸ Ka u u pyi: «Wygii na jyε sigepwuunbil'á, shèere mû sí jyε sajcyeeñr'á. Nka tashwøngø jyε Supyanji Jyanji á me.» ⁵⁹ Maa wabere pyi: «Taha na fye e.» Ka uru si jwo: «Kafoonji, yyére, mii aha na tunjì tò, mii sí n-ta n-pa n-taha mu fye e.» ⁶⁰ Ka Yesu si u pyi: «Kwùubii yaha pi a piye tûni, nka mu wi ke, ta si maa sà a Kile Saanre kyaayu.» ⁶¹ Ka wabere si jwo: «Kafoonji, mii la jyε si ntaha mu fye e, nka na yaha si sà yi jwo na pyèngé shiinbil'á folo.» ⁶² Ka Yesu si u pyi: «Shin maha shin u à nùtuuge cù nùfaanj i na, maa wí kàntugo ke, urufoo jyε a yaa ná Kile Saanre e me.»

10

Yesu à túnntunmii beetaanre ná ke ná shuunni tun pi sà a Jwumpe Nintanmpe yu

¹ Lire kàntugo Kafoonji Yesu à nûr'a shiin beetaanre ná ke ná shuunni cwoonro u fyejwøhoshiinbil'á, mà tun shiin shuunni shuunni uye yyaha na, kànyi puni ná cyeyi puni i u mpyi a yaa u tòro ke.

² Maa yi jwo pi á: «Sùmakwøog'á pêe, nka sùmakwøonbil'á cyére. Lire e ke yii kérège foo náare, u u pìi bâra sùmakwøonbi na. ³ Mii à yii tun, yii a sì. Yii sí n-pyi sùpyire shwəhol'e, mu à jwo mpàa pi jyε sige yaaya shwəhol'e.

⁴ Yii àha wyére lwá nde yiye jnun'i me, yii àha boro lwá me, yii àha tanhajyi yabere lwá mbâra yii tooyi wuyi na me. Maa yiinjkaribii yaha, yii àha raa yyéreli kuni na s'a fwù pyi me.

⁵ Yii àha jyè pyengé maha pyèng'e ke, yii jwumpe njyciyimpe pu pyi "Kile u yyejinje kan yii á." ⁶ Nyε súpya ká nta kuru pyengé e, ngemu u jyε na jcáa yyejinje na ke, urufoo sí kuru yyejinje dùbabii ta. Nka l'aha nta uru súpya jyε kuru pyengé e me, pire dùbabii sí n-kwôro yii á. ⁷ Pyèngé nkemu ká jee yii sunmbage na ke, yii tèen wani. Pi aha yalyire ná yabyeere ntemu kan yii á ke, yii raa tire lyí, jaha na yε báarapyinjì sàrañ'á yaa u kan u á. Yii àha raa sunmbage këennj i raa märe me.

⁸ Yii aha nkàre kành a maha kành a na, ka pi i jee yii na, maa yalyire ntemu kan yii á ke, yii i tire lyí. ⁹ Yii i kuru kành e yampii cùunjo, yii i yi jwo kành e shiinbil'á na Kile Saanre à byanhara pi na.

¹⁰ Nka yii aha nkàre kành a maha kành a na, ka pi i yi sunmbage cyé ke, yii jyè kuru kành pyenkuñi i, yii i yi jwo pi á ¹¹ "Ali yii kành e bambanji u à ta wuu tooyi na ke, wuu sí uru kwòro kwòro n-yaha yii na*". Nka lire ná li wuuni mû i, yii li cè na Kile Saanre à byanhara yii na."

* ^{9:55} Sémébii pìi maha jwo: «Ka Yesu si yyaha këennj'a le pi e maa pi faha sèl'e. Sónñjopeere ti jyε yii e ame ke, yii jyε a ti shi cè me. Supyanji Jyanji jyε a pa si sùpyire shi bò me, nka u à pa si pi múnahigii shwo. ^{10:11} Mâ ma tooyi bambanji kwòro kwòr'a yaha kành a na». lire jiwøhe ku jyε, wuu nàzhan à fworo yii karigil'e, yii jnunjo tuguro ti.

¹² Mii sí yi jwo yii á, dijyeni canjkwöge, nde li sí kuru kànhé shiinbii ta ke, lire sí n-waha mà tòro nde li sí n-pyi Södömu kànhé shiinbii na ke.»

*Yesu à kànyi yà faha
(Macwo 11.20-24)*

¹³ Ka Yesu si nûr'a jwo: «Yii Korazèn kànhé shiinbii, yii wuun'à këëge! Yii Bëtisayida kànhé shiinbii, yii wuun'à këëge! Naha na ye kakyanhala karigii cyi à pyi wani yii yyére ke, kampyi Tiri kànhé ná Sidon kànhé e cyire mpyi a pyi, numé mpyi na si pi ta pi à pi toroñkanni këëneje maa láha kapecigii na fo tèemoni i, maa cafubörigii le mà pyi pi vaañyi, maa cwoɔnre wu piye na[†]. ¹⁴ Lire l'à li ta, canjke Kile sí sùpyire puni sâra si ntâauna ná tí kapyiijkil'e ke, nde li sí yii ta ke, lire sí n-waha mà tòro Tiri ná Sidon kànyi[‡] wuuni na.

¹⁵ Yii Kaperenamu kànhé shiinbii pi ke, yii na sânnji na yii sí n-kàre Kile yyére nìnyinj na be? Lire mpyi nyé me, yii sí n-sìi n-tîrige fo njukje jwôhó shiinbii cyage e.»

¹⁶ Lire kàntugo ka Yesu si nûr'a jwo u tûnntunmpil'á: «Ngemu ká jen'a lôgo yii jwô na ke, l'à pyi mu à jwo mii jwô na urufol'á lôgo. Ngemu ká yii cyé ke, l'à pyi mu à jwo mii urufol'á cyé mú. Ngemu sí u à mii cyé ke, l'à pyi mu à jwo mii tunvooni urufol'á cyé mú.»

¹⁷ Nye ka pire tûnntunmpii beetaanre ná ke né shuunni si nkàre mà sà tère pyi, ka pi funtanga wuubii si nûr'a pa, maa jwo: «Kafoonji, mu mege cye kurugo, ali jinabil'á kúu wuu á.» ¹⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Mii à Sitaannini nyá, u à yíri nìnyinj na nyaa niñkin, kilepini fiige, mà pa jcwo njukje na. ¹⁹ Nye mii à li sîni kan yii á, yii a jaare wrwöobii ná nônyahigii juñ'i, yii i wuu zàmpenni fânhe fwôoñjo yiye tooy'e, yafyin sì n-jà kapii pyi yii na me. ²⁰ Lire ná li wuuni mú i, yii áha funjyí tâaan na jinabil'á kúu yii á me, nkà ya pii funntange e, naha kurugo ye yii mey'a séme Arijinjanji i.»

*Sùpyajyé a Kile cè Jyafoonji Yesu baare e me
(Macwo 11.25-27; 13.16-17)*

²¹ Lire tèenuuni i, ka Kile Samuani si Yesu funjke pyi k'à tâan sèl'e, ka u u Kile kêe maa jwo: «Tufooni Kile, nìnyinj ná njukje Kafoonji, mii fwùnyé mu na, naha na ye kani mu à jwôho yâkîlifeebii ná kaceempii na ke, mu à lire cyêe nàñkopyire na. Sée wi, Tufooni, mu à lire pyi mà tâanna ná ma nyii wuuni i.» ²² Lire kàntugo ka u u jwo sùpyir'á: «Mii Tunji à karigii puni le mii cye e. Sùpyajyé a Jyafoonji cè Tufooni baare e me. Sùpya mûnyé a Tufooni cè Jyafoonji baare e me, fo Jyafoonji la ká mpyi si u cyêe ngemu na ke.»

²³ Lire kàntugo ka Yesu si yyaha këëneje u cyelempyibii kann'á maa yi jwo pi á: «Karigii yii na jaar ke, mppi pi na cyire jaar ke, pire wuun'à jwô. ²⁴ Mii sí yi jwo yii á, nde yi à nya maa ndemü lôgo ke, Kile tûnntummi niñyahamii ná saanlii niñyahamii la mpyi si lire nya, si li lôgo. Nka pi nyé a jà a li nya maa li lôgo me.»

Bâtaage Yesu à jwo mà yyaha tûi ná Samari shinji nìycenji i ke

²⁵ Canjka Kile Saliyanji cyelentunji wà à yír'a yyére si Yesu përe jcû maa jwo: «Wuu cyelentunji, naha mii à yaa mii u pyi si shihi niñkwombaani ta ye?» ²⁶ Ka Yesu si u pyi: «Nde l'à séme Kile Saliyanji Semenji i ke, naha mu à cè lire e ye?» ²⁷ Ka u u Yesu pyi: «Y'à séme Saliyanji Semenji i na "Ma Kafoonji Kile kyaa tâan may'á ná ma zòmbilini puni ná ma mûnaani puni ná ma fânhe puni ná ma sôñnjore puni i. Mâ bâra lire na, ma supyijneenji kyaa tâan may'á bâ mu kyal'á tâan may'á me.» ²⁸ Ka Yesu si u pyi: «Mu jwôshwôor'á jwô. Mu aha jà na lire pyi, mu sí shihi niñkwombaani ta.»

²⁹ Nka nànji la mpyi si tângä kan uy'á maa jwo: «Jofoo u nyé mii supyijneenji ye?» ³⁰ Ka Yesu si u jwô shwô ná bâtaag'e na:

«Nànji wà u ná yíri Zheruzalemu kànhé e na nkàre Zheriko kànhé e. Mâ u yaha kuni na, ka kakuumpyiibii pîi si jcwo u na, maa u cyeyaañi puni cyán a shwo u na, maa u bwòn fo mà u bânnaga a yaha kwùubii ná nyii wuubii shwôhâl'e, maa yíri u taan.

³¹ Lir'á bê ná Kile sáragawwuji w'e u u ma lire kuni i, ur'á pa no nànji niñcwunji na ke, maa fenn'a tòro u taan. ³² Nye ka Kile naarebage bâarapiyi wà si mpa a ntûuli lire kuni ninuuni i, uru na mpyi Levi tuluge shin, uru mû à pa no nànji niñcwunji na ke, maa fenn'a tòro u taan.

³³ Lire kàntugo ka Samari shinji wà kûsche wu si wâ na ma lire kuni i mû. Ur'á pa no nànji niñcwunji na ke, ka juñjaare si u ta. ³⁴ Ka u file u na, maa u noøyi wyer'e yal'a pyi, maa u lwô a dûrugo u dûfaanjké juñ'i, maa nkàre ná u e nàmpwuunbi tatirige bage k'e, maa yaha u na. ³⁵ Kuru canjja nùmpanjja, maa bage sàranji wwû uye juñ'i mà kan bage foonj'a, maa yi jwo u á "Yaha nge nànji na, mu aha wyér'e maha wyér'e wwû u juñjo taan ke, mii aha nûr'a pa, mii sí uru puni nûruñjo mu na." ³⁶ Nye Yesu à puru jwo ke, maa uru Saliyanji cyelentunji pyi: «Mpii shiin taanrenji i, mu á, ngi u à nge nànji nimbannanji pyi u supyijneenji ye?» ³⁷ Ka u

[†] **10:13** Nde mpyi kyaa ndemü l'à li cyêe na pi a piye cêëge pi kapecigii na ke. [‡] **10:14** Tiri ná Sidon na mpyi kànbwoyo shuunni njemu yâ cè ná kapecigii mpyiñji i ke (Ezayi 23.1-18; Ezekiyeli 26; Zhoueli 3.4-8; Amosi 1.9-10). [§] **10:27** Duterenømu 6.5, Levitiki 19.18

u Yesu pyi: «Nàŋji u à u jnùŋaara ta ke, uru u jnye u supyijneŋji.» Ka Yesu si u pyi: «Ta sì, maa sà lire fiige pyi.»

Karigii cyi à Maritayyaha jn ke, cyire ná Mariyama wuuni jnye niŋkin me

³⁸ Mä Yesu ná u cyelempyiibii yaha jnani na na ŋkèege Zheruzalemu kànhe e, pi à sà nò kànhe kà na, maa sunmbage lèŋe ceenji wà yyére. Uru ceenji mège na mpyi Marita.³⁹ Marita kàntugo wunji wà na mpyi wani, uru mège mpyi Mariyama, ka uru si ntèen Kafoonji Yesu taan marii u jwumpe nûru. ⁴⁰ Lir' à Marita cyege ta k' à cwânrô sushwahobaaranji na, ka u u file Yesu na maa jwo: «Kafoonji, taha mu bá u à mii cɔɔŋni jnya u à tèen, maa mii kanni yaha mii i báaranji pyi me? U pyi u yîr'a na tège ke!» ⁴¹ Ka Kafoonji si u pyi: «Marita, Marita, mu yyah' à wyèrè ná karii njyayagil'e maa cyi tèg'a maye funjø pen. ⁴² Nka kyaa ninjkin kanna li jnye ton wuuni mà tòro cyi sanjki puni taan, lire Mariyama à pyi. Sûpya sì n-jà u láha lire mpyinji na me.»

11

Yesu à u cyelempyiibii taanna Kileŋparege pyiŋkanni na

(Macwo 6.9-13; 7.7-11)

¹ Canjka Yesu mpyi na Kile jnáare cyage k'e. U à kwò Kileŋparege na ke, ka u cyelempyajì wà si u pyi: «Kafoonji, wuu taanna Kileŋparege pyiŋkanni na, bà Yuhana a u cyelempyiibii taanna ku na me.» ² Ka Yesu si u pyi: «Yii aha a si raa Kile jnáare, yii jwo:

“Tufoonji,

mu mège ku tan.

Mä pyi saanwa sùpyire puni jnùŋo na.

³ Wuu canjka maha canjka jnyjìni kan wuu á.

⁴ Wuu kapegigii yàfa wuu na,

jaha na ye wuu maha wuu shinjebii wogigii puni yàfani pi na.

Mä hà yaaga yaha ku wuu yyaha k  enj   kapegigil'   me.”

⁵ Ny   maa n  r'a pi pyi: «L'aha mpyi mu à jwo cevoo na jnye yii wà á, ka urufoo si yîr'a k  re jn  nike na uru cevooni yy  re, maa s   u bage k  u m   jwo “Na cevoo, bw  uru jn  y  i taanre kan na á, ⁶jaha na ye mii à n  mponn  ta, yalyire si naha mii u kan u á me.” ⁷ Yii na s  nji na uru cevooni si n-t  en bage funjke e si jwo “Ma h   zii mpa na yyaha fw  hor   me. Mii à bage t   a kw  , mii n   na pyilibii naha a s  nn'a kw  , mii saha naha na si n-j   n-y  ri bw  uru kan mu á me” la? ⁸ Mii s   yi jwo yii á, u m  e k   mpyi u jnye a yîr'a bw  urunji kan mu á yii cempe kurugo me, u m  k  g  ere* yyaha na, yaaga maha yaaga mu jnye na jcaa ke, u s   n-y  ri kuru kan mu á.

⁹ Mii s   yi jwo yii á, yii a Kile jnáare, u s   yi kan, yii a jcaa, yii si n-ta, yii a b  rage k  uli, ku s   m  go yi á.

¹⁰ Naha kurugo ye shin maha shin u jnye na Kile jnáare ke, Kile s   urufoo kan.

Ngemu u jnye na jcaa ke, urufoo s   n-ta.

Ngemu k   a b  rage k  uli ke, ku s   m  go urufol  á.

¹¹ Jofoo u jnye yii shwah  l'e, ngemu u s   jnye ww   kan u py  n'   mà li ta fya u à jnáare u á ye?

¹² Lire jnye me, mà n  ngyaa lw   a kan u á, mà li ta ŋk  cere u à jnáare ye?

¹³ Ny   yii s  pyiibii pi à pi ke, cyage e yii maha j   a yacenjye kan yii py  bil'   ke, yii jnye a c   a jwo na yii Tunji u jnye njyjìni na ke, na ur' à b  egel'a t  ro yii taan si u Munaani le u jn  arafeebil'   mà?»

Pyiŋkanni na Yesu maha jn  abii k  re ke

(Macwo 12.22-30; Marika 3.22-27)

¹⁴ Cannjka Yesu mpyi na jn  anji wà k  re na yige n  nji w'e, uru jn  anji mpyi a n  nji pyi b  ub  . T  ni i jn  anji'   pa fworo u e ke, ka uru n  nji si li jn  o c   na yu. S  pyire ti mpyi wani ke, ka li i pi puni k  kyanhala.

¹⁵ Nka pil'   a jwo s  pyire shwah  l'e, na jn  abii jn  nufoonji Belizebuli[†] u à s  nji kan Yesu á, u u jn  abii k  re na yige pifeebil'  e. ¹⁶ Pii la na mpyi si Yesu pere jn  c  , maa jwo na u kani là pyi ndemu li s   li cy  e pire na na u à fworo Kile e ke.

¹⁷ Nka Yesu mpyi a pi funzonjnjore c   ma a yi jwo pi á: «K  re maha k  re li jnye na liye t  unni ke, lire maha mpa jya. Pyeng   maha pyeng   shiin k   y  ri piye kurugo ke, kuru maha mpa jya m  u.

¹⁸ N   yii na s  nji na jn  abii jn  nufoonji Belizebuli f  nhe cye kurugo mii jnye na jn  abii k  re na yige s  pyire e, jnye Sitaanninji b  arapyiibii k   nt  a maa piye t  unni, pi saanre si n-kw   mà?

¹⁹ Yii aha jwo na mii na jn  abii k  re na yige pifeebil'  e n   Belizebuli f  nhe e, lire sannni i ke, yii shiinbibii pi jnye na pi k  re ke, n   jofoo u f  nhe e pire maha pi k  re ye? Yii shiinbibii yabilimpii

* **11:8** Pii maha jwo: «mu jny  hav  enre». † **11:15** Belizebuli: Sitaanninji m  ge k   ku jnye ku ki.

pi sí jwumpe pyi pu cwo yii jnuñ'i. ²⁰ N̄ka mii aha a jinabii kore na yige pifeebil'e ná Kile fānhe e, lir'ā li cyēe na Kile Saanre à nō yii na mà kwā.

²¹ Yii li cè na fānha nyahagafoo ká kāshikwōnyaaya lwó a tēen u pyenge jwōge na marii ku sajcwōnni sigili, sūpya sì n-jà u yaage kā lwó me. ²² N̄ka wabere ká mpa jcwo pyengefoo na, njemu u à fānha tō u na, maa jà u na ke, pyengefoo cyege mpyi a taha kāshikwōnyaayi njemu na ke, urufoo sí yire shwō u na, si u cyeayaayi cyán zhwō u na, si ntāa.

²³ Shinji n̄nye n̄nye ná mii i me, urufoo jnye mii zāmpen, njemu u jnye u jnye na mii tère na sūpyire wāa tiye na me, urufoo na ti jnūjo kyángē.

(Macwo 12.43-45)

²⁴ Jīna ká fworo sūpya e, u maha sà jaara sīwage yyaha kurugo, maa tateenje cya. U aha mpyi u jnye a kà ta me, u maha jwo "Mii sí nūru raa wà na tayirige e." ²⁵ N̄ye u aha nūr'a pa urufoo ta baga flige njemu k'ā pwó maa ku funjke bēgel'a jnō ke, ²⁶ u maha nūr'a kār'a sà jīnahii baashuuinni lwó a bāra uye na, mpyi pi à pi mà tōro u yabilini na ke, maha mpa jyè urufo'e. Lire ká mpyi, urufoo pyinkanni nivōnn'a sì nāara a pi mà tōro ninjyeeni na."

Shinji wuuni l'à jwō ke

²⁷ N̄ye mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka ceenji wà si jwumpe lwó sùpyire shwōhol'e maa jwo u á: «Ceenji u à mu si maa mu byé ke, uru wuun'à jwō de!» ²⁸ Ka Yesu si ceenji pyi: «Njemu u jnye na Kile jwumpe nūru, marii pu kurgiijaare ke, urufoo wuun'à sàa jwō.»

Yesu tayyéreg'à fānha tō Zhonasi woge na, ñka sùpyire jnye a u jwōmeen'i cù me

(Macwo 12.38-42)

²⁹ Sùpyir'a pa bīnni mà Yesu kwūulo ke, ka u u jwo: «Nte sùpyir'a pi. Ti la na jnye mii u kakyanhala kani là pyi si jcyée ti na ndemu l'à li cyée na mii à fworo Kile e ke. N̄ka nde l'à pyi Kile tūntunni Zhonasi na ke, lire baare e kakyanhala kyaa saha sì n-pyi n-cyée ti na me.

³⁰ Nde l'à pyi Zhonasi na ke, lir'ā li cyée Ninive kānhe shiinbibii na na Kile u mpyi a u tun. Lire pyinkanni na, nde li sì n-pa Supyanji Jyanji ta ke, lire li sì li cyée nte sùpyire na na Kile u à u tun.

³¹ Canjke Kile sì sùpyire puni sâra si ntāanna ná ti kapyiinjil'e ke, saancwojni u mpyi Sheba kini jnūjo na ke, uru sì n-pa n-yîri n-yyére, si nte sùpyire cēegē, jaha na ye uru saancwojni mpyi a yîri dinyaenj jnūjke kā na, mā sà saanji Solomani yákilifente jwumpe lôgo. Mâ li ta wà na jnye naha, njemu u yákili u à pêe Solomani wuñi na ke, ti sì jnye a jen'a lôgo uru jwō na me.

³² Kuru canjke, Ninive shiinbibii mú sì n-pa n-yîri n-yyére, si nte sùpyire cēegē, jaha na ye Zhonasi mpyi a sà Kile jwumpe jwo Ninive shiinbil'á ke, pi à pi toronkanni kēenjē. Mâ li ta wà na jnye naha, njemu u tayyérege k'ā fānha tō Zhonasi woge na ke, nte sùpyire sì jnye a jen'a ti toronkanni kēenjē me.»

Bēenmpe sée wumpe kani

(Macwo 5.15; 6.22-23)

³³ Ka Yesu si nūr'a jwo: «Wà jnye na fukina mîni si u le jcyígile cere jwōh'i me. N̄ka u maha dûrugo yaage kā nur'í, bâ u si mpyi s'a bēenmpe yige bage jyifeebil'á me. ³⁴ Sùpyanji jnyigii cyi jnye u bēenmpe. Njemu u jnyi cyi à jwō ke, urufoo puni maha mpyi bēenmpe e mú. Njemu wogigii sì cyi à kēegē ke, urufoo puni mú maha mpyi numpini i. ³⁵ Lire e ke yii yiye kāanmucya a wíi, yii bēenmpe kâ bú ñkwô nta numpire me. ³⁶ Yii jnyigii ká jwō sée sél'e, lâmpaj i bēenmpe sì yii pyi yii a jnaa yii a jcwúu kuni i.»

Yesu à Farizhēenbií ná Salianji cyelentibii cēegē

(Macwo 23.1-36; Marika 12.38-40)

³⁷ Mâ Yesu yaha puru jwumpe na, ka Farizhēenji wà si sà u yyere na u pa lyí uru yyére, ka u u jnye. Tèni i pi à jnyilj kwūulo si raa lyí ke, ³⁸ ka li i Farizhēenji kâkyanhala, jaha na ye u à li kâanmucya mà li jny na Yesu jnye a u cyeyi jyè mà tâanna ná Yahutubii làdaabil'e, maa nta na lyí me.

³⁹ Kafooni Yesu à li jny a l'à Farizhēenji kâkyanhala ke, maa pi pyi: «Yii Farizhēenbií pi ke, yii maha yii yajigiyi kântuyi jyí na finiñi, mā li ta yii funjy'á jnâñkaage ná pege karigii na.

⁴⁰ Yii na jnye sijnconyo! Kilenji u à yaage kântuge yaa ke, uru mû bâ u à ku funjke yaa mà?

⁴¹ Yii nâñkaage ná pege yaha, yii raa yii cyeayaayi kaan fôjfeebil'á. Lire ká mpyi, yii sì n-pyi fyimme sùpyi.

⁴² Yii Farizhēenbií pi ke, yii wuun'à kēegē! Naha na ye yii maha yii nânayenji ná kajnyeyi yafwōhfwōhore sannte puni yáhanji wwû, yii sì jnye na katiigii pyi, maa Kile kyaa tâan yiy'á me. Mâ li ta lire l'à yaa li pyi yii kapyiini njcyili, yii i nta a cyi sanñkii bâra lire na. ⁴³ Yii Farizhēenbií pi ke, yii wuun'à kēegē! Naha na ye yii aha ñkâre Kile Jwumpe kâlambayi i, bwompe tateenji yii maha jcaa. Sùpyire tabinniyi i yii la maha mpyi sùpyire s'a yii pêre s'a yii shéere. ⁴⁴ Yii wuun'à kēegē! Yii na jnye mu à jwo fanjjyeye, sùpyire maha jaare na ntâuli njemu jnun'i pyie pâama ke.»

⁴⁵ Mâ Yesu yaha puru jwumpe na, ka Kile Saliyanji cycelentunji wà si jwo: «Cycelentunji, mpe jwumpe saha pyc Farizheenbii kanni wumô mà de! Mu na wuu cyere mü dë!» ⁴⁶ Ka Yesu si u pyi: «Yii Kile Saliyanji cycelentibii wuun'â këege mú, jaha na ye yii à Kile Saliyanji pyi tuguro sùpyire jnunj'i, pi si n-jà ntemu lwó me. Yii yabilimpii mü sí jyé na jneeg'a pi tège ti pjwònj'i na, ali nimbilere me. ⁴⁷ Yii wuun'â këege! Naha na ye yii tulveyey'à Kile tünntunmpii mpiumi bò tèecyiini i ke, yii à pire kwânhigii yaa na faanre. ⁴⁸ Lire l'à li cyêe na kapecigii yii tulveyey'à pyi ke, na cyir'â bë yii á, jaha na ye pir'â Kile tünntunmpii bò. Nka yii pi ke, yii na pi kwânhigii faanre. ⁴⁹ Kile à tèen u yáklifente e maa jwo «Mii sí raa na tünntunmpii pì tunni pi á, pi sí pìi bò si pi sanmpii kyérege.» ⁵⁰ Lire kurugo Kile tünntunmpii pi à bò mà lwó fo tèecyiini i ke, Kile sí n-pa yii ná yii tulveyey cêege pire kyaa na, ⁵¹ mà lwó Abeli mbònj'i na, fo mà sà nô Kile tünntunji Zakari mbònj'i na, Zakari pi à bò Kilenaarebage sèecyage ná sárayi tawwuge shwâhôl'e ke. Sèenji na mii sí yi jwo yii á, Kile si yii ná yii tulveyey cêege tire boore puni kurugo.

⁵² Yii Kile Saliyanji cycelentibii, yii wuun'â këege! Naha kurugo ye kuni li maha sùpyire pyi t'à Kile jwumpe cè ke, yii à para pi yaha lire kuni i. Yii yabilimpii jyé na lire kuni jaare me, mpii la ku jyé s'a li jaare ke, maa pire tegelé kwâñ.

⁵³ Nye puru jwumpe puni kàntugo, ka Yesu si fworo uru Farizheenji bage e na njèege. Ka Saliyanji cycelentibii ná Farizheenbii lùyiri wuubii si yibiyi shinji puni taha u na. ⁵⁴ Pi mpyi na lire pyi si nta u pere jcû u jwâshwâore cye kurugo.

12

*Yesu à u cyclempyibii yere na pi àha fyinme tò wwomô na me
(Macwo 10.26-27)*

¹ Lire tèni i, ka supyikuruñj' nimbwâho si mpa binni Yesu taan fo na piye fwòonji. Pi mpyi a shiin kampwâhii lada kwâ. Ka Yesu si jwumpe sii u cyclempyibii na maa jwo: «Yii a yiye kâanmucaa, yii àha fyinme tò wwomô na Farizheenbii fiige me. Pi na jyé bwúurunuji yîrigeyirige yaani fiige lire ndemu li maha mbyimpe njcwânhompe yîrigie sùpyanj' pâama ke. ² Yii li cè, kyaa maha kyaa l'à jwâhô ke, cyire puni sí n-pa raa jaa. Kyaa maha kyaa li jyé numpini i ke, lire là mü si n-kwôrò jicembaa me. ³ Lire l'à li ta, yii aha jwumô maha jwumô jwumô jwo katilwâhore e yii bayi kùrujcwâng'il'e, puru sí n-lôgo canjke e, yii aha jwumô maha jwumô jwo katilwâhore e yii bayi kùrujcwâng'il'e, puru sí n-pa raa jâare katanjyj' jnunj'i.»

*Wuu a fyâge Kile na, wuu jyé a yaa wuu kyaa tèg'a wuye funjø pen me
(Macwo 10.28-31)*

⁴ Ka Yesu si nûr'a jwo: «Yii pi jyé mii ceveebii ke, mii sí yi jwo yii á, njemu u jyé u sì n-jà yaage kabere pyi sùpyanj' na u mbònj'i kàntugo me, yii àha raa fyâge uru yyaha na me. ⁵ Yii à yaa yii a fyâge njemu yyaha na ke, uru u jyé Kile, jaha na ye uru u maha jà a sùpyanj' wà nafugombaa e u boñkwooni kàntugo. Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii a fyâge Kile na.

⁶ Tâ zíziine kañkuro maha mpéré daashii shuunni kanna me? Nka Kile à yaha ti puni njinkin njinkinji na, marii ti sajcwânj'i sigili. ⁷ Yii pi ke, yii li cè na yii kan'â wahâ Kile na mà tòro tire zíziine njiyahara na. Ali jnunjjoore ti jyé yii jnunj'i i ke, Kile à tire puni pèregé cè. Lire kurugo yii àha nûru kyaa tège yiye funjø pen me.»

*Mâ jyé Supyanji Jyanji Yesu na, lire jyé me mà cyé u na
(Macwo 10.32-33, 12.32, 10.19-20)*

⁸ Ka Yesu si nûr'a jwo: «Mii sí yi jwo yii á, shin maha shin kâ yyére li na sùpyire jyij'i na na uru na jyé Supyanji Jyanji wu ke, Supyanji Jyanji mü sí n-yyére li na Kile mèlekeebii jyij'i na na urufoo na jyé uru wu. ⁹ Nka njemu kâ mii cyé sùpyire jyij'i na ke, mii mü si urufoo cyé Kile mèlekeebii jyij'i na. ¹⁰ Sùpya kâ jicyé Supyanji Jyanji jwumpe na, lire kapiini sí n-jà yâfa urufoo na. Nka njemu kâ Kile Munaani mëge këege ke, lire kapiini si yâfa urufoo na me.

¹¹ Pi aha mpa a yii cyâan na jcwâore na jkèege Kile Jwumpe kâlambayi jnunjufeebibii, lire jyé me kini yyaha yyére shiimbii ná yukyaabii yyére tèni ndemu i ke, jwumpe yii sí n-jwo pi i jcé na yii na jyé sèenji jnunj'i ke, yii àha puru kani tège yiye funjø pen me, ¹² naha na ye lire tèni yabiliñi i, jwumpe yii à yaa yii jwo ke, Kile Munaani sí puru târige yii funj'i.»

*Nâfuunji sèe wuji kani ná karigii cyi jyé cyi jyé a yaa cyi sùpyanj' funjø pen me
(Macwo 6.19-34)*

¹³ Mâ Yesu yaha puru jwumpe na, ka nàriji wà si jwo u á sùpyire shwâhôl'e: «Wuu cycelentunji, mii la jyé maa yi jwo mii yyahafoonj'â na u wuu tunji koäge tâa, u u na nàzhan woge kan na á.» ¹⁴ Ka Yesu si u pyi: «Eil! Nà wà we! Jofoo u à mii tijë mà pyi yii kacwânröji, lire jyé me yii tunji koäge tâafoonj' ye?»

¹⁵ Nye Yesu à uru nàriji jwâ shwâ amuni ke, maa yi jwo u lögofeebibii pun'â: «Yii a yiye kâanmucaa, yii àha nàfuunji lage yaha ku tateengé fô yii na me. Naha kurugo ye sùpyanj' nàfuunji

méé ká jyaha fo mà sà mpyi u tayahaga na jcaa na nkànre, yii li cè na uru nàfuuñi sì n-jà urufoo siige kwùni na me.»

¹⁶ Må tåanna ná puru jwumpe e, ka Yesu sí båtaaga jwo pi á na: «Nàfuuñoonji wà u ná mpyi ná kerege e, kuru kerege yafaayi mpyi na jwøge u á sèl'e. ¹⁷ Cannka ka u u ntéen maa funjke cya maa jwo uye funj'i "Mii sáha naha na kapyii cè me, naha na ye tayahaga jyé mii njyjee sumanji na me." ¹⁸ U à funjke kyáala a kwò ke, maa jwo "Nde mii sí n-pyi ke, lire li jyé, mii sí na bwønhigii jya, si nérú nimbwöhii faanra, si na sumanji ná na yaayi sanjyi puni le cyire e. ¹⁹ Lire ká mpyi, mii sí n-jwo naye funj'i, na mii à yyee njyayahagii jiyì bégel'a yaha naye meé na. Mii sahi s'raa naye kánre me, s'alyi s'abyii si mpyi funtange e kanna." ²⁰ Nye uru nàfuuñoonj'à puru jwo uye funj'i mà kwò ke, ka Kile si jwo u á "Mu funjø baa shinjin! Nke numpilage yabilinji i, mu sí n-kwù. Yaayi mu à bégel'a yaha maye meé na ke, jofoo u sí n-pyi ná yire e ye?"

²¹ Nye amuni li mû jyé, shin maha shin u jyé na nàfuuñi caa na binnini nge díjyéenji i uye meé na, mà li ta nàfuu jyé urufol'a Kile yyére me, urufoo sí n-pa n-kwù n-yíri u taan nge nàfuuñoonji fiige.»

²² Nye ka Yesu si jwo u cyelempyiibil'á: «Lire e mii sí yi jwo yii á, yalyire yii sí raa lyí ná vânnyi yii sí raa leni ke, yire tanjkanni ká yii funjø pen me. ²³ Naha kurugo ye sùpyanji munaani tayyéreg'á fânhä tò yalyire na, ka u cyeere tayyérege mû si fânhä tò vânnyi na. ²⁴ Yii sanjyéenre kâanmucya ke! Ti jyé na faa pyi me, ti jyé na súma kwùun me, súma tabegege mû jyé t'á me. Nka Kile maha ti jwø caa. Tá yii jyé a pwáro sanjyéenre na sèl'e me? ²⁵ Funmpeenre sí n-jà yii jofoo pyi u jà a nimbilere bâra u shñji canmpyaagii na ye?»

²⁶ Nye kamphi funmpeenre sí n-jà yafyin bâra yii shñji canmpyaagii na me, naha na yii à yaayi sanjyi kani tég'a yiye funjø pen ye? ²⁷ Yafwøhøfwøhøyi yi maha fyín siige e maa yafyéenre nisinante yaa ke, yii sónjø yire kyaa na kel! Yi jyé na bâara pyi me, yi mû jyé na kòono pînni me. Nka saanji Solomani ná u nàfuuñente puni i, u vânndéke ká leme jyé a jà a jwø mà nke yafwøhøfwøhøge ká niñkin yafyéenre kwò me. ²⁸ Yafwøhøfwøhøyi yi jyé siige e niñjaas, ná nùmpañja yi sí n-le nage e ke, Kile ká yire leme pyi p'á jwø amuni, yii jyé a lì cè na nàkanaa baa Kile si vânnyi kan yii á mà? Yii dánijan'á cyére de!

²⁹ Yii yalyire ná yii yabyéenre tanjkanni jyé a yaa li tatéenje fô yii na me. ³⁰ Mpíi pi jyé pi jyé a dá Kile na me, pire pi maha funjyi pen ná yire yaayi kani i tèrigii puni i. Yii sí pi ke, yaaga maha yaaga kyaa li jyé yii na ke, yii Tunji Kile à yire puni cè. ³¹ Må jwo yii kwôro yii a yire yaayi caa ke, yii yacyage njyicyiig'á yaa ku pyi Kile Saanre. Lire ká mpyi, u sí yire yaayi sanjyi kan yii á.»

³² Ka Yesu si nûr'a jwo u cyelempyiibil'á: «Yii na jyé mu à jwo mpàkurujø nimbilere, nka yii áha raa fyáge me, naha na ye l'á tåan yii Tunji Kile è mà yii le u Saanre e. ³³ Yii yii cyeayaayi pére, yii i uru wyéenji tég'a fôjøfeeblei tég'e. Yii nàfuu tabegege njyéenje yaa yiye meé na njyéenji na, nkemu ku jyé ku nàfuuñi sì n-kwò me. Nànkalaalii ná ntóon jyé kuru cyage e si njkwò u këge me. ³⁴ Yii li cè, cyage e sùpyanji nàfuuñi jyé ke, wani u sónjøre maha mpyi.»

Báarapyinji njyéenji ná báarapyinji nimpipi kani (Macwo 24.36-51)

35 Ka Yesu sí nûr'a jwo u lôgofeebil'á: «Yii yii báarapyi vânnyi le yii i bëgele tèrigii puni i. Yii i yî lámpaabii mîn'a yaha tèrigii puni i. ³⁶ Yii pyi mu à jwo báarapyi mpiimu pi à bégel'a tèen pyéng e, na pi jùñjuñoonji tèepani sigili, u aha yîri cikwøñtre cyage e, mà pa tère o tère e, maa mpa pyéng jwøge kúu ke, pi i yîr'a ku mûgo u á. ³⁷ Nye jùñjuñoonji ká mpa báarapyibii mpiimu ta njøombaa ke, pire wuuni sí jwø. Sèenji na mii sí yi jwo yii á, lire ká mpyi, jùñjuñoonji sí uye pwø si jyjyl yaa nkan báarapyibii puni niñkin njyin'á, pi lyí. ³⁸ Lire e ke jùñjuñoonj'à pa njyinje na yo, u à pa nkùpecyiini na yo, u aha mpa báarapyibii mpiimu ta njøombaa ke, pire wuuni kóni sí jwø.

³⁹ Yii li cè na kâmpyi bage fooni mpyi maha nàñkaani tèepani cè, u mpyi maha sí jyé u yaha u kakyaare pyi me. ⁴⁰ Lire e ke yii mû à yaa yii bëgel'a kwôro, naha na ye tèni i Supyanji Jyanji sí nérú n-pa ke, yii jyé a lire cè me.»

⁴¹ Yesu à puru jwo ke, ka Pyeri si u pyi: «Kafoonji, mu à nke båtaage jwo mà yyaha tí ná wuu kanni i laa, sùpyire puni kyaa lí?»

⁴² Ka Yesu si u pyi: «Báarapyinji na, jùñjuñoonj'à dá pi sanmpii shwøhal'e, u yákilini mû s'á pée ke, uru báarapyinji shinji jùñjuñoonji maha yaha u u pyéng karigii cwoñtre, maa jyjyinji kaan báarapyibii sanmpil'á u tèekanl'e. ⁴³ Nye báarapyi maha báarapyi jùñjuñoo, u à pa u ta u u báarajin njyéenji pyi amuni ke, uru wuuni sí jwø. ⁴⁴ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, uru báarapyinji jùñjuñoonji sí u pyéng karigii puni jùñjuñonte le u cye e.

⁴⁵ Nka báarapyibii kacwøñronji njemmu ká a sónjø uye funj'i na uru jùñjuñoonji sí mo lire kùluni i, maa wá na u báarapyinjebii bwùun, maa uye yaha njyinji ná mbyanji laage e, maa sinmpe byii na jcwo ke, ⁴⁶ cannka ke ku jyé uru báarapyinji jyé a tèen ná k'e ná tèni li jyé u jyé a

sâññô ná l'e me, u jùñufoonji sí n-pâa n-pa. Kapii maha kapii u à pyi ke, jùñufoonji sí u kyérege cyire puni na, mpîi pi jyé pi jyé Kile kuni i me, si u ná píre sàrañi pyi niñkin.

⁴⁷ Bâárapiyinji u à jùñufoonji jyii wuuni cè maa mpyi u jyé na li pyi me, uru bâárapiyinji bwønre nizhwøore sí nyahaya de! ⁴⁸ Nka bâárapiyinji u jyé u jyé a u jùñufoonji jyii karigii cè me, maa ntòr'a wurug'a kapyimbaala pyi ndemu l'à yaa ná bwønr'e ke, urufoo sì bwønre niñyahara shwo me.

Amuni li mú jyé, Kile à yaaya niñyahaya kan ñgemu á ke, u maha yaaya niñyahaya cya urufol'á. U aha karii niñyahajyahagii le ñgemu cye e ke, u sì urufoo yíbe karii niñyahajyahagii kyaa na mú.»

*Sûpyire sí n-lâhala tiye na Yesu kurugo
(Macwo 10.34-36)*

⁴⁹ Ka Yesu sì nûr'a jwo: «Mii à pa mpa nage le jùñke na. Mii la mpyi nume si ku ta k'à mân'a kwò. ⁵⁰ Nka mii à yaa mii u mbýigime yyefuge e fôlø, mu à jwo bâ súpyanji kâ a ñko si batize pi maha u mbýigime lwøhe e pyïnkanni ndemu na me. Mii funvwugo wuñi u jyé na cyire karigii canmpyige sigili.

⁵¹ Yii àha raa sônnñi na mii à pa si mpa jwumabenje le súpyire ná tiye shwøhal'e jùñke na mà de! Mii sì yi jwo yii á, mii à pa mpa mbémabaanj le súpyire ná tiye shwøhal'e. ⁵² Lire kurugo mà lwó nume na, shiin kajkuro sí n-pyi pyenyi y'e, pi sì n-bê me. Shiin taanre si n-wwò s'a shiin shuunni tûnni, shiin shuunni sí n-wwò s'a shiin taanre tûnni. ⁵³ Pyenyi y'e, tufoonjí sí n-yíri jyafoonjí kurugo, jyafoonjí mü sí n-yíri tufoonjí kurugo. Nufoonjí sí n-yíri pworofoonjí kurugo, pworofoonjí mü sí n-yíri nufoonjí kurugo. Nacwoonjí sí n-yíri napworonjí kurugo, napworonjí mü sí n-yíri nacwoonjí kurugo.»

*Kacyeenjki jncèji
(Macwo 16.2-3)*

⁵⁴ Supyikurunkje ku mpyi wani ke, ka Yesu si nûr'a jwo kur'á: «Yii aha kileñi jnya u à wwò canjjacwumpe* e, yii maha jwo na zàñha sí n-pa, nàkaana baa ku mü maha mpa. ⁵⁵ Kafeegé kâ a fwu na yíri wòro kùl'e, yii maha jwo na kafuge sí n-pêe njajaa de! Amuni li mú maha mpyi. ⁵⁶ Yii pi à fyïnmë tò wwomø na ke, yii à jà a cyire karigii puni têepyijkii cè, ka jaha si li ta jcyi ciyi jyé na mpyi yii shwøhal'e nume ke, yii jyé a jà a cyire cè mà ye? (Macwo 5.25-26)

⁵⁷ Naha na kani yii à yaa yii pyi ke, yii jyé a jà a lire cè yiy'á si li pyi pyiñkanna niñcenne na mà ye?

⁵⁸ Wà ha mu yyere fànhe e, ka yii i wá na ñkèegé wani, mu à yaa mu u jwumabenje cya fwafwø ná urufol'e kuni na, bâ u si mpyi u àha ma le yukyaanji cye e, uru si ma le u bâárapiyinji cye e, pi i ma le kàsuñi i me. ⁵⁹ Mii sì yi jwo mu á, mu aha mpyi mu jyé a lire pyi me, mu sì n-sìi n-fworo wani ná mu jyé a urufoo fwooni tò feefee mà ye!»

13

Yii à yaa yii toroñkanni kêenjë

¹ Nye mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka súpyire tà si mpa Galile kùluni shiinbii pìi mbò jwo u á. Fânhafoonj Pilati u mpyi a pìi tun pi à sâ pire bò Kileñarebage e mà pi yaha pi i sârayi wwù. ² Ka Yesu si pi pyi: «Nte súpyire ti nte pi à bò ame ke, yii na sônnñi na pire kapegigii nimpyiñkji cyi mpyi a nyahaya mà tòro Galile kùluni shiinbii sanmpii wogigii na be? ³ Lire bâ me, ñka mii sì yi jwo yii á, ná yii jyé a yii toroñkanni kêenjë me, yii puni ntû sì n-kwû. ⁴ Silowe batâonge kâ a keb'a cwo Zheruzalemu kâñhe shiinbii kâ ná baataanrenji mpiimu jyñj'i mà bò ke, yii na sônnñi na pire kapegigii nimpyiñkji cyi à nyahaya mà tòro Zheruzalemu kâñhe shiinbii sanmpii wogigii na be? ⁵ Lire bâ me, ñka mii sì yi jwo yii á, ná yii jyé a yii toroñkanni kêenjë me, yii puni mü sì n-kwû.»

⁶ Nye ka Yesu si bâtaaga jwo pi á na: «Nâñji wà na mpyi ná erezen cikøoge e. Erezen cire shwøhal'e fizhiye cige na mpyi wani. Cikøoge foo mpyi maha sì na kuru cige kâanmucaa u aha ñkwâ a yasere ta ku na. Nka u shèe maha shèe, u mpyi maha sà yafyin ta ku na me. ⁷ Ka u u yi jwo u bâárapiyinj'á "Wí, cyi yyeee taanre cyi jyé jcyii, mii na ma na ñke cige kâanmucaa kampyi kâ a yasere yaa, mii sì sì ta ku na me. Ku kwâñ à wà, jaha na ye ku jyé cikøoge cire sannte shwøhal'e kajwø baa." ⁸ Ka bâárapiyinji si u pyi "Mii jùñufoonjí, mii na li caa mu á, maa ku yaha ku niñjyee pyi, mii sì ku jùñke tûgo n-kwûulo si ñkyàra le ku taan. ⁹ Lire kâ mpyi, ka ku u yasere pyi yyeela, ku sì n-yaha wani. Nka k'aha mpyi ku jyé a yasere pyi me, maa nta a ku kwâñ."»

Yesu à dâfoo cùuñjø canñøyke e

* **12:54** Izirayeli kini i, canjjacwumpe e zàñhe niñyahaga maha yíri.

¹⁰ Nyé Yahutuubiicanjøŋke k'e, Yesu mpyi na sùpyire kâlali Kile Jwumpe kâlambage k'e.
¹¹ Sùpyire shwøhøl'e ceenjì wà na mpyi wanì, jínaŋi wà mpyi u e, uru jínaŋi mpyi a yyére k'e ná baataanre pyi u e, maa dàŋi yampe yaha u na, fo mà u pyi u saha jyé na jà a tíl'a yyére më.

¹² Nyé Yesu à u nyá ke, maa u yyere maa jwo u á: «Ceewe, mu yamp'â láha mu na njnja.» ¹³ U à puru jwo ke, maa u cyeyi taha u na, lire têenuuni i, ka ceenjì tûbuŋi si ntíl'a sânhana, ka u u Kile kée.

¹⁴ Nyé tèni i Kile Jwumpe kâlambage jùnufooj'â Yesu nyá u à ceenjì cùuŋjø cannjøŋke e ke, ka li i u lùuni yífrige sél'e, ka u u jwumpe lwó maa jwo sùpyir'â: «Cibilaage e, yii à yaa yii a bâaranji pyi canmpyaa baani funj'i, lire e ke yii a ma, yii a cicutumpe caa cyire canmpyaagil'e, ñka cannjøŋke e bà me!» ¹⁵ Ka Kafoonjì Yesu si u pyi: «Yii pi à fynme tò wwomø na ke, jofoo u nyé yii shwøhøl'e ñgemu u nyé u nyé na u niyi, lire nyé me u dùfaanjyi sâñre cannjøŋke e maa yi kan y'à bya mà ye?» ¹⁶ Ná yii maha jà a lire pyi, ñge ceenjì sí u nyé Ibirayima tûluge shin ke, ka Sitaanninjì si u cû a pwø, fo yyee k'e ná baataanre e, ka jaha si li ta tire pwøore kâ jijà zàñha ndáha uru ceenjì na cannjøŋke e mà ye?» ¹⁷ Nyé Yesu à puru jwo ke, ka u zàmpœenbii puni si sile. Ñka sùpyire sannte puni mpyi funntange e Yesu kabwøhigii nimpyiinjìkìi puni kurugo.

*Kile Saanre maha sii nimbilere maa mpêre
(Macwo 13.31-33; Marika 4.30-32)*

¹⁸ Nyé ka Yesu si nûr'a kâlani sogo maa jwo: «Kile Saanre nyé mu à jwo jaha be? Ná jaha shi i mii sítì tâanna be?» ¹⁹ Tí na nyé mu à jwo mutaridi cige yasere, nàŋi wà a sà ntemu nûgo u cikøge e ke. Kuru cige pyâŋi maha yílege, ñka u aha fyìn, cige maha lyége fo maha mpa mpyi cibwøhø, sancyeенr'a sì wá na ti shéere yaa ku ñkényi i.»

²⁰ «Ná jaha shi i mii sítì Kile Saanre tâanna sahanjì ye?» ²¹ Tí na nyé bwúruŋi yírigeyirige yaani fiige. Ceewe ká li nimbilere le farini mbyíme njnyaham'i mà cwønhø, li maha puru mbyimpe njncwønhømpe puni yírigé.»

*Nùmpañjke tata kuni na nyé mu à jwo tajyijwø nimbilere
(Macwo 7.13-14, 21-23)*

²² Nyé lire kântugo ka Yesu si ntòro ná janì i, na ñkéegé Zheruzalemu kâñhe kâmpañjke na. U njkarenjì mpyi na Kile jwumpe yu sùpyir'â kânbwoyi ná kânpýere na. ²³ Ka nàŋi wà si u pyi: «Kafoonjì, tâ nùmpañjta tafeebii sí nyaha be?» Ka Yesu si pi pyi: ²⁴ «Yii fâñha le yii i jyé tajyijwøge nimbileni i, jaha na yé mii sítì yí jwo yii á, tèni là na ma shinnyahara la sítì n-pa n-pyi si jyé kuru tajyijwøge e, ñka pi sítì n-pa jà me.» ²⁵ Tèni i bage foo sítì n-pa n-yíri si bage tò si ku shwøhø ke, lire ká yii ta cyínni na, yii sítì raa bage kúuli sítì ñko «Kafoonjì! Nwoge mógo wuu á.» Lire ká mpyi, Kafoonjì sítì n-jwo yii á na uru nyé a yii cè me. ²⁶ Lire tèni i, yii sítì raa ñko «Ko wuu ná mu à tél'a lyí maa bya sijcyan ke! Mu mû sítì Kile jwumpe jwo wuu á wuu kâñhe pyenkuunji i, ka mu u nûr'a jwo na mu nyé a wuu cè mà?» ²⁷ Yii aha puru jwo, u sítì nûr'u yi taha yii á na uru nyé a yii cè me, na yii yíri uru taan, yii kapimpyiibii.

²⁸ Nyé mà yii yaha cyínni na, yii aha mpa yii tulveyi Ibirayima ná Yakuba ná Kile tûntutunmipi puni nyá Kile Saanre e tèni ndemu i ke, yii nàvumjø wuuhibi sítì raa myahigii sítì sítì ñkyàñhigii kùru. ²⁹ Sùpyire tâ mü sítì raa yíri dijyenjì jùnyi sicyeerenjì na, si mpa jyè Kile Saanre e, si lyí. ³⁰ Lire tèni i, sùpyire tì nyé nume kântugo yyére ke, tire tâ sítì n-pa n-pyi yyaha yyére. Mpíi pi nyé nume yyaha yyére ke, pire plíi mû sítì n-pa n-pyi kântugo yyére.»

*Yesu à jwo Zheruzalemu kâñhe kyaa na
(Macwo 23.37-39)*

³¹ Nyé lire tèni yabilinjì i, ka Farizheenbii plíi si file Yesu na, maa yi jwo u á: «Mu à yaa mu u fworo nde kùluni i feefee, ma a sítì cyage kabér'e, jaha na ye saanjì Erôdi wá na mu caa raa bùu.» ³² Ka Yesu si pi pyi: «Yii a sítì, yii i sítì yi jwo Erôdi cwofoonj'â, na mii naha na jinabii kôre na yige pifeebil'e marii yampii cùuŋjì jycyíi canmpyaagii shuunninjì i, cyire ká ntòro, canntanrewoge e mii bâaranji sítì n-kwø.» ³³ Mii à yaa mii u cyire canmpyaagii taanrenjì pyi si sítì na bâaranji fùmø Zheruzalemu kâñhe e. Naha kurugo ye Kile tûntutunjø wà tufiige nyé a yaa u bò cyage kabér'e Zheruzalemu kântugo me.»

³⁴ Ka Yesu si nûr'a jwo: «Ei! Zheruzalemu shiinbii, yii Zheruzalemu kâñhe shiinbii, yii pi maha Kile tûntutunmipi wà ná kafaayi i maha bùu ke, y'à tooyo njnyahaya kwø, mii la mpyi si yii binni yiye e, sítì yii kâanmucaa, bâ ñkùnuŋi maha u pyire binni tiye e maa bûru ti junj'i me. Ñka yii nyé a jee lire e me.» ³⁵ Ku ke nume! Kile sítì cye wwû yii kâñhe taan si yii yaha yiye kanna na. Mii sítì ywo yii á, yii nyiimi saha si n-tègë mii na me, fo canjke yii sítì n-pa raa ñko «Ngemu u nyé na ma Kafoonjì Kile mëge na ke, Kile u jwó le ur'â.»*

14

Yesu à yanji wà cùuŋjø cannjøŋke k'e sahanjki

¹⁻² Nyé Yahutuubiicanñønke k'e, Farizheenbii jùñjufoonji wà mpyi a Yesu yyere na u sà lyí uru yyére, ka Yesu si jyé. Sùpyire ti mpyi wani uru shinbwoñi pyeñge e ke, nàñi wà yañgwu na mpyi tire shwøhøl'e, puru yampe mpyi a u cyeere cyeyi yà pyi y'á fwø fwø. Ka pi i wà na Yesu kàanmucaa kampyi u sì jyé uru yanji cùunø canñønke e.

³ Ka Yesu si jwumpe lwó maa Kile Saliyanji cyelentibii ná Farizheenbii yébe: «Mà tåanna ná wuu Saliyanji i, wà à yaa u jà a yanja cùunø canñønke e la*?» ⁴ Ka pi i fyáha, pi wà jyé a jen'a u jwø shwø me. Ka Yesu si u cyeyi taha yanji na maa u cùunø, maa u pyi u a sì pyengé.

⁵ Lire kàntugo ka Yesu si nûr'a pi yébe: «Jofoo u jyé yii shwøhøl'e, ná urufoo jyanji, lire jyé me u nunji wà ká jçwo bëenn'i mà bë ná canñønke e, urufoo sì jyé u yaha wwùmbaa yé?» ⁶ Pi jyé a jen'a u jwø shwø me.

Nùyjirire ná nùzogore kani

⁷ Nyé Yesu à pa lì kàanmucya mà li jya na Farizhenñ' à sùpyire ntemu yyere ke, na bwompe tateenyi kurugo pi puni jyé na fí ke, ka u u ñke båtaage jwo pi á:

⁸ «Sùpya ká mu yyere cikwonra na, ka mu u shà, ma hà zà ntèen yateenñyi puni yyaha yyére woge e me. Naha kurugo yé u aha nta u à shinbwoñi wà yyere ñgemu u à fànhä tò mu na ke, ⁹ uru ká mpa, ka yii yyerefoonji si mu pyi, na ma yíri maa kuru yateenñke kan uru shinbwoñ'á, mu silege wuñi u sì n-yíri n-sà n-téen fo kàntugo yyére yateenñke e. ¹⁰ Lire e mii sí yi jwo yii á, pi aha yii wà yyere lire kataanni fiige na, mu aha shà, sà ntèen yateenñyi puni kàntugo yyére woge e. Lire ká mpyi, mu yyerefoonji ká li jya na mu à yaa ná yateenñke yyaha yyére woge e, maa sà mu piy «Na cevoo, yíri ma a ma naha, yateenñke yyaha yyére woge e.» Lire tèni i, mu jùñke sì n-yírigé ma lyjñebii shwøhøl'e.

¹¹ Lire e yii li cé, shin maha shin u à uye dùrugo ke, Kile sì urufoo tîrige, ñka shin maha shin u à uye tîrige ke, Kile sì urufoo dùrugo.»

¹² Nyé nàñi u mpyi a Yesu yyere na u sà lyí uru yyére ke, ka Yesu si yi jwo ur'á: «Mu aha a ñko si sùpyiyyere pi pa lyí mu yyére canñke e, lire jyé me numpilage e, mu sùpyire niñjyerere jyé a yaa tì piy mu ceveebii ná mu sijñebii ná mu cimmpylibii ná mu tèenñebii nàfúfeebee me. Naha kurugo ye pire mü sì n-jà mu yyere canñka, nde mu à ppi pi à ke, si lire fwooni tò mu á. ¹³ Ñka mu aha si raa kataan pyi, mu à yaa mu u fôñjfeebee ná cwàhòmfeebee ná dishiyifeebii ná fycinmpii yyere. ¹⁴ Lire ká mpyi, mu wuuni sì jwø, mppi pi à tí ke, Kile ká pire jé a yige kwùñji i canñke ñkemu i ke, kacenni mu à ppi tire sùpyire na ke, u sì lire fwooni tò mu á, naha na ye pi jyé a mpyi a jà a mu kacenni fwooni tò mu á me.»

Lyimbwooni båtaage

(Macwo 22.1-10)

¹⁵ Nyé Yesu lyjñebil'à puru jwumpe lógo ke, ka pi wà ninjin si jwumpe lwó maa jwo u á: «Mpii pi sì n-jyé Kile Saanre e si lyí ke, pire wuun'á jwø!» ¹⁶ Ka Yesu si uru nàñi jwø shwø ná båtaag'e na:

«Canñka nàñi wà u ná jyí niñyahawa shwøhø, maa shinjyahara yyere pi sà lyí uru yyére. ¹⁷ Tèelyiin' à pa nò ke, ka u u båarápyinji tun u sà sùpyire yyere pi pa lyí. ¹⁸ Ñka pi pun'a karii mege le maa ncyé karaga uru niñjini talyige e. Shinciyinji båarápyin' à yyere ke, ka uru si yi jwo u á «Sà yi jwo ma jùñjufoon'á na u uye sanñja yaha na á, mii à kérège shwø, mii à yaa mii u sà ku kàanmucya.»

¹⁹ Ka båarápyinji si ñkà'r'a sà wabere yyere, ka uru si u ppi «Sà yi jwo ma jùñjufoon'á na u uye sanñja yaha na á, mii à nupyahii kë shwø, mii s'à yaa mii u sà cyi taanna faanji na.»

²⁰ Ka u u nûr'a kà'r'a sà wabere yyere, ka uru mü si u ppi «Sà yi jwo ma jùñjufoon'á na mii à ceewe fúru nume. Lire kurugo mii sì n-jà n-shà me.»

²¹ Nyé ka båarápyinji si nûr'a pa puru jwumpe yyaha jwo u jùñjufoon'á. Ka u lùuni si yíri, maa jwo båarápyin' à na u fyâl'a sà fôñjfeebee ná cwàhòmfeebee ná dishiyifeebii ná fycinmpii yyere, sùpyire tabinniyi ná pyenkuuni i, u a ma.

²² Nyé båarápyin' à sà pire yyere ke, maa jwo u jùñjufoon'á «Mii jùñjufoonji, mii à mu túnnture pyi ñka tateenñye ningaya saha na naha de!» ²³ Ka jùñjufoonji si u ppi «Sà ma a jaare ma a mâre kumbwoyti ná kérèkuubil'e, ma a fànhä le ma a sùpyire kárama t'a ma, bà tateenñye sanñji si mpyi si jí me. ²⁴ Mii sì yi jwo yii á, sùpyire t'à yyere yyecyiige na, ka ti i jycy pañja ke, pire wà cye sì n-jyé mii niñjini i me.»

Pyïjkanni na wà sì n-jà n-pyi Yesu cyelempya ke

(Macwo 10.37-38)

²⁵ Canñka mà Yesu yaha panína, supyikuruñi nimbwøhø mpyi a taha u fye e. Ka u u yyaha këenñye pi á, maa jwo: ²⁶ «Shin maha shin la ku jyé si mpyi mii cyelempya ke, ná urufoo jyé a mii kyaa táan uy'á mà tòro u turji ná u nunji ná u cwoñi ná u pylibii ná u sijñebii na, maa

* ^{14:3} Farizheenbii u sònñøñkanni i, shinjji u jyé na múnnaa tawwugo caa ke, uru kanni wà sì n-jà n-tègë canñønke.

mii kyaa tāan uy'á, ali mà tōro u yabilini na mē, urufoo jyε a yaa ná mii cyclempygire e mē.²⁷ Shinji la ku jyε si mpyi mii cyclempya ke, urufoo u taha mii fye e, pi mēe mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na. Lire baare e urufoo jyε a yaa ná mii cyclempygire e mē.

²⁸Jofoo u jyε yii shwəhol'e, ná urufoo la jyε si batɔongə faanra, u sí n-tèen si funjke kyaala fəlo, si li kāanmucya kampyi u sí n-pa n-jà ku faanra n-kwò mà ye?²⁹ Ná urufoo jyε a lire pyi me, maa ku jwɔ cù na faanre, kàntugo ka bage sanjke si u jà faanraga, mppi pi na ntūli marii ku jnaa ke, pire sí raa urufoo cyähali,³⁰ s'a lqo: "Aa! Nge nàŋ'á u bage jwɔ cù na faanre, ka ku u mpa u jà faanraga."

³¹ Amuni li mū jyε, l'aha mpyi mu à jwo saannji wà na lqo raa kàshi kwùn u saanjεejì wà na ná u kàshikwɔnbii kampwɔhhii kεnji i (10.000). Tá u sí n-tèen si funjke kyaala si jçè kampyi u kàshikwɔnbii sí n-jà u zàmpenjì kàshikwɔnbii kampwɔhhii beŋjaaganji (20.000) tún mē?³² Nka u aha li kāanmucya mà li jyε na u sí n-jà uru saannji na mē, u sí n-wyèrè sisurufoo tūtugo u sà jwumabεjε cya u á.

³³ Nye amuni li mū jyε, yii ḥgemu ká mpyi u jyε a kàntugo wà u cyeyaayi puni na mē, urufoo si n-jà n-pyi mii cyclempya mē.

*Yesu wuubii jyε suumø ná b̄eñme flige
(Macwo 5.13; Marika 9.50)*

³⁴ Suumpe na jyε yacεnjε. Nka pu tipoompe ká fworo p'e, naha ku sí n-jà pu pyi pu tāan sahanjki ye?³⁵ Pu saha sí n-jà là jwɔ niŋke na mē, pu mū sí n-jà n-pyi ḥkyàra mē. Pu sí n-wà cyinjji na.

Nye shin maha shin la ku jyε si karii yyaha cè ke, urufoo u ningyigigii pεrε, u raa núru.»

15

*Mpàji nimpinniñi b̄ataage
(Macwo 18.12-14)*

¹ Nye canjka, mepenjε shiinbii pì niyyahamii mu à jwo múnalwoore shwofeebii mpyi a pa binni Yesu taan s'a u jwumpe núru. ² Nye Farizheñebii ná Kile Saliyanj cyelentiibil' à lire nya ke, ka pi i wá na ḥkunni piye shwəhol'e na: «Naha na nge nàŋ'á jεn'a mepenjε shiinbii yaha pi i bârali u na, fo maha binnini na lyi ná pi e ye?»

³ Nye Yesu à pi kunujke lógo ke, maa ḥkne bâtaage jwo pi á na:

⁴ «Jofoo u jyε yii shwəhol'e, kampyi mpàa ḥkuu (100) pi jyε urufol'á, ka wà niŋkin si mpinni, tár urufoo maha pi sanmpii beecyεere ná ke ná baacyεereni (99) yaha waber'á sige e, maa sà a nimpinniñi caa fo u aha jyε mē?⁵ U aha u cya a jyε tēni ndemu i ke, u funntanga wuji si u lwó nde yacige e,⁶ si mpa pyeñge. U aha mpa ná u e, u sí u ceveebii ná u tεenjεebii yyere si jwo "Yii a ma, wuu u mpa máguro siycyan. Mii mpàji u mpyi a pinni ke, mii à u jyε." ⁷

⁷ Mii sí yi jwo yii á, amuni li mū jyε, kapimpyiñe niŋkin ká u toroñkanni kēenjε, funntange ku maha mpyi niŋyinjí na uru kanni kurugo ke, kur'á pēe sél'e. Kuru funntange flige jyε na mpyi niŋyinjí na, shiin beecyεere ná ke ná baacyεere (99) kurugo mē, pire mpiimu pi jyε na sónji na pir'á tí na pire saha jyε a yaa pi pi toroñkanni kēenjε mē.»

Wyérfyinjì nimpinniñi b̄ataage

8 Ka Yesu si nür'a bâtaage kabεrε jwo na:

«Ceenjì ḥgire u jyε, kampyi wyérfyinjì daashii ke u jyε u á, ka niŋkin si jcwø mà pinni bage e, na u sí lùuni tāan si lāmpa míni si bage kùrūñcwɔngii puni yaa mpwø, si u cya fo si u nya mà ye?⁹ U aha u jyε tēni ndemu i ke, u sí u pucyaabii ná u cijεebii yyere si yi jwo pi á "Yii a ma, wuu u mpa máguro siycyan. Mii wyérenjì u mpyi a pinni ke, mii à u jyε." ¹⁰ Lire pyiñkanni na, mii sí yi jwo yii á, kapimpyiñe niŋkin ká u toroñkanni kēenjε, kuru maha mpyi funntanga nimbwøho Kile mèlekeebil'á niŋyinjí na.»

Jyafoonjì nimpinniñi b̄ataage

¹¹ Nye ka Yesu si nür'a bâtaage kabεrε jwo pi á na: «Nàŋjì wà u ná mpyi ná jyaa shuunni i. ¹² Canjka ka jyafoonjì nimbleeni si jwo tufoonj'á "Baba, mii nàzhanj'á yaa u pyi ḥgemu yii koɔge ke, yii ku tāa yii i uru kan na á!" Nye ka tufoonjì si jyε, maa u náfuuni tāa u jyaabii shuunniñi shwəhol'e. ¹³ Canmpyal' à tōro ke, ka jyafoonjì nimbleeni si u cyeyaayi puni pεrε, maa fwor'á kár'a sà ntēen kiritɔnni l'e ná u wyérenjì i. Må u yaha wani, ka u u cye le pñjø baa karigil'e na mpyi, fo må pa ḥkwò u náfuuni na.

¹⁴ Tēni i u à u náfuuni kēg'á kwò feefee ke, ka lire mui sí bē ná katibwøh'e k'á cwo lire kini na. Ka ḥgahanjì si li jwɔ cù na tua. ¹⁵ Y'a pa u yyaha jà ke, ka u u ḥkár'a sà jyè báaranjì i lire kini shinni wà á, ka uru si ḥkár'a sà u yaha sige e, u u caabii náhē. ¹⁶ Kategé kurugo, u la mpyi maha mpyi s'a caabii yalyire lyi. Nka wà mpyi maha tà kaan u á mē.

¹⁷ Nye mà u yaha pur'e, ka u u mpa sónjø uye funn'í canjka maa jwo "Báarapyii niŋyahamii na jyε mii tuŋ'á wuu kini i, pi puni na lyi na ntinni fo na cyeyi wwú jiyili i. Nka mii wi ke,

katege ku ḥe keku u ḥko raa mii bùu na. ¹⁸ Nde mii sì n-pyi nume ke, lire li ḥye nde: mii sì nūru raa wá na tuŋi yyére, sì sà yí jwo u á na mii à kapii pyi Kile na, maa kapii pyi u na. ¹⁹ U saha ḥye a yaa u mii cù u pyà fiige me, ḥka u à yaa u mii cù mu à jwo u báarapyi."

²⁰ ḥye u à funŋke kyaala a kwò ke, maa kuni lwó na ḥkèege u tuŋi yyére. Mà u yaha u sàha ḥkwò a no pyenge na me, ka tufooni si u nimpangi nya tatooŋge e, ka u ḥnūnaare si u ta, ka u u fè a jyafoonji ḥnūja bê, maa sà u pür'a cù mà ta uye na. ²¹ Ka jyafoonji si jwo u á "Baba, mii à kapii pyi Kile na, maa kapii pyi mu na de! Mu saha ḥye a sàa yaa mu u mii cù ma pyà fiige me."

²² Ka tufooni si u báarapyibii yyere maa jwo "Yii fyál'a sà vāanntinmbwoyi puni nisinaŋke lwó yii pa le u na, yii i kampefegeni wá le u na, yii i tanhaŋyi yá le u na,²³ yii i sà kàcwoge nùnji nijsenji cù, yii pa bò, wuu u lyí wuu u móguro sél'e. ²⁴ Naha kurugo yé mii jyanji u ḥje ke, mii mpyi a li yaha na u à kwù, ḥka u ḥyui wuŋ'á pa, u mpyi a pínni, ḥka mii à u ḥya sahanjki." Ka móguronji si jwo cù pi á.

²⁵ Lir'a pyi mà uru nàŋi jyanji nijsenji ta sige e. ḥye tèni i u à yíri sige e na ma mà pa byanhara pyenge na, na yatire túnmpé núru, maa kwòhokwòhobii jaas ke,²⁶ ka u báarapyinji wá yyere mà yíbe, nde li ḥye pyenge e ke, si lire cè. ²⁷ Ka báarapyinji si u pyi "Mu kàntugo wuŋi u à pa, lire e yii tuŋ'á wuu pyi wuu à sà kàcwoge nùnji nijsenji cù mà pa bò, naha na ye uru jyanji nijsenje wu à núr'a pa."

²⁸ Yaha wuŋ'á puru lógo ke, ka u lùuni si yíri, u ḥye a jen'a jyè pyenge e me. Ka tufooni si fwor'a pa si mpa u fòonjo si ndèŋe pyenge e. ²⁹ Ka jyafoonji si jwumpe lwó maa jwo tufooni'á "Cyi yyee jùuli cyi ḥye jcyii mii na báaranji pyi yii á biliwe fiige ye? Canja nijskin, yíl sàha mii tun, ka mii i jyé me. Nka ali sikabilini nintiini yii ḥye a li kan mà ḥya mii ná na ceveebil'á wuu u móguro sijcian me. ³⁰ ḥka mu jyanji u à mu nàfuunji lwó a sà ḥkèege cibahani i ke, ur'a pa ke, ka mu u kàcwoge nùnji nijsenji cù mà bò u na."

³¹ Ka tufooni si jwumpe lwó maa jwo jyafoonji nijsenj'á "Mii jyanji, ma hà lire waha maye na me, mii ná mu u ḥye naha tèrigii puni i ke, ko mii cyeyaayi puni ḥye mu wuyo ke!" ³² Wuu mpyi a li yaha na mu kàntugo wuŋ'á kwù, ḥka u ḥyui wuŋ'á núr'a pa. U mpyi a pínni ḥka wuu à núr'a u ḥya. Lire e ke wuu à yaa wuu pyi funntange ná móguronji i."

16

Báarapyinji sijcyyiim wuŋi bàtaage

¹ ḥye Yesu à núr'a báataage kà jwo u cyclempyiibil'á na: «Nàfuufoonji wá u ná mpyi a báarapyi lwó a yaha u u karigii cwoonre. Kàntugo, ka nàfuufoonji si mpa a núru sùpyire jwo na, na u báarapyinji wá na u cyeyaayi kèege. ² Ka u báarapyinji pyi "Mii à lógo na mu na mii cyeyaayi kèege, jaha k'à pa ná lire e be?" ḥye bégéle ma a ma báaranji pyiŋkanni yyaha jwo na á, naha na ye mu báaranji si n-kwò nijsaa."

³ Ka báarapyinji si jwo uye funŋ'i "Mii jùŋjufooni'á jwo na mii báaranji sì n-yyére nijsaa. ḥye naha mii sì raa n-pyi be? Faappyi fànha ḥye mii i me. Na jàare na lyí, kuru silege mû sì ḥye mii na. ⁴ ḥye nde mii sì n-pyi ke, mii naha a li cè nume. Mii aha lire pyi, mii jùŋjufooni ká mii yaha tèni ndemu i ke, sùpyire sannte sì mii mára pi pyenj'i."

⁵ U jùŋjufooni fwòhigii mpyi mpiimu na ke, ka u u pire yyer'a yíbe nijskin nijskin maa shincyyi pyi "Mii jùŋjufooni'á jùuli u ḥye mu na ye?" ⁶ Ka u u jwo "U sijncierii ḥkuu (100) fwoo li ḥye mii na." Ka báarapyinji si u pyi "Tèen fwòhigii, maa ma fwòhigii sémeŋi lwó, maa yi kéenj'a séme na u sijncierii beeshunni ná ke fwoo li ḥye mu na."

⁷ Maa núr'a waberé yíbe "Mu de? Mu fwooni ḥye jùuli ye?" Ka uru si jwo "Sùmapyanji bòrii ḥkuu (100)." Ka báarapyinji si u pyi "Tèen, maa ma fwòhigii sémeŋi lwó, maa yi kéenj'a séme na u sùmapyanji bòrii beecyere (80) fwoo li ḥye mu na."

⁸ Uru báarapyinji mée ḥye u à u jùŋjufooni nàfuunji kèege ke, jùŋjufooni'á u kée, naha na ye u à yákili ta maa u nùmpanjke yaa. ḥye mpyi pi ḥye numpini i ke, pire maha pi ná piye shwòhöñi karigii cwoonre ná yákilifente e pyiŋkanni ndemu na ke, mii à ḥke báataage jwo pire kyaa na si ntège yii yere, yii mpiimu pi ḥye bénempe e ke, bà yii si mpyi si yii nùmpanjke bégéle me."

Wà sì n-jà raa báare jùŋufee shuunn'á me

⁹ ḥye ka Yesu si núr'a jwo: «Yii àha nàfuunji yaha yii karigii puni yyaha yyére me, lire ḥye a tì me. Yii a cevee caa yiye na ná u e, lire ká mpyi, yii canmptyaagii ká ḥkwò ḥje dijyengi i tèni ndemu i ke, Kile si yii lèhe u pyenge e, yii sì n-pyi wani fo tèekwombaa.

¹⁰ Shinji u maha kapyere pyi ná fyinm'i ke, urufoo mû maha kabwòhigii pyi ná fyinmpe e. Nka shinji u ḥye u ḥye na kapyere pyi ná fyinm'i me, kabwòhii mée ká le urufoo cye e, u ḥye na cyi pyi ná fyinmpe e me.

¹¹ Yii aha mpyi yii ḥye a jà a ḥje dijyengi nàfuunji báara ná fyinmpe e me, nàkaana baa Kile mû sì ḥye sèe nàfuu le yii cye e me.

¹² Yaage ku jyε sùpyanji wabere wogo ke, yii aha mpyi yii jyε a kuru báara ná fyinmpe e me, njke Kile à bégel'a yaha yii yabilimpii meε na ke, nàkaana baa, u mú sì jyε kuru kan yii á me.

¹³ Yii li cè na báarapyinji sì n-sii n-jà raa báare jùnjufee shuunná me. Lire ká mpyi, u sí jùnjufoonji wà kyaa tåan uy'á, si u sanji kyaa pen uy'á. U mú sí n-kúu wà na, si kàntugo wà u sanji na. Nye amuni li jyε, nàfuunji lag'á tateengē fô yii mpiimu na ke, yii sì n-jà n-pyi Kile báarapyi me.

(*Macwo 11.11-13; 5.31-32; Marika 10.11-12*)

¹⁴ Nye Farizheenbil'à puru jwumpe puni lógo ke, ka pi i wá na Yesu fwóhore, naha na ye nàfuunji kani mpyi a pêe pi á. ¹⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Yii pi ke, yii maha yiye pyi mu à jwo yii à tí sùpyire jyii na, mà li ta Kile à yii zòompi ce. Yii li cè, yaage k'à pêe sùpyire jyii na ke, kur'á pen Kile á.

¹⁶ Nye MusaSaliyanji ná Kile túnntunmpii sanmpii jwump'á kwôro tooy'e fo mà pa no Yuhana Batizelipyinji tèni na. Mà lwó Yuhana Batizelipyinji na, Jwumpe Nintanmpe p'á yyaha tí ná Kile Saanre e ke, puru na yu sùpyir'á. Sùpyire puni la mú sì jyε si fànha le si jyè tire saanre e*. ¹⁷ Yii li cè na jùnjk'à mpinni tåanja a tòro Kile Saliyanji jwumbilini là niжkin mpinni na.

¹⁸ Shin maha shin ká u cwonji yaha maa ceenji wabere lènje ke, urufol'à jacwərɔ pyi. Shin maha shin u à ciyahawa lènje ke, urufoo mü à jacwərɔ pyi.»

Kanhamafoonji Lazari ná nàfuufoonji bâtaage

¹⁹ Ka Yesu si nû'r'a bâtaage kà jwo sùpyir'á na: «Nàfuufoonji wà na mpyi wani, u mpyi maha vâanjiyi nisinajyi longara wuyi leni, maa u jyii karigii pyi, maa u jyii jyìnjì lyí canja maha canja. ²⁰ Kanhamafoonji wà nizinniwe mpyi maha mpyi uru nàfuufoonji pyenge jwøge na. Uru nànjì cyeere puni mpyi noyo, u mege mpyi Lazari*. ²¹ U la mpyi maha mpyi s'a uru nàfuufoonji jyìnpaanyi caa raa lyi, nka u mpyi maha yi taa me. Mà bâra lire na, pwuunbii mpyi maha mpa u noyo laali.

²² Ka kanhamafoonji si mpa ljkwû, ka Kile mèlèkëebii si mpa ulwó a kàr'a sà yaha Ibirayima taan Arijinanji i. Lire kàntugo ka nàfuufoonji mü si mpa ljkwû, ka pi i sà u tò. ²³ Mà nàfuufoonji yaha kyaage e jùnjke jwøho shiinbii cyage e, u à wi'l'a Lazari jyia Ibirayima taan tatôonge e Arijinanji i.

²⁴ Nye ka nàfuufoonji si Ibirayima yyere fànha na "Mii tunji Ibirayima, jùnaara ta na na, maa Lazarì pyi u sà u kampeeni fyimme lwøhe e, u pa ntèg'a na nkòonge jyé. Naha kurugo yé kyaage e mii naha naha njke nage e ke, kur'á pêe sèl'el!" ²⁵ Ka Ibirayima si u pyi "Na pyà, mu à yaa mu u li cè na mu à ma tñi pumi pyi ntânnji kanni na. Nka Lazarì si wí ke, ur'á u tñi pumi pyi kanhare e. Nume, Lazarì jyε naha yyejinkje e, mu sì jyε yyefuge e. ²⁶ Mà bâra lire na, kacyewyicuguño na jyε wuu ná yii shwshøl'e. Lire kurugo wà sì n-jà n-yíri naha wuu yyére, si nkàre yii yyére me. Wà mü si n-jà n-yíri wani yii yyére, si mpa naha wuu yyére me."

²⁷ Nye ka nàfuufoonji si jwo "Mii tunji Ibirayima, l'aha mpyi amuni, mii na mu njáare, ma a Lazarì tun dijyeni i, mii tunji pyenge e. ²⁸ Sjñee karjkuro na jyε wani mii kàntugo. Lazarì yaha u sà pi yere, bà pi si mpyi pi àha ljkwû mpa njke yyefuge e naha me." ²⁹ Ka Ibirayima si nàfuufoonji pyi "Kile túnntunji Musa ná Kile túnntunmpii sanmpii jwumpe na jyε pi á, pi à yaa pi jyε pire jwumpe na." ³⁰ Ka nàfuufoonji si jwo "Mii tunji Ibirayima, lire kanni sì n-jà pi pyi pi lógo me, nka wà ha jnè a fworo kwùnjì i maa nkàr'a sà jwo ná pi e, lire e pi sì pi toronjanni këenje." ³¹ Ka Ibirayima si nû'r'a u pyi "Pi aha mpyi pi jyε a jyε Kile túnntunji Musa ná Kile túnntunmpii sanmpii jwumpe na me, ali wà mée ká jnè, maa nkàr'a sà jwo ná pi e, pi sì jyε urufoo jwumpe na me."»

17

Wà jyε a yaa u wà jùnjø kyán Kile na me

(*Macwo 18.6-7, 21-22; Marika 9.42*)

¹ Canjka Yesu à jwo u cyelempyibil': "Karigii cyi maha sùpyanji jùnjø kyán Kile na ke, cyire mpyimbaa jyε a sì me. Nka njemu ká mpyi kajunjo maa sùpya jùnjø kyán Kile na ke, urufoo wuu'nà këege! ² Li bá sì n-pwòrɔ urufol'á pi kafaabwøhø pwø u yacige e, pi i u wà banji i, mà tòro u nde nàjkobilini là niжkin jùnjø kyán. ³ Lire e ke yii a yiye kàanmucaa.

Mu cînmpworonji ká mu mûmpenme pyi, u yyere maa u yere. U aha mu yerege lógo, maa toronjanni këenje, mu à yaa mu u yâfa u na lire kanni i. ⁴ Canjke niжkinji i, mu cînmpworonji ká mu mûmpenme pyi maa sà nta fo tooyo baashuunni, tøøga maha tøøgø u a sì mpa uye mpinni kan mu á, mu à yaa mu u yâfa u na cyire karigii puni i.»

* ^{16:16} Pi mahi jwo: «Shin maha shin la ku jyε si jyè ke, urufol'à yaa u fànha le u u puru jwumpe cù ná cyeyi shuunni i.» † ^{16:20} Lazarì mege jwøhe ku jyε Kile u jyε tegefoonji.

⁵ Ka Yesu tūnntunmpii si u pyi: «Kafoonji, nyę lire sanni i ke, là bâra wuu dâniyanji na.» ⁶ Ka Kafoonji si pi pyi: «Sèenji na mii sí yi jwo yii á, yii dâniyanji mée n'a mpyi a cyérę mutaridi bile fiige, yii mpyi na sí n-jà ḥke cibwahe pyi ku kò kuy'á, ku u sà jicûru banji i, ku mú mpyi na sí lire pyi.»

Báarapyinjijyę a yaa ná ḥkèeŋji waber'e me

⁷ Ka Yesu si nür'a jwo: «L'aha mpyi mu à jwo báarapyi na jyę yii wà á, ka u u yíri faa sige e, lire nyę me yatoore tanahage e mà pa, tá urufoo sí jyę báarapyinj pyi u til'a tèen u lylila? ⁸ Tá urufoo si báarapyinj pyi u vâanjwâhoyi wwü, u u shwâh a kan uru u lyl si bya, lire kântugo báarapyinj si nta a lyl si bya me? ⁹ Báarapyinj mée ká u tayyerege jñi, u nyę a yaa ná ḥkèeŋji waber'e me!»

¹⁰ Amuni li mú nyę, báaraŋji Kile à kan yii á ke, yii aha uru pyi a kwò, yii li cè na yii nyę a yaa ná ḥkèeŋji waber'e me. Naha kurugo ye nde yii mpyi a yaa yii pyi ke, lire yii à pyi.»

Yesu à tògofee ke cùuŋo

¹¹ Nyę mà Yesu niŋkarenji yaha Zheruzalemu kânhe e, u mpyi na ḥkèeŋge Samari kùluni ná Galile wuuni tègenkuunji i. ¹² U à sà byanhara kânhe kà na, ka tògofee ke si wá na u jùŋo bêni, maa ntèen laage e, ¹³ maa jwo ná u e fâhna na: «Yesu! Cyelentunji! Nùnaara ta wuu na!» ¹⁴ Yesu à pi jya ke, maa pi pyi: «Yii a sì, yii sà yiye cyée Kile sáragawwuubii na.» Mà pi ninjkaribii yaha, ka pi i jicúunjo.

¹⁵ Nyę pi wá niŋkin a uye jya u à cùuŋo ke, maa nûru na Kile kère fâhna na, na ma. ¹⁶ U à pa na Yesu na ke, maa niŋkure sín u taan maa yyahe cyigile jùŋke na maa fwù kan u á sél'e. Uru nàni na mpyi Samari shin. ¹⁷ Ka Yesu si jwumpe lwó maa jwo: «Tá shiin ke bà mií à cùuŋo me? Taa pi sanmpii baacye reneŋji nyę ke? ¹⁸ Nge nàŋi u nyę u nyę Yahutu me, uru kanni baare e, sùpya nyę a ta mpii shiin keni i, si nûru n-pa fwù kan Kile á mà?» ¹⁹ Maa yi jwo nàŋ'a: «Yíri ma a sì, mu dâniyanj'á mu cùuŋo.»

Yii bégele yii a Yesu cannuruge sigili

(Macwo 24.23-28, 37-41)

²⁰ Nyę lire kântugo, ka Farizhëenbii si Yesu yibe Kile Saanre tèesiini kyaa na, ka u u pi pyi: «Kile Saanre sí n-pyi, ḥka ti sí n-pyi yawiige, ²¹ sùpyire sí raa ḥkemu cyére piye na s'a ḥko «Yii wí, ti te naha!» lire nyę me «Ti te meni l!» me. Yii lí cè na Kile Saanre nyę yii shwâh'le.»

²² Maa jwo u cyelempyibil'á: «Téni là na ma, canjke Supyanji Jyanji à yaa u pa ke, yii là si n-sli n-pyi kuru canjke ku wyér'a n, ḥka ku si nö lire tèni i me. ²³ Sùpyire sí n-pa raa ḥko «U naha naha!» lire nyę me «U wá me yyére!» ḅka yii àha ntaha pi jwâh'i, si ḥkâre wanî me. ²⁴ Bâ sùpyire puni maha kilejini jya l'a yíri dijyeni jùŋke kà na, maha sà fworo jùŋke sanjke na me, amuni Supyanji Jyanji sí jya u cannuruge.

²⁵ ḅka mà jwo kuru canjke ku no ke, u à yaa u kyaala sél'e, sùpyire niŋyahara sí u cyé.

²⁶ Nyę Supyanji Jyanji tèenuruni kâ byanhara, karigii cyi mpyi na mpyi Nuhu tìnj i ke, cyire shiŋji sí raa n-pyi. ²⁷ Nuhu tìnj i, sùpyire mpyi na ly, marii byii, maa cyeebii lèŋi, marii pi pyiibii kaan nàmbaya na, fo mà sà nö canjke Nuhu a jyè baktwâge e, ka lùbwooni si sùpyire sannte puni shi bò ke.

²⁸ Nyę amuni Loti tèni i sùpyire mú mpyi. Pi mpyi na ly, maa byii, marii zhwoŋi ná përempe pyi, maa cire cenmi, maa bayi faanre. ²⁹ ḅka canjke Loti à fworo Sôdômu kânhe e ke, ka nage ná ḥkîrigiŋji si fworo nìŋyinj na zànpya fiige, mà wu kânhe sùpyire na, maa pi shi bò, ³⁰ nyę canjke Supyanji Jyanji sí nûru uye cyée sùpyire na ke, amuni kuru canjke sí n-pâ pi e.

³¹ Kuru canjke ká nö, mà ḥjemu ta u bage kâtanjke jñuŋ'i ke, urufoo kâ nûru ntîge si yaaga lwó bage e me, u til'a tîge u a fî. L'aha mpyi mà ḥjemu ta keręge e ke, urufoo kâ nûru raa ma pyeng'e me. ³² Nde l'à Loti cwoŋi ta ke, yii sónjø lire na ke! ³³ Shinjji u nyę na li caa u ninjjaŋji si jwô ke, urufoo nùmpanjke sí n-kèeŋge. ḅka shinjji u à u ninjjaŋji kèeŋge mii kurugo ke, urufoo sí nùmpanjka ta.

³⁴ Mii sí yjwo yii á, lire tèni kâ bê ná numpilage e, mà shiin shuunni ta pi à sinni yasinniŋje niŋkin na, wà sí n-lwó si u sanŋi yaha. ³⁵ L'aha cyee shuunni ta pi i sùma súu sjencyan, wà sí n-lwó si u sanŋi yaha. [³⁶ L'aha mpyi mà nàmbaa shuunni ta keręge e, wà niŋkin sí n-lwó si u sanŋi yaha.]»

³⁷ Nyę ka cyelempyibii si Yesu yibe: «Kafoonji, taa lire sí n-pyi ke?» Ka u u pi pyi: «Cyage e yakwugo nyę ke, wani cinmpunjyi nyę na bímmini.»

18

Yukyaŋji nintiimbaŋji bâtaage

¹ Ka Yesu si bâtaaga jwo u cyelempyibil'á maa li cyée pi na na pi à yaa pi kwôro Kilejarege na tèrigii puni i, pi àha sàa le me. ² U à jwo pi á: «Yukyaŋji wà u mpyi kânhe kà na, u mpyi na

fyáge Kile na mē, u kuro mó sí mpyi súpya e mē.³ Lenkwucwoñi wà mó na mpyi kuru kànhe e, súpyañi wà mpyi a u mùmpenmē pyi. Uru lenkwucwoñi mpyi maha sì uru yukyaanji yyére tèrigii puni i, bá u si mpyi si u ná uru nàñi láha piye na mē.⁴ Ceerj'á mò uru zhà maa nùruñi i, jaha na yé yukyaanji la mpyi si lire pyi mē. Ka ceenjí si li wyéenje u jwóh'i, fo u à pa jwo uye funjí 'Mii mée nyé mii nyé na fyáge Kile na mē, maa mpyi mii kuro nyé súpya e mē,⁵ ná nyé lenkwucwoñi s'à mii yyaha fwóh'ro mà nò nké cyage e, mii sí u ná uru nàñi láha piye na. Ná lire nyé a pyi me, mii sí yyeñje ta u nyíi na mē.'»

⁶ Puru jwuñkwoño kàntugo, ka Kafoonji Yesu si u cyclempyibii yíbe: «Yii à uru yukyaanji nintiumbaanji jwumpe lógo ke! ⁷ Nyé ná u s'à uru ceenjí tànga kan, Kile njcwóribii pi nyé Kile jwóh'i marii u náare pilaga bára canja na ke, Kile sì n-sìi pire tànga kan. Yii li cè u à lùuni bò ná pi e. ⁸ Mii sí yi jwo yii á, Kile sì tànga kan pir'á wahawaha. Nka lire ná li wuuni mó i, Supyanji Jyanji cannuruge ká no njukje na, tá u nyé a yaa u pa dánafee ta ku na mē?»

Farizhenji ná múnalwóore shwofoonji bátaage

⁹ Lire kàntugo ka Yesu si nür'a bátaage kabér'e jwo mà yyaha tíi ná súpyiibii píl'e, mpiimu pi nyé na piye sónnji na pir'á tñi maa piye pwóñjo súpyire sannte na ke. U à jwo: ¹⁰ «Shiin shuunni pi ná nkáre Kilenaarebage e zá Kile jnáare. Wà na mpyi Farizhen, u sanji sí nyé múnalwóore shwofoo. ¹¹ Mà pi yaha Kilenaarebage e, ka Farizhenji sí yír'a yyére u mège cyage e, maa Kile jnáare na 'Kile, mii à fwú kan mu á, jaha na yé mii à pwóñ súpyire sannte na, mpiimu pi nyé na nàñkaage pyi, marii jacwóore pyi, mà bára kapegigii sanjkii shinji puni na ke. Mii à pwóñ nge múnalwóore shwofoonji na mó. ¹² Cibilaaga maha cibilaaga, mii maha canmpyaa shuunni sún le. Yaaga maha yaaga mii à ta ke, mii maha yire puni yáhañi wwú.»

¹³ Múnalwóore shwofoonji wi ke, ka uru si yír'a yyére tatsonge e Kilenaarebage funjke e, maa jnúñke sógo, maa mejwuuni tñrigie maa jwo "Kile, mii na mu náare, maa lùñijé wà ma lùuni na, jaha na yé mii nyé kapimpýijne."

¹⁴ Nyé mii sí yi jwo yii á, Kile à múnalwóore shwofoonji kapegigii yáfa u na, ka u u nür'a kàre pyengc. Nka Farizhenji wi ke, uru u kapegigii nyé a yáfa u na mē. Yii li cè na shin maha shin u à uye pêe ke, Kile sí urufoo tñrigie. Ngemu u à uye tñrigie ke, Kile sí urufoo dûrugo.»

Yesu à jwó le nàñkopyire tå á

(Macwo 19.13-15; Marika 10.13-16)

¹⁵ Lire kàntugo ka pi i mpa ná pyiibii píl'e Yesu yyére, bá u si mpyi si cyeyi taha pi na, si jwó le pi à mē. Cyclempyibil'á lire nyé ke, mpii pi à pa ná pyilibil'á ke, ka pi i pire faha. ¹⁶ Ka Yesu si pyiibii file uye na, maa jwo: «Yii áha pi sige ná na mē. Yii li cè na súpyiibii pi nyé mpii pyiibii fiige ke, Kile Saanre nyé pire woro. ¹⁷ Sèenjí na mii sí yi jwo yii á, ngemu ká mpyi u nyé a jen'a uye tñrigie pyà fiige me, urufoo si n-sìi n-já n-nyé Kile Saanre e mē.»

Nàñfuufoonji kani

(Macwo 19.16-30; Marika 10.17-31)

¹⁸ Nyé canjká, Yahutuubii yyaha yyére shinji wà à Yesu yíbe: «Cyeleluntuji njcenjji, jaha shi mii à yaa mii u pyi si shinji njkwombaanjí ta bë?» ¹⁹ Ka Yesu si u pyi: «Naha na mu nyé na mii yiri njcenjji yé? Kile kanni baare e, súpya nyé a jwó me. Mu à sónjo lire na la? ²⁰ Mu à Kile Salianji kurigii cè mà kwò "Ma hè zinni ná wabere cwo e mē, ma hè súpya bò mē, ma hè nàñkaaga pyi me, ma hè vini ntaha wà na mē, ma tunjí ná ma nuñi pêe*."» ²¹ Ka nàñji si Yesu pyi: «Cyeleluntuji, mii na cyire karigii puni pyi fo mà mii yaha nàñkocyeere e.»

²² Nyé uru nàñ'á puru jwumpe lógo ke, ka Yesu si u pyi: «Yaaga njinkin saha à mu fô, ta sì ma a sà ma cyeyaaayi puni pérë, ma a yi wyéreñi tåá fôñjofeebibii na. Lire ká mpyi, mu si nàñuu ta Kile yyére. Ma a nta a pa ntaha na fye e.»

²³ Tèni i uru nàñ'á puru jwumpe lógo ke, ka li i mpen u e, jaha na yé nàñfuubwóho foo u mpyi u wi. ²⁴ Yesu à u nyá u à yyahé tanha ke, maa jwo u á: «Nàñfuufoonji jyím'a sàa pen Kile Saanre e. ²⁵ Nwóhanji jyím'a tåán mûseñneñi wiyiini i mà tòro nàñfuufoonji u jyé Kile Saanre e.»

²⁶ Nyé mpii pi à puru jwumpe lógo ke, ka pire si jwo: «Lire sanní i ke, jofoo u sí n-já nùmpanja ta bë?» ²⁷ Ka Yesu si pi pyi: «Kani l'à súpyire jà ke, lire nyé na Kile jnì mē.»

²⁸ Ka Pyeri si jwumpe lwó maa Yesu pyi: «Wuu de? Wuu à kàntugo wà wuu karigii puni na, maa ntaha mu fye e.» ²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Sèenjí na mii sí yi jwo yii á, shin maha shin u à jen'a kàntugo wà u pyengc, lire nyé me u cwoñji, lire nyé me u cínmpyibii, lire nyé me u sifeebii, lire nyé me u pyiibii na Kile Saanre kurugo ke, ³⁰ urufoo si pire fiigii njyahamii ta mà u yaha ntaha dijyéñi i, si shinji njkwombaanjí ta dijyéñi nimpanji i.»

Yesu à jwo u kwíñji ná u nèñji kyaa na sahanjki

(Macwo 20.17-19; Marika 10.32-34)

* 18:20 Ekizodi 20.12-16, Duterenoñmu 5.16-20

³¹ Lire kàntugo ka Yesu si u cyelempyibii kë ná shuunniñi yyére maa yi jwo pi á: «Wuu niñkaribii pi mpíi Zheruzalemu kànhé e. Kyaa maha kyaa Kile túnntumpl'á séme Supyanji Jyanji kyaa na ke, cyire puni sí n-tòro cyi jwuñkanni na. ³² U sí n-le Kilecembabii cye e, pire sí raa u fwóhore, s'a u cyere, s'a ntílwóhe wàa u na, ³³ si u bwòn ná kàsorígil'e, si u bò. Nka u kwùñi canmpyitanrewuuni, u sí jè.»

³⁴ Cyelempyibil'á puru jwumpe lógo, nka pi mpyi a jà a pu jwóhe cè me, naha na ye pu jwóhe mpyi a jwóho pi na.

Yesu à fyinnañi wà jyú mûgo

(*Macwo 20.29-34; Marika 10.46-52*)

³⁵ Nye Yesu ná u cyelempyibii niñkaribii Zheruzalemu kànhé e, pi à sà byanhara Zheriko kànhé na ke, ka pi i fyinnañi wà ta u tèen kuni jwóge na na sùpyire jaare.

³⁶ Sùpyire mähaj'á jyé u niñgyigil'e ke, ka u u yibe: «Naha na sùpyire jyé na nge mähaj'i pi ame ye?» ³⁷ Ka pi i yi jwo u á na Nazareti kànhé shinji Yesu u jyé na ntúuli. ³⁸ Fyinnañ'á puru lógo ke, maa jwo fánha na: «Dawuda Tuluge Shinji Yesu, jwúnaara ta na na!» ³⁹ Mpíi pi mpyi yyaha yyére ke, ka pire si u faha na u fyâha. Nka u jyé a jen'a fyâha me, maa là bâra u jwuñkanni na: «Dawuda Tuluge Shinji, jwúnaara ta na na!»

⁴⁰ Ka Yesu si yyére, maa pi pyí pi u cù a pa. Pi à pa ná u e ke, ka Yesu si u yibe: ⁴¹ «Naha mu la jyé mii u pyí mu á ye?» Ka fyinnañi si u pyí: «Kafoonji, mii la jyé si núru s'a jaaa.» ⁴² Ka Yesu si u pyí: «Ta jaaa, mu dâniyanj'á mu cùunjo.» ⁴³ Lire tèenuuni i, ka fyinnañi si ntí na jaaa, maa ntaha u fye e, maa Kile kée. Sùpyir'á lire nya ke, maa Kile kée mú.

19

Yesu ná múnalwoore shwofooñi Zanjé kani

¹ Nye mà Yesu yaha u u ntúuli Zheriko kànhé e, ² nàñi wà na mpyi wani kuru kànhé e, u mege mpyi Zanjé. Múnalwoore shwofeeñi jwúñfuoñi wà u mpyi u wi. Nàfuufoo u mpyi u wi. ³ U la mpyi si Yesu nya, si jncé sùpyanji u jyé u wi ke. Nka u mbereni ná sùpyire nyahanji kurugo, u jyé a jà a Yesu nya me. ⁴ Ka u u fè a kàre yyaha yyére, maa sà dùgo sikomori cige e, kuni jwóge na, bà li si mpyi Yesu ká mpa a ntúuli ku jwah'i, si u ta nya me. ⁵ Yesu à pa ná kuru cyage e ke, maa jwúñke yírig'a wí cige e, maa jwo: «Zanjé, fyál'a tige naha, naha na ye mii à yaa mii u sunmbage lèjé mu pyéngé e njijaa.»

⁶ Ka Zanjé si fyál'a tige maa Yesu jwúñ bë ná funntange e maa nkàre ná u e pyéngé e. ⁷ Sùpyire puni ti mpyi wani maa lire nya ke, ka li i mpén pi e, fo pi na nkunni piye shwóhol'e, marii nko: «Ijge nàñ'á kàr'a sà sunmbage lèjé nge kapimpyinji pyéngé e.»

⁸ Nka mà pi yaha tire jwoore na, Zanjé njijyeren'á kwóro Kafoonji Yesu taan, maa yi jwo u á: «Kafoonji, mii sí na cyeayañi puni taaga niñkin kan fòjafeebil'á. Yaaga maha yaaga mii à cyán a shwo sùpyire na ke, mii sí yire yaayi puni fiigii sicyeere kan kan pi á.»

⁹ Ka Yesu si jwo: «Zhwoñ'á nò nké pyéngé na njijaa, naha na ye nge nàñi mó na jyé Ibirayima tuluge shin. ¹⁰ Mii sí yi jwo yií á, mpíi pi à pínni ke, Supyanji Jyanji à pa mpa pire cya si pi shwo.»

Báarapyibii bátaage

(*Macwo 25.14-30*)

¹¹ Må sùpyire yaha ti i núru Yesu jwó na, pi à pa byanhara Zheruzalemu kànhé na ke, ka Yesu si li kàanmucya mà li nya na sùpyire sònnor'á taha li na na Kile Saanre sí n-sii lire tèni yabilini i. Lire kurugo u à nké bátaage jwo pi á ¹² na:

«Fánhafoonji wà jya u ná mpyi na nkége kíritiñl'e, bá lire kini saanbwóhe si mpyi si u tìñe mpyi saanwa, u u núr'a pa ntéen u yabilini kini shiinbibii jwúñ na me.»

¹³ Må jwo u lire kùluni tòoge lwó ke, u à u báarapyii kë yyere, maa wyérefyinni tòonyo ke kan pi puni niñkin niñkin á, maa pi pyí na pi à cwòhónte pyí ná u e, pi i tòon ta u na, mà jwo uru u núr'a pa ke.

¹⁴ Nka uru nge nàñi kyaa mpyi a táan u kini shiinbil'á me. U karenkwooni kàntugo, ka pi i túnntummi tun saanbwóh'a, maa yi jwo u á na pire la jyé u u nge nàñi tìñe pire jwúñ na me.

¹⁵ Nka lire ná li wuuni mó i, saanbwóh'a u pyí saanwa, ka u u núr'a pa u kini i. U à pa ke, maa u báarapyibii yyere, mpíiu á u niñkarenji mpyi a wyéreñi kan ke, si jncé kampyi pi à tòon ta u na. ¹⁶ Ka báarapyinji niñcyiñi si mpa maa jwo «Kafoonji, wyéreñi mu mpyi a kan mii á ke, mii à cwòhónte pyí ná u e, mà u fiigii kë tòon ta.» ¹⁷ Ka saannji si yi jwo uru báarapyinj'á «Fwù faa na. Mu na jyé báarapyinji niñceniñe. Ná mu s'à pyí dánasupyá kapyeere e, mii sí mu tìñe n-pyi jwúñfuoñi kànyi ke jwúñ na.»

¹⁸ Nye ka báarapyinji shónwunji si mpa maa jwo «Nùñfuoñi, wyéreñi mu mpyi a kan mii á ke, mii à cwòhónte pyí ná u e, mà u fiigii kanjkuro ta.» ¹⁹ Ka saannji si yi jwo ur'á mó «Mii sí mu tìñe kànyi kanjkuro jwúñ na.»

20-21 Ka báarapyinji wabere si mpa maa jwo "Nùñufoonji, wyéreñji mu mpyi a kan mii á ke, u we, mu yyahafyagar'á mii ta, ka mii i u le a pwo vâannje k'e, mà bégele, jaha na ye mu à kyán, mu cyege jye a yaage ñkemu yaha me, mu maha kuru lwó, mu jye a kerege ñkemu nûgo me, mu maha kuru súmanji kwón." 22 Ka saanji si yi jwo u á "Mu jye báarapyi njcenje me. Jwumpe mu à jwo mii na ke, mà tâanna ná pur'e, mu ná ndemu l'à yaa ke, mii si lire pyi mu na. Mu à cè na mii na jye supiykyanga, na mii jye a yaage ñkemu yaha me, mii maha kuru lwó, mii jye a kerege ñkemu nûgo me, mii maha kuru súmanji kwón." 23 Nye mu à yire puni cè, jaha na mu sí jye a mpyi a jà a mii wyéreñji yaha wyéreñji bwùunni na mà ye? Kampyi mu mpyi a lire pyi, mii à nûr'a pa ke, mii mpyi na sí u ná u tâonji ta."

24 Mpíi pi mpyi ná saanji i wani ke, ka saanji si yi jwo pir'á "Yii na wyéreñji shwo ñge báarapyinji na, yii kan báarapyinji njcylíñ'á, ñgemu u à cwâhante pyi mà u wyéreñjukke fiigii ke ta ke." 25 Ka pi i saanji pyi "Kafoonji, wyéreñji u jye uru báarapyin'á ke, ur'a jyaha mà kwó." 26 Ka saanji si pi pyi "Yii lógo! Shin maha shin ujye ná yaage e ke, kâ si n-bâra urufoo woge no. Nka shin maha shin cyengaya wu u jye ke, yaaga si n-kan urufol'á me. Nimbileni urufoo bá na sônnj uye e ke, lire si n-shwo u na." 27 Nye nume, mii zâmpenbii pi mpyi na li kore bà mii si mpyi mii áha bû mpyi saanwa pire jñuñ na me, yii pi cù a yige naha, yii i pi bò na jyif ni na."

*Saanji Yesu à jye Zheruzalem kânhe e
(Macwo 21.1-11; Marika 11.1-11; Yuhana 12.12-19)*

28 Nye Yesu à puru jwumpe puni jwo ke, maa ntôro sùpyire yyaha na na ñkèegé Zheruzalem kânhe e. 29 Tèni i pi à sà byanhara Betifajye ná Bétani kânyi na, Olivye cire janke taan ke, ka Yesu si u cyelempyiibii pii shuunni tun, 30 maa pi pyi: «Kânhe ku jye yii yyaha na ke, yii a si k'e. Yii sà pi ta pi à dùfaanjiaga pwo wani, sùpya sâha ñkwâ a dùgo ku na mà jya me. Yii i ku sânhà, yii a ma yii pa ñkan na á. 31 Wà ha yii yíbe na "Naha na yii jye na ku sânré ye?" yii i urufoo pyi "Ku kyaa li jye Kafoonji na."»

32 Ka cyelempyiibii mü shuunni si ñkare. Jwujkanni na Yesu mpyi a yi jwo pi á ke, ka pi i sà yi ta amu. 33 Tèni i pi à wá na dùfaanji sânré ke, ka ku feebii si jwo: «Hèn! Naha na yii jye na ku sânré ye?» 34 Ka pi i pi pyi: «Ku kyaa li jye Kafoonji na.» Nye pi à yire jwo ke, ka dùfaanji feebii si pi yaha pi à ku sânhà a kâre.

35 Ka pi i mpa ná kuru dùfaanji ke and Yesu yyére, maa pi vâanji yà taha ku na, maa Yesu pyi u à dùgo ku na. 36 Ka pi i wá na ñkèegé. Mâ pi njkaribii yaha, ka sùpyire si wá na ti vâanntinji yà wwû na mpili Yesu yyaha na kuni i*. 37 Pi mpyi a byanhara Zheruzalem kânhe na mà kwó. Pi à nô Olivye cire janke tatigie e ke, ka u fyéjwâhoshiinbii puni funntanga wuubii si li jwo cù na Kile kère fâhna na Yesu kakyanhala karigii kurugo, pi à cyire jcyilim jya ke. 38 Pi mpyi na yu fâhna na:

«Saanji nimpanji u ñge Kafoonji Kile mëge na ke,
Kile u jwó le u á!
Kilenji u jye njyinji na ke,
uru u jye yyenjekfool!
Kile mëge ku kêe njyicyeyi puni i!†.»

39 Nye Farizhèenbii pi mpyi sùpyire shwâhol'e ke, ka pire pii si Yesu pyi: «Cyeleuntuñi, ma cyelempyiibii faha, bà pi si mpyi si fyâha me.» 40 Ka Yesu si pi pyi: «Mii cyelempyiibii mée kâ fyâha, nje kafaayi sí raa ñkwâuli pi cyaga.»

Yesu à mëe sú Zheruzalem kânhe shiinbii kurugo

41 Nye pi à sà byanhara Zheruzalem kânhe jwâge na, ka Yesu si kânhe jya ke, maa mëe sú ku shiinbii kurugo maa jwo: 42 «Kuni i yyenjekje jye na nttaa ke, kâmpyi yii mpyi a lire lwó a wíi, li mpyi na sí n-tâan mii i njjaal de! Nka lir'a ñwâho yii na nume.»

43 Nye canja na ma, yii zâmpenbii sí n-pa n-cwo yii na, si yii kwâulo kajcinne fiige, si kâssog le ntaha yii kwâulo, si yii fene kâmpanjyi puni na. 44 Pi sí yii kânhe jya si ku ñkunuyi puni waraga feehee, si yii puni bò, jaha na ye Kile à pa yii ntègeñi mëe na, nka yii jye a li cè ná u e me.»

*Yesu à cwâhampii kòr'a yige Kilejaarebage ntâani na
(Macwo 21.12-17; Marika 11.15-19; Yuhana 2.13-22)*

45 Lire kântugo ka Yesu si ñkare Kilejaarebage ntâani na. Mpíi pi mpyi perempe na wani ke, maa pire kòr*. 46 Maa yi jwo pi á: «Mii bage sí n-pyi Kilejaarebagu.» Yire y'a séme Kile

* 19:36 Saanji pi jye na mpêre ke, pi maha nde kani pyi si u bê (2 Saanbi 9.13). † 19:38 Zaburu 118.26 ‡ 19:45 Yahutubii pi mpyi maha yîri cyeyi yabere e ke, wyérefaabii mpyi maha pire wyéreñji fare Kilejaarebage wuñi na. Lire pyinjanni na, wyéreñjwoge ku mpyi a yaa kâ sârali Kilejaarebage e ke, pi mpyi maha jà a kuru sâra, maa nûr'a jà a ntège pyi. Yatoore ti maha yaa ti jà a pyi sâraga ke, përempyibii mpyi maha tire péreli pir'á. Pi mpyi maha ti lwoore dùrugo.

Jwumpe Semenji i. Nka yii pi ke, yii à ku kéenj'a pyi "nàjkaalii tabinniga§."» ⁴⁷ Yesu mpyi maha Kile jwumpe yu Kilejaarebage ntáani na canja maha canja. Ka Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná Kile Saliyanji cyelentiibii ná yyaha yyére shiinbii si wá na pyinkanna caa si u bò. ⁴⁸ Nka u cùjkanni mpyi a pi funjo wwðoño, jaha na ye u jwumpe mpyi a súpyire puni júmbogiji shwø a ta.

20

*Pi à Yesu yibe u fànhé tatage kyaa na
(Macwo 21.23-27; Marika 11.27-33)*

¹ Canjka mà Yesu yaha u u súpyire kálali maa Jwumpe Nintanmpe yu t'á Kilejaarebage ntáani na, ka Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná Kile Saliyanji cyelentiibii ná Yahutuuubii kacwónribii si shà u yyére, ² maa u yibe: «Ná kuni ndire e mu na jcyii karigii pyi ye? Jofoo u à kuni kan mu á, mu u a cyi pyi ye?»

³ Ka Yesu si pi pyi: «Mii mú sí yii yibe, ⁴ jofoo u mpyi a Yuhana tun u pa a súpyire batizeli ye? Kile laa súpyire?» ⁵ Ka pi i ñkár'a sà piye taanna maa jwo: «Wuu aha jwo na Kile u mpyi a Yuhana tun, u sí n-jwo na jaha na wuu sí nyé a ñen'a dá u na mà ye? ⁶ Wuu sí ká jwo na súpya u mpyi a u tun, súpyire sí wuu wà n-bò ná kafaayi i, jaha na ye pi pur'á dá na Yuhana na mpyi Kile túnntunyó.»

⁷ Pi à piye taanna a kwò ke, maa nûr'a kár'a sà Yesu pyi: «Shinji u mpyi a u tun ke, wuu nyé a cè me.» ⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Nyé l'aha mpyi amuni, nyé u à kuni kan mii á, mii u a jcyii karigii pyi ke, mii mú sì uru cyée yii na me.»

*Erezén kóoge faafeebii báttaage
(Macwo 21.33-46; Marika 12.1-12)*

⁹ Lire kántugo ka Yesu si báttaaga jwo súpyir'á. U à jwo: «Nàni wà u ná erézen cikóoge yaa, maa faafee lwó a yaha k'e, u ná pire s'a ku yaséere táali piye na, maa nta a káre kùlutoonl'e mà sà mò wani. ¹⁰ Nyé erézenji yaséere téekwoonn'a pa na ke, ka u u báarapyinjí wà tun faafeebil'á u sà uru názhan erézenji shwø, u a ma. Nka uru túnntunj'à nò pi na ke, ka pi i u cù maa u bwòn, maa u cyenjaya wuñi kór'a tûugo.

¹¹ Ka cikóoge foo si nûr'a báarapyi shonwu tun pi á, ka pi i uru bwòn maa u cyahala, maa uru cyenjaya wuñi kór'a nûruñu mó.

¹² Ka u u nûr'a shin tanrewu tun pi á. Ka pi i sà uru cù, maa u bwòn mà bânnaga, maa u yige cikóoge kántugo.

¹³ Nyé ka cikóoge foo si ñkànha a jwo "Naha mii sí n-pyi nume be? Jyanji ninjkinji u nyé mii á, ná u kyal'a tâan mii á ke, mii sí uru tun pi á. Shwøhal'e, pi aha uru jnya, pi sí n-sílege uru na." ¹⁴ Nka faafeebil'á cikóoge foo jyanji juya ke, maa wá na yu piy'á "Cikóoge foo kooliyinjí u nyé nge. Yii a wá, wuu u bò, kóoge sì n-ta n-pyi wuu wogo." ¹⁵ Nyé u à pa nò pi na ke, ka pi i u cù a wá cikóoge kántugo maa u bò.»

Yesu à puru jwo ke, maa súpyire yibe: «Naha cikóoge foo sí n-pyi ye? ¹⁶ Nákanaa baa, u aha mpa, u sí pi puni bò si cikóoge kan piiberil'á.»

Nyé súpyir'á puru lógo ke, maa jwo: «Ei! Kile u wuu shwø lire shini na dë!»

¹⁷ Ka Yesu si pi wíi wíi maa jwo: «Y'à séme Kile Jwumpe Semenji i na:

"Bafaanribil'á cyé kafaage ñkemu na ke,

kuru k'á pa mpyi bage kafaage sèe woge bage mbiini na*."

Di puru jwumpe jwøhe nyé ye?

¹⁸ Nyé shin maha shin u à cwo kuru kafaage jñun'i ke, urufoo sí n-kyeegé n-kyeegé, kuru kafaage sì ká jwø Shin maha shin jñun'i ke, ku sí urufoo cwèñhñó.»

¹⁹ Nyé Yesu à puru jwumpe jwo amuni ke, ka Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná Kile Saliyanji cyelentiibii si wá na jcaa si cye taha u na, si u cù lire téenuuni i, jaha na ye pi mpyi a cè a jwo na u à ñke báttaage jwo a wà pire na. Nka pi mpyi na fyágé súpyire na. ²⁰ Nyé ka pi i wá na Yesu kâanmucaa, maa cwøfeeblee pli yaha pi à kár'a sà piye pyi séeshiin sì kànhaña cyán u na, si nta u cù u jwøjwumpe kurugo, si u le Òrømu shiinbii fànhafoonjí u nyé kuru cyage e ke, uru cye e.

*Pi à Yesu yibe múnalwoore ñkanji kyaa na
(Macwo 22.15-22; Marika 12.13-17)*

²¹ Nyé pire cwøfeeblee sà nò Yesu yyére ke, maa jwo: «Wuu cyelentunji, wuu à li cè na mu jwumpe ná mu kálaj'á tñi, mu nyé na fyágé súpya na ma kálajñi tapyige e me. Jwumpe mu sí nyé na yu mà yyaha tñi ná Kile kuni i ke, puru na nyé sèe. ²² Wuu sí mu yibe, wuu à yaa wuu a múnalwoore kaan Òrømu Saanbwøhe Sezari á la?»

²³ Ka Yesu si ntíl'a li cè pi e, na cwòfee pi jyé pi pi, maa pi pyi: ²⁴ «Yii wyérebile cyéê na na wee.» Pi à là cyéê u na ke, ka u u pi pyi: «Jofoo nánpja ná u mege ku jyé nge wyérenji na ye?» Ka pi i jwo: «Saanbwóhe Sezari.» ²⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Nye yii a Sezari wunji kaan Sezari á, yii raa Kile wunji kaan Kile á.»

²⁶ Nye pire cwófeebii jyé a jà a jwumó niñkin ta Yesu jwó na sùpyire jyii na, mpe pu sí n-pa ná l'e pi jà a u cù me. Yesu jwóshwóore mpyi a pi tegele ta fo pi à fyáha fyi.

*Sadusíibil' à Yesu yibe kwùubii nènji kyaa na
(Macwo 22.23-33; Marika 12.18-27)*

²⁷ Nye Sadusíibii pi maha jwo na kwuñjené nye nùmpanjá me, pire píl' à file Yesu na maa jwo: ²⁸ «Wuu cyelentuñi, Kile túnntunñi Musa à mpe jwumpe séme wuu Saliyanj i na “Nò ká ceewe lènje, maa ñkwú, mà u ta u jyé a pyà ta u na me, u cœnnj' à yaa u ceenj lènje zànbangara na, u u pyii si u na, u yyahafoonj niñkwanji mege na.”

²⁹ Nye sijne baashuunni na mpyi wani, pi puni niñjeni mpyi a ceewe lènje maa ñkwú, u nye a pyà ta u na me, ³⁰ ka sijneñi shonwuñi si ceenj lwo maa ñkwú mà u yaha pyatambaa. ³¹ Ka tanrewuñi wuuni mú si mpyi amuni fo mà sá ñkwò pi baashuunñi na. Pire sijneebii pun' à uru ceenj niñkinji lèn' a círi, maa ñkwú, pi wà jyé a pyà ta u na me. ³² Pire puni kàntugo, ka ceenj mú si mpa ñkwú. ³³ Nye ná pire nàmbaa baashuunñi puni s' à uru ceenj lèn' a círi, kwuñubi nènji ká bù nta sée, pi aha bù jè canjke ñkemu i ke, pi ñgir' à ceenj sí n-kan ye?»

³⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Nge dijnyenj i, nàmbaabii na cyeebib lènji, cyeebib sí i nàmbayi jyé, ³⁵ ñjka sùpyire t' à yaa ná dijnyenj nimpangi i, ná Kile si ti jnè n-yige kwùnji i ke, tire e, nàmbaabii sì cyee lènje me, cyeebib mú si nàmbaya jyé me. ³⁶ Pi sí n-kwóro shi na fo téekwombaa, si mpyi Kile mélèkeebii fiige. Ná Kile s' à pi jnè a yige kwùnji i lir' à li cyéê na pi à pyi Kile pyi.»

³⁷ Kile túnntunñi Musa sémenjí mú à yi fininj a jwo wuu á na kwuñubi maha jnèni. Tèni i Kafoonj Kile à jwo ná Musa e tahe nage woge taan ke, u à jwo “Mii u jyé Ibirayima ná Ishaka ná Yakuba u Kilenj.» ³⁸ Nye puru jwump' à li cyéê na pire mpíi jyii wuu pi jyé wani Kile yyére. Sùpyire jyii woore ti maha Kile père, kwuñubi kyaa bà me. Kile yyére, sùpyire puni jyii wuu pi jyé.»

³⁹ U à puru jwo ke, ka Kile Saliyanj cyelentiibii píi si file u na, maa jwo: «Cyelentuñi, mu naha a jwumpe cè de!» ⁴⁰ Lire kàntugo wà saha jyé a jen'a Yesu yibe me.

*Kile Niçcwónrønjyé Dawuda Tuluge Shin kanna me
(Macwo 22.41-46; Marika 12.35-37)*

⁴¹ Nye ka Yesu si jwumpe lwó, maa jwo: «Mpíi pi maha jwo na Kile Niçcwónrønj na jyé Dawuda Tuluge Shin ke, naha yii na sônnj pur'e be? ⁴² Jwumpe Dawuda à jwo Zaburu sémenj i ke, yií sônnj puru na mú. U à jwo:

“Kafoonj Kile à jwo mii Kafoonj á,
‘Ta ma a pa ntéen na kànijé cyége na,
⁴³ fo mii áha mu zàmpænbii le
mu toojí jwsh'is.’”

⁴⁴ Ná Dawuda na Kile Niçcwónrønj yiri “Kafoonj” lir' à li cyéê na Dawuda Tuluge Shin kanna bà me, u Kafoo mó wi, sée bà! à?»

*Yesu à Kile Saliyanj cyelentiibii faha
(Macwo 23.1-36; Marika 12.38-40)*

⁴⁵ Må sùpyire yaha ti i nûru Yesu jwó na, u à yi jwo u cyelempyiibil' á: ⁴⁶ «Yii a yiye kàanmucaa, yií áha ñkwò mpyi Kile Saliyanj cyelentiibii fiige me. Må vâantinmbwoy le na naare, lire l' à táan pi á. Sùpyire tabinniyi i, pi la maha mpyi pi a pire père pi raa pire shéere. Pi aha shà Kile Jwumpe kálambayi i, lire jyé me wà ha pi yyere kataan jyì na, bwompe tateenj pi maha jcaa. ⁴⁷ Må bâra lire na, pi maha leñkwucyeebib cyeyaayi puni shuu pi na ná pi jwotanyi i. Pi maha Kile jnáare na moni, sùpyire jyijyage na. Lire kurugo nde li sí n-pa pi ta ke, lire sí n-waha sèl'e.»

21

*Bùnyenj leñkwucwoj' à pyi ke
(Marika 12.41-44)*

¹ Nye Yesu à pa wíl'a nàfuufeebib pi jyá pi i ma na pi bùnyenj leni u yaleñke e. ² Leñkwucwoj kanhamafoonj wà mó mpyi a pa bùnye pyi ná daashipyara shuunni i. ³ Ka Yesu si u lógofeebib pyi: «Séenj na mii sí yi jwo yii á, nge leñkwucwo fòñjfoonj' à bùnyenj ñgemu pyi ke, ur' à fânha tò pi sanmpíi puni wuñi na. ⁴ Naha na ye pi sanmpíi pun' à wwú pi cyeyaayi niñyahayi i, mà kan Kile á. Nka nge leñkwucwoj kanhamafoonj wi ke, u jùñjo wyérenji puni u à kan Kile á, canjke yalyire lwoore mó bá jyé u á me.»

*Yesu à jwo na Kilenaarebage sí n-jya
(Macwo 24.1-14; Marika 13.1-13)*

⁵ Lire kàntugo ka pìi si jwo ná Yesu i Kilenaarebage kyaan na na k'á faanra ná kafaayi nisinajyi i, maa sùpyire bùnye yaayi ninjanyi tég'a ku wiime tåan. Ka Yesu si pi pyi: ⁶ «Ijke basinañje yii jyé na jan'amé ke, canja na ma, ku puni sí n-sii n-pwòn n-cyán, si ku njkunuyji puni waraga, fo si ku kafaayi láha láha yiye na.»

⁷ Ka pi i Yesu pyi: «Wuu cyelentunji, jaha tère e cyire karigii sí n-pyi ye? Cyi tèepyiini ká no, naha ku si li cyéé wuu na ye?»

⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Yii a yiye kàanmucaa! Yii áha sùpya yaha u yii wurugo me. Yii li cè na shinjyahara sí mii mege le piye na, si mpa jwo na Kile Nijcwonrøji kyaan l'à jwo ke, na pire pi jyé ure. Pi sí n-pa raa nko sùpyir'á na dijyéenji tèekwoon'á byanhara. Nka yii áha ntaha pi fye e me.»

⁹ Yii sí n-pa raa kàshiyi ná njyáhanjgurugunji kyaan núru, lire ká yii funjø pen me. Yii li cè na cyire karigii mpyimbaa jyé me, nka lire bá li jyé dijyéenji tèekwooni me.

¹⁰ Supyishinji wà sí n-pa n-yíri n-sà n-cwo wà na, kini là sí n-pa n-yíri n-sà n-cwo là na.

¹¹ Njnéke sí n-pa raa ncyéenni cyeyi y'e s'a kakyaare pyi sél'e, yampimpe ná katege sí n-pyi cyeyi y'e, fyagara yaayi ná kakyanhala kacyeenjki yaayi mûú n-pa raa jaa njyinji i.

¹² Nka mà jwo cyire karigii cyi sìi cyi a mpyi ke, pi sí raa yii kyérege, s'a yii cwôre s'a njkèegé Kile Jwumpe kálambayi i, si nta raa yii cêge s'a yii tuni kásunji i. Pi sí raa yii yiri saanbii ná fanhafeebii yyére. Pi sí raa cyire puni pyi yii na mii mege kurugo. ¹³ Lire sí n-pyi tère njcenne yii á yii já yii a mii kyaan yu pi á. ¹⁴ Lire e ke jwumpe yii sí n-jwo si ntègç pi jùnò béké, yii áha puru kani tége yiye funjø pen me. ¹⁵ Naha kurugo y'e mii yabilinji u si puru tîrige yii funjø'i, si yákili njcenne kan yii á, bá yii si mpyi si jwumpe jwøge yaha yii zàmpæenbii na me. ¹⁶ Yii sifeebii ná yii sjéebii ná yii cimmpyibii ná yii ceveebii sí raa yii leni cye e, pi i yii pìi bò. ¹⁷ Yii kyaan sí n-pén sùpyire pun'á mii mege kurugo. ¹⁸ Nka lire ná li wuuni mûú i, ali yii wà njyinjø njinkin sí n-sii n-pinni me. ¹⁹ Lire kurugo yii yiye waha yii i ntèen Kile kuni i. Lire ká mpyi, yii sí n-shwo.

²⁰ Nyé yii aha mpa zàmpæenbii nya pi à Zheruzalemu kànhe kwûulo ná pi kàshicyeyi i tèni ndemu i ke, yii i ntèen ná l'e ku tèejaan'á byanhara. ²¹ Lire tèni ká no, mà shin maha shin ta Zhude kùlun i ke, pirefee pi a fì, pi a wá najnyi kàmpanjke na. L'aha mpiimu ta Zheruzalemu yabilinji i ke, pirefee pi fè a frø kànhe e. L'aha mpiimu ta sige e ke, pire ká nûru piye ta raa ma kànhe e me. ²² Naha kurugo ye cyire canmpyaagil'e, Kile si Zheruzalemu shiinbii sâra si ntàanna ná pi kapyiinjil'e. Lire mpyinji cye kurugo jwumpe Kile tûnnutunmpil'á séme ke, puru sí n-funjø. ²³ Cyire canmpyaagil'i sí n-waha lahigiifee ná pyinéebii na sél'e. Yii li cè, Kile lùuni sí n-yíri kini sùpyire taan sél'e, yyefugo nimbwøhø ku sí n-pyi kini i. ²⁴ Pi zàmpæenbii sí n-pa njyayahara bò pi e ná kàshikwønøwøy i, si pi njyayahamü cù njkàre bilere na dijyé yyahá kurugo. Supyishinji sanji sí n-pa Zheruzalemu jya, si fànha cyán ku na, fo sí n-pa nò Kile njii tèni na.

*Yesu sí nûru n-yíri njyinji na si mpa
(Macwo 24.29-31; Marika 13.24-27)*

²⁵ Lire kàntugo kakyanhala kacyeenjki sí n-pa raa n-pyi canja jyinji ná yinjke ná wørigil'e. Suumpè lùbwøhe sí n-pa raa fuuli raa yíri s'a tûnmpe pyi sél'e. Puru tûnmpe sí supyishinji puni pyi u a fyáge sél'e. ²⁶ Kawaani li sí n-pa dijyéenji ná u funjøyaayi ta ke, lire funmpæenre sí pìi bò. Yii li cè njyinji yaayi sí n-pa n-cúnjø n-cúnjø n-yíri yi tatéenji i.

²⁷ Nyé lire tèni i, pi sí Supyanji Jyanji nimpanji nya jahajyi i, ná sifente ná sinampe tègle baa wumpe e.

²⁸ Yii aha cyire karigii nya cyi à sìi na mpyi tèni ndemu i ke, yii i yii njyinji yfrige, yii i yyahayi le njyinji i, jaha na ye tèni i Kile sí yii shwø ke, lire tèn'á byanhara.»

*Yii a kacyeenjki kàanmucaa
(Macwo 24.32-35; Marika 13.28-31)*

²⁹ Nyé ka Yesu si yeyecyeené pyi na: «Yii fizhiye cige ná cire sannte puni kàanmucya a wíi ke! ³⁰ Yii aha mpa ti nya ti i fùnni, yii maha ntèen ná l'e na nùngwøh'á byanhara. ³¹ Lire pyinkanni na, yii aha mpa cyire karigii nya cyi i mpyi, yii i ntèen ná l'e na Kile Saanre tèn'á byanhara. ³² Sèenji na mii sí yi jwo yii á, mpiii pi à dámii na ke, pire sí cyire karigii nya tapyige e*. ³³ Njyinji ná yinjke sí n-pa n-tòro, nka mii jwumpe sí n-kwôro fo tèekwombaa.

³⁴ Yii a yiye kàanmucaa! Yii áha yii sòmøre taha lyimbwooni ná sinmbyaani ná nge dijyéenji yaayi ncyani na fo mii cannuruge ku pa n-pâa yii e me. Bà fyanji maha mpâl'a uye nya cwoñi i me, ³⁵ amuni mii cannuruge sí n-pâa dijyéenji sùpyire puni i. ³⁶ Lire e yii áha sàa le me, yii

* **21:32** Pi mahà jwo: «nde tèni shiinbii sí cyire karigii nya tapyige e.»

kwôrô Kilejparege na tèrigii puni i, bà yii si mpyi si fâンha ta, si shwô kawaagii nimpaañkii na, si jà njyére Supyanî Jyanî yyahé taan me.»

³⁷ Canjke e Yesu mpyi maha Kile jwumpe yu sùpyir'á Kilejaarebage e, ñka numpilage e, janke pi maha mpyi Olivye cire janke ke, u mpyi maha ñkâr'a sà shwòn wani. ³⁸ Nyêssøge na, sùpyire puni mpyi maha ñkâr'e Kilejaarebage e, maha sà a nûru u jwô na.

22

Zhudasi à bégele si Yesu le cye e

(*Macwo 26.1-5, 14-16; Marika 14.1-2, 10-11; Yuhana 11.45-53*)

¹ Nyé Yahutuubii mpyi maha kataanni là pyi, pi mpyi maha lire mëge pyi bilerenjkwoji kataanni, lire njye me bwûurunjî njyjirigembaanjî kataanni. Lire kataann'a pa byanhara ke, ² ka Kile sâragawwuubii jùñufeebii ná Kile Saliyanî cyelentiibii si wá na pyinjkanna caa si Yesu njwôho mbò, jaha na yé pi mpyi na fyâge sùpyire na.

³ Nyé Zhudasi pi maha mpyi: «Isikariyoti» ke, Sitaanninjî mpyi a sònñjopeere tà tîrige uru funj'i. Yesu tûnntunmpii ke ná shuunninjî wá u mpyi u wi. ⁴ Nyé ka u u yîr'a kâr'a sà jwo a jwo ná Kile sâragawwuubii jùñufeebii ná Kilejaarebage sañcwânsigibii jùñufeebil'e, bà u si mpyi si pyinjkanna ta si Yesu le cye e me. ⁵ Ka lire si ntâan pi e sèl'e, ka pi i wyére jwô jya u á. ⁶ Nyé ka u u jnëe, maa li jwô cû na pyinjkanna caa si Yesu le pi cye e, sùpyire pâama.

Kataanni njyîni karigii ncw  onr  i kani

(*Macwo 26.17-25; Marika 14.12-21; Yuhana 13.21-30*)

⁷ Nyé bwûurunjî njyjirigembaanjî kataanni tooy'e, canjke Yahutuubii mpyi a yaa pi yatoore tà pyi sâraga pi bilerenjkwoji kurugo ke, ⁸ ka Yesu si Pyeri ná Yuhana tun maa yi jwo pi á: «Yii a si, yii sà kataanni njyîni karigii cwo  onr  .» ⁹ Ka pi i Yesu yibe: «Taa mu la njye wuu u sà li karigii cwo  onr   ke?» ¹⁰ Ka u u pi pyi: «Yii aha sà nô kânhe tajiyiwége na, yii sì n-bê ná nànji w'e, u à lwôho kucwoo tugo. Yii i ntaha u fye e fo u aha sà jy  e pyengé ñkemu i ke. ¹¹ Yii aha sà nô wani, yii i yi jwo pyengefoon'á, na yii cyelentu'á jwo yii sà u yl  e, na bage ñkire e uru ná u cyelempyiibii sí kataanni njyîni lyî yé. ¹² Yii aha kuru yibige pyi, uru nànji sì bat  onge njyjibabilinjî lâ cy  e yii na, l'à b  egel'a jwô sèl'e. Kuru bage e, yii sì kataanni njyîni karigii cwo  onr  .»

¹³ Nyé ka Pyeri ná Yuhana si ñkâr'a sà yi ta Yesu jwujkanni na. Ka pi i kataanni njyîni karigii cwo  onr   wani.

Wwoñegge njyîni

(*Macwo 26.26-30; Marika 14.22-26; 1 Korenti Shiinbii 11.23-25*)

¹⁴ Nyé teelyiin'á nô ke, ka Yesu ná u tûnntunmpii ke ná shuunninjî si njyîni kwûulo na lyî. ¹⁵ Ka u u yi jwo pi á: «Mii à sâa li lwô naye funj'i fo teemoni i si zii nde kataanni njyîni lyî ná yii e, si ntâa ñkyala. ¹⁶ Mii sì yi jwo yii á, mii saha sì n-sìi ñge njyîni fiige lyî me, fo canjke Kile sú u kalyiinjî jùñke pyi ku fûnjo u Saanre e ke.»

¹⁷ Lire kântugo ka u funjcwokwuunjî lwô ná erêzen sinm'e, maa fwù kan Kile á pu kyaa na, maa jwo cyelempyiibil'á: «Yii erêzen sinm  e shwô a tâa yiye na, yii bya. ¹⁸ Mii sì yi jwo yii á, mà láha njyjaan na, mii saha sì erêzen sinm  e bya me, fo Kile Saanre ténâ kâ no.»

¹⁹ Lire kântugo ka Yesu si bwûurunjî lwô, maa fwù kan Kile á u kyaa na, maa u kwôñkwôñ a kan u cyelempyiibil'á, maa jwo: «Îge bwûurunjî u njye mii cyeere, tâ kan yii kurugo ke. Yii a nde pyi, yii raa yiye funj'e cwo na na.» ²⁰ Nyé pi à kwô njyîni na ke, ka Yesu si funjcwokwuunjî lwô, erêzen sinm  e mpyi l'e, maa jwo cyelempyiibil'á: «Nde funjcwokwuunjî li njye Kile tunmbayaare nivôñtene, tâ le nâ yii e mii shishange njyjukke cye kurugo ke.»

²¹ Ñka lire ná li wuuni mû i, yii li cè, ñgemu u sì n-pa mii le cye e ke, urufoo cyêge na naha ná mii woge e njyîni yaage e. ²² Sêenjî na, Kile à li lwô Supyanî Jyanî u bò. Ñka ñgemu u sì n-pa u le cye e ke, urufoo wuun'á k  egge!»

²³ Nyé Yesu cyelempyiibil'á yire l  ogo ke, ka pi i wá na piye yibili na jofoo u njye pire shwôhôl'e, ñgemu u sì jnëe n-pa lire kapiini shîni pyi ye.

Jwujyahama à yîri cyelempyiibii shwôhôl'e na jofoo u njye pire shwôhôl'e jùñufoonjî ye

²⁴ Lire kântugo ka jwujyahama si mpa yîri cyelempyiibii shwôhôl'e. Puru jwujyahampe jùñke ku mpyi na jofoo u njye pire shwôhôl'e jùñufoonjî ye. ²⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Yii li cè, naha jùñke na, saanbii maha fânhe pyi kîni sùpyire jùñi. Mpîi jùñi pi sì njye na kuru fânhe pyi ke, pi la maha mpyi pire s'a pi kêre s'a ñko na pi na njye seeshiim. ²⁶ Nka yii wuuni njye a yaa li pyi amuni me, yii puni yyaha yyére shîni'ya aaua pyi yîi puni kântugo yyére shîni. Ngemu la ku njye si mpyi yii puni jùñufoonjî ke, urufo'l'â yaa u uye pyi yîi puni b  aarapyi.

²⁷ B  aarapyiñjî u mahâ njyîni sore u jùñufoonj'a sì nt  en maa lyî kanna ke, pire shiin shuunninjî i, ñgire u njye yyaha yyére shîni ye? Tâ ñge u à t  en marii lyî kanna ke, uru bà me? Ñka mii wi ke, mii njye b  aarapyi yii shwôhôl'e.

28 Yii pi ke, yii à kwôrô ná mii i na yyefuge tèrigil'e. 29 Lire kurugo bà mii Tunj à mii tñj'a pyi saanwa me, amuni mii mú sí yii tñj'e n-pyi saanlii. 30 Lire e yii sí n-pa lyí si bya ná mii i, mii Saanre e. Yii sí n-pa n-tëen saanre tatëeniyi y'e, s'a Izirayeli tûluyi ke ná shuunniiji shiinbib këenji.»

*Yesu à jwo na Pyeri sí n-pa jwo na u nyé a uru cè me
(Macwo 26.31-35; Marika 14.27-31; Yuhana 13.36-38)*

31 Lire kàntugo ka Yesu si jwo Sîmo Pyeri á: «Sîmo! Sîmo! Sitaanninji à li cya si yii nyâha ngûrugo, bà sùmapyani maha nyâha a wûrugo ta fwøge e ntanh'e me. 32 Nka mii à Kile jâare mu kurugo, bâ mu si mpyi si njkwôro Kile kuni i me. Mu aha maye cêege ma kapyiini na, si nûru raa ma mii yyere ndemu i ke, ma a mâban le ma cîmpyibii dânafeebil'e.» 33 Ka Sîmo Pyeri si Yesu pyi: «Kafoonji, l'à pyi kâsuuyire yo, l'à pyi kwûyo, mii à bégole cyire puni me na ná mu i.» 34 Ka Yesu si u pyi: «Pyeri, mii sí yi jwo mu á, njijaa nkùpecyiini si mu ta mu à jwo a nô tooyo taanre na na mu nyé a mii cè me.»

35 Lire kàntugo ka Yesu si u cyelempyibii pyi: «Tèni i mii à yii tun, maa yii pyi na yii àha wyére ná boró ná tanhajyi yabere lwô mbâra yii tooyi wuyi na me, tá yaaga kul'â yii ta be?» Ka pi i u pyi: «Yaaga kuu nyé a wuu ta me.» 36 Ka Yesu si jwo: «Nume, wyére na nyé yii njemui á ke, urufoo u u lwô, yii njemui u nyé ná bor'e ke, urufoo u li lwô, njemui u nyé kâshikwônnjwôo baa ke, urufoo u u vânntinjke pér'a tég'a là shwo. 37 Naha kurugo ye mii sí yi jwo yii á, Kile tûntunmpil'â jwumpe mpemu séme mii kyaa na ke, puru tèefunjón'a byanhara. Y'à séme na "Pi à u cû kapimpiyé fiige*." Nde l'à séme mii kyaa na ke, lire tèepyiin'a byanhara.» 38 Ka cyelempyibii si jwo: «Kafoonji, kâshikwônnjwôhii shuunni cyi jnci.» Ka Yesu si pi pyi: «Yi à ta†.»

*Yesu à Kile jâare Zhetisemani cikøoge e
(Macwo 26.36-46; Marika 14.32-42)*

39 Nyce lire kàntugo, ka Yesu si yîri wani mà kâre Olivye cire jañke na, bà u mpyi maha ntêe na li pyi me. Ka u cyelempyibii si njkâre u fye e. 40 Pi à sà na kuru cyage e ke, ka Yesu si pi pyi: «Yii a Kile jâare bà yii si mpyi si fânhâ ta Sitaanninji na, u àha nkwo yii sòn ngâ kapii na me.»

41 Yesu à puru jwo ke, maa yîri cyelempyibii taan, maa laaga nimbilere le u ná pi shwshol'e, maa niñkure sín, maa Kile jâare. 42 U Kileñarege e, u à jwo: «Tufoonji, kampyi mu sí nyé, na shwô nké kyaage lwôhe mbyanji na. Nka ma hâ na nyii wuuni pyi me, ma nyii wuuni pyi.» [43 Nyce lire tèni i, ka Kile mélèkejî wâ si yîri niñyinjî na, maa mâban le u e. 44 Yesu yâkilinj mpyi a wûrugo sôl'e, ka u u nûr'a là bâra Kileñarege na, fo u fûnmp'â këenj'n'a pyi sishan na ncwo niñke na.]

45 U à kwô Kileñarege na ke, maa yîr'a kâre u cyelempyibii cyage e, mà sà pi nàvunjø wuubii ta pi à ñô. 46 Maa pi ñè, maa jwo: «Di k'à ta a jwo, ka yii i ñô yé? Yii yîri, yii i Kile jâare, bà li si mpyi Sitaanninji kâ nkwo yii sòn ngâ kapii na me.»

*Yesu jnci yîji kani
(Macwo 26.47-56; Marika 14.43-50; Yuhana 18.3-11)*

47 Nyce mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka pi i wîl'a supyikuruñj nya ku u ma. Zhudasi u mpyi Yesu cyelempyibii kâre shuunniiji wâ ke, uru u mpyi a ku yyaha cû. Pi à pa nô Yesu na ke, ka Zhudasi si file u na, maa u pûr'a cû, maa u shéere. 48 Ka Yesu si jwo: «Zhudasi, uru fwùñji mù à pyi si Supyanji Jyanji le cye e ke!»

49 Nyce Yesu cyelempyibii[‡] pa li jyia na Yesu tacunke e pi à pa ke, ka pi i Yesu yibe: «Kafoonji, wuu kâshikwônnjwôhigii lwô pi mée na la?» 50 Ka pi wâ niñkin si ntîl'a u kâshikwônnjwôage tég'a Kile sáragawwuubii jñufembwâhe bárapiyinj kâniñje ningenje kwòn a cyán. 51 Ka Yesu si jwo: «Yii kakayaare jwâ yaha!» U à yire jwo ke, maa nàpi ningenje lkwo a sogo.

52 Lire kàntugo Kile sáragawwuubii jñufumeebii ná Kileñarebage sajcwânsigibii jñufumeebii ná Yahutuubii kacwânrribii pi mpyi a pa Yesu tacunke e ke, ka u u yi jwo pi á: «Yii à pa mii fye e ná kâshikwônnjwôoyi ná kâbiyi i, si mpa jnci mu à jwo kakuumpyi u nyé mii,⁵³ mà li ta, tèni i mii mpyi maha mpyi ná yii e canñâ maha canñâ Kileñarebage e ke, yii nyé a yaaga pyi mii na me. Nka nde tèni na nyé yii ná numpinifoo[‡] wuu.»

*Pyeri à jwo na uru nyé a Yesu cè me
(Macwo 26.57-58, 69-75; Marika 14.53-54, 66-72; Yuhana 18.12-18, 25-27)*

54 Nyce ka pi i Yesu cû a kâre Kile sáragawwuubii jñufumembwâhe pyenje e. Mâ pi niñkaribii yaha, ka Pyeri si ntèen laage e, marii si pi fye e, fo mà sà jyé pyenje e. 55 Pi mpyi a na le, na ware ntâani niñke e, ka Pyeri si mpa ntèen pi shwshol'e.

* 22:37 Ezayi 53.12 † 22:38 Pi mahâ jwo: «Ka Yesu si pi pyi "Cyire kâ mpyi na sî n-jâ yo!"» ‡ 22:53 Sitaanninji u nyé numpinifoo.

⁵⁶ Nye báarapycwoñi wà à pa Pyeri ninteññi nya nage taan ke, maa u yal'a wíi, maa jwo: «Nge nàñi na jyé Yesu fyèñwóhashiinbil'e.» ⁵⁷ Ka Pyeri si yi kyáala: «Cewe, mii jyé a u cè me.»

⁵⁸ Lire kàntugo ka nàñi wà si Pyeri wíi maa jwo: «Mu mú na jyé Yesu fyèñwóhashiinji wà.» Ka Pyeri si jwo: «Sée bà me!»

⁵⁹ Nye tèr'á pyi ke, ka wabere si nûr'a yi jwo a waha na: «Nàkaana baa, nge nàñi na mpyi ná Yesu i, naha na ye Galile kùluni shin u jyé u wi.» ⁶⁰ Ka Pyeri si u pyi: «Mii nàha a mu jwumpe yyeshage cè mà de!»

Nye mà Pyeri yaha puru na, ka nkùpoonj si ntíl'a mæe sú. ⁶¹ Ka Kafoonj Yesu si yyaha kéenje maa Pyeri wíi. Ka u funñe si ncwo Kafoonj jwumpe nijjjwumpe na na: «Mà jwo nkùpecyiini li mæe sú nijja ke, lire si mu ta mu à jwo a no tooyo taanre na na mu jyé a mii cè me.»

⁶² Nye ka Pyeri si fworo pyenge e, maa sà mæe sú sée sèl'e.

*Pi à kàre ná Yesu i Yahutuubii Kile kuni yyaha yyére shiinbiíj yyére
(Macwo 26.59-68; Marika 14.55-65; Yuhana 18.19-24)*

⁶³ Nye mppi pi mpyi na Yesu kàanmucaa ke, ka pire si wá na u fwóhore, maa u bwùun. ⁶⁴ Maa u yyahé pwo, maa u yibe: «Mu jyé a jwo na mu na jyé Kile túnntunjò mà? Nge u à mu bwòn ke, uru mèg yyeré wuu á!» ⁶⁵ Maa jwujjwumbaape pabere nijyahama jwo u na.

⁶⁶ Nye jyé à pa mûgo ke, ka Yahutuubii kacwónribií ná Kile sáragawwubii jùnjufeebib ná Kile Saliyanj cyelentibii si piye binni, maa nkàre ná Yesu i pi yukyaala kurunkje yyére. ⁶⁷ Maa u yibe: «Kile Nijcwónrjoni u jyé mu la? Yi yyaha jwo wuu á.» Ka u pi pyi: «Mii mée ká yi jwo yii á, yii sì n-dá yi na me.» ⁶⁸ Mii sì ká yii yibe, yii sì jyé mii jwó shwó me. ⁶⁹ Nka mà lwó nume na Supyanj Jyanjí sì n-sà n-tèen Kile Sinjifoó kàniye cyege na.»

⁷⁰ Nye Yesu à yire jwo ke, ka pi puni si u pyi: «Lire sanni i ke, Kile Jyanjí u jyé mu la?» Ka u pi pyi: «Nje yii à jwo ke, yire yi jyé yi yi.» ⁷¹ Ka pi i jwo: «Wuu saha jyé a tige wà jwójwumó kurugo me, naha na ye wuu yabilimpil'à lógo u jwó na mà kwò.»

23

*Pi à kàre ná Yesu i fànhafoonj Pilati yyére
(Macwo 27.1-2, 11-14; Marika 15.1-5; Yuhana 18.28-38)*

¹ Nye ka pi puni si yíri sijcyan, maa nkàre ná Yesu i fànhafoonj Pilati yyére*. ² Pi à sà nō wani ke, maa fin'a taha Yesu na Pilati á na: «Wuu à sà nge nàñi ta u u sùpyire jùnjø kyángé, na pi jyé a yaa pi a múnalwóore kaan saanbwóhe Sezari á me. U à jwo na uru u jyé Kile Nijcwónrjoni, na uru na jyé saanwa.» ³ Ka Pilati si Yesu yibe: «Yahutuubii saanji u jyé mu la?» Ka Yesu si u pyi: «Mu aha jwo amuni yo.» ⁴ Ka Pilati si jwo Kile sáragawwubii jùnjufeebib ná sùpyire sannt'á: «Mii nàha tigire cyaga ta nge nàñi na, nkemu ku sín-pa ná l'e u bò me.» ⁵ Ka pi i nûr'a yi jwo a waha Pilati á: «U wá na sùpyire jùnjø kyángé ná u jwumpe e Yahutuubii kùluni puni i, mà lwó Galile kùluni na, fo mà pa ná naha wuu na.»

Pi à kàre ná Yesu i saanyj Erödi yyére

⁶ Téni i Pilati à yire lógo ke, maa pi yibe na Galile kùluni shin u jyé nge nàñi la. ⁷ Ka pi i u pyi: «Dón.» Ka Pilati si pi pyi: «Yii a sì ná u e, saanji Erödi yyére, naha na ye uru u jyé Galile kùluni jùnjø na, nka u jyé Zheruzalem kànhé e ncijii canmpyaagil'e.»

⁸ Nye pi à sà nō ná Yesu i saanji Erödi yyére ke, ka li i ntáan Erödi i sèl'e, naha na ye u mpyi a Yesu kyaa lógo témóni i, u la mpyi Yesu si kakyanhala kani là pyi uru jyii na. ⁹ Lire kurugo Erödi à yibiyi nijyahaya pyi u na. Nka u jyé a yafyin jwo me. ¹⁰ Nye lir'á Kile sáragawwubii jùnjufeebib ná Kile Saliyanj cyelentibii mût pa i à kàre wani Erödi yyére. Ka pire si wá na sêre Yesu na, maa kafinare shinji puni fini u na. ¹¹ Ka Erödi ná u sôrolashiibii si Yesu fwóhoro maa u faha sèl'e. Maa vâanntinje nisinaña le u na, maa pi pyi pi à nûr'a kàre ná u Pilati yyére.

¹² Pilati ná Erödi mpyi a bêni me. Nka mà lwó kuru canjke na, pi à pyi cevee.

Yesu kataanmp'a cwaənr'a yaha u mbòjy na

(Macwo 27.15-26; Marika 15.6-15; Yuhana 18.39--19.16)

¹³ Pi à nûr'a sà nō ná Yesu i Pilati yyére ke, ka Pilati si binn'a tèen ná Kile sáragawwubii jùnjufeebib ná Yahutuubii yyaha yyére shiinbiíj ná Yahutuubii sanmpil'e, ¹⁴ maa jwo: «Yii à pa ná nge nàñi i naha mii yyére, maa jwo na u wá na sùpyire jùnjø kyángé. Nka mii à u yibe yii puni jyii na, yaaga maha yaaga yii à jwo a taha u na ke, mii jyé a kuru kà zò ta u na me.» ¹⁵ Erödi mû sì jyé a tigire cyaga ta u na me, lire kurugo u à u nûrunj'a tûugo naha wuu á. Mii á, nge nàñi kóni jyé a kyaa pyi ndemu li sín-pa ná l'e u bò me. ¹⁶ Lire kurugo mii sì na sôrolashiibii pyi, pi u bwòn si u cye yaha.»

[¹⁷ Nye yyee maha yyee, Yahutuubii bilerenkwoñi kataanni i, Pilati mpyi maha kàsuyijinjí wà cye yaha, lire na mpyi kalyee.] ¹⁸ Ka sùpyire puni si binn'a jwo fànhá na: «Nge nàñi bò,

* 23:1 Fànhafoonj Pilati kanni u mpyi na sín-jà kuni kan pi kàsuyijinjí wà bò.

maa Barabasi cye yaha!»¹⁹ Mà li ta, Barabasi mpyi a nyàhañguruguñi wà pyi kành e, maa booro pyi, lire kurugo pi mpyi a u cù a tò kàsuñi i.

²⁰ Pilati la mpyi si Yesu cye yaha, lire e u à nûr'a pi yíbe. ²¹ Ka pi i sêe maa jwo: «U kwòro cige na! U kwòro cige na!»

²² Ka Pilati si nûr'a jwumpe lwó tontanrewogo maa jwo: «Kapiini ndire ñge nàñj'a sàa pyi be? Mii nàha à jùñjò ta ñkemu ku sí u pyi u bò me. Lire e ke mii sì sòrolashiibii pyi pi u bwòn si u cye yaha.»

²³ Ka pi i nûr'a sêe fànhna na: «U kwòro cige na!» Nyé pi màhan'á pa Pilati yyaha já ke,²⁴ ka u nyé maa pi nyii wuuni pyi.

²⁵ Pi mpyi a Pilati jàare na u nàñj i ñgemu cye yaha, mà li ta uru nàñj mpyi a nyàhañguruguñi ná boore pyi ke, ka Pilati sì uru cye yaha. Nde pi à cya u á Yesu kyaa na ke, maa lire pyi pi á.

Pi à Yesu kwòro cige na

(Macwo 27.32-56; Marika 15.21-41; Yuhana 19.17-30)

²⁶ Mâ sòrolashiibii yaha pi i ñkèëge ná Yesu i tabonke e, pi à círi ná nàñj w'e u à yíri sige e, u mege mpyi Síma, Síremi kành shin u mpyi u wi. Ka pi i Yesu kworokworocige kárama a tèg e u jùñj'i, maa u pyi u à taha Yesu fye e.

²⁷ Supyikurunjo nimbwòhò mpyi a taha pi fye e na ñkèëge mú. Cyeebibii pii na mpyi pi e, nàvunñke mpyi a pire pyi pi i myahii súu Yesu kurugo.²⁸ Ka Yesu si yyaha kéenjé maa pire cyeebibii wii maa jwo: «Zheruzalem kành cyeebibii, yii áha raa mæs súu mii kurugo me. Yii a mæs súu yii ná yii pyibii kurugo.²⁹ Naha kurugo ye cijiripyi yi nyé yi sàha pyi si mà nyá nta raa ñko mà pyi kan pi à ñwòr'a nyá me, tèni là ná ma, sùpyire sì n-pa raa ñko, pire wuun'a jwò.³⁰ Lire tèni i, sùpyire sì raa ñko nyajyá "Yii cwo wuu jùñj'il!" s'a ñko mpògogil'á "Yii ceeg'a wuu jwò tò!"³¹ Naha kurugo ye pi aha nyiyii karigii shinji pyi cipuruge na, naha pi sì n-pyi cíwage na ye?³²

³² Pi mpyi na ñkèëge ná kapimpyimii shuunni i si zà bò ná Yesu i mú.

³³ Nyé pi à sà nò cyage k'e, pi maha kuru cyage mege pyi: «Nyé Cyage» maa Yesu ná pire kapimpyibii shuunninji kwòro ciyi na wani. Wà mpyi u kànínk e na, u sanñj sì nyé u kàmenni na.

³⁴ Ka Yesu si jwo: «Tufooni, yàfa pi na, naha na ye nde pi à pyi ke, pi nyé a li kapii cè me.»

Lire kàntugo ka sòrolashiibii si ñkyaanlwooni tèg'a u vàanñyi tåa piye na.³⁵ Shinnyahara mpyi a yyére wani marii wíi. Ka Yahutuubii yyaha yyére shiinbii si wá na Yesu fwòhore na: «U à sùpyire tå shwø, u uye shwø nume ke! Lire e wuu sì n-sii n-cè na uru u nyé Kile Nijcwñrñj.»³⁶ Ka sòrolashiibii mú si file u na ná lùtanhage e maa u fwòhòrò³⁷ maa jwo: «Kampyi mu u nyé Yahutuubii saannj, maye shwø.»³⁸ Pi mpyi a yí sém'a tåra Yesu kworokworocige njyijin na na «YAHUTUUBII SAANNJ U NYE NGE.»

³⁹ Nyé kapimpyibii pi mpyi a kwòro ná Yesu i ke, ka uru wà si u faha maa jwo: «Mu nyé a jwo na mu u nyé Kile Nijcwñrñj mà? Maye shwø, maa wuu shwø mú!»⁴⁰ Ka kapimpyinjì sanñj si u shérefoonjì céege maa jwo: «Mu nyé na fyáge Kile na mà? Ko kuru yyefuge ninuge e mu ná uru nyé!»⁴¹ Wuu pi ke, ñke yyefuge nyé wuu njycyaga, naha na ye kapiini wuu à pyi ke, lire l'à ku nò wuu na. Ñka nyé nàñj wi ke, u nyé a kapii pi yé me.»

⁴² U à puru jwo ke, maa Yesu jàare na: «Yesu, mu aha mpa ntèen ma saanre tateenje e tèni ndemu i ke, ma a yákili yaha na na.»⁴³ Ka Yesu si u pyi: «Séenjì na mii sì yi jwo mu á, njnjaa mu sì n-pyi ná mii i Arijinanji i.»

Yesu kwìipi

(Macwo 27.45-56; Marika 15.33-41; Yuhana 19.28-30)

⁴⁴ Canñke mpyi a na jùñjò niñj i, ka numpini si mpâl'a jyè kini cyeyi puni i, mà tère pyi fo mà nò canvyinge na.⁴⁵ Vàanñke k'à tèg'a Kilejaarebage tåa mà pyi shuunni ke, ka kuru si ncwòñ niñjke e.

⁴⁶ Ka Yesu si jwo fànhna na: «Tufooni, mii sì na munaani yaha mu cye e!» U à yire jwo ke, ka u munaani si fworo u e.

⁴⁷ Òròmu sòrolashiibii yyaha yyére shinji u mpyi wani tayyérege e ke, ur'á lire nyá ke, ka u Kile pêe maa jwo: «Séenjì na, ñge nàñj mpyi a tí!»

⁴⁸ Sùpyire ti mpyi a pa cyire karigii tawiige e ke, ka pire puni nàvunñjò wuubii si nûru na ñkèëge pi pyenyi i maa myahigii súu.⁴⁹ Yesu ceveebii ná cyeebibii pi mpyi a taha Yesu fye e mà yíri Galile kùluni i ke, pire puni mpyi a yyére tatoonge e, maa nyiyii karigii wíi tapyige e.

Yesu ntòpi kani

(Macwo 27.57-61; Marika 15.42-47; Yuhana 19.38-42)

† 23:30 Oze 10.8 ‡ 23:31 Naha ñke cyage e, Yesu a uye tåanna ná cipuruge e maa Yahutuubii tåanna ná cíwage e.

50-51 Yahutububii kànhe mègè pi maha mpyi Arimatí ke, nàjì wà na mpyi na yíri kuru kànhe na, u mège na mpyi Yusufu. U mpyi Yahutububii yuksala kurunjke e. Uru nàjì na mpyi sùypa nijsenje, maa ntí. U sònnore mpyi a taha Kile Saanre tèepani na. Yukyala kurunjke shiinbibii sanmpii mpyi a jwo a bê kani ndemu na Yesu kyaa na maa li pyi ke, u nyé a jen'a jyè lire e me. ⁵² Maa nkàr'a sà Yesu buwuji jaare Pilati á, si sà ntò. ⁵³ Pilati à jee ke, ka Yusufu si nkàr'a sà Yesu buwuji tìrigé kworokworicige na, maa u pwo vianntoñi w'e, mà sà ntò. Fanjke e u à sà Yesu tò ke, kuru mpyi a tùgo kafaaga jyñ'i, bu mpyi na sàha nkàwò a tò kur'e mà nyia me. ⁵⁴ Kuru canjja nùmpañja mpyi na sì n-pyi canjønke.

⁵⁵ Cyeebii pi mpyi a Yesu tìug'a yíri fo Galile kùluni i mà pa ke, ka pire si nkàre ná Yusufu e fanjke na si sà Yesu buwuji sinniñkanni nya fanjke funjke e. ⁵⁶ Lire kàntugo ka pi i nûr'a kàre pyëngé, maa sà sinmè nùguntanga wumo ná wusuna yaa mà yaha. Canjønk'à nò ke, mà tåanna ná Yahutububii Saliyanji i, ka pi i njò.

24

*Yesu à jè a fworo kwùñji i
(Macwo 28.1-10; Marika 16.1-8; Yuhana 20.1-10)*

¹ Cibilaage canjcyiige * nyèkwønge na, sinmpe nùguntanga wumpe ná wusunaji pire cyeebii mpyi a yal'a yaha ke, ka pi i yire Iwò na nkèege fanjke na. ² Kafaage ku mpyi a tég'a fanjke jwo tò ke, pi à sà nò wani ke, ka pi i sà kuru tu k'à kùunjkul'a lâha fanjke jwøge na. ³ Ka pi i jyè fanjke e maa wíi, nkà pi nyé a Kafoonji Yesu buwuji nya me. ⁴ Ka li i pi bilibili. Mà pi yaha pur'e, ka pi i mpál'a nàmii shuunni nya pi à vâanyiñweere le mà yyére.

⁵ Ka pire cyeebii fyagara wuubii si njukure sín maa yyahayi cyigile jijike na. Ka pire nàmii shuunni si jwo pi á: «Naha na yii nyé na nyii shinji caa kwùñubi shwshòl'e ye? ⁶ U nyé naha me. U à jè a fworo kwùñji i. Jwumpe u mpyi a jwo yii á mà u yaha ná yii e Galile kùluni i ke, yii funjø cwo puru na. ⁷ U mpyi a jwo na “Fànhà ki, Supyanji Jyanji u le kapimpyiibii cye e, pi i u kwòro cige na. U kwùñi canmpyitánrewuuni, u sì jè n-fworo kwùñji i.”»

⁸ Pi à puru jwo a kwò ke, ka cyeebii funjøi si jcwó Yesu jwumpe njywumpe na. ⁹ Ka pi i yíri fanjke na maa nkàr'a sà yi puni yyaha jwo cyclempyibii ke ná njinkinji ná pi shèrefebii sanmpii pun'á. ¹⁰ Cyeebii pi mpyi a kàre fanjke na ke, pire pi mpyi: Mariyama u mpyi na yíri Magidala kànhe e ke, uru ná Zhané ná Yakuba nuñi Mariyama mà bâra cyeebii piibérii na. Pire cyeebii pun'á yíri fanjke na, maa mpa jwumpe ninumpe jwo Yesu túnntunmpil'á. ¹¹ Nka pi mpyi na sònnji na jùñjo baa jwumpe cyeebil'á jwo. Pi nyé a dá pu na me. ¹² Lire ná li wuuni mú i, ka Pyeri si yíri maa fê a kàre fanjke na, maa sà jâara a wíi ku funjke e. Lempe kanni baare e, u nyé a yafyin nya me. Ka li i u bilibili, ka u u nûr'a kàre pyëngé.

*Yesu à uye cyé e fuñjwòshoshiinbibii pili shuunni na, pi i nkèege Emayusi kànhe e
(Marika 16.12-13)*

¹³ Kuru canjke ninuge e, Yesu fuñjwòshoshiinbibii pili shuunni mpyi na nkèege kànhe kà na, kuru kànhe mège na mpyi Emayusi. Ku ná Zheruzalemu kànhe laage mpyi a tòro columtirii ke ná shuunni na me. ¹⁴ Karigii cyi mpyi a pyi lire tèni i ke, pi mpyi na cyire puni yu piy'á, na nkèege. ¹⁵ Mâ pi yaha jwumpe na piye shwshòl'e, ka Yesu yabilini si file pi na, maa kuni binni ná pi e. ¹⁶ Pi mpyi na Yesu jaa, nkà l'à pyi mu à jwo yaage kà k'à para pi yyaha na, mà pi pyi pi nyé a jà a u cè me.

¹⁷ Ka Yesu si pi yíbe: «Naha shi yii na yu, na nkèege ame ye?» Ka pi yyetanha wuubii si yyére.

¹⁸ Nge mege ku mpyi pi e Kilopasi ke, ka uru si jwo: «Karigii cyi à pyi nume Zheruzalemu i ke, mu kanni baare e, sùypa nyé a sìi Zheruzalemu i cyi cèmbaa me.»

¹⁹ Ka Yesu si pi yíbe: «Naha shi k'à pyi ye?» Ka pi i pyi: «Kile túnntunji Yesu u mpyi a yíri Nazaréti kànhe e, ná Kile mpyi a fànhà le u jwumpe ná u kapyiñkil'e sùpyire nyii na ke, nde l'à u ta ke, lire ke! ²⁰ Wuu Kile sáragawwuubii jùñufeibii ná wuu yyaha yyére shiinbil'á u le cye e, pi à u kwòro cige na a bò. ²¹ Wuu mpyi na sònnji na uru u sì n-pa Izirayeli shiinbibii jùñjo wwù bilere e. Nka u à kwù ke, cyi canmpyaa taanre u nyé nge. ²² Wuu kurunjke e, cyeebii pil'á pa jwumpe pà jwo wuu á, mpemu p'à sàa wuu bilibili sée sél'e ke. Nyége na, pi à sôl'a kàre u fanjke na, ²³ maa mpa wuu pyi na pire nyé a sà u buwuji ta wani me, na pir'á Kile mèlékeebii pili nya, ka pire mèlékeebii si yi jwo pir'á na Yesu à jè a fworo kwùñji i. ²⁴ Bà cyeebil'á yi jwo wuu á me, wuu shèrefebii pili mó à shà fanjke na, mà sà yi ta amuni, nkà pire mó nyé a u nyia me.»

²⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Yii yákili baafeebii, yii dama nyé a táan Kile túnntunmpii jwumpe na mà de! ²⁶ Lire kyaalanjkanni na, bà Kile Nijicwònrønji mpyi a yaa u kyaala u u nta a jyé Kile sìnampam e mà?»

* **24:1** Yahutibil'á cibilaage canjcyiige ku nyé kárinji.

²⁷ Lire kàntugo mà lwó Kile túnntunni Musa sémebii na, mà sà nò fo Kile túnntunmpii sanmpii puni sémebii na, jwumpe p'a séme u kyaan na pire sémebil'e ke, ka u u puru yyaha jwo pi á.

²⁸ Kànhé na pi mpyi na ñkèege ke, pi à sà nò kuru na ke, ka Yesu si uye pyi mu à jwo u ko raa ntìuli s'a ñkèege yyaha yyére. ²⁹ Ka pi i u jáare na u áha ñkàre me, na numpilage na ñko raa wwuu. Ka u u jyé pyenge e maa ntéen wani ná pi e. ³⁰ Tèni i pi à pa ñkwùulo s'a lyí ke, ka u u bwúurunji lwó, maa fwù kan Kile á, maa u kwòn kwòn a kan pi á. ³¹ Lir'á pyi ke, ka pi yákilibii si mûgo, ka pi i ncè na Yesu wi. Lire kàntugo ka u u mpâl'a pínni pi na.

³² Ka pi i wá na yi yu píy'á na: «Téni i u mpyi na Kile Jwumpe Seméni yyaha yu wuu á kuni na ke, wuu funjyi mpyi a táan sèe sèl'e de!» ³³ Ka pi i ntíl'a yíri, maa nûr'a kàre Zheruzalemu kànhé e, mà sà cyelempyiibii sanmpii ke ná niñkinji ná pi shèrefeebii ta pi à binni. ³⁴ Ka pire cyelempyiibii si jwo pi á na Kafooni Yesu à jyé nàkaana baa, na Simo yabilinj'á u nyá!

³⁵ Nye nde l'à mpíi shiin shuunnni ta mà pi niñkaribii yaha ke, ná pyiñkanni na pi à Yesu cè, tèni i u à bwúurunji kwòn kwòn mà kan pi á ke, ka pi i yire puni yyaha jwo.

Yesu à uye cyée u cyelempyiibii na

(*Macwo 28.16-20; Marika 16.14-18; Yuhana 20.19-23; Kapyiijnkii 1.6-8*)

³⁶ Mâ cyelempyiibii yaha puru jwumpe na, ka pi i mpâl'a Yesu niñjyerenj' nyá piye shwohól'e. Ka u u jwo: «Kile u yyeñjke kan yii á.» ³⁷ Ka pi i fyá fo mà tateñge fô piye na, naha na ye pi mpyi na sônni na bunj' wá fwàango pir'á nyá. ³⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Naha na yii nyé na fyágé be? Naha k'à nte sònñore shinji tîrige yii funj'i ye?» ³⁹ Yii na kantahigii ná na tooyi wíi, yii i ncè na mii wi. Yii bwòn na na a wíi, bufwàango nyé na mpyi ná cyere ná kaciij'i mii fiige me.» ⁴⁰ Mâ u yaha puru jwumpe na, u à u kantahigii ná u tooyi cyée pi na.

⁴¹ Pi mpyi a dâ Yesu jéñi na me, naha na ye u jéñi mpyi a pi funjyi táan fo mà pi bilibili. Ka Yesu si pi yibe: «Yalyige na wá naha yii á la?» ⁴² Ka pi i fyafwàgo kan u á. ⁴³ Ka u u shwò a kyà pi nyíl na. ⁴⁴ Maa jwo: «Tèni i mii mpyi ná yii e ke, mii à yí jwo yii á na yaaga maha yaaga k'à séme mii kyaan na MusaSaliyanji ná Kile túnntunmpii sanmpii sémebii ná Zaburu sémeñi i ke, cyire pun'á yaa cyi tòro cyi jwuñkanni na.»

⁴⁵ Nye u à yire jwo ke, maa pi yákilibii mûgo, bà pi si mpyi si Kile Jwumpe Seméni jwóhe cè me. ⁴⁶ Maa nûr'a jwo pi á: «L'à séme amuni na Kile Niçcwàronji sí n-kyérege n-bò, ñka u kwùnji canntanrawoge u sì jè.» ⁴⁷ Na mà lwó Zheruzalemu kànhé na, Jwumpe Nintanmpie sí n-jwo u mege na supyishini pun'á, na pi pi toronjkanni kéñnjie pi i láha kapecigii na, bà Kile si mpyi si cyi yàfa pi na me. ⁴⁸ Nye kyaan maha kyaay mii à pyi ke, yii à cyire puni nyá tapyige e, yii a cyi yu yii a mâre. ⁴⁹ Yii téen Zheruzalemu i, mii Tunji Kile à sifente ntemu jwómee lwó ke, fo mii aha tire tîrige yii jñuj'i tèni ndemu i ke.»

Yesu à kò a dûgo nìnyiñi na

(*Marika 16.19-20; Kapyiijnkii 1.9-11*)

⁵⁰ Lire kàntugo ka Yesu si ñkàre ná u cyelempyiibil'e Betani kànhé taan. Pi à sà nò wani ke, ka u u u cyeyi yírigé, maa jwó le pi á. ⁵¹ Mâ u yaha u u dûbabii leni pi á, u à kò a yíri pi shwohól'e mà kàre niñyinji na. ⁵² Ka cyelempyiibii si wá na u kêre. Pi à kwò ke, ka pi funntanga wuubbii si nûr'a kàre Zheruzalemu kànhé e.

⁵³ Canja maha canja pi mpyi maha piye binnini Kilejaarebage e, marii Kile kêre.

Yuhana Jwumpe Nintanmpe Jwunjkanni Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sémenji funjò jwumpe e ke

Yuhana à mpe jwumpe séme, bà pu lógofeebii si mpyi si dà li na na Yesu u jyé Kile Niñcwörnroji ná Kile Jyanji me (20.30-31). Yesu jiwójwumpe ná u kapyiinjki jiwóshe k'á jwóho ke, Yuhana à cyaga yaha sèl'e kur'á.

Sémenji à tåa tateenye shuunni. Tateenge njycyiige na Yesu kakyanhala karigii cyi baashunni kyaa yu (1-12). Cyi na yiri kacyeenkii, jaha kurugo yé cyi à li cyêe na Kile Jyanji u jyé Yesu. Yesu ná mpipi pi à binn'a tèen jwumo na ke, ñke cyage na yu lire kyaa na mú, mu à jwo u ná Yahutuubii Kile kuni yyaha yyére shinji (3) u ná Samari shiinbii cwoñji (4) u ná yampii (5-9).

Kàlañi Yesu jyé na ñkaan ke, ur'á li cyêe na uru u jyé:

Njyinji u à yíri njyinji i ke

Mpánahanjí njicenji

Dijyenji bëenmpe

Tajyijwage

Kuni i wá sí n-jà no Kile yyére ke

Sèenji

Nge u maha kwúubii jènì ke

Nge u maha shiñji niñkwombaanjí kaan ke.

Lire cyéenjanni na, Yesu à uye cyêe dijyenji puni na.

Sémenji tateenge shónwoge na yu Yesu vworonji kyaa na dijyenji i, s'a ñkèege Tufoonji Kile yyére (13-21). Yesu na yu ná u cyclempyiibii ke ná shuunnini i maa pi yerege mà yyaha tíi ná u tèefworoni i pi shwóhól'e (13-16). Yesu à u Tuñji Kile jàare u cyclempyiibii kyaa na, maa pi le u cye e (17).

Kàntugo yyére, Yahutuubii Kile kuni yyaha yyére shiinbil'à u cù, ka pi i u bò kworokworo-cige na, maa u buwuñi tò (18-19). Lire jiwóhe na, ka u u jnè a fworo kwùñji i maa uye cyêe u cyclempyiibii na (20-21).

Yesu na mpyi Yahutu, u cyclempyiibii mú sí mpyi Yahutuu, ñka Yesu kyaa mpyi a pen Yahutuubii jiuñufeelí. Kile Saliyanji cycelentilbii ná Kile sáragawuuibií jiuñufeelí pi mpyi Yesu zàmpenbii.

Yuhana sémenji jyé na Yesu zinjí ná u nàñkocyeere kyaa yu me. Ñka u à yi fíniñ'á jwo na Kile Jwumpe pu jyé Yesu, puru ná Kile u à wwò fo tasiige e. Yesu cye kurugo, Kile à pa ntèen sùpyire shwóhól'e. Lire pyinkanni na, ti sí n-jà n-pyi Kile pyi. Mà Yesu yaha jìnke na, u à sénmeg'a wwò ná Tufoonji i maa u túnnture pyi. Shin maha shin u na Kile caa ke, urufoo sí n-jà u cè Yesu cye kurugo.

Kile Jwumpe à pyi sùpya

¹ Må jwo dijyenji u sii ke, Jwumpe mpyi wani mà ma. Pu mpyi ná Kile e. Puru Jwumpe pu mpyi Kile yabilinji. ² Nge u jyé puru Jwumpe ke, u mpyi wani ná Kile e, mà jwo dijyenji u sii ke. ³ Uru cye kurugo Kile à yaayi puni dà. Yaaga maha yaaga k'á dá ke, kuru kà jyé a dá u baa me. ⁴ Ur'e shiñji niñkwombaanjà fworo, uru u maha bëenmpe kaan sùpyir'á. ⁵ Puru bëenmpe na jí numpini i, ñka numpini jyé a jà pu na me*. ⁶ Tèni là à pa na, ka Kile si nàñi wà pyi u túnntunjo, u mège na mpyi Yuhana. ⁷ U à pa mpa a bëenmpe kyaa yu, bà sùpyire puni si mpyi si dà pu na u jwumpe cye kurugo me. ⁸ Uru yabilinji bà u mpyi puru bëenmpe me, u mpyi a pa si mpa pu kyaa jwo kannia. ⁹ Nge u mpyi bëenmpe sèesee wumpe ke, ur'á pa dijyenji i mpa bëenmpe kan sùpyir'á.

¹⁰ U mpyi dijyenji i, dijyenji à dá u cye kurugo, lire ná li wuuni mú i, dijyenji sùpyir'á u cyé. ¹¹ U à pa u yabilinji shiinbii yyére, pi jyé a jnèe u na me. ¹² Ñka mpipi pi à jnèe u na maa dá u mège na ke, u à kuni kan pire pun'á pi pyi Kile pyi. ¹³ Pi jyé a Kile pyifente ta sùpyire woore tanjkanni na me. Pi jyé a ta ná u cwo pyi tanjkanni na me. Sùpya jyíkyaa bà l'á pi pyi amuni me. Ñka Kile yabilinji u à jnèe maa pi pyi u pyi.

¹⁴ Nye puru Jwumpe à pa mpyi sùpya, maa ntèen wuu shwóhól'e mà tère pyi. Wuu à u pèente nya. Uru u jyé Jyafoonji niñkinji mà fworo Tufoonji Kile e ke, ur'á tire pèente jyé. Uru u à jwó wuu na sèl'e, maa sèenji cyêe wuu na.

¹⁵ Nye Yuhana à Yesu kyaa jwo. U à jwo fànhà na: «Íjge kyaa mii mpyi a jwo na u sí n-kwò n-pa mii kàntugo ke, ur'á fànhà tò mii na, jaha na yé mà jwo mii u sí ke, u mpyi wani mà kwò.»

* ^{1:5} Pi mahà jwo: «Puru bëenmpe na jí numpini i, ñka numpini jyé a jnèe pu na me.»

¹⁶ U à jwo wuu na sèl'e maa kacenni là tèg'a kacenni là fùnnjø wuu á†. ¹⁷ Yii li cè, Kile mpyi a u Saliyanji kan Musa cye kurugo, nume u à jwo wuu na maa sèenj cyée wuu na Yesu Kirisita cye kurugo. ¹⁸ Sùpya sàha ñkwò a Kile jnya a jnya me. Nka Jyafoonji niñkinji u jnye Kile yabiliñi, maa mpyi Tufooni Kile taan ke, uru u à Kile pyinkanni cyée wuu na.

Pi na Yuhana yibili uye kyaa na

(*Macwo 3.1-12; Marika 1.1-8; Luka 3.1-18*)

¹⁹ Nye Yahutubibii jùñufeebil'á sáragawuubii pli ná Levi tùluge shiinbii pli yfrige Zheruzalému kànhé e mà tun Yuhana á, pi sà u yibe na jofoo u jnye u wi ye? ²⁰ Pi à u yibe ke, u jnye a yaaga ñwoho pi na mè, u à til'a jwo pi á: «Mii bá u jnye Kile Nijcwónronji mè.» ²¹ Ka pi i u yibe: «Jofoo sí u jnye mu ye? Mu u jnye Kile túnntunji Eli la?» Ka Yuhana si pi pyi: «Ônhø, uru bá u jnye mii mè.» Ka pi i nûr'a u pyi: «Kile túnntunji wuu na sigili ke, uru u jnye mu la?» Ka u u nûr'a jwo: «Ônhø.» ²² Ka pi i ñkànhá a jwo: «Jofoo sí u jnye mu ye? Yà jwo wuu á, wuu sà jwo wuu tunveebil'á. Jofoo mu yabiliñi na maye sônnji ye?» ²³ Ka Yuhana si pi jnwo shwo ná Kile túnntunji Ezayi jwajwumpe e na:

«Mejwul'á fworo sìwage e fànha na

“Yii kuro nintiile yal'a yaha Kafooni mèe na.”

Nye mii Yuhana u jnye ná lire mejwuuni iS.»

²⁴ Sùpyire ti mpyi a tun Yuhana yyére ke, Farizheenbii pli na mpyi ná pi e. ²⁵ Ka pire si nûr'a u yibe: «Mu bá u jnye Kile Nijcwónronji mè, mu jnye Eli mè, mu sì jnye Kile túnntunji niziginji mè, ka naha si mu ta mu u sùpyire batizeli ye?» ²⁶ Ka Yuhana si pi pyi: «Mii na sùpyire batizeli lwohe e kanna. Yii shwohl'e, nànjì wà na jnye wani, yii jnye a u cè me, ²⁷ uru sì n-pa mii kàntugo, nka mii jùñk'á cyére u tanhajnyi mèere zànhajni i u tooyi na*.»

²⁸ Cyire karigil'á pyi Betani kànhé e, Zhuruden banjì kàntugo. Kuru cyage e, Yuhana mpyi na sùpyire batizeli.

Yesu u jnye Kile Mpabilini

²⁹ Kuru canja nùmpanja, Yuhana à Yesu jnya u u sì u yyére ke, maa jwo sùpyir'á: «Yii wíi, Kile Mpabilini li jnye nde, lire li sì n-pa dijyé sùpyire kapegigii yàfa ti na. ³⁰ Uru kyaa mii mpyi a fyànha a jwo yii á, tèni i mii a jwo “Nànjì wà na ma mii kàntugo, nka u à pèe mii na, maa mpyi mii yyaha na, naha na ye mii à si mà u ta.” ³¹ Mii yabiliñi mpyi a cè na uru wi me. Nka mii à pa mpa a sùpyire batizeli lwohe e, bá Izirayel shiinbii si mpyi si u cè me.»

³² Puru kàntugo, mpe Yuhana à jwo: «Mii à Kile Munaani jnya l'à yíri nìnyinji na mpánmporógo fiige, mà pa ntèen Yesu na. ³³ Mii yabiliñi mpyi a u cè me. Nka ñge u à mii tun mii u pa a sùpyire batizeli lwohe e ke, uru u à yi jwo mii á na mii aha bú Kile Munaani jnya l'à tìg'a pa ntèen ñgemu na ke, uru u sì raa sùpyire batizeli ná Kile Munaani i. ³⁴ Mii à li jya li jwunjkanni na. Lire e mii à jwo sùpyir'á na “Ñge nànjì u jnye Kile Jyanji†.”»

Yesu cyelempyiibii njencyiibii

³⁵ Kuru canja nùmpanja, Yuhana mpyi a yyére wani ná u cyelempyiibii pli shuunni i. ³⁶ Ka u u Yesu nintonronji wíi, maa jwo: «Yii wíi, Kile Mpabilini li jnye nde!»

³⁷ Yuhana cyelempyiibii mppi shuunninjá puru jwumpe lógo ke, maa ntaha Yesu fye e.

³⁸ Yesu à yyaha kéenjá wíl'a pi jnya pi à taha uru fye e ke, maa pi yibe: «Naha yii ná jcaa ye?» Ka pi i u pyi: «Arabi (lire jwohe ku jnye cyelentunji) taa mu à tìrige ke?» ³⁹ Ka u u pi pyi: «Yii a ma, yii sì ku jnya.» Ka pi i ñkàre ná u e, maa sà pyenge jnya, maa ntèen wani. Canvyinge tèni li mpyi li li, ka pi i canmpaange pyi ná u e.

⁴⁰ Mpjì nàmabaibii shuunninji pli mpyi a Yuhana jwumpe lógo, maa ntaha Yesu fye e ke, pire wà mège na mpyi Andire, Simo Pyeri sìjneenji. ⁴¹ Ka Andire si ntíl'a kàr'a sà u sìjneenji Simo cya a jnya, maa yi jwo u á: «Wuu à Masiyanji jnya.» (Lire jwohe ku jnye Kile Nijcwónronji). ⁴² Maa ntíl'a tòro Simo yyaha na mà kàre Yesu yyére. Pi à sà no u na ke, ka Yesu si wá na Simo wíi maa ñkwò a jwo: «Mu u jnye Simo, Yuhana jyanji, pi sì n-pa a mu yiri Sefasi.» (Girekiibii shèenre e, pi maha jwo: «Pyeri.»)

Filipi ná Natanayeli à taha Yesu fye e

⁴³ Kuru canja nùmpanja, ka Yesu si yíri na ñkèege Galile kùluni i, mà bê ná Filipi i, maa u pyi: «Taha na fye el!» ⁴⁴ Filipi na mpyi Bétisayida kànhé shin. Andire ná Pyeri kànhé ku jnye kuru mû. ⁴⁵ Filipi à sà Natanayeli jnya ke, maa u pyi: «Nànjì kyaa Kile túnntunji Musa à jwo u Saliyanji sémèj*i*, ná Kile túnntumpi sanmpi mû à u kyaa jwo ke, wuu à u jnya. U à yíri

† 1:16 Pii maha jwo: «Wuu à kacenni là ta là kàntugo.» ‡ 1:21 Yahutubibii mpyi na Kile túnntunji sigili ñgemu u jnye Musa fiige ná u mpyi na sì n-pa tèrige nizanjkil'e ke. Pii mpyi na sônnji na uru Kile túnntunji u sì n-pyi Kile Nijcwónronji (Duterenoju 18.15-18; Kapyiinkii 3.22). § 1:23 Ezayi 40.3 * 1:27 Yahutubibii mpyi maha pi nàmpwuunbi tanhajnyi mèere sànha, maa pi tooyi jyé. Pi bilibii pi mpyi maha lire pyi. Pi nàmpwuunbi sunmage shwojkanni li mpyi lire. † 1:34 Sémèbii pli maha jwo: «Kile Nijcwónronji».

Nazareti kànhe e, u mège nyé Yesu, Yusufu jyanji.»⁴⁶ Ka Natanayeli si jwo: «Yacéñje sí n-síi n-jà n-fworo Nazareti[‡] i la?» Ka Filipi si u pyi: «Ta ma wuu u shà, mu yabilinji sí n-sà nyá.»

⁴⁷ Yesu à Natanayeli nya u u sì u á ke, maa jwo: «Ngé à sìi Izirayeli shinji yabilinji, na ha na yé u funjik'á sàa finiñé.»⁴⁸ Ka Natanayeli si jwo: «Taa mu à mii cè ke?» Ka Yesu si u pyi: «Mii mpyi a mu nya fizhiye cige ſjwah'i, maa mu cè, ka Filipi si nta a mu yyere.»⁴⁹ Ka Natanayeli si jwo: «Cyleluntuji, Kile Jyanji u nyé mu, Izirayeli Saanji.»⁵⁰ Ka Yesu si u pyi: «Bà mii à mu pyi na mii à mu nya fizhiye cige ſjwah'i me, lire kanni kurugo mu à dá mii na la? Mu sí n-pa karigii cyilberé nya jnciyiu cyi à pée nintoroni na ke!»⁵¹ Maa nûr'a jwo: «Sèenji na mii sí n-síi yi jwo yii á, canñka yii sí n-kwò nìnyinji nya u à mógo, si Kile mèlekëebii nya pi i dùru na ntíri Supyanji Jyanji jnuñ'i*.»

2

Yesu à lwohò këenj'a pyi erézen sinme

¹ Nyé canmpyaa shuunn'à tóro, ka pi i wá na cikwónrø pyi Kana kànhe e, Galile kùluni i. Yesu nunji na mpyi wani tire cikwoonre cyage e. ² Yesu ná u cyelempyiibii mpyi a yyere wani. ³ Nyé mà pi yaha cikwoonre móuguronji na, ka erézen sinmpe si mpa nkùunjo. Ka Yesu nunji si yi jwo u á: «Pi sinmp'à kwò.»⁴ Ka Yesu si u pyi: «Nufoonji, mii à mu jnáare, ma hà ma jnwoge le na karigil'e me. Téni sàha ñkwà nò mii á me.»

⁵ Nyé ka u nunji si yi jwo báarapyiibil'á: «U aha mpa kyaa maha kyaa jwo yii á ke, yii i lire pyi.»

⁶ Lir'à cwoyo baani ta wani. Yahutuubii mpyi maha piye jyí na finiñé ná yire cwoyi lwohe e, mà tåanna ná pi Kile kuni i. Lwahé litirii ñkuu (100) fiige mpyi maha jyè yire cwoyi niñkin niñkinji i. ⁷ Ka Yesu si báarapyiibii pyi: «Yii jyé cwoyi jí jí lwohe na.» Ka pi i yi jí fo mà nò yí nyayi na.

⁸ Lire kàntugo ka Yesu si pi pyi: «Yii kà kwó nume, yii sà ñkan cikwoonre jyjyí tåafoon'á.» Ka pi i sà kà kan u á. ⁹ Ka jyjyí tåafoonji si lwohe bya a wíi, mà ku ta erézen sinme, u sí nyé a pu tayirige cè me. Ñka báarapyiibii pi mpyi a lwohe kwó ke, pire mpyi a pu tayirige cè. Ka u u ntl'a cifonji poonji yyere,¹⁰ maa yi jwo u á: «Sùpyire puni maha fyânhä a erézen sinmpe nintampe kan pu byafeebil'á, pi aha niñyahama bya, mpe pu nyé pu nyé a táan amuni me, puru maha nta a kan pi á. Ñka mu wi ke, erézen sinmpe nintampe mu à yaha kàntugo!»

¹¹ Nyé lire l'à pyi kyaa niñcyiile, mà li cyée na Yesu na nyé kakyanhala súpya. Lir'à pyi Kana kànhe e, Galile kùluni i. Lire pyinkanni na, Yesu à u sifente cyée súpyire na, ka u cyelempyiibii si dá u na. ¹² Lire kàntugo Yesu ná u nunji ná u cimmpyiibii ná u cyelempyiibil'á kàre Kaperenamu kànhe e. Pi nyé a mo wani me.

Yesu à cwòhòmpii kòr'a yige Kilejaarebage ntàani na (Macwo 21.12-13; Marika 11.15-17; Luka 19.45-46)

¹³ Nyé Yahutuubii bilereñkwoji kataanni mpyi a byanhara. Ka Yesu si nkàre Zheruzalemu kànhe e, ¹⁴ mà sà súpyire ta ti i niñye ná mpàa ná kumpanhii péréli Kilejaarebage ntàani na, wyérefaabii ninténbii na mpyi wani mü*.

¹⁵ Ka u u mèere pyi kàsoro mà tèg'a pi puni kòr'a yige Kilejaarebage ntàani na, maa pi mpàabii ná pi niñy kòr', maa wyérefaabii wyérefenji lwó a wu, maa pi tåabalibii ñoñj'a cyán. ¹⁶ Maa jwo sanmpañamperébil'á: «Yii jyé yaayi lwó a yige na, yii áha na Tuñi bage këenj'e mpyi yaperembaga me.»¹⁷ Yesu à lire pyi ke, ka u cyelempyiibii funjo si jcwo li na na l'à séme Kile Jwumpe Semenji i na: «Mu bage kani na mii stúuge nañkyaan fiige†.»¹⁸ Ka Yahutuubii jññufeebii si Yesu yibe: «Kakyanhala kani ndi mu sí n-pyi n-cyée wuu na, wuu u jçè na jcyii karigii puni mpyiñi kun'à kan mu á ye?»¹⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii ñke Kilejaarebage jya, mii si ku nñruñjo n-faanra canmpyaa taanre funj'il»²⁰ Ka pi i jwo: «Ei! Pi à yyee beeshuunni ná baani pyi ñke Kilejaarebage vaanranji na. Jofoo niñkin u nyé mu, si ñkwò mpa ku faanra ñkwò canmpyaa taanre funj'i ye?»

* 1:46 Nazareti na nyé kànbilere ndemu li nyé wà mpyi a li le nyire e me. Wà mpyi na sí Yesu le nyire e u tasege e me.

§ 1:48 Fizhiye cige: kuru cige ñkéjyi mpyi a lyéele na ñko raa bwùun jñjke na. Kuru cige ſjwah'i Yahutuubii mpyi mahà si na pi funjyi caa Kile jwumpe na, maa Kile jnáare, maa Kile Jwumpe Semenji kálali. *

1:51 Yesu cye kurugo, u cyelempyiibii sí Kile sñampe jya, bà Yakuba à pu nyé ñoge e, téni i u à katannacyiini nya l'à sín jñjke na maa sà sín kileñi na me (Zhenezi 28.12). *

2:14 Yahutuubii pi mpyi maha yíri cyeyi yabere e ke, wyérefaabii mpyi maha pire wyérefenji fare Kilejaarebage wujn na. Lire pyinkanni na, wyérefewòge ku mpyi a yaa k'a sárali Kilejaarebage e ke, pi mpyi maha jà a kuru sàra, maa nûr'a jà a ntègë pyi. Yatoore ti maha yaa ti jà a pyi sárágá ke, pérämpyiibii mpyi maha tire péréli pir'á. Pi mpyi maha ti lwoore dûrugo. † 2:17 Zaburu 69.10

²¹ Njka Kilejaarebage kani Yesu à jwo ke, u yabilini cyeere kyaa u mpyi na yu. ²² Nyε Yesu à pa njε a fworo kwùnjì i ke, ka li i ntíge u cyelempyiibii funj'i na Yesu mpyi a nkε cyage jwo. Ka pi i dá Kile Jwumpe Semenjí ná Yesu jwɔjwumpe na.

²³ Tèni i Yesu mpyi Zheruzalemu i Yahutuubii bilereñkwoñji kataanni na ke, shinjyahara à u kakyanhala karigii jnya, ka cyire si pi pyi pi à dá u na. ²⁴ Yesu mpyi a pi puni zòompia cè, lire kurugo u mpyi a dá pi na me. ²⁵ U à shin maha shin funj'o kani cè, lire kurugo jùñjø sàha mpyi sùpya u à u supyijneñji yu u á me.

3

Kile Munaani maha shiyi niñkwombañji kaan

¹ Farizhènji wà na mpyi wani, u mege na mpyi Nikodemu, maa mpyi Yahutuubii jùñjufuu. ² Canjka numpilage e, u à kàre Yesu á maa sà yi jwo u á: «Cyeleñtuñji, wuu à li cè na Kile à mu yaha a pa, mu u mpa a wuu kálali, jaha na ye kakyanhala karigii mu na mpyi ke, wà sì n-jà cyire pyi ná Kile nyε a sìi ná urufol'e me.» ³ Ka Yesu si u pyi: «Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo mu á, sùpya sì n-jà n-jyé Kile Saanre e, ná u nyε a núr'a si niñyinji na me.» ⁴ Ka Nikodemu si jwo: «Sùpya ká lyé a kwà, di u sí núru n-si sahanjki ye? Wà sì n-jà núru u nunji funjke e si si la?»

⁵ Ka Yesu si u pyi: «Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo mu á, shin maha shin ká mpyi u nyε a si lwóhe ná Kile Munaani fánhe e me, uru sì n-sìi n-jà n-jyé Kile Saanre e me. ⁶ Ngemu ká si sùpyii siñkanna na ke, urufoo na nyε shintiwe, njka ñgemu ká si Kile Munaani siñji i ke, Kile Munaani na nyε urufol'e. ⁷ Mii à jwo na yii núr'a si niñyinji na ke, lire kà ma kàkyanhala me. ⁸ Cyage k'à tåan kaféeg'á ke, wani ku maha fwu na ñkéegé, mu maha ku fwofwò túnmpme núru. Njka mu si ku tayirige cè me, mu mû si ku takarege cè me. Amuni Kile Munaani maha mpyi sùpyanji i.»

⁹ Ka Nikodemu si jwo: «Di cyire karigii sì n-jà n-pyi n-jwo ye?» ¹⁰ Ka Yesu si u pyi: «Mu u nyε Izirayeli shiimbii cyeleñtuñji ke, mu yabilini saha nyε cyire karigii jcèmbaa la? ¹¹ Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo mu á, njje wuu à cè ke, yire wuu na yu. Nje wuu à jya ke, yire wuu na yu mû. Njka yii la nyε sì nee wuu niñjwumpe na me. ¹² Mii na niñjke karigii kyaa yu yii á, yii sì nyε a dá me, mii aha bù mpa a niñyinji wogigii kyaa yu yii á, di yii sì n-jà n-dá n-jwo ye? ¹³ Mâ li ta wà nyε a dûgo niñyinji na me, fo ñge u à yíri wani mà tige nahe niñjke na ke, uru u nyε Supyanji Jyanji.

¹⁴ Bâ Kile túnntunji Musa à dàjyéñji yal'a pyi wwò flige, maa cyiñ cûru, maa u dûrugo sùpyire shwóh'el'e me, amuni Supyanji Jyanji sì n-sìi n-dûrugo, ¹⁵ bâ li si mpyi ñgemu ká dá u na ke, uru si shiñj niñkwombañji ta me.»

¹⁶ Kile à sàa dijye sùpyire kyaa tåan uy'á fo u à u Jyanji niñkinji kan sáraga, ñgemu ká dá u na ke, urufoo nûmpanñje kà ñkéegé me, njka u shiñj niñkwombañji ta. ¹⁷ Kile nyε a u Jyanji tun dijyéñji i u pa yoge kwòn sùpyire na me. Njka u à u tun, bâ sùpyire si mpyi si shwò u cye kurugo me. ¹⁸ Ngemu ká dá u na ke, uru nàzhan nyε Kile yoge e me. Ngemu sì u nyε u nyε a dá u na me, yog'á kwòn urufoo na mà kwà, jaha na ye u nyε a dá Kile Jyanji niñkinji mege na me. ¹⁹ Kile yoge jùñjke ku nyε: bëènmpr'á pa dijyéñji i, ka sùpyire si nyé pu na, maa ntahna numpini fye e, jaha na ye pi kapyiñkii nyε a jwa me. ²⁰ Shin maha shin u na kapegigii pyi ke, bëènmpr'nyε a tåan urufol'á me. U nyε na neeg'a fworo bëènmpr'na, sùpyire s'a u kapyiñkii naa me. ²¹ Njka ñgemu ká mpyi sèenji junj'i ke, uru maha fworo bëènmpr'na, bâ sùpyire si mpyi s'a u kapyiñkii naa, si jncé na u na nyε Kile kuni i me.

Nje Yuhana à jwo Yesu kyaa na ke

²² Lire kàntugo ka Yesu ná u cyelempyiibii si nkàre Zhude kùluni i. U à tèen wani ná pi e mà canmpyaa pyi, marii sùpyire batizeli. ²³ Yuhana mû mpyi na sùpyire batizeli cyage k'e, jaha na ye lwóhe mpyi a jyaha wani. Kuru cyage mege mpyi Enoni, maa mpyi Salemi taan. Ka sùpyire si wá na sì u yyére, u sì i ti batizeli. ²⁴ Lir'a pyi a Yuhana ta u sàha jyè kàsunji i me.

²⁵ Canjka Yuhana cyelempyiibii píi ná Yahutuñji wà à nàkanaa ta. Tire mpyi a lwó a pwo Yahutuubii Kile kuni jiyilviniñji kyaa na. ²⁶ Tire nàkante jùñjø taan, Yuhana cyelempyiibii'l'a kàr'a sà yi jwo u á: «Wuu cyeleñtuñji, mu ná nàjì u mpyi siñcyan Zhurudén bañi kùñjke na ke, mu à ñgemu kyaa jwo ke, u we, u u sùpyire batizeli nume. Sùpyire puni mû si wá na ñkéegé u yyére.»

²⁷ Ka Yuhana si pi pyi: «Kile ká mpyi u nyε a ndemu le sùpyanji i me, u nyε na lire taa me. ²⁸ Yii yabilimpia na nyε mii shérieri, mii à yi jwo yii á na mii bâ u nyε Kile Niñcwónronjì me, njka Kile a mii yaha a pa u yyaha na. ²⁹ Cikwɔñre tèpyiñni i, cipoonjí ká jwo na uru ná u cifɔñj'á bê, u cevoonj funjke maha ntáan sèl'e. Amuni, mii funjke puni mû maha ntáan, tère o tère e mii à lógo na sùpyire niñyahara wá a taha Yesu fye e ke.»

³⁰ Numé, là à yaa l'a bârali Yesu tayyérege na, là s'a fwore mii woge e, ³¹ jaha na ye ñge u à yíri niñyinji na mà pa ke, uru u nyε sùpyire puni jùñjø na. Ñge u à ta nahe niñjke na ke, uru na nyε niñjke wu, niñjke karigii uru mû si raa yu. Njka ñge u à yíri niñyinji na ke, uru u nyε

dijyenyi puni jùñjo na. ³² Nde u à nya, ná nde u à lógo ke, lire u na yu, shinnyahara sí nyé a jyee u jwumpé na me. ³³ Nka njemu ká pëe u jwumpe na ke, urufol' à li finin' a cyée na ur' à dá li na na Kile na sèenjì yu. ³⁴ Nge Kile à tun ke, Kile Munaani à kan ur' à tegelè baa, lire e u à jà na Kile jwumpe yu sùpyir' à. ³⁵ Jyafoonji kyal' à táan Tufoonji á, fo ka u u yaayi puni le u cye e. ³⁶ Ngemu ká dá Jyafoonji na ke, urufol' à shiñi niñkwombaanjì ta. Ngemu ká jycé u na ke, urufoo si uru shiñi niñkwombaanjì ta me, nka Kile lùuni sí n-yíri n-yaha urufoo taan.»

4

Yesu na yu ná Samari kùluni cwoñji i

¹ Yesu à pa jnèe na Farizheenbil' à pa lógo na uru na cyelempyiibii pì taa na batizeli, pi mú s'à nyaha Yuhana wuubii na. ² Mâ sèenjì jwo, Yesu yabilini bà u mpyi na sùpyire batizeli me, u cyelempyiibii pi mpyi na li pyi. ³ Yesu à pa pi jwumpe niñjwumpe lógo ke, maa fworo Zhude kùluni i maa nûru na nkège Galile wuuni i. ⁴ U niñkarenjì mpyi a yaa u Samari kùluni jyiile, u u nta a no Galile wuuni na. ⁵ Ku u sà no Samari kànhe kà na, kuru mege mpyi Sikari. Tèecyiini i, Yahutuubii tulyage Yakuba mpyi a kerege nkemu kan u jyanji Yusufu á ke, Sikari na nyé kuru taan. ⁶ Yakuba bëenjìke na mpyi wani. Yesu à jaara a kànha ke, maa sà ntéen kuru bëenjìke taan. Canjke mpyi a no jùñjo niñ i.

⁷ Ka Samari shiinbibii cwoñji wà si mpa mpa lwoha kwó. Ka Yesu si jwo u á: «Lwohe kà kan na á, si bya.» ⁸ Lir' à u cyelempyiibii ta pi à jyé kànhe e si jiyì çya zhwo. ⁹ Ka ceenjì si u pyi: «Na jaha? Mu na nyé Yahutu, mii sí nyé Samari shin, jaha na mu na ma lùbyage náare mii á yé?» (Lire kajwuuni jùñke ku nyé Yahutuubii ná Samari shiinbibii nyé a mpyi na wwùu kyaa na me.) ¹⁰ Ka Yesu si ceenjì pyi: «Yaage Kile maha nkama mana ke, kàmpyi mu mpyi a kuru cè, sùpyanji u na mu náare lùbyage na ke, kàmpyi mu mpyi a uru cè, mu u mpyi na sí u jnáare, u mpyi na si lwoha kan mu á, nkemu ku maha shiñi sée wuñi kan sùpyan' á ke.»

¹¹ Ka ceenjì si jwo Yesu á: «Nùñjufoonji, bëenjìcere nyé mu á me, nké bëenjìke s'à cûgo sèl'e, taa mu sí kuru lwohe ta si nkam mii á ke? ¹² Wuu tulyage Yakuba u à nké bëenjìke kan wuu á ke, mu à pêe uru na la? U ná u pylibii ná u yataore mpyi na nké bëenjìke lwohe byii.»

¹³ Ka Yesu si u pyi: «Shin maha shin u nyé na nké bëenjìke lwohe byii ke, byage saha si urufoo ta. ¹⁴ Nka njemu ká mii lùkange bya ke, byage saha sì n-sìi urufoo ta me. Naha na yé lwohe mii sí n-kan un á ke, kuru si n-pyi u funnjek e lùibili. Uru lùbilini sí u pyi u shiñi niñkwombaanjì ta.»

¹⁵ Ka ceenjì si jwo: «Nùñjufoonji, kuru lwohe kà kan na á, byage kà n-sìi nûru na ta me, mii saha kà nûru mpa lwoha kwó naha me.»

¹⁶ Ka Yesu si jwo: «Sà ma poonji yyere, ma a ma.» ¹⁷ Ka ceenjì si u pyi: «Nò nyé mii á me.» Ka Yesu si u pyi: «Mu u jwo na nò nyé mu á me, mu à sée jwo. ¹⁸ Mu à nàmbaya kañkuro jyé mà kwò, nyé à mu nyé nume ke, uru mû bá nyé mu poo me. Sée mu à jwo.»

¹⁹ Ka ceenjì si u pyi: «Nùñjufoonji, mii naha li nyá, Kile tûntuntunjò u nyé mu. ²⁰ Wuu tulveyà Kile pêe nké janke na, nka yii Yahutuubii, yii maha jwo na Zheruzalemu kanni i Kile tapeenjek e nyé.» ²¹ Ka Yesu si u pyi: «Ceewe, jye mii sí n-jwo mu á ke, mu à yaa mu u dá yire na, tèni là sí n-kwò no, yii saha si raa sì nké janke na, lire nyé me Zheruzalemu kànhe e si nta raa Tufoonji pêre me. ²² Yii Samari shiinbibii na njemu pêre ke, yii nyé a uru cè me, wuu Yahutuubii, wuu si na njemu pêre ke, wuu à uru cè, naha na yé Shwofoonji à fworo Yahutuubil'e. ²³ Tèni sí n-pa no, li bá à no a kwò, mppi pi nyé Tufoonji pèeveebii sée wuubii ke, Kile Munaani li sí raa sèenjì cyére Kile karigii kyaa na pir' à. Tire sùpyire shinji Tufoonji Kile na jcaa t'a uru pêre. ²⁴ Kile na nyé Munaan, wà nyé na u jaa me. Sùpyire sí n-jà raa u pêre kanna tèni i Kile Munaani sí sèenjì cyée ti na ke.»

²⁵ Ka ceenjì si u pyi: «Mii à cè na Masiyanji sí bá n-pa (nje pi na yiri Kile Nijcwónrònjì ke). U aha mpa, u sí yaayi puni yyaha jwo wuu á.» ²⁶ Ka Yesu si ceenjì pyi: «Mii u na yu ná mu i ke, mii u nyé ure.»

²⁷ Mâ Yesu ná ceenjì yaha puru jwumpe na, ka cyelempyiibii si ntí'l'a no wani. Ka li i pi kàkyanhala*. Li mpyi pi funj'l'i mà u yíbe naha kurugo u na yu ná nge ceenjì i ye, lire nyé me naha u na jcaa u à ye, nka pi wà nyé a jà u yíbe me. ²⁸ Ka ceenjì si u kucwooni yaha bëenjìke taan, maa jyé kànhe e, maa yi jwo sùpyir' à: ²⁹ «Yii a ma yii pa wíi. Nàñi wà u nge u à mii kapyiinkji puni cè a jwo mii á. Kile Nijcwónrònjì kyaa li na yu ke, u sí n-jà n-pyi ure.» ³⁰ Ka sùpyire si fworo kànhe e, na nkège Yesu yyére.

³¹ Mâ ceenjì yaha kànhe e, ka Yesu cyelempyiibii si yi jwo u á: «Wuu cyelentuji, mu à yaa mu u mpa lyí amuni.» ³² Ka u u pi pyi: «Yalyige na nyé mii á, mii u lyí, yii nyé a nkemu cè me.»

³³ Ka u cyelempyiibii si wà na yi yu piye shwshòl'e na wà u à pa yalyire kan u á be? ³⁴ Ka Yesu si jwo: «Njé u à mii tun ke, mii u uru jiyì wuuni pyi, tûnture u à kan mii á ke, mii u

* 4:27 Li mpyi a cyelempyiibii kàkyanhala, naha na yé Yahutuubii cyelentuji nyé a mpyi a yaa u jwo ná ceewe e me, mà bâra lire na, Samari shiinbibii ná Yahutuubii mpyi a tâan me.

tire pyi fo ti tègeni, mii yalyire ti jyε tire. ³⁵ Yii maha jwo yijye sicyere yi jyε nùgunte ná sùmakwɔɔnni shwɔhɔl'e. Nka mii sí yi jwo yii á, yii yyahayi yírigé, yii i sùpyire nimpante wíi. Ti na jyε bà sùma maha nò a tèen kerege e, na nkwoñji sigili me. ³⁶ Nge u na sùmañi kwùun ke, uru na u sàranji tal'a kwò. Uru sàranji u jyε: sùpyire u na ntæn ke, tir'á shìnjì niñkwombañi ta. Lire pyiñkanni na, neenugunji ná sùmakwɔñji na múgure siñcyan. ³⁷ Tànlini l'à jwo na "Wà na nuru, wabere sí i ñkwuñ" ke, l'à sèe jwo. ³⁸ Mii à yii tûugo yii sà kerege ñkemu sùma kwòn ke, yii jyε a ku fàa me. Mpíi pi à báaranji pyi ke, ka yii i pire kanhare tòonji ta.»

³⁹ Ka Samari kànhé sùpyire niñyahara si dà Yesu na, ceenj jwumpe cye kurugo, u mpyi a yi jwo pi á na Yesu à uru kapyiñkii puni cè a jwo ur'á. ⁴⁰ Tire sùpyir'á ná Yesu taan ke, maa u njáare na u tèen wani pire yyére, ka u u ntèen wani mà canmpyaa shuunni pyi, ⁴¹ maa jwo ná pi e, ka Samari shiinbii niñyahamii si dà Yesu na sahanji, naha na ye u yabilini u à jwo ná pi e. ⁴² Ka pi i yi jwo ceen'á: «Nume wuu saha jyε a dà Yesu na mu jwɔjwumpe kanni kurugo me, wuu à lógo u yabilini jwɔ na, wuu à li cè na uru u jyε dijyε Shwofoonji, sèenj na.»

*Yesu à shinbwoni wà jya cùuñjø
(Macwo 8.5-13; Luka 7.1-10)*

⁴³ Cyire canmpyaagii shuunnin'á tòro ke, ka Yesu si yíri wani mà kàre Galile kùluni i ná u cyelempyiibil'e. ⁴⁴⁻⁴⁵ U à nò wani ke, sùpyire ti mpyi a kàre Zheruzalem kànhé e Yahutuubii kataanni cyage e, maa núr'a pa ke, pir'á u bê ná funntange e, nka lir'á ta pi à Yesu kapyiñkii puni jyε a kwò wani. Yesu yabilini mpyi a jwo: «Kile túnntunjø maha le jyjire e u tukanhe e me.»

⁴⁶ Yesu à núr'a pa Kana kànhé e, Galile kùluni i. Wani u mpyi a lwohe kéennj'a pyi erézen sinme. Fànhafembwohe kà na mpyi Kapérénamu kànhé e, u jyanji mpyi na yà sèl'e. ⁴⁷ Kuru fànhafembwoh à lógo na Yesu à fworo Zhude kùluni i, mà kàre Galile wuuni i ke, maa ñkàr'a sà u njáare na u shà ná ur'e Kapérénamu kànhé e u sà uru jyanji cùuñjø, naha na ye u à yà fo sì raa ñkwûu. ⁴⁸ Ka Yesu si u pyi: «Yii aha mpyi yii jyε a kacyeenji ná kabwoñii jyε me, yii sì n-sii n-dá me.» ⁴⁹ Ka shinbwoni si Yesu pyi: «Nùñufoonji, ta ma, wuu a sì fwɔfwɔ, fo lire bà me, mii pyàñi sí n-kwùu.» ⁵⁰ Ka Yesu si yi jwo u á: «Ta sì, mu jyanji na jyε jyii na.»

Ka u u dá Yesu jwumpe na, maa ntíl'a yír'a kàre. ⁵¹ Mà u yaha u u ñkèége pyëngé, u bilibili' à u jyùñu bê, maa yi jwo u á: «Mu pyàñi na wá jyii na!» ⁵² Ka u pi yíbe: «Téni ndire e u à pwɔrø ye?» Ka pi i u pyi: «Cifwur'á u yaha, tajjaa mà canjké yaha jyùñu niñji i.»

⁵³ Ka tufoonji funjø si jncwo na téni i Yesu mpyi a u pyi: «Mu jyanji na jyε jyii na» ke, lire tèeenuuni i pyàñj'a cùuñjø. Ka u ná u pyëngé shiinbii puni si dà Yesu na.

⁵⁴ Lire l'à pyi kacyeeni kakyanhala wuuni shanwuuni nde Yesu à pyi ke, u à li pyi mà u ta u à yíri Zhude kùluni i na ñkèége Galile wuuni.

5

Yesu à faanwa cùuñjø Bëtisayida kànhé e

¹ Puru jwɔhø na, Yahutuubii kataanni là mpyi na mpyi Zheruzalem kànhé e, ka Yesu si núr'a kàre wani. ² Ncwàgø na mpyi wani, mpàabii tajyige taan, pi mpyi maha kuru jcwògè mege yiri Eburubii sheenre e: «Bëtizata». Nkübayá kañkuro na mpyi wani kuru cyage e. ³ Yamii niñyahamii mpyi maha sinnini yíre nkubayi jwɔh'i. Pií na mpyi fyinmii, pií sì jyε dìshiyifée, pií sì jyε faanlii. [Pi puni mpyi maha sinnini wani na jcwògè lwohe tèeñyahani sigili, ⁴ naha na ye Kile mèlekeñjì wà mpyi maha yíri nìnyinjì i maha mpa kuru lwohe jyàha tèrigiç cyl'e. Lwohe ká jyàha téni ndemu i ke, yamafoo maha yamafoo ká fyâinha a jyè k'e ke, uru wumpe mpyi maha láha u na.]

⁵ Nàñjì wà na mpyi pi shwɔhɔl'e, u yamp'á u ta fo mà nò yyee beñjaaga ná ke ná baataanre na. ⁶ Yesu à nàñjì nizinniñjì nya, maa jicè na u à mò yampe na mà tòro ke, maa u yíbe: «Mu la jyε si jyùñu la?» ⁷ Ka nàñjì si u pyi: «Na cevoo, sùpya jyε mii á ñge u sì n-jà mii lèñge jcwògè e me. Ku lwohe ká jyàha téni ndemu i ke, mii la ká mpyi si jyε, wà maha mii caańra.» ⁸ Ka Yesu si u pyi: «Yíri, ma a ma yasinniñjke lwo, ma a jaare.» ⁹ Ka nàñjì si ntíl'a cùuñjø maa ku lwo na jaare.

Nyε kuru canjké sí mpyi Yahutuubii canñøñjø, ¹⁰ ka Yahutuubii jyùñufeebii pií si jwo nàñjì njicuuñjá: «Nijjaa jyε canñøñjke, mu jyε a yaa mu u ma yasinniñjke tûgo ma a jaare me*.» ¹¹ Ka nàñjì si pi pyi: «Ñge u à mii cùuñjø ke, ur'á jwo "Ma yasinniñjke lwo, ma a jaare!"» ¹² Ka pi i núr'a u yíbe: «Jofoo u à mu pyi "Ma yasinniñjke lwo ma a jaare" ye?» ¹³ Nka ñge u à u cùuñjø ke, u sàha mpyi a uru cè me, sùpyire mpyi a jyàha kuru cyage e, ka Yesu si mpínni ti shwɔhɔl'e.

* **5:10** Musa Salianañi mpyi a li cyée na báara kà raa mpyi canñøñjke e me. Kile Salianañi cyelentiibil'à là báara u na na wà méé ká tuguro lwo kuru canjké, urufol'à báara pyi.

¹⁴ Lire kàntugo Yesu à sà u nya Kilejaarebage ntàani na, maa u pyi: «Lógo, mu à cùuŋ'a kwò. Ma hà nûru cye le kapiini laber'e nde li si mu pyi mu u kyaa ta nde l'à waha njcyiini na me.» ¹⁵ Ka nànji si nkár'a sà yi jwo Yahutuubii njúufeebil'á na Yesu u à uru cùuŋo. ¹⁶ Ka pi i wá na pyinjekkanna caa si kapii pyi Yesu na, jaha na ye u à wà cùuŋo canjøŋke e. ¹⁷ Ka Yesu si pi pyi: «Mii Tunji na báaranji pyi tèrigi puni i, lire kurugo mii mû à yaa mii a báare[†].» ¹⁸ Yesu à puru jwo ke, ka Yahutuubii njúufeebib si nâara na u caa raa bùu, jaha na ye u kuro nyé canjøŋke e me, maa nûr'a jwo na uru Tunji u nyé Kile, maa uye tâanna ná Kile e.

Kile à kuni kan Yesu à u sùpyire sâra

¹⁹ Ka Yesu si nûr'a jwumpe lwò maa jwo: «Sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á, Jyafoonji si n-jà yaaga pyi uy'á me, u aha ndemu nya na Tunji u u mpyi ke, lire u maha mpyi. Karigii puni Tufooni maha mpyi ke, cyire Jyafoonji maha mpyi mû, ²⁰ jaha na ye Jyafoonji kyal'a tâan Tufooni á. Lire e u maha u karigii nimpyiinkii puni cyêre u na. Karigii cyi à pée yii njnyankwögigii na ke, u si cyire cyêre u na u pyi, bà li si mpyi si yii kàkyanhala me. ²¹ Bâ Tufooni na sùpyire nèni na yige kwunjí i, marii shiñi kaan t'á me, amuni Jyafoonji maha shiñi kaan u yii wuubil'á. ²² Tufooni bà u sì sùpyire sâra si ntâanna ná pi kapyiinkil'e me, u à kuni kan Jyafoonji à u a lire pyi, ²³ bà sùpyire puni si mpyi s'a Jyafoonji père, Tufooni pèenjkanni na me. Ngemu ká mpyi u nyé na Jyafoonji père me, Tufooni u à u tun ke, u mû nyé na uru père me.

²⁴ Sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á, ngemu ká mii jwumpe lógo maa dâ mii tunvoojni na ke, urufol'à shiñi niñkwombaani ta. U nàzhan saha nyé Kile yoge e me, u à fworo kwunjí i mà jyé shiñi niñkwombaani i mà kwò.

²⁵ Sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á sahanji, tèni là na ma, li bá à nô a kwò, kwùubii sí raa Kile Jyanji mejwuuni nûru, mpyi miu ká u jwumpe lógo maajye pu na ke, pire si shiñi niñkwombaani ta. ²⁶ Bâ Tufooni jyé shiñi niñkwombaanjifo me, amuni u à Jyafoonji pyi uru shiñi kanfoo mû, ²⁷ maa kuni kan u á u sùpyire sâra tâanna ná pi kapyiinkil'e, jaha na ye uru u nyé Supyanji Jyanji. ²⁸ Jwumpe puni mii à jwo a kwò ke, puru kâ yii kàkyanhala me, tèni là na ma, kwùubii puni si raa Supyanji Jyanji mejwuuni nûru. ²⁹ Kwùubii puni si nè n-fworo pi fanjyi i. Mpii pi à kacenjji pyi ke, pire si shiñi niñkwombaani ta, kapimpyiibii nàntamji u nyé kwunjí. ³⁰ Mii si n-jà kyaa pyi naye e me, nde mii Tunji à jwo ke, ná lire e mii sí sùpyire sâra si ntâanna ná pi kapyiinkil'e. Mii sùpyire sârañkann'a tí, jaha na ye mii nyé na li pyi na nyii wuuni me, fo na tunvoojni nyii wuuni.

Yesu à jwo na uru jwumpe na nyé sèe

³¹ Kàmpyi mii yabilinji u mpyi na nyu naye kyaa na, mii jwumpe mpyi na sì n-jà n-pyi sèe me. ³² Wabere u à mii kyaa jwo, mii à cè e jwumpe nyé sèe. ³³ Nyé yii à pìl tun Yuhana á, ka u u sèenji kanni jwo pi à mii kyaa na. ³⁴ Mii wi ke, mii nyé a naye tîne sùpya jwomuguro na me, nkâ mii na jcyii karigii yu yii á, bà yii si mpyi si shwò me. ³⁵ Yuhana á pyi bà fükina nyé na jii yii shwòh'l'e me. Puru bëenmpe kurugo yii à tère nimbilere pyi funntange e. ³⁶ Kani là à mii kyaa jwo, lire fanh'a nyaha mà tòro Yuhana jwumpe na. Karigii Tufooni à kan mii á maa jwo na mii u cyi pyi a fúnjø ke, cyire kyaa na mii nyé. Sèenji na, jcyii karigil'a li cyêre na Tufooni u à mii tun. ³⁷ Tufooni u à mii tun ke, uru u maha mii kyaa yu. Nka yii sâha u mejwuuni lógo mà nyá me, yii sâha u jya mìa nyá me. ³⁸ U jwumpe nyé a tateñge ta yii e me, jaha na ye yii nyé a dá u tûntunjni na me. ³⁹ Yii na Kile Jwumpe Semeni kâlali ná funjinkje e, jaha na ye yii na sônnji na yii si shiñi niñkwombaani ta u e, uru sì u nyé na mii kyaa yu. ⁴⁰ Lire ná li wuuni mû i, yii nyé a nèn'a pa mii á bà yii si mpyi si uru shiñi ta me.

⁴¹ Sùpyire t'a mii père, lire bà mii nyé na jcaa me. ⁴² Mii à li cè mû na tâange nyé yii zòompip na mà yyaha tî ná Kile e me. ⁴³ Mii à pa na Tunji mege na, ka yii i mii cyé, nkâ kàmpyi sùpyanji wabere u mpyi a pa uye mege na, yii mpyi na sì jyé uru na. ⁴⁴ Yii shinjyeebib pi a yii père, lire l'à tâan yii á. Mâ li ta jyé u à sì Kile ke, pèente uru maha nkâan ke, yii nyé na tire caa me. Nyé di yii sì n-jà n-dâ mii na jwo ye? ⁴⁵ Yii àha raa sônnji na mii u sì na Tunji sòn yii na me. Kile tûntunjni Musa na yii sônnjor'a taha ke, uru u sì sòn yii na. ⁴⁶ Kàmpyi sèenji na yii mpyi a dá Musa na, yii mpyi na sì n-dâ mii na mû, jaha na ye u à mii kyaa jwo u sémenji i. ⁴⁷ Nyé yii aha mpyi yii nyé a dá uru sémenji jwumpe na me, di yii sì n-jà n-dâ n-jwo mii jwøjwumpe na ye?»

6

Yesu à shiin kampwøhii kañkuro jwø cya (Macwo 14.13-21; Marika 6.30-44; Luká 9.10-17)

¹ Lire kàntugo Yesu à kâre Galile banji kùkjekke na, uru banji mege mû na nyé Tibériyadi. ² Shinjyahara mpyi a taha u jwøh'i, jaha na ye u mpyi na kakyanhala karigii jcyiimu pyi na

[†] 5:17 Yà jwo Zhenezi 2.2-3 i na Kile à jò u báaranji na canjøŋke. Yahutuubil'à dá yire na maa jyé li na piye funñ'i na Kile na njnyinji ná jùñke këenjji canjøŋke e mû. Ná li sì nyé amuni, pi nyé a yaa pi Yesu cëgë me.

yampii cùunji ke, pi jyii mpyi cyire na.³ Pi à nō banji kùnke na ke, ka Yesu ná u cyclempyiibii si sà dùgo jaŋke kà na, maa ntèen wani.⁴ Yahutuuibiilereŋkwoŋi kataanni sí mpyi a nō a kwò.⁵ Må pi yaha wani, Yesu à wíl'a sùpyire niyyahara jya ti i sì u yyére, ka u u jwo Filipi á: «Taa wuu sí bwúuru ta n-shwø n-kan nte sùpyire puni ti lyí ke?»⁶ Yesu à puru jwo si Filipi zò shwø. Sëenj na, u mpyi a u nimpyiini cè a kwò.⁷ Ka Filipi si u pyi: «Wuu mée ká sà shin niŋkin canmpyaa jkwuu shuunni (200) báara sàra tèg'a bwúuru shwø mà pa ntáa nte sùpyire na, ti puni sí bwúuru kwonrø ta me.»⁸ Må pi yaha puru jwumpe na, Yesu cyclempyají pi maha mpyi Andire, Simo Pyeri sijneŋjí ke, ka uru si jwo Yesu á:⁹ «Mii à bwúuru* jnùnyo kanjkuro ná fyaapya shuunni jya nàŋjiibilini là á naha. Nka naha yire sí n-ja jnwø nte sùpyire puni na ye?»

¹⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii sùpyire pyi ti tèen.» Ka ti i ntèen jyége na, naha na ye kuru cyage jyége mpyi a jyaha. Nàmbaabii mpyi a kampwohii kanjkuro (5.000) kwò.¹¹ Ka Yesu si bwúuru jnùnyi lwó maa fwù kan Kile á, maa yi kan pi à tåa sùpyire ninteenre na, maa fyaabii kan pi à tåa ti na mû. Ka ti puni si lyí a tin.

¹² Ti pun' à lyí a tin ke, ka u u jwo u cyclempyiibil'á: «Paanyi y' à kwôro ke, yii yire kuu, bà yi si mpyi y'haa ñkèege me.»¹³ Ka pi i yire kul'a tèg'a shàhii ke ná shuunni jñi.

¹⁴ Lire kakyanhala kani Yesu à pyi ke, sùpyir' à lire jya, maa jwo: «Sëenj na, jge u jyé Kile tünntunji, jge kyaa l' à jwo na u si n-pa dijyèŋjí i ke†.»

¹⁵ Yesu à li jya na sùpyire la jyé si uru cù fânhe e si mpyi saannjí ke, ka u u yíri ti taan, maa nûr'a dùgo jaŋke jnun'i uye niŋkin.

Yesu à naara lwøhe jnun'i

(Macwo 14.22-33; Marika 6.45-52)

¹⁶ Yàkojwoor' à nō ke, ka Yesu cyclempyiibii si ñkàre banji jwøge na.¹⁷ Numpilag' à wwò a Yesu yaha u sâha ñkwò a nō pi yyére me. Ka pi i bakwoäge kà lwò si jyiile s'a ñkèege Kaperenamu kànhe e.¹⁸ Må pi yaha bakwoäge e ka kafeebwohö si yíri na lwøhe jyàha sèl'e.¹⁹ Pi à culumetirii kanjkuro pyi na sì baan'á lwøhe jnun'i ke, ka pi i Yesu jya u u naare lwøhe jnun'i, na sì pi á, ka fyagare si pi cù sèl'e.²⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii áha vyá me, mii wi.»²¹ Lire tèni i, l' à tåan pi á Yesu u jyé ná pire e bakwoäge e, ka pi i ntíl'a nō pi tashage e.

Sùpyire na Yesu caa

²² Kuru canŋa nùmpanŋa, sùpyire ti mpyi a kwôro wani banji kùnke na ke, ka tire si jçè na bakwoäge niŋkin ku mpyi wani, maa jçè na Yesu jyé a jyé kur'e ná u cyclempyiibil' e me, naha na ye pire kanni pi à jyé a kàre.²³ Nka bakwooyi yabere mpyi a yíri Tiberiyadi kànhe e. Kafoonjí Yesu à fwù kan Kile á, maa bwúurunjí tåa tåa sùpyire na cyage ñkemu i ke, yi mpyi a yyére kuru cyage taan.²⁴ Nyé sùpyir' à pa li jya na Yesu jyé wani me, u cyclempyiibii mû sí jye wani me, maa jyé yire bakwooyi i mà kàre Kaperenamu kànhe e Yesu tacyage e.

Yalyire ti maha shiŋi niŋkwombaŋji kaan ke

²⁵ Pi à sà Yesu jya banji kùnke sanŋke na ke, maa jwo: «Cyelelunji, tèni ndire e mu à pa naha ye?»²⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Sëenj na mii sí n-sii yi jwo yii á, kakyanhala karigii yii à jya mii u mpyi ke, cyire kurugo bà yii na mii caa me, nka yalyire yii à lyí fo mà tin ke, tire kurugo yii na mii caa.²⁷ Yalyire ti na fwónre ke, yii áha raa báare tire kurugo me, nte ti jyé ti jyé na fwónre me, ná ti maha shiŋi niŋkwombaŋji kaan ke, yii a báare tire kurugo. Supyanjí Jyanjí u nye tire yalyire kanvooni, naha na ye Tufoonjí à uru cwɔonr'a yaha lire me na.»

²⁸ Ka pi i Yesu yibe: «Naha wuu à yaa wuu a mpyi Kile jyii kani ye?»²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Kile jyii kani li jyé yii dà u tünntunji na.»

³⁰ Ka pi i nûr'a pi pyi: «Kakyanhala kani ndire mu sí n-pyi n-cyêe wuu na, wuu u jà a dá mu na ye? Naha mu sí n-pyi ye?³¹ Må wuu tulveyi yaha siwage e, pi à maniŋi lyí bà l' à séme Kile Jwumpe Semenjí i «U mpyi maha yalyire kaan pi i lyí ntemu t' à yíri niŋyinjí i ke‡.»³² Ka Yesu si nûr'a pi pyi: «Sëenj na mii sí n-sii yi jwo yii á, yalyire t' à yíri niŋyinjí i ke, Kile tünntunji Musa bà u à tire kan me. Nka mii Tunjí kanni u maha sée yalyire kaan, ntemu t' à yíri niŋyinjí i ke.³³ Naha na ye yalyire Kile maha ñkaan ke, tire ti jyé nte t' à yíri niŋyinjí i ke, tire ti maha shiŋi niŋkwombaŋji kaan dijyé sùpyir' á.»³⁴ Ka pi i u pyi: «Kafoonjí, mu à yaa mu a tire yalyire kaan wuu á tèriggi puni i.»

³⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Mii u jyé yalyire nte ti maha shiŋi niŋkwombaŋji kaan sùpyir' á ke. Ngemu ká mpa mii á ke, katege saha sì n-sii urufoo ta me; ngemu ká dá mii na ke, byaga saha sì n-sii urufoo ta me.³⁶ Bà mii à yi jwo yii á mà kwò me, yii à mii jya, yii sì sâha jen'a dá mii na me.³⁷ Mpii mii Tunjí na ñkaan mii á ke, pire puni si raa ma mii á. Ngemu ká mpa mii á ke, mii sì n-sii uru kòro n-yige cyínni na me.³⁸ Mii jyé a yíri niŋyinjí na mà pa jnukke na si

* 6:9 Bwúurunjí yaa ná sùmashinjí ngemu i ke, uru mege jyé orizhi. † 6:14 Yahutuuibi mpyi na Kile tünntunji wà sigili, Musa fiige (Duterenamu 18.15). Pil' à kàlanj wà kan na uru sì bwúurunjí pyi u yíri niŋyinjí i, u tige jnukke na, bà Musa à li pyi me. ‡ 6:31 Ekizodi 16.4; Nëemi 9.15; Zaburu 78.24, 25

mpa a na nyii wuuni pyi me, mii à pa mpa a na tunvoorji nyii wuuni pyi. ³⁹ Mii tunvoorji nyii wuuni li jye, mppi puni u à kan mii à ke, mii àha zii ñkwà pi wà niñkin yaha u pînni me, ñka mii u pi puni jè a yige kwùnji i dijyé canñkwoge. ⁴⁰ Nde li jye mii Tunji nyii wuuni ke, lire li jye shin maha shin ká Jyafoonji nya, maa dá u na ke, urufoo sí shìnjì niñkwombaani ta, mii mu sí urufoo jè n-yige kwùnji i dijyé canñkwoge.»

⁴¹ Yesu à jwo na uru u jye yalyire t'à yíri niñyinji i ke, ka puru jwumpe si mpén Yahutubii jñújuñfeebil'e, ka pi i wá na ñkunni piye shwòh'l'e. ⁴² Maa jwo: «Yusufu jyanji Yesu bâl'â? Wuu à u tunji cè mā u nuñi cè, ka u u mpa a ñko na ur'a yíri Kile yyére la?»

⁴³ Ka Yesu si jwo: «Yii kununjke jwò yaha. ⁴⁴ Súpya sì n-pa mii á, Tufoonji u à mii tun ke, ná uru bâ u à pa ná u e me. Urufoo ká mpa mii á, mii sì u jè n-yige kwùnji i dijyé canñkwoge. ⁴⁵ Kile túnntunmpí sémëbil'e, yii sì mpe jwumpe ta wani "Kile yabilini sì pi puni kâla".⁴⁶ Shin maha shin ká Tufoonji jwumpe lógo, maa jye pu na ke, uru sì n-pa mii á. ⁴⁷ Nka lire jye a li cyée na wá a Tufoonji nya me, fo ñge u à yíri Kile yyére ke. Uru u à Tufoonji nya. ⁴⁸ Sëenji na mii sì n-sì yi jwo yii á, ñgemu u à dâ mii na ke, shìnjì niñkwombaani na jye urufol'á. ⁴⁹ Yalyire ti maha shìnjì niñkwombaani kaan sùpyir'a ke, mii u jye tire. ⁵⁰ Mâ yii tulveyir yaha síwage e, pi à maniji lyí. Lire ná li wuuni mû i, pi à kwû. ⁵¹ Nka nte t'à yíri niñyinji na mà tige niñke na ke, ñgemu ká tire lyí ke, u saha sì n-kwû me. ⁵² Mii u jye tire yalyire shìnjì woore mà yíri niñyinji na. Shin maha shin u à tire yalyire t'à lyí ke, urufoo sí shìpjì niñkwombaani ta. Yalyire mii sì n-kan dijyéjeni si shìnjì niñkwombaani ta ke, mii cyeere ti jye tire.»

⁵² Yesu à yíre jwo ke, ka nàkaante si yíri Yahutubii shwòh'l'e na: «Di ñge nànjí sì n-jà u cyeere kan wuu lyí ye?»

⁵³ Ka Yesu si nûr'a yi jwo pi á: «Sëenji na mii sì n-sì yi jwo yii á, yii aha mppi yii jye a Supyanji Jyanji kyaara kyà, maa u sishange bya me, yii si shìnjì niñkwombaani ta me. ⁵⁴ Ñgemu ká mii cyeere kyà maa mii sishange bya mû ke, shìnjì niñkwombaani na jye urufol'á. Mii sì urufoo jè n-yige kwùnji i dijyé canñkwoge, ⁵⁵ naha na ye mii cyeere ti jye yalyire sée woore, mii sishange mû sì jye lùbyage sée woge. ⁵⁶ Ñgemu ká mii cyeere kyà maa mii sishange bya ke, urufoo sì n-kwôro mii wwojëege e, mii mû sì n-kwôro urufoo woge e. ⁵⁷ Tufoonji u jye shìnjifo ke, ur'a mii tun, ur'e mii à shìnjì ta, lire pyiñkanni na, ñgemu ká mii cyeere kyà ke, urufoo sì shìnjì sée wuñi ta mii cye kurugo. ⁵⁸ Yalyire t'à yíri niñyinji na ke, tire ti jye nte. Yii tulveyir à temtu lyí maa ñkwû ke, ti jye tire fiige me. Ñgemu ká tire yalyire lyí ke, urufoo sì shìnjì niñkwombaani ta.»

⁵⁹ Nye Yesu à sùpyire kâla ná mpe jwumpe e Kapérénamu kànhé Kile Jwumpe kàlambage e.

Yesu jwumpe maha shìpjì niñkwombaani kaan

⁶⁰ Nye Yesu à puru jwumpe jwo amuni ke, ka u cyelempyiibii niñyahamii si jwo: «Sëenji na, mpe jwump'â waha a tòro. Jo u sì jye mpe e ye?»

⁶¹ Yesu à cè na jje ur'a jwo ke, na yir'a waha u cyelempyiibii na, lire e pi na ñkunni, ka u u yi jwo pi á: «Mpe jwump'â yii yà mû la? ⁶² Yii aha bâ Supyanji Jyanji nya u u dûru u tayirige e niñyinji na de? Naha yii sì n-jye ye? ⁶³ Kile Munaani li maha shìnjì sée wuñi kaan sùpyan'â, ná lire bâ me, sùpyanji yabilini fânhe sì n-jà yaaga pyi me. Jwumpe mii à jwo yii à ke, p'à fworo Kile Munaani i, pu si maha uru shìnjì kaan. ⁶⁴ Nka pi na jye yii e, pi jye a dâ me.»

Nye mà lwó fo tasiige e, mppi pi jye pi jye a dâ me, ná ñge u sì Yesu le cye e ke, u mppi a pire cè. ⁶⁵ Ka Yesu si nûr'a pi pyi: «Lire kurugo mii à yi jwo yii à na sùpya sì n-jà n-pa mii à ná Tufoonji Kile jye a li fânhe kan urufol'â mà ye.»

⁶⁶ Mâ lwó kuru canñke na, u cyelempyiibii niñyahamil'â nûru u fye e, pi saha jye a jen'a taha u jwòh'i me. ⁶⁷ Ka Yesu si u cyelempyiibii ke ná shuunniñji pyi: «Yii sì de, yii sì jye n-kâre mû la?» ⁶⁸ Ka Simo Pyeri si u pyi: «Kafoonji, jofoo yyére wuu sì raa ñkèëge, shìnjì niñkwombaani jwumpe si jye mu à ye? ⁶⁹ Wuu à li cè maa dâ li na na ñge u à fworo Kile e ke, uru u jye mu.»

⁷⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Tá mii bâ u à yi ke ná shuunniñji cwàñnrô me? Nka yii wà niñkin na naha zàmpen.» ⁷¹ Simo Isikariyoti jyanji Zhudasi kyaa Yesu mppi a jwo ke, uru u sì n-pa u le cye e, maa li ta u na jye cyelempyiibii ke ná shuunniñji niñcwàñròbil'e.

7

Yesu cìnmpyiibii jye a dá u na me

¹ Lire kàntugo Yesu à tòro ná jpani i Galile kùluni i, u jye a jen'a jye Zhude kùluni i me, jaha na ye Yahutubii jñújuñfeebii mppi na u caa si mbò. ² Yahutubii vùñnyi kataanni mppi a byanhara a kwò. ³ Ka Yesu cìnmpyiibii sì mpa u fye e, maa yi jwo u á: «Mu à yaa mu u yíri naha nume mà kâre Zhude kùluni i, bâ mu cyelempyiibii pi jye kuru cyage e ke, pire si mppi si mu kakyanhala karigii nya me. ⁴ Ñgemu la ká mppi sùpyire si u cè ke, uru jye a yaa u a karigii pyi ñwòhore e me. Ncyii kakyanhala karigii mu na mppi ame ke, li pyi bâ dijyéjeni puni si mppi si cyi jya me.»

⁵ Yesu cînmpyibii mpyi na puru puni yu, jaha na ye pi jye a dá u na me. ⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Lire tèepyini sâha ñkwô a no mii á me. Tère o tère l'à tâan yii á ke, yii maha yii pyii wuuni pyi. ⁷ Yii kyaa sì n-jà n-pen dijye sùpyir'á me, ñka mii kyal'á pen t'a, jaha na ye mii na li yu t'a na ti kapyiñkii jye a jiwô me. ⁸ Yii pi ke, yii a sì kataann'á. Ñka mii wi ke, mii këege nume me, jaha na ye tèni sâha no mii á me.» ⁹ U à yire jwo pi á ke, maa ntèen wani Galile kûluni i.

Yesu à kâre vùnyyi kataanni cyage e

¹⁰ Nye Yesu cînmpyibil'á kâr'a kwô kataann'á ke, ka Yesu si ñwôh'a kâre uye niñkin. ¹¹ Lir'à ta Yahutuubii jùñufeebibii mpyi na u caa sùpyire shwôh'l'e, fo na yibili: «Taa ú jye ke?»

¹² Sùpyire shwôh'l'e, jwumô niñyahama mpyi na ñkunni Yesu kyaa na. Pìi mpyi na ñko: «Ije nàñi jye sùpya niñcenje» pìi sì i ñko: «Sée bâ me, u na sùpyire leni kuni nimpipiñ i.»

¹³ Mpe jwumpe puni mpyi na ñwôh'oni na yu, jaha na ye pi mpyi na fyâge Yahutuubii jùñufeebibii na.

Yahutuubii pil'á nàkaana pyi ná Yesu i

¹⁴ Tèni i kataann'á no niñke e ke, ka Yesu si nkâre Kilepaarebage ntâani na, maa cye le na sùpyire kâlali. ¹⁵ Ka Yahutuubii jùñufeebibii si wá na ñkyâali marii ñko: «Di ñge nàñj'á pyi maa Kile Jwumpe Semenji cè na yu ame, wâ sì jye a u kâla pu na mà ye?»

¹⁶ Ka Yesu si jwo pi á: «Jwumpe na mii na sùpyire kâlali ke, mii wumô bâ me, mii tunvooni wumô pi. ¹⁷ Ngemu la kâ mpyi s'a Kile jyii wuuni pyi ke, urufoo sí n-pa n-cè kampyi mii kâlaj'á fworo Kile e, lire jye me mii yabiliñ i u à fworo. ¹⁸ Ngemu kâ a yu u yabiliñ mege na ke, uye pèente urufoo maha jiccaa. Ñka ngemu la kâ mpyi u tunvooni s'a mpêre ke, urufoo cye e sèenj jye. Kafinara jye urufoo karigil'e me. ¹⁹ Kile tûntunjiMusa bâ u à Saliyanji kan yii á mà? Yii wâ sì jye na cyire karigii kuni jaare me. Nye jaha na yii sí na mii caa raa bùu ye?» ²⁰ Ka pìi si jwo sùpyire shwôh'l'e: «Jinacyan u jye mu, sùpya jye na mu caa raa bùu mà de!»

²¹ Ka Yesu si pi pyi: «Mii à sâa ta jaha kabwoo niñkin pyi canñøjke e ke, ka lire si yii kâkyahanla la? ²² Yii maha pùnampyre kwûun canñøjke e, maa jwo na Musa u à lire kuni kan yii á (mâ li ta Musa bâ u à ñkwânni sì me, ñka yii tulveyi yi.) ²³ Ná yii maha pùnampyre kwûun canñøjke e, si nta raa Musa Saliyanji kuni jaare, jye jaha na yii na ntíri mii na na mii à sùpya niñpungo cùunjo canñøjke e ye? ²⁴ Yii áha raa sùpyire la wwû kajyaani kanni na me, ñka yii fyânhâ a sèenj cya yii cè, yii i nta a pâ jwo.»

²⁵ Mâ Yesu yaha jwumpe na, Zheruzalem kâne shiinbibii pìi mpyi na ñko: «Tá nàñi pì na jcaa si mbò ke, uru bâ u jye ñge me? ²⁶ Ñka u we, u u yu sùpyire shwôh'l'e, pi s'à fyâla maa u yaha wani. Kampyi wuu jùñufeebil'á tèen li taan na Kile Nijcwanronji kyaa l'à jwo ke, na uru wi de? ²⁷ Wuu s'à ñge nàñi tayirige cè, mâ li ta Kile Nijcwanronji kâ mpa, sùpya niñkin sì u tayirige cè me.»

²⁸ Nye maa Yesu yaha kâlani na Kilepaarebage e, u à jwo fânha na: «Yii à mii cè, maa mii tayirige cè mü la? Ñka mii jye a pa nay'á me, sèenj na wâ u à mii tun, yii jye a u cè me. ²⁹ Mii s'à u cè, jaha na ye mii à yîri u yyére, uru mû si u à mii tun.» ³⁰ Yesu à yire jwo ke, pi la mpyi si u cû. Ñka sùpya jye a jà me, jaha na ye u tèecûni mpyi na sâha ñkwô a no me. ³¹ Lire ná li wuuni mû i, sùpyire shwôh'l'e shiñyahara à dâ Yesu na, tire sùpyire mpyi na ñko: «Kile Nijcwanronji kâ bû mpa, kakyanhala kani ndire u sì n-pa n-pyi maa nûr'a tôro ñge nàñi wuuni taan ye?»

Yahutuubii jùñufeebil'á pìi tun pi sà Yesu cû

³² Mpe sùpyire mpyi na ñkunni Yesu kyaa na ke, p'à jyè Farizheenbibii ningyigigil'e. Nye ka Kile sâragawwubii jùñufeebibii ná Farizheenbibii si Kilepaarebage sañcwansigibii pìi tun pi sà Yesu cû. ³³ Ka Yesu si jwo: «Mii saha sì tère nimbilere pyi yii shwôh'l'e, lire kâ ntôro, mii sì nûru na tunvooni yyére. ³⁴ Yii sí raa mii caa, yii sì mii jya me, jaha na ye cyage e mii sì n-pyi ke, yii sì n-jà no wani me.» ³⁵ Ka Yahutuubii jùñufeebibii si wá na ñko piy'á: «Lire tèni i ke, taa ñge nàñi la jye s'a ñkèegê, marii ñko na wuu sì n-jà uru jya mà ye? Yahutuubii pi à caala a kâr'a sâ ntèen Girekiibii shwôh'l'e ke, kampyi pire yyére u la jye s'a ñkèegê, si sâ a pi kâlali de? ³⁶ Di mpe jwumpe jwâhe jye ye «Yii sí raa mii caa, yii sì mii jya me, jaha na ye cyage e mii sì n-pyi ke, yii sì n-jà no wani me?»»

Yesu à jwo uru sì Kile Munaani kan dánafeebil'á

³⁷ Nye kataanni canzannjk'á no ke, kuru sì k'á pyi canmbwôhe, ka Yesu si yîr'a yyere sùpyire yyaha na, maa jwo fânha na: «Byaga kâ wâ ta, urufoo u a ma mii yyére, u u mpa bya. ³⁸ Ngemu kâ dá mii na ke, Iwôhe ku maha shiñjî kaan ke, kuru sì raa fwu raa fwore urufoo funjke e ba fiige, bâ l'à sémé Kile Jwumpe Semenji i me.» ³⁹ Kile Munaani li mpyi na sì n-pa n-kan dánafeebil'á ke, lire kyaa Yesu mpyi na yu ame. Lire tèni i Kile Munaani mpyi na sâha ñkan me, jaha na ye Yesu mpyi na sâha dùgo niñyinji na u pèente e me.

Sùpyire jwâjwump'á tâa Yesu kyaa na

⁴⁰ Sùpyire shwɔhol'e, shinjyahara à Yesu jwumpe lógo ke, ka pì si wá na ñko: «Nàakaana nyé me, Kile túnntunji wuu na sigili ke, uru u jyé ñge nàji.» ⁴¹ Pìi bá mpyi na ñko na Kile Niñcwɔnroñi wi. Ka pìi si jwo: «Di Kile Niñcwɔnroñi sí n-jà n-yíri Galile kùluni i n-jwo ye? ⁴² Li jyé a séme Kile Jwumpe Semenji i na Kile Niñcwɔnroñi sí n-fworo saaniji Dawuda túluge e mà? Maa núr'a séme “U si n-yíri Dawuda kànsege na, Bétilhèemu kànhe e.”» ⁴³ Ka sùpyire funzõnjore si ntáa Yesu kyaa na. ⁴⁴ Pìi mpyi wani sùpyire shwɔhol'e, pire la mpyi si u cû, ñka pi wà jyé a cye taha u na me.

⁴⁵ Ka Kilenaarebage sañcwɔnsigibii si núr'a kàre Kile sáragawwuubii jñlñufeebibii ná Farizhèenbibii yyére. Ka pire si pi yibe: «Di k'á ta a jwo, ka yíi i mpa maa u yaha ye?» ⁴⁶ Ka pìi pi pyi: «Wuu sáha ñkwò a ñge nàji jwumpe fiige lógo wuu niñgyigil'e me!» ⁴⁷ Ka Farizhèenbibii si pi pyi: «Yii mû à yiye yaha u à wurugo la?» ⁴⁸ Tá yii sáha ñkwò a lógo na wuu jñlufoonji wà niñkin, lire nyé me Farizhenji wà niñkin à dá u na? ⁴⁹ Mpíi pi à dá u na ke, pire wà jyé a yaage cè MusaSaliyanji i me, pi pun'á lája.»

⁵⁰ Pi wà na mpyi wani, uru mège mpyi Nikodèmu. Uru u mpyi a shà Yesu yyére canñja numpilage e. Ka uru si jwumpe lwó, maa jwo Farizhèenbil'á: ⁵¹ «Mà tåanna ná wuu Saliyanji i, wuu sì n-sii n-jà yoge kwòn shin na, mà li ta wuu jyé a fyânhà a lógo u jwò na, lire jyé me wuu nyé a u kapyiini cè me.» ⁵² Ka pìi u pyi: «Lire e ke Galile kùluni shin mû u jyé mu la? Sà Kile Jwumpe Semenji wí, mu sì n-sii li jyá wani na Kile túnntunji wà sí n-yíri Galile e me.»

[⁵³ Pi à puru jwo ke, ka pi puni si yír'a caala mà kàre pi pyenyi.]

8

Pi à ceewe cù ná nàji w'e

¹ Ka Yesu si ñkàr'a sà dûgo Olivye cire jañke na. ² Kuru canña nùmpanja jyèsøoge na, maa núr'a pa Kilenaarebage ntáani na. Shinjyahara à pa binni u taan, ka u u ntéen na pi kálali. ³ Mâ u yaha u sùpyire kálali, Kile Saliyanji cyelentüibii pìi ná Farizhèenbibii pìl'à shà ná ceewe e u yyére, na u à ta a cù ná nàji w'e jacwòro na. Pi à u yyéenje Yesu taan, sùpyire shwɔhal'e, ⁴ maa jwo: «Wuu cyelentüji, ñge ceenj'á ta a cù ná nàji w'e u u jacwòore pyi. ⁵ Mâ li ta Kile túnntunjiMusa s'à jwo Saliyanji i na uru ceenji shin'á yal'a wà a bò ná kafaay'e. Naha mu s'à jwo ye?»

⁶ Kànhanja pi à cyán Yesu na ná ñke yibige e, bà pi si mpyi si u ta jçcû u yabilinji jñwɔjwumpe kurugo me. Ñka Yesu à lyéele na sémeni ñjukke na ná kampeenii i. ⁷ Ka pìi i ñkwòro na u yíbili. Ka u ñkwò a yír'a yyére maa pi pyi: «Ñge u jyé yii shwɔhal'e kapíi baa ke, uru u fyânhà a kafaaga lwó a tég'a u wà.»

⁸ Yesu à puru jwo ke, maa núr'a lyéele na sémeni ñjukke na. ⁹ Mpíi pi à pa ná ceenji i ke, pir'a Yesu jñwɔjwumpe lógo ke, ka pìi wà na fwore niñkin niñkin, mà lwó nàjkolyeebibii na fo mà pa no kántugo wuubii na. Yesu kanni u à kwôro wani ná ceenji i. ¹⁰ Yesu à pa ñjukke yírig'a wíi, u jyé a sùpya jyá ná ceenji i me, maa jwo: «Ceewe, mpíi pi à mu la wwû ke, taa pi jyé ke? Wà jyé a jwo mu à yaa mu u bò mà?» ¹¹ Ka ceenji si Yesu pyi: «Kafoonji, wà jyé a yíre jwo me.» Ka Yesu si jwo: «Nyé mii mû sì n-jwo mu à yaa mu u bò me. Ta sì, ñka ma hà nûru lire kapíi fiige pyi me.»]

Yesu u jyé Kile bëenmpe, mpe p'á pa dijyeni i ke

¹² Lire kàntugo Yesu à núr'a jwumpe lwó maa jwo sùpyir'á: «Mii u jyé dijyeni bëenmpe. Ngemu ká ntaha mii fye e ke, urufoo saha sì n-sii jaare numpini i me, ñka urufoo sí n-pyi bëenmpe e mpe pu sì shìni niñkwombaanj i no urufoo na ke.»

¹³ Ka Farizhèenbibii si u pyi: «Mu yabilinji kanni u jyé na maye kyaa yu, mu jwump'á wuu pen.»

¹⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Mii yabilinji mée ká sì i na naye kyaa yu, sèenj'i mii na yu yii á, naha na yé mii à naye tayirige cè, maa na takarege cè. Yii si pi ke, yii jyé a mii tayirige cè me, yii mû nyé a mii takarege cè me. ¹⁵ Yii na mii karigii wíi mà tåanna ná sùpyire sònñjøñkanni i. Mii wi ke, mii jyé na sùpya kapyinji wíi lire pyinjekanni na me. ¹⁶ Mii aha a sùpyire karigii kataampe cwɔñre téni ndemu i ke, mii mahà li pyi ná ntúñi i, naha na yé mii kanni bá u maha mpyi me, Tufooni u à mii tun ke, uru mahà mpyi ná mii i. ¹⁷ L'à séme yii yabilimpíi Saliyanji i, na shiñ shuunni jñwɔjwumpe ká mpyi niñkin kyaa na, lire li jyé sèenj. ¹⁸ Mii yabilinji na naye kyaa yu, Tufooni u à mii tun ke, uru mû na mii kyaa yu.»

¹⁹ Ka pi i Yesu pyi: «Taa mu tunji jyé ke?» Ka u u pi pyi: «Yii jyé a mii yabilinji cè me, si ntá jyjyére mii Tunji na la? Yii n'a mpyi a mii cè, yii mpyi na sì mii Tunji cè mû.»

²⁰ Yesu à mpe jwumpe puni jwo mà u yaha Kilenaarebage ntáani na u u kàlañji pyi Kile bùnyenji yaayi yalenjke taan. Sùpyajyé a jà a u cû me, naha na yé u tèecûni mpyi na sàha ñkwò a no me.

Yesu à uye cyée

²¹ Ka Yesu si nûr'a jwo: «Mii sí n-pa n-kâre, mii sí kâ bû n-kâre, yii sí n-pa a mii caa. Nka yii sí n-kwû ná yii kapecigii tugure e. Cyage e mii këge ke, yii sì n-jà nô wani me.»

²² U à puru jwo ke, ka Yahutububii jùñufeebii si wá na yu piy'á: «Taha u sí uye bò maa ñko na cyage e uru sí n-kâre ke, na wuu si n-jà nô wani me?»

²³ Ka Yesu si pi pyi: «Yii à ta naha ñke jiñke na, mii s'â yîri nñyinji na. Naha ñge dijyeyi wuu pi jyé yii, ñka mii jyé naha dijyeyi wu me. ²⁴ Lire na, mii à yi jwo yii á na yii sí n-kwû ná yii kapecigii tugure e. Yii aha mpyi yii jyé a dá li na na "Mii u jyé ñge u jyé ke" * me, yii sí n-kwû ná yii kapecigii tugure e.»

²⁵ Ka pi i Yesu pyi: «Jo u jyé mu lire sanni i ye?» Ka u u pi pyi: «Mii jyé ñgemu ke, mii à fyâna a yire jwo yii á. ²⁶ Karii niyyahagii na jyé mii u jwo yii á si yii cêge yii kapyiñkii niyyahagil'e. Nje mii à lôgo na tunvoon'á ke, yire mii na yu dijyé súpyire pun'á. Mii tunvoonj u jyé séeñifoo.»

²⁷ Pi jyé a mpyi a li cè na Yesu na yu Tufoonj Kile kyaa na me. ²⁸ Lire kurugo ka Yesu si yi jwo pi á: «Yii aha mpa Supyanj Jyani yîrigé nñyinji na tèni ndemu i ke, yii sí n-ta n-cè na "Mii u jyé ñge u jyé ke".» Yii sí n-ta n-cè na mii jyé a sìi na yaage pyi nay'á me, nde na Tufoonj à mii kâla ke, lire kanni mii na mpyi. ²⁹ Sée, mii tunvoonj jyé ná mii i, u jyé a mii yaha naye niñkin me, jaha na ye nde l'à bê u á ke, lire mii maha mpyi térigii puni i.»

³⁰ Yesu à puru jwo ke, ka shinnyahara si dá u na.

Yesu à pêe Ibirayima na

³¹ Yahutububii pi à dá Yesu na ke, ka u u jwo pir'á: «Yii aha mii jwójwumpe cû, séeñi na yii à pyi mii cyelempyi. ³² Lire tèni i, yii sí séeñi cè, séeñi mû sí yii yige bilere e.»

³³ Ka Yahutububii jùñufeebii si u pyi: «Wuu na jyé Ibirayima túluge shiin. Wuu jyé a sàa pyi a jya wà biliwe me, ka jaha sí mu ta mu à jwo na wuu sí n-fworo bilere e ye?» ³⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Séeñi na mii sí n-sii yi jwo yii á, ñgemu kâ ñkwôro na kapecigii pyi ke, urufoo na jyé kapecigii biliwe. ³⁵ Mâ li ta bilini jyé pyeñge ñkemu i ke, u jyé a sìi na jin'a pyi kuru pyeñge shiin me, ñka pyeñgefoo jyanji u à sìi pyeñge shiinji yabilini. ³⁶ Jyafoonj kâ yii shwo kapecigii bilere na, lire e yii sí n-sii n-fworo t'e. ³⁷ Mii à lì cè na yii na jyé Ibirayima túluge shiin, lire ná li wuuni mû i, yii na jcaa si mii bò, jaha na ye mii jwumpe jyé a tateñgë wwû yii e me. ³⁸ Mii wi ke, karigii mii à jya na Tunjá ke, cyire mii na yu. Ncii yii mû à lôgo yii tunjá ke, cyire yii na mpyi.»

³⁹ Ka pi i u pyi: «Wuu tunjá u jyé Ibirayima.» Ka Yesu si pi pyi: «Yii n'a mpyi séeñi na Ibirayima pyi, karigii u mpyi na mpyi ke, yii mû mpyi na sí raa cyire pyi. ⁴⁰ Mâ jwo yii pi à lire pyi ke, ka yii i wá na mii caa raa bûna na mii na séeñi yu yii á, bâ mii à u lôgo Kile á me. Ibirayima sí jyé a lire fiige pyi mà jya me. ⁴¹ Yii tunjá maha karigii jnciimu pyi ke, cyire yii maha mpyi.» Ka pi i u pyi: «Wuu jyé kâsâoço kùñj pyi me. Wuu Tunjá na jyé niñkin, Kile wi.» ⁴² Ka Yesu si pi pyi: «Kâmpy seé Kile u jyé yii Tunjá, mii kyaa mpyi na sí n-tâan yii á, jaha na ye mii à fworo Kile e, uru u à mii yaha a pa jaha. Mii jyé a pa nay'á me, uru u à mii tun. ⁴³ Naha na yii jyé na mii jwumpe yyaha cini mà ye? Mii à li ta, yii la jyé sì pu lôgo me. ⁴⁴ Sitaannini jyé yii tunjá, lire e l'à tâan yii á, yii pi a u jyé wogigii pyi. Supyibonj u jyé u wi, fo mà lwá tasiige e, u sâha ntéi' a séeñi jwo a jya me, jaha na ye séeñili niñkin jyé u funjke e me. U aha fini, u maha jwo a tâanna ná u funjo sònñore e, jaha na ye kafinare jwufloo wi, kafinare tunjá mû wi. ⁴⁵ Nka mii wi ke, séeñi kanni mii na yu, lire kurugo yii jyé a dá mii na me. ⁴⁶ Yii puni shwâhol'e, jofoo niñkin u sí n-jà li cyêe na mii à kapii pyi ye? Mii sí i séeñi yu yii á, ka yii i mpyi yii jyé a dá mii na jaha na mà ye? ⁴⁷ Ñgemu kâ mpyi Kile wu ke, urufoo maha Kile jwumpe nûru. Mu aha yii jya yii jyé na pu nûru me, yii jyé Kile wu me.»

⁴⁸ Ka Yahutububii jùñufeebii si Yesu pyi: «Wuu tângá na jyé mà jwo mu na jyé Samari shin kanna, jína na jyé mu i.» ⁴⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Jína jyé mii i me. Séeñi na, mii na na Tunjá pêre, yii sí jyé na mii pêre me. ⁵⁰ Mii jyé na na yabilini mpêenji caa me, ñka wà u jyé wanî, uru u jyé na mii mpêenji caa, uru u sí n-pa tângé kan mii á. ⁵¹ Séeñi na mii sí n-sii yi jwo yii á, ñgemu kâ mii jwumpe lôgo maa nee pu na ke, urufoo sì n-sii n-kwû me.»

⁵² Ka Yahutububii jùñufeebii si Yesu pyi: «Numé wuu à li cè séeñi na na jína na jyé mu i. Ibirayima à kwû, Kile tûnntunmpii puni mû à kwû, ka mu u jen'a jwo na ñgemu kâ mu jwumpe lôgo maa pu kurgiij jaare ke, urufoo saha sì n-kwû me. ⁵³ Mu à pêe wuu tulyage Ibirayima na la? Ur' à kwû, Kile tûnntunmpii mû à kwû. Jofoo mu na maye sônñi ye?» ⁵⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Mii n'a mpyi na naye pêre, mii mpêenji mpyi na sì là jwô me. Nka mii Tunjá na mii pêre. Yii à jwo na uru u jyé yii Kilenj, ⁵⁵ mâ li ta, yii jyé a u cè me, mii s'â u cè. Mii n'a mpyi a jwo na mii jyé a u cè me, mii mpyi na sí n-pyí yii fiige kafiniviniwe. Nka mii à u cè, maa u jwumpe kurgiij jaare. ⁵⁶ L'à tâan yii tulyage Ibirayima á mà mii canmparjke jya. U

* 8:24 Kile à uye cyêe Musa na, maa jwo na uru mege ku jyé: «Mii u jyé ñge u jyé ke.»

† 8:28 Kile à uye cyêe Musa

na, maa jwo na uru mege ku jyé: «Mii u jyé ñge u jyé ke.»

à ku jya ke, ka u funjke si ntáan sèl'e.»⁵⁷ Ka Yahutuubii jùñufeebib si Yesu pyi: «Ei! mu sàha yeee beeshuunni ná kë ta me, maa jwo mu à Ibirayima jya la?»⁵⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, mà Ibirayima ta u sâha si me "Mii u jyé."»

⁵⁹ Puru jwumpe kurugo, ka pi i kafaaya lwó si ntège Yesu wà‡, ñka u à ñwòh'a fworo Kilenaarebage e mà kâre.

9

Yesu à fyinji wà cùunjo

¹ Yesu nintonor'á fyinji wà jya, uru nànjì fycin wuñi u à si. ² Ka Yesu cyelempyiibii si u yibe: «Wuu cyelentunji, naña k'á nge nànjì fycin wuñi pyi u à si ye? U kapegigii fyé wi laa, u sifeebii wogigii fyè?»³ Ka Yesu si pi pyi: «U fyinnté ná u kapegigii ná u sifeebii wogigii jyé cyiye kur'e me, l'à pyi si Kile sifente cyé.»⁴ Wuu à yaa wuu mii túnvooñi túnmture pyi canjke e, lire tèni ká ntòro wuu taan, numpilage sí n-wwò, báara saha si n-jà n-pyi me.⁵ Mâ mii yaha naha dijyènji i, mii u jyé dijyènji bëenmpe.»⁶ Yesu à puru jwo ke, maa ntìlwòhe cyán jùñke na mà tèg'a pworo fànhara, maa tire tèg'a fyinnañi jyiigii cwuugo,⁷ maa yi jwo u á, na u sà u yyahe jyé Silowe jcwòge e (Silowe jwòhe ku jyé: «tùnnntunjo»). Ka fyinji si ñkàr'a sà ku jyé, ka u jyiigii si mógo, ka u nûru.

⁸ Nye u tèenjneebii ná mppi pi mpyi maha u ninteenji jaa u sùpyire jàare ke, ka pire si piye yibe: «Ei! Tá nge nànjì bà wuu mpyi maha jaa u à tèen na jàare me?»⁹ Ka pi si jwo: «Uru wi» ka pi si jwo: «Uru bà me, u málwòrò ti kanna.» Ka nànjì yabilini si mpa jwo: «Mii wi.»¹⁰ Ka pi i u yibe: «Di mu jyiigil'á pyi maa mógo ye?»¹¹ Ka u u jwo pi á: «Nànjì pi maha mpyi Yesu ke, uru u à pworo fànhara a tiri mii jyiigii na, maa jwo na mii i sà yyahe jyé Silowe jcwòge e. Ka mii i ñkàr'a sà ku jyé. Mii à ku jyé ke, ka mii i ntí na jaa na jcwúu.»¹² Ka pi i u yibe: «Taa uru nànjì jyé ke?» Ka u u pi pyi: «Mii jyé a u takarega cì me.»

¹³ Nye nànjì jyiigii cyi à mógo ke, ka pi i ñkàr'e ná u e Farizhèenbii yyére. ¹⁴ Canjke Yesu à pwoore fànhara a tèg'a u jyiigii tiri cyi i nta a mógo ke, kuru na mpyi Yahutuubiicanjøjo*. ¹⁵ Lire kurugo Farizhèenbii móu à u yibe jyiigii móguñkanni na. Ka u u jwo pi á: «Pworo u à fànhara a tiri mii jyiigii na, ka mii i sà yyahe jyé maa ntí na jaa.»¹⁶ Ka Farizhèenbii pi si jwo: «Nànjì u à fyinji cùunjo ke, u sì n-jà n-yírì Kile yyére me, naña na ye u jyé a canjønke le dá e me.» Ñka pil'a jwo: «Kàmpyi u mpyi kapimpyi, u mpyi na si n-sii n-jà jyiigii kakyanhala karigii pyi me.» Lire pyinjkanni na, pi jyé a jà a bê ninjkin na me.

¹⁷ Ka pi i nûr'a nànjì yibe: «Mu wi ke, naña mu na sâñjni ma jyiigii móguñooni kyaa na ye?» Ka u u pi pyi: «Kile túnntunjo wi.»¹⁸ Ñka Yahutuubii jùñufeebib jyé a jen'a dâ li na na u à si fycin, kântugo ka u jyiigii si nta a mógo me. Lire e pi à u sifeebii yyere,¹⁹ maa pi yibe: «Sèe wi nge nànjì jyé yii jya la? Sèe u fycin wuñi u à si la? U aha nta u à si fycin, di u à pyi marii jaa nume ye?»²⁰ Ka u sifeebii si jwo: «Wuu à lì cè na wuu pyà wi, maa li cè wuu à u si fycin.»²¹ Ñka bà u à pyi marii jaa nume me, wuu jyé a cè me. Wuu mû sì jyé a u jyiigii móguñooni cè me. U saha jyé pyà me, yii à yaa yii i u yibe, u yabilini sí yi jwo yii á.»²² Nànjì sifeebil'á yire jwo Yahutuubii jùñufeebib yyaha fyagare na. Pi mpyi a jwo a bê li na na ngemu kâ jwo na Yesu u jyé Kile Njicwòñrøji ke, pi sì urufoo kòrø n-yige Kile Jwumpe kàlambage e†. ²³ Lire na, u sifeebil'á jwo na u saha jyé pyà me, pi u yibe.

²⁴ Ka Farizhèenbii si nûr'a nànjì yyere, maa u pyi: «Sèenji jwo Kile yyahe taan, nànjì u à mu jyiigii mógo ke, wuu à u cè kapimpyi.»²⁵ Ka nànjì si jwo: «U à pyi kapimpyi yo, u jyé a pyi kapimpyi mà yo, mii jyé a yire cè me, ñka kani niñkinji mii à cè ke, lire li jyé mii mpyi fycin, ñka nume mii na jaa na jcwúu.»²⁶ Ka pi i nûr'a u yibe: «Naña u à pyi mu na ye? Di u à mu jyiigii mógo jwo ye?»²⁷ Ka nànjì si pi pyi: «Mii à yí jwo yii á mà kwò, ñka yii jyé a lôgo mii jwò na me, naña yyaha yii la jyé mii u nûr'a jwo yii á ye? Taha yii la mû jyé si mpyi u cyelempyyi la?»²⁸ Ka pi i u cyahala, maa jwo: «Mu u jyé u cyelempyanji, wuu sì na jyé Kile túnntunjo Musa cyelempyyi.»²⁹ Wuu à cè na Kile à jwo na MUSA e, ñka nge nànjì wi ke, wuu bá jyé a u tayirige cè me.»³⁰ Ka u u pi pyi: «Nde jyé kakyanhala de! Yí à jwo na yii jyé a u tayirige cè me, u s'à mii jyiigii mógo.»³¹ Wuu pun'a cè na Kile jyé na nûru kapimpyi á me. Nge u na u pêre marii u jyiigii wogigii pyi ke, uru jwò na u maha nûru.³² Mâ lwò dijyè tasiige e, wuu sâha sâa lôgo na sùpyanji u à si fycin ke, na wà à jà a uru jyiigii mógo me.³³ Kàmpyi nge nànjì mpyi a fworo Kile e me, u mpyi na sì n-jà yaaga pyi me.»³⁴ Ka Farizhèenbii si jwo nànj'á: «Mu à si kapimpyi, tacenjje jyé mu i me! Ka mu u ñkwò a pa a wuu leni kure e la?» Maa u kòrø.

* 8:14 Mâ tâamna ná Yahutuubii Saliyanji i, wà kâ Kile mege këeg'e, urufoo mpyi maha yaa u wà ná kafaay'e. * 9:14 Yahutuubii Saliyanji jyé a mpyi a jyé báarají wà tufiige u a mpyi canjønke e me, lire mpyi na fún pi á. Pi mpyi maha sôñjni na mà yanja cùunjo, lire na jyé mu à jwo urufol'a báara pyi. † 9:22 Pi aha wà kòrø Kile Jwumpe kàlambage e, sùpyire sannte mpyi maha urufoo wii mu à jwo u à kwò, pi kuro sâha maha mpyi urufol'e me.

³⁵ Nyé Yesu à pa lógo na pi à nànji kòrò ke, maa sà u yíbe: «Mu à dà Supyanj Jyanj na la?»
³⁶ Ka nànji si u yíbe: «Wuu cyelentunji, jofoo kyaa na mu nyé ye? Mii la nyé si u cè si dà u na.»
³⁷ Ka Yesu si u pyi: «Uru mu à nyá ame, u u yu ná mu i.» ³⁸ Ka nànji si jwo: «Kafoonji, mii à dà mu na» maa niñkure sín Yesu taan. ³⁹ Lire tèni i, ka Yesu si jwo: «Mii à pa diñyenji i si mpa supyire kapyiñkii kataampe cwɔɔnro, bà fyinmpii si mpyi s'a jaa, nyafeebii si mpyi fyinmii me.»

⁴⁰ Farizheenbii pi mpyi wani maa puru lógo ke, ka pire si u pyi: «Mà tåanna ná mu jwujkanni i, wuu mû na nyé fyinmii be?» ⁴¹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii n'a mpyi fyinmii, yii kapegigii tugure mpyi na sí n-láha yii na, ñka yii na sônni na yii pyiigil'â mógo ke, lire e yii kapegigii tugure sí n-kwôrô yii na.»

10

Yesu u nyé mpànahajji niñcenji

¹ Nyé ka Yesu si nû'r'a jwo: «Séenji na mii sí n-síi yi jwo yii á, ñgemu ká a pcaa si jyé mpàbage e, u sí nyé a jyé mpàbage jwøge e me, maa dùgo kásøoge na a jyé ke, urufoo na nyé nàñkaawa, maa mpyi nàñkalyegá. ² Ñka ñgemu ká jyé mpàbage jwøge e ke, uru u nyé mpànahajji yabilini. ³ Mpàbage kàammuçyafoonji maha yír'a ku mógo u á. Mpàabii maha u mejwuuni nûru, u maha u yabilini mpàabii yír'i niñkin pi meyi na, maha yige ntàani na. ⁴ U aha u wuubii nâha a yige ntàani na, u maha jaare pi yyaha na pi a sì ntaha u fye e, naha na ye pi à têe u mejwuuni na a kwò. ⁵ Pi sì n-síi n-taha nàmponnjo fye e me, pi bá sí raa fí u yyaha na, naha na ye pi nyé a u mejwuuni cè me.» ⁶ Yesu à ñke bâtaage jwo pi á, ñka pi nyé a ku jwøhe cè me.

⁷ Nyé ka Yesu si nû'r'a pi pyi: «Séenji na mii sí n-síi yi jwo yii á, mii u nyé mpàbage jwøge. ⁸ Mpíi pi à pa mii yyaha na ke, pire puni na nyé nàñkaali, pi mû na nyé nàñkalyeye, ñka mpàabii nyé a lógo pi á me. ⁹ Mii sí u nyé mpàbage jwøge. Ñgemu ká jyé mii i ke, urufoo sí n-shwø. Uru si raa jyé, s'a fwore u neempe. Mii si raa yalyire kaan urufol'â mû. ¹⁰ Nàñkaajji kapani li nyé nàñkaage ná boore ná kakyaare kanni. Ñka mii wi ke, mii à pa si shiñi niñkwombaani ná ferempe kan na mpàabil'â.

¹¹ Mii u nyé mpànahajji niñcenji. Mpànahajji niñcenji maha u mûnaani kan bà u mpàabii si mpyi si shwø me. ¹² Sàrampanahaya nyé mpàabii foo me. U aha sige yaaga nyá, u maha fê maa mpàabii yaha. Sige yaage maha píi cû, pi sanmpil'a sì jcaala. ¹³ Sàrampanahaji sí n-fê, naha na ye wyeére u caa, u kuro nyé mpàabil'e me.

¹⁴⁻¹⁵ Mii wi ke, mii u nyé mpànahajji niñcenji. Bà Tufoonji Kile à mii cè, ka mii mû si u cè me, amuni mii à na mpàabii cè, mii mpàabii s'â mii cè mû. Mii sí na mûnaani kan na mpàabii kurugo. ¹⁶ Mpàabii píi na nyé mii á, pi nyé ñke mpàbage e me*. Mii à yaa mii i pi nâha a pa, pi i mpa mii mejwuuni lógo. Lire e pi puni si n-pa wà piye na mpyi mpàbagia niñkin, mpànahawa niñkin si n-pyi pi jùñgo na. ¹⁷ Mu aha mii Tunji nyá u à mii kyaa tâan uy'á, lir'â ta mii si na mûnaani kan, si nûru li shwø. ¹⁸ Sùpya sì n-jà mii mûnaani wwû mii i fânehe e me. Mii sí li kan nay'á. Sínye mii á mà li kan, sínye mii á mà li shwø sahanji. Yire mii Tunji à jwo mii u pyi.»

¹⁹ Yesu jwojwumpe mpe kurugo, Yahutuubii jwømyahigil'â tâa sahanji. ²⁰ Niñyahara mpyi na ñko: «Ina ná nyé u e, sîcyere mû na nyé u e. Naha kurugo yii à yyére marii u jwumpe nûru ye?» ²¹ Ka píi si jwo: «Ei! mpe nyé jinacyan jwumpe me. Jinacyan sì n-jà fyinmii pyi pi a naa la?»

Yesu à jwo uru u nyé Kile Jyanj

²² Nyé Yahutuubii Kilejaarebage kataanni li maha mpyi Zheruzalemu kànhe e yyee maha yye ke, lir'â pa nô mà bê ná wyeere tèni i. ²³ Mâ pi yaha lire kataanni na, ka Yesu si wá na jaare na mâre Kilejaarebage ntâani na, saanji Solomani ñkubawhe jwøh'i. ²⁴ Ka Yahutuubii jùñufeebibii píi si mpa Yesu kwûulo maa u yíbe: «Naha tère e mu si wuu yige numpini i ye? Kampyi mu u nyé Kile Niñcwɔɔnro, yire finjá a jwo wuu á.»

²⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Mii à yí jwo yii á mà kwâ, ñka yii nyé a dâ mii na me. Karigii mii na mpyi na Tunji mege na ke, cyire maha mii kyaa yu. ²⁶ Ñka lire ná li wuuni mû i, yí nyé a dâ mii na me, naha na ye yii nyé mii mpàabii píi me. ²⁷ Mii mpàabii na mii mejwuuni nûru, mii à pi cè, pi maha ntaha mii fye e mû. ²⁸ Mii sí shiñi niñkwombaani kan pi á, pi nûmpañjek se n-kèegé me. Sùpya saha sì n-jà pi diri n-shwø mii na me. ²⁹ Mii Tunji u à pi kan mii á ke, ur'â pêe diñyenji yaayi puni na. Wà mû si n-jà pi diri n-shwø Tufoonji na me. ³⁰ Mii ná Tufoonji na nyé niñkin.»

³¹ Yesu à puru jwo ke, ka Yahutuubii jùñufeebibii si nû'r'a kafaaya bíle si ntègë u wà mbò. ³² Ka Yesu si pi pyi: «Kacennjki niñyahagii mii à ta Tufoonji á, maa cyire pyi yí nyí na ke, cyire shwøhol'e li ndi kurugo yii la nyé si mii wà mbò ye?» ³³ Ka pi i u pyi: «Mu kacenni là

* **10:16** Mpíi pi nyé pi nyé Yahutuu me, ná pi sí n-pa dâ Yesu na ke, pire kyaa na Yesu nyé naha ñke cyage e.

kurugo bà mè, njka mu Kile mèkèegè jwumpe kurugo. Mu shintiwe, ka mu u wá na maye pyi Kile.»

³⁴Ka Yesu si pi pyi: «Li njye a séme yii yabilimpii Saliyanji i na Kile à jwo “Yii na njye kileebii pìi” mè? ³⁵Wuu s’à li cè na Kile Jwumpe Semenji sì n-jà n-kéenje mè, Kile s’à jwumpe kan mpiiú á ke, u na pire yire “kileebii” pìi. ³⁶Mii wi ke, Tufoonji à mii cwoonr'a tun naha dijyeni i. Mii à jwo na mii u njye Kile Jyanji ke, ka yii i mpyi di mà jwo na mii na Kile mege këege yé? ³⁷Karigii mii à pyi ke, kampyi yii à li njya na cyire njye mii Tunji wogigii mè, yii àha ndá na jwumpe na me. ³⁸Njka yii aha nta yii à cè na mii à ncyii karigii pyi mà tåanna ná Kile njii wuuni i, yii mée ká mpyi yii njye a dá mii na mè, yii dá li na na cyire karigil'a fworo Kile e. Lire tèni i yii sí li cè na seenji na, mii ná Tufoonji à sàa wwò.» ³⁹Lire tèni i, ka pi i nûr'a yíri s'a Yesu cwôre puru jwumpe kurugo, njka u à shwò pi na.

⁴⁰Ka Yesu si nûr'a kàr'a sà ntéen Zhuruuden banji kùyéke na, cyage e Yuhana mpyi a fyânhana na sùpyire batizeli ke. ⁴¹Ka sùpyire nijyahara si shà u yyére kuru cyage e. Marii njko tiy'á: «Yuhana njye a kakyanhala karii pyi wuu á mè, njka yaaga maha yaaga u à jwo njye nárji kyaa na ke, yire pun'á pyi sèe.» ⁴²Ka pi nijyahara si dà Yesu na wani.

11

Lazari kwùnjanni

¹⁻²Betani kànhe e, sìnejee taanre na mpyi wani: Mariyama ná Marita ná Lazari. Mariyama i mpyi a sìmpre nùguntanga wumpe wu Kafoonji Yesu tooyi na, maa pu cwuugo ná u njùnjoore e ke, uru sìnejee Lazari mpyi na yà sèl'e. ³Ka sìnejeebii püceribii si wà tun u sà yi jwo Yesu á: «Kafoonji, mu cevoonji naha a pyi yampi.» ⁴Yesu à tire tûnture lógo ke, maa jwo: «Mpe yampe njye a pa si Lazari bò mè. Njka p'à pa si pèene taha Kile mege na, bà pèene si mpyi si ntaha Kile Jyanji na mû mè.»

⁵Marita ná Mariyama ná Lazari, pire shiin taanre ni kyaa mpyi a tåan Yesu á. ⁶U à Lazari yampe kyaa lógo ke, maa ntéen wani kuru cyage e, mà canmpyaa shuunni pyi. ⁷Lire kàntugo maa jwo u cyclempyibil'á: «Yii a wá, wuu nûru wuu a si Zhude kùluni i.» ⁸Ka u cyclempyibii si jwo: «Cyleluntuji, li njye a mò mè, Zhude shiinbii la mpyi si mu wà mbò ná kafaayi i, ka mu u nûr'a jwo wuu a si wani la?» ⁹Ka u jwo: «Tá bêenmpe njye cannjke e mà lwó njyège na fo yákönke na mè? Njye nge u na jaare cannjke e ke, u uye burugumo njye a tåan mè, naha na ye dijyeni bêenmpe na njye wani. ¹⁰Njka sùpya ká a jaare numpini i, u uye burugumo njye a pen mè, naha na ye bêenmpe njye wani mè.»

¹¹Puru jiwòhò na, ka Yesu si pi pyi: «Wuu cevoonji Lazari à njóo, mii sí n-sà u njè.» ¹²Ka cyclempyibii si jwo: «Kafoonji, kampyi njoompé kanni pi, u sì n-yîri.» ¹³Lazari kwùnji kyaa Yesu mpyi na yu, njka u cyclempyibii mpyi na sônni na njoompé yabilini kyaa u na yu. ¹⁴Ka Yesu si nûr'a yi fínj'á jwo pi á: «Lazari à kwù. ¹⁵L'à pyi mii kàntugo na ke, l'à tåan mii i, naha na ye nde sí yii pyi yii i dá mii na. Numé yii a wá, wuu a sì u taan.» ¹⁶Cyclempyanji mege ku nyé Tomas, ná pi maha u pyi: «Ijanji ke, ka uru si jwo u shèrefeebil'á: «Yii a wá, wuu a sì ná wuu cyleluntuji i, wuu u sà njkwù ná u e.»

Yesu à Lazari buwunjì njè

¹⁷Njye Yesu à no Betani kànhe e, mà pi ta pi à Lazari le fanjke e, cannjke sicyeere woge e u à no wani*. ¹⁸Betani ná Zheruzalem kànhe laage njye a mpyi a tøon mè. Ku laage njye a tòro culumetirii taanre na mè. ¹⁹Yahutuubii nijyahamii mpyi a shà Marita ná Mariyama yyére mà sà fwù pyi, pi sìnejee njkwùnji na.

²⁰Marita à pa lógo na Yesu na ma, u s'à byanhara kànhe na ke, maa yír'a sà u njùnjo bê, ka Mariyama si ntéen bage e. ²¹Marita à sà nò Yesu na ke, maa jwo: «Kafoonji, kàmpyi mu mpyi naha, mii sìnejee mpyi na sì n-kwù mè. ²²Njka mii à cè, cyage e wuu njye ame ke, mu aha kyaa maha kyaa náare Kile á ke, u sì lire pyi mu á.» ²³Ka Yesu si jwo: «Marita, mu sìnejeejí sì njè n-fworo kwùnji il.» ²⁴Ka Marita si jwo: «Mii à cè dijyé cannjkwogé kwùnubii ká mpa a njéni, mii sìnejeejí mû sí njè.» ²⁵Ka Yesu si jwo: «Mii u njye kwùnubii njéfoonji maa mpyi shini niñjkwombaanjifoonyi. Ngemu ká dá mii na ke, urufoo mée ká njkwù, u sì shini niñjkwombaanjita. ²⁶Ngemu ká uru shini ta maa dá mii na ke, urufoo saha si n-sii n-kwù mè. Marita, mu à dá lire na la?» ²⁷Ka u jwo: «Oón Kafoonji, mii à dá li na na mu u njye Kile Nijcwàñoraji, Kile Jyanji, njye u mpyi a yaa u pa dijyeni i ke.»

²⁸Njye Marita à puru jwo ke, maa nûr'a kàre pyeeng e, maa sà u sìnejeejí Mariyama njwòh'a yyere maa yí jwo u á: «Wuu cyleluntuji a pa, u à jwo mà shà.» ²⁹Mariyama à yire lógo ke, maa yír'i fwafwò mà kàre Yesu yyére. ³⁰Lir'a Yesu ta u sahà njye kànhe e mè. Cyage e Marita à u bê a ta ke, wani u saha mpyi. ³¹Yahutuubii pi mpyi na Mariyama fôonnji bage e ke, pir'a u

* ^{10:34} Zaburu 82.6 * ^{11:17} Yahutuubii cyclempyibii mpyi maha sônni na sùpyanji ká njkwù, u münaani maha ntéen u taan maha canmpyaa taanre pyi; cyire kàntugo urufoo njye na jin'a yíri sahanji mè.

nya u à pâl'a fworo ke, maa yîr'a taha u fye e mú, pi mpyi na sônji na u à kâre fanjke na zà a mæe súu.

³² Mariyama à sà nô Yesu na ke, maa jicwo u fere e, maa jwo: «Kafoonji, kâmpyi mu mpyi naaha, mii sijnejni mpyi na si n-kwû me.» ³³ Yesu à Mariyama nya u u mæe súu, Yahutububii pi mpyi wani kuru cyage e ke, maa pire nya pi i mæe súu mú ke, ka u lùuni si yîri, ka u u yyahe tanha, ³⁴ maa pi yibe: «Taa yii à Lazaru buwuñi yaha ke?» Ka pi i jwo: «Kafoonji, pa ku cyage wíi.» ³⁵ Ka Yesu si mæe sú. ³⁶ Yahutububii pi à Yesu mæsuwuñi nya ke, ka pire si jwo: «Yii wíi, ñge nânji kyaa mpyi a tâan u à dë!» ³⁷ Ka pili si jwo: «Uru u à fyni nânji, nyiligi múgo, u mpyi na si n-jâ Lazari sige kwuñji na mà?»

³⁸ Puru jwumpe saha à Yesu lùuni yîrige sèe sèl'e. Nyé pi à sà nô fanjke na, kur'à pyi kafawyige, maa kafaaga tèg'a ku tò. ³⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii kafaage láha fanjke jwøge na.» Buñi sijnejni Marita mpyi wani, ka uru si Yesu pyi: «Kafoonji, mu sì u nûge ta ku u fwore, u canmpyaa sicyeeri cyi jye njijja fanjke e.» ⁴⁰ Ka Yesu si u pyi: «Mii nyé a yî jwo mu á na mu aha dâ mii na mu sì Kile sifente nya mà?» ⁴¹ Ka pi i kafaage láha fanjke jwøge na. Ka Yesu si jnûjke dûrugo njuyinji i, maa jwo: «Tufoonji, mii fwù nyé mu na, na ha na ye mu à mii narege shwo.» ⁴² Mii wi ke, mii à cê na mu maha jeege mii nareyi puni i, ñka mii na yu ame, bâ sùpyire puni ti naha a mii kwûulo ke, tire si mpyi si dá li na na mu u à mii tun me.» ⁴³ U à puru jwo ke, maa jwo fâinha na: «Lazari, yîr'a fworo naха!» ⁴⁴ Ka u ntîl'a fworo fanjke e, u tooyi ná u cyeyi mpyi a pwø, u yyahe s'à tò ná vàanji i, ka Yesu si pi pyi pi yire puni sânhana a láha u na, pi i u yaha u a si.

Pi à vùnji pwo Yesu na, si u bò

(Macwo 26.1-5; Mariika 14.1-2; Luka 22.1-2)

⁴⁵ Yahutububii pi mpyi a kâre Mariyama yyére, maa Yesu kapyiñkii nya ke, pi njiyahara à dâ u na. ⁴⁶ Nka pire pil'â kâr'a sà Yesu kapyiñkii kyaa jwo Farizh enbil'â.

⁴⁷ Nyé ka Kile sâragawwuubii jùnjufeebibii nô Farizh enbil'â si piye nya, maa wwò a jwo ná yuksaala kurunjke e Yesu kakyanhala karigii kyaa na. Pi mpyi na piye yibili: «Ôge nân'â kakyanhala karii njiyahagii pyi! Naha wuu sì n-pyi ye?» ⁴⁸ Wuu aha u yaha u u jcyi karigii pyi, sùpyire puni sì n-dâ u na. Lire e ke  remu shiinbibii sì n-pa wuu Kilejaarebage jya, si wuu shiñi puni bò.» ⁴⁹ Wà na mpyi pi e, pi maha uru pyi Kayifu. Uru u mpyi Kile sâragawwuubii jùnjufembwøhe lire yyeeni. Ka uru si pi pyi: «Yii nyé a yaage cè me!» ⁵⁰ Yîi nyé a cê shin njinkin u kwû kini puni kurugo, lir'â pwôro klini sùpyire puni ti k  egc mà?» ⁵¹ Nyé Kayifu mpyi a puru jwumpe yige uye e me. Bâ u mpyi sâragawwuubii jùnjufembwøhe lire yyeeni me, lire kurugo Kile à puru jwumpe le u jwøge e, u jwo na Yesu à yaa u kwû Izirayeli kini sùpyire cyaga. ⁵² Nka Izirayeli sùpyire kanni kurugo bâ u sì n-kwû me. Kile pyiibii pi nyé dijyé yyaha kurugo ke, u à yaa u kwû si pire puni wâ piye na, si mpyi njinkin. ⁵³ Kuru canjke, Yahutububii jùnjufeebil'â b   li na na Yesu à yaa u bò. ⁵⁴ Ka Yesu si lâha uye jcy  enji na sùpyir'â. Maa yîr' wani mà kâre kâne kâ na sîwage taan, kuru mege nyé Efirayimu, mà sâ t  re pyi wani ná u cyelempyiibil'e.

⁵⁵ Nyé Yahutububii bilerenkwojni kataanni mpyi a byanhara, ka shinnyahara si yîri cyeyi yab  re e mà pa Zheruzalemu kâne e mà kataanni ta li sâha nô me, si mpa piye finijë Kile yyahe taan. ⁵⁶ Pi mpyi na Yesu caa, maa ñkâre Kilejaarebage nt  ani na. Maa wâ na piye yibili: «Di ku nyé ye? Lire e ke u sì n-pa kataanni na mà?» ⁵⁷ Lir'â Kile sâragawwuubii jùnjufeebibii nô Farizh enbil'â ta pi à yi jwo sùpyir'â mà kwô na shin maha shin kâ Yesu saha cè ke, urufoo u sâ yi jwo pir'â, bâ pire si mpyi si u ta jçû me.

12

Mariyama à Yesu tooyi tiri ná sîmme nùnguntan wum'i

¹ Yahutububiliereñkwojni kataanni mpyi a byanhara, ku sanja mpyi canmpyaa baani. Ka Yesu si nûr'a kâre B  tani kâne e. Lazaru u mpyi a jê a yige kwuñji i ke, uru na mpyi kuru kâne e. ² Ka pi i yal'a shwoh   Yesu á kuru kâne na, Marita u mpyi na tire yalyire karigii cw  onre. Lazaru mú na mpyi ná Yesu i talyige e. ³ Mâ pi yaha pi i lyi, Mariyama à sîmme nùnguntan wum   longara wum   * bwuu wu Yesu tooyi na, maa u jùnjooore tèg'a yi cwwugo. Ka sinmpe nûge si bage funjke puni ní. ⁴ Yesu cyelempyanji mege ku nyé Zhudasi Isikariyoti, ñge u mpyi na sì n-pa Yesu le cye e ke, ka uru si jwo: ⁵ «Naha na mpe sinmpe nyé a p  re maa pu wy  renji kan f  njfeeble'â mà ye? Pu lwoore mpyi na sì n-jâ shin njinkin yyee njinkin b  ara sâra kw  .» ⁶ Zhudasi mpyi a puru jwumpe jwo f  njfeeble'â kurugo me, u na mpyi njankawa, uru u mpyi na wy  renji b  geli, u mpyi maha wy  renji lw  iu. ⁷ Ka Yesu si jwo: «Láha ceenji na! Mii canntonke kurugo u à nde pyi.» ⁸ F  njfeeble'â nyé na ha na yîi e t  erigii puni i, mii sì sì n-pyi ná yîi e t  erigii puni i mà de!»

* 12:3 Puru sinmpe mpyi a ta cige ñgemu i ke, kuru mege mpyi: «naridi».

Sáragawwubii jùnyufeebil' à jwo pire sí Lazarì bò

⁹ Nyé Yahutuubil' à lógo na Yesu na nyé Bétni kànhé e ke, ka pi njyahamii si ñkàre wani. Pi nyé a mpyi a kàre Yesu yabilinji kanni jyanji kurugo mè, ñka Lazarì u à jnè a yige kwùnji i ke, si uru nya mú. ¹⁰ Kile sáragawwubii jùnyufeebil' à puru lógo ke, maa jwo: «Kampi lire li, wuu sí Lazarì bò» ¹¹ jaha na ye Lazarì kurugo Yahutuubii njyahamii mpyi na dánijanji pyi Yesu na, marii fwore pire jwob'hi.

*Saanji Yesu à jyé Zheruzalemu kànhé e
(Macwo 21.11; Marika 1.1-11; Luka 19. 28-40)*

¹² Nyé kuru canjé nùmpanja na, shinjyahara na mpyi Zheruzalemu kànhé e Yahutuubii bilerejkwonji kataann'á, pi à lógo na Yesu na wá kuro na. ¹³ Ka pi i sháhankejyi kyegé maa fworo na Yesu béní. Pi mpyi na ñko fànhna na:

«Yabwahe!

Ngemu u nyé na ma Kafoonji Kile mège na ke,
Kile u jwó le u á!

Izirayeli saanji wi[†].

¹⁴ Yesu à dúfaanjyaaga ta a dûg'a tèen, mu à jwo bà l'à séme Kile Jwumpe Semenji i na:

¹⁵ «Siyon kànhé pylibii, yii àha raa fyágé mè!

Yii wií, yii saanji na ma,

u à tèen dúfaanjyaaga[‡] jnúj'í§.»

¹⁶ Cyelempyibii nyé a mpyi a pu yyaha cè lire tèni i mè, ñka Yesu à pa jnè a fworo kwùnji i, mà jyé Kile péente e ke, lire kani li mpyi a séme u kyaa na ke, ka pi funjy si nta a cwo lire na, maa li nya na l'à tòro li jwunjkanni na.

¹⁷ Nye súpyire ti mpyi ná Yesu i, Lazarì buwuñi tajnejke e fanjéke na ke, tire mpyi na lire kani yyaha yu. ¹⁸ Lire kakyanhani Yesu à pyi ke, lire kyaa súpyir' à lógo maa fwor'a kàr'a sà u jùnjó bé. ¹⁹ Farizhëenbil' à lire nya ke, maa wá na yu piy'á: «Yii yabilimpii jyíi wà u na ke! Ali yafyin, wuu si n-jà li pyi nya nànni na mè, jaha na ye dijyé pun'a taha u fye e.»

Nùmpanjke ná pèente tanjkanni

20 Kaataanni tèni i, mpyi pi mpyi a pa Zheruzalemu i mpa Kile njáare ke, Girekiibii pli na mpyi pire shwahol'e. ²¹ Ka pire Girekiibii pli sí yír'a no Filipi na, nyé u mpyi na yír'i Bétsayida kànhé e, Galile kùluni i ke, maa jwo: «Wuu na mu njáare, wuu la nyé si Yesu nya.» ²² Ka Filipi si ñkàr'a sà yi jwo Andire á, ka pi mû shuunni si yír'a kàre Yesu yyére, mà sà yi jwo. ²³ Ka Yesu si pi pyi: «Tèn'a no numé, Supyanji Jyanji u jyé u pèente e.» ²⁴ Maa nûr'a jwo: «Sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á, sùmabilini ká mpyi li jyé a jyé njíkje e maa fwónhò mè, li maha ñkwôro liye njinkin, ñka l'aha jyé njíkje e maa fýin a fworo, li maha yasere njyahara pyi. ²⁵ Ngemu la ká mpyi si u njijaañi yaa jwó ke, urufoo sì nùmpanja ta mè, ñka ngemu ká kàntugo wà u njijaañi ke, urufoo sì nùmpanja ta. ²⁶ Shin mahà shin la ká mpyi s'a báare mii á ke, u à yaa u taha mii fye e. Cyage e mii nyé ke, mii báarapyinji sí n-pyi wani mú. Ngemu ká a báare mii á ke, Tufooni si urufoo pée.»

Yesu à u kwùnji kyaa jwo

²⁷ Ka Yesu si nûr'a jwo: «Numé, mii funj'k' à pèn, tá mii nyé a yaa mii u Tufooni njáare u na shwò nde tèni yyefuge na mè? Ñka mii à pa dijyeni i nde tèni yyefuge mèe na. ²⁸ Tufooni, ma mège mpèenji cyéé.» Ka mèjwuu si yír'i njijyinji na: «Mii à ku pêe mà kwò, ñka mii sí ku pêe sahanjki.»

²⁹ Súpyire ti mpyi wani kuru cyage e, maa lire mejwuuni lógo ke, ka pli si jwo: «Kilen' à tìn.» Ka pli si jwo: «Kile mèlekéji wà u à jwo ná u e.» ³⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Nde mejwuuni nyé a fworo njijyinji na mii kurugo mè, yii kurugo l'à fworo. ³¹ Numé Kile sí yoge kwòn dijyé súpyire na, si nyé dijyeni jùnyufoonji kòr'a njírigé u jùnyufente na. ³² Mii aha bù yír'i njíkje na mà dûgo njijyinji na, mii sí súpyire puni yyaha kékennje naye yyére.» ³³ Yesu mpyi na sí n-kwû pyiñkanni ndemu na ke, lire u mpyi a jwo a cyée súpyire na amé. ³⁴ Ka súpyire si u pyi: «L'à séme Kile Jwumpe Semenji i na "Kile Nijcwanronji sì n-sii n-kwû mè." Ñka mu à jwo na Supyanji Jyanji à yaa u lwá a yírigé njijyinji na. Lire tèni i ke, jo u nyé Supyanji Jyanji yé?» ³⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Béenmpe saha nyé yii shwahol'e, pu sì mo sahanjki mè, yii a naare pu na, bà numpini si mpyi l'aha bù mpâa yii e mè, numpini jaarafoonji nyé a u tashage cè mè. ³⁶ Béenmpe na nyé yii shwahol'e numé, ñge u à puru bëenmpe kan ke, yii dá uru na, bà yii si mpyi si mpyi puru bëenmpe e mè.»

Yesu à puru jwo ke, maa yír'i pi taan ma kàre cyage kabér'e, maa sà ñwahò wani.

Yahutuubii jùnyufeebil' nyé a dà Yesu na me

[†] 12:13 Zaburu 118.25, 26 [‡] 12:15 Saanwa ká dûgo dúfaanjya na, lire li mpyi yyejirjke ná maye ntirigenji sajcyéenni.

§ 12:15 Zakari 9.9

³⁷ Yesu mén'à kakyanhala karii niy়ahagii pyi sùpyire jyii na ke, lire jy় e a pi pyi pi à dá u na mে. ³⁸ Lir'à pyi ke, Kile túnntunji Ezayi à jwumpe mpemu jwo tèecyiini i ke, pur'à fúnjø na:

«Kafoonji Kile, jofoo u à dá wuu jwumpe na ye?»

Jofoo na Kafoonji Kile à u sífente cyêe ye*?»

³⁹ Nde li mpyi a pi pyi pi si n-jà n-dá mে, Ezayi à lire yyaha jwo. U à jwo:

⁴⁰ «Kile à pi pyi fyinmii,

maa pi funjyi tò,

naha na ye nde pi la jy় e si zìi vylinne ke,

lire li jy় e nyijyaani

ná karigii yyaha jnèjì

ná pi mpanji mii Kile yyére si ticuumpe ta†.»

⁴¹ Ezayi mpyi a Yesu pèente jy় a, maa u kyaa jwo, lire kurugo u mpyi a puru jwumpe jwo.

⁴² Nka puru jwumpe ná pu wuuni mû i, Yahutuubii jnùnjueebii niy়ahamil' à dá Yesu na, nka Farizhëenbii yyaha fyagare kurugo, pi jy় e a jen'a yi jwo a yige mে, pi àha bù nkwd pi kôre njige Kile Jwumpe kàlambage e mে. ⁴³ Sùpyire t'a Yahutuubii jnùnjueebii pêre, lir'à tâan pi á mà tòro Kile u a pi pêre.

Yesu jwumpe ná Tufooni wumpe jy় e niykin

⁴⁴ Canjka Yesu à jwo fânha na: «Ngemu ká dà mii na ke, urufoo jy় e a dá mii kanni na mে, urufoo mû à dá mii tunvoonji na. ⁴⁵ Ngemu ká mii jy় a ke, urufoo mû à mii tunvoonji jy় a.

⁴⁶ Mii wi ke, mii à pa ngé dijyeni i si mpyi bénem, bà shin maha shin u à dá mii na ke, urufoo ká nûru naare numpini i mে. ⁴⁷ Ngemu ká mii jwumpe lôgo, u sí jy় e na pu kurigii naare mে, mii bà u sí yoge kwâñ urufoo na mে. Mii jy় e a pa si mpa yoge kwâñ dijyeni na mে, mii à pa si mpa u shwo. ⁴⁸ Ngemu ká mii ná na jwumpe cyé ke, yoge sí n-kwâñ urufoo na. Mii jwumpe niyjwumpe pu sí yoge kwâñ urufoo na dijyeni canjkwøge. ⁴⁹ Mii jy় e a jwo naye jnùñjó kurugo mে, mii Tunji u à mii tun ke, uru u à mii jwumpe niyjwumpe puni cyé mii na. ⁵⁰ Mii mû s'á cè na puru jwumpe pu maha shîjì niykwombaanjì kaan súpyaj'á. Tufooni à yi jwo mii á jwunjanni ndemu na ke, amuni mii à yi taha yii á.»

13

Yesu à u cyelempyibii tooyi jyé

¹ Yahutuubililerenkwoñi kataanni mpyi a nô a kwâ, Yesu mpyi a cè na uru tèefworon' à nô ngé dijyeni i s' a nkèege u Tuñi Kile yyére. Nye ka u u tâange tegelé baa woge cyêe u dijyeni tâanjeezbii na.

² Yesu ná u cyelempyibii mpyi na numpilaga lyige lyí, lir' à Sitaanninji ta u à sônnore le Simo Isikariyoti jyanji Zhudasi i u u Yesu le cye e. ³ Yesu mpyi a cè na Tufooni à sífente puni le uru cye e, maa jnè mû na ur' à fworo Kile e, na uru sí nûru n-kâre Kile yyére.

⁴ Ka u u yiri talyige e, maa u vâanntinmbwohe wwû mà yaha, maa vâanjké kâ lwô mà tég'a uye binni*. ⁵ Maa lwøhe kâ le yaage k'e mà tèg na u cyelempyibii puni niykin niykinji tooyi jyí, maa yi cwuupe ná vâanjké e.

⁶ U à pa nô Simo Pyeri na ke, ka uru la si mpyi si jnycé, maa jwo: «Kafoonji, mu yabilinji u si mii tooyi jyé la?» ⁷ Ka Yesu si u pyi: «Nde mii na mpyi ke, mu sì n-jà lire jwøhe cè nume mে, fo kântugo yyére.» ⁸ Ka Pyeri si jwo: «Onh! Mu sì n-sii mii tooyi jyé mে.» Ka Yesu si jwo: «Mii aha mpyi mii jy় a mu tooyi jyé mে, mii ná mu kawwoo saha jy় e mে.» ⁹ Ka Simo Pyeri si jwo: «Kafoonji, l'aha mpyi amuni, ma hâ na tooyi kanni jyé mে, mii cyeyi ná jnùñke mû jyé.» ¹⁰ Ka Yesu si jwo: «Ngemu u à wùl'a cwó ke, urufoo tegeni li jy় e mà tooyi jyé. Nye yii s'á finiñe, nka yii puni bà mে.» ¹¹ Yesu mpyi a cè na wà sì uru le cye e, u bá mpyi a urufoo cè, lire na u à jwo pi puni jy় e a finiñe mে.

¹² Yesu à pi tooyi jyé a kwâ ke, maa u vâanntinjké le maa ntèen talyige e maa pi yibe: «Nde mii à pi yii na nume ke, yii à lire jwøhe cè la?» ¹³ Yii maha mii yiri "Cyelemtunji" ná "Kafoonji." Yii tânga na jy় e, mii u jy় e ure. ¹⁴ Nye mii u jy় e yii Kafoonji ná Cyelemtunji ke, mii à yii tooyi jyé, kuru cyage e yii mû à yaa yii a yiye tooyi jyí. ¹⁵ Mii à nde pyi a cyêe yii na, bà mii à li pyi mে, yii mû s'á li pyi ná yiye e. ¹⁶ Sèenji na mii sì n-sii yi jwo yii á, báarapyinji sì n-jà n-pêe u jnùñfoonji na mে, túnntunji mû sì n-jà n-pêe u tunvoonji na mে. ¹⁷ Numé, yii à jnycii karigii cè, yii aha jee na ntùuli cji jwunjanni na, yii wuuni sì jwo.

¹⁸ Yii puni kyaa na bà mii jy় e mে, mpyi mii à cwøonrø ke, mii à pire cè. Nka Kile Jwumpe Semenji à mpemu jwo ke, p' aya pu fúnjø. L'â séme
“Mii lyjjeenj’ à mii toage lwó.”

* **12:38** Ezayi 53.1 † **12:40** Ezayi 6.10 * **13:4** Yire vâanjiyi ná yi lenjkanni Yesu mpyi a le ke, bilibii pi mpyi maha mpyi amuni, bilibii bâara u mpyi tooyi jnýlñjì mû. † **13:18** Zaburø 41.10

¹⁹ Mii na puru yu yii á nume, si yaa ná li tèepyiini i l'à nò, l'aha bú nò, bà yii si mpyi si jnèè na "Mii u jyè ñge u jyè ke[‡]." ²⁰ Sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á, ñgemu ká jnèè mii túnntunji na ke, urufol'á jnèè mii na, ñgemu sí ká jnèè mii na ke, urufol'á jnèè mii tunvoonji na mû.

Yesu à jwo na Zhudasi sí uru le cye e

(*Macwo 26.20-25; Marika 14.17-21; Luka 22.21-23*)

²¹ Nyè Yesu à puru jwumpe jwo ke, ka u funjke si mpén sèl'e. Ka u u pu fínij'a jwo pi á: "Sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á, shin niñkin na naha yii shwóhol'e, ñge u sí n-pa mii le cye e ke."

²² U à puru jwo ke, ka cyelempyiibii si wá na piye wíi, shinnji kyaa na Yesu jyè ke, pi jyè a cè me. ²³ Yesu cyelempyanji kyaa li mpyi a tâan u á sèl'e ke, uru u mpyi a tèen u taan talyige e. ²⁴ Ka Simo Pyeri si cyège yírige u á, na u Yesu yíbe shinji kyaa na u jyè ke. ²⁵ Ka uru cyelempyanji si fèen Yesu kàmpañike na, maa u yíbe: «Kafoonji, jofoo kyaa na mu jyè ye?» ²⁶ Ka Yesu si u pyi: «Mii sí ñke bwúurukwønge fyinme. Mii aha ku kan ñgemu á ke, urufoo kyaa li. Amuni u à bwúurunjì lwó, maa u kan Simo Isikariyoti jyanji Zhudasi á.» ²⁷ Cyage e bwúurunjì kan Zhudasi á ke, ka Sitaanninji si ntíl'a jyè u e. Ka Yesu si u pyi: «Nde mu la jyè si mpyi ke, li pyi fwøfwø.»

²⁸ Nja Yesu lyjneenji wá mpyi a mpe jwumpe jwóha cè me. ²⁹ Zhudasi u mpyi na wyéreñi bégeli ke, ka píi si wá na sônnji na Yesu à u tun u sà kataanni yaayi yà shwó, lire jyè me u sà fònjoeebibii píi kan[§]. ³⁰ Zhudasi à bwúurukwønge shwó a lyí cyage ñkemu i ke, maa ntíl'a funjke wyéreñi'a fworo. Numpilage mpyi a wwò a kwò.

Yesu à to nivñño kan u cyelempyiibil'á

³¹ Nye Zhudasi Isikariyoti à fworo ke, ka Yesu si jwo u cyelempyiibil'á: «Supyanji Jyanji sí u pèente ta nume, Kile pèente sí raa naa u e. ³² Lire ká mpyi li saha sì mo me, Kile si u sifente kan Supyanji Jyanji á pi ñgwòni funjke e. ³³ Mii pyiibii, mii saha sì mo ná yii e me. Yii sí raa mii caa, jje mii à jwo Yahutubuij pùñufeebil'á ke, mii sí yire jwo yii á nume mû, cyage e mii na ñkèegé ke, yii sí n-jà na wani me. ³⁴ Lire kurugo mii sí to nivñño kan yii á. Yii yiye kyaa tâan yiy'á. Bâ yii kyal'á tâan mii á me, yii yiye kyaa tâan yiy'á lire pyiñkanni na. ³⁵ Tâange ká mpyi yii shwóhol'e, lire e sùpyire puni sí n-cè na yii jyè mii cyelempyi.»

Yesu à jwo na Pyeri sí n-pa jwo na u jyè a uru cè me

(*Macwo 26.31-35; Marika 14.27-31; Luka 22.31-34*)

³⁶ Ka Simo Pyeri si Yesu yíbe: «Kafoonji, lire tèen i ke, taa mu kèegé ke?» Ka Yesu si u pyi: «Mu sí n-jà n-pa mii fye e nume me, kàntugo yyére, mu sí n-ta n-pa mii fye e.» ³⁷ Ka Pyeri si nûr'a u pyi: «Kafoonji, naha kurugo mii sí n-jà n-pa mu fye e nume mà ye? Mii à tèen li tèenl'e si na mûnaani kan mu kurugo.» ³⁸ Ka Yesu si u pyi: «Sèela? Mu sí jnèè ma mûnaani kan mii kurugo la? Sèenji na mii sí n-sii yi jwo mu á, ñküpecyiíni sí mu ta mu à jwo a nò tooyo taanre na na mu jyè a mii cè me.»

14

Yesu à jwo na uru u jyè kuni l'à kàre Kile yyére ke

¹ Lire kàntugo Yesu à jwo u cyelempyiibil'á: «Yii àha kyaa tègè yiye funjø pen me. Yii dá Kile na, yii dá mii na mû. ² Mii Tuñi pyenge e, tatèengé na jyè wani sèl'e, kàmpyi lire bà me, mii mpyi na sì jnèè n-jwo na mii sí tatèengé bégele n-yaha yii yyaha na me. ³ Mii aha cyage bégel'a kwò, mii sí nûr'u n-pa yii fye e, si yii lwó si ñkàre cyage e mii sí n-pyi ke. ⁴ Cyage e mii na ñkèegé ke, yii à lire kuni cè a kwò.»

⁵ Ka Tomasi si Yesu pyi: «Kafoonji, wuu bá jyè a mu tashage cè me, di wuu sí n-pyi si kuni cè ye?» ⁶ Ka Yesu si u pyi: «Mii u jyè kuni, mii u jyè ná sèenji i, mii u jyè shiñji niñkwombañjifooni. Sûpya si n-jà na Tufooni yyére ná urufoo jyè a tòro mii yyére me. ⁷ Kàmpyi yii mpyi a mii cè, yii mpyi na sí mii Tuñi cè mû. Numé yii à u cè, yii à u jyè mû.»

⁸ Ka Filipi si jwo: «Kafoonji, Tufooni cyèe wuu na, lire kanni sí wuu tìn.» ⁹ Ka Yesu si u pyi: «Filipi, niñjaa kyaa bà l'à mii ná yii yaha siñjcyan me, mu sí saha ñkwò a mii cè mà? Shinji u à mii jyè ke, urufol'á Tufooni jyè mû. Ka mu u nûr'a jà a jwo na mii u Tufooni cyèe yii na la? ¹⁰ Lire tèen i ke, mu jyè a dà li na na mii ná Tufooni à sàa wwò mà? Mpe mii na yu yii á ke, mii jyè na pu yige naye e me. Mii ná Tufooni u à wwò, ka u u wá na u karigii pyi mii cye kurugo. ¹¹ Yii dá na jwumpe na na mii ná Tufooni a sàa wwò. Mii jwumpe ká mpyi pu jyè a yii tìn me, yii dá li na mii kapyiñkii kurugo. ¹² Mii kèegé Tufooni yyére, lire kurugo sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á, ñgemu ká dá mii na ke, karigii mii na mpyi ke, urufoo mû sí n-jà raa cyire pyi, urufoo sí n-pa raa cyìi pyi jnyciimu cyi à pêe ndögogii na ke. ¹³ Yii aha kyaa maha

[‡] **13:19** Kile à uye cyêe Musa na, maa jwo na uru mege ku jyè: «Mii u jyè ñge u jyè ke.» [§] **13:29** Bilereñkwoñi kataanni i, Kileñaarebage jwóyi mpyi maha mûg'a yaha. Lire pyiñkanni na, fònjoeebibii mpyi maha sa ntèen wani, sùpyir'a sì wá na si na yaayi kaan pi á.

kyaa jaare Tufoonji á ná mii mege e ke, mii sí lire pyi, bá Jyafoonji si mpyi si Tufoonji pèente cyée sùpyire na me. ¹⁴ Yii aha kyaa maha kyaa jaare ná mii mege e ke, mii sí lire pyi.

Yesu à jwo na Kile Munaani sí n-pyi ná uru cyelempyibil'e

¹⁵ Kampyi mii kyal'á taaaan yii á, yii sí raa mii tonji kurigii jaare. ¹⁶ Mii sí Tufoonji jaare u u Tegefoonji waberé kan yii á, bá uru si mpyi si lkwôro ná yii e tèrigii puni i me. ¹⁷ Kile Munaani li jyé uru Tegefoonji. Lire maha sèenji yu, díjyé sùpyire sì n-jà li ta me, jaha na ye pi jyé na li jaa, nta njyére si li cè me. Nka yii pi ke, yii à li cè, jaha na ye li jyé yii taan maa mpyi yii e mú. ¹⁸ Mii si yili yaha cirimii fiige me. Nka mii sí nûru n-pa yili fye e. ¹⁹ Li saha si mo me, díjyé sùpyire saha si raa mii paa me, nka yii pi ke, yii sí raa mii jaa. Mii sí bá pè n-fworo kwunjí i, lire kurugo yii mú sí shinji ninjkwombaanji ta. ²⁰ Kuru canjke ká no, yii sí n-cè na mii à wwò ná Tufoonji i, yii sí n-cè na yii à wwò ná mii i mú, mii mû s'á wwò ná yii e. ²¹ Ngemu ká mii tonji karigii lôgo, maa cyi kurigii jaare ke, urufol'á mii kyaa taaaan uy'á. Ngemu ká mii kyaa taaaan uy'á ke, mii Tuñi mú sí urufoo kyaa taaaan uy'á, mii mû s'á urufoo kyaa taaaan nay'á, si naye cyée urufoo na.»

²² Yesu cyelempyanji wà mege na mpyi Zhudasi, uru ná Zhudasi Isikariyoti jyé shinnu me, ur'á jwo: «Kafoonji, jaha na mu sí maye cyée wuu na, si mpyi mu sì maye cyée díjyé sùpyire na má ye?» ²³ Ka Yesu si u pyi: «Ngemu ká mii kyaa taaaan uy'á ke, urufoo sí raa mii jwumpe kurigii jaare. Mii Tuñi mû s'á urufoo kyaa taaaan uy'á. Wuu sí n-pa n-tèen urufoo yyére. ²⁴ Ngemu u jyé u jyé a mii kyaa taaaan uy'á me, urufoo si raa mii jwumpe kurigii jaare me. Mpe yili na nûru mii jwò na ke, mii jyé a pu yige naye e me, Tufoonji u à mii tun ke, ur'e p'á fworo. ²⁵ Mii na jyé puni yu yii á, mà mii yaha ná yii e sahanji. ²⁶ Tufoonji sí n-kwò Tegefoonji ngemu tun yili á mii mege na, ná uru u jyé Kile Munaani ke, karigii puni mii à jwo yili á ke, uru sé i yili funjoo cwo cyire na.

²⁷ Mii kékége, nka mii sí yyejinjke kan yili á. Yyejinjke ku jyé mii á ke, kuru ná díjyéni woge jyé ninjkin me, lire e yii funmpeenre ná fyagare láha yiye na. ²⁸ Yii à yi lôgo mii jwò na mà kwò na mii na nkékége, nka mii sí nûru n-pa yili jyére. Kampyi yili à mii kyaa taaaan yili á, yii sí raa mûgure na mii kékége Tufoonji yyére, jaha na ye Tufoonji pèe mii na. ²⁹ Mii à yili sónj'a yaha nume, si yaa ná jyé karigii tèepyini i l'à no, bá yili si mpyi si dá mii jwumpe na li tèepyini i me.

³⁰ Mii saha sì n-jwo ná yili e si mo me, jaha na ye jyé díjyéni jùjufoonj'á yiri mii fye e. Nka lire jyé a li cyée na u à fànhä ta mii na me. ³¹ Nde Tufoonji à jwo mii á ke, lire mii maha mpyi, bá díjyé sùpyire si mpyi si ncè na mii à Tufoonji kyaa taaaan nay'á me.» Yesu à puru jwo ke, maa jwo: «Yii a wá, wuu yili naha.»

15

Yesu à jwo na uru na jyé erézen cige

¹ Ka Yesu si nûr'a jwo: «Mii u jyé erézen cige sèe woge, mii Tuñi u jyé ku faafoonji. ² Nkéjé maha nkéjé ku jyé mii na, ku sí jyé na yasere pyi me, u sí kuru kwòn n-wà. Nka nkéjé maha nkéjé ku jyé mii na, marii seni ke, u sí kuru binni, là s'a bârali ku zenji na. ³ Kâlanji mii à kan yili á ke, uru kurugo yili à finj'á kwò Kile yyahe taan. ⁴ Yii tèen mii wwojéeg e, mii sí n-tèen ná yili e mú. Erézenji nkéjé sì n-jà n-se ná ku jyé a ta cige na má ye. Amuni yili jyé, ná yili jyé a tèen mii wwojéeg e me, yili sì n-jà yafyin pyi Kile a me. ⁵ Mii u jyé erézen cige, yili pi jyé ku nkéjyi. Ngemu ká ntèen mii wwojéeg e, ka mii i ntèen urufoo woge e ke, urufoo sí raa kacennji njyahagii pyi Kile á. Mii aha mpyi mii jyé ná yili e me, yili sì n-jà yafyin pyi Kile á me.

⁶ Ngemu ká mpyi u jyé a jen'a tèen mii wwojéeg e me, urufoo sí n-wà cyínni na, bá erézenji nkéjyi maha nkwòn a wà me. Yí sí n-waha, pi sì yi lwò n-wà nage e. ⁷ Yii aha ntèen mii wwojéeg e, ka mii jwumpe si lkwôro yili funj'i, kyaa maha kyaa yili na jcaak ke, yili aha lire jaare, li sì n-py i yili á. ⁸ Yii aha kacennji njyahagii pyi Kile á, lire li sì li cyée na yili jyé mii cyelempy. Lire e mii Tuñi mege sì n-pé.

⁹ Bâ mii kyal'á taaaan na Tuñi á me, amuni yili kyal'á taaaan mii á. Yii tèen mii tâange e. ¹⁰ Yii aha a mii tonji kurigii jaare, yili sí n-kwôro mii tâange e, bâ mii à na Tuñi wuñi kurigii jaara maa lkwôro u tâange e me.

¹¹ Mii na mpe puni yu bá funntange ku jyé mii i ke, kuru si mpyi si yili jnî me. Lire e yili funntange sì n-funjø. ¹² Mii tonji u ne: yili yiye kyaa taaaan yili á, bá yili kyal'á taaaan mii á me. ¹³ Mâ ma munaani kan kwunj'á ma ceveebii kurugo, tâange sì n-tòro kuru na me. ¹⁴ Nde mii à yili yili á ke, yili aha a lire pyi, lire e yili sì n-py i mii cevee. ¹⁵ Mii saha sì raa yili yiri na bâarapyi me, jaha na ye bâarapyi sì n-jà u kâfooni karigii puni cè me. Nka mii à yili pyi na ceveebii, jaha na ye kyaa maha kyaa mii à ta na Tuñi á ke, mii à yili kâla cyire puni na. ¹⁶ Yii bâ pi à mii cwɔɔnro mà de! Nka mii u à yili cwɔɔnro mà pyi tûnnntumii, yili raa bâare Kile á, u u mpyi bâara ngemu tâonnji u jyé u si n-kwò me. Lire pyiñkanni na, yili aha kyaa maha kyaa

jáare mii Tuñi á ná mii mege e ke, u sí lire kan yii á. ¹⁷ Nde mii na jcaa yii á ke, lire li jyé yii yiye kyaa táan yiy'á.

Dijyé súpyire sí n-pa dánafeebii tún

¹⁸ «Yii kyaa ká mpén dijyé súpyir'á, yii li cè na mii kyal'á fyânhá a pen pi á. ¹⁹ Yii ná dijyé súpyire n'a mpyi niñkin, yii kyaa mpyi na sí n-táan pi á, jaha na ye yii mpyi na sí n-pyi pi á. Nka yii saha jyé pi á me, mii á yii cwoonro pi shwahol'e. Lire kurugo yii kyal'á pen pi á.

²⁰ Jwumpe mii á fyânhá a jwo yii á ke, yii funjke cwo puru na na báarapyiní sì n-já n-péé n-tóro u jñjufoonji na me. Ná pil'á mii kyérege, pii si yii kyérege mú. Ná pil'á jyé mii jwumpe na, pii si jyé yii wumpe na mú. ²¹ Nyé cyire karigii puni sí n-pyi yii na mii mege kurugo, jaha na ye jyé u à mii tun ke, pi jyé a uru cè me. ²² Mii n'a mpyi mii jyé a pa maa jwo ná pi e me, lâwwugo mpyi na si n-já n-cyán pi na me. Nka nume tashwágó jyé pi na me. ²³ Mii kyal'á pen jyemu á ke, mii Tuñi kyaa mû á pen urufol'á. ²⁴ Karigii cyi à sii súpya sàha cyi pyi a jyá me, kâmpyi mii mpyi a cyire pyi a cyéé pi na me, pi kapecigii yoge sàha mpyi na sí n-já n-kwón pi na me. Nka nume, pi mén'a cyi jyá ke, lire ná li wuuni mû i, pi à mii ná Tufoonji kyaa pen piy'á. ²⁵ Lire pyinjanni na, jyé yi mpyi a séme pi Kile Jwumpe Semeñi i na “Pi à mii kyaa pen piy'á jñujo baa**” ke, yir'á fúnjo.

²⁶ Nyé Tegefoonji mii si n-tun yii á, si jñjiri Tufoonji yyére ke, uru u jyé Kile Munaani, li maha seneñi yu. L'aha mpa, li sí raa mii kyaa yu súpyir'á. ²⁷ Yii mû sí raa mii kyaa yu súpyir'á, jaha na ye mii ná yii na jyé sijncyan fo mii karigii tasiige e.»

16

Kile Munaani kapyiitjkii

¹ Ka Yesu si nûr'á jwo: «Mii à jcyii karigii puni jwo yii á, bâ li si mpyi, tèni ká no, yaaga kâ jyá yii kéenje jijige Kile kuni i me. ² Pi sí n-pa raa yii kòre s'a yige Kile Jwumpe kâlambayi i. Tèni labere sí n-pa no, jyemu ká jà a yii wà bò ke, urufoo sí raa sônnji na ur'á bâara Kile á amuni. ³ Pi sí cye le cyire karigii puni i s'a mpyi yii na, jaha na ye pi jyé a Tufoonji Kile cè me, pi jyé a mii cè mû me. ⁴ Mii à jcyii karigii puni jwo yii á mà yaha, li jñujo ke ku jyé cyi tèepiini ká na, yii li cè na mii à cyi jwo yii á mà kwa.

Mii jyé a cyi jwo yii á fo tasige e me, jaha na ye mii mpyi ná yii e. ⁵ Numé mii këege na tunvooni yyére, súpya jyé a ta yii e and mii takarege yibe me. ⁶ Nka mii à jà a mpe jwumpe jwo ná yii e ke, ka yii yyahayi si ntanha. ⁷ Lire ná li wuuni mû i, seneñi mii na yu, mii jkâreñ'á pwóró yii á, jaha na ye ná mii jyé a kâre me, Tegefoonji sì n-pa yii á me. Nka mii aha jkâre, mii sí u tûugo yii á. ⁸ U aha mpa, u sí dijyé súpyire kapecigii cyéé pi na, si li cyéé pi na na pi jyé a tîi Kile yyahe taan me, pi karigii sôñjøñkanni sí jyé a jwó me. ⁹ U sí pi kapiini cyéé pi na, jaha na ye pi jyé a dâ mii na me. ¹⁰ U sí li cyéé pi na na pi jyé a tîi me, jaha na ye mii si nûr'á n-kâre na Tuñi yyére, yii saha si mii jyá me. ¹¹ U sí li cyéé pi na na pi sôñjøñkanni jyé a jwó me, jaha na ye yog'á kwôn a kwô jyé dijyecijí jñjufoonji na.

¹² Karii niyyahagii na jyé mii u jwo yii á sahanjki, nka cyi fânh'á pêe yii na nume. ¹³ Lire e Kile Munaani li maha seneñi cyére ke, lire kâ mpa, lí si yii yyaha cû, si seneñi puni cyéé. Li jwumpe si raa fworo li yabilinjí i me. Mpe li sí n-lôgo ke, puru li sí n-jwo yii á. Li sí raa karigii nimpaanjkii yu yii á mû. ¹⁴ Li sí pëente taha mii na, jaha na ye mii jwumpe li sí raa yu yii á. ¹⁵ Yaaga maha yaaga ku jyé Tufoonji á ke, kuru na jyé mii á. Lire kurugo mii à jwo na Kile Munaani li sí mii jwumpe lwó s'a yu yii á.»

Yesu jkâreñi sí u cyclempyibii yyahayi tanha

¹⁶ Yesu à jwo u cyclempyibil'á: «Ncyèrë, yii saha sì mii jyá me. Ncyèrë, yii sí mii jyá sahanjki.» ¹⁷ Yesu à puru jwo ke, ka u cyclempyibii pii si wá na piye yibili: «Nje u à jwo ke, yire jwóhe ku jyé jaha ye? U à jwo “Ncyèrë yii saha sì mii jyá me, nka lire kântugo, ncyèrë yii sì mii jyá.” U à jwo mû “Mii këege Tufoonji yyére.” ¹⁸ Uru jcyérenjí jwóhe ku jyé jaha ye? Wuu jyé a uru yyaha cè me.» ¹⁹ Yesu à cè na pi sí raa uru yibili ke, maa jwo: «Mii à jwo “Ncyèrë yii saha sì mii jyá me, maa nûr'á jwo jcyèrë yii sì mii jyá ke” lire na yii na yiye yibili la? ²⁰ Seneñi na mii sí n-síi yi jwo yii á, yii sí mæe sú, yii sí n-paara, nka dijyé súpyire sí mûguro. Yii yyahayi si n-tanha, nka yii yyetanhare sí n-kéenje mpyi funtanga. ²¹ Ceenjí yaceni ká yîri, li zinjí funmpéenre maha u pyi u a yyaha tanha, jaha na ye pyâjí téesini yyefug'á nô u na. Nka u aha si a kwô, kuru funntange cye e, u maha funjø wwò yyefuge na. ²² Amuni yii wuuni sí n-pyi. Yii sí yyaha tanha nume, nka mii saha sí yii jyá. Lire tèni i, yii ná funntange ku sí n-pyi, súpya sì n-já kuru shwó yii na me.

²³ Kuru canjke ká no, yii saha sì yaaga yibe mii á me. Seneñi na mii sí n-síi yi jwo yii á, yii aha mii Tuñi jñáare kyaa maha kyaa na ná mii mege e ke, u sí lire pyi yii á. ²⁴ Yii sàha jkâreñi

* 15:25 Zaburu 35.19; 69.5

yaaga jáare Tufoonjí á ná mii mege e me. Yii u jáare, u sí yii kan. Lire ká mpyi, yii funntange sí n-fúnjo.

Yesu cyelempyiibii sí raa Kile jáare Yesu mege na

²⁵ Nye mii à jwo ná yii e tåanlıñkil'e, ñka tèni là sí n-pa no, mii saha sì raa yu ná yii e amuni me, mii sí raa fínini raa yu yii á Tufoonjí kyaa na. ²⁶ Kuru canjke ká no, yii sí raa Tufoonjí jáare ná mii mege e, li saha sì nō mii u a u jáare yii kyaa na me. ²⁷ Naha na ye Tufoonjí yabilin'á yii kyaa tåan uy'á, na yii á mii kyaa tåan yiy'á, maa dá li na na mii à fworo ur'e. ²⁸ Sée wi, mii à fworo Tufoonjí i, maa mpa dijyeni i, nume mii na yíri dijyeni i s'a ñkége Tufoonjí yyére.»

Yesu à fánha ta dijyeni na mà kwò

²⁹ Yesu à puru jwo ke, ka cyelempyiibii si jwo: «Wíi, mu na fínini na yu, mu saha nye na tåanlıñji yu me. ³⁰ Nume wuu à cè na mu à karigii puni cè a kwò, mu saha nye na ntén pi mu yíbe me, lire e wuu à dá na mu à fworo Kile e.»

³¹ Ka Yesu si pi pyi: «Sée yii à dà mii na nume la? ³² Nye tèni là sí n-pa no, li bá à nō a kwò, yii puni sí n-fé n-caala, shin maha shin sí n-kàre u pyenge e, si mii kanni yaha. Ñka sèenji na, mii kanni bà u sì n-pyi me, Tufoonjí nye ná mii i. ³³ Mii à mpe jwo, bà yii si mpyi si yyenjke ta mii ná yii wwojiegé e me. Yii sí n-kyala naha dijyeni i, ñka yii mäban le yiye e, mii à fánha ta dijyeni na mà kwò.»

17

Yesu à Kile jáare uye kyaa na

¹ Yesu à puru jwo ke, maa u jyiigii yírigé nípjyinjí na, maa jwo: «Tufoonjí, tèn'á nō nume, mu u pèene taha ma Jyanjí na, bà u si mpyi si pèene taha mu na mú me. ² Nye mu à fánhe kan u á sùpyire puni jùñjo na, mpíi mu à kan u á ke, u u shiñji niñkwombaají kan pir'á. ³ Pi shiñji niñkwombaají sí ujye pi mu kanni cè Kilenjí sèe wunji, pi i mu túnntunji Yesu Kirisita cè mú. ⁴ Mii à mu pêe naha jùñke na. Túnnture mu mpyi a kan mii á ke, t'à fúnjo. ⁵ Tufoonjí, na pêe maye yyére nume, bà mii mpyi a pêe mu taan mà dijyeni ta u sàha sli me.

Yesu à Kile jáare u cyelempyiibii kyaa na

⁶ Sùpyire mu à cwoonra dijyeni i mà kan mii á ke, mii à mu mege cyéé ti na. Pi mpyi mu wuu, mu s'a pi kan mii á, pi mú s'a nye mà mu jwumpe yaha piye funj'i. ⁷ Nume, pi à cè na yaaga maha yaaga mu à kan mii á ke, na kur'á fworo mu i. ⁸ Jwumpe mu à jwo mii á ke, puru mii à jwo pi á mú, pi s'a nye pu na. Pi à tèen li taan sèenji na na mii à yíri mu yyére, maa dá li na na mu u à mii tun.

⁹ Mii nye na mu jáare dijye sùpyire kyaa na mà dë. Mpíi mu à kan mii á ke, pire kyaa na mii na mu jáare, naha na ye pire pi nye mu wuubii. ¹⁰ Yaaga maha yaaga ku nye mii á ke, kuru na nye mu wogo, yaaga maha yaaga ku nye mu á ke, kuru mú na nye mii wogo. Mii cyelempyiibii pi sí mii pèente pyi ti cè. ¹¹ Mii sí n-fworo nye dijyeni i, mii kékége mu yyére, pi sí n-kwóro naha. Tufoonjí niçcenji, pi mâra ma tåanna ná maege mpéenji i, mu a kuru ñkemu kan mii á ke, bà pi si mpyi si mpyi niñkin mii ná mu fiige me. ¹² Tèni i mii mpyi ná pi e ke, mii à pi mâra mà tåanna ná mu mege mpéenji i, mu à ñkemu kan mii á ke. Mii à pi puni kâanmucya maa pi shwo, pi wà nye a pínni me, fo li mpyi a jwo a yaha nye u sí n-pínni ke, mpe pu mpyi a séme Kile Jwumpe Séméenji i ke, ka lire si puru pyi p'à fúnjo.

¹³ Ñka nume mii kékége mu yyére, mii na jcyii puni yu mà mii yaha naha dijyeni i, bà pi si mpyi si mii funntange puni ta me. ¹⁴ Mii à pi kâla mu jwumpe na. Pi kyal'á pen dijye sùpyir'á jáare na ye pi nye nye dijyeni wuu me, bà mii nye mii nye dijyeni wu me. ¹⁵ Mii nye na mu jáare maa pi lwlá a yige naha dijyeni i mà de, mii na mu jáare ma raa pi kâanmucya Sitaanninji na. ¹⁶ Pi nye nye dijyeni wuu me, bà mii mú nye mii nye dijyeni wu me. ¹⁷ Sèenji cyéé pi na, bà pi si mpyi si piye puni kan mu á me. Mu jwumpe pu nye uru sèenji. ¹⁸ Bà mu à mii tun dijyeni i me, amuni mii à pi tun wani mú. ¹⁹ Mii à naye puni kan mu á pi kurugo, bà pi mii si mpyi si piye puni kan mu á me.

Yesu à Kile jáare dánafeebii sanmpíi kyaa na

²⁰ Mii nye na mu jáare pire kanni kyaa na me, mpíi pi sí n-dá mii na pi jwumpe kurugo ke, mii na mu jáare pire kyaa na mú, ²¹ bà pi puni si mpyi si mpyi niñkin me. Tufoonjí, mii ná mu à sää wwò pyiñkanni ndemu na ke, pi puni pi pyi niñkin ná wuu e amuni, lire e dijye sùpyire sí n-dá li na na mu u à mii tun.

²² Pèente mu à kan mii á ke, tire mii à kan pi á, bà pi si mpyi si wwò si mpyi niñkin mii ná mu fiige me. ²³ Pyiñkanni na mii ná pir'á wwò mà pyi niñkin, ka mii ná mu si wwò mà pyi niñkin ke, pi wwò pi i mpyi niñkin amuni. Lire ká mpyi, dijye sùpyire sí n-cè na mu u à mii tun, si jçé na mu à pi kyaa tåan may'á, bà mu à mii kyaa tåan may'á me. ²⁴ Tufoonjí, mii aha mpyi cyage ñkemu i ke, sùpyire mu à kan mii á ke, mii la nye tire ti tèen, tir'á mii pèente wíi wani, mu à tire ntemu kan mii á ke, jáaha na ye mu à mii kyaa tåan may'á, mà dijyeni ta u

sàha sì me. ²⁵Tufoonji, mu u à tí ke, dijye sùpyire nye a mu cè me, ñka mii wi ke, mii à mu cè, mii cyelempyiibii mû à cè na mu u à mii tun. ²⁶Mii à pi pyi pi à mu cè, mii sí pi pyi pi mu cè sahanji. Bâ mu à mii kyaa táan may'á me, kuru tâange fiige ku pyi pi shwahol'e, mii ná pire si wwò wuu u mpyi niñkin.»

18

Pi à sà Yesu cù

(*Macwo 26.47-56; Marika 14.43-50; Luka 22.47-53*)

¹Nye Yesu à puru jwumpe jwo ke, ka u ná u cyelempyiibii si fwor'a kàre Sedorón dùge kàntugo. Cikøgo na mpyi kuru cyage e, ka pi i jye kuru funjke e. ²Yesu mpyi a têe na si ná u cyelempyiibil'e kuru cyage e. Nye Zhudasi u mpyi na sí Yesu le cye e ke, uru mpyi a kuru cyage saha cè. ³Má Yesu ná u cyelempyiibii sanmpii yaha kuru cyage e, ka Zhudasi si nô wanî. Sôrolashikurujá ná Kilejaarebage sajcwånsigibii pii na mpyi ná Zhudasi i. Kile sáragawwuubii jùnjufeebibii ná Farizhëenbii pi mpyi a pire tun ná Zhudasi i. Fùkinahii ná bëenmë yaayi yabere ná kàshikwonyaaya na mpyi pi cye e. ⁴Karigii cyi mpyi na sí Yesu ta ke, u mpyi a cyire cè a kwâ. Ka u file pi na, maa pi yibe: «jofoo yii na ncaa yé?» ⁵Ka pi i u pyi: «Nazareti kànhe shinjì Yesu.» Ka Yesu si pi pyi: «Mii u ñge!»

Lir'à ta Zhudasi u mpyi na sí Yesu le cye e ke, uru mpyi pi shwahol'e. ⁶Tèni i Yesu à jwo: «Mii u ñge!» ke, ka pi i wá na nûruli kàntugo fo mà sà jcwo jìngke na. ⁷Ka u u nûr'a pi yibe: «jofoo yii na ncaa yé?» Ka pi i jwo: «Nazareti kànhe shinjì Yesu.» ⁸Ka u u nûr'a pi pyi: «Mii nye a jwo yii á mà kwâ na mii u nge mà? Kampyi mii yii saha na ncaa, yii na fyejwòhoshiinbibii yaha pi a sì.» ⁹Lir'à pyi ke, jwumpe Yesu à jwo na: «Mii Tuñi, shin maha shin mu à kan mii á ke, u wà nye a pínni me*» ka puru si fûnijo.

¹⁰Lir'à Simo Pyeri ta ná kàshikwonyawög'e, ka u u ku dìr'a wwû mà tèg'a Kile sáragawwuubii jùnjufembwóhe báarapyinjì kàniye niñgenje kwâna a cyán. Uru báarapyinjì mëge na mpyi Malikusi. ¹¹Ka Yesu si Pyeri pyi: «Jwaoñi le li fwuuni i. Lire sanni i ke, kyaage lwohe mii Tuñi à yaha mii mæe na ke, mu la nye mii u ku bya mà?»

¹²Nye Yesu à puru jwo ke, ka sôrolashikibii ná pi jùnjufoonjì ná Kilejaarebage sajcwånsigibii si u cù maa u cyeyi pw. ¹³Maa fyânhä a kâre ná u e Ana† yéere, Kayifu nafenajî u nye ure. Kayifu u mpyi sáragawwuubii jùnjufembwóhe lire yyeeni. ¹⁴Uru u mpyi a Yahutuubii jùnjufeebibii yéere na: «L'à pwòrø shin niñkin kanna u kwû sùpyire puni cyaga.»

Pyeri à jwo na uru nye a Yesu cè me

(*Macwo 26.69-70; Marika 14.14.66-68; Luka 22.55-57*)

¹⁵Pi niñkaribii ná Yesu i, Simo Pyeri ná cyelempyanji waber'à taha pi fye e, mâceñe na mpyi uru cyelempyanji ná sáragawwuubii jùnjufembwóhe shwahol'e. Lire kurugo u mü à jyè ná pi e Kile sáragawwuubii jùnjufembwóhe pyenge e. ¹⁶Pyeri mpyi a kwôro pyenge jwøge na, cyînji na. Nye cyelempyanji u mpyi sáragawwuubii jùnjufembwóhe shinceñi ke, ka uru si fworo cyînji na, bilicwoñi u mpyi na pyenge jwøge kàanmucaa ke, maa jwo ná ur'e, maa Pyeri lèjye pyenge funjke e.

¹⁷Nye Pyeri niñjyinjì, ka uru bilicwoñi si jwo u á: «Tá mu mü nye ñge nàñi cyelempyanji wà me?» Ka Pyeri si jwo: «Dñhø, mii nye u wà me!» ¹⁸L'à pyi wyeere tèni i, báarapyibii ná Kilejaarebage sajcwånsigibii mpyi a yéere na kyânhigii nage ware, Pyeri mü mpyi a yéere na ku ware ná pi e.

Kile sáragawwuubii jùnjufembwah'à Yesu yibe

(*Macwo 26.59-66; Marika 14.55-64; Luka 22.66-71*)

¹⁹Nye Kile sáragawwuubii jùnjufembwah'à Yesu yibe u cyelempyiibii ná u kàlanji kyaa na. ²⁰Ka Yesu si u pyi: «Mii nye a kyaa jwo jwøhore e me. Tère maha tère mii mpyi maha sùpyire kâlali Kile Jwumpe kâlambayi ná Kilejaarebage e, cyeyi i Yahutuubii maha piye bînnini ke. Mii nye a yafin jwo jwøhore e me. ²¹Naha kurugo mu saha na mii yibili yé? Mpii pi à jen'a mii jwumpe lôgo ke, sà pire yibe nye mii à jwo pi à ke, pir'à yi lôgo fo mà jwo.»

²²Yesu à puru jwo ke, Kilejaarebage kâanmucyafoonjì u mpyi a yéere u taan ke, ka uru si kantawaa bwâna u e, maa u pyi: «Sáragawwuubii jùnjufembwah'e jwømu à shwo ame la?» ²³Ka Yesu si nàñi pyi: «Kampyi jwumpime mii à jwo, cyage k'à pu pi ke, kuru jwo na á. Kampyi jwumpime bâ me, naha na mu à mii bwâna yé?» ²⁴Nye kâ Ana‡ si u cyempwø wuñi tùugo sáragawwuubii jùnjufembwóhe Kayifu yéere.

Pyeri saha à jwo na uru nye Yesu cyelempya me

(*Macwo 26.71-75; Marika 14.69-72; Luka 22.58-62*)

* **18:9** Yuhana 6.39 † **18:13** Ñge Ananji na mpyi nô. ‡ **18:24** Ñge Ananji na mpyi nô.

25 Må Simo Pyeri yaha u u nage ware, wà à u pyi: «Tá mu mû nyé ñge nàñji cyelempyani wà me?» U nyé a tèen li taan me, maa jwo: «Ónhø, mii nyé u wà mà de!»

26 Nyé nàñji ninjengeke Pyeri a kwòn ke, Kile sáragawwubii jùñufembwahe báarapyinjì wà na mpyi uru címpworo. Ka uru báarapyinjì si Pyeri pyi: «Lire sanni i ke, mii yabilinjì nyiigil nyé a kàñha a mu ná uru nyá cikøäge e mà?» 27 Ka Pyeri si nûr'a yí kyáala. Ka ñkúpoonjì si ntíl'a mæe sú.

Pilati à Yesu yíbe

(*Macwo 27.1-2, 11-31; Marika 15.1-20; Luka 23.1-5, 13-25*)

28 Lire kàntugo pi à yíri ná Yesu i Kayifu yyére maa ñkàre fànhaoonjì pyeng. L'à pyi nyéssøage na. Nka Yahutuubii nyé a ñen'a jyè fànhaoonjì pyenge e me. Lir'a pyi bà pi fwønro baa wuubii si mpyi si bilerenkwoñi kataanni jyìñji lyí Kile yyahe taan me*. 29 Lire kurugo fànhaoonjì Pilati à fworo pi fye e cyíñji na, maa pi yíbe: «Ngé nàñji lâwwuge jùñke ku nyé ñkure yíi á ye?» 30 Ka pi i u pyi: «Ngé nàñji n'a mpyi u nyé a kapiñjì pyi me, wuu mpyi na sì u le mu cye e me.» 31 Ka Pilati si pi pyi: «Yii yabilimpíi pi u cù yíi i u kataanmpe cwøñro yii tâanna ná yíi Saliyanjì i.» Ka Yahutuubii jùñufeebibii si u pyi: «Kuni nyé a kan wuu á, wuu súpya bò me.»

32 Lir'a pyi ke, jwumpe Yesu mpyi a jwo u mbòñjì kyaa na ke, ka puru si fùñhø. 33 Lire tèni i, ka Pilati si nûr'a jyè u bage e, maa Yesu yyere, maa u yíbe: «Yahutuubii Saanji u nyé mu la?» 34 Ka Yesu si u pyi: «Mu à yi jwo maye e laa, pìi pi à yi jwo mu á mii kyaa na?» 35 Ka Pilati si u pyi: «Mu à mii nyá Yahutu la? Mu kini shiinbii ná Kile sáragawwubii jùñufeebibii pi à mu le mii cye e. Naha mu à pyi ye?» 36 Ka Yesu si u pyi: «Mii Saanre nyé naha dijyènjì woro me. Kàmpyi ti mpyi naha woro, mii fyèñwòhòshiinbii mpyi na sì kàshige kwòn, bà Yahutuubii jùñufeebibii si mpyi pi àha njà mii cù me, ñka sèenjì na, mii Saanre nyé naha woro me.» 37 Ka Pilati si u pyi: «Lire e ke saanwa u nyé mu la?» Ka Yesu si u pyi: «Mu yabilinjì u à jwo na mii nyé saanwa! Mii à pa si dijyènjì i, si sèenjì cyée súpyire na. Shin maha shin la ku nyé s'a jaare sèenjì fye e ke, urufoo si jyè raa mii jwumpe nûru.» 38 Ka Pilati si jwo: «Naha k'à sìi sèenjì ye?»

U à puru jwo ke, maa fwor'a kàre Yahutuubii yyére sahanjì, maa sà yyére pi yyaha na, maa pi pyi: «Mii nàha sàa tigire cyage ta ñge nàñji na me.» 39 Nyé ná lire na nyé kalyeve, yyee maha yyee bilerenkwoñi kataanni ká no, mii maha yii sùpye yige kàsuñjì i, li sì n-bè yii á mii u Yahutuubii Saanji yige la?» 40 Ka Yahutuubii si jwo fànha na: «Ónhø, uru yaha wani! Barabasi yige!» Må li ta uru ñge na mpyi kapimpyi.

19

¹ Nyé Pilati à yi nyá amuni ke, maa jwo na pi Yesu cù, pi i u bwòn ná kàsor'e. ² Ka sòrolashiibii si ñguro cín mà pyi saanra jùñtoñjò mà tò u na, maa saanlii vâanntinmbwòhò nyijegá le u na. ³ Maa file u na, marii ñko: «Yahutuubii Saanji, wuu à mu shéere!» Maa wá na kantawahigii bwùun u e.

⁴ Ka Pilati si nûr'a fworo cyíñji na, maa sùpyire pyi: «Mii sì yíi yaha yíi fworo ná u e tafage e, bà yíi si mpyi si ñcè na mii nàha a sàa tigire cyaga ta u na me.» ⁵ Ka Yesu si fworo tafage e, ñgure nïntoñke ñyé u jùñjke na, saanbii vâanntinmbwòhò sì nyé u yacige e. Ka Pilati si jwo sùpyir'a: «Nàñji u nyé.»

⁶ Tèni i Kile sáragawwubii jùñufeebibii ná Kilepaarebage sajcwønsigibii nyiigil'â tègë Yesu na ke, ka pi i jwo fànha na: «U kwòro cige na! U kwòro cige na!» Ka Pilati si jwo: «Yii yabilimpíi pi u cù, yíi sà ñkwòro cige na*, mii nàha a sàa tigire cyaga ta u na me.» ⁷ Ka Yahutuubii jùñufeebibii si Pilati pyi: «Saliyanjì wà na nyé wuu á, mà tâanna ná ur'e, u à yaa u bò, naha na yé u à jwo uru u nyé Kile Jyanjì.»

⁸ Pilati à puru lógo ke, kà lâ si bâra u fyagare na sahanjì. ⁹ Ka u u nûr'a jyè ná Yesu i bage e, maa u yíbe: «Taa mu à yíri ke?» Ka Yesu si fyâha u na. ¹⁰ Ka Pilati si u pyi: «Mu à fyâha mii na la? Mu nyé a cè na sîñjì nyé mii à mà mu yaha, lire nyé me mà mu kwòro cige na mà?» ¹¹ Ka Yesu si u pyi: «Kile u à uru sîñjì kan mu á njajaa. Ná lire bà me, mu mpyi na sì n-jà kyaa pyi mii na me. Lire e ñge u à mii cù mà le mu cye e ke, urufoo u kapiin'a pêe mu wuuni na.»

¹² Yesu à puru jwo ke, ka Pilati si wá na kajñhø caa si Yesu ta njaha. Nka Yahutuubii saha mpyi ñko fànha na: «Mu aha ñge nàñji yaha, mu saha si n-pyi Óromo saanbwòhò Sezari cevoonjì me. Shin maha shin u à uey pyi saanwa ke, urufoo si n-pyi Sezari zàmpen.»

¹³⁻¹⁴ Kuru canjke nùmpañja na mpyi bilerenkwoñi kataanni. Canvwuge na, Pilati à puru jwumpe lógo ke, maa Yesu yige cyíñji na sahanjì. Tafabwòhò na mpyi wani, k'à yaa ná

§ 18:28 Fànhaoonjì Pilati kanni u mpyi na sì n-jà kuni kan pi kàsuñjì wà bò. * 18:28 Må tâanna ná Yahutuubii Saliyanjì i, shinjì u nyé u nyé Yahutu me, Yahutu n'a mpyi a jyè uru wà pyenge e, li mpyi maha mpyi mu à jwo uru Yahutu ñjì wòhò Kile á. Lire n'a mpyi a pyi, uru Yahutu mpyi na jà a lire yyeeni bilerenkwoñi kataanni pyi sahanjì me. * 19:6 «Yii yabilimpíi pi u cù, yíi sà ñkwòro cige na:» puru jwumpe e, Pilati mpyi na pi fwòhore; u mpyi a sàa li cè na Óromo shiinbii nyé na jieg'a kuni kan Yahutuubil'â pi sùpya bò me.

kafaayi i, Eburubii sh  enre e ku m  ge jy  : «Gabata». Ka Pilati si nt  en wani u yukyaala t  te  nre e, maa jwo Yahutuubii j  njufeebil  : «Yii saannji u jy   nge!»¹⁵ Ka pi i w   na   ko f  nha na: «Yii u b  ! Yii u b  ! Yii u kw  ro cige na!» Ka Pilati si pi pyi: «M   yii saannji yabilini kw  ro cige na la?» Ka Kile s  ragawwuuubii j  njufeebibii si u pyi: «Saanwa jy   wuu   m   t  r  o Sezari na me  !»¹⁶ K  ntugo ka Pilati si Yesu yaha pi i pi s     kw  ro kworokworocige na.

Yesu   kw  ro cige na

(Macwo 27.32-44; Marika 15.21-32; Luka 23.26-43)

Ka s  rolashiibii si Yesu c   a k  re.¹⁷ Maa fworo n   u e k  nhe k  ntugo, maa u kworokworocige t  ge yabilini junj  i. Ka pi i   k  re cyage k  e, pi maha kuru yiri: «Nujkw  oge Cyage» Eburubii sh  enre e pi maha ku yiri: «Galikota».¹⁸ Kuru cyage e pi i Yesu kw  ro cige na, maa shiunni kw  ro ciyi na u taan. W   mpyi u k  nijke na, u sannji s   jy   u k  meni na.¹⁹ Ka Pilati si pi pyi pi i s  m  re pyi m   d  r  ugo Yesu kworokworocige na na: «YESU NAZARETI KANHE SHINNJ, YAHUTUUBII SAANNJ.»²⁰ Yahutuun niyahara   tire s  m  re k  la, jaha kurugo ye Yesu takworoge n   k  nhe laage mpyi a t  on me. M   b  ra lire na, tire s  m  re mpyi a s  me Eburubii n   Oramu shiinbibii n   Girekiibii sh  enre e.²¹ Ka Kile s  ragawwuuubii j  njufeebibii si   k  r  a s   a y   jwo Pilati   na u mpyi a yaa u s  me: «Yahutuubii Saanji» me, u mpyi a yaa u s  me na jy   n  n  j   a jwo na uru u jy   Yahutuubii Saanji.²² Ka Pilati si pi pyi na nte t   s  me a kw   ke, tire ti s   n-s  i n-yaha wani.

²³ Nye s  rolashiibil   Yesu kw  r  a kw  ro cige na ke, maa u v  anjiyi lw   t  aataayi sicy  ere, pi shin maha shin   taaga lw  , ka pi i v  anntinmbw  he lw   m  , kuru na mpyi jw  o   kuriibaa.²⁴ Maa jwo piy   a na pi i   ha kuru v  anntinjke t  a me, na pi i   kyaanlwooni pyi, jy   u s  ku ta ke, urufoo s   n-c  . Jwumpe p   s  me Kile Jwumpe Sem  nji i ke, lir   a pyi b   puru si mpyi si f  nnjo me. L   s  me:

«Pi   m  i v  anjiyi t  a piye na,
maa   kyaanlwooni pyi m  i v  anntinmbw  he kurugo²⁵.»

Lire nde s  rolashiibil   piy.

²⁵ Yesu nujni n   nujni s  neenji n   Kilopasi cwoenji Mariyama n   Mariyama m   y  ri Magidala k  nhe e, pire mpyi a yy  re Yesu kworokworocige taan.²⁶ Yesu    u nujni jy  , maa u jy   cyclempyanji y   u taan ke, maa jwo nufoonj  : «N  a, mu jyanji u jy   nge.»²⁷ Maa n  r  a jwo u cyclempyanj  : «Mu nujni u jy   nge.» M   lw   kuru canjke na, ka cyclempyanji si u k  enj   uye yy  re.

Yesu kw  nji kani

(Macwo 27.45-56; Marika 15.33-41; Luka 23.44-49)

²⁸ Lire k  ntugo m   Yesu yaha u   c   na karigii pun   f  nnjo, u    jwo: «Byage naha mii na.» U    puru jwo b   Kile Jwumpe Sem  nji si mpyi s   f  nnjo me.²⁹ Lir   a cwooni l   ta wani, l   n   lutanhaga na. Ka s  rolashiibii si s  cigo fyinme kuru lwahe e m   d  r  ugo k  b  i na, m   yaha Yesu jw  ge taan, lire k  b  i ni tooyi ky  eg  , maa nta a sh  nwunji wuyi ky  eg  .³⁰ Yesu    kuru lutanhage n  enj   ke, maa jwo: «Numi cyi pun   f  nnjo.» Lire k  ntugo u    j  njk  e s  go maa u m  unaani kan Kile   .

S  rolashinji w   à Yesu buwuji f  ru

³¹ Nye kuru canjke n  mp  nja mpyi Yahutuubiicanj  o, kuru mpyi a p  e canj  yji sanj  ji na. Lire kurugo Yahutuubii j  njufeebibii la jy   a mpyi pi kw  ro ciyi na canj  nke e me. Ka pi i   k  re Pilati   na s   u j  are na u pire yaha pi s   pi tooyi bw  n a ky  eg  , pi i wy  r  a kw  , pi i pi buwuubii t  r  ige ciyi na.³² Ka s  rolashiibii si   k  re, mpyi shuunni pi mpyi a kw  ro Yesu taan ke, ka pi i n  cyiinji tooyi ky  eg  , maa nta a sh  nwunji wuyi ky  eg  .³³ Pi    n   Yesu na ke, m   uru ta u    kw   a kw  . Lire kurugo pi saha jy   a uru u tooyi ky  eg   me.³⁴ Lire n   li wuuni m   i, s  rolashinji w   à Yesu s   a f  ru   k  re na n   t  anbil e. Ka sishange n   lwahe si nt   na fwore kuru tafuruge e.

³⁵ S  ipyaj   a jy  ci karigii s  me ke, uru yabilini u    ciyi jy  , a jwumpe m   na jy   s  e. U   c   cece na s  enji uru na yu, b   y   si mpyi si d   m   me.³⁶ Nye n  cyi karigii mpyinj   a Kile Jwumpe Sem  nji f  nnjo. L   s  me:

«U kaciige k   s   n-kebe me³⁷.»

³⁷ L   s  me Kile Jwumpe Sem  nji cyage k  e m  u na:

«Nge pi   s   a f  ru ke, pi s   n-pa yyahayi le u e si raa w  i.»

^{† 19:15} Shinji u jy   e u jy   a Kile c   me, Yahutuubii mpyi na jy  eg   urufoo u pyi pire saannji me. Lire e ke pi jy   a s  enji jwo mpe jwumpe e me. ^{‡ 19:24} Zaburu 22.19 ^{§ 19:36} Ekizodi 12.46; Nomburu 9.12; Zaburu 34.21. Yyee maha y  ee bilerenjkwonji kataanni k   no, Izirayeli shiinbibii mpyi maha mp  bili b   maha mpyi s  raga pi kapiegijj y  fanji kurugo. Lire mp  bili kaciige k   maha yaa ku kebe me. Yesu u    lire mp  bili f  a, lire e Kile jy   a jy   Yesu kaciige k   s   n-kebe me.

* ^{19:37} Zakari 12.10

*Yesu ntōni kani**(Macwo 27.57-61; Marika 15.42-47; Luka 23.50-56)*

³⁸ Lire kàntugo Arimati kànhé shinji Yusufu à kàre Pilati yyére si Yesu buwunji jnáare u á. Yesu cyelempyani wà u mpyi u wi, njka u mpyi na uye jnwhóni Yahutuubii jnújufeebib yaha fyagare na. Pilati à jee ke, ka Yusufu si jnkár' a sà Yesu buwunji lwó. ³⁹ Nyé Nikodému, nge u ná ntél'a kàre Yesu fye e canjka numpilage e ke, ka uru si mpa ná miri ná aloyesi sìnmé lwshe e, pu nùg'à tåan, pu s'à wùrugo, pu s'à cùlyu bejnga ná ke kwò. ⁴⁰ Ka pire shiin shuunnni si pi pyi pi à Yesu buwunji lwó, maa u le u tòto vánnyi i, maa puru sìnmpe nùguntanga wumpe wu u na, bá Yahutuubii maha pi kwùubii bégelei má jwo pi tò me. ⁴¹ Cyage e Yesu à kwôro cige na ke, cikögö na mpyi wani, fanjka nivonjø na mpyi kuru cikögö e, bu mpyi na sàha jnkwà o tò kur'e mà nyá me. ⁴² Kuru yákönke kú mpyi Yahutuubii cannjøkje zònñøjø. Kuru fanjke laage mû sí jyé a mpyi a tóon me, lire kurugo ka pi i Yesu buwunji le wani.

20*Cyelempyiibil' à sà Yesu fanjke ninjgate ta**(Macwo 28.1-10; Marika 16.1-8; Luka 24.1-12)*

¹ Cibilaage canjcyiige^{*} jyésøgøe na, jyége mpyi na sàha jà a cwó me, Magidala Mariyama à kàre fanjke na mà sà li ta kafaage pi mpyi a tèg'a ku jwø tò ke, kur'a lwó wani. ² Nyé ka u u fè a kàre Simo Pyeri ná cyelempyani kyaa li mpyi a tåan Yesu á sèl'e ke, pire yyére, maa pi pyi: «Pi à Kafooni buwunji lwó a yige fanjke e, wuu sí jyé a u tayahaga cè me.»

³ Ka Pyeri ná uru cyelempyani si fworo na nkége fanjke na. ⁴ Pi mû shuunni mpyi na fi, njka cyelempyan'á Pyeri caanra fanjke na. ⁵ U à lyéele ke, maa lempé jyá jnjké na, njka u jyé a jyé me. ⁶ Li jyé a mo me, ka Simo Pyeri si no wani, maa ntíl'a jyé fanjke e, maa lempé wíi. ⁷ Vánnyi yi mpyi a tèg'a Yesu jnjké tò ke, yire na mpyi a kúrul'a yaha yi mege cyage e, yi ná lempé jyé a mpyi tanuge e fanjke e me.

⁸ Nyé cyelempyani u mpyi a fyânhá a nò ke, ka uru mû si jyé maa nyá, maa dá. ⁹ Fo mà sà no lire téen na, cyelempyiibii jyé a mpyi a yi yyaha cè na Kile Jwumpe Semenj à jwo na Yesu mpyi na sí n-sii jnè n-fworo kwùnji i me. ¹⁰ Puru jiwøho na, cyelempyiibii mû shuunnn'á nûr'a kàre pyenge.

*Yesu à uye cyéé Magidala Mariyama na**(Macwo 28.9-10; Marika 16.9-11)*

¹¹ Nyé ka Mariyama si mpa yyére fanjke jnwøge na, maa mæe le na súu. Ka u mæsuunji si jnkwò o lyéel'a wíi fanjke e, ¹² mà Kile mèlékëebii pìi shuunni nyá ná vánnyi jyé i, pi à tèen Yesu buwunji tasinnage e. Pi wà à tèen Yesu jnjké tayahage e, ka u sanjø si ntéen Yesu tooyi wogø e. ¹³ Ka pi i u yibe: «Ceewe, naha na mu na mæe súu ye?» Ka u u pi pyi: «Pi à mii Kafooni buwunji lwó a yige, mii sí jyé a u tayahaga cè me.» ¹⁴ U à ta u puru jwo a kwò ke, maa yyaha këennj'a wíi mà Yesu nyá u à yyére, njka u jyé a mpyi a cè na uru wi me. ¹⁵ Ka Yesu si jwo: «Ceewe, naha na mu na mæe súu ye? Jofoo mu na jcaa ye?» Ka u u wá na sónji na cikögø faafoonj wi, ka u u pi yibe: «L'aha nta mu u à Yesu lwó, u saha cyéé na na si sà u lwó.» ¹⁶ Ka Yesu si jwo: «Mariyama!» Ka u u yyaha këennjø Yesu yyére maa jwo Eburubii shéenre e: «Arabonil!» Lire jwøhe ku jyé: «Cyelempyani!» ¹⁷ Ka Yesu si u pi yibe: «Ma hà na cù n-yaha me, mii sàha jnkwò a dùgo Tufooni yyére me, njka sà yi jwo mii cìnmpyiibil'á na mii naha na dùru na Tuni yyére, uru mû sí u jyé yii Tuni, na mii naha na dùru na Kilenj yyére, uru mû sí u jyé yii Kilenj.» ¹⁸ Ka Mariyama si jnkár' a sà a yi yu cyelempyiibil'á: «Mii à Kafooni nyá!» Nje Yesu à jwo u á ke, maa wá na yire yu.

*Yesu à uye cyéé u cyelempyiibii na**(Macwo 28.16-20; Marika 16.14-18; Luka 24.36-49)*

¹⁹ Kuru cannugi, cibilaage canjcyiige yákönke, Yesu cyelempyiibii mpyi a binni bag'e, maa ka shwøhø piye na Yahutuubii jnújufeebib yaha fyagare na. Ka Yesu si mpa yyére pi shwøhøle maa pi pyi: «Kile u yyenjike kan yii á.» ²⁰ Mâ u yaha puru na, u à u kantahigii ná u kàmpanjke cyéé pi na. Cyelempyiibil'á Kafooni nyá ke, ka pi funjke si ntáan sèl'e. ²¹ Ka Yesu si nûr'a pi pyi: «Kile u yyenjike kan yii á! Bâ Tufooni à mii tun me, amuni mii à yii tun.» ²² Yesu à puru jwo a kwò ke, maa jwøge kafége fwø pi na, maa pi pyi: «Yii Kile Munaani ta.» ²³ Yii aha mpiimu kapégigii yáfa pi na ke, pire wogigii sí n-yáfa pi na, yii aha jnycé mpiimu wogigii na ke, pire wogigii si n-kwôro pi na.

Yesu à uye cyéé Tomasi na

²⁴ Yesu à uye cyéé u cyelempyiibii ke ná shuunnni na canjke nkemu i ke, nge mege ku jyé pi e Tomasi ná pi maha u pi yibe: «Jani! ke, uru jyé a mpyi ná pi e me.» ²⁵ Ka cyelempyiibii sanmpii si u pi yibe: «Wuu à Kafooni nyá!» Ka u u pi pyi: «Mii aha mpyi mii jyé a sikanjkii fyéjø

* **20:1** Yahutibil'á cibilaage canjcyiige ku jyé káriñj.

jya u cyeyi i me, mii sí jye a na kampeeni tèg e fyènji na, maa bwòn u nkèni tafuruge nööpiige na me, mii sì n-dá me.»

²⁶ Cibilaaga niŋkin à tòro ke, ka cyelempyiibii si nür'a piye binni bage e, maa ku shwôh o piye na, Tomasi na mpyi ná pi e lire tèni i, ka Yesu sí mpa yyére pi shwôh o l'e, maa jwo: «Kile u yyejinké kan yii á.» ²⁷ Maa Tomasi yyere na u file uru na, maa jwo: «Kampeeni taha nahá, na cyei wíi, ma cyege file, maa ku le na nkèni tafuruge e. Fworo dánabaare e, ma a dá.» ²⁸ Ka Tomasi si u pyi: «Mii Kafoonji ná mii Kilenj!» ²⁹ Ka Yesu si u pyi: «Mu à mii jya ke, lire e mu à dá, mpipi pi à dá mii na, mà li ta pi jye a mii jya me, pire wuun' à jwo.»

Yuhana sémejì kasemèni

³⁰ Nye Yesu à kakyanhala karii njyayahagii pyi u cyelempyiibii jyii na, cyire kyaa jye a jwo nge sémejì i me. ³¹ Nka ncyii cyi à séme ke, cyir' à séme bâ yii si mpyi si dá li na na Yesu u jye Kile Nijcwàñronji ná Kile Jyanji me. Yii aha dá u na, yii sí shìni njk'wombaani ta u mege kurugo.

21

Yesu à uye cyée u cyelempyiibii pìi baashuunni na

¹ Nye cyire karigii kàntugo, Yesu à uye cyée u cyelempyiibii na sahanjki Tiberiyadi banji nwage na. Ame u à uye cyée pi na: ² kuru cyage e, Yesu cyelempyiibii pìi baashuunni na mpyi wani, pire e Simo Pyeri, ná Tomasi pi maha mpyi: «Janji ke, ná Natanayeli u à yíri Galile kùluni i Kana kànhe e ke, ná Zebede jyaabii mù shuunni. ³ Ka Simo Pyeri si pi pyi: «Mii na nkège fyaacuji i.» Ka cyelempyiibii sanmpii si jwo: «Wuu mù na nkège ná mu i.» Ka pi i fworo lire e, mà sà jye bakwàoge e na cwòobi wàa lwòhe e, nka kuru canjke numpilage e, pi jye a fya niŋkin ta me.

⁴ Njèg' à pa mûgo ke, ka pi i Yesu njyayerenji jya banji nwage na, nka pi jye a nür'a u cè me. ⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Na pyi, yii à fyaabii pìi ta la?» Ka pi i u pyi: «Wuu jye a yaaga ta me.» ⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Yii c wòoni wà bakwàoge kànnike na, yii sí pìi?» Pi à cwòoni wà ke, fyaabii njyahanji cye e pi jye a jà a cwòoni dir'a yige lwòhe e me. ⁷ Cyelempyanji kyaa li mpyi a tâan Yesu à ke, ka uru si jwo Pyeri á: «Kafoonji wi!» Simo Pyeri u mpyi a u vâanyyi wwû marii fyaabii caa ke, tèni i u à lógo: «Kafoonji wi! ke, ka u u láha a yi le maa jye lwòhe e. ⁸ Ka cyelempyiibii sanmpii si wá na nkège bakwàoge e kùmpoge yyére, cwòoni mpyi a jî fyaabii na, ka pi i wá na u dirili. Pi ná lwòhe jwàge laage mpyi a tòon me, ku mpyi a kuye wwû metirii nkul'e (100) me.

⁹ Pi à no kùmpoge na maa ntíge ke, ka pi i nanjyanhii jya, fyaa sí jye cyi jnunj'i, bwûru mû na mpyi wani. ¹⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii a ma ná yii fyaabii njcumpi pìl'e.» ¹¹ Ka Simo Pyeri si dùgo kùmpoge na, maa cwòoni dir'a yige ná fyabwoyi i. Pi puni na mpyi nkun ná beeshuunni ná ke ná taanre (153) nka fyaabii na pi njyahanji mû i, cwòoni jye a cwon me. ¹² Ka Yesu si pi pyi: «Yii a ma, yii pa lyî.» Cyelempyanji wà jye a jen'a u yíbe na: «Jo u jye mu yé?» me, jaha na ye pi mpyi a cè na Kafoonji wi. ¹³ Ka Yesu si file, maa bwûruñji lwó, maa u tâa pi na, maa fyaabii mù kan pi á.

¹⁴ Kuru k' à pyi Yesu tontanrawoge mà uye cyée u cyelempyiibii na, mà lwó u à jie a fworo kwùnj i ke.

Yesu à Pyeri yibe

¹⁵ Pi à lyî a kwò ke, ka Yesu si jwo Simo Pyeri á: «Yuhana jyanji Simo, tâange ku jye mu i mà yaha tñi ná mii i ke, tá kur' à pêe mà tòro nkè ke, ku jye pi sanmpile mà yyaha tñi ná mii i be?» Ka Pyeri si u pyi: «Oon, Kafoonji! Mu yabilinji jye a cè na mu kyal' à tâan mii á mà?» Ka Yesu si jwo u á na u a uru mpàpiyi jwò caa. ¹⁶ Maa nür'a jwo tozhñowogo: «Yuhana jyanji Simo, mii kyal' à tâan mu á la?» Ka u u jwo: «Oon, Kafoonji! mu à cè na mu kyal' à tâan mii á.» Ka Yesu si yi jwo u á na u a uru mpâabii kâanmucaa. ¹⁷ Ka Yesu si nür'a jwo tontanrewogo: «Yuhana jyanji Simo, mii kyal' à tâan mu á la?» Ka Pyeri si yyaha tanha na Yesu à uru yibe a ta taanre na u kyal' à tâan ur' à la, maa Yesu pyi: «Kafoonji, mu à karigji puni cè, mu à cè na mu kyal' à tâan mii á.» Ka Yesu si yi jwo u á na u a uru mpâabii jwò caa.

¹⁸ Maa nür'a u pyi: «Séenji na mii sì n-sii yi jwo mu á, mu nàjjijiwe wuñi mpyi maha vâanntinjké le, maa maye pwò, cyage k' à tâan mu á ke, maa nkàre wani. Nka mu aha mpa lye, mu sí cyeyi yîrige*, wabere sí mu vâanntinjké le mu na, si mu pwò si nkàre ná mu i cyage ku jye ku jye a tâan mu á me.»

¹⁹ Kwùnkanni na Pyeri mpyi na sí n-kwû si pèene taha Kile na ke, lire Yesu mpyi na yu ná mpe jwumpe e. Puru jwòh na, ka Yesu si Pyeri pyi: «Taha na fye e.»

Cyelempyanji kyaa l'à tâan Yesu á ke

* ^{21:18} «Mu sí cyeyi yîrige»: lire na mpyi kyaa mà li cyée na pi si Pyeri kwòro cige na, si mbò.

²⁰ Cyelempyani kyaa li mpyi a t  an Yesu    ke, Py  ri   yyaha k  ennj  'a w  i m   uru nya u u ma pi k  ntugo. Can  ka m   pi yaha pi i numpilaga ly  ge ly  , uru cyelempyani u n   mpyi a t  en maa f  en Yesu k  mpannj  ke na, maa u y  be: «Kafoonji, jofoos u s   mu le cye e ye?» ²¹ N  e Py  ri    uru cyelempyani nya ke, maa jwo Yesu   : «Kafoonji, n  ge de, jaha ku s   uru ta ye?» ²² Ka Yesu si u pyi: «Mii la k   mpyi uru u kw  ro kw  mbaa fo m   cannuruge, mu jaha ku ny  e lire e ye? Mu wi ke, taha mii fye e kanna.» ²³ Puru jwumpe cye kurugo, d  nafeebil'   jwo cyeysi puni i na uru n  e cyelempyani si n-kw   m  . M   li ta Yesu ny  e a jwo Py  ri    na u s   n-kw   m  . Mpe Yesu    jwo ke, puru p  a pyi: «Mii la k   mpyi u kw  ro kw  mbaa fo z   no m   cannuruge na, mu jaha ku ny  e lire e ye?»

²⁴ Uru cyelempyani ninuji u   nciyii karigii puni jwo, uru m   s   u    ciyi s  me. Wuu m   s   c  e na ciyi na ny  e s  e.

²⁵ N  e Yesu    karigii ciyiib  rii niyahagii pyi. Li n  a mpyi a yaha na ciyre karigii ciyi le ciyi mege s  mii niykin niykin i, m  i na s  nnji pire s  m  ebii tayahaga mpyi na s  i n-ta dijy  ej i m  .

Yesu Tunntunmpii Kapyiin^{kii} Sem^{enj}i Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sém^{enj}i fun^ŋo jwumpe e ke

Karigii Yesu à pyi njike na ke, Luka à cyire yyaha jwo u sém^{enj}i njycyinji i. Nge sém^{enj}i shənwuñi i, pyinkanni na Yesu à kàre njyinji na, ná pyinkanni na u à Kile Munaani tun u fyēñwəhoshiinbil'á ke, u na yire yyaha yu. Jwumpe Nintanmppe p'a yyaha tí ná Yesu i ke, Kile Munaani à Yesu fyēñwəhoshiinbil'yyaha cù, ka pi i puru jwo dijyeni cyeyi puni i.

Pi n'a mpyi na puru Jwumpe Nintanmppe yu Yahutuubil'á, pi mpyi maha li cyée pi na na Yesu u nyé Kile Nijcwanrənji, ḥgemu jwōmee Kile mpyi a lw̄ na u sí sùpyire shw̄o ke. Mpii pi nyé pi jyé Yahutuu me, pi n'a mpyi na pu yu pi'r'á, pi mpyi maha li cyée pi na na Kileni u à yaayi puni dá ke, na uru la nyé si pi ná uye shw̄ohənji yaa. Pi mpyi maha yi yu sùpyire pun'á na lí síñi nyé Kile na mà yampii cùñjo si pi shw̄o Sitaanninji na. Pi mpyi maha yi yu sùpyire pun'á mû na Yesu à kwú kworokworoçige na, sùpyire kapegigii tugure yāfanj kurugo; na sùpyir'á yaa ti toroñkanni kēenje, ti i dá Yesu na, bá Kile Munaani si mpyi si ti yyaha cù me.

Karigii téesini i, Yesu túnntunmpii mpyi na sônñi na Yahutuubii làda karigii tayyérege na nyé Yesu kuni jaaranji i. Ka Kile Munaani si yi finin' a cyée pi na na Jwumpe Nintanmppe na nyé supyishinji puni wumø. Nde li nyé na wií ke, lire li nyé mà toroñkanni kēenje maa dá Yesu na. Lire e ke mà maye kan pi à kwón si nta mpyi Yahutu mà tåanna ná pi làdaabil'e, mpii pi nyé pi nyé Yahutuu me maa dá Yesu na ke, lire mpyinj fânha nyé pire juñj'i me.

Jwumpe Nintanmppe à jwo cyaga maha cyag'e ke, pil'á nee pu na, ka pii si pu cyé. Cyeye niyyahay'e mpiumu pi à pu cyé ke, pir'á Yesu fyēñwəhoshiinbil' kyérege, maa pi le kásuñi i. Poli na mpyi pi kyéregefeebil'e, ka Yesu si uye cyée u na maa u pi u túnntunjo. Lire kàntugo ka Poli si wá na naare na mâre kânyi na, maa Jwumpe Nintanmppe yu maa dánafeebii kuruyi tipi. U à ñgaha niyyahawa ta uru báaranji i. Luka u à nge sém^{enj}i sém^e ke, uru na mpyi ná u e lire kùsheeni là na.

Yesu à jwo cyelempyiibil'á na pi sí Kile Munaani ta

¹⁻² Mii cínmpworoñi Tofili, mà lw̄ tèni i Yesu à u karigii sìi na mpyi maa sùpyire yerege ná Kile jwumpe e, fo mà sà nò u tèekojirini na mà kàre njyinji na ke, mii mpyi a cyire puni yyaha jwo mu á na sém^{enj}i njycyinji i. Nka mà jwo Yesu u kàre njyinji na ke, túnntunmpii u mpyi a cwoonro ke, karigii pire mpyi a yaa pi a mpyi ke, Kile Munaani mpyi a u pi u à cyire puni jwo pi á. ³ Yesu neñkwooni kàntugo mà fworo kwúñji i, u à uye cyée pi na pyinkannigii niyyahagii na. U à lire pyi canmpyaa beeshuunni funj'i bà pi si mpyi si jcè na, sénji na, uru na nyé nyii na me. U mpyi maha Kile Saanre kyaa yu pi á mû. ⁴ Cannka mà u ná pi yaha pi i lyí siñcyan, u à yi jwo pi á na pi àha laaga tóon Zheruzalému kànhé na me, na yaage jwōmee Tufooni à lw̄, ná uru mpyi a ku kyaa jwo pi á ke, pi kuru sige, ⁵ na Yuhana à pi batize ná lw̄he e, nka mà jwo canmpyaa cyi tòro ke, pi sí batize ná Kile Munaani i.

*Yesu à kò a dìgo njyinji na
(Mariika 16.19-20; Luka 24.50-53)*

⁶ Nyé mà túnntunmpii nimbinibii yaha Yesu taan, pi à u yíbe: «Kafoonj, lire tèni i mu sí Izirayeli shiinbibii saanre núruñjo pi á la*?» ⁷ Ka u u pi pyi: «Mii Tuñj à tèni ná canmbilini ndemu bégele ná u yabilinji sifente e ke, yii àha raa lire caa si jcè me. ⁸ Nka Kile Munaani si n-tíge yii juñj'i si fânha kan yii á, lire ká mpyi, yii sí raa mii kyaa yu Zheruzalému kànhé ná Zhude kùluni sanni puni ná Samari kùluni i, fo mà sà nò dijyeni cyeyi puni i.»

⁹ Nyé u à puru jwo ke, mà u túnntunmpii yaha pi i u wíi, u à kò a yíri pi shw̄ohol'e mà kàre njyinji na, ka jahanke kà si u ñwəhø pi na. ¹⁰ Mä pi yaha pi à yyahayi yírig'a le njyinji i, na u niñkareni wíi, pi à pál'a nàmmbaa shuunni nyá pi à vāanvinyiye le a yyére pi taan. ¹¹ Ka pire shiinshuunni si jwo: «Galile kùluni shiinbibii, di k'à ta a jwo ka yii i yyére na njyinji wíi yé? Yesu à kò a yíri yii shw̄ohol'e mà kàre njyinji na ke, canñka u sí nûru n-pa bà yii à u niñkareni nyá njyinji na me.»

Macyasi à Zhudasi tayyérege lw̄

¹² Nyé ka Yesu túnntunmpii si yíri Olivye cire jañke na, maa nûr'a kàre Zheruzalému kànhé e. Kuru cyage ná Zheruzalému mpyi a culumetiri niñkin kwò. ¹³ Pi à nûr'a nò kànhé e ke, batsoñge njyibabilini i pi mpyi maha ntéé na piye bínnini ke, ka pi i dùg'a jyè lire e. Pyeri ná Yuhana ná Yakuba ná Andire ná Filipi ná Tomasi ná Baritelemi ná Macwo ná Alife jyanj Yakuba ná Simo pi maha mpyi Zelstí†, ná Yakuba jyanj Zhude, pire pi mpyi. ¹⁴ Pire puni

* ¹⁶ Yesu túnntunmpii mpyi na Kile Nijcwanrənji mpanjì sigili Yahutuubii sanmpii fiige, u u mpa pire yige ḥromu shiinbibii fañnyage e, u u Izirayeli shiinbibii wà piye na, bá pi mpyi saanji Dawuda tiñj ná saanji Solomani tiñj i me. † ¹³ Zelstí: kuru mege ñwəhe ku nyé: «kini kyal'á tåan ḥgemu á sèl'e ke».

mpyi maha piye binnini tèrii niñyahagil'e, marii Kile jáare ná funjø niñkin i. Cyeebii pìi ná Yesu nuñi Mariyama ná Yesu cìnmpyibii mú mpyi maha mpyi ná pi e.

¹⁵ Nyé pi canmbinniyi canñke kà, mà pi nimbinnibii yaha, pi mpyi a shiin ñkuu ná benjaaga (120) kwò, ka Pyeri si yñ'a yyére pi shwøhal'e maa jwo: ¹⁶ «Mii cìnmpyibii, Kile Munaani mpyi a Dawuda yyaha cù, ka u u jwumpe mpemu jwo ná p'a séme Kile Jwumpe Semeni i, na Zhudasi u sí n-tòro sùpyire yyaha na, si Yesu le cye e ke, fànha kyaa li mpyi li li, puru jwumpe pu fùnþø. ¹⁷ Zhudasi sí na mpyi wuu kurunjke sùpya, wuu ná uru mpyi na bánda niñkin pyi.»

¹⁸ (Nyé pi à sàrañi ñgemu kan u á u kapiini nimpyiini jñùnø taan ke, u à sà kerege shwø ná ur'e. Lire kàntugo u à cwo a jya, ka u funjø yaayi si jiceeg'a mâha. ¹⁹ L'à pyi kyaa Zheruzalemu kànhne shiinbii puni mpyi a ndemu cè ke, fo ka pi i mpa kuru cyage mège le pi shèenre e: «Akelidama» kuru ñwøha ku nyé: «Sishange Kerege».)

²⁰ Nyé Pyeri à shá yyaha na ná jwumpe e sahanjki maa jwo na: «Y'à séme Zaburu sémeni i na

«U pyenge niñgage ku kwôro,
Sùpya kà ntèen k'e me‡.»

“Waberø u u báarajwage lwó§.”

²¹⁻²² Lire kurugo mà Kafoonji Yesu yaha u u ñaare na ntùuli ná wuu e cyeyi yyaha kurugo, mpipi pi mpyi maha mpyi ná wuu e ke, wuu à yaa wuu shin niñkin cwoonrø pire e, wuu bâra wuye na, wuu raa yí yu sùpyir'á na Yesu à jè sèneni na. Mà lwó canñke Yuhana à Yesu batize ke, fo mà sà nò canñke u à kò a yíri wuu shwøhal'e mà kàre niñyiñi na ke, mpipi pi à cyire karigii puni jya tapygïe e ke, uru wà u à yaa u pyi urufo.»

²³ Nyé ka pi i shiin shuunni cyêe, Yusufu pi maha mpyi Barisabasi, lire nyé me Zhutusi ke, uru ná Macyasi. ²⁴ Lire kàntugo maa Kile jáare na: «Kafoonji, mu u à sùpyire puni zòompi cè ke, mpipi shiin shuunniñi i, nge mu à cwoonrø ke, uru cyêe wuu na, ²⁵ bà u si mpyi si Zhudasi tayyérege lwó túnnture báarají i, Zhudasi à kuru ñkemu yaha maa ñkâre u yabilinj cyage e ke.»

²⁶ Nyé ka pi i ñkyaanlwooni pyi, ka ñkyaanlwooni si Macyasi cyêe, ka uru si bâra Yesu túnntunmpii ke ná niñkinj na.

2

Kile Munaani à tîge dánafeebii nyé

¹ Pantekötini canñke, dánafeebii puni mpyi a binni cyaga niñkin i. ² Ka túnmbwøho si mpâl'a fworo niñyiñi na, mu à jwo kafeebwøho túnmo, bage e pi mpyi a binni ke, mà kuru jñi. ³ Ka pi i njirii nya na fiige cyi à láha láha cysiye na mà pa ntèen ntèen pi puni niñkin niñkinj na. ⁴ Ka Kile Munaani si pi puni jñi, maa pi shin maha shin pyi u u shèenre taberø yu mà tâanna ná Kile Munaani ti kanjkanni i urufol'a.

⁵ Yahutuubii pi mpyi na fyáge Kile na dijyëñi puni yyaha kurugo ke, lir'à pire pìi ta Zheruzalemu kànhne e. ⁶ Nyé puru tûnmp'a fworo ke, ka pire si sà piye binni wani, pi puni kakyanhala wuu pi mpyi, ñaha na yé pi shin maha shin mpyi na u tateëngé shèenre nûru pi jwø na. ⁷ Li mpyi a pi puni bilibili fo mà pi yírigø pi yákilibiñi jñuñ'i. Ka pi i wá na piye yíbili maa ñko: «Nte sùpyire ti nyé na yu ame ke, taha Galile kùluni i bà pi pun'a yíri me? ⁸ Di l'à pyi wuu shin maha shin sí i u tateëngé shèenre nûru pi jwø na yé? ⁹ Pariti kini ná Medi kini ná Elamu kini shiin na nyé wuu e, pìi na nyé wuu e pir'a yíri Mèzopotami kini i, pìi s'à yíri Zhude ná Kapadasi ná Pøn wuuni ná Azi kùlígil'e, ¹⁰ ná Firijyi wuuni ná Panfilii wuuni ná Misira wuuni ná Libi kini cyage ku nyé Sireñi kànhne taan ke, wuu pìi s'à yíri Òrømu kànbwøhe e. ¹¹ Yahutuun na nyé wuu e, pìi sì nyé Yahutuun me, ñka pi à jyé Yahutuubii Kile kuni i. Pìi na nyé wuu e, pir'a yíri Kéreti kini ná Arabubii wuuni i. Di pìi à pyi maa jìni na Kile kabwøhigii nimpyiñkii yu, wuu shin maha shin sí i cyi nûru u tateëngé shèenre e yé?»

¹² Nyé mà pi kakyanhala wuubii yaha fo pi nyé a pi niñjwuyo cè me, ka pi i wá na piye yíbili: «Nde jwøhe k'à sii ñki be?» ¹³ Ka pìi si wá na pi fwóhore maa ñko: «Sinmpe pu nyé pi na!»

Pyeri à jwo ná sùpyire e

¹⁴ Nyé ka Yesu túnntunmpii ke ná shuunniñi si yñ'a yyére, ka Pyeri si jwo fànha na: «Yii pi à tèen Zhude kùluni ná yíi mpipi puni pi naña Nazeruzalemu kànhne e ke, yíi niñygigigii múgo, yíi i na jwumpe lógo, yíi i pu yyaha cè. ¹⁵ Sinmpe bà pu nyé nte sùpyire na mà tâanna ná yíi sàññejkanni i me, ñaha na yé jyége tèeni baacyëre wuuni lí nyé nume, sinmpe tèebyaa sàha ñkwà a no, wà u kwò a bya a wúrugo me. ¹⁶ Kile túnntunji Zhouweli mpyi a ndemu jwo ke, lire lí nyé na mpyi nume. ¹⁷ U mpyi a jwo na Kile à jwo:

“Dijyenyi canzanjiyi ká nō,
mii sí na Munaani pyi li tige súpyire puni jnunj’i.
Yii nànjiiipyire ná yii pùceepyire sí raa Kile túnnture yu.
Mii sí naye cyéé yii nànjiiibii na, si karigii yyaha cyéé pi na.
Yii nànjikolyeebibí sí raa mii karigii jnaa ñoøyi i.

¹⁸ Sèe wi, cyire canmpyaagil’e,
mii sí na Munaani pyi li tige
mii bilinambaabii ná mii bilicyeebibí jnunj’i.
Pi sí n-pyi mii túnntunmii.

¹⁹ Mii sí kakyanhala yaayi yá pyi yi fworo nìnyinjí na,
si kakyanhala kacyeenkii cyíi yaa jníjke na,
síshange ná nage ná ñjuruge sí n-pyi.

²⁰ Canjanjiyiini sí n-kéenje n-pyi numppire.

Yíjke sí jnáaja mu à jwo síshan.

Cyire puni kántugo, Kafoonji canmbilini sí nō.

Li sí n-pyi canmbwáho, sí n-pyi canmbile ndemu sínampe sí n-pêe ke.

²¹ Nyé shin maha shin u nyé na Kafoonji mege yiri ke, urufoo sí n-shwo*.”

²² Nyé Pyeri à kwò Zhoueli jwumpe njjjwumpe na ke, maa nûr'a jwo: «Yii, Izirayeli shiinbibí, yii niñgyigigí pere, yii raa nûru. Yii à li cè na Nazaréti kànhe shinji Yesu na mpyi súpya, njgemu cye kurugo Kile à u fánhe cyéé yii na ná kabwöhigii ná kakyanhala karigii ná kacyeenkii mpyiñi i yii shwahol'e ke. ²³ Nka nde Kile mpyi a yaa mà yyaha tíi ná u e, mà tâanna ná u karigii puni jcéni i ke, lire yii à pyi. Yii à u le shinpibii cye e pi à kwòro cige na mà bò. ²⁴ Nka Kile à u jnúno wwû kwùnji yapwoyi i, maa u jè a yige kwùnji i. Naha kurugo ye li fánhe mpyi kwùnji na u jà a u cù a yaha wani me. ²⁵ Saanji Dawuda à fyânhâ a jwo u kyaa na, u mpyi a jwo:

“Mii maha na Kafoonji jnaa naye taan tèrigii puni i,
jaha na yé u maha mpyi mii kâniñke na,
bà li si mpyi yaaga kà n-jà mii cúnñjó jjírige na tayyérege e me.
²⁶ Lire kurugo mii zömbilin’á jnì funntange na,
mii jwumpe puni sí nyé funntanga jwumo.
Mii à tèen ná l'e, ali mii kwunjkwooni kántugo,
mii cyeere sí jnijé mii na.

²⁷ Naha kurugo ye Kafoonji, mu sì jnijé mii mûnaani yaha
li kwôro kwùnji numpini i me.

Mu mû sì jnijé ma bâarápyiñi njicenji yaha u fwónho fanjke e me.

²⁸ Mu à nûmpañke tata kuni le mii taan

Mà mu yaha ná mii i, mu sí mii pyi mii i jnì funntange na†.”

²⁹ Nyé Pyeri à kwò Dawuda jwumpe njjjwumpe na ke, maa nûr'a jwo: «Mii cìnmpyibii, yii na yaha si wuu tulyage Dawuda kani finijé njwo yii á. Tèni i u à mpe jwumpe jwo ke, u mpyi a pu jwo a wà uye na me, naha kurugo ye wuu à li cè na u à kwû, u buwunj'a tò. Ali njjaa u kwùunni na nyé naha wuu yyére. ³⁰ Dawuda na mpyi Kile túnntunjó, u mû mpyi a li cè na Kile à kâa ur'á na uru na sí n-pa u jnambilini là tìjé e fánhe tateëngé e u kántugo.

³¹ Kile à wyér'a yí jwo Dawuda á na Kile Nijcwnronjí sí n-pajé n-fworo kwùnji i. Lire kurugo Dawuda à jwo na “U sì n-kwôro kwùnji numpini i me, u cyeere sí n-fwónho fanjke e me‡.”
³² Yesu kyaa li, Kile à u jè a yige kwùnji i. Lir'á pyi wuu mû puni nyii na. ³³ U à dûg'a kâr'a sà ntèen Kile kâniñje cyége na. Kile Munaani jnwoñmeni u mpyi a lwó wuu á ke, Tufoonji Kile à lire kan u á, ka u u li yaha l'à tîge wuu jnunj'i. Lire yii nyé na jnaa ame, maa nûru li jwo na.

³⁴ Yii li cè na Dawuda yabilinjyé a dûgo njnyinjí na me, ñka lire ná li wuuni mû i, u à jwo

“Kafoonji Kile à jwo mii Kafoonji á

‘Ta ma a pa ntèen na kâniñje cyége na,

³⁵ mii sí n-pa mu zámpeenbii le mu tooyi jwöh'i§.’”

³⁶ Nyé Pyeri à puru jwumpe taha a kwò ke, maa jwo: «Lire e ke yii Izirayeli shiinbibí pun'á yaa yii li cè na nákanaa baa na Yesu yii à kwòro cige na ke, Kile à uru pyi Kafoonji ná uru Kile Nijcwnronjí.»

³⁷ Pi à puru lógo ke, ka pu u pi zòompii cúnñjó sèl'e, ka pi i Pyeri ná túnntunmii sanmpii pyi: «Wuu cìnmpyibii, naha wuu à yaa wuu pyi be?» ³⁸ Ka Pyeri si pi pyi: «Yii yii toroñkanni kéenje, yii puni niñkin niñkin'á yaa yii batize Yesu Kirisita mege na, bà yii kapiegigii si mpyi si yâfa yii na me. Lire ká mpyi, yii sí Kile Munaani ta. ³⁹ Naha kurugo ye Kile à u Munaani

* 2:21 Zhoueli 2.28-32

† 2:28 Zaburu 16.8-11

‡ 2:31 Zaburu 16.10

§ 2:35 Zaburu 110.1

ŋwɔmeeṇi lwó yii ná yii tūlug'á, mà bâra mpii pi jyé tatooṇyi i ke. Mpii wuu Kafoonj Kile sí n-pa n-yyere si mpyi u pyi ke, l'a lwó pire pur'á.»

⁴⁰ Pyeri à jwumō nijyahama jwo pi á sahanjki Yesu kyaa na, maa pi yere na pi nûru ñge dijyeni sùpyire nintiimbaare jwóh'i, bà Kile si mpyi si pi shwó me. ⁴¹ Sùpyire t'à dá u jwumpe na ke, ka pire si batize. Mpii pi à bâra dânafeebii kurunjke na kuru canjke ke, pire mpyi a shiin kampwöhii taanre (3.000) kwò.

Dânafeebii wwojneeg e pyiñkanni

⁴² Yesu tûntunmpii mpyi maha yereyi njemu kaan ke, dânafeebii mpyi a piye waha maa yire nûru tèrigi puni i, maa jkôwro wwojneeg e. Pi mpyi maha bwúuruñi kwûun na ntáali piye na na lyí, maa Kile jâare sjencyan. ⁴³ Sùpyire puni mpyi ná fyagare e, paha na ye kakyanhala karigii ná kacyeenjki mpyi na mpyi Yesu tûntunmpii cye kurugo. ⁴⁴ Shin maha shin u mpyi a dá Yesu na ke, pire puni mpyi a wwò maa mpyi niñkin, pi cyeyaayi puni mpyi kângwörö wuyo. ⁴⁵ Tèrigi cyil'e, pi mpyi maha pi taare tâ ná pi cyeyaayi yâ pérli, maa yire wyéreñi táali piye na mà tâanna ná shin maha shin jùñjø tugure e.

⁴⁶ Pi mpyi maha piye binnini canja maha canja, ná sónjoro niñkin i Kilejaarebage e, maa Kile père. Pi mpyi maha binnini pi pyenyi i, maa bwúuruñi kwûun na ntáali piye na maa pi jyijni lyí ná funntange ná funjcenji i. ⁴⁷ Pi mpyi maha Kile kère, pi kyaa mpyi a tâan sùpyire pun'á. Mpii Kafoonj à shwó ke, u mpyi maha pire bârali pi kurunjke na canja maha canja.

3

Pyeri à cwâhōmōfooni wà cùuñjø

¹ Canjka yâkonj, Kilejaarege téni i, Pyeri ná Yuhana à kâre Kilejaarebage e. ² Lir'â pi ta pi à sà faanji wà yaha Kilejaarebage tajiyñwoge kâ na, pi maha ñkemu pyi: «Tajiyñwoge Nisinanjke» ke. Amuni u mpyi a si. Canja maha canja, pi mpyi maha mpa u yaha kuru cyage e, sùpyire ti jyé na jyé Kilejaarebage e ke, bà u si mpyi s'a pire jâare me. ³ Uru faanjj'á Pyeri ná Yuhana nya tajyige e maa pi jâare. ⁴ Ka pi i u yal'a wi, ka Pyeri si jwo: «Wuu wií.» ⁵ Ka nàñji si yyahé yirig'a le pi e. U mpyi na sónjji na pi sì yaaga kan ur'á.

⁶ Nyé ka Pyeri si u pyi: «Wyére, lire nyé me seën nyé mii á mii u kan mu á me, ñka yaage ku nyé mii á ke, mii sì kuru kan mu á. Nazareti kânhé shinjji Yesu Kirisita mege na, yíri ma a jaare!» ⁷ U à yíre jwo ke, maa nàñji cù kâniñe cyege na mà yírigé. Nyé ka nàñji tooyi ná u nintajyijugi si ntíl'a cysiye ta.

⁸ Ka u yi a yîr'a yyére, maa li jwó cù na jaare, maa sà jyé Kilejaarebage e* ná Pyeri ná Yuhana i, maa jaare, maa yini, maa Kile kère. ⁹ Sùpyire pun'á u pya u u jaare marii Kile kère. ¹⁰ Pi mpyi a li cè na nàñji u mpyi maha ntèn Kilejaarebage Tajiyñwoge Nisinanjke na maa sùpyire jaare ke, uru wi. Pyiñkanni na uru nàñj'á pyi maa jà na jaare ke, ka lire si sùpyire bilibili.

¹¹ Nàñji mpyi a taha a yaha Pyeri ná Yuhana fye e. Ka sùpyire kâkyanhala wuubii si fê a kâr'a sà binni pi taan, Kilejaarebage jkubabwóhe kâ jwóh'i, pi mpyi a Saanji Solomani mege le kuru jkubage na. ¹² Pyeri à sùpyire nyá ke, maa jwo: «Wuu cînmþyibii, Izirayeli shiinbii, ñaha na nde kan'â yii kâkyanhala ye? Naha na yii na wuu wîl'amé mu a jwo wuu yabilimpii sifente ná wuu Kile yyahagyare t'à wuu pyi wuu à ñge nàñji pyi u à yíri na jaare ye? ¹³ Íbirayima ná Ishaka ná Yakuba ná wuu tulyeyi sanjyi u Kilenj, u à u bâarapinyi Yesu jùñjek yírigé ná l'e. Yii à u le fânhafooji Pilati cye e, ka uru si li ta na yaaga jyé a yaa ku pyi u na me, ka yii i jcyé u na Pilati jyijii na. ¹⁴ Nge u à jwó maa ntíl'i ke, yii à cyé uru na, ñge u à boore pyi ke, maa Pilati jâare na u uru cye yaha. ¹⁵ Nge u jyé na shiñj niñkwombaanjkaan ke, yii à uru bò, ñka Kile à u jñé a yige kwûunji i. Wuu à u jyá u jñekwooni kântugo. ¹⁶ Nge nàñji u ñge yii i jaa, ná yii à u cè ke, wuu à dâniyanji pyi Yesu na, lire cye kurugo, u à jà a yîr'a yyére. Wuu à dâniyanji pyi Yesu mege na, lire l'a ñge nàñji yampe kwò feejee bâ yií puni jyijii wá u na me.

¹⁷ Mii cînmþyibii, mii à li cè na li jñcembâanji u à yii ná yii jùñjueebii pyi yii à lire kani pyi. ¹⁸ Lire e ke Kile à jwumpe mpemu jwo fo teemoni i u tûntunmpii cye kurugo ke, pur'â fûñjo. U mpyi a jwo na Kile Njñcwñrñj à yaa u kyaala. ¹⁹ Lire e ke yii yii toroñkanni këenjje, yii i yiye kan Kile á, bà u si mpyi si yii kapegigii yâfa yii na me. ²⁰ Lire kâ mpyi, Kafoonj Kile sí tañjño kan yii á. Mâ bâra lire na, ñge u à yaha yii yahare e ke, u si uru tûugo yii á, Yesu u jyé Kile Njñcwñrñj ke, uru kyaal. ²¹ Ñka u à yaa u tèen ñijyijji na fo u alha yaayi puni pyi yâ nûru yi lyempe e, yire Kile à jwo fo teemoni i u tûntunmpii cye kurugo.

²² Nyé Kile tûntunmjMusa à jwo

“Bà wuu Kafoonj Kile à mii tun me, amuni u sì n-pa yii cînmþworoji wà pyi u tûntunjø mii fiige. U alha jwumó maha jwumó jwo yii á ke, yii i jyé puru na.

* ^{3:8} Kuru k'â pyi urufoo canjcyiige mà jyé Kilejaarebage kaanjke funjke e, ñaha na ye Yahutuubii Salianjji i, kafuun li mpyi li li cwâhōmōfoo u jyé Kilejaarebage kaanjke funjke e.

²³ Shin maha shin u jyε u jyε a jyε uru tūnntunji jwumpe na mε, urufoo sí n-bò n-yige sūpyire shwɔhol'ε†.

²⁴ Nye mà lwɔ Kile tūnntunji Samuweli na, Kile tūnntunmpii pun'à jwo nde tèni kyaa na mú, Musa fiige. ²⁵ Jwumpe Kile tūnntunmpil'à jwo ke, pur'à jwo yii á mú. Tunmbyaare Kile à le ná yii tulyeyi i, tèni i u à jwo Ibirayima á na uru si jwó le niyke supyishinji pun'á u túluge cye kurugo ke, tire tunmbyaar' à le ná yii e mú‡. ²⁶ Lire e Kile à u báarapyinji yaha a pa yii Izirayeli shiinbii mεε na yyecyiige na, u u jwó le yii á, yii i láha pege karigii na.»

4

Pi à kàre ná Pyeri ná Yuhana i yuksaabii yyére

¹ Nye mà Pyeri ná Yuhana yaha jwumpe na, Kile sáragawwuubii ná Kilepaarebage sajicwɔnsigibii jùñufoonji ná Sadusiibii pil'à no wani. ² Li mpyi a sàa pén pi e mà Pyeri ná Yuhana jya pi i súpyire yerege ná Kile Jwumpe e na Yesu à jè a fworo kwùnji i, na lir'à li cyée na súpyire si n-pa jè n-fworo kwùnji i nùmpañja. ³ Ka pi i pi cù a le kàsuñi i fo mà sà na kuru canja nùmpañja na, naha na ye numpilage mpyi a wwò a kwò. ⁴ Nka lire ná li wuuni mú i, mpyi pi mpyi na Pyeri ná Yuhana jwumpe núru ke, pire nijyahamil' à dá Yesu na, ka lire si dánafeebii kurunkje shiinbii pyi pi à kampwhii kankuro (5.000) kwò.

⁵ Kuru canja nùmpañja, Yahutuubii jùñufeebibii ná kacwɔnribii ná Kile Salianaç cyelentibil' à pa piye bínni Zheruzalem kành e. ⁶ Kile sáragawwuubii jùñufembwøhe Ana* mú mpyi wani, mà bâra Kayifu ná Yuhananji wabère ná Alezandiri ná sáragawwuubii jùñufembwøhe pyëngë shiinbii puni. ⁷ Ka pi i ñkàr'a sà Pyeri ná Yuhana yige kàsuñi i mà pa yyéenje piye shwɔhol'e, maa pi yibe: «Ná fànhé ñkire e, lire jyε me ná mege ñkire e yil à nge nànjì cuuñø ye?»

⁸ Nye mà Pyeri yaha u à jí Kile Munaani na u à jwo: «Yii pi jyε wuu Yahutuubii jùñufeebibii ná kacwɔnribii ke, ⁹ ná yii sì naha a wuu yibe faannji ná u cuuñøkanni kyaa na nijjaa, ¹⁰ yii puni, mà bâra Izirayeli shiinbii sanmpii puni na, yii li cè na Nazareti kànhé shinnji Yesu Kirisita mege na nge nàñ' à cuuñø. Yesu yii à kwòro cige na mà bò, ka Kile si u jè a yige kwùnji i ke, uru mege na nge nànjì nijjyerenji u nge yii yyaha na ke, u à cuuñø. ¹¹ Yesu kyaa l'à jwo Kile Jwumpe Semenji i na

“Yii bafaanribil' à cyé kafaage ñkemu na ke,
kuru k' à pa mpyi bage kafaage sée woge bage mbiini na†.”

¹² Nye shwofoonji wà saha jyε uru baare e me. Mege cye kurugo wuu sí nùmpañja ta ke, kuru jyε a le súpyanjì wà tutfigie na ñkje niyke na Yesu baare e me.»

¹³ Yahutuubii jùñufeebibii ná kacwɔnribil' à Pyeri ná Yuhana jya pi i yu fyagara baa ke, ka li i pi kàkyanhala, naha na ye pi mpyi a li cè na Pyeri ná Yuhana jyε a kâla sel'e me, ka pi i li kâanmucya mà li jya na pi ná Yesu u mpyi. ¹⁴ Nye nànjì u à cuuñø ke, pi à uru nijjyerenji jya Pyeri ná Yuhana taan ke, pi jyε a yà ta si njwo me.

¹⁵ Ka pi i Pyeri ná Yuhana pyi pi à fworo ntâani na, maa ñkwôro na piye yíbili: ¹⁶ «Naha wuu à yaa wuu pyi mpipi shiinbii na be? Kakyanhala kani pi à pyi ke, Zheruzalem shiinbii pun' à li cè, wuu mú sì n-jà nàkaana pyi lire e me. ¹⁷ Nka nde kani jyε a yaa li cëeg' a no cyeyi puni i me, lire e ke wuu pi yyere, wuu u pi füguro, bà li si mpyi pi àha núru kuru mege kyaa jwo súpyanjì wà tutfig' à me.»

¹⁸ Ka pi i Pyeri ná Yuhana yyere maa yi jwo a waha pi á, na pi àha núru Yesu kyaa jwo súpyanjì wà tutfig' à, lire jyε me si súpyanjì wà kâla ná u kani i me. ¹⁹ Ka Pyeri ná Yuhana si pi pyi: «Ncyii kápaaqgií mú shuuññi i, li ndi l'à tú Kile á ye? Mâ yii jwoméenii cù laa, mà Kile jwoméenii cù? Yii yabilimpíi pi yi kâanmucya de! ²⁰ Nde wuu kón' à jya maa li lógo ke, wuu si n-jà n-pyi ná wuu jyε na lire yu me.»

²¹ Ka pi i pi füguro sahañki maa pi yaha. Pi jyε a mpyi a cè yaage pi sí n-pyi pi na me, naha na ye kakyanhala kani li mpyi a pyi ke, súpyire mpyi na Kile kérre lire kurugo. ²² Nànjì u mpyi a cuuñø lire kakyanhala cuuñøkanni na ke, uru shìñi mpyi a jyaha yyee beeshuunni na.

Dáñafeebil' à Kile náare

²³ Pi à Pyeri ná Yuhana cye yaha ke, ka pi i ñkàre Yesu tūnntunmpii sanmpii cyage e. Nje Kile sáragawwuubii jùñufeebibii ná Yahutuubii kacwɔnribil' à jwo pi á ke, maa sà yire puni yyaha jwo pi á. ²⁴ Nye pi à yire lógo ke, ka pi puni si wwò sàññøro niykin na maa Kile náare fànhé na: «Kafoonji, mu u à nijyinji ná ñikje dà, maa suumpe lwohe ná ku funjø yaayi puni dà. ²⁵ Wuu tulyage Dawuda u jyε mu báarapyinji ke, mu à ma Munaani pyi l'à u yyaha cù, ka u u jwo “Naha kurugo supyishinj' à jùñø kyán?»

Naha na kírigii súpyire maha vùñmpwoore pyi ye? Ti jyε jùñø baa.

²⁶ Saanbii pi jyε ñikje na ke, pir' à piye bégele kâshige mεε na,
ka jùñufeebibii si piye bégele Kafoonji Kile ná u Nijcwɔnronji mεε na‡.»

† 3:23 Duterenomu 18.15, 18, 19 ‡ 3:25 Zhenezi 22.18; 26.4 * 4:6 Nje Ananji na mpyi ná. † 4:11 Zaburu 118.22 ‡ 4:26 Zaburu 2.1, 2

²⁷ Sèe wi de! Nke kànhé e, saanji Erodi ná Pöñse Pilati à wwò ná Izirayeli shiinbii ná supyishinji sanji i, báarapyinji mu à cwoonr'a yaha maye mée na, ná uru u jyé Yesu ke, maa ntùñke taha uru na. ²⁸ Lire mpyinji cye kurugo, kyaa maha kyaa mu à kyaala a yaha fo tèemóni i mà tåanna ná ma sifente ná ma jyij wuuni i ke, cyire pi à pyi. ²⁹ Nka Kafooni, pi à wuu füguro ná jwumpe mpemu i numé ke, mu à puru lógo. Wuu pi jyé mu báarapyii ke, wuu tège, wuu raa mu jwumpe yu fyagara baa. ³⁰ Li sínji yaha wuu na, wuu jà wuu a yampii ciúñji, wuu raa kacyeenkii ná kakyanhala karigii pyi mu báarapyinji njicenji Yesu mëge na.»

³¹ Pi à Kile njára' kwò ke, cyage e pi mpyi a binni ke, ka kuru cyage jíñke si jcyéenne, ka Kile Munaani si pi puni njí, ka pi i wá na Kile jwumpe yu fyagara baa.

Dánafeebii cyeyaayi pun'à pyi kàngwòr wuyo

³² Dánafeebii kurunjke mpyi a wwò maa pi zòompii ná pi sònñjore pyi njinkin, férénje yaaga saha jyé a mpyi pi wà á me, pi yaayi puni mpyi kàngwòr wuyo. ³³ Sifente na mpyi Yesu túnntunmpil'á sée sél'e pi i yi yu sùpyir'á na Kafooni Yesu à jè a fworo kwùni i. Kile mpyi a jwò pi puni na maa pi tège sél'e. ³⁴ Kanhamafloo jyé a mpyi pi e me, jaha na yé mpipi pi mpyi ná taare e, lire jyé me pyenyi i ke, pire mpyi maha yire pérel, ³⁵ maa ma na uru wyérenji kaan Yesu túnntunmpil'á. Pi mpyi maha uru wyérenji tåali piye na, maha ntàanna ná pi shin maha shin jùñjo tugure e. ³⁶ Nye nàñji wà na mpyi wani, uru mëge na mpyi Yusufu, Levi túluge shin u mpyi u wi, u mpyi na yíri Sipiri kini i. Yesu túnntunmpii mpyi a u mëge le Barinabasi, kuru mëge jwòhe ku jyé: «Ngemu u maha måban leni sùpyire e ke.» ³⁷ Kérege na mpyi uru nàñ'á, ka u u ku pér, maa mpa ná ku wyérenji i mà pa ñkan Yesu túnntunmpil'á.

5

Ananiyasi ná u cwoñj Safira kani

¹ Nye nàñji wà na mpyi wani, uru mëge na mpyi Ananiyasi, u cwoñj mëge sí jyé Safira, ka pire mû si taare tå pér. ² Ka pi mû shuunní si bê li na, ka u u taare wyérenji tåa, maa taaga jwòho, maa jkàre ná ku sanjké e mà sà ñkan Yesu túnntunmpil'á. ³ Ka Pyéri si u pyi: «Ananiyasi, di mu à pyi maa Sitaññinji yaha u à sònñjopeere tèg'a mu zòmbilini jí fo mu à ma taare wyérenji wà jwòho maa mpa fine Kile Munaani á ye? ⁴ Må mu yaha mu sâha jkwò a taare pér e me, taha mu woro bâ ti mpyi ti ti me? Mu à ti pér e ke, taha mu wu bâ u mpyi ti wyérenji me? Naha k'à nde kani mpyinji sònñjore tîrige mu funjke e yé? Sùpya á bâ mu à fine må de! Kile á mu à fine.»

⁵ Ananiyasi à puru lógo ke, maa jcwò jùñke na mà kwû. Mpipi à yire lógo ke, ka pire puni si fyá sél'e. ⁶ Ka nàñjiibii si yíri maa u buwuñi pwò a sà ntò. ⁷ Nye tèr'á pyi ke, ka Ananiyasi cwoñj si nô wani, nde l'à u poonji ta ke, u mpyi a lire cè me. ⁸ Ka Pyéri si u pyi: «Séenji jwo na á, kampyi nge dánji na taar'á pér.» Ka ceenji si jwo: «Dón, uru na t'à pér.» ⁹ Ka Pyéri si u pyi: «Naha k'à pa ná l'e, ka yii i jwo a jwò si Kafooni Munaani jwò cù ye? Nye mpipi pi à sà mu poonji tò ke, pire pi mpipi cyímñji na, pi mû si n-kâre ná mu i.» ¹⁰ Ka ceenji si ntíl'a cwo jùñke na Pyéri fere e mà kwû. Ka nàñjiibii si jyé pyenje e, mà u ta u à kwû. Ka pi i u lwó a kár'a sà ntò u poonji taan. ¹¹ Nye dánafeebii kurunjke ná sùpyire puni t'à puru jwumpe lógo ke, ka pire puni si fyá sél'e.

Yesu túnntunmpil'á kakyanhala karii njiyahagii pyi

¹² Kacyeenji njiyahagii ná kakyanhala karii njiyahagii mpyi maha mpyi sùpyire shwshol'e Yesu túnntunmpii cye kurugo. Dánafeebii puni mpyi maha piye binnini Kilejaarebage ntàani na, saanji Solomani jkubawòhe jwòhi. ¹³ Mpipi pi jyé pi jyé a dá Yesu na me, pire wà jyé a mpyi na jyéeg'a bâra pi na me. Lire ná li wuuni mû i, pi mpyi maha pi pér sél'e. ¹⁴ Nàmabaabii ná cyeebii pi mpyi na ma na piye kaan Kafooni á ke, là mpyi na bârali pire na sél'e. ¹⁵ Kakyanhala karigii nimpyiññkii kurugo, sùpyire mpyi maha ma na yampii sínñinji bâmbahajyi, lire jyé me dèmëbii ná pyenkuibil'e, bâ li si mpyi li mée ka bê shin njinkin na, Pyeri nintoroni nàjyajáñj ká ntò ngemu na ke, urufoo si jçùññj me. ¹⁶ Shinjyahara mü mpyi maha yíri ná yampii ná jinacyaabii Zheruzalemu kwùlumpé kànyi na, na ma na jcyére Yesu túnntunmpii na, pi puni mû si mpyi maha jçùññj.

Pi à Yesu túnntunmpii kyérege

¹⁷ Nye ka yíjcyegye si jyé Kile sáragawwuubii jùñufembwòhe ná u fyèjwòhoshiinbii Sadusibill'e.

¹⁸ Ka pi i cye taha Yesu túnntunmpii na, maa pi cù a le kasubabwòhe e. ¹⁹ Nye ka Kafooni Kile mèlekéji wà si mpa kasubage jwò mügo numpilage e, maa pi yige, maa pi pyi: ²⁰ «Yii a si Kilejaarebage e, yii i sà a nge shñji kani sénmege yii a yu sùpyir'á.» ²¹ Nye pi à yire lógo ke, kuru canja nùmpañja jyésooge na, ka pi i jkàre Kilejaarebage e, maa sà a sùpyire kâlali.

Tèr'á pyi ke, ka Kile sáragawwuubii jùñufembwòhe ná u fyèjwòhoshiinbii si yukyaala kurunjke ná Izirayeli shiinbii kacwɔnribii puni yyer'a binni, maa sòrolashiibii pyi pi sà Yesu

tùnnntunmpii yige kasubage e, pi a ma. ²² Ka pire si nkàre, pi jye a sà tùnnntunmpii ta wani mè, maa nûr'a sà pi pyi. ²³ «Wuu à kàr'a sà kasubage ta k'â yal'a tò, ku sajcwônsigibii mù si wá a mpyi na ku sajcwônnji sigili. Nka wuu à ku mûgo ke, wuu jye a sùpya ta wani k'e mè.»

²⁴ Nye Kilejaarebage sajcwônsigibii jñûjufoonji ná sâragawwuubii jñûjufeebil'â puru lôgo ke, pi saha jye a pi nimpyii cê mè, ka pi i wá na piye yibili li pyinjkanni na. ²⁵ Mâ pi yaha puru na, ka wà si mpa pi pyi: «Nâmpii yii à cù a le kàsuni i ke, pi wá na sùpyire kâlali Kilejaarebage e.»

²⁶ Nye ka Kilejaarebage sajcwônsigibii jñûjufoonji ná u shiinbii pì si yîr'a kâr'a sà pi yyer'a pa. Pi jye a jen'a pi cù fânhe e mè, jaha na ye pi mpyi na fyâge sùpyire kâ nkwò pire wà mbò ná kafaayi i mè.

²⁷ Pi à nô ná pi e yukyaala kurunjke yyére ke, ka sâragawwuubii jñûjufembwôhe si pi pyi:

²⁸ «Taha wuu jye a mpyi a yi jwo a waha yii á na yii àha nûru raa sùpyire kâlali ná Yesu mège e mè? Ku ke, yii à Zheruzalemu kânhe puni shwâo ta ná yii kâlajî i, mà bâra lire na, yii si nge nâji mböji tûgure pyi ti pyi wuu woro.» ²⁹ Ka Pyeri ná Yesu tùnnntunmpii sanmpii si pi pyi: «Wuu pi Kile jwomœeni cù, wuu à lire funjø cê mà tòro wuu yii jwomœeni cù. ³⁰ Yesu yii à kwôro cige na mò bò ke, wuu tulveyi u Kilenj à u jè a yige kwûni i, ³¹ maa u pyi u à dûg'a kâr'a sà ntèen uru kânje cyege na, maa u pyi Nñûjufoonji ná Shwofoonji, bà u si mpyi si Izirayeli shiinbii pyi pi pi toronkanni këenje pi i láha kapecigii na, Kile si cyi yâfa pi na mè. ³² Wuu ná Kile Munaani na cyire karigii shëenre yu, Kile à lire ndemu kan u jwomœeni cûveebil'â ke.» ³³ Yukyaala kurunjk'à yire lôgo ke, ka pi lûgigii si yíri fo pi la mpyi si Yesu tùnnntunmpii bò.

³⁴ Nye Farizhenji wà na mpyi pi shwâhôl'e, uru mège na mpyi Gamaliyeli, Kile Saliyanji cylentu u mpyi u wi, sùpyire puni mpyi na u pêre, ka uru si yîr'a yyére yukyaala kurunjke shwâhôl'e maa jwo na pi Yesu tùnnntunmpii yige ntâani na tère nimbilere funj'i. ³⁵ Pi à fworo ntâani na ke, ka u u jwumpe lwá maa jwo: «Mii cînmpyibii Izirayeli shiinbii, nde yii la jye si mpyi mpîi shiinbii na ke, yii a yiye kâanmucaa de! ³⁶ Naha kurugo ye li sâha mò mè, nâji wà mpyi a yîri naha, u mège mpyi Tedasi. U mpyi a uye pyi shinbwo fo shiin ñkwuu sicyeere (400) fiige mpyi a taha u fye e. Nka pi à pa u bò ke, ka u shiinbii puni si jcaala, ka yire si yyére wani. ³⁷ Lire kântugo Galile kuluni shinnjì wà à yîri sùpyire mësemëni tèni i, uru nànjì mège mpyi Zhudas, u mpyi a shinjyahara yâkilibii këenje pi à taha u fye e. Nka uru mû à bò, ka u fyêjhôshhiinbii puni si jcaala.

³⁸ Lire kurugo nume, mii si njemu jwo yii á ke, yire yi jye, yii àha mpîi shiinbii kani pwo yii mûnahigii na mè, yii pi yaha pi a sì. Kampyi pi funjø kani, lire jye mè pi kappyin'â fworo sùpyire e, li sì n-pa n-yyére. ³⁹ Nka kampyi Kile e l'à fworo, yii sì n-jà li këege mè. Yii a yiye kâanmucaa, bà li si mpyi yii àha nkânta yii i Kile tûnni mè.»

Nye ka yukyaala kurunjke si jee Gamaliyeli jwumpe na, ⁴⁰ maa Yesu tùnnntunmpii yyer'a pa, maa pi bwòn, maa pi pyi na pi àha nûru Yesu mège kyaajwo sùpya á mè, maa pi cye yaha pi a sì. ⁴¹ Ka tùnnntunmpii funtanga wuubii si yîri yukyaala kurunjke taan mà kâre jaha kurugo yé Kile à li ta na pi à yaa pi kyaala Yesu mège kurugo, ka lire si mpyi pi á jñûjirire kyaaj. ⁴² Cannja maha cannja, pi mpyi maha sùpyire yerege Kilejaarebage ná pyenyi i tèrigii puni i, maa Jwumpe Nintanmpe yu na Yesu u jye Kile Njcwomœeni.

6

Kacwônrribii tegfeebii kani

¹ Nye cyire canmpyaagil'e là mpyi na bârali cyelempyibii nyahanj na. Dánafeebii kurunjke e, mpîi pi mpyi na Girekiibii shëenre yu ke, ka pire si wá na Eburubii shëenre jwufeebibii jñûji tare, jaha na ye pi mpyi a li kâanmuca mâ li nya na pire u kâmpanjke lenjkwucyeebibii jye a cù cûjkanna njicenne na yalyire kâmpanjke na mè*. ² Nye ka Yesu tùnnntunmpii ke ná shuunninjì si cyelempyibii puni yyer'a binni, maa yi jwo pi á: «Wuu aha Kile Jwumpe jñuwuji yaha maa wuye pwa jñiyîji karigii kanni jcwoonrò ni na, lire jye a tîi mè. ³ Lire e ke wuu cînmpyibii, yii nàmbaa baashuunni cwoonrò yiye shwâhôl'e, mpîimu pi jye ná mëtange e maa mpyi yâkilifee, maa jñi Kile Munaani na ke. Wuu sì jñiyîji kataampe le pire cye e. ⁴ Wuu pi ke, wuu sì wuye pwo Kileparegá ná Kile jwumpe jñuwuji na.» ⁵ Ka puru jwumpe si ntâan sùpyire puni i, ka pi i shiin baashuunni cwoonrò. Pi njiccyiini u à pyi Ecyeni, u mpyi a dâ Kile na sèl'e, Kile Munaani mpyi a u jñi, uru ná Filipi ná Porokori ná Nikanori ná Timo ná Parimënesi ná Antiyoshi kânhe shinnjì Nikola u mpyi a fyâna a pyi Yahutuubii Kile kuni i

* ^{6:1} Yahutuubii mpyi a tâa mà pyi kuruyo shuunni: 1 mpîi pi jye pi jye Izirayeli taare e mè, maa Girekiibii shëenre yu, ná tire ti jye pi nushëenre ke; 2 mpîi pi jye Izirayeli taare e maa Eburubii shëenre yu ke. Mpîi pi à tèen cyeyi yabere e nàmponne e ke, njemu kâ lyé ke, uru maha nûr'a kâre Izirayeli kini i, jaha na ye Yahutuubii la mpyi pire puni si ntò Izirayeli taare e. Mpîi pi à kwû Zheruzalemu i maa pi cyeebibii yaha ke, pire lenjkwucyeebibii mpyi maha ntèen wani. Lire kurugo lenjkwucyeebibii njiyahamii mpyi na Girekiibii shëenre yu.

ke. ⁶ Ka pi i mpa pire shiin baashuunni cyēe Yesu tūnntunmpii na, ka pire si Kile jāare pi na, maa cyeyi taha pi jūjyī na, maa jwō le pi á.

⁷ Kile Jwumpe mpyi na jcaali, cyclempyiibii sí i jnyahage fwōfwō Zheruzalem kānhe e, Kile sáragawwubii njyayhamii sí jnege Yesu na.

Yahutuubil' à Ecyeni cù

⁸ Kile mpyi a jwō Ecyeni na sèl'e, maa sínji kan u á. U mpyi maha kakyanhala karigii ná kacyeenkii pyi súpyire shwōhol'e. ⁹ Nyé Kile Jwumpe kàlambage pi maha mpyi: «Bilibii njyajahabii kàlambage» ke, Síreni kānhe shiinbii ná Alezandire kānhe shiinbii pìi mpyi a yíri kuru kàlambage e, mà bâra Silisi kùluni shiinbii pìi ná Azi shiinbii pìi na, ka tire súpyire si mpa nákaana pyi ná Ecyeni i. ¹⁰ Nka Kile Munaani mpyi a Ecyeni yyaha cù maa u pyi u u yáklifente jwumpe mpeemu yu ke, pi jyé a jà a jwōshwōr̄ ta puru na me.

¹¹ Nyé lir'á pyi ke, ka pi i wyéreñi tèg'a súpyire tå sòn a yaha Ecyeni na, ka pire si fin'a taha u na maa jwo: «Wuu à u jwumpe lógo, u à Kile tūnntunjiMusa ná Kile mege kèçge.» ¹² Lir'á pyi ke, ka súpyire ná kacwɔnribii ná Kile Salianji cyelentiibii lùgigii si yíri Ecyeni taan, maa u cyán a cù fānhe e, maa ñkàr'na u e yukyaala kurunjke yyére. ¹³ Pi mpyi a kàre ná kafinivinibii pìl'e mú, ka pire si fini na: «Hge nànjí maha jwumpimpe yu Kilenaarebage ná Musa Salianji na tèrigii puni i. ¹⁴ Wuu à lógo u jwō na na Nazareti kānhe shinjí Yesu na sín-pa Kilenaarebage jya, si Kile tūnntunji Musa lâdaabii kéçenjé.»

¹⁵ Ka yukyaala kurunjke shiinbii puni si yyahayi le Ecyeni i na wíi, mà u yyahe jya k'à pyi mu à jwo Kile mèlèkènji wà wogo ki.

7

Ecyeni à Yahutuubii funjø cwo Kile Jwumpe na

¹ Ka Kile sáragawwubii jùñufembwōhē si Ecyeni pyi: «Nje pi na yu mu na ke, sèe wi la?» ² Ka u pi pyi: «Mii cìnmpyiibii ná mii tiibii, yii lógo na jwō na. Mà wuu tulyage Ibirayima yaha Mezopotami kini i, sínampe foonji Kile à uye cyée u na mà u ta u sàha ntèen Kyaran kānhe e me. ³ Maa yi jwo u à na u fworo u tupyenje e, u fworo u kini i, kini uru sín-cyée u na ke, u raa sì lire e*. ⁴ Nyé ka Ibirayima si yíri Kalide shiinbii kùluni i, maa ñkàr'a sà ntèen Kyaran kānhe e. U tunjì kwùñkwooni kàntugo, kini i yii jyé ame ke, ka Kile si u pyi u à nûr'a pa naha. ⁵ Kile jyé a mpyi a u mege cyaga kan u á kini i me, ali cyaga nimbilere jyé a mpyi a kan u á me. Nka Kile mpyi a jwōmèenì lwó u á na uru sín kini kan u á, u kwùñkwooni kàntugo, li mú sín-pyi u túluge wuu, mà li ta kuru canjke na, pyà jyé a mpyi Ibirayima á me. ⁶ Kile mpyi a yi jwo Ibirayima á na u túluge sín-pa n-pyi nàmponnte e kini laber'e, pi sín-pyi bilii, pi sín-pi kyérege yyee ñkwuu sicyeere (400) funj'i. ⁷ Nka kini shiinbil'á pi sín-bilere pyi ke, uru Kile yabilini u sì lire kini shiinbii tún†. Lire kàntugo pi sín-yíri wani sín mpa uru Kile pêe naha jke cyage e. ⁸ Lire kàntugo ka Kile si tunmbyara le ná Ibirayima e, maa ñkwòñji pyi tire fyéñi. Lire kurugo Ibirayima à u jyanjì Ishaka kwòn u canzege canmpyibaatanrewuuni. Ishaka mù à pa Yakuba ta ke, maa uru kwòn, ka Yakuba mù sín wuu tulyeyi ke ná shuunniñi kwòn.

⁹ Wuu tulyeyi i, wà mege na mpyi Yusufu, uru yijcyege mpyi pí sanmpil'e, ka pi i u pére, u à kàr'a sà mpyi biliwe Misira kini i. Nka Kile mpyi ná u e, ¹⁰ maa u shuu yyefuge karigii puni na. Kile mpyi a yáklifente kan u á, maa u kyaa pyi l'à tâan Misira kini saanji Farón á, ka uru si u tijé Misira kini ná u pyenge puni jùñjo na. ¹¹ Nyé ka katibwohō si mpa jcwō Misira kini puni ná Kana kini puni na. Súpyire mpyi na ñkyalí sél'e. Wuu tulyeyi mpyi na jyjí taa na lyí me. ¹² Yakuba à pa lógo na jyjí na wá na ntaa Misira kini i ke, maa wuu tulyeyi tun pi tonjciilige e pi sà wà shwō, pí a ma. ¹³ Nyé pi à pa shà pi tozhōnwoge na sùmanji tashwōge e ke, ka Yusufu si nta a uye cyée u címmpyiibii na. Lir'á pyi ke, ka Farón si nta a Yusufu címmpyiibii cè. ¹⁴ Lire kàntugo ka Yusufu si pi tun pi à kàr'a sà u tunjì Yakuba ná u pyeng shiinbii lwó mà pa. Pi shiin beetaanre ná ke ná kanjkuro (75) pi mpyi. ¹⁵ Lire pyinjkanñi na, Yakuba à kàre Misira kini i. Wani u à kwòn, mà bâra wuu tulyeyi sanjyí na mù. ¹⁶ Ibirayima mpyi a fanjke ñkemu shwō Kyamòri jyaabil'á Sikemu kānhe e ke, ka pi i pi buwuubii tug'a kàr'a sà ntò wani kuru fanjke e.

¹⁷ Nyé jwōmèenì Kile mpyi a lwó Ibirayima á ke, lire tèefunjøn'a pa na byanhare ke, ka wuu shinjí sín mpa jyaha maa mpée Misira kini i. ¹⁸ Pi à kwôro Misira kini i fo mà sà ná saanji wà u tìi na. Uru saanji jyé a mpyi a yafyin cè Yusufu kataanmpe e me. ¹⁹ Uru saanji'á wuu shinjí súpyire kyérege cwòore e. U mpyi maha pi pyi pi i pi pylibii lwúu na wàa, bâ pi si mpyi s'a ñkwûn me. ²⁰ Lire tèni i Kile tūnntunjiMusa à si. U leme mpyi a jwō, u kyaa mpyi a tâan Kile á, ka u sifeebii si u jwōhō yijyé taanre funj'i bage e maa u jwō caa. ²¹ U à pa jwōhō jà, ka pi i u yige bage e ke, ka saanji Farón pworoni si u lwó na byíi mu à jwo u yabilini jya wi. ²² Lire pyinjkanñi na, yaaga maha yaaga na Misira kini shiinbii mpyi a taanna ke, Musa mpyi

* 7:3 Zhenezi 12.1 † 7:7 Zhenezi 15.13, 14

a taanna yire puni na. Fànhé na mpyi u jwumpe ná u kapyiñkii puni i.²³ Nyé Musa shìj' à pa no yyee beeshuunni na ke, u cìnmpyibii pi nyé Izirayeli shiinbii ke, ka u u li lwó uye funj'i si sà fworo pi na.²⁴ U à sà nò wani mà sà Misira shinji wà ta u u cìnmpworoñi wà bwùun, ka Musa si u cìnmpworoñi shwò maa u ñkoonjí wwù fo mà Misira shinji bò.²⁵ Musa mpyi na sànni na lire mpyiñi sì uru cìnmpyibii pyi pi li cè na Kile na sì pi yige bilere e uru cye kurugo, ñka u cìnmpyibii nyé a jà a yì yyaha cè me.²⁶ Kuru canña nùmpañja, ka Musa si sà u cìnmpyibii plì shuunni ta pi i ntùnni, ka u u wá na jcaa si pi jwo nde piye e maa jwo pi á "Yii na nyé cìnmpyí, jaha kurugo yìjye na ntùnni yé?"²⁷ Nyé mpyi na u shinjëejí bwùun ke, ka uru si Musa ñoøl'a wà maa jwo: "Jofoo u à mu tìjé mà pyi wuu nyúufoonjí ná wuu yuksaanji yé?²⁸ Bà mu à Misira shinji bò tanjaa me, taha amuni mu la nyé si mii bò?"²⁹ Nàñj'a puru jwo ke, ka Musa si fè a kàre Madiyaní kini i. Maa ceewe fúru wani maa pùnampyire shuunni ta u na.

²³ Nyé yyee beeshuunni kàntugo, canjká mà Musa yaha Sinayi jañke byanham'i, ka Kile mèlékenjí wà si uye cyée u na, nage mpyi na jí tahe ñkemu na ke, kuru funjke e.³¹ Musa à lire nyé ke, ka li i u kàkyanhala. Ka u u file ku na si ku yaa ñgí, ka Kafoonjí Kile si u pyi³² "Mii u nyé mu tulyeyi Ibirayima ná Ishaka ná Yakuba u Kilenjí." Ka Musa si fyá fo na nyéenni, u saha nyé a jen'a ku wíi me.³³ Nyé ka Kafoonjí si u pyi "Ma tanhajyi wwù ma tooyí na, jaha na ye cyage e mu à yyére ame ke, kuru na nyé Kile wogo.³⁴ Yyefuge e mii shiinbii nyé Misira kini i ke, mii à kuru nyá, mii à pi parage lógo mó. Mii à tìg'a pa si mpa pi nyùñjò wwù bilere e. Nyé numé, mii sí mu tun Misira e*."

³⁵ Nyé Izirayeli shiinbii mpyi a cyé Musanji ñgemu na, maa u pyi "Jofoo u à mu tìjé mà pyi wuu nyúufoonjí ná wuu yuksaanji yé?" ke, uru Musanji Kile à tun u à sà mpyi pi nyúufoonjí, si pi yige bilere e, Kile mèlékenjí u à uye cyée u na tahe nage woge e ke, uru mèlékenjí cye kurugo.³⁶ Uru Musanji u à pi yige bilere e Misira e, maa kakyanhala karigii ná kacyeñkii pyi Misira kini ná Suumpé Lwohe Niñyage ná sìwage e yyee beeshuunni funj'i.³⁷ Uru Musanji ninunji mó u à yi jwo Izirayeli shiinbil'á na, bà Kile à uru tun me, amuni Kile sì n-pa tùntuntunjó yige pi shini i uru fiige†. ³⁸ Må sùpyire yaha t'à bínni sìwage funjke e, Kile Mèlékenjí u mpyi na yu Sinayi jañke jñuñ'i ke, uru Musanji ninunji u mpyi uru Mèlékenjí ná wuu tulyeyi shwòhóle. U à jwumpe báraka wumó jwo u á, ka u u pu jwo wuu á.³⁹ Ñka wuu tulyeyi nyé a jñee puru jwumpe na me, pi à pu cyé maa sònñi si níru s'a wá Misira kini i.⁴⁰ Ka pi i Aron pyi "Yasunyji yà yaa jñemu yi sì wuu yyaha cù ke, jaha na ye Musanji u à pyi kajunjò mà wuu pyi wuu à fworo Misira e ke, yaage k'á u ta ke, wuu nyé a cè me*."⁴¹ Nyé cyire canmpyaagil'e, ka pi i nunaga yaa mà pyi kacyiñ, maa kuru sunni. Kuru nunage pi à yaa ná pi yabilimpíi cyeyi i ke, maa kuru kataanni pyi.⁴² Nyé ka Kile lùuni si yíri, maa kàntugo wà pi á, maa pi yaha pi i nìnyinjì yaayi père mu à jwo bà Kile tùntuntunjí wà mpyi a yi séme Kile Jwumpe Semení i na "Yii Izirayeli shiinbii, yatoore yìjye à pyi sáraga, mà bára sárayi yìjye à wwù yyeegii beeshuunni funj'i

mà yìjye sìwage e ke, taha mii á yìjye à yire wwù la?

Mii á bà yìjye à yire wwù mà de!

⁴³ Yìjye yasunjke mege ku nyé Molokiñ ke, kuru u vâanjke bage yìjye à tug'a kàre.

Mà bára lire na, woni mege ku nyé Erefan ke, lire shinji yìjye à yaa na mpère.

Lire e ke mii sí yìjye cù n-kàre fo Babilón kàntugo*."

⁴⁴ Nyé Ecyeni à puru jwumpe taha a kwò ke, maa jwo: «Må wuu tulyeyi yaha jñani na sìwage e, tunmbyaare vâanjke bage na mpyi pi á. Kuru bage mpyi maha li cyée na Kile na nyé ná pi e. Kile mpyi a yaanjkanni ndemu cyée Musa na ke, lire yaanjkanni na u mpyi a ku yaa.⁴⁵ Lire kàntugo lyenjwoge ku mpyi a taha wuu tulyeyi woge na ke, ka u u kuru bage kan pir'á. Kini shiinbii Kile mpyi na sì n-kòro n-yige si li kan Izirayeli shiinbil'á ke, ka Zhosuwe si pi yyaha cù mà kàre lire kini i ná kuru bage e. Tunmbyaare vâanjke bag'á kwôro wani pi á fo mà sà na saanji Dawuda tñijin na.

⁴⁶ Dawuda kyaa mpyi a tâan Kile á, ka u u li cya Kile á si baga faanra u á, uru ñgemu u nyé Yakuba u Kilenjí ke.⁴⁷ Ñka saanji Solomani u mpyi Dawuda jyanjí ke, uru u à pa mpyi kuru bage faanrafooñi.

⁴⁸ Ñka wuu à yaa wuu li cè na nìnyinjì u Kilenjí nyé na ntèn sùpyanji bafanrage e me, bà Kafoonjí Kile à yi jwo u tùntuntunjí wà cye kurugo me, na

⁴⁹ "Nìnyinjì u nyé mii saanre yateenjke, jñekje sì nyé mii tooyi tayahage.

‡ 7:28 Ekizodi 2.14 § 7:32 Ekizodi 3.6 * 7:34 Ekizodi 3.5, 7, 8, 10 † 7:37 Duterenomu 18.15, 18 ‡ 7:40 Ekizodi

32.1 § 7:43 Amoriti shiinbii yasunjke mege ku nyé kure. Kuru yasunjke kyal'á pén Kile à mà tòro yasunyji sanjñi na.

Ku tèesunni i, nàñkopyire ku maha mpyi pi i ñkaan k'á sáraga. (Levitik 18.21; 20.2-5; 1 Saanbii 11.7; 2 Saanbii 23.10; Zheremi 32.35). * 7:43 Amosi 5.25-27

Bage እኑ ምርመራ በኋላ ንብረት መሆኑን የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

⁵⁰ Mii ፍይሳድ ኔዴሩ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

⁵¹ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

⁵² Yii tulyey a Kile tūntunmipi puni kyerege. Nge u à sàa tìi ke, mpii pi à uru mpanji kyaa jwo ke, pi à pire bò. Numé, ka yii i nûr'a pa wwû uru sùpyanji nintiinj i jwôh'i mà bò. ⁵³ Yii pi à Kile Saliyanji ta Kile mèlekëebii cye kurugo ke, yii, እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

Ecyenī borjkanni

⁵⁴ Yukaabill' a yire lôgo ke, ka pi lùgigii si yîri fo mà tateenje fô pi na Ecyenī kurugo. ⁵⁵ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

⁵⁶ Yukaabill' a yire lôgo ke, ka pi lùgigii si yîri fo mà tateenje fô pi na Ecyenī kurugo. ⁵⁵ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

⁵⁷ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

⁵⁸ Yukaabill' a yire lôgo ke, ka pi lùgigii si yîri fo mà tateenje fô pi na Ecyenī kurugo. ⁵⁵ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

⁵⁹ Mâ pi yaha pi i Ecyenī wàa nà kafaayi i, u à Kile jaare na: «Kafooni Yesu, mii sí na múnaani kan mu á!» ⁶⁰ Maa niñkure sín maa jwo fânhna na: «Kafooni, ma hâ nde kapiini fwooni tò pi na me!» U à puru jwo ke, ka u múnaani si fworo u e.

8

Soli à dânafeebii kyérege

¹ Soli mû mpyi a jee Ecyenī mbòjì i. Kuru canjke, ka pi i li jwô cù na Zheruzalemu kânhe dânafeebii kyérege sée sél'e. Kuru yyefuge mpèenji kurugo, tûntunmipi baare e, dânafeebii puni mpyi a caala mà kâre Zhude kûluni ná Samari wuuni i. ² Mpii pi mpyi na fyâge Kile na ke, ka pire pîi si Ecyenī lwó a kâr'a sà ntò, maa u kwunjì yameenii sú sél'e.

³ Soli sí wi ke, uru mpyi a sàa uye pwô si dânafeebii kurunjke shi tò. U mpyi maha jyè pyenyi i, maa dânafeebii, nàmbaabii bâra cyeebii na, maa pire cwôre na si na leni kâsunj i.

Filipi na Jwumpe Nintanmpe yu Samari kûluni i

⁴ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

⁵ Pire e, wà na mpyi wani, uru mge na mpyi Filipi, ka uru si እኩረ Samari kânhe e mà sà na Kile Nijcwnrñi kyaa yu sùpyir'á. ⁶ Kakyanhala karigii Filipi mpyi na mpyi kânhe shiinbibii si i cyi jaa marii cyi kyaa nûru ke, cyire mpyi a pi puni pyi pi a ningyigigii pere sél'e maa u jwumpe nûru. ⁷ Filipi mpyi na jinacyaabii niñyahamii jinahii kôre na yige pi e. Pire jinabii mpyi maha እኩਊልি fânhna na maa fwore pifeebil'e. U mpyi na supyimuruyo niñyahaya ná dishiyfee niñyahamii ciunji. ⁸ Lire mpyi a pyi kuru kânhe shiinbil'á funntanga nimbwôho.

⁹ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

¹⁰ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

¹¹ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

¹² እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

¹³ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

¹⁴ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

¹⁵ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

¹⁶ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

¹⁷ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

¹⁸ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

¹⁹ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

²⁰ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

²¹ እና የሚከተሉትን ደንብ ነው፡፡

zōñi nye a jwō Kile yyahe taan me. ²² Ma toronjekanni kēenje, ma a ma sōnñorjekanni nimpipi yaha, ma a li jāare Kile á, kampyi li sí n-jà n-pyi, u u li yāfa ma na. ²³ Naha kurugo ye mii na ha a li nya mu i, na mu a jñi jyipereenni na, maa mpyi biliwe kapecigii mpyinji kāmpanjke na.»

²⁴ Nye ka Simo si Pyeri ná Yuhana pyi: «Yii yabilimpii pi Kafoonj i jāare na á, nye yii à jwo ke, bá u si mpyi si mii shwō yire puni na me.»

²⁵ Pyeri ná Yuhana à Kafoonj kani ná u jwumpe jwo súpyir'á mà kwò ke, maa núru na jkèege Zheruzalem kānhe e. Pi ninjkaribii mpyi na Jwumpe Nintanmpe yu Samari kùluni kānyi njyayaha na, na jkèege.

Filipi ná Ecwopi kini shinji kani

²⁶ Ka Kafoonj Kile mélékejeni wá si Filipi pyi: «Yíri maa sì wòro kùl'e yyére kāmpanjke na. Kuni l'à yíri Zheruzalem kānhe e mà kàre Gaza kānhe e, ná wá saha nye na ntúuli l'e me, ma a lire lwó.» ²⁷ Ka Filipi si ntíl'a yír'a kàre. U njakarenj, ka u u bê ná Ecwopi kini shinji w'e, u à yíri Kile tapeenjke e Zheruzalem i. Uru nàni na mpyi fānhembwoh. Saancwoj u mpyi Ecwopi kini jñujo na, ná u mäge mpyi Kandasi ke, uru u mpyi uru saancwoj nàfuunji puni tabegege jñujo na. ²⁸ U mpyi a núru na jkèege pyeng. U mpyi a tèen u shonge wòtoronj funjke e maa Kile túnntunji Ezayi Séméni kálali.

²⁹ Ka Kile Munaani si Filipi pyi: «File nge wòtoronj na.» ³⁰ Ka u u fê a file wòtoronj na, mà sà Ecwopi shinji ta u u cyage kà kálali Kile túnntunji Ezayi séméni i. Ka u u pyi: «Cyage mu nye na jkálali ame ke, mu à ku yyaha cè la?» ³¹ Ka u u Filipi pyi: «Di mii sì ku yyaha cè, ná wá bá u a ku yyaha jwo mii á mà ye?» Maa li cya Filipi á na u dùg'a tèen uru jkere na wòtoronj jñuji. ³² Ka u u dùg'a tèen u jkere na. Cyage u mpyi na jkálali ke, kuru ku nye: «U à pyi mu à jwo mpànji pi à cù na jkèege tabonjke e ke, mu à jwo mpànji u nye u nye na yu u shire kwonfeeble cye e me. U nye a yafyin jwo me.»

³³ U à uye tñrigé, jka pi nye a tànga kan u á me.

Ná pi à u shi tó jké jñjke na,

di wá sì n-jà u tùluge kyaa jwo n-jwo ye*?»

³⁴ Ka nàni si Filipi pyi: «Jofoo kyaa Kile túnntunji nye na yu ame ye? U yabilinj laa, waber? Mii na mu jāare, ma a yí yyaha jwo na á.» ³⁵ Ka Filipi si jwumpe lwó, maa uye tígile kuru takalage na, Jwumpe Nintanmpe p'á yyaha tí ná Yesu i ke, maa puru finij'a jwo u á. ³⁶ Må pi ninjkaribii yaha, pi à sà no lwóhe kà na, ka nàni si u pyi: «Lwóhe ku jké de, mii sì n-jà batize mà?» [³⁷ Ka u u jwo: «Mu aha dà Yesu na ná má zombilini puni i, mu sì n-jà batize.» Ka u u u pyi: «Mii à dà lí na na Yesu Kirisita u nye Kile Jyanji.】 ³⁸ Nye ka u u wòtoronj yyéenje, ka pi i ntíge lwóhe e, ka Filipi si u batize. ³⁹ Pi à fworo lwóhe e ke, ka Kafoonj Kile Munaani si Filipi lwó a yíri nàni taan, u saha nye a u nya me, ka u funntanga wunji si kuni lwó na jkèege.

⁴⁰ Filipi wi ke, ka uru si sà uye ta Azoti kānhe e, maa yíri wani mà kàre Sezare kānhe e. U njakarenj Sezare e, kànha maha kànha na u à tòro ke, u à Jwumpe Nintanmpe jwo yire puni na.

9

Soli à dà Yesu na pyinkanni ndemu na ke

¹ Nye lire tèni i Soli saha mpyi a uye pwó Kafoonj Yesu cyelempyibii vùguroj na. U mpyi maha jkó na uru ká pi jgemu ta ke, na uru sì urufoo bò. Canjka ka u u jkàre Kile sáragawwubii jñuufembwoh pyeng e, ² maa sà yi jwo u á na u sémi yaa u kan ur'á. U la mpyi si sà pire sémébi kan Kile Jwumpe kàlambayi jñuufeebil'á Damasi kānhe e, bá li si mpyi, nò bâra ceewe na, u aha shin maha shin ta u à jyé Yesu kuni i ke, si urufoo pwó s'a ma Zheruzalem kānhe e me.

³ Må u njakarenj yaha, u à sà byanhara Damasi kānhe na ke, ka bëenme si mpâl'a yíri nñyinj na mà pa u kwûulo. ⁴ Ka u u jncwo jñjke na, ka mejwuui si fworo na: «Soli, Soli, jaha kurugo mu nye na mii kyérege ye?» ⁵ Ka u u jwo: «Jofoo u nye mu ye, jñuufoonji?» Ka mejwuuni si nûr'a fworo maa jwo: «Mii u nye Yesu, mii mu nye na jkýérege. ⁶ Num, yíri ma a sì kānhe funjke e, nde mu à yaa mu u pyi ke, pi sì lire jwo mu á wani.»

⁷ U kùshjebébi fyagara wuubii mpyi a yyére jwumo baa, pi mpyi na jwumpe nûru, jka pi mpyi na súpya jaa me. ⁸ Ka u u yír'a yyére, u nyigii mpyi a mûgo, jka u mpyi na jaa cye e me, ka pi i u cù cyége na mà kàre Damasi kānhe e. ⁹ U à canmpyaa taanre pyi, u nye na jaa me, u nye na lyí me, u nye na byii me.

¹⁰ Nye Yesu cyelempyaj i wá na mpyi Damasi kānhe e, uru mäge na mpyi Ananiyasi, ka Kafoonj si uye cyéee uru na maa u pyi: «Ananiyasi!» ka u u jwo: «Mii u nye, Kafoonj.» ¹¹ Ka Kafoonj si jwo: «Pyenkuunji pi maha mpyi kuntiige ke, yíri ma a kuru lwó, ma a sì Zhuda

* 8:33 Ezayi 53.7, 8

pyenge e. Tarisi kànhe shinji mège pi maha mpyi Soli ke, ma a sà uru yibige pyi. U numè wuñi na nye Kileñarege na. ¹² Mâ u yaha Kileñarege na, u à mu Ananiyasi nya, mu à jyè bage e, ma a ma cyeyi taha u na, bà u si mpyi si nûru s'a jaan me.»

¹³ Ka Ananiyasi si jwo: «Ei Kafoonj! Mu wuubii pi nye Zheruzalemu i ke, kyéregeñkanni na nye nàñ' à pire kyérege ke, shinjyahara à lire jwo mii á. ¹⁴ Kile sáragawwuubii jùñufeebil'à kuni kan u à naha wuu yyére, na u aha shin maha shin ta u u mu mège yiri ke, u u pirefee cù a pwò.»

¹⁵ Ka Kafoonj si Ananiyasi pyi: «Ta sì, naha na ye mii à nye nàñji cwøonrò, bà u si mpyi s'a bâare mii á, si mii mège cyée supyishinj sanji ná pi saanbii ná Izirayeli shiinbii na me. ¹⁶ Yyefuge k'à yaa ku u ta mii mège kurugo ke, mii yabilinjí sí kuru cyée u na.»

¹⁷ Nye ka Ananiyasi si yir'a kàre, maa sà jyè bage e, maa u cyeyi taha Soli na, maa jwo: «Mii cinmpworonanjí Soli, Kafoonj Yesu u à uye cyée mu na mà mu nimpanji yaha kuni na ke, uru u à mii tun mu á, bà mu si mpyi si nûru s'a jaan, Kile Munaani si mu jî me.»

¹⁸ Ka yaayi yà si ntíl'a fworo Soli jyiigil'e fyákwooyo fíige, mà cwo jùñke na. Ka u u nûru na jaan, maa yiri, ka pi i batize. ¹⁹ Lire kàntugo ka pi i nyijì kan u á, ka fâne si jyè u e. Yesu cyelempyibii pi mpyi Damasi kànhe e ke, ka u u canmpyaa pyi pire taan.

Soli à Jwumpe Nintanmpe sii na yu

²⁰ Ka Soli si ntíl'a li jwò cù na yi yu Kile Jwumpe kàlambayi i, na Yesu u nye Kile Jyanj. ²¹ Mpí pi mpyi na u jwumpe nûru ke, ka pire puni kakyanhala wuubii si wá na ñko: «Taha nye nàñji bà u mpyi maha Yesu mège yyereféebii kyérege Zheruzalemu kànhe e me? U kapani jùñke bà ku mpyi naha, si mpa tire sùpyire shinji cù si pi pwò si raa si Kile sáragawwuubii jùñufeebibii yyére Zheruzalemu i mä?»

²² Nye Soli jwumpe mpyi a li jwò cù na sùpyire yákilibii këenji. Yahutuubii pi mpyi Damasi kànhe e ke, li mpyi a pire bilibili, fo pi sàha mpyi a niyyjwuyo cé me, u mpyi maha yi fíiniñi na yu pi á na Yesu u nye Kile Nijcwøonrò.

²³ Nye tèr'à pyi ke, ka pi i bê li na, maa li lwó piye funñ'i si Soli bò. ²⁴ Nka kuru vùññke pi à pwò Soli na ke, u à pa fworo kuru jwøha na. Pi mpyi na kànhe tajyijwøyi puni kàanmucaa pilaga bâra canña na, bà pi si mpyi si u ta mbò me.

²⁵ Canjka numpilage e, ka Soli cyelempyibii si u le shàhala funñ'i, maa mèere pwò li na mà yige kâanje kàntugo, bà u si mpyi si shwò me.

²⁶ Ka Soli si ñkàre Zheruzalemu i. U à nò wani ke, ka u la si mpyi si jyè Yesu cyelempyibii kurunjke e, ñka pi puni mpyi na fyágé u na. Pi nye a mpyi a dâ li na na Soli na nye sèenjí na Yesu cyelempy me. ²⁷ Barinabasi sí wi ke, ka uru si ñkàre ná Soli i Yesu túnntunmipi yyére. Mâ Soli niñkarenjí yaha Damasi kànhe e, nyankanni na u à Kafoonj nya mà u yaha kuni na ke, ná jwunjanni na Kafoonj à jwo ná u e ke, ná pyiñkanni na Soli à Yesu mège finñ'a jwo fyagara baa Damasi kànhe e ke, ka Barinabasi si yire puni yyaha jwo túnntunmipi l'á. ²⁸ Mâ lwó lire tèni na, ka Yesu túnntunmipi si jee Soli na, ka u wá na si na Jwumpe Nintanmpe yu Kafoonj Yesu mège na fyagara baa Zheruzalemu kànhe e, marii ma. ²⁹ Yahutuubii pi mpyi na Girekiibii shéenre yu ke, u ná pire mpyi maha Kafoonj kani nàkaante pyi, ñka pire mû mpyi na pyiñkanna caa si u bò. ³⁰ Dánafeebii sanmpil'à yire lôgo ke, maa u tûugo Sezare kànhe e. Lire kàntugo maa u yaha u à kàre Tarisi kànhe e.

³¹ Nye mà lwó lire tèni na, dánafeebii pi mpyi Zhude ná Galile ná Samari kùligil'e ke, ka pire puni si yyejñke ta. Pi mpyi maha piye tère, maa jaare Kafoonj yyahafyagare e. Kile Munaani mpyi a pi pyi pi i si yyaha na Kile kuni i, là sí bârali pi nyahanjí na.

Pyeri à Tabita buuwiji, nè

³² Pyeri mpyi maha jaare na mâre kini yyaha kurugo, maa dánafeebii kàanmucaa. Canjka dánafeebii pi mpyi Lida kànhe e ke, ka Pyeri si ñkàr'a sà fworo pire na, ³³ mà sà nàñji wà ta u à yyee baataarenje pyi yampe tasinnage e. Uru nàñji mège mpyi Êne. U mpyi a mûrunjo. ³⁴ Ka Pyeri si jwo: «Êne, Yesu Kirisita à mu cùñjo, yîri ma a ma yasinninjke yaa may'á.» U à yire jwo ke, ka Êne si ntíl'a yîri. ³⁵ Lida ná Saròn kànyi shiinbii pun'à lire nya ke, ka pi i piye kan Kafoonj á.

³⁶ Nye ceenjí wà na mpyi Zhope kànhe e, cyelempya u mpyi u wi, u mège mpyi Tabita. Kuru mège ku nye Girekiibii shéenre e: «Dorokasi» kuru jwøha ku nye: «Cenke». Uru ceenjí mpyi maha kacenjkkii pyi tèrigij puni i, maa fôñfeebii tère.

³⁷ Mâ Pyeri yaha Lida kànhe e, ka yama si Tabita ta cyire canmpyaagil'e, ka u u ñkwû. Ka pi i u buuwiji wili, maa u lwó a sà yaha batøonge niyyibabilini l'e. ³⁸ Lida kànhe ná Zhope kànhe laage mpyi a tøon me. Cyelempyibii pi mpyi Zhope kànhe e ke, pir'à lôgo na Pyeri na nye Lida kànhe e ke, ka pi i shiin shuunni tun pi sà u jaare, na u pa numè sasa. ³⁹ Nye pi à sà túnnture jwo ke, ka Pyeri si ntíl'a yîr'a kàre ná pi e. U à nò wani ke, ka pi i dùgo ná u e batøonge niyyibabilini i. Lenkjwucyebii pi mpyi wani ke, ka pire puni mesuwuubii si file u na. Vâanntinmipyere ná vâanntinmbwoyi Tabita mpyi a yaa pi á mà u yaha shì na ke, maa yire

cyēe Pyeri na.⁴⁰ Ka u u sūpyire puni yige ntāani na, maa niñkure sín jñike na, maa Kile jñāare. Lire kāntugo maa yyahe kēññē buñi yyére maa jwo: «Tabita, yír!» Ka u u jyigii múgo. U à Pyeri jña ke, maa yír'a tèen.⁴¹ Ka Pyeri si u cù cyége na, maa u tège, ka u u yír. Lire kāntugo ka Pyeri si leñkwucyebii ná Kile wuubii sanmpii yyere, maa Tabita jyii wuñi cyēe pi na.⁴² Zhope shiinbii pun' à lire kani lógo. Ka pi niyahamii si mpa dá Kafoonj na.⁴³ Ka Pyeri si ntéen mà tère nimbwoo pyi Zhope e, seefanhanj wà pyéng*.

10

Pyinjanni na Kile à Pyeri taanna Jwumpe Nintanmpe njwuñi na supyishirji sanj'á ke

¹Nàñi wà na mpyi Sezare kànhe e, uru mege mpyi Körineyi. Óromo sòrolashiibii yyaha yyére shinji wà u mpyi u wi. Sòrolashiibii kurunjke jñijo na u mpyi ke, pi mpyi maha kuru mege pyi Itali sòrolashikurunjke.² U ná u pyéng shiinbii mpyi a piye pwo sél'e Kile na, maa mpyi ná Kile yyaha fyagare e. U mpyi maha Yahutuubii fòñfeebeii tère sél'e, u mpyi maha Kile jñáare tèrigii puni i.

³Nye canjka nùmpañja*, mà u yaha u bage e, ka Kile mèlékeñi wà si uye cyēe u na, maa u pyi: «Körineyi!»⁴ Ka Körineyi fyagara wuñi si yyahe yír'g a le mèlékeñi i, maa jwo: «Nùñufoonj, naha shi ye?» Ka mèlékeñi si u pyi: «Kilejareyi mu jyé na mpyi, maa fòñfeebeii tère ke, yír' à pyi sáraga nùguntanga wugo fiige mà nō Kile na.⁵ Nume, ma shiinbii pi yaha pi shà Zhope kànhe e, nàñi mege ku jyé Simo, ná pi maha u pyi Pyeri ke, pi i sà uru yyere.⁶ U à tûrige seefanhanj wà yyére, uru mege mû na jyé Simo. U bage na jyé suumpe lwhe jwøge na.»

⁷Nye mèlékeñi à puru jwumpe jwo a kwò maa ñkàre ke, ka Körineyi si u báarapyibii pii shuunni yyere, sòrolashiinj u mpyi na fyáge Kile na u sòrolashikurunjke e ke, mà bâra uru na.⁸ Jwumpe mèlékeñi à jwo u á ke, maa puru puni jwo pi á, maa pi tun Zhope kànhe e.

Kuru canjka nùmpañja, pire shiin taanrej' à kár'sà byanhara Zhope kànhe na mà canjke yaha jñijo nij i ke, ka Pyeri si dûgo bage kâtanjke na, maa Kile jñáare.¹⁰ Kateg' à pa u ta ke, ka u u jwo na uru sí n-lyi. Mâ pi yaha pi i yalyire sore u á, ka Kile si kani là cyée u na.¹¹ Ka u u nìyyinj yña u à mûgo, maa yaage kà jña vâanja nitabaaga fiige, ku mbiñkii sicyeñreni s' à pwa, k' à yír'i nìyyinj na, na ntíri jñike na.¹² Sige yaare shiñi puni ná jñike yañiliy shiñi puni ná sañcyeñre shiñi puni mpyi kuru vâanjk funñ'i†.¹³ Ka mejwuu si fworo na: «Pyeri, yír'i ma a bùu ma a ñkyàw!»¹⁴ Ka Pyeri si jwo: «Lire sí n-jà n-pyi la Kafoonj? Yaaga maha yaaga ku jyé ku jyé a yaa k' a lyí me, lire jyé me k' à jwóho ke, mii sâha sâa kuru kà lyí mà jña me.»¹⁵ Ka mejwuu si nûr'a fworo maa jwo: «Yaage Kile à pyi na k' à finiñe ke, ma hâ njwo na kur' à jwóho me.»¹⁶ Lir' à pyi mà nō tooyo taanre na ke, ka vâanjk si ntíl'a nûr'a dûgo nìyyinj na.

¹⁷Lire kani Pyeri à jña ke, mà u funmpen wuñi yaha u u uye yibili li jwøhe na, lire tèni mpyi a Körineyi tûnntunmipi ta pi à nō Zhope kànhe e, maa seefanhanj Simo pyéng yibige pyi, ka pi i ku saha cyée pi na, ka pi i ñkár'a sà yyére pyéng jwøge na,¹⁸ maa yini pyi, maa jwo: «Simó pi maha mpyi Pyeri ke, naha u sunmbage jyé la?»¹⁹ Lire tèni saha mpyi a Pyeri ta u uye yibili lire kani jwøhe na. Ka Kile Munaani si jwo: «Pyeri, shiin taanre pi mppi pi i mu kyaa pyi pyéng jwøge na.²⁰ Yír'i nume sasa, ma a ntíge, ma a sì ná pi e fyagara baa, naha na yé mii u à pi tun mu á.»²¹ Ka Pyeri si ntíg' a pa, maa jwo: «Sùpyanji yii jyé na jcaa ke, mii wi, yii kà kan!»²² Ka pi i u pyi: «Sòrolashiibii yyaha yyére shinji mege ku jyé Körineyi ke, uru u à wuu tun. U na jyé sùpya ñgemu u à túi, maa fyáge Kile na ke. Yahutuubii puni na u metange yír'i. Kile mèlékeñi wà à uye cyée u na, maa yí jwo u à na u mu yyer'a shà u pyéng e, na jwumo na jyé mu á, mu u jwo u á.»²³ Ka Pyeri si pi pyi pi à jyé pyéng e, maa tashwøng' kan pi á. Nyég' à mûgo ke, ka u ná pire si ñkàre, mà bâra Zhope kànhe cînmpyibii dánafeebii pii na.

²⁴Kuru canjka nùmpañja, pi à sà nō Sezare kànhe e, mà sà Körineyi ta u u pi sigili. U mpyi a u cînmpyibii ná u ceveebii sée wuubii yyere uye yyére.²⁵ Nye Pyeri à sà nō na ñko raa jyé pyéng e ke, ka Körineyi si mpa u jñijo bê, maa niñkure sín jñike na u fere e, si u pêe.²⁶ Ka Pyeri si u cù cyége na mà yírige, maa jwo: «Mii mû na jyé sùpya mu fiige!»²⁷ Ka Pyeri ná Körineyi si wá na yu na ñkèege mà sà jyé bage e, mà sà shinjyahara ta pi à binni wani.²⁸ Ka Pyeri si pi pyi: «Yii à lí cè na mà tâanna ná wuu Yahutuubii saliyangi i, wuu jyé a yaa wuu a bârali supyishirji sanjji na me, lire jyé me mà jyé u wà pyéng e me. Ñka Kile à li cyée mii na na mii jyé a yaa mii u sùpyanji wà tufige pyi na u à jwóho, lire jyé me u jyé finiñimbaa Kile

* 9:43 Yahutuibil'á, shinji u jyé na yatoore seeyi bâare ke, urufoo maha jwóho Kile á, u mû si n-jà n-file Kile na me. Puru funjke e, Pyeri u jyé Yahutu ke, mu aha uru jña u à jñen'a kâre seefanhanj Simo pyéng e, lir' à li cyée na u sònñjankanni na ñkéenji.

* 10:3 Yahutuubii yàkonje Kilejarege tèni li mpyi li li. † 10:12 Mâ tâanna ná Yahutuubii Kile kuni i, Kile mpyi a pi pyi na pi àha raa kyaare shinji wà kyâa me.

yaya taan me. ²⁹ Lire l'à li ta, yii à mii yyere, ka mii i ntíl'a pa jwuñyahama baa. Nyé nume, yii à mii yyere ndemu na ke, mii la na nyé si lire cè.»

³⁰ Ka Körineyi si Pyeri pyi: «Cyi canmpyaa sicyeere u nyé nijnja, mà mii yaha Kileñarege na yàkonje na pyenge e, mii à pâl'a nàñji wà nyá u à vâanyiyinweeweere le mà yyére mii yyahe taan, maa jwo ³¹ "Körineyi, Kile à mu jaarege shwø, ntégeni mu à pyi fôjofeebil'á ke, Kile funjø nyé a wwò uru na me. ³² Pi tun Zhope kànhe e, Simo pi maha mpyi Pyeri ke, pi i sà uru yyere pi a ma. U à tîrige seefanhaji wà yyére, pi maha uru mëge pyi Simo mü. U pyenge na nyé suumppe suumpe lwøhe jwøge na."»

³³ Lir'à pyi ke, ka mii i ntíl'a pìi tun pi sà mu yyere. Mu pama lem'à jwø. Nume, wuu puni pi mpíi Kile yyahe taan, yaaga maha yaaga Kafoonjì à pyi mu u jwo wuu á ke, wuu la nyé si yire lógo.»

³⁴ Ka Pyeri si jwumpe lwø maa jwo: «Nume mii à li cè sèenjì na, Kile nyé a sùpya pwøøjø sùpya na me. ³⁵ Shin maha shin u nyé na fyáge Kile na, maa jaare ntiñji i ke, u mëc kâ nta supyishi o shi ke, uru kyaa li maha ntáan Kile á. ³⁶ Kile à u jwumpe jwo Izirayeli shiinbil'á. Jwumpe Nintanmpe pu nyé na yyejinke kaan ke, maa puru jwo pi á Yesu Kirisita cye kurugo, uru ngemu u nyé sùpyire puni Kafoonjì ke.

³⁷ Yuhana Kile jwumpe jwujkwooni kàntugo maa batizeliñi pyi, karigii cyi à pyi mà lwø Galile kùluni na, mà sà nò Zhude wuuni na ke, yii à cyire cè. ³⁸ Pyiñkanni na Kile à Nazareti kànhè shinjì Yesu cwoñro, maa u Munaani teg'a u jí, maa fànha kan u á ke, yii à lire cè. U mpyi na jaare na mâre, maa kacenjki pyi sùpyire na. Mpíi pi mpyi Sitaannijì bilere e ke, maa pire puni yige tire bilere e, naha na ye Kile mpyi ná u e. ³⁹ Karigii puni u à pyi Zheruzalemu kànhè na Yahutububí kànyi sanjyì na ke, wuu na jyé cyire shérii. Pi à u kwòro cige na mà bò. ⁴⁰ U kwùñji canmpyitanrewuuni, Kile à u jyé a yige kwùñji i, maa u pyi u à uye cyée sùpyire na. ⁴¹ Sùpyire puni bâ t' à u nyá me. Kile mpyi a fyâna a wuu mpíi mu cwoñro mà pyi u shérii ke, wuu pi à u nyá. U neñkwooni kàntugo mà fworo kwùñji i, wuu pi à lyí maa bya ná u e. ⁴² U à tûnnnture le wuu cye e, na wuu a Jwumpe Nintanmpe yu sùpyir'á, wuu raa yi finjì wuu a yu pi á, na Kile à Yesu tiñje u a kwùñubí ná nyíli wuubí sâra u tâanna ná pi kapyiñkil'e. ⁴³ Kile tûnnntunmpíi puni mpyi a jwo u kyaa na na shin maha shin u à dà u na ke, u mëge fànhe cye kurugo, urufoo kapecigii sí yâfa u na.»

⁴⁴ Må Pyeri yaha puru jwumpe na, mpíi pi mpyi na u jwumpe nûru ke, Kile Munaani à tige pire puni jyñ'i. ⁴⁵ Yahutububí dánafeebii pi mpyi a shâ ná Pyeri e ke, li mpyi a sâa pire kâkyanhalà mà Kile nyá u à u Munaani sùguro supyishini sanjyì jyñ'i mü. ⁴⁶ Naha kurugo yé pi mpyi a tire sùpyire nyá ti i yu shéenre taber'e, maa Kile mëge kêre Kile Munaani cye kurugo.

Nyé ka Pyeri si jwo: ⁴⁷ «Tá wuu saha sí n-jà nte sùpyire sige t'âha batize lwøhe e me? Bâ wuu à Kile Munaani ta me, amuni pi mü à li ta.»

⁴⁸ Nyé u à puru jwo ke, maa pi pyi pi à pi batize Yesu Kirisita mëge na. Pi batizeñkwooni kàntugo, ka pi i li cya Pyeri á na u canmpyaa pyi ná pire e.

11

Karigii cyi à pyi supyishini sanjyì shwøshøl'e ke, Pyeri à cyire jwo Zheruzalemu dánafeebil'á

¹ Yesu tûnnntunmpíi ná dánafeebii pi mpyi Zhude kùluni i ke, pire mpyi a lógo na supyishini sanjyì sùpyibii pií mü na nyé a neé Kile Jwumpe na.

² Nyé Pyeri à nûr'a kâre Zheruzalemu kànhè e ke, Yahutububí dánafeebii pi mpyi a ñkwòñni le barag'e ke, ka pire si u faha, ³ maa jwo: «Naha na sùpyire ti nyé ti nyé a kwòñ me, mu à jyñ'a sà wwò ná pire e, fo mà lyí ná pi e yé?» ⁴ Nyé karigii cyi à pyi ke, ka Pyeri si jyé cyire yyahe e niñkin niñkin mà jwo pi á.

⁵ U à jwo: «Må mii yaha Zhope kànhe e Kileñarege na canjka, Kile à kani là cyére mii na, ka mii i yaage kà nyá vâanjka nitabaaga fiige, ku mbiñkii sicyeereni s'â pwo, k'â yíri niñyinji na na ntíri, mà pa yyére mii taan. ⁶ Ka mii i ku yal'a wíi. Yatçore ná sige yaare ná jíñkje yafiliyi ná sajyeyenre, yire yí mpyi kuru vâanjke e. ⁷ Ka mii i mejwuun lógo na "Pyeri, yíri ma a biúu ma a ñkyâa." ⁸ Ka mii i jwo "Lire sí n-jà n-pyi la Kafoonjì? Naha na ye yaaga maha yaaga ku nyé ku nyé a yaa k'a lyí me, lire nyé me mà jwøshø ke, mii sâha sâa kuru kà lyí mà nyá me." ⁹ Ka mejwuuni si nûr'a fworo niñyinji na "Yaage Kile à pyi na k'â finijë ke, ma hâ nyjwo na kur'â jwøshø me." ¹⁰ Lir'à pyi må nò tooyo taanre na, ka vâanjke ná ku funjø yaayi si nta a dûgo niñyinji na. ¹¹ Pyenge e mii mpyi ke, lire tèn'â nàmbaa taanre ta pi à yyére kuru pyenge jwøge na. Pi mpyi a pire tun mii à mâ yíri Sezare kànhe e. ¹² Ka Kile Munaani si yí jwo mii á na mii u a sâ ná pi e fyagara baa. Cinmpyinambaabii baanjinjì u nyé ke, pire pi à mii tûugo mà kâre Sezare e, ka wuu u sâ jyé Körineyi pyenge e. ¹³ Nyanjanni na u à Kile mèlékeñjì niñjyereni nyá u bage e, ka mèlékeñjì si nyjemu jwo u á ke, ka u u jyé yire yyahe e mà jwo wuu á, na mèlékeñj'à jwo na uru u pìi tun Zhope kànhe e, Simo pi maha mpyi Pyeri ke, pi i sà uru yyére pi a ma. ¹⁴ Pyiñkanni na u ná u pyenge shiinbibí sí n-pa n-shwø ke, na mii Pyeri u sâ n-pa lire jwo u á.

¹⁵ Nyé mii à jwumpe sii ke, ka Kile Munaani si ntíl'a tige pi juñ'i bâ li mpyi a fyânhâ a tige wuu juñ'i me. ¹⁶ Lir'â pyi ke, jwumpe Kafoonjì mpyi a jwo ke, ka mii funjø si ntíl'a cwo puru na. U mpyi a jwo na "Yuhana à sùpyire batize ná lwøhe e, ñka yií pi ke, ná Kile Munaani i yií sí batize." ¹⁷ Nyé lire pyinjanní na, wuu pi à dâ Kafoonjì Yesu Kirisita na ke, Kile à jwø wuu na maa màkange ñkemu kan wuu á ke, kuru ninuge u à kan pi á, lire e ke, di mii mpyi na si n-jà Kile nyíjí wuuni fylinne n-jwo ye?»

¹⁸ Mpíi pi mpyi wani maa Pyeri jwumpe lôgo ke, ka pire funyø si nta a nyé, ka pi i Kile kée maa jwo: «Séé wi, mpíi pi nyé pi nyé Yahutuu me, Kile à pyinjanna kan pir'â bâ pi si mpyi si pi toroñkanni këenjé, si nümpañja ta me.»

Antiyoshi kànhe dánafeebii kurujke tasiige

¹⁹ Yefuge ku mpyi a dánafeebii ta Ecyeni boñkwooni kàntugo na ke, kuru mpyi a pi pyi pi à fê a caala. Ka pi píi si ñkare fo Fenisi kùluni ná Sipiri kini i, ka píi si ñkare Antiyoshi kànhe e. Yahutuubii baare e, pire nyé a mpyi na Jwumpe Nintanmpe yu waber'â me. ²⁰ Lire ná li wuuni mü i, dánafeebii pii mpyi a yíri Sipiri kini ná Sireni kànhe e mà pa Antiyoshi kànhe e. Mpíi pi nyé pi nyé Yahutuu me, Jwumpe Nintanmpe p'â yyaha tíi ná Kafoonjì Yesu i ke, ka pire si puru jwo pi á. ²¹ Kafoonjì à pire dánafeebii tège sél'e pi báaranji i, ka lire si shinnyahara pi t'â dâ u na, maa tiye kan u á.

²² Zheruzalému kànhe dánafeebii kuruñk'à yire lôgo ke, ka pi i Barinabasi tun Antiyoshi kànhe e. ²³ Pyinjanní na Kile mpyi a jwø Antiyoshi kànhe dánafeebii na ke, Barinabasi à no wani maa lire nyá ke, ka u funyø si ntáan, ka u mabañ le pi e, maa pi pyi na pi pye waha pi i ñkwôro Kafoonjì kuni i. ²⁴ Yíi li cê na Barinabasi na mpyi sùpya niñcenjé. Kile Munaani mpyi a u jíi, u dáninyanji mpyi a pêe, ka shinnyahara si nyé Kafoonjì na.

²⁵ Lire kàntugo ka Barinabasi si ñkare Tarisi kànhe na mà sà a Soli caa. ²⁶ U à u cya a nyá ke, maa nûr'a kàre ná u e Antiyoshi e. Pi à yyee niñkin pyi wani, pi mpyi mahâ sì na bínnini ná cyelempyibil'e, maa shinnyahara kâla Kile kuni na. Antiyoshi kànhe e, pi à cyelempyibil'mege le: «kerecyenbii*. Lire lâ pyi ku toñcyiige.

²⁷ Kile tûnnntumpíi pii mpyi a yíri Zheruzalému i cyire canmpyaagil'e mà pa Antiyoshi kànhe e. ²⁸ Wà mege na mpyi pi e Agabusi. Mà Kile Munaani yaha l'à uru yyaha cû, ur'â jwo na katibwoho na sí n-pa n-pyi diñyøni cyeyi puni i. Nyé saanji Kolodi têni i, lir'â pa mpyi. ²⁹ Lir'â pyi ke, cyelempyibil'i pi mpyi Antiyoshi e ke, ka pire si li lwâ piye funj'i, cinmpyibil'i dánafeebii pi nyé Zhude kùluni i ke, si cyeyi wà yiye na mà tâanna ná pi shin maha shin pêrege e si ntège pire tège. ³⁰ Yaayi pi à wà yiye na mà ta ke, ka pi i yire kan Barinabasi ná Soli à pi sà ñkan Zhude kùluni dánafeebii kacwñribil'â.

12

Yakuba mbòjí ná Pyeri kàsuuyiini kani

¹ Lire têni i, saannji Erödi mpyi na dánafeebii pii kyérege. ² U à Yuhana cîñmpworonanji Yakuba bò ná kàshikwññwooni i. ³ U à lire nyá l'à tâan Yahutuubil'e ke, bwúruñji niñjirigembaanjí kataanni i, ka u u pi pyi pi à Pyeri cû mü. ⁴ Pi à Pyeri cû ke, ka u u pi pyi pi à u le kàsuñjí i, maa sòrolashii ke ná baani pyi pi i u kàanmucaa. U la mpyi kataanni kâ ntòro si nta u yíbe sùpyire nyii na. ⁵ Mà Pyeri yaha kàsuñjí i, dánafeebii mpyi a kwôro Kilejarege na u á.

⁶ Canmbilini i Erödi mpyi na sí Pyeri yíbe sùpyire nyii na ke, numpilage ku sí n-tòro lire canmbilini sí n-ta a n-ke, kuru numpilage e, mà Pyeri nimpwoñji yaha ná yòrøyo shuunni i sòrolashiibii pii shuunni shwøhal'e, u mpyi na nyúuni. Sòrolashiibii pli mpyi a yyére kasubage nywøge na maa ku kàanmucaa. ⁷ Ka Kafoonjì Kile mèlekeñji wà si mpâl'a jyé kasubage e, ka ku puni si mpyi bëenme, ka mèlekeñji si Pyeri bwøn bwøn ñkere na mà jé, maa jwo: «Yíri fwâfwâ!» Ka yòrøyo si ntíl'a kwøn a láha u cyeyi na mà cwo, ka u yíri. ⁸ Ka mèlekeñji si jwo: «Seewwøge tèg'a maye bînni, ma a ma tanhayjí pwo.» Ka u u pi amuni. Ka mèlekeñji si nûr'a jwo: «Ma vâanntimbwøhe le, ma a ma na fye e.» ⁹ Ka u u fwor'â taha u fye e. Nde mèlekeñj'â pyi ke, u nyé a mpyi a cê na lire na nyé sée me. U mpyi na sôñji na ñçøgø uru nyé na nyúuni. ¹⁰ Sòrolashiibii pi nyé na kasubage kàanmucaa ke, ka Pyeri ná mèlekeñji si ñkâr'a sà ntòro pire sòrolashikuruñjeké niñcyiige taan, maa ñkâr'a sà ntòro kuruñjeké shanwøge taan, tóonnte bârage ku mpyi a tèg'a tajyñjwøge tò, ná ku nywøge mpyi a kan kànhe funyø yére ke, mà jwo pi no kuru na ke, ka ku u mógo kuy'â, ka mèlekeñji ná Pyeri si fworo na ñkéegé. Mà pi niñkaribii yaha, ka mèlekeñji si mpâl'a pínni u na.

¹¹ Lir'â pyi ke, ka Pyeri yákiliñji si nta a mógo, ka u u jwo: «Numé sèenjí na, mii à dâ li na na Kafoonjì u à u mèlekeñji wà tun u à pa mii shwø Erödi na, Yahutuubii la mpyi si kapegigii niñcyiim mpyi mii na ke, si mii shwø cyire puni na mü.»

* **11:26** Kerecyenbii jwohe ku nyé: Yesu Kirisita fyèñwøhoshiinbibii.

¹² Pyeri yákilinj'á pa ntèen ke, Yuhana pi maha mpyi Marika ná u nuri mege jyé Mariyama ke, ka u nkare uru Mariyamañi pyenge e. Dánafee njyahamii mpyi a binni wani, maa Kile njáare. ¹³ U à no maa bage jwóge kúu ke, báarapyicwoñi wà na mpyi wani na Óroda, ka uru si yír'a pa si mpa ku mógo. ¹⁴ U à Pyeri mejwuuni lógo a cè ke, funntange kurugo, mà jwo u pyenge jwóge mógo ke, ka u u fè a kár'a sà yi jwo pi sanmpil'á, na Pyeri njyjerenj na wá pyenge jwóge na. ¹⁵ Ka pi i jwo: «Taha mu njumbwuuni bà jyé a jwó me?» Ka Óroda si nûr'a jwo: «Sée, uru u wá sii u wi!» Ka pi i nûr'a jwo: «Mélékeñi u maha u kàanmucaa ke, uru u sí n-ta u uye pyi u fiige mà pa.»

¹⁶ Mâ pi yaha puru na, ka Pyeri si njkwôro na pyenge jwóge kúuli. Pi à pa jwóge mógo mà u jyá ke, ka li i pi bilibili. ¹⁷ Ka u u cyege yírigé pi á, maa pi pyi pi à fyâha. Pyinkanni na Kafoonji à u yige kásunji i ke, ka u u yire puni yyaha jwo pi á. Maa yi jwo pi á na pi sà yi yyaha jwo Yakuba* ná cînmpyibii sanmpil'á, maa yíri wani mà kàre cyage kabér'e.

¹⁸ Nyég'á pa mógo ke, ka sôrolashibii si wá na jyâha na wùrûge piye e, maa piye yíbili: «Di Pyeri à pyi a jwo ye?» ¹⁹ Ka Erodi si pi pyi pi à sà a u caa, nkai pi jyé a u jyá me. Ka Erodi si sôrolashibii yyer'a yíbe, maa pi pyi pi à pi bo[†]. Lire kàntugo maa yíri Zhude kùluni i, mà kàre Sezare kànhé e mà sà tère pyi wani.

Erodi kwìñkanni

²⁰ Lire mpyi a saanñi Erodi lùuni ta l'à yíri Tiri ná Sidon kànyi shiinbii taan sèe sèl'e. Ka pire si bê niñkin na, maa sà jwo a jwó ná saanñi bage njújufoonji i, uru mege na mpyi Bilasitusi. Lire kàntugo maa nkár'a sà saanñi njáare na u uye sanñi yaha u u yoge kwò, jaha na ye Erodi kini i pire mpyi na pi njyinji taa.

²¹ Canmbilini na pi mpyi a bê si cyire karigii yyaha cwoonro ke, lir'á pa no ke, ka Erodi si u fânhe vâanntinjke le, maa mpa ntèen saanre yateenjke e, jwumpe pu jyé u á ke, maa puru jwo súpyir'á. ²² U à kwò a jwumpe na ke, ka súpyire si jwo fânhe na: «Kile u à mpe jwo lire baare e, súpya bà me!» ²³ Lire téenuuni i, ka Kafoonji Kile mélékeñi wà si ntíl'a fyéenre cyán Erodi i mà bò, jaha na ye péente t'à yaa ti taha Kile na ke, u jyé a tire taha u na me.

²⁴ Kile Jwumpe mpyi na jcaali, dânafeebii si i nyahage. ²⁵ Barinabasi ná Soli à kwò pi báarají na Zheruzalem kànhé e ke, maa nûr'a kàre Antiyoshi kànhé e. Pi niñkaribii, Yuhana pi maha mpyi Marika ke, maa nkare ná ur'e.

13

Kile Munaani à Barinabasi ná Soli cwoonr'a yaha piye kanni na

¹ Kile túnntunmii ná cyelentii na mpyi Antiyoshi kànhé dânafeebii kurunjke e. Pire meyi yi jyé: Barinabasi ná Simiyon pi maha mpyi: «Nizheri» ke, ná Lusisi uru mpyi a yíri Siréni kànhé e, ná Manayeni uru ná saanñi Erodi mpyi a lyé pyennuge e, ná Soli. ² Canjka mà dânafeebii yaha pi a súnni le maa Kile pêre, ka Kile Munaani si jwo ná pi e na: «Yii Barinabasi ná Soli yaha piye kanni na mii á, báaranji mée na mii à pi yyere ke, bà pi si mpyi si uru pyi me.» ³ Pi à súnni le maa Kile njáare a kwò ke, maa pi cyeyi taha Barinabasi ná Soli njújke na, maa pi yaha pi à kàre Kile báaranji na.

Barinabasi ná Soli à kàre Sipiri kini i

⁴ Nyé lire pyinkanni na, Kile Munaani à Barinabasi ná Soli tun pi à kàre Selusi kànhé na. Pi à no wani ke, ka pi i jyé bakwóge k'e maa nkare Sipiri kini i, lire kini na jyé lwohe niñke e. ⁵ Pi à sà ná Salamisi kànhé e ke, ka pi i wá na jaare na Kile jwumpe yu Yahutuubii Kile Jwumpe kâlambayi i. Yuhana pi maha mpyi: «Marika» ke, uru mpyi a pi tège pi báaranji i.

⁶ Lire kàntugo ka pi i kini puni jyiil'a sà na Pafosi kànhé na. Yahutu nàjì wà na mpyi kuru kànhé na, uru mege na mpyi Bariyesi. Jinamahani mpyi u wi. U mpyi maha fini na uru na jyé Kile túnntunjo. ⁷ Uru jinamahani mpyi ná Sipiri kini njújufoonji Serijusi Polusi i. Serijusi Polusi yákilinj'á mpyi a jwó, ka u u Barinabasi ná Soli yyere, jaha na ye u la mpyi si Kile jwumpe lógo. ⁸ Pi mpyi maha uru jinamahani pyi Girékibii shéenre e: «Elimasi». Ka u wá na Barinabasi ná Soli kyáali. U la mpyi si kini njújufoonji njújò kyán bà u si mpyi u àha ndá Yesu na me.

⁹ Soli pi maha mpyi: «Poli» ke, mà u yaha u a jn' Kile Munaani na, u à jinamahani yal'a wíi, ¹⁰ maa jwo: «Mu funjk'á jn' cwoore ná kafinare na, Sitaanniji súpya u jyé mu, mu kafuunni li jyé mà katüle pyi. Kafoonji Kile kurigii cyi à tíi ke, jaha tère e mu sì cyire nkéegéñi jwó yaha ye?» ¹¹ Yí lógo! Numé, Kafoonji si mu pyi fyin. Mu sì tère pyi, mu sì canñajayiini bëenmpe nya me.»

* ^{12:17} Yakubanji kyaa l'à jwo naha ke, Yesu cinmpworonji kyaa li. † ^{12:19} Óromu shiinbil'á, kasubage kàanmucyafoonji ká mpyi u jyé na ku kàanmucaa na jwóge me, ka kàsuuyinji wà si fworo, nde li mpyi a yaa li pyi uru kàsuuyinji na ke, lire pi maha mpyi ku kàanmucyafoonji na.

Lire tèenuuni i, ka Elimasi jyiigii si ntíl'a wwò, ka numpini si jyè u yyahe e, ka u u wá na cyége fyinge na mâre na wà caa ñgemu u si u cyége cù, si u yyaha cù ke. ¹² Kini jñùjufooj'á lire nya ke, maa dá Yesu na. Nde u mpyi a lógo Kafoonji kyaa na ke, lire mpyi a u kàkyanhala sèe sèl'e.

Poli ná Barinabasi à kàre Antiyoshi kànhe e

¹³ Lire kàntugo ka Poli ná u shèrefeebii si yíri Pafosi kànhe e, maa jyè bakwoäge k'e mà kàre Perige kànhe e, kuru kànhe na mpyi Panfili kùluni i. Yuhana pi maha mpyi: «Marika» ke, ka uru si láha pi na, maa nûr'a kàre Zheruzalemu kànhe e.

¹⁴ Lire kàntugo ka Poli ná Barinabasi si yíri Perige kànhe e mà kàre Antiyoshi kànhe e, kuru na jyè Pisidi kùluni i. Yahutubiicanñøj'á pa nò ke, ka pi i ñkàr'a sà jyè a tèen Kile Jwumpe kálambage e. ¹⁵ Nyé cyag'á pa ñkàla a kwò mà fworo MusaSaliyanji ná Kile túnntunmpii sanmpii sémebil'e ke, ka kálambage jñùjufeebii si pi pyi pi à yi jwo Poli ná Barinabasi á: «Cìnnpyibii, kampyi yéregé jwumo na wá yii á mà jwo sùpyir'á, yii pu jwo.»

¹⁶ Nyé ka Poli si yíri, maa cyége yírigé sùpyir'á, maa pi pyi na pi fyáha. Pi à fyáha ke, ka u jwo: «Yii Izirayeli shiinbii ná yii mpii puni pi jyè na fyáge Kile na ke, yii lógo na jwò na.

¹⁷ Wuu pi jyè Izirayeli shinji ke, wuu u Kilenj à wuu tulyeyi cwaonr, maa pi pyi pi à nyaha mà pi yaha bilere e Misira kini i. Lire kàntugo maa pi yige lire kini i ná u fànhe e. ¹⁸ U à kwôro ná pi e sìwage funjke e, maa pi karigii kwú uye e, mà sà nò yyee beeshuunni laage na.

¹⁹ Lire kàntugo u à supyishi kuuyo baashuunni shi bò a yige Kana kini i, maa pire u taare kan pi á. ²⁰ Pi à tire taare fente pyi mà sà nò yyee ñkwuu sicyére ná yyee beeshuunni ná ke (450) laage na. Lire kàntugo ka u u kacwnribii pii tiñe wuu tulyeyi jñun'i fo mà sà yaa ná Kile túnntunji Samuweli u tñinj i. ²¹ Puru funjke e, ka wuu tulyeyi si li cya na u saannji wà kan pir'á. Nyé Kisi u jyè Benzhamra u tûluge shin ke, ka Kile si uru jyanji Sawuli pyi u à pyi pi saannji yyee beeshuunni funj'i.

²² Nyé ka Kile si mpa jycé Sawuli na, maa Dawuda kan pi á, pi à pyi pi saannji. Uru kyaa na Kile à jwo na "Sùpyanji shinji mii jyè na jcaa, ná uru u jyè mii jyii wuji ke, uru u jyè Zhese jyanji Dawuda. Uru u sí n-pa mii jyii karigii puni pyi." ²³ Bà Kile mpyi a li jwòmèeni lwò me, Dawuda tûluge shin u à pa mpyi Izirayeli shiinbii Shwofoonji. Uru u jyè Yesu.

²⁴ Mii jwo uru Shwofoonji u pa ke, Yuhana mpyi a fyánha a yi jwo Izirayeli shiinbii pun'á, na pi pi toronkanni kéenjce pi i láha kapiegigii na, pi i batize. ²⁵ Yuhana báaranji mpyi na byanhare u takwore na ke, u mpyi maha ñko sùpyir'á na "Yii na sônnji na jofoo u jyè mii yé? Shwofoonji yii jyè na sigili ke, uru bà u jyè mii mà de! Nka wà sí n-pa mii kàntugo, mii jñùjké bá à cyére u tanhajyi mèere zànhaji i."

²⁶ Mii cìnnpyibii, wuu pi jyè Ibirayima tûluge shiinbii ke, mà bâra yii mpii puni pi jyè na fyáge Kile na ke, wuu á uru zhwojnji jwump'á jwo. ²⁷ Yii li cè na Zheruzalemu kànhe shiinbii ná pi jñùjufeebii mpyi a cè na Yesu u jyè uru Shwofoonji me. Kile túnntunmpii jwumpe pi mpyi na ñkálali canñøjo maha canñøjo ke, pi mpyi a puru yyaha cè me. Nyé pi Yesu ntùnnji cye kurugo, Kile túnntunmpii jwump'á tòro pu jwuñkanni na. ²⁸ Ali mà li ta pi jyè a jñùjø ta, ñkemu ku sí n-pa n'l'e u bò me, lire ná li wuuni mû i, pi à fânhafoonji Pilati jñáare si u ta mbò kworokworocige na. ²⁹ Kile túnntunmpii mpyi a yaaga maha yaaga séme Yesu kyaa na ke, tèni i cyire pun'á funjø ke, ka pi i tîrige kworokworocige na mà sà ntò fanjke e.

³⁰ Nka Kile à u jnè a yige kwùnj i. ³¹ Mpíi pi mpyi a taha u fye e mà yíri Galile kùluni i, mà kàre Zheruzalemu i ke, u jnèjwooni kàntugo, u à uye cyéé pire na canmpyaa njyahagii funj'i. Pire mû pi jyè na u kyaa yu sùpyir'á numé.

³² Mii ná Barinabasi sí wi ke, Jwumpe Nintanmpé jwòmèeni Kile mpyi a lwò wuu tulyey'á ke, puru wuu mû jyè na yu yii á. ³³ Wuu pi jyè pi tûluge shiin ke, Kile à lire jwòmèeni fûñjø wuu á, Yesu jnèjø cye kurugo, bà l'à séme Zaburu sémènji kuni shónwuuni i na

"Mu u jyè mii jyanji,

Nijnja mii à pyi mu Tunji*."

³⁴ Kile à Yesu jnè a yige kwùnj i, lire e u saha sì n-fwónhø me, yire y'à jwo

"Yaayi njncenjyjì jwòmèeni mii à lwò Dawuda á ke,

mii sì yire kan yii á†"

³⁵ Y'à séme Zaburu sémènji cyage kab'er'e lire jwòmèeni kyaa na na

"Mu sì jnè ma báarapyiñi njncenjì buwunjì yaha u fwónhø fanjke e me‡."

³⁶ Dawuda sí wi ke, Kile mpyi a ndemu yaa ke, Dawuda à báaranji pyi mà tâanna ná lire e. U à báaranji pyi a kwò ke, u a kwû, maa sà bâra u tiibii na, maa fwónhø mû. ³⁷ Nka Kile à Yesu jnè a yige kwùnj i, u jyè a fwónhø me.

* 13:33 Zaburu 2.7 † 13:34 Ezayi 55.3 ‡ 13:35 Zaburu 16:10

³⁸ Mii cînmpyibii, yii à yaa yii li cè na uru cye kurugo, yii kapegigii sí n-jà yâfa yii na. Kile tûntunji Musa Saliyanji mpyi na sì n-jà cyi yâfa yii na më. ³⁹ Nka yii shin maha shin u à dá Yesu na ke, urufoo wogigii puni sí yâfa u na.

⁴⁰ Lire e ke nde Kile tûntunmpil'â jwo ke, yii a yiye kâanmucaa, bâ li si mpyi lire kâ ñkwò ño yii na më. Pire cye kurugo Kile à jwo

⁴¹ «Yii wî, yii pi jyé yii jyé a Kile jwumpe yaha laage e më, nde Kile sí n-pa n-pyi ke, lire sí yii kâkyanhala, puru funjke e yii sí n-kwû.

Yii têen ná l'e, mii sí n-pa kani là pyi yii tiijî i, ndemu li jyé, wâ mée n'a mpyi a li jwo yii á,

yii mpyi na sí n-dá li na më.»

⁴² Nyé Poli ná Barinabasi mpyi na fwore Kile Jwumpe kâlambage e ke, pi à li cya pi á, na pi pa yâ jwo pir'â nde kani ninuuni kyaan na canjønje nimpanje na. ⁴³ Súpyire mpyi na jcaali ke, mpipi pi à jyé Yahutuubii Kile kuni i ke, ka pire niyyahamii ná Yahutuu niyyahamii si ntaha Poli ná Barinabasi jwôh'i, ka pi i wá na mâban leni pi e, maa pi pyi, na Kile à jwo pi na maa pi le kuni ndemu i ke, na pi kwôro lire e.

⁴⁴ Nyé canjønk'â nûr'a no ke, ka kâne shiinbibii fânha si ñkâr'a sà binni, maa Kafoonji Jwumpe lôgo Poli ná Barinabasi jwô na. ⁴⁵ Yahutuubii jùñufeebil'â tire supyipyahare jyá ke, ka yijcyege si jyé pi e, ka pi i wá na Poli ná Barinabasi jwumpe ndire pâamni, maa pi cyere.

⁴⁶ Nyé ka Poli ná Barinabasi si yi finij'â jwo pi á: «Yii Yahutuubil'â, Kile Jwumpe mpyi a yaa pu fyânhâ a jwo. Nka ná yii s'à cyé pu na, maa li cyêe na yii jyé na jcaa shîni niñkwombaani na më, lire e ke mpipi jyé pi jyé Yahutuu më, wuu sí n-kâre pire yyére. ⁴⁷ Naha kurugo ye yire Kafoonji Kile à jwo wuu á o Jwumpe Semenji i na

“Mii à mu tiijé, bâ mu si mpyi si mpyi bêenme supyishinji pun'á,

si zhwoñi jwumpe jwo dipyenj cyeyi puni i më.*.»

⁴⁸ Mpipi pi jyé pi jyé Yahutuu më, pir'â puru jwumpe lôgo ke, pi funntanga wuubil'â Kafoonji Jwumpe le barag'e. Mpipi pi mpyi shîni niñkwombaani ntanjî laage e ke, ka pire puni si dâ Yesu na.

⁴⁹ Lire piyinkanni na, Kafoonji Jwumpe mpyi na jcaali lire kûluni puni i. ⁵⁰ Cyeebibii megfeebii pi mpyi a jyé Yahutuubii Kile kuni i ke, ka Yahutuubii jùñufeebibii si pire ná kâne shînbowobii són mà yaha Poli ná Barinabasi na, ka pi i pi kyérege, maa pi kôr'a yige pi kûluni i. ⁵¹ Poli ná Barinabasi niyworbil'â pi tooyi bambajî kwôr'a wu pi na[†]. Lire kântugo maa ñkâre Ikoni kâne e. ⁵² Cyelempyibii pi mpyi Antiyoshi kâne e ke, pire mpyi a jñi funntange ná Kile Munaani na.

14

Poli ná Barinabasi à Kile jwumpe jwo Ikoni kâne e

¹ Nyé nde l'à pyi Antiyoshi kâne e ke, lire ninuuni l'à pyi Ikoni kâne e. Poli ná Barinabasi à sà nô Ikoni i ke, maa ñkâre Yahutuubii Kile Jwumpe kâlambage e, maa Kile Jwumpe jwo fo ja Yahutuu niyyahamii ná supyishinji sannji súpyire tâ niyyahara si dâ Yesu na. ² Nka Yahutuubii pi mpyi a cyé si piye kan Yesu á ke, ka pire si dânafeebii meyi këegé supyishinji sanj'á, ka pire si yîri dânafeebii kurugo. ³ Lire ná li wuuni mü i, Poli ná Barinabasi à kwôro wani mà tére nimbwoo pyi. Pi mpyi a pi cyege taha Kafoonji Yesu na maa u kyaa yu súpyir'â fyagara baa. Kafoonji mpyi maha fânhe kaan pi á, pi i kâkyanhala karigii ná kacyeenkii pyi. Lire cye kurugo pi mpyi maha li cyéen na jwumpe pi jyé na yu na Kile à jwo ke, na puru na jyé sée. ⁴ Nyé lir'â pyi ke, ka kâne shiinbibii si ntâa, ka taage kâ si mpyi ná Yahutuubii kâmpanje e, ka ku sannjek si mpyi ná Yesu tûntunmpil'e.

⁵ Yahutuubii ná supyishinji sannji ná pi jùñufeebibii mpyi a bê li na, si Poli ná Barinabasi kyérege, si pi wâ mbô ná kafaayi i. ⁶ Poli ná Barinabasi à pa jçè na pi na pire tabonj caa ke, maa fê a kâre Likayoni kûluni i, Lisitiri ná Deribe ná yi kwûumpe kânyi na. ⁷ Mà pi yaha wani, pi mpyi maha Jwumpe Nintanmpe yu.

Pii mpyi na sônji na Poli ná Barinabasi na jyé yasunyo

⁸ Nâñi wâ na mpyi Lisitiri kâne e, u tooyi mpyi a fâan. U mpyi a si cwâhomôfoo. ⁹ Canjka mà Poli ná Barinabasi yaha pi i yu ná súpyire e, uru nânji nintœenjî na mpyi súpyire shwôh'l'e. U mpyi na Poli jwumpe nûru. Ka Poli si mpa u yal'a wîi mà li jyá na dâniyanji jyé u á, u jâ a ciûnjo. ¹⁰ Ka u u jwo fânha na: «Yîri, ma a ntîl'a yyére ma tooyi na!» Ka nânji si yi a yîr'a yyére, maa ntîti na yaare. ¹¹ Súpyir'â lire jyá ke, maa jwo fânha na pi sheenre e: «Kakyanhal! Yasunyî yâ à yiye këenn'a pyi súpyii, mà tîg'a pa wuu yyére!» ¹² Ka pi i Barinabasi megé le Zusi, pi yasunmbwôhe megé ku mpyi kure. Yasunjke megé ku mpyi Ërimesi ke, kuru ku

mpyi maha Zusi tūnnture yu, ka pi i kuru mēge le Poli na, naha na yē uru mpyi maha jwumpe yu.¹³ Yasunjke Zusi bage na mpyi kānhe tajyijwōge na. Nge u mpyi maha kuru sunni ke, ka uru si nupyahigii cyi cū, maa cire yafyēenre myígile cyi yaciyi i, mà pa yyéenje yyéenje kānhe tajyijwōge na. U ná sùpyire la mpyi si yire nìiyi bò si mpyi sáraga Poli ná Barinabasi á.

¹⁴ Poli ná Barinabasi à pa yire cè ke, ka pi nàvunjø wuubii si pi vāanntinyyi cwən cwən, maa fyál'a pi jùnjo bē, maa jwo fànha na:¹⁵ «Wuu címmpyiibii, naha kurugo yii jye na nde pyi yē? Wuu na jye sùpyi, yii fiige. Wuu à pa mpa Jwumpe Nintanmpe jwo yii á, na yii kāntugo wà jcyii laaga baa karigii na, Kilenjii jyii wuuni à u nìyinjí ná jùnjké ná suumpe lwohe ná ku funjø yaayi dá ke, yii i yyaha kēnnje uru Kilenjí á.¹⁶ Téni là à tóro, Kile mpyi a supyishinji puni yaha pi i pi jyii kurigii jaare.¹⁷ Nka lire ná li wuuni mū i, Kile maha ú tāange cyére yii na ná kacennji nijyahagil'e: u maha zānhe kaan yii á na yíri nìyinjí na, maa yii súmanji pyi u jwōge u tēefaan i, maa jyjih kaan yii á fo maha yii funjyi tāan.»

¹⁸ Poli més jyé u à mpe jwumpe puni jwo ke, pi à kānhe maa já a sùpyire sige nìiyi mbònjá, si mpyi sáraga pi á.

¹⁹ Lire kāntugo ka Yahutuubii píi si yíri Antiyoshi kānhe ná Ikoni kānhe e, maa mpa sùpyire sòn a wà pi na, ka pi i Poli wà a cyán ná kafaayi i, maa u filíl'a sà jcyán kānhe kāntugo. Pi mpyi na sònñji na u à kwû.²⁰ Nka cyelempyiibil'à pa bínni u taan ke, ka u u yíri mà jyé kānhe e. Kuru canja nùmpanja, ka u ná Barinabasi si yíri wani mà kàre Dérive kānhe na.²¹ Nyé Poli ná Barinabasi à Jwumpe Nintanmpe jwo Dérive kānhe e, ka shinjyahara si dá Yesu na, maa mpyi u cyelempyi.

Poli ná Barinabasi à nür'a kàre Antiyoshi kānhe e

Lire kāntugo ka Poli ná Barinabasi si nür'a kàre Lisitiri kānhe e, maa yíri wani mà kàre Ikoni kānhe e, maa nür'a yíri wani mà kàre Antiyoshi kānhe e, kuru na jye Pisidi kùluni i.²² Pi nitorobii na yire kānyi na, pi mpyi maha mában leni cyelempyiibil'e, maa pi yerege bà pi si mpyi si jñk'wòr Kile kuni i me. Pi mú mpyi maha yu pi á na: «Wuu à yaa wuu yyefugo karii nijyahagii kwú wuye e si nta jyé Kile Saanre e.»

²³ Dánafeebii kurunjí yi mpyi yire kānyi na ke, ka Poli ná Barinabasi si kacwənrribii píi cwən'r' a yaha yire kurunjí puni niñkin niñkinni jùnjo na. Lire kāntugo maa súnñji le, maa Kile jàáre pi kyaa na. Kafoonj Yesu na pi à dá ke, maa pi kyaa le uru cye e.

²⁴ Lire kāntugo maa Pisidi kùluni jyile maa jkàre Panfilí wuuni i.²⁵ Pi à Kile jwumpe jwo Perige kānhe e mà kwò ke, maa jkàre Atali kānhe e.

²⁶ Pi à nò wani ke, maa jyé bakwōge e mà kàre Antiyoshi kānhe e. Báaranji u nge Poli ná Barinabasi à pyi ame ke, wani kuru kānhe na dánafeebii mpyi a Kile jàáre pi na maa pi le Kile cye e uru báaranji mpyiñi me na, bà Kile si mpyi si jwò pi na si pi tège me.²⁷ Pi à nò wani ke, maa dánafeebii puni bínni. Kile mpyi a pi pyi pi à jà a yaaga maha yaaga pyi ke, mà bâra pyiñkanni na Kile mpyi a dánianji kuni cyére supyishinji sanji na ke, maa yire puni yyaha jwo dánafeebil'a.²⁸ Maa ntènn'a tère nimbwoo pyi ná pi e wani.

15

Dánafeebil'a mpinni nimbwō pyi Zheruzalemu i

¹ Yahutuubii dánafeebii píi mpyi a yíri Zhude kùluni i mà pa Antiyoshi kānhe e, címmpyiibii dánafeebii pi mpyi pi jye Yahutuut me, maa mpa a pire kâlali maa jko pir'a na: «Yíi aha mpyi yii jye a kwón mà tâanna ná Kile tûnntunjí Musa Saliyanjí i me, yii si nùmpanja ta me.»² Poli ná Barinabasi jye a mpyi a jye puru jwumpe na me, ka ti i mpyi nàkaana pi shwəhəl'e fo mà ti jnáanja. Li jye a pa jwò me fo ka li i yaa mà Poli ná Barinabasi ná piibérii tun Zheruzalemu kānhe e, pi sà mpe jwumpe cyére Yesu tûnntunmipi ná kacwənrribii na.

³ Ka dánafeebii kurunjé si pi tûugo. Pi niñkaribil'a tóro Fenisi kùluni ná Samari wuuni i. Mpíi pi jye pi jye Yahutuut me, pyiñkanni na pir'a piye kan Yesu á ke, ka pi i lire yyaha jwo cyire kulgíj címmpyiibil'a. Puru jwumpe mpyi a címmpyiibii puni funjyi tâan sél'e.⁴ Poli ná u shèrfeebil'a sà nò Zheruzalemu i ke, ka dánafeebii kurunjé ná Yesu tûnntunmipi ná kacwənrribii si pi jùnjo bê a jwò. Yaaga maha yaaga pi à jà a pyi Kile fânhe cye kurugo ke, ka pi i yire puni yyaha jwo pi á.⁵ Farizhënbii pi mpyi a dá Yesu na ke, ka pire píi si yíri maa jwo: «Supyishinji sanji sùpyiibii pi à dá Yesu na ke, fânha kyaa li pire pi kwòn, mà bâra lire na, pi à yaa pi a Musa Saliyanjí kurigii sanjjik jaare.»

⁶ Lir'a pyi ke, ka tûnntunmipi ná kacwənrribii si bínn'a tèen, maa piye jya puru jwumpe na.⁷ Pi à puru jwumpe diri piye shwəhəl'e mà mo, ka Pyeri si mpa yíri maa jwo:

«Mii címmpyiibii, yii à lì cè, mà lwò fo tèemóni i Kile à mii cwən'r' yii shwəhəl'e, bà mii si mpyi s'a Jwumpe Nintanmpe yu supyishinji sanjjá, pi i pu lógo, si dá Yesu na me.⁸ Kile sí u à sùpyire puni zòompia cè ke, ur'a li cyére na ur'a jye supyishinji sanji na, lire kurugo u à u Munaani le pi e bà u à li le wuu e me.⁹ Kile jye a sijcwoonrégó piy wuu ná pire shwəhəl'e me. U à pi zòompia fínijé, naha na yé pi à dánianji pyi Yesu na.

¹⁰ Nyę wuu Yahutububii, tugure ti jyę wuu ná wuu tulyeyi nyę a jà ti na mę, naha na yii à cyé Kile nyii wuuni na si tire tègę mpıi cyclempyibii nyuŋ'i ye? ¹¹ Yii àha funjø wwò li na na bà wuu à dá li na mę, amuni pire mū à dá li na na Kafoonji Yesu à nywo wuu na maa wuu shwo.»

¹² Ka sùpyire puni si fyâha maa nûru, kakyanhala karigii ná kacyeenjii Barinabasi ná Poli à pyi Kile fânhе cye kurugó supyishinji sanji shwøhøl'e ke, ka pi i cyire jwo pi á. ¹³ Pi à jwo a kwò ke, ka Yakuba^{*} si jwumpe lwò maa jwo: «Mii cìnmpyibii, yii lógo na nywo na. ¹⁴ Må lwò fo ku tasiigę e, Kile à yâkili yaha supyishinji sanji na, maa pìi cwoonrø pi shwøhøl'e mà pyi uye wuu pyinjannii ndemu na ke, Simo Pyeri à yire jwo yii á. ¹⁵ Puru jwumpe ná Kile tûnnuntunmpii jwump'apá ba bê niñkin na, bà yì mpyi a sémé Kile Jwumpe Semenji i na

¹⁶ “Lire kàntugo mii sí nûru n-pa,
Dawuda bage k'à cwo ke, mii sí kuru faanra sahanjki.

Mii sí n-pa ku ñkununyí yîrigé si ntii sahanjki,

¹⁷ Mpii pi nyę pi nyę Yähutuu mę, bà pire puni si mpyi si mpa mii Kafoonji Kile á, s'a mii pêre mę.

Mii à supyishinji sanji yyer'a pyi naye wuu, pi raa mii pêre†.

¹⁸ Cyire karigii mii Kafoonji Kile à cyée fo têemoni i.”

¹⁹ Lire kurugo mii Yakuba á, supyishinji sanji sùpyibii pi à piye kan Kile á ke, wuu àha nûru tuguro taha pire nyuŋ'i mę. ²⁰ Nka wuu leterę kan pi á, wuu u yì jwo pi á na pi àha raa yasunyji kyaare kyâa mę, pi àha raa jacwørø pyi mę, yataøge k'à kwû mà ta sishan nyę a fworo k'e mę, pi àha kuru kyâa mę, pi àha raa sishange lyi mę. ²¹ Yii à li cè na mà lwò fo têemoni i, canjønø maha canjønø, Musa Salijanyi jwumpe na ñkâlali Kile Jwumpe kâlambayi i kânyi puni i.”

Yesu tûnnuntunpil'â letere tun supyishinji sanji dânafeebil'á

²² Yakuba a jwo a kwò ke, ka tûnnuntunmpii ná kacwønribii ná dânafeebii kurunjke shiinbibii puni si bê li na na pi pìi cwoonrø piye shwøhøl'e pi bâra Poli ná Barinabasi na, pi tun Antiyoshi kânhe e. Nyę Zhude pi maha mpyi Barisabasi ke, ka pi i uru ná Silasi cwoonrø, pire shiin shuunniñji tayyérege mpyi a pêe cìnmpyibii dânafeebii shwøhøl'e. ²³ Leterenji pi mpyi a sém'a kan pi à pi sà ñkan ke, yi mpyi a sémé ur'e na:

«Wuu cìnmpyibii dânafeebii pi à fworo supyishinji sanji i ná pi nyę Antiyoshi kânhe ná Siri kini ná Silisi wuuni i ke, wuu fwù na nyę yii na. Wuu pi nyę Yesu tûnnuntunpil'â ke, wuu ná dânafeebii kurunjke kacwønribii pi à nyę leterenji tun yii á. ²⁴ Wuu à lógo na pìi na nyę a yîri naha wuu yyére mà kâr'a sà yii yâkilibui wûrugo ná jwumpe p'e fo mà yii funjøi pyi y'a pen, mà li ta wuu bâ pi à pi tun mę.

²⁵ Lire kurugo wuu pun'â wwò a tèen maa bê li na, si pìi tun yii á, mà bâra wuu ntâannamacinmpyibii Barinabasi ná Poli na. ²⁶ Pire shiin shuunniñj'a piye kan wuu Kafoonji Yesu bâaranj'a fo na ñko si mpôan pi múnahigil'e. ²⁷ Wuu à Zhude ná Silasi tun mà bâra pi na, nyę wuu à jwo séménji i ke, pire yabilimpii sì yire jwo yii á.

²⁸ Kile Munaani à ndemu cyé wuu na, ka wuu u nyę li na ke, lire li nyę, wuu nyę a yaa wuu tugure taberę tègę yii nyuŋ'i, ná nyicii kapaagyi bâ mę. Wuu sì yì jwo n-waha yii á, ²⁹ yii àha raa yasunyji kyaare kyâa mę, yii àha raa sishange lyi mę, yataøge k'à kwû mà ta sishan nyę a fworo k'e mę, yii àha kuru kyaare kyâa mę, yii láha jacwørø na. Yii aha láha cyire karigii mpyinji na, lir'â nywo. Wuu fwù nyę yii na.”

³⁰ Nyę ka pi i pi yaha pi à kâre. Pi à sà no Antiyoshi kânhe e ke, maa dânafeebii bînni, maa leterenji kan pi á. ³¹ Ka pi i u kâla, yereyi jwumpe pu mpyi u e ke, puru jwumpe mpyi a sàa pi funjøi táan. ³² Zhude ná Silasi u nyę Kile tûnnuntunpil'â ke, ka pire si yereyi nyijahaya kan cìnmpyibii dânafeebil'â, maa mâban le pi e Kile kuni i, ³³ maa ntëen wani mà tère pyi ná pi e. Lire kàntugo ka dânafeebii si jwò le pi á, maa pi tûugo. Cyage e pi mpyi a yîri ke, ka pi i nûr'a kâre wani pi tunveebii yyére, [³⁴ Ka Silasi si li lwò uye funjøi sì ntëen Antiyoshi kânhe e.]

³⁵ Ka Poli ná Barinabasi si tère pyi Antiyoshi e. Sùpyire taberę nyijahaya mpyi a bâra pi na, pi i sùpyire kâlali, maa Kafoonji jwumpe yu pi á, puru pu nyę Jwumpe Nintanmpe.

Poli ná Barinabasi à láha piye na

³⁶ Lire kàntugo ka Poli si Barinabasi pyi: «Wuu à Kafoonji jwumpe jwo kânyi njemu na ke, wuu nûr'a shâ wani, wuu sà dânafeebii kâanmucya kampyí pi wá na sì yyaha na Kile kuni i.»

³⁷ Må pi yaha pi i ñko raa nûruli, Yuhana pi maha mpyi Marika ke, Barinabasi la mpyi uru si ñkâre ná pire e. ³⁸ Ka Poli si jwo na u nyę a yaa u kâre ná pire e mę, naha na yé mà pire yaha Panfilii külüni i, u à nûru pire fye e, u saha nyę a pire tègę pi bâaranj na mę. ³⁹ Nyę ka li i mpyi jwuyyahama pi shwøhøl'e fo ka pi i láha piye na. Ka Barinabasi si Marika bâra uye na, ka pi i jyë bakwøge e, mà kâre Sipiri kini i. ⁴⁰ Poli wi ke, ka uru si Silasi bâra uye na. Ka

* ^{15:13} Yakuba na mpyi Yesu cìnmpworo maa mpyi Zheruzalemu dânafeebii kurunjke yyaha yyére shinji. † ^{15:17} Amos 9.11, 12

dánafeebii si jwó le pi á, maa pi kyaa le Kile cye e, bà Kafoonjí si mpyi si jwó pi na, si pi tègè me.⁴¹ Lire kàntugo ka pi i nkàre Siri kini i, maa yíri wani mà kàre Silisi kùluni i. Lire tooy'e, pi mpyi maha mában leni dánafeebil'e.

16

Timoti à bâra Poli ná Silasi na

¹ Lire kàntugo ka Poli ná Silasi si nkàre Dérive kànhé e, maa yíri wani mà kàre Lisitiri kànhé e. Cyelempyanji wà na mpyi wani Lisitiri kànhé e, uru mège na mpyi Timoti. U nunji na mpyi dánafoo, Yahutu u mpyi ure, nkà tuju na mpyi Gireki. ²Címmpyibii dánafeebii pi mpyi Lisitiri kànhé e, mà bâra mpipi pi mpyi Ikoní kànhé e ke, pire mpyi na u mètange yiri. ³Lire kurugo Poli la mpyi si u pyi u báarapýjne. Nyé Yahutuubii pi mpyi wani ke, pire kurugo, ka Poli si u kwón, jaha na ye súpyire puni mpyi a cè na u tuju na jyé Gireki*. ⁴Pi njinkaribii na, kànhá maha kànhá na pi à tòro ke, Yesu túntunmpii ná Zheruzalém kànhé dánafeebii kacwɔnribii mpyi a karigii jcyiimu jwo ke, ka pi i cyire jwo yire kànyi dánafeebil'á, maa li cya pi á, na pi a cyi kurigii jaare. ⁵Là mpyi na bârali dánafeebii kurujiyi fànhé jyahanji na, pii sí i bârali pi na canja maha canja.

Kile kacyeeni l'à Poli pyi u à kâre Masedoni kùluni i ke

⁶ Nyé Poli ná u shèrefeebi li mpyi si sà Kile jwumpe jwo Azi kùluni i, nkà Kile Munaani jyé a jyé me. Lire e ka pi i Firijyi kùluni jyile mà kàre Galati kùluni i. ⁷Pi à sà byanhara Misi kùluni na ke, ka pi la si mpyi si nkàre Bitini wuuni i, nkà Yesu Munaani † jyé a jyé me. ⁸Nyé ka pi i Misi kùluni jyile mà kâre Torasi kànhé na. ⁹Mà Poli yaha wani, Kile à kani là cyé e u na. Canjka numpilage e, u à Masedoni kùluni shinji wà njijyerewe jya, ka uru si jwo: «Poli, mii na mu jyáare, ta ma Masedoni i ma a wuu tègè.»

¹⁰Nyé Poli à yire jwo wuu á ke, ka wuu‡ u ntí'lì lwó wuye funj'i si nkàre Masedoni i, jaha na ye wuu à li jya na nàkaana baa, Kile à li cyé e wuu na na wuu sà Jwumpe Nintanmpé jwo wani shiinbil'á.

Lidi à uey kan Kafoonjí á Filipi kànhé na

¹¹Ka wuu u yíri Torasi kànhé e, maa bakwóoge lwó maa ntí'lì kàre Samotirasi kànhé e. Kuru canja nùmpañja, maa nkàre Neyapolisi kànhé e. ¹²Maa yíri wani mà kàre Filipi kànhé na, kuru ku jyé Masedoni kùluni kànhé njcyiige, maa mpyi Òromu shiinbibii màrampe e. Wuu à canmpyaa pyi kuru kànhé e. ¹³Canjøjk'à pa nò ke, ka wuu u nkàre kànhé kàntugo yyére dùge jwóge na, jaha na ye wuu à li ta na wani pi maha Kileparege pyi§. Wuu à sà cyeebii mpii mu ta pi à binni wani ke, wuu à Kile jwumpe jwo pir'a. ¹⁴Pire cyeebil'e, wà mège na mpyi Lidi, uru mpyi a yíri Cyatiri kànhé e, u mpyi na fyáge Kile na. Uru ceenji mpyi maha vánnyi njyeyi longara wuyi péreli. Ka Kafoonjí Kile si u zòmbilini mûgo, maa u pyi u à jyé Poli jwumpe na. ¹⁵Ka u ná u pyengé shiinbibii puni si batize. Lire kàntugo ka u u wuu pyi: «Ná yii s'à dà lí na na sèenji na mii à naye kan Kafoonjí á, yii a ma mii pyengé e.» U à wuu kârama fo wuu à jyé.

Pi à Poli ná Silasi cù a tò kàsuji i

¹⁶ Canjka mà wuu njinkaribii yaha Kileparege cyage e, wuu à círi ná bilicwonji w'e. Jínañi wà na mpyi u e, uru jínañi mpyi maha u pyi u u cèere pyi. Uru ceenji mpyi maha wyéryyahaga taa lire céépyiini i na nkàna u njúñuféebil'á. ¹⁷Ka uru ceenji si ntaha wuu ná Poli fye e, maa nkò fâhna na: «Mpíi shiinbibii na jyé Kilenjí njyji wuji báarapyi. Kuni i zhwoñi jyé na ntaa ke, lire pi jyé na jcyére yii na.»

¹⁸Ceenj'à lire pyi canmpyaa njyahagii funj'i, li jyé a pa jwó me. Canjka ka Poli lùyiri wuji si yyaha kéenñe u á, maa jínañi pyi «Yesu Kirisita mège na, fworo nge ceenji i.» Ka jínañi si ntí'lì fworo u e. ¹⁹Uru bilicwonji njúñuféebil'á li jyja na wyéreñi pire jyé na nttaa u céépyiini cye kurugo ke, na lire kuni na nkò s'à ntùni ke, ka pi i Poli ná Silasi cù, cyage e súpyire maha binnini ke, maa nkàre wani ná pi e fânhafeebii yyére. ²⁰Pi à nò wani ke, maa jwo yukyaabil'á: «Mpíi shiinbibii wá na wuu kànhé jyàha na wùrûge. Yahutu pi jyé pi pi. ²¹Pi wá na karigii jcyiimu yu súpyir'á ke, kapyimbaagii cyi jyé cyi cyi, wuu Òromu shiinbibii sì jyé cyi na, si ntà jjyere cyi mpyi na me.»

* **16:3** Ná Timoti nunji si mpyi Yahutu, lire e pi mû mpyi maha u wíi Yahutu. Nkà Yahutuubii pi jà pi a u wíi Yahutu sèe wu, u mpyi a yaa u kwón mà tâanna ná pi saliyani i. Poli à Timoti pyi u à uey kan pi à kwón bà u si mpyi si mpyi Yesu Kirisita shenre jwufoo njicenje Yahutuubii shwohol'e me. † **16:7** Yesu Munaani ná Kile Munaani jyé njinkin. ‡ **16:10**

Luka à jwo: «wuu: lir'a li cyé naha nké cyage e u à bâra Poli na, pi i bâre sjycyan. § **16:13** Filipi kànhé Yahutuubii nàmabaabii jyé a mpyi a ke kwó me. Lire e kuni jyé a mpyi a kan pi à pi Kile jwumpe kàlambaga cyán wani me. Lire kurugo Yahutuubii mpyi maha piye binnini lwóhe jwóge na kànhé kàntugo. Lâdaabii pi mpyi maha mpyi tufeempe ntanj kurugo ke, kuru lwóhe pi mpyi maha ntègè na pire pyi.

²² Sùpyir'á yire lógo ke, ka pi lùgigii si yíri Poli ná Silasi taan. Ka yukyaabii si pi pyi pi à pi vâanjiyi dirl'a wwù pi na, maa pi bwòn ná kásorigil'e. ²³ Pi à pi bwòn sèl'e mà kwò ke, maa pi le kásunji i, maa kasubage kàanmucyafoonji pyi u a pi kàanmucaa sèl'e. ²⁴ Pi à puru jwo kàanmucyafoonj'á ke, ka u u ntíl'a Poli ná Silasi lènjé kasubage bapyeegii puni kàntugo yyére wuuni i, maa pi tooyi le a shwôha cînjke kà na.

²⁵ Nye jùnjike byanhampé e, Poli ná Silasi mpyi na Kile pâare, maa Kile pèente myahigii cêe, kàsujiibii sanmpii si i nûru. ²⁶ Mâ pi yaha puru na, kà jùnjke si mpâl'a cyéenné, maa kasubage cúnjøo cúnjøo sée sèl'e, ka ku jwɔyì puni si ntíl'a mûgo, ka kàsujiibii puni yòroyi si ñkwón ñkwón a láha pi na. ²⁷ Ka kasubage kàanmucyafoonji si jé. U à kasubage jwɔyì jya y'a mûgo ke, maa wá na sânni na kàsujiibil'a fê a fworo, maa u jwotsoonge dir'a wwù si ntège uye bo*. ²⁸ Ka Poli si jwo fànhna na: «Ma hà kapii pyi maye na me! Wuu puni na naha naha!»

²⁹ Nye kasubage kàanmucyafoonji si bëenme cya. U fyagara wuji fo na jcyéenni, maa fý'l'a jyé babilini i, mà sà jicwo Poli ná Silasi fere e. ³⁰ U à yíri ke, maa pi yige ntâani na, maa jwo: «Na cînmpyíi, jaha mii à yaa mii u pyi si nûmpanja ta ye?» ³¹ Ka pi i u pyi: «Dá Kafooni Yesu na, lire ká mpyi, mu ná ma pyenge shiinbii si nûmpanja ta.»

³² Lire kàntugo ka Poli ná Silasi kafooni jwumpe jwo u ná u pyenge shiinbii pun'á. ³³ Kuru numpililyage e, ka kasubage kàanmucyafoonji si ñkàre ná Poli ná Silasi i, maa sà pi naoyi wyeré pyi, maa ntíl'a batize mà bâra u pyenge shiinbii puni na. ³⁴ Lire kàntugo maa Poli ná Silasi pyi pi à dùgo u bage nûnyinjí na, maa pi kan pi à lyí. Uru nànjí ná u pyenge shiinbii puni mpyi funntange e, jaha na ye pi mpyi a piye kan Kile á.

³⁵ Nye jyèg'á pa mûgo ke, ka yukyaabii kurunjke si pìi tun pi sà yi jwo kasubage kàanmucyafoonj'á na u Poli ná Silasi cye yaha. ³⁶ Ka kasubage kàanmucyafoonji si sà Poli pyi: «Fanhafeebii naha a tûnnuntmii yaha pi à pa yi jwo mii á na mii u yii cye yaha. Yii sí n-jà n-fworo s'si ayyejinkje e.» ³⁷ Ka Poli si pi pyi: «Pi nye a wuu yal'a yibe me, maa wuu bwòn, mà li ta wuu na nye Òròmu shiin†. Lire kàntugo pi à wuu le kásunji i. Numé, pi la na nye si nûru wuu jwôho njige kásunji i? Lire mpyi nye me, fo pire yabilimpíi pi pa wuu yige.»

³⁸ Ka tûnnuntmíi si nûr'a kár'a sà yire jwo yukyaabil'á. Pi à lógo na Poli ná Silasi na nye Òròmu shiin ke, ka pi i fyá, ³⁹ maa ñkár'a sà piye mpinni kan Poli ná Silasi á, maa pi yige kásunji i, maa li njáare pi á na pi fworo kânhe e. ⁴⁰ Pi à fworo kásunji i ke, maa ñkàre Lidi yyére, mà sà dánafeebii ta wani, maa pi yere maa mâban le pi e, maa nta a kâre.

17

Nyàhatjguruguriyi u à pyi Tesaloniki kànhe e ke

¹ Lire kàntugo ka Poli ná Silasi si ntòro Anfipolisi kànhe e, maa yíri wani maa sà ntòro Apoloni kànhe e mà kâre Tesaloniki kànhe e. Kile Jwumpe kàlambage kà na mpyi wani Yahutuubil'á. ² Bâ Poli mpyi maha ntéé na li pyi me, canjonye kâ no, u mpyi maha ñkàre Kile Jwumpe kàlambage e. Canjonyi taanre funj'i, nye y'a séme Kile Jwumpe Semení i ke, ka u ná wani shiinbii si jwo yire kyaa na. ³ U mpyi maha yi fínini na yu pi á, maa li cyére pi na na fànhna ku mpyi ku kile Nijcwanronjí u kyéreg'a bò, u jè a fworo kwùnjí i. U mpyi maha pi pyi: «Yesu kyaa mii nye na yu yii á ke, uru a nye Kile Nijcwanronjí.» ⁴ Yahutuubii pii mpyi a nee puru jwumpe na, maa bâra Poli ná Silasi na. Mpíi pi mpyi na fyáge Kile na Girékiibil'e ke, ka pire niyyahamii ná cyeebii megefeebii pii niyyahamii mû si dâ.

⁵ Ka lire yijcyege si jyè Yahutuubii, jùnfueebil'e, ka pire si kànhe supyifahafahayi yà yyer'a wà yiye na, maa yi sòn mà wà Poli ná Silasi na. Ka yire si jwujyahama yírigé sùpyire shwôhsôl'fo mà kànhe puni jyâha a wùrugo. Maa piye tug a kâre Zhason pyenge e, maa sà a Poli ná Silasi caa si jçù raa ma sùpyire cyage e. ⁶ Pi nye a sà Poli ná Silasi ta wani me, maa Zhason ná dánafeebii piibérí cù a kâre fanhafeebii cyage e maa jwo fànhna na: «Nte sùpyire ti nye na dijnyenji puni jyâha na wùrugo ke, numé pir'á nô naha wuu yyére! ⁷ Zhason yyére pi à sunmbage lènjé, mà li ta karigii cyi nye cyi ná Òròmu saanbwâhe saliyanji nye a bê me, cyire pi nye na yu. Pi wá na ñko na saanji wabere na nye, na uru mege na nye Yesu.»

⁸ Puru jwumpe ndôgoni mpyi a sâa kànhe shiinbii ná fanhafeebii yâkilibii wùrugo. ⁹ Mâ tâanna ná saliyanji i, wyére Zhason ná u pyenge shiinbil'à kan a yaha fanhafeebil'a pi i nta a pi yaha.

Poli ná Silasi à Kile jwumpe jwo Bere kànhe e

¹⁰ Numpilag'á pa wwò ke, ka dánafeebii si ntíl'a Poli ná Silasi pyi pi à kâre Bere kànhe e. Pi à sà nô wani ke, maa ntíl'a jyè Yahutuubii Kile Jwumpe kàlambage e. ¹¹ Yahutuubii pi mpyi

* ^{16:27} Òròmu shiinbil'á, kasubage kàanmucyafoonji ká mpyi u nye na ku kàanmucaa na jwòge me, ka kàsujiinji wà si fworo, ndé li mpyi a yaa li pyi uru kàsujiinji na ke, lire pi maha mpyi ku kàanmucyafoonji na. † ^{16:37} Mpíi pi nye pi nye Òròmu shiin me, yukyaabii mpyi maha pi pyi pi à pire bwòn maa nta a pi yibe. Ñka li mpyi na fún mà Òròmu shin pyi amuni. Poli ná Silasi mpyi Òròmu shiin, lire e ke pi mpyi a yaa pi bwòn me.

Bere kànhe e ke, pire mpyi funjcenjefee mà tòro Tesaloniki kànhe wuubii na. Kile jwumpe ndògoñi mpyi a tåan pir'á sèe sèl'e. Jwumpe Poli ná Silasi mpyi maha yu ke, pi mpyi maha puru kàanmucaa canja maha canja, si jcè kampyi pu ná Kile Jwumpe Semenji wumpe na nyé niñkin.¹² Lir'á pyi ke, ka Yahutuubii niñyahamii si dá Yesu na. Girekiibii shwɔhɔ'l'e, ka cyeebibii megefeebii niñyahamii ná nàmabaabii niñyahamii mû si dá Yesu na.¹³ Nka Tesaloniki kànhe Yahutuubii pìl'á lógo na Poli ná Silasi wá na Kile jwumpe yu Bere kànhe e ke, ka pire si ñkàr'a sà Bere kànhe shiinbii sòn a wà pi na.¹⁴ Nyé ka cìnmpyibii dánafeebii si ntí'l'a Poli pyi u à kàre suumpe lwáhe jwágé na, maa sà bakwáoge kà Iwó, ka Silasi ná Timoti si ntéen wani Bere kànhe e.¹⁵ Mpíi pi mpyi a kár'a sà Poli tìugo ke, pir'á kár'a sà u yaha fo Ateni kànhe e. Pi ninurubii na, ka Poli si yi jwo pi á na pi sà yi jwo Silasi ná Timoti á, na pi a fyâa, pi a si uru jwáh'i.

Poli à jwo ná Ateni kànhe jcèfeebil'e

16 Mà Poli yaha u u Silasi ná Timoti sigili Ateni kànhe e, u à li kàanmucya mà li nyá na kành'á jí yasunyí na, ka lire si sää pen u e.¹⁷ Nyé Yahutuubii ná supyishini sanji u mpyi na fyágé Kile na ke, u mpyi maha sì na yu ná pire e Kile Jwumpe kàlambage e. Canja maha canja, u mpyi maha sì sùpyire tabinniyi i, u aha sà mpyi mu ta wani ke, u mpyi maha jwo ná pire e.¹⁸ Ka Epikuri tonjuni shiinbii pìi ná Sitoyiki tonjuni shiinbii pìi si mpa na yu ná Poli i*. Pi pìl'á jwo: «Naha jwuyahama ñge nàni nyé na yu yé?» Ka pìi si jwo: «Yasunyí yi nyé yi nyé naha wuu yyére me, li naha kee yire kyaa u nyé na yu.» Pi à yire jwo naha na yé Poli à Jwumpe Nintanmpe jwo pi á Yesu ná kwuñjeni kyaa na†.

19 Ka pi i Poli yyer'a kàre kànhe jwumpe tabinnige e, pi maha kuru cyage mege pyi: «Areyopazi». Pi à nò wani ná u e ke, maa jwo: «Ná kàlanji nivónji i mu à pa ke, wuu la nyé ma a yà jwo wuu á uru kàmpanjke na.²⁰ Naha kurugo yé jwumpe mu nyé na yu ke, puru na nyé jwumpe nivónmo wuu á, lire kurugo, wuu la na nyé ma a pu yyaha yal'a jwo wuu á.»

21 Ateni kànhe shiinbii puni ná nàmpwuumbii pi mpyi pi shwɔhɔ'l'e ke, pire mpyi maha pi tèni fànha lwó kafonni kani ndògoñi ná li bárañi na.

22 Mà Poli niñyereni yaha kànhe jwumpe tabinnige e, u à jwo: «Yii Ateni kànhe shiinbii, mii à li kàanmucya mà li nyá na yii na Kile caa cyankannigii shinji puni na.²³ Naha kurugo yé mà mii yaha nani na yii kànhe e, yaaga maha yaaga yii nyé na sunni ke, mii à yire puni nyá. Ali mii à sémere tå nyá tå séme tasunjke k'e, na "Kilenji nyé sùpya nyé a u cè me." Uru Kilenji yii nyé na mpére mà li ta yii nyé a u cè me, uru kyaa mii nyé na yu yú á.

24 Uru u nyé Kile. Uru u à diñyenjí ná u funjø yaayi puni dá ke, uru u nyé niñyinji ná niñjke Kafoonji. U nyé na ntén sùpya bafanrage e me.²⁵ Kile nyé a tège na sùpya u báara pyi si ntaha uru tège me, naha na yé uru u maha shiñji ná ñoni ná yí sanjiyi puni kaañ sùpyire pun'á.²⁶ U à supyishini puni pyi u à fworo shin niñkin i, maa pi pyi pi à tèen niñke cyeyi puni i, maa tèrigii láha láha cyiye na, maa pi tateñyi tegigii láha láha cyiye na mà kan pi á.²⁷ U à lire pyi bá pi puni si mpyi s'a uru Kile caa, bá wà maha yaaga caa na märe me, mà li ta u laage nyé a tòon wuu wà tufige na me.²⁸ Naha kurugo yé uru u à wuu dá, maa shiñji kan wuu á, maa wuu pyi wuu u jini na nyáha. Mpíi pi maha myahigii cée yii shwɔhɔ'l'e ke, yire pire pìl'á jwo na "Wuu à fworo Kile e."

29 Nyé ná wuu s'à fworo Kile e, lire e ke sùpyanji cyeg'á yaayi njemu yaa na mpére mu à jwo seënni wuyi, lire nyé me wyérefyinji wuyi, lire nyé me kafaayi longara wuyi ke, wuu nyé a yaa wuu a sônnji na yire yaayi sùpyanji'á yaa ná u sônnjore e ke, na Kile na nyé yire fiige me.

30 Mpíi pi à pi tuiji pyi Kile jcèmbaanji i ke, Kile nyé a pire cù a tåanna ná lire e me. Nka Kile na yí yu nume sùpyire pun'á cyeyi puni i, na pi pi toroñkanni kàennje pi i mpa ur'á.³¹ Naha kurugo yé Kile à canjke kà tège, ñkemui i u sí n-pa diñyenjí sùpyire puni sâra si ntâanna ná pi kapyiñjik'l'e ntíñji funjke e ke. U yabilini shincwörñronji cye kurugo u sí lire pyi. U à u jí a yige kwùñji i, lire cye kurugo u à li cyée sùpyire na na uru Kile à u cwoñrø.»

32 Nyé pi à kwùubii nènji jwumpe lógo Poli jwá na ke, ka pìi si wá na u fwáhore, ka pìi si jwo: «Wuu sí n-pa pu sanmpe lógo canjke kabere.»³³ Nyé ka Poli si yíri pi taan mà kàre.³⁴ Lire ná li wuuni mû i, pìi mpyi a taha u fye e, maa dá Yesu na. Pire e, wà mege na mpyi Denisi. Kànhe jwumpe cwoñrøfooni wà u mpyi ure. Ceenji wà mû na mpyi, uru mege na mpyi Damarisi, mà bára piibérii na.

* 17:18 Må tåanna ná Epikuri tonjuni shiinbii'e sùpyanji maha mpyi shì na ntâanji kanni mëe na, na Kile kuro nyé niñjke e me, na karigii puni na nyé jùñjo kurugo wogii. Sitoyiki tonjuni shiinbii nyé a mpyi a nyé sùpyire t'a ntâanji kanni caa me. Må tåanna ná pire sôññkanni i, ñjukke kataanmp'a cwoñrø mà tåanna ná saliya e, lire e ke, sùpyir'á yaa pi piye waha pi i uru saliyaji yaha nyíre e. Pi mpyi a karigii soro, pi la mpyi si fànha ta pi funjø karigii puni ná cyereyampe na ná pi yálkilibil'e.

† 17:18 «Kwujenji»: Girekiibii shëenre e, cyee mege ki. Poli mpyi na Yesu ná kwuñjeni kyaa yu ke, lire mpyi a pi pyi pi i sônnji na yasunyí yá shuunni kyaa Poli nyé na yu. Yasunmpege ku nyé yesu ná yasunyicwáge ku nyé kwuñjeni ke, pi mpyi na sônnji na yire kyaa Poli nyé na yu.

18

Poli à kàre Kòrenti kànhe e

¹ Lire kàntugo Poli à yíri Ateni kànhe e, mà kàre Kòrenti kànhe e. ² U à sà Yahutu nàñi wà ta wani, uru mège na mpyi Akilasi. Pón kùluni shin u mpyi u wi. U nimpavonni u mpyi mà yíri Itali kini i ná u cwoñi Pirisili i, jaha na ye saanji Kolodi mpyi a jwo na Yahutuubii puni pi fworo Òromu kànbwohe e. Ka Poli si bâra pi na. ³ Ná u ná pire sí mpyi na vâanjiyi bayi bâarañi ninuñi pyi, ka u u ntéen pi yyére maa tère pyi ná pi e bâarañi na. ⁴ Cannjonyi puni i, u mpyi maha si na yu ná Yahutuubii ná Girekibil'e Kile Jwumpe kàlambage e, maa jicaa pyiñkannigii puni na, si pi pyi pi dá Yesu na. ⁵ Mâ lwó Silasi ná Timoti à yíri Masedoni kùluni i mà shà ke, Poli saha nyé a labere bâra Kile jwumpe njwuñi na mè*. U mpyi maha yi finiñi na yu Yahutuubil'a na Yesu u nyé Kile Nijcwoñrøji. ⁶ Nka Yahutuubii nyé a jne Poli jwumpe na mè, maa u cyere. Lir'a pyi ke, ka u u vâanñinjke jâhara mà wà pi na†, maa yi jwo pi á: «Yi mée ká mpyi yíi nyé a shwo nümpanga yoge na mè, mii kuro saha nyé yire e mè. Mpí pi nyé pi nyé Yahutuu mè, nume mii sí raa wá pire yyére si sà Jwumpe Nintanmpe jwo pir'á.»

⁷ Nyé ka Poli si yíri wani mà kàre nàñi wà pyengé, uru mège na nyé Titusi Zhutusi. Uru nàñi mpyi na fyáge Kile na, u pyenge mpyi a tñiñe Kile Jwumpe kàlambage na. ⁸ Ka Kile Jwumpe kàlambage jñufuooji Kirisipusi ná u pyenge shiinbii puni si mpa dá Kafoonji Yesu na. Kòrenti kànhe shiinbii pi mpyi na nûru Poli jñwo na ke, ka pire niyayamii si mpa dâniyanji pyi, maa batize.

⁹ Canjka numpilage e, Kafoonji à kani là cyêe Poli na maa jwo: «Ma hè raa fyáge mè, ta yu, ma hè vyáha mè, ¹⁰ mii na nyé ná mu i, wà mü sì n-jà nò mu na si kapii pyi mu na mè, mii wrubil'á nyaha naha nké kànhe e.»

¹¹ Nyé ka Poli si ntéen mà yyee niñkin ná yijye baani pyi wani kuru kànhe e na sùpyire kâlalí Kile jwumpe na.

¹² Nyé mà Galiyon yaha Akayi kùluni jñufente na, canjka Yahutuubii pìl'á jwo a jñwo, maa nkár'a sà Poli cù a kàre u yyére, u sà u yíbe. ¹³ Pi à sà ná u e Galiyon yyére ke, maa jwo: «Nganji wá na sùpyire yákilibii këennji na pi a Kile père pyiñkanni labere na, ndemu l'a kàntugo wà wuu Saliyanji á ke.»

¹⁴ Nyé mà Poli yaha u u nkó raa yu, ka Galiyon si jwumpe lwó maa jwo Yahutuubil'á: «Kampi kapii, lire nyé mè kapyimbaala nké nàñi mpyi a pyi, mii mpyi na sì jne yii Yahutuubii jwumpe lógo. ¹⁵ Nka ná li'sà pa nta na jwumpe pà ná meyí yá ná yii Saliyanji karigii cyíl nàkaana ti nyé ti ti, yii yabilimpii pi yi yyaha cwæñrø. Mii la nyé si yogo kwòñ wà ná mpe e mè.» ¹⁶ Galiyon à puru jwo ke, maa pi pyi pi fworo yuylaala bage e. ¹⁷ Lir'a pyi ke, Kile Jwumpe kàlambage jñufuooji mège ku nyé Sositemi ke, ka pi i uru cyán a cù, maa u yal'a jya yuylaala bage yyaha yyére, ka Galiyon si uye pyi mu à jwo u nyé na pi jnaa mè.

Poli à nûr'a kàre Antiyoshi kànhe e

¹⁸ Cyire puni kàntugo, Poli à mo Kòrenti kànhe e sahanji maa nta a kuni cya dânafeebil'á, ka u ná Pirisili ná Akilasi si jyè bakwoäge e mà kàre Siri kini kàmpanjke na. Lire mpyi a Poli ta u à jwøfaaga fâa Kile á, lir'a pyi ke, ka u u u jñuñjoore kwòn Sanjkere kànhe e maa nta a kàre. ¹⁹⁻²¹ Pi à sà ná Efese kànhe e ke, ka Poli si jñkare Kile Jwumpe kàlambage e, maa sà jwo ná Yahutuubil'e. Ka pire si u jñare na u tèen wani pire yyére u tère pyi, nké Poli nyé a jne me, maa kuni cya pi á, maa jwo na l'aha ntâan Kile e, na uru na sì nûru n-pa pi yyére. Lire kàntugo maa yíri u shërefeebii Pirisili ná Akilasi taan maa nkár'a sà jyè bakwoäge e mà kàre. ²² Pi à sà ná Sezare kànhe e ke, ka Poli si fwor'a kàre Zheruzalemu kànhe e mà sà dânafeebii kurunjke shéere, maa yíri wani mà kàre Antiyoshi kànhe e. ²³ U à tère pyi wani maa nta a kàre Galati kùluni i, maa yíri wani mà kàre Firijyi wuuni i. Lire jnani tooy'e, u à màban le cyelempyiibii puni i, bà pi si mpyi s'a sì yyaha na Kile kuni i mè.

Apolosi à kàr'a sà a Kile jwumpe yu Efese ná Kòrenti kànyi na

²⁴ Lire téni i, Yahutuñi wá na mpyi a yíri Alezandire kànhe e mà pa Efese kànhe e, uru mège mpyi Apolosi, u mpyi a jwumpe cè, maa Kile Jwumpe Semæñi cè sée sèl'e. ²⁵ Pi mpyi a u kâla Kafoonji Yesu kuni jaarajkanni na, nké nde li nyé batizelinji kani ke, u taceñke mpyi a láha Yuhana Batizelipyinji u kâlajni na. Lire ná li wuuni mü i, u mpyi maha Yesu kani finiñi na yu ná u zòmbilini puni i sùpyir'á. ²⁶ U mpyi maha yu sùpyire yyaha yyére fyagara baa Kile Jwumpe kàlambage e. Pirisili ná Akilasi á u jwumpe lógo ke, maa u yyer'a kàre, maa Kile kuni yal'a cyêe u na.

²⁷ Akayi kùluni zhèrji lage mpyi a pa mpyi Apolosi na, ka cìnmpyiibii dânafeebii si màban le u e, maa letere sém'a kan Akayi kùluni cyelempyiibil'á, maa yi jwo pi á na u aha nò wani

* **18:5** Filipi kànhe dânafeebil'á wyére kan Silasi ná Timoti á pi túugo Poli á. Lire mpyi a Poli pyi u à yyeñjé te u Kile bâarañi i, ka lire si u pyi u saha nyé a uye yaha wyére cya bâara na mè. Yii 2 Kòrenti Shiinbii 11.9 ná Filipi Shiinbii 4.14-15 ná Kapyiñkii 17.15 wíi. † **18:6** Yii Marika 6.11 ná Luka 9.5 wíi.

pi yyére, pi i u cùmu leme jwø. U à pa shà ke, ka Kile si jwø u na, ka u kàlalà niñkanji si fànha kan dánafeebil'á, maa pi pyi pi i sì yyaha na Kile kuni i. ²⁸ U mpyi maha Yahutuubii tawurugoyi cyêre pi na sùpyire shwøhal'e. Wà mpyi na sì n-jà u kyáala mè. U mpyi maha Kile Jwumpe Semenji yyahe finiñi na yu pi á na Yesu u jyé Kile Nijcwønrañi.

19

Poli na Kile jwumpe yu Efese kànhe e

¹ Må Apolosi yaha Korenti kànhe e, Poli à Azi jañyi jyile mà kàre Efese kànhe e, mà sà cyclempyibii píi ta wani, ² maa pi pyi: «Tèni i yii à dà Yesu na ke, yii à Kile Munaani ta la?» Ka pi i u pyi: «Wuu bá sáha ñkwà a Kile Munaani kyaa lógo mà jyá me.» ³ Ka u u nûr'a pi pyi: «Lire sann i ke, batizelinji shiñi ñgire pi à pyi yii na ye?» Ka pi i u pyi: «Yuhana Batizelipinyi mpyi na ñgemu pyi ke.» ⁴ Ka u u jwo: «Mpii pi mpyi maha pi toronkanni këennje ke, pire Yuhana mpyi maha batizeli lwøhe e. Ñka u mpyi maha yi yu sùpyir'á na ñgemu u sì n-pa uru kàntugo ke, na pi dà uru na, uru u jyé Yesu.» ⁵ Nyé pi à yire lógo ke, maa nta a batize Kafoonji Yesu mege na. ⁶ Ka Poli si u cyeyi taha pi jùnyi na, maa Kile jañare pi na, ka Kile Munaani si ntíge pi jun'i, ka pi i wá na yu shæñre taber'e, maa Kile tûmture yu. ⁷ Tire sùpyire mpyi a shiñi ke ná shuunni kwà.

⁸ Må Poli yaha kuru kànhe e, u mpyi maha sì na Kile Saanre kani finiñi na yu sùpyir'á fyagara baa Kile Jwumpe kàlambage e. U mpyi maha pyiñkannigii puni pyi bà u lógofeebii si mpyi si jyé puru jwumpe na mè. U à lire pyi fo mà sà no yjyé taanre na. ⁹ Ñka shinjyahara mpyi a pi ningyigigii waha, maa jcyé si ndá Poli jwumpe na, maa Kafoonji kuni fwáhore sùpyire jyii na. Nyé ka Poli si cyclempyibii yyer'á yiri pi taan, maa ñkàre ná pi e Tiranusi kàlambage e, maa sà a pi kálali wani canja maha canja. ¹⁰ Poli à lire pyi mà no yjyé shuunni na. Lir'á pyi ke, Yahutuubii ná supyishi maha shi u mpyi Azi kùluni i ke, pire pun'à Kafoonji jwumpe lógo.

Yahutuubii pi mpyi na jinabii kòre na yige pifeebil'e ke, pire kani

¹¹ Kakyanhala karigii cyi à sii sùpya sáha sàa cyi jyá mè, Kile mpyi maha cyire pyi Poli cye kurugo. ¹² Vànnyi, lire nyé me sicuyi yi mpyi a bwøn Poli na ke, pi mpyi maha yire lwùu maha sì na ntare yampii ná jinacyaanbi na. Lire mpyi maha yampii pyi pi i jçùnji, maa jinacyaanbi jinabii pyi pi i fwore pi e.

¹³ Yahutuubii píi na mpyi wani, pire mpyi maha jaare na mâre, marii jinabii kòre na yige pifeebil'e. Ka pire la si mpyi s'a jinabii kòre s'a yige pifeebil'e ná Kafoonji Yesu mege e mù. Pi aha jinacyanji wà jyá, pi mpyi maha jwo: «Yesuni kyaa Poli maha yu ke, uru mege na, yii fworo!» ¹⁴ Yahutuubii sáragawwuubii jùnjufembwohe kà mege na mpyi Sikeva. Uru pyibii nàmbaa baashuunni mü mpyi maha uru ñge báarañi pyi. ¹⁵ Nyé canjka, pi à puru jwumpe jwo ná jinacyanji w'e, ka jinani si jwo: «Mii à Yesu cè, Poli nyé sùpyanji ñgemu ke, mii à uru cè mü, ñka yii de? Mpire pi nyé yii ye?»

¹⁶ Nàñi i jinabii nyé ke, ka uru si ncwo pi na, maa pi kyérege sèe sèl'e fo mà pi bânnaga, ka pi cípyire wuubii si fè a fworo u bagé e.

¹⁷ Yahutuuy yo, supyishini sannji yo, shin maha shin u mpyi Efese kànhe e ke, pire pun'à nde kani lógo maa fyá. Ka Kafoonji Yesu mege sì n-pée.

¹⁸ Mpii pi mpyi a dà Yesu na ke, pire njyayahamii mpyi na ma na yyéreli sùpyire yyaha na, maa pi kapégigii nimpyiñkii yu. ¹⁹ Mpii pi mpyi na siñkanmpe pyi ke, pire njyayahamil'á pa ná pi siñkanmpe sémebil'e, ka pi i mpa pi binni piye jùnj'i, maa pi sùugo sùpyire jyii na, maa pire sémebil'i lwoore wà tiye na, ka pi lwoore sí mpa bê wyérefyinji kampwhii beeshuunni ná ke (50,000) na.

²⁰ Lire pyiñkannii na, Kafoonji jwumpe mpyi na jcaali cyeyi yyaha kurugo fwøfwø maa fànha taa.

Njáhañguruguyi u à pyi Efese kànhe e ke

²¹ Cyire karigii toronkwooni kàntugo, mà Kile Munaani yaha l'à Poli yyaha cù, u à li lwø uye funj'i si ntòro Masedoni ná Akayi kùligil'e si raa wá Zheruzalem kànhe e. U mpyi maha yi yu na uru ká no wani, na ur'a yaa u sà fworo Òròmu kânbwøhe e mù. ²² Nyé ka u u uhaarajeebii píi shuunni yaha pi à kàre Masedoni i, pire pi mpyi Timoti ná Erasiti. Ka u yabiliji si ntéen mà tère pyi sahanji Azi kùluni i.

²³ Kafoonji Yesu kuni kani mpyi a jyáhañgurugo nimbwø yîrige lire tèni i. ²⁴ Sæenbuñi wà na mpyi wani, uru mege na mpyi Demetirusi, wyérefyinji u mpyi na bùu. Yasunñke mege pi maha mpyi Aritemisi* ke, uru nañji mpyi maha kuru yasunñke bage shinji yaa ná wyérefyinji i na mpérelí. U ná u báarapyibii mpyi maha wyérefyahaga taa uru báaranji i.

* ^{19:24} Shinjyahara mpyi na sônnji na kuru yasunñke na jyé ceewe ñgemu u maha pyibii kaan sùpyir'á, maa sùmanji pyi u u jwøge ke. Efesi kànhe e kuru yasunñke tabwøhe mpyi.

25 Nyé canjka, ka uru nàji si u báarapyibii ná seenbuubii puni yyer'a bínni maa jwo: «Mii cínmptyibii, yii à li cè na nge báaranji i wuu nyé na wuu jwólyinji taa. ²⁶ Nka nde nge Polini nyé na mpyi ke, yii na li núru maa li jaa. U à jwo na sùpyire maha kacyanhigii jcyiium yaa ná pi cyeyi i ke, na cyire nyé yafyin me. Nde kani nyé Efese kànhe kanni jnùjò kyaa mà dë, li na njo si mpyi Azi kùluni puni jnùjò kyaa. U s'à shinjyahara jnùmbogii kéenje ná puru jwumpe e mà kwò. ²⁷ Ná wuu nyé a wuye waha me, wuu là nta kuni si n-tò, mà bára lire na, wuu yasunjcwége mege ku nyé Aritemisi ke, kuru yasunjke bage saha sì n-pa n-pyi laage e me. Kuru yasunjke Azi kùluni shiinbii ná kini shiinbii puni nyé na sunni ke, péene saha sì n-pa n-taha ku na me.»

²⁸ U à puru jwo ke, mpyi pi mpyi wani ke, ka pire lùyiri wuubii si wá na yasunjke báami maa njo fàhna na: «Wuu Efese kànhe shiinbii yasunjcwége Aritemisi fiige nyé me!»

²⁹ Nyé ka pi i kànhe puni nyàha a wùrugo ná puru túnmp e. Lire mpyi a Poli jaarañeebii pi shuunni, Gayusi ná Asitariki ta wani. Masedoni kùluni shiin pi mpyi pire, ka sùpyire si ntíl'a pire cyán a cù mà kàre tafage e. ³⁰ Poli yabilinj la mpyi si nkàre sùpyire tabinnige e, nka cyelempyiibii nyé a nyé me. ³¹ Azi kùluni fànhafembwoy i yá mû na mpyi wani, yire na mpyi Poli cevee, ka pire si túnnturo tun u á, na u àha zhà sùpyire tabinnige e me.

³² Lire tèni mpyi a jwumpe ta p'a nyaha sùpyire shwóh'e, wá ná wà wumø nyé a mpyi ninkin me. Nde na pi mpyi a bínni ke, shinjyahara na mpyi wani, pi nyé a mpyi a lire cè me.

³³ Yahutunji wá na mpyi wani, uru mege na mpyi Alézandiri. Ka pi i uru njoñ'a kàr'a sà yyéenje sùpyire yyaha yyére. Ka u u cyége tèg'a sùpyire pyi na ti fyáha. U la mpyi si u Yahutunji tùbile kòro sùpyire shwóh'e. ³⁴ Nka sùpyir'a pa jcè na Yahutu u nyé u wi ke, ka pi puni si bínn'a jwo fàhna na: «Wuu Efese kànha shiinbii yasunjcwége Aritemisi fiige nyé me!» Maa nkàwòro lire na fo na njo si nò lerii shuunni fiige na.

³⁵ Sémeseméenj u mpyi kànhe e ke, uru u à pa jà a sùpyire pyi t'à fyáha, maa jwo: «Efese kànhe shiinbii, sùpyire pun'li cè na yasunjcwége Aritemisi k'à yíri nijiyinji na mà cwo ke, na Efese kànhe ku nyé kuru ná ku bage kaanmucyafoonji. ³⁶ Sùpya si n-jà yire kyáala me. Lire e ke yii yii funjyi nijie, yii àha raa karigii pyi jnùjò kurugo me. ³⁷ Yii à mpyi nampi cù mà pa naha, mà li ta pi nyé a yafyin yù yasunjke bage e me, pi mû nyé a jwumpime jwo mà yyaha tii ná wuu yasunjke e me. ³⁸ Demetirusi ná u báarapyiñeebii la ká mpyi si sùpyanj i wá cèegé kani là na, pi a si yukyaala bage e yukyaabii yyére ná lire kani i. ³⁹ Kampyi paberé sì na wá yil á, wuu mpinniji canjke, wuu sì puru cwɔñir. ⁴⁰ Lire baare e nde li nde wuu à pyi ame nijja ke, wuu sì n-jà jcèegé ta l'e, jaha na yé pi aha wuu yíbe, wuu sì n-jà jnùjò ta sùpyire kabinnini na me.» ⁴¹ U à puru jwo a kwò ke, maa sùpyire cye yaha.

20

Nde Poli à pyi Masedoni ná Geresi kùligil'e ke

¹ Nyé màhaj'a pa fyáha ke, ka Poli si cyelempyiibii yyer'a bínni maa pi yere, lire kàntugo maa kuni cya pi à maa nkàre Masedoni kùluni i. ² U à yereye niyahaya kan lire kùluni dánafeebil'á maa nta a jyil'a kàre Giresi kùluni i. ³ U à yijye taanre pyi wani. Tèni i u à uye bégele si jyé bakwooge e raa nkèegé Siri kini i ke, ka u u lógo na Yahutuubii pií na wá a vùnjò pwa u me na. Nyé lir'a pyi ke, ka u li lwó uye funj'i si nûru ntòro Masedoni i'sa wá. ⁴ Mpyi pi mpyi a tuugo ke, pire pi mpyi Bere kànhe shinnjí Pirusi jyanjí Sopateri ná Asitariki ná Sekundusi, pire shiin shuunninji mpyi a yíri Tesaloniki kànhe e, mà bára Gayusi na, uru mpyi a yíri Deribe kànhe e, ná Timoti, ná Tisike ná Torofimu, pire shiin shuunninji mpyi a yíri Azi kùluni i. ⁵ Ka pire si nkàre wuu yyaha na maa sà wuu sige Torasi kànhe e. ⁶ Bwúurunji nijjirigembaanj kataanni toronjwooni kàntugo, ka wuu u bakwooge kà lwó Filipi kànhe e, maa canmpyaa kanjkuro nara pyi maa nta a nò Torasi kànhe e, maa ntéen wani mà cibilaaga pyi.

Poli à bu nè Torasi kànhe e

⁷ Cibilaage canjciige* ka wuu u wwò maa Kafoonji njyiljì lyí sjencyan. Poli la mpyi s'a nkèegé kuru canjá nùmpañja na. Nyé ka u u Kile Jwumpe jwo ná dánafeebil'e fo mà sà nijke jí. ⁸ Wuu mpyi a bínni batsonge njyibabilini l'e, bëenme yaaya niyahaya mpyi a mûni mûn'a yaha lire babilini yyaha kurugo. ⁹ Nànjjiinj i wá na mpyi ná wuu e, uru mege na mpyi Etikusi, uru mpyi a tèen finetirinj i wuge na. Poli à mo jwumpe na ke, ka uru si mpa njan'a funjò wwò uye na. Pur'e u à kwòro mà bwòn a pôl'a yíri batsonge njyibabilini tanrewuuni i mà pa ncwo. Pi à ta pi sà u yírigé ke, mà u ta u à kwò. ¹⁰ Ka Poli si ntíg'a kàre maa sà lyéele u junj'i, maa u cù u cyeyi na maa jwo: «Yii àha raa fyáge me, u na nyé nyii na!»

* 20:7 Yahutibil'á cibilaage canjciige ku nyé kárinji.

¹¹ Lire kàntugo ka Poli si nûr'a dùgo maa sà bwúurunji lwó maa u kwòn kwòn a tâa pi à lyî, maa ñkwò maa jwumpe sogo mà sà nô fo canñajyini tèefworoni na, maa ntá a kâre. ¹² Nyé ka pi i nàjijinji tûug'a kâre pyenge e, u mpyi jyí na, ka lire si màban lèrje dánafeebil'e.

Poli na Efese kànhe dánafeebii kacwɔnribii yerege

¹³ Lire kàntugo ka wuu u bakwoäge lwó a kâre Azosi kànhe e. Poli mpyi a jwo na uru sí raa jaare s'a wá tòore na kuru kànhe na. Wani u mpyi na sí sà bâra wuu na bakwoäge e. ¹⁴ U à sà wuu ta Azosi kànhe e ke, maa bâra wuu na, ka wuu u bakwoäge lwó mà kâre Mitileni kànhe e, ¹⁵ maa yíri wani mà kâr'a sà nô kuru canñja nûmpañja na Kiyosi kini sicampe na. Kuru canñja nûmpañja, maa no Samosi kini i. Kuru canñja nûmpañja, maa no Miletí kànhe e. ¹⁶ Yii li cè na Poli la mpyi si ntôro Efese kànhe taan yyérembaa. U là nyé a mpyi si mô Azi kùluni i me. U funjke mpyi a wyére, jaha na ye u la mpyi, ná labere nyé a pyi me, si Pantekotinji kataaanni jùjo bê Zheruzalemu kànhe e.

¹⁷ Lire e ka u u ntéen Miletí kànhe e maa tûnnnturo tûugo Efese kànhe dánafeebii kurunjé kacwɔnribil'á, na pi pa.

¹⁸ Pi à pa ke, ka u u pi pyi: «Mà lwó mii à pa naha Azi kùluni i ke, fo mà pa nô niijaa na, yii à mii toroñkanni cè yiye shwshol'e. ¹⁹ Mii à naye tîrige pyiñkannigii puni na, maa bârajanji pyi Kafoonjí á, maa ñkyala fo mà jyilwâhe wu, jaha na ye Yahutuubil'á vùnnyi pwó tooyo niyyahay'e mii na, maa yyefugo niyyahaga nô mii na. ²⁰ Lire ná li wuuni mû i, yaaga maha yaag'e yii tâo nyé ke, mii nyé a kuru kâ ñwâho yii na me. Sùpyire shwshol'e yo, yii pyenyi i yo, mii à yii kâla yire na.

²¹ Yahutuubil bâra supyishinji sanji na, mii à yi jwo a waha pi á na pi pi toroñkanni kéenje, pi i piye kan Kile á, pi i dá wuu Kafoonjí Yesu na. ²² Nyé nume, mii niñkarej i u ñje Zheruzalemu i, nde li sí n-sâ mii ta wani ke, mii nyé a lire cè me. Nka Kile Munaani fànde ku nyé mii na. ²³ Nde mii à cè ke, lire li nyé: kànha maha kànha na mii na ntûuli ke, Kile Munaani maha li cyêe mii na na kàsujiyi ná yyefuge ku nyé mii yyaha na wani. ²⁴ Nka mii mûnaani kani nyé a mii funjø pen me. Nde l'à mii funjø pen ke, lire li nyé: Kafoonjí Yesu à bârajanji ñgemu le mii cye e ke, mii u jà a uru pyi a jwó si na u tegeni na. Uru u nyé, Kile à jwó wuu na maa kani ndemu pyi ke, mà lire jwumpe jwo sùpyir'á.

²⁵ Nyé yii mpiimu yyére mii à tòro maa Kile Saanre jwumpe jwo ke, mà lwó nume na, yii saha si mii jya me. ²⁶ Lire kurugo mii sì yio jwo yii à niijaa, yii ñgemu kâ kani là para ke, urufuo jùñjo tuguro ti nyé tire, ti saha nyé mii woro me. ²⁷ Nahá kurugo ye yii zhwonji kàmpanjke na, kyaa maha kya li nyé Kile nyíji wuuni ke, mii nyé a lire là ñwâho yii na me. ²⁸ Lire e ke yii a yiye kàanmucaa, Kile Munaani à yii tîrige yatorjkurunjé ñkemu jùñjo na ke, yii raa kuru kàanmucaa. Kile Jyanjí à u sishange wu, ka Kile si dánafeebii mpiimu cya mà wà piye na ke, yii yaha pire na, yii raa pi jwó caa. ²⁹ Mii à li cè, mii karenkwooni kàntugo, bà sigepwuunbii maha jyé mpàkurunjé shwshol'e maa ku bwòn a caala me, amuni sùpyire tà sì n-pa jyé yii shwshol'e si yii wurugo. ³⁰ Ali yii shwshol'e, pli sì n-pa raa fini si cyclempyibii pií fâanja si ñgurugo pi i ntahá pire fye e. ³¹ Lire e ke yii yâkili yaha yiye na, yii funjø cwo li na na mii à yyee taanre pyi na yii puni yerege pilaga bâra canñja na, fo tooyi y'e mii mpyi maha jyilwâhe wuuni yii kurugo.

³² Nyé nume, mii sì yii le Kile cye e. Jwumpe p'à li cyêe na Kile à jwó wuu na ke, puru pu sì n-jà fânhá kan yii á sì yii pyi yii a sì yyaha na Kile kuni i, yaayi jwomene Kile à lwó ke, sì yire kan yii á mà bâra u wuubii puni na. ³³ Mii nyé a nyii yige sùpya wyére, lire nyé me seën, lire nyé me u vâanya kurugo me. ³⁴ Yii yabilimpil'á li cè na mii à bârajanji pyi ná na cyeyi i, bà mii sì mpyi si jà niyére ná naye e, mà bâra ná shereebii na me. ³⁵ Mii à li cyêe yii na pyiñkannigii puni na, na amuni wuu à yaa wuu a bârajanji pyi, wuu raa fôjfeebii tère, mà bâra lire na, wuu u funjø cwo Kafoonjí Yesu jwumpe na. U à jwo na "Jwójí na ntâa ñkanji i mà tòro ntanji taan."

³⁶ Poli à puru jwumpe jwo a kwò ke, maa niñkure sín maa Kile jâare ná pi e. ³⁷ Lire kàntugo ka dánafeebii puni mesuwuubii si wá na Poli pûruli na jcwôre maa pi fwùnjí nizanji kaan u á. ³⁸ Pi yyetanhá wuubii pi mpyi, jaha na ye u mpyi a jwo na pi saha sì uru nyá me, ka pi i nkâr'a sà u tûug'a yaha bakwoäge talwâge e.

21

Poli à nûr'a kâre Zheruzalemu kànhe e

¹ Wuu à pishëerenji kan a kwò ke, maa jyé bakwoäge e, maa ntíl'a kâre Kosi kini i. Kuru canñja nûmpañja, maa ñkâre Ùrđi i, maa yíri wani mà kâre Patara kànhe e. ² Wuu à sà bakwoäge kâ ta wani ku u ñko raa ñkèegé Fenisi kùluni i, ka wuu u jyé kur'e mà kâre. ³ Wuu à kâr'a sà byanhara Sipiri kini na fo na li jaa ke, ka wuu u li kwòn a yaha wuu kàmene cyëge na, maa ñkâre Siri kini i. Wuu à sà no Tiri kànhe na ke, maa yyére wani, jaha na ye yaayi yi mpyi bakwoäge e ke, wani kuru kànhe na yire mpyi na sì n-tîrige. ⁴ Ka wuu u jyé kànhe e mà

sà cyelempyibii pìi ta wani, maa ntènn'a canmpyaa baashuunni pyi ná pi e. Kani li mpyi na sì n-pa Poli ta Zheruzalemu kànhe e ke, ka Kile Munaani si lire cyée pi na. Lir'a pyi ke, ka pi i yi jwo Poli á na u àha ñkàre Zheruzalemu i me.

⁵ Cyire canmpyaagii baashuunni jà tòro ke, ka wuu u kuni cya. Ka cyelempyibii puni si fworo ná pi cyeebii ná pi pyilib'e, maa wuu tìung'a fworo kànhe e. Wuu à sà nò suumpe lwahe jwoge na ke, ka wuu puni si niñkure sín lwahe jwoge na, maa Kile jnáare. ⁶ Wuu à pishéerenji kan wuy'á mà kwò ke, ka wuu u baktwøge lwó na ñkèege. Dánafeebii pi ke, ka pire si nù'r'a kàre kànhe e.

⁷ Nyé paní wuu à pyi suumpe lwahe jnú'l mà yíri Tiri kànhe e ke, Pitolemayisi kànhe e wuu à lire jnúke kuu. Ka wuu u fworo bakwøge e mà kàre kànhe e mà sà dánafeebii shéere, maa canmbile niñkin pyi ná pi e. ⁸ Kuru canja nùmpanja, ka wuu u ñkàre Sezare kànhe e, maa sà sunmbage lènj Filipi yyére. Jwumpe Nintanmpe jwusoofni wà u mpyi u wi. Nàmbaabii baashuunni pi mpyi a cwàonra pi a Yesu túnntunmipi tége Zheruzalemu kànhe e ke, pire wà u mpyi u wi mû. ⁹ Pùcepyilyeye sicyéere na mpyi u á, yire mpyi maha Kile túnnture yu súpyir'á.

¹⁰ Wuu à canmpyaa niñyahagii pyi Filipi pyenge e. Mà wuu yaha wani, ka Agabusi si yíri Zhude kùluni i mà pa. Kile túnntunjo u mpyi u wi. ¹¹ U à pa wuu ta wani ke, maa Poli seewøge lwó, maa ku tèg'a u yabilinji tooyi ná u cyeyi pwò maa jwo: «Kile Munaani à jwo na ñjemu u nyé ná ñke seewøge e ke, Yahutuubii jnújueebii sì n-pa urufoo cù Zheruzalemu kànhe e, si urufoo pwò ame si nde supyishinji sanji cye e.» ¹² Wuu à puru jwumpe lògo ke, ka wuu ná kuru cyage dánafeebii puni si wá na Poli jnáare na u àha ñkàre Zheruzalemu i me. ¹³ Ka Poli si jwo: «Naha na nyé na mée súu ame ye? Yii àha na yáklinji wúrugo mà dë! Mii à nyé na mpwòni i fo mà sà nò na mbòni na Zheruzalemu i Kafooni Yesu mëge kurugo.» ¹⁴ Wuu à pa li nyá na wuu sì n-jà u zhèrji fylinne Zheruzalemu kànhe e me, ka wuu u u yaha wani, maa jwo: «Kafooni nyíi wuuni li pyi.»

¹⁵ Canmpyal' à tòro ke, ka wuu u wuye bégele, maa yíri Sezare kànhe e mà kàre Zheruzalemu i. ¹⁶ Sezare kànhe cyelempyibii pìi mpyi a kàre ná wuu e. Pire pi à wuu yyaha cù a kàre, ka wuu u sà wuu sunmbage lènj Sipiri kini shinji wà yyére, uru nàjì mëge mpyi Minasòn. Cyelempyanji wà u mpyi u wi fo tèemoni i.

Karigii cyi à pyi supyishinji sanji shwøh'le e ke, Poli à cyire yyaha jwo Zheruzalemu dánafeebill'á

¹⁷ Wuu à sà nò Zheruzalemu kànhe e ke, ka dánafeebii si wuu jnújo bë ná funntange e. ¹⁸ Kuru canja nùmpanja, Poli à kàre ná wuu e Yakuba yyére. Dánafeebii kuruñke kacwonribii puni mpyi a piye binni wani mû. ¹⁹ Fwùnji pyinkwooni kàntugo, Poli à jwumpe lwó, karigii Kile à pyi mà u yaha supyishinji sanji shwøh'le e ke, maa cyire puni yyaha jwo pi á niñkin niñkin. ²⁰ Pi à puru lògo ke, maa Kile kée. Lire kàntugo maa jwo Poli á: «Wuu cùmpworonaji, mu nyé a nyá mà? Yahutu kampwøhii niñyahamil'à dá Yesu na naha, ñka ali nume, pi à piye pwò Kile túnntunji MusaSaliyanji kurigii jaaranji na. ²¹ Nyé pìl'á pa yi jwo pi á na mu à jwo na Yahutuubii pi à tèen supyishinji sanji shwøh'le e ke, na pire kà núru raa Musa Saliyanji kurigii naare me, na pi àha raa pi pyilibii kwitùn sahanji me, na pi àha núru raa làdaabii karigii pyi me. ²² Lire e ke naha wuu à yaa wuu pyi bë? Naha kurugo ye pi sì mu mpanji cè. ²³ Nyé wuu sì njemu jwo mu á ke, yire mu à yaa mu u pyi. Nàmbaabii sicyéere na nyé naha wuu shwøh'le, pire mpyi a jwò fáa Kile á. ²⁴ Jyé ná pi e Kilejaarebage e, maa maye finiñe ná pi e, maa pi finiñefiniñe yaare lwoore wwù, pi i pi jnúnyi kùlu*. Lire ká mpyi, Yahutuubii sì n-cè na jwumpe maha jwumpe sùpyire nyé na yu na ntare mu na ke, na puru pà nyé sèe me, ñka na mu yabilinji na Musa Saliyanji kurigii jaare.

²⁵ Nyé mpyi pi à dá Yesu na supyishinji sanji i ke, nyé wuu à jwo pir'á ke, yire yi nyé: pi àha raa yasanñyi kyaare kyà me, pi àha raa sischange lýi me, yatoogé k'à kwù mà ta sis han nyé a fworo k'e me, pi àha kuru kyà me, pi àha raa jacwøore pyi me.»

²⁶ Kuru canja nùmpanja, ka Poli si bâra pire nàmbaabii na, maa sà uye finiñe ná pi e. Lire kàntugo ka u u ñkàr' a sà jyé Kilejaarebage e, canmpyaagii pi sì n-pyi si finiñe ke, cyire canmpyaagii sì n-kwò canjke ñkemu i ke, maa kuru canjke cyée. Kuru canjke ninuge e, pi shin maha shin sárage mpyi a yaa ku wwù.

Pi à sà Poli cù Kilejaarebage e

²⁷ Canmpyaagii baashuunni sùpyanji mpyi maha mpyi si nta vínijé ke, cyir'a pa byanhabra cyi takwøore na, lire mpyi a Azi kùluni Yahutuubii ta pi à Poli pya Kilejaarebage funjke e, ka pire si jwujyahama pyi maa sùpyire yírig'a yaha Poli fye e, pi à cù. ²⁸ Pi mpyi na mähajinjyii maa ñko: «izirayeli shiinbii, yii pa wuu tége! Nge nàjì u maha naare cyeyi puni i maa ñko na wuu shinji nyé yafyin me, na wuu Saliyanji nyé a jwò me, na wuu maha wuu

* **21:24** Nwøfaage mpyi Yahutuubii mpyi a fáa ke, ná kuru tèni mpyi a fùnnjo me, pi jnúnyi nyé a mpyi a yaa yi kùlu me.

Kileñi pêre cyage ñkemu i ke, na kuru jyé a jwó me. Mà bâra lire na, u à pa ná supyishinji sanñi supyire t'e wuu Kileñaarebage funjke e mà pa kuru cyage nisinañke jwóho wuu á†.»

²⁹ Pi mpyi na puru yu, naha na yé pi mpyi a Poli ná Efese kànhe shinji Torofimu nya sjencyan kànhe funjke e, ka pi i wá na sônnji na Poli à kàre ná u e Kileñaarebage funjke e. ³⁰ Li mpyi a kànhe puni jyáha a wûrugo, ka supyire si wá na fí na fwore kàmpañyi puni na. Ka pi i sà Poli cyán a cù, maa u dir'a yige Kileñaarebage e, maa ntíl'a ku jwóyì to. ³¹ Mà pi yaha pi i Poli bonjkanna caa, ka pii si sà yí jwo sôrolashiibii jùñufembwoh'á na: «Zheruzalemu kànhe puni na wá a jyáha a wûrugo!» ³² Ka uru si ntíl'a sôrolashiibii pii ná pi yyaha yyére shiin yírigé pi a fê a kàre pi cyage e. Yahutuubil'a sôrolashiibii ná pi jùñufembwoh'á nya ke, maa Poli bwóonre jwó yaha.

³³ Nye ka sôrolashiibii jùñufembwohe si file, maa Poli cù, maa pi pyi pi à u pwó ná yòrøyó shuunni i. Pi à u pwó ke, ka u sùpyire yíbe: «Jofoo u jyé u wi yé? Naha shi u à pyi yé?» ³⁴ Sùpyire puni mpyi na mâhanji jyí, wá ná wá wumá jyé a mpyi ninjkin me. Mâhanji nyahanji kurugo, sôrolashiibii jùñufembwohe jyé a jà a yafyin yyaha cè pi jwumpe e me, ka u sôrolashiibii pyi pi à kàre ná Poli i pi káanje funjke e. ³⁵⁻³⁶ Pí à kàr'a sà nô tajiyijwóge na ke, ka supyinyahara si lwó a tò pi na ná kfuge e, maa njko: «Yii u bò!» Li jyé a pa jwó me, ka sôrolashiibii si Poli lwó.

Poli à uey jwo a fínijé sùpyir'á

³⁷ Tèni i pi mpyi na njko raa jyé ná Poli i káanje funjke e ke, u à sôrolashiibii jùñufembwohe yíbe: «Nùñufoonji, mii sí n-jà n-jwo ná mu i la?» Ka uru si jwo: «Taha mu à Girekiibii shèenre cè? ³⁸ Li sàha mò me, Misira kini shinji u mpyi a pa jùñjo kyán naha maa ñkàre ná shiin kampwöhii sicyéere e (4.000) sìwage funjke e supyibuuni mée na ke, taha uru bà u naha mu mol!» ³⁹ Ka Poli si u pyi: «Mii na jyé Yahutu, mii à yíri Tarisi kànhe e, Silisi kùluni i. Mii na yíri kànbwóha na, ñkemu mege k'á pêe ke. Mii na mu njáre, ma a na yaha si jwó ná sùpyire e.» ⁴⁰ Ka sôrolashiibii jùñufembwohe si kuni kan Poli á, mpe pu jyé u á ke, u u puru jwo. Nye mà u njyjereni yaha babwóhe tajiyijwóge na, ka u u cyége yírigé sùpyir'á. Pi pun'á pa fyâha ke, ka u u jwo ná pi e Eburubii shèenre e. U à jwo:

22

¹ «Mii cìnmpyiibii ná mii tiibii, mii na li caa yii á, yii i lógo na jwó na. Mii sí jwumó jwo si ntège naye fínijé yii á.» ² Sùpyir'á u nya u u yu ná pi e pi yabilimpii shèenre e ke, ka pi puni si fyâha fyii, ka Poli si jwo: ³ «Mii na jyé Yahutu, mii à si Tarisi kànhe e, Silisi kùluni i, ñka naha a Zheruzalemu kànhe e pi à mii byé. Mii cyelentunji u mpyi Gamaliyeli. Uru u à mii yal'a kâla wuu tulyeyi Salíyanji na. Mii mû mpyi a naye pwó sél'e Kile na, bà yii naha yiye pwó u na njja me. ⁴ Mpyi pi mpyi na Yesu kuni jaareke, mii mpyi maha pire kyérege fo maha pii bùu. Mii mpyi maha lire kuni jaarafeebii cwôre, nô bâra ceewe na, na mpwu na leni kàsunji i. ⁵ Sáragawwubii jùñufembwohe ná Yahutuubii kacwònribii puni pi jyé mii shéribii lire kani i. Pire pi mpyi a séme yal'a kan mii á mii u sà ñkan Damasi kànhe Yahutuubil'a, maa li cyére na mii aha sà lire Kile kuni jaarafoopi shin maha shin ta ke, si u pwó s'a ma Zheruzalemu kànhe e, pi i mpa pi kyérege. ⁶ Mà mii njkarenji yaha Damasi kànhe e, canvwuge laage e mii à sà byanhara kànhe na ke, ka mii i bëënge nya k'á pâl'a yíri njnyinji i mà pa mii kwûulo. ⁷ Ka mii i wwûl'a cwo njukke na, ka mejwuu si fworo na "Soli Soli, naha na mu jyé na mii kyérege ye?"

⁸ Ka mii i jwo "Kafoonji, jofoo u jyé mu yé?" Ka mejwuu si fworo "Mii u jyé Nazaretì kànhe shinji Yesu, mii mu jyé na ñkyérege." ⁹ Nye mpyi pi mpyi ná mii i ke, pir'á bëënge nya, ñka shinji u mpyi na yu ná mii i ke, pi jyé a mpyi a urufoo jwumpe lógo me. ¹⁰ Ka mii i jwo "Kafoonji, naha mii à yaa mii i mpyi yé?" Ka Kafoonji si jwo "Yíri ma a sì Damasi kànhe e, yaaga maha yaaga mu à yaa mu u pyi ke, pi sà yire puni jwo mu á."

¹¹ Nye ná bëënge sì mpyi a mii jyigii bya mà mii pyi maa saha jyé na naa me, mpyi pi mpyi ná mii i ke, ka pire si mii cù na cyége na, mà kàre Damasi kànhe e. ¹² Nàjì wá na mpyi wani Damasi kànhe na, u mege mpyi Ananiyasi, u mpyi na fyáge Kile na, maa MusaSalíyanji kurigii jaare cyi jaaranjkanni na. Damasi kànhe Yahutuubii puni mpyi maha u metanga yiri. ¹³ Ka uru si mpa mii fye e, maa mpa yyére mii taan maa jwo "Mii cìnmpworonji Soli, ma jyigii mógo ma raa jaaa." Ka mii jyigii si ntíl'a mógo, ka mii i wil'a u nya. ¹⁴ Ka u u jwo "Mà njnjaa yaha u sàha no me, wuu tulyeyi u Kilenjì à mu cwóonrò, bà mu si mpyi si u jyé wuuni cè me, ñgemu u a sàa tíi ke, si uru nya, si lógo u yabilinjì jwó na. ¹⁵ Naha kurugo yé mu sí n-pyi u shenre jwufuu, nde mu à nya maa ndemdu lógo ke, si cyire puni yyaha jwo sùpyire pun'á. ¹⁶ Lire e ke nume ma hâ nûru yi le shuunni i me, yíri ma a batize, ma a Kafoonji Yesu mege yyere bà mu kapegigii si mpyi si jyé ndáha mu na me."

† 21:28 Mpii pi jyé pi jyé Yahutuu me, pire mpyi a yaa pi a jyé Kileñaarebage kaañke funjke e me (Ezekiyeli 44.7).

¹⁷ Nyé ka mii i mpa nû'r'a kâre Zheruzalemu i. Canjka mà mii yaha Kilejarege na Kileharebage e, Kile à kani là cyêe mii na. ¹⁸ Ka mii i Kafoonji nya. Ka u jwo mii á "Fyâl'a fworo Zheruzalemu i, na ha na ye jwumpe mu sí n-jwo mii kyaa na ke, ñke kânhe shiinbibí si ñee pu na me." ¹⁹ Ka mii i u pyi "Kafoonji, mii mpyi maha jyé Kile Jwumpe kâlambayi i, maa dânafeebii cyán na jcwbôre, maa pi bwùun, maa pi leni kâsuji i pyïnkanni ndemu na ke, pi à lire cè." ²⁰ Ecyeni u mpyi maha mu kyaa yu ke, tèni i pi à uru bò ke, mii yabilini mpyi wani kuru cyage e. Mii mpyi a ñee u mbóji i. Mpíi pi à u wà a bò ke, mii bá u mpyi a pire vâanntinmbwoy shwo a cù." ²¹ Ka Kafoonji si jwo mii á "Fworo kânhe e, mii sí mu tun tatõnge e supyishiji sanji supyir'á."

²² Nyé sùpyire puni mpyi a fyâha maa nûru fo Poli à jwo mà pa no ñke cyage na. Nka tèni i u à mpe jwumpe jwo ke, ka pi puni si wà na mâhanji jyii maa ñko: "Yii u bò, ñge sùpyanji shinji nye a sâa yaa u yaha shi na me!"

²³ Maa wàa nà mâhanji jyii fânhâ na, maa pi vâanntinjyi wwû na fyîngé, maa nticyenji kure na wàa nînyinji i.

²⁴ Nyé lîr'a pyi ke, ka sôrolashiibii jñûnjufembwøhe si sôrolashiibii pyi na pi Poli lèrje babwøhe e, pi i u bwòn nà tiripaanni i, nde u à pyi ka sùpyire si wà na mâhanji jyii u kurugo ke, pi i u kârama u u li jwo. ²⁵ Mâ pi yaha pi i u pwu ná yapwoyi i s'a u bwùun, sôrolashiibii yyaha yyére shinji ñgemu u mpyi wani u taan ke, ka u u uru pyi: «Mâ tâanna ná saliyanji i, yii à yaa yii i Òrømu shin bwòn u y'bembaa la?»

²⁶ Ur'â yire lôgo ke, maa ñkâr'a sà jñûnjufembwøhe pyi: «Naha mu la nye si mpyi ñge nàjì na ame ye? Ko Òrømu shin u wá u wi.» ²⁷ Ka jñûnjufembwøhe si sà Poli pyi: «Òrømu shin u nye mu la? Yi yyaha jwo na á.» Ka Poli si jwo: «Dón.» ²⁸ Ka u u jwo: «Wyërëyahaga mii à sâra maa nta a piy Òrømu shin de!» Ka Poli si jwo: «Mii wi ke, mii à si Òrømu shin.»

²⁹ U à yire jwo ke, mpíi pi mpyi na ñko s'a u bwùun ke, ka pire si ntíl'a yîri u taan. Sôrolashiibii jñûnjufembwøhe yabilin'â ta u cè na Òrømu kini shin ur'â pyi pi pwø ke, ka fyagare si jyè u e.

Pi à kâre ná Poli i yukyaala kurunjke yyére

³⁰ Nûnjekne Yahutuubii mpyi na Poli cêge ke, sôrolashiibii jñûnjufembwøhe la mpyi a sìi si kure cè. Kuru canjia nûmpanja, ka u u Kile sâragawwuubii jñûnjufeebibí ná yukyaala kurunjke yyer'a binni, maa yòroyi wwû Poli na, maa ñkâr'a sà u yyéenje pi yyaha yyére.

23

¹ Ka Poli si yukyaala kurunjke wíl'a mâha maa jwo: «Mii cînmpyibii, mii à sâa Kile jyii wuuni pyi fo mà pa no nijja na ná zòvyinre e.» ² Mpíi pi mpyi Poli taan ke, ka Kile sâragawwuubii jñûnjufembwøhe Ananiyasi si pire pyi na pi u bwòn u jwøge na. ³ Ka Poli si jwo: «Mu à fyînme tò wwomø na, Kile mü sí mu bwòn. Mu à tig'a tèen na ha na mu na yogo kwùun mii na mâ tâanna ná Saliyanji i, mà li ta mu yabilin'â Saliyanji kyâala. Mu à jwo na pi mii bwòn, mâ tâanna ná Saliyanji i, lire si nye a yaa li pyi me.» ⁴ Mpíi pi mpyi u taan ke, ka pire si jwo: «Kile sâragawwuubii jñûnjufembwøhe mu nye na jycere ame la?» ⁵ Ka u pi pyi: «Mii cînmpyibii, mii nye a mpyi a cè na Kile sâragawwuubii jñûnjufembwøhe ki me, lire baare e mii mpyi na sì ñee yi jwo me. Naha kurugo ye y'à séme Kile Jwumpe Semenji i na "Ma hâ jwumpime jwo yii shinji yyaha yyére shinji na me*."»

⁶ Poli mpyi a cè na yukyaala kurunjke kâna mpyi Sadusii, ku sannke sí nye Farizheen, ka u u jwo fânhâ na pi shwøhol'e: «Mii cînmpyibii, mü na nye Farizheen, mü sifeebii na nye Farizheen! Mii à na sònijore taha li na na kwùubii sîjè nûmpanja ke, lire kurugo yoge nye na ñko raa ñkwùun mii na ame!»

⁷ Nyé u à yire jwo ke, ka jwunyahama si yîri Farizheenbii ná Sadusibii shwøhol'e, ka supyire si ntâa. ⁸ Sadusibii maha ñko na kwunyenje nye nûmpanja me, na mèlekëe nye me, na jinahii nye me, mà li ta Farizheenbii'â dá na yire puni na nye. ⁹ Là mpyi na bârali mâhanji nyahanji na, ka Farizheenbii kâmpanjke Saliyanji cycelentiibii pii si mpa yîri maa jycere maa jwo: «Wuu nâha sâa tapege nya ñge nàjì na me. Li sí n-jà n-ta mèlekëni wà, lire nye me jinajì wà u à jwo ná u e.»

¹⁰ Mâhanj'â pa nyafo sorolashiibii jñûnjufembwøhe mpyi na sònijore na pi sí Poli dìri n-wâaga piye shwøhol'e. Nyé ka u u sôrolashiibii pii pyi na pi tige, pi i sà u cyán a shwø sùpyire na pi a ma pi babwøhe e.

¹¹ Nyé kuru canjia nûmpanja numpilage e, ka Kafoonji si uye cyêe Poli na maa jwo: «Maye waha, mu à mii kyaa jwo Zheruzalemu kânhe shiinbil'â pyïnkanni ndemu na ke, amuni mu à yaa mu u sâ mii kyaa jwo Òrømu kânhe shiinbil'â mü.»

Yahutuubil'â vùnþo pwø Poli na

¹² Kuru canja nùmpanja jyègè na, ka Yahutuubii pìi si vùnnjo pwo Poli mèe na, maa ñkâa piy'á na pi wà sì n-lyí, lire jye me sì n-byà me, fo pire ká bú Poli bò. ¹³ Mpiii pi mpyi a kuru vùnnjke pwò ke, pire mpyi a jyaha shiin beeshuunni na. ¹⁴ Ka pire si ñkàre Kile sáragawwuubii jùnjueebii ná Yahutuubii kacwònribii yyére maa sà pi pyi: «Wuu à kâa wuy'á na wuu wà sì n-lyí, lire jye me sì n-byà me, fo wuu aha Poli ta à bò tèni ndemu i ke. ¹⁵ Lire e ke yii ná yukyaala kurunj'á yaa yii bê li na, yii i pìi tun pi sà sòrolashiibii jùnjufembwahé náare, na u Poli yaha u pa, na yii sì n-pa u karigii kâanmucya si vyiinne. Wuu pi ke, wuu sì n-bégele si u sige, si u cya mbò mà u yaha kuni na.»

¹⁶ Nka kuru vùnnjke pi mpyi a pwo ke, Poli cìnmpworicwojì jyanji mpyi a fworo ku jwòho na. Babwòhe e Poli mpyi ke, maa ñkàr'a sà jyè kuru bage e, maa yi yyaha jwo u á. ¹⁷ Nyè ka Poli si sòrolashiibii yyaha yyére shinji wà yyere maa jwo: «Mii na mu náare ma a shà ná ñge nànjijin i ma jùnjufembwahé yyére, jwumo na jye u á mà jwo u á.»

¹⁸ Ka uru yyaha yyére shinji si ñkàre ná u e u jùnjufembwahé yyére maa sà jwo: «Nùnjufoonji, Poli u jye kásunji i ke, uru u à mii yyere maa jwo na mii u pa ná ñge nànjijin i mu yyére, na jwumo na jye u á mà jwo mu á.» ¹⁹ Ka jùnjufembwahé si nànjijinji cù cyage na, maa fèen ná u e, maa u yibe: «Naha shi ku jye mu á mà jwo mii á ye?» ²⁰ Ka nànjijinji si u pyi: «Yahutuubii pìl'á bê li na na pire sì n-pa yi jwo mu á na ma Poli yaha u shà nùmpanja, na yukyaala kurunj'á jwo na kuru la na jye si sà u karigii yaa vyiinne sahanjki. ²¹ Nka ma hà ndá pi jwumpe na me, naha na ye pi pìi na wá a mà vùnnjo pwo u na si u bò mà u yaha kuni na. Mpiii pi à kuru vùnnjke pwò ke, pír'á jyaha shiin beeshuunni na. Pi à kâa piy'á na pi sì n-lyí, lire jye me sì n-byà me fo pire ká bú Poli bò tèni ndemu i ke. Pi à bégele li mèe na mà kwò, mu jwòshwòore kanni pi jye na sigili.» ²² Ka jùnjufembwahé si nànjijinji cye yaha maa u pyi: «Ma hà jwò sùpya á na mu à jcyii karigii yyaha jwo mii á me.»

Pi à Poli tìùugo fànhafoonji Felisi yyére

²³ Lire kàntugo ka jùnjufembwahé si sòrolashiibii yyaha yyére shiinbii pìi shuunni yyere maa pi pyi: «Yii sòrolashii ñkwuu shuunni (200) ná shafemii beetaanre ná ke (70) mà bâra shiin ñkwuu shuunni (200) mpiimpi à se tâanbii na ke, yii pire bégel'a yaha. Pi sì n-kàre numpilage tèni baacye rewuuni na Sezare kànhè na. ²⁴ Yii shonyi yà bégel, bà Poli njcenjè wu si mpyi si nò fànhafoonji Felisi yyére me.»

²⁵ U à puru jwo ke, maa séme sém'a kan Felisi à ñgemu funj'i u à jwo:

²⁶ «Mii Kolodi Lisiyasi u à ñge sémenji séme si ñkan fànhafoonji njcenjè Felisi á. Mii fwù na jye mu na.

²⁷ Nànjì u ñge mii à tìùugo wani mu yyére ke, Yahutuubii pìi mpyi a u cù raa bùu. Mii à lógo na Òromu shin u jye u wi ke, ka mii i na sòrolashikurunjke kà yaha k'á sà u shwò pi na.

²⁸ Nde u à pyi ka pi i u cêegé ke, mii la mpyi si lire cè, ka mii i pi pyi pi à kàre ná u e pi yukyaala kurunjke yyére.

²⁹ Mii à pi la kâanmucya mà li nya na pi Saliyanji kurugo pi à u cêegé, lire baare e u jye a kyaa pyi ndemu li sì n-pa ná l'e u bò, lire jye me mà u le kásunji i me.

³⁰ Nume, pi à pi jwo mii á na pi wà à vùnnjo pwo u mèe na. Lire kurugo mii à tìl'a u tìùugo wani mu yyére. Mpiii pi jye na u cêegé ke, jùnjke na pi jye na u cêegé ke, mii à yì jwo pi á, pi a sì mu yyére pi i sà ku yyaha jwo mu á. Yire yi mpyi mii á mà jwo mu á.»

³¹ Ka sòrolashiibii si li pyi bá yà jwo pi à me maa ñkàre ná Poli i kuru numpilage e fo Antipatirisi kànhè na. ³² Kuru canja nùmpanja, sòrolashiibii pi mpyi tòre na ke, ka pire si shonyifeebii yaha pi i ñkèegé ná u e, maa nûr'a kàre pi babwòhe e. ³³ Shonyifeebil'á sà nò Sezare kànhè e ke, maa sémenji nà Poli kan fànhafoonji Felisi á. ³⁴ Fànhafoonji à sémenji kâla ke, maa Poli yibe na kùluni ndire e u à yíri ye†. Ka u jwo na ur'á yíri Silisi kùluni i. ³⁵ Ka u u Poli pyi: «Mpiii pi à mu cêegé ke, pi aha nò nahà, mii sì jwumpe kan mu á.» U à kwò ke, maa pi pyi pi Poli lènje saannji Eròdi saanre bage e, pi raa u kâanmucaa.

24

Pi à Poli cêegé fànhafoonji Felisi á

¹ Nyè canmpaya kañkur'á tòro ke, Ananiyasi u jye Kile sáragawwuubii jùnjufembwahé ke, ka uru si mpa Sezare kànhè e ná Yahutuubii kacwònribii pìl'e mà bâra Teritulusi na, uru na mpyi yoge tùpyikòròwa. Karigii cyi à tòro pi ná Poli shwòh'l'e ke, ka pi i mpa cyire tìgire cyán u na fànhafoonji Felisi á. ² Ka pi i Poli yyer'a pa. Nde na pi à u cêegé ke, ka Teritulusi si jwumpe lwà si lire yyaha jwo Felisi á. U à jwo: «Fànhafoonji njcenjè, mu u à wuu kini pyi l'à tèen yyejinjke e. Mu yákilifente kurugo, ñkèenjè njnyahawa à pyi kini i, li yyaha yyére zhènji kurugo. ³ Cyire shinji mu jye na mpyi wuu á cyeyi puni ná tèrigii puni i ke, wuu fwù na jye mu na sèe sel'e cyire kurugo. ⁴ Nka mii la jye sì mu cù njaha me, lire kurugo mii na li caa mu

† 23:34 Felisi la mpyi si jcè kampyi kírigii jùnjø na uru jye ke, lire l'e Poli à yíri, puru funjek e si jcè kampyi uru si n-jà Poli yibe.

á ma a maye sanña yaha ma a lógo wuu jwó na tère nimbilere funj'i. ⁵ Wuu à li kàanmucya mà li jyá na nge nàñ'á pyi yapege sùpyire shwahol'e. U à Yahutuubii puni yákilibii jyáha a wùrugo dijyeji cyeyi puni i. Uru u jyé Nazareti shiinbib Kile kuni yyáha yyére shinjji. ⁶ U la bá mpyi si wuu Kilejaarebage pyi njirivaha yaaga, ka wuu u u cù. [Wuu la mpyi si yoge kwón u na, si ntáanna ná wuu Saliyanji i, ⁷ ñka sòrolashiibii jùñufembwohe Lisiyasi à u cyán a shwó wuu na fànhe e, maa jwo na wuu pa u kacégeni jùñke jwo naha mu á.] ⁸ Wuu à u céegé yaaga maha yaaga na ke, mu yabilinji ká u yíb, mu sì li cè na yire puni na jyé sée.» ⁹ Yahutuubii sanmpii pi mpyi wani ke, ka pire si sogo puru jwumpe na, maa jwo: «Sée u à jwo!»

Poli à uye jwo a fínijé Felisi á

¹⁰ Nyé ka fànhaoonji si kuni kan Poli á u jwumpe lwó. Ka u u jwo: «Mii à li cè, cyi à yyee niyyahagii kwó, mu u jyé wuu shinji yukyaalaji. Lire kurugo mii sì n-fyá si naye fànga jwo mu á me. ¹¹ Li sàha ñkwó a tòro canmpyaa ke ná shuunni na me, mii à kár'a sà Kile pêe Zheruzalemú kànhé e. Li mées ká bê mu á, mu sì n-já puru jwumpe kàanmucya si pu sée ná pu kafinara cè. ¹² Cannja ninjin wá jyé a mii jyá mii i nákanaa pyi ná sùpya e, lire jyé me na sùpyire jùñke kyángé Kilejaarebage e, lire jyé me Kile Jwumpe kàlambayi i, lire jyé me kànhé yyáha kurugo me. ¹³ Nte sùpyire sì yafyin ta si jywo na lire li jyé mii kacégeni jùñke me. ¹⁴ Mii si yí jwo mu á, mii na báaraanj pyi wuu tulveyi u Kileji á kuni laber'e. Pi à jwo na lire Kile kuni jyé sée me. Yaaga maha yaaga sí k'á séme Salilyanji sémeni ná Kile túnntunmpii sémebil'e ke, mii à dá yire puni na. ¹⁵ Mii à na sònñore taha yaage ñkemu na ke, kuru ninuge na pi à pi sònñore taha, na shincenjé bára shinpi na, Kile sì sùpyire puni jè nùmpanjha. ¹⁶ Lire kurugo mii à naye wahá bá mii si mpyi si mpyi tigire cyaga baa Kile ná sùpyir'á me.

¹⁷ Yyéee niyyahagii toronjwooni kàntugo, mii à nür'a kàre Zheruzalemú i, mii shinji sùpyiibii pi jyé wani ke, maa sà wyére kan fònjfeebil'á, maa sáraya wwú Kile á. ¹⁸ Nyé yire na mii mpyi, ka pi i sà mii ta wani Kilejaarebage ntáani na. Karigii sùpyanji maha mpyi si ntáviñjé Kile yyahe taan ke, cyire nizanjkii mii mpyi na mpyi. Shinhyahara jyé a mpyi wani me, nyáhañgurugo jyé a mpyi wani me. ¹⁹ Mii ná Azi kúluni Yahutuubii pii pi mpyi wani. Pire pi mpyi a yaa pi pyi naha, kampyi mii à kapyimbaala pyi, pire mpyi na sì mii céegé mu á. ²⁰ Lire jyé me, téni i pi à mii yyéenje sùpyire yyáha yyére maa yoge kwón mii na ke, kampyi mii à kapyimbaala pyi, sùpyire ti naha naha ke, pi yi jwo. ²¹ Må mii niyyeréni yaha pi yyáha yyére, mii à jwo fànhá na “Mii à tèen ná l'e na kwùubii sì jè n-fworo kwùiji i nùmpanjha. Lire kurugo yoge jyé na ñkwùun mii na yii yyáha yyére niyyaa.” Puru jwumpe mii à jwo ke, mii kacégeni jùñke ku jyé kuru la?»

²² Nyé Felisi mpyi a Kafoonji Yesu kuni karigii yyáha cè sèl'e, lire e u à jwumpe nûrunj'a yaha canjke kabére na maa pi pyi: «Yii a sì, sòrolashiibii jùñufembwohe Lisiyasi ká bú mpa, mii sì yí kataanmpe kàanmucya.»

²³ Lire kàntugo ka u u sòrolashiibii yyáha yyére shinjji wá pyi na u Poli lèjé kasubage e u raa u kàanmucaa, na u áha u fége n-tòro me, na u shincenj wá la ká mpyi si mpa fworo u na, si yaage kà kan u á, u áha urufoo sige lire na me.

²⁴ Canmpyal'a tòro ke, ka fànhaoonji Felisi si mpa ná u cwoñi Durusili i. Yahutu u mpyi u cwoñi, maa pi pyi pi a sà Poli yyere. Poli a pa ke, pyinjanni na sùpyanji sì n-já n-dá Yesu Kirisita na ke, maa yire yyáha jwo pi á. ²⁵ Pyinjanni na sùpyanji yaa u a jaare ntiñi i, ná pyinjanni na u à yaa u cù uye na ke, ná pyinjanni na Kile sì n-pa sùpyire puni sâra si ntáanna ná pi kapyiñkil'e ke, mà Poli yaha u u yire yyáha yu, ka Felisi fyagara wuñi si u pyi: «Wuu niyyaa wuyi yaha ame, mu sín-já raa sì, mii aha téni labére ta, mii sí nûru mu yyere.» ²⁶ Felisi la mpyi Poli si wyére kan ur'á, lire kurugo u mpyi maha u yírì tère maha tère maa yu ná u e. ²⁷ Pi a yyéee shuunni pyi pur'e, lire kàntugo, ka Pòrisusi Fesitusi si mpa Felisi fáa kini jùñufente na. Felisi la mpyi si uye kyaa táan Yahutuubil'á, lire kurugo u mpyi a Poli tò a yaha kásunji i.

25

Poli à jwo na uru karigii cyi sà ncwɔɔnrɔ saanbwóhe Sezare yyére

¹ Canjke Fesitusi à tèen kúluni jùñufente na ke, canmpyaa taanr'a tòro ke, u à yírì Sezare kànhé na mà kàre Zheruzalemú kànhé e. ² U à nò wani ke, nàvumjke ku jyé Kile sáragawwuubii jùñufeebii ná Yahutuubii yyáha yyére shiinbil'e mà yyáha tíi ná Poli i ke, ka pire si sà kuru paara u á, ³ maa li náare u á na u Poli yaha u nûru u a ma Zheruzalemú i. Yii li cè na pi mpyi a vùññjo pwó Poli na si u cya mbò mà u yaha kuni na. ⁴ Ka Fesitusi si yi jwo pi á na Poli na jyé kásunji i Sezare kànhé e, na jcyére uru mû si nûru n-kâre wani. ⁵ Maa yi jwo pi á na: «Kampyi yii la jyé si tigire cyán nge nàñji na, yii yii yyáha yyére shiinbib yaha pi a ma Sezare kànhé e. Pi aha nò wani, nde na pi jyé na tigire cyaan u na ke, pi i sà lire jwo.»

⁶ Fesitusi jyé a tòro canmpyaa baataanre, lire jyé me canmpyaa ke na Zheruzalemú i me, maa nür'a kàre Sezare kànhé e. Canjke u à shà ke, kuru canña nùmpanjha, u à kár'a sà ntéen

yukyaala bage e, maa pi pyi pi à sà Poli yyere. ⁷ Poli à pa ke, Yahutuubii pi mpyi a yíri Zheruzalemu i mà pa ke, ka pire si mpa yyér'a u kwûulo, karigii cyi à pi ke, maa u cége na u à cyire nijyahagii pyi, mà li ta pi yabilimpii mpyi na sì n-jà pi jwumpe pyâagii cyêe súpya na mè. ⁸ Nyé ka Poli si jwumpe lwó si uye fíniñe maa jwo: «Mii nyé a yafyin pyi ndemu l'à para Yahutuubii Saliyanji i, lire nyé me mà Kilenaarebage kafuuñ pyi, lire nyé me mà saanbwâhe Sezari mùmpenme pyi me.»

⁹ Nyé Fesitusi la mpyi si uye kyaa tâan Yahutuubil'á, lire e u à Poli pyi: «Mu la nyé si ñkâre Zheruzalemu i pi i sà mu karigii cwâonro mii nyii na la?» ¹⁰ Ka Poli si u pyi: «Cyage e saanbwâhe Sezari maha pi pyi pi i karigii cwâonre ke, mii nijyereñi u ñge kuru cyage e mà kwò, naha mii karigil'â yaa cyi cwâonro. Mii nyé a yafyin pyi Yahutuubii na mè, mu yabilinj'â lire cè. ¹¹ Mii n'a mpyi a ta mii à wurugo, lire nyé me mà kapii pyi ndemu l'à mii kabona kwò ke, mii mpyi na sì n-cyé na mbóni i me. Ñka pi na mii cége ndemu na ke, sée kâ mpyi u nyé a ta lire e me, wà nyé a yaa u mii le pi cye e me. Mii la na nyé saanbwâhe Sezari u mii karigii cwâonro.»

¹² Nyé ka Fesitusi ná u jwujneebii si sà piye taanna. Pi à kwò ke, ka u u Poli pyi: «Ná mu s'à jwo na mu karigii cyi sà jcwâonro saanbwâhe yyére, mu sì sà yyéenje saanbwâhe yyahe taan.»

Saanji Agiripa la nyé si lôgo Poli jwo na

¹³ Canmpyal'a tòro ke, ka saannji Agiripa ná u cõonji Berenishi* si ñkâre Sezare kànhe e mà sà fworo Fesitusi na. ¹⁴ Nyé pi à canmpyaa nijyahagii pyi Sezare kànhe e ke, ka Fesitusi si Poli kyaa jwo saannj'â na: «Nàñi wà na nyé Felisi u à le kâsuni i naha. ¹⁵ Tèni i mii à shà Zheruzalemu kànhe e ke, Kile sâragawwubii jùñufeebii ná Yahutuubii kacwâonribil'â ñge nàñi kyaa jwo mii á, maa li cya mii á na mii u tûn. ¹⁶ Ka mii i pi pyi na Òròmu fânhafeebii nyé na jneeg'a súpya tûn, mà li ta mpyi pi nyé na urufoo cége ke, u ná pirefee nyé a tèen maa jwo piye nyii na urufoo sì uye tañkanna jwo mà yé.»

¹⁷ Nyé ka pi pí si mpa ná mii i naha. Wuu à no naha ke, mii nyé a yi le shuunni i me, kuru canja nûmpanja ka mii i ñkâre yukyaala bage e maa ntíl'a pi pyi pi à u yyer'a pa. ¹⁸ Mpii pi mpyi na u cége ke, ka pire si jwumpe lwó maa pi wumpe jwo. Ñka kapii maha kapii mii mpyi na sônnji u sì n-ta u à pyi ke, pi nyé a lire là jwo me. ¹⁹ Pi Kile kuni karigii na pi mpyi na piye kyâali kanna. Tire nâkaante mpyi a yyaha tîi ná nàñi wà kyal'e, uru mege na nyé Yesu. Pi mpyi na ñko na u à kwû, Poli sí i ñko na u à jè. ²⁰ Mii wi ke, mii nyé a mpyi a cè nde mii sì n-pyi mpe kataanmpe e me. Nyé ka mii i Poli yíbe kampyi u sì jee n-kâre Zheruzalemu i, u kataanmpe si sà jcwâonro wani. ²¹ Ñka Poli à jwo na mà uru karigii yaha saanbwâhe ku cwâonro, lire kurugo mii à pi pyi pi à u yaha kasubage e fo mii aha a si u tûugo saanbwâhe yyére tèni ndemu i ke.»

²² Ka Agiripa si Fesitusi pyi: «Mii yabilinj'i la na nyé si lôgo uru nàñi jwô na.» Ka Fesitusi si jwo: «Nûmpanja mu sì n-lôgo u jwô na.»

²³ Nyé kuru canja nûmpanja, ka Agiripa ná Berenishi si piye yal'a le vâanji i, ka shinjyahara si pi jùñjo bê mà lèñe bâanni i. Pi ná sôrolashiibii jùñufembwoyi ná kànhe shinbowobii pi mpyi. Ka Fesitusi si pi pyi pi à pa ná Poli i.

²⁴ U à pa ke, ka Fesitusi si jwumpe lwó maa jwo: «Saanji Agiripa ná yii mpyi pi naha naha ná wuu e ke, yii nyii nyé ñge nàñi na, mà lwó Zheruzalemu na, mà pa no naha, Yahutuubii pun'à piye nàvunj'â jwo mii á u kyaa na, maa jwo na u saha nyé a sâa yaa u yaha shì na me. ²⁵ Mii si wi ke, mii u kâanmucyage e, mii nyé a yafyin nyá u à pyi ndemu l'à u kabona kwò me. Ná u yabilinj'i sà jwo na uru kataanmpe pu le saanbwâhe cye e, lire kurugo mii à li lwó si u tûugo wani. ²⁶ Mii nâha a jwumpe ta si zéme u kyaa na si ñkan saanbwâh'â me, lire kurugo mii à pa u yyéenje yii yyahayi taan, mu saannji Agiripa kajyee na, bà li si mpyi u aha bû yíbe, ka u u njemu jwo ke, si yire séme me. ²⁷ Naha kurugo ye mà kâsuyi tûugo Òròmu i, jùñke na u à le kâsuni i ke, mà li ta kuru nyé a cè me, jùñjo nyé lire na mii á me.»

26

Saanji Agiripa à jwumpe kan Poli á

¹ Ka Agiripa si Poli pyi: «Jwump'â kan mu á, mpe pu nyé mu á ke, mu sì n-jà puru jwo.» Ka Poli si cyege yírigé maa jwumpe lwó si uye fíniñe. ² U à jwo: «Saanji Agiripa, l'à tâan mii i mà naye ta mu yyahye taan njiañ, si li cyée mu na na Yahutuubil'â yaaga mahâ yaaga jwo a taha mii na ke, na kuru kâ nyé sée me. ³ Mu yabilinj'â Yahutuubil'â lâdaabii karigii puni ná pi nâkaante pyiñkanni cè. Lire e ke mii na mu njáare ma a ma lûuni bò, ma a lôgo na jwô na.»

⁴ Pyiñkanni na mii à na nàñkocyeere pyi, ná naarañkanni na mii mpyi na naare mà lwó fo tasiige e na shinji shwohâl'e Zheruzalemu kànhe e ke, Yahutuubii pun'à lire cè. ⁵ Mà lwó fo

* 25:13 Ceewe mege ku nyé Berenishi.

tèeməni i, pi pun'la li cè na Farizheenbii tonjkuni i mii nyę, Yahutuubii Kile kuni jaarafeebil'e, pire tonjkuni karigii cyi à waha mà tòro pi sanmpii wogigii na. Pi sí n-jà n-pyi mii shérii, kampyi pi la na nyę si sèenj jwo.

⁶Nyę jwəmeeenii Kile à lwó wuu tulyey'á ke, mii à na sònñjore taha lire na ke, lire l'à pi ta pi i yoge kwùun mii na nume. ⁷Wuu shinji tùluyi ke ná shuunninj'á* pi sònñjore taha li na na Kile sí lire jwəmeeenii fúnjø, lire kurugo pi na Kile pêre pilaga bâra canja na. Saanji Agiripa, mii mû à na sònñjore taha lire na ke, lire kurugo Yahutuubii na mii cèege ame! ⁸Yii Yahutuubii, jaha k'à li ta yii nyę a dá li na Kile sí n-jà kwùubii jè n-yige kwùnji i mà yę?

⁹Mii mû mpyi na sònñjii na fànha ki, mii i sàa Nazareti kànhé shinji Yesu mège tún. ¹⁰Lire mii à pyi Zheruzalemu i. Kile sáragawwuubii jùñufeebii mpyi a kuni kan mii á, ka mii i Yesu fyéjwòshoshiinbii njyahamii li kásunji i. Pi aha nkø si pi bò, mii mû mpyi maha jwo na mii à nyę. ¹¹Tèrii njyahagil'e, mii mpyi maha jaare Kile jwumpe kàlambayi i, maa pi kyérege. Mii la mpyi maha mpyi si pi kárama njigie pi Kile kuni i. Mii lùuni mpyi a sàa yíri pi taan fo mii mpyi maha jaare kànkwoore na, maa pi kyérege.

¹²Lire pyinkanni na, sáragawwuubii jùñufeebii mpyi a kuni kan mii á báaranj i ñgemu mëe na ke, canjkà mii à yíri na nkèege Damasi kànhé dánafeebii mëe na. ¹³Saanji Agiripa, mà mii njirkareni yaha, canjk'à pa nò njùjo niñj i ke, ka mii i mpâl'a bëengé nyá k'à yíri njiyinji na. Kuru bëenje mpyi a pêe canjké woge na, ka ku u mpa mii ná na shèrfeebii kwûulo. ¹⁴Ka wuu puni si wwúl'a cwo njukje na. Ka mii i mejwuu lógo wuu Eburubii shèenre na e "Soli, Soli, jaha na mu na mii kyérege ame yę? Mu à ma ntùnje taha mii na, lire e mu à maye bânni bà faapyinunj i njycinj maha uye bânni tûuge na me." ¹⁵Ka mii i yíbe "Kafoonji, jofoo u nyę mu yę?" Ka Kafoonji si mii jwə shwo "Mii u nyę Yesu, mii mu nyę na nkýerege. ¹⁶Nyę yîr'a yyére nume. Mii à naye cyée mu na bâ mu si mpyi s'a bâare mii á me. Nyajkanni na mu à mii nyę ninjaa ke, mu si raa lire yu sùpyir'á. Mii sí n-pa naye cyée mu na si karigii jnciyimu jwo mu à ke, mu si raa cyire yu pi á mû. ¹⁷Yahutuubii ná supyishinji sanj'á mii si mu tun ke, mii si nyę ná mu i, si mu shwo pi na. ¹⁸Mii si mu tun pi á, bâ mu si mpyi si pi nyiggi mûgo, si pi yige numpini i si mpa bëenmpe na, si pi yige Sitaanniñjii fànhe jwòh'i, pi i piye kan Kile á, bâ pi si mpyi pi aha dá mii na, pi kapegigii nimpyiñkii si yâfa pi na, pi ná Kile wuubii sanmpii si mpyi koolyijne me."

¹⁹Nyę saanji Agiripa, mà láha lire tèni na, nde Kile à cyée mii na ke, lire kyaa mii nyę na yu. ²⁰Damasi kànhé shiinbil'á mii à fyânhä a yi jwo, lire kàntugo maa yi jwo Zheruzalemu kànhé ná Zhude kùluni shiinbii sanmpii pun'á fo mà sà ná supyishinji sanjji shiinbii na. Mii à yi jwo pi á pi pi toronjkanni kéenje, pi i nûru Kile á, pi raa karii pyi jnciyimu cyi sí li cyée na pi à pi toronjkanni kéenje na ke. ²¹Lire kurugo Yahutuubil'a sà mii cù mà mii yaha Kilepaarebage e, maa nkø raa mii bùu. ²²Nka Kile à kwôrô ná mii i, maa mii tègë fo mà pa nò njijaa na. Kile tûnntunji Musa ná Kile tûnntunmipi sanmpii mpyi a fyânhä a kani ndemu shenre jwo na li sí n-pa n-pyi ke, mii mû sí na nyę naha si lire kyaa jwo sùpyire pun'á, shiñbwoo bâra sùpyire sannte na. Mii mû sí nyę na yaaga bârali lire na me. ²³Pi mpyi maha yi yu na Kile Njçcwörñjii si n-kyaala n-kwû, na uru mû u sí n-pyi shincyiwe si jè vworo kwùnji i, si bëenmpe kyaa jwo wuu shinji ná supyishinji sanj'á."

²⁴Mà Poli yaha puru jwumpe na u u yye tànga yu, ka Fesitusi si sée u na: «Poli, sicyer'á jyè mu i! Mu à kálaji pyi fo mà sà ma njukje pyi k'à yíri!» ²⁵Ka Poli si u pyi: «Mii jùñufoonji, sicyere nyę mii i mà de! Sèenj jwumpe kanni mii nyę na yu, pu mû sà finiję. ²⁶Saanji Agiripa yabilinj'á jnciyi karigii puni cè, lire l'à mii ta mii i cyi yu fyagara baa u yyahe taan. Mii à tèen ná l'e na u à cyi puni cè, jaha na ye li là nyę a pyi njohore e me. ²⁷Saanji Agiripa, Kile tûnntunmipi l'à njemu jwo ke, mu nyę a dá yire na mà? Mii à li cè na mu à dá yire na.» ²⁸Ka Agiripa si u pyi: «Poli, mu naha na sònñjii na mu sí n-jà mii kéenje mpyi dânafoo de!» ²⁹Ka u u pi y: «L'à pyi nume yo, l'à pyi canjké kabere yo, mii na Kile njáare l'àha ndâ mu kanni na mà de, nkà li pyi yii puni pi naha na mii jwumpe nûru njijaa ke, yii puni pi pyi mii fiige, nkà pi àha yòrayo tége yii pwo mii fiige me.»

³⁰Nyę ka saanji ná fànhafoonji ná Berenishi, mà bâra mppi pi mpyi ná pi e ke, ka pire puni si yíri na fwore, ³¹maa nkø pyi'á: «Ijge nàrji naha a kyaa pyi ndemu l'à u kabono kwò, lire nyę me mà u kalenc kwò kásunji i me.» ³²Nyę ka Agiripa si yi jwo Fesitusi á: «Kàmpyi ñge nàrji naha mpyi a u kataanmpe le saanbwòhe Sezari cye e me, u cye naha a mpyi sí n-jà n-yaha nume.»

27

Poli ná kafeebwòhe kani suumpe lwòhe nyur'i

* ^{26:7} Yakuba jyaabii ke ná shuunninji i Yahutuubii tùluyi ke ná shuunninj'á fworo, pire pi nyę Izirayeli shiinbii.

¹ Tèni i pi la mpyi si wuu lènè bakwoøge e wuu a ñkèege Itali kini i ke, pi à Poli ná kàsujiibii pii kan sòrolashiibii yyaha yyére shinji wà á, uru mège na mpyi Zhuliyusi. Uru nàrji na mpyi Òromo shiinbibii sòrolashikurumbwøhe kà jùñjo na, pi mpyi maha kuru mège pyi: «Saanbwhe Sorolashikuruñke.» ² Nyè ka wuu u jyè bakwoøge k'e, kuru mpyi a yíri Adaramiti i na ñkèege Azi kùluni kàmpañjke na. Asitariki na mpyi ná wuu e. Tesaloniki kànhe shin u mpyi u wi, Masedoni kùluni i. ³ Kuru canja nùmpanja, ka wuu u nò Sidon kànhe e. Zhuliyusi mpyi a Poli cùmu leme jwø, maa kuni kan Poli à u sà fworo u ceveebii na, yaayi kyaayi li nyè u na ke, bá u si mpyi si sà yire cya pi á me. ⁴ Lire kàntugo wuu à yíri wani maa kuni lwó na ñkèege mà sà ntòro Sípíri kini ñkere na, jaha na ye kafèege mpyi na wuu jùñjo bëni. ⁵ Ka wuu u ñkàre suumpe lwøhe jùñj'i mà sà ntòro Silisi kùluni ná Panfili wuuni taan, maa ñkàre mà sà nò Mira kànhe na Lisi kùluni i. ⁶ Nyè ka sòrolashiibii yyaha yyére shinji si bakwoøge kà ta wani k'à yíri Alezandire kànhe e na ñkèege Itali kini i, maa wuu pyi wuu à fworo bakwoøge njycyiige e mà jyè kur'e.

⁷ Wuu à canmpyaa niyyahagii pyi lwøhe jùñj'i. Bakwoøge nyè a mpyi a jà na ñkèege fwofwo me. Wuu à kànha sèl'e maa nta a jà a nò Kinidi kànhe sìcampe na. Nyè ná kafèege mpyi a wuu kárama pen kuru kàmpañjke na, ka wuu u ntòro Kereti kini ñkere na, mà kàre Salamoni kàmpañjke na. ⁸ Kuru kàmpañjke sheme mpyi a pen, ñka wuu à wuye waha maa ñkàre mà sà nò cyage k'e, pi maha kuru mège pyi: «Bakwooyi Tayyerege Niçcenjke». Kuru cyage na nyè Lase kànhe ñkere na.

⁹ Tère nimbwoo mpyi a tòro wuu na kuni na mà kwò. Bakwofeni mpyi a pa mpyi farati, jaha na ye wyeere tèni mpyi a nò a kwò, Yahutubii súnji tèni mpyi a tòr'a kwò. Nyè ka Poli si u tajyage jwo. ¹⁰ U à jwo: «Mii ceveebii, mii naha a li kàanmucya mà li jya na wuu kùsheeni sì jùñjo kuu ná kakyara nimbwørojyè a fworo l'e me. Yaayi wuu à le bakwoøge e ke, ti sì n-dà yíre ná bakwoøge na mà de! Wuu yabilimpii pi nyè k'e ke, wuu múnahigii na nyè ku jwøge e mú.»

¹¹ Ñka sòrolashiibii yyaha yyére shinji mpyi a dá bakwoøge fèvooni ná ku jùñjufooni wumpe na mà tòro Poli wumpe táan. ¹² Kuru cyage bakwooyi tayyerege mú nyè a mpyi a jwø wyeere tèni i me. Lire kurugo mpoo pi mpyi bakwoøge e ke, pire niyyahara mpyi a li ta na pi pyiñkanna cya pi i yíri wani kuru cyage e, pi a sì Fenikisi kànhe bakwooyi tayyerege e Kereti kini i, pi i sà wyeere tèni pyi wani. Kuru cyag'a yyaha kan cannjacwumpe e. Kafeebwoyj nyè na noni kuru cyage na me.

¹³ Nyè kafèege nimbiler'ap a na fwu na yíri wòro kùl'e ke, ka pi i wá na sònñji na pire sì n-jà n-kàre. Tsoñmpirige pi maha ntèg'a bakwoøge yyéneje ke, maa kuru wwù wani, ka bakwoøge si wá na ñkèege Kereti kini ñkere na. ¹⁴ Li nyè a mò me, ka kafeebwøho si yíri na fwu na yíri suumø kùl'e na ñkèege cannjayinmpe e na jcwùunni wuu jùñj'i. Pi maha kuru kafeebwøho mège pyi: «Frakilón». ¹⁵ Ka kuru kafeebwøhe si mpa bakwoøge lwø. Wuu nyè a jà a ku kéenje me, ka wuu u wuye yaha ku cye e. ¹⁶ Kafèg'a kàre ná wuu e, ka wuu u sà ntòro kìre nimbilere ñkere na, suumpe lwøh'à li kwùulo, li mège nyè Koda. Kuru cyag'a pa jyè wuu ná kafèege shwøhøl'e maa ku tegele kwòn wuu na dooni ke, bakwobileni* li mpyi wuu á ke, ka wuu u wuye waha maa lire njahana a yige lwohe e, njka báara u mpyi lire tayigege e de!

¹⁷ Nyè wuu à nù'r'a pa bakwobileni lènè ke, maa mèere tèg'a bakwobwøhe yal'a pwo. Våanjké ku maha bakwoøge pyi ku u ñkèege ke, maa kuru tìrigé, jaha na ye wuu mpyi na fyágé kafèege kà ñkwò bakwoøge lwø si ñkàre zà yaha nticyenjì jùñj'i Libi kini kàmpañjke na me, maa wuye yaha kafèege cye e ku u ñkèenjì. ¹⁸ Kafeebwøhe fànhæ mpyi na mpêre fo li nyè a pa jwø me, kuru canja nùmpanja, ka pi i wá na bakwoøge funjø yaayi yà wwù na wàa lwohe e. ¹⁹ Ku canntanrewoge, ka bakwoøge feveebii yabilimpii si pi báarapryiaayi yà wwùl'a wà lwohe e. ²⁰ Wuu à canmpyaa niyyahagii pyi, cannjayiini bára wòrigi na, wuu nyè a kuru kà nyà me. Kafeebwøhe fànhæ mpyi na nyahage na wá, fo wuu puni mpyi a li yaha na wuu wá saha sì n-shwø me.

²¹ Wuu mpyi a mò maa yalyige lyi. Ka Poli si mpa yír'a yyére sùpyire yyaha na, maa jwo: «Mii ceveebii, yii mpyi a yaa yii i mii jwumpe lógo, wuu u ntèen Kereti kini i. Lire n'a mpyi a pyi, ñke kafeebwøhe ku ñke k'à wuu ta, ka wuu u mpôon yaayi njemu i ke, lire là mpyi na sì n-pyi me. ²² Ñka nume, mii sì yí jwo yii á, yii áha výa me, yafyin sì yii wà ta me. Bakwoøge kanni i wuu sì n-pôon. ²³ Kilenji njemu wu u nyè mii, mii sì i báare u á ke, yii li cè na uru mèlekeñjì wà á uyé cyéen mii na pilaga, ²⁴ maa yi jwo mii á na mii áha raa fyágé me, na mii à sàa yaa mii yyéneje saanmbwøhe Sezari yyahe taan. Kile à jwø mii na maa mii njareyi lógo. Shin maha shin u nyè ná mii i bakwoøge e ke, u sì wuu puni shwu. ²⁵ Lire e ke mii ceveebii, yii áha raa fyágé me. Mii à dá Kile na. Nje y'à jwo mii á ke, yire puni sì n-tòro yi jwuñkanni na. ²⁶ Ñka bakwoøge sì n-kèege ná wuu e lwohe njyke kini l'e.»

* **27:16** Bakwobileni maha mpyi nimbwøhe funjke e. Nimbwøhe kà ñkèege, sùpyire maha jyiile ná nimbleeni i.

²⁷ Kuru ku mpyi wuu numpili ke ná sicyerewoge suumpe lwohe jun'i, kafeebwóhe sí i wuu lwúu na ñkèege ku jyii cyeyi i. Suumpe lwohe jun'i wuu mpyi ke, kuru mege na mpyi Adiriyatiki. Niñk'à pa jn'i ke, ka bakwóoge feveebii si wá na sónji na wuu à byanhara kùmpoge na. ²⁸ Ka pi i meere le a tírige lwohe e maa ku súma mà ku cùgumpe ta metirii bejaaga ná ke ná baashuunni. Ka pi i file yyaha na, maa nür'a ku súma mà ku ta metirii bejaaga ná baataanre. ²⁹ Pi mpyi na fyágé bakwóoge kà ñkwà zà ñkúu kafaage kà na lwohe e me. Nye tóonmpiriyi pi maha ntég'a bakwóoge yyéenje ke, ka pi i yire sicyere tírige lwohe e bakwóoge kàntugo yyére, maa ntéen pi funvwugo wuubii na nyé sigili. ³⁰ Nye mà pi yaha pur'e, mppi pi mpyi na bakwóoge fí ke, pir'a bakwobileni yig'a tírige lwohe e, maa piye pyi mu à jwo tóonmpirige kà pire la nyé si ntírige bakwóoge yyáha yyére, mà li ta tafenje pi mpyi na jcaa bakwobileni cye kurugo. ³¹ Ka Poli si sòrolashiibii ná pi yyáha yyére shinji pyi: «Ná bakwóoge feveebii jyé a tén bakwóoge funjke e me, yii si n-sii n-shwó me.» ³² Nye meere ti mpyi a tég'a bakwobileni pwó ke, ka sòrolashiibii si tire kwón, maa li yaha l'à kàre lwohe jun'i.

³³ Nye nyé 'pa byanhara ke, ka Poli si li cya pi pun'á na pi nyjì cya pi lyí. U à jwo: «Canmpyaa ke ná sicyere cyi jyé jcyii, yii funmpen wuubii pi nyé, yii sáha nyjì sée wu lyí me. ³⁴ Lire e mii na li caa yii á, yii nyjì cya yii lyí. Lire li sí yii pyi yii fánha ta yii i shwó. Mii sí yi jwo yii á, yii wà nyjìjunjo niñkin sì n-sii n-pinni me.»

³⁵ Poli à yire jwo ke, maa bwíurunjí lwó maa fwú kan Kile á pi puni jyii na, maa u kwón kwón, maa wà lwó na lyí. ³⁶ Pi sanmpil'à lire nyá ke, ka pi puni yálilibii si ntéen, ka pi i wá na lyí mú. ³⁷ Wuu shiin ñkwuu shuunni ná shiin beetaanre ná ke ná baani (276) pi mpyi bakwóoge e. ³⁸ Wuu pun'á lyí a tén ke, súmapyanji u mpyi bakwóoge e ke, ka pi i uru wu lwohe e, bà bakwóoge si mpyi si faha me.

³⁹ Nyé 'pa mugo mà wuu ta wuu à nō cyage ñkemu i ke, bakwóoge feveebii jyé a mpyi a kuru cyage cè me. Ka pi i lùñkuunji wà nyá, jn'ke mpyi a fworo wani, ka pi la si mpyi s'a ñkèege wani kuru cyage e. ⁴⁰ Nye tóonmpirige ku maha ntég'a bakwóoge yyéenje ke, pi à kuru sànhá mà tírige lwohe e, meere ti maha ntég'a bakwóoge yafenje pwó ke, maa tire sànhá mú, maa wàñja nitabaaga pili bakwóoge yyáha yyére, bà kafeegé si mpyi s'a ñkèege ná k'e suumpe lwohe jwóge na me. ⁴¹ Pur'e pi nyé, ka bakwóoge si ñkár'a sà dùgo nticyenj jañke kà jun'i, lùñkuubii pili shuunni shwáhol'e. Bakwóoge munag'á kár'a sà jn'cúru nticyenj i, ku nyé a jà a fworo me. Lir'a lwohe ta ku u fuuli na yíri na ma na bakwóoge kàntugo yyéenjí bwúun, fo mà sà kuru kèege.

⁴² Sòrolashiibii la mpyi si kásuuyiibii bò, bà li si mpyi pi wà kà ñkwà lwohe jà vworo si shwó me. ⁴³ Nka sòrolashiibii yyáha yyére shinji la mpyi Poli sì bò me. Lire kurugo nde sòrolashiibii la mpyi si mpyi ke, ka u u pi sige lire na. Mpíi pi na jn'i lùñpani na ke, ka u u jwo na pire pi fyânhá a two lwohe e, pi i ku jà pi sà fworo kùmpoge na. ⁴⁴ Maa yi jwo pi sanmpil'á na pi cikwooyi yà, lire nyé me bakwóoge jyayi yà lwó pi i dùgo yire jun'i pi i fánha le, pi i lwohe jyile yire jun'i. Amuni l'à pyi, ka pi puni si jyil'a kàre kùñke na, yaaga nyé a pi wà ta me.

28

Karigii cyi à pyi mà Poli yaha Maliti kini i ke

¹ Nye wuu shwoñkwooni kàntugo, ka pi i yi jwo wuu á na kuru cyage mege na nyé Maliti. ² Lire kini shiinbil'à wuu cùmu lemè jwó sél'e. Ná zànhe sí mpyi na jcwó wyeere sí nyé, ka pi i nabwóho le, maa wuu puni pyi wuu à pa nténn'a kuru kwúulo na ware. ³ Poli à pa yíri si kàñkyaañi yà fáara si mpa le nage e, lir'a màcwanji wà ta wani yire kàñkyaañi i. Yí talenje e, nage kafug'á jyé uru màcwanji i ke, ka u u yíra' kwòro Poli cyege na. ⁴ Kàñhe shiinbil'à wwóñi nyá u u fánji Poli cyege na ke, ka pi i wá na yu piy'na: «Nàakaana baa, ñge nàji sí n-ta shinbu. U mée nyé u à shwo lwohe na ke, wuu yasunñke "Seenjoo" nyé na ñko si u yaha u shì shà me.»

⁵ Nye ka Poli si wwóñi jânhara a cyán nage e. Wwóñi tanñke nyé a mpyi a yafyin pyi u na me. ⁶ Súpyire mpyi na sónji na kuru cyege sí n-fwó, na u sí n-cwo n-kwú lire tèenuuni i. Pi à u nyíi cyán mà m, pi nyé a yafyin nyá k'à u ta me, ka pi funzøñore si ñkéenje, maa jwo na yasunñke kà ku nyé Poli.

⁷ Cyage e wuu mpyi ke, kinifoonji cyage kà na mpyi kuru ñkere na, uru nàñj mege na mpyi Pubilusi. U mpyi a wuu ñúñó bé a jwó, maa wuu pyi wuu à wuu sunmbage lèjøe u pyenje e canmpyaa taanre funj'i. ⁸ U tuni mpyi tasinnage e cifwure ná tògötgoninji cye e. Ka Poli si ñkár'a sà fworo u na, maa u cyege taha u na, maa Kile jnáre u á, ka u u jn'cúñjø. ⁹ Lir'a pyi ke, ka kuru cyage yampii puni si wá na sì Poli yyére, ka u u wá na pi cùunji. ¹⁰ Kuru cyage shiinbil'à pèente shinji puni taha wuu na. Wuu tèekaren'á pa nō, ka wuu u wá na ñko raa jyé bakwóoge e ke, yaayi kani li mpyi wuu na ke, pi à yire puni kan wuu á.

Poli à nō Óromu kànbwóhe e

¹¹ Yijye taanre wuu à pyi kuru cyage e. Bakwoage k'à yíri Alézandire kànhe e ná pi maha ku pyi: «Jampii*» ná ku mpyi a yyér'a kafeebwoyi tèni pyi wani ke, wuu tèekaren'à pa nò ke, ka wuu u jyè kur'e na ñkèege.¹² Wuu à sà nò Sirakusi kànhe na ke, maa canmpyaa taanre pyi wani.¹³ Wuu à yíri wani ke, maa ñkèege suumpe lwohe jwa kurugo mà sà nò Erezho kànhe na, maa shwòn wani. Kuru canja nùmpañja, mà wuu niñkaribii yaha, ka kafeebwòhò si yíri na fwu wuu kàmènè yyére. Canmpyaa shuunni wuu à pyi kuni na, maa nta a nò Puzoli kànhe na.¹⁴ Wuu à sà dánafeebii pìi ta wani kuru kànhe na, ka pire si li cya wuu á na wuu cibilaaga niñkin pyi wani ná pire e. Puru funjke e wuu à pa yíri wani mà kàre Òròmu kànbwóhe e.

¹⁵ Nye Òròmu dánafeebil'à wuu kyaa lògo na wuu wá na sì wani pi yyére ke, ka pi pìi si mpa wuu jùñjo bê fo Apwusi caange na. Cyage mège pi maha mpyi: «Nampwiunbi Tafiriyyi Taanrenji» ke, ka pìi si mpa wuu jùñjo bê wani. Poli à pi nya ke, maa ntíl'a fwù kan Kile á, ka màban si jyè u e.¹⁶ Wuu à sà nò Òròmu kànbwóhe e ke, ka pi i ñkàr'a sà Poli yaha u mège cyage e, maa sòrolashinji wà yaha u u kàanmucaa.

Poli à Jwumpe Nintanmpe jwo Òròmu kànbwóhe e

¹⁷ Nye canmpyaa taanr'à pa ntòro ke, ka Poli si Yahutuubii jùñufeebii yyere uye yyére. Pi à pa binni ke, ka u u jwo: «Mii cìnmpyiibii, pi à mii cù Zheruzalem kànhe e, maa mii le Òròmu fànhafeebii cye e mà li ta mii jyè a yafyin pyi wuu shinji sùpyire na mè, mii mû jyè a yafyin pyi ndemu l'à para ná wuu tulveyi làdaabil'e mè.¹⁸ Pir'à mii yíb'a kwò ke, pi la mpyi si mii yaha, jaha na ye pi jyè a yafyin ta mii à pyi ndemu li sì n-pa ná l'e pi mii bò mè.¹⁹ Nka Yahutuubii jyè a mpyi a nee pi mii yaha mè, lire kurugo, li mpyi a pyi fànhà kyaa mii na, mii i na kataanmpe le saanbwóhe Sezari cye e. Nka wuu shinji sùpyire jncèege funjò jyè a mpyi mii á mà de!²⁰ Lire na mii à li cya si yii nya si jwo ná yii e. Izirayeli shiinbií sòñjor'à taha Shwoofonji ñgemu na ke, yii li cè na uru kurugo pi à mii pwò ná jyè yòrøyi i.»

²¹ Ka pi i Poli pyi: «Zhude kùluni shin sàha séme kan na ha wuu á mu kyaa na mè, wuu cìnmpworoni wà mù sàha ñkwò a yíri wani mà pa yafyin jwo, lire jyè mè mà mu mèpèngé jwo wuu á mè.²² Nka jyè yi jyè mu á ke, wuu la jyè ma a yire jwo wuu á, jaha na ye wuu à li cè na Kile kuni i mu jyè ke, sùpyir'a ntùñke taha lire na cyeyi puni i.»

²³ Nye ka pi i canjke kabere tèg'a kan piy'á. Kur'à pa nò ke, ka shinnyahara si bâra sùpyire na mà piye ta Poli cyage e. Mâ lwo jyè na fo mà sà nò yàkonke na, ka Poli si wá na Kile Saanre kyaa yu pi á, maa pyinkannigii puni cya ná MusaSaliyanji ná Kile tùnnntumppi sanmpii sémebbi jwumpe e, bà pi si mpyi si dá Yesu na mè.²⁴ Ka pìi si dá Poli jwumpe na, ñka pìi jyè a dá pu na mè.²⁵ Tire sùpyire jyè a bê niñkin na mè. Nka mà jwo pi caala ke, ka Poli si kyaa niñkin jwo pi á, u à jwo: «Kile tùnnntumppi Ezayi mpyi a jwumpe mpemu jwo yii tulveyi na, Kile Munaani fànhè cye kurugo ke, puru mpyi a sìi sèe.²⁶ Kile mpyi a u pyi

“Sà yi jwo ñge supyishin'á na:

‘Yii sì n-sìi raa nûru, ñka yii sì raa yafyin yyaha cini mè.

Yii sì n-sìi raa wíi, ñka yii sì raa yafyin jaa mè.’

²⁷ Naha kurugo yé ñge supyishin'á cyé si pi zòompiai këenje,

maa pi niñgyigigii tò,

bà pi jyigigii si mpyi cyi áha raa jaa mè,

pi niñgyigigii kà hà raa nûru mè,

pi zòmpyaagii kà hà ñkëenje mè.

Lire l'à pi ta pi jyè a jen'a yyaha këenje mii yyére, si shwò mè†.”

²⁸ Ka Poli si nû'r'a pi pyi: «Supyishinji sanji u jyè u jyè Yahutuu mè, yii li cè na Jwumpe Nintanmpe pu jyè na sùpyire zhwoñji kyaa yu ke, Kile à puru tun pir'á. Pire pi ke, pire sì pu lògo.»

[²⁹ Poli à puru jwo ke, ka Yahutuubii si yíri na ñkèege, maa piye kyáli sèl'e na wá.]

³⁰ Poli à yyee nimpunjii shuunni pyi bage k'e Òròmu kànbwóhe e. U mpyi maha kuru bage sârani. Sùpyire ti mpyi maha sì u yyére ke, u mpyi maha tire puni cwôre na jwòge.³¹ U mpyi maha sùpyire kâlali Kile Saanre kyaa na, maa Kafooni Yesu Kirisita kyaa yu pi á fyagara baa, wà mù mpyi maha u sige uru báaranji mpyinji na mè.

* ^{28:11} Bakwofempii mpyi maha pire ñampii sunni bà pi si mpyi s'a pire kàanmucaa lwohe jùñj'i mè. † ^{28:27} Ezayi 6.9, 10

Leterenji Poli à tun Oromu dánafeebil'á ke

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè lterenji funjø jwumpe e ke

Poli na mpyi Yahutu, u à si Siri kini i, Tarisi kànhé e. Nka Zheruzalemu kànhé e u à lyé, wani u à Kile Jwumpe taanna mú. Poli mpyi a uye pwó Yahutuubii làda karigii na sèl'e. U mpyi maha dánafeebii kyérege sèl'e. Nka Kafoonji Yesu à uye cyée u na, maa u yyer'a pyi u túnntunjø supyishinji sanj'a.

Poli la mpyi si nkàre Oromu kànbwóhe e si Jwumpe Nintanmpe jwo, si yíri wani si nkàre Esipapi kini i si sà Jwumpe Nintanmpe jwo wani mú, nka u jyé a jà a li pyinkanni ta me.

Dánafeebii kurujke ku mpyi Oromu kànbwóhe e ke, kuru shiinbii mpyi Yahutuubii ná supyishinji sanj'i.

Nyé ka Poli si mpa lógo na dánafeebii pi mpyi a fworo Yahutuubii shinji i, ná mppi pi mpyi a fworo supyishinji sanj'i ke, na ngaha na wá uru supyishinji kuuyi shuunninji shwóhél'e: Yahutuubii mpyi a supyishinji sanj'i le barag'e me, naha kurugo ye pi mpyi a li ta na supyishinji sanj'i nye na Kile túnntunji Musa Saliyanji kurigii naare me. Supyishinji sanj'i mpyi na sónnji na pir'awwó, naha kurugo ye pire jyé a pwó uru Saliyanji na me.

Ka Poli si li cyée pi kuuyi shuunninji na na Kile jyé a súpya pwóojø súpya na me, Jwumpe Nintanmpe na jyé súpyire puni wumo, Yahutuubii bâra supyishinji sanj'i na.

Súpyire pun'a Kile jwoméeni yaha, Yahutuubii bâra supyishinji sanj'i na. Kile lùun'a yíri súpyire puni taan (1.18–3.20). Nka Yesu u jyé u jyé a kapii pyi me, ur'a kwú súpyire puni cyaga. U kwúj'a súpyire kapegigi yafa ti na. Lire e shin maha shin u à dà u na ke, Kile maha pire tòre shintiibil'e (3.21–5.21). Pyinkanni na Kile maha súpyanj'i pyi na u à tui ur'a ke, Jwumpe Nintanmpe na lire cyére. Dániyanji kanni kurugo lire maha jà a pyi, mà lwó tasiige na, mà sà no takwége na (1.17).

Poli à li cyée na Kile Saliyanji na jyé yacéenje, nka li fânhe jyé súpyanj'i, u jà u a u kurigii naare me. Nka Kile à jùnaara ta wuu na, maa u Munaani tun l'à wuu tege (6–8).

Nyé Poli à jwo mà yyaha tui ná Yahutuubil'e, u a jwo: Yahutuubii plì mén'a Kile Njicwónronji cyé ke, Kile jyé a u shiinbii cyé me. U à jwa pi na maa pi cwoonro. Canjka Izirayeli shiinbii sì shinji niñkwombaani ta Yesu Kirisita cye kurugo (9–11).

Mà tåamna ná Kirisita kacenni nimpyiini i wuu mú pun'a, pyinkanni na dánafeebil'á yaa pi piye pwó u na, pi i piye kyaa táan piy'a ná pi zòmpyaagii puni i ke, Poli à lire cyée pi na (12–16).

Leterenji tasiige

¹ Mii Poli na jyé Yesu Kirisita báarapyi. Kile à mii cwoonro maa mii yyere mà pyi Yesu túnntunjø, bà mii si mpyi s'a u Jwumpe Nintanmpe yu súpyir'a me. ² Kile mpyi a puru Jwumpe Nintanmpe jwoméeni lwó fo tèemoni i u Jwumpe Semeñi i u túnntunmipi cye kurugo. ³ Puru Jwumpe Nintanmpe na u Jyani shénre yu, uru njemu u à pa mpyi súpya maa mpyi saannji Dawuda tuluge shin ke. ⁴ U à jyé a fworo kwúni i, Kile Munaani à li cyée na Kile Jyani wi, uru u jyé wuu Kafoonji Yesu Kirisita, uru u jyé sinjifoo. ⁵ Uru cye kurugo Kile à jwo mii na, maa mii pyi túnntunjø Kafoonji metange kurugo, bà supyishinji puni si mpyi si dà u na s'a u pêre me. ⁶ Yii mû na jyé tire súpyire e, yii Kile à yyere yii pyi Yesu Kirisita wuu ke. ⁷ Yii pi jyé Oromu kànbwóhe e ke, yii pun'a mii à nge lterenji kan. Kile à yii kyaa táan uy'a, maa yii yyer'a pyi u wuu. Wuu Tunji Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita pi jwó yii na, pi i yejuñke kan yii á.

Poli la jyé si sà fworo Yesu dánafeebii na Oromu kànbwóhe e

⁸ Yyecyiige na, mii à fwù kan na Kilenji á, Yesu Kirisita mege na yii puni kurugo, naha na yee yíi dániyanji kyaa na yu dijyenji cyeyi puni i. ⁹ Mii na bááre Kile à ná na zòmbilini puni i, u Jyani Jwumpe Nintanmpe njwuuni cye kurugo. Kile à li cè na mii na sónnji yii kyaa na, na Kilejareyi puni i. ¹⁰ Tère o tère e mii jyé na Kile náare ke, mii maha li cya u á, kamppyi u nyíi wuuni li jyé li, u na yaha si tère ta sà fworo yii na. ¹¹ Yii li cè na mii la à sìi si yii nya, Kile Munaani à kàlanji njemu kan mii á ke, bà mii si mpyi si sà yii taanna uru na, yii i fâna ta me. ¹² Mii la jyé si maban le yii e bà yii si mpyi s'a si yyaha na Kile kuni i me. Mà bâra lire na, mii la jyé yii Kile kuni yyaha yyére zhèjì si maban le mii i.

¹³ Mii cimpyiibii, mii la na jyé yii li cè, na mii mpyi a li lwó tooyo njyahay'e naye funj'i, si sà fworo yii na, bà mii si mpyi si bâára pyi yii yyére si u fyé nya yii shwóhél'e, bà mii à u nya supyishinji sanj'i shwóhél'e me. Nka ali nume, mii sàha jà a shâ me. ¹⁴ Kànbwóhoshin bâára jyegéjwóhoshin na, mppi pi à kâla ke, mà bâra mppi pi jyé pi jyé a kâla me, súpyire puni fwoo na jyé mii na Jwumpe Nintanmpe njwuuni kàmpamne na. ¹⁵ Lire kurugo l'à sâa táan mii á, mà sà Jwumpe Nintanmpe jwo yii Oromu shiinbii'l'mú.

¹⁶ Mii nyε na silege si Jwumpe Nintanmpe jwo mε, jaha kurugo yε mpiimu ká dá pu na ke, Kile sifene ti nyε pu pi mà pire shwo, mà lwó Yahutuubii na, mà sà nō supyishinji sanji na.
¹⁷ Yii li cè, pyinkanni na Kile maha sùpyanji pyi u à tñi u yyaha taan ke, Jwumpe Nintanmpe maha lire cyère. Dániyanji kanni cye kurugo lire maha jà a pyi, mà lwó tasiige e, mà sà nō takwøge e. Yire y'á séme Kile Jwumpe Semenji i na: «Sùpyanji u à tñi ke, dániyanji cye kurugo uru maha mpyi nyii na*..»

Mpii pi nyε pi nyε na fyáge Kile na mε

¹⁸ Mpii pi nyε pi nyε na fyáge Kile na, maa mpyi pi nyε a tñi mε, Kile lùyirini na liye cyère mà yíri nñiyinji i pire mæc na, jaha na ye pi ntiumbaani kurugo, pi à cyé sèenji na.¹⁹ Må li ta, nde wà sì n-jà n-cè Kile kyaa na ke, lir' à finiñe pi á. Kile yabilinj' à lire finiñ' a cyée pi na.²⁰ Kile sifente tegelé baa woore ná u yabilinj' nyε yaage ñkemu ke, yire na nyε yaaga nñiyambaaya. Nka mà lwó dñijey' à dà ke, yaayi Kile à dà ke, u sifente tegelé baa woore ná u kileere na jaa na jcwúu yire cye kurugo. Lire e ke tànga tataga nyε sùpya á mε.²¹ Ali mà li ta pi à Kile cè, u ná pèente t'á yaa ke, pi nyε a tire taha u na mε, pi nyε na fwù kaan u á mû mε. Pi sònnjore na nyε laaga baa, pi yákilibii puni sì nyε numpire.²² Pi à piye yaha yákilifee, mà li ta sijncomii pi.

²³ Kile u nyε u nyε na ñkwûu mε, pi à uru sinampe fâa ná yaayi yà malwoore e, njemu yi nyε na ñkwûu ke, mu à jwo: sùpyanji ná sajceenre ná tooyo sicyere yaayi ná njukje yafiliyi.

²⁴ Lire kurugo Kile à pi yaha piy' á pi i katupwohøyi piy mì tåanna ná pi nyε wuuni i, fo ka pi njini si láha pi na.²⁵ Pi à Kile sèenji fâa kafinare na, maa u yadayi pêre maa yi kère, maa jcyé yi Davoonji na, uru sì u à yaa ná ñkèenji i fo tèekwombaa. Amiina.²⁶ Lire kurugo Kile à pi yaha piy' á pi i pi nyii karigii silege baa wogigii pyi. Tasinnage k' à yaa k' a mpyi nñjì ná ceenji shwøhæl' e ke, pi cyeebil' à kuru këenje na mpyi ná piye e.²⁷ Lire pyinkanni na, nàmbaabii mü à cyeebii yaha wani, ka pi nàmbaueebii lage si shwo pi e. Nyε nàmbaabii l' à silegebaare pyi ná pi nàmbaueebil' e, maa pi kapiini sàrañi ta.²⁸ Nyε ná pi sì nyε a li ta kacenñe si Kile cè mε, lire e Kile à pi yaha piy' á pi ná sònñjokkanni nimpiini i, ka pi i wá na kapyimbaagii pyi.²⁹ Pi zdömpil' à pi ntiumbaani karigii shinji puni ná pege na, pi nyε na ntinni mε, maa mpyi nyipeenfee. Pi zoompil' à pi yjencyege ná boore ná yoge ná nàjwöhore ná zòjkuuyi ná jwoore na.³⁰ Mekèeggefii pi, maa mpyi Kile zàmpenmii. Pi nyε na silege mε, yàmpeené ná funmbwohò sùpyii pi. Tèrigii puni i, kapegii nivonñjii yyaha pi na jcaa. Pi nyε a pi sifeebii jwømœenii cù mε.³¹ Yákili baafee pi, jwømœefee bà mε, sùpyigire nyε pi e mε, jùnaara nyε pi e mε.³² Ali mà li ta pi à Kile Saliyanji cè, na cyire jcyii karigii pyifeebil' à yaa ná kwuji i, pi nyε a li dâ cyi mpyinji kanni na mà de!. Nka mpipi pi nyε na cyi pyi ke, pi maha màban leni pire e.

2

Shinji u nyε na sùpyire sannte cèege ke, urufoo maha jnèegeñi nō uye na

¹ Nyε mu shin maha shin u maha sùpyire sannte cèege ke, tànga nyε a sìi mu á mε. Mu aha a sùpyire sannte cèege, mu maha jnèegeñi cyán maye na, jaha na ye karigii na mu na sùpyire sannte cèege ke, mu mü na cyire pyi.² Wuu à li cè na mpipi pi nyε na cyire karigii pyi ke, Kile sì pire sâra si ntåanna ná pi kapyiñkil' e ntüni funjke e.³ Mu u nyε na cyire karigii pyifeebii cèege mà li ta cyire mu mü nyε na mpyi ke, mu na sññji mu sì n-shwø Kile yibige na be?⁴ Lire e ke Kile u à karii kwú ke, mu na uru ticeñmpe ná u lùtaanni tegelé baa wuuni njini fare la? Mu nyε a cè na Kile ticeñmpe à yaa pu mu pyi mu u ma toroñkanni këenje mà?⁵ Mu nñgyiwaani ná mu toroñkanni ñkèenñjembaanji kurugo, mu na nàvunjké bïnnini maye yyaha na canjka mæc na, kuru ñkemu i Kile sì u lùyirini ná u yukaani cyée sùpyire na ntüni funjke e ke.⁶ U sì sùpyire puni sâra si ntåanna ná ti kapyiñkil' e*.⁷ Mpipi pi à piye waha maa kacenñkii pyi bà pi si mpyi si mpyi shinbwoo Kile yyahe taan, u u pi kêe, pi i mpyi ná u e tèrigii puni i mε, u si shinj nñjkwombaaji kan pir'á.⁸ Nka mpipi pi nyε na nakaante pyi, maa jcyé sèenji na, maa pëe ntiumbaani na ke, nàvunjké ná lùyirini si nò pire na.⁹ Shin maha shin u nyε na kapecigii pyi ke, mà lwó Yahutuubii na yyeçiyige na, mà sà nō supyishinji sanji na, kyaage ná yyefuge si pire puni ta.¹⁰ Nka shin maha shin u nyε na kacenñkii pyi ke, mà lwó Yahutuubii na, mà sà nō supyishinji sanji na, ñkèenji ná pèente ná yyeñjke sì n-kan pire pun'á.¹¹ Naha na ye Kile nyε a sùpya pwøñjo sùpya na mε.

¹² Mpipi pi à kapecigii pyi mà pi ta pi nyε a MusaSaliyanji cè mε, yoge sì n-kwøn pire na u baa. Nka mpipi pi à kapecigii pyi mà pi ta pi à Musa Saliyanji cè ke, yoge sì n-kwøn pire na si ntåanna ná u e.¹³ Mpipi pi nyε na Musa Saliyanji jwumpe nûru kannke, pire bà pi à tñi Kile à mε. Nka mpipi pi nyε na u kurigii jaare ke, pire Kile sì n-pyi na pi à tñi.¹⁴ Supyishinji sanji u nyε u nyε a Musa Saliyanji cè mε, pire ká a jaare na ntåanna ná u e piy'á, pi mée nyε Saliyanji cèmbea ke, pi maha li cyée pi jaarajkanni cye kurugo, na pir' à pi nimpyiini cè.¹⁵ Pi maha li cyée na nyε Saliyanji nyε na yu ke, yir' à tèen pire funj'i. Pi zòmpyaagii maha lire cyère. Tèrigii

* 1:17 Abakuki 2.4 * 2:6 Zaburu 62.13; Taanlinjki 24.12

cyil'e, pi sònñore maha pi cêge; tèrigii cyil'e ti maha pi tànga kaan. ¹⁶ Nyé bá mii à li jwo Jwumpe Nintanmpe e me, canjke Kile sí shin maha shin sára si ntàanna ná u kapyiññkil'e Yesu Kirisita cye kurugo ke, kuru canjke, sùpyire numpire karigii puni jiwóhó sí mógo.

Kile à Yahutuubii cêge mü

¹⁷ Nyé mu u à maye pyi Yahutu, ma a ma sònñore taha MusaSaliyanji na, ma a maye pée na mu na nyé Kile wu ke, ¹⁸ mu à Kile nyii wuuni cè, mu s'à taanna Musa Saliyanji karigii na, ka mu u kacenni cè. ¹⁹ Mu à maye pyi fyinmpii kâbicunji, mpii pi nyé numpini i ke, ma a maye pyi pire bëenmpe. ²⁰ Mpíi pi nyé pí nyé a kyaa cè me, maa mpyi nárkopyire flige ke, mu à jwo na mu u nyé pire cyelentunji, mà li nyújke pyi na mu à sèenji kuni ncènji puni ta Saliyanji i.

²¹ Nyé mu u nyé na sùpyire sannte kâlili ke, maye kâla ke! Mu u nyé na ñko na nàñkaage nyé a jiwó me, mu sí i ku pyi mà de? ²² Mu u nyé na ñko na jacworo kà raa mpyi me, mu sí i ti pyi mà de? Mu u nyé na ñko na kacyinzunn'a pen mu á, mu sí maha kacyinmbayi yaayi nàñkaage mà de? ²³ Mu u à maye pée na mu à Musa Saliyanji karigii cè, mu sí nyé na u kurigii jaare me. Lire e mu à Kile nyini faha! ²⁴ Yii li cè na y'à jwo Kile Jwumpe Semenji i na: «Yii Yahutuubii kurugo, supyishinji sannj'à Kile mäge këege†.»

²⁵ Sèe wi, mu aha a Musa Saliyanji kurigii jaare, kajwóo maha mpyi ñkwònnji na, ñka ná mu nyé na Saliyanji kurigii jaare me, mu ñkwònnji maha mpyi laaga baa. ²⁶ L'aha mpyi mu à jwo shinjinji u nyé u nyé a kwón me, ñka u na Saliyanji kurigii jaare, tá li sín-pyi Kile á mu à jwo u à kwón me? ²⁷ Uru nàñji nyé a kwón u cyeere e me, ñka u na Saliyanji kurigii jaare. Nyé mu u nyé mu nyé na Saliyanji kurigii jaare me, uru nàñji u sí mu cêge. Mâ li ta, Saliyanji à sém'a kan mu á, mu mû s'à kwón. ²⁸⁻²⁹ Mâ si Yahutu cye kurugo, lire kanni nyé na wà pyi Yahutu sèe wuu me. Fyènji mí s'í u à bwón cyeere na mä tåanna ná Yahutuubii karigil'e ke, uru bá u nyé ñkwònnji sèe wuji me. Yahutunji sèe wuji u nyé shinjinji u nyé u wi funjo karigil'e ke, Kile Munaani maha ñkwònnji ñgemu pyi zòmbilini i ke, uru u nyé ñkwònnji sèe wuji. Sùpyir'á bá Yahutunji sèe wuji maha u ñkéenji taa me; Kile á u maha u taa.

3

Sùpyanji wà tufige nyé à tíi me

¹ Nyé l'aha nta amuni, naha k'à Yahutunji wwú supyishinji sannji i ye? Kajwóo na nyé ñkwònnji na be? ² Kajwóo nimbwoo na nyé u na kàmpanjiy puni na! Yahutuubil'á Kile à fyánha a u Jwumpe kan. ³ Nyé ná Yahutuubii píi sí nyé a pyi jwómee ninjkinfee me, lire sí Kile pyi u yíri u jwómee niyu'i la? ⁴ Sèenji na, lire sì n-pyi me. Wuu à yaa wuu li cè na Kile na sèenji yu, sùpyire puni sí nyé kafinivinimii bá y'à sém'e Kile Jwumpe Semenji i me, na: «Kile, sùpyir'á yaa ti li cè na mu jwump'á tíi.»

Pi aha mu cêge, mu à yaa mu u ta tàngafoo*.

⁵ Ñka kapegigii wuu nyé na mpyi ke, cyire ká li cyéé na Kile à tíi, naha saha ye? Kile lùuni ká yíri wuu taan, tá wuu à yaa wuu jwo na u nyé a tíi me? (Naha mii na yu funjo baa shin fige.) ⁶ Kajee bá me! Kampyi Kile mpyi a tíi me, di u mpyi na sí dijyeni sùpyire kapegigii fwoomi tò pi na n-jwo ye?

⁷ Nyé píi mû sí n-jà n-jwo: «Mii kafinare cye kurugo, Kile sèenji ká fwor'a yyére u pèente kurugo, lire e, ta mii saha à yaa mii i jcú mu à jwo kapimpyinje?» ⁸ Nyé píi ká a puru yu, naha na wuu àha n-jwo na: «Wuu à kapegigii pyi, kacennjki si nta a fworo cyi e mà ye? Pii na mii cêge na mii à yire jwo. Pire si n-sii n-shwó Kile yoge na me.

⁹ Di yi nyé ye? Wuu Yahutuubil'á pwóró sùpyire sannte na la? Mâ byanhara bá la! Mii à fyánha a li cyéé, Yahutuubii bâra supyishinji sannji na, pi puni na nyé kapegigii tugure jiwóh'i, 10 bá y'à sém'e Kile Jwumpe Semenji i na:

«Sùpyanji wà tufige nyé a tíi me, ali shin niñkin!

¹¹ Wà nyé a sii yákilifoo me,
wà nyé na Kile caa me!

¹² Pi pun'a kuni niçenni yaha,
pi pun'a pyi kajwóo baa.

Wà nyé na kacenni pyi me,
ali shin niñkin!

¹³ Pi ñkònyi na nyé mu à jwo fanmugojahaga.

Pi maha pi jiñjigii tègè na pi sanmpii wuruge‡.

Pi jiwóshéenr'á pi mu à jwo mâcwón shónrò§.

¹⁴ Lañjke jwumpe ná jwumpimpe kanni pu maha fwore pi jwóy i*.

† 2:24 Ezayi 52:5; Ezekiyeli 36:22-23

* 3:4 Zaburu 51.6

† 3:12 Zaburu 14.1-3; 53.2-4; Ekileziyasi 7.20

‡ 3:13

Zaburu 5.10

§ 3:13 Zaburu 140.4

* 3:14 Zaburu 10.7

¹⁵ Pi supyibo ton'a wyèrε.

¹⁶ Pi maha ḥkèegεnì ná yyefuge yare pi tatoroyi puni i.

¹⁷ Pi jyε a yyejinjke kuni cè me[†].

¹⁸ Pi jyε a sii na fýáge Kile na me[‡].

¹⁹ Nyε yire y'à séme Kile Jwumpe Semenji i Saliyanjì kyaa na. Wuu s'à cè na wuu Yahutuubil'á y'à sém'a kan, bá li si mpyi sùpya kà tànga ta me, sùpyire puni si ncéegé Kile yyahe taan. ²⁰ Lire kurugo Kile yyahe taan, sùpyanjì wà tufiige sì n-jà n-tíi Saliyanjì kurigii jaaranjì cye kurugo me. Nde kanni Saliyanjì maha jà a pyi ke, lire li jyε, u maha sùpyanjì pyi u à kapipi cè.

Sùpyanjì ká dá Kile na, Kile maha jwo na u à tíi

²¹ Nka numε, pyinkanni na wuu si n-jà n-tíi Kile yyahe taan ke, Kile à lire cyée wuu na. Lire nyε a lwó a pwó Saliyanjì kurigii jaaranjì na me. Yire Kile túnntunji Musa ná Kile túnntunmpii sanmpil'á jwo. ²² Kile maha sùpyire pyi shintilii dánijanji cye kurugo Yesu Kirisita na, wà nyε a wwú w'e me. ²³ Sùpyire pun'a kapecigii pyi, lire l'á pi nàzhan yige Kile sinampe e. ²⁴ Nka Kile à jwó pi na maa pi pyi pi à tíi mana, Yesu Kirisita à pi jnúja wwú pi kapecigil'e ke, lire cye kurugo. ²⁵⁻²⁶ Kile à Yesu yaha a pa, pi i u kwòro cige na, bá u si mpyi si Kile lùuni tìje, si wuu kapecigii yàfa wuu na, u sishange njunjì cye kurugo me. Mà ta lire sáha mpyi me, Kile lùtaannni kurugo, u nyε a mpyi a sùpyire cù a tåanna ná ti kapyiinkil'e me. Numε, Yesu à pa, mppi pi à dá u na ke, ali mà ta pi à kapecigii pyi. Kile à jwo na pi à tíi. Lire Kile à pyi ke, ntíimbaa bà me, naha na yε Yesu à pi kapecigii tugure lwó.

²⁷ Nyε tá tànga saha na nyε wà a u uye pée? Oñho! Naha kurugo ye nde li jyε na wíi ke, Saliyanjì kurigii jaaranjì bà me, nka dánijanji. ²⁸ Sée wi, wuu à li cè na sùpyire ntíijì na ntaa dánijanji cye kurugo, nka Musa Saliyanjì kurigii jaaranjì i bà me. ²⁹ Taha Yahutuubii kanni wu u nyε Kile? Supyishinji sannji wu mû bâl'á? Oñ ke! Supyishinji sannji wu wi mû de!

³⁰ Naha kurugo ye Kile niñkin u nyε. Uru u si Yahutuubii pyi na pi à tíi pi dánijanji kurugo, si supyishinji sannji mû pyi na pi à tíi pi dánijanji kurugo.

³¹ Nyε wuu aha dánijanji kajnwóoni jwo amuni, lir'á li cyée na Musa Saliyanjì na nyε kajnwóo baa la? Mâ byanhara bà la! Wuu bà maha u kajnwóoni yal'a cyée.

4

Pyinkanni na Kile à Ibirayima pyi na u à tíi ke

¹ Nyε Ibirayima u mpyi wuu Yahutuubii tûluge siifoonji ke, naha wuu sí n-jwo uru kyaa na ye? ² Kampyi yi mpyi a jwo na Ibirayima à tíi u kapyiinkii kurugo, u mpyi na sí n-jà uye pée, nka ná yire si bá y'à jwo me, u sì n-jà uye pée Kile yyahe taan me. ³ Yii li cè na y'à jwo Kile Jwumpe Semenji i na: «Ibirayima à dá Kile na, u dánijanji kurugo, Kile à jwo na u à tíi*.» ⁴ Shin ká báara pyi, u sàrañ'á yaa u kan u á. Uru sàrañjì nyε a kan mana me, nka u ná ur'á yaa. ⁵ Shinnji u nyε u nyε a u sònñjore taha u katigii nimpyiinkii na me, maa dá li na na Kile maha kapecigii pyifeebii kapecigii yàfani pi na ke, Kile maha urufoo le shintiibil'e u dánijanji kurugo.

⁶ Lire pyinkanni na, sùpyanjì Kile à pyi u à tíi mà ta u kapyiinkii fye bà me, saanji Dawuda mû à mée cée urufoo wuuni jnwóni kyaa na:

⁷ «Mpiimu u ntíimbaa karri cyi à yâfa pi na, ka toro si ntaha pi kapecigii na ke, pire wuun'à jwó.

⁸ Kafoonji Kile nyε a shinji ngemu cù a tåanna ná u kapecigil'e me, urufoo wuun'à jwó[†].

⁹ Nyε mppi pi à kwón ke, pire kanni wuuni l'à jwó laa, niñkwóonmbaabii wuuni mû à jwó? Wuu à yì jwo a kwò na: «Ibirayima à dá Kile na, u dánijanji kurugo, Kile à jwo na u à tíi».

¹⁰ Téni i Kile à u cè shintiive ke, u mpyi a kwón laa, u mpyi na sáha niñkwón me? U niñkwónnji bà me, nka u niñkwóonmbaabaji. ¹¹ Lire kàntugo ka u u niñkwónnji fyéni ta, ngemu u à li cyée na Kile mpyi a u ce shintiive u dánijanji kurugo mà u ta kwónmbaab ke. Lire pyinkanni na, mppi pi nyε pi nyε a kwón me, nka pi à dá Kile na, ka Kile si jwo na pi à tíi ke, Ibirayima à pyi pire puni tunji dánijanji kuni i, ali pi mée nta pi nyε a kwón me. Kile à pire cè shintilii. ¹² Mppi pi à kwón ke, Ibirayima mû u nyε pire tunji. Mppi pi nyε pi nyε a kwón cyeere e kanna me, nka pi na dánijanji kuni naare wuu tunji Ibirayima fiige ke, pire kyaa mii nyε na yu. Ur'á dá Kile na mà ta u sáha niñkwón me.

¹³ Jwómeeni Kile à lwó Ibirayima ná u tûlug'á na pi sí dijyεnji ta koøg ke, li nyε a lwó mà li jnúke pyi na Ibirayima na Saliyanjì kurigii naare me, u à dá Kile na ka Kile si jwo u à tíi ke, lire kurugo l'à lwó. ¹⁴ Lire jwómeeni n'a mpyi a lwó a pwó Saliyanjì kurigii jaaranjì na,

dániyanji kajwóo mpyi na sì n-pyi me, Kile jwoméeni mpyi na sì n-pyi laage e mú me.¹⁵ Yii li cè na Kile lùyirini jùnjké ku jyé Saliyanji, ọka ná Saliya jyé me, wà mpyi na sì u kafuun pyi me.

¹⁶ Lire pyinjanni na, yaayi jwoméeni Kile à lwó ke, dániyanji kurugo l'à lwó, bà yi si mpyi s'a ntaa mana me. Wuu pi jyé Ibirayima túluge shiinbii ke, wuu à tèen ná l'e, wuu sí yire ta dániyanji cye kurugo, ali wuu mée ká mpyi wuu jyé na Yahutuubii làda karigii pyi me. Mpii pi à dákile na Ibirayima fiige ke, pire puni mú sí yire ta. Uru u jyé wuu puni tuńji Kile kuni i.¹⁷ Amuni y'à séme Kile Jwumpe Semeni i na: «Mii à mu pyi supyishi njyahawa tu‡.» Kile u maha kwuubii jènì, yaayi yi jyé yi mpyi me, maa yire dá ke, uru u à mpe jwo. Ibirayima à dákile na maa mpyi wuu tuńji Kile yyahe taan.

¹⁸ Sònñjòrɔ mpyi na si n-jà n-taha kani ndemu na me, Ibirayima à dákile maa u sònñjore taha lire na. Lire e u à pa mpyi supyishi njyahawa tu bà y'à jwo Kile Jwumpe Semeni i me na: «Mu túluge shiinbii sí njahaworígi fiige§.»¹⁹ Ibirayima mpyi a byanhara yyee ọkuu (100) na mà kwó. Ali mà u yaha u sònñi na ur'à lyé pyitaa na, u cwońi Sara sí jyé cijirinje, u jyé a u sònñjore láha Kile na me.²⁰ Nwoméeni Kile à lwó ke, u sònñjore jyé a láha lire na mà jyá me. Lire bá mpyi a u pyi à dákile Kile na sél'e, maa u père.²¹ Ibirayima mpyi a sàa dákile na na jwoméeni Kile à lwó ke, u sí n-jà li fúnjò.²² Lire e u dániyanji kurugo, Kile à jwo na u à tíi.²³ «Kile à jwo na u à tíi puru jwumpe jyé a séme uru kanni kurugo me.²⁴ Kile u à wuu Kafoonji Yesu jè a yige kwùnji i ke, wuu mpiímu pi à dákile na ke, p'à séme wuu kurugo mú, jaha kurugo ye wuu mú sí n-pyi na wuu à tíi.²⁵ Kile à u kan kwùnji a wuu kapegigii kurugo, maa u jè a yige u e, bà wuu si mpyi si ntíi uru yyahe taan me.

5

Wuu ná Kile shwòhòj'à yaa

¹ Lire pyinjanni na, wuu à pyi shintilii Kile yyahe taan, wuu dániyanji kurugo, lire e wuu jyé yyejinjke e ná Kile e nume, wuu Kafoonji Yesu Kirisita cye kurugo.² Yesu barag'e, wuu dániyanji kurugo, wuu à Kile ticenmpe cè, maa pu taa nume canja maha canja. Wuu funyá'a sàa tåan, jaha na ye wuu à dákile na na Kile sí wuu pyi shinbwoo uye yyére.³ Mà bára lire na, wuu à kwôro funntange e yyefuge ténji i, jaha na ye wuu à li cè na yyefuge maha ma ná mayezhiilinji i.⁴ Mayezhiilinji maha ma ná sítaae e zòzhwòore na. Síni ká nta, sònñjore tatahage mú maha nta.⁵ Tire sònñjore tatahage sì wuu jwahsá yaha me, jaha na ye Kile à wuu zòmpyaagjò ní u tåange na u Munaani cye kurugo, u à lire ndemu kan wuu á ke.

⁶ Mà wuu yaha wuu fánhajcyerere e, Kile jyíi tén'á no ke, ka Kirisita si ọkwú maa wuu nimpibii shwo.⁷ Shinji u à tíi ke, li sí n-waha sùpya u jyé si ọkwú uru kurugo; ọka shinji u jyé na ọkanji pyi sél'e ke, wà bá kú n-jà jùnjké waha si jyé ọkwú uru kurugo.⁸ Ọka Kile à li cyée wuu na na ur'à sàa wuu kyaa tåan uyá. Mà wuu yaha kapegigii mpyinji i sahanji, Kirisita à kwú wuu kurugo.⁹ U à u sisange wu mà pyi sárágaa maa wuu pyi shintilii nume Kile yyahe taan. Ná lire s'à pyi, wuu à sàa tèen l'e na Yesu Kirisita sí wuu shwò Kile lùyirini na.¹⁰ Mà wuu yaha Kile zàmpennmii, Kile à wuu ná uru shwòhòj' yaa u Jyanji ọkwùnji cye kurugo.¹¹ Lire kanni bá me, wuu funntanga wuu pi jyé Kile wwojéegé e wuu Kafoonji Yesu Kirisita cye kurugo, uru u à wuu ná Kile pyi wuu à wwò.

Kapegigii sińjanni ná cyi láhajkanni

¹² Kapegigil' à jyé dijyéenji i shin nińkin cye kurugo, uru u jyé Adama, ka kapegigii si mpa ná kwùnji i. Lire pyinjanni na, kwùnji à no sùpyire puni na, jaha na ye pi pun'a kapegigii pyi.¹³⁻¹⁴ Yii li cè, mà lwò Adama ténji na mà pa nò Kile túnnutunjì Musa wuuni na, sùpyire mú mpyi na kapegigii pyi. Lire ténji i, Kile mpyi na sì n-jà yogé kwònpi na na pi à Musa Saliyanji kuni yaha me, jaha na ye uru Saliyanji mpyi na sàha ọkwà à kan pi à me. Pi mú jyé a mpyi à Adama kapiini nimpyiini shi pyi me. Lire ná li wuuni mú i, pi mpyi maha ọkwú. Jyé nde Adama mpyi a pyi ke, lire mpyi a kyaa no sùpyire na. Amuni li mú jyé, Yesu Kirisita u mpyi na sì n-pa ke, nde ur'á pa mpyi ke, lir'á kyaa no sùpyire na.

¹⁵ Ọka Kile à kani ndemu pyi mana ke, lire tayyérege ná Adama kapiini nimpyiini woge jyé sumara me. Shin nińkin kapii ká mpyi kajwò à kwùnji nò shinjyahara na, yii li cè na kacenni Kile à sàa pyi shinjyahara à shin nińkin cye kurugo, ná uru u jyé Yesu Kirisita ke, lire sì n-jà n-jwo si no li tegéenji na me.¹⁶ Mà bára lire na, Kile kacenni tayyérege ná shin nińkinji kapii tayyérege jyé nińkin me, jaha na ye shin nińkin kapii kurugo, Kile à sùpyire puni céegé. Ọka kapegigii njyahagii pyinjwooni kàntugo, Kile kacenni nimpyiini kurugo, pi sì n-jà n-tíi Kile yyahe taan.¹⁷ Shin nińkin kanna u à kapiini pyi, ka lire si sùpyire pyi ti i ọkwú. Ná lire s'à pyi, nákaana baa, shin nińkin cye kurugo mú, mpiímu ká jyé Kile ticenmpe na, ka

u u pi pyi na pi à tí ke, pire sí sí ta, mà lwó nume na, fo tèekwombaa. Uru shinji niŋkinji u jyé Yesu Kirisita.

¹⁸ Nye shin niŋkin kapii kurugo, Kile à sùpyire puni cêegé, lire pyinkanni na mú, shin niŋkin kacenné kurugo, sùpyire pun'á pyi shintilii maa shiŋi niŋkwombaŋji ta. ¹⁹ Shin niŋkin Kile jwómeeyahani kurugo, shinjyahara à pyi kapimpymii. Lire pyinkanni na mú, shin niŋkin Kile jwómeecunte kurugo, shinjyahara sí n-pyi shintilii Kile yyahé taan.

²⁰ Kile à Saliyanji kan, bà sùpyire si mpyi si jicé na pir'á kapegii niŋyahagii pyi me. Nka cyage e kapegigil'á jyaha ke, Kile kacennkii maha nûr'a jyaha sél'e cyi na. ²¹ Téni l'e, sùpyire mpyi na si n-jà n-pyi ná ti jyé na kapegigii pyi me; lire na kwùn'á no ti na. Nka Kile à jwó wuu na maa jwo na wuu à tí, lire e, wuu Kafoonji Yesu Kirisita cye kurugo, wuu sí shiŋi niŋkwombaŋji ta.

6

Wuu à kwú kapegigii kàmpañke na, maa mpyi jyii na, ná Kirisita e

¹ Nye wuu jaha jwo bë? Wuu à yaa wuu kwôro kapegigii mpyinji i, Kile ticenmpe si mpêe la? ² Mâ byanhara bá la! Wuu pi jyé mu à jwo kwùn, kapegigii kàmpañke na ke, jaha na wuu saha sí n-kwôro kapegigil'ë yé? ³ Wuu mpyi pi à batize Yesu Kirisita mege na ke, yii jyé a cè na l'à pyi mu à jwo wuu à kwú ná u e mà? ⁴ Uru batizelinji kurugo, l'à pyi mu à jwo wuu à le fanjé e ná u e, bà Kirisita à jé a fworo kwùnji i Tufoonji sífente cye kurugo me, amuni wuu sí shiŋi nivonji ta.

⁵ Sèenji na, ná wuu s'à wwò ná u e u kwùnji shinji i, wuu mü sí n-wwò ná u e u jéenji shinji i. ⁶ Wuu li cè na wuu à wuu pyinkanni niŋjyeeni kwòro cige na ná Kirisita e, kapegigii mpyinji lage ku mpyi maha mpyi wuu na ke, bà kuru si mpyi si jkòw me. Wuu saha jyé ku bilere e me. ⁷ Naha na yé shinji u à kwú ke, uru saha jyé kapegigii fànhe jwöh'i me.

⁸ Ná wuu à kwú ná Kirisita e, wuu à dá li na mü na wuu sín-kwôro ná u e jyii na. ⁹ Naha na yé wuu à li cè na Kirisita à jé, u saha sín-kwú me, kwùnji saha sín-jà u na me. ¹⁰ Uniŋkunji, u à kwú tsøgo niŋkin si kapegigii fànhe kwò. Numé, mā u yaha jyii na, u na karigii puni pyi si Kile pée. ¹¹ Lire pyinkanni na mü, yii a yiye tòre kwùubil'e kapegigii kàmpañke na. Yesu Kirisita wwojéegé kurugo, yii a yiye tòre jyii wuubil'e, yii raa yii karigii puni pyi Kile mege mpéenji kurugo. ¹² Lire e yii àha nûru kapegigii mpyinji lage yaha ku fânha ta yii na me. Mâ yii yaha yii sín-pa n-kwú n-fworo nge diŋyéni i, yii àha nûru jyé e jyii karigii na me. ¹³ Yii àha nûru yii cyeere yatanjyi yaha ntiumbaŋji karigii lage e me. Ná yii s'à jé mà fworo kwùnji i, yii yiye puni kan Kile á. Yii yii yatanjyi yaha katiigii mpyinji laage e. ¹⁴ Yii li cè na kapiini fânhe saha jyé yii na me, jaha na yé yii saha jyé MusaSaliyanji fânhe jwöh'i me, nka Kile ticenmpe funjé e yii jyé.

¹⁵ Nye ná wuu sí jyé Musa Saliyanji fânhe jwöh'i me, fo Kile ticenmpe funjé e, tá lir'á li cyéé na wuu à yaa wuu a kapegigii pyi? Mâ byanhara bá la! ¹⁶ Yii à li cè na yii aha yiye kan shin á s'a u père, yii maha mpyi urufoo biliwe. Lire e yii aha a kapegigii pyi, yii maha mpyi cyire bilii, cyire sì cyi maha ma ná kwùnji i, nka yii aha a Kile père, yii maha mpyi u bilii, lire sì li maha ma ná ntüni i. ¹⁷ Wuu fwù kan Kile á, jaha na yé yii sì mpyi kapegigii bilii ke, nume, kâlanji u à kan yii á ke, yii à jyé uru na ná yii zòmpyaagi puni i. ¹⁸ Yii à fworo ntiumbaŋji bilere e mà jyé ntüni bilere e. ¹⁹ Kilenji ná sùpyire karigii jcyiyya cème sín-táan me, lire kurugo, mii à nde tåanlini jwo yii á mà yyaha tñi ná bilere kani i. Yii mpyi a fyâna a yiye puni yaha jwöh'ompe ná ntiumbaŋji bilere e, tire ntemu ti maha ma ná jwöh'kyaanre e Kile na ke. Lire pyinkanni na, yii yiye puni kan bilii fiige ntüni karigii mpyinji mee na, bà yii si mpyi si finjé me. ²⁰ Téni i yii mpyi kapegigii bilere e ke, yii kuro jyé a mpyi ntüni karigil'e me. ²¹ Yii na silege karigii jcyiimtu tapyige e nume ke, tòonji ngire yii mpyi maha ntaa cyi mpyinji i yé? Cyire karigii maha ma ná kwùnji i. ²² Nka numé, yii à fworo kapegigii bilere e mà pyi Kile bilii. Lire e yii maha sì yyaha na Kile jyii karigii mpyinji i. Tòonji yii sín-ta lire e ke, uru u jyé shiŋi niŋkwombaŋji.

²³ Nye yii li cè na kapiini fwotonte ti jyé kwùnji. Nka Kile maha yaage nkemu kaan mana wuu ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita wwojéegé kurugo ke, kuru ku jyé shiŋi niŋkwombaŋji.

7

¹ Mii cînmpyibii, mii à li cè na jyé mii na yu yii á ke, yii à yi cè a kwò, jaha na yé yii à saliyanji karigii cè. Yii à li cè na sùpyanji ká mpyi shi na, lire e saliyanji fânhe maha mpyi u na. ² Yeyceené na, ceenji u jyé nàmbage e ke, mà u poonji yaha shi na, saliyanji maha pi pwò piye na. Nka nònji ká jkòw, saliyanji fânhe saha jyé ceenji na nònji kàmpañja na me*. ³ Nye mà

* ²:2 ɔrɔmu shiinbii yyére, wà fânhe mpyi leŋkwucyebii na me. U poonji kwunjwooni kàntugo, cyage k'à tåan u á ke, u mpyi maha sà nàmbage lènje wani.

u poonjì yaha shì na, u aha እኩረ nònjì waber'á, u à jacworo pyi. ንka u poonjì ká እኩው, saliyanji saha jyé u jyur'i me, u aha እኩረ nònjì waber'á, u jyé a jacworo pyi me.

⁴ Mii cìnmpyibii, amuni yii wuuni mū jyé. Li mpyi mu à jwo MusaSaliyanji u mpyi yii poonjì. ንka nume, l'à pyi mu à jwo yii à kwú ná Kirisita e. Lire e ke yii poonjì fànhé saha jyé yii na me. Yii na jyé nònjì waber'á ነገሙ u à jè a fworo kwùnji i ke. Lir'à pyi bá yii si mpyi s'a kacenjjì pyi s'a Kile père me. ⁵ Yii li cè na tèni i wuu mpyi na wuu jyii karigii pyi ke, Musa Saliyanji mpyi a wuu jyii karigii nimpeggii lage pyi k'à wuu yaha kapegigii na, jcyiimú ná Saliyanji mpyi a kántugo wà yiy'á ke. Lire mpyi a wuu le kwùnji kuni i. ⁶ Numé wuu à fworo Musa Saliyanji bilere e, naha kurugo ye wuu mpyi uru ነገሙ cye e kasujii fiige ke, wuu à kwú uru kàmpanjke na. Saliyanji nizemeñi u jyé ke, wuu mpyi maha jcaa s'a jaare s'a ntàanni ná ur'e, ንka nume, Kile Munaani à fànhé kan wuu á, wuu u jaare jaaranjkanna nivñno na.

Musa Saliyanji maha kapegigii cyére

⁷ Nye mpe funjke e, naha mii la jyé si jwo ye? MusaSaliyanji na jyé kapii la? Mà byanhara bá la! Saliyanji u à mii pyi mii à kapiini cè. Uru baare e, mii mpyi na sì n-cè na jyipéenni na jyé kapii me. Nje y'à jwo Saliyanji i na: «Ma hè ma supyijneñi cyeyaage jyipéen pyi me» yire y'à mii pyi mii à li cè kapii[†]. ⁸ Nye Saliyanji à pyi kajunjo mà kapegigii mpyinjì lage tirige mii funj'i pyinjannigii nijyahagii na. Naha na ye Saliyanji kàmpyí u jyé me, wuu mpyi na sì wuu kapegigii cè me. ⁹ Tèni l'e, mii mpyi a Saliyanji cè me, ንka tèni i u à cyéé mii na ke, ka mii i nta a cè na mii na kapegigii pyi, ¹⁰ na mii laage mpyi a tɔɔn Kile na. Lire e Saliyanji u mpyi a yaa u shiñi niжkwombaaji kuni le mii taan ke, u à kwùnji kuni le mii taan. ¹¹ Kapegigii mpyinjì lage ku jyé mii i ke, kur'à mii wurugo, maa mii pyi mii à kwú Saliyanji cye kurugo.

¹² Nye Saliyanji à fworo Kile e, nye y'à jwo u e ke, yire mû à tii, maa jwo. ¹³ Lire e ke yaage k'à jwo ke, kuru k'à pyi kajunjo si mii bò la? Mà byanhara bá la! ንka kuru yaag'à pyi kajunjo mà kapegigii mpyinjì lage pée mii funj'i, ka lire si mii pyi mii à kwú. Lir'à pyi mii si li cè na mii kapyiñkii jyé a tii me. Mii aha jicè na mii à Kile Saliyanji kuni yaha, mii maha jicè na mii sònñjore jyé a sää jwo me.

¹⁴ Sèenjì na, wuu à li cè na Saliyanji à yiri Kile yyére, ንka mii na jyé sùpya, ነገሙ fànhà k'à cyére ke. Mii na jyé mu à jwo biliwe kapegigii mpyinjì kàmpanjke na. ¹⁵ Naha na ye nde mii na mpyi ke, mii jyé na lire yyaha cini me. Nde l'à tåan mii à ke, mii jyé na lire pyi me, nde l'à pen mii à ke, lire mii maha mpyi.

¹⁶ Nye nde l'à pen mii à ke, ná lire mii maha mpyi, lire e ke, mii à li cè na Saliyanji à jwo. ¹⁷ ንka mii fànhà jyé naye na me, naha na ye kapegigii mpyinjì lage ku jyé mii i ke, kuru ku maha mii yaha li na. ¹⁸ Mii à li cè na kacenjjkii mpyinjì fànhà jyé mii i me. Sèenjì na, mii la maha mpyi s'a katiigii pyi, ንka mii maha jà me. ¹⁹ Kacenjjkii mii la maha mpyi s'a mpyi ke, mii jyé na jini na cyire pyi me fo kapegigii, cyire lage sì jyé mii na me. ²⁰ Nde l'à pen mii à ke, mii aha a lire pyi, lir'à li cyéé na mii fànhà jyé naye na me, ንka kapegigii mpyinjì sònñjore ti jyé mii i ke, lire fànhé ku jyé mii na.

²¹ Mii à nde kani kaanmucya naye e, tère o tère e mii la jyé s'a kacenjjì pyi ke, kapiimi mpyinjì lage ku maha mii ta. ²² Kile Saliyanji kyal'à sää tåan mii á. ²³ ንka mii maha kani labere fànhà nya naye na, ndemu li jyé li jyé mii jyii wuuni me. Lire li maha mii yaha kapegigii mpyinjì na, mii a sì mpyi cyi biliwe. ²⁴ Ei! Mii wuun'a këge de! Mii sònñjopeere ti sì kwùnji nò mii na ke, jofoo u sì mii shwo tire na ye? ²⁵ Wuu Kile kée, naha na ye wuu Kafoonjì Yesu Kirisita à wuu shwo.

Nye mii la na jyé s'a Kile Saliyanji kurigii jaare, ንka kapegigii mpyinjì lage kurugo, mii jyé a jà a li pyi me.

8

Naaranjkanni l'à tåan Kile Munaani á ke

¹ Nye nume, mpii pi jyé Yesu Kirisita wwojnege e ke, Kile saha sì tigire cyán pire na me. ² Kile Munaani maha shiñi ነገሙ kaan Yesu Kirisita wwojnege e ke, lire fành'à mii jyújo wwù kapegigii ná kwùnji fànhé e. ³ Sùpyanji fành'à cyére, lire kurugo wuu jyé a jà na MusaSaliyanji kurigii jaare si ntí me. Lire e Kile à u yabilini Jyanji tun, u à pa sùpya wuu kapimpyibii fiige, maa u pyi kapegigii yàfanji sárage. ⁴ U à lire pyi, bá wuu si mpyi s'a jaare ntíñjì i Kile Saliyanji yi jwñkanni na me. Numé, wuu saha jyé na jaare wuu jyii wuuni i me, ንka wuu na jaare na ntàanni ná Kile Munaani jyii wuuni i.

⁵ Yii li cè, shinji u na jaare na ntàanni ná u jyii wuuni i ke, u jyii karigii kanni na urufoo maha sònñj. ንka shinji u na jaare na ntàanni ná Kile Munaani jyii wuuni i ke, lire jyii karigii na urufoo maha sònñj. ⁶ Na sònñj ma jyii karigii na, lire maha kwùnji no mu na, ንka na sònñj Kile Munaani jyii karigii na, lire maha shiñi ná yyeñjke kaan. ⁷ Mpii pi maha

sōnji pi nyii karigii kanni na ke, pire na nyε Kile zāmpenmii. Naha na ye pi nyε na nege na Kile Saliyanj kurigii jaare me, pi bá jini me. ⁸ Lire lā li ta, mpii pi na sōnji pi nyii karigii kanni mpyinji na ke, pire sì n-jà Kile nyii karii pyi me. ⁹ Yii pi ke, yii nyε na jaare na ntānni ná yii nyii wuuni i sahanjki me, Kile Munaani nyii wuuni yii nyε na mpyi, naha na ye Kile Munaani na nyε yii e.

Ná Kirisita Munaani* nyε njemu i me, urufuu nyε Kirisita wu me. ¹⁰ Yii mée nyε yii sí n-kwû yii kapecigii kurugo ke, ná Kirisita sí na nyε yii zòmpyaagil'e, Kile Munaani sí shiñji niñkwombaani kan yii á, naha na ye Kile à jwo na yii à tii. ¹¹ Ná Kile s'á Yesu nè a yige kwùrji i u Munaani cye kurugo, Kile Munaani sí nyε yii e, yii aha n̄kwû, Kile sí yii nè u Munaani cye kurugo mú.

¹² Lire e ke cīnmpyibii, wuu à yaa wuu a jaare wuu a ntānni ná Kile Munaani nyii wuuni i, n̄ka wuu nyε a yaa wuu a jaare wuu a ntānni ná wuu nyii wuuni i me. ¹³ Yii aha a jaare na ntānni ná yii nyii wuuni i, yii si n-kwû, n̄ka yii aha yii nyii karigii nimpepigii bò Kile Munaani barag'e, yii sí shiñji niñkwombaani ta.

¹⁴ Nyε mpii pi na jaare na ntānni ná Kile Munaani nyii wuuni i ke, pire puni na nyε Kile pyii. ¹⁵ Naha na ye Kile Munaani li nyε yii e ke, lire kurugo, yii saha si n-pyi billi me, yii mü saha si raa fyáge me. Li sí yii pyi Kile pyi, si yii pyi yii já yii a n̄ko fānha na Kile á: «Baba, Tufoonj!» ¹⁶ Lire Kile Munaani li maha wuu pyi wuu à tēen ná l'e wuye funj'i na wuu na nyε sēneji na Kile pyi. ¹⁷ Nyε ná wuu sí nyε u pyi, wuu à pyi u koolyii mú, maa mpyi Kirisita koolyijee. Ná wuu s'á pyi ná u e u yyefuge e, wuu mü sí n-pyi ná u e u s̄inampe e.

S̄inampe nimpampé kani

¹⁸ Mii à li cè na yyefuge e wuu nyε ame nume ke, kuru nyε yafyin me, s̄inampe nimpampé Kile sí n-kan wuu á ke, ku bá si n-jà n-tānni ná pur'e me. ¹⁹ Yii li cè na canjke Kile sí u pylibii s̄inampe cyée ke, Kile yadayi puni funvwugo wuyi yi nyε na kuru canjke sigili. ²⁰ Yaayi Kile à dâ ke, yire pun'a pa mpyi kajwò ba. Lire nyε a pyi yire yaayi nyii kyaa mà de! Kile u à li pyi lā pyi amuni. Lire ná li wuuuni mü i, s̄onnjøra tatahaga saha na nyε. ²¹ Bâ bilinj mahā fworo bilere e me, amuni yaayi Kile à dâ ke, yire si n-pa n-fworo vwəñhənji i. Lire pyinkanni na, Kile pylibii na nyε s̄inampe mpemu i ke, yire yaayi sí n-pyi pur'e. ²² Wuu à li cè, ali nijja, yaayi puni na n̄kyèn yyefuge cye e, layirilifoo fiige. ²³ Lire kanni bâ me, wuu mü na n̄kyèn. Yaayi Kile si n-pa n-kan wuu á ke, Kile Munaani à kan wuu á mà pyi yire n̄jocyiige. Kile si n-pa yaayi puni kan u pylibil'á mà bâra cyeere nivñntre na canjke t̄kemu i ke, mà jwo kuru canjke ku nō ke, wuu mü na n̄kyèn. ²⁴ Kile à wuu shwø, n̄ka wuu sâha n̄kwò a yire yaayi puni ta me. Wuu à wuu s̄onnjøre taha yire na. Yii li cè na mu aha yaage n̄kemu ta a kwò ke, mu sâha maha kuru nta sōnji me. ²⁵ Nyε yaage na wuu na sōnji ke, ná wuu sâha ku ta me, wuu wuu funjyi jíñje wuu raa ku sigili.

²⁶ Kile Munaani maha wuu tère wuu fānhajcyerere karigil'e mú. Naha na ye wuu à yaa wuu Kile jaare kani ndemu na ke, wuu maha lire cè me. Kile Munaani maha Kile jaare wuu kurugo fo maha kyènñkanni là pyi, wuu nyε a ndemu yyaha cè me. ²⁷ Kile u maha sùpyanji zòmbilini karigii yyaha caa ke, nde u Munaani nyε na jcaa ke, uru u à lire cè. Yii li cè na mpii pi nyε Kile wuubi ke, Kile Munaani maha u jaare pire kurugo maha ntānnia ná Kile nyii wuuni i. ²⁸ Mpii pi à Kile kyaa tāan piy'á ke, wuu à li cè na yaayi puni maha bâaranji pyi s̄inçyan pire ntègenj kurugo, u à pire mpimu yyere mà tānnia ná u kayaajjahani i ke. ²⁹ Kile à fyānha a mpimu cwoonro ke, u à wyèr'a li lwò uye funj'i, si pire pyi u Jyanj fiige, bâ u Jyanj si mpyi si mpyi shinjyahara yyaha wu me. ³⁰ Mpimu u karii Kile à fyānha a cwoonro ke, u à pire yyere. Ú à pi yyere ke, maa pi pyi ná pi à tii. Nâkaana baa, u mü sí pi pyi shinbwoo uye yyére.

Tâange ku nyε Yesu Kirisita e ke, yafyin si n-jà wuu láha kuru na me

³¹ Nyε naha wuu saha sí raa yu ye? Ná Kile sí nyε ná wuu e, naha wà sí n-jà n-pyi wuu na ye? ³² Kile nyε a jen'a u yabilinj Jyanj shwø kyaaage na me, n̄ka u à yaha u à kwû mà pyi sâraga wuu puni kurugo, naha ku sí li ta na u áha yaayi puni kan wuu á u Jyanj cye kurugo mà ye? ³³ Mpii Kile à cwoonro ke, jofoo u si n-jà pi cēge ye? Wà si n-jà me, naha na ye Kile u à pi pyi pi à tii. ³⁴ Jofoo u si n-jà pi cēge ye? Wà si n-jà me, naha na ye Yesu Kirisita à kwû wuu cyaga, lire kanni bâ me, u à jè a fworo kwùrji i, u à sâ ntēen Kile kâniñe cyege na, maa Kile jaare wuu á. ³⁵ Tâange ku nyε Kirisita e mà yyaha tii ná wuu e ke, naha ku si n-jà wuu láha kuru na ye? YYefuge sí n-jà la? Lire nyε me fyagare, lire nyε me wuu n̄kyèregenj, lire nyε me katege, lire nyε me fôñke, lire nyε me kawaa, lire nyε me boore la? ³⁶ Yire y'à séme Kile Jwumpe Semenj i na:

«Mu kurugo, wuu maha mpyi kwùnji laage e canmpuni,
pi maha wuu pyi mu à jwo mpàa, pi na n̄kège ná mpiimu i tabonj'i ke†.»

* 8:9 Kirisita Munaani ná Kile Munaani nyε niñkin. † 8:36 Zaburu 44.23

³⁷ Nka lire ná li wuu ni mú i, nge u à wuu kya a táan uy'á ke, uru fánhe cye kurugo, wuu à sí ta yire yyefuyi puni na. ³⁸ Séenji na, mii à sàa dá li na na kwùni yo, shìji yo, mèlèkèeñji yo, jínabii yo, nume yaayi yo, yaayi nimpayi yo, ³⁹ njnyinji fánhe yaayi yo, jùnke jùnjo wuyi yo, yaaga maha yaaga k'à dá ke, tànge ku nyé Kile á mà yyaha tíi ná wuu e, u à kuru nkemu cyée wuu na wuu Kafoonjì Yesu Kirisita cye kurugo ke, kuru kà sì n-jà wuu láha kuru na me.

9

Kile à Izirayeli shiinbii cwɔɔnro

¹ Séenji mii nyé na yu yii á, kafinara bá me, naha kurugo ye mii nyé Kirisita wu, mii zòmbilini yyaha Kile Munaani à cù ke, lir'á li cyée mii na na séenji mii nyé na yu na: ² mii yyetanha wu ná mii nàvunjo wu u nyé mii shinji shiinbii taan. ³ Lañanke méé n'a mpyi a cwo mii na pi cyaga, maa mii yige Kirisita wwoyége e bá pi si mpyi si jyé kuru wwoyége e me, lire mpyi na sí n-táan mii i. ⁴ Pire pi nyé Izirayeli shiinbii, Kile à pi pyi u pyengé shiin. U à sinampe kan pi á, maa tumbyaare le ná pi e, maa Saliyanji kan pi á, pyinkanni na pi à yaa pi a uru père ke, maa lire cyée pi na, maa yaayi jwomyahigii lwó pi á. ⁵ Pi à fworo tiibii njacyibil'e. Pire cye na Kirisita à pa, uru u nyé yaayi puni jùnjo na, uru u nyé Kile. U à yaa u a mpére tèrigi puni i, fo tèekwombaa. Amiina.

⁶ Izirayeli shiinbii njnyahamii mén'a Kile cyé ke, lire nyé a li cyée na yaayi jwomyahigii Kile à lwó ke, na cyir'á pyi kajwó baa mà de! Yii li cè na Izirayeli shiinbii puni nyé Izirayeli túluge shiin me. ⁷ Ibirayima túluge shiinbii puni nyé Ibirayima pyi li me. Kile mpyi a yi jwo Ibirayima á na: «Ishaka pyilibi pi sí n-pyi mu túluge shiinbii*.» ⁸ Lire jwóhe ku nyé, pyilibi pi à ta mà tåanna ná sùpyire nyii wuu ni kanna ke, pire nyé Kile pyi li me. Mpíi pi à ta mà tåanna ná Kile jwoméení i ke, pire pi nyé Ibirayima túluge shiinbii. ⁹ Kile jwoméení jwumpe pu nyé mpe: «Yyeela numcyiin, mii sí nérú n-pa, lire sí pyà ta Sara á†.» ¹⁰ Lire kanni bá me. Wuu sônjø Erebeka na mû! Ur'á u njampii laani lwó wuu tulyege Ishaka á. ¹¹⁻¹³ Mà pyilibi yaha pi sàha si, si jkwò kacenñe, lire nyé me kapíi pyi li me, Kile mpyi a yi jwo Erebeka á na yyahafooni Ezawu sí n-pyi kàntugo wuji Yakuba báarapyi‡. Kile à jwo u Jwumpe Semeni i na: «Mii à Yakuba funjø lwó mà tòro Ezawu na§.» Kile à yire jwo mà pi ta pi sàha si me. Lir'á li cyée na kani Kile à bégl'a yaha ke, u na u báaranji pyi na ntåanni ná lire e, u nyé na u pyi mà tåanna ná sùpyanji kapiyinjil'e me.

Kile maha sùpyire cwɔɔnre maha ntåannna ná u nyii wuu ni

¹⁴ Nye naha wuu sí n-jwo ye? Lire e ke Kile nyé a til'á be? Ohno! Lire bá me! ¹⁵ Sèenji na, u à yi jwo Musa á na: «Shinji na mii la nyé si jùnjaara ta ke, mii sí ti ta uru na, shinji i mii la nyé si jùnke pi ke, mii sí ku pi ná ur'e*.» ¹⁶ Lire e ke sùpya nyii wuu, lire nyé me u kapyinji si n-jà lire pyi li pyi me, fo Kile ká jùnjaara ta njemu na ke. ¹⁷ Kile Jwumpe Semeni i, Kile à jwo Faran á na: «Mii à mu tiye saanre tateñge e bá mii fanhe ná mii mege si mpyi si no jùnke cyeyi puni i mu cye kurugo me†.» ¹⁸ Lire e ke shinji na Kile la nyé si jùnjaara ta ke, u maha ti ta urufoo na, u la ká mpyi si njemu ningyii waha ke, u maha li waha. ¹⁹ Wà sí n-jà mii yíbe na «Naha na Kile maha nárú na wuu cègge ye? Jofoo u sí n-jà n-cyé u nyii wuu ni yé?» ²⁰ Mu u nyé sùpya kanna ke, naha ku nyé mu, ka mu u wá na Kile kyáali ye? Pwoore cwooni sí n-jà li yaafoonji pyi na naha na u à lire yal'ame ye la‡. ²¹ Pwoore cwànhoofoonji bá u maha ti pyi u nyéempe mà? L'aha u tåan, ná pwoore ninure e, u sí n-jà longara cwoo, lire nyé me cwotile yaa. ²² Kile la mpyi si li cyée na uru lùun'a yíri, si u sifente cyée mû. Nka cyire cwàhigii cyi mpyi a yaa cyi kèegé ná Kile lùuni mpyi a yíri cyi taan ke, Kile à li kwú uye e, maa píu uye na cyi taan. ²³ Mpíi na u à jùnjaara ta maa pi bégel'a yaha pi i jyé njnyinji i ke, u à lire pyi si li cyée sùpyire puni na na u pèente na nyé tegele baa. ²⁴ Wuu u à yyere ke, Yahutuubii kanni shwöh'l'e bá u à wuu yyere me, u à wuu pii yyere mà fworo supyishinji sannji shwöh'l'e mû. ²⁵ Yire y'à jwo Kile túnntunji Oze sémenji i na:

«Mpíi pi nyé pi mpyi mii shiin me,
mii sí pire pyi na shiin.

Supyishinji u nyé mii mpyi a u kya a táan nay'á me,
mii sí uru kya a táan nay'á sèl'e§.

²⁶ Cyage e yi mpyi a jwo pi á na
“Yii nyé mii shiinbii me” ke,

kuru cyage ninuge e pi sí raa yiri Kile nyii wuji pyilibi*.»

Nje Kile à jwo Izirayeli shiinbii kya a na ke

* 9:7 Zhenezi 21.12 † 9:9 Zhenezi 18.10, 14 ‡ 9:11-13 Zhenezi 25.23 § 9:11-13 Malaki 1.2,3 * 9:15 Ekizodi 33.19 † 9:17 Ekizodi 9.16 ‡ 9:20 Ezayi 29.16; 45.9; Zheremi 18.6 § 9:25 Oze 2.22 * 9:26 Oze 1.10

²⁷ Kile tünntunji Ezayi mú mpyi a jwo Izirayeli shiinbii kyaa na na:
«Izirayeli shiinbii mée ká sàa yyaha suumpe lwøhe jwøge nticennji fiige,
pi shin paanra kanna ti sí n-shwø.»

²⁸ Yii li cè na jwumpe Kafoonji Kile à jwo ke,
u sí pu fúnjø feejee jùløke na fwøfwø[†].»

²⁹ Kile tünntunji Ezayi mú mpyi a fyânhä a jwo na:
«Kàmphy Siñi Punifoo Kile jyø a mpyi a shinpaanra yaha t'à kwôro wuu shinji i me,
wuu shinji mpyi na sí n-tò Sodmu fiige,
wuu shinji mpyi na sí n-tò Gomøri fiige[‡].»

Mpii pi à dá Kirisita na ke, Kile à jwo na pire pun' à tí

³⁰ Nyø supyishini sannji shiinbii pi mpyi pi mpyi na ntíni jaa caa me, pir' à ntíni ta pi dâniyanji kurugo; ³¹ mà li ta, Izirayeli shiinbii pi mpyi na sânnji si ntíni ta MusaSaliyanji kurigii jaaranji kurugo ke, pire jyø a u ta me. ³² Naha na lir' à pyi ye? Pire pi ke, mà jwo pi dâniyanji pyi si u ta ke, pi mpyi na u caa ná pi kapyiñkil'e. Nyø l' à pyi mu à jwo pi à bûrugo kafaage na mà cwo.

³³ Yire y' à séme Kile Jwumpe Semenji i na:

«Yii wli, kafaage na sùpyire sí raa bûruge ke, mii à kuru yaha Siyøn kànhe e.

Kafaage ku sí raa sùpyire cyaan ke, mii à kuru yaha wani.

Nka njemu u à dá ku na ke, urufoo si n-silege me[§].»

10

¹ Nyø mii cînmpyiibii, nde mii na jcaa ná na zòmbilini puni i, maa Kile jàare li na na shinji Izirayeli shiinbii kurugo ke, lire li nyø, pi nùmpanja ta. ² Sèenji na, mii à li jyø na pi à piye pwø sèl'e Kile kuni jaaranji na, nka pi jyø a li yyaha cè me. ³ Pyinjekanni na Kile maha sùpyanji pyi na u à tñi ke, pi jyø a lire yyaha cè me, maa ntíni jaa ná pi yabilimpii kapyiñkil'e. Lire pyinjekanni na, kuni i Kile maha sùpyanji pyi u à tñi ke, pi à cyé lire na. ⁴ Kirisita u nyø Saliyanji tegeni, bà li si mpyi, shin maha shin u à dá u na ke, Kile si urufoo le shintiibil'e me.

⁵ Ntíni u maha ntaa Saliyanji cye kurugo ke, Kile tünntunji Musa à jwo uru kyaa na na: «Njemu ká jà na Saliyanji kurigii puni jaare ke, urufoo sí shì ta lire cye kurugo^{*}.» ⁶ Ntíni u maha ntaa dâniyanji kuni i ke, shinnji u nyø na jàare lire kumi i ke, urufoo sí n-jà n-jwo Kile tünntunji Musa fiige na: «Li nyø a no yii pi dûgo nnyinji i^t (yii sà Kirisita cya yii tñrigé me.) ⁷ Li mú nyø a no yii tñge kacyewyicugunje e (yii i Kirisita pyi u jñè a fworo kwuñji i me.)[»] ⁸ Nka jaha Kile Jwumpe Semenji à jwo ye? U à jwo: «Jwumpe na nyø mu taan, mu jwøge e ná mu zòmbilini i[‡].» Puru jwumpe pu nyø dâniyanji jwumpe, wuu na puru mpemu yu sùpyir' à ke. ⁹ Mu aha jen'a yyére li na ma jwøge e na Yesu u nyø Kafoonji, maa dá li na ná ma zòmbilini puni i na Kile à u jñè a yige kwuñji i, mu sí nùmpanja ta. ¹⁰ Wà ha yyére li na u jwøge e sùpyire nyii na na Yesu u nyø Kafoonji, urufoo sí nùmpanja ta. ¹¹ Yii li cè na y' à séme Kile Jwumpe Semenji i na: «Shin maha shin u à dá u na ke, urufoo si n-silege me[§].» ¹² Lire e ke Yahutuubii bâra supyishini sanji na, wà nyø a wwù w'e me. Kafoonji ninuji u nyø pi puni jùñjo na. Mpiimu ká u jàare ke, u maha pire kan fo maha pi funjøi jùñje. ¹³ Naha na ye yire y' à séme Kile Jwumpe Semenji i na: «Shin maha shin ká Kafoonji Kile mëge yyere ke, urufoo sí n-shwø^{*}.»

Yahutuubil' à cyé Jwumpe Nintanmpe na

¹⁴ Nyø wà sí n-jà n-jwo, ná pi nyø a dá u na me, di pi sí n-jà u yyere n-jwo ye? Ná pi nyø a u kyaa lógo me, di pi sí n-jà n-dá u na n-jwo ye? Ná wà nyø na u kyaa yu me, di pi sí u kyaa lógo n-jwo ye? ¹⁵ Ná pli nyø a tun u shènre jywuñji mée na me, di u shènre sí raa yu s'a nko ye? Y' à jwo Kile Jwumpe Semenji i na: «Mpii pi na ma ná Jwumpe Nintanmpe e ke, pire pama lem' à jwo cyeyi puni i^t.» ¹⁶ Nka sùpyire puni nyø a dá Jwumpe Nintanmpe na me. Nyø yire Kile tünntunji Ezayi à jwo na: «Kafoonji Kile, Jwumpe Nintanmpe wuu à jwo ke, jofoo u à dá pu na ye[‡]?» ¹⁷ Dâniyanji maha ntaa Jwumpe Nintanmpe ndôgoji cye kurugo, puru Jwumpe Nintanmpe à fworo Kirisita e. ¹⁸ Yibige wà sí n-jà n-pi ke, kuru ku nyø: «Taha Yahutuubii nyø a pu ta a lógo me?» Pi à pu lógo ke! Y' à jwo Kile Jwumpe Semenji i na:

«Pi à yi[§] jwumpe lógo jùñke cyeyi puni i,
yi jwump' à no dijyeñjì jùñyi puni na^{*}.

¹⁹ Yibige wà saha sí n-jà n-pi ke, kuru ku nyø: «Taha Izirayeli shiinbii nyø a mpe jwumpe yyaha cè me?» Kile tünntunji Musa mpyi a jwo na Kile à jwo:

[†] 9:28 Ezayi 10.22, 23 [‡] 9:29 Ezayi 1.9 [§] 9:33 Ezayi 8.14; 28.16 * 10:5 Levitike 18.5 [†] 10:6 Duterenomu 30.12 [‡] 10:8 Duterenomu 30.14 [§] 10:11 Ezayi 28.16 * 10:13 Zhoueli 2.32 [†] 10:15 Ezayi 52.7 [‡] 10:16 Ezayi 53.1 [§] 10:18 Canñajøyiini ná yinjke ná worigii, cyire kyaa li nyø naha nke cyage e. * 10:18 Zaburu 19.5

«Supyishinji u nyę yii nyę a u le dá e me, mii sí uru yijcyege lènje yii e, yili na supyishinji እገዥሱ ሚስኑን ፍቃል በአፈፋይ ክፍል, mii sí uru nàvunjke pyi ku yii ta†.»

20 Ezayi mú à jwo fyagara baa na Kile à jwo:

«Mpii pi mpyi pi mpyi na mii caa me, pir’ā mii nyę, mppi pi mpyi pi mpyi na mii ylbili me, mii à naye cyēe pire na‡.»

21 Nka nde li nyę Izirayeli shiinbii kàmpanjke ke, Kile à jwo:

«Mii à canmpuni pyi na na cyege kaan sùpyire t’ā, temu ti nyę ti nyę ná pèen’i me, maa jùnjo kyán ke§.»

11

Kile nyę a cyé Izirayeli shiinbii na me

¹Nyę yibige wà sí n-jà n-pyi ke, kuru ku nyę: «Lire e ke Kile à u shiinbii, Izirayeli shiinbii cyé be?» Mä byanhara bá la! Naha na ye mii yabilini na nyę Izirayeli shin, maa mpyi Ibirayima túluge shin, mà fworo Benzhama bage e. ²Sùpyire Kile à cwoonro mà lwó fo ku tasiige e ke, u nyę a pi cyé me. Nje Kile tünntunji Eli à jwo Kile à Izirayeli shiinbii kyaa na ke, Kile Jwumpe Semenji à njemu jwo mà yyaha tii ná yire e ke, yii nyę a yire cè mà? ³U à jwo: «Kafoonji, pi à mu tünntumpi bò, maa mu sárayi tawwuyi jya. Mii kanni u à kwôro, pi la na nyę si mii mü bò*,» ⁴Nka di Kile à jwø shwo a jwo ye? U à jwo: «Mii à shiin kampwshii baashuunni (7.000) bégel’aya naye mee na, pire wà nyę a u niŋkure sín Baali† taan me.» ⁵Lire pyiŋkanni na mü, njajaa Izirayeli shiinbii paanra na nyę wani, Kile à jwø pire na, maa pi cwoonro. ⁶Ná u s’á jwø pi na maa pi cwoonra, pi kapyiŋkii bá cyi à lire pyi l’á pyi me. Kampyi pi kapyiŋkii fyè u mpyi u wi, li mpyi na sí n-pyi mu à jwo fwotonö na Kile nyę, ná lire bá me, u nyę a jwø pi na me.

⁷Nyę nje mii sí n-jwo ke, yire yi nyę: nde Izirayeli shiinbii mpyi na jcaa ke, pi nyę a lire ta me. Mpii Kile à cwoonro ke, pire pi à lire ta. Pi sanmpil’á pi niŋgyigii الوا. ⁸Yire y’á jwo Kile Jwumpe Semenji i na:

«Kile à pi yáklibii tò,
maa pi nyiligi pyi cyi nyę na jaan me,
maa pi niŋgyigii pyi cyi nyę na nûru me,
fo mà pa nō niŋjaa na‡.»

⁹Saanji Dawuda mú à jwo:

«Nyilji pi à wwò a lyi ke,
Kile à uru pyi pi à kànhanja k’á pi cwôre,
maa pi pyi pi à kajnujo sí raa pi cyaan,
lire si mpyi pi kapyiini sàrañi.

¹⁰Na pi nyiigii cyi wwò, pi àha raa jaan me,
pi tûbuubii pi kûr’á yaha tèrigii puni i§.»

Izirayeli shiinbii nùmpanjke kani

¹¹Nyę yibige wà sí n-jà n-pyi ke, kuru ku nyę: «Taha Izirayeli shiinbii sí n-kwôro pi taburugujcwoge e?» Mä byanhara bá la! Pi jcwunj’á pyi kajnujo, ka supyishinji sanji si nùmpanjke ta. Lir’á pyi bá yijcyege si mpyi si jyè Izirayeli shiinbil’e me. ¹²Nyę Izirayeli shiinbii እግዥሱ ሚስኑን ፍቃል በአፈፋይ ክፍል, mpyi kajnujo mà kacenjii nimbwshii pyi jùnke na, ka pi jcwunj’á si mpyi kajnujo mà supyishinji sanji pyi u à tðon nimbwta, lire e ke pi puni ká nûr’á pa Kile à tèni ndemu i ke, nákaana baa, là si n-bâra kacenjii nyahañi na. ¹³Yii pi nyę supyishinji sanji wuubii Yahuutubii shwahel’e ke, ná yii e mii nyę na yu. Mii na nyę tünntunjä እገዥሱ u à tun supyishinji sannj’á ke. Mii à uru bârañi cû na on cyeyi shuunninji i, ¹⁴bá yijcyege si mpyi si mpêe mii cinmpyibii Izirayeli shiinbil’e, lire si pi pî pyi pi shwø me. ¹⁵Kampyi Kile à pi yaha እገዥ ክፍል በአፈፋይ ክፍል, mpyi kajnujo mà Kile ná díjye sùpyire shwâhoni yaa, Kile ká nûr’á pi bâra uye na tèni ndemu i ke, karigii nijectiŋkii cyi sí n-pyi ke, yii sônnjø cyire na ke. Li sí n-pyi mu à jwo mpî pi mpyi a kwû ke, pir’á nûr’á nê.

¹⁶Sûmajì nijectiŋkii u à nō pi à kwân ke, uru ká yaha Kile mée na, u mbyimpe ká ntëg’á bwûuru yaa, uru mû na nyę Kile wu. Cige ndire ká yaha Kile mée na, ku እገዥሱ maha mpyi u wuyo. ¹⁷Izirayeli shiinbii na nyę mu à jwo olivye cige, እገዥሱ k’á cënmc kerege e ke, yii supyishinji sanji sí nyę mu à jwo nyęge funnjo woge. Pi à kerege woge እገዥሱ yà kwân, maa nyęge funnjo woge እገዥሱ yà kwân a pwo yire takwonyi i, bá yii si mpyi si ku tunmpe pà ta me. ¹⁸Lire e ke ma hâ raa እገዥሱ nijectiŋkii fwôhore si maye pêe me. Mu aha maye

* 10:19 Duterenamu 32.21 ‡ 10:20 Ezayi 65.1 § 10:21 Ezayi 65.2 * 11:3 1 Saanbii 19.10, 14 † 11:4 Baali*: Sùpyire ti mpyi a tèn Izirayeli shiinbii እገዥ ክፍል, mpyi a li jwø cû na ku pêe (1 Saanbii 19.18). ‡ 11:8 Duterenamu 29.4; Ezayi 29.10 § 11:10 Zaburu 69.23-24

pêe, li cè na mu bà u à ndire yyéenje me, njka ndire t'à mu yyéenje.¹⁹ Mu sí n-jà n-jwo na yire nkény' à kwòn, si mu pwò yi takwonyi i.²⁰ Sée mu à jwo. Yí dánabaare kurugo y'à kwòn, maa mu pwò yi takwonyi i mu dâniyanji kurugo. Njka ma hà maye pêe ná lire e me! Fyá Kile na!²¹ Kile ká mpyi u nyé a njúnaara ta cige yabilini nkényi na me, mu nyé a cè na u sí n-jà mu mú pyi amuni mà?²² Kile kaceñni ná u kawaani nimpyiini wí ke! Mpíi pi à cwo ke, u à kawaa pyi pire na, maa kaceñne pyi mu na. Maye waha maa nkworô puru ticeñmpe e de, lire baare e mu mû sí n-kwòn.²³ Izirayeli shiinbii mû ká fworo pi dánabaare e, Kile sí nûru pi pwò pi talyege e, jaha na ye sí na nyé Kile na mà pi pwò sahanki.²⁴ Mu u à kwòn nyége olivyé cige na mà pa mpwò kerege olivyé cige nkényi takwange e mà ta yii nyé niñkin me, mu nyé a cè a jwo na yire pwòhomo sí n-taan yi njúneke na mà tòro mu taan mà?

²⁵ Mii cînmpyiibii, kani l'à njwòhó ke, mii la nyé yii i lire cè, bà li si mpyi, yii pi nyé supyishinji sanji shiinbii ke, yii àha nkwo yiye pyi yákilifée me. Supyishinji sanji shiinbii pi sí n-shwo ke, Izirayeli shiinbii pií sí pi niñgyigigii waha fo sà yaa ná pire e pi à fûnnjo.²⁶ Lire ká mpyi, Izirayeli puni sí n-shwò bâ y'à séme Kile Jwumpe Semenji i na:

«Shwofoonji sí n-yíri Siyon kânhe e,

U sí n-pa Yakuba túluge shiinbii pyi pi pi toronkanni kêenje, pi raa fyáge Kile na.»

²⁷ Yire Kile mpyi a jwo u Jwumpe Semenji i na: «Tunmbyaare mii si n-le ná pi e ke, tire ti nyé nte: mii sí pi kapecigii yâfa pi na*.

²⁸ Jwumpe Nintanmpe kâmpañke na, pi à cyé puru na ke, pi à pyi Kile zàmpenmii, ka lire si yii pyi yii à tâon ta. Kile pi jcwoñrañji kâmpañke na, pi kyaa saha à tâan u á pi tulveyi kurugo.²⁹ Naha na ye Kile ká yaage nkemu kan ke, u saha nyé na kuru shuu me, u à ngemu yyere ke, u nyé na urufoo cyige sahanki me.³⁰ Téni l'e, yii nyé a mpyi a Kile jwômœenii cû me, njka nume, Izirayeli shiinbil' à cyé Kile na ke, lir' à Kile pyi u à njúnaara ta yii na.³¹ Lire pyïñkanni niñuuni na, Izirayeli shiinbil' à Kile jwômœenii yaha, bà li si mpyi, Kile à njúnaara ta yii na pyïñkanni ndemu na ke, u u njúnaara ta pi na nume mú.³² Yii li cè na Kile à supyire puni yaha ti jwômœe yahare e, si nkwo mpa njúnaara ta ti puni na.

Kile yákilifente kani

³³ Ei! Tegelé nyé Kile nàfuufente ná u yákilifente ná u njcènji na me!

Karigii u à bégel'a yaha ke, wà si n-jà cyire yyaha cè me.

Wà nyé a u kurigii cè me.

³⁴ Y'à séme Kile Jwumpe Semenji i na:

«Jofoo u à Kafoonji Kile sônnore cè ye?*

Jofoo u nyé u yerefoonji ye†?

³⁵ Jofoo u à fyânhâ a yaaga fwoo le u na,
u u mpa urufoo fwooni tò ye?»

³⁶ Yii li cè na yaayi pun' à fworo Kile e,
maa mpyi u m  e na,
maa mpyi u wuyo.

P  ente ti taha u na fo teekwombaa.

Amiina.

12

Naarajkanni nivonni kani

¹ Nyé mii cînmpyiibii, ná Kile s'a njúnaara ta wuu na, lire e ke, mii na li caa yii á, yii yiye puni kan u à sâraga njcenje* fiige, nkemu ku nyé Kile yahare e, maa nt  an u á ke. Kile p  enjanni njcenji li nyé lire. ² Yii àha raa yii karigii pyi dijyé supyire wogigii fiige me, njka yii Kile yaha u a yii k  enji, u u yâkîlî nivonmii kan yii á. Lire ká mpyi, nde li nyé Kile nyii wuuni, maa jw  o, maa nt  an ná cyaga nyé a li f  o me, yii sí lire c  e.

³ Kile à jw  o mii na maa sifente itemu kan mii á ke, mà t  anna ná tire e, mii sí yi jwo yii pun' á, yii àha yiye p  e si nt  oro me. Yii yiye t  irige, f  anhé Kile à kan yii á yii dâniyanji kurugo ke, yii a yii karigii pyi yii a nt  anni ná kur'e.⁴ Wuu cyeere na nyé niñkin, njka ti yatanpy' à nyaha, yi puni ná yi b  ara sí u nyé.⁵ Lire pyïñkanni na, wuu dânafeebil' à nyaha, njka wuu na nyé cyere niñkin Kirisita wwoñege e. Wuu pun' à pwò pwò wuye na.⁶ Kile à jw  o wuu na, maa m  akanyi njemu kan wuu à wuu a b  are ke, yir' à nyaha. Kile t  unnure njwuñji m  akange nyé ngemu á ke, urufoo u a ti yu u t  anna ná u dâniyanji i.⁷ Dânafeebii nt  egenji m  akang' à kan ngemu á ke, urufoo u a pi t  ere. Ngemu wogo ku nyé na kâlañji kaan supyir' à ke, urufoo u a lire pyi.⁸ Yerewe m  akang' à kan ngemu á ke, urufoo u a supyire yerewe. Supyire njkanji m  akange ny  e ngemu á ke, urufoo u a supyire kaan s  el'e. Yyahe yy  ere shingire m  akang' à kan ngemu á ke,

* ^{11:27} Ezayi 59.20, 21; 27.9; Zheremi 31.33, 34 † ^{11:34} Ezayi 40.13 ‡ ^{11:35} Zhabu 41.2 * ^{12:1} Pií maha jwo: «sâraga nyii wogo».

urufoo u a ti pyi ná sèl'e. Kanhamafeebii ntègènji màkang'à kan ọjemu á ke, urufoo u a li pyi ná funntange e.

⁹ Tàange sèe woge ku pyi yii ná yiye shwòhol'e, yii a kapegigii fún, yii i nkworô yii a kacenjkkii pyi. ¹⁰ Tàange ku maha mpyi cínmpyibii ná piye shwòhol'e ke, kuru ku pyi yii shwòhol'e. Shin maha shin u a li caa si mpyi shinciyinji sí raa pi sanmpii père. ¹¹ Yii àha mpyi sàafee me, yii pyi màbanfee. Yii a báare Kafoonji á ná yii zòmpyaagii puni i. ¹² Sònñjore tatahage ku jyé yii á ke, yii pyi funntange e kuru kurugo. Yii funyyi jyé yefuge tèni i, yii yiye waha Kilejnarege na. ¹³ Yaayi kuunji u jyé yii cínmpyibii dánafeebii na ke, yii yire kan pi á, yii raa nàmpwuunbii cwôre yii a jwoge yii pyenyi i.

¹⁴ Mpíi pi na yii kyérege ke, yii a jwó leni pir'á. Yii àha pi lája me, yii a jwó leni pi á. ¹⁵ Mpíi pi jyé funntange e ke, yii pyi funntange e ná pire e; mpíi pi na mée súu ke, yii a mée súu ná pire e. ¹⁶ Yii yii sònñjore pyi niñkin, yàmpenee ká mpyi yii e me, yii yiye tîrige, yii àha yiye yaha yákilifee me.

¹⁷ Yii àha kapii fwoo tò ná kapil'e me, yii yiye waha yii raa kacenjji pyi sùpyire puni na. ¹⁸ Yii fànhla le bà yyejinké si mpyi si nkworô yii ná pi sanmpii shwòhol'e, kampyi lire sí n-jà n-pyi me. ¹⁹ Mii ntàannanacimpyibii, wà ká yii mùmpenme pyi, yii àha yii wuuni nkoonji lâha me, yii li yaha Kile á. Yii li cè na y'à séme Kile Jwumpe Semení i na: «Mii u sí yii tûbileni kòro, mii u sí yii nkoonji wwù†.» Kafoonji Kile u à jwo amuni. ²⁰ Y'à jwo mú na: «Kategé ká mpyi mu zàmpenji na, njyì kan u á. Byage ká mpyi u na, Iwòho kan u á. Mu aha lire pyi, li maha mpyi mu à jwo nàjkyanhii mu à wwù u jyé e‡.» ²¹ Ma hà kapegigii mpyinji lage yaha ku fành ta ma na me, maye waha ma a kacenjkkii pyi, ma a fành ta kapegigii mpyinji na.

13

Dánafeebil'à yaa pi piye tîrige fânh'á

¹ Sùpyire pun'à yaa ti tiye tîrige fânh'á, naha na ye fànhajyé wani, nkemu k'à tìjé Kile pàama me, fànhafeebii pi jyé ke, Kile u à pi tìjé. ² Lire e ke ọjemu u à cyé fànhafeebii wuyi na ke, urufol'a cyé Kile wuyi na mú. Mpíi pi à cyé amuni ke, pire maha jicégenji pyi u à no piye na. ³ Mpíi pi na kacenjkkii pyi ke, pire jyé na fyáge fànhé yyaha na me, mpíi pi jyé pi jyé na kacenjji pyi me, pire pi maha fyáge ku yyaha na. Kampyi mu la jyé s'a fyáge ku yyaha na me, ta kacenjji pyi. Lire ká mpyi, mu sí nkéé ta. ⁴ Fànhafeebii na jyé Kile báarapyii yii tâonñi kurugo. Ná mu jyé na kacenjji pyi me, mu sí raa fyáge pi na, naha na ye kàshikwonyaage jyé pi cyé e tawage e me. Kile báaranji na pi jyé s'a kapecigii pyifeebii kappyiñkii nkoonji wwù pi na. ⁵ Lire e ke sùpyir'à yaa ti tiye tîrige fânh'á. Yyefuge pi maha ntége sùpyire na ke, pi àha li pyi kuru yyaha na kanna mà dè, nkà pi li pyi, naha na ye li kun'á tíi.

⁶ Lire na yii na múnalwoore sârali mú. Mpíi pi maha ti shuu ke, Kile u à pire yaha uru báaranji na, pi raa u pyi pi a jwóge. ⁷ Shin maha shin à yaa ná ndemu i ke, yii lire kan u á. Shinj'ná yii à yaa yii a múnalwoore kaan ke, yii a ti kaan ur'á. Cùuy'á yaa y'a nkao ọjemu á ke, yii a yi kaan ur'á. Shinj'ná na yii à yaa yii a fyáge ke, yii a fyáge uru na. Shinj'ná yii à yaa yii a mpêre ke, yii a uru père.

⁸ Tàange baare e, yafyin kà zìi mpyi yii ná yii supyijeebii shwòhol'e me. Ọjemu u à sùpyire sannte kyaa tâan uy'á ke, urufoo na Kile Saliyanji kurigii puni jaara. ⁹ Yii li cè na jyé y'à jwo Kile Saliyanji i na: «Ma hà zínni ná wabere cwo e me, ma hà sùpya bò me, ma hà nàñkaaga pyi me, ma hà ma supyijeejì cyeyaage nyipéen pyi me*» ke, yire ná Saliyanji kappyaagii sanñkil'à lwó a pwó nde kabilini na: «Ma shinj'eejì kyaa tâan may'á ma yabilini fiige†.» ¹⁰ Tàange ká mpyi ọjemu i ke, urufoo jyé na kawaa pyi u shinj'eejì na me. Nyé mu aha sùpyire sannte kyaa tâan may'á, mu à Kile Saliyanji kurigii puni jaara.

Wuu bégele, wuu a wuu Kafoonji cannuruge sigili

¹¹ Yii mpe lög'a tara, tèni i wuu nyé nume ke, yii à lire cè. Tèn'á nò wuu jè a yíri ọjoompe na, naha na ye tèni i wuu à jyé Kile kuni i ke, wuu à zhwoñji byanhara nume mà tòro lire tèni na. ¹² Numpilag'á nò cyage e, nyége na nkò raa mûru. Lire e ke wuu numpire karigii jwó yaha, wuu bëenmpe kàshikwonyaayi le wuye na. ¹³ Wuu a jaare ntiñji i, bà sùpyanjí maha jaare canjke e me. Wuu lâha njyíntoroni ná sinmbyaaní ná jacwoore ná silegebaare ná yukwoonni ná yijcyeye na. ¹⁴ Yii Kafoonji Yesu Kirisita pyiñkanni lwó yii karigii puni i, yii àha raa yii cyeere nyii karigii pyi me.

14

Dánafeebii jyé a yaa pi a piye cêge me

* 12:19 Duterenømu 32.35 † 12:20 Taanlinjkkii 25.21, 22 * 13:9 Ekizodi 20.13-15, 17; Duterenømu 5.17-19, 21
† 13:9 Levitike 19.18

¹ Mpii pi nyē pi sàha fành ta Kile kuni i mē, yii pire cùmu lemē jwō, yii àha raa pi jwumpe cyige me. ² Wà na nyē wani, ur'a cè a jwo na uru sì n-jà raa yalyire puni lyī, wà sì nyē wani ñgemu u nyē u sàha fành ta Kile kuni i mē, faayaayi kanni uru na lyī. ³ Nge u nyē na yi puni lyī ke, uru kà raa yi puni lyimbabafoonj fare me, yi puni lyimbabafoonj mú kà raa yi puni lyifoonj fwshore me, jaha na ye Kile à jye uru na mū. ⁴ Di mu nyē na maye sònñj maa wabere báarapyi cèegye? U à báaracenjé pyi yo, u nyē a báaracenjé pyi mà yo, mu kuro nyē yire e mē, u ná u jnúfoonj shwshol'e yire nyē. U mū sì báaracenjé pyi, jaha na ye sínj na nyē Kafoonj na mà lire pyi. ⁵ Wà maha canmpyaagii cyili sònñj na cyir' à jwō mà tòro cyi sanjkii na, wabere sì i sònñj na canmpyaagii pun' à tåanna. Shin maha shin u sònñjokkanni yaha li pyi sée. ⁶ Shinnj u à canjké kà pwsho canjyi sanjyi na ke, urufoo maha lire pyi Kafoonj pèente kurugo. Shinnj u nyē na yalyire puni lyī ke, uru mū na lire pyi Kafoonj pèente kurugo, jaha na ye u maha fwù kaan Kile á ti kyaa na. Shinnj u nyē u nyē na yalyire puni lyī me, uru mū maha lire pyi Kafoonj pèente kurugo, jaha na ye uru mu maha fwù kaan Kile á. ⁷ Sèenj na, wuu wà tufige nyē na u shirji pyi uye kurugo me, wuu wà mū sì nyē na ñkwûn uye kurugo me. ⁸ Må wuu yaha shìna, wuu nyē Kafoonj wuu, wuu mū sì ká ñkwû, wuu na nyē Kafoonj wuu. Lire e ke wuu nyē shìna yo, wuu à kwû yo, wuu na nyē Kafoonj wuu. ⁹ Lire kurugo Kirisita à kwû maa nè si mpyi kwùubii ná nyii wuubii Kafoonj.

¹⁰ Nyē mu wi ke, jaha na mu nyē na ma cinmpworonj cèegye? Mu sì wi ke, jaha na mu nyē na ma cinmpworonj fare ye? Wuu shin maha shin si Kile yibige jwō shwō canjka.

¹¹ Kafoonj Kile à jwo u Jwumpe Semenj i na:

«Mii nyii wuji u nyē,
sùpyire puni sì raa niñkure sinni mii yyahe taan,
pi puni sì raa mii pêre*.»

¹² Lire pyinjkanni na, wuu shin maha shin sì u kapyinjii yyaha jwo Kile á.

Yii àha raa yii cinmpyiibii jnújo kyáng me

¹³ Nyē wuu wuye jcèegnj jwō yaha, yii àha yaaga yaha yii cinmpworonj yyaha na si u yyaha kwón, lire nyē me si u pyi u cwo me. ¹⁴ Mii à li cè maa dà li na, na Kafoonj Yesu barag'e, yaage kà tufige nyē a jwsho me. Nka wà ha ñkemu pyi na k'à jwsho ke, kuru maha jwsho urufol'á. ¹⁵ Mu aha jcè na mu shinjneenj sì njigé mu yalyige na, ma hà ku lyī u nyii na me, ná lire bà me, mu sì tåange kuni yaha u kàmpanjke na. Mu cinmpworonj kurugo Kirisita à kwû ke, ma hà mpyi kapunjø si u jnújo kyán yalyire kurugo me. ¹⁶ Ma hà ma mege yaha ku këegye yaaga kurugo, na k'à tåan mu á me. ¹⁷ Yii li cè na Kile Saanre kani nyē a yyaha tii ná nyijni ná yabyeere e me, nka Kile Munaani maha ntüñi ná yyejinké ná funntange ñkemu kaan ke, ná yire e t'à yyaha tii. ¹⁸ Shinnj u nyē na báare Kirisita à lire pyinjkanni na ke, urufoo kyaalii maha ntáan Kile á, sùpyire mū maha urufoo kéré.

¹⁹ Nyē nde li sì yyejinké kan wuu á, si wuu pyi wuu fành ta wuu ná wuye shwshol'e Kirisita kuni i ke, wuu wuye waha lire na. ²⁰ Ma hà Kile báaraji këegye yalyire jnújo taan me. Sèe wi, yalyire pun' à jwō, nka ntemu nyij sì n-jà n-pyi kapunjø si mu cinmpworonj jnújo kyán ke, tire nyijni nyē a jwō me. ²¹ Kyara yo, sinmbyaa yo, yaaga maha yaaga ku sì n-jà n-pyi kapunjø si mu cinmpworonj jnújo kyán ke, kuru yaha wani, lire l'à pwsho. ²² Nde mu nyē na sònñj mà yyaha tii ná ñke cyage e ke, lire yaha mu ná Kile shwshol'e. Shinnj u nyē u funjké nyē a cèenne ná u kapyiinkil'e me, uru wuun' à jwō. ²³ Nka mu funjké ká jcèenne yalyige kà nyij na, maa nür'a ku lyī, Kile sì mu cèegye, jaha na ye mu nyē a li pyi ná dâniya e me. Kani sì li nyē a pyi ná dâniya e me, lire maha mpyi kapii.

15

Dánameebil' à yaa pi piye cùmu lemē jwō

¹ Wuu mpiimu pi à fành ta Kile kuni i ke, mpiii pi nyē pi sàha fành ta l'e me, wuu pi fànhancyerere karigii kwú wuye e. Wuu àha raa wuu nyij karigii kanni caa raa mpyi me.

² Shin maha shin à yaa u a u shinjneenj nyij karii pyi jcijiuu cyi si là jwō u na, si u pyi u a si yyaha na Kile kuni i ke. ³ Yii li cè na ali Kirisita nyē a u yabilinj nyij wuuni pyi me, mà tåanna ná yi jwunjanni i Kile Jwumpe Semenj i na: «Mpii pi à mu faha ke, mii pirefel' à faha*».

⁴ Yaaga maha yaaga ku mpyi a séme fo tèemoni i Kile Jwumpe Semenj i ke, yire pun' à séme si wuu kâla, bà wuu zöompji si mpyi si ntâra, wuu u wuye waha, wuu u sònñjoratahaga ta me. ⁵ Kile u maha wuu pyi wuu a wuye waha, maa wuu zöompji taali ke, uru u yii sònñjorere pyi ninjkin, bà Yesu Kirisita nyē na li caa me, ⁶ bà wuu puni si mpyi si wuu Kafoonj Yesu Tunji Kile pêe ná yâkili ninjkin ná meç ninjkin i me. ⁷ Bà Kirisita à yii cùmu lemē jwō me, yii a yyie cùmu lemē jwogé amuni, lire si pèene taha Kile mege na. ⁸ Sèenj na mii sì yi jwō yii á, Kirisita à pyi Yahutuubii báarapyi, jwómyahigii Kile à lwó pi tulyey' à ke, bà cyire si mpyi si fùnnjø

me. Lir' à li cyêe na Kile ká ndemu jwo ke, u maha lire pyi.⁹ U kapani jùñke ku nyé mú, bá supyishinji sanñi si mpyi s'a Kile pêre u kaceñkii kurugo bá y'à séme Kile Jwumpe Semenji i na:

«Lire kurugo mii sí mu pêe supyishinji sanñi shwahol'e,
mii sí mee cêe si mu kêe[†].»

¹⁰ Y'à séme mú na:

«Supyishinji sanñi puni, yii pyi funntange e ná Kile shiinbil'e sijcyan[‡].»

¹¹ Y'à nûr'a séme mú na:

«Supyishinji puni, yii a Kafoonji kêre.

Sùpyire puni, yii a u pêre[§].»

¹² Kile tûnnutunji Ezayi mú à jwo na:

«Sùpya sí n-pa n-fworo Zhese tûluge e,
u si n-pa n-yîri si mpyi supyishinji sanñi jùñjufoonji,

pi mú sí pi sònñjore taha u na^{*}.»

¹³ Kilenji u maha sònñjore tatahage kaan ke, uru u funntanga nimbwahó ná yyepiñke kan yii á, yii dâniyanji kurugo, bá li si mpyi jiwomæeni u à lwó wuu á ke, Kile Munaani fânhe si yii pyi yii sònñjore taha lire na sèl'e me.

Poli báaraji pyiñkanni

¹⁴ Mii cînmpyiibii, nde li nyé yii kàmpanjke ke, mii à sàa li cè na yii à sàa yiye yaha cènmpe mpyinji laage e, jicènji sée wuñi mú sí na nyé yii e, na yii sí n-jà raa yiye ycrege.¹⁵ Nka ñge leterenji i, mii à naye waha maa karigii cyilí séme si yii funyyi cwo cyi na. Mii à lire pyi, jaña na ye Kile à jwo mii na,¹⁶ maa mii pyi Yesu Kirisita bárapyi supyishinji sanñi shwahol'e. Jwumpe Nintanmpe njwuñi báaraji mii nyé na mpyi ke, uru na nyé mu à jwo sâragawu bâara, mpii pi nyé pi yue Yahutuu me, bá pire si mpyi si mpyi sâraga fiige ñkemu k'â tâan Kile á, ka Kile Munaani si ku yaha kuye kanna na, uye mee na ke.¹⁷ Lire e ke Yesu Kirisita wwoñege kurugo, mii sí n-jà raa ñkwaholí ná na báaraji nimpyinji i Kile á.¹⁸ Sèenji na, mii aha a si yaaga jwo, nde Kirisita à pyi mii cye kurugo ke, lire kanni mii maha jwo. Mpii pi nyé pi nyé Yahutuu me, u à mii tège, maa pire pyi pi à ñen'a Kile jiwomæeni cù mii jwumpe ná mii kapyinjki cye kurugo.¹⁹ Lir' à pyi kacyeeñkii ná kacyanhala karigii cye kurugo, Kile Munaani sifente funjké e. Lire pyiñkanni na, Jwumpe Nintanmpe p'à yyaha tîi ná Kirisita kani i ke, puru kàmpanjke na, mii à sâa báaraji pyi mà nô u tegeni na mà lwó Zheruzalemu kâneh e mà sà nô lliri kùluni puni i.²⁰ Kirisita kyaa sâha jwo a nyâ cyeyi njemu i me, mii à naye waha maa Jwumpe Nintanmpe jwo yire cyeyi i, bá li si mpyi, mii áha ñkwò raa wà fyè tare me.²¹ Nka l'à pyi mu à jwo bá y'à séme Kile Jwumpe Semenji i na:

«U kyaa nyé a jwo mpíiumu á me, pire si u nyâ,
Mpii pi nyé pi nyé a u kyaa lôgo me, pire si u cè[†].»

²² Nye lire l'à sàa mii tegelé kwòñ fo tooyo niñyahay'e yii yyére zhèñji na.

²³ Nye nume, mii báarajà kwò naha jcyii kùliligil'e. Ná cyi naha a yyee lada kwò, mii la mpyi si sà fworo yii na,²⁴ mii niñkarenji Ësipanj kini i, mii si n-yyére si têre pyi yii yyére. Mii aha a ñkèäge, yii i na tège bá mii si mpyi si nô wani me.²⁵ Nka mii sí n-fyânhâ n-shâ Zheruzalemu i, Kile wuubii pi nyé wani ke, mii sí n-sà ntège kan pir'â.²⁶ Yii li cè na dânafeebii pi nyé Masedoni ná Akayi kùliligil'e ke, pir'â cyeyi wà yiye na si ntège Zheruzalemu dânafeebii fôñfœebii tège.²⁷ Pi à li lwó piye e si pi tège, ñka sèenji na, pi ná li mpyiñ'â yaa, jaña na ye pi nyé Yahutuu me, ñka Jwumpe Nintanmpe pu nyé nafuu fiige Kile maha ñgemu kaan ke, Zheruzalemu Yahutuubii dânafeebil'â pi à puru ta. Lire e ke pi aha pi tège ná pi cyeyaayi i, lire na nyé pi nimpÿi.²⁸ Nye mii aha cyire karigii cwøñrø, maa uru wyéreñji kan, mii sí n-tòro yii yyére s'a wâ Ësipanj kini i.²⁹ Mii mú s'à li cè na mii aha nô wani yii yyére, Kirisita sí jwörjí lwó wuu na sèe sèl'e.

³⁰ Nye mii cînmpyiibii, ná wuu sí nyé Kafoonji Yesu Kirisita wuu, Kile Munaani s'à wuu pyi wuu u wuye kyaa tâan wuy'â, mii na li caa yii á, yii raa Kile jâare mii á na zhileni na,³¹ Zhude kùluni shiinbii pi nyé pi nyé Kile kuni i me, bá mii si mpyi si shwø pire na, ntègenji mii sí sà n-kan Kile wuubil'â Zheruzalemu i ke, pi i nyé uru na ná funntange e me.³² Lire ká mpyi, Kile ká nyé, mii funntanga wuñi sí nô yii yyére, mà bâra lire na, yii si mâban le mii i.³³ Yyepiñkefoo Kile u pyi ná yii puni i. Amiina.

16

Poli à u ceveebii shéere

[†] 15:9 2 Samuweli 22.50; Zaburu 18.50 [‡] 15:10 Duterenomu 32.43 [§] 15:11 Zaburu 117.1 * 15:12 Ezayi 11.10
[†] 15:21 Ezayi 52.15

¹ Mii sí wuu cīnmpwocwoñj Febe kyaa jwo yii á, mētangafuu u jyé u wi, Sannkere dānafeebii kurunjé tēgēfoonj wà wi. ² U aha nō yii yyére, yii i u cūmu lemē jiwu Kafoonj mege kurugo, mu à jwo bá l'á yaa l'a mpyi Kile wuubii shwəhəl'e me. U aha ntēgē cya yii á kyaa maha kyal'e ke, yii u tēgē. U yabilinj'á shinjyahara tēgē mà cye cyán mii yabiliñi na.

³ Yii Pirisili ná Akilasi shéere. Pire na jyé mii báarapyijées Yesu Kirisita báaranj i. ⁴ Pire mpyi na jkō si mpōan pi múnahigil'e mii wuuni zhwoñj kurugo. Mii kanni bá u jyé na pi kéré me, supyishinj sanñj dānafeebii kurunjí puni mú na pi kéré. ⁵ Dánafeebii pi mahá piye binnini pi pyenge e ke, yii pire shéere mú. Yii mii ntāannamacinmpworoñj Epayineti shéere. Uru u à pyi shincyinj mā dá Kirisita na Azi kùluni i. ⁶ Mariyama u à báarajyahage pyi yii á ke, yii uru shéere. ⁷ Yii Andoronikusi ná Zhuniyasi shéere. Mii ná pire jyé supyishi niñkin, wuu à pyi kásunji i siñcian. Pi mey'á fworo sél'e Yesu túnntunmpii shwəhəl'e, pi mú à jyé Kirisita kuni i mii yyaha na.

⁸ Yii Anpiliyasi shéere, mii ntāannamacinmpworo wi Kafoonj wwōjēege e. ⁹ Yii Uruben shéere, wuu báarapyijées u jyé ure Kirisita báaranj i, yii i mii ntāannamacinmpworoñj Sitasisi shéere. ¹⁰ Yii Apelesi shéere, ur'á jyé yyefuge na Kirisita mege kurugo. Yii Arisitobuli pyenge shiinbii shéere. ¹¹ Yii mii cīnmpworoñj Erōdiyōn shéere. Narisisi pyengē shiinbii pi à dá Kafoonj na ke, yii pire shéere. ¹² Yii Tirifeni ná Tirifosi shéere, pire cyeebii shuunninj na báaranj pyi Kafoonj á. Yii mii ntāannamacinmpwocwoñj Perisidi shéere, ur'á uye kan Kafoonj báaranj'á sél'e. ¹³ Yii Kafoonj niñcwānronj Urfusí ná u nunj shéere, mii nu mú u jyé ure. ¹⁴ Yii Asenkiriti ná Filegná ná Erimesi ná Patorobasi ná Erimasí shéere, cīnmpyibii sanmpii pi jyé ná pi e ke, yii pire puni shéere mú. ¹⁵ Yii Filologi ná Zhuli ná Nere ná u cīnmpwocwoñj shéere mā bára Olenpi na. Dánafeebii sanmpii pi jyé ná pi e ke, yii pire puni shéere. ¹⁶ Yii a cīnmpworoñj fwūñi kaan yiý'á ná funjcenj i, Kirisita dānafeebii kurunjí pun'á yii shéere.

Yereyi nizanñyi

¹⁷ Mii cīnmpyibii, mpii pi maha ma ná ndàhalanj i dānafeebii shwəhəl'e, maa pi wuruge, maa ntùnke taha wuu kálanj na ke, mii na li caa yii á, yii a yiye kàanmucaa pire na. ¹⁸ Wuu Kafoonj Kirisita á bá tire súpyire jyé na báare me, pi fucérígíl'á pi maha báare. Mpíi pi jyé pi sáha jkwò a fáñha ta Kile kuni i me, pi maha pire wuruge ná jwuntanmpe ná kàyitwəgare e. ¹⁹ Yii pi ke, yii à Kafoonj jwoméenj cù pyijnkanni ndemu na ke, súpyire pun'á lire cè. Lire e ke mii funntanga wuñj u à sìi yii kurugo. Mii na li caa yii á, yii pyi yákilifee, yii raa kacénnji pyi, yii i láha kapegigii na feehee. ²⁰ Nye li saha sì mo me, yyejinké kanvooñj Kile sí Sitaanninj tífíge n-cyán yii a fwōñonj ná yii tooy'e. Wuu Kafoonj Yesu Kirisita u jwō yii na, u u yyejinké kan yii á. ²¹ Mii báarapyijéenj Timoti à yii shéere. Lusisi ná Zhasan ná Sosipateri à yii shéere, mii ná pire mpii na jyé shinnuu. ²² Nye mii Teritusi u à Poli tēg'a nge leterenj séme ke, mii mú à yii shéere Kafoonj wwōjēege e. ²³ Gayusi yyére mii jyé námponne na ke, ur'á yii shéere. Uru yyére dānafeebii maha piye binnini mú. Kànhe wýeremaranj Erasiti ná wuu cīnmpworoñj Karitusi à yii shéere.

[²⁴ Wuu Kafoonj Yesu Kirisita u jwō yii na, u u yyejinké kan yii á. Amiina.]

²⁵ Wuu pēene taha Kile na. Jwumpe Nintanmpe mii jyé na yu Yesu Kirisita kyaa na yii á ke, sí na jyé Kile á mà puru pyi pu fáñha kan yii á. Puru cye kurugo, Kile à u kānjwəhəni cyée, u mpyi a lire jwōhō mà lwó fo dijyēnji tēesiini i. ²⁶ Numé, l'á yige bēenmpe na. Nye Kile túnntunmpii sémebii cye kurugo, mpii pi jyé pi jyé Yahutuu me, pire pun'á lire kānjwəhəni cè. Kilenj u jyé wani fo tēekwombaa ke, uru u à li kuni kan, bá súpyire puni si mpyi si dá uru na s'a uru pêre me.

²⁷ Kile kanni u jyé yákilifoñj ke, pēente ti taha u na tērigii puni i Yesu Kirisita cye kurugo fo tēekwombaa. Amiina.

Poli à ləterənji niŋcyiŋi n̄gemu kan Körənti kànhe

dánafeebil'á ke

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè ləterənji funn̄o jwumpe e ke

Körənti kànhe na mpyi kànbwəha, yasunyi mpyi a nyaha k'e sèl'e. Cikwuñi ná nàŋkwuñi mpyi na mpyi pyiŋkannigii puni na kuru kànhe e.

Yesu túnntunji Poli à yyee niŋkin ná paanga pyi Körənti kànhe e. Lire tèni i, u à Jwumpe Nintanmpe jwo wani, ka pii si piye kan Yesu á (Kapyiňkii 18.1-18). Poli kareŋkwooni kàntugo, nyahangurug'á jyè dánafeebii ná piye shwəhəl'e. Poli à yire lógo maa nge ləterənji tun si pi yere, maa li cyēe pi na, na dánafeebii wwojēege na nyé mu à jwo cyere, ti jùňke ku nyé Yesu Kirisita kanni. Tire cyeere yatanjyí pun'á yaa yi yiye kyaa tāan yiý'a, yi raa yiye tère (13).

Dánafeebii kurunjke e, pii mpyi a lətere tūugo u á, maa yibiyi yà pyi u na. Poli à nge ləterənji séme maa n̄wəshwərō kan yire yibiyi na, yire yi mpyi:

Dánafeebii sí n-jà fúru pyi la? (7)

Mpii pi nyé na zunji pyi ke, dánafeebii sí n-jà n-lyi pire yyére la? (8-10)

Di dánafeebil'á yaa pi a báare ná Kile Munaani màkanyi i yé? (12-14)

Dánafoonji kwùñji kàntuge nyé naha shi yé? (15)

Jwumpe tasiige

¹ Mii Poli u à yyer'a pyi Yesu Kirisita túnntunji mà tāanna ná Kile nyii wuuni i ke, mii ná wuu cìmpworonji Sositeni u à nge ləterənji séme si ɣkan ²yii dánafeebii kurunjk'á, Körənti kànhe e, yii mpiimü pi à pyi Kile wuu Yesu Kirisita cye kurugo ke, u à yii yyer'a pyi u wuu, mà bâra mpii puni pi nyé na wuu Kafoonji Yesu Kirisita mege yiri cyeyi puni i, maa u pyi pi Kafoonji wuu fiige ke, ³wuu Tunji Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita pi n̄wə yii na, pi i yyenjke kan yi á.

Poli à fwù kan Kile á Körənti dánafeebii kurugo

⁴ Mii fwù nyé Kile na tèrigii puni i, naha na ye u à n̄wə yii na, yii ná Yesu Kirisita wwojēege kurugo. ⁵Má yii yaha kuru wwojēege e, yii à Kile màkanyi shiŋi puni ta, mà cye cyan jwumpe ná jcēni na. ⁶Naha kurugo ye jwumpe pu nyé na Kirisita kyaa yu ke, pur'a tateēnge wwù yii e. ⁷Lire e canjke wuu Kafoonji Yesu Kirisita sí uye cyēe ke, mà yii yaha yii i kuru canjke sigili, Kile màkange kà tufige kuu nyé yii na me.

⁸ Uru Kile mû u sí yii tège si fanhā kan yii á, bà yii si mpyi si ɣkwôro u kuni i fo sà nò li tegeni na, si mpyi tigire cyaga baa Kafoonji Yesu Kirisita cannuruge me. ⁹Kile na nyé n̄wəmee niŋkinfoo, uru u à yii yyere bà yii si mpyi si mpyi u Jyanji, wuu Kafoonji Yesu Kirisita wwojēege e me.

Poli à li cya Körənti dánafeebil'á na pi bê

¹⁰ Mii cìmmpyiibii, mii na li náare yii á, wuu Kafoonji Yesu Kirisita mege na, yii i bê niŋkin na, yié áha n-láha yiye na me. Yii bê, yii i mpyi ná sònñjorō niŋkin i, yii i yii karigii kapyiini jùňke yaha ku pyi niŋkin. ¹¹Naha kurugo ye mii cìmmpyiibii, mii à lógo Kilowe pyēngé shiinbii pii n̄wə na, na mbém̄baanji na wá yii shwəhəl'e, ¹²na pii na wá na ɣko yii shwəhəl'e na pire na nyé mii Poli wuu, pii si i ɣko na pire na nyé Apolosii wuu, pii si i ɣko na pire na nyé Pyeri wuu, pii sanmpii si i ɣko na pire na nyé Kirisita wuu. ¹³Mii sí yii yibe, Kirisita à tāa la? Taha Poli u à kwòro kworokworocige na yii kurugo, lire nyé me taha Poli mege na yii à batize? ¹⁴Mii Poli à Kile shéere, naha na ye Kirisipusi ná Gayusi baare e, mii nyé a yii wà tufige batize wani me. ¹⁵Lire e yii wà si n-sii n-jà n-jwo na ur'a batize mii mege na me. ¹⁶Mii funn̄o naha mpyi a wwò, mii mû u à Sitefanasi pyēngé shiinbii batize, pire baare e, mii naha a dâ na mii sàha à sùpya batize wani yii yyére me.

Sùpyire yákilifente nyé Kile nyii na sìŋcom

¹⁷Yii li cè na báaranji niŋcyiŋi mée na Kirisita à mii tun ke, uru bà u nyé batizeliŋi me, Jwumpe Nintanmpe nyewuñi kurugo u à mii tun. Mii mû sí nyé na tire túnnture pyi mà tāanna ná sùpyire yákilifente e me, bà li si mpyi sùpyire kà raa dìrlili mii jwurjkanni kurugo me, ɣka pi a dìrlili Kirisita kwùñji kurugo kworokworocige na. ¹⁸Mpii pi nyé kuni nimpiañi i, ná Kile sí n-pa pi shi bò ke, jwumpe pu nyé na yu mà yyaha tī ná Kirisita kwùñji i kworokworocige na ke, puru na nyé sìŋcom pire mpil'á. Nka wuu mpii pi nyé kuni niŋcenni i, ná Kile sí n-pa wuu shwə ke, Kile sifente ti nyé ti tī wuu á.

¹⁹Nyé y'à séme Kile Jwumpe Semenji i na:

«Mpii pi na piye sònñjoró yákilife ke, mii sí pire sìŋcompe cyēe.

Mpii pi na piye sônnji na pir'â kyaa cè ke, mii sí li cyêe na pire nyê a yafyin cè me*..»

²⁰ Mâ tâanna ná lire e, taa yâkiligeebii nyê ke? Mpii pi na piye sônnji na pir'â Kile Saliani cè ke, taa pire nyê ke? Taa ñge dijyêni jwunceempii nyê ke? Kile à li cyêe na ñge dijyêni yâkiligente na nyê sîjcomo. ²¹ Mâ tâanna ná Kile yâkiligente e, u à li lwó ñge dijyêni yâkiligeebii kâ n-jâ uru cè ná pi yabilimpii yâkiligente e me. Lire kurugo jwumpe wuu nyê na yu, ná dijyêni sùpyire na pu sônnji sîjcomo ke, Kile à li lwó sùpyire t'à dá puru jwumpe na ke, si pire shwo.

²² Nyê Yahutuubii la maha mpyi s'a kakyanhala karigii jaa tapyige e si nta ndá puru jwumpe na. Girekiibii sí na pcaa pire yâkilibii si mógo si nta ndá pu na. ²³ Wuu pi ke, Kirisita kani wuu nyê na yu na u à kwû kworokworocige na ke, puru na nyê jwuñjwumbaama Yahutuubil'â, maa mpyi sîjcomo supyishinji sanj'â. ²⁴ Nka Kile à mpyiim yyer'a pyi u wuu ke, pi à pyi Yahutuu yo, pi à pyi Girekiibii yo, pir'â Kirisita na Kile sifente ná u yâkiligente cyêre. ²⁵ Naha kurugo ye kani Kile à pyi, ka sùpyire si wá na sônnji sîjcomo ke, lir'â fânha tò pi yâkiligente na. Nde Kile à pyi, ka sùpyire si wá na sônnji na fânhaçcerere ti nyê ti ti ke, lir'â fânha tò sùpyire na.

²⁶ Mii cînmpyiibii, yyereñkanni na Kile à yii yyer'a pyi uye wuu ke, yii lire kâanmucya a wíi ke! Mâ tâanna ná sùpyire kâanmucyage pyinjkanni i, yâkiligee niyahamii nyê yii e me, sîfee niyahamii nyê yii e me, yii niyahamii mü sí nyê a si shinbwoo pyenyi i me. ²⁷ Nyê karigii dijyêni sùpyire na sônnji sîjcomo ke, cyire Kile à cwâonr'a tég'a dijyêni yâkiligeebii sîlege. Nyii pi nyê na sônnji fânhaçcerere wogigii ke, maa cyire cwâonr'a tég'a fânhafeebii sîlege. ²⁸ Karigii cyi nyê jùñjo baa dijyê sùpyire nyii na, ná pi kuro nyê cyi e me, cyire karigii Kile à cwâonr', pi na jcyiim sônnji sée wogii ke, mâ tég'a cyire këege. ²⁹ U à lire pyi, bà li si mpyi sùpyani wá tufige kâ ñkwò uye pêe uru Kile yyahe taan me.

³⁰ Uru u à wuu le Yesu Kirisita wwoñege e. Kile à pyi kajunjo, ka Yesu Kirisita si wuu pyi yâkiligee, maa jwo na wuu à tíi, maa wuu pyi Kile wuu, maa wuu jùñjo wwû kapegigii bilere e. ³¹ Nyê bà l'à séme Kile Jwumpe Semenji i me: «Ngemu la kâ mpyi si pêene taha yaaga na ke, urufoo u ti taha Kafoonji Kile na†.»

2

Polijyê a Kile jwumpe jwo ná sùpyire yâkiligente e me

¹ Mii cînmpyiibii, tèni i mii à sà Kile jwumpe jwo yii yyére ke, mii nyê a naye pêe na mii à jwumpe cè, lire nyê me na mii yâkiliñ'â pêe mà tòro pi sanmpii wuñi na me. ² Naha kurugo yê mii nyê a li lwó naye funñ'i, si yaage kabere kyaa jwo yii á, Yesu Kirisita kântugo na me, si u kwùñi kyaa jwo yii á kworokworocige na. ³ Mii fânhe mpyi a cyére wani yii shwoñh'le, fyagare mpyi maha mpyi mii na fo mii mpyi maha jcyéenni sél'e. ⁴ Têre o têre e mii à Jwumpe Nintanmpê jwo yii á ke, ná sùpyire yâkiligente e bà mii mpyi maha pu yu si nta yii jùñbogigii këenje ná p'e me. Nka ná Kile Munaani sifente e mii mpyi maha pu yu, ⁵ bà li si mpyi yii dâniyanj i kâ ntaha sùpyire yâkiligente na me, fo Kile sifente.

Kile maha u yâkiligente kaan wuu á, u Munaani cye kurugo

⁶ Kile jwump'â tateñge wwû mpyiim zòmpyaagil'e ke, pire maha yâkiligente taa wuu jwumpe e. Nka Kile sí n-pa ñge dijyêni sùpyire ná u jùñjufeebii mpyiim shi bò ke, yâkiligente ti nyê pir'â ke, tire shinji bà me. ⁷ Kile yâkiligente shenre wuu nyê na yu ke, sùpya mpyi a ti shi cè me, naha na ye Kile mpyi a ti ñwøhø. Mâ jwo dijyêni u dá ke, Kile mpyi a lire kañwøhøni yaa, bà wuu si mpyi si mpyi shinbwoo si ntéen ná u e u cyage nisinañke e me. ⁸ Ñge dijyêni jùñfooñi wá nyê a tire yâkiligente cè me. Ná lire bà me, pi mpyi na si jee Kafoonji Peentefoo kwôro kworokworocige na me. ⁹ Bà l'à séme Kile Jwumpe Semenji i na:

«Sùpya nyii sâha ñkwò a ndemu nya me,

ná ningyii sâha ñkwò a lî lög'a nya me,

ná li sâha ñkwò a tige sùpya funñ'i mà nya me,

mpii pi à Kile kyaa táan piy'â ke, lire u à bégel'a yaha pire m e na*.»

¹⁰ Wuu pi ke, Kile à lire kani cyêe wuu na, u Munaani cye kurugo. Lire li maha karigii puni yyaha caa, ali karigii Kile à ñwøhø ke, li maha cyire puni yyaha caa, si cyi cè, ¹¹ bà li nyê sùpya si n-jâ u supyijeeñi funzøññore cè ná u yabilijì bà me, amuni li mü nyê sùpya si n-jâ Kile funñj karigii cè me, Kile Munaani kanni l'à cyi cè. ¹² Wuu sí pi ke, Kile à u Munaani le wuu e, lire l'à wuu ná sùpyire sannte sònññøkanni pyi l'à wwû liye e. U à lire pyi bà li si mpyi, u à jwø wuu na maa yaayi ñjemu kan wuu á ke, wuu u yire cè me. ¹³ Ná sùpyire yâkiligente e bà wuu nyê na yire yaayi kyaa yu me. Nka Kile Munaani à ndemu cyêe wuu na ke, lire wuu nyê na yu sùpyir'â, wuu na li yu bà Kile Munaani à li jwo me. ¹⁴ Nka Kile Munaani kâ mpyi li nyê a t  en sùpyañi ngemu i me, urufoo nyê na j  ege Kile Munaani karigii na me, naha na ye u

* 1:19 Ezayi 29.14

† 1:31 Zheremi 9.24

* 2:9 Ezayi 64.4

maha cyire karigii sônnji sîncomo. U sì n-jà cyi yyaha cè me, na ha na ye Kile Munaani kanni cye kurugo sùpyanji maha jà a cyi yyaha cè. ¹⁵ Kile Munaani nyé sùpyanji ñgemu i ke, uru u maha yaayi puni cè a wwû yiye e. Shintiwe mú sì nyé na n-jà a urufoo kapyiñkii cè a wwû cyiye e me. ¹⁶ Yire y'à séme Kile Jwumpe Semenji i na: «Sùpya nyé a sii ñgemu u à Kafoonji funzønñore cè me? Sùpya mú nyé a sii ñgemu u sì n-jà u yere me[†].» Nka wuu pi ke, Kile Munaani nyé wuu mpiimu i ke, wuu à Kirisita funzønñore cè.

3

Kile báarapyibii puni tayyérege nyé niykin

¹ Mii cìnmpyibii, mà sènji jwo, mpii pi à Kile Munaani yaha l'à pi yyaha cù ke, jwuñkanni na mii maha yu ná pire e ke, mii nyé a jà a jwo ná yii e lire jwuñkanni na me. Nka mpii pi nyé na pi nyii karigii kanni pyi ke, mii à jwo ná yii e mu à jwo ná pire e mii nyé na yu. Mii na yii sânnjí mu à jwo pinmpinyyeyà mà yyaha tí ná Kirisita kuni i. ² Jwumpe mii à jwo yii á ke, pur' à pyi mu à jwo jirime mii à kan yii á. Mii nyé a ñen'a yawaya kan yii a lyî me, na ha na ye yii mpyi na si n-jà yawaya lyî me. Ali nume yii si n-jà yawaya lyî me, ³ na ha na ye yii saha na yii nyii karigii pyi. Sèe wi de! Ná yijcege ná mbèmbaanji si nyé yii shwhal'e, lire l'à li cyée na yii ná sùpyire sannte nyé a wwû yiye e me. Yii ná pi kapyiñkii pun' à pyi niykin. ⁴ Nyé ná yii pili s' à jwo na yii na nyé Poli wuu, ka pili si jwo na pire na nyé Apolosi wuu, mà tåanna ná lire e, ta yii ná sùpyire sannte sònñjøkann' à wwû liye e be?

⁵ Yii li cè na Apolosi wi yo, mii Poli wi yo, Kile báarapyii pi nyé wuu kanna. Wuu à Jwumpe Nintampe jwo yii á, ka lire si mpyi kajuijò mà yii lènje Kile kuni i, wuu mú pun' à wuu báaranji pyi mà tåanna ná Kafoonji u kannjøkanni i wuu shin maha shin á. ⁶ L'à pyi mu à jwo mii à cige cénme, ka Apolosi si ku lwà, nka Kile u à cige pyi k' à yíri. ⁷ Lire e ke l'à pyi cige cénmefoonji yo, l'à pyi ku lwøfoonji yo, pi wà tayyérege nyé a pée me. Kile kanni u tayyérege k' à pée, na ha na ye uru u maha cige pyi ku u lyége. ⁸ Cige cénmefoonji ná ku lwøfoonji mú à tåanna. Kile sí pi shin maha shin sâra si ntåanna ná pi báaranji nimpyinji i. ⁹ Mà tåanna ná lire e, wuu na nyé báarapyijøe Kile báaranji i, yii pi nyé Kile cikøoge.

Yesu u nyé Kile bage nintaani

Yii mú pi nyé Kile bage. ¹⁰ Mà tåanna ná Kile màkange e mii á, mii à kuru bage jwahø cyán bafaanrawa njicenje fiige, ka piibere si mpa ku faanra a dûrugo. Nka shin maha shin la ku nyé si vaanra pyi kuru bage nintaani njur' i ke, urufoo u báaranji pyime cè de! ¹¹ Naha kurugø ye bage nintaani l'à cyán ke, lire li nyé Yesu Kirisita. Sùpya saha sì n-jà nintaani labere cyán lire kàntugo na me. ¹² Bafaanribii pili sì báara njicenje pyi, si pi vaanranji pyi kuru bage nintaani na ná seennji i, lire nyé me ná wyérefyinji i, lire nyé me ná kafaayi longara wuyi i. Nka pili sì báarapege pyi si vaanranji pyi ná cire e, lire nyé me ná nyèsigire e, lire nyé me ná kàcyere e. ¹³ Nka yii li cè, canjke Kile sì sùpyire puni sâra si ntåanna ná pi kapyiñkii' le ke, shin maha shin à báaranji ñgemu pyi ke, uru shi sì n-cyée kuru canjke. Nage cye kurugo shin maha shin u báara shi sì n-cè. ¹⁴ Nage ká mpyi ku nyé a ñgemu u tafaanraga súugo me, urufoo sì tòon ta. ¹⁵ Nka nage ká ñgemu u tafaanraga súugo ke, urufoo sì tòon ta me. Urufoo koni sì n-shwø sa! Nka li sì n-pyi mu à jwo nage e urufol' à jyé a fworo.

¹⁶ Yii nyé a li cè na Kilepaarebage ku nyé yii, Kile Munaani à tèen kuru ñkemu i mà? ¹⁷ Shin maha shin ká kuru bage jya, Kile sì urufoo shi bò, na ha na ye Kile wogo ki, yii sì pi nyé kuru bage.

¹⁸ Wà ha uye jwo fáanja mà de! Yii wà ha nta u u sônnji na uru na nyé yákilifoo mà tåanna ná sùpyire sònñjøkanni i, urufoo u uye pyi sîncongo. Lire ká mpyi, urufoo sì yákilifente sèe woore ta. ¹⁹ Naha kurugo ye karigii dijyéni sùpyire nyé na sônnji yákilifene ke, cyire na nyé sîncomo Kile nyiia na. Yà séme Kile Jwumpe Semenji i na: «Kànhajyi ñge dijyéni yákilifeebii maha nyáan ke, Kile maha pi pyi pi i jncwôre yire na * .»

²⁰ Y'à séme mú na:

«Mpii pi nyé na piye sônnji yákilifee ke, Kafoonji à pire funzønñore cè.

Pi funzønñore nyé u á laaga baa[†].

²¹ Lire kurugo wà nyé a yaa u a ñkwâhöli na uru na nyé mucyiin wu me, na ha na ye yaayi puni nyé yii wuyo. ²² L'à pyi mii Poli yo, l'à pyi Apolosi yo, l'à pyi Pyeri yo, l'à pyi dijyéni yo, l'à pyi shiñji yo, l'à pyi kwùñji yo, l'à pyi nume yaayi yo, l'à pyi yaayi nimpayi yo, yire puni na nyé yii wuyo. ²³ Yii yabilimpii pi ke, yii na nyé Kirisita wuu, Kirisita sì nyé Kile wu.

4

Yesu tûnnntunmpii báaranji ná pi yyefuge kani

[†] 2:16 Ezayi 40.13 * 3:19 Zhabou 5.13 [†] 3:20 Zaburu 94.11

¹ Lire kurugo yii li cè na wuu na nyę Kirisita báárapyi kann, maa mpyi kacwənrii fiige. Karigii Kile mpyi a ḥwəho sùipyre na tèecyi i ke, Kile à cyire cyée wuu na, bà wuu si mpyi s'a cyi yyaha yu sùypyir'á me. ² Nde sí li nyę na ncaa báárapyiibil'á ke, lire li nyę pi pyi sèeshiin pi raa pi báaranji pyi pi a ḥwəge. ³ Mii wi ke, l'à pyi yii jworo yo, l'à pyi sùipyre sannte jworo yo, mii kuro nyę tire e me. Mii mū si nyę a naye cèege na báaranji nimpyinjì na me, ⁴ naha na yę mii nyę a naye pen na báaranji wà tutife e me. Nka lire nyę a li cyée na mii báaranji puni pyinjakk'á ḥwəo mà de! Kafoonji kanni u si n-jà u ḥwə ná u ḥwəmbaa jwo.

⁵ Lire kurugo yii àha tànga kan sùpya á, lire nyę ms i si u cèege mà li tèni ta li sàha nō me. Yii Kafoonji cannuruge sige. U aha mpa, karigii cyi à ḥwəho numpini i nume ke, u sí n-pa cyire yige bëenmpe na, si sùipyre funzənþore yige cyiinjì na. Nyę kuru canjke, shin maha shin à yaa ná ḥkèenjì ḥgemu i mà tåanna ná u báaranji nimpyinjì i ke, Kile sí uru kan urufol'á. ⁶ Mii cìnmpyiibii, mii à mii ná Apolosi kani lwó a pyi yyecyeene mà tég'a yii le kur'e, si li cyée yii na, na yii jaáraanjann'á yaa li tåanna ná Kile Jwumpe Semeni yi jwuñkanni i. Lire e yii wà nyę a yaa u kásimenejjì yogolo na uru na nyę wà wu, s'a u shinjnejjì fwóhore me. ⁷ Mu u nyę na sônnjì na mu à pwórø pi sanmpii na ke, di mu nyę na maye sônnjì be? Naha ku nyę mu à mà ta Kile bà u à ku kan mu à mà yę? Nyę ná Kile sí u à yi kan mu á, mu kásimenejjì kayogoni li nyę ndire, kee mu yabilini u à yi ta may'á yę?

⁸ Yii pi ke, yii na sônnjì na yii à yaayi puni ta mà kwò, na yii funjy'á jníj'a kwò, yii na sônnjì na jñjufent'á le yii cye e mà kwò, maa wuu yaha. Nka mii la nyę yii i mpyi jñjufee sèenjì na, bà wuu mú si mpyi si ntèn ná yii e jñjufente e me. ⁹ Yii li cè, wuu pi nyę Yesu tûntuntumppi ke, li nyę mu à jwo Kile à wuu yaha sùipyre puni kàntugo. L'à pyi mu à jwo kwùni laage e wuu nyę. Wuu à pyi yawiye dijyę jwóhɔyaayi pun'á, sùipyre bâra mèlkëebii na. ¹⁰ Wuu à pyi sicyerefée fiige Kirisita mege kurugo, nka yii pi ke, yii na sônnjì na yii à Kirisita yákilifente puni ta a kwò. Yii à jwo na wuu pi nyę fânħajxeyere sùipyriibii, maa yiye sônnjì na yii pi nyę fânħajyahaga wuubii. Sùipyre nyę a wuu le dà e me, nka yii pi ke, pi à yii pée. ¹¹ Ali nume, wuu na ḥkyalaali katege ná byage cye e, maa mpyi vâanjkuuji i. Sùipyre maha wuu bwùun, wuu na jaare na märe cyeiyi yyaha kurugo. ¹² Wuu na báaranji ningaji pyi, bà wuu si mpyi s'a wuu jñjøo karigii yaa me. Mpíi pi maha wuu cyere ke, wuu maha jwó leni pir'á. Pi maha wuu kyérege, nka wuu maha li kwú wuye e. ¹³ Sùipyre mée ká a jwumpimpé yu wuu na, wuu maha jwuncenmpe tég'a pi jñjøo bë. Ali nume wuu na nyę mu à jwo yakuuyo ná kákayaya sùipyre nyii na.

¹⁴ Mii nyę a mpe jwumpe séme si yii silege me, nka mii à yii yere ná p'e, naha na yę yii pi nyę mu à jwo mii pyiibii, yii kyal'á tåán mii à sél'e. ¹⁵ Ali li mée nta cyelentii niyyahayamii pi nyę na Kirisita kyaayi yu yii á, yii li cè na yii tunjì na nyę niñkin. Mii wi, naha na yę mii u à Jwumpe Nintanmpe jwo yii á, ka yii i dà Yesu Kirisita na. ¹⁶ Må tåanna ná lire e, mii na li caa yii á, yii raa yii karigii pyi mii wogigii fiige. ¹⁷ Lire e Timoti u nyę mii jyanjì mà tåanna ná Kafoonji wwoñege e ke, mii s'i uru tun yii á. U kyal'á tåán mii á, ḥwəmee niñkinfoo u nyę u wi Kafoonji báaranji i. U aha nō yii na tèni ndemu i ke, mii karigii pyinjakk'á i nyę ndemu Kirisita wwoñege e ke, u sí yii funjø cwo lire na, bà mii nyę na li yu na märe cyeiyi puni i dánafeebii kurujy'á me.

¹⁸ Pi na nyę yii shwəhəl'e, mpiimpi pi na sônnjì na mii saha sì n-shà wani yii yyére me, maa li ḥwə cù na piye yare tabwoyi i. ¹⁹ Nka Kafoonji ká nyę, li saha sì mo me, mii sí nûru n-kâre wani yii yyére, mpíi pi nyę ná tire yámpeente e ke, kampyi jwumbwompe kanni pi na yu, lire nyę me kampyi Kile sífente nyę pi à sèenjì na, si lire cè. ²⁰ Naha kurugo yę Kile Saanre nyę jwumbwojywu me, Kile sifene nyę ti ti. ²¹ Nyę di yii ko nume be? Yii la nyę mii u shà yii yyére ná kasor'e laa, ná ntâannamagare ná jñumpijke e?

5

Silegebaare kani l'à pyi Korenti dánafeebii shwəhəl'e ke

¹ Mii cìnmpyiibii, wuu à lógo na silegebaara kani là à pyi yii shwəhəl'e, ali Kilecembabii mü bà sì pée ndemu pyi me. Pi à jwo na yii wà na wá a u tunjì cwoñi lènje. ² Lire ná li wuuni mū i, yii à yiye pée, mà li ta lire mpyi a yaa li pyi yyetanhara kyaayi yii á, bà yii si mpyi si lire kapiini pyifoonjì yige yiye shwəhəl'e me.

³ Mii laage kón'a tåon yii na, nka mii nyę yii shwəhəl'e Kile Munaani cye kurugo. Nde l'à yaa li pyi nyę kapimpyinjì na ke, wuu Kafoonji Yesu Kirisita mege na, mii à lire lwó naye funj'i mà kwò. ⁴ Lire pyinjakk'á na, mii ná yii ká bínna tèen, Kafoonji Yesu fânhe cye kurugo, ⁵ urufol'á yaa u le Sitaanninjì cye e, u nkyala, bà li si mpyi kapiegigi mpyinjì lage ká wwù u na, ka u cyi ḥwə yaha tèni ndemu i ke, Kile si u shwə Kafoonji Yesu cannuruge me.

⁶ Yii na yiye père tawage e, yii nyę a cè a jwo na: «bwúuruñjì yírigeyirige yaani nimbleeni maha ntèg'a farani mbyimpe niñcwənþompe puni yírigi» mà? ⁷ Lire kurugo yii kapimpyinjì yige yiye shwəhəl'e, bwúuruñjì yírigeyirige yaani l'à lyę ke, u na nyę lire fiige, bà yii si mpyi

si ntēen fwōnro baa mbyivōnmō njcwcōnhmō fiige me. Yii li cè na yatooge Yahutuuibii mpyi maha bò pi bilerenkwojii kataanni i ke, Yesu à bò kuru yatooge fiige, maa wuu kapegigii yāfa wuu na. Lire e wuu jyē nume mu à jwo mbyivōnmō njcwcōnhmō, bwúurunji yīrigeyirige yaani jyē a le mpemu i me. ⁸ Lire kurugo bwúurunji u à yaa ná yīrigeyirige yaani njyee ni i ke, wuu àha kataanni pyi ná ur'e me, uru u jyē katupwāhoyi ná pege. Bwúurunji u à yaa yīrigeyirige yaani baa ke, wuu wuu kataanni pyi ná ur'e, uru u jyē zòvyinre ná sèejwuuni.

⁹ Leterenjii mii à fyāhanha a kan yii á ke, ur'e mii mpyi a yi jwo yii á na yii àha jacwoobii pyi yii kapyijee me. ¹⁰ Nka mii jyē a jwo yii á na mpili pi jyē pi jyē Kile kuni i ná yii e me, ná pi na jacwoore pyi, lire jyē me na nājwāhōrō pyi, lire jyē me na nājkaage pyi, lire jyē me na kacyanhigii sunni ke, na yii àha pire pyi yii kapyijee mà de! Lire baare e li sí n-pi kee yii sí n-fworo dijyene i de! ¹¹ Pu kajwuuni jūnjeke ku mpyi jkē: shin maha shin u à uye pyi na uru na jyē Kile kuni i, maa nkōwōra na jacwoore pyi, lire jyē me na nājwāhōrō pyi, lire jyē me na kacyanhigii sunni, lire jyē me na jwumpimpē yu, lire jyē me mà uye yāha sinmbyaani kanni laage e, lire jyē me na nājkaage pyi ke, yii àha cyire karigii pyifeebii pyi yii kapyijee me, yii bá kà nee pi a lyf ná yii e me.

¹²⁻¹³ Yii li cè, mpili pi jyē pi jyē Kile kuni i me, mii kuro jyē pire wogigil'e me, Kile u sí pire wogigii cwāonro. Nka yii ná mpili pi jyē wwojne Kile kuni i ke, yii pi à yaa yii a pire karigii cwāonre. Yà séme na: «Yii kapimpyinji kör'a yige yiye shwāhol'e*..»

6

Dānafeebii jyē a yaa pi a piye yiri fānhe e me

¹ Yii Kile wuubii kurunjke e, kyaa ká jyé wà ná u cinmpworoni wà shwāhol'e, jaha na urufoo maha u cinmpworoni yyere fānhe e yukyaabii Kilecumbaabii yyére, mà li ta yii Kile wuubii pi à yaa yii a yii karigii cwāonre ye? ² Mpili pi jyē pi jyē Kile kuni i ná yii e me, yii jyē a cè a jwo na yii Kile wuubii pi si n-pa pire a karigii cwāonre mà? Nye ná yii sí pi si n-pa pire u karigii cwāonre, jaha na yii jyē na yii ná yiye shwāhōrō kapyere cwāonre mà ye? ³ Yii jyē a li cè na ali wuu sí n-pa raa mèlkēebii jūnjo karigii cwāonre mà? Ná wuu sí n-pa raa pire jūnjo wogigii cwāonre, tā jwumō saha na jyē yii á, yii ná yiye shwāhōrō wogigii ncwāonrōnji na? ⁴ Kyaa sí ká jyé yii wà ná u shinjēe shwāhol'e, mpili pi jyē pi jyē na sōnnji dānafeebii sōnjaekanni na me, jaha kurugo yii maha nkār'a sà lire cwāonre pire yyére ye?

⁵ Puru kajwuuni li jyē yii i li cè na silege ku jyē ku ki yii á. Safé, yákilifoo jyē yii e, ngemu u si n-já kyaa cwāonre yii wà ná u cinmpworoni wà shwāhol'e mà ke? ⁶ Tá kacenne li jyē li li, cinmpyiibii pi à piye yiri fānheebii yyére, mpiliimū bá pi jyē pi jyē a dá Yesu na me?

⁷ Mbèmbaanji u pyi yii shwāhol'e, fo ku sà nō yii à yiye yiri fānhe e, lire kann'á yii kacēgele kwò. Naha na wà ká yii mūmpenme kyaa pyi, yii jyē na jin'a li kwú yiye e mà ye? Naha na wà ká yii nājwāhōrō, yii maha lire kwú yiye e mà ye? ⁸ Yii jyē na lire pyi mo! Marii pi sanmpii mūmpenme karigii pyi, maa pi nājwāhōrō, yii sí na jyē cinmpyiimà tāanna ná Kile kuni i.

⁹ Mpili pi jyē na kapecigii pyi ke, yii jyē a cè a jwo na pire nāzhān à fworo Kile Saanre e mà? Yii àha raa yiye jwā fānñi mà de! L'à pyi jacwoo yo, l'à pyi kacyinzummi yo, l'à pyi mpili pi jyē pi jyē a kúu pi fúrupyjēebii na mà yo, nāmabaabii pi maha wwūná piye e nō ná ceewe wwojkanne na ke, l'à pyi pire yo, ¹⁰ l'à pyi nājkaabii yo, l'à pyi nājwāhōrō pyifeebii yo, mpili pi à piye yaha sinmbyaani kanni laage e ke, l'à pyi pire yo, l'à pyi jwumpimpē jwufeebii yo, mpili pi maha sūpyire yaayi cyāan na shuu pi na ke, l'à pyi pire yo, yii li cè na pire wà tufige nāzhān jyē Kile Saanre e me. ¹¹ Må li ta yii pili mpyi na cyire karigii pyi. Nka wuu Kileñi Munaani cye kurugo, yii à jyé a finiye, maa yii yaha yiye kanni na, mà pyi Kile wuu, maa yii pyi yii à tì Kile yyahe taan Kafoonji Yesu Kirisita mege na.

Wuu cyeer'a dá Kafoonji Yesu jyii wuuni mpyinji mee na

¹² Yii à jwo na karigii puni mpyinji kun'á kan yii á, nka mii sí yi jwo yii á, tōon jyē karigii puni i me. Mii mū sí n-já n-jwo na karigii puni mpyinji kun'á kan mii á, nka mii kōni sì naye pyi biliwe fiige kani là tufige e me. ¹³ Yii mū à jwo na yalyire maha shwāhō fuceni mēe na, na fuceni mū à dá yalyire mēe na, na canjka Kile sí yi mū shuunniñi shi bò, nka mii sí yi jwo yii á, sūpyaŋi cyeere jyē a dá jacwoore mpyinji mēe na me. Tá dá Kafoonji Yesu jyii wuuni mpyinji mēe na, Kafoonji mū u jyē ti foo. ¹⁴ Kile à Kafoonji jè mà yige kwūñi i. Kile sí n-pa wuu mū jè n-yige kwūñi i ná u sifente e. ¹⁵ Yii jyē a li cè na yii pi jyē Kirisita cyeere yatanjyí mà? Må Kirisita yatanjyí lwó a bâra fwōrobacwonyi wuyi na, lire jyē a sii kacenne me. ¹⁶ Taha yii bá jyē a cè na shinnji u à wwò ná fwōrobacwō e ke, na urufoo ná fwōrobacwonyi maha mpyi shin njikin me? Yà séme Kile Jwumpe Semeñi i na: «Pi mū shuunniñi sí n-pi shin njikin*.»

¹⁷ Nka yii li cè na shinnji u à uye pwā Kafoonji na ke, urufoo ná Kafoonji maha mpyi sōmporō njikin.

¹⁸ Lire kurugo yii àha zì jyε jacwoore mpyinj i me. Kapiegigii sanjkii puni sùpyanji maha mpyi ke, cyire jyε na jyε u cyeere e me. Nka shinjii u jyε na jacwoore pyi ke, urufoo maha u cyeere yake lws. ¹⁹ Yii jyε a li cè na yii shin maha shin cyeere ti jyε Kilenaarebage, Kile Munaani à tèen kuru nkemu i mà? Kile à u Munaani pyi l'à tèen yii e, lire e yii jyε yiye wuu me. ²⁰ Naha kurugo ye Kile à yii jnùjø wwù ná longare e. Lire kurugo yii a Kile père ná yii cyeere yatanjyi puni i.

7

Fúruji karigii cùykanni

¹ Leterenji yii mpyi a tùugo mii á ke, u jwoshwoore ti jyε nte. Yii à jwo na kacenni li jyε li li, nòjì i kwôro ceeewe baa. ² Yire na jyε sée, nka jacwoore mpyinjii yyaha na, nàmabaabii pun' à yaa pi cyee lèrjε, cyeebibii puni mû à yaa pi pyi nàmbay'e. ³ Nòjì jyε a yaa u tasinnage kwòn u cwoñi na me. Ceenji mû jyε a yaa u tasinnage kwòn u poonji na me. ⁴ Naha kurugo ye ceenji jyε uye wu me, nòjì u jyε u foonji. Nòjì mû jyε uye wu me, ceenji u jyε u foonji. ⁵ Nòjì ná u cwoñi jyε a yaa pi a tasinnage kwùun piye na me, fo pi mû shuunni ká bê li na si tère yaha piye na Kileparege mæe na. Nka lire tèni ká ntòro, pi à yaa pi nûru piy'á, bà Sitaanninji si mpyi u àha njà pi sòn ngà jacwoore na me. ⁶ Mii à puru jwo si ntège yii yere, fânhà bà mii jyε na ncyáan yii na me.

⁷ Mu aha li yaha mii na, sùpyire puni mpyi a yaa pi kwôro mii fiige. Nka shin maha shin ná u Kile mäkanga ku jyε, Kile maha kani là pyipyi fânhà kan wà á, maa labere pyipyi fânhà kan waber'á.

⁸ Lenkwunambabii* ná lenkwucyeebibii pi ke, mii sì yi jwo pir'á na pi aha jà a kwôro amuni mii fiige, lir'á jwo. ⁹ Nka pi aha lí jyε na pi sì n-jà cù piye na me, pi fúru pyi†, lir'á pwòro tasinnage kani li tateñge fó pi na.

¹⁰ Mpíi pi à fúru pyi ke, mii sì yi jwo pir'á, mii yabilini jwomuguro bà me, Kafoonji Yesu jwomuguro ti, na fúrucwo jyε a yaa u nàmbaga fworo me. ¹¹ Nka là ká mpa ná l'e u à nàmbaga fworo, u jyε a yaa u kabere jyε me, u à yaa u kwôro amuni, lire jyε me nòjì jnùj'i u à fworo ke, u nûr'sà uye kan u á. Nòjì mû sì jyε a yaa u cwoñi nàmbage kwò me.

¹² Nje mii sì n-jwo mà yyaha tì ná pi sanmpíl' e ke, Kafoonji i bà yir'á fworo me, mii yabilini jwomuguro ti jyε tire. L'aha nta ceewe na jyε dánafoonji wà á, njemu u jyε u jyε Kile kuni i me, ka ceenji sì jen'a tèen urufol'á nàmbage e, urufoo jyε a yaa u u nàmbage kwò me. ¹³ L'aha nta mû na nò na jyε dánafeejcwoni wà á, njemu u jyε u jyε Kile kuni i me, nòjì ká jen'a u mâra, u jyε a yaa u nàmbaga fworo me. ¹⁴ Naha kurugo ye ceenji kurugo, Kile maha jwó le nòj'á mà li ta nòjì jyε Kile kuni i me. Amuni li mû jyε, nòjì kurugo, Kile maha jwó le ceenj'á mà li ta ceenji jyε Kile kuni i me. Lire baare e pi pyibii mpyi na sì n-finiñj Kile yyahé taan me, mà li ta Kile à jwó le pi á. ¹⁵ Nka jge u jyε u jyε Kile kuni i me, uru ká ndâhanjí cya, mu u jyε dánafoonji ke, ma hâ u sige me. Li saha sì n-pyi fânhà mu ná uru u kwôro yiye jnùj'i me. Nka mu à yaa mu u maye waha yii i bê. Naha kurugo ye Kile à wuu yyere bá wuu si mpyi si ntèen yyenjke e me. ¹⁶ Mu u jyε Kile kuni i maa mpyi fúrucwoñi ke, shwôhôl'e mu sì n-jà n-pa ma poonji lèrjε Kile kuni i. Mu u jyε Kile kuni i maa mpyi cipoonji ke, shwôhôl'e mu sì n-jà n-pa ma cwoñi lèrjε Kile kuni i.

¹⁷ Nka nde Kafoonji Yesu à pyi shin maha shin á, ka Kile si urufoo yyere mà pyi uye wu mà u ta pyiñkanni ndemu na ke, urufol'á yaa u kwôro amuni. Yire ninuyi mii jyε na yu dánafeebii kuruyi pun'á. ¹⁸ L'aha nta Kile à njemu yyere mà u ta kwònmbaa ke, urufoo ká nûru uye kan pi kwòn me‡. ¹⁹ Wà à kwòn yo, wà jyε kwònmbaa yo, lire là jyε na wíi me. Nde li jyε na wíi ke, lire li jyε na Kile Saliyani kurigii jaare. ²⁰ Kile à shin maha shin yyere mà u ta pyiñkanni ndemu na ke, urufol'á yaa u kwôro amuni. ²¹ L'aha nta Kile yin'á ná mu na mà mu ta bilere e, ma hâ lire tègè maye funjø pen me. Nka mu aha pyiñkanna ta si jà vworo t'e, lire pyi. ²² Naha kurugo ye Kafoonji ká njemu yyere mà u ta bilere e ke, urufoo maha fworo bilere e Kafoonji cye kurugo. Amuni li mû jyε, Kafoonji ká njemu yyere mà urufoo ta u jyε bilere e me, urufoo maha mpyi Kirisita biliwe. ²³ Kile à yii jnùjø wwù ná longare e, lire e yii àha nûru jyε sùpyire t'a yii kénñj ná pi sònñjñkanni i me. ²⁴ Mii cînmpyibii, Kile à yii shin maha shin yyere mà u ta pyiñkanni ndemu na ke, urufol'á yaa u kwôro lire pyiñkanni na Kile yyahé taan.

Mpii pi jyε pi jyε a fúru pyi me

* 7:8 Pii maha jwo: «Mpii pi jyε pi sàha a fúru pyi me, pire». † 7:9 Korenti shiinbii yyére, wà à fânhà pyi lenkwucyeebibii na me. U poonji kwunjwooni kàntugo, cyage k'â tâan u á ke, u mpyi maha sà nàmbage leni wani. ‡ 7:18 Lire tèni i Yahutuubii kanni pi mpyi na ñkwùun. Supyishinji sanji mpyi na ñkwùun me.

²⁵ Nyę nàmabaabii ná cyeebii pi nyę pi sàha fúru pyi me, nde li nyę pire u kàmpañke ke, mii nyę a Kafoonji Yesu jwomuguro ta mà yyaha túi ná pire e me. Nka mii yabilinjí sí na tajyage jwo, yii mú s'a yaa yii dá mii jwumpe na, naha na yé Kile à jùnaara ta mii na, maa mii pyi dánasupya. ²⁶ Må tåanna ná nume tiinjí yyefuge karigil'e, mii tajyage ku nyę njke: pi shin maha shin à yaa u kwôro bà u nyę me. ²⁷ Ngemu u nyę ná ceewe e ke, urufoo kà u nàmbage kwò me. Ngemu u nyę ceewe baa ke, urufoo u kwôro ceewe baa. ²⁸ Nka lire ná li wuuni mú i, nöni nyęmu ká uye nya u sí n-jà ceewe lèrje ke, lire nyę kapii me. Pùcwonji ngemu ká li nyę na uru sí nàmbaga jyé ke, lire nyę kapii me. Nka kyaage ku sí n-pa fúrupyiibii ta ke, mii la nyę yii i shwo kuru na.

²⁹ Nyę mii cìnmpyibii, jje mii sí n-jwo yii á ke, yire yi nyę jje, dijyeni tèekwoon' à byanhara, lire e mà lwó nume na, fúru na nyę mpiimu shwöhjel'e ke, pi fänha le pi raa báare Kile á, fúrunji nyę a yaa u pi sige Kile báaranji na me. ³⁰ Mpíi pi nyę na myahigii súu ke, pi fänha le pi raa báare Kile á, mëssuuni nyę a yaa li pi sige Kile báaranji na me. Mpíi pi nyę funntage e ke, pi fänha le pi raa báare Kile á, funntage nyę a yaa ku pi sige Kile báaranji na me. Mpíi pi nyę na zhwoñi pyi ke, pi fänha le pi raa báare Kile á, zhwoñi nyę a yaa u pi sige Kile báaranji na me. ³¹ Mpíi pi nyę na là taa nję dijyeni i ke, pi fänha le pi raa báare Kile á, nję dijyeni lántanji nyę a yaa u pi sige Kile báaranji na me. Naha kurugo ye dijyeni sí n-pa n-kwò.

³² Mii la nyę yii i mpyi funmpëenre e me. Nöni u nyę ceewe baa ke, uru maha jà a uye pwø Kafoonji báaranji na bà u kyaa si mpyi si ntáan Kafoonji á me. ³³ Nöni sí u à ceewe lèrje ke, fúrunji karigii maha uru yyaha jü, u maha li kòre si ntáan u cwoñ'á. ³⁴ Nyę lire pyiñkanni na, u yákilini maha ntáa u cwoñi kàmpañke ná Kile kàmpañke shwöhjel'e. Amuni li mú nyę, Kafoonji báaranji maha ceenji nò wuuni ná pùccebiliyya yaha jü. Pi maha u pyi bà pi si mpyi si piye puni kan Kafoonji á me. Nka ceenji u nyę nàmbag'e ke, nàmbage karigii maha uru yyaha jü. U maha li kòre si ntáan u poonj'á.

³⁵ Mii nyę na mpe yu si yii kárama njaha kani là na mà de! Yii nàfanji kurugo mii nyę na pu yu. Kuni i yii nàfanji nyę ke, lire mii la nyę yii lwó, yii i yiye puni kan Kafoonji báaranji mée na.

³⁶ Nyę wà ha nta u à cyé u tàcwonji lwøgø, ka li i mpa ntíge urufoo funnj'i na ur'á u yake lwó, u ndènjenji lage ká nta k'á tateengé fô urufoo na, u u lèrje, lire nyę kapii me. ³⁷ Nka cilenjembaani fänha ká mpyi ku nyę a cyán tåñöni na me, fo u à li lwó uye funnj'i na uru sì ceewe lèrje me, u aha jà a cù uye na, maa li lwó uye funnj'i na uru sì nò u tàcwonji na me, lir'á jwø.

³⁸ Lire e tåñöni ngemu ká u tàcwonji lwó ke, lir'á jwø, nka ngemu ká u tàcwonji yaha lwómbaa ke, lir'á jwø sél'e.

³⁹ Nwonyega niñkin na, ceewe maha ceewe poo u nyę shì na ke, nàmbage maha u pwø u poonj na. Nka nöni ká mpyi u saha nyę shì na me, cyage k'á ceenji táan ke, u sí n-jà n-sà nàmbage kabere jyé waní, li tegení li nyę, nòñ'á u sí n-shà ku jyé ke, uru u pyi dánafoo. ⁴⁰ Nka mii na sònñi na li sí n-pwørø uru ceen'á u kwôro lenkwucwøgore e. Mii à tèen ná l'e na mpe jwump'á bë Kile Munaani nyii wuuni na.

8

Poli à jwo yasunyyi kyaare kyaa na

¹ Nde li nyę yasunyyi kyaare kàmpañke ke, bà yii à yi jwo na wuu mú pun'á kyaar cè me, yire na nyę sée. Nka mà li yaha maye funnj'i na mu à kyaa cè, lire maha sùpyaŋi pyi u à uye pée. Må li ta ntáannamagare maha pi sanmpii tège sél'e pi i sì yyaha na Kile kuni i. ² Wà ha nta u sònñi na ur'á kyaa cè, urufoo u li cè na yaaga saha a urufoo fô. ³ Nka ngemu u à sùpyire sannte kyaa tåan uy'á ke, urufoo maha mpyi Kile cevoo*.

⁴ Yibige yii à pyi na: «wuú sí n-jà raa yasunyyi kyaare kyàa laa, wuu sì n-jà raa ti kyàa me?» ke, mii sí yii jwø shwø nume. Wuú li à cè na sùpyire maha sònñi na yasunyyi yi nyę pire u kileebii mà li ta yire yasunyyi nyę Kile me, Kile na nyę niñkin. ⁵ Li mée ká nta sùpyire na niñyinjí yaayi yà ná jùñke wuyi yà sònñi kileebii pìi, maa sònñi na kafeebil'á nyaha pir'á, ⁶ wuu kòn'á, Kile na nyę niñkin, uru u nyę wuu Tuñi, maa mpyi yaayi puni Davoonji, uru mëe na wuu nyę shì na. Kafoo niñkin mú sí u nyę, uru u nyę Yesu Kirisita. Uru cye kurugo, Kile à yaayi puni dá maa shìni kan wuu á mú.

⁷ Nka dánafeebii puni nyę a uru sèenji cè me. Pií na nyę pi e, zunji mpyi a tatceengé wwù pi e, ali niñjaa pi aha ntòr'a yasunyyi kyara kyà, pi maha sònñi na pire saha na zunji pyi. Pi

* ^{8:3} Pií maha jwo: «Nka ngemu u à Kile kyaa tåan uy'á ke, Kile maha urufoo cè.» ^{† 8:4} Mpíi pi maha zunji pyi ke, pi aha yatoøgo tèg'a zun pyi, ku kyaare ntemu ká jkwôro ke, pi maha tire pére caange na. Dánafeebii mpyi maha sònñi na pire ká tire kyaare tå kyà, tå li sí n-pyi mu à jwo pire na nyę kuru yasunyye wwoñge e me? Sùpyire tå karii yyaha cè sél'e Kile kuni i ke, pire maha jicé na tapege nyę tire kyaare shinji nykàñji i me. Nka mpíi pi nyę pi sàha mo Kile kuni i si karii yyaha cè sél'e l'e me, mu aha tire kyaare kyà pire wà nyii na, lire maha jà a urufoo yákilinjí kàñha. Yii Òromu shiinbii 14 wíi mú.

nye a sèenj cè sèl'e me, lire e pi maha sônnji na yasunyji kyaare maha pire ná Kile shwâhöni këege. ⁸ Li nye mu à jwo yalyige ku maha wuu kyaan Kile á mà de! Wuu à lyî yo, lire si yafyin bâra wuu ná Kile shwâhöni na me. Wuu nye a lyî mà yo, lire si yafyin yige wuu ná Kile shwâhöni i me. ⁹ Ti njyînji ná ti njyîmbaañi i, nde l'à tâan yii á ke, yii sí n-jà lire pyi. Nka yii a yiye kâannmucaa, mpii pi nye pi saha ñkwò a Kile kuni karigii yyaha cè sèl'e me, bà li si mpyi yii àha mpyi kajunjo si pire wurugo me.

¹⁰ Mu u nye na maye sônnji na mu à kyaare cè ke, mpii pi nye pi nye a sèenj cè sèl'e me, uru wà ká mu nye mu à tèen yasunyke kà tasunyji na lyî, tá lire si màban lèñç urufol'e yasunyji kyaare ñkyâni na me? ¹¹ Lire ká mpyi, uru cîmpworonji kurugo Kirisita à kwû mù ke, tá mu u jicènji shinji si n-pyi kajunjo si uru wuuni pyi li këege me? ¹² Mu aha lire pyi, mu maha uru cîmpworonji yake lwó, naha na ye kani u nye na sônnji kapyimbaala ke, li maha mpyi kee mu à u sán a wà lire na. Lire mpyinji tooy'e, Kirisita na mu maha lire kapiini pyi.

¹³ Lire kurugo kampyi yalyige kà ku sí n-pyi kajunjo mii i na cîmpworonji wà yaha u kapii pyi, mii sí raa kuru yalyige fun, bà li si mpyi mii áha ñkwò na cîmpworonji njùnjo kyán me.

9

Yesu tûnntunmipi tayyérege

¹ Taha yii na sônnji na mii sí n-jà raa na nye karigii pyi me? Taha Yesu tûnntunjo bà u nye mii me? Taha yii na sônnji na mii nye a wuu Kafoonji Yesu nya me? Báaranji mii à pyi Kafoonji á ke, taha yii bà pi nye uru yaseere me? ² Nye sùpyire sannte mée ká a sônnji na mii nye Yesu tûnntunjo me, yii kón'a yaa yii li cè na mii na nye Yesu tûnntunjo. Naha kurugo ye Kafoonji Yesu tûnnture mii à pyi yii á, ka yii i jyé u wwojyége e ke, lire l'à li cyêe nákana baa na mii na nye u tûnntunjo.

³ Mpii pi nye na mii njùnke tare na mii nye Yesu tûnntunjo me, nde mii maha ntèg'a jwumpe cyán pire na ke, lire li nye nde: ⁴ tá mii nye a yaa mii a lyî s'a byii Yesu tûnnture báaranji i me? ⁵ Taha yii bà na sônnji na mii mú sí n-jà dânafoonji wà lèñç n-pyi na cwo, mii ná uru s'a, jaare na báaranji tooy'e, bà Yesu tûnntunmipi sanmpii ná Kafoonji cîmpyibii ná Pyeri à li pyi me? ⁶ Taha yii na sônnji na mii ná Barinabasi kanni u à yaa wuu a báaranji pyi wuu raa wuye jwó caa la? ⁷ Jofoo yii à tél'a nya u à kâre sôrolashigire e, maa yyére ná uye e sâra baa ye? Lire nye me, cikøoge fooji ñgire u nye u nye na u cire yaseere lyî mà ye? Lire nye me, jofoo u maha niye nâha, u àha ñkwò njùnjirimpé pà lyî mà ye?

⁸ Yyeceente mii à pyi ye, sùpyire kanni bà pi nye na sônnji amuni me, yire y'à séme Kile Jwumpe Semenji i mü. ⁹ Kile tûnntunjiMusa à jwo Kile Jwumpe Semenji i na: «Mu aha a súmanji bwùun ná niyi i, si u pyànji wwù, ma hâ yi jwóyi pwo me*.» Yii na sônnji na puru jwump'â li cyêe na Kile na sônnji niyi kanni na la? ¹⁰ Wuu pi nye Kile báarapyyibii ke, tá wuu kurugo bà u à yi séme me? Sèenji na, wuu kurugo u à yi séme, naha na ye shinji u nye na faanji pyi ke, u maha u pyi ná lântanji funyke e. Nge u maha súmanji bwùun si u pyànji wwù ke, u maha u bwùun ná lântanji funyke e mü.

¹¹ Wuu à Kile jwumpe jwo yii á ke, l'à pyi mu à jwo nûnguno wuu à pyi. Nye nume tá wuu aha yii cyeyaayi yà ta mà tèg'a wuye tège, lir'a para be? ¹² Ná pì sí na yii cyeyaayi yà taa na mpyi pi jeeempe, tâ wuu wuuni bà l'à lyé me?

Nka wuu nye a tige lire kurugo me. Wuu à karigii puni kwú wuye e, bà li si mpyi Jwumpe Nintanmpe pu nye na Kirisita kyaan yu ke, wuu áha mpyi kajunjo si puru yyaha yyére zhènji fyìnñi me. ¹³ Yii à li cè cecce na mpii pi nye na báaranji pyi Kilejaarebage e ke, na wani pire jwocyeere maha fwore. Mpii pi nye na sârayi wwù wani sârayi tawwuge na ke, pire nàzhan maha mpyi yire sârayi yaayi i. ¹⁴ Amuni li mü nye, mpii pi nye na Jwumpe Nintanmpe yu ke, Kafoonji à jwo na pire u jwocyeere t'a fwore uru báaranji i.

¹⁵ Nka lire ná li wuuni mü i, mii à Jwumpe Nintanmpe jwo yii á, mii nye a yafyin cyâ yii á me. Mii mü sí nye a mpe séme si yaaga cyâ yii á me, naha na ye mii à Jwumpe Nintanmpe jwo yii á mana ke, lir'a mii njùnke yîrige. Mii à na kwùnji funjò lwó mà tóro mii u pôon tire njùnjirire e. ¹⁶ Jwumpe Nintanmpe njwuñi nye mii á yámpeene kyaan me, naha na ye kyaan li ndemu mpyinji fânha ku nye mii njun'i ke, lire kurugo, ná mii nye na pu yu me, mii pôon u nye lire e. ¹⁷ Kampyi mii mpyi a li lwó naye e s'a Jwumpe Nintanmpe yu sùpyir'â, mii mpyi na si raa sâra shuu li njùnjo taan, nka ná li fânha s'a cyán mü na, pu njwuñi u nye mii nàzhan, ¹⁸ Lire e ke mii sâranji u nye naha shi be? Njùnjirire mii nye na ntaa Jwumpe Nintanmpe njwuñi i sùpyir'â mana, yaaga shwombaa ke, tire ti nye mii sâranji.

¹⁹ Sùpyanj wà tufige si n-jà fânha cyán mü na, mà lire njùnke pyi na u na mii sârali me. Nka lire ná li wuuni mü i, mii à naye tîrige mu à jwo biliwe sùpyire pun'â, bà shinjyahara si mpyi si dá Yesu na me. ²⁰ Mii aha mpyi Yahutuubii shwâhol'e, mii maha naye pyi pi fiige, bà pi

* 9:9 Duterenomu 25.4 Lire tèni i Yahutuubii tèenni i, niyi pi mpyi maha ntèg'a súmanji fwòonjo maa u pyànji wwù.

si mpyi si dá Yesu na me. MusaSaliyanji fānha jyε mii na me, ḥka mpyi pi à piye pwo uru Saliyanji kurigii jaaraŋi na sēl'e ke, mii aha mpyi pire shwəhəl'e, mii maha naye pyi pi fiige, bā pi si mpyi si dá Yesu na me. ²¹ Musa Saliyanji fānha jyε mpyiim na me, mii aha mpyi pire shwəhəl'e, mii maha naye pyi pi fiige, bā pi si mpyi si dá Yesu na me. Mii maha lire pyi, mà li ta mii na Kile Saliyanji kurigii jaare, jaha na ye mii jyε Kirisita Saliyanji kuni i. ²² Mpii pi jyε sūpyire jyε a pi le dá e me, mii aha mpyi pire shwəhəl'e, mii maha naye pyi pi fiige, bā pi si mpyi si dá Yesu na me. Mii à naye pyi sūpyire shinji puni fiige, bā li si mpyi pyiŋkannigii puni na, pi pili si dá Yesu na si shwo me. ²³ Mii na cyire karigii puni pyi, bā Jwumpe Nintanmpe si mpyi s'a si yyaha na, mii yabilini si nažhan ta p'e me.

²⁴ Yii à li cè cèce na mpyi pi maha kajataſeere fi ke, pi maha jyaha tafenke e, ḥka shin niŋkin u maha ti nàfanji ta. Jyε yii yiye waha amuni Kile kuni i, bā yii si mpyi si li nàfanji ta me. ²⁵ Mpii pi maha kajataſeere fi ke, pi maha piye fēge pyiŋkannigii puni na, maa jicū piye na karigii cyi tapyige e. ḥka yaage pire maha nta tire tafesere e ke, kuru na jyε yakwōgo. Wuu si pi ke, wuu na wuu woore fi yaage jkemu kurugo ke, kuru na jyε yakwombaga. ²⁶ Lire kurugo mii na na tafesere fi maa yākili yaha ti kafenii na. Mii jyε mu à jwo kanjkuruwaŋi u maha kanjkurubogigii wāa tawage e me. ²⁷ ḥka mii na naye kyérege sēl'e, nde l'à tāan mii cyeer'á ke, lire bā mii jyε na mpyi mà de! Mii na Kile jyii wuuni caa raa mpyi, bā li si mpyi Kile Jwumpe jwunjkwooni kāntugo sūpyir'á, mii àha ḥkwō na tafesere kuzheenī bwonmpoo me.

10

Karigii cyi à nə Izirayeli shiinbii na ná cyi na dánafeebii yerege ke, cyire kani

¹ Mii cinmpyibii, nde l'a wuu tulyeyi ta mà pi yaha ná Kile tūnntunji Musa e siwage funjke e ke, mii la jyε yii i sōnjiŋ lire na. Pi pun'ā jaara jahankje jwōh'i, maa suumpe lwəhe jyile mü. ² L'à pyi mu à jwo pi à batize kuru jahankje nā suumpe lwəhe e maa shwo Misira shiinbii na Musa cye kurugo. ³ Yalyire ti mpyi na yíri niŋyinj na ke, pi puni pi mpyi na tire lyi. ⁴ Lwəhe Kile à kan pi á ke, pi puni pi à kuru bya. Kile mpyi a kafaage kà pyi k'à taha pi fye e, kuru mpyi maha lwəhe kaan pi á. Kirisita u mpyi kuru kafaage*. ⁵ ḥka lire ná li wuuni mü i, pi niŋyahajyahara à Kile mümpenmpe pyi. Lire kurugo pi à kwū siwage yyaha kurugo.

⁶ Nyii karigii cyi à pi ta ke, cyir'á wuu yere, bā wuu si mpyi wuu àha ḥkwō jyii yige karigii nimpegigii kurugo pi fiige me. ⁷ Yii àha jyε kacyinzunni i, bā pi pili mpyi maha li pyi me. Y'à séme pi kyaa na Kile Jwumpe Semeni i:

«Sūpyir'á tēen maa lyi maa bya, lire kāntugo maa yíri na bâhare pi kacyinni taan†.»

⁸ Wuu àha wuye yaha jacwōre laage e bā pi pil'á li pyi, ka Kile si shiin kampwəhii benjaaga ná taanre (23.000) bò pi e canja ninkin me. ⁹ Wuu àha raa Kafoonji jwō cwōre, bā pi pil'á li pyi, ka wwōobii si pire no a bò me. ¹⁰ Yii àha raa Kile jyūŋke tahare bā pi pil'á li pyi me. Jyε mpyi pi à lire pyi ke, Kile mèlēkēni u maha kakyaare pyi ke, ka Kile si uru yaha u à pa pire bò.

¹¹ Cyire karigil'á nə pi na, maa mpyi yyecyeen wuu á. Wuu mpyi pi jyε diŋyinj tēekwooni byanhampē e ke, cyi à séme si wuu yere bā wuu si mpyi s'a wuye kāanmucaa me. ¹² Lire kurugo shinji u jyε na sōnji na ur'a fānha ta Kile kuni i ke, urufou u a uye kāanmucaa, u àha ḥkwō jcwō me. ¹³ Pyiŋkanni na Sitaanninjyε na yii sōnni na wāa kapegigii na ke, amuni u jyε na li pyi sūpyire sanntre na. ḥka Kile na jyε jwōmee niŋkinfoo, u si jyε Sitaanninj u yii tegelē ta fo si ntoro yii pērēge taan me. Kawaa mée ká yii ta, Kile sí fānha kan yii á, bā yii si mpyi si li kwū yiye e fo si sà nō li tegēni na me.

¹⁴ Lire kurugo mii ntāannamacinmpyibii, yii láha kacyinzunni na feefee. ¹⁵ Yii na jyε yákilifee. Kampyi sée mii à jwo, yii à yaa yii li cè. ¹⁶ Wuu aha a Kafoonji jyūŋli lyi, wuu maha fwù na Kile à yabyeere ntemu kurugo maa ti bya ke, tā tire maha li cyēe na wuu ná Kirisita na jyε wwojεe u sishange cye kurugo me? Bwúuruji wuu maha ḥkwōn ḥkwōn a tāa wuye na ke, tā uru maha li cyēe na wuu ná Kirisita na jyε wwojεe u cyeere cye kurugo me? ¹⁷ Bwúuru niŋkin u jyε, uru u jyε Yesu cyeere. Wuu mée jyε wuu à nyaha ke, wuu mü pun'á wà wuye na mà pyi cyere niŋkin. Naha kurugo ye wuu mü pun'á wà ta uru bwúuruji niŋkinji i‡.

¹⁸ Amuni li mü jyε Yahutububii pi maha sárayi kyaare kyāa ke, Kilenji á tire kyaar'á pi sáraga ke, pi ná uru Kilenji maha mpyi wwojεe. ¹⁹ Yii na sōnji na jwumpe mii à jwo ame ke, na pur'á li cyēe na kacyinni na jyε yaaga la? Lire jyε me, li maha sun ná kyaare ntemu i ke, na tire na jyε ná tāyérege e la? Yire bā me! ²⁰ Mpe mii la jyε si jwo ke, puru pu jyε: sūpyire ti jyε na kacyanhigii sunni ke, Kilenji sée wujin bā pi jyε na mpēre me. Jīnabii pi maha sunni. Mii la sí jyε yii ná jīnabii pi pyi wwojεe me. ²¹ Yii si n-jā raa byii Kafoonji funjcwokwuuni i,

* **10:4** Yahuutububii cyelentibii kālāŋi funjke e, pi mpyi a jwo na kafaage e lwəhe mpyi maha fwore ke, na kuru ku mpyi a taha Izirayeli shiinbii fye e siwage funjke e. Nōmburu 20.8-11 na yu kuru kafaage kyaa na. † **10:7** Ekizodi 32.6 ‡ **10:17** Nke cyage na yu Kirisita wwojεege kyaa na.

s'a byii jinabii wuuni i me. Yii si n-jà raa Kafoonji njyini lyi s'a jinabii wuuni lyi me. ²² Taha yii la jyε si Kafoonji lùuni yirige la? Yii na sònñji na yii aha lire pyi, ku jwoge si n-taan yii na la?

Kacyinzunkyaare njyani ná ti njyambaañi kari

²³ Yii pil'la jwo na karigii puni kun'ka kan yii á, njka tòon jyε karigii puni mpyinji i me. Karigii puni kun'ka kan yii á, njka karigii puni si n-jà sùpyire sannte tège pi a si yyaha na Kile kuni i me. ²⁴ Yii wà jyε a yaa u a u yabilinji kanni tòonji caa me, shin maha shin à yaa u a pi sanmpii tòonji caa.

²⁵ Kyara maha kyara ti jyε na mpérëli caange na ke, yii aha ti ta, yii ti kyà yibige baa.

²⁶ Naha kurugo ye y'à séme Kile Jwumpe Semenji i na: «Njike ná ku jùnjo yaayi puni jyε Kafoonji wuyo». ²⁷

Shinni u jyε u jyε Kile kuni i me, uru wà ká yii yyere yii sà lyi uru yyére, ka yii i jyε maa nkàre, u aha yalyige maha yalyige kan yii á ke, yii ku lyi, yibige baa. ²⁸ Njka u aha jwo yii á na: «Njke yatøg'á bò kacyin na» u jwumpe kurugo, yii áha tire kyaare kyà me, bà urufoo yáklilinji si mpyi u àha njkwò ñgùrugo me. ²⁹⁻³⁰ Ti njyájì si yaaga këege yii á me. Njka urufolá, li si n-jà yaaga këege, naha na ye u si n-jà raa sònñji na yii na jyε kacyinzunmii.

Lire nde baare e, mii si n-cyé yalyige kà tufige na sùpyire yyaha fyagare na me. Yalyige kurugo, mii à fwù kan Kile á maa ku lyi ke, naha na sùpyanji wabere si mii cëegë kuru njyí na ye?

³¹ Mii sí yi jwo yii á, njwojyega ninjin na, l'à pyi njyí yo, l'à pyi yabyara yo, l'à pyi yii kappyi yo, cyire karigii pun'ka yaa cyi pèene taha Kile mëge na. ³² L'à pyi Yahutuu yo, l'à pyi Girskii yo, l'à pyi dánafee yo, yii áha sùpyanj wà tufige mÙmpenme pyi me. ³³ Yii na pyinkanni lwá. Mii à naye waha, bà mii kyaa si mpyi si ntáan sùpyire pun'ka karigii puni i me. Mii jyε na njkore naye kurugo me, njka pi sanmpii kurugo mii jyε na njkore, bà shinjyahara si mpyi si dá Yesu na, si shwo me.

11

¹ Yii a mii pyimpe taanni, bà mii yabilinji jyε na Kirisita pyimpe taanni me.

Kileparege tapiyi i, ceen' à yaa u u jùnjké tò

² Mii à yii kée, naha na ye yii à yáklili yaha mii na karigii puni i, yereyi mii à kan yii á ke, marii yire kurigii jaare. ³ Lire ná li wuuni mü i, mii la jyε yii l'i cè, bà Kirisita jyε nàmabaabii puni jùnjké, Kile si jyε Kirisita jùnjké me, amuni nòñji mü jyε ceenji jùnjké*.

⁴ Njye mà tåanna ná lire e, nò ká a Kile jàáre, lire jyε me na Kile tÙnnture tà yu dánafeebil'á mà jùntoño ta u jùnjké na, urufoo maha u jùnjké[†] faha. ⁵ Ceewe mü ká a Kile jàáre, lire jyε me na Kile tÙnnture tà yu dánafeebil'á, mà li ta u jyε a u jùnjké tò me, u maha u jùnjké[‡] faha, li maha mpyi mu à jwo ceenji u à u jùnjké[§] kùlu ke. ⁶ Ceenji njemu ká mpyi u jyε na u jùnjké tÙni Kileparege tèni i me, u ku kùlu ke! Kampyi ceenji jùnjkéoore njkwònnji, lire jyε me u jùnjké njkùlunj na jyε silege kyaa, lire e ke, u a ku tÙni. ⁷ Nòñji kòñi jyε a yaa u a jùntoño tÙni Kileparege tèni i me, naha na ye nòñji u jyε Kile malwòre, u sìnampe mü maha pèene taha Kile na. Ceenji sí wi ke, uru sinampe maha pèene taha nòñji na. ⁸ Yii li cè, tèni i Kile à dijyenyi dá ke, nòñji bà u à fworo ceenji i me, njka ceenji u à fworo nòñji i. ⁹ Nòñji mü si jyε a dá ceenji mëe na me. Njka ceenji u à dá nòñji mëe na. ¹⁰ Lire kurugo cyeebil'á yaa pi a pi jùnjké tÙni Kileparege tapiyige e, lire si n-pyi kyaa ndemu li sì li cyée na pi si n-jà raa Kile père, bà Kile mèlékeebii lùgigii si mpyi cyi áha njjiri pi taan me*. ¹¹ Njka lire ná li wuuni mü i, mà wuu yaha Kafoonji wwojyeg e, ceenji si n-jà n-kàre nòñji yaha me, nòñji mü si n-jà n-kàre ceenji yaha me. ¹² Naha kurugo ye dijyenyi téesiini i, ceenji a fworo nòñji i. Njka nume nàmabaabii maha fwore cyeebil'e. Kile u jyε cyire karigii puni jùnjké.

¹³ Yii na jyε yáklilfee. Kampyi kaceenne li jyε li li, ceenji u u jùnjké müg'a yaha Kileparege tèni i, yii à yaa yii li cè. ¹⁴ Må tåanna ná sùpyigire yyeshage e, silege ku jyε ku ki, nòñji u pyi ná jùnjkéyahare e. ¹⁵ Må li ta njjuyyahare na jyε pèene kuro ceenji'. Yii li cè na Kile à jùnjkéyahare kan ceenji' ti i mpyi u jùntoño. ¹⁶ Wà ha mpe jwumpe cyé, urufoo u li cè na wuu jyε a tée li na cyeebii pi a Kile jàáre pi jùnjké ntòmbaa dánafeebii tabinniyi i me.

*Kafoonji Yesu njyini lyìñkanni
(Macwo 26.26-29; Mariika 14.22-25; Luka 22.15-20)*

§ 10:26 Zaburu 24.1 * 11:3 Pii maha jwo: «bà Kirisita jyε nàmabaabii puni jùnjo na, Kile si jyε Kirisita jùnjo na me, amuni nòñji mü jyε ceenji jùnjo na.» † 11:4 Pii maha jwo: «njùnjufooni». ‡ 11:5 Pii maha jwo: «njùnjufooni». § 11:5 Lire tèni i, ceenji jùnjkwoore ti mpyi u njire cyage (11.15 wii). Lire e ceenji jùnjkwoore njkwònnji, lire jyε me u jùnjké njkùlunj mpyi a si silege. * 11:10 Pii maha jwo: «Lire kurugo dánafeebii tabinniyi i, ceenji' a yaa u u jùnjké tò, lire li maha li cyée na u à uye tìrigé nòñ'á, bà Kile mèlékeebii lùgigii si mpyi cyi áha njjiri u taan me.»

¹⁷ Nde mii sí n-jwo yii á nume ke, mii jyé a yii kée lire e me, na ha na ye yii mpinni na ndemu këge yii á ke, u jyé na lire jwøge yii na me. ¹⁸ Li njyciimi li jyé, y'á jwo mii á na yii mpinni cyeyi i, na yii jyé na jwømee ninjkin yu me, mii s'a dá li na, na sèe sí n-ta puru jwumpe e. ¹⁹ (Mbèmbaanj'á yaa u pyi yii shwøhøl'e, lire ká mpyi mpaa pi à dá Kile na sèenj na ke, pire sí n-cé.) ²⁰ Yii maha yiye binnini Kafoonj Yesu njyìni mæ na, nkà lyijkanni nimpipiini na yii maha u lyì ke, lire maha li cyéé na Kafoonj njyìni bá yii na lyì me. ²¹ Naha kurugo ye yii aha nkùulo uru njyìni mæ na, yii shin maha shin funvwugo wuji maha jcaa si uru njyìni lyì si njahua u zànnesge laage e. Li maha mpa mpyi fo pii kategé wuu maha mpyi, mà li ta pil'á lyì a tìn maa bya fo mà wùrugo. ²² Lire sanni i ke, taha pyenye jyé yii á me? Yii sí n-jà raa lyì s'a byii yii pyenye i mà? Taha yii la jyé si jùzogoro nò fònseebii na si dánafeebii kurunjke jijini faha? Lire sanni i ke, yii la jyé mii u na ha jwo ye? Yii la jyé mii u yii kée la? Sèenj na, mii sí n-síi n-jà yii kée mpe jùjo taan me!

²³ Jwumpe Kafoonj à jwo mii á ke, puru mii à taha yii á, mii sí nûru pu kurugo sahanjki: canjke numpilage e Kafoonj Yesu à le cye e ke, u à bwúuruñi lwó, ²⁴ maa fwù kan Kile à u kyaa na, maa u kwòn kwòn a kan u cyelempyiibil'á maa jwo: «Hge bwúuruñi u jyé mii cyeere t'à kan yii kurugo ke, yii a nde pyi yii raa yiye funjø cwo na na.» ²⁵ Lire pyinkanni na mú, pi à kwò njyìni na ke, u à funjcwokwuuni lwó, erézen sinme mpyi l'e, maa jwo: «Nde funjcwokwuuni li jyé Kile tunmbyaare nivønnté, ntemu t'à le ná mii sishange e ke. Yii a byii nde funjcwokwuuni i, yii raa yiye funjø cwo na na.» ²⁶ Nyé fo mà sà yaa ná Kafoonj téenuruni i, yii aha uru bwúuruñi kyà maa bya lire funjcwokwuuni i tère o tère e ke, Kafoonj kwùñi shènre yii maha jwo amuni.

²⁷ Lire kurugo jgemu ká mpyi u jyé na Kafoonj bwúuruñi lyì u lyinkanna na maa byii u funjcwokwuuni i li byanjkanna na me, urufol'á kapii pyi Kafoonj na, bá Kafoonj bofeebil'á kapii pyi u na me. ²⁸ Lire kurugo yii shin maha shin à yaa u uye kàanmucya, u u ntá u a uru bwúuruñi lyì, u raa byii lire funjcwokwuuni i. ²⁹ Naha kurugo ye wà ha uru bwúuruñi kyà maa bya lire funjcwokwuuni i, maa mpyi u jyé a li lwó a wíi na dánafeebii pi jyé Kirisita cyeere me, urufoo na li caa Kile sí urufoo tún. ³⁰ Lire kurugo yii njyahara à pyi yamii, ka pli si nkù yii e. ³¹ Wuu aha wuye kàanmucya maa ntá u a uru bwúuruñi kyà, maa bya lire funjcwokwuuni i, Kile saha si wuu tún me. ³² Nkà Kafoonj à wuu sâra nume mà tâanna ná wuu kapyiñkil'e, maa wuu le kur'e, bá li si mpyi u àha bù nkù wuu tún ná Kilecembabil'e me.

³³ Lire kurugo mii cînmpyiibii, yii aha binni tère o tère e Kafoonj njyìni mæ na ke, yii pyi ná supygire e pi sanmpii kámpanjke na, yii raa wwùu yii a u lyì. ³⁴ Kategé ká mpyi jgemu na ke, urufoo u lyì u pyenye e, u u ntá u a ma Kafoonj njyìni talyige e, bá li si mpyi yii àha nkù kapyimbaala pyi uru njyìni talyige e, Kile si yii sâra a tâanna ná lire e me.

Mii aha nò wani yii yyére tèni ndemu i ke, karigii sanjkii cyi à yáaja a yaha ke, mii sí cyire cwøonro.

12

Kile Munaani màkanyi kani

¹ Nyé mii cînmpyiibii, nde li jyé Kile Munaani màkanyi kani ke, mii la jyé yii i nkôro numpini i yire kámpanjke na me. ² Pyinkanni na yii mpyi mà yii yaha yii sâha Kile cè me, yii sôñjø lire na ke! Yii mpyi a yiye pwø kacinqwuñi na sèl'e, mà li ta cyire kacyanhigii jyé na jà a jwo me. ³ Lire kurugo mii sí yì finjø n-jwo yii á, Kile Munaani à sùpyanji jgemu yyyaha cù ke, urufoo sì n-jà jwumpime jwo Yesu na me. Sùpya mú sí n-jà n-jwo na: «Yesu u jyé Kafoonj» ná Kile Munaani bá l'á urufoo yyaha cù me.

⁴ Kile Munaani màkanyi shiñ'á jyaha, nkà Kile Munaani ninuuni li maha yi puni kaan.

⁵ Bâaranj Kile Munaani maha nkaañ ke, u shiñ'á jyaha. Nkà Kafoonj ninuj'á uru bâaranj puni maha mpyi. ⁶ Karigii pyinkannigil'á jyaha. Nkà Kilenj ninuuni u maha cyire karigii pyipyi fânha kaan cyi pyifeebil'á pun'á. ⁷ Kile Munaani à bâaranj wà kan dánafeebii puni ninjkin njinkin'á pi kurunjke ntègëji mæ na.

⁸ Yii li cè na Kile Munaani à yákilifente jwumpe jjwuñi kan pil'á. Lire Kile Munaani ninuun'á jcèñi jwumpe jjwuñi kan piibéril'á. ⁹ Lire Kile Munaani ninuun'á dâniyanji shiñi wà kan pil'á, maa pyinkanna kan piibéril'á pi i yampii cùunji. ¹⁰ Li maha pii pyi pi i jini na kacyanhala karigii pyi, maa Kile tûnnure pyipyi fânhe kan pil'á, li maha pii pyi pi i jini na Kile karigii ná Sitaanninj wogigii cini na wwùu cyiye e, li maha pii pyi pi i jini na shèenre tabere yu, maa pii pyi pi i jini na tire shèenre këenjji. ¹¹ Kile Munaani ninuuni li maha cyire karigii puni pyipyi fânhe kaan cyi pyifeebil'á. Mâ tâanna ná li jyìi wuuni i, l'á kani là pyipyi fânhe kan pil'á, maa labere pyipyi fânhe kan piibéril'á.

¹² Sùpyanji cyeere na jyé njinkin, nkà u yatanjyi maha jyaha. U yatanjyi ná yi jyahanjí mü i, yi puni maha wà yiye na maha mpyi cyere njinkin. Yii li cè na wuu mpaa pi jyé Kirisita wwojøege e ke, amuni wuu mü jyé. ¹³ Naha kurugo ye wuu mü puni à batize Kile Munaani

nīnkinji cye kurugo, maa wwà maa mpyi cyere nīnkin, lire Munaani nīnkinji cye kurugo, l'à pyi Yahutuu yo, l'à pyi Girekii yo, l'à pyi bilii yo, li jyè a pyi bilii mà yo, Kile Munaani nīnkinji l'à tìg'a tèen wuu mù puni i.

¹⁴ Sùpyanji cyeere jyè yatanja nīnkin kanna me, nka yi maha nyaha. ¹⁵ Tòoge ká jwo na kuru nàzhan jyè cyeere e me, mà lire jùnjke pyi na kuru jyè cyege me, tá lire sì n-jà ku nàzhan yige cyeere e bë? ¹⁶ Nyè nīnjenke ká jwo na kuru jyè cyeere yatanjké kà me, mà lire jùnjke pyi na kuru jyè jyìi me, tá lire sì n-jà ku nàzhan yige cyeere e? ¹⁷ Kampyi cyeere yatanjyi puni mpyi jyìi, di sùpyanji mpyi na sì raa núru raa nkò ye? Kampyi ti puni mpyi nīnjenye, di sùpyanji mpyi na sì raa nûge taa raa nkò ye? ¹⁸ Mâ sèenji jwo, Kile jyè a cyeere dà amuni me, u à ti yatanjyi puni nīnkin nīnkinji dà mà tåanna ná u jyìi wuuni i. ¹⁹ Kampyi yatanja nīnkin kanna ku mpyi, wà mpyi na sì raa ku pyi cyeere me. ²⁰ Lire kurugo sùpyanji cyeere yatanjy' à nyaha, nka cyeere nīnkin ti jyè ti ti.

²¹ Lire jyìi sì n-jà n-jwo na lire kuro jyè cyege e me. Nùnjke mù sì n-jà n-jwo na kuru kuro jyè tooyi i me. ²² Nka yatanjyi yi jyè cyeere e fànhā baa ke, yire tayyéreg' à pêe sèl'e. ²³ Yatanjyi wuu jyè na sònñji na yi jyè kuru fiige silege wuyo me, wuu maha yákili yaha yire na mà tòro yatanjyi sanjyi na. Yatanjyi yi jyè silege cyeiyi wuu cyeere e, ná yi jyè a yaa y'a jnaa cyínni na me, wuu maha yaha yire na sèl'e. ²⁴ Yatanjyi yi jyè yi jyè silege wuyo wuu cyeere e me, wuu jyè na yare yire na sèl'e me. Yatanjyi jjemù wuu jyè na sònñji na yi jyè tòon wuyo me, Kile à cyeere dà maa yire yatanjyi le dà e. ²⁵ Kile à lire pyi, bà cyeere yatanjyi si mpyi y'àha ndáha ndáha yiye na me. Nka yi puni y'a yiye tère. ²⁶ Yatanjké kà ha mpyi ná tayañcyage e, cyeere puni ti maha yà. Yatanjké kà ha nkèe ta, cyeere puni ti maha mpyi kuru funtange e.

²⁷ Yii pi ke, yii pi jyè Kirisita cyeere, yii shin maha shin à pyi tire cyeere yatanjké kà. ²⁸ Lire kurugo Kile à pìi tìje dánafeebii kurunjke e u báaranji mée na. Yyecyiige na, u à Yesu túnntunmipi tìje, li shònwuuni maa Kile túnnture pyifeebii tìje, li tanrewuuni maa cyelentiibii tìje. Lire jwøho na, u à kakyanhala karigii pyifeebii tìje, mppi pi maha yampii cùunji ke, maa pire tìje, maa dánafeebii tég'feebii tìje, maa yyaha yyére shiinbii tìje, maa pìi pyi pi i jini na shèenre taber'yu. ²⁹ Tá y'à jwo na pi puni pi pyi Yesu túnntunmii? Lire jyè me, Kile túnnture pyifee? Lire jyè me, cyelentii? Lire jyè me, kakyanhala karii pyifee? ³⁰ Lire jyè me, pi a yampii cùunji? Lire jyè me, na yu shèenre taber'e? Lire jyè me, na tire shèenre yyaha yu pi sanmpil'á? Tá lire kani là nīnkin pyipiyi fành' à kan pi pun'á? ³¹ Yii a Kile Munaani màkanyi puni nīncenjyi caa. Lire e mii sì lire kuni nīncenni le yii taan nume.

13

Ntàannamagare kani

¹ Nyè wuu mée ká shèenre puni cè na yu, mà bâra Kile mèlekeebii woore na mù, ná ntàannamagare jyè wuu zòmpyaagil'e me, wuu jwumpe maha mpyi màhawaya. Li maha mpyi mu à jwo tòonjo, lire jyè me yatinjye wuu jyè na bwùun jùnjke kurugo. ² Kile mée ká wuu pyi u túnntunmii, karigii cyi à jwøho ke, maa wuu pyi wuu u jini na cyire yige bëenmpe na, maa jncènji shinji puni kan wuu á, ali wuu dánijanji fànhé mée ká sàa nyaha fo na jini na janji pyi yi i nkùni na yíri yi tateenyi i, ná ntàannamagare jyè wuu zòmpyaagil'e me, wuu jyè yafyin me. ³ Wuu mée ká wuu cyeayaïi puni tåa fòjfeebii na pi à tège na piye jwø caa, mà li tåan wuy'á pi wuu kyérege Kirisita kurugo, ná ntàannamagare jyè wuu zòmpyaagil'e me, lire sì yafyin jwø wuu na me.

⁴ Ntàannamagare ká mpyi njemu i ke, urufoo lùuni maha bò, u maha kacenjkii pyi sùpyire sannte na, nyipeen jyè na mpyi u e me, bwoma jyè na mpyi u e me, yàmpeen jyè na mpyi u e me. ⁵ Úrufoo jyè na jyè jùzogoro karil'e me, u yabilinji nàfan karigii kanni bà urufoo maha mpyi me, urufoo jyè na mpyi lùfwuufoo me, u jyè na wà nàvunyjaga yare uye funj'i me. ⁶ Ntiimbaanje karigii jyè na urufoo funjø tángé me. Nka ntiinji karigii cyi maha u funjke tåan. ⁷ U maha jçù uye na karigii puni i, u maha dá Kile na karigii puni i, u maha u sònñjore taha karigii puni na, maa karigii puni kwú uye e. ⁸ Ntàannamagare sì n-sìi n-kwò me, nka Kile túnnture báaranji sì n-pa n-kwò, mppi pi jyè na shèenre taber'yu ke, lire sì n-pa n-kwò, jncènji u jyè wuu e ke, uru sì n-pa n-kwò. ⁹ Yii li cè na wuu jyè a karigii puni cè me. Wuu taceejke jyè a pêe Kile túnnture báaranji i me. ¹⁰ Nka Kile ká u báaranji funjø canjke nkemu i ke, wuu karigii nivunjømbaagii sì n-kwò.

¹¹ Téni i wuu mpyi nàjkocyere e ke, nàjkocyere mpyi maha jnaa wuu jwumpe ná wuu sònñjorjkanni ná wuu karigii kàanmucyajkanni i. Nka wuu à pa lyè ke, wuu à lire puni jwø yaha. ¹² Numé, wuu jyè na karigii jnaa na jcwúu me, li na jyè mu à jwo bà wà maha uye wíi dùba e me*. Canjja na ma, wuu sì raa karigii jnaa raa jcwúu. Numé wuu taceejke jyè a

* ^{13:12} Tòonntre shinji wà tèeciyi shiinbii mpyi maha ntèg'a dùbanji yaa, lire mpyi maha sùpyanji pyi u jìn'a uye wíi' a cwó u e me. Dùbanji yyahe jyè a mpyi maha jcwó me.

pēe mē, ḥka kuru canjke, bā Kile à wuu cè feefee mē, amuni wuu sí n-pa Kile karigii yyaha cè.¹³ Nyé kappyaa taanre cyi jyé, cyire sì n-sii n-kwō mē, cyire cyi jyé: dāniyāji ná sānqore tatahage ná ntàannamagare, ḥka nde li jyé cyi puni nimbwooni ke, lire li jyé ntàannamagare.

14

Kile tūnnitur' à yaa t'a mpyi dānafeebii shēenre niçcente e

¹Lire kurugo ntàannamagar' à yaa ti pyi yii yacyage njcyiige. Kile Munaani maha mākanyi pjemu kaan ke, yii raa yire caa mü. ḥka Kile tūnnitur njwuji mākange wuuni l'à lyé.² Naha kurugo yé shinji u jyé na shēenre taber'e yu ke, ná sùpyire e bā urufoo maha yu mē, ná Kile e u maha yu, naha na yé wà jyé na u jwumpe yyaha cini mē. Karigii cyi jyé cyi yyaha jyé a cè mē, Kile Munaani sifente cye kurugo u maha cyire kyaaya yu.³ ḥka njemu u jyé na Kile tūnniture yu ke, ná sùpyire e urufoo maha yu, maa ti tère ti i si yyaha na Kile kuni i, maa māban leni t'e, maa ti zòmpyaagii tāali.⁴ Shinji u jyé na yu shēenre taber'e ke, ti maha urufoo kanni tère u u si yyaha na Kile kuni i. Mā li ta shinji u jyé na Kile tūnniture yu ke, urufoo maha dānafeebii kurunjke puni tère pi i si yyaha na Kile kuni i.

⁵ Yii puni kā a jini na shēenre taber'e yu, lir' à tāan mii i sèe sèl'e ke, lire li jyé yii puni pi a Kile tūnniture yu. Kile tūnnitur jwufoonji tayyéreg' à fānha tò shēenre taber'e jwufoonji woge na, fo wà ha nta na tire shēenre kēenni, bā ti si mpyi si dānafeebii kurunjke tègē pi a si yyaha na Kile kuni i mē.⁶ Mii cīnmpyiibii, yii yabilimpii pi li kāannmucya a wíi ke! Mā jwo mii u pa Kile tūnniture tā jwo yii á, si kani là cyēe yii na Kile kuni i, lire jyé mē si yērēge kā kan yii á ke, kampyi shēenre taber'e mii mpyi a pa jwo ná yii e, naha tōon yii mpyi na sí n-ta lire e yé?

⁷ Nde li jyé yatinjyí kāmpanjke, mu à jwo tūnmpini, lire jyé mē ḥkonnōnji ke, kuru kā mpyi ku jyé a bwōn ku bwōnnkanna na mē, mēeni li jyé na bwūun ke, di wà sí n-jà lire cè n-jwo ye?⁸ Tīnmpini pi maha wyì maha ntèg'a kāshikwōnbii wà piye na ke, ná lire jyé a wyì li wyijkanna na mē, jofoo u si uye bēgele kāshige mēc na ye?⁹ Amuni li mü jyé yii á, yii pi jyé na yu shēenre taber'e ke, yii lōgofeebii kā mpyi pi jyé na yii jwumpe nūru mē, nje yii jyé na yu ke, di pi si yire cè n-jwo ye? Li maha mpyi mu à jwo ná kafēge e yii jyé na yu.¹⁰ Shēenre shīj' à yyaha dīnyējii, ḥka tire shēenre puni na nūru tijwufeebil'ā.¹¹ Mii aha mpyi mii jyé na shēenre tā nūru mē, ti jwufoonji maha mpyi nāmpōnjo mii á, mii mü maha mpyi nāmpōnjo ti jwufoonj'ā.¹² Nyé ná Kile Munaani mākanyi lage sí jyé yii na, nje yí sí n-sii n-jà dānafeebii pi pi a si yyaha na Kile kuni i ke, yii a yire caa ná yii cyeyi shuunniñi i.

¹³ Lire kurugo shinji u jyé na shēenre taber'e yu ke, urufoo u a Kile jāare, bā u si mpyi s'a t'i kēenni mē.¹⁴ Naha kurugo yé mii aha a Kile jāare shēenre taber'e, mii kōni maha mpyi Kilejarege na, ḥka mii jyé na na jwumpe yyaha cini mē.¹⁵ Lire e ke naha mii à yaa mii u pyi ye? Mii si n-jà raa Kile jāare shēenre taber'e, ḥka shēenre mii à cè ke, mii mü sí n-jà raa u jāare tire shēenre e. Mii si n-jà raa Kile pēente myahigii cēe shēenre taber'e, ḥka shēenre mii à cè ke, mü mü sí n-jà raa cyi cēe tire shēenre e.¹⁶ Nyé mu aha a fwū kaan Kile à shēenre taber'e, wà ha nta dānafeebii kurunjke e njemu u jyé u jyé na tire shēenre nūru mē, di urufoo si n-jà n-jwo: «Amiina» mā li ta jyé a mu jwumpe lōgo mā ye?¹⁷ Mu fwūji niñkanji mēc kā nta u à jwō sèl'e, u si n-jà urufoo tègē Kile kuni i mē.

¹⁸ Mii à Kile shēere, naha na ye u à mii tègē mii à jà na yu shēenre sannte e mà tōro yii puni na.¹⁹ ḥka lire ná li wuuni mü i, mii aha mpyi dānafeebii kurunjke e, mà jwōjyeyā kānjuro kanna jwo dānafeebii shēenre nindogore e, mii maha lire funjō lwó maha ntōro mii u camppuni lwó jwumpe na shēenre taber'e pi jyé na tire itemu nūru mē.

²⁰ Mii cīnmpyiibii, yii áha raa sōnnji nāñkopyire sōnnōnjkanni na mē. ḥka kapecigii kāmpanjke na, yii yiye pyi pīnmpīnnyeye fiige. Yākiligente kāmpanjke na, yii yiye pyi shinlyee.²¹ Y'à sémē Kile Jwumpe Semeni i na Kafooni Kile à jwo: «Nāmpwūnbi pi mii sí n-tun na shiinbil'ā. Pire sí n-jwo ná pi e shēenre taber'e. ḥka lire ná li wuuni mü i, pi si mii jwōmēeni cū mē*».²² Mā tāanna ná lire katoroñkwooni i, nje mii sí n-jwo ke, yire yi jyé: wà ha shēenre taber'e jwo, mpīi pi jyé pi jyé Kile kuni i mē, lire maha li cyēe pire na na Kile sí yoge kwōn pire na. Puru jwumpe jyé a yyaha tī ná dānafeebil'e mē. Wà ha Kile tūnnitro jwo, lire maha li cyēe dānafeebii na na Kile jyé pi shwəhol'e. Mpīi pi jyé pi jyé Kile kuni i mē, puru jwumpe jyé a yyaha tī ná pire e mē.

²³ Nyé l'aha mpyi kee yii dānafeebii kurunjk' à binni, ka yii puni si wá na shēenre taber'e yu, shincyi kā mpa yii ta pur'e, njemu u jyé u jyé a Kile cè mē, tā u si n-jwo na yii funjy' à shwō yii na mē?²⁴ ḥka l'aha mpyi mu à jwo Kile tūnniture yii jyé na yu, ka u u mpa jyé yii kurunjke

* **14:21** Tēni i Izirayeli shiinbil' à Kile jwōmēeni yaha ke, Kile à jwo na uru sí Babilōn shiinbii kāshicyege yaha ku pa pi tūn pi i jà pi na. Shenre nāmpōnno Babilōn shiinbii mpyi na yu. Izirayeli shiinbil' à pi jyé pi i tire shēenre yu ke, ka lire si li cyēe pi na na Kile à tūn ná pire Izirayeli shiinbil' e (Ezayi 28.11-12).

shwəhəl'e, u aha yii jwumpe lōgo, lire sí u pyi u cè na sèenj i yii jyε na yu, si u pyi u cè na uru kapyiñkii jyε a tii me. ²⁵ Yaaga maha yaaga k'á ñwəhō urufoo zōjì na ke, yire puni sí n-yige cyiñjì na, fo u sí yyahe cyigile si niñkure sín si Kile kēe, si jwo sèenj na, Kile na jyε yii shwəhəl'e.

Kile pèente karigii sogolo ñkann'á yaa li jwō

²⁶ Mii cìnmpyibii, yii à yaa yii ndemu pyi ke, lire li jyε: yii aha yiye binni Kile pèente mεe na, mεe ká mpyi wà á, urufoo u li cêe. Yerege jwumø ká mpyi wà á, urufoo u pu jwo, Kile ká nta u à kani là cyée wà na, urufoo u li jwo. Kile ká nta u à sheenre taber'e le wà jwō e, urufoo u ti kēenjε. Nka cyire karigii pun'á yaa cyi dánafeebii tège pi a sì yyaha na Kile kuni i. ²⁷ Mpii pi jyε na sheenre taber'e yu ke, pire jyε a yaa pi tòro shiin shuuunni taanre na me, pi raa yu niñkin niñkin, li i nta wà mū na jyε waní ñgemu u sí n-jà raa tire sheenre kēenjì ke. ²⁸ Kèenjefoo ká mpyi u jyε a ta tire sheenre na me, ti jwufeebil'á yaa pi fyāha, pi raa yu piye funn'i ná Kile e.

²⁹ Nde li jyε Kile tünntunmipi kámpanjke ke, pire shiin shuuunni taanr'á yaa pi a yu niñkin niñkin. Pi sanmpii s'a pi jwumpe núru pi raa pu kàanmucaa. ³⁰ Nka Kile ká nta u à kani là cyée wabere na, ñgemu u à fyānha a jwumpe lwó ke, ur'á yaa u fyāha, u u yaha u li jwo. ³¹ Yii jyε a yaa yii binni yii a Kile tünnture yu me, yii a ti yu niñkin niñkin, bà ti si mpyi si dánafeebii le kur'e, si māban le pi e me. ³² Yii li cè na li siñj jyε Kile tünntunjì na mà jà a cù u jwōge na, si pi sanmpii yaha pi jwo a kwà. ³³ Naha kurugo yε nyàhanjurugunjì jyε a táan Kile á me, mà karigii yal'a sogolo yyeñjke e, lire l'à táan u á, bà li jyε na mpyi dánafeebii kuruñji puni i me.

³⁴ Cyeebil'á yaa pi fyāha mpinniñi cyeyi i, naha na yε kuni jyε a kan pi á, pi jà pi a yu yire cyeyi i me. Pi à yaa pi piye tîrige, bà MusaSaliyanji à yi jwo me. ³⁵ Pi la ká mpyi si yibige pyi cyage kà na, pi aha no pyengé pi kuru yibige pyi pi nàmbaabii na. Naha kurugo yε li lemp'á pi ceewe u a jwumpe lwúu dánafeebii kuruñke e³⁶.

³⁶ Taha yii na sônnjì na yii baga jwumø pu jyε Kile jwumpe? Lire jyε me, taha yii na sônnjì na yii kanni na puru jwump'á no? ³⁷ Wà ha nta u u sônnjì na Kile Munaani maha jwumpe leni uru jwō e na yu pi sanmpil'á, u li cè na yerege mii jyε na sémени si ñkan yii á ame ke, kur'á fworo Kafoonji Yesu i. ³⁸ Wà ha yerege jwumpe cyé, yii àha nûru urufoo le laage e me.

³⁹ Mii cìnmpyibii, jwōpyeçga niñkin na, yii a Kile tünnture báarañi caa yii a mpyi. Wà ha a si raa yu sheenre taber'e, yii àha urufoo sige lire na me. ⁴⁰ Li tegeni li jyε, yii karigii puni cyi pyi náñjire e, yii i cyi sogolñkanni yaha li jwō.

15

Kirisita à jnè a fworo kwùlji i ke, kwùubii mû sí jnè

¹ Nye mii cìnmpyibii, Jwumpe Nintanmpe mii à jwo yii á, ka yii i dá pu na, maa yiye pwø pu na ke, mii la jyε si yii funqø cwo puru na. ² Puru jwumpe cye kurugo, kuni li maha sùpyire shwø ke, lire yii à lwó. Yii aha ñkwôro lire kuni i, Kile sí yii shwø. Naha na yii na sônnjì na yii dánijanji kapyiñni jyε jwōo baa ke?

³ Jwumpe p'a jwo mii á, ná pu tayyéreg'á pêe ke, mii à puru jwo yii á. Puru pu jyε: Kirisita à kwû wuu kapegigii yâfanji kurugo, bà l'à fyânh a jwo Kile Jwumpe Semenj i me. ⁴ U buwuñ'á le fannjke e, u kwùñji canmpyitanrewuuni, u à jnè, bà l'à fyânh a jwo Kile Jwumpe Semenj i me. ⁵ U ñejkwooni kàntugo, u à uye cyée Pyeri na, lire kàntugo, maa uye cyée u cyclempyibii ke ná shuunnjì na. ⁶ Lire kàntugo cìnmpyibii dánafeebii na u à uye cyée tère niñkin i ke, pir'á jyaha shiin ñkwuñ kajkuro (500) na. Shinpaanra kanna pi à kwû pire e, lire baare e, pi niñyahamii saha na jyε shì na. ⁷ Lire kàntugo u à uye cyée Yakuba na, maa uye cyée u tünntunmipi sanmpii puni na.

⁸ Pire puni kàntugo, u à uye cyée mii Poli na mû, mii u jyε mu à jwo pìnmpinjyaga niñjyembaga ñkemu k'á si ke. ⁹ Yii li cè, mii u jyε Yesu tünntunmipi puni kàntugo yyére wuñi. Mii bá mpyi a yaa mii u tòro u tünntunmipi e me, naha na yε mii mpyi maha Kile dánafeebii kurunjke kyérege sèl'e. ¹⁰ Nka tayyérege e mii jyε niñjaa ke, Kile u à jwō mii na maa mii yaha kur'e. Tawage e bà u à sâa jwō mii na mà de! Mii bá à báarañi pyi mà tòro Yesu tünntunmipi sanmpii na, ñka ná na yabiliniñ fânhe e bà mii à u pyi mà de! Kile u à jwō mii na maa mii pyi mii à u pyi. ¹¹ Lire e ke l'à pyi mii u à Jwumpe Nintanmpe jwo yii á yo, l'à pyi Yesu tünntunmipi sanmpii yo, Jwumpe Nintanmpe ninumpe wuu jyε na yu, yii mû s'à dá pu na.

Dánafeebii jnèjì kani

^{† 14:35} Pi na sônnjì na Poli à cyeebibii sige pi àha raa pi nàmbaabii yibili Kile pèente tèni i me. Pií sí na sônnjì na Poli jyε a kuni kan cyeebil'á pi a Kile tünnture jwufeebibii jwumpe jwōhe túru me. Pií sí i sônnjì na mpii pi à ntùñjke taha Poli na ke, pire jwumpe pu jyε 14.35 i. 14.36 i Poli jyε a jyε puru jwumpe na me.

¹² Nyé ná wuu s'à jwo yii á na Kirisita à jè a fworo kwùnji i, jaha na yii pì maha jwo na kwuñene nyé nùmpanja mà yé? ¹³ Kampyi yii na sônnji na kwuñene nyé nùmpanja me, lir'a li cyêe na yii nyé a dá na Kirisita mú à jè a fworo kwùnji i me. ¹⁴ Kampyi Kirisita nyé a jè a fworo kwùnji i me, Jwumpe Nintanmpe wuu nyé na yu ke, puru kajwuuni mpyi na sí n-pyi jùñjo baa, yii dâniyanji kapyiini mú mpyi na sí n-pyi jùñjo baa.

¹⁵⁻¹⁶ Nyé jwumpe wuu nyé na yu na ntare Kile na ke, puru mpyi na sí n-pyi kafinara, jaha na ye wuu à jwo na Kile à Kirisita à yige kwùnji i. Kampyi yii na sônnji na kwuñene nyé nùmpanja me, lir'a li cyêe na yii na sônnji na Kirisita mú nyé a jè a fworo kwùnji i me. ¹⁷ Kampyi Kirisita nyé a mpyi a jè a fworo kwùnji i me, jùñjo mpyi na sí n-pyi yii dâniyanji kapyiini na me, yii kapecigii tugure mú mpyi na sí n-kwôro yii jùñj'i. ¹⁸ Lire mpyi na si li cyêe mú na mpii pi à kwû mà pi ta pi à dá Kirisita na ke, na pir'a pînni. ¹⁹ Kampyi wuu à wuu sônnjore taha Kirisita na nume tünji kanni kurugo, lire e ke wuu pi nyé dijyé sùpyire puni kanhamafeebii.

²⁰ Nka sèenji na, Kirisita à jè a fworo kwùnji i. Mpîi pi à kwû ke, Kile à u jè a yige kwùnji i yyecyiige na, maa li cyêe na kwùubii mú sí n-pa jè. ²¹ Yii li cè, bâ kwùñj'a jyè dijyene i shin ninjin cye kurugo me, amuni kwuñjeni mú à jyè shin ninjin cye kurugo. ²² Sùpyire puni sí n-kwû, jaha na ye pi nyé Adama wwoñeege e. Amuni li mú nyé, dânafeebii puni sí nûrú jè, jaha na ye pi nyé Kirisita wwoñeege e. ²³ Nka shin maha shin ná u tèeñene li nyé, Kirisita u à pyi shincyiwe mà jè, lire kàntugo, mpîi pi nyé u wuubii ke, u aha bû nûr'a pa canjke ñkemu i ke, pire mú si jè. ²⁴ Lire kàntugo dijyene sí n-kwò. Kirisita si jùñufente puni ná sifente puni ná fânñafente puni shi kwò, si Saanre le Tufooni Kile cye e. ²⁵ Yii li cè na fânha ku nyé ku ki, Kirisita u tèen jùñufente na fo si zà yaa ná Kile e, u à u zâmpenbii puni le u tooyi jwâh'i. ²⁶ Zhampenji nizanji u si shi bò ke, uru u nyé kwùnji. ²⁷ Yà sémo Kile Jwumpe Semenji i na: «Kile à sîji kan u á yaayi puni na*.» Nka puru jwumpe e, l'à fîniñe na sîji nyé Yesu à mà pyi Kile jùñjo na me, jaha na ye Kile u à sîji kan u á u pyi yaayi puni jùñjo na. ²⁸ Nyé yaayi puni ká bû ñkúu Kirisita á tèni ndemu i ke, uru u nyé Jyafoonji ke, Kile ká sîji kan u á yaayi puni na tèni ndemu i ke, u mú sí uye tûrige Kile á. Lire ká mpyi, Kile sí n-pyi yaayi puni ná sùpyire puni jùñjo na.

²⁹ Mpîi pi maha piye batizeli kwùubii kurugo ke, yii sâññø pire na mú ke, kampyi kwuñene nyé a sîi nùmpanja me, jaha kurugo pi maha piye batizeli pi kurugo ye†? ³⁰ Wuu mú de? Kampyi kwuñene nyé me, jaha kurugo wuu maha wuu mûnahigii pérëli tèrigii puni i ye? ³¹ Mii cîñmpyibii, mii sí n-sîi yi jwo n-waha yii á, mii na nyé kwùnji jwage e canjja maha canjja. Sèenji na, mà yii jaha wuu Kafoonji Yesu Kirisita wwoñeege e, yii pi à mii jùñke yîrige. ³² Zhînji mii à le ná Efese kàñhe sige yaayi i ke, kampyi nùmpanja nyé wani me, jaha lire zhîleni mpyi na sí jwô mii na ye? Kampyi kwuñene nyé nùmpanja me, mii sí n-jà n-jwo sùpyire sannte fiige na:

«Wuu a lyî, wuu raa byii,

jaha na ye wuu aha ñkwû, y'à kwò‡.»

³³ Yii a yiye kàanmucaa: «Sùpyanjiaaaronjenejí ká mpyi u nyé a jwô me, uru u maha u wurugo, maa u le kumpiini i.» ³⁴ Yii yâkili ta, yii i láha kapecigii na, lire l'à jwo. Pìi na nyé yii shwôh'el'e, pi saha ñkwò a Kile cè me! Mii na yire yu yii i lì cè na yii silege kyaa li nyé li li.

Dânafeebii sí jè ná cyere nivonni i

³⁵ Mii mée nyé mii à mpe jwo ke, mii à li cè na wà sí n-jà mii yíbe na di kwùubii sîjè n-jwo ye? Ná cyeere shînji ntire e pi sîn-pyi ye? ³⁶ Sîjconjó kâ ke, sûmanj mu maha nûgo ke, u mpûrampe kâ fwónho, u maha fyîn mà? ³⁷ Sûmanj mu maha nûgo, mu à jwo kâlaje. Lire baare e ku cige niimpunkje bà mu maha sà jçûru me. ³⁸ Nyé u nûguñkwooni kàntugo, Kile maha u pyi u à fyîn maa u pyi u à pyi sûmacige, maha bê ná u nyii wuunji i. Sûmanj shînji puni ná u cire ti nyé.

³⁹ Amuni nyii yaayi puni cyeere mú nyé, kâ ná kâ woro nyé niñkin me. Sùpyire cyeere na nyé ti ye, yatoore woore sî nyé ti ye, sajiceenre woore na nyé ti ye, fyaabii woore na nyé ti ye. ⁴⁰ Yaayi yi nyé niñyinji na ke, yire cyeere na nyé ti ye, nyé yi nyé jùñke na ke, yire woore mú sí nyé ti ye. Nyii yaayi yi nyé niñyinji na ke, yire sinampe ná jùñke wuyi sinampe nyé niñkin me. ⁴¹ Canjajyilini sinampe na nyé pu ye, yîñke sinampe na nyé pu ye, wôrigii sinampe mú sí na nyé pu ye, ali wôrigii sinamp'a wwû puye e.

⁴² Nyé kwùubii kâ a sî jè, amuni li mú sí n-pyi. Bâ sùmabilini kâ nûgo, li mpûrampe maha fwónho me, amuni li nyé, bunji kâ ntò, u maha fwónho, ñka u aha jè tèni ndemu i ke, u saha nyé na fwónre me. ⁴³ Bunji kâ ntò, u lemë maha mpi, wâ kuro saha maha mpyi u e me, ñka u aha jè, u maha mpyi ná fânñh'e. ⁴⁴ Cyere mûnaa baa woore ti maha ntò, ñka ti mûnaa woore ti maha

* 15:27 Zaburu 8.7 † 15:29 Pìi maha jwo: «Nyé jaha kurugo pìi maha piye kan pi a batize maa piye le kwùnji jwage e ye? Kampyi sè wi na kwuñene nyé me, jaha kurugo pi maha piye le kwùnji jwage e maa piye kan pi a batize ye?» ‡ 15:32 Ezayi 22.13

jè. Sùpyire cyeere na jyè wani, Kile Munaani maha cyeere ntemu kaan ke, tire na jyè wani mú. ⁴⁵ Yà séme Kile Jwumpe Semeni i na: «Adama u jyè sùpyanji njocyiji, Kile à u dà maa munaani le u e». Nka Adamanji u sí n-pa kàsanraga na, ná uru u jyè Yesu Kirisita ke, uru u maha shiñji kaan sùpyir'á Kile Munaani cye kurugo. ⁴⁶ Kile Munaani maha cyeere ntemu kaan ke, tire bà ti jyè njocyire me, supicyeere ti jyè njocyire, lire kàntugo Kile Munaani woore maha nta a pa. ⁴⁷ Adamanji njocyiji na jyè njukje wu, Kile à u yal'a yige pwoore e, nka Adamanji shonwuñi jyè njuyini wu. ⁴⁸ Sùpyanji u à yal'a yige njukje e ke, bà uru jyè me, yaaga maha yaaga k'à fworo ur'e ke, amuni yire puni jyè. Nge si u jyè njuyini wuñi ke, bà uru jyè me, yaaga maha yaaga k'à fworo ur'e ke, amuni yire puni mú jyè. ⁴⁹ Sùpyanji u à yal'a yige njukje e ke, bà wuu jyè uru fiige me, nge u jyè njuyini wuñi ke, amuni wuu mú si n-pyi uru fiige.

⁵⁰ Mii cìnmpyibii, jje mii sí n-jwo yii á ke, yire yi jje: cyeere ti jyè wuu na ame ke, wuu si n-jà n-jyè Kile Saanre e ná tire e me. Cyeere ti sí n-pa n-fwónho ke, mà tire yaha wuu na, wuu si n-jà n-pyi kwùmbaa me.

⁵¹ Kani li mpyi a jwøha ke, mii sí lire yyaha jwo yii á, lire li jyè, wuu puni si n-kwú me, nka wuu cyeere puni sí n-kéenje. ⁵² Li sí n-pyi tère njukjin ná wile njukjin tìnmpini wyizanni na. Dijyeni canjkwøge tìnmpini ká wyì tèni ndemu i ke, mpii pi à kwú ke, pire sí jè, pi saha si n-kwú me, wuu cyeere puni sí n-kéenje.

⁵³ Yii li cè na cyeere ti jyè wuu na ke, tir'á yaa ti kéenj'a pyi cyere, ntemu ti jyè ti si n-fwónho me. T'à yaa ti kéenj'a pyi cyere ntemu ti jyè ti si n-kwú me. ⁵⁴ Nye wuu cyeere ká bú nkéenj'a pyi cyere nivwønhømbara ná njukumbaara tèni ndemu i ke, jwumpe p'à séme Kile Jwumpe Semeni i ke, puru sí n-fùnjo. Yà séme: «Sí à ta kwùñi na, kwùñi shi à pínni feefee*!»

⁵⁵ «Kwù wà we, taha mu síñi jyè ke?

Kwù wà we, taha mu bâhe jyè ke?»

⁵⁶ Kapegigilí mpyinji jyè baha fiige, nkemu ku maha kwùñi pyi u u nöni wuu na ke. Salianji kuni jaaranj'à wuu já ke, lire l'à pa ná l'e kapegigil'à fànhä ta wuu na. ⁵⁷ Nka wuu à fwù kan Kile á, jaha na ye uru u à wuu pyi wuu à sí ta kwùñi na, wuu Kafoonji Yesu Kirisita cye kurugo.

⁵⁸ Lire kurugo mii ntàannamacinmpyibii, yii fànhä le yiye e, yii àha yafyin yaha ku yii pyi yii a nûruli kàntugo me, yii a sì yyaha na Kafoonji báaranji i tèrigii puni i. Yii li cè mà yii yaha Kafoonji báaranji na, kanhare yii à pyi ke, tire si n-sii n-pyi jùñjo baa me.

16

Wyéreñi Korenti dánafeebil'à bínni si ntègë Zheruzalemu wuubii tègë ke

¹ Nye mii cìnmpyibii, wyéreñi u jyè na binnini si ntègë Kile wuubii tègë Zheruzalemu kànhe e ke, yii mû à yaa yii a lire pyi bà mii à yi jwo Galati kùluni dánafeebii kuruñy'á me. ² Cibilaaga maha cibilaaga, canjcyiige* yii shin maha shin à yaa u wwù u jùñjo wyéreñi i, mà tåanna ná u cyentage e, u yaha uye kanni na, bà li si mpyi mii aha nta si nö yii yyére ke, mii i sà uru wyéreñi ta u à bínni a kwò me. ³ Mii aha bú nö wani tèni ndemu i ke, tünntunmpii yii si n-cwøñro ke, mii sí séme taha pire na ná wyéreñi i pi sà nkan Zheruzalemu kànhe e. ⁴ L'aha mii kakarala kwò, mii ná pire si n-kâre sjencyan.

⁵ Mii la jyè si nara pyi Masedoni kùluni i, si nta raa sì yii yyére, jaha na ye mii la jyè si ntòro Masedoni i. ⁶ Mii aha na wani yii yyére, shwøhal'e mii sí tère nimbilere, lire jyè me mii sí wyeere tèni pyi ná yii e, bà yii si mpyi si mii tègë mii i na tashage ta me. ⁷ Naha kurugo ye nume tsøg e, mii la jyè sì sà yii jya kanna si ntòro me, nka mii la jyè si tère pyi yii taan, Kafoonji ká jyè. ⁸ Nka lire ná li wuuni mú i, mii sí n-kwôro Efese kànhe e, fo zà nò Pantekotini kataanni na, ⁹ jaha na ye Kile à sàa li laage kan mii á, mii u báarabwøho pyi wani, ali mà li ta mii zàmpesnbl'á jyè wani.

¹⁰ Timoti ká no wani yii yyére, yii i u cùmu leme jwø, bà li si mpyi u àha bú ñkwò màban fô uye na me, jaha na ye u na báare mii fiige Kafoonji á. ¹¹ Yii àha ñkwò u wíjicwò me! Yii u tègë u kùsheeni na bà u njiceenje wu si mpyi si nö mii na me, jaha na ye mii ná cìnmpyibii nahna u sigili naha.

¹² Nde li jyè wuu cìnmpworonji Apolosi u kàmpanje ke, mii à màban le u e sèl'e, bà u ná cìnmpyibii sanmpii si mpyi si sà fworo yii na me. Nka u à yi jwo mii á na sèenj na, li tèni sàha no me. Li tèni ká no u á, u sì li pyi.

¹³ Yii kwôro jyè na, yii yiye wahah yii i ñkwôro Kile kuni i, yii àha màban yaha u fô yii na me, yii fànhä le. ¹⁴ Ntàannamagar'á yaa t'a naa yii kapyiñkji puni i.

¹⁵ Mii cìnmpyiibii, mii sí kyaa niŋkin cya yii á sahaŋki. Yii à li cè na Sitefanasi ná u pyengé shiinbii pi à pyi dánafeebii njocyibii Akayi kùluni i, pi à piye pwø Kile wuubii ntègènì na mù.

¹⁶ Yii à yaa yii a núru tire sùpyire shin'á, mà bâra mpíi puni pi à piye pwø Kile bâaranji na ke.

¹⁷ Mii funntanga wu u nyé, na ha na ye Sitefanasi ná Foritunatusi ná Akayikusi na ha ná mii i. Yii n'a mpyi na ha, nde yii mpyi na sí n-pyi ke, pi à lire pyi. ¹⁸ Pi à mii funnje nyé, bâ pi à yii funnyi nyé me. Yii a nte sùpyire shinji métanga yiri.

Yii a cìnmpworogo fwùnji kaan yiy'á ná funjcenji i.

²¹ Mii Poli yabilinji u à nyé fwùnji séme ná na cyege e.

²² Kafoonji kyaa ká nta l'à pën ñgemu á ke, Kile u urufoo lája.

«Kafoonji, ta ma!»

²³ Kafoonji Yesu u jwó yii na, u u jwó le yii á!

²⁴ Yii mù puni kyal'á tåan mii á, Yesu Kirisita wwojëege e.

Poli à letereñi shonwun i njemu kan Korenti kànhé

dánafeebil'á ke

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyé letereñi funjó jwumpe e ke

Poli u à njeg leterenji séme sahanjki mà kan Korenti kànhé dánafeebii kurunjk'á. U leterenji njycyinji i, u mpyi a jwo na uru la jyé si sà yyaha yige pi na. Uru leterenji tuugonjkwooni kàntugo u jyé a já a wyér'a kàre me, jaha kurugo ye u wwojesci Timoti mpyi a yíri Korenti kànhé e ná jwumpe p'e mà yyaha tii ná dánafeebii kurunjke e, mpemu p'a waha Poli na ke.

Dánafeebii mpyi a jyé kafinivinibii pli jwumpe na, pire mpyi a piye pyi Yesu tünntumii. Pire kafinivinibii u kàlanji mpyi a kàntugo wà Jwumpe Nintanmpe na, Poli mpyi a fyânhá a puru mpemu jwo dánafeebil'á ke. Pire kafinivinibii mpyi maha yi yu dánafeebil'á na Poli jyé Yesu tünntunjo me. Lire mpyi a Poli lùuni pyi l'a yíri, ka u leteré séme ná jwungam'i mà tûugo Korenti dánafeebil'á. Uru leterenji kyaa jyé a cè me, jaha kurugo ye u à pinni. Titi u mpyi a sà uru leterenji kan Korenti shiinbil'á.

Nyé lire kàntugo ka Poli ná Titi si nûr'a piye nya, ka Titi si yi jwo u á na u leterenji jwumpe na wá a njéenjé lejé Korenti dánafeebii toronjkanni i (7.1-7). Lire ná li wuuni mü i, Poli mpyi a li cè na dánafeebii pli saha na jyé wani, mpiimu pi jyé na uru mepengé yu ke. Lire kurugo u à njeg leterenji séme.

Nde l'à u zhèjri fylinne pi yyére ná nde l'à u ta u à jwungampe jwo pi na ke, u à lire yyaha jwo pi á. Mâ bâra lire na, u à li cyéé pi na na uru funntanga wu u jyé, jaha kurugo ye jwumpe ur'a jwo a tûugo pi á ke, pur'a njéenjé pyi u à jyé pi karigil'e (1-7).

Wyérenji pi mpyi na binnini Zheruzalem fôjofeebii ntégenji mée na ke, u à maban le pi e lire wyére binnini na (8-9).

Letereñi takwoore e, u à jwumpe waha mà yyaha tii ná kafinivinibil'e, pire mpiimu pi mpyi a piye pyi Yesu tünntumii ke, u à li cyéé pi na na uru Poli à sii Yesu tünntunjo. Poli à yire jwo, jaha kurugo ye u la mpyi pire kafinivinibii si dánafeebii le kumpiini i me (10-13).

Letereñi tasiige

¹ Mii Poli u jyé Yesu Kirisita tünntunjo mà tàanna ná Kile jyii wuuni i ke, mii ná wuu cînmpworonji Timoti u à njeg leterenji séme, yii Kile dánafeebii kurunjke ku jyé Korenti i ná yii mpyi puni pi jyé Kile wuu Akayi kùluni i ke, si ntun yii á. ² Wuu Tuñi Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita pi jwò yii na, pi i yyeqiñke kan yii á.

Poli à fwù kan Kile á u ntégenji kurugo

³ Wuu Kile kée, uru u jyé wuu Kafoonji Yesu Kirisita Tuñi. Uru u jyé jùnaare punifoo, uru u maha wuu tère tèrigi puni i, ⁴ maa maban leni wuu e yyefuge shinji puni tèrigil'e. Lire e wuu maha jini na maban leni yyefuge shinji puni feebil'e, bà u maha u leni wuu e me. ⁵ Yii li cè na, bà wuu maha yyefuge taa sèl'e Kirisita mege kurugo me, amuni Kile mü maha maban leni wuu e sèl'e Kirisita cye kurugo. ⁶ Mu aha wuu jyé yyefuge e, lire jùngke ku jyé si maban le yii e, yii raa si yyaha na Kile kuni i. Kile ká maban le wuu e, lire jùngke ku jyé si maban le yii e, si yii pyi yii já a wuu kyaage shinji kwú yiye e. ⁷ Wuu à sàa dá li na na yafyin sì n-jà yii pyi yii fworo Kile kuni i me, jaha na ye wuu à li cè na, bà yii jyé na yii nàzhan lwuú ná wuu e kyaage e me, amuni yii mü jyé na yii nàzhan lwuú mabanji ntanji i ná wuu e.

⁸ Nyé cînmpyibii, yyefuge e wuu à tòro Azi kùluni i ke, wuu la na jyé yii i kuru cè. Ku fànhe mpyi a pêe mà tòro wuu pèrège na, fo wuu sâha mpyi a tèen ná l'e na wuu si n-shwò kwùnji na me. ⁹ Wuu mpyi a sàa li yaha na pi sì wuu bò, lire e wuu sâha mpyi a wuu sònþore taha wuye na me, fo Kile na, uru u maha kwùnbi jèni ke. ¹⁰ Uru u à wuu shwò uru kwùnji na, u si n-pa wuu shwò sahanjki. Sèe wi, wuu à tèen ná l'e na u saha sì n-pa wuu shwò. ¹¹ Yii mü na wuu tère ná Kileñarege e. Yire Kileñareyi njiyahayi kurugo, kacenni Kile à pyi wuu á ke, shinjyahara na fwù kaan u á lire kurugo.

Poli à u tashage kéenjé

¹² Nde l'à wuu jùnyi yírigé ke, lire li jyé wuu toronjkanni dijyéenji i, mà cye cyán tèni i wuu mpyi yii shwòhol'e ke. Wuu à li cè wuye e na wuu à lire pyi ná funvinge ná sèenji i, Kile barage. Sùpyire yákilifente bà t'à lire pyi me, ñka Kile ntégenji cye kurugo l'à pyi. ¹³⁻¹⁴ Yii li cè na nde yii à kâla wuu leteribil'e maa li yyaha cè ke, wuu jyé a yafyin séme mà tòro lire na me. Wuu Kafoonji Yesu cannuruge wuu pi sì n-pyi kajuñjo si yii jùnyi yírigé, yii sì n-pyi kajuñjo si wuu wuyi yírigé. Yii à jcyére cè lire kani i mà kwò, ñka mii na sònþo yii sì n-pa li puni yyaha cè sèl'e.

¹⁵ Mii à dà lire na, lire e, mii la mpyi si sà fworo yii na, si jwò yii na sahanjki. ¹⁶ Mii la mpyi si ntòro yii yyére, si ñkàre Masedoni kùluni i, si yíri wani, si nûr mpa yii yyére, bà yii si mpyi

si mii tègē mii i jà a kàre Zhude kùluni i me. ¹⁷ Nyé mii nyé a pa shà me, lir' à li cyêe na li nyé a mpyi mii sèe na mà? Taha mii na na karigii pyi mà tâanna ná dijyeni sùpyire pyiñkanni i, maha jwo: «oñ» maa nûr'a kêenj'a jwo: «oñha» la? ¹⁸ Kile u nyé jwomée niñkin foonji ke, uru u nyé mii shèrefoonji, mpe mii à jwo yii á ke, puru nyé a mpyi: «oñ» ná «oñha» tanuge e me. ¹⁹ Naha na ye Kile Jyanji Yesu Kirisita kyaas mii ná Siliven ná Timati à jwo yii á ke, uru mû mpyi na «oñ» ná «oñha» yu kani niuuuni i me, jwomée niñkinfoo u nyé u wi. ²⁰ Uru cye kurugo, Kile jwomayahigii puni maha fúnjo, uru cye kurugo mû, wuu maha jwo: «Amiina» maa Kile mege pée. ²¹ Kile yabilinji u maha wuu ná yii fânhe nyahage Kirisita wwoñege e, uru mû u à wuu cwoñra mà pyi uye wuu, ²² maa u fyèjì bwòñ wuu na, maa u Munaani le wuu e. Lire kurugo yacenyi sanjyi Kile à béjel'a yaha wuu mée na ke, wuu à tèen ná l'e na wuu sí yire ta.

²³ Yii li cè, mii la nyé a mpyi si ngaha ná yii na me, lire kurugo mii nyé a nûr'a shà wani yii yyére Kòrenti kànhe e me. Mii aha fine, Kile kà na yaha me, uru u nyé mii shèrefoonji. ²⁴ Wuu nyé na ñko si fânha cyán yii na yii jaarañkanni i Kile kuni i me, naha na ye yii à fânha ta l'e. Ñka wuu la na nyé si yii tègē bà yii funjy si mpyi si ntáan me.

2

¹ Lire e mii la saha nyé a mpyi si ntôro yii yyére, wuu kwà a sà wuye yyahayi tanha me, ² jaha na ye mii aha yii yyahayi pyi y'à tanha, jofoo u sí n-jà mii funnjke pyi ku tâan ye? Yii kanni pi sí n-jà mii funnjke pyi ku tâan, ñka mii aha yii yyahayi pyi y'à tanha, di yii sí n-jà lire pyi n-jwo ye? ³ Lire kurugo mii mpyi a letere tun yii á, bà li si mpyi, mii aha ná yii yyére, yii pi à yaa yii mii funnjke tâan ke, mii àha ñkwò sà yyetanhara ta wani me. Mii à dâ li na na mii funntange na nyé yii puni funntanga. ⁴ Mii nàvumijo wu ná mii yyetanhara wu u mpyi a letere sém'a tun yii á, mii mpyi na jyilwøhe tîrige. Lire nyé a pyi si yyetanhara ná yii na me, ñka si li cyêe yii na na yii kyal' à waha mii na sel'e.

⁵ Ngemu u à pyi yyetanhare ñùnke ke, mii Poli kanni yyahe bà urufol' à tanha me! Yii puni yyahayi urufol' à tanha. Ñka mii la nyé si jwo ntôro me, lire e mii sí n-jwo, yii pìl yyahaya u à tanha. ⁶ Yii shinnyahara à bê maa ndemu pyi urufoo na ke, lir' à yaa. ⁷ Ñka nume, yii yâfa u na, yii i maban le u e, bà li si mpyi u yyahe kà ñkwò ntanhai si u yâkilinji jyâhangurugo me. ⁸ Lire kurugo mii na li caa yii á, yii i li cyêe na u na u kyal' à tâan yii á. ⁹ Leterenji mii mpyi a séme mà tûugo yii á ke, mii mpyi a uru séme mû si yii zò shwu ñgij si ncè kampyi yii na mii jwumpe puni kurigii naaare. ¹⁰ Yii aha yâfa ngemu na ke, mii mû sí yâfa urufoo na. Kirisita u nyé mii shèrefoonji, yii aha mii nyé lire na, mii à li pyi yii kurugo, ¹¹ bà li si mpyi, Sitaanninji kà ñkwò tajyige ta wuu shwøhal'e me, naha na ye wuu à sâa u funzõnjore cè.

¹² Nyé mii à no Torasi kànhe e ke, Jwumpe Nintanmpe pu nyé na Kirisita kyaas yu ke, Kafoonji mpyi a kuni pwó mii á puru jiwunji kurugo. ¹³ Lire ná li wuuni mû i, mii yâkilinji mpyi a tèen me, naha na ye mii nyé a mpyi a na cîmpworonji Titi nyá me. Nyé ka mii i kuni cya pi á, maa ñkàre Masedoni kùluni i.

Poli báaranji pyiñkanni

¹⁴ Wuu fwù kan Kile á, uru u maha wuu pyi yawiyye njemu yi maha Kile sifente cyêre wuu ná Kirisita wwoñege kurugo ke. U maha wuu pyi wuu u Kirisita kyaas yu cyeyi puni i. Lir' à Kirisita kani pyi l'à nò cyeyi puni i, bà wusunaji nûge maha ñkèege kafege e me. ¹⁵ Yii li cè na mpii pi nyé zhwoñi kuni i ná mpii pi nyé kwùñi wuuni i ke, Kirisita cye kurugo, wuu na nyé mu à jwo wusuna nûnguntanga wu Kile á, ngemu nûgo ku maha noni pire puni na ke. ¹⁶ Mpíi pi nyé kwùñi kuni i ke, pir' á nûngumpenge ki, ñkemu ku sí kwùñi no pi na ke; mpíi si pi nyé zhwoñi kuni i ke, pir' á nûnguntanga ki, ñkemu ku maha shìñi niñkwombaajin kaan ke*.

Nyé jofoo u sí n-jà nge báaranji shiñi na ye? ¹⁷ Shinnyahara à Kile jwumpe pyi nàfuu cya kuro, ñka wuu nyé pire fîge me. Kile u à wuu tun, u à li cè na wuu na u jwumpe yu fyìnmpê funnjke e, Kirisita wwoñege e.

3

¹ Nyé tá puru jwump' à li cyêe na wuu na wuye mëtanga yu yii á bë? Bà pi sanmpii maha li pyi me, wuu à yaa wuu a letérii kaan yii á, mpíimü pi nyé na wuu mëtanga yu lâa, yii a pire fiigii tûuge wuu á? ² Yii yabilimpíi pi nyé wuu leterenji, ngemu u à séme wuu zòmpyaagii na ke, sùpyire puni sí n-jà u kâla si u yyaha cè. ³ Sèenji na, yii na nyé letere, Kirisita à ñgemu

* **2:16** Kâshige kâ ñkwón a kwò, mpíi pi a pyi javeebii ke, pire maha ntáanna piye na, bilibii pi à ta kâshige cyage e ke, maa pire tâanna pi kântugo maha mpa jyè kànhe e. Kànhe shinbii funntanga wuubii maha cige wyëre njcennte tà kwò maha jycán jycán pyenkuunji i, maa nûnguntanga yaayi yâ súugo. Kuru nûnguntange ku maha fwore ke, kuru maha ntáan kâshikwoñbil'á. Ñka ku maha mpyi bilibil'á kwùñi nûgo.

séme wuu cye kurugo ke. U jyε a séme ná sémenkyaan i me, ḥka ná Kile jyii wuŋi Munaani i u à séme. U jyε a séme kafaatenye na me, ḥka sùpyanji zòmbilini na u à séme*.

⁴Kirisita cye kurugo, wuu à sàa dà lire na Kile yyahe taan. ⁵Wuu, jyε a li yaha wuye funn'i na báaranji wuu jyε na mpyi ke, na wuu fànhē k'á u pyi me, Kile fànhē cye kurugo wuu maha jà a u pyi. ⁶Uru u à pyinjkanna kan wuu á wuu pyi u báarapyii, wuu raa tunmbyaare nivonnté kyaa yu sùpyir'a. Tire tunmbyaare jyε mu à jwo saliya ḥgemu u à séme me, Kile Munaani i t'á fworo. Saliyanji maha mpa jùnjo kuu kwùnji na, ḥka Kile Munaani maha ma ná shìni niŋkwombaañi.

⁷Saliyanji u maha mpa jùnjo kuu kwùnji na ke, Kile mpyi a uru karigii séme kafaatenye jyε n'i. Uru Saliyanji mpyi a pa ná sinampe mpemu i ke, puru mpyi maha Kile túnntunji Musa yyahe pyi ku u pí, fo Izirayeli shiinbii mpyi na jà a ku wí me, mà li ta puru sinampe mpyi na si mo me. ⁸Nye Saliyanji kuni sinampe ká mpée lire pyinjkanni na, tá Kile Munaani kuni wumpe cye sì n-tòro me? ⁹Kuni li maha kwùnji ná sùpyanji na ke, lire sinampe ká mpée ame, ndemu li maha sùpyanji pyi u à tñi Kile yyahe taan ke, lire u sinampe cye sì n-tòro mà? ¹⁰Sinampe p'á fyānha a tòro ke, puru jyε a sii yafyin nume wumpe tegelé baa wumpe taan me. ¹¹Yaage ku nye yakwøgo ke, kuru ká sinama ta, ḥke ku jyε ku si n-kwø me, kuru wuuni jyε a tòro mà?

¹²Tire sòñjøre tatahage ku jyε wuu á, lire l'á wuu ta wuu u karigii pyi fyagara baa. ¹³Wuu jyε na li pyi Musa fiige me. Uru mpyi maha vāanja tò u yyahe na, Izirayeli shiinbii ká ḥkwø u yyahe sinampe jyua takwage e me. ¹⁴Pi yákilibii mpyi a pa ntò. Lire l'á pi ta ali njyaa, pi aha a tunmbyaare njyjyere jwumpe kálali, li maha mpyi mu à jwo vāanja k'á para pi yyahe na, maha pi pyi pi sì raa pu yyahe cini me. Kirisita wwojnege kanni cye kurugo kuru vāanjke sì n-jà n-láha wá yyahe na. ¹⁵Ali njyaa, pi aha a Musa sémebib kálili, kuru vāanjke maha pi yákilibii tò. ¹⁶Ḱka ḥgemu ká núru maa uey kan Kafoonji á ke, kuru vāanjke maha láha urufuo yyahe na. ¹⁷Kafoonji kyaa l'á jwo naha ke, Kile Munaani kyaa li. Kafoonji Munaaniⁱ ká mpyi ḥgemu i ke, urufuo sáha maha mpyi bilere e me. ¹⁸Vāanja jyε a para wuu mpyiim yyahe na me, wuu puni pi maha Kafoonji sinampe jaa[‡]. Lire kurugo canja maha canja, wuu maha ḥkéenjñi na mpyi Kafoonji fiige, sinampe pà si i bârali pà na. Kafoonji Munaani cye kurugo lire maha mpyi.

4

¹Kile à jùnjaara ta wuu na, maa ḥje báaranji le wuu cye e. Lire e sàage jyε na jyé wuu e me. ²Wuu à numpire karigii puni jwø yaha, jùzogore na nttaa cyire jcyiumu i ke. Wuu jyε na nàjwøhòrø pi me, wuu mû jyε na Kile Jwumpe labali na yu me, sèenj wuu jyε na finiñi na yu, bà sùpyire puni si mpyi si jà li cè piye e na wuu na jyε sèeshiin me. Kile u jyε wuu shèrefoonj cyire karigil'e. ³Lire ná li wuuni mü i, Jwumpe Nintanmpe wuu jyε na yu ke, puru ká nta pu jyε a finiñe me, mppi pi jyε kwùnji kuni i ke, pir'a pu jyε amuni. ⁴Tire sùpyire ti jyε ti jyε Kile kuni i me, Sitaanniñi u jyε ḥje dijyeyi jùñjufoonj ke, ur'a ti yákilibii tò. Lire e Kirisita u jyε Kile nàñjanji ke, Jwumpe Nintanmpe pu jyε na uru sinampe cyère ke, puru maha finiñe pi á me. ⁵Wuu jyε na wuye kyaa yu yíi á mà de! Yesu Kirisita kyaa wuu jyε na yu, uru u jyε Kafoonji. Wuu pi ke, wuu na báare yíi á Yesu kurugo. ⁶Kilenji u à jwo tèecyiini i na: «Bèenmpe pu láha numpini na» ke, uru ninjuñi u à bèenmpe le wuu zòmpyaagil'e, bà li si mpyi, Kile sinampe pu jyε Yesu Kirisita yyahe e ke, wuu u puru cè me.

Poli fànhē mée jyε k'á cyére ke, u màbanj'á jyaha

⁷Nye uru jicéni sée wuŋi jyε wuu e, ali mà li ta wuu fành'a cyére. Li jyε mu à jwo nàfuubwøhø k'á le pworocwøl'e bà li si mpyi si jicé na sifente kakyanhaloo wooro jyε a fworo wuu e me, ḥka Kile e t'á fworo. ⁸Kyaage shiñji pun'a tège wuu na, ḥka wuu maha tafworoñta. Wuu yákilibil'a wùrugo, ḥka sòñjøre tatahage jyε a fò wuu na me. ⁹Pi maha wuu kyérege, ḥka Kile à kwôro ná wuu e. Pi maha wuu bwùun na jcyán, ḥka wuu maha yíri. ¹⁰Pi maha wuu caa raa bùu tèrigii puni i bà pi à Yesu bò me, ḥka Kile maha wuu wwù bà sùpyire puni si mpyi si jicé na Yesu na jyε jyii na me, na uru cye kurugo wuu jyε jyii na. ¹¹Mà wuu yaha jyii na, wuu na jyε kwùnji laage e tèrigii puni i Yesu kurugo bà sùpyire puni si mpyi si jicé na Yesu na jyε jyii na, maa fàñhe kaan wuu cyeere fàñha baa woor'a me. ¹²Lire e wuu na jyε kwùnji jwøge e bà yíi si mpyi si shiñji sée wuŋi ta me.

¹³Y'à jwo Kile Jwumpe Semenji i na: «Mii à dá Kile na, lire kurugo mii à jwo u mege na.» Wuu mû à dá u na, lire kurugo, wuu na u jwumpe yu. ¹⁴Wuu à li cè na Kile u à Kafoonji Yesu jè a yige kwùnji i ke, uru mü u sì wuu jè ná Yesu i, si wuu ná yíi binni u yyahe taan. ¹⁵Nye

* **3:3** Saliyanji u mpyi a kan Musa á ke, uru mpyi a séme kafaatenye na (Ekizodi 24.12). Kile túnntunji Zheremi a jwo na Kile si u Saliyanji nivonnté séme sùpyire zòmpyaagil'e (Zheremi 31.33). † **3:17** Kafoonji Munaani ná Kile Munaani jyε niŋkin. ‡ **3:18** Pi maha jwo: «Wuu pi maha Kafoonji sinampe wíi, maa pu cyére mu à jwo dùba e pu jyε.»

yii kurugo jcyii karigii pun'á nō wuu na, bà shinjyahara si mpyi s'a bârali Kile kasinani ceveebii na, lire si fwuñi niñkanji pyi u jyaha, u mäge si mpêe me.

¹⁶ Lire l'à sâage pyi ku jye a jyè wuu e me. Wuu cyeere fânhe mée ká a jcyéreñi, là na bârali wuu múnahigii fânhe na canja maha canja. ¹⁷ Yyefuge nimbileni i wuu jye nume ke, kuru na wuu bégele Kile sinampe tegelé baa wumpe me na, puru sì n-kwâ me. ¹⁸ Sùpyanji maha yaayi njemu jaa ke, wuu jye na yire caa me. Nje yi jye wà jye na yi jaa me, yire wuu jye na jcaa, jaha na ye yaayi sùpyanji maha jaa ke, yire sì n-kwô; nje yi jye wà jye na yi jaa me, yire jye na njkwûn me.

5

¹ Cyeere ti jye wuu na jke jñjke na ke, tire na jye mu à jwo vùnñjo. Wuu à li cè na kuru ká jçwo, Kile à baga njcenje yaha wuu yahare e njnyinj na, sùpya cye bà k'â kuru yaa me, kuru jye na jkëge me. ² Mâ wuu yaha kuru vùnñke e, wuu na jkyèn, jaha na ye wuu la à sì si jkâre kuru bage e Kile yyére si cyere nivonnta ta. ³ Sèenj na, wuu sì cyere nivonnta, wuu cyere baa wuu si n-pyi me. ⁴ Mâ wuu yaha kuru vùnñke e, wuu na jkyali maa jkyèn. Li jye mu à jwo na wuu la na jye Kile u tire cyeere láha wuu na mà de! Wuu la na jye u cyeere nivonnta bâra, tire ntemu ti jye ti jye na fwónre me, bà tire si mpyi, cyeere ti jye na fwónre ke, si tire fâa me. ⁵ Kile yabilini u à wuu dâ tire cyeere nivonnta me na. U à u Munaani kan wuu á. Lire e ke wuu à tèen ná l'e na u sì tire cyeere nivonnta kan wuu á.

⁶ Lire kurugo wuu yákilibil'â tèen tèrigi puni i, ali mà li ta wuu à cè na mà wuu yaha nte cyeere e, wuu ná Kafoonji laag'â tøon wuye na. ⁷ Wuu jye na u jaa me, jka wuu à dâ u na, maa jaare u kuni i. ⁸ Sèenj na, wuu yákilibil'â sâa tèen, wuu la mû sì jye si fworo nte cyeere e si sâ ntèen Kafoonji yyére. ⁹ Lire l'à li ta, wuu à kâre Kafoonji yyére yo, wuu jye jñjke na yo, wuu maha wuye waha maa u jyii karigii pyi. ¹⁰ Naha kurugo yé wuu pun'á yaa wuu sâ yyére Kirisita yyahe taan, u u shin maha shin sâra u tâanna ná urufoo kapyinkil'e jñjke na, katiigii bâra kapecigii na.

Kirisita à wuu ná Kile shwòhöñi yaa

¹¹ Lire kurugo wuu na fyâge Kafoonji na, maa Jwumpe Nintanmpe yu sùpyir'á, bà pi si mpyi si jye pu na me. Kile à wuu karigii puni cè. Mii na sônni na wuu kapyinkii na jye yii funj'i mû. ¹² Wuu jye na puru yu si wuye cyêe yii na sahanji me, jka wuu na pu yu si pyinkanni kan yii á, bà yii si mpyi si jñjyirire ta wuu bâaranji nimpýinj kurugo me. Lire pyinkanni na, karigii cyi jye na jaa ke, mpyi pi jye na piye père ná cyire e maa njiyambaagi yaha ke, pire ká a yâ yu yii na, yii sì tajwugo ta. ¹³ L'aha nta wuu funjyijye wuu á me, kuru jye tapege me, wuu ná Kile shwòhol'e yire jye. Li mû sì kâ nta na wuu funjyijye na jye wuu á, yii kurugo lir'â pyi. ¹⁴ Yii li cè na bà Kirisita à wuu kyaa tâan uy'á me, wuu na wuu karigii puni pyi kuru tâange kurugo. Wuu à dâ li na na uru njkinji u à kwû sùpyire puni cyaga, lir'â pyi mu à jwo ti pun'â kwû. ¹⁵ U à kwû sùpyire puni cyaga, bà li si mpyi mpyi pi jye shì na ke, pire kâ ha raa pi jyii karigii pyi sahanji me, jka Kirisita u à kwû maa jè pi kurugo ke, pi a pi karigii pyi pi a ntâanni ná uru jyii wuuni i.

¹⁶ Lire kurugo nume, wuu saha jye na sùpya cwôre na ntâanni ná sùpyire sònñjøkanni i me. Tèni l'e, wuu mpyi a Kirisita cù mà tâanna ná sùpyire sònñjøkanni i. Jka nume, wuu saha jye a u cû amuni me. ¹⁷ Njemu ká mpyi Kirisita wwoñjeg e ke, urufoo maha mpyi shinfânñjo. U maha toronkanni njyjeen yaha, maa nivonnta lwâ. ¹⁸⁻¹⁹ Cyire karigii pun'â fworo Kile e. U à wuu ná uye shwòhöñi yaa Kirisita cye kurugo, maa uru bâaranji le wuu cye e na wuu a yi yu sùpyir'á, ná Kirisita cye kurugo Kile à u ná sùpyire shwòhöñi yaa. U saha jye a ti kapecigii wí kyaa me. U à wuu tun na wuu a puru jwumpe yu sùpyir'á.

²⁰ Lire e ke wuu maha yu Kirisita cyaga nume. Li jye mu à jwo Kile yabilini u jye na yu wuu cye kurugo. Kirisita mäge na, wuu na li caa yii á, yii yii ná Kile shwòhöñi yaha u jwo. ²¹ Kirisita u jye u jye a kapii pyi mà jya me, Kile à uru pyi u à wuu kapecigii tugure lwâ, bà wuu si mpyi si ntî Kile yyahe taan Kirisita cye kurugo me.

6

¹ Wuu ná Kile na jye bâarapyijee. Lire kurugo wuu na li caa yii á, Kile à jwo yii na maa ndemu pyi yii á ke, yii àha lire yaha li pyi kajwâo baa me. ² Yii li cè na Kile à jwo: «Tèni l'à tâan mii á ke, lire e mii à mu jnarege shwâ, zhwoñj canjke, mii à mu tègg*».

Nye mii cîñmpyibii, yii lôgo, Kile jyii tèni li jye nume, zhwoñj canjke ku jye njyaa.

³ Wuu la jye sì wurugo sùpyanji wà tufig'á, wà u kwâ a jkëge cyaga ta wuu bâaranji na me.

⁴ Lire e wuu maha li cyêre wuu kapyinkii puni cye kurugo na wuu na jye Kile bâarapyii. Wuu maha kyaage ná kanhare ná njyefuge kwû wuye e. ⁵ Bwøonre yo, kàsuuyiini yo, mà

sùpyire sòn a yaha wuu na yo, báárawayi yo, njombaanji yo, njyimbaanji yo, wuu maha cyire puni kwú wuye e.⁶ Wuu na báare ná zövýinre e, wuu à séeñi cè. Wuu lùun'á tåan, wuu zöñ'á jwø. Kile Munaani maha wuu tère, tåange sèe woge na jyé wuu e.⁷ Wuu na séeñi jwumpe yu, Kile sífente na jyé wuu á. Wuu à ntijni pyi wuu kàshikwønyaayi, si wuu zàmpenbii tún, si wuye mära.⁸ Pií maha wuu pérē, pií maha wuu fare, pií maha wuu mepenge yíri, pií maha wuu metange yíri. Pií maha sônnji na wuu maha pire jwø fáanji, mà li ta séeñi wuu maha yu.⁹ Pi maha piye pyi mu à jwo pi jyé a wuu cè mè, mà li ta sùpyire pun'á wuu cè. Pi maha wuu wíi kwíi fiige, mà li ta wuu jyé jyíi na. Pi maha wuu kyérege, nká wuu jyé a kwú mè.¹⁰ Pi maha sônnji na wuu yyah'á tanha, mà li ta wuu funntanga wuubii pi jyé tèrigi puni i. Pi maha wuu sônnji fòjofee, mà li ta wuu à shinjyahara pyi t'à pyi yaarafee. Pi maha sônnji na yaaga jyé wuu cye e mè, mà li ta yaayi puni jyé wuu wuyo.

¹¹ Korenti shiinbii, wuu à finj'a jwo yii á. Wuu à yii kyaat táan wuy'á sèl'e.¹² Wuu jyé a cyé si yii kyaat táan wuy'á mè, nká yii à cyé si wuu kyaat táan yiy'á.¹³ Nye mii na yu ná yii e mu à jwo mii pyi. Yii wuu kyaat táan yiy'á, bà wuu à yii kyaat táan wuy'á mè.

Mpii pi jyé pi jyé Kile kuni i ná yii e mè, yii yii karigii pyiñkanni cè ná pire e

¹⁴ Mpii pi jyé pi jyé Kile kuni i ná yii e mè, yii ná pire jyé a yaa yii pyi pwoo mè. Katiigii ná kapecigii sí n-jà n-shà kununi i la? Bëenmpe ná numpini sí n-jà n-shà sjycyan la?¹⁵ Wwojnege nkire ku jyé Kirisita ná Sitaanninji shwøhol'e ye? Mpíi pi jyé pi jyé Kile kuni i mè, wwojnege nkire ku jyé pire ná Kile kuni jaarafeebii shwøhol'e ye?¹⁶ Ngwøni ñgire u jyé Kilejaarebage ná kacyinmbage shwøhol'e ye? Wuu pi jyé Kilenji jyíi wuñi bage, bà Kile à yjwo na:

«Mii sí n-téen pi shwøhol'e,
si mpyi ná pi e.

Mii sí n-pyi pi Kilenji,
pi sí n-pyi mii shiinbii[†].

¹⁷ Lire kurugo Kafoonji Kile à jwo:

“Yii fworo pi shwøhol'e,
yii wâl'a láha pi na,
yii áha mbwøn yañwøhøge kà tufiige na mè.
Lire ká mpyi, mii sí jyé yii na[‡],
¹⁸ si mpyi yii Tunji,
yii sí n-pyi mii pùnampyire ná mii pùceepyire.”
Kafoonji Kile Siñi Punifoo u à jwo amuni.»

7

¹ Mii ntàannamacinmpyibii, ná Kile s'à cyire jwømyahigii lwó wuu á, lire kurugo wuu wuu cyeere ná wuu zòmpyaagii finj'a yige kajwøhøyi puni i, wuu wuye waha wuu raa sì yyaha na fyìnmpé karigil'e, wuu raa jaare Kile yyahafyagare e.

Poli funntange jyé

² Wuu na lí caa yii á, yili jyé wuu na. Wuu jyé a kappyimbaala pyi wà na mè, wuu jyé a wà wuu këege mè, wuu mu jyé a wà yaaga nàjwøhørø mè.³ Puru kajwuuni bà li jyé si yii cèegé mà de!⁴ Mii à fyånhá a yi jwo yii á, na yii kyl'á tåan wuu á sèl'e. Yafyin si n-jà wuu láha wuye na dijyéñi i mè, ali kwùnji mû si n-jà mè.⁵ Mii à sâa dá yii na, maa naye pée ná yii kani i sèl'e. Nume, mii yákilinj'a tèen sèl'e. Wuu mée jyé yyefuge e ke, mii funjk'a tåan sèl'e.

⁵ Séeñi na, mà lwó wuu à ná Masedoni kùluni i ke, wuu jyé a yyeñi e ta mè. Yyefuge shinji puni na jyé wuu na. Pi mpyi na yoge kwùun wuu na kàmpañyí puni na, fyagare sì mpyi wuu e.⁶ Nka Kile u maha cwønrmøfeebeebii fôññi ke, uru u à wuu fôññø Titi mpanji cye kurugo.⁷ Nye Titi mpanji kanni bà mè, nká yii kan'á u funñke jyéñi jyéñkanni ndemu na ke, lir'á wuu puni funjyí jyéñi. U à yi jwo wuu á na mii seepenge na wá yii na, na kani li mpyi a pyi ke, na lir'á yii yyahayi tanha, na nume yii à mii kani cù ná yii cyeyi shuunniñi i. Lir'á lá bâra mii funntange na.

⁸ Leterenji mii à tûugo yii á ke, u jwumpe mén'á yii yyahayi tanha ke, mii jyé a naye cèegé mè. Mii mpyi na nkó si naye cèegé téní l'e li mpyinji i, naha na yé mii à lì cè na u mpyi a yili yyahayi tanha, nká lir'á pyi tère nimbilere funnj'i kanni.⁹ Lire e mii funntanga wu u jyé nume. Yii yyetanhare bà t'à mii funnjke tåan mè, nká l'à pyi kajuñø mà yii pyi yili à yili toronjanni këenñje ke, lire l'à mii funnjke tåan. Yii yyahay'á tanha mà tåanna ná Kile jyíi wuuni i, lire e ke, nde wuu à pyi yili na ke, lire jyé a para mè.¹⁰ Yili cè na yyetanhare t'à sùpyanj ta mà tåanna ná Kile jyíi wuuni i ke, tire maha u pyi u à u toronjanni këenñje maa shwø. Maye jyéñge jyé lire e mè. Nka yyetanhare ntemu ká mpyi ñgje dijyéñi woro ke, tire

maha kwùñi nō sùpyanji na.¹¹ Yyetanha kani l'à yii ta mà tåanna ná Kile jyii wuuni i ke, lir'a ñkënnji ngemu lèje yii karigil'e nume ke, yii uru kàanmucya. Kani l'à pyi yii shwəħol'e ke, yii à li lwó yiye e si wenjuro kwòn lire na nume. Lire kanni bà me, yii à li cyêe na yii saha jyε a jyε lire kapiini pyifoonji na yiye shwəħol'e me. Lire kan'ä sàa yii lüuni yîrige. Yii mû à fyá sél'e. Yii la mpyi a sii si nûru mii jyε, yii à yii pèrege pyi maa lire kani pyifoonji tûn. Yii à li cyêe pyinjannigi puni na, na yii à yiye finij' yige lire kani i.¹² Lire e mii jyε a mpyi a letereñji tûugo yii á, kapiini pyifoonji, lire jyε me l'à pyi ngemu na ke, pire wà kurugo me. Yii à wuu kani cû ná yii cyeyi shuunninji i pyinjannni ndemnu na Kile yyahe taan ke, mii mpyi a u tûugo yii á, yii puni si lire cè.¹³ Lire l'à wuu funjyi pyi y'à nýje.

Lire kanni bà me, ñka yii à Titi yákiliñi tñje tñjñekanni ndemnu na, ka u u yîri yii yyére ná funntange ñkemu i ke, lir'a wuu funjyi pyi y'à tåan sée sél'e mû.¹⁴ Mii à yii metanga yyere u á, yii mû jyε a mii silege me. Yaaga maha yaaga wuu à jwo yii á ke, yîr'a pa nta sée. Amuni, jyε wuu à jwo Titi à yii kyaa na ke, yire mû a pa nta sée.¹⁵ Tèni i u à shà yii yyére ke, yii à jwomëenii cû, maa u cûmu leme jwø pëente funjke e pyinjannni ndemnu na ke, u funjø jyε à wwò lire na me, lir'a là bâra u tâange na mà yyaha tñi ná yii e.¹⁶ Mii funntanga wu u jyε, naha na ye mii sí n-jà n-dá yii na karigii puni i.

8

Ntëgeñi Korenti dánafeebil'à pyi Zheruzalemu wuubil'á ke

¹ Mii cînmpyiibii, Kile à jwø Masedoni kùluni dánafeebii na jwøñkanni ndemnu na ke, wuu si lire yyaha jwo yii á.² Pi à kyaala sél'e, ñka pi funjyi mpyi à tåan sél'e. Kuru funntange kurugo, ali mì li ta fôñfee pi à sii pi pi, Kile wuubii pi jyε Zheruzalemu kànhé e ke, pi à ñkannji pyi sél'e pir'á.³ Sëenji na mii sí yi jwo yii á, pi à pi pèrege pyi, pi bá à tòro pi pèrege taan. Wâ bâ u à fânya cyân pi na mâ de! Pi à li lwó piye e.⁴ Pi à sàa wuu jñâare, na Kile wuubii pi jyε Zheruzalemu i ke, na wuu kuni kan pir'á, pire mû si pi tège.⁵ Lire kanni bà pi à pyi me, Kafoonji á pi à piye kan yyecyiige na, maa nta a piye kan wuu á mà tåanna ná Kile jyii wuuni i. Lire pi à pyi ke, lir'a tòro wuu sònñjñkanni taan.⁶ Lire kurugo wuu à li cya Titi à u shà yii yyére, bâaranji njicenji jwø u à cû na yii wyérëni binnini ke, u u sà uru fúnjø.⁷ Dânyianji i yo, Kile Jwumpe njwuñji i yo, njceni i yo, mà karigii puni pyi ná sél'e yo, mà wuu kyaa tåan yiy'á sél'e, bâ wuu à yii kyaa tåan wuy'á sél'e me, yii a sàa jwø cyire karigii puni i. Nyé bâ yii à jwø cyire karigil'e me, yii yiye waha yii i mpyi amuni nge wyérëni ñkannji kâmpanjke na mû.

⁸Fâñha bâ mii jyε na ñko si jcyân yii na mâ de! Pi sanmpil'a piye waha maa ndemnu pyi ke, lire mii jyε na yu yii á, si yii tâange kâanmucya kampyi tâange sée wogo ku jyε ku ki.⁹ Wuu Kafoonji Yesu Kirisit à jwø yii na jwøñkanni ndemnu na ke, yii à lire cè. Pëente ná yaayi puni mpyi u á, ñka yii kurugo, u à cyé yire puni na, bâ yii si mpyi si Kile yaayi njicenji ta me.

¹⁰⁻¹¹ Nyé na tajyage mii sí n-jwo yii á. Yii à fyâñha a uru wyérëni mbinniji kani sâñj'a ta, maa li jwø cû tajyee. Lire e nume, mii na sônñj yii aha lire kani pyi mà no li tegeni na, lire sí n-pwôrø. Yii li pyi ná uru yákiliñi njicenji i, ngemu i yii à li jwø cû ke, yii tåanna ná yîrige e.¹² Sùpya la kâ mpyi si kyaa pyi uye e Kile kurugo, lir'a tåan Kile á. Ñka u pèrege jyε ñkemu ke, kuru na Kile maha jicáa. Ñke ku jyε ku jyε u á me, Kile si kuru cya u á me.

¹³ Mii jyε a jwo na yii pi sanmpii wuuni jñaanjì tèg'a yii wuuni këege me, ñka mii la jyε sùpyire puni si ntâanna.¹⁴ Sí na jyε yii na njjaa, lire e ke, mpyi pi jyε si baa ke, yii pire tège. Si kâ mpa mpyi pire na canjka mà yii ta sí baa, pire sí n-jà yii tège. Lire kâ mpyi, yii puni sí n-tâanna,¹⁵ bâ y'à séme Kile Jwumpe Semenji i me, na:

«Jñemu u à yalyire njyahara kuu ke, uru woore paanga jyε a kwôro me;

ñgemu u à nimpygigere kuu ke, uru woore mû jyε a u kùuñj me*.

¹⁶Wuu à fwù kan Kile á, u à Titi pyi u à yii kani cû ná u cyeyi shuunninji i wuu fiige.¹⁷ Wuu à li cya u á, u sà fworo yii na, ka u u jyε, ñka lire mpyi a u ta u à li lwó uye e mà kwò, naha na ye li mpyi a sàa tåan u e.¹⁸ U ná wuu cînmpworonanji wà wuu sí n-tun yii yyére. Dânafeebii kurujyi puni na uru cînmpworonanji kêre Jwumpe Nintanmpe njwuñji kurugo.¹⁹ Mâ bâra lire na, dânafeebii kurujy'á u le ná wuu e wuu kùshenjë lire wyérë binnini na. Wuu na uru bâaranji njicenji pyi Kafoonji pëente kurugo, si li cyêe na wuu la na jyε si wuu cînmpyiibii tège.

²⁰Wuu à kuru wyérënyahage karigii cwaõnra amuni, bâ li si mpyi wà kâ ñkwò cwò cyaga ta wuu bâaranji na me.²¹ Wuu la jyε s'a wuu karigii pyi ntüñi i Kafoonji yyahe taan kanna me, ñka sùpyire yyahe taan mü.

²²Wuu s'i wuu cînmpworonanji wabere bâra pi na si ntun yii á. Wuu à uru nge kâanmucya karii njyahagil'e, mà li jyε na u à uye kan Kile bâaranj'á. U bâ à là bâra u uye kanjannni na bâaranj'á nume, naha na ye u à dá yii na sél'e.²³ Titi wi ke, uru na jyε mii wwojñe ná mii bâarapjñe. Wuu na bâare yii á. Dânafeebii kurujyi y'à wuu cînmpyiibii mpyi shuunninji tun.

Pi na báaranji pyi Kirisita mäge mpéenji kurugo. ²⁴ Lire kurugo yii li cyée pi na na pi kyal'á tách yii á, dánafeebii kuruñyi yá pi tun ke, yire si jicé na wuu jyé na yii kéré tawage e me.

9

¹ Nyé wyéreñi yii jyé na bínnini si ntége Zheruzalemu shiinbii tége ke, jùngó saha jyé mii i yá jwo yii á uru kyaa na me. ² Naha na ye funçenjke ku jyé yii á uru báaranji mée na ke, mii à ku cè. Mii à yii mëtanga yyere kuru kyaa na Masedoni dánafeebii shwahol'e. Mii à yi jwo pi á na mà lwó fo tajjyee na, Akayi kúluni dánafeebil'a bégele si Kile wuubii tége Zheruzalemu i. Kuru funçenjke ku jyé yii á ke, kur'á màban le pi shinnyahar'e pi à ntégeñi pyi sél'e.

³ Lire ná li wuuni mú i, mii sí mpíi címpyiibii tun yii yyére, jkéenji nimbwonj yii à ta njé wyéreñi kyaa na ke, uru kà mpyi laaga baa me, pi i sà yii ta yii à bégele bà mii mpyi a yi jwo me. ⁴ Ná lire bà me, Masedoni dánafeebii pii ká shà ná mii i, mà sà li ta yii jyé a bégele me, ku sí n-pyi silege wuu á, jká yii wuuni cye sí n-toro. ⁵ Lire e mii à li jyá na mii à yaa mii i mpíi címpyiibii jnáare, pi raa wá na yyaha na yii yyére, wyéreñi jwoméenj yii à lwó ke, pi i sà uru karigii cwønro mà jwo mii u no wani ke. Lire sì li cyée na yii à u kan ná funjó niñkin i, mà ta fànha jyé a cyán yii na me.

⁶ Yii li cè na mu aha súmashi nímpygígere nûgo, súma nímpygígere mu maha ñkwón. Mu sí kà niñyahawa nûgo, mu maha niñyahawa kwón. ⁷ Përege shin maha shin à lwó uye funj'i si jkan ke, urufoo u kuru kan. U li pyi ná funntange e, l'ha mpyi mu à jwo fànha kyaa me, jaha na ye shinji u à jkanji pyi ná funntange e ke, uru kyaa li maha ntáan Kile á. ⁸ Síjí na jyé Kile à si kacéñkjí shinji puni pyi yii á, bà yii si mpyi s'a yii màkwujwoyaayi puni taa tèrigii puni i fo si shinnyahara tége tegenkannigii niñyahagii na, ⁹ bà y'à sémc Kile Jwumpe Semení i supjanj niñcenjí kyaa na me na:

«U maha fognfeebee kaan sél'e,

u cènmpé jyé a sì na ñkwùu me*.

¹⁰ Kile u maha súmashijí kaan faapyin'á, maa yalyire kaan u á ke, uru sì yii cyeyaayi nyaha mú, bà pi sanmpíi si mpyi s'a yaaya niñyahaya taa yii á me. ¹¹ Yii sì yaayi shinji puni ta, bà yii si mpyi s'a pi sanmpíi kaan sél'e tèrigii puni i me. Lire ká mpyi, wyéreñi yii sì n-kan wuu sà jkan ke, shinnyahara sí fwù kan Kile à uru kyaa na. ¹² Uru wyéreñi yii sì n-bínni ke, uru sì Kile wuuni jwó Zheruzalemu kànhe e. Lire kanni bà me, lí sì n-pyi kajnjó pi si fwù kan Kile á sél'e. ¹³ Pi aha uru ntégeñi ta, pi sì Kile kée, jaha na ye pi sì li cè na Jwumpe Nintampe p'a yyaha tii ná Kirisita e ke, na yii à dá puru na, maa pu kurigii jnáare, maa yii cyeyaayi táali sél'e ná pi e, mà bâra sùpyire sannte na. ¹⁴ Nwóñkanni na Kile à sàa jwó yii na ke, lire kurugo pi sì raa Kile jnáare yii á, si yii kyaa tách piy'á sél'e.

¹⁵ Nyé mii címpyiibii, Kile à yabwóhe ñkemu kan wuu á mana, ná sùpya sì n-jà yi yyaha jwo me, wuu u pée kuru kurugo.

10

Poli à uye tànga jwo u túnnture báaraji i

¹ Mii címpyiibii, pil'á jwo na mii Poli ká mpyi yii shwahol'e, mii maha mpyi fyagaraafoo, jká mii aha mpyi latsonge e, mii maha mpyi nò. Mii na li caa yii á Kirisita jùmpijke ná u cènmpé kurugo, ² mii aha no wani yii yyére, mii la jyé sì sà jwungama jwo yii na me. Jká mpíi pi jyé na jko na wuu na wuu karigii pyi mà tåanna ná sùpyire sònñjokkanni i ke, mii kóni sì n-sà jwungama jwo pire na. ³ Sée wi, wuu puni na jyé sùpyii, jká kàshige wuu jyé na ñkwùun ke, wuu jyé na ku kwùun mà tåanna ná sùpyire sònñjokkanni i me. ⁴ Naha na ye wuu kàshikwónyaayi jyé a yíri sùpyire yyére me, Kile yabilinji fanhajyahaga yaaya yi. Wuu maha Sitaanninjí fànhe këege ná y'e, naha na ye wuu maha sùpyire sònñjore laaga baa woore shi tò. ⁵ Yampeente jwumpe pu maha sùpyire sige ti si Kile cè me, wuu maha jyé puru p'a tufiige na me. Wuu maha sùpyire sònñjore puni kéenjí, bà ti si mpyi si jyé Kirisita na me. ⁶ Yii aha u jwoméenj cù karigii puni i téní ndemu i ke, mpíi pi sì n-cyé u na ke, wuu sì pire tún.

⁷ Yii maha karigii cwôre cyi jyánkanni na, mà ta yii jyé a cyi jwóhe cè me. Yii wá ká nta u à dá li na na uru na jyé Kirisita wu, urufoo u li cè na bà uru jyé Kirisita wu me, amuni wuu mú jyé. ⁸ Fànhe Kafoonjí à kan wuu á ke, mii mëe ká nta mii i jko si naye pée si ntòro ná kuru kani i, kuru silege jyé mii na me. Kuru fanh'á kan wuu á, si yii tége yii a sì yyaha na Kile kuni i, ku jyé a kan wuu á si yii wuuni këege me. ⁹ Yii àha raa sònñjí na mii à na letéribii tûugo yii á si yii pyi yii fyá me. ¹⁰ Naha na ye pil'á jwo na mii letéribii jwumpe fanh'á nyaha maa súulí, jká na mii aha mpyi yii shwahol'e, mii fànhe maha jyére, mii jün'a jwuntarama jwo me. ¹¹ Pirefee pi li cè, bà wuu à yi jwo wuu letéribil'e me, wuu aha no wani, amuni wuu sì li pyi.

* 9:9 Zaburu 112.9

12 Mpii pi maha piye kère ke, taha yii na sônnji na wuu jyé pire fiige? Wuu sì jyé wuye tâanna ná pi e me! Pi maha piye tâanni ná piye e, maa piye wí. Lir'â li cyêe na pi jyé a cyiige me. ¹³ Wuu pi ke, wuu jyé na wuye dûrûge na ntùuli wuu pèrge taan me. Báaranji Kile à le wuu cye e, ná yii mû na jyé u e ke, ur'â láha cyage ñkemu i ke, wani wuu maha wuye dûrug'â láha. ¹⁴ Wuu pi à pyi shincyibii mà Jwumpe Nintanmpe jwo yii á Kirisita kyaa na. Lire e ke wuu à no wani yii yyére ke, wuu saha jyé a tòro wuu tegeni taan me. ¹⁵ Lire e wuu jyé a tòro wuu báaranji tegeni taan, mà sà pi sanmpii wuji lwó, si wuye pêe ná ur'e me. Yii dâniyanjí ká mpa mpêe, wuu na sônnji wuu báaranji sín-shâ yyaha na yii yyére, si ntâanna ná Kile u tegeni njycyeeni i. ¹⁶ Lire kâ mpyi, kirigii cyi jyé yii kântugo ke, wuu si n-jâ Jwumpe Nintanmpe caala si nô cyire e, mà ta wuu jyé a wuye pêe ná piibérii báara nimpyi i me.

17 Yâ séme Kile Jwumpe Semenji i na: «Ngemu la kâ mpyi si pêene taha yaaga na ke, urufoo u ti taha Kafoonji Kile na.*» ¹⁸ Yii li cè, sùpyaŋi u jyé na uye metanga yu ke, Kafoonji Kile sì jyé urufoo na me, u yabilinjí na ngemu metanga yu ke, uru na u maha jyé.

11

Poli ná tûnntunmpei kafinivinibii kani

1 E! Mii cînmpyiibii, kampyi yii mpyi na sì jyé mii sînjcompe kwú yiye e tère nimbilere e, lire mpyi na sì n-tâan mii i. Jyé yii pu kwú yiye e. ² Yii tâange na jyé mii i fo mà pyi yîncyege, lire sâ fworo Kile e, jaha na ye li na jyé mu à jwo mii à yii cù nô ninjkin m e na, uru u jyé Kirisita. Mii la jyé si yii kan u á pucepyinocumbaala fiige. ³ Nka mii na fyâge yii yâkilibii kâ ñkwâ ñkéenje, pw nkanni na yii à yiye pw  Kirisita na ke, yii i lire yaha, b  ww j 'â cw ore t g 'a Awa jw  faanja a wurugo me. ⁴ Naha na ye mii à li jyé na w  k  mpa yab e jwo yii á Yesu kyaa na njemu yi jyé yi n  wuu wuyi jy e ninjkin me, yii maha jy e yire na. W  m  k  m unaani lab re kyaa jwo yii á ndemu li jy e li n  y  z mpyaag  funj  wuuni jy e ninjkin me, lire jy e me m  jwumpe nintanmpe pab re jwo yii á, mpemu pu jy e pu n  wuu wumpe jy e ninjkin me, yii maha nt l  a d  puru na, ⁵ mà li ta, pire yii jy e na s nnji t nntunm i, maa s nnji megfee pi ke, mii á pi jy e a pw r  mii na cyaga maha cyag  e me. ⁶ Ali mii m e k  mpyi mii jy e a jw umpe c  s l 'e me, nde li jy e jc nji kuni ke, mii à l  c  lire e. Wuu à lire cy e yii na py nkannig  puni n  karigii puni i.

7 Mii à Jwumpe Nintanmpe jwo yii á mana, mii jy e a yafyin cya yii á me. Lir'â li cy e na mii à naye t rige maa y  d r ugo. Lire na jy e kapyimbaala la? ⁸ Mii à jy e d naf eb i kurujyi y  cyeyaya na, maa jy e pi i mii s r a, b  mii si mpyi si j  r a b are yii á me. ⁹ T n i mii mpyi yii yy re ke, mii cy e mpyi a k n o, nka mii jy e a j n 'a naye t n  yii w  na me. Yaayi kani li mpyi mii na ke, c nmpyiibii pi à y ri Masedoni k l uni i ke, pir'  pa yire kan mii á. Mii jy e a s  a jy e m  na tugure t g e yii w  j n 'i me, mii m  s  t g e yii w  j n 'i me. ¹⁰ Lir'â pyi kajun  m  mii j n ke y r ige. Akayi k l uni puni i, s pya si n-j a lire ww  mii i me. Mii na puru yu m  taha Kirisita s  en  na, uru s  en  u jy e mii z mbilin . ¹¹ Mii à jwo na mii jy e a j n 'a na tugure t g e yii j n 'i me, lir'â li cy e na yii kyal'  p n mii á la? Kile à li c  na yii kyal'  t aan mii á.

12 Nyc mii s  r a na b aranji pyi b  m  t e na u pyi me, b  li si mpyi, t nntunm pi jy e na piye p re na pire na jy e wuu fiige ke, pire k  n-j a r a piye t anni n  wuu e me. ¹³ T nntunm i kafinivinim  pi. Pi maha s pyire wuruge, maa piye pyi mu à jwo Kirisita t nntunm i. ¹⁴ Li jy e a s  a p  a wuu e me, jaha na ye Sitaanninj  yabilinj  maha uye pyi b  nm pe m leke fiige. ¹⁵ Lire e ke l ha yii p  a si Sitaanninj  b  arap ibii jy a pi à piye pyi b  arap ii s  e wuu fiige me. Yii li c  na Kile s  n-p  pi puni s  a si nt anna n  pi kapyink l 'e.

16 Mii s  y  taha yii á, w  tufiige k  n-s  r a s nnji na s c tere t i jy e mii i me. Nka yii m e k  nta yii s nnji na mii na jy e s c yeref oo, yii jy e na s c yere na t re nimbilere funj i, b  mii si mpyi si naye p e me. ¹⁷ Mpe mii s  n-j o nume ke, Kafoonji b  u à puru jwo a kan mii á me. Mii s  n-j o s c yeref oo fiige. ¹⁸ N  sh nyahara s  t ye p e m  t anni n  s pyire pyi kanni i, mii m  s  naye p e, ¹⁹ jaha na ye yii maha s c yeref eb  karigii kw  yiye e jw nyahama b a, m  li ta yii na s nnji na yii na jy e yâkilife. ²⁰ Tire s pyire t i maha yii c  bil i fiige, maa yii cy eyaya ly , maa yii n n w h ore, maa piye p re yii na, maa yii bw un yii yyahayi i ke, yii maha tire karigii kw  yiye e. ²¹ Wuu jy e a j n 'a lire fiige pyi me, lire na yii jy e na wuu s nnji f n ha b a sh in la? T  kur'  yaa ku pyi wuu á silege?

Mii s  n-j o mu à jwo s c yeref oo. Pi sanmpii maha piye p e n  ndemu i ke, mii m  s  n-j a naye p e n  lire e. ²² Pi aha jwo na pire na jy e Eburu shiin, mii m  na jy e uru w . Pi aha jwo na pire na jy e Iziray li shiin, mii m  na jy e uru w . ²³ Pi aha jwo na pire na jy e Kirisita b  arap ii, mii na jy e Kirisita b  arap i m  t ro pi taan. Mii na yu n mb uyirilif o fiige. Mii à b aranji pyi m  t ro pi taan, mii k s ur  jy ig l '  jy aha pi wogig  na, mii bw onre nizhw or  s  a jy aha. Mii m unaan  pi kw n jw g e e tooyi njemu i ke, yir'  jy aha pi wuyi na. ²⁴ Yahutub i p l ' 

mii bwὸn fo tooyo kanjuro, ṫoցo maha ṫoցo tiripaanni jne bepjagaaga ná ke ná baacyere pi à le mii i.²⁵ Ὡrому fānhafeebil'a mii bwὸn tooyo taanre ná kābil'e. ṫoցe k'e, sūpyir'a mii wà si mbò ná kafaayi i. Bakwoցg' à kēge ná mii i tooyo taanre suumpe lwhe junj'i. Mii à canmbile ninjkin ná numpilaga ninjkin pyi suumpe lwhe ninke e.²⁶ Mii à kushiegii nijyahagii pyi, cyire tooy'e, mii munaani mpyi kwuցi jwage e mu à jwo: lwhe tajyiilige e ná nānkaabii cye e ná mii shinj sùpyiibii ná supyishinj sanji wuubii cye e. Kānhe e yo, sige e yo, suumpe lwhe junj'i yo, mii cīnmpyibii pi à piye pyi dānafee mà ta dānafee bā me, pire cye e yo, mii munaani mpyi kwuցi jwage e.²⁷ Mii à bāranj pyi sēl'e, maa kanhare kwu naye e. Mii à numpiliye nijyahaya pyi mii jye a nō me. Mii à katege ná byage shwo. Tērii nijyahagil'e, mii maha nijyi ta me. Mii à wyeere shwo, vāanya mpyi mii á me.²⁸ Mā bāra yire puni na, canja maha canja mii funj'k' à pen ná dānafeebii kuruŋyi puni i.²⁹ Wà fānha ká nta k' à cyére, mii woge mū à cyére. Wà ká kapii pyi, lire maha waha mii na sēl'e.

³⁰ Kampyi mii à yaa mii i naye pēe, mii sí naye pēe na fānhajcyerere kurugo.³¹ Kile u jye Kafoonj̄ Yesu Kirisita Tunj ke, ur' à li cè na mii jye a fine me. Urū u à yaa ná pēente e tērigi puni i fo tēekwombaa.³² Mā mii yaha Damasi kānhe e, fānhafoonj u mpyi na saanji Aretasi karigii cwoonre kuru kānhe e ke, uru mpyi a pi yaha pi a tajyi jwoyi kāanmucaa, bā pi si mpyi si mii ta jcū me.³³ Nka dānafeebil'a mii le shāhal'e mà yige nkunujke wyige e, kānhe kāntugo. Lire l'à pyi mii shwoŋkanni.

12

Karigii Kile à cyére Poli na ke

¹ Fo mii i naye pēe, ali mà li ta kajwao jye lire na me. Lire e ke karigii Kafoonj à cyére mii na, maa jcēnji njemu kan mii á ke, mii sí yà jwo yire e nume.² Mii à nānji wà cè*, njemu u à dá Kirisita na ke, Kile à lu lw a kāre nijyinj tanrewunji i†, li yyee ke ná sicyere u jye nje. Lir' à pyi mà uru nānji ta ná u cyeere e yo, l'à pyi mà u ta u cyeere baa yo, mii jye a cè me, Kile kanni u à yire cè.³ Mii kon' à cè na uru nān' à shà Arijinanji i maa mpa. Lir' à pyi mà u ta ná u cyeere e yo, l'à pyi mà u ta u cyeere baa yo, mii jye a cè me, Kile kanni u à yire cè.⁴ U à shà Arijinanji i maa jwumpe mpemu lōgo ke, puru yyaha sì n-jà n-jwo me, sùpya bā jye a yaa u a puru jwumpe yu u jwage e me.⁵ Nye mii sí n-jà naye pēe si li cyére na mii u jye uru nānji, nka mii sì lire pyi me. Mii aha a si naye pēe, karigii cyi jye na mii fānhe pcyére ni cyére ke, cyire kanni kāmpanjke na mii sì naye pēe.⁶ Mii la mēc ká mpyi si naye pēe, tire jye sicyere me, naha na ye sēenj mii sí n-jwo. Nka mii sì lire pyi me, naha na ye mii na ndemu pyi, maa njemu yu ke, mii la na jye súpyire ti mii cù a tāanna ná yire e kanna.⁷ Mii la jye súpyire ti pēene taha mii na, mà li jnūŋke pyi na mii à kakyanhala karii nya me.

Lire e Kile à yyefuge kā tēge mii junj'i, bā njuro maha sùpya súuli u cyeere e me. Li jye mu à jwo Sitaanninji tūntununj i wà u à yyefuge yaha mii na, bā li si mpyi, mii àha naye pēe me.⁸ Mii à Kafoonj̄ jáare tooyo taanre, u kuru yyefuge láha na na, nka u jye a jee me,⁹ mā mii jwo shwo na ur' à cēnmpē mpemu pyi mii á ke, na puru sì mii ta, naha na ye tēni e súpyanji fānh' à cyére ke, lire tēni i uru fānhe maha kuye yal'a cyére. Lire kurugo li maha ntāan mii à mā naye dūrugo na fānhajcyerere tēni i, bā Kirisita fānhe si mpyi si tateengē wwū mii i me.¹⁰ Lire e mii fānhe ká pcyére, lire jye me pi aha mii cyahala, lire jye me mà kawaa pyi mii na, lire jye me mà mii kyérege, lire jye me mà nāvunjo kyaa pyi mii na Kirisita kurugo, li maha ntāan mii i, naha na ye lire tēni i Kirisita maha u fānhe le mii i.

Korenti shiinbii kan' à Poli funj'p pen

¹¹ Tēni i mii mpyi a naye pēe ke, mii mpyi na yu sicyerefoo fiige, nka yii pi à mii pyi mii à li pyi. Yii pi mpyi a yaa yii a mii metange yu, naha na ye li mēc ká nta na mii jye yaaga me, pire tūntunmpii yii jye na sōnji shinbwoo ke, pi jye a pwōrō mii na yafyin kāmpanjha na me.¹² Karigii cyi à li cyére na mii na jye Yesu tūntunmpii ke, mii mpyi a naye waha maa cyire pyi yii shwhāl'e. Yii à Kile sifente fyejí ná kabwohigii ná kakyanhala karii nijyahagii nya mii cye kurugo.¹³ Mii jye a na tugure yaha yii junj'i me, lire kanni baare e, naha mii à pyi dānafeebii kuruŋyi sanjy' ná mii jye a li fiige pyi yii á mà ye? Yii tāngā ku jye mii na, yii yāfa na na.

¹⁴ Yii wíi, na tontanrewog'á mii jye na sì wani yii yyére, nka mii mēc sì na tugure yaha yii junj'i me, naha na ye yii cyeyaa yi kurugo bā mii jye me, yii yabilimpii kurugo mii jye. Pyibilere jye na wyére caa na li sifeebii jwo caa me, nka sifeebii pi maha wyére ni caa na pyibileni jwo caa.¹⁵ Mii wi ke, mii sí nee na cyeyaa yi puni kan yii kurugo ná funntange e, si naye kan ntaha yi na mū. Nye mii aha yii kyaa tāan nay'á amuni, lire li sì yii pyi na yii àha mii kyaa tāan yiy'á sahanjki mā?

* ^{12:2} Poli ká jwo na ur' à Kirisita cyelempyanji wà cè, uye kyaa na u jye. † ^{12:2} Nijyinj tanrewunji u jye nijyinj tēgeni. Mā tāanna ná Yahutubii sənəŋŋkanni i, kuru cyage e Kile à tēen, pi maha ku pyi Arijinanji mū.

¹⁶ Yii à li cè na mii nyé a naye tíng wà tufiige na me, ñka yii pì saha na ñko na mii à cyilige de, na mii à yii wyérëni wà lyí sìjcyiimpe e. ¹⁷ Lire e ke mpili mii à tun yii á ke, pire wà à yii yaaga nàjwòhòr'a pa ñkan mii à la? ¹⁸ Mii à li cya Titi‡ á, u shà yii yyére ná wuu cinmpworonañji i. Taha Titi à yii wyérë nàjwòhòr'o la? Taha mii ná Titi sònñøjkanni wá niñkin karigil'e me? Taha wuu jaaranjkanni wá niñkin me?

¹⁹ Må lwó tèemóni i, yii na sònñi na tànga wuu nyé na jcaa yii á, lire sí bá me. Wuu maha yu Kile yyahe taan, Kirisita wwojëege e. Wuu ntàannamacinmpyibii, yaaga maha yaaga wuu à jwo ke, wuu à yire puni jwo, bá yii si mpyi s'a sì yyaha na Kile kuni i me. ²⁰ Mii na fyágé si zhà yii yyére, mii áha ñkwò sà yii ta yii à pyinkanni labere lwó ndemu li nyé li nyé a tåan mii à me. Lire baare e nde mii sì n-pyi ke, lire mú sì n-tåan yii á me. Lire jwøhe ku nyé, mii na fyágé, mii áha ñkwò zà mbèmbaanji ná yijcyegé ná lùyirini ná jyipëenni ná jwoore ná mekegere ná yàmpeente ná jyàhanjurguruguji ta yii shwøhòl'e me. ²¹ Mii na fyágé, mii aha shà yii yyére, Kile kà ñkwò mii sllege yii á sahanjkì me. Mii na fyágé, sùpyire t'à kapegigii pyi, maa mpyi ti nyé a láha ti katupwòhòyi ná ti jacwoore ná ti silege baa karigii na me, mii áha ñkwò mée sú tire kurugo me.

13

Yereyi nizanyyi

¹ Mii tontanrawoge ku sín-pyi ñke yii yyére. Wuu sín-sà kapegigii pyifeebii sâra si ntàanna ná pi kapyinkel'e, bá y' à jwo Kile Jwumpe Semenji i na: «Shiin shuunni taanre ká kani ndemu nya tapyige e ke, lire kani sín-cwoonrò si ntàanna ná pire nijjwuyi i*». ² Mii tozhònwoge yii yyére, mpili pi mpyi a kapegigii pyi ke, mii mpyi a pire puni yere, mà bâra sùpyire sannte na. Numé, mà mii laage yaha k' à tøn yii na, mii sý yi jwo yii á sahanjkì, mii aha sà mpiimu ta pi i kapegigii pyi sahanjkì ke, mii si ku tåan pirefee na me. ³ Ná yii s' à jwo na yii la nyé si jnè na Kirisita ú à u jwumpe le mii jwøge e, yii si li cè. Kirisita fânhe nyé a cyére yii karigil'e me, u maha u sifente cyére yii na. ⁴ Sée wi, tèni i pi mpyi na u kwòre cige na ke, u mpyi a uye pyi fânha baa yaaga, ñka u à jnè a fworo kwùnji i Kile sifente cye kurugo. Wuu fânha cyére, bá Kirisita woge mpyi a cyére me. Ñka wuu aha nûr'a shà yii yyére, yii sì li nyá wuu karigii pyiñkanni i, na Kile maha fânhe kaan wuu á, bá u à ku kan Kirisita á me.

⁵ Yii yiye kàanmucaya sèe sél'e kampyi sèeni na yii na jaare Kile kuni i. Yii nyé a li cè yiye e na Yesu Kirisita na nyé yii e mà? U ana nta u nyé yii e me, lir' à li cyée na yii à kùunja cwo Kile kuni i. ⁶ Ñka mii na sònñi yii sì li cè yiye e na wuu nyé a kùunja cwo Kile kuni i me. ⁷ Wuu na Kile jaare, yii áha ñkwò kapii pyi me. Li kapyiini jùñke bá ku nyé si li cyée yii na na wuu na jìn'a kyaa pyi me, ñka li kapyiini jùñke ku nyé si yii nyá kacenne tapyige e. Yii a kacennji pyi, ali lire mée ká nta li sì li cyée na wuu à wurugo, lire nyé tapege me. ⁸ Wuu si n-jà Kile sèeni fylinne me, nde kanni wuu sín-jà n-pyi ke, lire li nyé mà u pyi u a sì yyaha na. ⁹ Wuu fânhe mée ká nta k' à cyére, ka yii woge si mpêe, lire na nyé wuu á funntanga. Wuu Kilenarege ku nyé, yii ndìre le Kile kuni i.

Jwumpe nizanmpe

¹⁰ Må mii laage yaha k' à tøn yii na, mii na nge leterenji sémeni si ñkan yii á, bá li si mpyi, mii aha nò yii yyére, mii áha zà yafyin cwoonrò ná fahan'i si ntàanna ná Kafoonji fânhe niñkange e mii á me. Ú à kuru fânhe kan mii á, si yii tège yii a sì yyaha na Kile kuni i. Ku nyé a kan si yii jùñjo kyán Kile kuni na me.

¹¹ Nyé nume, mii cinmpyibii, yii pyi funntange e. Nde li sì yii pyi yii ndìre le Kile kuni i ke, yii a lire pyi. Yii a màban leni yiye e. Yii yii sònñore pyi niñkin, yii i yyeñjke yaha ku pyi yii ná yiye shwøhòl'e. Lire ká mpyi, Kilenji u maha tåange ná yyeñjke kaan ke, uru si n-pyi ná yii e. ¹² Yii a cinmpworogo fwunj kaan yiy'á ná funjçennji i. Kile wuubii pi nyé naha ke, pire pun' à yii shére. ¹³ Wuu Kafoonji Yesu Kirisita u jiwò yii na, tåange ku nyé Kile e ke, kuru ku pyi yii ná yiye shwøhòl'e, yii i mpyi Kile Munaani wwojëege e.

Leterenji Poli à tun Galati kùluni dánafeebil'á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè leterenji funnjo jwumpe e ke

Kini mege pi maha mpyi Turiki nume ke, Galati shiinbii mpyi a tèen lire kini i cyage k'e. Poli à tooyo shuunni pyi pi yyére na Jwumpe Nintanmpe yu, puru njwuñi tooy'e pìi mpyi a dá Yesu na. Nyé Poli Kile jwumpe jwuñkwooni kàntugo Galati shiinbil'á, Yahutuubii pìi mpyi a shà maa pi pyi na Yesu Kirisita dánianji kanni si n-jà sùpya shwo u kapégigii na me, fo mu aha a Yahutuubii làdaabii kurigii jaaree mû. Lire e pi mpyi na yu na fànha ku nyé ku ki dánafeebii puni pi kwon mè Yahutuubii làdaabil'e.

Poli à jwo na mu à pyi Yahutu yo, mu nyé a pyi Yahutu mà yo, sùpyire puni sí n-shwo Yesu Jwumpe Nintanmpe mpemu kurugo ke, na tire sùpyire kàlaj'á kàntugo wà puru jwump'á. Poli à lógo na Galati dánafeebii wá na ñko raa kàntugo wàa Kile kun'á, si ntaha pire kafinivinibii jwöh'i ke, ka u u ñge leterenji sé'm'a tûugo pi á, maa pi yere, bà pi si mpyi si ñkúu Jwumpe Nintanmpe na, si ñkwôro Kile kuni i me. Yereyi Poli à kan pi á ke, yire yi nyé jne.

U à li cyée pi na na ur'á uye kan Kile á, na Kafoonj Yesu u à uru tun uru u a Jwumpe Nintanmpe yu. U à li cyée pi na mû, na uru ná Zheruzalemu dánafeebii kurunj'á bín'a tèen, dánafeebii pi nyé pi nyé Yahutuu me, maa jwo pire kyaan na. Nde na pir'á bê ke lire li nyé nde: pire dánafeebii nyé a yaa pi pyi Yahutuubii saliyanji jwöh'i me (1-2).

U à uye tígile Kile Jwumpe Semenji na, maa yi yyaha jwo pi á na Yahutuubii saliyanji kuni jaaranji i bà zhwoñi nyé na ntaa me; ñka mu aha dá Yesu Kirisita na, lire kanni li sí n-jà sùpya shwa (3-4).

Leterenji takwoore e, u à yi jwo a waha pi á na pi piye yaha Kile Munaani l'a ñkéenji, jaha kurugo ye lire li maha sùpyanji yige Musa Saliyanji tugure jwöh'i, maa fàmhe kan u á, u u kaceñkjii shinji puni pyi. Kaceñkjii puni yyaha yyére wuuni si li nyé tâange (5-6).

Poli à fwù kan Galati dánafeebii kurupyá

¹ Mii Poli u nyé Yesu Kirisita túnntunjo ke, mii u à ñge leterenji tûugo yii á. Mii u pyi Yesu Kirisita túnntunjo, sùpya bà u à lire yaa me, sùpya bà u à mii tun me. Yesu Kirisita u à jñe a fworo kwuñi i Tufoonj cye kurugo ke, uru ná Tufoonj Kile u à wwò lire na. ² Mii cinmpyibii puni pi naha ná mii i ke, mii ná pire pi à wwò maa ñge leterenji tûugo Galati kùluni dánafeebii kurunj'á. ³ Wuu Tuñi Kile ná Kafoonj Yesu Kirisita pi jwò yii na, pi yyeñjke kan yii á. ⁴ Yesu Kirisita u à uye kan mà pyi sáragsi wuu kapégigii yàfa wuu na, bà wuu si mpyi si fworo ñge dijyeñi nimpinji karigii puni i mà tâanna ná Tufoonj Kile jyii wuuni i me. ⁵ Péente ti taha Kile na tèrigii puni i, fo teekwombaa. Amiina!

L'à Poli pâa, u lógo na Galati dánafeebil'á kuni labere lwó

⁶ L'à mii pâa sél'e mà lógo na yii à wyère na ñko raa kàntugo wàa Kile á, uru ñgemu u à yiyyere maa jwò yii na maa yii shwo ke, mpipi pi nyé na yii shwoñkanni jwumpe labali na yu ke, maa ntaha pire jwumpe jwöh'i, ⁷ mpemu ná Jwumpe Nintanmpe nyé niñkin me. Tire sùpyire na yii wuruge, Jwumpe Nintanmpe pu nyé na Kirisita kyaan yu ke, marii ñcaa s'a puru kéenji.

⁸ Wuu à ñjemu jwo yii á Yesu kyaan na ke, l'à pyi wuu yabilimpi yo, l'à pyi Kile mèléke mà yíri niñyinji na yo, wà ha mpa yabere jwo yii á, Kile u urufoo lája. ⁹ Mii à yi jwo yii á mà kwò, mii sí nûru yi taha, Jwumpe Nintanmpe yii à lógo wuu jwò na, maa ñje pu na ke, shin maha shin ká puru labala a jwo yii á jwuñkanni labere na ke, Kile u urufoo lája.

¹⁰ Naha yii na sôñji nume be? Mii na ñcaa si ntáan sùpyir'á laa, mii na ñcaa si ntáan Kile á? Sùpyire jyii wuuni mii na mpyi be? Mii n'a mpyi na sôñji si ntáan sùpyir'á, mii mpyi na si n-pyi Kirisita báarapyi me.

Pyinjkanni na Poli à pyi Yesu túnntunjo ke

¹¹ Mii la nyé yii li cè mii cinmpyibii, Jwumpe Nintanmpe mii à jwo yii á ke, pu nyé a fworo sùpya e me. ¹² Mii nyé a pu ta sùpya á me, wà mû sí nyé a mii kâla pu na me, ñka Yesu Kirisita yabilinji u à pu cyée mii na.

¹³ Yii à mii pyinjkanni kyaan lógo mà mii yaha Yahutuubii Kile kuni i. Yii mû s'a cè na mii à Kile dánafeebii kurunjke kyérege fo mà tòro. Mii mpyi na li kòre si ku jya. ¹⁴ Yahutuubii Kile kuni jaaranji i, mii mpyi na yyeñwäge shiinbii puni yyaha na. Mii tiibii làdaabii kani mpyi a sàa waha mii na.

¹⁵ Ñka Kile à jwò mii na mà mii ta mii sâha si me, maa mii cwaoñro, mii a báare ur'á.

¹⁶ Amuni, li mû à pyi, l'à sàa bê u á mà u Jyanj cyée mii na, mii s'a u kyaan yu supyishinji sanñ'á, mpipi pi nyé pi nyé Yahutuu me, mii nyé a sùpya yibe si nta li pyi me. ¹⁷ Mpipi pi à pyi

Yesu tūnntunmii mii yyaha na ke, mii jyε a shà Zheruzalem̄u i si pi nya me. Mii à til'a kàre Arabubii kini i, maa yiri wani mà kàre Damasi kànhē e.

¹⁸Yyee taanre kàntugo na, mii à kàre Zheruzalem̄u kànhē e, mà sà canmpyaa ke ná kanjkuro pyi Pyeri yyére si u cè. ¹⁹Nka uru ná Kafoonji Yesu cìnm̄pwoñjì Yakuba baare e, mii saha jyε a Yesu tūnntunji wabere nya me. ²⁰Kampyi kafinara mii na sém̄eni na ntùuge yii á, Kile u nye mii shér̄efoonji.

²¹Lire kàntugo mii à kàre Siri kini i, maa yiri wani mà kàre Silisi kùluni i. ²²Nka fo mà sà no lire tèni na, Zhude kùluni dánafeebii kurupyi mpyi na sàha njkwò a mii cè me. ²³Pi mpyi a lógo kanna na nye u mpyi na pi kyérege si nta pi sige pi àha ndá Jwumpe Nintanmpe na me, na uru u na pu yu súpyir'á nume. ²⁴Lire e ke pi na Kile m̄tange yiri mii kurugo.

2

Jwumpe Nintanmpe Poli mpyi na yu ke, Yesu tūnntunm̄pi sanmpil'á jyε puru na

¹Nye yyee ke ná sicyeer'á tòro ke, ka mii i nür'a kàre Zheruzalem̄u kànhē e ná Barinabasi i. Titi mpyi a kàre ná wuu e mû. ²Mii à nde kùluni tòoge lwó, jaha na ye Kile yabiliñi u à li cyée mii na. Mii à nō wani ke, maa binn'a tèen ná dánafeebii jùñufeebil'e. Jwumpe Nintanmpe mii na yu supyishinji sannj'á, mppi pi jyε pi jyε Yahutuu me, ka mii i jyè puru yyaha e mà jwo dánafeebii jùñufeebil'á. Mii la nye a mpyi taféere mii à fè tajjaá ná nijjaá Yesu Kirisita kurugo ke, tire ti kwôro kajnwò baa me.

³⁻⁵Nye mà mii yaha wani, kafinivinibii pì mpyi a piye pyi dánafee fiige maa jwòhō a jyè wuu shw̄hōl'e sì nta jcè pyinjanni na Yesu Kirisita à wuu shw̄o MusaSaliyanji bilere na ke, si lire kèege si nta wuu yaha bilere e sahanji. Ali mà li ta mii jaarajεenjì Titi mpyi Yahutu me, pi la mpyi u u njkwò fànhē e mà tāanna ná Musa Saliyanji i. Nka wuu nye a jen'a wuye yaha pi cye e tère nijkin i, maa lógo pi jwò na me, Jwumpe Nintanmpe pu nye sèenj ke, bà puru si mpyi si njkwòr yii á me. Wuu ná Zheruzalem̄u dánafeebii kacwɔnribii mpyi a wwò jwòm̄ee nijkin na, pi nye a jen'a fànhā cyán Titi na u u njkwò me. ⁶Jwumpe Nintanmpe wuu na yu ke, pi sì nye a jen'a yaaga bâra puru na me. (Sèenj na, pi tayyérege mpyi njemu ke, kuru nye yaaga mii á me, jaha kurugo ye Kile nye a súpya pwòñjò súpya na me.) ⁷Sèenj na, pi à li ta na Kile à mii tun mii u sà a Jwumpe Nintanmpe yu supyishinji sannj'á, bà u à Pyeri tun u sà a pu yu Yahutuubil'á me.

⁸Kilenji u à fànhē kan Pyeri á maa u tun Yahutuubil'á ke, uru mû u à fànhē kan mii á maa mii tun supyishinji sannj'á. ⁹Amuni, Yakuba ná Pyeri ná Yuhana pire pi nye jùñufeebii, maa ntèen li taan na Kile à jwò mii na, mii u a nte tūnnture pyi. Lire na pi à Barinabasi cyége ná ndogē cù, si li cyée na wuu ná pire na nye wwøjεe. Wuu à binn'a tèen maa jwò li na na pire sì n-sà a Jwumpe Nintanmpe yu Yahutuubil'á. Wuu pi ke, wuu sì n-sà a pu yu supyishinji sannj'á. ¹⁰Pi à wuu náre kanna na wuu àha funjø wwò dánafeebii fòñjfeebii na wani me. Mii s'a fère sín maa lire pyi.

Poli à Pyeri la wwù Antiyoshi kànhē e

¹¹Nye tèni i Pyeri à pa Antiyoshi kànhē e ke, l'à fwor'a yyére na u karigii pyinjanni mpyi a jwò me, lire e mii à u tìje maa u cèege súpyire puni nyii na. ¹²Pyeri làwwuge jùñjke ku nye: u mpyi a fýanhā na lyí ná supyishinji sanji dánafeebil'e, lire mpyi a jwò, nka pil'á yiri Yakuba yyér'a pa, pire mpyi maha jwo na supyishinji sanji'á yaa u kwòñjò Yahutuubii fiige, u à fyá pire na, maa li jwò cù na lâre supyishinji sanji dánafeebii na, fo mà pa kàntugo wà pi á. ¹³Lir'a pyi ke, ka Antiyoshi kànhē Yahutuubii dánafeebii sanmpii si mpyi jwòmyahigii shuunnificee Pyeri fiige. Ali Barinabasi yabiliñi mpyi a taha pi fye e. ¹⁴Mii à pa li kàanmucya mà li ta Jwumpe Nintanmpe na sèenj njemu yu ke, pi nye na jaare uru sèenj fye e me, ka mii i yi jwo Pyeri á pi puni nyii na:

«Mu u nye Yahutu ke, Kile kuni yyaha yyére zhèñj kurugo mu à jen'a Yahutuubii lâdaabii pii yaha maa mpyi supyishinji sanji fiige, lire mpyi a jwò, nka nume, jaha na mu la nye si supyishinji sanji kéenjè fànhē e si mpyi Yahutuu ye? ¹⁵Mii ná mu, wuu à si Yahutuu, wuu nye supyishinji sanji fiige nye u nye u nye a Kile kuni cè me. ¹⁶Nka lire ná li wuuni mû i, wuu à cè na súpya sì n-jà n-tíi Kile yyaha taan mà lire jùñjke pyi na u à MusaSaliyanji kurigii jaara me. Dâniyanji kanni cye kurugo Yesu Kirisita na, súpya maha ntíi Kile yyaha taan me. Lire nye Saliyanji kapyii me, jaha na ye súpya sì n-sìi n-jà n-tíi ka lire jùñjke si nta na u à Saliyanji kurigii jaara me.»

¹⁷Wuu pi ke, wuu na jcaa si ntíi Yesu cye kurugo, nka l'aha mpa nta na wuu na kapegigii pyi, lir'a li cyée na Kirisita e cyi à fworo la? Mâ byanhara bá la! ¹⁸Mu aha fworo Musa Saliyanji kuni i mà pa Yesu Kirisita wuuni i, kàntugo yyére maa nür'a fwor'a jyè lire kuni nijjyeen i, lire cye kurugo mu maha nür'a pyi Saliyanji kèegfoo.

¹⁹ Mii wi ke, mii à fworo Musa Saliyanji i. Lire e ke mii saha jyε uru Saliyanji jwɔ'h i me. Uru Saliyanji yabilini jgahanji u à mii pyi mii à fworo u e. Cyire pun'a pyi, bà mii si mpyi si nta mpyi Kile sùpya me. ²⁰ L'à pyi mu à jwo mii ná Kirisita à kwòro sjencyan kworokworocige na. Lire kurugo mii yabilini sàha bà u jyε na naye karigii cwɔɔnre me. Nka Kirisita na jyε mii i. Kyaa maha kyaa mii na mpyi nume ke, mii à na cyεge taha Kile Jyanji na maa nta a li pyi. Uru u à mii kyaa táan uy'á, maa uye kan sáraga mii kurugo. ²¹ Kile à jwɔ mii na maa yaage njkemu kan mii á ke, mii sì n-cyé kuru na me. Kàmpyi Kile mpyi a jwo na mu aha ntaha Musa Saliyanji fye e na mu à tñi uru yyahé taan, lire tèni i ke, Kirisita kwùnji mpyi na si n-pyi kajnwøo baa de!

3

Kile à jwo na sùpyanji maha ntí u dánijanji kurugo

¹ Yii Galati dánafeebii funjø baa sùpyibii! Jofoo u à yii le kuni nimpíini i ye? Mà li ta jñùnjke na Yesu à kwòro cige na ke, mii à kuru finiq'a jwo yii á. ² Yii li cè na yii jyε a Kile Munaani ta MusaSaliyanji kuni jaaranji cye kurugo me, nka Jwumpe Nintanmpe yii à lógo maa dá pu na ke, puru cye kurugo yii à li ta. ³ Di yii à pyi maa mpyi funjø baa shiin be? Kani yii à sìi ná Kile Munaani siñi i ke, naha na yii la jyε s'a lire pyi nume ná yii yabilimpíi sífente e ye? ⁴ Karigii puni Kile à pyi yii á ke, cyir'a pyi kajnwøo baa ke? Nka cyire si jyε a yaa cyi pyi kajnwøo baa mà de! ⁵ Yii wii! Kile ká u Munaani yaha l'à pa yii yyahé cù, ka yii i kakyanhala karii pyi, yii áha raa sônni na yii na Musa Saliyanji kuni jaare ke, na lire kurugo u à li pyi me, nka Jwumpe Nintanmpe yii à lógo maa dá pu na ke, lire kurugo u à lire pyi.

⁶ Nyε nde Ibirayima à pyi ke, lire tayyéreg'a pée wuu á. U à dà Kile na, lire cye kurugo Kile à jwo na u à tñi*. ⁷ Lire e ke yii li cè, mpíi pi à dà Kile na ke, pire pi jyε Ibirayima tuluge shiinbii sèesee wuubii. ⁸ Kile Jwumpe Semenji mû s'à jwo a kwòna Kile na sì supyishinji sannji pyi shintilli u yyahé taan, pi dánijanji kurugo. Lire kurugo u à jwo Ibirayima à na: «Mii sì jwò le supyishinji pun'a mu cye kurugo». ⁹ Ibirayima à dà Kile na, ka Kile si jwò le u á, amuni li mû jyε shin maha shin ká dà Kile na ke, u sì jwò le urufol'á Ibirayima finge.

¹⁰ Mpíi pi na Musa Saliyanji kuni jaare marii sônni na Kile sì jwò le pir'á ke, pir'á cwo lajanke e mà kwà. Naha kurugo ye l'à séme Kile Jwumpe Semenji i na: «Yaaga maha yaaga k'à séme Saliyanji i ke, njemu ká mpyi u jyε na cyire kapyaagii kurigii puni jaare me, urufol'á lâñja†».

¹¹ Nyε nàkaana baa, sùpya si n-jà n-tñi Kile yyahé taan Saliyanji cye kurugo me, naha na ye l'à séme mû na: «Shinnji u à tñi ke, dánijanji cye kurugo, uru maha mpyi jyii na§», ¹² Musa Saliyanji kuni ná dánijanji wuuni jaaranji jyε niñkin me, naha na ye l'à séme mû na: «Njemu la ká mpyi si shinji t Saliyanji cye kurugo ke, urufol'á yaa u Saliyanji kurigii puni jaara*».

¹³ Nka Kirisita à wuu lajanke lwò wuu cyaga, maa wuu shwø Saliyanji lajanke na. L'à séme mû na: «Shin maha shin pi à dûrugo cige e mà u bò ke, urufol'á lâñja†». ¹⁴ Lir'a pyi, Kile à dûbabii mpiim le Ibirayima à ke, bà pire si mpyi si nò supyishinji sannji na mû Yesu Kirisita cye kurugo me. Kile à u Munaani jwømèeni ndemu lwò ke, bà wuu si mpyi si lire ta dánijanji cye kurugo me.

Musa Saliyanji jyε a Kile jwømèeni fylinne me

¹⁵ Mii cinmpyibii, mii sì kani là yyahé jwo yii á mà tåanna ná supyire karigii pyiñkanni i. Shiin shuunni ká tunmbyara le, pire mû shuunni i, shin niñkin sì n-jà tire këge me, u mû sì n-jà yaaga le tire e me. ¹⁶ Nyε amuni Kile à tunmbyara le ná Ibirayima ná u tuluge e. Li jyε a séme: «ibirayima ná u tuluy'i me». Li n'a mpyi a séme amuni, li mpyi na si n-pyi mu à jwo u tuluy'a jyahá. Nka l'à séme: «ibirayima ná u tuluge e‡» kuru ku jyε Kirisita. ¹⁷ Mii jwumpe jwøhe ku jyε nke: Kile à tire tunmbyare le, yyee nkwwu sicyεere ná yyee benjaaga ná ke (430) kàntugo, ka MusaSaliyanji si nta a pa. Uru Saliyanji si n-jà Kile jwømèeni fylinne, si nta raa nkø, mà li shi bò me. ¹⁸ Kàmpyi Kile mpyi a supyire pyi u koolyii mà tåanna ná Saliyanji kuni jaaranji i, li sàha mpyi na si n-pyi jwømèeni kayaala me. Mà li ta Kile à jwø Ibirayima na jwømèeni cye kurugo.

Naha kurugo Kile à Saliyanji kan ye?

¹⁹ Laha mpyi amuni, naha kurugo Kile à Saliyanji kan ye? U à u kan bà wuu si mpyi si u kafuunjkii cè me. L'à pyi si yaa ná Ibirayima tuluge mpanji i, kur'á Kile à nde jwømèeni lwò.

Nyε Kile mèlekeebii ná pi toromayyahafoonji cye kurugo Saliyanji à nò supyire na. ²⁰ Nka tèni i Kile à lire jwømèeni lwò Ibirayima à ke, u kuro jyε a mpyi toromayyahafoonji i me. Kile yabilini ye niñkin u à til'a yi jwo Ibirayima á. ²¹ Tá lir'á li cyéé na Saliyanji à kàntugo wà

* 3:6 Zhenezi 15.6 † 3:8 Zhenezi 12.3; 18.18; 22.18 ‡ 3:10 Duterenømu 27.26 § 3:11 Abakuki 2.4 * 3:12 Levitiki 18.5 † 3:13 Duterenømu 21.23 ‡ 3:16 Zhenezi 12.7; 13.15; 24.7

Kile jwəmyahigil'á? Mà byanhara bá la! Kàmpyi Saliyanji mpyi na sí n-jà shin pyi Kile sùpya, u mpyi na sí n-jà sùpyire pyi ti tíí mú Kile yyahe taan. ²² Nka Kile Jwumpe Semenji à jwo na kapegigii mpyinj'á fànhā ta sùpyire puni na. Lire e ke yaayi jwəmeeeni Kile à lwó ke, pyinkanni ninjkinni na wá sí n-jà yire ta ke, lire li jyé mà dá Yesu Kirisita na.

²³ Mâ uru dánianji tèni yaha li sáha nō me, Musa Saliyanji u mpyi a tèen sùpyire puni jnunj'i mà wuu pyi kàsuuyif flige. U à tèen wuu jnunj'i fo mà sà nò tèni i Kile kun'á cyée wuu na, ka wuu u dà Kirisita na ke. ²⁴ Lire pyinkanni na, Musa Saliyanji à wuu le kuni i fo mà sà njkan Kirisita á, bà wuu si mpyi s'a ntòre ná shintibil'e Kile yyahe taan dánianji cye kurugo me. ²⁵ Nume mà wuu yaha wuu à dà Kirisita na, wuu saha jyé Musa Saliyanji cye e me.

Kile pyifente tanjkanni

²⁶ Yii pun'á pyi Kile pyi dánianji cye kurugo Yesu Kirisita wwojnege e. ²⁷ Yii mpyi pi à batize Yesu Kirisita wwojnege e ke, yii à Kirisita yabilini pyinkanni lwó. ²⁸ Lire e mu à pyi Yahutu yo, mu à pyi supyishinjì sannej yo, mu à pyi biliwe yo, mu jyé a pyi biliwe mà yo, mu à pyi nò yo, mu à pyi ceewe yo, sùpyajyé a wwú sùpya e me. Yii puni na jyé ninjkin Yesu Kirisita wwojnege cye kurugo. ²⁹ Nye yii aha nta Kirisita wuu, yii mû na jyé Ibirayima túluge shiin. Yaage jwəmeeeni Kile à lwó Ibirayima á ke, yii sí kuru ta mù.

4

¹ Yii na yaha si yi yyaha jwo yii á. Li na jyé bà tufoo maha jwəmee lwó u pyà á me. Mâ pyànyi yaha nànjkocyeere e, u maha mpyi biliwe flige, mà li ta u tunji yaayi puni jyé u wuyo. ² U byífeebii ná mpyi pi na u karigii cwɔɔnre ke, pire maha yaha u na, fo tèni kyaa u tun'á jwo ke, lire ká nò.

³ Wuu mû pi ke, wuu mpyi mu à jwo nànkopyire mà wuu yaha dijyeni yasunjyi ladaabii bilere e. ⁴ Nka Kile jwəmeeeni tèn'á fúnjø ke, ka u u u Jyanji tun u à si sùpya mà yaha MusaSaliyanji jwəh'i, ⁵ mpyi pi jyé uru Saliyanji jwəh'i ke, bà u si mpyi si pire jnunjø wwú bilere e, Kile si pi pyi u pyi me. ⁶ Nde l'à li cyée na yii na jyé Kile pyi ke, lire li jyé Kile à u Jyanji Munaani* tun yii zòompia na, lire l'à li ta yii aha Kile jnáare yii maha jwo: «Baba, wuu Tu Kile!»

⁷ Nye lir'á li cyée na yii à fworo bilere e. Yii à pyi nume Kile pyi. Ná yii s'à pyi u pyi de, yaayi puni u à bégl'a yaha u pylibii mée na ke, yii pi jyé yire tafeebii.

Poli funjk'á pen ná Galati dánaseebil'e

⁸ Nye tèeciyini i, yii mpyi na sáha njkwà a pyi ná Kile e me, lire e yii mpyi a yiye le yasunjyi bilere e, njemu yi jyé yi jyé Kile sée wuji me. ⁹ Nka nume yii jyé ná Kile e, a fo Kile bà u jyé ná yii e, naha na yii la jyé si nûru yiye le yire dijyeni yasunjyi ladaabii bilere e ye? Yire yasunjyi jyé fànhā ná kajnwaa baa de! ¹⁰ Yii maha canmpyaagii cyi tòre canntanya, yijyi yà na jyé amuni, tèrigii cyi na jyé amuni, yyeegii cyi na jyé amuni, naha na bë? ¹¹ Yii kapyiinjk'il'a mii funjø pen, fo mii na sônnj mii khanhare puni sí n-pyi kajnwaa baa.

¹² Mii cinmpyiibii, mii à fworo Yahutuubii ladaabii bilere e maa mpyi yii supyishinjì sannej flige. Mii na yii jnáare, yii i mpyi mii flige, yii àha yiye le tire bilere e me.

Mà mii yaha yii yyére yii jyé a mii mùmpenme pyi me. ¹³ Yii à li cè na yampe p'à mii pyi mii à tèen yii shwəhol'e na topcyiige, maa Jwumpe Nintanmpe jwo yii á. ¹⁴ Mii yamp'á yii teenme pen, njka yii jyé a njige maa jcyé mii na me, yii à mii cùmo leme jwø mu à jwo Kile mèlékenjì wá, mu à jwo Yesu Kirisita yabilini wi. ¹⁵ Lire tèni i, yii yyahayi mpyi a tåan ná mii i sél'e. Numc taa kuru yuetange de! Mii à dà li na na mii kyaa mpyi a tåan yii á, kàmpyi li mpyi na si n-jà n-pyi, yii mpyi na sí yii jyiligií wwú n-kan mii á. ¹⁶ Lire e ke mii na sèenjì yu yii á ke, lire l'à mii pyi yii zàmpen be?

¹⁷ Sùpyire ti na Jwumpe Nintanmpe labali na yu ke, tire na dìrili yii kurugo, njka sèeshiin bà me. Pi la jyé si mii ná yii láha wruye na, bà yii si mpyi si zìi ntaha pire fye e me. ¹⁸ L'à jwø yii kwôro kuni njcenni i tèrigii puni i, ali mii mée ká mpyi mii jyé yii shwəhol'e tèni ndemu i me. ¹⁹ Mii pylibii, mii na njkàre yii kurugo sahanjì layirilifoo flige, fo Yesu Kirisita ká yii zòompia puni shwø a ta. ²⁰ Cyage e mii jyé ame ke, li mpyi na sí n-tåan mii i mà pyi yii shwəhol'e nde tèni i, si jwunkanni kénjenjé ná yii e, naha na ye nde mii sí n-pyi yii á ke, mii jyé a li cè me.

Kile jwəmeeeni ná Kile Saliyanji na jyé Ibirayima cyeebii shuunniñi flige

²¹ Mii à jwo yo! Yii mpyi la ku jyé si mpyi MusaSaliyanji jwəh'i ke, jyé Saliyanji Semenji à jwo ke, yii jyé a yire lógo mà? ²² L'à séme na Ibirayima à pùnampyre shuunni ta, wá à ta bilicwo á, wá s'à ta u cilenjø'á. ²³ Bilicwojì pyàñ'á ta mà tåanna ná u sifeebii jyii wuuni i, njka cilenjøjì wunj'á ta mà tåanna ná Kile jwəmeeeni i.

* 4:6 U Jyanji Munaani ná Kile Munaani jyé ninjkin.

²⁴ Mpe jwumpe jwōh' à cûgo, mppi cyeebibii shuunniñi na jyé mu à jwo tunmbyara tateenye shuunni Kile à ntemu pyi ke. Agari u jyé bilicwoñi ke, uru u jyé mu à jwo tunmbyaare Kile à le ná Musa e Sinayi jañke juñ'i ke, u pyibii maha sini bilii. ²⁵ Nye Agari na jyé Sinayi jañke fiige Arabubii kini i, maa mpyi naha Zheruzalemu kànhé fiige mú, kuru ná ku shiinbii na jyé bilere e[†]. ²⁶ Nka Zheruzalemu kànhé ku jyé niñyiñi na ke, kuru jyé bilere e me, kuru mû si ku jyé wuu nunji. ²⁷ L'à séme na:

«Cijirinje, ta mûgure sèl'e,
mu u jyé mu sâha laa yañkanna cè me, ta ñkwúuli funntange e,
naha na ye ceenji nòñj'a wâl'a yaha ke,

uru pylibii sí nyaha n-toro nônyiicwoñi wuubii na[‡].»

²⁸ Mii cîmpyibii, yii pi ke, yii à pyi Ishaka fiige, pyibii jwommeñi Kile à lwó maa pi kan Ibirayima á ke, pire pi jyé yii.

²⁹ Bilicwoñi pyan' à ta u sifeebii jyil tankanni na, cileñenji wuj' à ta Kile Munaani sifente cye kurugo. Nka bilicwoñi pyan' à tée na cileñenji wuj' yyahe fwâhore, fo mà sà no niñjaa na.

³⁰ Nye jaha Kile Jwumpe Semenji à jwo ye? Y'à séme:

«Ma bilicwoñi ná u jyanji kòrø, naha na ye u nàzhan jyé koäge e ná cileñenji jyanji i me[§].»

³¹ Lire kurugo mii cîmpyibii, wuu jyé bilicwoñi pyi me, nka cileñenji pyibii pi à sii wuu.

5

Yii àha nûru yiye le Musa Saliyanji bilere e me

¹ Kirisita à wuu yige bilere e, bâ wuu si mpyi si mpyi wuye wuu, sèenji na me. Lire e yii kwôrô pur'e, yii àha nûru yiye le bilere meere na me. ² Yii lôgo! Mii Poli, mii sí yi jwo yii á, yii aha nta yii à dâ li na na yii à yaa yii kwâñ si nta zhwa, lire e Kirisita kajnwâ saha jyé yii á me. ³ Mii sí nûru pu taha yii á, shin maha shin u à uye kan pi à kwâñ ke, urufol' à yaa u a MusaSaliyanji kurgiñ puni jaare. ⁴ Yii pi na ncaa si ntí Kile yyahe taan Musa Saliyanji cye kurugo ke, yii à kântugo wâ Yesu Kirisita na, lire e Kile sì jwô yii na si yii shwâ me. ⁵ Wuu pi ke, Kile Munaani à wuu pyi wuu à têen li taan na wuu sí n-tí Kile yyahe taan wuu dâniyanji kurugo. ⁶ Wuu aha mpyi Yesu Kirisita wwoñege e, l'à pyi ñkwâñ yo, l'à pyi ñkwâñmbaa yo, lire là jyé na wíi me. Nde li na wíi ke, lire li jyé mà dâ Yesu Kirisita na. Wuu ná wuye shwâhâlo kapyiñkii tâange maha lire cyêe.

⁷ Yii fèngkanni mpyi a jwô sèenji kuni i, jofoo u à yii yige l'e ye? ⁸ Yii li cè na yii yyerefoonj Kile kapyii bâ me. ⁹ Yii jyé a cè na: «bwûñuñj yîrigrigirige yaani nimbileni maha mbyimpe niñcwanñhompe puni yîrige» mà? ¹⁰ Lire ná li wuuni mû i, mii à cyege taha Kafoonj Yesu na na yii sôññøñkanni ná mii wuuni sí n-pyi niñkin. Nka shin maha shin kâ yii wurugo ke, Kile sí yoge kwâñ urufoo na.

¹¹ Mii cîmpyibii, mii wi ke, mii n'a mpyi na Kile jwumpe yu mà yyyaha tûi ná ñkwâñji i, na súpya si n-jâ n-shwâ u baa me, shin mpyi na si n-sii mii yyyaha fwâhore niñjaa me. Jwumpe mii na yu, na Yesu Kirisita à kwû kworokworocige na ke, puru mpyi na si n-sii n-waha wâ na mû me. ¹² Mii la ku jyé, mppi pi jyé na yii wuruge na yige sèenji kuni i ná ñkwâñji kani i ke, pi àha li dâ ñkwâñji na me, pi piye tûmjo!

Yii Kile Munaani yaha li yii yyyaha cû

¹³ Mii cîmpyibii, yii pi ke, Kile à yii yyer'a yige bilere e, nka yii àha lire pyi kajnuñj s'a yii jyii wogigii pyi me. Yii yiye kyaa tâan yiy'â, yii raa jwôge yiye na. ¹⁴ Naha na ye Kile Saliyanji puni na ntâa mpe jwumpé niñkinji i: «Ma supylñeñj kyaa tâan may'â, bâ mu yabilinj kyal'â tâan may'â me^{*}.» ¹⁵ Nka yii yabilimpii kâ yîrî yiye fye e, marii yiye nôni, marii yiye kyaa sige yaaya fiige, yii a yiye kâanmucaa yii àha yiye këege ñkwâ me.

¹⁶ Mpe mii la jyé si jwo yii á ke, puru pu jyé: yii a jaare yii yyyaha tûi ná Kile Munaani jyii wuuni i, lire kâ mpyi, yii saha si raa yii jyii karigii nimpeigigii pyi me. ¹⁷ Naha kurugo ye súpyanji jyii wogigii jyé a tâan Kile Munaani á me, Kile Munaani jyii wuuni sí jyé a tâan súpyan'â me. Cyire kappyagii shuunniñ'â tûn. Lire e Kile Munaami kâ mpyi yii e, yii saha si raa yii jyii karigii pyi me. ¹⁸ Yii aha Kile Munaani yaha l'à yii yyyaha cû, Musa Saliyanji fânhe saha si n-pyi yii na me.

¹⁹ Wuu aha ntâa wuu jyii wuuni fye e, wuu kappyiñkii cyi maha mpyi jcyii: jacwoore ná katupwâhoyi ná silege baa karigii ²⁰ ná kacyinzunni ná siñkanmpe ná pege ná yoge ná jyipcege ná lûyirintoni ná fadiyanji ná mbêmabañj ná ndâhalanj²¹ ná jyipceñni ná sinmbyaani ná lakyanhay ná cyire fiige karigii. Mii à fyâンha a yi jwo, nka mii sí yi taha, shin maha shin u kappyiñj kâ mpyi cyire jcyii, urufoo nàzhan jyé Kile Saanre e me.

[†] 4:25 Pyinjekanni na Yahutuubii mpyi na Kile pêre maa piye pwâ Musa Saliyanji na fo mà sà mpyi bilii fiige ke, ná lire e Poli à Zheruzalemu tâamna naha ñke cyage e. [‡] 4:27 Ezayi 54.1 [§] 4:30 Zhenzei 21.10 ^{*} 5:14 Levitiki 19.18

²² Kile Munaani ká sùpyanji ñgemu yyaha cù ke, urufoo kapyiinkii cyi maha mpyi jyee: tâange ná funntange ná yyenjke ná lùtaanni ná sùpyigire ná cènmpe ná dánasupyigire ná ²³ jùmpinjke ná cùmayenaji. Úru saliya jyee ñgemu u jyee na cyire karigii shinji tûnni me.

²⁴ Mpii pi jyee Yesu Kirisita wuubii ke, pir'â pi jyee karigii ná pi mùntanma wogigii bò, bà Yesu Kirisita à bò kworokworocige na me.

²⁵ Kile Munaani cye kurugo wuu à shiji nivonji ta, lire kurugo, wuu Kile Munaani yaha li wuu yyaha cù. ²⁶ Wuu wà kà uye pêe me, wuu àha raa wuye jwô cwôre me, wuu àha raa wuye yijcye pyi me.

6

¹ Mii cînmpyiibii, yii pi à yiye yaha Kile Munaani li i ñkéenji ke, wà ká Kile kafuun pyi, yii urufoo yere ná lùtaanni i, yii i u le kuni nintiuni i. Yii mü s'a yiye kàaanmucaa lire fiige kâ ñkwò yii ta me. ² Yii yiye tège yii i yiye tugure lwá, lire pyinjamni na, yii si KirisitaSaliyanji fûmjo. ³ Ngemu ká a sônni na ur'â pwôrò pi sanmpii na, mà li ta u jyee a sii yafyin me, urufoo na uye jwô fâanji. ⁴ Shin maha shin à yaa u uye toroñkanni kâaanmuuya sèl'e. L'aha nta l'à jwô, urufol'â yaa u pyi funntange e, u si jyee a yaa u wabere wuu fwôhoro me. ⁵ Naha kurugo ye Kile si shin maha shin yibe u kapyiinkii kyaa na.

⁶ Jyee ñgemu ká a yii kâlali Kile jwumpe na ke, yii a yii cyeaya yi kaan urufol'â.

Nde mu à pyi ke, lire tòonji mu maha nta

⁷ Yii àha raa yiye jwô fâanji me, sùpya si n-jà raa Kile fare me. Sùpyanji ká yaage shinji ñgemu nûgo ke, kuru shinji u maha ñkwôn. ⁸ Lire jwâshe ku jyee na ñgemu ká a u karigii pyi mà tâanna ná u jyee wuuni i ke, kwùni u jyee na urufoo sigili. Nka ñgemu ká a u karigii pyi mà tâanna ná Kile Munaani jyee wuuni i ke, Kile Munaani si urufoo tòon ná shinji ninjkwombaanj i. ⁹ Jyee l'aha mpyi amuni, wuu àha ñkâhna kacenjki mpyinji taan me, naha kurugo ye wuu aha màban le kacenjki mpyinji i, tèni là na ma, wuu si n-pa li tòonji ta. ¹⁰ Lire kurugo wuu a kacenjki pyi sùpyire pun'â tère o tère e wuu à li laage ta ke. Nka wuu cînmpyiibii dânafeebii wuuni l'à lyee.

Jwumpe nizanmpe

¹¹ Jyee yii nte sémere nintibuunte wíi, mii yabilinji cyege k'â ti sém'a tûugo yii á. ¹² Mpii la kuu jyee yii raa ñkwûn fânhe e ke, pi na lire pyi si nta ntâan sùpyir'â. Kabile niñkin jwôh'i pi jyee, pi la jyee sùpyire s'a pi yyaha fwôhore na pi na yu na Kirisita kwùni kanni u si n-jà supyanji shwô me. ¹³ Mà li ta, pire pi à kwòn ke, pi yabilimpji jyee na jaare mà yyaha tui ná MusaSaliyanji i me. Pi la jyee yii i ñkwòn si nta raa piye cyére na yii à jen'a taha pire fye e. ¹⁴ Mii wi ke, mii jyee a sii na li caa si naye jwo si cye taha yaaga na mà tòro wuu Kafoonji Yesu Kirisita kworokworocige na me. Kuru kworokworocige kurugo dijyeni tòonj'â kwò mii á, mii tòonji mü s'à kwò ñge dijyeni i. ¹⁵ Wà à kwòn yo, wà jyee a kwòn mà yo, yaaga jyee lire e me, zóni nivonji Kile maha le wuu e ke, uru u na wíi. ¹⁶ Mpii pi na li kuni jaare ke, Kile u yyenjke kan pir'â, u u jùnaara ta pi na. Kile sùpyire kyaa na mii jyee, tire ti jyee Izirayeli.

¹⁷ Sùpya kâ nûru na kànhâ me, nôöpiiyi yi jyee mii cyeere na ke, Yesu kurugo mii à yire ta.

¹⁸ Mii cînmpyiibii, wuu Kafoonji Yesu Kirisita u jwô yii puni niñkin niñkinji na u u jwó le yii á. Amiina!

Leterenji Poli à tun Efese kànhe dánafeebil'á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè leterenji funjò jwumpe e ke

Efese u mpyi Azi kùluni kànbwøhe, nume pi maha lire mege pyi Turiki. Poli u à Jwumpe Nintanmpe jwo kuru kànhe shiinbil'á, ka pli si jyee pu na, maa dà Kafoonji Yesu na. Lire l'à pyi dánafeebii kurunje sijñkanni wani. U à yyee taanre pyi kuru kànhe e Kile jwumpe jwunji na. Puru funjek e u à dánafeebii kuruyi yà tiye tiye kuru kwùumpé kànyi puni na.

Poli à nge leterenji sém'an kan nje dánafeebii kuruyá, maa Kile kayaani jwo. Lire kayaani li jyé, mà njyini yaayi puni ná jyjke yaayi puni le jyñufoo ninjkin cye e. Uru jyñufoo ni jyé Yesu Kirisita (1.10). Kirisita à kwù, lire cye kurugo, u à Yahutubuù dánafeebii ná supyishinji sanji dánafeebii shwo, maa pi puni wà piye na mà piy kurujo ninjkin. Lire kurugo mppi pi à dà Kirisita na ke, jicéennnej u mpyi nge supyishinji shuunniñi shwahol'e ke, ur' à kwò (1-3).

U à li cya dánafeebil'á na pi piye kyaa tåan piy'á, pi raa piye tère bà cyeere ninjkinji yatanjyi maha báare sjencyan me. Poli à li cyée dánafeebii na na Kile sifent' à fànhà tò sifente sannte puni na. Lire e u à li cya dánafeebil'á, pi Kile kàshikwonyaayi puni lwó, bà pi si mpyi si yyer Sitaanninji ná u nàjwöhore karigii puni sige me (4-6).

Jwumpe tasiige

¹ Mii Poli u jyé Yesu Kirisita túnntunjo mà tåanna ná Kile jyñi wuuni i ke, mii u à nge leterenji séme si ntun yii á, yii mppi mu pi à pyi Kile wuu, ná yii à taha Yesu Kirisita fye e tèrigii puni i [Efese kànhe e] ke. ² Wuu Tuñi Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita pi jwò yii na, pi i yyejinjke kan yii á.

Kacenjki Kile à pyi Yesu Kirisita cye kurugo ke

³ Wuu wuu Kafoonji Yesu Kirisita Tuñi Kile kêe, u à wuu wuuni jwò, yacenjyi Kile Munaani maha njkaan ke, maa yire puni kan wuu á njyini na, wuu ná Kirisita wwojëegé kurugo. ⁴ Uru cye kurugo, mà jwo djyeni u dà ke, Kile mpyi a wuu cwøonra, bà wuu si mpyi si finjé, si mpyi tigre cyaga baa u yyahe taan me. ⁵ U à wuu kyaa tåan uy'á, lire na, mà ta dipyé sâha dà me, u à li lwó uye funj'i si wuu pyi u pyi Yesu Kirisita cye kurugo. Lire l'à pyi u jyñi wuuni mà yyyaha tñi ná wuu e. ⁶ Lire e ke wuu pëene taha u na, u kacenni nimbwooni kurugo. U à lire pyi wuu á u Jyanji Yesu Kirisita cye kurugo, uru njemu kyaan l'à waha u á sèl'e ke.

⁷ Yesu Kirisita à uye pyi sáraga, maa wuu jyñjo wwù u sishange cye kurugo, maa wuu kapegigii yàfa wuu na, mà tåanna ná Kile kacenni nimbwooni mpyinji i. ⁸ Kile à sâa cyire pyi maa yákilifente shiñi puni ná jcéji shiñi puni kan wuu á. ⁹ Mâ tåanna ná u jyñi wuuni i, kani u mpyi a yal'a yaha Yesu Kirisita cye kurugo, ná li mpyi a jwahol'e ke, u à lire cyée wuu na. ¹⁰ Lire li jyé: tèni ká fúnjò, u sí njyini yaayi ná jyñke wuyi puni le jyñufoo ninjkin cye e, uru u jyé Kirisita.

¹¹ Kirisita cye kurugo mú, Kile à wuu cwøonra mà pyi uye wuu. U mpyi a lire kani yaa fo teemoni i mà tåanna ná u jyñi wuuni i. ¹² Lire e wuu pi à pyi shincyibii mà wuu sónjore taha Kirisita na ke, wuu si n-pyi kajunjo Kile mege ku pêe.

¹³ Yii mü pi ke, yii na jyé Kirisita wwojëegé e, mà lwó yii à sènji jwumpe lógo yii zhwojyaa na ke, puru pu jyé Jwumpe Nintanmpe. Yii à dà Kirisita na ke, Kile à fyé bwòn yii na u Munaani njkanji cye kurugo yii á, u mpyi a lire ndemu jwòmee lwó ke. ¹⁴ Yacenjyi Kile à yal'a yaha u wuubii mæe na ke, Kile Munaani l'à wuu pyi wuu à tèen ná l'e na wuu si yire ta, Kile ká u wuubii jyñjo wwù feefee tèni ndemu i ke, bà u si mpyi si nkéé u mege mpéenji kurugo me.

Poli à Kile jåáre dánafeebil'á

¹⁵ Pyiñkanni na yii à dà Kafoonji Yesu na sèl'e, ná pyiñkanni na yii à Kile wuubii sanmpii kyaa tåan yiy'á sèl'e ke, mii à lire lógo. ¹⁶ Lire kurugo mii maha fwù kaan Kile à tèrigii puni maa u jåare yii kyaa na. ¹⁷ Mii narege funjek e, mii maha li caa wuu Kafoonji Yesu Kirisita u Kilenjí á, uru njemu u jyé Tufooni sinampfoo ke, u yákilifente kan yii á sèl'e, u à uye cyée yii na, bà yii si mpyi si u sénmegé jcé me. ¹⁸ Mii na u jåare mü u à yii yákilibii mógo. Lire ká mpyi, u à yii yyere maa sónjore tatahage nkemu kan yii á ke, yii sí kuru cè, kuru ku jyé yaayi nisinajnyi njyayahu i à yal'a yaha u wuubii mæe na ke. ¹⁹ Mii na li jåare u á mü, bà yii si mpyi si u sifente kacyanhala woore cè wuu dánafeebii kàmpañjek na me. ²⁰ Tire sifente cye kurugo mú, u à Kirisita jyé a yige kwùñi i, maa u pyi u à sà ntéen u kàniñe cyége na, njyini na. ²¹ Yaayi njyayambaayi yi jyé ná jyñufente ná sifente ná fànhafente ná kafente e ke, Kile à u tiye yire puni jyñjo na, mà bâra mege maha mege ku jyé na yiri yi na nume, ná mege maha mege ku sì n-pa raa yiri yi na tiye nimpanji i ke, u à u tiye yire puni jyñjo na. ²² Kile à yaayi

puni tīrig'a cyán u á, maa u pyi dánafeebii kurujke jùñufoonji,²³ kuru ñkemu ku jyé u cyeere ke. Yaaga maha yaaga ku jyé u e ke, yire puni jyé kur'e maa mpyi cyei puni i.

2

Mà fworo kwùnj i maa mpyi shì na

¹Yii pi ke, tèni l'e, yii mpyi mu à jwo kwùnu yii ntiimbaanjí ná yii kapegigii kurugo. ²Yii mpyi maha cyire karigii pyi jyé dijyéngi sùpyire sannte fiige. Fànhá yaayi yí jyé kaféegé e ke, yire jùñufoonji jyíi wuuní yii mpyi na mpyi. Mpii sí pi à jùñjó kyán Kile na ke, uru u jyé na báaranjí pyi pire e, ali numé. ³Wuu mú puni mpyi pire fiige, wuu mpyi maha wuu karigii pyi mà tåanna ná wuu yabilimpíi jyíi wuuní i, nde l'à tåan wuu cyeer'á ná nde l'à tige wuu funj'i ke, lire wuu mpyi maha mpyi. Lire kurugo Kile lùuni mpyi a yíri wuu taan pi sanmpíi fiige.

⁴Njá Kile jùñaař'á pée sèl'e. U à wuu kyaa táan uyá sèl'e. ⁵Lire kurugo wuu pi mpyi kwùnu fiige wuu kapegigii kurugo ke, u à wuu jnè a yige kwùnj i ná Kirisita e. Yii li cè na Kile à jwø yii na, maa yii shwø. ⁶Wuu ná Kirisita wwojéegé kurugo, Kile à wuu jnè a yige kwùnj i ná u e, bà wuu si mpyi si ntéen ná u e njyinjí i me. ⁷U à lire pyi Yesu Kirisita cye kurugo, bà u si mpyi si u kacenní tegele baa wuuní cyéé lyéjwøyí nimpayi na me. ⁸Yii li cè na Kile à jwø yii na, maa yii shwø yii dánijani cye kurugo. Yii yabilimpíi'e bà lir'a fworo me. Kile u à lire pyi yii á mana. ⁹Lire jyé a pyi yii kacenníkii cye kurugo me, lire e sùpyanji wà tufiige si n-jà uye pée me. ¹⁰Yii li cè na Kile à wuu pyi shinfønmii wuu ná Yesu Kirisita wwojéegé cye kurugo, kacenníkii mpyinjí me na, u mpyi a cyire jcyilu yal'a yaha, bà wuu si mpyi s'a cyi pyi me.

Kirisita kwùnj'á Yahutuubii ná supyishinji sanji pyi pi à wwò

¹¹Nyc pyinjánni na yii mpyi yyeciyiige na ke, yii sónnjo lire na ke! Yii pi jyé yii jyé Yahutuu me, Yahutuubii mpyi maha yii pyi na yii jyé a kwón me, maa ñko na pir'a kwón, mà li ta cyeere kanni na uru ñkwónn'á pyi. ¹²Lire tèni i, yii mpyi a Kirisita cè me, yii mpyi Izirayeli shiinbil'e me, tunmbyaare Kile mpyi a le ná u shiinbil'e maa yaayi njemu jwømæc lwø ke, yii názhan mpyi yire e me. Yii mpyi sónnjo ratahaga baa, yii mpyi a Kile cè me. ¹³Nyc yii laage ku mpyi a fyânhá a tøn Kile na ke, Yesu Kirisita à u sishange wu mà pyi sáraga, kuru kurugo yii à byanhara Kile na numé.

¹⁴Uru u à yyejinké kan, maa Yahutuubii ná supyishinji sanji wà piye na mà pyi niñkin. Mápêngé ku mpyi pi shwøhal'e kássoogé fiige ke, maa kuru kwò. ¹⁵U kwùnjí cye kurugo, u à MusaSalyanji ná u tonjí karigii fânhé kwò. Lire pyinjánni na, maa supyishinji kuuyi shuunniñi wà yiye na mà pyi supyishi nivónnjo niñkin, maa yyejinjke pyi k'á pa pi shwøhal'e. ¹⁶U kwùnjí cye kurugo kworokworocige na, u à mápêngé kwò pi shwøhal'e, maa yire kurujyi shuunniñi wà yiye na mà pyi niñkin, maa pi ná Kile shwøhøjí yal'a jwø. ¹⁷Mpii laage ku mpyi a tøn Kile na, ná mpíi pi mpyi a byanhara Kile na ke, Jwumpe Nintanmpe p'a yyaha tí ná yyejinjke e ke, u à pa puru jwo pi á. ¹⁸Uru cye kurugo, wuu supyishinji kuuyi shuunniñi sí n-jà tabaraga ta Tufooni Kile na, Kile Munaani ninuuni cye kurugo. ¹⁹Lire kurugo yii saha jyé námppwuun, lire jyé me shintahantorií me, njá yii à bâra Kile wuubii na numé, maa mpyi pyennugo shiin Kile bage e. ²⁰Yii na jyé baga, Kile à ñkemu faanra ke. Yesu túnntunmpíi ná Kile túnntunmpíi pi jyé kuru bage nintaani, Yesu Kirisita yabilinjí u jyé ku nintaani kafaage sée woge mbilini na. ²¹Uru cye kurugo, bage ñkununyí pun'a yiye cù cù, maa mpyi baga niñcenñe Kafoonji Kile á. ²²Uru cye kurugo mó, yii a pyi mu à jwo kafaaya y'à wà yiye na mà tèg'a baga faanra, Kile à tèen ñkemu i u Munaani cye kurugo ke.

3

Supyishinji sanji u jyé u jyé Yahutuu me, Poli à pyi Kile jwumpe jwufoo pir'á

¹Lire kurugo mii Poli u jyé kàsanjí i Yesu Kirisita Jwumpe Nintanmpe jywuñi kurugo yii supyishinji sanj'á ke, mii na Kile jáare yii kyaa na. ²Kile à jwø mii na, maa báaranjí ñgemü kan mii á mà yyaha tí ná yii e ke, yii wà tufiige jyé à pínni uru na me. ³Kani Kile mpyi a yal'a yaha ná li mpyi a ñwøho ke, u à lire cyéé mii na, bà mii à cyíi niñkin niñkin séme yii á ñge lèterenjí i mà yyaha tí ná l'e mà kwò me. ⁴Yii aha cyire kâla, pyinjánni na Kile à mii yákilinjí mógo, ka mii i lire kañwøhøni cè mà yyaha tí ná Kirisita e ke, yii sí lire cè. ⁵Kile jyé a mpyi a lire kañwøhøni cyéé téeciyiñi sùpyire na, bà u à li cyéé numé u Munaani cye kurugo u túnntunmpíi ná u jwumpe jwufeebii na me. ⁶Lire kañwøhøni li jyé: yaayi Kile sí n-kan Yahutuubil'á ke, supyishinji sanji sí yire ninuñi ta, jaha na yé pi à wwò maa mpyi niñkin, maa jwameení yaayi ninuñi ta Yesu Kirisita wwojéegé e, Jwumpe Nintanmpe cye kurugo.

⁷Kile à jwø mii na u sifente cye kurugo, maa mii mpyi u bárapýi puru Jwumpe Nintanmpe jywuñi kurugo. ⁸Mii u jyé na naye sónnji Kile wuubii puni nimblínen ke, Kile à jwø mii na, maa mii mpyi mii i Kirisita kasinani tegelé baa wuuñi yu supyishinji sannj'á. ⁹Kile u à yaayi puni dá ke, kani u mpyi a ñwøho fo tèemóni i ke, u à mii mpyi mii i lire yige bëñnmpe na. ¹⁰Lire

e yaayi niypyambaayi yi nyé ná jùñufente ná fànhafente e dijyéji jùñjo na ke, yire sí li cè numé dánafeebii kurunjé cye kurugo, na yákilifente na nyé Kile á karigii puni i.¹¹ Umptyi a lire kani yaa mà ta dijyé sàha dá mè, maa mpa li pyi wuu Kafoonji Yesu Kirisita cye kurugo.¹² Wuu ná Yesu Kirisita wwoñege funjke e, wuu dánianji cye kurugo, wuu yákilitenre wuubil' à tabaraga ta Kile na.¹³ Lire kurugo mii na li caa yii á, yyefuge e mii nyé yii kurugo ke, yii àha kuru kani tègë māban fô yiye na mè, naha na ye mii nyé k'e yii jùñjirire kurugo.

Poli à Kile jàdare dánafeebil'á sahanji

¹⁴ Lire kurugo mii maha na niñkure sinni maa Tufoonji Kile jáare,¹⁵ uru njemu u à niyyinji ná jùñke yaayi puni meyi le ke.¹⁶ Mii na u náare, bà u si mpyi si fànhà le yii e u Munaani cye kurugo mà tåanna ná u sifente tegéle baa woore e mè.¹⁷ Yii dánianji cye kurugo, Kirisita u tateñge wwù yii zòmpyaagil'e, yii i ndire wà tåange e, yii i yiye waha kur'e.¹⁸ Lire e yii ná Kile wuubii sanmpii, yii si Kirisita tåange tegéle baa woge cè.¹⁹ Kuru tåange k'à tòro sùpyire puni tacenje taan ke, yii sí kuru cè. Lire ká mpyi, yaayi puni yi nyé Kile e ke, yire puni si n-pyi yii e.²⁰ Yaayi wuu nyé na jáare, lire nyé mè na sónnji njemu na ke, mà tåanna ná Kile sifente ti nyé wuu e ke, u sí n-jà yire kan wuu á fo si jà ntòro bá!²¹ Pèente ti taha u na tèrigii puni i dánafeebii kurunjé shwöhö'l'e Yesu Kirisita wwoñege e fo teekwombaa. Amiina!

4

Dánafeebii ñgwòjì kani

¹ Nyé lire kurugo, mii u nyé kàsují i Kafoonji Yesu Kirisita mège kurugo ke, mii na li caa yii á, Kile à yii yyere ndemu mèc na ke, yii raa jaare yii a ntåanni ná lire e.² Lire li nyé, yii sàa yiye tìrige, yii i mpyi jùñpiñfee ná lütäanfee, yii yiye karigii kwú tåange funjke e.³ Yyejijke cye kurugo, Kile Munaani à yii pyi yii à wwò wwoñkanni ndemu na ke, yii yiye waha yii i ñkwôro uru ñgwòjì i.⁴ Yii li cè na yii à pyi mu à jwo cyere ninjkin, Kile Munaani ninuuni li nyé yii puni i. Kile à yii yyere maa sònñjore tatahage ñkemu kan yii á ke, kuru mù na nyé ninjkin.⁵ Kafoonjin i nyé, uru ninuuni na yii pun'a dá, maa batize uru ninuuni mège na.⁶ Kile ninjkin i nyé, uru u nyé wuu puni Tunji, maa mpyi wuu puni jùñjo na, u na báaranji pyi wuu puni cye kurugo, maa mpyi wuu puni zòmpyaagil'e.

⁷ Nka Kile à jwò wuu na, maa mákange kà kan wuu shin maha shin á mà tåanna ná Kirisita sùpyire kanñkanni sumare e.⁸ Lire e yà jwo Kile Jwumpe Semenji i na:

«Téni i u à dùgo ke,
u à kàre ná bilii niyyahamil'e,
maa mayaaya kan sùpyir'á*».

⁹ U à dùgo niyyinji i, di lire jwòhe nyé ye? Lir'à li cyêe na u mpyi a fyâinha a tîge fo jùñke na.¹⁰ Nge u à tige ke, uru ninuuni u à dùg'á kàre fo cyeyi puni niyyinji na, bà u si mpyi si niyyinji ná jùñke puni jùñna u sifente e mè.¹¹ Uru u à pìli kàre fo cyeyi puni niyyinji na, bà u si mpyi si niyyinji ná jùñke puni jùñna u sifente e mè.¹² Uru u à pìli pyi Yesu túnntunmii, maa pìli pyi Kile túnntunmii, maa pìli pyi Jwumpe Nintanmpe jwufree, maa pìli pyi dánafeebii kurunjé sajcwønsigibii, maa pìli pyi kù cyelentii.¹³ U à lire pyi, Kile wuubii pi nyé Kirisita cyeere ke, bà pìli mpyi si pire bégéle báaranji mèe na, pi raa si yyaha na Kile kuni i sìncyan,¹⁴ fo mpa mpyi niñkin dánianji ná Kile Jyanji ncèrji i mè. Lire ká mpyi, wuu sí raa si yyaha na Kile kuni i, si mpa fùnnjo Kirisita fiige.

¹⁴ Lire e ke wuu saha sì n-pyi mu à jwo nàñkopyire s'a fyíngé raa mâre cyelentibii kafinivinbibii kàlañji kaféegé cye kurugo mè. Pi maha sùpyire yákilibii kéenji ná pi kàyituwgore e.¹⁵ Nka wuu aha a sèenji yu tåange funjke e, wuu sí raa si yyaha na karigii puni i Kirisita wwoñege e. Uru u nyé dánafeebii kurunjé jùñke.¹⁶ Kuru jùñke cye kurugo, cyeere yatanjyí pun'a sogo sogo yiye na, maa mpyi cyere ninjkin. Yire yatanjyí puni niñkin niñkinji ká a yi báaranji pyi, cyeere sí raa lyége si fànhà ta tåange funjke e.

Dánafeebii naarajkanni nivonni

¹⁷ Lire kurugo mii sí yi jwo n-waha yii á Kafoonji mège na na mpíi pi nyé pi nyé Kile kuni i ná yii e mè, yii àha raa yii karigii pyi pire wogigii fiige mè. Pire maha pi karigii pyi mà tåanna ná pi sònñjøñkanni laaga baa wuuni i.¹⁸ Pi yákilibii nyé a mógo mè, shìñji nivonni Kile maha ñkaan ke, pi Kile kuni ncèmbaanji ná pi niñgyiwaani kurugo pi nàzhan nyé ur'e mè.¹⁹ Lire e silege sahà nyé a sìl pi na mè, pi à piye yáha silege baa karigii laage e, maa katupwòhøyí shìñji puni pyi. Pi funjyí nyé a sìl na jùñjini mè.

²⁰ Nka yii pi ke, amuni bá yii à Kirisita kani taanna mà dè!²¹ Nàkaana baa yii à u kyaa lógo, yii mù s'a u kani taanna maa li sèenji cè,²² na yii à yaa yii kappyijyéigii yaha. Sùpyanji u nyé na naare lire pyinjkanni na ke, uru nyii karigii maha u wurugo, lir'a si u shi bò.²³ Yii yii yákilibii ná yii sònñjøñkanni kéenji.²⁴ Yii pyinjkanna nivonno lwó, nde li sí li cyêe na Kile à yii

pyi shinfnmii ke. Lire li jyε, katiigii ná fylnmpe karigii mpyinj, cyire maha ntaa sēenj cye kurugo.

²⁵ Lire kurugo yii láha kafinare na, shin maha shin u à sēenj yu u shinjεen'á, naha na ye wuu pun'a pyi cyere nñkin yatanya. ²⁶ Yii wà lùu ká yíri, u àha kapii pyi me, u bá ká canñajiyiini yaha li cwo ná lire lüyirini i me[†]. ²⁷ Yii àha Sitaanniñi yaha u pyinjanna ta si yii yaha kapii na me. ²⁸ Yii wà ká nta u mpyi nñkaawa, urufou u láha nñkaage na, u raa báare sél'e ntiñi funjke e, bà u si mpyi s'a kanhamafeebii tère me. ²⁹ Jwumpimpe pà tufige jyε a yaa p'a fwore yii jwøyi i me. Jwumo maha jwumo pu s'i n-jà sùpya pyi u a si yyaha na Kile kuni i ke, yii a puru yu bá pu si mpyi si pu lögofeebii tège me. ³⁰ Yii àha raa Kile Munaani lüyiri karigii pyi me. Lire li jyε Kile fyèni yii na, ngemu u à li cyée na Kile s'i n-pa yii jññjò wwú feehee canjka ke. ³¹ Yii àha wà nñvunñj yaha yiye e me, yii àha mpyi lùpεenfee me, yii àha yii lügigii yaha cyi à yíri me, yii àha raa sérē sùpyire na me, yii àha raa cyähii pyi me. Yii láha pege karigii shinji puni na. ³² Yii a kacenjii pyi yiye na, yii raa jññraara taa yiye na, yii a yàfamii yiye na, bà Kile à yàfa yii na Kirisita kurugo me.

5

¹ Lire e ná yii kyaa s'à tåan yii Tunji Kile á, yii a u pyinjanni taanni. ² Yii a yii karigii puni pyi tåange funjke e, bà Kirisita yabilin'a wuu kyaa tåan uy'a fo mà uye kan kwùnj'á wuu kurugo, mà pyi sáraga ñkemu k'á tåan Kile á ke.

³ Lire kurugo jacwoore ná kajwohoyi shinji puni ná funmbwøhe, cyire karigii pyifoo jyε a sâa yaa u ta yii shwohæl'e me. Naha kurugo ye Kile wuubii jyε a yaa pi a cyire karigii pyi me. ⁴ L'à pyi silege baa jwumø yo, l'à pyi jññjò baa jwumø yo, l'à pyi keetupwøhaya yo, puru pà mü jyε a yaa p'a fwore yii jwøyi i me, fo Kile fwùnji kanni. ⁵ Yii li cè na jacwoobii ná katupwøhoyi pyifeebii ná funmbwøhe feebii, pire wà tufige nàzhan jyε a sii Kirisita ná Kile Saanre e me. Funmbwøhe ná kacyinzunn'a tåanna.

⁶ Mpil pi à jññjò kyán Kile na ke, cyire karigii cyi maha u lùuni pyi l'à yíri pire taan. Lire e yii àha n-si' wà yaha u yii jwø fáanja a wurugó ná laaga baa jwum'i me. ⁷ Yii àha jngwò ná pire mpil'e kyaan na me. ⁸ Yii li cè na tèni l'e, yii mpyi numpini i, ñka numε, Kafoonj wwoñeegé cye kurugo, yii jyε bëenmpe e. Lire e ke yii a jaare bëenmpe sùpyiibii jaarañkanni na, ⁹ naha na ye shinji u jyε na jaare bëenmpe e ke, urufou kapyiñkii maha mpyi kacenjii ná katiigii ná séejwuuni. ¹⁰ Yii yiye waha nde l'à tåan Kafoonj á ke, yii i lire cya a cè. ¹¹ Numpini karigii jyε ná náfan e me. Yii àha raa cyi pyi me, yii bá à yaa yii a cyi yige bëenmpe na. ¹² Karigii tire sùpyire jyε na mpyi numpini i ke, cyire jwujni mü bá à sii silege. ¹³ Yii li cè na kyaa maha kyaa jwøhø k'á múgo ke, lire maha fworo bëenmpe na. ¹⁴ Kyaa maha kyaa s'il'à fworo bëenmpe na ke, lire yyaha maha jncè. Lire kurugo y'à jwo:
«Mu u jyε na jwúuni ke,
yíri ñoømpe na, jè a fworo kwùubii shwohæl'e,
Kirisita s'i bëenmpe yige mu á.»

¹⁵ Yee yii a yiye káanmucaa, yii i yii toroñkanni cè. Yii àha mpyi yákili baa shiin me, ñka yii pyi yákilifee. ¹⁶ Téni li jyε yii à ke, yii yiye wahá yii raa kacenjii pyi, naha kurugo ye tññj'a këege. ¹⁷ Lire kurugo yii àha mpyi funjø baa shiin me, ñka nde li jyε Kafoonj jyij wuuni ke, yii lire cya a cè. ¹⁸ Yii àha sinmpe bya si mée me, lire maha sùpyanj yaha silege baa karigii mpyinj na, ñka yii jññj Kile Munaani na tèrigii puni i. ¹⁹ Yii a måban leni yiye e ná Zaburu séméenj myahigii ná Kile pèente myahigii ná Kile kuni myahigil'e. Yii a Kafoonj pêre cyire myahigil'e ná yii zòmpyaagii puni i. ²⁰ Yii a fwù kaan Tufoonj Kile á tèrigii puni i karigii puni kurugo, wuu Kafoonj Yesu Kirisita mege na.

Nòñj ná u cwoñj piye cùyjanni

²¹ Yii yiye tñrige yiy'a Kirisita yyaha fyagare kurugo. ²² Cyeebii, yii yiye tñrige yii nàmabaabil'á, bà yii à yiye tñrige Kafoonj á me, ²³ naha na ye nòñj u jyε u cwoñj jññjke, bà Kirisita jyε dánafeebii kurunjke jññjke me*. Dánafeebii kurunjke ku jyε Kirisita cyeere, u à kuru ñkemu shwo ke. ²⁴ Bà dánafeebii kurunjk'à kuye tñrige Kirisita á me, amuni cyeebil'a yaa pi piye tñrige karigii puni i pi nàmabaabil'á.

²⁵ Nàmabaabii, yii yii cyeebii kyaa tåan yiy'a, bà Kirisita à dánafeebii kurunjke kyaa tåan uy'a, fo mà uye kan sáraga ku kurugo me. ²⁶ U à lire pyi, si ku yaha kuye kanna na Kile á, ku finijñkwooni kàntugó ná lwohø e Jwumpe Nintanmpe cye kurugo, ²⁷ bà u si mpyi si ku yaha uye yyaha taan ku sìnampe e, fwñrø baa ná takuruyo baa ná cyire ticyiin baa me. Ñka ku pyi jncècye cyaga ná cwo cyaga baa. ²⁸ Lire pyinjanni na, nàmabaabil'á yaa pi pi cyeebii kyaa tåan piy'a, bà pi yabilimpii cyeere kyal'à tåan piy'a me. Shinji u à u cwoñj kyaa tåan uy'a ke, urufol'à uye kyaa tåan uy'a. ²⁹ Naha kurugo ye sùpyanj wà tufige cyere kyaa jyε a sâa pen u á

* 4:26 Zaburu 4.5 * 5:23 Pii maha jwo: «naha na ye nòñj u jyε u cwoñj jññj na, bà Kirisita jyε dánafeebii kurunjke jññj na me.»

mε, ḥka u maha uye jwø caa maa yaha uye na, bà Kirisita maha li pyi dánafeebii kurunj'k à mε.
³⁰ Wuu sí pi jyε u cyeere yatanjyí. ³¹ Y'à jwo Kile Jwumpe Semenji na «Lire kurugo nònjí si u tunji ná u nunji yaha si mpwø u cwoñi na, pi mû shuunni si mpyi shin ninjkin†.» ³² Puru jwumpe jwøh' à cùgo sèl'e. Mii na pu yu mà yyaha tñi ná Kirisita ná dánafeebii kurunjke wwojεege e. ³³ ḥka p'à yyaha tñi ná yii e mû: yii shin maha shin à yaa u u cwoñi kyaa tåan uy'á, bà urufoo kyal' à tåan uy'á mε. Cyeebii, yii pèñe le yii nàmbaabíl'e.

6

Sifeebii ná pyiñibii piye cùñkanni

¹ Pyiñibii, yii yii sifeebii jwømèenii cù yii tåanna ná Kafoonji jyii wuuni i, naha na ye lire l'à tñi. ² Y'à jwo Kile Jwumpe Semenji i «Ma tunji ná ma nunji pêé*.» Kile Saliyanji kapyaagil'e, kabilini njycyini Kile à jwo maa jwømèe jwo a taha li na ke, lire li jyε lire. ³ Nwømèenii u à lwó ke, lire li jyε: «Mu shìñi canmpyaagii sí nyaha, si ntåan jñjke na†.» ⁴ Tiibii, yii pi ke, yii àha mpi yii pyiñibii na s'a pi lùyiri karigii pyi mε, ḥka yii a pi byíi, yii raa pi yerege yii tåanna ná Kafoonji jwumpe e.

Bilibii ná pi jñjuñufreebii piye cùñkanni

⁵ Bilibii, yii sâa yili jñjuñufreebii jwømèenii cù pèñente funjke e ná funvinge e, yii li pyi bà yii à Kirisita jwømèenii cù mε. ⁶ Yii àha raa pi jyijyaga báarajni kanni pyi si ntåan pi á mε, ḥka yii a u pi mu à jwo Kirisita bilii, mpiim u pi jyε na Kile jyii wuuni pyi ná funjø ninjkin i ke. ⁷ Yii a báare pi à ná funjçenj'i mu à jwo Kafoonji á yili jyε na báare, yii àha li pyi mu à jwo sùpyire kann'á yili jyε na báare mε. ⁸ Yii li cè na shina maha shin, mu na báare wá à yo, mu na báare may'á yo, Kafoonji sí n-pa sùpyire puni sâra si ntåanna ná pi kapyiñkii njçenjkl'e.

⁹ Nùjuñufreebii, yii mû pi ke, yii yii bilibii cùmu lemè jwø, yii àha ntanha pi na mε. Yii li cè na jñjuñufreebii ninunji u jyε yii ná pire jñjø na nñjyinji na ke, uru jyε a sùpya pwøøjø sùpya na mε.

Dánafeebii kàshikwønyaayi kani

¹⁰ Nyε mpe mii si n-bârâ puru na ke, puru pu jyε: yii a yii fânhe caa Kafoonji wwojεege e, uru fân'h à sâa pêé. ¹¹ Yii Kile kàshikwønyaayi puni le yiye na, bâ yii si mpyi si jà tayyérege njçenjø wwû, si Sitaanninji nñjwøhore karigii jñjø bê mε. ¹² Yii li cè, wuu ná mpii pi jyε kâshige na ke, sùpyi bâ me. ḥka yaayi jyε numpini i ná jñjufente ná fânhafente ná kafente e díjyeni jñjø na ñkèëgenj mε na ke, wuu ná yire yi jyε ku na. ¹³ Lire kurugo yii Kile kàshikwønyaayi puni lwø, bâ yii si mpyi si jà kuru kâshige kwòn canmpege e mε, lire kàntugo yii begelenjanni njçenni kurugo, yii i jà a kwôro yii tayyérege e.

¹⁴ Lire e ke yii bégel'a yaha, yii i sèñi pyi yii seepwøge, yii i katiigii mpyiñi pyi tøonnø vâanntinjø yii le yiye na. ¹⁵ Yyeniñke ku jyε na ntåa Jwumpe Nintanmpe cye kurugo ke, yii kuru pyi mu à jwo tanhanya yii tooyi na, bâ yii si mpyi si jà jyjére kâshige sige mε. ¹⁶ Yii dâniyanji pyi yii tøonnte yabeñke. Nâ ur'e yii si n-jâ Sitaanninji nyahigii nage wogigii puni fûgo. ¹⁷ Zhwoñi yii à ta Kile á ke, yii uru pyi yii tøonnte jñntoñke. Kile Munaani na kâshikwønyaoni ndemu kaan ke, yii lire lwø, lire li jyε Kile jwumpe.

¹⁸ Yii a Kileñareyi shinji puni pyi tèrigii puni i, Kile Munaani ntègenj funjke e, yii i ñkwôro lire na. Yii raa Kile jñáre u wuubii puni kurugo. ¹⁹ Yii a Kile jñáre mii á mû, bâ li si mpyi tère o tère e mii à na jwøge mûgo Jwumpe Nintanmpe jñjwuñi mée na ke, si jà raa pu kañwøhoni yu raa fininji fyagara baa mε. ²⁰ Puru jñjwuñi kurugo Kirisita à mii tñjø, puru kurugo mii jyε yòroyi na naha kâsunji i. Yii a Kile jñáre mii á, bâ mii si mpyi s'a pu yu pu jwunkanni na fyagara baa mε.

Jwumpe nizanmpe

²¹ Kyaa maha kyaa li jyε mii jñjø taan, ná nde mii jyε na mpyi ke, wuu ntåannamacínmpworoñi Tisike sí n-sà cyire puni jwo yii á. Kafoonji báarapyi njçenjø u jyε u wi. ²² Mii à li yírigé li kurugo maa u tun yii á, nde li naha wuu kàmpañke na ke, yii i lire cè, u u mâban le yii e. ²³ Wuu Tunji Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita u yyeñjke ná tåange ná dâniyanji kan cìnmpyibii pun'á. ²⁴ Shin maha shin u à Kafoonji Yesu Kirisita kyaa tåan uy'á sèñi na ke, Kile u jwø pire puni na, u u jwø le pi á!

[†] 5:31 Zhenezi 2.24. Lire jwøhe ku jyε: «Lire kurugo nònjí ná u cwoñi sí n-wwø si mpyi shin ninjkin, nònjí ná u cwoñi shwøhøn' à yaa u jwø mà tòro nònjí ná u sifeebii wuñi na.» * 6:2 Ekizodi 20.12 † 6:3 Ekizodi 20.12

Let̄er̄en̄i Poli à tun Filipi kànhe dánafeebil'á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè let̄er̄en̄i funj̄o jwumpe e ke

Filipi kànhe na mpyi Masedoni kùluni kànhe kà. Yahutuubii mpyi a nyaha wani me, pi mù bá mpyi a shiin ke kwò si nta nò pi Kile Jwumpe kàlambaga faanra me.

Tèni i Poli à sà Jwumpe Nintanmpe jwo wani ke, lire tooy'e pil'á piye kan Yesu á maa mpyi dánafee (Kapyiinkii 16.11-40). Dánafeebii kuruunjke shiinbii fànha mpyi supyishinji sannji, Yahutuubii mpyi a nyaha pi e me. Lire kàntugo u kùsheeni là tooy'e, fànhafeebil'á u cù a tò kàsunjì i Jwumpe Nintanmpe njwuñi kurugo. Filipi dánafeebil'á yire lógo ke, maa wà tun ná bùnye yaay'i, u sà ñkan u á kàsunjì i. Nye Poli à nge let̄er̄en̄i séme mà u yaha kàsunjì i, maa fwù kan pi á. U jwump'á yyaha tí ná funntange e, ñkemu i dánafeebil'á yaa pi pyi yyefuge tèrigil'ke.

Poli à li cya Filipi dánafeebil'á pi mbènjì yaha u kwòro pi ná piye shwòhòl'e. Yesu Kirisita à uye tìrige pyiñkanni ndemu na ke, maa li cya pi á, pi piye tìrige piy'á lire pyiñkanni na.

Cyelentiibii kafminivinibii pì mù na mpyi wani, pire la mpyi si fànhà cyán dánafeebii na pi raa Yahutuubii saliyangi kurigii jaare. Pìi sí na mpyi wani, pire mpyi na pi jyìi karigii kanni pyi. Poli à nje yereyi kan dánafeebil'á mà taha cyire kappyagii shuunniñi na, bà pi si mpyi s'a piye kàanmucaa me.

Nge let̄er̄en̄i funj̄o jwump'á li cyêe na Filipi dánafeebii kyal'á táan Poli á sèe sèl'e.

Jwumpe tasiige

¹ Mii Poli ná Timoti, wuu pi nye Yesu Kirisita báarapyii ke, wuu pi à nge let̄er̄en̄i séme, si ñkan yii Kile wuubii ná yii kàanmucyafeebii ná tegfeebil'á, yii pi nye Yesu Kirisita wwoñege e, Filipi kànhe e ke. ²Wuu Tunji Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita pi jwò yii na, pi i yyenjìke kan yii á.

Poli à li cyêe Filipi dánafeebii na na pi kyal'á táan ur'á

³ Tère o tère e mii à sàñjò yii kyaa na ke, mii maha fwù kan Kile á. ⁴ Mii aha a Kile jaare yii kyaa na tère o tère e ke, mii maha u jaare ná funntange e, ⁵ yaha na ye mà lwó ku tasiige e mà pa na fo numé na, yii à mii tège Jwumpe Nintanmpe njwuñi na.

⁶ Kilenji u à uru báaranji njcènnji sìi yii e ke, mii à tèen ná l'e na u sí uru pyi yii e, zà nò u tegeni na Yesu Kirisita cannuruge.

⁷ Mii à yaa mii u a sònñi lire sònñøjkanni na yii kyaa na, yaha na ye yii kyal'á waha mii na sèl'e. Må maha kàsunjì i, lire nye me mà mii yaha mii u Jwumpe Nintanmpe báami maa pu pyàagii sénmege na jycére sùpyire na, Kile à jwò mii na maa uru báaranji ñgemu kan mii á ke, yii à pyi mii wwoñe uru báaranji i. ⁸ Kile yabilinj'á li cè na bà Yesu Kirisita à wuu kyaa tán uy'á me, amuni yii kyal'á tán mii á sée sèl'e.

⁹ Nde mii na jaare Kile á ke, lire li nye, tâange ku nye yii ná yiye shwòhòl'e ke, kuru k'a sì nyaha na, yii à yákilifente ná jcènnji sée wuñi ta, ¹⁰ bà li si mpyi ndemu l'à yaa ná yii e ke, yii i lire cè me. Lire e yii si n-pyi sùpyii mpiimu pi à tii, maa mpyi tigire cyaga baa, fo zà nò Yesu Kirisita cannuruge na ke. ¹¹ Yii karigii puni sí raa n-pyi ntüñi funj̄ke e ná Yesu Kirisita fânhe e. Lire li sí metange ná pèente taha Kile na.

Poli kàsunjì njyìj'á Jwumpe Nintanmpe pyi p'á nò cyeye njyahay'e

¹² Mii cínmpyiibii, mii la nye yii i li cè na kyaage k'a mii ta ke, kuru bá à pyi kajuñjo mà shñpyahara pyi t'à Jwumpe Nintanmpe lógo. ¹³ Naha kurugo ye saanbwøhe pyëngë shiinbii ná sùpyire sannte pun'á li cè na Kirisita kurugo pi à mii cù a pwo naha kàsunjì i. ¹⁴ Lire e mii kàsunjì njyìj'á kurugo, mpyi pi à dà Kafoonji Yesu na ke, pire njyahara à piye waha Kile jwumpe njwuñi na sùpyir'á, fyagara baa.

¹⁵ Sée wi, pìi maha Kirisita kyaa yu mii báaranji yinçyege ná u nyipëenni na, ñka pìi maha u kyaa yu ná funvyinge e. ¹⁶ Pire maha uru báaranji pyi tâange funj̄ke e, yaha na ye pi à li cè na mii nye naha kàsunjì i s'a Jwumpe Nintanmpe báami sùpyir'á. ¹⁷ Ñka mpyi pi nye na Kirisita kyaa yu ná mii báaranji yinçyege e ke, pire funzøñore nye a jwò me, pi maha lire pyi si nta là bâra mii yyefuge na naha kàsunjì i. ¹⁸ Ñka pi na lire pyi ná funj̄ceññ'i yo, pi nye ná li pyi ná funj̄ceññ'i mà yo, mii kuro nye yire e me. Kirisita kyaa na yu sùpyir'á mà kwò ke, lir'á mii funj̄ke tán.

Là bá sí n-bâra mii funntange na, ¹⁹ yaha na ye mii à li cè na yii Kileñarege ná Yesu Kirisita Munaani* fânhe sí cyire kawaagii këenjë mpyi mii á, sì ta kuro. ²⁰ Nde mii nye na sigili ná na zòmbilini puni i, maa na sònñøre taha li na ke, lire li nye, mii sì n-sìi n-silege si raa Kirisita

* **1:19** Yesu Kirisita Munaani ná Kile Munaani nye niñkin.

pêre ná naye puni i mē. Mii sí raa lire pyi fyagara baa bà mii à li pyi tajja fo mà pa nō nijjaan na mē, ali li mée ká sàà bê ná mii múnnaani i.

²¹ Naha kurugo ye mii múnnaani pye a taha yafyin na ñke jìnke na Yesu Kirisita wwojëege kàntugo na mē. Mii aha ñkwû, mii sí kuru wwojëege tòonji ta. ²² Ñka mii u mo shì na, kampyi lire sí n-jà mii pyi mii u báara njcenje pyi sahanji, pye mii sáha naha a níjjwuyo cè mē.

²³ Mii funnje na mii shwóheli cyire ñcyi kapyaagii shuunninji shwóheli. Må kwû, maa mpyi ná Kirisita e, lire l'à tåan mii á, lire tòonji mû u à pêe. ²⁴ Ñka mii u pyi shì na, lire li sí n-pwôr yii à sél'e. ²⁵ Mii mû s'téen ná lire e. Lire kurugo mii à li cè na mii sí tère pyi yii puni taan, si yii tége, bà yii si mpyi s'a sì yyaha na Kile kuni i ná funntange e mē. ²⁶ Lire e mii aha nû'r a kâre yii yyére tèni ndemu i ke, lire sí yii jùnyi yírigé Yesu Kirisita wwojëege e.

²⁷⁻²⁸ Ñka Jwumpe Nintanmpe p'â jwo Kirisita kyaan na ke, yii kapyiinkii pun'â yaa cyi yyaha tíi ná pur'e. Mii jyé yii shwóheli yo, mii laag'â tóon yii na yo, li tegeni li jyé mii u lógo na yii na wá a kwôrò jwômee niñkin ná[†], maa yii sónnjore pyi niñkin, maa yii fânhe pyi niñkin báaranji na, mpipi pi jyé na Jwumpe Nintanmpe túnni ke, bâ yii fyagara baa wuubii si mpyi si pire sige lire na mē. Pire u kapyiinkil'â li cyée na Kile sí pí shi bò, yii kapyiinkii s'â li cyée na Kile si yii shwo. Kile mû sí u à lire yaa, ²⁹ naha na ye u à jwô yii na, maa yii pyi yii à dâ Kirisita na, lire kanni bà me, maa yii pyi yii à kyaala u kurugo mû. ³⁰ Mpipi pi jyé na Jwumpe Nintanmpe túnni ke, zhìni yii mpyi a jya mii u leni ná pire e, ná mii saha na u leni nume ke, uru zhíji shinji yii na leni nume.

2

Yii yiye tîrige Yesu Kirisita fiige

¹ Nye ná Kirisita à wuu tège wuu u mâban leni wuye e, maa wuu zòmpyaagii taali tâange cye kurugo, maa wuu pyi wuu à wwò Kile Munaani cye kurugo, maa wuu tège wuu à pyi jùnyaarafee ná jùmpinjefee, ² lire e ke, yii yii sónnjore pyi niñkin, yii yiye kyaan yiy'â, yii bê yii à mpyi niñkin. Lire ká mpyi, mii funntange sí n-fúnjø. ³ Yii áha raa yii karigii pyi ná yinçege e s'a yiye cyêre me, ñka yii yiye tîrige, yii yiye yaha pi sanmpii kàntugo. ⁴ Yii áha raa karigii pyi yii yabilimpii tòonji kanni kurugo me, ñka yii a cyi pyi pi sanmpii tòonji kurugo mû.

⁵ Yii sónnjøkann'â yaa li pyi Yesu Kirisita wuuni fiige:

⁶ U ná Kile na jyé niñkin,

ñka u jyé a li lwó uye funnji si fère sín kuru tayyérege na mē.

⁷ U à jen'a uye tîrige, maa mpa mpyi sùpya, maa mpyi biliwe fiige.

Puru funnje e

⁸ u à jen'a uye tîrige,

maa Kile jwômeeñi cû fo mà sà no kwùnjí na,

kworokworocige jñuñ'i u à kwû bâ!

⁹ Lire kurugo Kile à u dùrugo sée sél'e,

mäge k'à fânha tò meyi puni na ke, maa kuru le u na,

¹⁰ bà niñyinj yaayi ná jìnke wuyi ná jìnke jwôheli wuyi puni

si mpyi s'a niñkure sinni Yesu mäge na

s'a u pêre,

¹¹ si ntéen li taan na

Yesu Kirisita u jyé Kafoonji mē.

Lire sí pèente taha Tufoonji Kile na.

¹² Lire e ke mii ntâannamacimmpyibii, pyinjkanni na yii à mii jwômeeñi cû mà mii yaha yii shwóheli ke, mii mée jyé mii jyé yii shwóheli mē, yii là bâra tire jwômeeçunte na. Kile à yii shwa báaranji jñgemu m  e na ke, yii a uru pyi yiye ntirigenji funnje e, yii i p  ene taha u na.

¹³ Naha na ye Kile yabilini u à fânhe kan yii à maa uru báaranji mpyinji lage le yii e, bà u jyíi wuuni si mpyi s'a mpyi me.

¹⁴ Yii a yii karigii puni pyi jwujyahama n  akaana baa, ¹⁵ bà yii si mpyi si nt  i si mpyi t  igire cyaga baa, si mpyi Kile pyi, w   si tajwugo ta mpiimu na, dijnyenji sùpyire nimpeere shwóheli e m  . Yii b  enmp'â yaa p'a jñ tire shwóheli mu à jwo w  rii. ¹⁶ Jwumpe Nintanmpe pu jyé na shiji niñkwombaanj kaan ke, yii raa puru yu pi á. Lire ká mpyi, Kirisita cannuruge, yii s'i mii pyi mii u jùnjirire ta. Lire sí li cyée na báaranji niñganji mii à pyi ke, uru jyé a pyi jùnjø baa m  .

¹⁷ Yii li c   na uru báaranji mii jyé na mpyi yii d  aniyanji kurugo ke, mii sishange m  e k   mpyi na s'i n-wu s  raga fiige uru tooy'e, lire sí n-t  an mii i, mii sí n-pyi funntange e n   yii puni i.

¹⁸ Yii pyi kuru funntange e n   mii i m  .

[†] **1:27-28** Pli maha jwo: «li tegeni li jyé mii u lógo na Kile Munaani cye kurugo yii à kwôrò jwômee niñkin na.»

Báaraji Timötí ná Epaforoditi à pyi ke

¹⁹ Kafoonji Yesu ká je, li saha si mo me, mii sí Timötí tun yii á, u u sà màban le yii e, u u yii yìriñkanni cè u pa jwo na á, lire si màban le mii i. ²⁰ Naha kurugo ye uru kanni baare e, sùpya jye naha ñgemu u na sônnji yii kyaa na mii flige me. Sèenji na, u na sônnji yii kyaa na. ²¹ Pi sanmpii puni na ñkòre piy'á. Yesu Kirisita á, bà pi jye na ñkòre me. ²² Nka Timötí wi ke, yii à li cà na u à li cyèe na u na jye báarapyi njìcenñe. U à mii tège Jwumpe Nintanmpe jìwuñjuna na, bà pyà mahा tu tège báara na me. ²³ Lire kurugo mii karigii sí n-cwòonrn o-yaha cyage ñkòke i, mii aha bú kúru cè, mii sí n-tí tu tun wani yii yyére. ²⁴ Mii mú s'a tèen ná le, Kafoonji ká je, li saha si mo me, mii yabilinji sí n-sà n-fworo yii na.

²⁵ Mii cinmpworoni ná mii báarapyijenèni Epaforoditi wi ke, u à mii tège zhileni na Kile Jwumpe yyére zhènji kurugo. Yaayi kani li mpyi mii na ke, yii à u tun ná yire e naha mii yyére. Numé mii à li lwò naye e si u nûruñja ntûugo wani yii yyére. ²⁶ Naha kurugo ye u la mpyi a sili sà sà fworo yii puni na. Tèni i u à lògo na yii à uru yampe kyaa cè ke, li mpyi a waha u na. ²⁷ Sèenji na, u mpyi a yà fo na ñko raa ñkwûn. Nka Kile à jùnaara ta u na. U kanni na bà Kile à jùnaara ta me, u à jùnaara ta mii na mû, bà li si mpyi yyetanhare tà hâ ñkwò mbâra mii yyetanhare na me. ²⁸ Lire kurugo mii à wyére na ñko si u tùugo yii yyére, bà li si mpyi yii aha nûr'a u jya, li i yii funjyi tàan, là si fworo mii funmpeenère e me.

²⁹ Lire e ke u aha bú no wani yii yyére, yii i u jùngó bê ná funntange e Kafoonji Yesu wwojìegge kurugo. Yii à yaa yii a pèente tare nte sùpyire shinji na. ³⁰ Naha kurugo ye Kirisita báaranji kurugo, u mpyi na ñko si mpòon u mûnaani i. Kàmpyi yii mpyi naha mii taan, báaranji yii mpyi na si raa mpyi mii á ke, u à uye kan ur'á fo na ñko si mpòon u mûnaani i.

3

Yesu kurugo Poli à kàntugo wà yaayi puni na

¹ Nye mii cinmpyibii, yii pyi funntange e Kafoonji kurugo. Jwumpe mii à fyânhä a jwo yii á ke, mii sì n-sì n-kànhä si puru ninumpe taha yii á me. Puru pu sí yii pyi yii kwôro kuni njìcenñi i.

² Mpòpi pi maha báarapege pyi ke, yii a yiye kàanmucaa pire na, pi à pi mu à jwo pwuun, pi maha sônnji na ñkwânnji u maha sùpyanji pyi u à pyi Kile sùpya, yire sí jye sèe me. ³ Wuu pi nye na Kile père Kile Munaani fànhé cye kurugo, maa dâ Yesu Kirisita na maa wuye pèe ná u kani i ke, wuu pi jye Kile sùpyibii sèe wuubii. Wuu jye a wuu sônnjore taha sùpyire lâdaabii karigii na me.

⁴ Kàmpyi sùpyire lâdaabii karigii mpyi ná kajwònni i, mii yabilinji mpyi na sí na sônnjore taha cyi na. Wà méc ká nta u sônni na tânga na jye ur'á mà u sônnjore taha cyire lâda karigii na, tânga na jye mii á mà tòrò urufo na. ⁵ Naha kurugo ye mii zinji canmpyibaatanrewuuni, pi à mii kwòn, Izirayeli shinji sùpya u jye mii, maa mpyi Benzhamia tuluge shin. Mii à sì Eburu, mii mpyi na MusaSaliyanji kurigii jaare mà tâanna ná Farizh  enbii tonjkuni cyi jwunjkanni i. ⁶ Mii mpyi a sàa naye pwò lire na fo mii mpyi maha dânafeebii kyérege. Tígire cyaga jye a mpyi mii na Saliyanji kàmpañke na me.

⁷ Mii mpyi na tòon taa cyire karigil'e, nka Kirisita kurugo, tòon saha jye cyi na mii á me.

⁸ Mâ mii Kafoonji Yesu Kirisita cè, yafyin jye a sàa jwò mà lire kwò mii á me. Uru kurugo mii à kàntugo wà yaayi puni na. Yaayi pun'á pyi mii á mu à jwo kafuntuñja bà mii si mpyi si Kirisita ta me.

⁹ Mâ mii yaha ná u e, li saha jye na ntíri mii funní na Saliyanji kuni jaaranji cye kurugo mii à tí me. Nka mii à dâ Kirisita na ke, lire cye kurugo Kile à jwo na mii à tí. Dâniyanji cye kurugo Kile maha jwo na sùpyanj'a tí. ¹⁰ Nde mii na jcaa ke, lire li jye mà Kirisita yal'a cè, fânhé kà u pyi u à jè a fworo kwûnji i ke, si kuru ta mû, yyefuge kà u ta ke, si jyè kur'e mû, pyijkanni na u à uye tírege maa ñkwû ke, si lire pyijkanni lwò mû. ¹¹ Cyire puni lage jye mii na, bà Kile si mpyi si mii jè njigje kwûnji i me.

Wuu wuye waha wuu u tafeere f   a no ti t  geni na

¹² Li jye mu à jwo mii à na karigii pyi a no cyi t  geni na maa cyi t  nnji ta, lire jye me mà pyi t  gire cyaga baa me. Ali numé, mii à yyaha le tafeere na, bà mii si mpyi si mpyi Yesu Kirisita flige me. Lire kurugo Yesu Kirisita à wuu cw  onr'a pyi uye wuu. ¹³ Mii cinmpyibii, mii jye a jwo na mii à ti t  nnji ta a kwò mà de, nka kyaa niñkin li jye mii funjí, lire li jye: karigii cyi à t  r'a kwò ke, mii jye na cyire kâanmucaa me, nde li jye mii yyaha yyére ke, lire mii jye na jcaa ná na cyeyi shuunñi i tafeere e. ¹⁴ Mii à naye waha tire tafeere v  nji na, fo si sà no ti tayyérege na, bà mii si mpyi si t  nnji ta me. Uru t  nnji kurugo Kile jye na wuu yiri njijinji na Yesu Kirisita cye kurugo.

¹⁵ Lire e ke Kile Jwumpe à tateengé wwû wuu mpiimu zòmpyaagil'e ke, wuu sônnjorekanni là yaa li pyi lire. Yii wà ha nta ná sônnjore taber'e, Kile sí yi yyaha fîniñe n-cy  e urufoo na.

¹⁶ L'aha mpyi pyinkanna o pyinkanna na, Kile kuni i yii jyε fo mà sà nò numε na ke, yi kwôro lire kuni i.

¹⁷ Mii cimmpyibii, yii puni jaaranjann'a yaa li pyi mii wuuni fiige. Mpia pi na jaare wuu jaaranjanni na ke, yii a pire pyinkanni taanni. ¹⁸ Jwumpe p'â jwo na Kirisita à kwû kworokworocige na ke, pii na jyε wani yii shwshol'e, pire kapyiinkil'â li cyêe na pi na puru jwumpe tûnni. Mii à fyânhâ a yi jwo yii á, ñka nume mii méesuwuji saha sî nûru yi taha yii á. ¹⁹ Pire canmpyaagii kâ ñkwâ, Kile si pi shi bò, jaha na ye pi à pi mùntanma karigii funjô lwó mà tôro Kile na. Karigii cyi si pi sîlege ke, pi maha piye pêe ná cyire e. Dijyεjî karigii kanni cyi à pi yyaha jii.

²⁰ Nka wuu pi ke, wuu pyenje na jyε nînyinji na Kile yyére. Wuu na wuu Kafoonji Yesu Kirisita sigili, uru u jyε wuu Shwofoonji. U sî n-yîri wani si mpa. ²¹ U aha bû mpa, u sî wuu cyeere fânhâ baa woore kénnej mpyi cyere nisinana u woore fiige ná u sîfente e, tire ntemu ti sî yaayi puni pyi yi kúu u á ke.

4

Poli à sònnyjekanni njcenni cyêe dânafeebii na

¹ Nye mii ntâannamacinmpyibii, mii la à sîi si nûru yii jyε. Mii funjk'à tâan yii kurugo, yii à mii jñukke yîrige. Mii ntâannamacinmpyibii, yereyi mii à kan yii à nume ke, yire kurugo, yii kwôro Kafoonji Yesu wwojnege e.

² Mii na li jaare Evodi ná Sentisi á, pi i bê njinkin na, pi i ñkwôro Kafoonji wwojnege e. ³ Mu u jyε mii bâarapijnej e sée wuji ke, mu wi ke, mii à li cya mu á, ma a mpia cyeebii shuunni tègε, jaha na ye pi à fère sín ná mii i, ka wuu u Jwumpe Nintanmpe jwo sùpyir'á, mà bâra Kilema ná wuu bâarapijnejebii sanmpii meyi y'à séme shînji njinkwombaanj tafeebii meyi tasemege e ke.

⁴ Yii pyi funntange e Kafoonji kurugo tèrigii puni i. Mii sî yi taha yii à sahanjki, yii pyi funntange e. ⁵ Yii sùpyire puni yaha pi li cè na yii na jyε jñumpinjfee. Kafoonji jyε yii ñkere na. ⁶ Yii àha zii kyaa tègε yiye funnjo pen me, ñka yaaga maha yaaga kyaa ku jyε yii na ke, yii kuru cya Kile á, yii i u jaare sél'e, yii i fwù kan u á. ⁷ Lire kâ mpyi, yyejînjke Kile maha ñkaan ná k'â tòro sùpyanji sâmjønkanni taan ke, kuru si n-kwôro yii zoompii ná yii sònnyore na Yesu Kirisita wwojnege e.

⁸ Nye mii cimmpyibii, jwumpe nizanmpe mii sî n-jwo yii á ke, puru pu jyε mpe: kyaa maha kyaa li jyε sée ke, pêente na ntâa kyaa maha kyal'e ke, kyaa maha kyaa l'à tîi ke, kyaa maha kyaa l'à fîniñe ke, kyaa maha kyaa l'à tâan Kile á ke, kyaa maha kyaa l'à yaal'a mpyi ke, kyaa maha kyaa l'à jñwo ke, kyaa maha kyal'e sùpya sî n-jà ñkèe ta ke, yii a sònnyi cyire karigii shînji na. ⁹ Mii à yii taanna karigii jcyilim na, ka yii i jcyilim ta, maa jcyilim lôgo mii jwo na ke, mà bâra yii à mii jyε jcyilim tapyige e ke, yii a cyire pyi. Lire kâ mpyi, Kileñi u maha yyejînjke kaan ke, uru si n-pyi ná yii e.

Poli à fwù kan Filipi shiinbil'â pi bùnyε yaayi kurugo

¹⁰ Mii funntanga wuji à fwù kan Kafoonji à sél'e, jaha na ye yii à li cyêe mii na sahanjki na yii na sònnyi mii na. Yii mpyi a fyânhâ na sònnyi mii na, ñka pyinkanna jyε a mpyi yii á si mii tègε me. ¹¹ Yaaga kurugo bâ mii jyε na yi yu mà de, jaha na ye yaaga na jyε mii á yo, yaaga jyε mii á mà yo, cyire puni maha bê mii á. ¹² Fònje e yo, yaarafente e yo, mii à naye pyinkanni cè. Pyinkanna maha pyinkanna na mii à sii cyaga maha cyag'e ke, lire maha bê mii á. Yalyire na jyε mii á yo, mii na jyε katege e yo, yaarafente e yo, yaare kuunji i yo, mii à têe cyire puni na. ¹³ Kirisita à fânhe ñkemu kan mii à ke, kuru ku maha mii pyi mii u jñi cyire karigii puni na. ¹⁴ Ñka lire ná li wuuni mü i, yii à mii tègε mii yye fuge têni i, yii à kacenne pyi.

¹⁵ Yii Filipi shiinbii pi ke, yii à li cè na tèni i mii à yîri Masedoni kùluni i mà pa Jwumpe Nintanmpe njwunji nwo cù ke, yii baare e, dânafeebii kurunjekabere jyε a cye le mii á na bâaranji i me. Yii à tòon ta mii bâaranji i, maa mii tègε ná yii cyeyaayi i. ¹⁶ Alí mà mii yaha Tesaloniki kànhe e, yaayi kuunji u mpyi mii na ke, yii kanni pi à yire tûugo mii á fo tooyo shuunni.

¹⁷ Li jyε mu à jwo yii cyeyaayi yâ kurugo mii jyε mà de, ñka mii la ku jyε Kile si jwó le yii á, yii cyeyaayi njkanyi kurugo. ¹⁸ Yaayi puni kyaa li mpyi mii na ke, yii à là taha yire na mà kan Eparoforditi u à pa ñkan mii á. Numé mii funjk'à jyε, jaha na ye yaaga kuu saha jyε mii na me. Yir'â pyi mu à jwo sâraga nûnguntanga wogo ñkemu na Kile à jyε ke. ¹⁹ Mii Kileñi si yii makkwuywøayaayi puni kan yii á mà tâanna ná u yaarafente tègèle baa woore e, Yesu Kirisita kurugo. ²⁰ Pêente ti taha wuu Tuñi Kile na fo tèekwombaa. Amiina!

Fwùnyi nizanji

²¹ Yii Kile wuubii puni njinkin njinkin shéere Yesu Kirisita wwojnege e. Cimmpyibii pi nahâ nahâ ná mii i ke, pir'â yii shéere. ²² Kile wuubii puni pi jyε naha ke, pir'â yii shéere. Ñka

mpii pi nyé na báaraŋi pyi Ḍrōmu saanbwəhe Sezari pyeŋge e ke, ncyì bá a taha pire u fwùŋi
nijkannjí na.

²³ Kafoonji Yesu Kirisita u jwó yii na, u u jwó le yii á.

Leterenji Poli à tun Kolosi kànhe dánafeebil'á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè leterenji funnjo jwumpe e ke

Poli wwojneenji Epafurasi u à Jwumpe Nintanmpe jwo Kolosi kànhe e, ka pì si piye kan Yesu á. Poli yabilinji nye a nò wani kuru kànhe na mè, ñka u mpyi maha Kile jnáare pire dánafeebil'á, ali mà u yaha kásunji i.

Nye mà Poli yaha kásunji i, Epafurasi à kár'a sà yi jwo u á na cycelentibii kafinivinibii pì na wá na nyàhanguruguriyi pyi dánafeebii shwóhol'e Kolosi kànhe e. Pire kafinivinibii mpyi na dánafeebii jnùyki tare, mà lìre jnùyke pi na pi jyè na pi yaliyre ná pi kataangii karigii cwɔonre mà tåanna ná Yahutuubii lâdaabil'e mè, na pi jyè na Kile mèlékeebii pêre mè.

Nye Poli à yire lógo ke, ka li i u funnjo pen. Lire e u à nge leterenji sém'a tun Kolosi kànhe dánafeebil'á maa pi funnjo cwo Yesu Kirisita fânhe na, maa li cyée pi na na Yesu Kirisita à fânha tò mèlékeebii na. Uru cye kurugo, Kile à pi dá. Yesu ká mpyi ná njegmu i ke, urufoo saha jyè a yaa u a Kile mèlékeebii pêre mè.

Lire e Poli à li cyée pi na na pi kàntugo wà dijyènji jyii karigil'á, bà pi kyaa si mpyi si ntáan pi jnùyfooni Yesu á mè, pi a yàfani piye na, pi i piye kyaa tåan piy'á, mpili pi jyè pi jyè Kile kuni i ná pi e mè, pi i jwunjkanna cè ná pire e.

Poli à Kolosi dánafeebii shéere

¹ Mii Poli u jyè Yesu Kirisita túnntunñjø mà tåanna ná Kile jyii wuuni i ke, mii ná wuu cìnmpworonji Timati, ² u à nge leterenji tun Kile wuubil'á Kolosi kànhe e. Yii pi jyè wuu cìnmpyibii pi à taha Kirisita fye e tèrigii puni i ke, wuu Tuñi Kile u jwo yii na, u u yyeñjke kan yii á.

Poli à fwù kan Kile á Kolosi dánafeebii kyaa na

³ Nye tèrigii puni i wuu aha a si raa Kile jnáare yii kyaa na, uru njegmu u jyè wuu Kafoonji Yesu Kirisita Tuñi ke, wuu maha u shéere, naha na ye ⁴ pyiñkanni na yii à dá Yesu Kirisita na ke, ná pyiñkanni na Kile wuubii puni kyal'á tåan yii á ke, wuu à yire lógo. ⁵ Yii à yii sònñjore taha yaage ñkemu na, ná yii sí kuru ta nìnyinji na ke, kuru ku jyè yii dánianyaji ná yii tåange jnùyke. Jwumpe Nintanmpe pu jyè sènjeni, ná p'à fyâna a nò yii na ke, pur'á ku kyaa jwo. ⁶ Puru jwump'á nò dijyènji puni na bà p'à nò yii na mè, p'à yasere pyi, maa mpúgo. Pu na lire pyi yii shwóhol'e mú, mà lwó yii à Kile kacenni kyaa lógo, maa lí cè sèe sèl'e ke. ⁷ Wuu ntåannamabaarapjneenji Epafirasi à yii kâla yire cyeyi na. Kirisita báarapyi njicenjé u jyè u wi yii shwóhol'e. ⁸ Kile Munaani à tåange ñkemu le yii e ke, u à kuru kyaa jwo wuu á.

Poli na Kile jnáare Kolosi dánafeebii kyaa na

⁹ Lire l'à li ta, mà lwó canjke wuu à yii kyaa lógo ke, wuu na Kile jnáare yii à tèrigii puni i. Wuu na jnáare, nde u la jyè yii a mpyi ke, bà yii si mpyi si lire sénmege jcè mè. U u yákilifente kan yii á, bà yii si mpyi s'a u karigii jaa s'a jcwùu mè. ¹⁰ Lire e yii toroñkanni si Kafoonji Kile wuuni lwó, s'a u jyii wogigii kanni pyi, s'a kacenjkkii shinji puni pyi, s'a sì yyaha na Kile jcènji i. ¹¹ Kile Sinji Punifoo sí raa fânhe kaan yii á, bà yii si mpyi si yii kaleñkii puni kwú ná funntange ná funnjinke e mè.

Kirisita jyè dijyènji puni jnùyø na

¹² Yaayi Tufoonji Kile à yaha u bëenmpe e nìnyinji na, u wuubii mèe na ke, yii a fwù kaan u à yire kurugo, naha na ye u à yii le yire tafeebil'e. ¹³ U à wuu dìr'a yige numpini fânhe e mà le u Jyanji saanre e, uru njegmu kyaa l'à tåan u à ke. ¹⁴ Uru cye kurugo Kile à wuu jnùyø wwù kapegigii bilere e, maa cyi yàfa wuu na.

¹⁵ Uru u jyè Kilenji nìnyambaanjì nàñjanji,
uru u à fânha tò Kilenji yayaayi puni na,

¹⁶ naha na ye uru cye kurugo Kile à dijyènji yaayi puni dá,
nìnyinji wuyi ná jnùyke wuyi,

yaayi nìnyayi ná nìnyambaayi,
mu à jwo jje yi jyè saanre ná kafente ná jnùjfente ná fanhafente e ke,
yire yaayi pun'á dá u cye kurugo, maa dá u mèe na.

¹⁷ Uru u jyè yaayi puni yyaha na, uru cye kurugo yaayi pun'á yiye cù.

¹⁸ Uru u jyè dánafeebii kurunjke jnùyke*.

Kuru na jyè sùpyanji cyeere fiige,

uru u jyè kuru tasiige,

naha na ye uru u à pyi shincyiwe mà jnè a fworo kwùnji i.

* **1:18** Pi maха jwo: «dánafeebii kurunjke jnùyø na».

Lire na, u à yyahayyerenj i lwó karigii puni i.

¹⁹ L'à tåan Kile á, cyei puni yi jyé ur'e ke, na yire yi pyi u Jyanj i.

20 Uru cye kurugo Kile à mbènji cya ná yaayi puni i.

Sishange u à wu kworokworocige na ke,

ná kur'e Kile à yyejinjke kan jinjke ná niyyinj yaayi pun'á.

²¹ Tèecyiini i, yií sónnøpeere ná yii kapyiñkii mpyi a li cyêe na yii laage mpyi a tøon Kile na, maa mpyi u zàmpennmii. ²² Nka u Jyanj i pa mpyi sùpya maa ñkwû. U kwùnj i cye kurugo, Kile à yii ná uru shwòhöni yal'a jwø. Lir'a pyi bá Kile si mpyi si yii fwønrø baa wuubii ná yii tigire baa wuubii yaha yii yyére u yyaha taan si jyé yii na me. ²³ Nka fo yii aha yiye pwø Kile kuni i, maa tayyérege njçcenñe wwû, yaage na yii sónnør'á taha niyyinj na ke, maa mpyi yii jyé a funjø wwø kuru na me. Kuru yaage kyaa Jwumpe Nintanmpe jyé na yu. Yii à pu lógo, p'á jwo jinjke sùpyire pun'á mü. Puru jwumpe jñwuñj kurugo, Kile à mii Poli pyi u báarapyi.

Poli na zhiji leni dánafeebii kurugo

²⁴ Nyé mii cinmpyibii, yyefuge e mii jyé naha nume yii kurugo ke, kur'á tåan mii i, jaha na ye Kirisita ná dánafeebii kurunj'k'á kwôro kuru yyefuge e fo mà sà nò tèni là na, mii si na nàzhanji pyi kur'e, bá dánafeebii kurunjke si mpyi s'a si yyaha na me. ²⁵ Mii à pyi dánafeebii kurunjke báarapyi, Kile u à mii yaha uru báaranji na yii á. Mii à yaa mii u Kile jwumpe puni jwo yii á. ²⁶ L'à mo, puru jwumpe mpyi a ñwøhø sùpyire puni na, nka nume p'á jwo a nò Kile sùpyibii na. ²⁷ U la mpyi si lire kañwöhöni nisinani nimbwooni cyêe supyishinj puni na. Lire kañwöhöni li jyé: Kirisita jyé yii e, lire l'à yii pyi yii à tèen ná l'e na yii s'-pyi shinbwoo Kile yyére. ²⁸ Wuu na Kirisita kyaa yu sùpyire pun'á, marii pi yèregé maa pi kâlali ná yálkilifente e, bá pi si mpyi si fúnjø Kile kuni i, Kirisita wwojëege cye kurugo me. ²⁹ Lire kurugo mii jyé na báaranji pyi. Kirisita à fânhe ñkemu kan mii á ke, ná kure e mii na zhiji leni. Kuru fânhe ku maha sínjì kaan mii á.

2

¹ Zhiji mii na leni yii ná Lawodisi dánafeebii kurugo, mà bâra mpyi pi jyé pi sàha ñkwô a mii jyá a jyá me, mii la jyé yii i li cè na ur'á waha a tòro. ² Mii na uru zhiji leni si màban le yii ná pire puni i, yii i yiye kyaa tåan yiy'á cinmpworoje ñgwöñi funjke e, yii i yálkilifente shiñj puni ta, yii i Kile kañwöhöni cè, lire li jyé Kirisita. ³ Ur'e náfuñi niñwöhöni jyé mu à jwo yálkilifente ná jcèni. ⁴ Mii na puru yu bá yii si mpyi si yiye shwø kàiyituwagore jwufeebibii na me. ⁵ Mii laage méeç ká ntøon yii na, mii jyé yii taan sònñore e. Mii funntanga wu u jyé, jaha na ye yii karigii puni sogoloñkann'á jwø yiye shwöhöle, yii s'a taha Kirisita fye e ná funjø niñkin i.

Yii aha mpyi ná Kirisita e, yii nàzhan à fworo yasunyj i

⁶ Nyé bá yii à jen'a Yesu Kirisita pyi yii Kafoonj i me, yii kwôro kuru wwojëege e ná u e. ⁷ Bá cige ndìre maha mpyi jinjke e, jinjk'a s'i wá na ku jwø caa me, lire pyinjkanni na, yii ndìre le Kirisita wwojëege e, bá yii si mpyi s'a si yyaha na Kile kuni i, bá yii à taanna li na me. Mà bâra lire na, yii fwùnj i niñkanjì u yyaha u á.

⁸ Yii a yiye kâanmucaa, yii áha ñkwô yiye yaha jwøtanyifeebii pi yii jwø fâamja a cù me. Pi jwumpe jyé kafinara, Kile e bá p'á fworo me. Pu jyé jùñjø baa, maa yyaha tñi ná lâdaabii karigii ná dijyëni yasunyj i, yire ná Kirisita s'i jyé kunul'e me. ⁹ Kirisita u à pyi sùpya ke, yaayi puni yi jyé Kileñj sée wuñj i ke, yire puni na jyé u e. ¹⁰ Yaaga maha yaaga ku jyé ná jùñufente ná sifente e ke, u à fânha tò yire puni na. Yii ná uru wwojëege cye kurugo, yii à yaayi puni ta mà yii funjyj jyé. ¹¹ U wwojëege cye kurugo mü, yii à kwøn, lire jyé a li cyêe na sùpya u à yii cyeere cyage ká kwøn me. Nka u à yii sónnøpeere kwøn a láha yii zòompia na. ¹² Yii à batize ke, l'à pyi mu à jwo yii à le fanjke e ná Kirisita e maa jè ná u e maa mpyi ná u e wwojëege e. Lir'a pyi dâniyanj i cye kurugo Kile sifente e. Tire sifente t'à Kirisita jè a yige kwùnj i. ¹³ Yii mpyi mu à jwo kwùñj, jaha na ye yii kapegigii ná yii sónnøpeere mpyi na sàha ñkwû a láha yii na me, nka Kile à shi nivññjø kan yii à ná Kirisita e, maa yii kapegigii puni yâfa yii na. ¹⁴ Tigire ná kapegigii cyi mpyi a sém'a yaha wuu yyaha na, na wuu à Salyanji kèegé ke, Yesu Kirisita kwùnj i kworokworocige na, lir'a cyire puni shi bò. L'à pyi mu à jwo uru sémenj'á kwôro kworokworocige na. ¹⁵ Uru kwùnj i cye kurugo, yaayi yi jyé numpini i ná jùñufente ná sifente e ke, Kile à yire fânhe shwø yí na, maa yi silege, maa yi pyi yawiigë dijyë puni jyij na.

¹⁶ Lire e yii áha nûrû jee sùpya u a yii la wwû yii yalyire ná yii yabyeere lâdañi ntiumbaanj na me. Yii mù áha jee pi a yii la wwû kataanni canjyi ná yivñnni ná canñøjke lâdañi ntiumbaanj na me. ¹⁷ Cyire karigii puni mpyi kàntugo yyére wuuni nimbwooni nimpani nàjjanji. Yesu Kirisita kyaa li, u à fânha tò nàjjanji na, uru u jyé sèenj puni. ¹⁸ Mpíi pi na yá yu yii Kile pèenjkanni na ke, yii áha raa pire kâanmucaa me, jaha na ye mà piye tříge maraa mèlekëebii pêre, lire l'à tåan pi á. Pi ñoøyi na pi à piye tñjø, maa piye pêl'a tòro, mà fâanna ná

pi sónnijenkanni i. ¹⁹ Pi saha jyε a piye pwɔ Yesu na me, uru sí u jyε jùŋke, mà li ta cyeere ká a jkemá yaage jkemu na ke, jùŋke ku maha kuru kan t'a. Nùŋke ku maha yatanzogompe ná kapaanre pyi cyere niŋkin, Kile sí u maha tire cyeere lyεge.

²⁰ Nyε yii à kwû ná Kirisita e ke, yii názhan à fworo nkε jùŋke yasunŋyi i. Yii kuro saha jyε yi kafuunŋkil'e me. Lire e ke yii àha núru, nee pi fànhé cyán yii na jcyii karigil'e me: ²¹ «Ma hà nde lwó me, li jyε a jwɔ me. Ma hà nde néne me, li jyε a jwɔ me. Ma hà mpwán nde na me, li jyε a jwɔ me.» ²² Cyire kafuunŋkil'à yyaha tíi ná yaayi njemu i ke, yi shùŋi jyε a nyaha me. Yalyire nintiire ti jyε ti t'a ha lyí a kwò, yi maha nkwo. Sùpyibii yabilimpíi njijaanjíi cyi jyε cyi cyi, cyi jyε a lwó a pwɔ Kile kuni na me. ²³ Pli na sónnji na cyire karigii na jyε jncè, naha kurugo ye cyi na yu Kile pèenjekanni ná sùpyanji uye nkýeregeji kyaa na. Må li ta, kajlwɔo jyε cyi na me, sùpyire maha tiye père ná cyi e, Kile bà pi jyε na mpére ná cyi e me.

3

Toronykanni njyjeeni ná nivonni kani

¹ Ná yii s' à jnè a fworo kwùni i ná Yesu i, lire e ke, sèeyaayi yi jyε njyinjí na, cyage e Yesu à tèen Kile kàniŋc cyege na ke, yii a yire caa. ² Yii a sónnji kanna njyinjí sèeyaayi na, yii i jùŋke wuyi yahá wani. ³ Naha na ye yii à kwû maa jnè, yii shifonmii wuu pi à tèen ná Kirisita e Kile yýére. Uru shifonmii na jyε kyaa ndemu li jyε li jyε na jaa me. ⁴ Kirisita u à shifonmji kan yii à ke, u aha a si nya canŋke jkemu i ke, yii sí nya ná u e u sìnampe e.

⁵ Lire e ke yii yii zòmpibii bò, mu à jwo kajlwɔhoyi ná jacwɔore shinji puni ná yaayi lapege ná funmbwohe, kuru ná kacyinzunni mú à tâanna. ⁶ Mpíi pi jyε pi jyε na Kile père me, cyire karigii shinji cyi maha Kile lünni pyi l'à yíri pire taan. ⁷ Téecyini i, yii mpyi na ntúuli cyi kuriŋl'e, yii mpyi cyire kapecigii cye e. ⁸ Nka nume, lüyirini ná lùpeenni ná pege, yii cyire karigii puni yaha. Cyàhgii, lire jyε me silege baa jwumpe pà tufiige jyε a yaa p'a fwore yii jwɔyí i me. ⁹ Yii àha núru raa fini yiye na me, naha kurugo ye yii à fworo yii lyempe e, maa yii kapyijjyegigii yaha. ¹⁰ Yii a zòmii nivonmii lwó, yii à pyi sùpyii nivonmii, maa mpyi yii Davooni málworo, si u cè sèl'e. ¹¹ Lire kurugo yii à pyi Yahutuu yo, yii à pyi shinji waberé yo, yir' à fworo y'e, yii à kwòn yo, yii jyε a kwòn mà yo, yir' à fworo y'e, yii à pyi kànbwòhoshiin yo, yii à pyi jyεgejwòhoshiin yo, yir' à fworo y'e, yii à pyi bilii yo, yii jyε a pyi bilii mà yo, yir' à fworo y'e. Nde li jyε na wíi ke, lire li jyε: Kirisita kyaa l'à jwo ke, uru u jyε yaayi puni jùŋjo na, maa mpyi wuu puni i.

Dánafeebii wwojeeege kani

¹² Nyε ná Kile s' à yii cwɔonrø, maa yii pyi uye wuu, maa yii kyaa tâan uy'á, lire e yii a jùnaara taa yiye na, yii raa sùpyigire pyi ná yiye e, yii i yiye tîrige yi'yá, yii i mpyi jnúmpinjefee ná lùtaanfee, ¹³ yii i yii karigii kwú yiye e, yii raa yii kapyiŋkii yàfani yiye na. Wà ha wurugo wà á, yii i puru jwo a kwò feefee, bà Kafoonj Yesu à yii ná uru shwòhòlò wogigii kwò feefee me. ¹⁴ Må bâra cyire puni na, yii sàa yiye kyaa tâan yi'yá, naha kurugo ye tâange ku maha njwònjí shiinbii pwɔ piye na. ¹⁵ Mbèrji Kirisita à le yii shwòhòl'e ke, uru u kwôro yii shwòhòl'e, naha na ye Kile u à yii yyere yii i mpyi niŋkin. Yii a fwù kaan u á mú.

¹⁶ Yii Kirisita jwumpe yaha pu tateŋge wwù yii zòompil'e sée sèl'e. Yii a yiye kâlali, yii raa yiye yerege ná yákilifente e, ná Zaburu sémeni myahigii ná Kile pèente myahigii ná Kile kuni myahigil'e. Yii a myahigii cêe ná yii zòmpyaagii puni i, yii raa Kile shéere. ¹⁷ Yii a yii kapyiŋkii ná yii kajwuŋkii puni pyi Kafoonj Yesu mege na. Cyire tooy'e, yii raa Tufoonj Kile shéere Yesu mege kurugo.

Pyenge wwojeeege kani

¹⁸ Cyeebibii, yii yiye tîrige yii nàmabaabil'á, lir' à yaa ná yii e Kafoonj Yesu wwojeeege e. ¹⁹ Nàmabaabii, yii yii cyeebibii kyaa tâan yi'yá, yii àha pi cù bilii fiige me. ²⁰ Nàŋkopyire, yii yii sifeebii jwòmyahigii cù karigii puni i. Yii aha a lire pyi, lire sín-tâan Kafoonj Yesu i. ²¹ Tiibii, yii àha lùgigii pen ná yii pyilibil'e me, lire ká mpyi, màbanji sín-fworo pi e.

Bilibii ná pi jnúŋfeebii kani

²² Bilibii, yii yii jnúŋfeebii jwòmyahigii cù karigii puni i. Yii àha raa pi jyiyaga báaranji kanni pyi si nta ntâan pi á me. Yii a u pyi ná funvyinge e, yii raa Kafoonj Yesu père. ²³ Bâara maha bâara na yii jyε ke, yii a u pyi ná zòvynre e, bà yii maha bâare Kafoonj Yesu á me, l'âha mpyi mu à jwo yii na bâare sùpyir'á me. ²⁴ Yii àha nkwo funyø wwò na Kafoonj sín yii sâra me. Yaayi u à yaha u wuubil'á ke, yire yà u sí n-kan yii á. Kafoonj Kirisita á yii na bâare. ²⁵ Nka shin maha shin u kapyii li jyε bâarapege ke, urufoo sín n-sâra n-tâanna ná kur'e, naha na ye Kafoonj jyε a sùpya pwòŋjo sùpya na me.

4

¹ Nùñufeebibii, yii a yii bilibii cwôre ná fyìnmpê ná ntìñji i, yii àha funnjo wwò na yii mú na jyé ná Nùñufoonji w'e nìnyinji na më.

Yereyi nizanji

² Yii àha ndáhá Kilejnarege na më, yii yyaha le ku na, yii raa fwù kaan Kile á tèrigii puni i.

³ Yii raa Kile njáare wuu á mú, bà u si mpyi si pyinjakkanni njíncenni kan wuu á, wuu raa Kirisita kajñohóni kyaa yu sùpyir'á me. Lire kurugo mii à le kàsuñji i.

⁴ Yii kwôrò jarege na mii á, bà mii si mpyi s'a li sénmäge s'a yu li jwunjakkanni na më.

⁵ Nyé mppi pi jyé pi jyé Kile kuni i ná yii e me, tère o tère e yii à laaga ta ke, yii a kacennji pyi pi á, yii raa pi cwôre ná yálkilifente e. ⁶ Yii jnwomugure ti pyi ná tìpoomo ná kajñwóoni i tèrigii puni i, yii raa sùpyire jwò shuu yii a jwøge.

Fwùji nizanji

⁷ Wuu ntàannamacinmpworonji, Kafoonji Yesu báarapyinji Tisike, u jyé na báare ná mii i ke, jwømee njinkinfo wi. Kyaa maha kyaa li jyé naha ke, u sí n-sà cyire puni jwo yii á. ⁸ Mii à li yírigé li kurugo maa u tun yii á, u sà wuu yírinjakkanni jwo yii á, bà lire si mpyi si màban le yii e me. ⁹ Mii à Onezimu mú bâra u na, yii ntàannamacinmpworonji wà wi, dánasupya wi. Karigii cyí jyé naha ke, u sí cyire puni jwo yii á.

¹⁰ Mii kàsuýyijneñji Asitariki à yii shéere. Barinabasi cìmpworonji Marika mú à yii shéere. Mii à u kyaa jwo yii á mà kwò. U aha nò yii na, yii u cù a jwò. ¹¹ Yesu pi maha mpyi Zhutusi ke, ur'á yii shéere mú. Yahutuubii dánafeebil'e, pire shiin taanreñji kanni pi à mii tège, pyinjakkanni na sùpya sí n-jà n-jyé Kile Saanre e ke, ka wuu u lire jwo sùpyir'á. Pi à màban le mii i sèl'e. ¹² Yii cìmpworonji Epafirasi u na báare Yesu Kirisita á ke, ur'á yii shéere mú. Tèrigii puni i u à uye waha Kilejnarege na yii kyaa na, bà yii si mpyi si ñkwôro Kile kuni i si funnjo l'e, s'a Kile jyii wuuni pyi tèrigii puni i me. ¹³ Mii si n-jà yí jwo yii á: yii ná Lawodisi dánafeebii ná Erapolisi wuubii kani jyé Epafirasi zòñji na sée sèl'e. ¹⁴ Luka, wuu cevoonji dàgjorónanji ná Demasi, pir'á yii shéere.

¹⁵ Yii Lawodisi kànhé dánafeebii shéere, Nimifa ná dánafeebii pi maha bínnini u bage e ke, yii i pire shéere mú. ¹⁶ Yii aha ñge lèterenjí kâla, yii i u kan Lawodisi dánafeebil'á pi kâla, séméñj ñgemu ká yíri Lawodisi i ke, yii mú pi uru kâla. ¹⁷ Yii yi jwo Arisipi á, na u àha ñkwò funnjo wwò Kafoonji Yesu báaranji niñkanji na u á me. U u u pyi u nò u tegeni na.

¹⁸ Mii Poli yabilinji cyege k'à ñge fwùji sémé. Yii àha funnjo wwò li na na mii jyé naha kàsuñji i me.

Kile u jwò yii na, u u jwò le yii á.

Poli à lèterenji niŋcyiŋi n̄gemu tun Tesaloniki kànhe dánafeebil'á ke

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè lèterenji funnɔ jwumpe e ke

Tesalonike kànhe na mpyi Masedoni kùluni i. Silasi ná Timoti à Poli tègə Jwumpe Nintanmpe njwuŋi na wani, ka pì si piye kan Yesu á. Poli nyę a jà a tère nimbwoo pyi wani kuru kànhe na mè, naha kurugo ye Yahutuubil'á u kyérege wani (Kapyiŋkii 17).

Poli yiriŋkwooni kàntugo lire kùluni i, u à Timoti tun Tesaloniki kànhe e, u sà dánafeebii kàanmucya kampyi yyefuge nyę a pi pyi pi à sàa le Kile kuni jaaranji na mè. Nyę tèni i Timoti à nûr'a pa maa jwuntanma jwo Poli á mà yyaha tii ná dánafeebil'e ke, ka Poli funntanga wunji si nge lèterenji sém'a tun pi á.

Nge lèterenji funnɔ e u à fwù kan Kile á, maa màban le dánafeebil'e, bà pi si mpyi si n̄kwôro Kile kuni i s'a sì yyaha na mè.

U à pi funnɔ cwo u báaranji pyinjkanni na tèni i u mpyi pi shwahol'e ke. U funnɔk'á tâan, naha kurugo ye u à li jya na dánafeebil'á kwôro Kile kuni i, ali mà li ta ngahanji nyę pi njun'i. U la nyę si nûr'u pi jya (1-3). U à pi funnɔ cwo u kàlaŋi na mà yyaha tii ná jaaranjkanni niŋcenni i. U à li cya pi á na pi a piye kàanmucaa katupwahoyi na (4.1-12).

Dánafeebii kuruŋke e, pìi funmpen wuu pi mpyi mà yyaha tii ná dánafeebii niŋkuubil'e. Ka Poli si màban le pi e maa li cyée pi na na Yesu à jè a fworo kwùŋi i pyinjkanni ndemu na ke, dánafeebii pi à kwû ke, Kile sì pire jè Yesu fiige. U à jwo na Yesu sí nûr'u n-pa canŋka. U aha mpa, dánafeebii puni sí n-pyi ná u e fo tèekwombaa (4.16-17).

Jwumpe tasiige

¹ Yii dánafeebii kuruŋke ku nyę wuu Tuŋi Kile ná wuu Kafoonj Yesu Kirisita wuubii Tesaloniki kànhe e ke, mii Poli ná Siliven ná Timoti, wuu pi à nge lèterenji séme si n̄kan yii á. Kile u jwɔ yii na, u u yyenjike kan yii á.

Tesaloniki kànhe dánafeebii Kile kuni jaaranjkann'á Poli yyaha jn̄

² Wuu maha fwù kaan Kile á yii kyaan na tèrigii puni i. Wuu aha a si raa u n̄áare tère o tère e ke, wuu funnɔ nyę na wwùu yii na mè. ³ Kacenŋkii yii à pyi maa li cyée na yii à dà Yesu Kirisita na ke, ná báaranji yii à pyi maa li cyée na Kile kyal'á tâan yii à ke, ná pyinjkanni na yii à yiye waha maa yii sónŋore taha wuu Kafoonj Yesu Kirisita na ke, wuu aha a Kile n̄áare, wuu funnɔ nyę na wwùu cyire na mè. ⁴ Wuu cinmpyibii, wuu à li cè na Kile à yii kyaan tâan uy'á maa yii cwɔɔm'á pyi u wuu. ⁵ Yii li ène na tèni i wuu à Jwumpe Nintanmpe jwo yii à ke, li jyę a mpyi a dà jwɔjwumpe kanni na mè, n̄ka Kile Munaani fànhe mû mpyi a bâra maa yii pyi yii à dà na wuu jwumpe na nyę sèe. Naaranjkanni na wuu mpyi na jaare yii shwahol'e yii ntégeŋi kurugo ke, yii à lire cè. ⁶ Wuu jaaranjkanni ná Kafoonj wuuni nyę niŋkin, lire jaaranjkanni yii s'à lwó. Kile Munaani fàn'h'á yii pyi yii à jyę Kile jwumpe na ná funntange e yii yyefuge tèrigil'e. ⁷ Lire pyinjkanni na, yii à pyi yyecyeene Masedoni ná Akayi kùligii dánafeebii pun'á. ⁸ Yii à pyi kajunja mà Kafoonj Jwumpe pyi p'a caala mà lwó yii yyére, mā sà nò fo Masedoni ná Akayi kùligii na, mā bâra lire na, dâniyanji yii à pyi Kile na ke, uru kyal'á jwo cyeyi puni i. Lire kurugo wuu saha nyę na wuye kànhe na yii kyaan yu sùpya á mè. ⁹ Tèni i wuu à shà yii yyére ke, pyinjkanni na yii à wuu jùŋo bë, ná pyinjkanni na yii à kàntugo wà yii yasuny'á ke, mā bâra lire na, Kilenji nyii wuŋi u nyę Kilenji sée wuŋi ke, yii à jyę uru na maa u pêre, sùpyire puni na yire yu. ¹⁰ Pi à li cè mû na yii na Kile Jyanj Yesu sigili. Kile à u jè a yige kwùŋi i, uru u sì n-yíri niŋyinji na mpa wuu shwɔ Kile luyirini nimpani na.

2

Kile báaranji Poli à pyi Tesaloniki kànhe e ke

¹ Wuu cinmpyibii, yii yabilimpil'á li cè na wuu kasheeni nyę a pyi yii yyére jùŋo baa mè. ² Yii à li cè na Filipi kànhe shiinbil'á wuu kyérege, maa wuu cyahala, n̄ka lire ná li wuuni mû i, Kile barag'e, wuu à wuye waha maa n̄kà'r'a sà Jwumpe Nintanmpe jwo yii á, ali mà li ta wuu zàmpenbil'á nyaha.

³ Jwumpe wuu à jwo sùpyir'á maa pi le kuni niŋcenni i ke, wuu nyę a puru jwo pi á ná pi n̄gurugo funnɔ i, lire nyę me ná funnɔkyaaange e, lire nyę me ná nàŋwahoró funnɔ i mè. ⁴ N̄ka Jwumpe Nintanmpe Kile à kan wuu á ke, puru wuu nyę na yu. Naha kurugo ye u à wuu kàanmucya mà li jya na wuu sì n-jà uru báaranji pyi, lire e u à wuu pyi wuu u mpe Jwumpe Nintanmpe yu sùpyir'á. Wuu nyę na pu yu wuu kyaan si ntâan sùpyir'á mè, n̄ka wuu na pu yu wuu kyaan si ntâan Kile á. Uru u à wuu zòompii cè.

⁵ Yii yabilimpil' à li cè kàyituwögörò bà wuu à jwo yii á me, là nta kurugo bà wuu mû s' à pu jwo me. Kile u nyé wuu shèrëfooni. ⁶ Mëcyara kurugo bà wuu nyé na puru Jwumpe Nintanmpe yu yii á, lire nyé me sùpyire sannt'á me. ⁷ Mâ li ta wuu mpyi na sí n-jà fânha cyán yii na, jaha na ye Kirisita tùntunmii pi nyé wuu. Nka lire ná li wuuni mû i, wuu à pyi njumpinjefee yii shwahol'e, bà pyànjì nupi njukje maha mpi ná u e, maa yaha u na me. ⁸ Nyé yii ntàannamagare t' à sii wuu e ke, tire t' à wuu pyi wuu à Jwumpe Nintanmpe jwo yii á, puru mpemu p' à fworo Kile e ke. Lire kanni bà me, wuu mpyi a sää li ta kacenne si yii tègë pyiñkannigii puni na, ali li mée kâ bê ná wuu múnahigil'e, jaha na ye yii kyal' à waha wuu na sel'e.

⁹ Mii cînmpyiibii, tèni i wuu à sà Kile jwumpe jwo wani yii yyére ke, kanhanjanni ná bâarawage wuu à pyi pilaga bâra canja na, bà li si mpyi wuu àha bú ñkwà mpyi tuguro yii nun'i me, yii funjø nyé a wwà lire na mà ke!

¹⁰ Yii à li nyá, Kile mû à li nyá, jaarañkanni na wuu mpyi na jaare yii shwahol'e ke, lire mpyi a jwò maa ntí, wuu mû mpyi tigire cyaga baa.

¹¹ Yii mû à li cè na bâ tufoonji maha u pylibi cû me, amuni wuu à yii puni njinkin njinkinji cû. ¹² Wuu mpyi maha yii yerege maa mâban leni yii e, maa yi yu na wahage yii á, na yii yii jaarañkanni yaha li yyaha tí ná Kile nyii wuuni i, uru ñgemu u à yii yere, bà yii si mpyi si jyè u Saanre sinampe e me.

¹³ Lire kurugo wuu fwù nyé Kile na tèrigii puni i, jaha na ye Jwumpe Nintanmpe wuu à jwo yii á ke, yii nyé a pu pyi sùpyire jwumò me. Nka bà pu nyé me, yii à pu cû amuni, maa li cè na Kile jwumpe pu nyé pu pi, yii pi à dâ Yesu na ke, na puru pu nyé na yii sònnyore këenji.

¹⁴ Wuu cînmpyiibii, Kile à mpiliyu yyeke ra pi i dâ Yesu Kirisita na Zhude kùluni i ke, yii ná pire mû à pyi njinkin, jaha na ye bâ Yahutububii pil' à pire kyérege me, amuni yii yabilimpii supyibil' à yii kyérege. ¹⁵ Pire Yahutububil' à Kile mùmpenme pyi maa Kafoonji Yesu ná Kile tùntunmii bò, maa wuu kyérege. Pi à piye pyi sùpyire puni zâmpenmii. ¹⁶ Jwumpe wuu nyé na yu supyishini sanj'á, bà pi si mpyi si shwò me, pi la nyé si wuu sige puru njwuñi na. Lire mpyinjì cye kurugo, pi à là bâra pi kapecigii na, fo Kile lùun' à pa yîri pi taan maa bëgele pi ntùnni mée na.

Tesaloniki kànhe dânafeebii lage nyé Poli na

¹⁷ Cînmpyiibii, wuu pi ke, wuu à yîri yii taan si tère pyi, wuu nyé na yii jaan me. Nka wuu na sònnyi yii kyaa na. Mâ pu finir'a jwo, wuu la nyé si yii nyá sahanki. ¹⁸ Lire kurugo wuu la nyé si sà fworo yii na. Mii Poli yabilimpil' à lire kùsheeni kyal' à yaha tooyo njyahay'e, nka Sitaanninji à wuu pyi wuu nyé a jà a lire kùluni tøge lwò me.

¹⁹ Nyé jofoo u nyé wuu sònnyore tatahage ye? Jofoo u nyé wuu funntange njukje ye? Jofoo u nyé wuu pëente njukje ye? Yii pi. Wuu Kafoonji Yesu cannuruge, yii pi sì n-pyi wuu sònnyore tatahage, si mpyi wuu funntange njukje, si mpyi wuu pëente njukje Yesu yyahe taan. ²⁰ Sëenji na, yii pi nyé wuu pëente ná wuu funntange njukje.

3

Poli à Timati tun Tesaloniki kànhe dânafeebil' à

¹ Nyé wuu à mò a yii kyaa lôgo fo li nyé a pa jwò me, ka wuu u li lwò wuye funj'i, maa ntèen naha Ateni kànhe e, ² maa wuu cînmpworonañi Timoti tun yii á, bà u si mpyi si yii tègë yii a sì yyaha na Kile kuni i, si mâban le yii e me. Kile bâarapryijee u nyé u wi Jwumpe Nintanmpe njwuñi kurugo, puru mpemu pu nyé na Kirisita kyaa yu ke. ³ Wuu à lire pyi bà li si mpyi yyefuge ku nyé yii njun'i ke, kuru kà ñkwò mâban fô yii e me. Yii yabilimpil' à li cè na kuru yyefuge yahare e wuu nyé. ⁴ Mâ wuu yaha wani yii yyére, wuu mpyi maha yi yu yii á na yyefugo karii sì n-pa wuu dânafeebii ta. Nyé bà yii nyé na li jaan me, kuru yyefuge e yii nyé nume. ⁵ Lire kurugo l' à pa tayyérege fô mii na, ka mii i Timoti tun yii yyére u u sà yii Kile kuni jaaranjankanni kàaanmucyia u pa jwo na á, jaha na ye mii mpyi na fyâge Sitaanninji kà ñkwò yii sòn n-yige Kile kuni i, si wuu bâarañi pyi njukje baa me.

⁶ Nka Timoti à nûr'a pa a yîri yii yyére ke, jwumpe u à jwo wuu á mà yyaha tí ná yii Kile kuni jaaranjankanni ná yii ntàannamagare e ke, pur' à wuu funjyi njue. U à jwo wuu á mû na yii funjø wà à wwà wuu na me, na bâ wuu la nyé si yii nyá me, amuni yii la mû nyé si wuu nyá. ⁷ Lire kurugo wuu cînmpyiibii, wuu à yire lôgo ke, ali mà li ta wuu nyé yyefuge ná nàvunjek e, yii Kile kuni jaaranjankanni à wuu funjyi pyi y'à njue. ⁸ Numé, wuu yâkilibil' à tèen, jaha na ye yii à kwôro Kafoonji wwojnejge e. ⁹ Yii kan' à wuu funjyi tâan pyiñkannii ndemu na ke, wuu bâ naha à cè pyiñkanni na wuu sì Kile shéere n-jwò me. ¹⁰ Wuu na Kile jaare sèe sèl'e pilaga bâra canja na, bà u si mpyi si wuu yaha wuu nûr'a sà fworo yii na me, lire cye kurugo cyeiyi yi nyé yii sàha ñkwò a yire cè Kile kuni i me, bà wuu si mpyi si yii taanna yire na me.

¹¹ Lire kùluni tøge wuu sì n-lwò si ñkàre yii yyére ke, wuu Tunji Kile ná wuu Kafoonji Yesu u kuni pwó wuu á. ¹² Ntàannamagare ti nyé yii ná yiye shwahol'e ná yii ná sùpyire sannte

shwəhəl'e ke, Kafoonj u là bâra tire na sèl'e, bà u à là bâra wuu woore na mà yyaha tí ná yii e me. ¹³ Lire ká mpyi, yii sí fânha ta, si ɻkñôro tufeempe e si mpyi tigire cyaga baa wuu Tuñi Kile yyaha taan, Kafoonj Yesu cannuruge e ná u wuubii puni i.

4

Naaraŋkanni l'à tâan Kile á ke

¹ Nyé cînmpyibii, naaraŋkanni na yii à yaa yii a jaare, bà yii kyaa si mpyi si ntáan Kile á me, wuu à lire cyé yii na. Yii mû bá sí na jaare amuni mà kwò. Nde wuu à sì na jic a yii á Kafoonj Yesu me ge na nume sahan ki ke, lire li ny e, yii là bâra lire naaraŋkanni na. ² Yer ey Kafoonj Yesu à kan wuu á, ka wuu u yire jwo yii á ke, yii à yire ce.

³ Nde l'à tâan Kile á ke, lire li ny e: yii pyi fynme s upy i, yii i j c u jacw ore mpyinji na. ⁴ Yii shin maha shin u pyi s eshin u j a uye na, u raa njire karii pyi. ⁵ Mp i pi ny e pi ny e Kile kuni i n a yii e me, yii àha jacw ore mpyinji lage yaha ku yii ta p re fiige me. ⁶ Cikwu i k ampan ke na, yii w a ny e a yaa u u c inmpworo i w a m umpenme py i si u n ajw ah r o me, jaha na ye b a wuu à t  l'a yijwo a waha yii á me, Kafoonj s i cyire karigii sh i pyfeebii t  n. ⁷ Yii li c e na Kile ny e a wuu yyere katupw ohoi mpyinji mee na me, fo fynmpe karigii. ⁸ Lire kurugo  gemu k a j c y e ny e yere i na ke, s upy a jw ojw um a b a uruf l' a cy e me. Kilenj u à u Munaani le wuu e, n a lire li ny e Munaani n j c enni ke, uru na uruf l' a cy e.

⁹ Ndemu li ny e yii n a yiye shw h o i nt  annamagare kani ke, j n  o ny e mà yaaga s  m'a kan yii á kuru k ampan ke na sahan ki me, jaha na ye Kile yabilin ' a lire kuni le yii taan mà kw . ¹⁰ Lire kuni i yii m u ny e na jaare, mà yyaha t  i n a Masedoni k uluni d  anafeebii puni i. N ka lire n a li wuuni m u i, m ii c inmpyibii, wuu li na caa yii á, yii là bâra tire nt  annamagare na sahan ki. ¹¹ M a b a b a lire na, mb en i u pyi yii n a s upy ire sannte shw h o i. S upy ire sannte karigii k ampan ke na, yii yiye pyin kanni c e, yii raa b a aranj pyi b a yii si mpyi si yyere n a yii j n  o karigil e me. Wuu à fy nha a yire jwo yii á. ¹² Lire k a mpyi, mp i pi ny e pi ny e Kile kuni i n a yii e me, yii jaaraŋkanni s i pire yyaha j i, li m u saha si n o s upy a u yii tugure l  w  me.

Kw lubii n  ji kani

¹³ Wuu c inmpyibii, mp i pi à kw  ke, wuu la ny e yii i mpyi numpini n a yyetanhare e pire k ampan ke na s upy ire sannte fiige me, pire mp iimu pi ny e s  n  o tatahaga baa ke. ¹⁴ N a wuu à d a li na na Yesu à kw  maa j e, wuu m u à d a li na na d  anafeebii pi à kw  ke, na Kile s i pire j e n -yige kw lubi i j Yesu c e kurugo pi i mpyi n a Yesu i. ¹⁵ M a t  anna n a Kafoonj Yesu jw ump e, wuu s i mp emu jwo yii á ke, puru pu ny e mpe: Kafoonj cannuruge, ny i wuubii si n -s i n -yaha kw lubii yyaha na me. ¹⁶ Kuru can ke, Kafoonj Yesu k a kuni kan, Kile m  leke ebii j n  u ofu i me ju u i si n -l  go, lire jw h o na Kile ti  m p i si n -wy . Lire k a wy , Kafoonj Yesu yabilin i s i n -y ri n  y in i na si mpa. Mp i pi à kw  m a pi yaha Yesu Kirisita wwo ne ge e ke, pire pi s i n -fy n ha j e. ¹⁷ Ny e lire k a mpyi a d  anafeebii mp iimu ta ny i na ke, pire si n -b a ra pire na, si  nk o n -y ri s ij cyan, si  nk are nahaj i i, si z a Kafoonj j n  o b e n  y in i na. Lire pyin kanni na, wuu s i n -py i n a Kafoonj i t  rigi puni i. ¹⁸ Lire e ke yii a yiye f  on i n a puru jw ump e e.

5

D  anafeebil' a yaa pi b  egel' a Kafoonj Yesu cannuruge s ige

¹ M i c inmpyibii, nde li ny e Kafoonj Yesu t  enuruni, lire ny e me u cannuruge kani ke, j n  o ny e mà yaaga s  m'a kan yii á kuru k ampan ke na me. ² Yii yabilim p il' a li c e a kw  na can ke Kafoonj s i n  u n -pa ke, kuru can ke s i n -p  a s upy ire e, bà n  n  ka an i maha mp  a yaage fol e numpilage e me. ³ T  ni i s upy ire s i n -pa raa j ko: «Wuu ny e yy ej in ke e, wuu saj  c  w  n  i j k  r a j w » ke, ny e lire t  ni i yyefugo nimbw  ho s i n -p  a n -c  o pi na, bà layan ke maha mp  l a c  o ce  ni laa wuun i na me. Pi w a tu  ige si n -sh  w  me. ⁴ N ka m ii c inmpyibii, yii pi ke, kuru can ke s i n -j a n -p  a yii e, bà n  n  ka an i maha mp  a yaage fol e me, jaha na ye yii ny e numpini i me. ⁵ Yii puni na jaare b  en  m pe na can ke e, wuu ny e mu à jwo s upy ire ti maha jaare numpilage e numpini i me. ⁶ Lire e ke wuu àha raa j w  u i b a s upy ire sannte maha li pyi me. N ka wuu kw  o ny i na, wuu u wuye p  e  ge c e. ⁷ Yii li c e na numpilage e s upy ire maha j w  u i, mp i pi maha sin  m pe by i na j c  u ke, numpilage e pire maha by i. ⁸ N ka wuu pi ny e na jaare b  en  m pe e ke, wuu wuye p  e  ge c e. D  aniyanj wuu à pyi Yesu Kirisita na ke, wuu raa s i yyaha na ur  e, wuu u wuu shin  e  b i ky a t  an wuy  . Wuu aha a lire pyi, li s i n -py i mu à jwo t  on  o v  an  nt  n  e wuu à le wuye na k  shige yyaha na. Can ke Kile s i wuu sh  w  ke, wuu wuu s  n  ore taha lire na. Lire k a mpyi, li s i n -py i mu à jwo t  on  o j n  ut  o wuu à t  .

⁹ Yii li c e na Kile à wuu yyere ndemu mee na ke, lire bà li ny e si tigire cy  n wuu na me. N ka u à wuu yyere bà wuu si mpyi si sh  w  wuu Kafoonj Yesu Kirisita c e kurugo me. ¹⁰ Yesu à kw  wuu kurugo, bà li si mpyi u cannurug a wuu ta ny i na yo, k  a wuu ta wuu à kw  yo, wuu u mpyi n a u e sh i na me. ¹¹ Lire e ke bà yii à t  e na li pyi me, yii a m  ban leni yiye e, yii raa f  n  ha leni yiye e.

Yereyi nizanyyi

¹² Wuu na li jáare yiii á wuu cìnmpyiibii, mpii pi nyé na báare sèl'e Kile á yii shwahol'e, maa yii yerege, maa yii yyaha cù mà tåamna ná Kafoonjii nyii wuuni i ke, yii pire pyi yii silegeshiin, ¹³ yii pèene le pi e sèl'e yii i pi kyaa tåan yiy'á pi báaraŋji kurugo. Yii yyeŋiŋke yaha ku pyi yii ná yiye shwahol'e.

¹⁴ Wuu na li jáare yiii á wuu cìnmpyiibii, yii i jwo ná sàafeebil'e, bà pi si mpyi s'a báare mε. Mpii pi nyé na fyáge ke, yii pire zòmpyaagii waha. Mpii pi nyé pi nyé a shà yyaha na sèl'e Kile kuni i mε, yii pire tège. Yii yii lùgigii tåan ná sùpyire puni i. ¹⁵ Yii a yiye kàanmucaa, yii wà nyé a yaa u kapii tèg'a kapii fwoo tó mε. Yii a kacenŋkii pyi yii ná yiye shwahol'e, ná yii ná sùpyire sannte shwahol'e mû tèrigii puni i.

¹⁶ Yii pyi funtange e tèrigii puni i. ¹⁷ Yii a Kile jáare tèrigii puni i. ¹⁸ L'à pyi ntàan yo, l'à pyi mpeŋ yo, yii a fwù kaan Kile á cyíre karigii puni i. Lire li nyé Kile jyii wuuni mà yyaha tñi ná yii e, Yesu Kirisita wwoŋegee e.

¹⁹ Yii àha Kile Munaani nage fùgo yiye shwahol'e mε. ²⁰ Mpii pi nyé na Kile túnnture yu yii á ke, yii àha raa tire túnnture jwumpe cyíge mε. ²¹ Nka yii a pu puni kàanmucaa. Mpe p'á jwø ke, yii i puru cù. ²² Jwumo maha jwumo pu sí n-jà sùpya wà kapii na ke, yii àha nyé puru pà tuflige na mε.

Poli à jwø le Tesaloniki kànhe dánafeebil'á

²³ Kilenjì u nyé na yyeŋiŋke kaan ke, uru u yii tège, bà yii si mpyi si mpyi sèeshiin karigii puni i mε. U u yii múnahigii ná yii zòompiai ná yii cyeere måra, bà yii si mpyi si ñkwôro tigire cyaga baa fo si zà nò wuu Kafoonjii Yesu Kirisita cannuruge na mε. ²⁴ Kilenjì u à yii yyere ke, u si lire pyi, naha na yé jwømee ninjkinfoo u nyé u wi.

²⁵ Cìnmpyiibii, yii a Kile jáare wuu á mû.

²⁶ Yii cìnmpyiibii puni shére cìnmpworogo fwù na ná funjçenŋji i.

²⁷ Mii na li jáare yiii á Kafoonjii mege na, yii i nge lèterenjì kâla cìnmpyiibii pun'á.

²⁸ Wuu Kafoonjii Yesu Kirisita u jwo yii na, u u yii tège.

Poli à letereñi shonwuri ñgemu tun Tesaloniki kànhe dánafeebil'á ke

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyé letereñi funjó jwumpe e ke

Nyé Tesaloniki dánafeebii mpyi yyefuge e, Poli à yire lógo ke, maa ñge letereñi shonwuri tun pi á maa màban le pi e, bà pi si mpyi si ñkwôro Kile kuni i me. U à li cyée pi na na Kafoonji Yesu sí nûru n-pa pi shwø si pi kyéregefeebii tûn. Pli na mpyi wani kuru kànhe e, pire mpyi a màban fô dánafeebii pìi na ná pi jwumpe e, pi mpyi maha ñko na Kafoonji Yesu à nûr'a pa a kwò. Poli à li cyée na pi à fine. Mâ jwo Yesu Kirisita u pa ke, Shinpinji sí n-pa fôlø si jyûñjo kyán Kile na. Nka Kafoonji Yesu Kirisita sí u shi bô.

Poli mpyi a lógo mú na dánafeebii pìi na wá a piye yaha làmpyimbaanjah yahare e. Ka u u màban le pire e, bà pi si mpyi s'a báaranji pyi me. U à li cyée pi na na báaranji jyé a tâan ñgemu á me, urufoo mú jyé a yaa u a lyî me (3.10).

Jwumpe tasiige

¹ Yii dánafeebii kurunjke ku jyé wuu Tunji Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita wuubii Tesaloniki kànhe e, mii Poli ná Siliven ná Timoti u à ñge letereñi séme si ñkan yii á. ² Wuu Tunji Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita pi jwø yii na, pi i yyepinjke kan yii á.

Kile sí súpyire puni sâra si ntâanna ná pi kapyiñjik'l'e ntîni funjke e

³ Wuu cinmpyibii, wuu à yaa wuu a fwù kaan Kile á tèrigii puni i yii kyaage na. Lir'a yaa ná mpyi i, naha na ye yii na si yyaha na Kile kuni i sèl'e, ntâannamagare ti jyé yii mú puni niñkin niñkinjí ná yiye shwøhâl'e ke, là sì i bârali tire na na wá. ⁴ Lire kurugo wuu aha a yii shenre yu Kile dánafeebii kurunji sanjy'á, wuu jyûnyi maha yîrige. Pyinjanni na yii à yiye waha yyefuge tèrigii puni ná nâvunjke tèrigii puni i, maa ntéen Kile kuni i ke, wuu maha yire yu pi á.

⁵ Cyire karigii puni funjke e, Kile sí li cyée na uru yukyaan'á tîi. Yii li cè na kuru yyefuge e yii jyé ke, kuru ku sí yii bégele n-yaha Kile Saanre meé na, tire ntemu kurugo yii jyé kyaage e ke. ⁶ Yii li cè na Kile à tîi, puru funjke e mpyi pi jyé na yii kyérege ke, u sí n-pa pire kyérege, ⁷ si yyepinjke kan yii á, yii pi jyé kyaage e ke, mà bâra wuu na. Cannke Kafoonji Yesu sí n-yiri nijyinjí na si uye cyée ná u mèlekëebii fânhañyahaga wuubil'e ke, kuru cannke, cyire karigii sí n-pyi. ⁸ U si n-pa najinjke e, mpyi pi à cyé Kile na, maa jcyé Jwumpe Nintanmpe na, puru mpempu p'à yyaha tîi ná wuu Kafoonji Yesu kani i ke, u si pire tûn. ⁹ Tunjanni na u sí pi tûn ke, lire li jyé: u si pi shi bô feefee, pi laage sí n-toøn Kafoonji na, pi laage sí n-toøn u sifente nisinante na. ¹⁰ Cannke Kafoonji sí nûru n-pa ke, kuru cannke jcyi karigii sí n-pyi. Mpyi pi à dâ u na maa mpyi u wuubii ke, pire puni si pêne taha u na, si jyî yige u kurugo. Yii mú sí n-pyi pire e, naha na ye mpe wuu à jwo yii á u kyaa na ke, yii à dâ puru na.

¹¹ Lire kurugo wuu na Kile jâare yii á tèrigii puni i. Nde wuu jyé na jâare u á ke, lire li jyé u yii tègë bà yii kapyiñkii si mpyi si yyaha tîi ná yii kayini i me. Yii dâniyanji funjke e, kacenñkii yilà jyé s'a mpyi ke, wuu na li jâare u á, u yii tègë ná u sifente e, yii raa cyire pyi. ¹² Lire kâ mpyi, yii cye kurugo pêente sí n-taha wuu Kafoonji Yesu mege na, uru cye kurugo yii mú sí pêne ta. Lire na jyé kyaa wuu Kilenji ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita à ndemu pyi wuu á mana ke.

2

Karigii cyi sí n-pyi mà jwo Yesu u pa ke

¹ Wuu cinmpyibii, nde li jyé wuu Kafoonji Yesu Kirisita cannuruge kani, ná pyinjanni na wuu sí n-bínni u taan ke, wuu sí kyaa niñkin jwo yii á kuru kàmpanjke na, lire li jyé: ² pîl'á jwo pa a nûr'a pa a kwò. Yii a yiye kâanmucaa! Puru jwumpe na jyé kafinara, yii àha raa pu nûru me. Yii àha pi yaha pi a yii bâhabaha ná puru jwumpe e, lire jyé me si pu tègë yiye funjó pen me. Yii li cè na wá sí n-jâ n-pa puru jwo yii á, si jwo na Kile u à uru tun, lire jyé me si pu séme leter'e si ntûugo yii á ná wuu mege e. ³ Yii àha zìi jyé súpya yaha u yii jwo fâanña a wurugo pyinjanni là tufige na me. Yii li cè na mà jwo kuru cannke ku no ke, shinhyahara ti sí n-fyâha jyûñjo kyán Kile na. Lire kântugo súpyanji u à sâa pi maa jyûñjo kyán, ná u à yaha mbòni laage e ná Kile sí n-pa u shi bô ke, uru sí uye cyée mà jwo kuru cannke ku no ke. ⁴ Súpyire na Kile mege yiri yaaga maha yaaga na, maa yaaga maha yaaga pêre ke, uru shinpinji si ntûnge taha yire puni na. U si uye pêe yire puni na fo si ñkâre sà jyé ntéen Kile naerebage e, si jwo na uru yabilinji u jyé Kile.

⁵ Mâ mii yaha yii yyére wani, mii à jcyi karigii jwo yii á, taha yii funj'á kwò a wwu cyi na? ⁶ Nde l'à uru shinpinji sige u si n-jâ jyá nume mà u tèeñyaani yaha nombaa me, yii à lire cè. ⁷ Lire ná li wuuni mú i, sifente ti jyé shinpinj'á ná t'à ñwöhâ ke, tire na báaranji pyi mà kwò.

Nka yaage k'à para u yyaha na ke, ná kuru jyε a yíri wani me, u sì n-jà raa u báaraŋi pyi u nyii pyiŋkanni na me.

⁸ Nye kuru ká yíri wani tèni ndemu i ke, shinpiŋi sí n-ta n-fworo. U aha fworo, Kafoonj Yesu sí u bò ná u jwøge kafeege e. Kafoonj Yesu nimpangi bëenmpé sí uru shinpiŋi shi bò. ⁹ Uru shinpiŋi sí n-pa uye cyée ná Sitaanninji fànhe e, kabwøhigii cyi sí sùpyire kákyanhala si pi bilibili ke, u sì raa cyire pyi, bà u si mpyi si pi yákilibii yù me. ¹⁰ Kuni li maha Kile pyi u à sùpyire shi bò ke, mppi pi maha jaare liré kuni i ke, shinpiŋi sí pire jwø faanja si njaha ntiumbaanj karigii shinji puni na. Kile si pi shi bò, naaha na ye sèenj i si n-jà pi shwo ke, pi nyε a jyε uru na, maa u kyaa táan piy'á me. ¹¹ Ná pi s'á cyé uru sèenj na, lire kurugo Kile sí pi yaha tire sífente cye e, ti i pi yákilibii kénne kafinar'á. ¹² Nye shin maha shin u jyε u jyε a jn'a dá sèenj na me, maa ntiumbaanj karigii táan uy'á ke, Kile sí n-pa urufoo tún.

Dánafeebil'á yaa pi piye pwø Kile kuni i

¹³ Yii pi jyε wuu cínmpyiibii ná Kafoonj Yesu à yii kyaa táan uy'á ke, wuu à yaa wuu a fwù kaan Kile à yii kurugo tèrigii puni i. Må lwø fo tasiige e, Kile à yii cwoonrø maa yii shwo. Yii li cè Kile Munaani à yii cwoonrø a yaha yiye kanni na, ka yii i dá sèenj jwumpe na. ¹⁴ Kile à yii yyere lire mée na, Jwumpe Nintanmpé cye kurugo, wuu à puru mpemu jwo yii á ke. Lir'á pyi bà yii si mpyi si ntèen ná wuu Kafoonj Yesu Kirisita e bwompe e me. ¹⁵ Lire e wuu cínmpyiibii, yii yyére tayyérege njicenj i, yii i yiye pwø. Yereyi wuu à jwo yii á, lire jyε me jyε wuu à sém'a tùugo yii á ke, yii àha zii ñkwø funjø wwø kuru kà na me.

¹⁶ Wuu Kafoonj Yesu Kirisita ná wuu Tuñi Kile u à wuu kyaa táan uy'á, maa jwø wuu na, maa wuu zòompia taala nùmpanja mée na ná sònñjorø tatahaga njicenj'i ke, ¹⁷ pi yii zòompia taala, pi raa fànhe kaan yii á, bà yii si mpyi s'á kacenjki piy'á ke, yii karigii pyiŋkanni ná yii jwunjkanni i me.

3

Poli à li cya dánafeebil'á pi a Kile jnáare pir'á

¹ Nye wuu cínmpyiibii, mpe mii sí n-hára puru na ke, puru pu jyε: yii a Kile jnáare wuu á, bà Kafoonj Jwumpe si mpyi si jcaala fwøfwø, pi i pu le njire e, bà l'á pyi yii yyére me. ² Sùpyire t'à sàa pi ke, yii a Kile jnáare bà wuu si mpyi si shwø tire na me. Yii li cè, sùpyire puni jyε a dá Kile na me. ³ Nka Kafoonj na jyε jwømee njinkinfoo, u sì fànhe kan yii á, si yii shwø Sitaanninji na. ⁴ Kafoonj à wuu pyi wuu a dá yii na, yereyi wuu à kan yii á ke, wuu à tèen ná l'e na yii na yi kurigii jaare, yii mü sí n-kwôro s'a yi kurigii jaare.

⁵ Kafoonj u yii tègø bà yii si mpyi si Kile kyaa táan yiy'á, si karii kwú yiye e Kirisita fiige me.

Shin maha shin à yaa u a báára u raa uye jwø caa

⁶ Wuu cínmpyiibii, mppi pi jyε na fâhafaha na mâre là mpyimbaa yii shwøhøl'e, maa mpyi pi jyε na wuu yereyi kurigii jaare me, wuu na li jnáare yii á, wuu Kafoonj Yesu Kirisita mège na, yii àha pire pyi yii kapyijee me. ⁷ Yii yabilimpil'á li cè na yii à yaa yii wuu pyiŋkanni lwø. Tèni i wuu mpyi wani yii yyére ke, wuu mpyi a wuye yaha báárapyimbaani laage e me. ⁸ Wuu mpyi a wuye tiŋe sùpyani wà tufige na uru s'a wuu jwø caa mana me. Pilaga bâra canja na, wuu mpyi maha bááraŋi ningaŋi pyi, bà li si mpyi wuu àha ñkwø mpyi tuguro yii wà tufige jnun'i me. ⁹ Li jyε mu à jwo wuu mpyi na yii ntègenj fún mà de! Nka wuu la mpyi yii i li cè na yii à yaa yii a bááraŋi pyi wuu fiige. ¹⁰ Tèni i wuu mpyi wani yii yyére ke, wuu à yi jwo a waha yii á na bááraŋi jyε a táan ñgemu á me, urufoo mü jyε a yaa u a lyi me.

¹¹ Lire ná li wuuni mü i, wuu à yi lógo na yii pii na wá na fâhafaha na mâre là mpyimbaa, maa pi jwøyi leni sùpyire sannte karigil'e. ¹² Pire pi mpe lög'a târa, wuu sí yi jwo n-waha pi á Kafoonj Yesu Kirisita mège na, na pi tèen tanuge e, pi raa bááraŋi pyi, pi i yyére ná pi jwølyinj i.

¹³ Mii cínmpyiibii, yii pi ke, yii àha zii ñkànha kacenjki mpyinji taan tèni là tufige e me. ¹⁴ Yereyi wuu à kan yii á ñge letérenj i ke, wà ha jcyé yi lögogo, yii urufoo jwøhø mügo, yii àha nûru ñgwø ná urufol'e me. Lire ká mpyi, u sì n-silege. ¹⁵ Lire jyε a li cyée na yii urufoo pyi yii zàmpen mà de! Yii u yere, naaha na ye yii cínmpworoo u jyε u wi.

Jwumpe nizanmpe

¹⁶ Kafoonj u jyε yyenjke kanfoonj ke, uru u yyenjke kan yii á tèrigii puni ná pyiŋkannigii puni na. Kafoonj u pyi ná yii puni i.

¹⁷ Mii Poli yabilini cyege k'à ñge fwùnji séme. Amé mii maha na kampeeni fyèji yare na letéribii puni na. Mii sémère ti jyε nte.

¹⁸ Wuu Kafoonj Yesu Kirisita u jwø yii puni njikin njikkinni na, u u mpyi ná yii e.

Poli à lèterenj i niŋcyiinj i njemù tun Timoti á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè lèterenj funjò jwumpe e ke

Poli u à nge lèterenj tun Timoti á. Timoti tuñi na mpyi Giréki. U nuñi sí nyé Yahutu, uru Yahutucwoñi mpyi a pa uye kan Yesu á.

Nyé tèni i Poli à Jwumpe Nintanmpe jwo Azi kùluni shiinbil'á ke, u ná Timoti à piye nya. Lire pyinkanni na pi à jyé piye e. Mà Poli yaha Kile jwumpe njwuñi na, tooyo njnyahay'e Timoti mpyi maha nkàre ná u e. Dánafeebii kurupiñi kani li mpyi a Poli funjò pén ke, u mpyi maha Timoti tunni pire dánafeebil'á. Mà Timoti yaha Kile jwumpe njwuñi na Efese kànhe e, Poli à nge lèterenj niŋcyiinj túugo u á maa kappaya sicyere cyu a á.

U à yí jwo u á na cycelentibii kafinivinibii pi nyé na Kile jwumpe labali na yu Efese kànhe yaha kurugo ke, na Timoti u yi jwo dánafeebil'á na pi àha ntaha pire jwosh'i me, na pi Kile kuni nyé sée me. Pi maha jwo na dijyeni yaayi pun'a pi, na njemù la ká mpyi si shwø yire yapiyi na ke, urufol'a yaa u a yalyire ná yabyere tå fún, urufoo mú sí nyé a yaa u fúru pyi me. Nka Poli à jwo na yaayi Kile à dá dijyeni i ke, yire pun'a jwø.

U à Kile pèenjanni jwo u á.

Pyinkanni na dánafeebii kacwɔnribil'á yaa pi pyi ke, Poli à lire jwo u á mú.

Timoti na mpyi cycelentu nàjjibile. Lire kurugo yerejanni na u à yaa u a dánafeebii yerege ke, Poli à lire kuni le u taan.

Poli à Timoti shéere

¹ Mii Poli u nyé Yesu Kirisita túnntunjo mà tåanna ná wuu shwofoonj Kile túnnture e ná Yesu Kirisita, wuu sònñore tatahage e ke, ² mii u à nge lèterenj tun mu á, Timoti, mu u nyé mii jyanj sèsese wuñi mà tåanna ná Kile kuni i. Wuu Tunj Kile ná wuu Kafoonj Yesu Kirisita pi jwo ma na, pi i jùñaara ta ma na, pi i yyejinjekan ma á.

Poli à cycelentibii kafinivinibii kyaa jwo Timoti á

³ Bà mii à yí jwo a waha mu á, mii niŋkarenj Masedoni kùluni i me, mu à yaa mu u ntèn Efese kànhe e, cycelentibii pi nyé na Kile Jwumpe labali na yu ke, maa pi sige lire na. ⁴ Yí jwo pi á na pi àha piye pwa jwujyempe laaga baa wumpe ná pi à fworo tulyeyi njemù i ke, yire siifeebii meynákaante laaga baa woore niŋkwombaare na me. Cyire karigii maha nákaante nyahage, cyi nyé a yyaha túi ná Kile nyii wuuni i me, wuu maha lire ndemu cè u kuni cye kurugo ke. ⁵ Kuru yerege jùrñke ku nyé pi á, bà pi si mpyi si pi shinjëebii kyaa tåan piy'á ná zövyniré ná funjcenjke ná dánianj sée wuñi i me. ⁶ Nka pià na nyé wani, pir'a kàntugo wà lire kuri'á, maa nkàro na jwumpe laaga baa wumpe kanni yu. ⁷ Pi la nyé si mpyi Kile Salianji cycelentii, mà li ta jwumpe pi nyé na yu ke, pi nyé a puru yyaha cè me. Pi à piye pwø maa sùpyire kálali ndemu na ke, pi nyé a lire cè me.

⁸ Kile Salianji wi ke, wuu à li cè na u à jwø, nka fo sùpyire ká a nkálali u na na jwøge. ⁹ Wuu à li cè mü na uru Salianji nyé a tiŋe shintibii kurugo me, nka u à tiŋe shinpiibii kurugo. Mpíi pi à jùñjo kyán Kile na ke, mpíi pi nyé pi nyé na fyáge Kile na me, ná kapimpyibii, Kile à Salianji tiŋe pire mpíi puni mée na. Mpíi pi nyé pi nyé na Kile pêre mü me, ná Kile mèkèegè feebii ná mpíi pi à pi sifeebii cùmu leme pi ke*, ná supyiboompii, Kile à u Salianji tiŋe pire puni mée na, ¹⁰ ná jacwoobii ná nàmbaabii pi maha wwùu ná piye e ke, ná mpíi pi maha sùpyire cwôre na mpérli ke, ná kafinivinibii ná mpíi pi maha nkàre Kile na laaga baa ke, ná kyaa maha kyaa l'à kàntugo wà kálaji niŋcenj'á ke, Kile à Salianji tiŋe cyire karigii puni pyifeebii mée na. ¹¹ Uru kálaji niŋcenj na nta Jwumpe Nintampe e, mpe p'à Kile pèente cyéewu na ke. Kilenji nyé yyejinjekanfoonj ke, uru u à mpe jwumpe kan mii á.

Poli à fwù kan Kile á, naha na ye Kile à jwø u na maa u shwø

¹² Mii à fwù kan wuu Kafoonj Yesu Kirisita á, naha na ye u à cyege taha mii na, maa mii pyi u báarapyi, maa fànhà kan mii á uru báarañi mée na. ¹³ Mà li ta téeciyini i, mii mpyi na u mege kège, mpíi pi à dá u na ke, marii pire kyérege, marii pi cyere mü. Nka Kile à jùñaara ta mii na, naha na ye mii mpyi na cyire karigii pyi cyi niçémabañi funjke e, mii mpyi na sàha nkò a dá Yesu na me. ¹⁴ Nka wuu Kafoonj Kile à jwø mii na sée sél'e, maa mii tège, ka mii i dá Yesu Kirisita na, maa u kyaa tåan nay'. ¹⁵ Mpe jwumpe na nyé kajnyé, sùpyire pun'a yaa ti nyé pu na: Yesu Kirisita à pa dijyeni i si kapimpyibii yige pi kapegil'e. Pire kapimpyibil'e, mii wogigii cyi à pi pi puni wogigii na. ¹⁶ Nka Yesu Kirisita à jùñaara ta mii na, mii u mpyi kapimpyibii puni nimpinj ke, lire nde cye kurugo, u à u lùtaanni cyéewu sùpyire na. U à tire yyecyeente pyi sùpyir'a, nte ti sí n-pa dá u na si shìñi niŋkwombañi ta ke. ¹⁷ Pèente ti taha

* ^{1:9} Pi mahi jwo: «ná mpíi pi maha pi sifeebii bùu ke».

saanrefoo Kile na tèrigii puni i, uru u nyé nyii na tèrigii puni i ke, sùpya nyé na u ncaa me; uru u nyé Kileñi niñkinni fo teekwombaa. Amiina!

Poli à Timoti yere na u uye pws Kile kuni na

¹⁸ Mii jyanji Timoti, mii à nte tùnnnture jwo mu á mà tåanna ná Kile tùnnntunmpii pi jwum'i, mpe p'à fyânya a jwo mu kyaa na ke. Zhili mu nyé na leni bà sùpyire si mpyi si kâlañi sée wuñi ta me, puru jwumpe pu fânhâ kan maá lire zhileni na. ¹⁹ Maye pws Kile kuni naarañi na ná funjicenj'i. Kuru funjicenj'k'à pi kùuñjo, ka pi Kile kuni naarañi si yyére shwâhâl'e, mu à jwo bakwâogô k'à fûru maa ntige lwâhe jwâh'i. ²⁰ Nàmbaa shuunni na nyé pire e, Imenç ná Alezandiri, mii à pire yaha Sitaanninjí á, pi i ñkyala, bà pi si mpyi pi àha nûru raa Kile mege kèege me.

2

Dânafeebil'â yaa pi a Kile jáare sùpyire puni kurugo

¹ Nyé yaage niñcyiige mii nyé na jcaas dânafeebil'â ke, kuru ku nyé ñke: yii a Kilepareyî niñcencenjyi shiñji puni pyi, yii raa u jáare sùpyire puni kyaa na, yii raa fwù kaan u á ti puni kurugo. ² Yii a Kile jáare saanbii ná shinbwoobii puni kurugo, bà wuu si mpyi si ntéen yyeñjke ná ferempe e, s'a Kile pêre ná naarañkanna niñcenj'i me. ³ Lire l'à jwô, lire mü l'à tâan wuu Shwofoonji Kile á. ⁴ U la nyé sùpyire puni si shwô, ti i sèenj cè. ⁵ Naha kurugo ye Kile na nyé niñkin, sisuruleñe niñkin mü u nyé u ná sùpyire puni shwâhâl'e, sùpya u nyé u wi, Yesu Kirisita kyaa li. ⁶ U à uye kan mà pyi sùpyire puni jüngwulworo ti kapegigil'e. Kile nyijí tén'a no ke, u à lire pyi si li cyéee sùpyire na na uru la nyé ti i shwô.

⁷ Puru jwumpe njwuñi kurugo, Kile à mii Poli tñ'a pyi u tùnnntunjo. Mii nyé a fine me, sée u nyé u wi, supyishinjì sanñjì u nyé u nyé Yahutuu me, Kile à mii tun na mii u sà a pire taanni u kuni naarañkanni na, lire kuni li nyé sèenj.

Piyjkanni na nàmabaabii ná cyeebil'â yaa pi a Kile kuni jaare ke

⁸ Nyé cyaga maha cyag e dânafeebii na bïnnini ke, mii la nyé nàmabaabii pi a pi cyeyi yîrigé, pi raa Kile jáare ná zövinyre dâ, lüyirili ná juñyiyahama baa.

⁹ Mii la mü nyé cyeebibii pi pi vâanjyí nindeyí cè. Pi à yaa pi a vâanya leni ñjemu yi nyé yi si pi ñjini faha me. Pi nyé a yaa pi a ñjuyi pwu sùpyire s'a pi cyêre kampyahii na me, pi nyé a yaa pi a vâanjyí longara wuyi ná pùcyage yaayi longara wuyi leni me, mu à jwo seënñi wuyi ná ñkèejcurigii longara wogigii. ¹⁰ Nka pi pùcyage yaleer'â yaa ti pyi kacenmpyimí, ceewe maha ceewe u nyé na Kile pêre ke, amuni u à yaa u pyi. ¹¹ Mâ bâra lire na, cyeebibii ká mpyi Kile Jwumpe tajwuge e, pi à yaa pi tén tanuge e, pi raa pu nûru pi raa jaare pi a ntâanni ná p'e. ¹² Mii nyé a jee ceeewe u sùpyire kâlali na cyeebibii nyé nàmabaabii jüñjo na me, u à yaa u tén tanuge e*. ¹³ Lire kajwuuni li nyé, Kile à Adama dá yyecyiige na, lire jwâhô na maa Awa dá. ¹⁴ Adama bâ Sitaanninjí à jwâ fâanñja yyecyiige na me, ñka ceenj u à fyânya a jwâ fâanñja, ka u u Kile jwâmœenj yaha. ¹⁵ Ceenj pyisini si n-jà u pyi u pôon u nûmpanjke e me, li tegeni li nyé u kwôro Kile kuni i ná tâange ná tufeempe e, u uye pérëge cè.

3

Dânafeebii kurunjke kâanmucyafeebii kani

¹ Mpe jwumpe na nyé kâjnyé: ñjemu la ká mpyi si mpyi dânafeebii kurunjke kâ kâanmucyafoo ke, urufoo la na nyé si kyaa niñcenne pyi. ² Dânafeebii kurunjke kâanmucyafoonj'a yaa u pyi sùpya, tigire cyaga nyé ñjemu na me, u à yaa u kúu u cwoñj na*, u u uye pérëge cè, u nyé a yaa u kyaa pyi a tòro li tegeni taan me, u à yaa u pyi sùpya ñjemu u à tíi ke, u à yaa u pyi nàmponmarawa, u jà a sùpyire kâlali u a jwârge Kile kuni naarañkanni na. ³ U nyé a yaa u pyi sinmbya me, u mü nyé a yaa u pyi supyikyangá me, ñka u à yaa u pyi jüñpiñjefoo. U nyé a yaa u pyi kâshikwón me, u münaani mü nyé a yaa li lwâ a pwô nàfuuñj na me. ⁴ U à yaa u jà u pyengé shiñbii cùñkanni na, u pyilibi s'a u pêre sèl'e. ⁵ Yire kajwuuni li nyé, ñjemu u nyé u nyé a jà u pyengé shiñbii cùñkanni na me, di urufoo sí n-jà Kile dânafeebii kurunjke yyaha cù n-jwo ye? ⁶ U mü nyé a yaa u pyi sùpya niñjyivññjo Kile kuni i me, lire jwâjke ku nyé u àha ñkwâ uye pée, Kile si ñkwâ a u cêege bà u à Sitaanninjí cêege me. ⁷ Mpíi pi nyé pi nyé Kile kuni i ná yii e me, dânafeebii kurunjke kâanmucyafoonj mü à yaa u pyi ná metange e pire shwâhâl'e, bà sùpyire si mpyi t'âha bú u ñjini faha, u u jicwo Sitaanninjí kânhañke e me.

Dânafeebii kurunjke tegfeebii kani

* 2:12 Pii maha jwo: «Mii la nyé cyeebibii pi pyi nàmabaabii cyelentii, lire nyé me pi pyi nàmabaabii jüñjo na me. Pi aha mpyi Kile jwumpe tajwuge e pi a yaa pi fyânya, pi raa nûru.» * 3:2 Pii maha jwo: «u à yaa u pyi ceewe niñkin poo.»

⁸ Nyé dánafeebii kurunjke tegéfeebil'á yaa pi pyi mētangafee, pi nyé a yaa pi pyi jwōmyahigii shuunni jwufee me, pi nyé a yaa pi pyi sinmbyaa me, pi nyé a yaa pi a nāfuuñi caa cyankanna niimpii na me. ⁹ Kuni i Kile à wuu le, ná li mpyi a jwōho tēecyiini i ke, pi à yaa pi a lire kuni jaare ná funvyinge e. ¹⁰ Pi à yaa pi kāanmucya sél'e kampyi tīgire cyaga nyé pi na me, pi i nta pi a uru báaranji pyi.

¹¹ Cyeebii mú à yaa pi pyi mētangafee, pi nyé a yaa pi a sùpyire sannte meyi kēge me, pi à yaa pi piye pērege cè, pi à yaa pi pyi dánasupyi karigii puni i. ¹² Dánafeebii kurunjke tegefoonj'á yaa u kúu u cwoni na[†], u à yaa u jà u pyilibii ná u pyēngé shiinbii puni cùjkanni na. ¹³ Mpii pi nyé na uru báaranji pyi na jwōge ke, pire sí n-kée. Pi sí raa pi báaranji pyi fyagara baa Kile kuni i, Yesu Kirisita wwojēege e.

Yaaga maha yaaga Kile à dā ke, yire pun'á jwō

¹⁴ Mii na sônnji, li sí mō me, mii sí n-käre mu yyére, ñka mii sí jcyii karigii séme si ntun mu á. ¹⁵ Mii mée ká mpyi mii nyé a wyèr'a nō mu yyére me, mu sí li cé ñge letereji cye kurugo, pyinkanni na Kile bage shiinbil'á yaa pi a Kile kuni jaare ke. Kuru bage shiinbii pi nyé Kile nyii wuñi dánafeebii kurunjke, pire pi à kálani sée wuñi cwah̄o cinyo ná cinykunñi fiige.

¹⁶ Sée wi, kani li mpyi a jwōho Kile kuni i ke, li mpyi a pêe sée sél'e, supya sì n-sii n-jà nákaana pyi lire e me:

Kirisita à uye pyi sùpya, maa uye cyé sùpyire na,

Kile Munaani à li cyéne na u à tií,

Kile mèlkéebil'á u nyá.

U kyal'á jwo supyishini pun'á,

Dijyéni cyeyi puni i, pil'á dá u na,

Kile à u lwó a käre nínyiñi na maa u pêe.

4

¹ Nyé Kile Munaani à yi finij'a jwo wuu á na dijyéni tēekwooni ká byanhara, pi sí kàntugo wà Kile kun'á, si ntaha kafinivinbibii pli jwōh'i, mppi pi nyé na sùpyire wurugo ke, pire u kálani s'á fworo jinabil'e. ² Pire cyelentibii na nyé kafinivinimii, pi à fynme tò wwomo na, pi saha si n-jà séeenjí cé n-wwú kafinare e me. ³ Pire cyelentibii maha sùpyire kálali na fúruñi nyé a jwō me, na yalyire shinji puni nyé a yaa t'a lyí me, mà li ta Kile u à yalyire puni dá. U la nyé mppi pi à dá uru na maa séeenjí cé ke, pi fwù kan ur'á pi i ti lyí. ⁴ Yaaga maha yaaga Kile à dā ke, yire pun'á jwō, wuu nyé a yaa wuu cyé yaaga na me, ñka wuu à yaa wuu fwù kan u à yaayi puni kurugo. ⁵ Wuu à li cé Kile Jwumpe cye kurugo na wuu aha fwù kan u à yaayi njemu kurugo ke, yire maha finijé.

Yesu Kirisita báarapyinjí njcenjí

⁶ Mu à yaa mu u jcyii karigii yyaha jwo dánafeebil'á, lire e mu sí n-pyi Yesu Kirisita báarapyi njcenjé ñgemu u na uye jwō caa ná kálani njcenjí i Kile kuni i ke. ⁷ Ma hà raa jwuñijempe laaga baa wumpe nûru me, pu nyé a fworo Kile e me. Ta maye taanni Kile yyaha fyagare na.

⁸ Må cyeere taanna karigii cyiñi na, lir'á jwō,

ñka må maye taanna Kile yyaha fyagare na,

lire tòonjí'á pêe sél'e

jaha na ye Kile à jwōmeeñi lwó wuu á na

uru yyaha fyagare sí wuu nijjañi ná wuu nùmpanñjke jwō.

⁹ Puru na nyé sée, sùpyire pun'á yaa ti jne uru séeenjí na. ¹⁰ Nyé lire kurugo wuu na báaranji pyi, marii zhñji leni, naha na ye wuu à wuye tînjé Kilenjí nyijí wuñi na, uru u nyé sùpyire puni Shwofoonjí, ñka mppi pi à dá Yesu Kirisita na ke, pire wuuni l'à lyé. ¹¹ Mu à yaa mu u cyire karigii yyaha jwo pi à sél'e maa pi taanna cyi na.

¹² Mu jaarañkanni njcenjí l'à yaa li sùpyire sige t'àha bú ñkwò mu wíjcwò na mu na nyé nàñkocyaawa me. Mu a yaa mu u ma jwunkanni ná ma jaarañkanni ná ma ntâannamagare ná ma dâniyanji ná ma zòvynre cyé dánafeebii na, bâ pi si mpyi si mu pyinkanni lwó cyire karigii puni i me.

¹³ Må jwo mii u nō mu yyére ke, maye waha Kile Jwumpe Semenjí nkálani na sùpyir'á, maa u jwumpe yyaha jwo pi à, bâ pi si mpyi si ntaha pu fye e me. ¹⁴ Kile tûnnture ntemu t'à jwo mu kyaña na, ka dánafeebii kacwónribii si pi cyeyi taha mu jññjke na, ka mu u Kile mákange nkemu ta u báaranji mée na ke, ma hà cye láha kuru na me.

¹⁵ Maye waha maa cyire karigii pyi ná ma fânhe puni i, bâ sùpyire si mpyi si jçè na mu na sì yyaha na Kile kuni i me. ¹⁶ Ma jaarañkanni kàanmucya. Kálanjí mu nyé na ñkaan sùpyir'á ke,

[†] 3:12 Pii maha jwo: «Dánafeebii kurunjke tegefoonj'á yaa u pyi ceewe njkin poo.»

maa uru kàanmucya mû. Maye pwø cyire karigii na tèrigii puni i. Lire ká mpyi, mu yabiliñi sí n-shwo, mpyi pi jyé na mu jwumpe nûru ke, pire mû sí n-shwo mu cye kurugo.

5

Yerejkanne na Timoti à yaa u a dânafeebii yerege ke

¹ Ma hà raa jwujjwumbaama yu nànjkolyeebii na më, ñka ta pi yerege ná lùtaanni i mu à jwo mu tii pi. Lire pyinjekanni na mû, ta nàpjiiibii yerege mu à jwo mu cînmpyii. ² Cijnyeebii pi ke, ta pire yerege mu à jwo mu nee pi. Cipyire mû ti ke, ta tire yerege mu à jwo ma cînmpyicyee, ñka ná zòvynre e.

Lenjkwucyeebii pi à yaa ná ntègenj i ke

³ Tegfee jyé lenjkwucyeebii mpyiimu na më, pire pi à yaa ná ntègenj i. ⁴ Ñka pyi, lire jyé më nampyire ká mpyi lenjkwucwonji ñgemu á ke, pir' à yaa pi Kile yyaha fyagare ntaanniji sii pi pyenyi na, pi i pi sifeebii tugure lwó, bà pi sifeebil' à fyânhha a pi woore lwó më. Lire l'à tâan Kile á. ⁵ Lenjkwucwonji u jyé uye kanni na, ná sùpya jyé u á, ñgemu u sí u tugure lwó më, ur' à Kile pyi u cyege tatahage, marii u jàáre pìlaga bâra canja na, bà Kile si mpyi si u tège më. ⁶ Ñka lenjkwucwonji u jyé mayaare e ke, uru ninkwuñi u jyé, ali mà li ta u jyé jyii na. ⁷ Ta dânafeebii kâlali jcyii karigii na, bà pi si mpyi s'a cyi kuni jaare, si mpyi tigire cyaga baa më. ⁸ Shin maha shín à yaa u cînmpyibii tugure lwó, ñka u pyengé shiinbii wuuni l'à lyé. Ñgemu ká mpyi u jyé a lire pyi më, urufol' à fworo Kile kuni i feefee. Kilecembaabii mû bá à pwôrò urufoo na.

⁹ Lenjkwucyeebii pi à nô yyee beetaanre (60) na ke, l'aha nta pi mpyi a kúu pi nàmbaabii na, pire mpyi meyi y'à yaa y'a sémeni dânafeebii s'a pire tère. ¹⁰ Pi à yaa pi pyi metangafee pi kacenjkkii cye kurugo, pi à yaa pi ta pi à pi pyibii byé biyñkanna njicenne na, pi à yaa pi ta pi à nàmpwuun mâra, maa dânafeebii tooyi jyé mû*, pi à yaa pi ta pi à kanhamafeebii pli tège, pi à yaa pi ta pi à kacenjkkii shinj puni pyi. Nye lenjkwucyeebii pi jyé amuni ke, pire meyi y'à yaa y'a sémeni.

¹¹⁻¹² Ñka lenjkwucyeebii pi jyé cipyire ke, ma hà raa pire meyi sémeni më. Shwôhôl'e nàmbajjini lage sí n-pa pi ta. Lire ká mpyi, jwômëneni pi maha lwó, na pire sí raa bâare Kirisita kann'á ke, pi sí lire këge si kàntugo wà u á. ¹³ Mâ bâra lire na, mu aha a pi meyi sémeni, pi sí n-pyi sâafee s'a jaare pyenyi ná yiye shwôhôl'e laaga baa, là mpyimbaa. Lire kanni bà më, pi sí n-pyi jwujjyahamafee, s'a pi jwôyi leni sùpyire sannte jwumpe e, s'a jwujjwumbaampe yu mû. ¹⁴ Lire kurugo mii la jyé lenjkwucipyre ti nàmbaya jyé, pi i pyi si, pi i yâkili yaha pi pyenyi na sèl'e, bà wuu zàmpœenbii si mpyi pi àha ñkwò tigire cyaga ta wuu na më. ¹⁵ Mii na mpe jwumpe yu jaha na ye lenjkwucipyre tâ à kàntugo wà Kile kun'á mà kwâ, maa ntaha Sitaanniji jwah'i. ¹⁶ Dânafeebii shwôhôl'e, ceenj wà cînmpyicyee ká mpyi lenjkwucyee, ur' à yaa u pi tugure lwó, lenjkwucyeebii pi jyé piye kanni na ke, bà dânafeebii kurunjke si mpyi si jà jyjyére ná pire e më.

Dânafeebil' à yaa pi a pi kacwônrribii pêre

¹⁷ Dânafeebii kacwônrribii pi jyé na pi bâarañi pyi na jwôge ke, pire pi à yaa ná pëente e, yîi yaha pire na sèl'e, mpyiimu bá pi à piye pwø Kile jwumpe jwuwuni na ke, pire kajnyee na.

¹⁸ Naha kurugo ye y'à jwo Kile Jwumpe Semenji i na:

«Mu aha a sùmanj bwûun ná nûyi i si u pyâni wwû, mu jyé a yaa mu u yi jwôyi pwø më‡.»

Yi mû à jwo Kile Jwumpe Semenji i na:

«Bâarápyinj' à yaa ná u sàrañi i§.»

Nde Timoti à yaa u pyi wà ha dânafeebii kacwônrøji wà cêge u á ke

¹⁹ Wà ha dânafeebii kacwônrøji wà cêge kani là na, ná shiin shuunni taanre jyé a lire kani jyá maa li jwo mu á më, ma hà ndá li na më. ²⁰ Kacwônrribii pi jyé na kapecigii pyi ke, pire yere pi samppi jyíi na, bà pire mû si mpyi s'a fyâge si kântugo wà kapecigii na më. ²¹ Mii sí yi jwo n-waha mu á, Kile ná Yesu Kirisita ná u mélékeebii njicwônrribii jyii na, na mû à yaa mu u maye waha maa jcyii karigii puni pyi. Mu à yaa mu u sùpyire puni cù cùjkanna njikin na, ma hà sùpya pwôñjo sùpya na më.

²² Ma hà funjke wyéñje si ma cyeyi taha sùpya jùñjo na si u pyi dânafeebii kacwônrøwo më. Shiinjji u jyé na kapecigii pyi ke, ma hà ñgwò ná urufol' e më, mu à yaa mu u pyi ná zòvynre e tèrigii puni i.

²³ Ma hà raa lùtiige kanni byii më, ta erëzen sinmpe nimbilere byii ma funjjañke kurugo, bà mu si mpyi si jicùuñjo më, naha na ye mu jyé na jicùuñi na ntahali më.

* ^{5:10} Lire tèni i, nàmpoñjo n'a mpyi a pa mu yyére, mu mpyi maha bilinj wà pyi u à tooyi jyé. Lire na mpyi bilibii kapyii. † ^{5:14} Lire teenni i, wà fânhha mpyi lenjkwucyeebii na më. U poonj kwuñkwooni kântugo, cyage k'à tâan u á ke, u mpyi maha sà nàmbage lèrje wani. ‡ ^{5:18} Duterenømu 25.4 § ^{5:18} Levitiki 19.13; Duterenømu 24.14-15

²⁴ Pi na nyé wani, pi kapecigii maha jcè, mà li ta wà sàha ñkwò a pi yíbe me. Pìi wogii sí na nyé wani cyire maha jcè pi yibeñkwooni kàntugo na. ²⁵ Amuni li mû nyé kaceñkii nyé na jà a ñwohò me, cyi maha jaa. Cyii mée ká mpyi cyi sàha ñkwò na jaa me, cyire si n-kwôro jcèmbar me.

6

Dánafeebii pi nyé bilere e ke, pir' à yaa pi a pi nyúufeebii pêre

¹ Bilbil' à yaa pi a pi nyúufeebii pêre, bà sùpyire si mpyi t'haa raa Kile mege këege, si wuu kàlanji pyi laaga baa me. ² Pi nyé a yaa pi a pi nyúufeebii jwaa kwùun, na pire na nyé cimpyii mà tàanna ná Kile kuni i me. Nka pi bà à yaa pi a báare pi á sèl'e, naha kurugo yé mpiimu á pi nyé na báare ke, pire na nyé ntàannamadanafee.

Cyire karigii jwo a waha dánafeebil'á.

Cyeleñtiibii kafñivinibii ná nàfuunji kani

³ Wà ha a kàlanji wabere kaan sùpyir'á ñgemu u à kàntugo wà wuu Kafoonji Yesu Kirisita kàlanji njincenji ná Kile kun'á ke, ⁴ urufoo na uye pêre tawage e, u nyé a yafyin cè me. Jwuñyahamafoo u nyé u wi. U maha kàshige kwùun jwumpe laaga baa wumpe jùñjo taan, cyire karigii maha ma ná yijcyege ná yoge ná cyahigii ná sònñjopeere ⁵ ná nàkaante tegle baa woore e sùpyire shwoh'ol'e. Pire cyeleñtiibii funnyi nyé a jwò me, pi nyé na sèenji naa sahanjki me. Pi na sònñji na Kile kuni na nyé nàfuutakuro.

⁶ Sèenji na, Kile kuni na nyé nàfuu li jaarafeebil'á, ná pi cyeyaay'á pi funnyi nyé. ⁷ Wuu canzege, wuu nyé a pa ná yafyin i me, wuu canñkwuge wuu mû si n-kàre ná yafyin i me. ⁸ Lire e yalyire ná vânnyi ká mpyi wuu á, yir' à yaa yi wuu funnyi nyé. ⁹ Mpiimu la ku nyé si mpyi nàfufee ke, pire maha piye le kapecigii jwage e. Sitaanninji maha pi cù bà yatoogó maha jcù kànhanja na me. Pi nyii karigii nimpeegiin ná laaga baa wogigii cyi maha pi wuuni këege feehee. ¹⁰ Naha kurugo yé nàfuunji lage ku maha kapecigii shinji puni sini, u lag' à pli ta, ka pi i fworo Kile kuni i, maa piye le kyaage e.

Poli à Timoti yere

¹¹ Nka Timoti, mu u nyé Kile sùpya ke, laaga tøon cyire karigii puni na, ma a maye waha katiigii mpyinji na Kile yyahe taan. Fànha le ma a maye pwò Kile na, ma a mpyi dánasupy, ma a ma shinjebii kyaa táan may'á sèl'e, ma a maye waha Kile kuni jaaranji i, ma a mpyi jùñpinjefoo. ¹² Ta Kile kuni zhiñji njincenji leni. Shinji niñkwombaani ta, uru kurugo Kile à mu yyere, ka mu u uru jwumpe jwo, maa li cyé na mu na Kile kuni jaare, shinjyahara a lire kani lógo maa li nyi.

¹³ Nyé mii si yi jwo n-waha mu á, nyii yaayi puni Davoonji Kile nyii na ná Yesu Kirisita nyii na, ñgemu u à sèenji jwo Pønse Pilati á ke, ¹⁴ mu à yaa mu u Kile túnnture kurigii puni jaara. Ma hâ tigire cyaga yaha ku ta ma na me, fo mà sà yaa ná Kafoonji Yesu Kirisita cannuruge e. ¹⁵ U sí nûru n-pa Kile nyii tère e, Kilenji u nyé yaayi puni jùñjo na ke, uru u nyé yyeñjke foonji, kilenji wà saha nyé uru kàntugo me, uru u nyé saanbií puni Saannji, kafeebii puni Kafoonji. ¹⁶ Uru kanni u nyé Kilenji nyii wunjì tèekwombaa; cyage e u nyé ke, kuru cyage bëenmpê mpêenji kurugo, sùpya si n-jà n-file u na me, sùpya nyii sáha u nyia me, sùpya nyii mû si n-jà u nyia me. Pèente ná sínji u pyi u wuyo, fo tèekwombaa. Amiina!

Nde nàfuufeebil' à yaa pi pyi ke

¹⁷ Yi jwo nàfuufeebil' à na pi àha raa piye pêre si pi cyeyi taha pi nàfuunji na me, naha na yé nàfuunji na nyé yakwøga. Pi à yaa pi pi cyeyi taha Kile na, uru u sì yaayi puni kan wuu á, si wuu funnyi nyé. ¹⁸ Yi jwo pi á na pi a kacenjii niñyahagii pyi tèrigii puni i, pi àha mpyi cyengarafee me, pi raa pi cyeyaayi yà kaan sùpyir'á ná funñjo niñkinji i. ¹⁹ Pi aha a lire pyi, pi sì nàfuu nimbwo ta nùmpanja, nàfuunji sée wunjì niñkwombaani ná shinji niñkwombaani.

Poli yerege nizanyke Timoti á

²⁰ Nyé mii jyanji Timoti, túnnture Kile à le mu cye e ke, ti cù ná ma cyeyi shuunninji i. Jwumpe laaga baa wumpe p' à kàntugo wà Kile kun'á ke, maye kàanmucya puru ná nàkaante jùñjo baa woore na. Pìi maha cyire karigii sònñji na jcè, mà li ta sèe bà me. ²¹ Pil' à jwo na pir' à jcènji ta amuni, mà li ta pi à fworo Kile kuni i.

Kile u jwò yii na, u u jwò le yii á.

Poli à letereñi shɔ̄nwunji ñgemu tun Timoti á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè letereñi funjɔ́ jwumpe e ke

Letereñi shɔ̄nwunji Poli à tun Timoti á ke, uru u à pyi Poli letereñi nizanñi, mpyi u à séme na pi jyé Kile Jwumpe Semenji i ke. Pi à u ninjyewunu cù a le kàsuñi i Kile jwumpe jjwuñi kurugo. U mpyi a cè na uru tèekwuun'á byanhara. U mpyi a cè mù na uru ká ñkwû, na uru si n-kâre Kafoonji Yesu yyére. Lire e u à ñge letereñi séme maa u yereyi nizanñyi le u e mà tun Timoti á, maa mabant le u e báaranji mpyinji na.

Poli mpyi a cè na Timoti á ñgaha ta Kile báaranji i. Lire kurugo u à u yere na u pyi uru fiige, u à ñkwôro u a sùpyire kâlali Kile jwumpe na, bà pi à u kâla pu na mà u yaha nàjjiiwe me; na u à yaa u a kacennji pyi sùpyire puni na, u mù à yaa u a sùpyire taanni Kile kuni jaarañkanni na ná lútaanni i. Bà faapyinji maha u kerege báare me, u raa báare sée sél'e amuni, bà Jwumpe Nintanmpe si mpyi si nò cyeye niyyahay'e me.

Poli à Timoti shéere

¹ Mii Poli u jyé Yesu Kirisita túnntunji mà tàanna ná Kile jyii wuuni i ke, shìñi jiwoméenì Kile à lwó ná uru maha ntaa Yesu Kirisita wwojjege cye kurugo ke, u à mii tun mii u sà a uru jwumpe yu. ² Mii à ñge letereñi tun mu á Timoti, mu u jyé mii ntàannamajayi mà tàanna ná Kile kuni i ke, wuu Tuñi Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita pi jwø ma na, pi i jwøaara ta ma na, pi i yyejinjke kan ma á.

Poli à màban le Timoti i Kile jwumpe jjwuñi na

³ Mii à Kile shéere, uru ñgemu á mii na báaranji pyi ná funvyinge e, na tulveyi fiige ke. Pilaga bâra canja na, mii aha a Kile jaare, mii funjɔ́ jyé na wwùlu mu na me. ⁴ Canjke wuu à láha wuye na ke, mu à mée sú sél'e, mii funjɔ́ jyé a wwò lire na me. Lire e mii la jyé si nûru mu jyá, bà mii funjke si mpyi si ntáan sél'e me. ⁵ Mii funjɔ́ sàha wwò mu Kile kuni jaarañkanni njicenni na me, mu nulyage Loyisi ná mu nunji Enisi à lire ndemu jaara mu yaha na ke. Mii mù s'à tèen ná l'e na mu à kwôro lire kuni i.

⁶ Lire kurugo tèni i mii à na cyeyi taha mu jwøke na maa Kile jwøare, ka mu u Kile màkange ñkemu ta u báaranji mée na ke, maye pwø bà kuru si mpyi si ñkwôro mu cye e me. ⁷ Kile Munaani ká wuu yaha cù, wuu saha jyé a yaa wuu a fyáge me, jaha na ye li si fânha kan wuu á, si tâange le wuu zömpyaagil'e, si wuu pyi wuu cù wuye na. ⁸ Lire kurugo ma hà raa silege s'a wuu Kafoonji Yesu kyaa yu sùpyir'á me. Mii mée jyé kàsuñi i u mëge kurugo ke, lire kà mpyi ma á silege kyaa me. Nka maye pwø Kile fânhe niñkange na, ma a ma názhan lwó kyaage e mii fiige Jwumpe Nintanmpe jjwuñi kurugo.

⁹ Kile u à wuu shwø, maa wuu yyer'a pyi sùpyii fwonrø baa wuu. Wuu kacennjki kurugo bà u à lire pyi me, wuu ná Yesu Kirisita wwojjege kurugo, u à jwø wuu na maa lire pyi mà tàanna ná u jyii wuuni i, mà dijyeni ta u sâha sii me. ¹⁰ Numé u à lire kacenni cyéé wuu na wuu Shwofooni Yesu Kirisita mpanji cye kurugo. Uru u à fânha ta kwùñi na, maa li cyéé na wuu aha nje Jwumpe Nintanmpe na, wuu sí shìñi niñkwombaañi ta. ¹¹ Puru Jwumpe Nintanmpe jjwuñi kurugo Kile à mii pyi u túnntunji. Mii na puru jwumpe yu sùpyir'á marii pi kâlali pu na. ¹² Lire kurugo ñke yyefuge puni jyé mii jwø'i. Nka lire ná li wuuni mù i, lire jyé mii á silege kyaa me, jaha na ye ñgemu na mii à na cyegé taha ke, mii à uru cè, mii mù à tèen ná l'e, nde mii à kan u à ke, li sínj jyé u na mà lire mâra fo dijyé canjkwøge.

¹³ Nyé Timoti, jwumpe sée wumpe mii à jwo mu á ke, puru yaha maye funj'i, maa maye pwø Kile kuni jaarañi na. Ntâannamagare ti jyé na ntaa Yesu Kirisita wwojjege e ke, ta ma karigii pyi ma a ntâanni ná tire e. ¹⁴ Jwumpe Nintanmpe p'á jwo mu á ke, ma hà wà yaha u pu labalí u a yu me. Pu mâra ná Kile Munaani fânhe e, lire ndemu l'à tèen wuu e ke.

¹⁵ Mu à cè na Azi kùluni dánafeebii pun'a kàntugo wà mii na, Fijeli ná Ërimojení mù na jyé pire e. ¹⁶ Nka Onezifori wi ke, u à mii funjke jyé karii niyyahagil'e. Mii kásujiini jyé a pyi u á silege kyaa me. Kafoonji u jwøaara ta u pyéngé shiinbií na. ¹⁷ Tèni i u à pa naha Òromu kànbwøhe e ke, u à mii cya fo mà mii jyá. ¹⁸ Kafoonji Kile u jwøaara ta u na dijyeni canjkwøge Kafoonji Yesu mëge na. U à kacennjki jnyiimü pyi mii na mà mii yaha Efese kànhé e ke, mu Timoti à cyire cè mà tòro sùpyire puni na.

2

Kirisita sèebaarapyinji kani

¹ Nyé mii jyanji Timoti, Yesu Kirisita à jwø mu na maa fânhe ñkemu kan mu á, mu ná u wwojjege e ke, ta Kile kuni jaare ná kur'e. ² Kile Jwumpe mu à lógo mii jwø na shinyyahara

nyii na ke, puru jwumpe jwo piibəril'á, wà sí n-jà cye taha mpiimu na, ná pire mú sí n-jà pu jwo piibəril'á ke.

³ Ná mu sí jyε Yesu Kirisita sòrolashi njcennje, ma nàzhan lwó yyefuge e. ⁴ Kampyi sòrolashinjì la jyε si ntáan u jñùnufoonj'á, u kapyiijkii saha jyε a yaa cyi shintiiwe wogii fiige me. ⁵ Ngemu u jyε na kajatafere fí mú ke, u aha mpyi u jyε na fí mà tåanna ná tire taféere kuzhégil'e me, urufoo si kajanjwooni ta me. ⁶ Faappyinjì u à màban le uye e sèl'e ke, uru sí n-fyânhä u kanhare tòonji ta. ⁷ Karigii yyaha mii à jwo mu á ke, funjke cya cyi na sèl'e. Lire ká mpyi, wuu Kafoonjì sí mu tègè bà mu si mpyi si cyi puni yyaha cè me.

⁸ Funjò cwo saanji Dawuda túluge shinji Yesu Kirisita na, u à kwú maa jè a fworo kwùni i. Puru Jwumpe Nintanmpe mii jyε na yu sùpyir'á. ⁹ Puru jwumpe jñwunji kurugo, mii jyε kyaage e, pi à mii le a pwø kásuñi i, mu à jwo kakuumpyi u jyε mii. Nka lire jyε a li cyée na Kile Jwumpe pi à le a pwø kásuñi i mà de! ¹⁰ Mii à kuru kyaage puni kwú naye e, Kile njcownribii kurugo, bà Yesu Kirisita si mpyi si pi shwo pi i mpyi Kile sìnampe e fo tèkwombaa me. ¹¹ Mpe jwumpe na jyε kajyεe:

Wuu aha ñkwú ná Kirisita e,
wuu sí n-pyi nyii na ná u e.

¹² Wuu aha kyaage kwú wuye e,
wuu sí n-pyi fánhe e ná u e,
ñka wuu aha kàntugo wà u na,
u mû sí kàntugo wà wuu na.

¹³ Wuu mée ká mpyi wuu jyε a jà a kwôro ná u e tèrigii puni i me,
wuu a yaa wuu lì cè u na jyε ná wuu e tèrigii puni i
jaha na yε u jyε na nûruli u jwoméenjì jwöh'i me.

¹⁴ Ta sùpyire funjò cwo mpe jwumpe na, yi jwo a waha pi á Kile nyii na, na pi àha raa nàkaante laaga baa woore pyi me, kajwao jyε ti na me, ti mû jyε ná ti lögofeebibii leni kuro njcenni i me, ti maha pi wuuni këge. ¹⁵ Mu wi ke Timoti, maye waha ma a li cyée Kile na na mu na jyε u báarapyi njcennje, bà mu si mpyi ma hù bù jñuzogoro ta ma báaranji cye kurugo me. Ta Kile jwumpe yu ma a jwø, puru pu jyε sèenjì. ¹⁶ Cù maye na nàkaante laaga baa woore mpyiñi na, ti jyε a tåan Kile á me, jaha na ye mpyi pi maha tire nàkaante shinji pyi ke, ti maha pire laage tøonge Kile na. ¹⁷ Tire nàkaante maha kakyaare pyi, bà na kwombaaaga maha fwónre na ñkëge me. Imene ná Fileti na jyε tire nàkaante pyifeebil'e. ¹⁸ Pi à sèenjì kuni yaha marii fini na Kile à dánafeebii jè a yige kwùni i mà kwò, na kwujenê saha jyε me. Lire pyïnkanni na, pi à sùpyire tà jwø faanja a yige Kile kuni i. ¹⁹ Nka Kile Jwumpe jyε na ñkënni me, pu na jyε mu à jwo baga nintaa ndemu l'à faanra a jwø ke, l'à séme lire nintaani na:

«Kafoonjì Kile à u wuubii cè*»

L'à séme mû na:

«Shin maha shin u à jwo na uru na jyε Kafoonjì Kile wu ke, urufoo u láha kapegigii mpyiñi na,»

²⁰ Mu aha jyè shinbwoñi wà bage e, mu maha li jyε na bage yaayi yà na jyε sèen wuyo, yà s'à yaa ná wyérfeiyinni i, yà sí jyε cire wuyo, yà sí jyε cogo wuyo. Yajigiyi longara wuyi maha yaha canmbwoyi mée na, marii jíginí ná yi sanjyi i canmpyaagii sanjkl'e. ²¹ Nye amuni li mû jyε, ngemu ká láha kapegigii mpyiñi na ke, urufoo si n-pyi mu à jwo yajigijë longara wogo. Urufoo sí n-yaha uye kanni na u jñùnufoonjì báaranji mée na. Urufoo kajwaoñi sí n-pée u á sèl'e. Urufoo sí n-bégele báaranji njcennji shinji puni mpyiñi mée na.

²² Timati, nàjjibii na dirili pi nyii karigii nintiumbaagii jcyiimur kurugo ke, laaga tøon cyire na feefee! Maye waha ma a katiigii pyi, ma a mpyi dánasupy, ma a ma shinjebibii kyaa tåan may'á, mpyi pi jyε na Kafoonjì père ná zòvynre e ke, mu ná pire pi bë. ²³ Ma hà raa ma jwøge leni nàkaante laaga baa woore e me, tire maha ma ná yoge e. ²⁴ Må li ta Kafoonjì Yesu báarapyi jyε a yaa u a káshi kwùun me. U à yaa u a sùpyigire pyi ná sùpyire puni i, u mû à yaa u a sùpyire taanni Kile kuri jaaranjekanni na, u à yaa u karii kwú uye e. ²⁵ Mpíi pi jyε na u kyáali ke, u raa pire leni kur'e ná lùtaanni i. Shwöh'l'e Kile sí pyïnkanna kan pi á, bà pi funzonjore si mpyi si ñkënnje, pi i sèenjì cè me, ²⁶ si funjennje ta si piye shwo Sitaanninjì na, uru ngemu u à pi cù bà kànhæna maha yaaga cù me. Pi kacuni li jyε Sitaanninjì á, pi raa uru nyii wuuni pyi.

3

Dijyεnji canzanjyi kani

¹ Nye Timoti, mu à yaa mu u li cè na dijyεnji canzanjyi sí n-waha sèe sèl'e, ² jaha na yε sùpyire sí raa n-kòre tiy'á, ti funzonjore puni sí n-taha wyérfeijì na, pi sí raa piye père, pi sí raa piye cyiñ sññjø me, pi sí raa Kile mege këge, pi si n-pyi ná pèen'i mà yaha tñi ná pi sifeebil'e

me, pi sì wà kacenné cè me, pi mû sì Kile kuni kani là le dá e me. ³ Pi sì n-pyi sùpyigire baa ná jñuñaara baa shiin, s'a sùpyire sannte meyi këege, pi sì n-jà n-cù kapecigii mpyinj na me, pi sì n-pyi shinpii, pi tafunji u sì n-pyi kacennjki mpyinj. ⁴ Pi sì raa sùpyire leni cye e, pi tèenmè sì n-pen, s'a piye pêre sèl'e. Pi sì jyii yige pi yabilimpii jyii karigii kurugo mà tòro Kile jyii wogigii na. ⁵ Pi sì piye pyi sùpyire jyii na, mu à jwo Kile kuni jaarafee njicenmii, mà li ta pi sì jyee piye yaha Kile u a jkéenjji me. Timoti, laaga tóon uru supyishinji na.

⁶ Pi píi maha jyè pyenyi i marii cyeebii funnjo baa wuubii píi wøoge ná pi jwøtanyi i, bà pi sì mpyi s'a jæege pi jwumpe na me. Pire cyeebil'â kapecigii njyahagii pyi, maa pi jyii karigii shinji puni pyi jcyiumu cyi à kàntugo wà Kile kun'â ke. ⁷ Térigii puni i, pi la maha mpyi si karii yyaha cè, ñka pi sì n-sii n-jà sèenj cè me. ⁸ Pire nàmbaabii na sèenj tûnni, bà Zhanesi ná Zhanberesi* à Kile tûnnuntunjii Musa tûn tèecyiini i me. Pi funzønjore pun'â lwó a pwø kapecigii mpyinj na, pi Kile kuni jaaranji jyè jñuñjo baa. ⁹ Ñka pi karigii sì n-shà yyaha na me, jaha na ye shinjyahara si n-pa li cè na pi funnjo baa wuu pi jyè, mu à jwo Zhanesi ná Zhanberesi.

Timoti à yaa u kwôro Kile kuni i

¹⁰⁻¹¹ Timoti, mu wi ke, karigii na mii à kâla ke, ná mii toroñkanni ná karigii mii la jyè si mpyi ke, ná mii Kile kuni jaarankanni ná pyïjkanni na mii à cù naye ke, ná pyïjkanni na sùpyire sannte kyal'â tâan mii à ke, ná pyïjkanni na mii à naye waha Kile kuni i ke, ná pyïjkanni na mii à kyaala sùpyire cye e ke, mu à pyi mii fiige cyire puni i. Mu à li cè na mii à kyaala Antiyosha ná Ikonî ná Lisisitiri kânyi i. Mii à kyaala wanî sèl'e, ñka lire ná li wuuni mû i, wuu Kafoonj à mii yige kuru yyefuge puni i pi cye e. ¹² Lire pyïjkanni na, shin maha shin la ku jyè s'a Kile kuni jaare Yesu Kirisita wwojëege e ke, urufoo sì n-kyaala sùpyire cye e. ¹³ Ñka shinpiibii ná kafinivinibii pi ke, pire sì yyaha le kapecigii mpyinj na, pi sì raa sùpyire wuruge s'a piye wuruge mû.

Kile Jwumpe Semenji kajwøoni

¹⁴ Mu wi ke Timoti, karigii na mu à taanna, ka mu u dá cyi sèenj na ke, maye pwø cyi na, naha na ye mpui pi à mu taanna cyi na ke, sèeshiin pi. ¹⁵ Mâ lwó fo mu jyè nàjkocyere e, mu à Kile Jwumpe Semenji kâla a cè, uru Semenji jwumpe pu sì n-jà yâkilifente kan mu á, bà mu si mpyi si da Yesu Kirisita na si shwø me. ¹⁶ Uru Semenji jwumpe pun'â fworo Kile e, lire kurugo pu tayyéreg'â pêe, pu sì n-jà sùpya taanna, pu sì n-jà sùpya yëre si u le kuni njicenmii i, pu sì n-jà sùpyanj kúu, si u yaha katiigii mpyinj na, pu na lire puni jwøge. ¹⁷ Lir'â pyi bà Kile kuni jaarafeebii si mpyi si fûmjo s'a si yyaha na kacennjki shinji puni mpyinj i me.

4

Poli à Timoti pyi u yyaha le Kile jwumpe jywuji na

¹ Mii sì yi jwo n-waha mu á, Kile ná Yesu Kirisita jyii na, uru jgemu u sì nûru n-pa saanwa, si mpyi sùpyire jñuñjo na, si kwùubii ná jyii wuubii sâra si ntâanna ná pi kapyiñkil'e ke, ² na mu à yaa mu u a Kile jwumpe yu ma a finjje sùpyir'â térigii puni i, tèewaa bâra tèetaan na. Pi aha kyaaj piy i ndemu l'à para ná Kile kuni i ke, lì jwo pi á. Ta pi yërege ma a mâban leni pi e sèl'e, ma a pi taanni Kile kuni jaarankanni na ná lùtaanni i. ³ Naha kurugo ye tèni là na ma, sùpyire sì n-pa raa jcyigé kâlañj njicenj lögogo, s'a pi jyii karigii pyi sì ntaha cyelentiibii kafinivinibii pi jwøhi' mpiiu jwumpo p'à tâan pi njingyigil'â ke. ⁴ Pi sì raa jcyigé sèenj lögogo, jwujnyempe laaga baa wumpe pu sì n-tâan pi njingyigil'â. ⁵ Ñka mu wi ke Timoti, cù maye na térigii puni i, ma a kyaage kwû maye e, ma a Jwumpe Nintanmpê yu sùpyir'â. Bâara maha bâara Kile à le mu cye e ke, ma a uru pyi ma no u tegeni na.

Poli à jwo u mbòrji kyaa na

⁶ Mii wi ke, li saha si mò me, mii sì n-kwû. Mii sishange sì n-wu n-pyi sâraga fiige. ⁷ Mii à bâarañj pyi Yesu Kirisita à ná na zòmbilini puni i, bà zhileñj njicenj maha zhi leni me. Bâarañj Kile à kan mii á ke, mii à uru pyi a no u tegeni na. Mii tafeer'â no ti tegeni na, mà mii ta mii à kwôro Kile kuni i. ⁸ Numé Kafoonj Yesu à mii tafeere sàrañj yaha mii yyaha na njnyinj na, mii sì ntñiñj kajajjwooni ta. U à tñi, u sì sùpyire puni sâra sì n-tâanna ná pi kapyiñkil'e dijyeni canjkwøge. Mii kann'â bà u sì uru sàrañj kan me, shin maha shin u à bégel'a u tèenuruni sige ná funntange e ke, pire puni sì uru sàrañj ta.

Poli yereyi nizanyji Timoti à

⁹ Timoti, maye waha ma a mpa na yyére nume sasa, ¹⁰ naha na ye mii wwojëeji Demasi à kàntugo wà mii na, u funzønjore pun'â taha dijyeni karigii na, lire e u à kâre Tesaloniki kânhé e. Kerezansi à kâre Galati kùluni i, Titi mû s'à kâre Dalimasi kùluni i. ¹¹ Luka kanni u à kwôro ná mii i naha. Mu aha a si raa ma, yi jwo Marika à yií raa ma sjencyan, naha na ye u tayyéreg'â pêe mii bâarañj i. ¹² Mii à Tisike tun Efese kânhé e. ¹³ Mu nimpanji, ma a ntòro

* 3:8 Yahutuubii na Misira jçèfeebii kyaa l'à jwo Ekizodi 7-8 i ke, pire pi jyè Zhanesi ná Zhanberesi.

Torasi kànhe e Karipusi yyére, ma a na vâanntinmbwôhe shwô ma a ma, ná mii sémebii, ñka sëege wuubii kyaa li jyé mii na sèl'e.

¹⁴ Tunntunnañi Alezandiri à kapii pyi mii na. Ñka Kafoonji sí li fwooni tò u na. ¹⁵ Ta maye kâanmucaa u na mú, na ha na ye u à ntùnjke taha wuu na wuu jwumpe kurugo.

¹⁶ Tojcyilige e mii à kàre yukyaala bage e ke, sùpyani wà tufige jyé a jen'a mii tègë jwumpe na me. Pi pun'à kàntugo wà mii á, maa mii yaha naye niñkin. Ñka Kile kà lire kapiini fwooni tò pi na me. ¹⁷ Ñka Kafoonji Yesu à mii tègë maa fànhà kan mii á, ka mii i jà a Kile Jwumpe jwo sèl'e, mpii pi jyé pi jyé Yahutuu me, pire pun'à pu lógo.

Sitaannüni na jyé mu à jwo cànraga, ñka Kafoonji à mii shwô ku na. ¹⁸ Mii à li cè na Kafoonji sí mii shwô si mii pyi mii u láha kapegigii mpyinji na, si mii le u saanre e nìnyinji na. U à yaa ná pèente e fo tèekwombaa. Amiina

Fwùnyi nizanji

¹⁹ Pirisili ná Akilasi shéere ma a Onçifòri pyengë shiinbii shéere mú. ²⁰ Erasiti wi ke, ur'â tèen Korenti kànhe e. Torofimú sí wi ke, mii à yíri u yangwuñi taan Miletí kànhe e. ²¹ Maye waha, ma a mpa na yyére mà jwo wyeere tèni li no ke. Ebulusi ná Pudensi ná Linusi ná Kolojya ná dánafeebii sanmpii pun'à mu shéere naha. ²² Kafoonji Yesu u kwôro ná mu i, u u jwô yii na, u u jwô le yii á.

Leterenj Poli à tun Titi á ke

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè letrenj funnjo jwumpe e ke

Titi na mpyi Poli báarapyinée Kile kuni i. Téni i Poli à nge letrenj túugo u á ke, lir'a u ta Kereti kini i. Poli à yi jwo u á na u kacwɔnrribii pli tiŋe tiŋe Kereti kini dánafeebii kuruyi jnùŋo na, pi raa pi karigii cwoonre. Nge letrenj i jnùmbwoyi taanrenj yi jyé:

Pyinkanni na dánafeebii kacwɔnrribii'la yaa pi pyi ke (1.5-16).

Ná dánafeebil'e Titi sí raa báare, mu à jwo nàŋkolyeebii ná kàcijijyeebii ná nàŋjiibii ná bilibii ke, Poli à Titi yere pire cùŋkanni na (2.1-15).

Nde dánafeebil'à yaa pi pyi bà pi si mpyi si ntéen yyejinjke e me, u à lire jwo u á (3.1-15).

Poli à Titi shéere

¹ Mii Poli u jyé Kile báarapyi ná Yesu Kirisita túnntunjo ke, mii u à nge letrenj séme.

Kile à mpiimu cwoonrō ke, u à mii tun na mii u kuni le pire taan, si sénj cyé pi na mà tåanna ná Kile yyaha fyagare e, ² bà pi si mpyi si sònñorø tatahaga ta shìni niŋkwombaani kàmpañke na me. Kilenj i jyé na fini me, uru u à uru shìni niŋkwombaaji jwòmæeni lwó mà dijyenj te tu a sáha sii me. ³ Wuu Shwofoonj Kile jyii tér'a no ke, ka u uru shìni cyé wuu na u jwumpe cye kurugo, maa puru jnjuŋi túnnture le mii cye e.

⁴ Nyé Titi, mu u jyé mii jyanj yabilinj mà tåanna ná Kile kuni i, lire ndemu l'à wuu pyi wuu à wwò ke, mii sí nge letrenj tun mu á. Wuu Tunj Kile ná wuu Shwofoonj Yesu Kirisita pi jwò ma na, pi i yyejinjke kan ma á.

Dánafeebii kacwɔnrribii kani

⁵ Nyé Titi, mii à mu yaha Kereti kini i, bà mu si mpyi si karigii niŋcwɔnrømbaagii yaha cyi cyl kuni ta me. Kacwɔnrribii pli cwoonrø dánafeebii shwahol'e ma a pire tiŋe kànyi yyaha kurugo dánafeebii kuruyi jnùŋo na, bà mii à yi jwo mu á me.

⁶ Dánafeebii kacwɔnrøn'la yaa u pyi tigire cyaga baa, u à yaa u kúu u cwoŋi na*, u pyiibil'à yaa pi u jwòmæeni cû, pi jyé a yaa pi jnùŋo kyán u na me. Pi à yaa pi pyi metangafee. ⁷ Tigire cyaga jyé a yaa ku ta dánafeebii kurungje kàanmucyafoonjí wá na me, jaha na ye Kile sùpyiibii kacwɔnrønji u jyé u wi, u jyé a yaa u pyi yàmpeenføo me, u jyé a yaa u pyi lùfwuuføo me, u jyé a yaa u pyi simbya me, u jyé a yaa u pyi supyikyanga me, u à yaa u a wýréenj caa fýinme na. ⁸ U à yaa u pyi nàmpønmarawa, u raa kacennji pyi, u à yaa u pyi yákilifoo, u raa kattiigii pyi, u à yaa u pyi ná zòvyinre e, u u jà uye na. ⁹ U à yaa u uye pwø jwumpe sèe wumpe nkàlanji na, mpemua na u à kálka ke, lire e u sí n-jà màban le sùpyire e, s'a ti taanni Kile kuni jaaranjkanni na. Lire cye kurugo mû, mpii pi jyé na jwumpe sèe wumpe túnni ke, u sí n-jà pire tawuruge cyé pi na.

Kereti kini dánafeebii kuruyi kani

¹⁰ Mii na mpe jwumpe yu, jaha na ye shinjyahara jyé na jnëge jwumpe sèe wumpe na me, maa piye pwø jwumpe laaga baa wumpe jnjuŋi na, marii sùpyire wuruge, pire e Yahutuubii pi maha jwo na fânhe kyaal i dánafeebii pi kwón ke, pire pi à jyaha. ¹¹ Mu à yaa mu u pi sige puru jwumpe shinj jnjuŋi na, jaha na ye pi maha pyenyi yà nimpuyo jnò fáannji na yige Kile kuni i ná uru jwuzhiŋi i, wýréenj kurugo. ¹² Síŋcyiimføonjí wá na mpyi Kereti kini i, ur'a jwo na:

«Kereti kini shiinbii na jyé kafinivinimii tèrigii puni i,
pi na jyé mu à jwo sige yaaya nimpkiye,
sàafee pi jyé pi pi,
pi funzønñore pun'a taha yalyire na.»

¹³ Uru nàŋ'la sèe jwo, lire kurugo mu à yaa mu u pi yere ma a pi le kur'e, bà pi si mpyi s'a Kile kuni jaare li jaaranjkanni na me. ¹⁴ Pi jyé a yaa pi taha Yahutuubii jwujyempe laaga baa wumpe jnòh'i me. Mpii pi na sénj cyige ke, pi mü jyé a yaa pi taha pire jwumpe fye e me. ¹⁵ Mpii pi jyé ná zòvyinre e ke, yafyin si n-jà pi jnòh'o Kile yyahe taan me, nkà mpyi pi jyé na Kile kuni túnni, ná pi jyé ná zòvyinre e me, yafyin si n-jà pire pyi pi fínjje Kile yyahe taan me, mà li pyi jaha na ye pi jyé ná funjceenj'i me, pi sònñor'a pi. ¹⁶ Pi maha jwo na pir'a Kile cè, nkà pi kapyiinkii cye kurugo, li maha jçè na pi jwumpe jyé sèe me, shinpii pi jyé pi pi, pi à jnùŋo kyán Kile na, pi s'i n-sii n-jà kacennje pyi me.

2

Yereŋkanni na Titi à yaa u a dánafeebii yerege ke

* ^{1:6} Pli maha jwo: «u à yaa u pyi ceewe niŋkin poo.»

¹ Mu wi ke Titi, ta kàlañi njcenñji kaan sùpyir'á. ² Yi jwo nàjkolyeebil'á na pi i piye pérègè cè, pi i mpyi sèeshii, pi i mpyi yákilifee, pi i piye waha Kile kuni i ná tåange ná lütäanni i.

³ Yire ninuyi taha cijnjyeebil'á mú, bá pi ñaaranjannni si mpyi si ntäanna ná Kile kuni i me, pi àha raa pi shinjyeebil'á meyi këge me, pi àha mpyi sinmbyaa me; pi a sùpyire sannte leni kur'e, ⁴ bá pi si mpyi si li cyée cipyire na, pyïnkanni na pi à yaa pi pi nàmbaabii ná pi pyibii kyaa tåan piy'á me; ⁵ pi i mpyi yákilifee, pi i mpyi fyinme sùpyii, pi i piye kan pi pyenji báaranj'á, pi raa kacennji pyi; pi i pi nàmbaabii jwòmyahigii cû, bá sùpyire si mpyi si Kile jwumpe le dá e me.

⁶ Yire mu à yaa mu u jwo nànnjibil'á mú, na pi pyi yákilifee karigii puni i. ⁷ Mu yabilinj'á yaa mu u pyi yyecyeené kacennmpyini i. Fànhla le ma a sùpyire taanni ná zòvyinre e. ⁸ Ta jwuntarampe kanni yu, bá sùpyire si mpyi pi àha raa cwo cyaga jnaa mu na me. Mu aha jà lire na, wuu zàmpenbii sí n-silege, pi mú saha si tajwugo ta wuu na me.

⁹ Yi jwo bilibil'á na pi piye tìrige pi jùñufeebil'á karigii puni i, pi raa pi jyii karigii pyi. Pi àha raa pi jwò kwùun me. ¹⁰ Pi àha pi yaaga yu me, pi li cyée tèrigii puni i na pire na jyé dánasupyi, jwumpe wuu jyé na yu wuu Shwofoonji Kile kyaa na ke, bá sùpyire si mpyi si puru le dá e me.

¹¹ Naha kurugo ye kacenni Kile à pyi ke, u à lire cyée sùpyire na. Lire kacenni cye kurugo sùpyire puni sí n-jà n-shwò. ¹² Lire kacenni kurugo, Kile à jwo na wuu cyé kapegigii na, wuu u kàntugo wà wuu jyii karigii nimpegil'á. Lire ká mpyi, wuu sí n-pyi ñge ñijyenyi i yákilifee s'a katiigii pyi, s'a fyágó Kile na. ¹³ Wuu sònñjor'á taha canmbwòhe ñkemu na, ná wuu na kuru sigili ke, kur'e wuu Shwofoonji Yesu Kirisita u jyé wuu Kilebwoonji ke, uru sí uye cyée u sinampe e. ¹⁴ U à uye pyi sáraga wuu kurugo, maa wuu jùñjo wwù kapegigii puni i. U à lire pyi bá wuu si mpyi si mpyi sùpyii fwonrò baa wuu, mpiimu Kile à cwɔɔnr'a yaha uye meé na ke, si wuye pwò kacennjkií mpyinji na.

¹⁵ Nyé tayyérege Kile à kan mu á ke, mà tåanna ná kur'e fànhla le ma a sùpyire yérege ná mpe jwumpe e bá pi si mpyi si ñkwôro Kile kuni i me. Wà jyé a yaa u mu wíl'a faha me.

3

Kile à jwò wuu na maa wuu shwò mana

¹ Yi jwo dánafeebil'á ma a pi funño cwo, na pi piye tìrige fànhafeebii ná kìnì jùñufeebil'á, pi i pi jwomeeni cû, pi i piye pwò kacennjkií mpyinji na tèrigii puni i. ² Pi àha jwumpime jwo sùpya na me, pi àha raa kàshi kwùun mú me, pi pyi lütäanfee ná jùñpiñefee tèrigii puni i. ³ Tèni l'e, wuu mpyi funño baa shiin, maa jùñjo kyán Kile na. Wuu mpyi numpini i, marii wuu jyii karigii shinji puni pyi. Wuu mpyi shinpii, maa mpyi ná yijcyege e. Wuu kapyiinkjií mpyi a pen sùpyire sannt'á, wuu ná wuye shwahol'e maa wuye pen mú. ⁴ Nka tèni i wuu Shwofoonji Kile à li cyée sùpyire na na ur'a jwò, ti kyaá mú s'à tåan ur'á ke, ⁵ u à wuu shwa mana. Wuu kacennjkií kurugo bá u à lire pyi me. Kile à wuu jùñraara ta maa wuu shwò, maa wuu jyé a finiye. U à lire pyi u Munaani fànhle cye kurugo, maa wuu pyi sùpyii nivonmii bá wuu si mpyi si shiñji nivonji ta me. ⁶ Kile à u Munaani le wuu e ná funvyinge e, wuu Shwofoonji Yesu Kirisita cye kurugo. ⁷ Lire pyïnkanni na, u à jwò wuu na maa wuu tíi u yyahe taan, shiñji niñkwombaanje na wuu sònñjor'á taha ke, bá wuu si mpyi si uru ta me. ⁸ Puru jwumpe na jyé kajyee.

Mii la jyé ma a pu jwo a waha dánafeebil'á bá pi si mpyi s'a kacennjji pyi tèrigii puni i me. Lir'à jwò, sùpyire puni tòon na jyé lire e. ⁹ Ma hà raa ma jwòge leni nàkaante jùñjo baa woore e me. Pi aha a wuu tulveyi u tulveyi meyi nàkaante pyi, ma hà ma jwòge le t'e me. Pi aha nàkaana pyi mà yyaha tíi ná MusaSaliyanji i marii piye túnni, ma hà jwò ná pi e me. Tire nàkaante pun'a si jùñjo baa.

¹⁰ Ngemu ká a li caa si dánafeebii kuruñke jya ke, urufuo yere, u aha mpyi u jyé a li jwò yaha me, jwo ná u e tozhenwogo. U aha mpyi u jyé a lógo me, ma hà nûru ñgwò ná u e kyaa na me. ¹¹ Mu à li cè na shin maha shin u jyé ná kuru funñke shinji i ke, urufol'a fworo Kile kuni i, shinpi u jyé u wi, naha na ye u kapyiinkjil'á li cyée na u jyé a tíi me.

Yérege nizanjke

¹² Mii sí tünntunjo tun mu á, shwahol'e Aritemasi, lire jyé me Tisike. Pi wà ha no mu na, ma a maye waha, ma a mpa na yyére Nikopolisi kànhé e, naha na ye mii la jyé si sà wyeere tèni pyi waní. ¹³ Zenasi u maha kini saliyanji cyée sùpyire na ke, maye waha ma a u ná Apolosi tège pi kùsheeni na, bá li si mpyi yaaga ká ñkwò pi kùñjo me. ¹⁴ Wuu cìmpyiibii jyé a yaa pi pyi kajiwò baa me. Måban le pi e bá pi si mpyi s'a kacennjkií shinji puni pyi tèrigii puni i s'a pii tère tèewaagil'e me.

¹⁵ Cìmpyiibii pi naha naha ná mii i ke, pire pun'a mu shéere. Wuu kyal'á tåan mpiimu á Kile kuni i ke, wuu à pire puni shéere.

Kile u jwò yii puni na, u u jwò le yii á.

Leterenji Poli à tun Filemo á ke Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè leterenji funjø jwumpe e ke

Jwumpe Nintanmpe pu jyé na Yesu kyaa yu ke, Poli à puru jwo Filemo á, ka u u dá pu na. Filemo na mpyi shinbwo, bilinaji wá na mpyi u á, uru mge na mpyi Onezimu. Ka uru bilinaji si mpa fê.

Lir'á pi ta pi à Poli cù a tò kàsuji i Kile Jwumpe njwuji kurugo. Nye ka Onezimu si fê a sà uye ta Poli yyére kàsuji i. Nye lir'á pyi ke, ka Poli si wá na Yesu kyaa yu Onezimu á fo u à pa dá Yesu na. Lire kàntugo ka u u Poli tègè Yesu kani njwuji na sùpyire sannt'á. U kyaa mpyi a táan Poli á sée sél'e fo Poli mpyi maha u pyi uru jyanji mà tåanni ná Kile kuni i. Nye tèni là à pa ná, ka Poli si li lwá uye funn'i na uru sì Onezimu nûrujo n-tùugo Filemo á.

Lire tèni i, biliñi n'a mpyi a fê, ka pi i nûr'a u ta a cù, u njunufoonj mpyi maha u kyérege, lire nye me maha u bò. Lire e Poli à nge leterenji séme a kan Filemo á, maa yi jwo u á na Onezimu ká nûr'a nô u na, u àha u cù biliwe fiige me, nkà u u cù u cinmpworo fiige mà tåanna ná Kile kuni i. Poli zòoji mpyi na nkûre mpe jwumpe tajwuge e Filemo á Onezimu kyaa na me, naha kurugo ye u mpyi a tèen ná l'e na ur'á jwo a kùuñjo cyage nkemu na ke, na Filemo si li pyi n-tòro kuru cyage taan. Puru mpe jwumpe cye kurugo, Poli mpyi a yi fèen a cyán Filemo taan na u Onezimu cye yaha bilere na.

Poli à Filemo shére

¹ Mii Poli u jyé kàsuji i Yesu Kirisita kurugo ke, mii ná wuu cînmpworonji Timati u à nge leterenji tun mu Filemo á, wuu cevoonji ná wuu bâarapyijneñi, ² ná mu Afya á wuu cînmpworocwoji ná mu Arisipi u à wuu tègè zhileni na Kile jwumpe yyaha yyére zhéji kurugo ke, ná dânafeebii pi maha piye bînnini mu Filemo bage e ke. ³ Wuu Tuñi Kile ná wuu Kafoonji Yesu Kirisita pi jwó yii na, pi i yyejinjke kan yii á.

Poli à lôgo na dânafeebii kyal'á tåaan Filemo á

⁴ Filemo, tère o tère e mii à Kile jnáare ke, mii maha u shére mu kurugo, ⁵ naha na ye mii à lôgo na Kile shiinbii kyal'á tåaan mu á, ali nume mu à maye tíñe Kafoonji Yesu na. ⁶ Lire kurugo mii na Kile jnáare mu á, Kile kuni l'à wuu pyi wuu à wwò ke, bâ kuru wwojëge si mpyi s'a sì yyaha na me, yaayi njicenjyi wuu à ta Kirisita á ke, kuru wwojëge ku ma pyi mà yire cè a jwó. ⁷ Pyinkanni na Kile wuubii kyal'á tåaan mu á ke, lir'á mii funjke tåaan maa màban le mii i sél'e. Mii cînmpworonji, lire mpyinj cye kurugo, mu à Kile wuubii zòmpyaagii waha.

Poli à Filemo jnáare bilinaji Onezimu kyaa na

⁸ Lire kurugo mii sí kyaa njinkin cya mu á. Mà tåanna ná wuu wwojëge e Kirisita na, mii mpyi na sí n-jà fânhâ cyán mu na mu u li pyi. ⁹ Nka Kile wuubii ntâannamagare ti jyé mu i ke, tire kurugo mii sí mu náare ma a li pyi. Funjø cwo li na na mii Poli yyecwugo wuji pi à cù a tò kàsuji i Yesu Kirisita kurugo ke, mii u na mu jnáare. ¹⁰ Onezimu kurugo mii na mu jnáare, naha na ye u à pyi nume mii pyà Yesu Kirisita wwojëge e naha kàsuji i. ¹¹ Tèni l'e, u kajñwò mpyi mu á me. Nka nume, u kajñwò n'a ta mii ná mu á. ¹² Ali mà li ta u kyal'á waha mii na bâ mii yabilinji kan'á waha naye na me, mii sí u nûrujo n-tùugo mu á. ¹³ Mà mii yaha naha kàsuji i Jwumpe Nintanmpe njwuji kurugo, li mpyi na sí n-tåan mii i mà u yaha naye taan, u raa karii pyi mii á mu cyaga. ¹⁴ Nka mii à li sôñj'a ta na mii jyé a yaa mii u kyaa pyi mu kàntugo ná mii jyé a li jwo mu á, ka mu u li oñ shwo mà ye. Mii la jyé sì mu kârama mu u kacenne pyi mii á me, fo ndemu kâ fworo mu i ke.

¹⁵ Li si n-jà n-ta Onezimu à láha mu na tère nimbilere e, si nûru nkûrò mpyi ná mu i fo tèekwombaa. ¹⁶ U saha si n-pyi mu biliwe kanna me, u sí n-pwòrò biliwe na, u sí n-pyi mu cînmpworo. U kyal'á tåaan mii á sél'e, nkà u kyal'á yaa li taan mu á mà tòro mii na, naha na ye u jyé mu wu, maa mpyi Kafoonji Yesu wu mû. ¹⁷ Nye kampyi mii à sii mu cînmpworo mà tåanna ná Kile kuni i, mii n'a mpyi a shâ mu yyére, mu mpyi na sí mii cù jwó cùjkanni ndemu na ke, mii na li caa mu á, Onezimu ká nô mu na, ma a u cù a jwó amuni. ¹⁸ U aha nta u à kakyara pyi mu á, lire jyé me mu fwoo kâ nta u na, mii sí cyire puni tò. ¹⁹ Mii Poli yabilinji cyëge k'á mpe jwumpe puni séme na mii sí mu fwòhigii puni tò, mii si na wuuni jáara mu na me, lir'á li cyëe na mii fwoo jyé mu na, naha na ye mii à mu le Kile kuni i.

²⁰ Mii cînmpworonji, mii la jyé ma a lire kacenni njinkinj pyi na à Kafoonji Yesu kurugo, ma a màban le mii i Kirisita wwojëge e. ²¹ Mii à li cè na nde mii à cya mu á ke, na mu si lire pyi mii á. Lire kurugo mii à nge leterenji tûugo mu á. Mii mû à tèen ná l'e na mii à jwo a kùuñjo cyage nkemu na ke, mu sí li pyi n-tòro kuru cyage taan.

²² Nyε ta na bashɔnge bégeli, mii à tèen ná l'e, Kile sí yii ñareyi shwɔ pi i mii cye yaha mii i sà fworo mu na.

Fwùŋji nizanji

²³ Epafirasi u naha naha ná mii i kàsunji i Yesu Kirisita mègè kurugo ke, u à mu shéere.

²⁴ Mii báarapyijeebii Marika ná Asitariki ná Demasi ná Luka à mu shéere mú.

²⁵ Kafoonji Yesu Kirisita u jwɔ yii na, u u jwó le yii á.

Leterenji u à tun Eburu shiinbil'á ke

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè letrenji funjò jwumpe e ke

Nge letrenji à tun Eburubii dánafeebii pil'á. Eburu shiinbii pi maha mpyi Yahutuubii ná Izirayeli shiinbii. Shinji u à nge letrenji sémi ke, urufoo mege nyé a cè mè. U sémefoonji mpyi a Yahutuubii saliyanji cè. Yahutuubii pi mpyi a dá Yesu na, ná pi mpyi yyefuge e ke, u à nge letrenji sémi'a tun pir'á, maa māban le pi e. U à li cyée pi na na pi aha Yesu dánijanji yaha nkere na, maa Yahutuubii lādaabii kurigii jaare, pi sì tōon ta lire e mè, na ha kurugo ye zhwoñi sèe wuñi na ntaa Yesu dánijanji kanni cye kurugo.

Nge letrenji sémefoonj'à li cyée wuu na na Yesu à fānha tò Kile mèlekëebii na. U à fānha tò Kile tūnntunji Musa na. U à fānha tò Yahutuubii sáragawwuñubii jùñufeebii na, na ha kurugo ye uru u nyé sáragawwuñuñufembwøhe Kile yyahe taan.

Yesu na nyé Melikisedski fiige, uru na mpyi saanwa maa mpyi sáragawwu Ibirayima tèni i (Zheneze 14.17-24). Sárayi pi mpyi maha wwù tèecyiini i ke, yire mpyi na jin'a sùpyire kapegigii yàfa ti na mè. Nka Yesu à uye pyi sáraga maa wuu kapegigii yàfa wuu na tøogø ninkin fo tèekwombaa.

Nge sémenji sémefoonj'à māban le Eburu dánafeebil'e, bà pi si mpyi si dá Yesu na tèrigii puni i si piye waha Kile kuni i ali yyefuge tèni i, bà Ibirayima ná pi sanmpii mpyi a piye pwo Kile na yyefuge e mè.

Kile à jwo ná wuu e u Jyanji cye kurugo

1 Tèecyiini i, Kile à jwo ná wuu tulveyi i tooyo niyyahaya ná pyinjannigii niyyahagii na u tūnntunmipi cye kurugo. 2 Nka jcyii tèrigii nizanjkil'e, u à jwo ná wuu e u Jyanji cye kurugo, u à uru ngenmu tiye mà pyi yaayi punifoo ke, uru cye kurugo Kile à yaayi puni dá. 3 Uru u nyé Kile sinampe bëenmpe ná Kile nànjani yabilini. U jwumpe fānhe nyahañi cye kurugo, dijyeni yaayi pun'a yiye cù. Sùpyire kapegigii yàfañi kàntugo, u à kàr'a sà ntèen niyyinji i Kile Sinji Punifoo kànñej cyege na.

Yesu Kirisita à fānha tò mèlekëebii na

4 Mège u à ta Kile à ke, bà kur'a fānha tò mèlekëebii woge na mè, amuni u tayyéreg'à pêe mèlekëebii woge na. 5 Kile à tél'a jwo u mèlekëenji ñgir'á na:
«Mu u nyé mii Jyanji,

niyyja mii à pyi mu Tunji*» ye?

U mú nyé a tél'a jwo mèlekëenji wà tufige kyaa na:

«Mii sí n-pyi u Tunji,

u sí n-pyi mii Jyanji†» mè.

6 Nka u Jyanji u nyé yaayi puni jùñjo na ke, tèni i u sí nûru uru tun dijyeni i ke, u sí n-jwo‡:
«Kile mèlekëebii, yii puni pi a u pêre§.»

7 Nje y'à jwo mèlekëebii kyaa na Kile Jwumpe Semenji i ke, yire yi nyé:

«Kile à u mèlekëebii pyi kaféegé,

maa u báarapyibii pyi na bëenmè*.»

8 Nka Kile à yi jwo u Jyanji á:

«Mu u nyé Kile, mu sí n-kwôro jùñufente e tèrigii puni i.

Mpii jùñjo na mu nyé ke, mu à tû pir'á.

9 Ntiñji karigii cyi à tåan mu á,

ntiimbaanj karigii nyé a sâa tåan mu á mè.

Lire kurugo, e Kile! Mu u Kilenji à mu cwɔɔnro,

maa mu pêe mà tòro mu fyèñwahshöshinbii taan,

maa funntange sùguro mu jùñj'i nùnguntan sìnme fiige†.»

10 Maa nûr'à jwo:

«Kafoonji, mà lwó fo tasiige e, mu u à jùñke dá,

mu cyége k'à niyyinji yaa.

11 Yire puni sí n-pa n-pinni, nkpa mu wi ke, mu sí n-kwôro fo tèekwombaa.

Yí puni sí n-pa lyé bà vâanña maha lyé mè.

12 Mu sí yi kûru bà sùpya maha vâanña kûru mè,

yi sí n-pa fâa bà sùpya maha u vâanndeñe fâa mè.

* 1:5 Zaburu 2.7 † 1:5 2 Samuweli 7.14; 1 Izirayeli Saanre 17.13 ‡ 1:6 Pi mahà jwo: «ñka u Jyanji u nyé yaayi puni jùñjo na ke, tèni i u à uru tun dijyeni i ke, u à jwo:» § 1:6 Duterenomu 32.43 * 1:7 Zaburu 104.4. Pi mahà jwo: «Kile à kaféegé pyi u tūnntunjo, maa kileñini pyi u báarapyi.» † 1:9 Zaburu 45.6,7

N̄ka mu wi ke, mu sí n-kwôro ma lyempe e,
mu canmpyaagii sì n-kwô mε‡.»

¹³ Mèlekēnji njgi Kile à têl'a pyi:
«Ta ma a pa ntéen na kàniñe cyege na,
fo mii aha mu zàmppeenbii pyi mu tooyi tatahage§» ye?

¹⁴ Mèlekēebii nyé jaha shi ye? Múnaa yaaya kanna yi nyé yi yi Kile báaranji laage e.
Nùmpañk'a bégel'a yaha mpiiu mεe na ke, Kile à pi tun pi i mpa pire tègε.

2

Yii àha jncwô Yesu jwumpe e me

¹ Lire e jwumpe wuu à lôgo ke, wuu yákili yaha pu na sèl'e, lire baare e kuni sí n-pînni wuu na. ² Kile mèlekēebii mpyi a jwumpe mpemu jwo ke*, puru mpyi a târa. Mpii pi nyé pi mpyi a puru jwumpe cù ná sèl'e, lire nyé mε mà cyé pu na ke, Kile à pire puni sâra mà tâanna ná pi kapyini i. ³ Nyé jwumpe p'â jwo múnahigii zhwoñi kyaa na ke, wuu à puru lôgo. Pur'â fânha tò mèlekēebii wumpe na. Wuu aha mpyi wuu nyé a puru cù ná wuu cyeyi shuunniñi i mε, nde l'à yaa li pyi wuu na ke, Kile si lire pyi wuu na mú. Kafoonj yabilinji u à fyânhâ a puru jwumpe jwo, mpii pi à pu lôgo ke, pir'â jwo na nàkaana nyé a sì p'e mε. ⁴ Ka Kile yabilinji si li cyée na pi jwumpe na nyé sée, kacyeenkii ná kakyanhala karigii ná kabwöhigii ná Kile Munaani mákanyi cye kurugo, u à yire njemu kan sùpyir'a mà tâanna ná u nyii wuuni i ke.

Yesu cye kurugo Kile maha sùpyanji shwô

⁵ Nyé dínyenjii nímpañji kyaa wuu nyé na yu ke, mèlekēebil'â bâ Kile à uru jnùjfente kan mε. ⁶ Yii li cè na y'à séme Kile Jwumpe Semeñi i na:

«Sùpyanji nyé jaha shi fo mu à yákili yaha u na ye? Adama pyanji nyé jaha shi fo mu na u kàanmucaa ye? ⁷ Mu à u pyi u tayyérege nyé a mèlekēebii woge kwô sèl'e mε†, mu à pèente ná fânhe kan u á maa njire taha u na.

⁸ Mu à yaayi puni tîrig'a cyán u á‡.» Kile à yaayi puni tîrig'a cyán u á, lire jwóhe ku nyé, yafyin nyé u jnùjø na mε. Lire ná li wuuni mú i, wuu à li nyá na yaayi puni sâha ñkwô a yiye tîrige u á mε. ⁹ N̄ka wuu à ndemu kâanmucya ke, lire li nyé: Yesu mpyi a tîrige mèlekēebii jwôh'i má tère nimbilere pyi, bâ u si mpyi si ñkwû sùpyire puni cyaga Kile kacenni kurugo mε. Numé, pèente ná njini saanwa maha nta ke, u à yire ta, jaha na ye u à kyaala maa ñkwû wuu kurugo.

¹⁰ Kile à yaayi puni yaa uye wuyo. Lire kurugo li mpyi a jwô na Yesu u kyaala, bâ u si mpyi si shinjyahara pyi ti pyi shinbwoo u yyére mε. Kyaage cye kurugo, Yesu à pyi jnùnfuo níjcenje, ñgemu u à jâ a kuni mûgo shinjyahara á, bâ ti si mpyi si nùmpañja ta mε. ¹¹ Yesu u maha sùpyire finijii Kile yyahé taan, u aha mpiiu finijie ke, u ná pire maha mpyi Tu na, lire kurugo u nyé a cwônrô s'a pi pyi u cìnmpyibii mε. ¹² Lire e u à jwo Kile á: «Mii sí mu mège kêe na cìnmpyibil'â,

mii sí mu mège pêe mu wuubii shwôhâl'e§.»

¹³ U à jwo mó na:

«Mii kóni, mii sì na sònñjore láha Kile na mε*»

maa nûr'a jwo:

«Pylibii Kile à kan mii á ke, mii ná pire pi mpii†.»

¹⁴ Nyé Yesu à pire mpiiu pyi pi à nùmpañja ta ke, pire na nyé sùpyii, lire kurugo Yesu mó à pyi sùpya. U à lire pyi bâ li si mpyi, u kwùñi cye kurugo, Sitaanniji cye e kwùñi fânhe nyé ke, si uru fânhe kwô, ¹⁵ mpii pi mpyi u bilere e kwùñi fyagare na pi shîñi canmpyaagil'e ke, si pire jnùjø wwû mε. ¹⁶ Sèenj na, Yesu nyé a pa mpa mèlekēebii tègε mε, u à pa mpa Ibirayima túluge shiinbii tègε. ¹⁷ Lire kurugo fânha ku mpyi ku ki, u sàa pa sùpya u cìnmpyibii fiige karigii puni i, bâ u si mpyi si mpyi Kile sáragawwujunufembwôh, ñkemu jnùnaare t'à pêe, maa báaranji pyi na jwage Kile á, maa sùpyire kapecigii tugure lwô mε. ¹⁸ Nyé ná u s'à tòro jwôwwuure kyaage e, lire e mpii pi nyé k'e numé ke, u sí n-jâ pire tègε.

3

Yesu à fânha tò Kile tûnnntunjii Musa na

¹ Lire e ke mii cìnmpyibii, yii Kile à yyére mà pyi uye wuu ke, yii a Yesu wíí. Wuu Kile kuni i, uru u nyé Kile tûnnntunjii ná Kile sáragawwujunufembwôh. ² Yesu à báaranji pyi u yyerefoonj'á

‡ 1:12 Zaburu 102.25-27 § 1:13 Zaburu 110.1 * 2:2 Saliyanji u à kan Izirayeli shiinbil'â Sinayi ñanjke jnùj'i ke, uru kyaa l'à jwo naha ñke cyage e. † 2:7 Pi mahâ jwo: «Mu à u tîrig'a wwû Kile mèlekēebii taan mà tère pyi.» § 2:8 Zaburu 8.4-6 § 2:12 Zaburu 22.22 * 2:13 Ezayi 8.17 † 2:13 Ezayi 8.18

ná jwōmēe fente e, bà Musa à u pyi Kile pyēnḡ shiinbil'á mē. ³⁻⁶ Nyē baga maha baga, ku ná ku faanrafoonj i nyē, yaayi puni Davooonj si u nyē Kile. Nyē bage faanrafoonj na nyē ná njire e mà tōrō bage na. Lire pyiñkanni ninuuni na, Kile Jyanj̄ Yesu Kirisita u nyē bafaanranji wwojneenj̄ sée wuñj, maa mpyi bage jññufoonj̄ ke, uru na nyē ná njire e mà tōrō Musa na. Musa mū à báaranj̄ pyi ná sél'e kuru bage e. Lire e u mpyi báarapyi kannna. Karigii Kile mpyi na sí n-pa n-pyi ke, u báaranj̄ u mpyi na cyire yyaha yu súpyir'á. Wuu aha wuye waha maa wuu sónnjore taha Kafoonj na fyagara baa ná funntange e mà sà nō tegeni na, wuu sí n-pyi u bage.

Taŋoŋke k'á bégel'a yaha Kile wuubii mēe na ke

⁷ Lire e Kile Munaani à jwo:

«Yii aha Kile mejwuuni lógo njnjaa,

⁸ yii àha yii ningyigigii waha,

bà yii tulyey'á cyé Kile na siwage e, maa u jwō cù mē.

⁹ Kuru cyage e, yii tulyey'á jwo na yire sí mii Kile jwō cù,

mà li ta pi à mii kapyiñkii nya fo yyee beeshuunni.

¹⁰ Lire l'à mii lùuni yîrigé pi taan,

ka mii i jwo “Pi yabilimpii sónnjore ti nyē na pi wuruge tèrigii puni i,

kumi mii la nyē pi lwó ke, pi nyē a cè mē.”

¹¹ Lire e mii lùyiri wuñ'á kâa

“Taŋoŋke mii à bégel'a yaha pi yyaha na ke,

pi saha sì n-sìi n-jyè kur'e mē*.”

¹² Mii címpyiibii, yii yiye kâanmucya, súpya kâ n-sìi ta yii e, pege ná dánabaare zònji nyē ngemu i fo si sà nō u cyé Kile nyii wuñj na mē. ¹³ Lire e ke canmbile maha canmbile wuu sì n-jà n-yyere: «njnjaa» ke, yii a yiye yerege cyire e, bà kapecigii mpyiñj̄ lage si mpyi k'âha yii wà wurugo si u ningyiini pyi li waha mē. ¹⁴ Wuu aha sàa kwôro Kile kuni i mà lwó tasiige e fo mà sà nō tegeni na, wuu à pyi Kirisita wwojne.

¹⁵ Y'à jwo Kile Jwumpe Semenj i na:

«Yii aha Kile mejwuuni lógo njnjaa,

yii àha yii ningyigigii waha,

bà yii tulyey'á jññu kyán Kile na mē†.»

¹⁶ Nyē mpire pi à jññu kyán Kile na u mejwuuni lógoñkwooni kàntugo yē? Musa à mpiimu yyyaha cù a fworo Misira kini i ke, tá pire bà mē? ¹⁷ Mpire taan Kile lùuni mpyi a yîri yyee beeshuunni funy'i yē? Mpipi pi mpyi a kapiini pyi fo pi à kwû sìwage e ke, tá pire bà mē?

¹⁸ Mpire kyaa na Kile à kâa na pi si n-jyè uru taŋoŋke e mà yē? Mpipi pi à cyé u na ke, tá pire bà mē? ¹⁹ Lire pyiñkanni na, mii címpyiibii, wuu à li nya na pi dánabaare kurugo, pi nyē a já a jyè kuru taŋoŋke e mē.

4

Kile à taŋoŋe jwōmēe lwó u pyiñibil'á

¹ Nyē Kile à u jwōmēenj̄ kan na wuu sì n-pyi ná ur'e u taŋoŋke e. Lire e wuu pun'á yaa wuu wuye waha, wuu wà kà ñkwà ñktuñj̄ kuru cyage na mē. ² Wuu à Jwumpe Nintanmpe lógo, bà wuu tulyeyi mpyi a pu lógo mē. Nka wuu à li nya na pu nyē a yafyin jwō pi na mē, naha na ye pi à pu lógo, nka pi nyē a dà pu na mē. Lire kurugo pi nyē a jyè taŋoŋke e mē. ³ Wuu pi à dâniyanj̄ pyi ke, wuu pi si n-jyè kuru taŋoŋke e. Mpipi pi nyē pi nyē a dâniyanj̄ pyi mē, Kile à jwo pire kyaa na:

«Mii lùyiri wuñ'á kâa,

taŋoŋke mii à bégel'a yaha ke,

pi sì n-sìi n-jyè kur'e mē*.

Mâ li ta taŋoŋk'á yaa, naha na ye Kile à kwò ku báaranj̄ na fo tèni i dijyenj'á dà ke. ⁴ Yii li cè, y'à jwo cibilaage canmpyibaashonwuuni kyaa na Kile Jwumpe Semenj i na:

«Kile à kwò u báaranj̄ puni na, maa ñj̄ canmpyibaashonwuuni †»

⁵ Y'à jwo Kile Jwumpe Semenj cyage kaber'e na:

«Taŋoŋke mii à bégel'a yaha ke,

pi sì n-sìi n-jyè kur'e mē‡.»

⁶ Mpipi pi à pyi shinciyibii mà Jwumpe Nintanmpe lógo ke, pire nyē a jen'a dà pu na mē. Lire l'à li ta, taŋoŋke Kile à bégel'a yaha ke, pi nyē a já a jyè kur'e mē. Nka piiberii sí n-jà n-jyè k'e. ⁷ Lire kurugo Kile mpyi a canjke kabere kan ku nyiñj̄ mēe na, kuru ku nyē njnjaa.

* 3:11 Zaburu 95.7-11

† 3:15 Zaburu 95.7,8

* 4:3 Zaburu 95.11

† 4:4 Zhenezi 2.2

‡ 4:5 Zaburu 95.11

Shincyibii Kile *jwomœeni* yahanjkwooni kàntugo, yyee niyayahigil' à tòro ke, ka Kile si *jwumpe* pà jwo saanji Dawuda cye kurugo, puru pu mpe:

«Yii aha Kile mejwuuni lógo niyjaa,
yii àha yii niyngigii waha më.»

⁸ Tanjønke nivonjøke kyaa l'à jwo ke, kini i Zhozuwe à kàre ná sùpyire e ke, lire bà më. Kampyi lire kini li mpyi li li, Kile sàha mpyi na sì tanjønke kabere kyaa jwo më. ⁹ Nyé Kile wuubii sí n-jyè kuru tanjønke e si njò, bà Kile à njò canmpyibaashonwuuni më. ¹⁰ Ngemu ká jyè kuru tanjønke e ke, urufoo sí njò u báaranji na, bà Kile à u wunj pyi a kwò maa njò më. ¹¹ Lire e ke wuu wuye waha wuu u jyè kuru tanjønke e, wà kà njkwò mpyi kàntugo bà Kile *jwomœecumbaabil'* à li pyi më.

¹² Kile *jwumpe* na jyè nyii na, pu fàngh' à nyaha. Pu *jwøg'* à tåan kàshikwønnjwøogo *jwøy* shuunni woge na. Pu maha jyè sùpyanji cyeere e fo maha u zòmbilini ná u münaani láha yiye na, mà sà nà kacizogompe ná kaciyyi sinmpe na. Pu maha sùpyanji zònji ná u sònñore kàanmucya fo maha jycé. ¹³ Yadanjke kà tufige jyè a sìi njkemu k' à *jwøhò* Kile na më. U jyiyiini bëenmp' à wu yi puni na. Ur' à wuu puni sì sà wuu nintaga yyaha jwo.

Yesu u jyè wuu sàragawwujunufembwøhe

¹⁴ Nyé wuu à li cè na sàragawwujunufembwøhe na jyè wuu á njkemu k' à dùg' a kàre fo Kile yyére ke, kuru ku jyè Yesu, Kile Jyanji. Lire e ke Kile kuni i wuu jyè ke, wuu wuye waha, wuu u njwôrø l'e. ¹⁵ Sàragawwujunufembwøhe ku jyè ku sì n-jà njunaara ta wuu na wuu fanhancyerere karigil'e më, kuru bà ku jyè wuu woge më. Bà Sitaanninji maha wuu sònñi na wàa kapecigii shinji puni na më, amuni Sitaanninji à ku sòn a wíi, njka ku jyè a kapii pyi më. ¹⁶ Lire e ke wuu wuu zòompii waha, wuu file Kile saanre yateenjke na, uru u à *jwø* maa mpyi wuu saanji. Lire ká mpyi, u sí njunaara ta wuu na. Wuu la ká mpyi u wuu tège tèni ndemu i ke, u sí *jwø* wuu na.

5

¹ Nyé Izirayeli shiinbii shwøhøl'e, sàragawwubii njùnjufembwøhe maha *jcwøonrø*, ku s'a sùpyire ná Kile shwøhønji yaa. Kuru ku maha sùpyire yaayi niyjanyi ná ti sàrayi niyngwuyi kaan Kile á, bà Kile si mpyi si ti kapecigii yáfa ti na më. ² Sàragawwubii njùnjufembwøhe fànhø mü à cyére, puru funjek e, mppi pi jyè pi jyè a Kile kuni cè më, mà bâra mppi pi à wurugo l'e ke, ku maha jà a pire tège ná lütäamni i. ³ Tire fanhancyerere kurugo, bà kù maha sùpyire kapecigii yàfanji sàrayi wwù më, amuni ku maha yaa ku yabinjinj wogigii sàrayi wwù. ⁴ Wà jyè na kuru mebwøhe kaan uy' à më, njka Kile yini li maha ku nò wà na, bà Arón wuun' à pyi më.

⁵ Amuni Kirisita wuun' à pyi. Uru bà u à uye pyi sàragawwujunufembwøhe më. U à ti pèente ta Kile á, uru njemu u à jwo:
«Mu u jyè mii Jyanji,

nijjaa mii à pyi mu Tunjⁱ* ke.

⁶ Kile à jwo u à sahanjki:

«Mu à pyi tèrigii puni sàragawwujni Mèlikisedeki fíge[†].»

⁷ Må Yesu yaha njikje na, mpyi a cè na Kile sì n-jà uru shwo kwùnji na. U à uye tìrigé Kile á, maa mejwuuni dûrugo maa u njáare fànhø na fo mà nyilwøhe tìrigé, ka Kile si u njarege shwø, jaha na yé u à uye tìrigé. ⁸ U mén' à sìi Kile Jyanji ke, u mpyi maha Kile *jwomœecunte* taanni yyefuge cye kurugo. ⁹ Kile à u pyi u à fúnjo. Lire kurugo mppi pi à u *jwomœeni* cù ke, Kile à u pyi u à pire puni shwø fo tèekwombaa. ¹⁰ Yii li cè na sàragawwujunufembwøhe shinji u mpyi Mèlikisedeki ke, kuru shinji Kile à pyi u wi.

Yii àha Kile kuni yaha më

¹¹ Nyé mii cìnmpyibii, karii niyayahigii na jyè wuu á mà jwo yii á puru kyaa na, njka cyi yaha cém' à pen yú á, naha na yé yii jyè na kyaa yyaha cín' ta më. ¹² Numc mpyi a yaa li yii ta yii à pyi cyelentii, njka ali nume, pi saha na yii taanni Kile kuni karigii njcyigii na. Yii na jyè mu à jwo pìnmpinjyeya. Jirimpe kanni yii jyè na jwøre, njyìni fànhø k' à nyaha ke, yii sì n-jà uru lyi më. ¹³ Shinji u jyè na uye *jwø* caa ná jirimpe kanni i ke, uru na jyè pìnmpinjyaga, u jyè a kacenne cè a wwù kapil'e më. ¹⁴ Njka shinlyeebibii pi maha fànhajyahaga yalyire lyi, pire yákilibil' à nò pi kacenne cè a wwù kapil'e, naha na yé pi à têe cyi na.

6

¹⁻² Lire kurugo wuu àha njwôrø s'a nûruli Kirisita kani kàlaji tasiige na më. Wuu àha nûrûl ciyi sìi ciyi tasiige e s'a njko: wuu wuu toronkanni këenjø, karigii cyi maha kwùnji nò sùpyanji na ke, wuu u cyire *jwø* yaha, wuu u dá Kile na më. Cyeresëege jyíjakkangii ná cyeyi

katahani sùpyanji na si jwó le u á, ná pyiñkanni na Kile sí kwùubii jnè, si pi sâra si ntàanna ná pi kapyiñkile' fo tèekwombaa ke, li saha jyé a nò wà si kàla kan wuu á mà yyaha tí ná cyire e me. Wuu a si yyaha na, bà wuu si mpyi si Kirisita kuni karigii yyaha cè sèl'e me. ³ Kile ká jnè, lire wuu sí n-pyi.

⁴⁻⁶ Lire l'à ta mà kwôro na karigii njcyiliigi taanni, lire jyé na ntègë pyi me. Pìl'à Kile bëenmpe ta, ka Kile si jwó pi na, ka Kile Munaani si pi tège, ka pi i li cè na Kile jwump' à jwó, maa dñjyènji nimpanji fânhe kà ta, maa nûr'a fworo Kile kuni i. Pire saha sì n-jà pi toronjkanni kénjenje me. Li na jyé mu à jwo pi na Kile Jyanji kwôre cige na sahanji, maa sùpyire sannte pyi ti i u cyere.

⁷ Nye zânhe ká a ma sèl'e jnèke ñkemu na, ka ku yafaayi si jwó ku faafoon'á ke, lire maha li cyée na Kile à jwó lwó kuru jnèke na. ⁸ Nka k'ha a ñgure ná jyèpege kanni yige, kajwó jyé na mpyi ku na me. Li jyé na moni me, Kile maha kuru cyage lája, pi a si ku súugo.

⁹ Wuu na mpé puní yu, ñka wuu ntâannamacimpiibii, wuu à li ce yii na jyé kuni njcenni i, ndemu i Kile sí yii shwó ke. ¹⁰ Kile jyé kacennecembaawa me. Yii à ndemu pyi maa yii tâange cyée u na u wuubii ntègenji cye kurugo mà lwó tajja na mà pa nò ninjaa na ke, u sì funjò wwò lire na me. ¹¹ Nka wuu la jyé yii shin maha shin u uye wahá u u jà a nò tegeni na, nde na u à u sònñore taha ke, bà u si mpyi si lire ta me. ¹² Wuu la jyé yii pyi sâafee me. Yaayi jwomèeni Kile à lwó ke, mpii pi sí yire ta pi dâniyanji ná piye zhîlinji kurugo ke, yii a pire pyimpe taanni.

¹³ Kile à jwomèeni lwó Ibirayima á tèni ndemu i ke, u à kâa uye na, naha na ye u jyé a yaaga ta ñkemu k'à fânha tò uye na me. ¹⁴ U à Ibirayima pyi: «Nâkaanna baa, mii sí jwó lwó mu na, si mu tulûge pêe sèl'e *». ¹⁵ Nye ka Ibirayima si Kile jyíi cyán. Lire pyiñkanni na, yaage ñkemu jwomèen Kile mpyi a lwó u à ke, u à kuru ta.

¹⁶ Sùpyire ká a ñko si ñkâa, yaage k'à fânha tò ti na ke, kuru na ti maha ñkâa si li cyée na jyé tir'a jwo ke, yire na jyé sée, nâkaante puni maha ñkwò. ¹⁷ Yaayi jwomèeni Kile à lwó ke, mpii pi à yaa pi yire ta ke, Kile la mpyi si li cyée pire na na uru ká jwomèeni ndemu lwó ke, lire jyé na fyiinni me. Lire kurugo u à kâa. ¹⁸ U à jwomèeni lwó wuu á, maa ñkâa. Cyire kapyagii shuunnni si n-kéenje me, naha na ye Kile jyé na fini me. Lire e ke wuu pi à u pyi wuu tajwöhöge ke, wuu wuye wahá, naha na ye jwomèeni u à lwó wuu á ke, wuu à tèen ná l'e, u sì li yige li kuni i. ¹⁹ Tire sònñore tatahage ku jyé wuu á ke, kuru na jyé mu à jwo tâñmeege, ñkemu k'à wuu yal'a pwo Kile na ke. Kuru tâñmeege maha bage táataa vâamjke† jyïle ná wuu e maha ñkâre Kile tateñge e. ²⁰ Wani Yesu à fyâna a jyé wuu yyaha na wuu ntègenji kurugo. U à pyi Melikisedeki fiige sáragawwuñufembwòhe fo tèekwombaa.

7

Melikisedeki à fânha tò Ibirayima na

¹ Uru Melikisedeki mpyi Salemu kânhe saannji, maa mpyi sáragawwu Kilenji nìnyi wuñ'á. Nye Ibirayima à kâshige kwôn saanbii na maa jà pi na, maa nûru na ma tèni ndemu i ke, Melikisedeki à fwor'a sà u jùñjò bë, maa jwó le u á. ² Yaayi Ibirayima à ta kâshige e ke, u à yire puni yâhanji kan Melikisedeki á. Nye Melikisedeki mege jwòhe ku jyé: «ntiñji saanñji». Mâ bâra lire na, Salemu saanñji u jyé u wi, puru jwòhe ku jyé: «yyeyiñke saanñji». ³ U tunji mege jyé a yyere me, u nuñi mege jyé a yyere me, u tayirige mù jyé a jwo me, Kile Jwumpe Semenji wà tufige jyé a sìi na u sinjkanni, lire jyé me na u kwùñkanni kyaa yu me. U na jyé mu à jwo Kile Jyanji, naha na ye u sí n-kwôro sáragawwu tèrigii puni i.

⁴ Yii jyé a li nya na Melikisedeki tayyéreg' à pêe mà? Puru funjke e, wuu tulyege Ibirayima à kâshige kwôn mà yaayi njemu ta ke, u à yire puni yâhanji kan u á. ⁵ Levi tulûge shiinbii pi jyé sáragawwuubii ke, MusaSalîyanji mpyi a fânhe cyán pi na pi à pi cînmypiibii Izirayeli shiinbii cyeyaayi yâhanji shuu, ali mâ li ta pi ná pire puni na jyé Ibirayima tulûge shiin. ⁶ Melikisedeki mpyi Levi tulûge shin me, ñka uru u à Ibirayima cyeyaayi yâhanji ta. Mâ bâra lire na, uru u à jwó le Ibirayima á, mâ li ta Ibirayima á Kile mpyi a jwomahigii lwó. ⁷ Nâkaana baa, jwónji lefoonj' à fânha tò u tafoonji na.

⁸ Sáragawwuubii pi maha yâhanji shuu sùpyir'á ke, pire na jyé sùpyii mpiimu pi sí n-kwû canjka ke. Melikisedeki mù mpyi na yâhanji shuu, ñka uru si n-kwôro jyíi na bà y'à séme Kile Jwumpe Semenji i me. ⁹ Levi tulûge shiinbili' à yâhanji maha ñkaan ke, wuu bá sì n-jà n-jwo na pire mù à yâhanji wwû, naha na ye pi tulyege Ibirayima à u wwû mà kan Melikisedeki á. ¹⁰ Tèni i Melikisedeki à Ibirayima jùñjò bë maa yâhanji ta ke, Levi mpyi na sâha si me, ñka u mpyi u tulyege Ibirayima shishange e, lire e ke u mù à wwû yâhanji i.

* 6:14 Zhenzei 22.17 † 6:19 bage táataa vâamjke: sùpyire mpyi maha Kile pêre vâamjke bage e. Pi mpyi maha vâamjka pyi maha ntèg'a bage sée cyage láha ku sèesee cyage na. Kuni mpyi a kan sáragawwuubii jùñjufembwòhe kann'á ku jyé bage sèesee cyage e, togo niñkin yyeeni i.

¹¹ Ma tāanna ná Izirayeli shiinbii Saliyanji i, Levi tūluge shiinbii kanni pi mpyi a yaa pi jà a pyi sáragawwuu. Kampyi pi sáragawwuu mpyi na sí n-jà Kile jyii wuuni pyi li fūnjo, jūnjo sāha mpyi na si n-pyi sáragawwuñi waberē u pa mà ta ujye a pyi Aron fiige me, fo Melikisedeki fiige.

¹² Nye sáragawwuuñi ká fáa, fānha ki Saliyanji mú u fáa. ¹³ Ná wuu Kafoonji i, mpe jwump' à yyaha tí ke, ur' à fworo tūluge ḥkemu i ke, pire wà jyé a sáragawwubaaranji pyi mà jya sárayi tawwuge e me. ¹⁴ Súpyire pun' à cè na wuu Kafoonji à fworo Zhuda tūluge e, ḥka Kile tūnntunji Musa à jwo sáragawwubii kyaa na ke, u jwoge jyé a nō Zhuda tūluge na me.

Yesu jyé Melikisedeki fiige

¹⁵ Wuu Kafoonji à pyi sáragawwu bà Melikisedeki mpyi me, lire l'à li fínin' a cyé na u ná Levi tūluge jyé pyie kur'e me. ¹⁶ Tūlugo karii cye kurugo bà u à pyi sáragawwu me, shiñi niñkwombaañi fānhe ku jyé u e ke, kuru cye kurugo u à pyi u wi. ¹⁷ Yà jwo Kile Jwumpe Semenji i na:

«Mu à pyi tèrigii puni sáragawwu Melikisedeki fiige* .»

¹⁸ Lire pyinkanni na, Saliyanji niñjyenj' à yírige, naha na ye fānha jyé a mpyi u e me, kajwoó mú jyé a mpyi u na me. ¹⁹ Musa Saliyanji jyé a kyaa yaa ndemu l'à fúnjo me, ḥka nume sónnjor' tatahaga sèe wog' à kan wuu á. Kuru cye kurugo, wuu à tabaraga ta Kile na. ²⁰ Må båra lire na, Kile à kåa Yesu á, pi sanmpii s' à pyi sáragawwuu mà ta Kile jyé a kåa pir' à me. ²¹ Yesu wi ke, ur' à le sáragawwubaaranji i tēni ndemu i ke, Kile à kåa u á na:

«Mii Kafoonji Kile à kåa,

mii sì na ntilwohe niñcyange lwó sahanji me:

“mu na jyé sáragawwu fo tèekwombaa†.”»

²² Lire kurugo tunmbyaare Kile à le ná wuu e nume ke, tir' à fānha tò niñjyere na. Yesu cye kurugo, wuu à tēen ná lire e.

²³ Nye kani là saha na jyé, ndemu l'à u ná pi wwú pyie e ke. Sáragawwubii niñyahamil' à tòro må li jyuke pyi, pi mpyi na jkwúu. ²⁴ ḅka Yesu wi ke, uru na jyé jyii na fo tèekwombaa, súpya saha si n-pyi sáragawwu u cyaga me. ²⁵ Lire l'à li ta, mpiimu pi à båra Kile na u cye kurugo ke, u si n-jà pire shwo nume fo tèekwombaa, naha na ye u na jyé jyii na tèrigii puni i, maa Kile jyáare pir' á.

²⁶ Sáragawwujunufembwohe kurugo wuu mpyi ke, kuru ku jyé Yesu. U à fínijé, jccége cyaga ná jwéhōmō cyaga jyé u na me. Kile à u láha kapimpyibii na, maa u dürugo fo niñyinjí tēgeni na. ²⁷ Yesu jyé sáragawwubii jùñufembwoyí sanjyí fiige me, u kuro jyé canja maha canja sáragawwuuñi i uye kapegigii yáfanji kurugo si nta súpyire sannte wogigii yáfanji sárayi wwú me. U à uye pyi sáraga taogó niñkin tèrigii puni me na. ²⁸ Yü li cè, Musa Saliyanji mpyi a mpiimu tihé må pyi sáragawwubii jùñufembwoyo ke, pire mpyi a fúnjo me. ḅka Musa Saliyanji kántugo, Kile à kåa maa jwumpe mpemu jwo ke, pur' à pyi kajnujo mà u Jyanji tihé må pyi sáragawwujunufembwoh, uru u à fúnjo tèrigii puni i.

8

Yesu, wuu sáragawwujunufembwohe

¹ Nye wuu jwumpe jùñufembwohe ku jyé: sáragawwujunufembwoh na jyé wuu á bà wuu à yi jwo me. U à sà ntéen niñyinjí i fānhe cyage e, Kile Sinji Punifoo kànijé cyége na. ² Sée cyage e u jyé na båaranji pyi ke, kuru ku jyé Kile våanjké bage sèe woge, súpya cye kurugo bà k'à faanra me, Kile yabilini cyége k'à ku faanra. ³ Sáragawwubii jùñufembwoyí pun' à tihé, yi raa ḥkanji pyi Kile á s'a sárayi pyi y'a nöni Kile na. Lire pyinkanni na, wuu sáragawwujunufembwohe mú à yaa k'a yaaga kaan Kile á. ⁴ Kàmpyi u mpyi jyuke na, u bå mpyi na si n-pyi sáragawwu me, naha kurugo ye sáragawwubii pií na jyé naha mpiimu pi jyé na yakanyi kaan mà tāanna ná MusaSaliyanji i ke. ⁵ Pire sáragawwubii na båare cyage ḥkemu i ke, kuru na jyé mu à jwo niñyinjí woge náñjanja. Tēni i Musa mpyi a bëgele s'a Kile våanjké bage yyéenjí ke, Kile à yi jwo u á: «Lög'a jwó, yaayi mii à cyéé mu na jañjké jün'i ke, maye waha ma a yire jcamii yaa * .» ⁶ Nye nume, Yesu Kirisita u jyé wuu sáragawwujunufembwohe ke, båaranji Kile à kan ur' á ke, ur' à fānha tò pire wuuni na, naha na ye tunmbyaare u à le wuu ná Kile shwohj'l'e ke, tir' à fānha tò niñjyere na. Yaayi jwómyahigii Kile à lwó nume ke, yire mú à fānha tò tèecyiini wuyi na.

⁷ Kàmpyi tunmbyaare niñcyire† mpyi na sí n-jà Kile jyii wuuni fúnjo, jùñjo sāha mpyi na sí n-pyi, mà shonworo tég' a ti fáa me. ⁸ ḅka Kile à u shiimbii cêge maa jwo:

«Mii Kafoonji Kile à jwo,

“Canja na ma, mii si n-pa tunmbyara nivónno le

* 7:17 Zaburu 110.4 † 7:21 Zaburu 110.4 * 8:5 Ekizodi 25.40 † 8:7 Tunmbyaare t'à le Sinayi jañjké jün'i ke, tire kyaa li jyé na yu naha (Ekizodi 24.3-8).

ná Izirayeli shiinbii ná Zhuda shiinbil'e.

⁹ Cannke mii à pi tulyeyi cû pi cyeyi na, mà fworo Misira kini i ke, tunmbyaare mii à le ná pi e ke, ti sì n-pyi tire fiige me, naha na ye pi à tire këege.

Lire na, mii à pi yaha wani."

Mii Kafoonji Kile à jwo amuni.

¹⁰ "Nyé cyire canmpyaagil' à tòro ke, tunmbyaare mii sí n-le ná Izirayeli shiinbil'e ke, tire ti nte: Mii sí na Saliyaji le pi yákilibil'e, si u jwumpe séme pi zoompia na.

Mii sí n-pyi pi Kilenji, pi sí n-pyi mii shiinbii.

¹¹ Wà saha sí u shinjéé, lire nyé me u cìnmppworo pyi

'Maye waha ma a Kafoonji cè' me, naha na ye pi puni sí mii cè, shinbwo bâra shinbilere na.

¹² Mii sí toro taha pi ntiimbaanj na, mii sí pi kapegigii yàfa pi na[‡]."

¹³ Kile à tunmbyara nivonnó kyaa jwo, puru funjke e, njyjéere kakwoo saha nyé me, fâhna saha nyé t'e me, njyére ti sí n-pinni.

9

Tunmbyaare njyjéere

¹ Tunmbyaare njyjéere tèni i, pyinjannigii cyili mpyi wani, jcyiimu nwo kurugo sáragawwuubii mpyi maha yaa pi tòro, pi i nta a sárayi wwù ke. Baga mú mpyi wani junjke na, njkemu i pi mpyi maha yi wwù ke. ² Vâanja baga ku mpyi ku ki, maa ku tâa mà pyi bapyaas shuunni. Babilini njyciini i bëenmbwâhe fükinanji ná tâbalanji junj'i pi mpyi maha sârage bwúuruji yaha ke, yire yi mpyi wani. Lire babilini mege mpyi «bage sâecyage». ³ Vâanja mpyi lire babilini na funjø wuuni shwahol'e. Funjø babilini mege mpyi «bage séesee cyage».

⁴ Kuru cyage e, sârây tasogoge sèenjø woge mpyi, pi mpyi maha wusunanj súuge ku junj'i. Tunmbyaare mbwùuni mú mpyi wani. Sèenjø mpyi a tèg'a lire mbwùuni puni waogo. Sèen cwooo mpyi li funjke e. Njyjini mege ku nyé mani ke, uru wà mpyi lire sèenjø cwooni i. Arón kâbiini* li mpyi a wyére yige ke, ná kafaatente na Kile mpyi a u tunmbyaare jwumpe séme ke, yire mú mpyi mbwùuni i. ⁵ Sheribéenbii mpyi mbwùuni junj'i, pire mpyi maha li cyére na Kile yabilinji nyé naha. Pire mpyi a fukanyi pili mbwùuni jwotónke junj'i†. Nka mii sí n-jà cyire karigii puni jwo na cyi tegeni na nume me.

⁶ Nyé vâanjké bage ná ku funjø yaayi mpyi a bégele lire bëgeleñkanni na. Sáragawwuubii mpyi maha jyé kuru bage babilini njyciini i canja maha canja na pi bâaranji pyi.

⁷ Sáragawwuubii njufembwâhe kanni ku mpyi maha jyé babilini shonwuuni i tògo njikin yyeeni i. Kuru cyage e u mpyi maha ma ná yatoore sishange e na ñkaan Kile á, u yabilinji ná supyire sannte ñgurugonji kurugo. ⁸ Cyire karigii cye kurugo, Kile Munaani à li cyéé wuu na na kuni njyjeeni tèni i, supyire mpyi na si n-jà n-jyé bage séesee cyage e me.

⁹ Lire maha wuu tèg'e wuu à karii yyaha cè njjaa, maa li cyéé wuu na na supyajni u nyé na Kile pêre maa yaaya kaan u á, lire nyé me na yatoore bùu u á ke, lire sì n-jà urufoo zònj finiñc Kile á me. ¹⁰ Kuni njyjeeni karigii cyi mpyi sârayi yalyire ná yabyéere ná wiliñkannigii cyi, si cyeere tufueempa ta. Cyire karigii jaaranji fâhne mpyi a cyán supyire na fo mà sà yaa ná tèni i Kile à cyi fâa ná pyinkanni nivonní i ke.

Yesu Kirisita sishange

¹¹ Nyé nume, Kirisita à pa. Uru u nyé sáragawwuujufembwâhe, uru u à pa yaayi njcénnyi kan wuu á. Kile vâanjké bage tayyérege k'à fâhna tò njyjége na, ku karigii s'a fùnjø ke, kur'e Kirisita à jyé. Súpya bà u à kuru bage yaa me, ku mú nyé ñge dijyéenji i me. ¹² Kirisita à jyé bage séesee cyage e ke, ná sikapere sishan, lire nyé me nupeelyevñnnó sishan e bà u à jyé me. Nka u à jyé tògo njikin fo tèekwombaa maa u yabilinji sishange kan maa wuu junjø wwù wuu kapegigil'e. Tire njungwuure na nyé tèekwombaa woro. ¹³ Súpyiibii pi mpyi pi nyé a finiñc mà tâanna ná kuni njyjeeni i me, pi mpyi maha sikaperigii ná nupyahigii bùu, maa cyire sishange wuuni pire na. Pi mpyi maha nùpya bò maa u súugo, maa tire cwoonre kuu na wuni pire supyiibii na. Lire mpyi maha pire cyeere pyi t'à finiñc Kile á. ¹⁴ Yatoore sishange mpyi na

* 8:12 Zheremi 31.31-34 * 9:4 Arón kâbiin'â poroyi yige, maa yasere pyi, lir'à li cyéé na Kafoonji funjk'à tâan ná Musa ná Arón e (Nômburu 17.1-11). † 9:5 Yatoore pi mpyi maha bò supyire kapegigii yâfañji kurugo ke, kuru jwotónke junj'i tire sishange mpyi maha wu.

lire pyi, Kirisita woge s'à pwóró kuru na. Kile Munaani li sí n-kwôro fo tèekwombaa ke, lire l'à u yyaha cû, ka u uye kan sáraga cwò cyaga baa wogo Kile á. Karigii cyi maha kwùni no wuu na ke, u shishange sí n-jà wuu zòompii finiye cyire e. Lire ká mpyi, wuu sí n-jà n-file Kile jyii wuñi na, s'a báara u á.

¹⁵ Ná Kirisita s'à lire pyi, lire kurugo u à pyi tunmbyaare nivonnte sùsuruleñi Kile ná sùpyire shwøhal'e. Sùpyire mpyi a kapegigii jcyiimü pyi tunmbyaare nijyere tèni i ke, Kirisita à kwû si ti jùñjo wwù cyire e, bà li si mpyi Kile à mpiimu yyere maa yaayi niñkombaañi jwomeneñi lwí pi á ke, pi i yire.

¹⁶ Yii li cé, mu aha tunmbyaare nyá t'le, yaaga ku maha bò maha mpyi sáraga. ¹⁷ Ná kuru nyé a bò me, mà ku yaha jyii na, tunmbyaare maha fworo me. ¹⁸ Lire kurugo Kile nyé a tunmbyaare njycyiire le ná sùpyire e sishan baa me[‡]. ¹⁹ Nyé ka Musa si Kile Saliyanji kapyagii jwo sùpyir'á, lire kàntugo maa nunaare ná sikaperigii sishange shwo, maa lwøhe wûrugo k'e, maa izope cige wyere tà ná mpà shire le a wu k'e, mà jaraga paraga Kile Saliyanji Semenji ná sùpyire puni na, ²⁰ maa jwo: «Tunmbyaare Kile à le ná yii e ke, njke sishange k'à tire tigileñ. ²¹ Lire pyinkanni na mú, ka Musa si sishange kà jaraga Kile vâanñke bage ná Kile pêepee yaayi puni na. ²² Må tâanna ná Musa Saliyanji i, sishange mpyi maha karii niñyahagii finiye. Ná sishanga nyé a wu me, sùpyire kapegigii si yâfa ti na me.

²³ Wuu à li nyá na yatoore sishange ku mpyi maha ntëg'a kuni nijyeeeni yaayi finiye, yire sí na nyé niñyini seyyaayi nànjia kanna. Lire e ke sárage sishange tayyérege k'à pée yire woge na ke, kuru kyaa li nyé Kile na yaayi sée wuyi vînñji kurugo. ²⁴ Sùpyir'á Kile bage njemu faanra ke, kur'e bà Kirisita à jyé me. Sùpyir'á njemu faanra ke, kuru na nyé Kile bage niñyji woge malwòrø kanna. Niñyiji yabiliñi i Kirisita à jyé maa Kile jâáre wuu kurugo. ²⁵ Kuni nijyeeini i, sáragawwuubii jùñufembwøhe mpyi maha jyé Kile bage sèesee cyage e ná yatoore sishange e yyee maha yyee, njka Kirisita nyé a jyé niñyini i maa uye kan sárage tooyo niñyahay'e me. ²⁶ Ná lire bà me, mà lwó dijyeny'á dà ke, mà pa nò ninjaa na, nume mpyi na sí u ta u à kyaala tooyo niñyahay'e mà kwò. Njka nume tèni takwòore e, u à pa maa uye pyi sárage tøøgø niñkin tèrigii puni mee na, maa kapegigii tugure láha wuu na. ²⁷ Yii à li cé na sùpyanji maha njkwû tøøgø niñkin, lire kàntugo Kile maha u yibe u kapyiñkii na. ²⁸ Lire pyinkanni na mú, Kirisita à pyi sáraga tøøgø niñkin kanna, bà u si mpyi si shinnyahara kapegigii tugure lwó me. Mpíi pi nyé na u sigili ke, u sí n-pa uye cyêe pire na tozhønwogo pi zhwonji kurugo, njka kapegigii yâfanji kurugo bà me.

10

Yesu à uye pyi sáraga

¹ MusaSaliyanji mpyi yaayi niñcenñyi nimpayi nàjjjanji kanna, u mpyi a fúnñø me. U mpyi a jwo na sárati ninuyi y'á wwù yyee maha yyee. Lire e sùpyibii pi nyé na bârali Kile na ke, u si n-jà pire finiye n-fúnñø me. ² Kämpyi u mpyi na sí n-jà lire pyi, pi mpyi na sí n-kwôro s'a yi wwù me. Naha na yé kâmpyi vînñji kurugo yi maha wwù, mpíi pi maha yi wwù ke, li mpyi na sí n-pyi mu à jwo pir'á finin'á kwò, pi sâha mpyi na sí piye jyá kapimpyii me. ³ Njka lire bà li mpyi li li me. YYee maha yyee, sârayi mpyi maha wwù si sùpyire funjø cwo ti kapegigii na. ⁴ Naha na yo nupyahigii ná sikaperigii sishange si n-sii n-jà sùpya kapegigii yâfa u na me.

⁵ Lire kurugo tèni i Kirisita mpyi na ma dijyenyi i ke, u à jwo Kile á:

«Mu à jwo na mu nyé na jcaa yatoore sârayi na me,
mu nyé a jyé sùpya si yaaga kan mu á me,
njka mu à cyere yaa mii na.

⁶ Yatoore ti nyé na súuge sârayi tasogoge e,
lire nyé me sârayi sanjyi yí nyé na njkaan mu á kapegigii yâfanji kurugo ke,
kuru kâ nyé a mu funjø jyé me.

⁷ Lire kurugo mii à jwo

“Kile, mii u ñge,
mii à pa si mpa mu nyii wuuni pyi,

bà yá séme mii kyaña na Kile Jwumpe Semenji i me*.”

⁸ Bà wuu à li nyá me, Kirisita à fyânhä a jwo Kile á: «Mu à jwo na sârayi ná yakanyi ná sârayi nizogoyi ná kapegigii yâfanji sârayi nyé a tâan mu á me, na yire na bà mu nyé na jcaá me.» U à yire puni jwo mà li ta MusaSaliyanji à jwo na yire puni y'a mpyi. ⁹ Nyé ka Kirisita si nûr'a jwo: «Kile, mii u ñge, mii à pa si mpa mu nyii wuuni pyi.» Puru jwump'a li cyêe na sâraga

[‡] 9:18 Pi mahi jwo: « 16Wuu kôoge kani kâanmucya. Mu aha lôgo na ma kôoge tâa, sùpyanji u à kwû sèenji na ke, uru kôoge ku maha ntâa. 17Sùpya ká u kôoge tâanñkanni jwo, ná u nyé a kwû me, wâ nyé na ku táali me. 18Amuni, yi mü nyé Kile tunmbyaare kâmpaññe na. Tèni i Kile à tunmbyaare njycyiire le ke, u à jwo pi á na pi yatoore tà bò, sùpyibii puni si ti sishange jyá, si jicé na t'â kwû.» [§] 9:20 Ekizodi 24.8 * 10:7 Zaburu 40.6-8

nivonj' à tèg'a sárayi niijyeyi fáa.¹⁰ Yesu Kirisita à Kile jyii wuuni pyi. U yabilin' à uye kan mà pyi sáraga toogó niinkin tèrigii puni mée na, lire pyinjanni na wuu kapecigil' à jyé a láha wuu na.

¹¹ Kuni niijyeeeni tèni i, cannja maha cannja, sáragawwuubii mpyi maha sárayi ninuyi wwú Kile á, ñka yire sárayi mpyi na sì n-sii n-jà wà kapecigii yáfa u na me.¹² Ñka Kirisita wi ke, ur' à uye kan mà pyi sáraga toogó niinkin, kuru sárage na jyé tèrigii puni wogo. U à lire pyi kapecigii yáfanji kurugo, lire kántugo maa ñkar' a sà ntèen Kile kaniñe cyege na.¹³ Tèni i Kile sì n-pa u zàmpenbii pyi u tooyi tatahage ke, u à tèen wani kuru cyage e na lire sigili.¹⁴ Yii li cè, kuru sárage niinkinji cye kurugo, Kile à mpiimu finiñe ke, u à pire pyi jicèege cyaga baa fo téekwombaa.

¹⁵ Kile Munaani mú à yire finiñ' a jwo wuu á. L'à jwo na:

¹⁶ «Kafoonj Kile à jwo "Tunmbyaare mii sí n-le ná pi e canjyi nimpayi i ke, tire ti jyé: 'Mii sí na Saliyanji le pi zdompil'e, si u jwumpe séme pi yákilibii na'."»

¹⁷ Maa nür' a jwo:

«Mii saha sì na yákilinji yaha pi kapecigii ná pi ntiimbaanj karigii na me[†].»

¹⁸ Nyè kapecigil' à yáfa cyage ñkemu i mà kwò ke, jùnjo saha na jyé mà sáraga wwú cyi kurugo la?

Wuu yákilitenre wuubib pi file Kile na

¹⁹ Lire pyinjanni na, mii ciñmpyibii, Yesu sishange cye kurugo, wuu sí n-jà n-jyè Kile bage sèesee cyage e fyagara baa.²⁰ Bage táataa vánanjke ku mpyi wuu yyaha na ke, bà kur' à cwón me, amuni pi à Yesu cyeere pyi, ka lire si kuro nivonnó mógo wuu á ndemu li sí wuu na Kile na, si shini sée wuñi kan wuu á ke.²¹ Uru u jyé wuu sáragawwuñufembwahe maa mpyi Kile bage jùnjo na.²² Numé, wuu zdompil' à jyé a yige kajñwöhöyi puni i njemu yi jyé na wuu cèege ke, wuu cyeere s' à jyé ná lúcenjke e. Lire e wuu áha núru raa fyáge me, wuu sàa dá Kile na, wuu u file u na ná funjø niinkin i.²³ Wuu a yi yu jwófyinge na, na wuu à wuu sònñore taha Kile jwómeñi na. Wuu áha wuu funjøi cèenne me, naha na yé u aha ndemu jwo ke, u maha lire pyi.²⁴ Wuu yaha wuye na wuu raa måban leni wuye e, bà wuu si mpyi s' à sì yyaha na tåänge ná kacenmpyiai i me.²⁵ Wuu áha wuye mbinniñ jwó yaha bá pil' à li pyi me, ñka wuu a måban leni wuye e, naha na yé yii à li jyá na Kafoonj tèepan' à byanhara.

²⁶ Wuu aha sèenj kuni cè maa jcwó maa ñkwôro na kapecigii pyi, sáraga saha jyé ñkemu ku sí cyire yáfa wuu na me.²⁷ Shinji u jyé na lire pyi ke, ur' à yaa u a fyáge Kile yibige ná nabwøhe yyaha na. Mpii pi à cyé Kile na ke, kuru ku sí pire súgo.²⁸ Wà n'a mpyi a MusaSaliyanji kafuun pyi shiin shuunni taanre jyii na, ka pire si yi jwo, pi mpyi maha urufoo bò jùñaara baa.²⁹ Numé, shinji u jyé na Kile Jyani fare ke, Kile jyé a yaa u kyaa pyi uru na ndemu l'à fánhä tò mbònji na mà? Sèenj na, sishange k' à tèg'a tunmbyaare le maa urufoo kapecigii yáfa ke, u jyé a pèene taha kuru na me. Kile Munaani li maha wuu pyi wuu à Kile ticeñmpe cè ke, u bá à lire cyahala.³⁰ Nyè Kile yabilin' à jwo: «Mii u sí na ñkooni wwú. Mii u sí katupwøhöyi pyifeebib sâra[§].» Yi mú à séme na: «Kafoonj Kile sí u wuubii yibe pi kapyiñkii na^{*}.» Nyè wuu à li cè na nde u à jwo ke, u sí lire yige li kuni i.³¹ Fyagara kyaa li jyé li li wà u cwo Kile jyii wuñi cyeyi.

³² Nde l'à pyi yii na tajjaani i ke, yii funjø cwo lire na. Yii à Kile bëenmpe ta tèni ndemu i ke, yyefug' à yii kànhä sèl'e cyire canmpyaagil'e, ñka lire jyé a yii yatanjyí bò me.³³ Tèrigii cyl'e, pi mpyi maha yii cyere, maa yii kyérege sùpyire pyii na. Tèrigii cyl'e, mpii pi mpyi maha ñkyérege yii fiige ke, yii mpyi maha pire tère.³⁴ Mpii pi mpyi a le kàsuni i ke, yii à pire tèg'e pire yyeefugo karigil'. Pi à yii cyeyaayi cyán a shwo yii na, ka yii i li kwú yiye e ná funntange e, naha na yé yii à li cè na yaage ku jyé yii á ke, kur' à fánhä tò yire puni na, ku mü jyé na ñkwùu me.³⁵ Lire e ke yii áha yii dánianji láha Kile na me, lire sí yii pyi yii tòon nimbwø ta.³⁶ Yii yiye waha numé, yii raa sì yyaha na Kile jyii wuuni mpyinjí i, lire ká mpyi, yaage jwómeñi u à lwó ke, yii sì kuru ta.³⁷ Yà séme Kile Jwumpe Semenjí i na:
«Nyé, ñgemu u à yaa u pa ke, uru sí n-pa,
u sí mò me.»

³⁸ Kile à jwo:

«Shinji u à tí ke, dánianji cye kurugo uru maha mpyi jyii na.

Ñka wà ha kàntugo wà mii á, mii funjø sì n-táan ná urufol' e me[†].»

³⁹ Mii à tèen ná l'e, mpii pi maha ntér' a núru maa ñkare tapinnage e ke, wuu jyé pire e me. Nùmpañja tafeebii pi à dá Kile na ke, pire e wuu jyé.

[†] 10:16 Zheremi 31.33 [‡] 10:17 Zheremi 31.34 § 10:30 Duterenomu 32.35 * 10:30 Duterenomu 32.36; Zaburu
135.14 [†] 10:38 Abakuki 2.3,4

11

Mpii pi à fyânhha a dâ Kile na ke, wuu pire kâanmucya

¹ Naha ku jyé dâniyanji ye? Mâ ma sònñore taha yaaga na maa ntèen ná l'e mu sí ku ta, lire nye më yaage ku jyé mu jyé na ku jaa më, maa dâ ku na mu à jwo mu jyili na jyé ku na ke, lire li jyé dâniyanji. ² Wuu tulveyi dâniyanji kurugo, Kile à jee pi na.

³ Dâniyanji cye kurugo, wuu à li cè na Kile à nìjyinjí ná njuké dâ u jwumpe cye kurugo. Puru funjke e, yaaga maha yaaga wuu jyé na jaa ke, Kile à ku dâ ná yañyambaage e. ⁴ Abeli à dâ Kile na, lire kurugo sârage u à wwú Kile á ke, kur'â pwôrø Kanji woge na. U dâniyanji kurugo, Kile à jwo na u à tii maa jee u sârayi na. U à kwû, ñka u dâniyanji kani maha wuu kâlili ali njijja.

⁵ Enoki à dâ Kile na, lire kurugo Kile à u lwó a kâre nìjyinjí na mà ta u jyé a kwû më. Wâ saha jyé a u jyá më, jaha na ye Kile à u lwó. Kile à jwo na ur'â jee u na, mà jwo u u lwó ke.

⁶ Nye Kile sì n-jà jee sùpya na ná urufoo jyé a dâ u na më. Naha na ye ñgemu lâ ká mpyi si file Kile na ke, fo urufoo u dâ li na na Kile na jyé wani, na mpyi pi jyé na u caa ke, na u sí pire sâra.

⁷ Nuhu à dâ Kile na, lire kurugo u mpyi na Kile yereyi nûru mà yyaha tii ná karigii nimparkil'e jcyiimu cyi jyé cyi saha njkwó na jaa më. U à Kile jwumpe cû ná sèl'e, maa baikwâoje yaa ñkemu i u ná u pyêng shiinbil'â shwô ke, ka lire si sùpyire sannte ntiimbaanj cyêe. U à dâ Kile na, lire e Kile à jwo na u à tii.

⁸ Ibirayima à dâ Kile na, lire kurugo, Kile à u yyere ke, u à Kile jwomœeni cû. Kini Kile mpyi a bégele u mëe na ke, u à fworo u yabiliñi wuuni i na ñkèeg e lire e, mà ta u jyé a u tashage cè më. ⁹ U à dâ Kile na, lire kurugo kini jwomœeni Kile mpyi a lwó u á ke, u à jen'a kâr'a sâ ntèen lire e nàmpõnnite na. U mpyi na shwûn vâanji bayi. Ishaka ná Yakuba mü mpyi na shwûn yire y'e. Nwomœeni niunuuni mü mpyi a lwó pir'â. ¹⁰ Kânhé nintaani l'à cyán a jwó ke, kuru na Ibirayima à u sònñore taha. Kile yabiliñi u à kuru kânhé bégele, maa ku faanra.

¹¹ Ali mà li ta Ibirayima mpyi a lyé, Sara sì jyé cijirijé, mà Ibirayima yaha u à dâ na Kile sì u jwomœeni fûnñjo pire pyitaani kyaa na, u à jà a pùnambile si. ¹² Ali mà u yaha u u sònñji na uru tèekwuun'â nô a kwô, ñka supyijyahara à fworo uru nàñji niñkinji i mu à jwo wörigii ná lwahe jwage nticenji.

¹³ Pire pun'â kwû ná pi dâniyanji i Kile na. Kile mpyi a yaayi njemu jwomœe lwó ke, pi jyé a yire ta më, ñka pi à yi jyá laage e, ka lire si mpyi pi à funntanga. Puru funjke e, pi à jee na pire na jyé nàmpwuun na jaare na mâre ñke njuké na. ¹⁴ L'à finijé na sùpyibii pi à jee pur'e ke, na tatænge kabere pire jyé na jcaa. ¹⁵ Cyage e pi à yiri ke, kâmpyi kuru kani mpyi a tige pi funj'i, pi mpyi na sì pyinjkanna ta si nûru ñkâre wani. ¹⁶ Ñka sèenj na, cyaga pi jyé na jcaa ñkemu kâ jwó ke, kuru na jyé nìjyinjí i. Lire kurugo Kile maha jee tire sùpyire t'a uru yiri ti Kileñi, jaha na ye u à cyaga bégel'a yaha ti mëe na. ¹⁷⁻¹⁸ Kile mpyi a jwomœeni lwó Ibirayima á na u túluge sì n-fworo Ishaka e*, maa nûr'a Ibirayima zò shwô a wíi na u Ishaka pyi sâraga. Ibirayima mpyi a dâ Kile na, lire kurugo u jyé a cyé si u jyani niñkinji pyi sâraga më. ¹⁹ Li mpyi u funj'i na sîji na jyé Kile á mà Ishaka jee a yige kwûji i, lire kurugo Kile à u jyani nûruñ'a kan u á. L'à pyi mu à jwo kwûji i u à fworo.

²⁰ Ishaka à dâ Kile na, lire kurugo u à jwó le Yakuba ná Ezawu á karigii nimpaañkii kyaa na.

²¹ Yakuba à dâ Kile na, lire kurugo, u tèekwuun'â nô ke, u à jwó le Yusufu jyaabii shuunni niñkin niñkinj'â, maa ntigile u kâbiini na, maa niñkure sín, maa Kile pêe.

²² Yusufu à dâ Kile na, lire kurugo, u tèekwuun'â nô ke, u à jwo u kacyiyyi kyaa na, na Izirayeli shiinbii kâ a sí raa fwore Misira kini i, pi a si ná uru kacyiyy'e.

²³ Musa sifeebil'â dâ Kile na, lire kurugo, Musa à si ke, ka pi u jwôho yijye taanre, jaha na ye pi mpyi a li jyá na u lem'â jwó. Jwumpe saanñi mpyi a jwo na pi a pùnampyre nizivonnte puni biu ke, pi jyé a fyâ puru na më.

²⁴ Musa à dâ Kile na, lire kurugo, u à pa yyaha cwo ke, u jyé a jee pi a uru pyi Faron pworonji jyanji më. ²⁵ Mâ jwo u uye yaha kapegigii mpyiñi funntange e ke, u à li lwó uye e si ñkyala ná Kile shiinbil'e, jaha kurugo ye kuru funntange shiñi jyé na moni më. ²⁶ Musa mpyi a cè na Misira kini nàfuñ'â jyâha, ñka mà jee cyâhigii na, bà Kile Njcwonrøni sì n-pa jee cyi na më, lire nàfanj'â fânhâ tò Misira nàfuñi na. U mpyi a u sònñore taha uru nàfanj'i na, u sì n-pa uru ñgemu ta ke. ²⁷ Musa à dâ Kile na, lire e u à fworo Misira kini i mà ta u jyé a fyâ lire kini saanñi lùyirini yyaha na më. Kileñi u jyé wâ jyé na u jaa më, u mpyi a uye waha mu à jwo u jyil na jyé uru na. ²⁸ U à dâ Kile na, lire kurugo u à Izirayeli shiinbii pyi pi à bilerenjkwonji kataanni pyi, maa pi pyi pi à mpàbilini sìshange ñaraga ñaraga pi bayi jwôjyí

* 11:17-18 Zhenëzi 21.12

na, bà li si mpyi mèlèkeñi u maha boore pyi ke, uru nintoroni kà raa pi pùnampyiciire bùu me.

²⁹ Izirayeli shiinbil' à dá Kile na, lire kurugo Suumpe Lwøhe Niýage à tåá, ka pi i jyiile jìnjeke ninjage na. Misira shiinbii la mpyi si jyiile tèni ndemu i ke, ka lwøhe si pi puni lyí.

³⁰ Izirayeli shiinbil' à dá Kile na, lire kurugo pi à Zheriko kànhe mähana canmpyaa baashuunni i, ka kànhe kaañke si jicwo.

³¹ Fwòrobacwoñi Arahabu à dá Kile na, lire e Izirayeli shiinbii pi mpyi a pa kànhe ñwah'a wíi ke, uru ceñ' à pire tège. Lire kurugo u jyé a bò ná Kile jnwømèecumbaabil'e sjencyan me.

³² Nyé mii bá sì n-jà yi puni jwo me, jaha na ye tère naha mii á, mii i jwo a nò Zhedeyon ná Baraki ná Samuson ná Zhèfite ná Dawuda ná Samuweli ná Kile tünntunmipi sanmpii kyaya na me. ³³ Pir' à dá Kile na, lire kurugo pi à jà saanbii pìi na, maa fànhé pyi ná ntüñi i, yaayi jnwømèeni Kile mpyi a lwø ke, maa yire ta, maa cànriyì yà jnwøyo pwø. ³⁴ Pi à pìi le nage e, ñka yaaga jyé a pire ta me. Pi à jwo na pire sí pìi bò ná kàshikwønñwooni i, ñka pir' à shwo. Fànhé mpyi pìi e me, ñka pi à fànhé ta. Síji mpyi pi á kàshige cyage e, pi à kírigi cyili kàshicyeye kòr'a caala. ³⁵ Cyeebii pìi sùpyi ninjkwl' à jé mà kan pi á.

Pìi mpyi wani, kampyi pire mpyi a fworo Kile kuni i, pi mpyi na sí pi yaha, ñka pi jyé a jen'a fworo l'e me. Pi à jyé pi pi kyérege, bà Kile si mpyi si pi jyé neñkanna njcènné na me. ³⁶ Pi à pìi fwòhro maa pi bwòn ná tiripaanni i. Pi à tøonnte yòrsyi le pi na mà yaha kàsuñi i. ³⁷ Pi à pìi wà a bò ná kafaayi i, maa pìi pahala ná cikyangayi i, maa pìi bò ná kàshikwønñwooni i. Pìi mpyi na jaare na mâre ná mpàseyi ná sikaseeyi i, yire yi mpyi pire vâanndeyi. Yaaga mpyi pìi á me. Sùpyiibil' à pi cùjcyere cù maa pi kyérege. ³⁸ Pi mpyi maha jaare na mâre sige ná jañyì jnuñ'i, maa shwuun kafawyiyi ná wyikuuyi i, mà li ta nte sùpyire jin' à pée ñge dñjyèn na.

³⁹ Tire nte sùpyire puni mpyi a dá Kile na, lire e Kile à jyé ti na. Lire ná li wuuni mù i, yaayi jnwømèeni Kile mpyi a lwø ke, ti jyé a yire ta me. ⁴⁰ Naha na ye Kile à yaaga njcènné bégele wuu mèe na, u la jyé a mpyi pi kuru ta a wuu yaha me.

12

Wuu kyaage kwú wuye e Yesu fiige

¹ Wuu pi ke, pire sùpyiibii puni pi mpyi a dá Kile na ke, pir' à pyi yyecyeené maa wuu kwûulo, wuu Kile kuni tafeere e. Lire kurugo tuguro maha tuguro ti jyé wuu jnuñ'i maa wuu sige tire tafeere na ke, wuu jnuñi wwù tire puni jwøh'i, wuu u kapegigii jwø yaha, cyire cyi maha wuu pyi wuu u búruge. Tafeere na Kile à wuu yaha ke, wuu wuye waha wuu u tire fè feñkanna njcènné na. ² Wuu a Yesu wíi, uru u à wuu pyi wuu à dá Kile na, uru mù u sí wuu pyi wuu u ná tegeni na. U à jyé, ka pi i u kwòr' a bò cige na. U jyé a kuru silege wíi yaaga me, jaha na ye funntange Kile mpyi a bégel' a yaha u mèe na ke, kuru u mpyi na wíi. U à tèen nume saanre e Kile kàniye cyege na. ³ Kapimpyiibil' à ntüñke taha u na maa u kyérege sèl'e, u à lire kwú uye e pyiñkanni ndemu na ke, yii funñço cwo lire na, bà li si mpyi yii àha ñkànhá me, yii yatanñyi kà ñkwû me. ⁴ Naha kurugo ye yoge yii jyé na ñkwûun kapegigii na ke, yii wà sáha jà a ku kwòn a nò u shinji tegeni na me. ⁵ Yii pi jyé Kile pyiibii ke, yerege Kile à kan yii à maa mâban le yii e ke, yii funñ' à wwò kuru na la? U à jwo:

«Mii jyanji, Kafoonji ká mu kíbe,
ma hâ lire wíi jicwo me.

U aha mu cèçé mú,
lire kà ma yatanñyi bò me.

⁶ Naha na ye shinji u à tåan Kile á ke, uru u maha ñkibili.

U à ñgemu cè e pyà ke, uru u maha bwùun^{*} ..»

⁷ Yii Kile ñkibini kwû yiye e, jaha kurugo ye Kile à yii cù mu à jwo u pyi, lire kurugo u maha yii kibili. Pyàji ñgire u jyé ná u tunji jyé na u kibili mà ye? ⁸ Kile maha u pyiibii puni kibili. U aha mpyi u jyé a yii kíbe me, lir' à li cyêe na yii jyé u pyi sèenj na me, ñka kàsøogø kùñjo pyi pi jyé yi.

⁹ Tii na jyé wuu na naha jìnje na, pi maha wuu kíbili, ñka wuu maha pi pêre. Lire e ke wuu Tunji jìnji wuñi ká a wuu kíbili, tá wuu jyé a yaa wuu jec lire na sèe sèl'e, bà wuu si mpyi si shinji niñkwombaanje ta me? ¹⁰ Wuu tiibii maha wuu kíbili tère nimbilere funñ'i maha ntâanna ná pi sònñjokannni i. Ñka Kile ká a wuu kíbili, u maha li pyi, bà wuu si mpyi si mpyi shinçenmii uru yabiliñji fiige me. ¹¹ Sèe wi, mu aha a si sùpyají kíbe, li tasiige maha mpyi u á yyetanha kyaa, funntanga kyaa bâ me. Ñka urufoo ká kàla ta ñkibini funjke e, li maha mpa jùñjo kuu yyejñke ná ntüñji na.

* 12:6 Taanlijkii 3.11,12

¹² Lire kurugo yii yii cyeyi fānha baa wuyi yīrige, yii niñkunyj i yīnye na jcyēenni ke, yii i yire tīgil'a yyēēnje. ¹³ «Yii a jaare kuntiile e†.» Lire e shinj i u yīnye na sēgere ke, uru lōgojncini si n-fēen me, u bá a yaa u cūmō.

¹⁴ Yii yiye waha yii raa yyepinjke caa yii ná sūpyire puni shwōhōl'e. Yii raa jaare fyīnmp e, naha kurugo ye sūpya sì n-jà Kafoonj i yja mà ta u yīnye na jaare fyīnmp e me. ¹⁵ Kile à jwo yii na maa yii shwo. Yii a yiye kāanmucaa, wà kà lkwō jcyé lire na me. Wà hā yue pyi cige fiige yii shwōhōl'e l̄kemu bāhā k' à pi, si kakaare pyi ti nō shinnyahara na me. ¹⁶ Yii yákili ta, sūpya kà zìi mpyi jacwō yii shwōhōl'e me. Yii àha jcyé pēene taħaga Kile yaayi na Ezawu fiige me. Ur' à u lyēge tāonj i fāa zānnēgē niñkin kannā kurugo. ¹⁷ Yii à li cē na kāntugo, u la mpyi u tunj i si jwō le u á, nka tufoonj' a cyé. U mēsuwunji la mpyi si tufoonj sōññorjkanni kēnjenj, nka u yīnye a jà me.

¹⁸ Kile jaŋke na wà sì n-jà n-bwōn ke, tēecyiini i Izirayeli shiinbil' a file ku na pyiñkanni ndemu na ke, yii yīnye a file Kile na amuni me. Nabwōha ná numpilaga ná nimpiriñe ná zānha kafeebwōho mpyi jaŋke na, ¹⁹ ka pi i mpuruge tūnmpē ná mejwuu nimbwoo lōgo. Lire mejwuuñi jwumpe ñghanj i kurugo, pu lōgoñeebil' a jwo na pà kà nūrū mbâra pu na me. ²⁰ Naha na yē yīnye yī mpyi a jwo: «Shin maha shin kā bwōn jaŋke na ke, ali li mēé kā nta yatoog, kuru sì n-wā ná kafaayi i si mbō ke‡» yire mpyi a fānha tō pi na. ²¹ Nde pi à jya ke, lire mpyi a sìi fyagara fo Kile tūnntunj i Musa à jwo: «Mii naha fyá fo na jcyēenni§!»

²² Nka lire yīnye yii wuuni me. Yii pi ke, yii à file Siyōn jaŋke ná Kile yīnyi wuuni kānbwōhe na, kuru ku yīnye nīyinj i Zheruzalemu, l̄kemu i Kile mèlekec kampwōhii nīnyahajyahamii yīnye na kataanni pyi ke. ²³ Yii à bâra dānafeebii kurunjke na, pire pi yīnye Kile pyīcyiibii. Pi mey' à séme nīyinj i. Yii à file Kile na, uru u maha sūpyire puni sâra a tâamna ná t̄i kapyinjkil' e. Mpii pi à toro ná pi mpyi a tīi, ka Kile si pi pyi pi à fūnjo ke, yii à file pire na mû. ²⁴ Yii à file Yesu na. U à u sishange wu, maa n̄kwl' wuun kurugo. U sishange fān' à pēe Abeli sishange woge na. Lire pyiñkanni na, Kile à tōro Yesu cye kurugo, maa tunmbyaare nivōnnte le ná wuu e.

²⁵ Yii a yiye kāanmucaa, Kile ká a yii yērege, yii àha jcyé logogo me. Musa u mpyi na Kile jwumpe yu mà u yaha jn̄jke na ke, Izirayeli shiinbil' a cyé uru yērege logogo, lire kurugo kakaar' à nō pi na. Nye Kile ká jwo ná wuu e mà u yaha nīyinj i maa wuu yēre, wuu aha jcyé, di wuu sì n-shwo n-jwo ye? ²⁶ Tēni i Kile à jwo Sinayi jaŋke jn̄jke i ke, u jwumpe mpyi a jn̄jke cyēenne. Numē, u à kâa na: «Tōoge kabere, mii sì jn̄jke kanni cyēenne me, mii sì nīyinj i cyēenne mû.» ²⁷ Lire jwōhe ku yīnye, yadayi yī sì n-jà n-kēegē ke, yire sì n-pimni. Lire ká mpyi, jye yīnye yī sì n-jà n-kēegē me, yire kanni yī sì n-kwōro.

²⁸ Amuni li yīnye, saanre ti yīnye ti sì n-cyēenne me, wuu sì n-jyè tire e. Lire e ke wuu fwù kan Kile á, wuu raa bâare u á, wuu raa u yīnyi wuuni pyi, wuu raa u pêre, wuu raa fyāge u na. ²⁹ Naha na yē «wuui Kile mû na yīnye na fiige, l̄kemu ku maha sūpyanji súug' a kwō ke†.»

13

Toroykanni l' à tāan Kile á ke

¹ Mii cīnmpyiibii, yii yiye waha yii i tāange yaha ku pyi yii ná yiye shwōhōl'e cīnmpworoje e. ² Yii àha funjō wwō nāmpwūnbii sunmbashwooni na me, naha na yē puru funjke e pīl' à Kile mèlekeebii pīl sunmbaya shwōp i pyenyi i mà ta pi yīnye a cē me. ³ Yii cīnmpyiibii pi yīnye kāsuni i ke, yii funjō cwo pire na mu à jwo yii yabilimpī na yīnye u e ná pi e. Mpii pi yīnye na nkyérege ke, yii funjō cwo pire na mu à jwo yii yabilimpī pi yīnye na nkyérege.

⁴ Shin maha shin u fūrunj i yaha jn̄jke e, fūrupyijneñj wà yīnye a yaa u tasinnaga pyi ná waber' e u bage wuuni kāntugo na me. Naha kurugo ye mpili pi yīnye pi yīnye a kūu pi fūrupyijneñj na me, Kile si n-pa pire nā jacwōore pyifeebii cēegē.

⁵ Yii àha wyēreñj kani yaha li tateeñge fō yii na me, nka yii cye wuuni u yii funjyi jn̄jje. Naha na yē Kile yabilinj' a jwo:

«Mii sì n-si n-yaha mu na.

Mii sì mu yaha maye niñkin me*.»

⁶ Lire kurugo wuu maha jà a jwo fyagara baa:

«Kafoonj i yīnye mii tēgefoonj,

mii sì n-fyā yafyin na me,

jaha shi sūpya sì n-jà n-pyi mii na yē†?»

⁷ Yii yyyah yīyēre shiinbii niñcyiibii pi à Kile jwumpe jwo yii á ke, yii funjō cwo pire na, yii i mpyi pi fiige, bâ pi à dâ Kile na fo mà sà no pi canñkjwōge na me. ⁸ Yesu Kirisita yīnye na nkyēenni me: bâ u mpyi tajjaa me, amuni u yīnye niñjaa, amuni u sì n-kwōro fo tēekwombaa.

⁹ Yii a yiye kāanmucaa, sūpyire ti yīnye na ma nā kālāñi nivōnñi shinj i ke, yii àha tire yaha

* 12:13 Taanliñkii 4.26 † 12:20 Əkizodi 19.12.13 § 12:21 Duterenōmu 9.19 * 12:26 Agize 2.6 † 12:29

Duterenōmu 4.24 * 13:5 Duterenōmu 31.6 † 13:6 Zaburu 118.6,7

ti yii wurugo me. Karigii cyi à yyaha tíi ná yalyire kani i ke, cyire tayyérege nyé a pêe me. Ngemu ká ntaha cyire fye e ke, urufoo sì tòn ta cyi e me. Kuni njcenji li nyé ndemu i Kile yabilinj' à jwó wuu na maa màban le wuu e ke.

¹⁰ Yesu à kan sáraga wuu kurugo, nká mppi saha pi nyé na sáraysi wwû mà tâanna ná kuni njyeeen i ke, pire nyé a yaa pi tòn ta u sárage e me. ¹¹ Pi sáragawwuubii, nùnjufembwohe maha jyè bage sèsées cyage e ná yatoore sishange e sùpyire kapecigii yàfanji kurugo. Lire kàntugo pi maha yatoore niñkwure yige maa ti sùugo kànhé kàntugo. ¹² Lire kurugo Yesu mû à kwû kânhé kàntugo, bà u si mppi si sùpyire finijé u yabilinj' sishange cye kurugo me. ¹³ Nyé wuu a sì u taan kânhé kàntugo[‡], wuu taha Yesu fye e, silege k'à u ta ke, wuu wuu nàzhan ló kur'e ná u e. ¹⁴ Naha na ye kânhé nyé naha wuu á nké jìnke na, nkemu ku sì n-kwôro fo teekwombaa me. Kânhé ku nyé Kile yyére ke, kuru wuu nyé na jcaa.

¹⁵ Lire kurugo wuu a fwù kaan Kile á, wuu raa u mège kère tèrigii puni i Yesu cye kurugo. Lire na nyé mu à jwo sárágaa wuu à wwû u á. ¹⁶ Yii a kacenji piyi yiye na, yii raa yiye tère ná yii cyeyaa i. Yii àha funjò wwò lire na me. Lire na nyé sárágaa nkemu k'à tâan Kile á ke.

¹⁷ Yii yii yyaha yyére shiinbii, jwómyahigii cù, yii i yiye tîrige pi á, naha na ye pire pi nyé na yii kâammucaa maa yaha yii na. Pire Kile sì n-yibe nùmpañja yii múnahigii kyaa na. Yii kúu pi á, lire ká mppi, pi sì raa pi báaranji pyi ná funntange e. Lire baare e pi sì n-pyi yyetanhare e, yii sì sì tòn ta me.

¹⁸ Yii a Kile jàare wuu á. Wuu à tèen ná l'e na funjcenje na nyé wuu á. Wuu la mû si nyé s'a jaare jaaranjkanna njicenne na tèrigii puni i. ¹⁹ Mii à sì na li caa yii á, yii a Kile jàare na á, bà mii si mppi si wyère nûru zhà yii yyére me.

Jwumpe nizanmpe

²⁰⁻²¹ Yyejinjekoo Kile u à wuu Kafoonji Yesu jè a yige kwùni i ke, uru u yii tègë yii jà yii a karigii njcenkjii shinji puni pyi, yii raa u nyii wogigii pyi. Nde l'à tâan u á ke, u yii yaha yii jà yii a lire pyi Yesu Kirisita cye kurugo. Uru u nyé mpànahajji njcenji. Usishange k'à pyi sárage ke, kur' à wuu le tunmyaare niñkwombaare e. U mège ku pêe tèrigii puni i fo teekwombaa! Amiina.

²² Mii cînmpyibii, mii na li caa yii á, yii i na yerege jwumpe lög'a tara. Yii li cè na mii jwumpe nyé a tào sèl'e me.

²³ Mii sì yí jwo yii á na wuu cînmpworonji Timoti a fworo kàsunji i. U aha wyèr'a nô naha mii yyére, mii ná uru sì n-shà wani yii yyére sjcyan.

²⁴ Yii na fwùjji kan yii yyaha yyére shiinbii puni ná Kile wuubii pun'á. Dánafeebii pi nyé Itali kini i ke, pir' à yii shéere.

²⁵ Kile u jwó yii puni na, u u jwó le yii á!

[‡] **13:13** Wuu a sì u taan kânhé kàntugo: lire jwóhe ku nyé, wuu àha nûru raa jaare kuni njyeeen i me.

Leterenji Yakuba à tun dánafeebil'á ke

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè leterenji funnjo jwumpe e ke

Dánafeebii pi à caala a tèen dijyé yyaha kurugo ke, Yakuba à njé leterenji tun pir'á, maa màban le pi e Kile kuni jaaranji na.

U à jwo na yákilifente kyaa ká mpyi wà na, u ti njáare Kile á, lire ká mpyi, ti sí n-kan urufol'á.

U à jwo na wuu aha dà Kile na, maa mpyi wuu njé na kacénnji pyi maa yaha wuu njirigii na me, uru dánianji na njé laaga baa. Lire kurugo Yakuba à njé yéreyi kan dánafeebil'á maa màban le pi e maa jwo na:

pi kwôro ná Kile e tèewaagil'e

pi i Kile jwumpe kyaa táan piy'á, pi raa pu kurigii jaare

pi i pi shinjéebii kyaa táan piy'á, pi raa jwóge fónjéebii na

pi àha raa pi karigii pyi pi kanni tòonnji kurugo me

pi àha raa jwumpime yu sùpyire sannte na mù me.

Yakuba à fwù kan dánafeebil'á

¹ Mii Yakuba u njé Kile ná Kafoonji Yesu Kirisita báarapyi ke, mii u à njé leterenji tun Izirayeli tùluyi ke ná shuunninj'á*, pire pi à caala a tèen dijyé yyaha kurugo ke, mii fwù njé pi na.

Yefuge kani

² Mii cínmpyiibii, yyefugo maha yyefugo k'á nò yii na ke, yii kuru pyi funntanga nimbwáho.

³ Yii i lì cè na Kile ká yii dánianji káanmucya yyefuge tèni i mà u ta u à jwó, lire li sí yii pyi yii yiye waha Kile kuni i. ⁴ Njé yii yiye waha tèrigii puni i, yii raa sì yyaha na Kile kuni i, bá yii si mpyi si mpyi sùpyi niçcenmii sèenji na, tigire cyaga njé mpiimú na me.

Yákilifente kani

⁵ Mii cínmpyiibii, yákilifente ká yii wà kùuñjø, urufoo u ti njáare Kile á. Kile sí ti kan, naha na ye u maha sùpyire puni kaan ná funvyinge e fahana baa. ⁶ Njá urufoo u ti njáare ná funnjo niñkin i, u àha funnji pyi shuunni me, naha na ye shinjø i njé na narege pyi ná funyo shuunni i ke, urufoo na ye mu à jwo suumpé lwóhe ku maha fuuli na yíri kafége cye kurugo, marii ku njooñi na njége kámpanyji puni na ke. ⁷ Shin maha shin u njé amuni ke, urufoo u tèen ná l'e na u sì yaaga ta Kafoonji a me, ⁸ naha na ye funnjo shuunni foo u njé u wi, yyeshaga niñkin njé urufoo na kani là tufige e me.

Nàfuufente ná fònífente

⁹ Njé cínmpyiibii pi njé fònífente e ke, yii pyi funntange e, naha na ye Kile à yii njúnyi yírig'a kwó. ¹⁰ Njá cínmpyiibii nàfuufeebii, Kile ká njúzogoro nò yii na, yii pyi funntange e, naha na ye nàfuufooni sí n-tòro mu à jwo njége yafyenre. ¹¹ Canjé ká fworo, ku kafuge maha kuru njége waha, maa ku yafyéenre wu, ti sínamp'a sì láha ti na. Amuni li mú njé, nàfuufooni si n-kwú n-fworo u cyeleñkarigii shwóhél'e.

Yaage ku maha sùpyanji sòn a yaha kapiini na ke

¹² Shin maha shin u à jà a uye waha yyefuge tèni i, maa ntèen Kile kuni i ke, urufoo wuun'á nwó, naha na ye yyefuge kàntugo, Kile à shíji niñkwombaají njemu jwómeé lwó u tåanjéebil'á ke, u sì urufoo tòon ná uru shíji i.

¹³ Njá shin maha shin, mu aha díri kapii kurugo, ma hà njwo na Kile u à mu sòn a wà li na mà de! Naha kurugo ye yafyin si n-jà Kile sòn n-wà kapii na me. Kile mú sì njé na sùpya sònna nà wàa kapii na me. ¹⁴ Njá sùpyanji yabiliñi njii karigii cyi maha u cù kànhaña fiige ke, cyire cyi maha u sòn maha wà kapegigii na. ¹⁵ Mu njii karigii nimpegigii sí ká fànhà ta mu na, cyire maha mu yyaha kēenje kapegigii mpyinj'á. Cyire sí ká nò cyi tegeni na, cyi maha kwúñjø nò mu na. ¹⁶ Mii ntàannamacinmpyiibii, yii àha raa yiye jwó fáanñi me. ¹⁷ Yacenjé maha yacénnje wuu maha ntaa ke, yire puni na yíri wuu Tunji Kile yyére. Uru mú u à bëenmpe yaayi puni dá, u njé na njéennji me, numpire cyaga njé u e me. ¹⁸ Kile Jwumpe pu njé sèenji ke, mà tåanna ná u njii wuuni i, u à shifonji kan wuu á puru jwumpe cye kurugo, bá wuu si mpyi si mpyi mu à jwo u yadayi puni shwóhél'e njencyiige, njemu ku njé u yahare e me.

Yii a jaare yii a ntàanni ná Kile Jwumpe e

¹⁹ Mii ntàannamacinmpyiibii, yii njcyii karigii lög'a tàra, shin maha shin à yaa u u njencyi pére, u raa núru, u jwóge kà njyére me, u luuni kà mpén me. ²⁰ Naha kurugo ye sùpyanji lúyiri wuuni si n-jà katiile pyi Kile njii na me. ²¹ Lire kurugo yii pege karigii shíji puni njwó yaha,

* ^{1:1} Naha njé cyage e, Izirayeli tùluyi ke ná shuunninj'á jwo a wà dánafeebii puni na dijyéenji yyaha kurugo.

cyire na jyε katupwəhoy. Kile jwumpe pu jyε yii funj'i ke, yii yiye třige yii i jne puru na, puru pu si n-jà yii shwo.

²² Yii wà ká mpyi pu lógofoo kannaa, urufoo na uye jwø fáanji. Yii a pu kurigii jaare. ²³ Naha kurugo ye ñgemu u na Kile jwumpe níru, u sí jyε na pu kurigii jaare me, urufoo na jyε mu à jwo jyε u maha uye wí dúbanji i, ²⁴ uye wíñkwooni kàntugo, u a sì ñkàre, u sì ñkéenjε yafyin pyi me, lire tèenuuni mujye e, maa funjø wwò uye pyiñkanni na ke. ²⁵ Nka Saliyanjí sée wuñi u maha wuu yige kapecigii mpyinj bilere e ke, ñgemu u à jà na uru kàanmucaa, marii jaare na ntáannni ná u kurigii puni i, maa mpyi u jyε a funjø wwò u na me, urufoo wuuni sí jwø u kapyiñkii puni i. ²⁶ Ngemu ká a sónnji na uru na jaare Kile kuni i, mà ta u jwunjkanni jyε a jwø me, urufoo na uye jwø fáanji, u Kile kuni jaaranjí jyε laaga baa. ²⁷ Kile kuni jaaranjanni sée wuuni li jyε nde wuu Tuñi Kile yyaha taan: mà ýakili yaha círimpií ná lenkwucyeebii na, pi yyefuge tèrigil'e. Maa kàntugo wà jyε dijyeyi kajwəhoyi shinji pun'á.

2

Yii àha sùpya pwòñjo sùpya na me

¹ Mii cínmpyiibii, yii pi à dà pèenteefoo wuu Kafoorjí Yesu Kirisita na ke, yii àha sùpya pwòñjo sùpya na me. ² L'aha mpyi mu à jwo yii à binni yii Kilepeebage e, ka shiin shuunni si mpa jyε yii shwəhøl'e, wà niñkin jyε ná seeñ kampefegewe e, maa vâanya nisinanya le, u sanji si jyε fòñjoo, maa vâansicuyo le. ³ Ka yii i vâansinayifoo pêe, maa tateñge njicenjke kan u á, maa fòñjoojoi pyi u yyére, lire jyε me u tèen jyjke na yii tooy'e. ⁴ Tá yii jyε a sùpya pwòñjo sùpya na, maa sijcwøonrøgø pyi ná yii sónnjojkanni nimpipií i me?

⁵ Mii ntáannnamacimpyiibii, yii lógo na jwø na: Kile à jyε dijyeyi fòñjooebii cwønn'r a pyi nàfuuee Kile kuni i, pi i mpyi u Saanre e u à tire ntemu jwømee lwò u tâanjëbil'á ke. ⁶ Nka yii pi ke, naha na yii à fòñjooebii yaha laaga baa ye? Tá nàfuueebii jyε na jçwu yii na, marii yii yiri yukyaabii yyére me? ⁷ Yesu Kirisita metange ku jyε yii na ke, pire nàfuueebii ninuubii bá pi jyε na kuru mege këcegè mà?

⁸ Yii aha a Kile Saanre Saliyanjí kurigii jaare, bá l'à séme Kile Jwumpe Semenjí i me na: «Ma shinjënejjí kyaaa táan may'á, ma yabilinjí fiige*» lire na jyε kyaaa njicenjne. ⁹ Nka yii aha sùpya pwòñjo sùpya na, yii à kapii pyi, ka Kile Saliyanjí si yii céegé, naha na ye yii jyε a uru Saliyanjí kurigii jaare me.

¹⁰ Nye shin maha shin u jyε na Kile Saliyanjí kurigii jaare, maa ñkùñjø uru Saliyanjí kabilini là niñkin kanna na ke, urufol'á céegé u puni i. ¹¹ Naha kurugo ye Kilenjí u à jwo: «Ma hà zínni ná wabère cwo e me†» uru mü u à jwo: «Ma hà sùpya bò me‡.» Nye mu aha mpyi mu jyε a jacwøro pyi me, maa sùpya bò, mu à céegé Kile Saliyanjí i. ¹² Saliyanjí u à yii yige kapecigii mpyinj bilere e ke, Kile sí yii toronjkanni tâanna ná ur'e. Lire kurugo yii yii jwunjkanni ná yii kapyiñkii puni yaha cyi yyaha tñi ná uru Saliyanjí i. ¹³ Ngemu ká mpyi u jyε a pi sanmpii jñünaara ta me, canjke Kile sí sùpyire puni sâra si ntáanna ná pi kapyiñkil'e ke, u mü si jñünaara ta urufoo na me. Nka yii aha jñünaara ta pi sanmpii na, Kile sí jñünaara ta yii na si yii shwo.

Mu aha dà Kile na, li maha ncè mu kapyiñkii cye kurugo

¹⁴ Mii cínmpyiibii, wà hø jwo na ur' à dà Kile na, u sí jyε na kacenjii pyi, jçyií cyi à li cyéé na u à dà Kile na me, uru dâniyanjí si naha jwø urufol'á ye? Tá uru dâniyanjí si n-jà urufoo shwø be? ¹⁵ L'aha mpyi kee cínmpworonají wà, lire jyε me cínmpworocwojí wà na jyε vâanjkawuñi ná sùmakuñi i, ¹⁶ ka yii wà si jwo pi á: «Kile u yii tège, u u vâanya kan yii á, u u sùma kan yii á» mà li ta yaayi kuunji yi jyε pi na ke, urufoo jyε a yire kan pi á me, naha uru jwøjí ndenjí si jwø ye? ¹⁷ Nye amuni lí mü jyε sùpya ká dà Kile na, maa mpyi u jyε na kacenjii pyi me, uru dâniyanjí na jyε laaga baa.

¹⁸ Shwøhøl'e wà si n-jà n-jwo: «Pil'á dà Kile na, pií sí i kacenjkií pyi.» Nka jyε mii sí n-jwo ke: «Mii si n-jà mu dâniyanjí jyaa kacenjii baa me. Nka mii wi ke, mii si na dâniyanjí cyéé na kacenjkií cye kurugo.» ¹⁹ Mu à jwo na mu à dà na Kile na jyε niñkin, lir'á jwø. Nka lire kanni si n-jà mu shwø me. Jñabii mü à dà li na na Kile na jyε niñkin, lire maha pi pyi pi à fyá fo na jçyéenni. ²⁰ Mu funjø baafoonjí, naha tère e mu sí li cè na dâniyanjí kacenjii baa wuñi jyε laaga baa ye?

²¹ Naha kurugo Kile à jwo na wuu tulyage Ibirayima à týi ye? U kapyiñkii kurugo bâl'á? U à jen'a u jyanjí Ishaka cû si mpyi sárágaa. ²² Yii jyε a li jyaa na Ibirayima a dà Kile na, maa kacenjii pyi mà? Nye lire pyiñkanni na, u kacenjkií l'à u dâniyanjí fúnjø. ²³ Lire pyiñkanni na, jwumpe Kile Jwumpe Semenjí à jwo Ibirayima kyaa na ke, pur'á pyi sée. Y'à séme: «Ibirayima à dà Kile na, u dâniyanjí kurugo, Kile à jwo u à týi§.» Lire cye kurugo, u à pyi Kile cevoo. ²⁴ Yii

* 2:8 Levitiki 19:18 † 2:11 Ekizodi 20.14; Duterenømu 5.18 ‡ 2:11 Ekizodi 20.13; Saliyanjí kanshonwuuni 5.17

§ 2:23 Zhenëzi 15.6

à li jyε numε na sùpyanji maha ntí Kile yyahe taan u kacenjki kurugo, dániajanji kanni bà u maha u pyi u à tñi me.

²⁵ Yii sônnjo fwòrobacwoñi Arahabu kyaa na. Tèni i Izirayeli shiinbii tûnntunmpil'â nô u yyére ke, u à pi tège, maa pi jwôhô, maa kuni labere le pi taan, bà pi si mpyi si shwô me. Lire kacenni mpyinji kurugo, Kile à jwo u à tñi.

²⁶ Kwùnjkanni na cyeere maha ñkwû, münaani ká fworo t'e ke, amuni li mû jyε, kacenjki ká mpyi cyi jyε dániajanji ñgemu i me, uru dániajanji mû maha ñkwû.

3

Wuu à yaa wuu jwunjkanna cè

¹ Nyε mii cînmpyiibii, yii niyyahamii jyε a yaa yii funjy iwyèren'â pyi dánafeebii cycelentii me. Yii li cè, wuu pi jyε cycelentibii ke, wuu aha wurugo, nde Kile sî n pyi wuu na ke, lire si n-waha mà tòro pi sanmpii wuuni na. ² Wuu puni na wuruge karii niyyahagil'e, ñka ñgemu ká jà a cù u jwôge na, maa mpyi u jyε na jwumpime yu me, urufoo na jyε sùpya ñgemu u à fûmjo ná u sî n-jâ n-cù uye na ke. ³ Wuu maha mëere le shônge jwôge na ku raa wuu jyii wogigii pyi. Lire e wuu maha jà na ku këcenji na ñkège wuu jyii cyeyi puni i. ⁴ Yii bakwôge kâanmucya a wîi mû, k'â pêe, kafeebwoyi maha ku ñoɔni na ñkège. Ñka yaani là nimbilere li maha mpyi bakwôge na, lire li maha ku pyi ku u ntíli na ñkège ku fêvoonj jyii cyeyi i. ⁵ Amuni jyjini jyε sùpyanji cyeere e tabilere. Ñka li maha liye pêe marii jwumbwompe yu.

Tá nabilere bà li maha le a tég'a sibwâhe súugo me? ⁶ Sùpyanji jyjini mû na jyε na fîige. Dijyeni pege puni na jyε l'e, l'à tèen wuu cyeere e, marii ti puni jwôre, marii nage leni, ñkemu ku si wuu tñinji puni këge ke, kuru nage na yîri na fugombaage yabilinji i. ⁷ Sige yaare shinji puni ná sajceenre ná jînke yafiliyi ná lwâhe jwôhô yaayi, sùpyanji maha jà a yire puni kûu. ⁸ Ñka jyjini li ke, sùpya jyε a sii ñgemu u si n-jâ li kûu me. Naha kurugo ye yapege ku jyε ku ki, ñkemu tñenme p'à pen ke, ku mû s'â nî shaonre na. ⁹ Kafoonji Kile u jyε wuu Tunji ke, wuu maha uru pêre ná jyjini i, marii jwumpimpe yu sùpyire na ná lire jyjini ninuuni i, Kile à temu dâ mà pyi u yabilinji malwôro ke. ¹⁰ Kile pèente na mpyi ná jwôge ñkemu i ke, kuru jwôge niyinkinni i jwumpimpe jyε na fwore. Mii cînmpyiibii, lire jyε a yaa li pyi me. ¹¹ Lütanga ná lûsorogo sî n-jâ raa fwu raa fwore lûbiliñi niyinkinni i la? ¹² Mii cînmpyiibii, fizhiye cige sî n-jâ olivye cige yasere pyi la? Lire jyε me, erzen cige sî n-jâ fizhiye cige yasere pyi la? Suumpe lwâhe na fwore lûbiliñi ñgemu i ke, lütanga si n-jâ n-fworo ur'e me.

Yâkilifente sèe woore

¹³ Nyε wà ha nta yii shwôhol'e ñgemu u jyε na uye sônnji yâkilifoo ná kacenje ke, urufoo u a kacenjji pyi, u uye tîrige, lire li sî li cyêe na u na jyε yâkilifoo. ¹⁴ Ñka l'aha nta yîncyege ná nyipëenni jyε yii e, yii saha jyε a yaa yii yiye pêe s'a fini na yâkilifene na jyε yii à me. ¹⁵ Tire yâkilifente shinji jyε a fworo Kile e me. T'à fworo ñge dijyeni i. Sùpyire yabilimpii yâkilifente ti jyε ti tî, Sitaanninji i t'à fworo. ¹⁶ Naha kurugo ye cyaga maha cyag'e yîncyege ná nyipëenni jyε ke, nyâhanjgurugunj ná katupwâhoyi shinji puni mû maha mpyi wanî. ¹⁷ Ñka yâkilifente Kile maha ñkaan ke, tire ti jyε yâkilifente sèe woore. Shin maha shin u à tire ta ke, urufoo maha mbènji caa sùpyire shwôhol'e, maa mpyi jñumpijefoo, u maha wyerêge na jyegue pi sanmpii jwumpi na, u maha mpyi jñunaarafoo, marii kacenjki pyi, u mû jyε na sùpya pwôñji sùpya na me, u jyε na jwômyahii shuunni yu me. ¹⁸ Mpíi pi jyε na sisure leni sùpyire shwôhol'e ke, pire bârajanji tðønnji u jyε ntíñji.

4

Yii kântugo wà dîjyeni jyii karigil'â, yii i ntaha Kile fye e

¹ Nyε yoge ná nàkaante ti jyε yii shwôhol'e ke, naha ku jyε ná lire e be? Yii jyii karigii nimpegigii cyi à yii yyaha jî ke, cyire fye bâl'â? ² Yii jyîn'â fworo yaaya niyyahaya kurugo, yii jyε na yi taa me, lire kurugo shinbuuni lage jyε yii na. Yii jyîn'â fworo yaaya niyyahaya kurugo, ñka yii sî n-jâ yi ta me, lire kurugo kâshige ná yoge jyε yii shwôhol'e. Yaayi yii na jcaan ke, yii jyε na yire taa me, naha na yé yii jyε na Kile jñâare me. ³ Yii mée ká Kile jñâare si yaage kâ ta, u jyε na kuru kaan yii á me, naha na yé yii jyε na Kile jñâare ná funjcenji i me. Yii maha u jñâare yii yabilimpii jyii karigii nimpegigii kurugo. ⁴ Yii pi à kântugo wà Kile á, maa ntaha dijyeni jyii karigii fye e ke, yii jyε a cè a jwo na shinji u à dijyeni jyii karigii kyaa tâan uy'â ke, na urufoo maha Kile kyaa pen uy'â mà? Amuni li mû jyε, ñgemu ká dijyeni karigii kyaa tâan uy'â ke, urufoo maha uye pyi Kile zâmpen. ⁵ Yii na sônnji na nde l'à séme ke, na lir'â jwo jñûo baa la? Yâ séme na: «Sùpyanji sônnjorâ pi. Tire sônnjopeere maha u pyi u à jyii yige yaaya niyyahaya kurugo.» ⁶ Lire ná li wuuni mû i, Kile à jwô wuu na, maa fânha kan wuu á, ka wuu u sî ta tire sônnjopeere na. Nde Kile Jwumpe Semënj à jwo ke, lire li jyε nde: «Mpíi pi à piye pêe ke, Kile maha pire tûn. Ñka mpiimu pi à piye tîrige ke, u maha

kacennji pyi pir'á*».⁷ Lire kurugo yii yiye tîrige Kile yyahe taan, yii i Sitaanniji tûn, lire ká mpyi u sí n-fé si laaga tsoon yii na.⁸ Yii file Kile na, Kile sí n-file yii na mû. Yii mpyi pi jyé na kapecigii pyi ke, yii yii cyeyi jyé a yige cyire mpyinji i fee. Yii funnyi shuunnifeebii, yii yii zômpyaagi yaha cyi finijé.⁹ Yii pyi yyetanhare e yii kapecigii kurugo, yii raa myahigii súu fo jyilwahe ká a fware yii jyiigil'e. Yii kataanre ti këenj'a pyi mëe súu. Yii funntange ku këenj'a pyi yyetanhara mû.¹⁰ Yii yiye tîrige Kafoonji Kile yyahe taan, lire ká mpyi, u sí jùnjirire kan yii á.

Yii àha raa yiye yu me

¹¹ Mii cînmpyiibii, yii àha raa yiye yu me. Ngemu ká u cînmpworonji jwo, lire jyé me mà tîgire cyán u na ke, Kile Saliyanji jyé urufol'á jùnjo baa ná kajwâo baa. L'aha mpyi amuni, lir'á li cyéé na mu saha jyé na uru Saliyanji kuni jaare me, jaha na ye u à mu peñ.¹² Kile kanni u à Saliyanji tîjé, uru kanni mû u sí n-jà sùpya cêegé, lire jyé me si tânga kan u á, uru kanni mû u sí n-jà sùpya shwo, lire jyé me mà u shi bò. Jofoo mu na maye sânnji marii ma cînmpworonji cêegé ye?

Yii àha yiye pêe me

¹³ Yii lógo, yii mpyi pi maha jwo: «Nijjaa, lire jyé me nùmpanja wuu sí n-kâre kànhe kâ na, si yyee nînkin pyi wani, si cwâhonte pyi, si wyéreñyahaga ta» ke,¹⁴ nde li sí n-py i nùmpanja ke, yii à lire cê la? Yii jyé yafyin me, yii na jyé mu à jwo kâjkuraña. K'aha mpa, tère nimbilere funy'i, ku maha mpinni.¹⁵ Yii à yaa yii jwo: «Kile ká jen'a wuu cùunjo, wuu sí nde ná nde pyi.»

¹⁶ Nka mà jwo yii lire pyi ke, kabwâhigii yii la jyé si mpyi ke, yii maha yiye pêre cyire kyaa na, yâmpeente sí jyé a jwo me.

¹⁷ Nyé yii li cè na ngemu u à kacenni cè, u sí jyé na li pyi me, urufol'á kapii pyi.

5

Yerëge k'âyyaha tî ná nàfuufeebil'e ke

¹ Nyé yii pi jyé nàfuufeebil'e ke, yii lógo! Yyefuge ku jyé yii yyaha na ke, yii a myahii súu, yii raa kwuuyi wàa kuru yyaha na.² Yii nàfuuj'a fwónho. Ntsoññ'a yii vâanjyi lyí.³ Zúnj'a yil'seññi ná yii wyéreñi cû, uru zûnji si sú yii cêegé. U sí n-py i na fiige s'a yii cyeere súuge fo si yii shi bò. Yii a yii nàfuujni binñ'a yaha yiye meñ na, yii jyé a li cè na dijyeni têekwoon'a byanhara mà?⁴ Mâ li ta bâarapyiibii pi à yii këreyi sùmanji kwòn ke, yii jyé a pire sârañi kan pi á me! Myahigii pire bâarapyiibil'a sú ke, cyir'á nô Siñi Punifoo Kile na.⁵ Yii à yii dijyeni canmpyaagii puni pyi ntâanji kanni na, marii yii jyii karigii pyi. Yii à pêe mu à jwo yatoøo, ñkemu pi à býe si mbò mpyi kyara ke.⁶ Sùpyanji u jyé u jyé a yaaga pyi yii na me, yii à uru cêegé, ka u u yeha yii cye e yii à bò, jaha na ye sí jyé u na me.

Funyijke ná Kileñarege

⁷ Lire kurugo mii cînmpyiibii, yii funnyi jyé fo Kafoonji Yesu cannuruge kâ no. Yii jyé a faappyinji kâamucyu mà? U maha funyike jyé na zànjiyi nîjcyiyyi ná nizanjyi sigili, jaha na ye yire yi maha sùmajpi pyi u à jwo.⁸ Yii mû pi funnyi jyé amuni, yii i yiye waha, jaha na ye Kafoonji Yesu têepan'a byanhara.

⁹ Mii cînmpyiibii, yii àha raa tîgire cyáan yiye na me, Kile kâ ñkwò ntîge yii na me. Kafoonji Yesu têepan'a byanhara, uru u sí n-pa sùpyire sâra si ntâanna ná pi kapyiinkil'e.¹⁰ Kafoonji Kile tûnntunmpii pi à tòro têeciyiini i ke, yii pire pyiñkanni lwó, yyefug'á pi ta, ka pi i ku kwú piye e maa jñcû piye na.¹¹ Mpiii pi à jà a cû piye na yyefuge e, maa ntèen Kile kuni i ke, pire wuun'á jwo. Yii à yî lógo pyiñkanni na Zhobu à cû ueye na yyefuge e, ná nde Kafoonji Kile à pyi u á yyefuge kântugo ke. Sèenji na, Kafoonji Kile maha jùnjaara tha sùpyire na sèe sèl'e.

¹² Mii cînmpyiibii, mii sí li jwo n-waha yii á, yii àha raa ñkâre Kile na me, yii àha raa ñkâre ñjyé na me, yii àha raa ñkâre yaayi yabere na me, yii ñoññ'a yaa u pyi ñoñ, yii ññhñj'a yaa u pyi ññho, bà Kile si mpyi u áha bú ñkwò yii cêegé me.

¹³ Nyé wà ha mpyi yyefuge e yii shwôhâl'e, urufoo u Kile jâare. Wà ha mpyi funntange e, urufoo u Kile shéere ná myahigil'e.¹⁴ Kampyi yii wà na yà, urufoo u dânafeebii kacwñribii yyere pi i mpa Kile jâare u na, pi i sînmpe tiri u na* Kafoonji mëge na.¹⁵ Kileñarege kâ mpyi ná dâniyají i, yanji sí n-cùunjo, Kafoonji Kile sí u yîrige. U aha nta u à kapecigii pyi, Kile sí cyi yâfa u na.

¹⁶ Lire kurugo mii cînmpyiibii, yii a yii kapecigii yu yiy'á, yii raa Kile jâare yiy'á, bà yii si mpyi si ticuumpe ta me. Sùpyanji u à tîi Kile yyahe taan ke, uru Kileñarege maha mpyi ná fânhe e sèl'e.¹⁷ Yii sôññjo Kile tûnntunji Eli na, u mpyi sùpya wuu fiige. U à Kile jâare ná u zombilini puni i, na zànha kâ mpa me. Nyé mà lwó lire tèeni na, mà sà nô yyee taanre ná yijyé

baani na, zànha jyε a pa mε. ¹⁸ Lire kàntugo ka u u Kile jnáare sahaŋki, ka zànhe si mpa cire ná sùmaŋi na, ka yi i yasere pyi.

¹⁹ Mii cìnmpyiibii, Kile kuni li jyε sèenji kuni ke, wà ha fworo lire e, ka yii wà si urufoo yεre, ka u u nûr'a pa jyè l'e, lir'à jwø. ²⁰ Yii li cè na shinnji u à kapimpyinε yεre, ka u u láha cyi na ke, urufol'à u shwø kwùŋji na. U mée ká nta u à kapegii njyahagii pyi, Kile sí cyi yàfa u na.

Pyeri leterenji niñcyinji

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè leterenji funjò jwumpe e ke

Tùnnntunmpii ke ná shuunniñi Yesu mpyi a cwɔɔnro ke, Pyeri mpyi uru wà. Pyeri ná u sjueñji Andire mpyi maha fyaabii cwôre Galile banji i. Nka Yesu à pi yyere ke, ka pi i fyácyaañi yaha maa ntaha u fye e. U à pa dûgo niñyinji na ke, ka Pyeri si wá na Jwumpe Nintanmpe yu na ntüüli.

Nyé Pyeri à nge leterenji sém'a tun dánafeebil'á, pire mpiimu pi à caala a tèen tèen Azi kùluni i ke. Lire pi maha mpyi niñjaa Turiki. Lire tèni i, dánafeebii mpyi yyefuge e wani. Lire kurugo Pyeri à nge leterenji sém'a tun pi á, maa måban le pi e. U à pi funjò cwo na Kile à yaaya niñcenyé begel'a yaha pi mée na niñyinji na, pi sí yire ta tèni i Yesu sí núru n-pa diñyenji i ke. Lire kurugo pi à yaa pi kwôro Kile kuni i, ali pi mée ká mpyi yyefuge e. Kile yabilinji u sí raa pi kàanmucaa. U à li cya pi á na pi a fyáge Kile na, pi i pi shinjueebii kyaa táan piy'á, mpia pi nyé pi nyé Kile kuni i ná pi e me, pi a jaare jaaranjkanna niñcenne na pire shwɔhol'e. U à li cya pi á mu na pi Yesu Kirisita pyinjanni lwó: u à kyaala, mà li ta u nyé a kapii pyi me.

Jwumpe tasiige

¹ Mii Pyeri u nyé Yesu Kirisita tùnnntunjo ke, mii u à nge leterenji séme mà tun yii Kile niñcwɔñribil'á, yii mpiimu pi à tèen tèenn'a mähä mu à jwo nàmpwuun Pøn ná Galati ná Kapadøssi ná Azi ná Bitini kùligil'e ke. ² Mà tåanna ná Tufooni Kile karigii puni jcèñji i, u à yii cwɔɔnro fo tèemöni i mà pyi u wuu, u Munaani cye kurugo, bà yii si mpyi si Yesu Kirisita nwømœni cù, u sishange si jaarag'a wà yii na si yii finijé me.

Kile u jwó yii na, u u yyenjike kan yii á sèl'e.

Dánafeebii sònñjore tatahage kani

³ Wuu Kafoonji Yesu Kirisita Tunji Kile à yaa u kée! U à sàa jùñaara ta wuu na sèe sèl'e, lire kurugo u à wuu piy shifñnmii, Yesu Kirisita jèñji cye kurugo mà fworo kwùni i, bà wuu si mpyi si sònñjorø tatahaga niñcennje ta ⁴ niñyinji yaayi kurugo me. U à yire yal'a yaha u wuubii mée na. Yire yaayi nyé na ñkège me, yi nyé na nwóre me, là nyé na fworo yi sinampe e me. Kile à yire yaha waní niñyinji na yii yyaha na, ⁵ maa yii mähra u fñhfente funjke e, yii dánianji cye kurugo yii zhwoñi mée na, uru ñgemu u à begel'a kwò, ná u sí n-pa n-cyéê diñyenji canñkwoge ke.

⁶ Lire l'à yii funjyi pyi y'à tåan sèl'e, ali mà li ta yii nyé ñgahanji shinji puni i nume, yii sì n-jà lire fyinñe me, lire nde na nyé tère nimbilere kyaa. ⁷ Uru ñgahanji ñukke ku nyé si yii dánianji tavyéregé cè. Sèenji u nyé yakwøgø ke, sèenbuubii maha u le nage e, si jcè kampyi u à jwø. Lire pyinjanni na, yii dánianji u à pwóro sèenji na sèe sèl'e ke, ñgahanji maha nò yii na, bà uru shi si mpyi si jcè me. Lire e yii dánianji sèe wuji kurugo, canñke Yesu Kirisita si uye cyéê ke, yii si ñkèenji ná pèente ná metange ta kuru canñke. ⁸ Yii mée nyé yii sàha ntél'a u nyá me, u kyal' à tåan yii á, yii nyii nyé u na me, nka yii à dá u na. Funntange ku nyé yii e ke, kuru mpéenji kurugo sùpya sì n-jà ku jwo nò ku tegeni na me, ⁹ naha na ye ndemu kurugo yii à dánianji pyi ke, yii sì lire ta, lire li nyé Kile sí yii shwo.

¹⁰ Kile tùnnntunmpil'á uru zhwoñi kani yyaha cya sèe sèl'e, tèni i pi à jwo kuru Kile màkange kyaa na, kuru ñkemu Kile à yaha yii yahare e ke. ¹¹ Kirisita Munaani* li mpyi pi e ke, lire mpyi a li cyéê pi na na Kirisita sì n-pa n-kyala, kuru kyaage kàntugo, u sí pèene ta. Pi la mpyi si cyire karigii tèepiyini ná cyi pyinjanni cè. ¹² Kile mpyi a li cyéê pi na na karigii shenre pi mpyi na yu ke, na pi yabilimpii wogii bà me, nka yii wogigii cyi. Nyé niñjaa, Jwumpe Nintanmpe jwufeebil'á cyire karigii jwo yii á Kile Munaani cye kurugo, Kile à lire ndemu yaha a yíri niñyinji na ke. Ali Kile mèlékëebii na jcaas si cyire karigii yyaha cè.

Dánafeebii jaaranjkanni

¹³ Lire kurugo yii yákilibii yaha báaranji na tèrigii puni i, yii i jcù yiye na, Kile sì n-pa jwó yii na si ndemu pyi yii á, Yesu Kirisita cannuruge ke, yii i yii sònñjore puni taha lire na. ¹⁴ Yii i Kile jwømœni cù, yii nyii karigii yii mpyi a fyânhra na mpyi mà ta yii sàha Yesu Kirisita cè me, yii i cyire jwø yaha. ¹⁵ Yii i mpyi fyinñe sùpyi yii kapyiñkjii puni i, bà yii yyerefoonji Kile à finijé me. ¹⁶ Yire yà séme Kile Jwumpe Semenji i na: «Yii pyi fyinñe sùpyi, naha na ye mii à finijé.»

¹⁷ Kile u maha sùpyire puni sâra mà tåanna ná pi kapyiñkil'e ke, uru nyé a wà pwóñjo wà na me. Ná yii maha u yiri yii Tunji yii jareyi i, lire kurugo, yii a yii karigii puni pyi ná u yyaha fyagare e, mà yii yaha nge diñyenji i nàmpwuun fiige. ¹⁸ Yii à li cè na Kile à yaage ñkemu tèg'a

yii jùnjo wwù yii jaaraanjkanni laaga baa wuuni i, yii mpyi a lire ndemu ta yii tulyeyá ke, kuru nyé yakwágó wyéreñi ná sèenji fiige me. ¹⁹ Nka u à yii jùnjo wwù ná Kirisita shishange longara woge e. Uru u à uye pyi sáraka mpabili fiige wuu kurugo, ndemu li nyé cwò cyaga baa ná fwónrø baa ke. ²⁰ Må jwo dijyéñi u dá ke, Kile mpyi a u cwónrø lire mée na. Nyii térigi nízanñkíl'e, Kile à u pyi u à pa yii kurugo. ²¹ Uru cye kurugo yii à dá Kile na, uru ngemu u à jùne a yige kwùni i, maa u pêe, bá yii dánijani ná yii sònñore si mpyi si ntaha Kile na me.

²² Yii à née sèenji jwumpe na ke, lir' à yii zómpyaagii finijé, maa yii pyi yii à yii cinmpyibii kyaa tâan yiý'á ná funvýinge e. Lire e yii yiye kyaa tâan yiý'á ná yii zómpyaagii puni i. ²³ Yii li cè na yii à pyi shinfonmii, nûguzhinj i maha fwónre ke, uru cye kurugo bá lir' à pyi me, nka ñge ujyé ujyé na fwónre me, uru cye kurugo lir' à pyi, uru ujyé Kile jwumpe, pu na nyé nyii na, pu nyé na ñkéenji me. ²⁴ Naha kurugo yé y'à séme Kile Jwumpe Semenji i na:

«Sùpyanji na nyé mu à jwo nyépurugo,
u sinampe na nyé mu à jwo nyége yafyeenre.

Nyége maha waha, ku yafyeenri'a si mân'a wu,

²⁵ nka Kafoonji Kile jwumpe sí n-kwôro fo tèekwombaa.»

Puru jwumpe sí pu nyé Jwumpe Nintanmpe p'à jwo yii á ke.

2

¹ Lire e ke yii láha pege karigii shinji puni ná nàjwöhore karigii shinji puni na. Yii àha fyìnme tò wwomø na me, yii i láha nyipéenni ná jwoore shinji puni na. ² Bâ jirimpe lage maha mpyi pinmpinpyege na me, yii Kile Jwumpe lage yaha ku pyi yii na amuni, puru jwumpe na nyé yii á mu à jwo jirimpe yabilinj, bá yii si mpyi s'a sì yyaha na Kile kuni i yii zhwonj i mée na me, ³ naha na yé yii à li cè nñwójkanni na Kafoonji à jiwó ke.

Yesu ujyé bage kafaage sèe woge bage mbìini na

⁴ Yii file Kafoonji na, uru ujyé kafaage nyi woge, sùpyir' à cyé ñkemu na ke. Nka Kile à ku tayyérege nyá k'à pêe, maa ku cwónrø. ⁵ Yii yabilimpíi na nyé kafaaya nyii wuyo, lire e yii wà yiye na, yii i mpyi baga, Kile Munaani sí n-tèen ñkemu i ke, yii i mpyi Kile sáragawwuubii kurunjø, Kile Munaani sí ñkemu pyi k'a sárayi nintanyi wwù Kile á Yesu Kirisita cye kurugo ke. ⁶ Yii li cè na y'à séme Kile Jwumpe Semenji i na:

«Yii wíi, mii à kafaaga cwónrø,
ku tayyéreg' à pêe sèl'e.

Mii sí ku pyi bage kafaage sèe woge bage mbìini na Siyon kànhe e.

Shinnji u à dá ku na ke,

urufoo si n-sìi n-sílege me*.»

⁷ Yii pi à dá ku na ke, yii jùnyi si n-yírigé. Nka mpyi pi nyé pi nyé a dá ku na me, y'à séme Kile Jwumpe Semenji i na:

«Bafaanribil' à cyé kafaage ñkemu na ke,
kuru k'à pa mpyi bage kafaage sèe woge bage mbìini na†.»

⁸ «Kafaaga ku nyé ku ki, sùpyire maha bûruge ñkemu na ke,
fáaga ku nyé ku ki, ñkemu ku maha sùpyire pyi ti i ncwo ke‡.»

Pi nyé na Kile Jwumpe kurigii jaare me, lire kurugo pi maha ncwo. Lireyahare e Kile mpyi a pi yaha.

⁹ Nka yii pi ke, yii na nyé supyishi, Kile à ñkemu cwónrø ke, Saannji Kile sáragawwuubii kurunjø ke ku nyé yii, maa mpyi Kile kini shiin, maa mpyi sùpyii, Kile à mpyi jùnjo wwù, bá yii si mpyi s'a u kakyanhala karigii nimpyiñkii shenre yu me. Uru u à yii yyer'a yige numpini i, maa yii le u bëenmpe e, puru pu nyé bëenmpe sèesee wumpe. ¹⁰ Tèni l'e, yii mpyi na sâha ñkwò a pyi Kile shiin me, nka nume, yii à pyi Kile shiin. Tèni l'e, Kile mpyi na sâha ñkwò a jùnaara ta yii na me, nka nume, u à jùnaara ta yii na.

Dánafeebil' à yaa pi piye jaaranjkanni cè

¹¹ Mii ntâannamacinmpyibii, yii na nyé ñge dijyéñi i mu à jwo nàmpwuun, kùshee fiige, lire kurugo mii na li caa yii á, yi raa yiye kâanmucaa sùpyanji nyii karigii nimpegigii na, cyire karigii maha yii túnni Kile kuni i. ¹² Mpyi pi nyé pi nyé Kile kuni i ná yii e me, yii yii jaaranjkanni cè pire shwöhö'l'e. Lire e pi mée ká a fini na ntare yii na na yii à kappi pyi, pi si raa yii kacenñkii jaa si Kile pêe canjke u s'i n-pa fworo pi na ke.

¹³ Kafoonji kurugo, yii yiye tîrige jùnjuñfeebii pun'á: yii yiye tîrige saanbwöhá, uru u nyé pi puni jùnjo na, ¹⁴ yii yiye tîrige fânñfeebil'á, piere mpyi jùnjo pi à tîrige saanbwöhé cye kurugo, bá pi si mpyi s'a kapimpyibii túnni s'a kacenñkii bêre me. ¹⁵ Yii li cè na Kile nyii wuuni li nyé yii a kacenñkii pyi, bá yii si mpyi si supyikuuyi funjø baa wuyi jwóyi tò yí funjø jwumpe na me. ¹⁶ Yii nyé bilere e me. Yii a jaare yii a ntânni ná lire e, nka yii àha lire tège fyìnme tò

* 1:25 Ezayi 40:6-8

* 2:6 Ezayi 28:16

† 2:7 Zaburu 118:22

‡ 2:8 Ezayi 8:14

wwomo na s'a kapegigii pyi me. Yii pyi Kile bilii.¹⁷ Yii a sùpyire puni pêre, yii yii cìnmpyiibii kyaa tâan yiy'a, yii raa fyâge Kile na, yii raa saanbwâhe pêre.

Bilibil'â yaa pi Kirisita pyinjkanne lwo yyeefuge tèrigil'e

¹⁸ Bilibii, yii yiye tîrige yii jnûnfeebl'â Kile yyaha fyagare funjke e. Mpii pi à jwô maa mpyi ná supygire e ke, yii âha yiye tîrige pire kann'a me. Ali mpii pi à kyân ke, yii yiye tîrige pir'â,¹⁹ naha na yé yyeefuge ku jyé yii ná kuru jyé a yaa me, pi aha kuru tègë yii jnûn'i, ka yii i ntéen k'e, maa li pwô Kile na, lire na jyé kacenñe. ²⁰ Nka l'aha nta kapyimbaala yii à pyi, ka yyefugo si nô yii na, ka yii i ku kwû yiye e, pêente ntire yii sí n-ta lire e yé? Nka yii kacenmpyiini kurugo, yyefugo kâ yii ta, ka yii i ku kwû yiye e, lire na jyé kacenñe Kile á.²¹ Yii li cè na kuru yyeefuge shinji m  e na Kile à yii yyere. Kirisita yabilin'â kyaala yii kurugo, maa lire kuni le yii taan, b   yii si mpyi s'a jaare u fy  ni i me.²² U jy  e a kapiini là tufifge pyi me, kafinara jwumope yee a fworo u jwoge e mà jy  a me.²³ Pi à u cyahala, u jy  e a cyâhii nkoo láha pi na me, pi à u ky  rege, u jy  e a pi fûguro me, nka nj  e u sí n-pa sùpyire puni s  ra si nt  anna ná pi kapyiñkil'ê nt  inji funjke e ke, u mpyi a u wuuni yaha uru cye e.²⁴ U à wuu kapegigii tugure lwo u cyeere e kworokworocige na, b   wuu si mpyi si nk  w  u kapegigii k  mpanjke na, si shifonj   ta, s'a jaare nt  inji i me. Kyaage tooy'e u à tabannayi nj  emu ta ke, yire cye kurugo yii à c  ujo.²⁵ Yii li c  e na yii mpyi mu à jwo mp  a mp  iu pi mpyi piye jn  ujo kurugo ke, nka nume yii à n  ur'a pa yii n  hafoonj'â, uru u jy  e na yii m  nahigii sajcw  nni sigili.

3

Cilejenambaabii ná n  ambajyicyeebii kani

¹ Ny  e lire pyinjkanne na, cyeebii, yii yiye tîrige yii n  ambabil'â. Lire e ali li m  e k   nta pi p  i ny  e a jy  e Kile jwumpe na me, b   pire si mpyi si jy  e Kile kuni i yii toroñkanni cye kurugo, mà ta yii jy  e a yaaga jwo pi á me,² naha na y  e yii toroñkanni ná yii sùpyigire sí pi yyaha jn  i.³ Yii âha yii wuuni kw  o jy  a p  c旳age yaleere ndenji kanni na, mu à jwo jn  umpwooni ná seenji p  c旳age yaayi ndenji n   v  aanjy   longara wuyi ndenji na me.⁴ Nka p  c旳age yaleere ti jy  e z  ombilini i ke, yii a tire caa. Tire jy  e na nk  ege me, tire yaleere ti jy  e jn  umpijke ná z  ompunjini, kuru ku jy  e p  c旳age s  e woge yaleere Kile á.⁵ T  eciyiini i, cyeebii pi mpyi a piye pwô Kile na, maa pi s  njo re taha u na ke, pire mpyi maha piye tîrige pi n  ambabil'â, lire li mpyi pire p  c旳age longara yaayi.⁶ Amuni Sara mpyi. U mpyi a Ibirayima jwom  eni c  u fo u mpyi maha u pyi: «mii k  afoonj». Ny  e nijja, yii pi jy  e Sara pworibii, nka fo yii aha a kacenjki piyi, maa mpyi yii jy  e a yaaga yaha k   a yii f  ugur'a láha lire na me.

⁷ Lire pyinjkanne na m  u, n  ambabii, yii yii cyeebii c  umu lem   jw  o, naha na y  e c  ere na jy  e yaaga nk  em f  anh k   a cy  re yii woge na ke. Kile à jw  o wuu na maa shinji ni  kwombaani nj  emu kan wuu á ke, yii n  u yii cyeebili'â uru ta sj  cyan. Lire e yii pi le nj  ire e, b   li si mpyi yaaga k   nj  a yii Kilearege pyi k   raa n  oni Kile na me.

D  anafeebil'â yaa pi kw  ro kacenjki mpyiñi na, ali pi m  e k  a ngaha ta l'e

⁸ Nw  ny  ga ni  kin na, yii yii s  njo re pyi ni  kin, yii i mpyi n   funj  o ni  kin i, yii i yiye kyaa tâan yiy'a c  inmpworego e, yii raa jn  uaara taa yiye na, yii i yiye tîrige yiy'a.⁹ Yii âha kapii t  eg kapii fwoo t   me, yii âha cyâhii t  eg e cyâhii nkoo láha me. Nka yii a jw  o leni pi á, naha na y  e lire m  e na yii à yyere, jw  o jw  omeeni Kile à lwo yii á ke, b   yii si mpyi si uru ta me.¹⁰ Yire y  â s  me Kile Jwumpe Semeni i na:

«Shin maha shin la ku jy  e si shi ta,
u canmpyaagii si nt  an u na ke,
urufol'â yaa u láha jwumpimpe jwunji
ná kafinare na.

¹¹ Urufoo u laaga t  on pege na,
u raa kacenjki piyi,
u u uye waha u raa yyejinje caa
u n   sùpyire sannte shwahol'e,
¹² naha na y  e mpii pi à t  i ke,
Kafoonj Kile maha pire k  anmucaa,
u maha ningyini p  re maa pi jareyi n  ru.
Nka mpii pi jy  e na kapegigii pyi ke,
Kafoonj si yyaha k  enje pir'â si pi t  un*».

¹³ Yii yii aha yiye pwô kacenjki mpyiñi na, jofoo u sí yii ky  rege y  ? ¹⁴ Yyefugo m  e k   n  o yii na yii nt  inji kurugo, yii li c  e na yii wuun'â jw  o. Mpii pi jy  e na yii ky  rege ke, yii âha raa fyâge pire na me, yii âha yii y  kilibii yaha pi w  rugo me[†]. ¹⁵ Nka yii jy  e Kirisita kafente na n  

yii zòmpyaagii puni i. Sònñjore tatahage ku jyé yii á ke, tère o tère e wà sí yii yíbe kuru kyaa na ke, yii bégele tèrigii puni i yii i jwóshworo njencené kan urufol'á. ¹⁶ Nka yii à yaa yii lire pyi lùtaanni ná pèente funjke e, ná funvyinge e. Lire e kyaa maha kyal'e pi jyé na yii jùnyi tare, metange ku jyé yii na Kirisita wwojëege e, maa kuru këëge ke, cyire karigii pyifeebii sí n-silege. ¹⁷ L'à pwáro yii kyaala kacenmpyiini kurugo, kampyi Kile jyii wuuni li jyé li li, mà tòro yii kyaala kapecgigii mpyinj kurugo.

¹⁸ Yii li cè na Kirisita yabilini mü à kyaala tøøgø ninjkin wuu kapecgigii kurugo. Uru u à tíi ke, u à kwû shintiimbaabii kurugo, bà u si mpyi si yii yyaha këënjé Kile á me. Sùpyir'á u bò naha jùñke na, nkà Kile Munaani cye kurugo u à sà yi jwo pir'á na ur'á fànha ta pi na[‡]. ²⁰ Téecyiini i, pire pi mpyi a jùñjø kyán Kile jwumpe na Nuhu tèni i ke, Kile mpyi a u lùuni bò, ka Nuhu si bakwoëge yaa. Shiin baataanre kanna pi à jyé k'e, maa shwa lùbwooni kakyaare na.

²¹ Nye kuru lwøhe mpyi na batizelinjì kyaala yu. Numé uru batizelinjì maha li cyéna na wuu à shwa. Lire jyé a li cyéna na wuu cyeer'á jyé mà fwønre láha ti na me, nkà lire jwøhe ku jyé wuu maha Kile jàáre na wuu zòmpyaagii finijë[§]. Wuu à shwø Yesu Kirisita jènji cye kurugo, ²² uru u à dùg'a kàre njyinjì na, maa sà ntèen Kile kàninjé cyége na. Pura funjke e, mèlèkëebii ná yaayi njyambaaayi sanjyi i jyé ná jùñfente ná sifente e ke, pire pun'á kúu u á.

4

Dánafeebii pyijjkanni nivønni

¹ Nye ná Kirisita s'à kyaala cyeere e, yii bégele mü ná tire sònñjore ninure e. Yii li cè na uru u à kyaala cyeere e ke, uru u à fànha ta kapecgigii na. ² Lire e mà lwø numé na, yii à yaa yii yii shinji canmpyaagii sanjkii pyi yii tåanna ná Kile jyii wuuni i, yii sùpyire jyii karigii yaha. ³ Yii li cè na téni l'e, mpipi pi jyé pi jyé Kile kuni i ná yii e me, pire mpyi na piye mùntanma karigii jcyiimu pyi ke, yii à mo a tòro pire mùntanma karigii mpyinj i. Yii mpyi na silege baa karigii pyi, maa mpyi ná yaayi lapege e, maa sinmpe byiù na jcwø, yii mpyi lakyanhayafee, yii mpyi sinmbyampiye, maa mpyi kacyinzunmii lire s'à nûr'a pen Kile á. ⁴ Nka numé, yii saha jyé na cyire kapecgigii pyi ná pi e me, lir'á pi kàkyanhala fo pi na yii jùnyi tare. ⁵ Kile sì n-pa pi yibe lire na. Uru u si sùpyire puni sâra si ntåanna ná pi kapyiinkil'e, jyii shiinbii bâra kwùubii na. ⁶ Lire kurugo mpipi pi à kwû ke, Jwumpe Nintanmpe mpyi a jwo pir'á mü, bà li si mpyi kwùñjí ká nò pi na sùpyire sannte fiige, pi i shiñji njikwombaajni ta Kile á, u Munaani cye kurugo me.

⁷ Karigii puni takwoër'á byanhara, lire e ke, yii pyi yákilifee, yii i ncû yiye na, bà yii si mpyi si yiye pwo Kileparege na me. ⁸ Karigii puni njocyiini li jyé: yii yiye kyaa tåan yiy'á sèl'e, jaha na ye tåange maha pege karigii njyiyahagií kwò sùpyire ná tiye shwøh'l'e. ⁹ Yii a yiye sunmbage shuu, jwuyyahama baa.

¹⁰ Yii shin maha shin à Kile makkange nkemu ta mà tåanna ná Kile yabilini ku kanjkanni i ke, yii yire cùmu leme jwø, yii raa jwøge yiye na ná y'e. ¹¹ Wà ha mpyi Kile jwumpe jwufoo, urufoo jwump'á yaa p'a fwore Kile e, wà ha nta u u sùpyire sannte tère, urufoo u a pi tère ná Kile fânhe njkange e, bà pèente si mpyi si ntaha Kile na karigii puni i Yesu Kirisita cye kurugo me. Pèente ná fânhe jyé u woyo fo tèekwombaa.

Amiina!

Dánafeebii maha yyefuge jkemu taa ke

¹² Mii ntåannamacinmpyiibii, yyefuge e yii jyé numé ke, ali li mée ká nta kuru na yii súuge na fiige, lire jyé a yaa li pâa yii e me, yii áha raa sònñji na kani laberé li jyé li li me. Zòzhwøti jyé ti ti. ¹³ Lire bà à yaa li pyi funntanga kyaa yii á, mà li nya na yii à yii nàzhan lwø Kirisita yyefuge e. Lire e canjjie Kirisita sí u sinampe cyéke ke, kuru canjjie yii sì raa yogore si mpyi funntange e. ¹⁴ Wà ha yii cyahala mà lire jùñke pyi na yii na jyé Kirisita wuu, yii wuun'a jwø, jaha na ye Kile Munaani li jyé sinampe wuuni ke, lire na jyé ná yii e. ¹⁵ Lire e ke yii a yiye kàanmucaa, yyefugo jyé a yaa ku nò yii wà na, mà lire jùñke pyi na urufol'á sùpya bò, lire jyé me mà nàñkaaga pyi, lire jyé me mà kapii pyi, lire jyé me mà yii jwøyi le kani l'e, ndemu li jyé li jyé yii kur'e me. ¹⁶ Nka yyefugo ká nò yii wà na, mà lire jùñke pyi na urufol'á dà Kirisita na, urufoo ka lire pyi silege kyaa me, nkà u Kile kée kuru mëge kurugo. ¹⁷ Yii li cè na Kile sì sùpyire puni sâra si ntåanna ná pi kapyiinkil'e, lir'á jwø cù Kile wuubii na mà kwò. Nà lire s'à jwø cù wuu na, mpipi pi à cyé Kile jwumpe na ke, di pire sí n-pyi n-jwo ye? ¹⁸ Mpipi pi à tíi ke, pire nùmpamja ntanjí ká wahá, lire e ke, mpipi pi jyé pi jyé na fyáge Kile na me maa kapecgigii pyi ke, di pire wuuni sì n-pyi n-jwo ye?

[‡] 3:19 Pii maha jwo: «sùpyire múnahigii cyi mpyi tanjwöhöge e ke, lire Munaani cye kurugo mü, u à sà Kile jwumpe jwo cyir'á.» [§] 3:21 Pii maha jwo: «wuu maha Kile jàáre ná zòvyninre e.»

¹⁹ Lire kurugo mpii pi nyę yyefuge e mà lire jnūjke pyi na pi na Kile nyii wuuni pyi ke, pir'ā yaa pi piye le yaayi puni Davooŋi cye e, jnwōmęe niŋkin foo u nyę u wi, pi raa kacənŋkii pyi.

5

Pyeri jwumpe nizanmpe dánafeebii ná pi kacwənribil'á

¹ Numę, mii si karii làda cya yii dánafeebii kacwənribil'á. Dánafeebii kacwənribi wà u nyę mii yii fiige, maa Kirisita yyefuge karigii nya. U sí n-pa ná u sìnampe mpemu i ke, mii si pà ta pur'e mü. Lire e nde mii nyę na jcaat yii á ke, lire li nyę: ² dánafeebii kurunjke Kile à le yii cye e mpàa fiige ke, yii pire cùmu lemę jnwō. Li nyę a yaa li pyi mu à jwo sùpya u à yii kárama a yaha uru báaranji na mę, yii a u pyi u lage na, yii tåanna ná Kile nyii wuuni i. Yii àha raa u pyi nàfuu kurugo mę, ḥka yii a u pyi ná funjčenn'i. ³ Dánafeebii pi à le yii cye e ke, yii àha raa fànhā cyáan pi na mę. ḥka yii pyi yyecyeenę pi á. ⁴ Lire ká mpyi, tèni i dánafeebii kacwənribii jnūjufembwahe sí n-pa ke, yii si kajajjwooni nisinani ta, lire nyę na ḥkèęge mę.

⁵ Nyę nànjjibii, yii yiye třige kacwənribil'á. Yii puni, yii yiye třige yiy'á, yii i yiye tègę, jaha na ye y'à séme Kile Jwumpe Semęni i na: «Mpii pi à piye pée ke, Kile maha pire tún, ḥka mpii pi à piye třige ke, Kile maha kacənŋkii pyi pir'á*.» ⁶ Lire kurugo yii yiye třige Kile cyęge fānhajyahaga wog'á, bá u si mpyi si yii dürugo u jyii tèni i mę. ⁷ Yii yii funmpen karigii puni le u cye e, jaha na ye uru u à yaha yii na. ⁸ Yii i jicü yiye na, yii yákili yaha yiye na, jaha na ye yii zàmpenji u nyę Sitaannuŋi ke, uru na jaare na mâre, maa ḥkyángę mu à jwo cànragna kategé wogo ku nyę na ku njyìji caa. ⁹ Yii yiye pwō Kile kuni i, yii i u tún. Yii li cè na kuru yyefuge ninuge e yii cìnmpyiibii nyę dijnyęni yyaha kurugo.

¹⁰ ḥka Kilenj u maha kacənŋkii shinjı puni pyi ke, uru u à yii yyere Kirisita wwojčege e, bá yii si mpyi si u sìnampe tęgę baa wumpe ta mę. Yii sí n-kyala tère nimbilere funj'l'i, ḥka u sí báraka le yii e, si måban le yii e, si fànhā kan yii á, si yii pyi yii yiye waha Kile kuni i. ¹¹ Fànhe nyę uru wogo tèrigii puni i. Amiina.

Jwumpe nizanmpe

¹² Siliven u à mii tèg'a jje jnwōkanyi séme si yii yere. Mii cìnmpworo u nyę u wi, jnwōmęe niŋkinfoo wi. Mii à jge ltereqi tun yii á si måban le yii e, si li cyęe yii na na kacenni nimbwooni Kile à pyi ke, yii yiye pwō lire na.

¹³ Kile à mpiimu cwoŋnro Babilonni kànhе e yii fiige ke, pir'ā yii shéere, mà bâra Marika na, uru na nyę mii jya mà tåanna ná Kile kuni i. ¹⁴ Yii a cìnmpworogo fwù kaan yiy'á.

Yii shin maha shin u nyę Kirisita wwojčege e ke, Kile u yyeqinjke kan yii á.

Pyeri lēterenji shonwuŋi

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè lēterenji funnjo jwumpe e ke

Nge lēterenji i Pyeri à li cya dánafeebil'á na pi piye pwō Kile jwumpe na, bà pi si mpyi si jà piye shwo cyelentibii kafinivinibii na me. Pyeri à jwō tāra toronjekanni njecenni na mà yyaha tí ná Kile kuni i, ná jiwomēcunte mà yyaha tí ná Kile yini zhwoŋi i (1).

Má bāra lire na, mpyi pi jyé na Kile mege kēege ná pi yabilimpíi jwujjaampe e ke, u à pire toronjekanni mú jwo (2). Mpyi pi jyé na Kirisita mpanji sigili ke, pi maha pire fwóhore, maa nkō na u saha sì n-pa me. Nka Pyeri à jwo na u papa tooy' à jyé, jaha kurugo ye Kile à funjke jyé si tēni kan súpyire pun'á, bà ti si mpyi si nūru mpa tiye kan u á si shwo me (3).

Jwumpe tasiige

¹ Mii Simo Pyeri u jyé Yesu Kirisita báarapyi maa mpyi u tūnntunjo ke, mii u à nge lēterenji séme si ntun yii á, yii mpyi pi à dánianji sée wuuŋi ta wuu ſiige ke, uru dánianj' à ta wuu Kilenj ná wuu Shwofoonj Yesu Kirisita ntüni cye kurugo. ² Kile u jwō yii na, u u yyejinke kan yii á sél'e, Kile ná wuu Kafoonj Yesu kani jcēnji cye kurugo.

Dánafeebil'ayaa pi a naare jaaraŋkanni ndemu na ke

³ Yaaga maha yaaga ku si n-já wuu pyi wuu shiŋi sée wuuŋi ta, si wuu pyi wuu wuye pwō Kile na ke, Kilenj à u sinampe ná u fānhe kakyanhala woge tēg'a wuu yyere ke, uru kani jcēnji cye kurugo Yesu Kirisita à yire puni kan wuu á, u kileere fānhe funjke e. ⁴ Puru sinampe ná kuru fānhe cye kurugo, Kile à jwōmyahigii jc̄iim luwó wuu á ke, cyire fānhe à sāa pēe, Kile si cyire jwōmyahigii fūnjo, yaayi lage maha ma ná dijyeni kakęgęyi jnjemu i ke, bà yii si mpyi si shwa yire na, si Kile pyiŋkanni luwó me.

⁵ Lire kurugo yii yiye waha yii i jaaraŋkanni njecenni bāra yii dánianji na, yii i Kile jcēnji bāra yii jaaraŋkanni njecenni na, ⁶ yii i cùmuyenanji bāra Kile jcēnji na, yii i lüttaanni bāra cùmuyenanji na, yii i Kile yyaha fyagare bāra lüttaanni na, ⁷ yii i ciŋmpworoje bāra Kile yyaha fyagare na, yii i ntānnamagare bāra ciŋmpworoje na. ⁸ Cyire karigii ká ndire wà a ta yii e, cyi si yii yaha kacēnjkii mpyinji na, si yii pyi yii tōn na wuu Kafoonj Yesu Kirisita kani jcēnji i.

⁹ Nka cyire karigii ká mpyi cyi jyé ḥgemu i me, urufoo maha mpyi fyiŋ ſiige, u maha jaa na jcwūlū me. U funnjo maha wwō lì na na Kile à u finj'a yige u kapyiŋjyagil'e. ¹⁰ Lire kurugo mii ciŋmpyibii, yii yiye waha yii i li cyē yii jaaraŋkanni cye kurugo na Kile à yii yyere maa yii cwoɔnro. Yii aha a lire pyi, yafyin si n-já yii pyi yii búrug'a cwo me. ¹¹ Lire pyiŋkanni na, wuu Kafoonj ná wuu Shwofoonj Yesu Kirisita Saanre tēekwombaa woore tajyijwōge sí mógo yii à faaa.

¹² Lire kurugo mii si raa yii funnjo cwo jc̄iim karigii na tērigii puni i, ali mà li ta yii à cyi puni cè a kwà, sēneŋ jwumpe p' à jwo yii á ke, maa yiye pwō puru na. ¹³ Må mii yaha jyii na, mii à li ta kacēnne li jyé li lì, mii u a yii funnjo cwo tērigii puni i. ¹⁴ Bà wuu Kafoonj Yesu Kirisita à li cyēe mii na me, mii à li cè na mii canmpyaagii sanjkii neŋke saha jyé a tōn jkē jnjkē na me. ¹⁵ Lire kurugo mii si naye waha, bà lì si mpyi ali mii kwūrjkwooni kāntugo yii i ja a jc̄iim karigii yaha yiye funnjo i me.

Nākaana jyé Yesu Kirisita fānhe ná u mpanji kani i me

¹⁶ Yii li cè na jwujjyemé laaga baa wumō na bà wuu à wuye pwō maa wuu Kafoonj Yesu Kirisita fānhe ná u mpanji kyaa jwo yii á me. Wuu yabilimpíi jyigil' à u bwompe jyé, ¹⁷ jaha na ye canjkē u à pēente ná sinampe ta Tufoonj Kile á ke, lir' à pyi wuu jyii na. Kile u jyé sinampe ná pēente punifoo ke, ur' à mēe wà kuru canjkē na: «Mii Jyanj u jyé u ḥge, u kan' à waha mii na sél'e, u kapyiŋkll' à tāan mii á mū*.» ¹⁸ Må wuu yaha ná u e Kile jnjkē jnjk'i, lire mejuwuni li mpyi a fworo niŋyinj na ke, wuu à li lōgo.

¹⁹ Lire kurugo mú, wuu à dā Kile tūnntunmpíi njjwuyi na sél'e. Yii aha yiye pwō puru jwumpe na, lire sì n-yaa ná yii e, jaha na ye pu sì yii zōmpyaagii finjé, bà bēnmpé maha jn̄i numpilage e fo ma sà nō canjkē na me. Lire tēni i Kirisita u bēnmpé sì yii zōmpyaagii finjé, bà jyémugō woni maha bēnmpé yige me. ²⁰ Kabilini njcyiini yii à yaa yii cè ke, lire li jyé: jwumō maha jwumō Kile tūnntunmpíl' à jwo, ka pu u séme Kile jwumpe Semenj i ke, puru pà jyé a fworo pi yabilimpíl' e me[†], ²¹ jaha na ye Kile tūnntunji wà tuſiige jyé a li yige uye e s'a Kile tūnnture yu me, nka Kile Munaani li mpyi a pi yaha Kile tūnnture jijwunji na.

2

Cyelentibii kafinivinibii kani

* ^{1:17} Macwo 17.5; Marika 9.7; Luka 9.35 † ^{1:20} Pli maha jwo: «Wà si n-já Kile tūnntunmpíi jwumpe jwōhe cè ná ma yabilinj yákilifente e me.»

¹ Bà kafinivinibii pìi mpyi a piye pyi Kile tÙnnntunmiilzirayeli shiinbii shwöhöle me, amuni li mû si n-pa n-pyi yii á. Cyelentiibii kafinivinibii pìi si n-pa n-yîri yii shwöhöle, pi jwumpe si n-pyi kafinara, s'a kakyaare pyi. Kafoonji u à pi jwûnjo wwû ke, pi si uru cyé, ñka pi yabilimpii nimpyiini si kakyaare pyi ti pâl'a no pi na. ² Shinnyahara si n-taha pi fye e pi silege baa karigil'e. Pi kapyiijkii si sseenji kuni mege pen. ³ Nâfuunji kani si tatængë fô pi na, lire kurugo, pi si raa yii cyeyaa yi fôonji raa shuu yii na na pi jwøtanyi i. Ñka mà lwá fo tèemoni i, Kile à begele si pi sâra si ntâanna na pi kapyiijkil'e. Li saha si mò me, Kile si pi shi bò.

⁴ Yii li cè na mèlekeebii pi mpyi a kapecigii pyi ke, Kile jyé a li tâan pire na me. Ñka u à pi wâ Jahanamapi numpinni i, canjke u si pi sâra si ntâanna na pi kapyiijkil'e ke, na kuru canjke sigili, pi si n-jâ piye shwö lire numpini na me. ⁵ Yii li cè na mpipi pi mpyi na fyâge Kile na Nuhu tèni i me, Kile jyé a li tâan pire na mû me, u à lùbwooni tég'a pire puni shi bò. Ñka Nuhu u mpyi maha yî yu lire tèni sùpyir'á na pi a katiigii pyi ke, Kile à uru shwö tire kakyaare na, mà bâra shiinbaashuunni na. ⁶ Yii li cè mû na u à Sôdomu na Gomori kânyi shi tò, maa yi súug'a pyi cwñrø yi kapecigii kurugo. Mpipi pi jyé pi si n-pa raa fyâge Kile na me, u à nde pyi mà tég'a pire yere. ⁷ Ñka Loti u mpyi a tíi, ná u mpyi pire silege baa shiinbii shwöhöle, na pi kapyiijkii mpyi a u tegelé ta ke, Kile à uru shwö tire kakyaare na. ⁸ Uru u mpyi a tíi maa mpyi teenni i ná tire sùpyire e ke, u mpyi maha ti jaa silege baa karigii tapyige e, maa ti laaga baa jwumpe njnjwumpe nûru canja maha canja. Lire mpyi a pyi u á kayana. ⁹ Nyé nyuii karigii pun'a li cyêe wuu na na mpipi pi à piye pwâ Kafoonji Kile na ke, u si n-jâ pire yige kawagil'e, si shinpiibii yaha raa canjka sigili, kuru canjke u si pi sâra si ntâanna na pi kapyiijkil'e, si ñgaha no pi na. ¹⁰ Mpipi pi jyé na dirili pi yabilimpii jyîi karigii kurugo, maa katupwöhöyi pyi, maa Kafoonji fânhafente ñjini fare ke, nde li si n-pa pire ta ke, lire lemp'a pi a tòro.

Pire cyelentiibii kafinivinibii jyé na fyâge me, pi maha piye pêre. Yaayi yi jyé ná pèente e njnyinji na ke, pi maha yire fare. ¹¹ Mâ li ta ali mèlekeebii pi jyé ná Kile e ná pi tayyéreg'a fânhâ tò pire kafinivinibii woge na fânhâ ná sifente e ke, pire jyé a sii na jœeg'a pire cyahala me. ¹² Ñka pire cyelentiibii kafinivinibii na jyé funjø baa sige yaaya fiige, njemu yi jyé jncüni na mböni laage e ke, yaayi yâ fânhâ tò pi taceneke na ke, pi maha yire ñjini fare. Pi shi si n-pa n-tò sige yaare fiige. ¹³ Lire e kapiini pi à pyi ke, kapii li si n-tég'e lire fwooni tò pi á. Na silege baa karigii pyi sùpyire jyîi na, ali canjke e, lire l'à tâan pi á. Kegempe karigii ná jwøhömpe karigii kanni cyi à pi yyaha nî. Cyire maha sùpyire wuruge, pi aha a wwûn na yii e kataangii na, pi maha yii meyi këege. ¹⁴ Jacwoore kanni t'à pi yyaha jî, pi jyé na ñkâne kapecigii mpyinji taan me. Mpipi pi jyé pi sâha fânhâ ta Kile kuni i me, pi maha pire yâkilibii këenji ná pi jwøtanyi i. Pi yâkilibii pun'a taha nâfuunji na, pi à lája. ¹⁵ Pi à kuni njceenni yaha maa kumpiini lwá Beyoři jyanj Balamu* fiige. Wyérenji lage mpyi maha uru yaha ntiimbaanj karigii na. ¹⁶ Ñka Kile à u faha u ntiimbaanj kurugo, maa dûfaanja pyi k'à sùpyii mée jwo ná u e. Ka lire si mpyi kajunjo mà Kile tÙnnntunji Balamu pyi u à láha u funjøbara karigii na.

¹⁷ Nyé pire cyelentiibii kafinivinibii na jyé laaga baa, pi na jyé mu à jwo lwhö baalùbilii, pi na jyé mu à jwo kilewoo kafeeg'â ndemu fwâ a tòro ke, kyaage ku jyé na pi sigili numpini cyage e. ¹⁸ Jwumbwompe laaga baa wumpe pi maha yu. Mpipi pi à fworo kumpiini jaarafeebii ñgwöni i kâavø ke, pi maha pire yâkilibii këenji ná pi silege baa karigil'e, cyire cyi à tâan pi á. ¹⁹ Pi maha jwo na pire si pi yige bilere e, mà li ta pi yabilimpii na jyé kapecigii bilere e, tire ntemu ti si kakyaare no pi na ke. Yii li cè na yaaga maha yaaga k'à fânhâ ta mu na ke, mu maha mpyi kuru biliwe.

²⁰ Sseenji na, wuu Kafoonji u jyé wuu Shwofooni Yesu Kirisita ke, mpipi pi à fworo dijyeni katupwöhöyi i uru kani jceenji cye kurugo ke, cyire karigii kâ nûr'a pi cû maa fânhâ ta pi na, nde li si n-pa pirefee ta ke, lir'a pi mà tòro njjcyiini na. ²¹ Li mû bâ mpyi a pwôrø pi á, pi àha kumi nintiini cè me, mà tòro pi li cè pi i nûr'a kântugo wâ Kile tonji na, u à uru ñgemu kan pi à ke. ²² Tâanlini sùpyire maha yu na:

«Pwunj'a nûru u tûgur'á ke,

ná nde pi maha yu na:

«Caanj'a wûli, maa ntîl'a sà uye maaaja yðøge e» ke,

lire li jyé mpipi shiinbii wuuni.

3

Kafoonji Yesu Kirisita mpañi kani

¹ Mii ntâannamacinmpyibii, mii sémenji shenwuunji u jyé ñge mà tûugo yii á. Pire sémebibii shuunniñi puni i, mii à yii funjø cwo yii kâlanji nintanji na, si yii yâkilibii mûgo, ² Kile

* 2:15 Wyérenji kurugo, Balamu mpyi a Izirayeli shiinbii wurugo pi i yasunyiyi sunni (Nomburu 22:4-35).

tùnnntumpil' à jwumpe mpemu jwo fo tèemoni i, mà bâra Kafoonji u nyé Shwofooonji ke, kàalanji ur' à jwo fo tûnnntumpil' à, pi à jwo yii à ke, bà yii si mpyi si funjò cwo uru na me. ³ Kabilini nijectiini yii à yaa yii cè ke, lire li nyé: dijyènji canzanji i, sùpyire tà sí n-pa a yii fwôhore. Pi sí raa pi nyé karigii pyi, s'a yii fwôhore na: ⁴ «Yesu à li jwômèeni lwó na uru sí nûru n-pa, taa u si nyé ke? Mà lwó wuu tulyey' à kwû ke, karigii puni saha nyé cyi talyège e dijyènji tèesiini fîge.»

⁵ Nyé tire sùpyire nyé na nyéeg' a tèen li taan, na nijectiini ná jìnjk' à yaa l'à mo me. Kile à yire yaa u yabilinj jwôjwumpe cye kurugo. U à jìnjk' yige lwôhe e, maa ku ná lwôhe tegèni wwû. ⁶ Nyé kuru lwôhe k' à dijyènji ná u funjò yaayi puni lyi téecyiini i. ⁷ Nka nume, Kile jwôjwumpe cye kurugo mù, nijectiini ná jìnjk' à bégel' a yaha nage me na. Canjke Kile sí sùpyire puni sâra si ntàanna ná ti kappyinkil' e ke, u à yi bégel' a yaha kuru canjke me na. Mpíi pi nyé pi nyé na fyâge u na me, u s'i pire shi tò kuru canjke.

⁸ Nka mii ntàannamacinmpyibii, kabile nijectiini na nyé wani, yii àha funjò wwô lire na me, lire li nyé: canmbilini nijectiini na nyé Kafoonji à mu à jwo yyee kampwoo (1.000), yyee kampwoo sí nyé u á mu à jwo canmbile nijectiin. ⁹ Nwômèeni Kafoonji à lwô ke, u s'i mo ná u nyé a li funjò me, ali mà li ta pi na sônjî na u à li yaha l'à mo funjombaa. Nka yii li cè na u à funjke nijectiini ná yii e, naha na ye u la nyé sùpyanj wà tufige u pôon u nûmpanjke e me, nka u la nyé sùpyire puni si ti toroñkanni këenje. ¹⁰ Yii li cè na Kafoonji cannuruge sí n-pâa sùpyire e, bà nàjkaanje maha mpâa cyagefol'e me. Kuru canjke, nijectiini sí n-tôro ná tûnmbwôh'e, u funjò yaayi si ja, dijyènji ná u funjò yaayi puni sí n-kwô.

¹¹ Ná yire yaayi puni sí n-pa n-kwô lire kwôjkanne na, lire e ke, yii a jaare jaaranjkanna nijectiini na, yii li yiye pwô Kile na, ¹² yii raa Kile canmbilini sigili, yii yiye waha bà lire canmbilini si mpyi si wyèr'e na me. Kuru canjke nage sí nijectiini sùugo, si u funjò yaayi puni ja. ¹³ Nka wuu pi ke, bà Kile à li jwômèeni lwó wuu á me, wuu sí nijectiini nivonjji ná jìnjk' nivonjke ta, katiigii kanni cyi sí raa n-pyi wani, lire wuu nyé na sigili.

¹⁴ Lire kurugo mii ntàannamacinmpyibii, mà wuu yaha yire yaayi zigiji na, yii yiye waha bà yii fîlnme wuubii ná yii tigre cyaga baa wuubii si mpyi si nta Kile yyahe taan yyejniuke e kuru canjke me. ¹⁵ Yii li cè na wuu Kafoonji à funjke jìnjk', bà sùpyire si mpyi si shwô me. Wuu ntàannamacinmpworoñji Poli mù à yire séme mà tâanna ná Kile yâklifente nijectiini re ú. ¹⁶ Cyaga maha cyag' e u à jwo nyé karigii kyaa na u letéribil' e ke, mpe jwumpe ninumpe u à jwo. U letéribil' e cyeyi yà na nyé wani, yire yyahaceme nyé a tâan me. Mpíi pi nyé pi nyé a yaaga cè me, mà bâra mpíi pi nyé pi nyé a fânha ta Kile kuni i me, pire maha yire cyeyi jwumpe jwôhe labali na yu, bà pi maha lire pyi ná Kile Jwumpe Semenji cyeyi sanjyi i me. Lire e pi yabilimpíi nûmpanjke ntambaanji sí n-fworo pi e.

¹⁷ Nyé mii ntàannamacinmpyibii, yii pi ke, mii à yii yere mà kwô, yii a yiye kâanmucaa, tayyérege sée woge ku nyé yii à ke, bà li si mpyi shinpiibii kà jà kuru shwô yii na ná pi kumpiini i me. ¹⁸ Pyiñkanni na Kile maha jwôge yii na ke, yii a sônjî lire na, yii raa jwôge nyé na. Wuu Kafoonji u nyé wuu Shwofooonji Yesu Kirisita ke, yii raa si yyaha na uru nyé i. Uru u à yaa ná pèente e, nume fo tèekwombaa. Amiina!

Yuhana lèterenji niŋcyiŋi

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè lèterenji funŋo jwumpe e ke

Yuhana mpyi Yesu tūntuntŋo. Uru u à njye lèterenji sém'a tūugo dánafeebil'á Azi kùluni i. U à li cyêe dánafeebii na na pi njye a yaa pi a njko pire njye na kapegigii pyi me, pi à yaa pi a yyéreli pi kapegigii na, naha kurugo ye Yesu à kwû, maa pi kapegigii jyé a láha pi na.

U à li cya dánafeebil'á na pi piye kyaa táan piy'á, naha na ye Kile u à fyânga a wuu kyaa táan uy'á. Cycelentiibii kafinivinibii pili mü na mpyi wani, pir'á jwo na Yesu njye a pa súpya diŋyeni i me, na Kile Jyanji wi kanna. Yuhana à li cya dánafeebil'á na pi a piye kàanmucaa pire na.

Jwumpe pu njye na shini sée wuŋi kaan ke

¹ Mà jwo diŋyeni u dá ke, njye u mpyi wani ke, wuu à uru kyaa lógo, wuu njyiigil'á u njye, wuu à u wií maa bwòn u na ná wuu cyeyi i. Jwumpe pu njye na shini sée wuŋi kaan ke, puru kyaa li. ² Kile à uru shini cyêe wuu na. Shini niŋkwombaajin u mpyi Tufooni Kile taan ná u à u cyêe wuu na ke, wuu à újya, wuu na u shenre yu, uru kyaa wuu njye na yu yii á. ³ Ngemu wuu a njye maa u kyaa lógo ke, uru kyaa wuu njye na yu yii á, bà yii si mpyi si jyè wuu njgwôjî i me. Wuu pi ke, wuu ná Tufooni ná u Jyanji Yesu Kirisita pi njye wwojëe. ⁴ Wuu na njcyii karigii sémeni si ntun yii á, bà wuu funntange si mpyi si fúnŋo me.

Wuu à yaa wuu a jaare bëenmpe e

⁵ Jwumpe wuu à lógo u à sí njwo yii á ke, puru pu njye: Kile na njye bëenmpe, numpire cyaga njye a sii u e me. ⁶ Wuu aha jwo na wuu ná uru na njye wwojëe, mà li ta wuu na jaare numpini i, wuu na fini, wuu njye séejeni jnun'i me. ⁷ Nka wuu aha a jaare bëenmpe e, bà Kile yabilinji njye bëenmpe e me, wwojëege sí n-pyi wuu ná wuye shwahol'e. U Jyanji Yesu sisshange sí wuu kapegigii puni jyé n-láha wuu na. ⁸ Wuu aha jwo na wuu njye na kapegigii pyi me, wuu na wuye njwo faanji, séejeni njye wuu á me. ⁹ Nka wuu aha ntëen li taan, na wuu na njye kapimpyimii, Kile sí cyi yâfa wuu na, si ntiumbaanji puni jyé n-láha wuu na, naha na ye njwomme niŋkinfoo u njye u wi, u à tí. ¹⁰ Wuu aha jwo na wuu njye a kapii pyi me, wuu maha Kile pyi kafiniviniwe, u jwumpe njye wuu funŋi i me.

2

¹ Mii pyilibii, mii à njye lèterenji séme si ntun yii á, bà yii si mpyi si láha kapegigii mpyinji na me. Nka wà ha kapii pyi, tegefuu njicenje na njye wuu á Tufooni taan, Yesu Kirisita kyaa li, u à tí. ² U à uye pyi sáraga maa wuu kapegigii tugure lwó maa Kile lüuni tñje. Wuu kanni wogigii kurugo bà u à uye pyi sáraga me, nka diŋyeni súpyire puni wogigii kurugo.

³ Wuu aha a tonji kurigii jaare, lire cye kurugo wuu sí n-cè na wuu à u cè. ⁴ Wà ha jwo na ur'á u cè, mà li ta urufoo njye na u tonji kurigii jaare me, urufoo na njye kafiniviniwe, séejeni njye urufol'á me. ⁵ Nka ngemu u njye na u jwumpe kurigii jaare ke, uru maha li cyêe na Kile kyal'á taan ur'á séejeni na. Lire cye kurugo, wuu maha li cè na wuu ná Kile à wwò. ⁶ Wà ha jwo na ur'á wwò ná u e, urufol'á yaa u a u karigii pyi Yesu wogigii fiige.

⁷ Mii ntâannamacinmpyilibii, tonji kyaa mii à jwo yii á njye lèterenji i ke, to nivonŋo bà me. To njyje wi, canjke na yii à jyé Kile kuni i ke, uru ton'á kan yii á kuru canjke. Jwumpe p'á fyânga a jwo yii á ke, puru pu njye uru tonji njyjeni. ⁸ Nka lire ná li wuuni mü i, to nivonŋo wi mü. Yesu Kirisita à uru tonji kuni jaara, yii mü sí na u kuni jaare. Numpini na ntùuli, bëenmpe sée wumpe na jn'á kwò. ⁹ Shinji u à jwo na uru na jaare bëenmpe e, mà li ta u à u cîmpworonji kyaa pen uy'á ke, urufoo saha na njye numpini i. ¹⁰ Shinji u à u cîmpworonji kyaa táan uy'á ke, urufoo maha mpyi bëenmpe e, yafin njye na jin'a urufoo pyi u à cwo me. ¹¹ Nka shinji u à u cîmpworonji kyaa pen uy'á ke, urufoo na njye numpini i, u na jaare numpini i, u njye a tashaga cè uye na me, naha na ye numpin'á u yyahe wwò u na.

¹² Mii pyilibii, mii na njye sémeni si ntun yii á, naha na ye yii kapegigil'á yâfa yii na Yesu mege na.

¹³ Tiibii, mii na njye sémeni si ntun yii á, naha na ye yii à jà Sitaanniŋi na.

Nàŋjiibii, mii na njye sémeni si ntun yii á, naha na ye yii à jà Sitaanniŋi na.

¹⁴ Mii nàŋkwoobii, mii à njye sém'a tun yii á, naha na ye yii à Tufooni cè.

Tiibii, mii à njye sém'a tun yii á, naha na ye yii à pyi fânjhajyahaga súpyii. Kile jwump'á

tateengé wwù yii zòompil'e, ka yii i jà Sitaanniŋi na.

¹⁵ Yii àha diŋyeni ná u funŋo karigii kyaa táan yiy'á me. Shinji u à diŋyeni kyaa táan uy'á ke, Tufooni kyaa maha ntâan urufol'á me. ¹⁶ Naha kurugo ye yaaga maha yaaga ku njye diŋyeni

i mu à jwo sùpyanji nyii karigii ná yaayi u maha naa maa nyii yige yi kurugo ke, ná dijyeni karigii cyi maha ma ná yàmpeente e ke, lire là nyie a fworo Tufooni i me, ñka dijyeni i cyi à fworo. ¹⁷ Dijyeni ná u nyii karigii na ntùuli. Ñka shinji u nyie na Kile nyii wuuni pyi ke, urufoo si n-kwôrô tèekwombaa.

Kirisita zàmpenji kani

¹⁸ Mii nàñkwoobii, dijyeni tèekwooni laaga saha nyie a tøon me. Yà jwo yii á na Kirisita zàmpenji sí n-pa. Nyie tèni i wuu nyie nume ke, Kirisita zàmpenji níjyahamil'à pa a kwò. Lire cye kurugo wuu à li cè na dijyeni tèekwoon'á byanhara. ¹⁹ Pi à fworo wuu shwoh'l'e, ñka pi mpyi ná wuu e me, jaha na ye kampyi pi mpyi ná wuu e, pi mpyi na sí n-kwôrô ná wuu e. Ñka pi à fworo wuu shwoh'l'e ke, lir'á li cyée na pi wà tuffige mpyi ná wuu e me.

²⁰ Ñka yii pi ke, Yesu Kirisita u à fworo Kile e ke, urufoo Kile Munaani le yii e, ka yii puni si sèenji cè. ²¹ Mii à nyie lèterenji sém'a tun yii á, ñka lire nyie a li cyée na yii nyie a sèenji cè mà de! Yii à u cè ke, lire kurugo u à tun yii á. Yii à li cè mü na kafinara si n-jà n-fworo sèenji i me.

²² Jofoo si u nyie kafinivinini yé? Shinji u à Yesu cyé na Kile Nijcwörönji bà u nyie u wi me, uru u nyie kafinivinini, maa mpyi Kirisita zàmpenji. Urufol'á cyé Tufooni ná Jyafoonji na. ²³ Shin maha shin u à Jyafoonji cyé ke, urufoo nyie ná Tufooni i me. Ñka ñgemu ká nyee Jyafoonji na ke, urufoo mü na nyie ná Tufooni i.

²⁴ Yii pi ke, jwumpe pu nyie na yu yii á mà lwó fo yii tèejiini i Kile kuni i ke, pur'á yaa pu kwôrô yii funj'i. Puru ká ñkwôrô yii funj'i, yii sí n-pyi Jyafoonji wwoñee, sí n-pyi Tufooni wwoñee mü. ²⁵ Nwoméenji Jyafoonji s'à lwó wuu á ke, lire li nyie: shinji níjkwombaañi.

²⁶ Sùpyire ti nyie na yii leni kumpiini i ke, mii à nyicii karigii sém'a tun yii á pire kyaa na. ²⁷ Yii pi ke, Kile Munaani Jyafoonji à le yii e ke, lir'á tèen yii e. Lire e ke juñjo saha nyie mà yaaga jwo yii á me, jaha na ye lire Munaani na karigii puni yyaha yu yii á. Yaaga maha yaaga li nyie na yu ke, yire puni nyie sèe, li nyie na fini me. Nyie lire e ke, l'aha ndemu jwo yii á ke, yii à lire pyi. Yii kwôrô Kirisita wwoñeege e.

Kile pyiibii pyiñkanni

²⁸ Nyie mii pyiibii, yii kwôrô Kirisita wwoñeege e, bà li si mpyi, canjke u sí nûru n-pa ke, u u mpa wuu yáklibii ta pi à tèen, k'aha ñkwò mpyi wuu á silege kuru canjke me. ²⁹ Bà yii à li cè na Kirisita à tí me, yii li cè mü na shin maha shin u maha katiigii pyi ke, urufoo maha li cyée lire cye kurugo na uru nyie Kile pya.

3

¹ Táanjkanni na wuu kyal'á táan Tufooni á ke, yii lire kàanmucya ke! U à wuu kyaa táan uy'á fo wuu na yire Kile pyi. Kile pyi pi à sii wuu. Nde l'à dijyeni sùpyire pyi ti nyie a wuu cè me, lire li nyie: pi nyie a Kile cè me. ² Mii ntàannamacinmpyibii, nume kóni, wuu à pyi Kile pyi. Wuu sí n-pa n-pyi yaage ñkemu ke, kuru sàha ñkwò a cyée wuu na me. Ñka wuu kón'á cè, canjke Yesu Kirisita si n-cyée ke, pyiñkanni na u nyie ke, wuu sí n-pyi amuni. Lire e*, pyiñkanni na u nyie ke, wuu sí u nyia amuni. ³ Shin maha shin u à u sònñore taha li na na uru si n-pyi Yesu fiige ke, urufoo maha uye fínięe bà u à fínięe me.

⁴ Shin maha shin u nyie na kapegigii pyi ke, urufoo maha Kile Salianji túnni, jaha na ye kapegigii cyi nyie Kile Salianji kafuunijkii. ⁵ Yii s'a li cè na Yesu Kirisita à pa si kapegigii shi kwò. Uru yabilinji nyie a kapii pyi mà nyia me. ⁶ Lire e ke shin maha shin u nyie Yesu Kirisita wwoñeege e ke, urufoo si nyie n-kwôrô kapegigii mpyinji na me. Shin maha shin u à kwôrô kapegigii mpyinji na ke, urufoo nyie a Yesu Kirisita nyia me, u mü nyie a u cè me.

⁷ Mii pyiibii, yii áha ñkwò wà yaha u yii le kumpiini i me. Shin maha shin u nyie na katiigii pyi ke, urufol'á tí bà Yesu Kirisita à tí me. ⁸ Shin maha shin u nyie na kapegigii pyi ke, urufoo na nyie Sitaanninji wu, jaha na ye mà lwó fo tasiige e, Sitaanninji na kapegigii pyi. Kile Jyanji kapani si li nyie si Sitaanninji kapyiñkii shi bò.

⁹ Shin maha shin u nyie Kile pyà ke, urufoo nyie na ñkwôrolí kapegigii mpyinji na me, jaha na ye Kile fânhe maha mpyi urufol'e. Ná urufoo si nyie Kile pyà, lire kurugo u si n-jà n-kwôrô kapegigii mpyinji na me. ¹⁰ Nde l'à Kile pyiibii ná Sitaanninji pyiibii wwù piye e ke, lire li nyie: shin maha shin u nyie u nyie na katiigii pyi, maa u cînmpworonji kyaa táan uy'á me, urufoo nyie Kile pyà me.

Pyiñkanni na wuu à yaa wuu wuu cînmpyibii kyaa táan wuy'á ke

¹¹ Yii li cè na jwumpe p'à jwo yii á mà lwó fo yii tèejiini i Kile kuni i ke, puru pu nyie: wuu wuye kyaa táan wuy'á. ¹² Wuu áha mpyi Kanji fiige me, uru na mpyi Sitaanninji wu, u à u sònñore bò. Kanji kapyiñkii mpyi a pi, lire kurugo u à u sònñore bò, mà li ta u sònñore wogigii mpyi a tí.

* ^{3:2} Pi mahà jwo: «jaha kurugo yé».

¹³ Cînmpyiibii, yii kyaa ká mpen dijyeyi sùpyer'á, lire kà mpâa yii e me. ¹⁴ Wuu à li cè na tèni l'e shîji sée wuui mpyi wuu á me. Nka nume u nyé wuu á, jaha na ye wuu à wuu cînmpyiibii kyaa tâan wuy'á. Shinjji u à u cînmpyiibii kyaa pen uy'á ke, urufoo na nyé kwùni i. ¹⁵ Shin maha shin u à u cînmpworonji kyaa pen uy'á ke, urufoo ná supyiborj'a tâanna. Yii s'à li cè na supyibonj'o sì n-jà n-kwôro supyibuumi na, si shiji niijkwombaanj'i ta me. ¹⁶ Ndemu cye kurugo wuu à tâange shi cè ke, lire li nyé: Yesu Kirisita à u munaani kan wuu kurugo. Lire e wuu mû à yaa wuu wuu múnahigii kan wuu cînmpyiibii kurugo. ¹⁷ Nâfuufoo ká u cînmpworonji wà nyá kanhare e, maa mpyi u nyé a jen'a u tège me, tá Kile tâange nyé urufol'e? ¹⁸ Mii pyilibii, wuu tâange nyé a sâa yaa ku pyi jwawjwum kanna me. K'à yaa ku pyi tâange yabiliñi, ñkemu ku sí raa jaa wuu kapyiinkil'e ke.

¹⁹ Lire cye kurugo, wuu sí li cè na wuu na jaare sèenj'i, wuu yákilibii mû sí n-tèen Kile yyahe taan. ²⁰ Ali wuu zòmpyaagii mée ká sii na wuu cêge karigii cyil'e, wuu li cè na Kile à fâna tò wuu zòmpyaagii na, u à karigii puni cè. ²¹ Mii ntâannamacinmpyiibii, wuu zòmpyaagii ká mpyi cyijye na wuu cêge me, wuu yákilibii sì n-tèen Kile yyahe taan. ²² Lire ká mpyi, wuu aha yaaga maha yaaga jaare u á ke, u sì kuru kan wuu á, jaha na ye wuu na u tonji kurigii jaare, maa u nyíi karigii pyi. ²³ Nde u à cya wuu á uru tonji funjke e ke, lire li nyé: wuu dá u Jyanj Yesu Kirisita na, wuu u wuye kyaa tâan wuy'á bâ à li cya wuu á me. ²⁴ Shinjji u nyé na Kile tonji kurigii jaare ke, urufoo ná Kile maha mpyi wwojje, Kile ná urufoo mû maha mpyi wwojje. Ndemu cye kurugo wuu maha li cè na wuu ná Kile nyé wwojje ke, lire li nyé: u à u Munaani le wuu e.

4

Ndemu cye kurugo Kile tûnnntunji maha jcè ke

¹ Mii ntâannamacinmpyiibii, mppi puni pi nyé na ma yii á, na pire na nyé Kile tûnnntunmii ke, yii áha ndá pi puni na me, yii a pi zóompii shuu yii a wíi, yii i jicè kampyl Kile u à pi tun, jaha na ye shinnyahara na fini dijyeyi yyaha kurugo na pire na nyé Kile tûnnntunmii. ² Ndemu cye kurugo Kile tûnnntunji maha jcè ke, lire li nyé: shin maha shin u à tèen li taan na Yesu Kirisita à pa mpyi sùpya ke, urufoo na nyé Kile tûnnntunjo. ³ Nka shin maha shin u à jwo na uru na nyé Kile tûnnntunjo, maa Yesu cyé ke, urufoo nyé Kile tûnnntunjo me. Kirisita zàmpenji tûnnntunjo u nyé urufoo, u kyaa s'à jwo yii á na u sí n-pa, u s'à pa a kwò dijyeyi i.

⁴ Yii pi ke, mii pyilibii, yii na nyé Kile wuu. Yii à fâna ta pire kafinivinibii na, jaha na ye Munaani l'à tèen yii e ke, lir'à fâna tò dijyeyi sùpyire wuuni na. ⁵ Pire kafinivinibii pi ke, pire na nyé dijyeyi wuu, lire kurugo pi maha yu mà tâanna ná dijyeyi jwunjanni i, dijyeyi a si wá na nûru pi jwô na. ⁶ Wuu pi ke, wuu na nyé Kile wuu. Shinjji u à Kile cè ke, urufoo maha nûru wuu jwô na. Ngemu u nyé u nyé Kile pyâ me, urufoo nyé na nûru wuu jwô na me. Lire cye kurugo, wuu maha tûnnntunmii sée wuuibii cè a wwû kafinivinibil'e.

Kile à wuu kyaa tâan uy'á, wuu wuu shinjneebii kyaa tâan wuy'á mû

⁷ Mii ntâannamacinmpyiibii, wuu wuye kyaa tâan wuy'á, jaha na ye tâang'á fworo Kile e. Shin maha shiin u à u cînmpyiibii kyaa tâan uy'á me, urufoo nyé a Kile cè me, jaha na ye Kile na nyé tâanga. ⁸ Pyinkanni na Kile à li cyêe wuu na na wuu kyal'â tâan ur'á ke, lire li nyé: u à u Jyanj niinkinji tun u à pa dijyeyi i, bâ wuu si mpyi si shinjji sée wuunj'i ta u cye kurugo me. ⁹ Kuru tâange ku nyé: wuu bâ pi à Kile kyaa tâan wuy'á mà dë! Nka Kile u à wuu kyaa tâan uy'á, maa u Jyanj tun u à pa mpyi sâraga maa wuu kapecigii tugure lwó maa Kile lüuni tîje.

¹⁰ Nyé mii ntâannamacinmpyiibii, ná Kile à wuu kyaa tâan uy'á lire pyinkanni na, lire e wuu mû à yaa wuu wuye kyaa tâan wuy'á. ¹¹ Sùpya nyii nyé a tèg'a nyá Kile na me, ñka wuu aha wuye kyaa tâan wuy'á, wuu sí n-kwôro Kile wwojjege e, u tâange mû sí raa jaa wuu shwohôl'e sèeni na.

¹² Ndemu cye kurugo wuu à li cè na wuu à wwò ná Kile e, Kile mû s'à wwò ná wuu e ke, lire li nyé: u à u Munaani le wuu e. ¹³ Tufooni à Jyafooni tun u à pa mpyi dijyeyi Shwofooni, wuu à lire jya wuu nyigii na, maa mpyi lire kani sheenre jwufree. ¹⁴ Shinjji u à tèen li taan na Yesu u nyé Kile Jyanj ke, Kile à wwò ná urufol'e, urufoo mû à wwò ná Kile e. ¹⁵ Tâanjkanni na Kile à wuu kyaa tâan uy'á ke, wuu à lire cè, maa dá li na. Kile na nyé tâanga, shinjji u à kwôro tâange e ke, urufo'l'a wwò ná Kile e, ka Kile sí wwò ná urufol'e.

¹⁶ Wuu kyal'â tâan Kile á sèeni na, lire kurugo cannjke u sì sùpyire puni sâra si ntâanna ná pi kapyiinkil'e ke, wuu yákiliteenre wuu pi sì n-pyi kuru cannjke. Naha kurugo ye bâ Yesu Kirisita mpyi nyé dijyeyi i me, amuni wuu mû nyé. ¹⁷ Shinjji u à Kile ná u cînmpyiibii kyaa tâan uy'á ke, urufoo yákilini maha ntèen, jaha na ye tâange sée woge maha fyagare kwò. Yii li cè na mu aha sùpyanj'nya u u fyâge, u kapecigii sì ndemu no u na ke, lire yyaha na u maha fyâge. Lir'à li cyêe shinjji u nyé na fyâge ke, tâange nyé a ndire wà urufol'e me. ¹⁸ Wuu pi ke, Kile u à fyâna a wuu kyaa tâan uy'á, lire kurugo wuu à Kile ná wuu cînmpyiibii kyaa

táan wuy'á. ²⁰ Wà ha jwo na Kile kyal'à táan ur'á, mà li ta urufol'à u cìnmpworonjí kyaa pen uy'á, urufoo na jyé kafiniviniwe, jaha na ye mu jyii jyé ma cìnmpworonjí ñgemu na ke, mu aha uru kyaa pen may'á, Kile u jyé mu jyii jyé uru na me, di uru kyaa si n-jà n-táan mu á n-jwo ye? ²¹ Nde Kile jyé na pcaa wuu á ke, lire li jyé: uru kyal'à táan ñgemu á ke, urufoo u u cìnmpworonjí kyaa táan uy'á mú.

5

Kile à jjemu jwo Yesu kyaa na ke, wuu dá yire na

¹ Shin maha shin u à dá li na na Yesu u jyé Kile Nijcwənronjí ke, urufoo na jyé Kile pyà. Tufoonjí Kile kyal'à táan shin maha shin á ke, u pyiibii kyaa maha ntáan urufol'á mú. ² Wuu aha Kile kyaa táan wuy'á, maa u tonjí kurigii jaare, lire cye kurugo wuu sí li cè na u pyiibii kyal'à táan wuu á. ³ Yii li cè, mà Kile kyaa táan may'á, lire li jyé: na u tonjí kurigii jaare. Cyire sí jyé kapyimpengii me, ⁴ jaha na ye shin maha shin u jyé Kile pyà ke, urufoo maha fànhā ta dijyeni na. Yaage urufoo maha ntèg'a fànhā ta dijyeni na ke, kuru ku jyé wuu dâniyanjí Yesu Kirisita na. ⁵ Jo u sí n-jà fànhā ta dijyeni na ye? Shinnji u à dá li na na Kile Jyanjí u jyé Yesu ke, urufoo wi.

⁶ Yesu Kirisita pa dijyeni i, maa batize lwohe e, maa uye pyi sáraga, u sishang'á wu. U jyé a batize kannna me, u à batize, lire kàntugo maa uye pyi sáraga, u sishang'á wu. Kile Munaani na yire yu wuu á, lire li jyé sèeni. ⁷ Nyé yii li cè na yaayi taanre yi jyé na Yesu Kirisita kyaa yu wuu á, yire yi jyé: ⁸ Kile Munaani ná lwohe ná sishange. Yire taanrenjí mú s'á bê niñkin na u kyaa na. ⁹ Nde sùpyir'á jyaa maa li yu ke, wuu maha jeege lire na, mà li ta nde Kile jyé na yu ke, lir'á fànhā tò sùpyire wuuri na, jaha na ye Kile yabilin'á jwo u Jyanjí kyaa na. ¹⁰ Shin maha shin u à dá Kile Jyanjí na ke, urufol'á jyé Kile nijjwuyi na, maa yi yaha uye funj'i. Ñgemu sí u jyé u jyé a dà Kile nijjwuyi na me, urufool'á Kile pyi kafiniviniwe, jaha na ye nde Kile à jwo u Jyanjí kyaa na ke, urufoo jyé a dá lire na me. ¹¹ Lire sí li jyé: Kile à shìji nijkwombaanje kan wuu á, uru shìji na ntaa u Jyanjí cye kurugo. ¹² Shin maha shin u jyé ná Jyafoonjí i ke, shìji sèe wuji na jyé urufool'á. Shinnji u jyé u jyé ná u e me, shìji sèe wuji jyé urufool'á me.

Jwumpe nizanmpe

¹³ Yii pi à dá Kile Jyanjí na ke, mii à jge leterenjí séme si ntun yii á, bà yii si mpyi si li cè na yii à shìji nijkwombaanje ta me. ¹⁴ Wuu aha yaaga maha yaaga náare Kile á mà tâanna ná u jyii wuuni i ke, wuu à tèen ná l'e na u sí wuu jparege lógo. ¹⁵ Ná wuu s'á li cè na u maha wuu jareyi nûru, lire e, wuu aha yaaga maha yaaga náare u á ke, wuu maha li cè na wuu à kuru ta a kwò.

¹⁶ Wà ha cìnmpworonjí wà jyá u u kapii pyi, ndemu li jyé li sì kwùnji no u na me, urufoo u Kile náare u á. Kile sì shìji sèe wuji kan u á, kapegigii cyi jyé cyi jyé na kwùnji nöni sùpyají na me, cyire pyifeebii kyaa li. Nka kapiiini là na jyé waní, lire maha sàa kwùnji no sùpyají na. Lire kapiiini shìji pyifoonjí kyaa na bà mii à jwo yii Kile náare me. ¹⁷ Kyaa maha kyaa l'à para tapyige e ke, lire na jyé kapii. Nka kapecigii puni jyé na kwùnji nöni sùpyají na me*. ¹⁸ Wuu à li cè na shin maha shin u jyé Kile pyà ke, urufoo jyé na uye yare kapecigii mpyinjí yahare e me, jaha na ye Kile Jyanjí maha urufoo sajcwənnjí sigili, lire kurugo Sitaanninjí si n-jà yafyin pyi urufoo na me.

¹⁹ Wuu à li cè na wuu na jyé Kile wuu, dijyeni sùpyire sannte sí jyé Sitaanninjí fànhé jnwah'i.

²⁰ Wuu à li cè mü na Kile Jyanjí à pa, maa wuu yákilibii mógo, ka wuu u Kilenjí sèe wuji cè. Wuu jyé Kilenjí sèe wuji wwojje, wuu ná u Jyanjí Yesu Kirisita wwojjege cye kurugo. Uru u jyé Kilenjí sèe wuji, ñgemu u maha shìji nijkwombaanje kaan ke.

²¹ Mii pyiibii, yii a yiye kàanmucaa yasunjyí na.

Yuhana letereñi shɔnwuñi

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè letereñi funjɔ jwumpe e ke

Yuhana mpyi Yesu tūnntunjɔ. Uru u à ñge letereñi sém'a tūugo dánafeebii kurunjke kà á. Ku mpyi a sâa tâan u á. Lire e u à ku yyere: «cìnmpworocwoñi». U à ku dánafeebii yyere: «cìnmpworocwoñi pyibii».

Yuhana à li cya pi á, pi piye kyaa tâan piy'á. U à li cya mû na wà ha mpa pi á ná kàlají waber'e, ñgemu u à li cyê na Yesu jyé a pa mpyi sùpya dijyeni i me, pi àha jyé urufoo na me.

Jwumpe tasiige

¹ Mii u jyé dánafeebii kacwɔnrñi ke, mii u jyé na ñge letereñi sémene si ntun cìnmpworocwoñi* ná u pyilibil'á, Kile à uru ñgemu cwoɔnrø ke. Yii kyal'á tâan mii á sèenj na. Mii kann'á bâ yii kyal'á tâan me, ñka mpyi puni pi à sèenj cè ke, yii kyal'á tâan pire pun'á. ²Yii kyal'á tâan wuu á, naha na ye wuu à sèenj cè, u mû sí n-kwôro ná wuu e, fo tèekwombaa. ³Tufoonj Kile ná u Jyanj Yesu Kirisita sí jwɔ wuu na, si jyñara ta wuu na, si yyeñjke kan wuu á, bâ wuu si mpyi s'jaare sèenj jyñ'i, si wuye kyaa tâan wuy'á me.

Wuu à yaa wuu a jaare sèenj jyñ'i, wuu u wuye kyaa tâan wuy'á

⁴ L'à pyi mii á funntanga nimbwahø, mà li jyá na mu pyilibi piñ na jaare sèenj jyñ'i, bâ Tufoonj à li cya wuu á me. ⁵ Nyé mii cìnmpworocwoñi, jyé mii jyé na sémene si ntun mu á nume ke, to nivonjø bâ me. Uru tonj'a le wuu á, canjké wuu à jyé Kile kuni i ke, uru u jyé: wuu wuye kyaa tâan wuy'á. ⁶Wuu aha a Kile tonj kurugii jaare, lire lijyé tâange. Yire yi jyé na yu yii á, mà lwò fo yii cannjyigje Kile kuni i, yii a lire pyi.

⁷Mpii pi jyé na sùpyire jwɔ fáanñi na leni kumpiini i ke, pir'á nyaha dijyeni yyaha kurugo nume. Pi jyé na jyeg'a tèen li taan na Yesu Kirisita à pa dijyeni i ná supyicyere e me. Shin maha shin u jyé amuni ke, urufoo na jyé kafiniviniwe, maa mpyi Kirisita zàmpen. ⁸Yii a yiye kàanmucaa, bâ li si mpyi yii áha ñkwò wuu báaranji kapyiini yaha li pyi laaga baa me, yii yiye wahá bâ yii si mpyi si u tòonjø puni ta me. ⁹Kàlanj u à yyaha tîi ná Kirisita kani i ke, shin maha shin u jyé u jyé a uye pwo uru na me, maa laaga tòon uru na ke, urufoo jyé ná Kile e me. Ñka shinjø u à uye pwo uru na ke, urufoo jyé ná Tufoonj ná Jyafoonj i. ¹⁰Wà ha mpa yii á ná kàlají waber'e, ñgemu u jyé u jyé a yyaha tîi ná Kirisita kani i me, yii áha jyé urufoo yaha u sunmbage lèñj yii pyëng e† me. Yii áha urufoo shéere bá me, ¹¹naha na ye ñgemu ká urufoo shéere ke, u à wwò ná urufol'e kuru báarapege na.

Jwumpe nizanmpe

¹²Karii njyahagii saha na jyé mii á mà jwo yii á, mii la nàha si cyi séme me, naha na ye mii la jyé si ñkâre wani yii yyére si sà cyi jwo yii á, bâ wuu funntange si mpyi si fûnjø me. ¹³Mu cìnmpworocwoñi Kile à cwoɔnrø ke, uru pyilibil'á mu shéere.

* **1:1** Naha ñke cyage e, dánafeebii kurunjke kà mëge ki. Dánafeebii kurunjke shiinbibii pi jyé u pyilibii. † **1:10** Pyëng kyaa l'à jwo naha ñke cyage e ke, dánafeebii tabinnige kyaa li. Lire tèni i cyeye mpyi sâha ñkwò a faanra Kile pëente me na me, dánafeebii mpyi maha piye bïnnini pyënyi i.

Yuhana lèterenji tanrewunji

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè lèterenji funnjò jwumpe e ke

Yuhana mpyi Yesu tünntunjø. Uru u à ñge lèterenji sém'a tun Gayusi á. Tünntunmpii Yuhana mpyi a tun pi sà Jwumpe Nintanmpe jwo Gayusi kànhe e ke, Gayusi mpyi a pire sunmbage lèjø. Ñka nàñji wà na mpyi dánafeebii shwøhøl'e, na Jwoterefu. Uru mpyi a nee Yuhana tünntunmpii sunmbage na me. U mpyi maha Yuhana jùñke tare. Yuhana a Gayusi kée maa li cyu a ú na u àha mpyi Jwoterefu fiige me.

Nge lèterenj'à li cyêne shin maha shin u ñye na báare Kafoonji á ke, wuu à yaa wuu pire cùmu leme jwø.

Jwumpe tasiige

¹ Mii u ñye dánafeebii kacwønrøji ke, mii u ñye na ñge lèterenji sémeni si ntun mii ntàannamacinmpworonji Gayusi á. Sèenji na, mu kyal' à tåan mii á. ² Mii ntàannamacinmpworonji, mii na li jàáre Kile á, u u ma wuuni jwø, u u ma yaha ticumpe e, bà mu ñye na sì yyaha na Kile kuni i me. ³ Mii funnj' à tåan sél'e, jaha na ye pyinkanni na mu à maye pwo sèenji na, ná pyinkanni na mu ñye na jaare u jùñj'i ke, cìnmpyibii pil' à pa yire jwo mii á. ⁴ Må lógo na mii pyiñbibii wá na jaare sèenji jùñj'i, funntanga nimbwøhø ñye a fôro kuru na mii á me.

Gayusi kani

⁵ Mii ntàannamacinmpworonji, kyaa maha kyaa mu ñye na mpyi cìnmpyibil' à fo mà sà no nàmpwuunbib na ke, mu à li cyêne na mu na ñye jwømee niñkinfoo cyire karigii cye kurugo. ⁶ Pyinkanni na mu à li cyêne pi na na pi kyal' à tåan mu á ke, pi à pa lire jwo naha dánafeebii kurunj' á. Mu aha yákili yaha pi na, maa pi tége pi kusheeni i mà tåanna ná Kile jyui wuuni i, lire sì n-yaa. ⁷ Li cè na Kirisita mëgë kurugo pi à nde kùluni toøe lwó, mpii pi ñye pi ñye Kile kuni i ná wuu e me, pi ñye a pire cyeyaae kà tufige jàáre me. ⁸ Ñye wuu à yaa wuu a tire sùpyire shinji tère. Wuu aha a lire pyi, lire li sì li cyêne na wuu à cyeyi kan wuy' á maa báare, bà sèenji jwumpe si mpyi si no tajnyahay' e me.

Jwoterefu ná Demetirusi kani

⁹ Mii à jwøñyeza sém'a tûugo dánafeebii kurunj' á wani, ñka Jwoterefu à wuu jwumpe cyé, u la ñye si uye pyi dánafeebii puni jùñjufooni. ¹⁰ Lire e mii aha no wani, kapyimbaagil'e u à cye le, maa wuu jùñyi tare ke, mii sì cyire puni tége yii niñgyigigi na. Lire kanni bà me, u ñye na neege cìnmpyibii sunmbage na me, mpiumu la si ku ñye s'a pi sunmbage lèjø ke, u mahा nûru na pire sigili lire na, maa pi kòre na yige dánafeebii kurunjke e.

¹¹ Mii ntàannamacinmpworonji, ma hè raa dìrili kapiini kurugo me, ta dìrili kacenni kurugo. Shinji u ñye na kacenni pyi ke, urufoo na ñye Kile wu. Ñka shinji u ñye na kapiini pyi ke, urufoo ñye a yafyin cè Kile e me.

¹² Demetirusi wi ke, dánafeebii puni na uru metanga yu, sèenji jùñj'i u ñye na jaare ke, uru mu à li cyêne na u meg' à tåan. Wuu na u metanga yu mu, mu s' à li cè na ñye wuu à jwo u kyaa na ke, yire na ñye sée.

Jwumpe nizanmpe

¹³ Karii niñyahagi saha na naha mii á si jwø mu á, ñka mii la nàha si cyi séme me. ¹⁴ Mii na sàñji li saha si mo me, wuu si wuye ñya, si jwo ná wuye e.

¹⁵ Kile u yyejinke kan ma á.

Mu ceveebii puni niñkin niñkinnji shéere wani.

Zhude letereŋi

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè letereŋi funnɔ jwumpe e ke

Zhude na mpyi wuu Kafoonji Yesu Kirisita cinmpworo. Cyeleentiibii kafinivinibii pi mpyi na kàlanji wà kaan dánafeebil'á na Kile maha sùpyire kapegigii yàfani pi na, ná lire e dánafeebii sí n-jà raa pi jyii karigii puni pyi. Lire e Zhude à nge leterenjì sém'a tun dánafeebil'á, maa li cyéé pi na na pi àha raa pi jwumpe núru me, naha kurugo ye pi jyé na fyáge Kile na me.

Jwumpe tasiige

¹ Mii Zhude u jyé Yesu Kirisita báarapyi, maa mpyi Yakuba sìnejee ke, Tufoonji Kile à yii mpiim yyeré mà pyi u wuu, maa yii kyaat taan uy'á, maa yii sajcwonjì sigili na Yesu Kirisita cannuruge sigili ke, yii á mii à nge leterenjì tun. ² Kile u jùnaara ta yii na, u u yyeñjke ná tàange kan yii á sée sél'e.

Cyeleentiibii kafinivinibii kani

³ Mii ntàannamacinmpyibii, mii la mpyi a sì si leteré séme si ntun yii á wuu mú puni zhwoñi kyaa na. Nka mii à li ta kacenne li jyé li li mii u nge leterenjì tun yii á si màban le yii e, bà yii si mpyi si yiye waha Kile kuni zhi leni na, lire ndemu l'à le Kile wuubii taan tògo ninjkin fo téekwombaa ke. ⁴ Mii à u tun yii á, naha na ye mpii pi jyé pi jyé na fyáge Kile na me, pire pil'á jwøh'a jyé yii shwøh'l'e, maa wuu Kile kacenni kani labali na yu, si nta raa silege baa karigii pyi. Wuu jùnufooni ná wuu Kafoonji ninjkinji u jyé Yesu Kirisita ke, pi maha uru cyé. Må lwò fo tèemoni i yá séme Kile Jwumpe Semenjì i na Kile sì pire sâra si ntàanna ná pi kapyinjkl'e.

⁵ Kyaa maha kyaa mii sì n-jwo yii á ke, yii à cyire puni cè mà kwà, nka mii sì yii funnɔ cwo cyi na na Kafoonji à u shiinbii yige Misira kini i ke, mpii pi mpyi pi e pi jyé a dá u na me, u à pire bò. ⁶ Yii funnɔ cwo li na mú, mèlékeebii pi mpyi ná pi tayyérege mpyi a pi yyaha jí me, ka pi i yiri pi tateñge e ke, pire nimpwønjahabii pi jyé tèrigii puni i yòroyi na numpini cyage e, na canmbwøhe sigili, kuru canjké Kile sì pi sâra si ntàanna ná pi kapyinjkl'e. ⁷ Yii funnɔ cwo Sodòmu ná Gomòri kànyi shiinbii ná pi kwùlumpe kànyi shiinbii na mú. Pire mpyi a piye yaha jacwoore ná silege baa karigii mpyinji na pire mèlékeebii fiige. Lire e Kile à nafugombaage tèg'a pire súugo si mpyi yyecyeene.

⁸ Nye pire cyeleentiibii kafinivinibii kyaa mii à jwo ke, cyire karigii shiñi pire jyé na mpyi mú: pi maha piye jwøré ná jacwoore e, maa nko na cyire karigii kun'á kan pir'á jøøyí i, pi maha Kafoonji kafente cyíge, pèent'á yaa ti taha yaaga maha yaaga na nìnyinji na ke, pi maha yire cyere. ⁹ Må li ta Misheli u jyé mèlékeebii jùnufembwøhó ke, mà u ná Sitaanninji yaha piye na Musa buwuñi kyaa na, u jyé a Sitaanninji jwu shwø ná cyähigil'e me, nka u à jwo kanna: «Kafoonji Kile u ma sâra.» ¹⁰ Nka pire kafinivinibii jyé a yaage nkemu cè me, pi maha kuru jjini fare, pi na jyé mu à jwo sige yaaya. Pi maha karigii pyi piye jùrò kurugo, pi yabilimpii kapyiini li sì pi shi tò. ¹¹ Pi wuun'á këge, naha kurugo ye pi à kumpiini lwò Kanji* fiige. Wyérenjì kurugo pi à sùpyire wurugo Balamu[†] fiige. Pi à jùrò kyán Kile na, bà Kore‡ mpyi a jùrò kyán me, lire kurugo Kile si pi shi bò.

¹² Pire pi maha karigii jyaha na wùrûge yii kangwøro njyjìni cyeyi i, silege jyé pi na me. Piye kanni pi maha wii. Pi na jyé mu à jwo kilewwoo kafeg' à ndemu fwo à tòro ke, pi na jyé mu à jwo cire ntemu ti jyé ti jyé a sì na yasere pyi tèni là tufiige e me, pi na jyé mu à jwo cige k'á dir'a kò ná ku ndire e ke, lire kurugo k'á waha. ¹³ Pi maha pi silege baa karigii pyi sùpyire jyii na, bà suumpe lwøhe maha nkànni na yíri maa kakyayi yige na wàa cyínnji na me. Pi na jyé mu à jwo wòrii ncýiimu cyi jyé na jaare na mâre ke. Nde Kile à bégele pi mæe na ke, lire li jyé nimpirinjke, pi sì n-pyi kur'e fo téekwombaa.

¹⁴ Enóki u mpyi Adamá túluge lyejwage baashanwøge ke, Kile mpyi a uru pyi u à jwo mpii shinpiibii shiñi kyaa na, u mpyi a jwo: «Kafoonji sì n-pa ná u mèlékeebii kampwøhii njyñahanyahamil'e, ¹⁵ si sùpyire puni sâra si ntàanna ná pi kapyinjkl'e, mpii pi jyé pi jyé na fyáge Kile na me, si pire cègë pi kapegigii mpyinji kurugo. Jwungama maha jwungama pi à jwo u na ke, u sì pi cègë cyire puni kurugo.»

¹⁶ Jwunyahamafee pi jyé pi pi, pi funnjké jyé na njyjini me, pi maha jaare na ntàanni ná pi jyii karigil'e, pi maha jwumbwompe yu, maa sùpyire booli pi nàfanjì kurugo.

Dánafeebil'á yaa pi piye waha Kile kuni i

* ^{1:11} Adamá jyanjì njyçijinji u mpyi Kanji. Ur'á u coonjì bò (Zhenezi 4.1-8). † ^{1:11} Wyérenjì kurugo, Balamu mpyi a Izirayeli shiinbii wurugo pi a kacyanhigii sunni (Nòmburu 22.4-35). ‡ ^{1:11} Kore mpyi a jùrò kyán Kile túnntunjì Musa na (Nòmburu 16.1-35).

¹⁷ Nka mii ntàannamacinmpyiibii, yii pi ke, jwumpe Yesu tùnnntunmpil' à fyânhha a jwo yii á ke, yii àha funjø wwd puru na mæ. ¹⁸ Pi mpyi a jwo yii á na dijyëni canzanøyi i, sùpyire tà si raa yii fwshore, pi si raa fyáge Kile na mæ, pi sí raa pi jyii karigii pyi. ¹⁹ Tire sùpyire ti jyë nte, pi maha ma ná ndâhalanji i dânafeebii kurunjke e, pi maha pi karigii pyi mà tâanna ná pi yabilimpii sònnyøkanni i. Kile Munaani jyë pi e mæ.

²⁰ Nka yii pi ke, mii ntàannamacinmpyiibii, yii yiye waha yii raa sì yyaha na Kile kuni i, yii raa Kile jnáre u Munaani fânhe cye kurugo. ²¹ Kile à yii kyaa táan uy'á, yii kwôro kuru tâange e. Kafoonji Yesu Kirisita jññaare funjke e, u si shñji niñkwombaanj ñgemu kan yii á ke, yii a uru sigili. ²² Mpíi pi jyë ná funyo shuunni i ke, yii a pire jññaare taa, yii fânha le, yii i pi yákilibii tñje. ²³ Yii i píi dñr'a yige nage e bà pi si mpyi si shwø mæ. Pii na jyë wani, yii a jññaara taa pire na mû, nka yii a yiye kâanmucaa pi na, yii laaga tøn pi katupwshoyi puni na, ali pi vâanntinyi y' à jwsho kapegigii cye kurugo ke, yii yire cyé.

Jwumpe nizampe

²⁴ Kile sì n-jà yii shwø kapegigii mpyinji na, si yii tigire cyaga baa wuubii ná yii funntanga wuubii pyi yii yyére u yyahé taan u sìnampe e canjka. ²⁵ Uru Kile niñkinj u à wuu shwø wuu Kafoonji Yesu Kirisita cye kurugo. Sìnampe ná pëente ná fânhe ná jñufente jyë u á, mà ta dijyëni sâha dá mæ, maa mpyi u á nume ná tèekwombaa. Amiina!

Kacyeenjkii séménji

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sémeñi funjɔ jwumpe e ke

Azi küluni pi maha mpyi nume Turiki ke, Yesu tünntunji Yuhana u à ñge lëterenji séma tun lire dánafeebii kuruyi baashuunnin'á. Lire tèni i, Òromo saanbwshe mpyi na dánafeebii kyérege. Lire funjke e, pi à Yuhana cùm mà le kasuñi i Patimosi i, lwoh'à kuru cyage kwúulo. Mà Yuhana yahwa wani, Kafoonji Yesu Kirisita à uye cyée u na maa nijiyini yaayi na yaayi nimpayı cyée u na, maa u pyi na nde u à juya ke, na u lire séms. Ñge sémenji i Yuhana à li cyée na jcyére Yesu si n-pa si uuubbii shwo, si u zàmpenxbii shi bò. Puru jwumpe cye kurugo, u à dánafeebii fòonnjo, maa màban le pi e, bà pi si mpyi si piye pwó Kile kuni i yyefuge tèni i më.

Kuni nijectiimi i, piyinkanni na Yesu à uye cyêe Yuhana na ke, u à lire jwo. Jwumô tateenye baashunni yi nyê ngé sémenji funjke e, yire tateenyi puni nijectin nijectinji sí n-jà n-fâa tataaya baashunni shuunni.

Jwumpe tatεεnyi nimbwoyi baashuunniñi u pŋε:

Leteribii baashuunniñi u à tùugo Azi kùluni dánafeebii kuruny'á ke (2-3).

Fyèebii baashuunniñi kani (4.1--8.6).

Mpuruyi baashuunniñi kani (8.7--11.19).

Kabwəhigii kani (12--15).

Kile lüyirini ɳkunahigii baashuunniŋi kani (16).

Kapyaagii cyi à yyaha tíi ná Babilõnni kànhé e ke (17.1–19.10).

Kacyeeñkii nizanñkii mà yyaha tíi ná tèrigii nizanñkii ná Zheruzalëmu nivonji kani i (19.11--22.5).

Séméni takwɔ̄re e, Yesu à nwɔ̄mee lwó, u à jwo «Ncyèrε, mii sí n-pa.»

Séməŋi tasiige

¹ Yesu Kirisita à karigii nampaanjii jcyiimu nya ke, cyire cyi nya ngé sémenji i. Kile u à cyire karigii cyée u na, u cyée u báarapyibii na na jcyèrè cyi si n-pyi. Yesu à u mélckenji tun u pa cyire karigii cyée u báarapyinjí Yuhana na. ² Kile à karigii jcyiimu kyaaj jwo, ka Yesu Kirisita si cyi sénji cyée Yuhana na, ka u u cyi punjia ny ke, Yuhana à cyire puni séme. ³ Ngemu ká ngé sémenji kála súpyirá, ka mpiiumi si u funjoo jwumpe lógo karigii nampaanjii kyaan na, maa pu kurigii páare ke, pirefee wuuun'á jwo, naha na ye ngé sémenji karigii téepyinjá byanhara.

⁴Dánameebii kuruyyi baashuunniñjⁱ* yj yje Azi küluni i ke, mii Yuhana u à ngé sémeñjí séme si ntun yir'á. Kilenj u yje, ná u mpyí, ná u sí n-pa ke, uru u jwø yii na, u u yyeñjke kan yii á. Münahigii baashuunniñj cyi yje u saanre yateenjke yyahá yyére ke, cyire mü cyi jwø yii na, cyi i yyeñjke kan yii á.⁵ Yesu Kirisita u à Kile jwumpe jwo ná jwømæfente e, maa mpyi shinciyiji, mà jè a fworo kwuñji i ná uru u yje niñjke saanbii jñuñufoonj ke, uru mü u jwø yii na, u u yyeñjke kan yii á.

Uru u à wuu kyaa tåan uy'á maa wuu jùñjo wwû wuu kapegil'e, u sîshange ñguni cye kurugo,⁶ maa wuu le u Saanre e, maa wuu pyi sáragawwuu, bà wuu si mpyi s'a bâare u Tunji Kile á me. Pèente ná fânhe na pye u á tèrigii puni i, fo tèekwombaa. Amiina!

⁷ Yii li cè, u sí n-pa nahayi il Sùpyire puni sí u nya, ali mpii pi à u fúrugo ke, pire mú sí u nya. Nìnke supyishini puni sí mée sú u kurugo. Amuni li sí n-pyi. Amiina.

⁸Kafoonji Kile à jwo: «Mii u nyé Alifa ná Omega-tasiige ná takwäge. Mii u nyé, mii u mpyi, mii sí n-pa. Sini Punifoo.»

Yesu Kirisita à uye cyêe Yuhana na

⁹ Mii Yuhana ná yje yye cinmpwronorii ke, mii ná yii pi yje Kile saanre shiinbii, maa wuye shiile yyefuge e Yesu wwojjege kurugo ke, Kile jwumpe ná Yesu kani njwunj'á pi pyi pi à mii cù a kàre Patimosi i¹⁰. Kafoonji pèente canjké, ka Kile Munaani si mii yige na lyempe e, ka mii i mjewwuu ninrbwoo lógo naye kàntugo mu à jwo impurugo mée.¹¹ L'à jwo: «Nde mu yje na jaa ke, lire sém'a tùugo dánabefkii kuruyji baashhuuniñj'á yje kànyi na: Efese ná Simirina ná Perigamu ná Cyatiri ná Saridesi ná Filadelifi ná Lawodisi.»

¹² Ka mii i yyaha kēenje si jicé shinni u jyé na yu ná mii i ke. Mii à yyaha kēenje ke, ka mii i seënji fükinhii baashuuunni jyá, ¹³ maa yaage kà jyá fükinabii shwóh'lé mu à jwo súpya. Väännitimbwóho mpyi u à le, kuru mpyi na u taa fo u nintakuruyi na, seén väänneméegs s'á tég'a u mähana u ntünpke e. ¹⁴ U jünpke mpyi a finijee weewee, nyiigii sí i jñi mu à jwo na. ¹⁵ U tooyi mpyi na ní mu à jwo däñye töppöni pi à le a fwò nage e. u meñwuuni si nye mu à jwo lufoomo

* 1.4 Yahutuubil'a, baashuunni jwaa yaga na njekumu k'aa funjoo ke. Naha njek cyage e, baashuunni j'aa yaga na njekumu k'aa funjoo ke. Naha njek cyage e, baashuunni j'aa yaga na njekumu k'aa funjoo ke.

tùnmo. ¹⁶ Wərii baashuunni mpyi u kànię cyęge e. Nwəyo shuunni kàshikwənnjwotanga mpyi na fwore u jwəgę e. U yyahe mpyi na jñi bā canjke maha mpyi canvwuge na me.

¹⁷ Mii à u jyę ke, maa ncwo u fere e, mu à jwo mii à kwû. Ka u u kànię cyęge taha mii na, maa jwo: «Mà hà raa fyáge me, mii u jyę njycyińi ná nizanji. ¹⁸ Mii jyii wu u jyę. Mii mpyi a kwû, ḥka nume mii jyę jyii na fo tēekwombaa. Kwùni ná jyę jwəho shiinbibii cyage tirikyaanni na jyę mii cye e. ¹⁹ Nye karigii cyi jyę na mpyi nume, ná jyici cyi sí n-pa n-pyi ke, cyire puni mu à jyę ke, cyi séme. ²⁰ Wərigii baashuunni mu à jyę mii kànię cyęge e, ná seenji fükabinii baashuunni mu à jyę ke, cyire karigii jwəho k' à jwəho ke, kuru ku jyę jke: wərigii baashuunni cyi jyę dánafeebii kuruŋyi baashuunni yyaha yyére shiinbibii. Fükabinii pi jyę yire kuruŋyi baashuunni.

2

Leteręji u à tìugo Efese kànhe dánafeebii kuruŋk'á ke

¹ Dánafeebii kurunke ku jyę Efese kànhe e ke, leterę sém'a kan kuru yyaha yyére shinn'á*, maa yi jwo u á na:

“Mii kànię cyęge e wərigii baashuunni jyę, mii i jaare seenji fükabinii baashuunni shwəhəl'e ke, mii à jwo: ² mii à yii kapyiňkii cè, báaranji yii jyę na mpyi maa yiye shiile shiiliňkanni ndemu na ke, mii à yire cè. Mii à li cè na yii jyę na jyęge shiinbibii karigii na me. Mpii pi à piye pyi Yesu tūntutumii mà ta sée bà me, yii à pire kāannmucya mà li ta na pi na fini. ³ Yii à yiye waha, maa kyaage kwú yiye e mii mäge kurugo, sàage jyę a jyè yii e me. ⁴ Cyire mú i, mii à tigire cyán yii na, naha na yę yii mpyi a mii kyaaa tåan yiy' à pyinjkanni ndemu na ke, là a fworo lire e. ⁵ Cyage yii à kùuny' a cwo ke, yii funjoo cwo kuru na, yii i yiye cęęge, yii i núru yii toronkanni njyjeen'á. Ná yii jyę a lire pyi me, mii sí n-pa yii mēz na, sí yii fükainaj i lwó u tayahage e. ⁶ ḥka kyaa ninjkin na jyę yii e, ndemu l'à tåan mii à ke. Nikolayiti shiinbibii[†] kapyiňkil" à pen yii á, mii fiige. ⁷ Nye Kile Munaani na njemu yu dánafeebii kuruŋy' à ke, ngemu la ku jyę si yire yyaha cè ke, urufoo u ningyigigii pere, u raa núru. Ngemu ká mpyi javoo ke, shiňi cige ku jyę Kile Arijinaiji i ke, mii sí kuru yasęere tà kan urufoo u lyi.”

Leteręji u à tìugo Simirina kànhe dánafeebii kuruŋk'á ke

⁸ Dánafeebii kurunke ku jyę Simirina kànhe e ke, leterę sém'a kan kuru yyaha yyére shinn'á†, maa yi jwo u á na:

“Mii u jyę njycyińi ná nizanji ke, mii u mpyi a kwû maa jé ke, mii à jwo: ⁹ mii à yii yyefuge ná yii fonyke cè, ḥka Kile kàmpanke na, yii na jyę yaarafee. Mpii pi maha ḥko na pire pi jyę Kile shiinbibii, mà ta sée bà me, pire na yii meyi kęęge pyinjkanni ndemu na ke, mii à lire cè. Sitaannińi wwøjee pi jyę pi pi. ¹⁰ Yyefuge ku sí raa yii taa ke, yii àha vyá kuru yyaha na me. Yii lógo, Sitaannińi si yii pí le kásunji i, bà pi si mpyi si yii zò shwə ngí me. Yii si canmpyaa ke yyefugo pyi, ḥka yii kwôro Kile kuni i, pi mée ká mpyi na sí yii bō. Lire ká mpyi, mii sí shiňi ninjkombańi kan yii pyi yii kajaŋjwooni.

¹¹ Nye Kile Munaani na njemu yu dánafeebii kuruŋy' à ke, ngemu la ku jyę si yire yyaha cè ke, urufoo u ningyigigii pere, u raa núru. Ngemu ká mpyi javoo ke, kwùni shənwunji si no urufoo na me.”

Leteręji u à tìugo Perigamu kànhe dánafeebii kuruŋk'á ke

¹² Dánafeebii kurunke ku jyę Perigamu* kànhe e ke, leterę sém'a kan kuru yyaha yyére shinn'á†, maa yi jwo u á na:

“Nwəyo shuunni kàshikwənnjwotange jyę mii ngemu á ke, mii à jwo: ¹³ mii à yii tateńge cè. Mii à cè na Sitaannińi fànhe tateńge ki. Antipasi u à pi jwomée niňkinfoo maa mii kyaas jwo ke, pi à uru bō wanı yii yyére Sitaannińi tateńge e. Lire ná li wuuni mú i, yii à yiye pwo mii na, yii jyę a jen'l'a kántugo wà mii na me. ¹⁴ Cyire mú i, mii à tigire cyán yii na, naha na yę píi na jyę yii shwəhəl'e, pír' à taha Balamu[‡] kálanj fye e. Balamu u mpyi a saanji Balaki sòn, ka lire si mpyi kajuŋo mà Izirayeli shiinbibii yaha yasunyjí kyaare ḥkyanji ná jacwoore karigii mpyińi na. ¹⁵ Amuni li mú jyę, súpyire tà na jyę yii shwəhəl'e, tir' à taha Nikolayiti

* 1:20 Pi mahe jwo: «dánafeebii kuruŋyi baashuunni mélékeebii». * 2:1 Pi mahe jwo: «mélékej'á». † 2:6 Nikolayiti shiinbibii na mpyi tonjkuro. Lire tonjkuni shiinbibii mpyi maha súpyire leni kumpiini i ná pi kálanj ná pi kapyiňkil' e.

‡ 2:8 Pi mahe jwo: «mélékej'á». § 2:9 Pi mahe jwo: «Yahutubii». Yahutubii pii mpyi maha sónnji na pire pi jyę Kile shiinbibii, ali pi mée ká mpyi pi jyę na kacenji pyi me. * 2:12 Kacinzunni mpyi a fänha ta kuru kànhe e. Kuru mú k' à pyi kànhe njycyińe ḥkem i pi à ḥromu saanbwəhe pêe mu à jwo Kile ke. † 2:12 Pi mahe jwo: «mélékej'á». ‡ 2:14 Yereyi Balamu à kan saanji Balaki à ke, yir' à pyi kajuŋo mà Izirayeli shiinbibii le kumpiini i (Nemburu 31.16). Naha ḥkye cyage e, cycleentibii kafinivinibii pi jyę na súpyire leni kumpiini i ná pi kálanj i ke, Yuhana à pire tåanna ná Balamu i.

shiinbii § kàalanji fye e. ¹⁶ Nye yii yii torońkanni kēenŋe, lire baare e kàshikwōnñwōoni li jnye na fwore mii jwōge e ke, njcȳēre mii sí n-shà yii yyére si sà tire tún ná l'e.

¹⁷ Kile Munaani na njemu yu dánafeebii kurujy'á ke, ngemu la ku jnye si yire yyaha cè ke, urufoo u ningyigigii pere, u raa núru. Ngemu ká mpyi javoo ke, njyjñi mege ku jnye mani ná u à jwōhō ke, mii sí uru kan urufol'á. Mii sí kafafyinge kan urufol'á mú. Mege nívonn'á séme kuru kafaage juñj'i, sùpya jnye a ku cè me, fo ku tafoonj."

Leterenj u à tìugo Cyatiri kànhe dánafeebii kurujk'á ke

¹⁸ Dánafeebii kurunjke ku jnye Cyatiri kànhe e ke, letere sém'a kan kuru yyaha yyére shinj'á*, maa yi jwo u á na:

"Mii Kile Jyanj nyiigii cyi jnye na jñi na fiige, mii tooyi sí i jñi dànjye tóonno fiige ke, mii à jwo: ¹⁹ Mii à yii kapyiinkii ná yii tâange ná yii dâniyanj i ná yii sùpyire ntégenj i ná yii yiye zhiilinj cè. Yii báraanj mû s'á jyaha nume mà tôro njcyiinj na. ²⁰ Cyire mû i, mii à tigire cyán yii na, jaha na ye ceenj i jnye Zhezabeli† ke, ur'á fine na uru na jnye Kile túnntunj, ñka yii à u yaha u u mii bárapiyibii leni kumpiini i ná u kàalanj i, bâ pi si mpyi s'a jacwōore pyi, s'a yasunjyi kyaare kyà me. ²¹ Mii à têre kan u á u u torońkanni kēenŋe, ñka u la jnye sì láha u jacwōore karigii na me. ²² Lire kurugo mii sí yampe pâ yaha u na fo sì u sinniŋe. Mpíi pi jnye na jacwōore pyi ná u e ke, mii sí yyefugo nimbwōhò wà pire na mû, fo pi aha pi torońkanni kēenŋe. ²³ Mii sí u fyeńwōhoshiinbii pyi pi a ñkwû. Lire e, dánafeebii kurujy i puni sí n-cè na shinj i u à sùpyire sónnjore ná ti funj̄o karigii cè ke, mii wi. Mii sí yii shin maha shin sâra si ntâanna ná u kapyiinkil'e.

²⁴ Nye yii sanmpíi pi jnye Cyatiri i, ná yii jnye a jneś uru ceenj kàalanji na me, yii pi à pyi yii jnye a jn̄en'a Sitaanninj karwjahigii yyaha cya si jcè me, mii sí kyaan niŋkin kanna cya yii á, lire li jnye: ²⁵ kàalanj yii à ta ke, yii kwôrō uru na fo mà sà nō mii têepani na. ²⁶ Ngemu ká mpyi javoo maa mii jnyi karigii pyi mii nō fo tegeni na ke, mii sí supyishinj puni juñufente kan urufol'á. ²⁷ U sí raa pi kēenŋe ná tóonno kâbil'e, si pi jya jya pworo cwoo fiige. ²⁸ Mii sí tire juñufente kan urufol'á, bâ mii Tunj Kile à ti kan mii á me. Mii sí jnyémugo woni kan urufol'á mú."

²⁹ Kile Munaani na njemu yu dánafeebii kurujy'á ke, ngemu la ku jnye si yire yyaha cè ke, urufoo u ningyigigii pere, u raa núru."

3

Leterenj u à tìugo Saridesi kànhe dánafeebii kurujk'á ke

¹ Dánafeebii kurunjke ku jnye Saridesi kànhe e ke, letere sém'a kan kuru yyaha yyére shinj'á* maa yi jwo u á na:

"Kile múnahigii baashuunninj ná wərigii baashuunninj jnye mii ngemu á ke, mii à jwo mii à yii kapyiinkii cè. Sùpyire na sónnj i ná yii à shùnj sée wuuni ta, mà li ta yii à kwû u kàmpañjke na. ² Nye yii yíri ñoømpe na, yii fânhā le yiye e, jaha na ye yii fânh'á kwò a kwò. Yii lì cè na yii jnye na yii karigii pyi na nōni cyi tegeni na mii u Kilenj nyi na me. ³ Kàalanj yii à lógo maa jneś u na ke, yii funj̄o cwo uru na, yii i u cû yii tâanna ná u lógońkanni i, yii i yii torońkanni kēenŋe. Ná yii jnye a nyiigii mógo me, mii sí n-pâa yii e nàñkaawa fiige, yii sì mii têepani cè me. ⁴ Lire ná li wuuni mû i, sùpyire tâ na jnye waní Saridesi kànhe e, tire jnye a ti vâanjyi jwōhō me. Tire ti sí n-pa vâanvijnyi le, s'a jaare ná mii i, jaha na ye ti ná lir'á yaa.

⁵ Ngemu ká mpyi javoo ke, urufoo mû sí vâanyinge kâle amuni. Mii sì n-sii urufoo mege bò shùnj niñkwombaanj tafeebii meyi taseemege e me. Mii sì yi jwo mii Tunj Kile ná u mèlekeebii nyi na, na urufoo na jnye mii wu. ⁶ Kile Munaani na njemu yu dánafeebii kurujy'á ke, ngemu la ku jnye si yire cè ke, urufoo u ningyigigii pere, u raa núru."

Leterenj u à tìugo Filadelifi kànhe dánafeebii kurujk'á ke

⁷ Dánafeebii kurunjke ku jnye Filadelifi kànhe e ke, letere sém'a kan kuru yyaha yyére shinj'á†, maa yi jwo u á na:

"Mii u jnye njcenj, sèenjfoo, saanji Dawuda tirikyaanni foo. Mii aha jwōge ñkemu mógo ke, wà sì n-jà kuru tò me, mii aha ñkemu tò ke, wà sì n-jà kuru mógo me. ⁸ Mii à yii kapyiinkii cè. Mii à li cè ná yii fânh'á cyére, lire ná li wuuni mû i, yii à kwôrō na mii jwumpe kuni jaare, yii jnye a cyé mii na me. Lire kurugo, mii à jwōge mógo yii á, sùpyanj wà tufiige sì n-jà ku tò me. ⁹ Sitaanninj wwojëebii pi à piye pyi Kile shiin‡ mà ta sée bâ me, mii sì fânhā cyán pire na, pi a ma pi a niñkure sinni yii á, s'a yii pêre. Lire e pi sì n-cè na yii kyal'á tâan

§ 2:15 Nikolayiti shiinbii na mpyi tonjkuro. Lire tonjkuri shiinbii mpyi maha sùpyire leni kumpiini i ná pi kàalanj ná pi kapyiinkil'e. * 2:18 Pli maha jwo: «mèlekeenjá». † 2:20 Uru ceenj Zhezabeli kurugo, Akabu mpyi a Kile kuni yaha (1 Saanbii 16.29-31; 1 Saanbii 18.4,19; 2 Saanbii 9.22). Lire kurugo, naha ñke cyage e, ceenj u à dánafeebii le kumpiini i ná u kàalanj i ke, Yuhana à uru ceenj mege le Zhezabeli. *

3:1 Pli maha jwo: «mèlekeenjá». † 3:7 Pli maha jwo: «mèlekeenjá». ‡ 3:9 Pli maha jwo: «Yahutuubii». Yii 2.9 wíi.

mii á. ¹⁰ Yii à kwôro na mii jwumpe kurigii jaare, maa yiye shiile. Lire kurugo, yyefuge ku sí n-pa dijyènji stupyire puni ta si pi zò shwo ñgí ke, kuru tèni ká no, mii mû sí n-kwôro ná yii e. ¹¹ Ngemu ká mpyi javoo ke, mii sí uru pyi cinnkunjo mii Kilenji jaarebage e, u saha sì n-fworo wani me. Mii si na Kilenji mege ná Kile kànhé mege séme urufoo na. Kuru ku nyé Zheruzalemu kànhé nivonnjke, ñkemu ku sí n-yíri nñnyinji i Kile yyére si ntíge ke. Mii sí na yabilini mege nivonnjke séme urufoo na mú.

¹² Kile Munaani na njemu yu dánafeebii kurujy'á ke, ñgemu la ku nyé si yire yyaha cè ke, urufoo u ninjyigiji pere u raa núru."

Leterenji u à tûugo Lawodisi kànhé dánafeebii kurunj'á ke

¹⁴ Dánafeebii kurunjke ku nyé Lawodisi kànhé e ke, letere sém'a kan kuru yyaha yyére shinj'á\$, maa yi jwo u à na:

"Mii u nyé Amiina*", ñgemu u nyé na Kile jwumpe yu ná jwómee fente ná sèenji i ke. Mii cye kurugo Kile à yaayi puni dá. ¹⁵ Mii à yii kapyiñkii cè. Yii nyé a njé me, yii mû nyé a wyère me. Yii n'a mpyi a njé, lire nyé me mà wyère, lire bá mpyi na sí n-pwóro. ¹⁶ Ñka yii na nyé mu à jwo lùwøøgo. Yii nyé a wyère me, yii mû nyé a njé me, lire kurugo mii sí yii tûgo na jwøge e. ¹⁷ Yii na yiye sónnji yaarafee, na yaayi puni na nyé yii á, na yafyin kyaa saha nyé yii na me, ñka yii nyé a cè na yii na nyé kanhamafee ná jùnjaarafee me. Yii cyengaya wuu ná yii cipyire wuu pi nyé, maa mpyi fyinmii. ¹⁸ Lire kurugo, mii na yii yerege: yii a ma, mii sí seenji sée wunjí pérè yii á, bá yii si mpyi si mpyi yaarafee me. Yii a ma, mii sí vâanvinye pérè yii á, yii tègá yii cipyire tò, bá silege si mpyi si láha yii na me. Yii a ma, mii sí nyigiji wycere pérè yii á, yii pi yii nyigiji na, bá yii si mpyi s'a naa me. ¹⁹ Mpili kyaa l'a tâan mii á ke, pire wà ká wurugo, mii maha u yere, maa u le kuni i. Nyé yii yiye waha, yii i yii toronkanni këenjé. ²⁰ Mii njijyerenji na nyé jwøge na, maa ku kúuli. Ñgemu ká mii mejwuuni lógo, maa jwøge mógo ke, mii sí n-jyé urufoo yyére si lyí ná u e, urufoo mû sí n-lyí ná mii i.

²¹ Ñgemu ká mpyi javoo ke, mii sí urufoo pyi u tèen ná mii i na saanre yateenjke e, bá mii à pyi javoo maa ntéen ná na Tuñi i u saanre yateenjke e me.

²² Kile Munaani na njemu yu dánafeebii kurujy'á ke, ñgemu la ku nyé si yire yyaha cè ke, urufoo u ninjyigiji pere, u raa núru."

4

Kile pèente nñnyinji

¹ Lire kàntugo nde à pyi mii á kacyele mà jwøgo nyá k'à mógo njijyinji i. Mejwuuni mii mpyi a fyâha a lógo mpurugo mée fige ke, lir'a jwo: «Dùgo naha, karigii cyi à yaa cyi pyi nde kàntugo ke, mii sí cyire cyéé mu na.» ² Lire tèenuuni i, ka Kile Munaani si mii yige na lyempe e, ka mii i saanra yateenjke nyá nñnyinji i, wà s'à tèen k'e. ³ Urufoo mpyi na jî zasipe ná sariduwane kakyanhala kafaare longara woore fige. Zànhajwøøge mpyi a kuru tateenje kwûulo, ku mpyi na jî mu à jwo kafaani pi maha mpyi emerodinji ke. ⁴ Saanra yateenje bejjaaga ná sicyére mpyi a saanre yateenjke njicyiige kwûulo. Kacwonrii bejjaaga ná sicyére mpyi a tèen y'e, pi mpyi a vâanvinyre le, maa seennji jùntonyi tò pi jùnyi na. ⁵ Kilejini ná tûmpe ná kiletinni mpyi na fwore kuru saanre yateenjke e. Fukinahii baashuunni mpyi na jî ku yyaha yyére, pire pi nyé Kile múnahigii baashuunni. ⁶ Yateenjke yyaha yyére, tafabwøø mpyi wani mu à jwo lwøø cyaga. Kuru cyage mpyi na jî dûba ná zânhafunjecenje fige. Nyii yaaya sicyére mpyi saanre yateenjke njiké e maa ku kwûulo, yire yyaha yyére ni yá kàntugo yyére ni puni mpyi nyipya. ⁷ Nyii yaage njicyiige mpyi mu à jwo cànräga, shânwoge mpyi mu à jwo nupeyyaaga, tanrawoge yyaha sì nyé mu à jwo supya wogo, sicyerewoge sì nyé mu à jwo nyé u nyé na mpéeli. ⁸ Fukanya baani mpyi yire nyii yaayi sicyérenji puni njikin njikinji na. Yi cyeere puni mpyi nyipya. Pilaga bâra canja na, yi maha ñko:

«Nijcenji, njcenji, njcenji, Kafoonji Kile, Siñi Punifoo,
ñgemu u mpyi, ná u nyé, ná u sí n-pa ke.»

⁹ Nge u à tèen saanre yateenjke e, ná u nyé nyii na fo tèekwombaa ke, nyé nyii yaayi ká a uru père, maa u bâamii, maa fwù kaan u à tère o tère e ke, ¹⁰ kacwñribii bejjaaga ná sicyérenji maha njikure sín saanre yateenjkefoo yyaha yyére, uru nyii wuñi u nyé tèrigii puni i, maa u pée, maa pi kajajjwooni jùntonyi kwâøng'a tñrigé u taan, maa jwo:

¹¹ «Wuu Kafoonji Kile, mu à yaa ná pèente ná ñkéenji ná sifente e, jaha na yé mu u à yaayi puni dá,

§ 3:14 Pli maha jwo: «mèlekeñj'á». * 3:14 Nde jwumbilini jwøhe ku nyé naha ñke cyage e: «Sèe wi.» Kirisita mege ká mpyi Amiina, lir'a yaa li wuu pyi wuu tèen ná l'e na jwømähigii Kile à lwøø a cye kurugo ke, cyire puni sí n-fûñjo.

mu à yi dá mà tàanna ná ma nyii wuuni i.»

5

Mpabilini ná sémeweńke kani

¹ Nye nge u mpyi a tèen saanre yateenjke e ke, ka mii i sémeweńje nimbwóhó nya k'à myigile uru kànięe cyege e. Sémere mpyi ku kàmpañyj shuunnińi na, maa ku jwó tò ná fyée baashuunni i. ² Ka mii i Kile mèlęke fanhäjyahaga wu nya u u yu fänha na: «Jofoo u à yaa ná fyéebii ndähajni i si sémenej nywo mógo ye?»

³ Nka wá nye a ta njyipinj ná njikje njwoh'i, njemu u sí n-já sémenej nywo mógo si u funjke wíi me. ⁴ Ka mii i mèe sú sél'e, naha na ye sùpya nye a ta njemu u à yaa ná sémenej mógonj i, si u funjke wíi me. ⁵ Ka kacwónrónj wà njikin si mii pyi: «Ma hà raa mèe súu me. Zhuda túluge shinni u nye mu à jwo cárraga, maa mpyi saanpj Dawuda jampyige ke, yii li cè na kur'a pyi javoo. Lire e, ku sí n-já fyéebii baashuunnińi láha, si sémenej nywo mógo.»

⁶ Nye ka mii i Mpabili nya l'à yyére saanre yateenjke yyaha yyére, nyii yaayi sicyeřenj ná kacwónribii shwóh'l'e. Li mpyi mu à jwo l'à bò mà pyi sáraga. Nènji baashuunni mpyi l'à, ná nyii baashuunni, cyire cyi nye Kile múnahigii baashuunnińi cyi à tûugo díjyeni cyeyi puni i ke. ⁷ Ka Mpabilini si file maa sémenej shwó saanre yateenjke t  enfoonj kànięe cyege e.

⁸ Lir'a pyi ke, ka nyii yaayi sicyeřenj ná kacwónribii beňjaaga ná sicyeřenj si piye t  rig'a cyán Mpabilini á. Pi shin maha shin mpyi ná nk  nn'i, mà b  ra seen nkunahii, cyire puni mpyi a jñi wusuna n  ngutanga wu na. Nareyi Kile wuubii maha mpyi ke, yire yi mpyi uru wusunani. ⁹ Pi mpyi na m  e niv  nno c  e na:

«Mu u à yaa ná nk  ke sémeweńke zhwonj i,

si ku fy  ebii láha,

naha na ye mu à bò mà pyi sáraga,

maa sùpyire t  à jw  o ww  u ná ma sishange e mà pyi Kile wuu,

t  luyi puni ná sh  enre puni ná supyishinj puni ná k  rigi puni i.

¹⁰ Mu à pi pyi saanlii ná s  ragawwu, bà pi si mpyi s'a b  are Kile á,

si mpyi j  nufente e njikje na me.»

¹¹ Lire k  ntugo ka mii i Kile m  leke miliyoo njyiyahajyahamii m  e l  go. Pi mpyi a saanre yateenjke ná nyii yaayi ná kacwónribii kw  ulo. ¹² Pi mpyi na nk  o fänha na:

«Mpabilini l'à bò mà pyi sáraga ke,

lire l'à yaa ná sifente ná yaarafente ná y  kilifente ná f  nhe

n   p  ente ná sinampe ná nk  e  i i.»

¹³ Yaaga maha yaaga k'à dá njyipinj ná njikje ná njikje njwoh'i ná lw  he e ná yaaga maha yaaga ku nyie ke, ka mii i yire puni nya yi i m  e c  e na:

«Nk  e  i ná p  ente ná sinampe ná f  nhafente ti pyi saanre yateenjke t  enfoonj ná Mpabilini woro, fo t  ekwombaa!»

¹⁴ Nyii yaayi sicyeřenj mpyi na nk  o: «Amiina». Ka kacwónribii si piye t  rig'a cyán, maa saanre yateenjke t  enfoonj ná Mpabilini p  e.

6

Mpabilini à fy  e baani láha yyecyiige na

¹ Nye sémeweńke fy  ebii baashuunnińi i, ka mii i Mpabilini nya l'à njcyińj láha. Nyii yaayi sicyeřenj i, ka mii i kuru k  a njikin nya k'à jwo fänha na mu à jwo kileńj u à t  n, na: «Pa naha!»

² Ka mii i wil'a sh  nfyinge nya, sintaga mpyi ku f  voonj cye e. Kajanjwoo nintonj mpyi a kan u á, ka u kajanjuńi si nk  r  e si s  a mpyi kajanja sahanjki.

³ Mpabilini à fy  e sh  nwanji láha sémeweńke na ke, ka nyii yaage sh  nwoge si jwo: «Pa naha!» ⁴ Nye ka sh  nge kabere si fworo. Kuru mpyi a j  aanja. F  nhe mpyi a kan ku f  voonj'á u yyejinjke kw  o njikje na, bà sùpyire si mpyi s'a tiye biu me. K  shikw  nijw  t  oŋg   mpyi a kan u á.

⁵ T  ni i Mpabilini à fy  e tanrewunji láha ke, ka nyii yaage tanrawoge si jwo: «Pa naha!» Ka mii i sh  ngó njgw  hó nya k'à fworo. Nge u mpyi ku jw  i ke, paanni mpyi uru cye e. ⁶ Ka t  nmo si fworo sùpya m  jwuu flige nyii yaayi sicyeřenj shwóh'l'e na: «M  ońj paanni ny  e njikinji na nye shin njikin canmpuńj b  ara s  ra. K  lage paanni ny  i taanrenj m  u na nye amuni. Nka ma h  a sinmpe n   er  zen sinmpe k  e  ge me.»

⁷ Nye Mpabilini à fy  e sicyerewunji láha ke, ka mii i nyii yaage sicyerewoge nya k'à jwo: «Pa naha!» ⁸ Nye ka mii i sh  ngó nishwushwugo nya. Nge u mpyi ku jw  i ke, uru m  e ku nyie Kw  nji. Njikje njwoh   shiinbj cyage mpyi a taha u fye e. Mu aha díjyeni sùpyire t  a tataaya sicyeře, f  nhe mpyi a kan pi á, pi taaga njikin b  o n   k  shikw  nijw  ońi n   katege n   yampimpe n   njikje sige yapiyi i.

⁹ Nye Mpabilini à fyènji kañkuro wuñi láha ke, mpyi pi mpyi a bò Kile jwumpe ná pu jwunji kurugo ke, ka mii i pire múnahigii nya sárayi tawwuge jwah'i. ¹⁰ Pi mpyi na ñko fánha na: «Wuu Kafoonji njcennji ná sée wuñi, naha tère mu nyé na sigili si dijyé súpyire yíbe wuu mbòrni kyaa na, si li fwooni tò pi na ye?» ¹¹ Ka vánantimbwóhó nivyinge si ñkan pi shin maha shin á, maa pi pyi pi funnyi njíe sahanki tère nimbilere e fo pi báarapyijéebii ná cínmpyibii pi si n-bò pi fiige ke, pire dánji ká fúnjo.

¹² Nye Mpabilini à fyènji baani wuñi láha ke, ka mii i jnýke nya k'á cyéenñe sèl'e. Ka canñajyinji si wwò diri, ka yinje si náana mu à jwo shisan. ¹³ Ka worigii si yíri njyinji i mà pa ncwo ncwo jnýke na mu à jwo kafeebwóhó k'á fizhiye cige nimpimbaaga jâhara a wwù. ¹⁴ Ka njyinji si myigil'a lwó wani, bà wà maha sémeñweñe myigile me. Nanyi ná kíripýeere ti nyé suumpe lwóhe njyke e ke, ka yire puni si jcúñnjø jcúñnjø a lwó yi tateñy'e. ¹⁵ Ka jnýke saanbii ná fánhafeebii ná kashikwóñbii jnýufeebii ná náfuñfeebii ná sifeebii ná dijyé súpyire sannte puni, bilibii bâra mpyi pi nyé pi nyé bilii me, ka pire puni si jwóhó jañgyiyi ná kafawiyi'e. ¹⁶ Pi mpyi na ñko jañyi ná kafaayá: «Yii cwo wuu juñ'i, yii wuu jwóhó saanre yateññje teñfoonji yyaha na, ná Mpabilini lúyirini yyaha na. ¹⁷ Naha na ye pi lúyirini canmbwóhó k'á no njajaa, jofoo u si n-já n-shwo yé?»

7

Fyè à bwòn Kile báarapyibii na

¹ Lire kàntugo ka mii i Kile mélékëe sicyeere nya pi à yyére dijyéni jnýyi sicyeereji na. Pi mpyi a kafége kwòn dijyéni jnýyi sicyeereji na, bà li si mpyi kafége kà nûru vwò jnýke ná suumpe lwóhe ná cige kà tuñige na me. ² Ka mii i Kile mélékëenji wabere nya u à yíri canñafyinmpe e. Kilenji nyii wuñi fyènji mpyi a cye e. Kile mélékëebii sicyeerej'á fâñh'á kan pi jnýke ná suumpe lwóhe yaayi këge ke, u mpyi na yu fánha na pir'á na: ³ «Yii áha yaaga pyi jnýke ná suumpe lwóhe ná cire na me, fo wuu aha fyè bwòn wuu Kilenji báarapyibii byahigii na.»

⁴ Súpyire na fyènji mpyi a bwòn ke, ka pire pérège si jwo mii á. Pi mpyi shiin kampwöhii jkuu ná beeshuunni ná sicyeere (144.000) mà fworo Izirayeli túluyi puni i.

⁵ Zhuda shiinbil'e fyènji mpyi a bwòn shiin kampwöhii ke ná shuunni (12.000) na,

Uruben shiinbil'e, maa u bwòn shiin kampwöhii ke ná shuunni na,

Gadi shiinbil'e, maa u bwòn shiin kampwöhii ke ná shuunni na,

⁶ Asheri shiinbil'e, maa u bwòn shiin kampwöhii ke ná shuunni na,

Nefitali shiinbil'e, maa u bwòn shiin kampwöhii ke ná shuunni na,

Manase shiinbil'e, maa u bwòn shiin kampwöhii ke ná shuunni na,

⁷ Simiyon shiinbil'e, maa u bwòn shiin kampwöhii ke ná shuunni na,

Levi shiinbil'e, maa u bwòn shiin kampwöhii ke ná shuunni na,

Isakari shiinbil'e, maa u bwòn shiin kampwöhii ke ná shuunni na,

⁸ Zubulón shiinbil'e, maa u bwòn shiin kampwöhii ke ná shuunni na,

Yusufu shiinbil'e, maa u bwòn shiin kampwöhii ke ná shuunni na,

Benzhama shiinbil'e, maa u bwòn shiin kampwöhii ke ná shuunni na.

Shinnyahayahara na Kile pêre

⁹ Lire kàntugo ka mii i nû'r'a wíi mà súpyinyyahayahara nya wà sì n-já ntemu tòrò me. Kírigii puni ná túluyi puni ná supyishinji puni ná shéenre puni súpyi pi mpyi pi pi. Pi mpyi a yyére Kile saanre yateññje ná Mpabilini yyaha yyére. Váanyinre mpyi pi na, sháhanjene* sí nyé pi cye e. ¹⁰ Pi mpyi na yu fánha na: «Wuu Kilenji u à tèen saanre yateññje e ke, uru ná Mpabilini à wuu shwò.» ¹¹ Kile mélékëebii puni mpyi a saanre yateññje ná kacwónribii ná nyii yaayi sicyeereji kwûulo, maa piye tîrig'a cyán saanre yateññje taan, maa Kile pêre, ¹² maa ñko:

«Amiina!

Nkéenji ná sínampe

ná yálkilente ná fwùnji ná pèente

ná sifente ná fânhe

na nyé wuu Kilenji wuyo fo tèekwombaa.

Amiina.»

¹³ Nye ka kacwónrøji wà niñkin si mii pyi: «Mpire pi à nte vâanyinre le ame ye, taa pi à yíri ke?» ¹⁴ Ka mii i jwo: «Mu à pi cè kâfoonji.» Ka u u jwo: «Mpii pi à fworo kyaage nimbwóhó e, maa pi vâanyyi jyé a fínijé Mpabilini shishange e ke, pire pi. ¹⁵ Lire e, pi nyé Kile saanre yateññje yyaha yyére, maa u pêre u bage e pílagá bâra canñja na. Nge u à tèen saanre yateññje e ke, uru sì n-tèen pi shwòh'l'e, si pi le u fukange jwah'i. ¹⁶ Kategé ná byage saha

* 7:9 Yire ñkényi mpyi na funntange ná kataanni cyére.

sí pi ta me. Canjke sì pi súugo me, kafuge kà tufiige saha sì pi ta me,¹⁷ jaha na yé Mpabilini li nyé saanre yateenjke njike e ke, lire sì n-pyi pi náhafoonji. Lùbilibii lwóhe ku maha shìji sèe wuñji kaan ke, li sí n-kàre ná pi e pire cyage e. Kile yabilinji sì pi nyilwóhe puni cwùun.»

8

Mpabilini à fyènji baashonwuñjí láha

¹ Tèni i Mpabilini à fyènji baashonwuñjí láha ke, ka túnmppe si fyâha nìnyinji i, mà tère nimbilere pyi. ² Kile mèlekeebii baashuunniñj u à yyére Kile yyaha yyére ke, ka mii i pire nyá, ka mpuruyo baashuunni si njkan pir'á.

³ Ka Kile mèlekeenji wabere si mpa yyére sárayi tasogoge taan. Wusunasuugocwoo mpyi u cye e, ndemu l'a yaa ná seennji i ke. Ka wusuna nijyahawa si njkan u á, u pyi sáraga ná Kile wuubii puni narey'e, sárayi tasogoge seennji woge ku nyé Kile saanre yateenjke yyaha yyére ke, kuru juñj'i. ⁴ Ka wusunani njuruge si wá na fwore cwooni i Kile mèlekeenji cye e, na dûru ná Kile wuubii narey'e Kile yyaha taan. ⁵ Lire kàntugo ka Kile mèlekeenji si wusunani cwooni jí sárayi tawwuge nankyanhigii na, mà wu njike na. Ka kilenji si wá na ntínni, maa jí, túnmppe s'a nyaha, ka njike si njyéenñe.

Kile mèlekeebil'á mpuruyo baani wyì yyecyiige na

⁶ Kile mèlekeebii baashuunniñj cye e mpuruyo baashuunniñj mpyi ke, ka pire si bégele s'a yi wyì.

⁷ Kile mèlekeenji njyeyiñj'á u mpuruge wyì ke, ka zànhafunjceenjyi ná nage ná sischange si wúrugo yiye e mà yíri njyinji na mà wá njike na. Njike ká ntáa tataaya taanre, taaga njinkin à sógo ná ku cire ná ku jyépuruge e.

⁸ Kile mèlekeenji shónwuñj'á u mpuruge wyì ke, ka yaaga nimbwóho si wá suumpe lwóhe e mu à jwo nana nawogo. Suumpe lwóhe ká ntáa tataaya taanre, taaga njinkin à këenj'a pyi sishan. ⁹ Nyii yayai yi nyé suumpe lwóhe e ke, yire ká ntáa tataaya taanre, taaga njinkin à kwû, bakwooyi ká ntáa tataaya taanre, taaga njinkin à murulo.

¹⁰ Kile mèlekeenji tanrewuj'á u mpuruge wyì ke, ka woro nintabaala si yíri njyinji i mà mpa jcwó njike na. Li mpyi na jí na fiige. Baabii ká ntáa tataaya taanre, l'a cwo taaga njinkin ná ku lùbilibii juñj'i. ¹¹ Lire woni mäge na nyé Zoronji. Lwóhe ká ntáa tataaya taanre, l'a taaga njinkin pyi k'à soro. Mpii pi à ku bya ke, pire njyahara à kwû ku zoronji kurugo.

¹² Kile mèlekeenji sicyerewuñj'á u mpuruge wyì ke, canjke ná yijke ná wòrigii ká ntáa tataaya taanre taanre, taaya njinkin njinkin à këege. Lir'a pyi ke, yi saha nyé a já a bëenmpe yige pu yigenkanni na me. Canjke ká ntáa tataaya taanre, taaga njinkin à kwôro canjanyiini bëenmpe baa. Numpilage ká ntáa tataaya taanre, yijke nyé a bëenmpe yige taage tanrawoge e me.

¹³ Ka mii i nür'a nyé nya fo njyinji i, u u ñko fânha na: «Njike sùpyire wuun'á këege, l'a këege, jaha kurugo ye jcyére mèlekeebii taanreni sanñi sì pi mpuruyi wyì.»

9

¹ Nyé Kile mèlekeenji kanjkuro wuñj'á u mpuruge wyì ke, ka mii i woni là nyá l'a yíri njyinji i mà mpa jcwó njike na, ka kacyewyicuguñke tirikyaanni si njkan l'á. ² Ka li i ku mûgo, ka njuruge si ntíi na dûgudugu na dûru mu à jwo kaceegé ku nyé na sóre, mà cannjayiini ná kafeegé pyi k'à wwá. ³ Ka kampenjye si fworo kuru njuruge e mà caala mà njike tó. Fânhe mpyi a kan y'a sùpyire nomi nónghayahigii fiige. ⁴ Y'a jwo yá na y'áha yaaga pyi nyége, lire nyé me cire, lire nyé me yaaga maha yaaga k'à sìi na fyín njike na ke, kuru ká na me, fo sùpyire ti nyé Kile fyènji nyé a bwón ti byahigii na me. ⁵ Kuni nyé a kan y'á, y'a sùpyire bùu me, njka yi ti yyahayi fwahoró yijke kanjkuro funñ'i. Yí tananjke yañkanni ná nónghyaani woge na nyé njinkin. ⁶ Cyire canmpyaagil'e, sùpyire sì raa kwunjí caa, njka ti sì u ta me. Ti la sì n-pyi sì njkwû, njka kwunjí sì raa fí ti yyaha na.

⁷ Yire kampenjye mpyi shonyo fiige, njemu y'a bégele kàshige mée na ke. Yaaya na mpyi yi njyiyi na seen jüntoyo fiige, yi yyahayi mpyi sùpya wogo fiige. ⁸ Yi jüñjoore mpyi ceewe woro fiige, njkayanhigii sì nyé cànraga wogii fiige. ⁹ Yi ntùnje mpyi mu à jwo k'à tó ná tsønno vâanntinn'i, yi fukanyi túnmppe mpyi mu à jwo shónkuruno ku nyé na fí ná yi wòtoribil'e na wá kàshige cyage e. ¹⁰ Yi neñyi mpyi ná sènñil'e nónghyahii fiige. Yire neñyi cye kurugo, fânhe mpyi y'e, yi já a yyefuge no sùpyire na yijke kanjkuro funñ'i. ¹¹ Kacyewyicuguñke mèlekeenji u mpyi yi saanñi. Eburubii shéenre e pi maha u mäge pyi: «Abadon» Girékiibii woore e maa u mäge pyi: «Apoliyon». (Kuru mäge jwóhe ku nyé: «kakyampyinji.»)

¹² Nyé yyefuge njyeyiñj'á tóro, yii li cè shuunni saha na ma kàntugo.

¹³ Nyé Kile mèlekeenji baani wuñj'á u mpuruge wyì ke, sárayi tawwuge seennji woge ku nyé Kile yyaha yyére ke, ka mii i mejwuú lógo kuru mbiñkii sicyereñi na. ¹⁴ Kile mèlekeenji baani wuñji u mpyi ná mpuruge e ke, ka nde mejwuuni si uru pyi: «Kile mèlekeebii sicyereñi u à

pwo Efirati banji nimbwoŋi cyage e ke, pire sànhā.»¹⁵ Pire Kile mèlēkeebii sicyeereŋi mpyi a bégel'a yaha na nde yyeeni ná ḥyeké yinjé ná nde canmbilini ná nde tèni yabilini sigili ke, pi à sànhā, bà li si mpyi, dipyé sùpyire ká ntáa tataaya taanre, pi i taaga niŋkin bò me. ¹⁶ Pi kàshikwənbii pi mpyi shənyi jnun'i ke, pire pèreg'á jwo mii á. Pi mpyi shiin miliyoo ḥkwuu shuunni (200.000.000). ¹⁷ Kacyeeni mii à ḥya ke, lire l'à pyi, mii à shənyi ná yi feveebii jyia. Təoŋnté vāanntinjyiyi i mpyi pi na ke, yire mpyi a jaana na fiige, maa mpyi bula fiige, maa mpyi nere flige. Shənyi jnun'y i mpyi canrya wuyi fiige. Nage ná ḥjuruge ná ḥkíriginjy mpyi na fwore yi jnwɔyi i. ¹⁸ Dipyen'i sùpyire ká ntáa tataaya taanre, nage ná ḥjuruge ná ḥkíriginjy u mpyi na fwore shənyi jnwɔyi i ke, yire yyefuyi taanren'á taaga niŋkin bò. ¹⁹ Shənyi fānhe mpyi yi jnwɔyi ná yi neŋyi i. Yi neŋyi mpyi wwò fiige, maa mpyi ná jnūmbogil'e. Cyire cye kurugo, yi mpyi maha yyefuge wàa sùpyire na.

²⁰ Nyé sùpyire t'à pyi ti nyé a kwú yire yyefuyi cye e me, tire nyé a láha ti cyeyayaayi mpèenjy na me. Ka ti i ntòro ná ti jnásunni ná ti kacyinzunni i, ti mpyi a yire njemu yaa ná sēenjy, lire nyé me wyérəfyinjy, lire nyé me dànyenjy, lire nyé me kafaayi, lire nyé me ná cire e ke. Må li ta, yire yaayi nyé na paa me, yi nyé na núru me, yi nyé na jà a jaara me. ²¹ Ti mü nyé a láha ti supyibuuni ná ti siŋkanmpe ná ti jacwoore ná ti nánkaage na me.

10

Séməbileni kani

¹ Lire kàntugo ka mii i Kile mèlēke fanhaŋyahaga wuŋi wabere nyia u à tige mà yíri niŋyinjy i. Nahaja mpyi u na vāanntinjy flige, zànhajwəoge sí nyé u jnūŋke e. U yyahe mpyi canŋajylini flige, u tooyi sí nyé mu à jwo na ku nyé cincjkuny o na. ² Séməbileni là jnwɔ mpyi a mûgo u cye e. Ka u u kàninię tøoge yaha suumpe lwøhe jnun'i, maa kàmene woge yaha jnūŋke na, ³ maa jwo fānha na cānraga flige. U à jwo amuni ke, ka kilenjy si ntñi tooyo baashuunni. ⁴ Cyire kiletinjyki baashuunniŋ'á njemu jwo ke, mii la mpyi si yire séme, ḥka mii à mējwuu lógo niŋyinjy i na: «Kiletinjyki baashuunniŋ'á njemu jwo ke, puru pyi ma kanni funjy kyaa, ma hà pu séme me.» ⁵ Kile mèlēkeŋi mii mpyi a nyia u à u tøoge ká niŋkin yaha suumpe lwøhe jnun'i, maa ku sanjke yaha jnūŋke na ke, ka uru si u kàninię cyege yírige niŋyinjy i, ⁶ maa jwo: «Kilenjy u nyé fo tèekwombaa, ná u à niŋyinjy ná jnūŋke ná suumpe lwøhe ná yi funjy yaayi puni dá ke, mii sí n-kâa uru mège na na tèn'á nō, tère saha nyé me. ⁷ Mèlēkeŋi baashonwuŋi ká u mpuruge wyl canjyke ḥkemu i ke, kanwøhoni Kile à bégel'a yaha ke, u si lire pyi, bà u à yi jwo u tūnntunmpii, u bāarapyiibl'á me.»

⁸ Mèjwuuŋi mii mpyi a fyānha a lógo mà yíri niŋyinjy i ke, ka lire si nür'a mii pyi: «Kile mèlēkeŋi u à yyére suumpe lwøhe ná jnūŋke jnun'i ná séməbileni nimugojahani i ke, sà li shwø u cye e.» ⁹ Ka mii i file uru Kile mèlēkeŋi na, maa u pyi u séməbileni kan, ka u u mii pyi: «Li shwø ma a ḥkyāa, li sí n-soro mu funjke e, ḥka li sí n-pôo mu jnwøge e sere flige.» ¹⁰ Nyé ka mii i séməbileni shwø Kile mèlēkeŋi cye e mà kyà. Li mpyi a pôo mii jnwøge e sere flige, ḥka mii à li jò ke, ka li i mii funjke pyi ku u mii yà zoroni cye e.

¹¹ Ka pi i yi jwo mií á na Kile saha sí tūnnturo le mií cye e mii u jwo supyishi niŋyahawa ná kírii niŋyahagii ná shenre niŋyahara sùpyii ná saanlii niŋyahamil'á.

11

Kile tūnntunmpii shuunniŋjy kani

¹ Nyé lire kàntugo, ka pi i sumara pyipyi yaaga kan mii á mu à jwo kàbii, maa yi jwo mii á: «Yír'a Kilejaarebage ná sárayi tawwuge súma, mpyi pi nyé waní na Kile père ke, ma a pire tòr. ² ḅka ma hà Kilejaarebage ntáani súma me, jaħha na ye mpyi pi nyé pi nyé Kile kuni i me, kuru cyag'á kan pir'á. Pire pi sí n-pa Kile kànhe jya yijyé beeshuunni ná shuunni funjy i. ³ Mii sí na jwumpe jwufeebii shuunniŋjy tun ná bubaga vāanŋy i yaciy'e. Pi si raa mii tūnnture pyi canmpyaa kampwoo ná ḥkwuu shuunni ná beetaanre (1.260) funjy i.» ⁴ Olivye ciyi shuunniŋjy ná fukinabii shuunniŋjy pi nyé jnūŋke Kafooni taan ke, yire yi nyé pire tūnntunmpii shuunniŋjy. ⁵ Sùpya la ká mpyi si kawaa pyi pi na, nage maha fworo pi jnwɔyi i, maa uru zàmpenjy bò. Sēenjy na, sùpya maha sùpya la ká mpyi si kawaa pyi pi na, urufol'á yaa u bò amuni. ⁶ Fānhe na nyé pi á pi jà a zànhe cù k'āha mpa pi tūnnture canmpyaaigii funjke e me. Pi mü maha jà a lwøhe kēenjy a pyi shishan. Tère o tère l'à pi tāan ke, yyefuge shinjy u à pi tāan ke, pi maha jà a kuru wà sùpyire na jnūŋke na.

⁷ Pi aha pi tūnnture jwo a kwø tèni ndemü i ke, sige yapege kà sí n-fworo kacyewyicuguŋjy e si mpa pi tūn, si jà pi na, si pi bò. ⁸ Pi buwuubii sí n-yaha kànbwøhe tafage e. Kuru kànhe ku sí n-jà n-tāanna ná Sodðomu* ná Misira† e, yi kapecigii kurugo, kur'e pi à pi Kafooni kwòro

* ^{11:8} Kuru kànhe mpyi a cè ná silege baa karigil'e (Zhenezi 19.4-11). † ^{11:8} Lire kini shiinbii na mpyi Izirayeli shiinbii zàmpenmii. Wani Izirayeli shiinbii mpyi bilere e.

cige na mú. ⁹ Pií sí n-yíri kirigii puni ná túluyi puni ná shéenre puni ná supyishinji puni i si mpa a pi buwuubii wíi canmpyaa taanre ná paanga funn'i, pi sì jye wà u pi tò mè. ¹⁰ Pi njkwunjí funntange kurugo, dijye súpyire sí n-pyi ntáanji i, s'a ma yaaya kaan piy'á, jaha na ye pire Kile túnntunmíi shuunninji mpyi a dijyenji súpyire yyahayi fwóhoro sél'e.

¹¹ Nyé cyire canmpyaa taanre ná paange kántugo, ka shípi njóni si yíri Kile yyére mà jyé pi e, ka pi i yír'a yyére. Mpíi pi à pi nya ke, ka pire si fyá sél'e. ¹² Ka pire túnntunmíi shuunninji si mejwuu lógo fánha na mà yír'i njnyinji i na: «Yii dûgo nahá.» Ka pi i dûgo njnyinji i nahanjé k'e, mà pi zámpeenbii yaha tayyérege e na pi wíi. ¹³ Ka njéke si ntíl'a cyéenne sél'e. Kánhe ká ntáa tataaya ke, taaga njíkin bayá mpyi a cwo, ka shiin kampwóhii baashuunni (7.000) si njkwú kuru njéke jcyéenninji kajyil'e. Mpíi pi à kwôro ke, ka pire si fyá sél'e, Kilenji u nyé yaayi puni jùnjo na ke, maa li njwó cù na uru père.

¹⁴ Nyé yyefuge shónwog'á tóro, njka jcyére tanrawoge sí jwó cù.

Kile mélékeñji baashónwuj'á u mpuruge wyí

¹⁵ Nyé Kile mélékeñji baashónwuj'á u mpuruge wyí ke, ka mejwugii si fworo njnyinji i fánha na:

«Dijyenji jùnufent'á pyi wuu Kafoonji Kile ná u Njécwónrónji woro fo tèekwombaa.»

¹⁶ Kacwónribii bejjaaga ná sicyérenji u à tèen pi saanre yateenjy i Kile yyahe yyére ke, ka pire si piye tífri'g'a cyán, maa Kile pée, ¹⁷ maa jwo:

«Kafoonji Kile, Sini Punifoo,
mu u nyé, ná mu mpyi ke,
wuu fwù na nyé mu na,
jaha na ye mu à ma fánhe nimbwóhe tijé ma Saanre e.

¹⁸ Supyishinji puni lúgigii mpyi a yíri,

njka nume mu u lúyirini li nyé na jaa.

Téni i mu sí kwùubii yíbe ke, lir'a nò nume,
mu túnntunmíi pi nyé mu báárapyiibii ke, pire sárañi téni mú à nò,
mà bâra mu shiinbii ná mpyi pi nyé na fyáge mu yyaha na ke,
shinbwo bâra shinbilere na.

Mpíi pi nyé na súpyire kéegé njéke na ke,
pire tékégeni mú à nò.»

¹⁹ Lire kántugo Kilepaarebage ku nyé njnyinji i ke, ka kuru si mógo. Ka Kile tunmbyaare mbwúuni si jya kuru bage e. Ka kilejini ná túnmpé ná kiletinni ná njéke jcyéennéji si mpyi mà bâra zánhafunjéenjy na.

12

Ceeñi ná wwólyége kani

¹ Lire kántugo ndé à pyi kacyelee njnyinji i, mii à ceenji wà nya, cannajyinji mpyi u na mu à jwo vánntinjé, yinjé sé nyé u tooyi jwóh'i, wórii ke ná shuunni s'à pyi kajajjwoo jùntojo u njéke na. ² U laa wu u mpyi, u mpyi na njkwúli zipi cyereyampe cye e.

³ Lire kántugo ndé à pyi kacyeeni labére njnyinji i, mii à wwólyége nimbwóha njnyéga nya. Ku mpyi ná njumbogii baashuunni ná njéji ke e, saanra jùntojo na mpyi njumbogigii puni njíkin njíkinji na. ⁴ Wórigii ká ntáa tataaya taanre, k'à ku neñke tég'a taaga njíkin pwó a wu njéke na. Ku mpyi a yyére ceenji taan, u aha si si pyànjí jö. ⁵ Ka ceenji si pùambahle si, ka Kile mélékeñji wà si li lwó a kâre Kile saanre yateenjékaan, Kile yyére. Lire li sí n-pyi supyishinji puni jùnjo na, s'a ti kéennji ná tóonno kabil'e. ⁶ Nyé ka ceenji si fê a kâre síwage e. Kile mpyi a cyage kâ bégel'a yaha u mée na wani, bâ pi si mpyi s'a u kaan u a lyí canmpyaa kampwoo ná njkuu shuunni ná beetaanre (1.260) funn'i me.

⁷ Lire kántugo ka kâshige si yíri njnyinji i. Misheli u nyé Kile mélékeebii jùnjufooni wà ke, ka uru ná u mélékeebii sí wwólyége tún, ka wwólyége ná ku mélékeebii si pi tún mú. ⁸ Njka ku nyé a já kâshige na me, ku ná ku mélékeebii saha nyé a tateenje ta njnyinji i me. ⁹ Kuru wwólyége ku mpyi téeeyiini i. Kuru ku nyé jinabii jùnjufooni, maa mpyi Sitaanninji ke, ka pi i kuru wà njéke na ná ku mélékeebil'e. Kuru ku maha dijyenji súpyire wuruge.

¹⁰ Lire kántugo ka mii i mejwuu lógo fánha na njnyinji i na:

«Téni i wuu Kilenji si súpyire shwo, si u sífente cyéé, si ntéen u saanre tateenje e ke, lir'a nò nume,

ngé u à cwóonrò mà pyi Shwofooni ke, uru jùnjufente téeipyi'n'á nò mú.

Naha na ye njé u maha wuu címmpyibii céegé Kile yyahe taan pílaga bâra cannja na ke, pi à uru wà njéke na.

¹¹ Wuu címmpyibil'à pyi javee u na,

Mpabilini sisshange njguji

ná Jwumpe Nintanmpe njwuñi cye kurugo.

Pi à jyε mà pi múnahigii kan sáraga.

¹² Lire e ke tateēnge na jyε yii mpiimu á nìnyinj i ke,

yii pyi funntange e,

ŋka jìnke ná suumpe lwøhe wuun'á këege,

jaha na ye Sitaanninj nàvunjò wun'á tige yii yyére.

U à cè na uru canmpyaagii nejε saha jyε a tøn me.»

¹³ Wwølyeg'á pi jyia pi à kuru wà jìnke na ke, ceenj i mpyi a pùnambilini si ke, maa ntaha uru fye e na ŋkore. ¹⁴ Ka jyε nimbwøho fukanya shuunni si ŋkan ceenj'á, u yíri yire na u a si u tateēnge e siwage e, bà u jwø si mpyi s'a jcaa wani yyee taanre ná paanga funnj'i, si laaga tøn wwølyeg'e na me. ¹⁵ Lir'á pyi ke, ka wwølyeg'e si lwøho yige ku jwøge e mà wà ceenj kàntugo ba fiige, bà kuru si mpyi si u lwø me. ¹⁶ Nka jìnjk'á ceenj tége. Lwøhe wwølyeg'á yige ku jwøge e mà wà ke, jìnjk'á mógo, maa kuru bya. ¹⁷ Lir'á pyi ke, ka wwølyeg'e lüuni si yíri ceenj taan, maa kàshige këeñj e u pylibii sanmpil'á. Pire pi jyε, mpii pi jyε na Kile tonj kurigii jnáare, maa Yesu kyaa yu sùpyir'á ke.

¹⁸ Lire kàntugo ka wwølyeg'e si sà yyére suumpe lwøhe jwøge na.

13

Sige yapiyi shuunniñj kani

¹ Nye lire kàntugo, ka mii i sige yapege kà jya ku u fwore suumpe lwøhe e. Nejii ke ná jùmbogigii baashuunni jyε k'á. Saanre jùntojo na mpyi cyire jeeñkii puni niñkin niñkinj na, Kile mèkègerè meyi s'à séme ku jùmbogigii na. ² Sige yapege mii mpyi a jya ke, kuru mpyi cin fiige. Fànhe mpyi ku tooy'e, ku jwøge s'nye cànràga wogo fiige. Ka wwølyeg'e si ku fànhe fiige kan k'á, maa ku saanre yateenjke kan k'á, maa jùñufente kan k'á sél'e. ³ Sige yapege jùmbogekà niñkin mpyi a bánni mu à jwo ku si n-kwû. Nka kuru tabannag'á pa ŋkwá, ka li i mpyi kakyanhala sùpyir'á fo t'à yír'a taha ku fye e. ⁴ Ka ti i wwølyeg'e pée, jaha na ye k'á jùñufente kan sige yapeg'á. Ka ti i sige yapege pée mü na: «Jofoo u jyε ŋke sige yapege jca ye? Jofoo u sí n-jà ku tún ye?»

⁵ Nwøg'á kan k'á, bà ku si mpyi si kuye pée, s'a Kile mèkègerè jwumpe yu me. Kun'á pa ŋkan k'á yíjyø beeshuunni ná shuunni funnj'i, k'á lire pyi. ⁶ Ka ku u ku jwøge mógo maa Kile ná u tateēnge mege këege, mpyi pi à tèen niñyinj i ke, maa pire meyi këege mü. ⁷ Kun'á pa ŋkan k'á, ku Kile wuubii tún, ku u já pi na. Fanh'á kan k'á, ku pyi túluyi puni ná kírigii puni ná sheenre puni jwufeebii ná sùpyishinj puni jùñjo na. ⁸ Dijyε sùpyire puni sí raa ku pérè, fo mpii meyi y'á séme shìñji niñkwombaani tafeebii meyi tasemeg'e e mà lwø dijyø tasiig'e ke. Mpabilini l'à pyi sáraga ke, uru sémeni na jyε lire wu.

⁹ Ngemu la ku jyε si karii yyaha cè ke, urufoo u niñygigii pérè, u raa núru. ¹⁰ Ngemu ká mpyi na sí n-le kàsunj i ke, urufoo sí n-le kàsunj i. Ngemu ká mpyi na sí n-bò ná kàshikwøññwønni i ke, urufoo sí n-bò ná l'e. Lire e ke Kile wuubil'á yaa pi kyaage kwú piye e, pi i ŋkwóro Kile kuni i.

¹¹ Nye ka mii i nür'a sige yapege kabèrè nya ku u fwore jìnke e. Nejii shuunni mpyi ku na mpabili wogii fiige, ku mpyi na yu wwølyeg'e fiige. ¹² Ku mpyi na ku karigii pyi sige yapege niñcyiige jyii na, ná kuru u fànhe puni i. Tabannage mpyi na ŋko s'a sige yapege niñcyiige ŋkemu bùu, ka ku u nür'a yíri ke, ŋke nume wog'á dijyønji ná u sùpyire pyi na t'a kuru pérè. ¹³ Sige yapege shønwoge mpyi maha kakyanhala karigii pyi, fo maha nage pyi ku u yíri niñyinj i na nür'i jùñjo na sùpyire jyii na. ¹⁴ Lire piyjkanni na, fànhe ku mpyi a kan k'á kakyanhala karigii pyi sige yapege niñcyiige jyii na ke, ku mpyi a dijyønji sùpyire wurugo ná cyire karigil'e. Kàshikwøññwønni mpyi a sige yapege ŋkemu bánni, ka ku u nür'a cùñjø ke, ku mpyi a dijyønji sùpyire pyi na ti kuru nàñjanji yaa ti raa ku pérè. ¹⁵ Nye sige yapege niñcyiige nàñjanji sùpyir'á yaa ke, fanh'á kan sige yapege shønwog'á, ka ku u múnnaa le uru nàñjanji i, bà u si mpyi s'a yu, mpíimu ká jycé si u pée ke, u u pire bò me. ¹⁶ Ka ku u fànha cyán sùpyire puni na, bà fye si mpyi si bwøn pi shin maha shin kàniñj cyege, lire jyε me u byaani na me, shinbilere bâra shinbwo na, yaarafoo bâra yaara baafoo na, biliwe bâra shinji u jyε u jyε biliwe me. ¹⁷ Sùpya mpyi na sí n-jà zhwo pyi, lire jyε me mà pérèmè pyi, ná ŋke sige yapege fyènji jyε urufoo na me. Uru fyènji u jyε sige yapege mege, lire jyε me tòrompe pu sí n-bê ná ku mege e ke.

¹⁸ Nde na jyε yákilifee kyaa. Tòrompe pu sí n-bê na sige yapege mege jwøh'i ke, shinjinj u jyε yákilifoo ke, urufoo u puru jwøhe cya a cè. Sùpya mege ku jyε ku ki. Kuru ku jyε ŋkwuu baani ná beetaanre ná baani (666).

14

Mpabilini ná l'à mpiimu jùñjø wwû ke

¹ Lire kàntugo ka mii i wíi mà Mpabilini njijyereni nya Siyon jañke jwùj'i. Shiin kampwohii ñkwuu ná beeshuunni ná sicyeere (144.000) mpyi ná l'e. Mpabilini mege ná li Tuñi mege mpyi a séme pire shiinbibii byahigii na. ² Ka mii i mejwuú lógo l'à fworo njiyinji i mu à jwo lufoomo túnmo, maa mpyi mu à jwo kiletinne. Li mú mpyi mu à jwo pli pi nyé na ñkònnii bwùun. ³ Pi mpyi Kile saanre yateenjke ná jyii yayi sicyeerejeni ná kacwoñribii yyaha yyére na mée nivanoo cêe. Pire shiin kampwohii ñkuu ná beeshuunni ná sicyeerejeni jwùj'o Kile à wwù dijyeni i ke, pire baare e, sùpya mpyi na si n-jà lire mèeni taanna mè. ⁴ Tire sùpyire nyé a mpyi a jen'a tiye jwóhá ná cibahani i me. Ti jyé a mpyi a ceewe shi cè me. Tire mpyi maha ntaha Mpabilini fye e li tasheyi puni i. Tire jwùj'i yà wwù yyecyiige na sùpyire shwóhóle, maa ti pyi Kile ná Mpabilini wuu. ⁵ Ti nyé a sìi na fini me, jnècge cyaga nyé ti na mè.

Kile mèlekëebii taanrejeni kani

⁶ Lire kàntugo ka mii i Kile mèlekëenj wabere nintorowo nya fo njiyinji i. Jwumpe Nintanmpe pu nyé tèrigii puni wumpe ke, puru mpyi u á jywunjí mée na sùpyire pun'a. U mpyi a yaa u a pu yu kirigii puni ná túluyi puni ná shéenre puni jwufeebii ná supyishinji pun'a. ⁷ Ka u u wá na yu fànhna na: «Yii a fyáge Kile na, yii raa u kère, jaha na ye tén'a no u dijy sùpyire yibe ti kapyiñkii na. Uru u à njiyinji ná njiké ná suumpe lwóhe ná lùbilibii dá ke, yii a u pêre.»

⁸ Kile mèlekë shóñwu mpyi a pa njicyiñj kàntugo maa nkó: «K'á jya! Kànbahe Babilónni à jya! Kuru k'á ku erezén sinmpe kan supyishinji puni u a bya. Lire jwahé ku nyé, k'á supyishinji puni pyi u à jacwoore pyi ku fiige.»

⁹ Nyé Kile mèlekë tanrewu mpyi a pa mpíi shuunniñj kàntugo, maa nkó fànhna na: «Shin maha shin ká nké sige yapege ná ku nàjjanji pêe, ka ku fyéji si bwàñ u byaaní, lire nyé me u cyége na ke, ¹⁰ urufoo si erezéenji sinmpe mintanhampé bya. Puru pu nyé Kile lùyirini. Yyefuge sí nò u na nage ná nkíriginji cye kurugo, Kile mèlekëebii ná Mpabilini jyii na. ¹¹ Nage e u sí n-pyi ke, kuru si n-síi n-fúgo me. Mpíi pi à sige yapege ná ku nàjjanji pêe, ku mege fyéji si nyé pi na ke, pilaga bâra canja na, ñoma si n-pyi pir'á me.»

¹² Lire e ke mpíi pi nyé Kile wuubii, maa u tonjí kurigii jaare maa ntaha Yesu fye e ke, pir'á yaa pi kyaage kwú piye e.

¹³ Lire kàntugo ka mii i mejwuú lógo njiyinji i na: «Yi séme na mà lwó nume na, sùpyire ti sí n-kwú si ti yaha Kafoonji wwojéegé e ke, tire wuun'a jwó.» Kile Munaani à jwo: «Sé wi, tire si jà ti báarawage na, jaha na ye Kile si funjo wwò ti báaranji njicenji na mè.»

Kile lùyirini l'à tåanna ná sùmakwoñgigil'e ke

¹⁴ Nyé ka mii i nûr'a wíi mà jahajke kà nivyinge nya, wà mpyi a tèen ku na mu à jwo sùpya. Seen jnùntojo mpyi urufoo jwùj'ke na, kònnja nintan sí nyé u cyége e. ¹⁵ Ka Kile mèlekëenj wabere si fworo Kilejaarebage e, maa jwo fànhna na ná jahajke jwùj'ke wunjí i na: «Njiké súmanji tèekwoñn'á no, súmanji pun'á no, ma kònnjanji lwó ma a u kwùun.» ¹⁶ Nge u mpyi a tèen jahajke jwùj'ke, ka uru si u kònnjanji lwó, maa jwùj'ke súmanji kwò.

¹⁷ Lire kàntugo ka Kile mèlekëenj wabere si fworo Kilejaarebage e njiyinji na, kònnja jwòtanga wu na mpyi uru cye e mû.

¹⁸ Ka Kile mèlekëenj wabere si fworo sárayi tawwuge e, uru u nyé nage jwùj'ke na. Ka u u kònnjanjifoo pyi: «Njiké erezéenj'á no, u kwòñ ná ma kònnjanji i.» ¹⁹ Ka Kile mèlekëenj si u kònnjanji lwó, maa jwùj'ke erezéenji kwòñ mà wà erezén lwóhe tawwuge wyige e. Kuru ku nyé Kile lùyirini. ²⁰ Ka pi i erezéenji fwòonjó kuru wyige e kànhé kàntugo. Mà pi yaha pi i u fwòonjí, sisshang'á fworo wyige e mà dùg'a ná shonyi jwóyi na, maa fwu a kàre sumare kampwoo ná ñkwuu baani (1.600*) jwùj'ke na.

15

Kile mèlekëebii baashuunniñj ná yyefuyi nizanjyí kani

¹ Lire kàntugo mii à nûr'a kakyanhala kacyeeli nimbwoo nya njiyinji i: Kile mèlekëe baashuunni mpyi ná yyefugo kuuyo baashuunni i piye cye e. YYefuyi nizanjyí yi mpyi yire, Kile lùyirini si jwùj'ke kuu yire na.

² Lire kàntugo ka mii i cyage kà jya suumpe lwóhe fiige, ku mpyi na jí dûba fiige, maa mpyi mu à jwo na k'á wùrugo k'e. Mpíi pi à pyi javee sige yapege na ke, mii à pire nya pi à yyére suumpe lwóhe cyage e. Pire nyé a mpyi a sige yapege ná ku nàjjanji pêe me, tòròmpe pu si n-bé ná ku mege jwóhe e ke, pi à cyé uru fyéji na piye na. Ñkònnibii Kile mpyi a kan pi á ke, pire mpyi pi cye e. ³ Pi mpyi na Kile báarapyinji Musa mèeni ná Mpabilini mèeni cêe na:

«Kafoonji Kile, Sinji Punifo!

Mu kapyiñkii na nyé kabwohii ná kakyanhala.

* 14:20 Ku laag'á culumetirii ñkwuu taanre (300) kwò.

Supyishinji puni Saanji,
mu kapyiňkii pun'a tíi,
maa mpyi sée!

⁴ Kafoonji, jofoo u jyé u sì n-fyá mu yyaha na mà yé?

Jofoo u jyé u sì mu pêe mà yé?

Mu kanni u jyé njycenji.

Supyishinji puni sì n-pa niňkure sín mu á,
naha na yé mu katiigii nimpyiňkii'la finin'a cyéê pi na.»

⁵ Lire kàntugo ka mii i tunmbyaare cyage nya k'a máugo nlyiyini i Kilejaarebage e. ⁶ Yyefuyi baashuunniňi mpyi Kile mèlekeebii baashuunniňi mpyiimu cye e ke, ka pire si fworo Kilejaarebage e. Väanyvinweeweere mpyi pi à le. Sëenji väanmeeenjy mpyi pi à tég'a piye binni ntünyii i. ⁷ Nyii yaayi sicyeerejji i, ka kà niňkin si sëen njunahii baashuunni kan Kile mèlekeebii baashuunniňj'a. Kileji u jyé nyii na fo teekwombaa ke, cyi mpyi a jíi uru lüyirini na. ⁸ Lire ténii i, ka Kilejaarebage si jíi naňguruge na, lir'la ciyéê na Kile sìnampe ná u fanhafente na jyé kuru cyage e. Kile mèlekeebii baashuunniňi mpyi a pa ná yyefuyi baashuunniňi njemu i ke, súpya mpyi na sì n-jà n-jyé Kilejaarebage e ná yire jyé a tóro me.

16

Nkunahigii baashuunniňi cyi jyé na Kile lüyirini kyaa yu ke

¹ Lire kàntugo ka mii i mejwuu lógo fânhä na Kilejaarebage e, li i njko Kile mèlekeebii baashuunniňj'a na: «Kile lüyirini na jyé njunahigii baashuunniňi njcyiimu i ke, yii sà cyi súguro njukke na.»

² Nyé ka Kile mèlekeenji njyciinji si sà u nkunaani súguro njukke na. Lir'la piyi ke, sige yapege fyéñi mpyi mpyiimu na, pi sì i ku naňjaani pêre ke, ka nowapiye si fworo pire na.

³ Ka Kile mèlekeenji shonwuńi sì sà u nkunaani súgoro suumpe lwohe e, ka lwohe si njkéenjy a pyi mu à jwo supyikwugo sishan. Nyii yaayi yi mpyi k'e ke, ka yire puni si njukkú.

⁴ Ka Kile mèlekeenji tanrewuńi si sà u nkunaani súgoro banji lwohe ná lùbilil'b, ka yire puni si njkéenjy a pyi sishan. ⁵ Kile mèlekeenji u jyé lwohe njúnj'a na ke, ka mii i uru nya u à jwo: «Mu u jyé njycenji, mu u jyé, ná mu mpyi ke, mu à tíi, jaha na yé amuni mu jyé na yoge kwùun. ⁶ Pi à mu shiinbibii ná mu tünntunmipi sishange wu, ka mu u sishange kan pi a byii, pi ná lir'la yaa.» ⁷ Lire kàntugo ka mii i mejwuu lógo sárayi tawwuge e na: «Sëenji na, Kafoonji Kile, Sinji Punifoo, mu yoge kwónjikkann'a tíi.»

⁸ Ka Kile mèlekeenji sicyerewuńi si u nkunaani súgoro canňajyinji juñj'i, bá la kfuge si mpyi si mpée s'a súpyire súuge na fiige me. ⁹ Kuru kafug'a súpyire súgo sél'e. Ka pi i wá na Kile mege këge, uru cye e cyire yyefuge karigii jyé. Pi jyé a jen'a pi toronjanni kéenje si u pêe me.

¹⁰ Ka Kile mèlekeenji kaňkuro wuńj'i si u nkunaani súgoro sige yapege saanre yateenjke e. Ku mpyi na ku saanre pyi cyeyi njemu juñj'a na ke, ka numpini si jyé yire puni i, ka súpyire si wá na ti jjirigii noni yyefuge cye e. ¹¹ YYefuge ná nowapiyi kurugo, ka pi i wá na njyinji Kilenji mege këge, njka pi jyé a pi toronjanni kéenje me.

¹² Ka Kile mèlekeenji baani wuńj'i si u nkunaani súgoro Efrirati banji i, ka banji lwohe si waha maa tatoroga kan saanbil'a, pire mpyi a yíri canňafyinme e. ¹³ Lire kàntugo ka mii i múnapegii taanre nya ntásen fiige, là à fworo wwölyege jwoge e, ka là si fworo sige yapege jwoge e, ka là si fworo tünntunji kafinivinji jwoge e. ¹⁴ Jínahii pi mpyi cyire múnahigii, cyi maha kakyanhala karigii pyi. Cyi sì n-shá dijyenyi saanbibii puni binni, bá pi si mpyi si káshige kwòn Kile Sinji Punifoo canmbwáhe e me.

¹⁵ Kafoonji à jwo: «Lógo, mii sì n-pa mu à jwo naňgaawa. Ngemu u à kwôro nyii na, maa mpyi u jyé a u väanjyyi wwù súpyire ti kwò t'a u silege cyeyi jaa me, urufoo wuun'a jwø.»

¹⁶ Nyé ka jíaabii si sà saanbibii binni cyage k'e, pi maha kuru mege pyi Eburubii shéenre e: «Arimagedon*.»

¹⁷ Nyé ka Kile mèlekeenji baashonwuńi si u nkunaani súgoro kafeeg e. Ka mejwuu si fworo Kilejaarebage e saanre yateenjke e na: «Y'la kwò nume.» ¹⁸ Ka kilejini ná tünmpé ná kiletinni si mpyi, ka njukke si njycéenjne sél'e. Må lwo súpyire jyé njukke na ke, ku mpyi na saha njycéenjne lire cýéenjnekkanni na me. ¹⁹ Ka Babilomni kànbwáhe si jya mà pyi taanre. Ka kírigii puni kányi si njuc. Kile funjø jyé a wwò kuru kànbwáhe na me, maa u lüyirini tříge ku shiinbibii juñj'i, lire li jyé mu à jwo u à erézen sántanhambé kan pi a bya. ²⁰ Kíripyecre ti mpyi suumpe lwohe njukke e ke, ka tire puni si mpínni, wá saha jyé a jaňyi saha cè me. ²¹ Ka zànhafunjceenjne nitabaaya si wá na jicwo súpyire juñj'i. Yi puni niňkin niňkinji mpyi a dûgo sée sél'e. Ka súpyire si wá na Kile mege këge kuru yyefuge mpéenj kurugo.

* **16:16** Izirayeli shiinbil'a kàshibwoyi kwòn kuru cyage e.

17*Fwòrobacwòge kani*

¹ Nkunahigii baashuunni mpyi Kile mèlèkeebii baashuunni mpyi mu cye e ke, ka pire wà si file mii na, maa jwo: «Ta ma, fwòrobacwòge ku jyε lùbwoyi jwòge na ke, tunjkanni na mii sí kuru kapegigi tún ke, mii sí lire cyéê mu na. ² Dijyεnji saanbil' à jacwoore pyi ná k'e, ka dijyεnji sùpyire si ku ɛrezen sinmpe bya a mée, lire li jyε pi à jacwoore pyi ku fiige.»

³ Ka Kile Munaani si mii yige na lyempe e, ka Kile mèlèkeenji si ɳkàre ná mii i síwage e. Wani mii à ceenji wà nya u à tèen sige yapege njyεga jnun'i. Kuru sige yapege mpyi ná jùmbogii baashuunni ná jnεnji ke e, Kile mèkègerè jwumpe mpyi a séme ku puni na. ⁴ Vàanya longara wuyo njyεya ceenji mpyi a le, maa uye yaa ná seennji ná kafaare longara woore ná kóonni longara wunj i. Seennji fùnjcwokwuu na mpyi u cye e, jacwoore karigii cyi à nàar'a pi maa jwòjò ke, li mpyi a jn' cyire na. ⁵ Mège kà mpyi a séme u byaani na jkemnu jiwhe k'à cùgo ke, kuru mège ku jyε: «Kànbwòhe Babilonni: jacwoobii ná dijyεnji katupwahòyi pyifeebii nunj.» ⁶ Mii à li nya na nge ceenji mpyi a bya mà mée Kile wuubi sishange ná Yesu kani jwufeebii sishange e.

Mii à u nya ke, li mpyi a mii kàkyanhala mà tòro. ⁷ Nyε ka Kile mèlèkeenji si mii pyi: «Naha na l'à mu kàkyanhala yε? Ceenji u à tèen sige yapege jnun'i ná ku jyε ná jùmbogigii baashuunni ná jnεnji kej i ke, mii sí lire jwòhe jwo mu á. ⁸ Sige yapege mu à nya ke, ku mpyi jyii na, ɳka ku saha jyε me, ku si n-pa fworo wycugunje e, si ɳkàre tapinnage e. Mà lwò dijyεnji à dà ke, sùpyire ti jyε ti meyi jyε a séme shìni ninjkwombaañi tafeebii mèyi tasemège e me, sige yapege nyani si n-pàa tire e. Yii li cè na tèni l'e ku mpyi jyii na, ɳka ku saha jyε me, ku si nñru n-pa.

⁹ Sìnjciimpe ná yálilinj u à yaa u tég'a nkè cyage yyaha cè. Nùmbogigii baashuunni na jyε nayna baashuunni yire njemu jnun'i uru ceenji à tèen ke. ¹⁰ Cyire jùmbogigii na jyε saanlii baashuunni mù, kaŋkur' à cwo pire e, ninjkin na jyε wani, u sanji sàha mpa me. ɳka uru ká mpa, u sí tère nimbilere pyi kanna. ¹¹ Sige yapege ku mpyi jyii na, ná ku saha jyε me, kuru mu ná jyε saanji wà, kuru ku si pí fùnjò baataanre, ɳka ku na ntòre mpyi saanbii baashuunni i. Kuru na jkège tapinnage e. ¹² Nèenjki kej i mu à nya ke, cyire na jyε saanlii ke, pire sàha ɳkwò a tèen fànhé na me. Pire si n-pa jùñufente ta si tère nimbilere kanna pyi ná nkè sige yapege e sìnjcyan. ¹³ Sònñjore ninure ti jyε pire pun'á, pi si pi fànhafente ná pi jùñufente kan sige yapeg'á. ¹⁴ Pi sí Mpabilini tún, ɳka Mpabilini sí n-jà pi na, naha na yε lire li jyε kàfeebii puni Kafoonji ná saanbii puni Saanji. Mpyi pi jyε ná l'e ke, pire Kile à yyere maa pi cwàorò, ka pi i ɳkwòro u kuni i.»

¹⁵ Ka Kile mèlèkeenji si nûr'a mii pyi: «Lùbwoyi jwòge na mu à fwòrobacwòni nya u à tèen ke, yire na jyε kiri ná supyikuruyo ná supyishi njyahawa ná shenre. ¹⁶ Nèenjki kej i mu à nya ke, cyire ná sige yapege si fwòrobacwòni kyaa pen yiy'á. Yi sí u cyengaya wunj ná u cipyire wunj yaha, si ɳkyà u e, si u sanji súugo.

¹⁷ Yii li cè, Kile u à sònñjore le pi e pi i uru jyii wuuni pyi, pi i pi sònñjore pyi ninjkin, pi i pi jùñufente kan sige yapeg'á, fo Kile jwumpe ká fùnjò. ¹⁸ Kànbwòhe ku jyε na jnìke saanbii puni kéenji ke, ceenji mu à nya ke, uru u jyε kure.»

18*Babilonni kànbwòh' à jya*

¹ Lire kàntugo ka mii i Kile mèlèkeenji wabere nya u à yìri njyinyi i na ntíri. Nùñufente mpyi u á sèl'e, u sìnampe mpyi bénemé jìnké cyeyi puni i. ² Ka u u ɳkwúulo fànhé na: «K'à jya! Babilonni kànbwòh' à jya! K'à pyi nurne jinabii taféenje, maa mpyi múnapegigi puni ná màpèngé sajcyenjwòhòyi puni tanjwòhò. ³ Lir' à pyi, naha na yε k'à supyishinji puni pyi pi à jacwoore pyi ku fiige, ka lire si mpyi mu à jwo pi à ku ɛrezen sinmpe bya. Nìjké saanbil' à jacwoore pyi ná k'e, jìnké cwòhòmpli' à pa mpyi kàmpyaafee ku pùcyage yaare cye kurugo.»

⁴ Nyε ka mii i mejwuu ni labere lògo njyinyi i na: «Mii shiinbii, yii fworo Babilonni kànhe e, lire e kapegigii k'à pyi ke, yii nàzhan si n-py i cyire e me. Amuni li mû jyε, yyefuyi yi sí no ku na ke, yii nàzhan si n-py i yire e me. ⁵ Yii li cè na ku kapegil' à bìnni cyiye e, mà dùg'a nò fo njyinyi na. Kile funjò jyε a wwò ku ntiimbaaj karigii na me. ⁶ Nde k'à pyi pi sanmpii na ke, yii lire fiige pyi ku na. Yii ku nimpypi figii shuunni pyi ku na. K'à yaage nkemü kan yii à báye ke, nkemü fànhé k'à njyaha kuru woge na toyo shuunni ke, yii kuru le ku byabya ceni i. ⁷ Bà k'à yasinayi ná nàfuunji tég'a kuye pée me, yii kyaage ná nàvunjke pyi ku no ku na amuni, naha na yε k'à kuye pyi saancwo, na kuru jyε lejkwucwo me, na kuru si n-sìi yamεe sú me. ⁸ Lire kurugo, yyefuyi yi jyε ku mèe na ke, yire yi jyε: kwùñji ná yamεenii ná katege. Yire si no ku na canja ninjkin. Nage si ku súugo, naha na yε Kafoonji Kile u jyε na yoge kwùun ku na ke, fànhé na jyε ur'e.»

⁹ Nye jùnjke saanbii pi à jacwoore pyi ná k'e, maa ku pùcyage longara yaayi ta ke, pire ká ku súugo súugo nañguruge nya, pi sí raa ñkwúuli s'a yameení súu sèe sél'e. ¹⁰ Pi sí n-yyére tatsoonge e, jaha na ye pi sí raa fyáge ku yyefuge kà ñkwò no pire na me, s'a ñko: «Kànbwáhe Babilónni wuuñ' à këege! L'à këege! Nàmbaa kànhe! Yoge ku kwòn mu na, lire nye a pyi kamøno me, tère nimilere kanna.»

¹¹ Dijyeni cwàhömpii mü sí raa ñkwúuli s'a yameení súu ku kurugo, mà li jùnjke pyi pi yaperøyi saha nye na shuu me. Yire yaayi yi nye: ¹² seennji ná wyérefyinni ná longara kafaare ná longara kóonji ná shire väänyi ná väänyeyi nisinañyi ná vääntufagare longara woore ná nüguntanga cire ná ntasuuñi ñkyangil' à tég'a yaayi jñjemu yaa ke, ná longara cir'a tég'a yaayi jñjemu yaa ke, ná dànyenj wuyi ná tóonni wuyi ná kafaayi longara wuy' à te mà pyi yaayi jñjemu ke, ¹³ ná cyangayaare nüguntanga woore ná látikolonj ná miri nüguntanga sinmpe ná wusunaj ná erezen sinmpe ná sinmpe ná farini mbýimpe ná mòonj ná niyi ná mpáabii ná shonyi ná wòtoribii, ali bilibii mü. ¹⁴ Pi sí raa ñko: «Yaayi mu mpyi a cya ke, yire pun' à fworo mu cye e. Uru nàfuunji ná yire kakyanhala yaayi pun' à pínni mu na, mu saha si n-si yi ta me.» ¹⁵ Cwàhömpii pi à nàfuunji ta ku cye kurugo ke, pire sí laaga tóon ku na, ku yyefuge kà ñkwò no pire na me. Pi sí raa mée súu s'a ñkwúuli, ¹⁶ s'a ñko: «Kànbwáhe wuuñ' à këege! L'à këege! Ku sí mpyi a yal'a jwò ná shire väänyi ná väänyeyi ná seennji ná kafaare longara woore ná kóonji longara wuunji i. Yire puni y' à këege amé tère ninjkin!»

¹⁷ Bakwooyi jùnjufeebei puni ná yi kùsheebii ná mpyi pi nye na báare yi e ke, ná shin maha shin u nye na u jwolyinj taa suumpe Iwáhe juñ'i ke, pire pun' à pa yyére tatsoonge e, ¹⁸ maa kànhe wií tasogog e, maa jwo fánha na: «Kànha mpyi a sàa pél'a ñke kànbwáhe kwò me.» ¹⁹ Pi à cwàonre wu pi jùmbogigil'e, maa yameení kwuuni wà, maa jwo: «Kànbwáhe wuuñ' à këege! L'à këege! Ku longara yaayi yi mpyi a bakwooyi feebei puni pyi yaarafee ke, tère niñkin funn'i kur' à pínni. ²⁰ Nijyinj, ta mágure ku jijyani kurugo! Kile wuubii ná Yesu túnntunmpii ná Kile túnntunmpii, yii a mágure mü, jaha na ye Kile à yogo kwòn ku na, maa yii ñkoonj wwù ku na.»

²¹ Nye ka Kile mèlékenj wà si kafaabwáho lwò mu à jwo tiraga, maa ku wà suumpe Iwáhe e, maa jwo: «Amé Babilónni kànbwáhe sí n-wà fánha na, wà saha sì kù nye me. ²² Nkànnó ná mèceenjkuropyo ná tiinmpire ná mpurugo mée saha sì n-si n-lgó wani me. Cyebaarapyi saha sì nye wani me, tiraga mée saha sì n-fworo wani me. ²³ Fükina bénme saha sì n-fworo wani me, tacwokwànga ná ku poo jwumò saha sì n-lgó wani me, jaha na ye mu cwàhömpii pi mpyi dijy shinbwoobii, mu sìñkanma karigil' à dijy sùpyire puni wurugo. ²⁴ Må bâra lire na, Kile túnntunmpii ná Kile wuubii ná sùpyire puni t'à bò jùnjke na ke, mu yyére pire puni sishang' à nye.»

19

¹ Lire kàntugo ka mii i túnmbwáho lógo nijyinj i, mu à jwo supiyahara ti nye na yu, na: «Aleluya*! Zhwonji ná pèente ná sífente na nye wuu Kilenj á. ² U kapegigii tunñkanni na nye sèe, maa ntíi, jaha na ye fwòrobawòge ku mpyi a dijy sùpyire pyi t'à tiye pwò kapegigii na ke, u à kuru tún. Kile báarapyibii k' à bò ke, Kile à lire ñkoonj wwù ku na.» ³ Ka pi i nûr'a jwo: «Aleluya! Ku stúgosuugo nañguruge sí raa dùru tèrigii puni i.» ⁴ Ka kacwànríbii bejjaaga ná sicyeerenj ná nyii yaayi sicyeerenj si piye tîrig'a cyán, maa Kile ninteenj pêe u saanre yateenjke e na: «Amiina, Aleluya!»

Dáñafeebii kurunj' à bégel'a yaha Mpabilini mée na mu à jwo tacwo

⁵ Nye ka mèjwuu si fworo saanre yateenjke cyage e na: «Yii pi nye Kile báarapyibii maa fyáge u na ke, shinpyeere bâra shinbwoobii na, yii puni, yii a wuu Kilenj kère.» ⁶ Ka mii i nûr'a túnmbwáho lógo mu à jwo shinjyahara, lire nye me lufoom, lire nye me mu à jwo kile u à sée fánha na na: «Wuu wuu Kafoonj Kile kée, jaha na ye wuu Kafoonj Kile, Sini Punifoo na nye u saanre e. ⁷ Wuu pyi funntange e, wuu raa mágure, wuu u pèene taha u na, jaha na ye Mpabilini cikwàonr' à nò, li tâcwanj mü à tèen li tecn'e. ⁸ Kun' à kan u á, u vâanyinweewere nisina le. Kile wuubii kapyiñkii nintiigii cyi nye tire vâanyinre.»

⁹ Ka Kile mèlékenj si mii pyi: «Yi séme "mpii pi à yyére Mpabilini cikwàonre jijylinj na ke, pire wuuñ' à jwò."» Maa nûr'a mii pyi: «Kile yabilinj jwumpe pu nye mpe.»

¹⁰ Ka mii i niñkure sín u fere e si u pêe, ñka u à mii pyi: «Ma hâ li pyi me, mii mü na nye Kile báarapyi mu à jwo mu ná ma címptyibii pi nye na Yesu kyaa yu sùpyir' à ke. Kile mu à yaa mu u a mpêre.» Jwumpe pu nye na yu Yesu kyaa na ke, puru pu nye Kile túnntunmpii túnnture jùnjke.

Kirisita à pyi javoo sige yapege ná ku fyèñwòhshünbii na

* ^{19:1} Lire jwáhe ku nye: «Wuu Kile kée!»

¹¹ Ka mii i n̄nyinjì nya u à mógo, ka sh̄øngø nivyinge si fworo. Sùpyańjì u mpyi ku jn̄nj'i ke, uru mège ku jyé: «Nwømøe n̄iňkinfoońi ná sèenjifooni». Ntünji funjke e, u maha yoge kwùun maa sùpyire túnmi. ¹² U jyiggi na jñi na fíge, saanra jn̄ntoyo n̄nyahaya sí jyé u jn̄njke na. Mège kà mpyi a séme u na, uru kanni baare e wà jyé a kuru cè me. ¹³ U mpyi a vâanntinmbwøha le, ku puni mpyi sishan. U mège na jyé: «Kile Jwumpe». ¹⁴ N̄nyinjì kàshikwøonbii kuruyi mpyi a taha u fye e shønfynyl jn̄nj'i. Pi puni mpyi a shire vâanyinweewe le. ¹⁵ Kàshikwøonjwøtanga mpyi na fwore u jwøge e, sì ntège sùpyre bò. U sì raa pi kēenjì ná tøomobil'e. U si Kile Sińj Pünføo lùyirini nimbwooni cyêe, bà pi maha erezepinjke fwônojo erezén lwøhe tawwuge wyige e me. ¹⁶ Mège kà mpyi a séme u vâanntinjke ná u cyiini na na: «saanbii Saannjì, kâfeebii Kafoonjì».

¹⁷ Lire kàntugo ka mii i Kile mèlekènji wà nya u à yyére canjapyiini jn̄nj'i, sajcyeeñre ti jyé na mpéeli fo n̄nyinjì i ke, maa jwo fânhä na tire pun'a: «Yii a ma, yili pa bínni yii a Kile lyimbwooni sigili. ¹⁸ Yii pa saanbii ná kàshicyeyi jn̄njufeebii ná kàshikwøonmpiyi ná shønyi ná shønfeempii ná sùpyire puni, bilibii ná mpíi pi jyé pi jyé bilii me, ná shinpyeere ná shinbwoobii kyare kyâ.»

¹⁹ Nyé ka mii i sige yapege ná jn̄njke saanbii ná pi kàshicyeyi nya y'â bínni si kàshige kwøn shønfyinge fèvoonjì ná u kàshicyege na. ²⁰ Ka pi i sige yapege cù mà bâra tûnntunjì kafinivinjì u mpyi maha kakyanhala karigii pyi sige yapege jyii na ke. Kuru sige yapege fyènji mpyi sùpyire ntemu na, ka ti i ku nànjjanji pêe ke, cyire kakyanhala karigil'â pire wurugo. Ka sige yapege ná tûnntunjì kafinivinjì jyii wuubii si jñcù a wà jkîriginjì nabwøhe e. ²¹ Kàshikwøonjwøtanga ku mpyi na fwore shønfyinge fèvoonjì jwøge e ke, ka u u pi sanmpii bò ná kur'e. Sajcyeeñre pun'a jò a tìn pi kyaare e.

20

Sitaanninjì à pwø mà yyee kampwoo pyi

¹ Lire kàntugo ka mii i Kile mèlekènji wà nya u à yíri n̄nyinjì i na ntíri, kacyewyicugunjke tirikyaanni ná yðrøyo nitabaaya mpyi u cye e. ² Wwølyege ku mpyi tèecijinjì i, ná pi maha ku pyi jn̄abii jn̄jufooni, lire jyé me Sitaanninjì ke, ka pi i kuru cù a pwø fo yyee kampwoo (1.000) ³ maa ku wà kacyewyicugunjke e, maa ku shwøhø, maa fyè bwøn ku jwøtonjke na, bà li si mpyi, k'âha nûru s'a sùpyire wuruge jcyii yyee kampwooni funjke e me. Cyire kâ ntòro, k'â yaa ku yige ku tere nimbilere pyi.

⁴ Nyé ka mii i saanra yateenjye nya. Mpíi pi mpyi a tèen yi jn̄nj'i ke, fânhé mpyi a kan pir'a, pi a yoge kyáali. Mpíi jñumbogijj pi mpyi a kwøn Yesu kani jn̄wunji ná Kile jwumpe jn̄wunji kurugo ke, mii à pire mûnahigii nya. Pi mpyi a jñen'a sige yapege, lire jyé me ku nànjjanji pêe me, pi mü mpyi a jñee fyènji u bwøn pire byahigii, lire jyé me pire cyeyi na me. Pire mpyi a jñe, maa ntèen ná Kirisita e saanre e mà yyee kampwoo pyi. ⁵ Shincijibii pi jyé pire mà jñe à fworo kwùnji i. Kwùubii sanmpíi jyé a jñe mà ta yyeegii sâha fûnñjø kampwoo na me. ⁶ Mpíi pi à pyi n̄jycijibil'e mà jñe ke, pire wuun'a jwø, pi à pyi Kile wuu. Pi saha sì kwùzhønwuu kwû me. Pi sì n-pyi Kile ná Kirisita sáragawuu, sì ntèen ná Kirisita e saanre e si yyee kampwoo pyi.

Fânhä à ta Sitaanninjì na

⁷ Yyee kampwooni (1.000) kâ fûnñjø, Sitaanninjì sì n-yige u tatoñke e. ⁸ U sì n-kâre si sà supyishinjì puni wurugo dijyenejì yyaha kurugo. Uru supyishinjì puni mège ku jyé Gøgi ná Magogi*. U sì supyishinjì puni bínni kàshige mëe na. Pir'a jyaha bà suumpe lwøhe jwøge nticyenjì jyé me. ⁹ Mii mpyi a li nya na pi à pa cyage puni shwø a ta, maa Kile wuubii cyage kwùulo, kuru ku jyé kâne tâange wøge. Mâ pi yaha puru na, nage kâ à yíri n̄nyinjì na mà pa pi puni súugo. ¹⁰ Nye Sitaanninjì u mpyi maha sùpyire wuruge ke, ka pi i uru cù, jkîriginjì na jyé kacyewyige nage jkemu i ke, maa u wà kur'e sige yapege ná tûnntunjì kafinivinjì kurugo. Pi sì raa jñyali wani pilaga bâra canjø na fo tèekwombaa.

Kile yoge nizanjke

¹¹ Nyé ka mii i nû'r'a saanre yateenjke kà nimbwøhø nivyinge nya, wà u à tèen k'e. Ka n̄nyinjì ná jn̄njke si fè a yíri u yyaha na, wà saha jyé a yi nya me. ¹² Mpíi pi à kwû ke, ka mii i pire nya, shinbwo bâra shinbilere na, pi puni mpyi a yyére saanre yateenjke yyaha yyére. Ka sémebjii pi si mógo. Lire kàntugo ka wà si nû'r'a mógo, shiňjø nijkwombańj tafeebii mëyi tasemäge ku mpyi ure. Ka Kile si kwùubii sâra a tâanna ná pi kapyiinjkl'e jñcyilu cyi à séme sémebjil'e ke. ¹³ Suumpe lwøhe mpyi a sùpyire ntemu lyí ke, k'â tire nûruñ'a yige. Mpíi pi à kwû mà kâre jn̄njke jwøhø shiinbijj cyage e ke, pire mü à fworo, ka shin maha shin si sâra

* 20:8 Gøgi u mpyi Magogi kini jn̄jufooni (Ezeikieli 38-39). Uru u à pyi Izirayeli shiinbijj zâmpenjì nizanjì. Naha jñek cyage e, Sitaanninjì à mpíiim u wurugo supyishinjì puni i ke, pire pi maha mpyi Gøgi ná Magogi. Pire pi sì n-pa kàshige kwøn ná Kile shiinbijj dijyenejì canjøwøge.

mà tàanna ná u kapyiinjki'e.¹⁴ Nye ka kwùni ná jìnjke jwòhò shiinbii cyage si wà kacyewyige nage e, kuru ku jye kwùni shònwuñi.¹⁵ Shin maha shin u jye u mège jye a ta k'á séme shìji niñkwombaanj tafeebii mèyi tasemège e me, pire pun'á wà kacyewyige nage e.

21

Zheruzalemu kànhe nivonyke kani

¹ Lire kàntugo ka mii i nìjyi nivonyo ná jìnjie nivonyo nya, naha na ye nìjyinji nìjyjeni ná jìnjke nìjyjege mpyi a pinni, suumpe lwohe mü saha mpyi me. ² Ka mii i Kile kànhe nya, Zheruzalemu kànhe nivonyke, k'á yíri Kile yyére nìjyini i na ntíri jìnjke na. Ku mpyi a légel'a jwo mu à jwo tacwokwongo ku jye na jkèege ku poo yyére. ³ Ka mii i mèjwuu nimbwoo lógo saanre yateenjke cyage e na: «Yii lógo! Kile à u tateenje yaa sùpyire shwòhòl'e, u si n-tèen ná t'e, ti sì n-pyi u shiinbii, Kile yabilinji sì n-pyi ná t'e, si mpyi ti Kilenji. ⁴ U si ti jyilwòhe puni cwùun. Kwù saha sì n-pyi me, yameesuu mü sì n-pyi me, mèesuu sì n-pyi me, kyaaga sì n-pyi me, naha na ye yalvey'á tòro.» ⁵ Nge u à tèen saanre yateenjke e ke, ka uru si jwo: «Yii li cè, mii sì yaayi puni kéenje n-pyi nivonyo nume.» Maa nür'a jwo mii á: «Mpe jwumpe séme, naha na ye pu na jye pyàa jwumpe sée wumal! ⁶ Maa nür'a mii ptyi: «L'à ptyi a kwò. Mii u jye Alifa ná Omega, tasiigé ná takwòge. Byage na jye ngemu na ke, lùbilinji lwohe ku jye na shìji sée wunji kaan ke, mii sì uru lwohe kan urufoo u bya mana. ⁷ Ngemu kà mpyi javoo ke, mii sì yire kan urufol'a. Mii sì n-pyi urufoo Kilenji, urufoo sì n-pyi mü pyàni. ⁸ Nka fyagarafeebii ná mpyi pi jye pi jye a dà mii na me, ná kapimpyibii ná shinbuubii ná jacwoobii ná sinjkanfeebii ná kacyinzunmpii ná kafinivinibii puni, pire nàzhanji u jye ñkiriginji wyicuguñke nage. Uru u jye kwùni shònwuñi.»

⁹ Nye ñkunahigii baashuunniñi cyi mpyi a jí kasanrage yyefuyi baashuunni na ke, cyire mpyi Kile mèlekëebii baashuunniñi ngemu cye e ke, ka pire wà ninjin si mpa mii ptyi: «Pa naha, mii sì cifonji cyére mu na, Mpabilini cwoñji.» ¹⁰ Ka Kile Munaani si mii yige na lyempe e, ka Kile mèlekëenji sì ñkàre ná mii i jaña nintøongo jün'i, Kile kànhe ku jye Zheruzalemu ke, maa kuru cyére mii na. Ku mpyi na ntíri mà yíri nìjyini i Kile yyére. ¹¹ Kile sinampe mpyi ku na mà ku ptyi ku u jí longara kafaare pi maha mpyi zasipe ke, tire fiige. Tire maha jí dûba fiige. ¹² Kàsøogó nintøongo mpyi a kànhe kwùulo. Tajyijwøyo ke ná shuunni mpyi ku na. Tajyijwøyo maha tajyijwøyo, Kile mèlekëe ninjin mpyi kuru na. Izirayeli túluyi ke ná shuunniñi meyi mpyi a séme yire tajyijwøyo na. ¹³ Tajyijwøyo taanre taanre mpyi kàmpanjyí sicyeereñi na: canjafiyimpe ná canjacwumpe ná suumó kúlo ná wòro kúlo. ¹⁴ Kàsøoge mpyi a cyán kafaaya ke ná shuunni jün'i, Mpabilini túnntunmpii ke ná shuunniñi meyi mpyi a séme yire kafaayi na.

¹⁵ Mèlekëenji u mpyi a jwo ná mii i ke, súmasuma sèen kàbii mpyi uru cye e, u tèg'a kànhe ná tajyijwøyo ná kàsøoge súma. ¹⁶ Kànhe mpyi sicyeye sicyeere, sicyeyi puni mpyi a tàanna. U mpyi a kànhe súma ná kàbini i. Sicyaga maha sicyaga mpyi kàbini sinnagii kampwshii ke ná shuunni (12.000). Ku yyesanhampe ná ku yyeparampe ná ku yyerempe mpyi a taanna. ¹⁷ Lire kàntugo ka u a kànhe kàsøoge bilimpe súma, ka ku u bë kásimeenji sinnagii ñkuu ná beeshuunni ná sicyeere (144) mà tàanna ná sùpyire sumare pyïjkanni i. ¹⁸ Longara kafaare pi maha mpyi zasipe ke, tire ti mpyi a tèg'a kàsøoge faanra, maa sèenji yabilinji tèg'a kànhe faanra, ku u jí dûba fiige. ¹⁹ Kàsøoge nintaani mpyi a cyán ná longara kafaayi shìji puni i. Nintaani kafaage njycyi mege mpyi zasipe, shònwoge mege mpyi safiri, tanrawo ge mege mpyi agati, sicyerewoge mege mpyi emerodi, ²⁰ kañkuro woge mege mpyi onikisi, baani woge mege mpyi sariduwane, baashònwoge mege mpyi kirizoliti, baatanrewoge mege mpyi berili, baacyerewoge mege mpyi topazi, ke woge mege mpyi kirizopirasí, ke ná ninjin woge mege mpyi iyasentí, ke ná shònwoge mege sí mpyi ametisiti. ²¹ Kànhe tajyijwøyo ke ná shuunniñi bäräy mpyi longara kóonji pyà ke ná shuunni. Bäräga maha bäräga mpyi kóonbile ninjin. Kànhe tafabwòhe mpyi sèenji yabilinji, maa jí mu à jwo dûba.

²² Mii jye a Kilejaarebaga nya kànhe e me. Kafoonji Kile, Siñi Punifoo ná Mpabilini li mpyi kànhe Kilejaarebage. ²³ Bëenmpe kàmpanjke na, kànhe kuro jye a mpyi canñapjiini, lire jye me yinje e me. Kile sìnampe mpyi ku bëenmpe, Mpabilini sì jye ku fükinañi. ²⁴ Nìjke sùpyire sí raa jaare ku bëenmpe e, jìnjke saanbiñ sì n-jyè k'e ná pi bwompe e. ²⁵ Kànhe tajyijwøyo si n-tò tèni là tufige e me, naha na ye numpilage saha sì n-wwò wani me. ²⁶ Supishishii puni sí raa ma ná u pèente ná u njire yaay'e ku funjke e. ²⁷ Yañwòhòge kà tufige si n-jyè wani me, shin maha shin u jye na kapecigii ptyi, lire jye me na fini ke, pire wà si n-jyè wani me. Mpabilini sémenji u jye shìji niñkwombaanj tafeebii mèyi tasemège ke, mpiimu meyi y'á séme ur'e ke, pire kanni pi sì n-jyè wani.

22

¹ Lire kàntugo ka Kile mèlèkènji si banji wà cyée mii na. Uru lwohe maha shìjì kaan. Ku mpyi na jí dùba fiige na fwore Kile ná Mpabilini saanre yateenjke e, ² na fwu kànhé tafabwohe e. Cige ku maha shìjì kaan ke, kuru mpyi banji kàmpañyì shuunni na. Yyeeni i, ku maha se tooyo ke ná shuunni i. Yìjé maha yìjé, ku maha se, ku weyi maha sùpyire wyeré pyi. ³ Lanjaga sì n-sil n-pyi me. Kile ná Mpabilini saanre yateenjke sì n-pyi kànhé e, Kile báarapyibii sì raa u pêre, ⁴s'a u jaan pi jyiigii na, u mege sì n-séme pi byahigii na. ⁵ Numpilage saha sì n-wwò wani me. Fukina, lire jyé me canjé bëènmpe kyaa saha sì n-pyi pi na me, jaha na ye Kafoonj Kile yabilinji si bëènmpe yige pi á. Pi sì n-pyi saanlii fo fèekwombaa.

Yesu tèepan' à byanhara

⁶ Lire kàntugo ka Kile mèlèkènji si mii pyi: «Jwumpe mu à lógo ke, puru puni na jyé sèe, wà sì n-jà n-dá pu na. Kafoonj Kile u maha u jwumpe leni u túnntunmpii jwòyì i pi i yu u Munaani cye kúrugo ke, ur' à u mèlèkènji tun, karigii cyi à yaa cyi pyi jcyérè ke, u pa cyire cyé u báarapyibii na.»

⁷ Yesu à jwo: «Ncyérè mii sì n-pa. Jwumpe p'à sémé ñge séméni i karigii nimpaañkii kyaa na ke, ñgemu u jyé na pu kuni jaare ke, urufoo wuun' à jwò.»

⁸ Mii Ýuhana à jcyii karigii lógo, maa cyi jnya. Mii à cyi lógo maa cyi jnya ke, Kile mèlèkènji u à cyi cyé mii na ke, ka mii i niñkure sín u fere e si u pêre. ⁹ Ka u u mii pyi: «Ma hà li pyi me! Mii na jyé báarapyi, mu ná túnntunmpii sanmpii mu cñmpyibii fiige, mà bára mpíi pi jyé na ñge séméni jwumpe kurigii jaare ke. Kile mu à yaa mu u a mpêre.»

¹⁰ Maa nûr'a mii pyi: «Karigii cyi sì n-pa n-pyi ná cyi à sémé ñge séméni i ke, ma hà cyi jwòho me, jaha na ye cyi tèepiin' à byanhara. ¹¹ Ñge u jyé u jyé à tîi me, u yyaha le ntiimbaanj i, ñge u jyé na kajwòhøyi pyi ke, u yyaha le u a kajwòhøyi pyi. Ñge u à tîi ke, u yyaha le u a katigii pyi, ñge u à fínijé ke, u yyaha le u a fýinmè karigii pyi.»

¹² Yesu à jwo: «Lógo, li saha sì mò me, mii sì n-pa. Sùpyire sàranji na jyé mii cye e, mii sì n-pa shin maha shin sâra si ntâanna ná u kapyiñkil'e. ¹³ Mii u jyé Alifa ná Omega, niñcyiñji ná nizanji, tasiige ná takwôge.»

¹⁴ Mpíi pi à pi vâanjyì jyé ke, pire wuun' à jwò, jaha kurugo yé kun' à mógo pi á pi jyé kànhé tajyijwòyì i, cige ku jyé na shìjì kaan ke, pi i kuru yasére lyì. ¹⁵ Ñka kajwòhøyi pyifeebii ná sinjkanfeebii ná jacwoobii ná shinbuubii ná kacyinzunmpii ná kafinar' à tâan mpíi mu á pi mû si i fini ke, pire si n-kwôro kânhé kàntugo.

¹⁶ «Mii Yesu à na mèlèkènji tun u pa jcyii karigii puni cyée yii dánafeebii kuruñyi na. Saanji Dawuda túluge shin u jyé mii. Nyémugo woni li maha ní ke, mii wi.»

¹⁷ Kile Munaani ná cifoñj' à jwo: «Ta ma!» Ñgemu u à mpe jwumpe lógo ke, urufoo u jwo: «Ta ma!»

Byage na jyé ñgemu na ke, urufoo u a ma. Lwhe ku jyé na shìjì sèe wunjí kaan ke, kuru lage na jyé ñgemu na ke, urufoo u kà kwó a bya mana.

¹⁸ Shin maha shin u à ñge séméni jwumpe lógo mà yyaha tîi ná karigii nimpaañkile ke, mii sì yi jwo n-waha pir' à, ñgemu kâ pà bâra pu na ke, yyefuyi kyaa l'à jwo ñge séméni i ke, Kile sì yire bâra urufoo woge na. ¹⁹ Sùpya kâ là yige ñge séméni jwumpe e, shìjì cige yasére ná Kile kànhé kyaa l'à jwo u e ke, Kile sì urufoo nàzhan yige yire e.

²⁰ Ñgemu u à li cyée na jcyii karigii na jyé sèe ke, ur' à jwo: «Sèenjì na, jcyérè mii sì n-pa.»

Amiina! Ta ma, Kafoonj Yesu.

²¹ Kafoonj Yesu u jwò yii puni na, u u jwó le yii á!